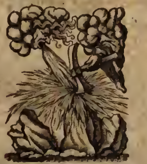
DOMINICI
Marii Nigri Veneti
GEOGRAPHIAE
Commentariorum libri XI, nunc primùm

IN LVCEM MAGNO STVDIO EDITI, QVIbus non solum orbis totius habitabilis loca, regiones, prouinciæ, urbes, montes, insulæ, maria, flumina, & cætera, ut nostro tempore sunt sita & denominata, uerum etiam omnium ferè populorum & uariarum gentium mores, leges ac ritus tam sacri quàm prophani exactè describuntur, ita ut uel ipso Strabone utilior nostris temporibus, autor hic doctorum quorundam iudicio meritò habeatur.

VNA CVM
LAVRENTII CORVINI NOuoforensis Geographia.

ET
STRABONIS EPITOME PER D. HIERONYMVM GEMVSAEVM translata, quam adiecimus ut quo cum Marium hunc nostrum Lector conferat, habeat.

Adiecto rerum & uerborum memorabilium Indice locupletissimo.

Cum gratia & priuilegio Imperatoriæ Maiest. & Christianiss. Galliarum Regis, cuius exemplum subiecimus.

BASILEAE.

1557.

Exemplum Priuilegii Christianiss. FRANCORVM REGIS HENRICI II.

HENRY par la grace de Dieu Roy de France, au Preuost de Paris, Bailly de Rouen, Seneschaulx de Lyon, Thoulouse, & Poictou, & à touts noz autres iusticiers, offi- ciers, ou leurs lieutenans Salut. Iehan Oporin & Henry Pierre marchans, libraires & bourgoys de Basle l'un des Cantons de noz alliez, confederez & bons comperes les Suisses, nous ont faict dire & remonstrer, qu'ilz ont recouuert entre autres liures, Les oeuures de Ioannis Zonaræ Monachi, qui olim Bizantij magnus, &c. compendium historiarum, in tres Tomos distinctum, Græcolatinum: & ung autre intitulé Dominici Marij Nigri Veneti. Pour lesquelz liures recouurer & imprimer, leur ha conuenu & conuiendra faire de grandz fraiz & despens, & doubtent, que les libraires & imprimeurs de nostre royaulme ne facent, si tost que lesdictz supplians auront publier lesdictz liures, iceulx imprimer, qui seroyt leur oster tout moyen de se pouoyr rem- bourser de leurs deniers, & receuoir quelque fruict de leur labeur. A ceste cause nous ont humble- ment suppliez & requis leur uouloyr surce pourueoyr de remede conuenable. Pource est il, que nous desirans bien et fauorablement traicter lesdictz suppliantz, leur auons permis & permettons de grace speciale, plaine puissance & auctorité royalle, de mettre & exposer en uente en nostre royaulme, pais, terres, & seigneuries a nous obeissantes, lesdictz liures, sans ce que nul libraire ou imprimeur de nos- dictz royaulme, pais, terres, & seigneuries, puissent lesdictz liures imprimer sans le congé & per- mission desdictz supplians, iusques au temps & espace de six ans, à cōpter du iour & date que lesdictz liures seront paracheuez d'imprimer en la premiere edition: & ce sur peine de confiscation desdictz liures, & d'amende arbitriare, a nous appliqué. Si uous mandons, & a ung chascun de uous sur- ce requis, & si comme a luy appartient, que de la presente concession & priuilege faictes & permet- tez, & souffrez lesdictz supplians iouyr & user plainement & paisiblement, sans leur mettre ou don- ner ne souffrir estre mis ou donné aucun destourbier ou empeschement au contraire: lequel si faict, mis, ou donné leur est, uous faciez incontinent & sans delay mettre à plaine & entiere deliurance, & au premier estat & deu. Car tel est nostre plaisir, nonobstant quelques lettres à ce contrai- res. Donné a sainct Germain en Laye, le dernier iour de Ianuier, l'an de grace mil cinq cens cinquante & six, & de nostre regne le dixieme.

Par le Roy en son conseil.

Deuabres.

RERVM ET VERBO- rum memorabilium præſertim regionum

Vrbium, Fluminum ac Montium Index copioſiſsimus, in Dominici Marij Nigri Veneti Geographiam.

A

Index

alpheus

anti-

Index

ardæa

aspesij

B

bathy-

Index

b bauro-

buto

Index

ceno-

cinna

corcia-

H

langia

ludo-

M

maru/

mesopo-

murſel-

niga

pasicẹ

pisco-

romanen-

ſangui-

ſolymus

T.

tagus

V

INDICIS FINIS.

DOMINICI MARII Nigri Veneti Commentarius primus, in quo orbis terræ, is'que in partes, & quæ illis ex cœlestibus causis naturaliter fiunt, sub compendio describuntur.

TERRA OMNIS QVAE OCEAno immenso circumplectitur, media uniuersi regione, ueluti mundi fundamentum locata, ad supremi orbis contemplationem disponitur. Quinq; enim zonis, aëris diuersitate inter se diffidentibus, atque supercœlestibus, secundum solis circumferentias redimitur: ex quibus tres cœli intemperie omnino inutiles humanę uitę, atq; inhabitabiles esse traduntur. Quare ultimæ duæ, quæ cæteris breuiores sunt, gelu ac rigore nimio obsessæ uastantur. Similiter media, afflatu cadentis ad filum sideris, mortalibus penè atque animantibus cunctis uiduata relinquitur. Duo uero terræ spatia, has inter iacentia, cœli temperie habitabilia esse: ex quibus nos unam incolimus, alteram ab alijs item hominibus habitari, atque eodem quo nos temperatiss. frui cœlo à doctissimis creditur, uti infra paulo altius referemus, ad quam nimio æstu uix penetrari potest, etiam solitudinibus immensis: quo euenit ut illa nobis intercepta atq; his alijsq; difficultatibus ignota sit. Sed antequam de habitabilibus in medium aliquid proferamus, tollenda à nobis prius inhabitabilia è medio sunt, postea de ijs dicemus. Spatium itaq; terræ, seu loca soli peruia, quæ ardoribus exusta sunt, inter duos tropicos æstiuum & hyemalem excipitur, medium huius spatij linea æquinoctialis ab nascenti die quoad occidat percurrit, hunc igitur per locum sol directè bis in anno feruentissimus transit, cuius radij in se ipsos resilientes æstum conduplicant eoq; ad animantium uitam idoneum illũ minime reddit, ubi neq; fruges propter exustam terram nasci, neq; mortales propter cõtinuum ardorem durare queunt. Plura de hac re dicere possem, sed quũ ea apud scriptores satis abundè ꝑtractata sint, in eorundẽ uoluminib. cui cognoscenda cupido incrit, relinquemus, uti est Firmicus, Manlius, Iginus, & alij: licet pau

 ci quidam

ci quidam habitari eam contendant, ac sub æquinoctiali præcipuè linea, ob sempiternam lucis ac tenebrarū parilitatē, nam ibi 12. horarū pariter diē ac noctē cōtinuo uersari, qua cœli moderatione subiacenti loco innatam esse temperiē ferūt duas hyemes, duas ęstates, duos autūnos, & duo uera in anno esse, quo illis fructus arbores largè pariunt. Contra, duæ illæ plagæ duobus polis subsidētes, nimio gelu nō habitari dicuntur, quoniā radiorum solariū elongatione, calore destitutæ sunt: ob inclinationē deinde orbis terræ, quas non nisi fracti ac dispersi pertingunt, unde glaciali torpore languidæ, animantibus halitum minus suppeditantes damnantur, ubi sol continuis sex mensibus cernitur sex itidem abscondit, ex quo dies unus, & nox una in anni tantum orbita cernitur, quoniam solis circulus partibus illis dimidiatus obuenit: à primo nanque Arietis exortu ad Chelarum occasum sex cōtinuo supra æquinoctialem circulum orientia nobis signa sex item infra atque in obscuro uerguntur. Sol autem hinc decedens conuerso ordine, Antarctico sex aliis signis diem aperit, aquilonarique parti obcludit. Qui dies quanquam continuo senis mensibus clareat non tamen nostro lucidior, uerum nubilosior & crepusculo persimilior quàm sit clara & aperta lux: similiter noctem profundiorem nostris habent, ex quinque itaque terræ partibus cœlum tres abstulisse, rationibus iam dictis manifestum est. Reliquæ uerò duæ, quas aeris temperamento æque lætas esse diximus, interiectu feruentis zonæ, ignotæ atque inuiæ inter se sunt: enim illi ad nos, uel ipsi ad illos haud quaquam peruenire possumus, uastissimis quidē illis ac feruidissimis campis, ubi harenæ ueluti mare immensum flatibus agitatę, mortales inuoluunt, sicut de Cambysis exercitu apud Herodotum & Plutarchum legimus: iuxta Ammonis templū, planitie quodammodo fluctuante 50. hominum millia obruta interiisse: uel amissa in solitudinibus uia per loca, uelut spatiosis. æquora uagantes, bestiis perimuntur, calida enim plaga uenenosarū præcipuè fœcunda est. Aiunt qui mundum describunt, partem alteram terræ in austrum deuexam, non aliter atque nos qua stamus, mortalibus habitari, quum à duobus uerticibus Arctico & Antarctico frigus, à medio feruor, natura inuicem secedētes, intermediæ temperatæ sint, quæ incoli possint: quamuis nonnulli contra sentiant, quorum opinionem fuit, terram aquis immersam ad circulum usque Capricorni. Sunt qui & has quas diximus, & ipsis etiam oppositas, hoc est, in altero hemisphærio eodem modo habitari. terram autem circumfluo mari in coronæ modum præcingi, transiens per orientis et occidentis punctos ac per polos duos. Alii partes terræ quæ nunc habitantur olim mare occupasse, & quę modo occupatæ sunt, idoneas quondam ad habitandum fuisse uolunt. Partes autem terræ quibus ipsa rotunda efficitur hucusque dictæ sint: sequitur habitabilis nostræ forma & est ea quàm inter solis uiam, & Arctici uerti

cem, supra

cem, ſupra iacere diximus: quæ ab oriente ſole in occidentem duplo ferè longior, quàm à meridie in ſeptentrionem lata. In longitudinem, et latitudinem commenſuratur, Longitudo ad ſummum lucis ortum ab occaſu, Latitudo ad ſeptentrionē ab auſtro definitur: numeratur aūt ab uno ad alterum ſolem particulæ, ſiue gradus, 180. ut omnes ſphęræ circuli 360. notantur: quę particulæ 180. in ſtadia 90. millia diuidunt, ſi cuilibet particulæ quingenta ſtadia aſsignentur, ut Ptolemęus geographiæ libro 1. annotauit. Eſt ſtadium octaua pars miliarij, hoc eſt, 125. paſſus complens: ex quo hemiſphærium terræ ab ortu in occaſum 11. millia & 250. millibus paſſ. conſtaret. Alij autem 180. partes in ſtadia 126. M. ſupputant, cuilibet particulæ 700. ſtadia contribuentes, unde 108. M. mil. paſs. efficerentur, quę ratio magis uulgata eſt. Latitudo uero ab æquinoctiali ad lineam per Thylem particulis tribus & 60. conſtat: ab eodem æquinoctiali ad lineam, auſtralem metam finientem particulæ 17. quæ omnes iunctæ 80. redduntur ſtadia 40. millia colligentes, quam deſcriptionem Ptolemæus in primo ſui operis libro tradit: in quo etiam terram habitabilem deſcripturus, recentioribus hiſtorijs attendere magis debere inquit. Æquum quoq; eſt quæ quiſq; nouerit diligentiori obſeruatione notata, tanquam operis ſui fundamenta præponere, alia autē à cæteris tradita ijs adaptare quouſq; ipſorum inuicem ſitus, quammaxime fieri poſſit, cū primis traditionibus certiores inueniantur, quemadmodum de Thyle inſula & de Fortunatis atque alijs nonnullis locis ipſe fecit, ſicut qui poſterius ea inueſtigando, animaduerterunt. Quod autem ille nos monet, in aliquo iam factum eſt, ſiquidem ad ſeptentrionem 17. partes ultra ſupradicti auctoris notionem à noſtris additę ſunt, hoc eſt, ad 80. uſq; gradum ſupra æquinoctialem quouſq; penetratum deinde eſt, neque ea quæ inuenta ſunt, adaptata primis traditionibus ſolum, ſed etiam mathematicis regulis commenſurationibus'ue captata, atque diligentiſsime à uiris peritiſsimis perluſtrata ſunt, ut in ſuis locis aperiemus ex quo (ut ad deſignationem noſtri cogniti redeam) ultra priorem limitem ad ſeptentrionem parallelorum ultimus per Glacialem inſulam (ita enim illam appellant nūc incolæ) ſicut Ptolemæo per Thylem educitur. Diuiditur orbis noſter in partes tris ab omnibus ferme ſcriptoribus, Europam, Aſiam, Aphricam, præter paucos admodum, qui duas tantūmodo eſſe uoluerūt, Aphricam Europæ iungentes: mediterraneū mare terram ab occaſu irrumpens, amnes duos in decurſu recipit, Tanaim à ſeptentrione, à meridie Nilum, Europa in leua, Aphrica in dextra, Aſia in fronte prodit. Ptolemæus uerò præter Aſiæ cum Aphrica conterminationem, reliqua omnia cum alijs ſentit: Ex tribus maximis totius orbis partibus (dicens) Aſia iungitur Aphricæ per dorſum Arabiæ: quod noſtrum mare ab Arabico ſinu excludit, quod ideo ſe feciſſe ait, ne Ægyptum Nilo amne ſcinderet. Quib.

partibus nomina indita e mulierũ nominib. esse apud maiores legimus: nam Europa ab Agenoris filia, quã Iouem in taurum uersum rapuisse historiæ tradũt: Quidã à Cretensib. raptã, quorũ nauiũ insigne taurus fuit. Libya, id est, Aphrica à plerisq; Græcorũ ex Libyæ nomine uxoris Epaphi Iouis F. Siue ut alij uolunt Epaphi filiæ. Quidã uero ab Aphro Libyi Herculis F. uel qd Festus ait à Græco uocabulo φρίκη appellari, quasi ἄφρικα id est, sine horrore frigoris: Asia ab Asia nympha oceani & Tethyos filia ut testis est Herodotus & Iapeti coniuge denominata, quæ imperium circa ea loca obtinuit, sicut Varo libro originũ tradit. Alij ab Asio Cotyi F. Ex his itaq; partibus Asiam uniuersam: duabus. Europa atq; Aphrica in cunctis nascentib. beatiore uberioremq; cœli clementia esse apud eos qui de rebus naturalibus tradidere inuenimus: & hoc siue in hominibus, siue in animantibus, siue in plantis uel frugibus aut aquis considerare uolumus, homines nãq; multo alijs, Europeis uidelicet Aphricanisue, & industria & æquitate, & probitate præstant. Animantia & proceritate & pulchritudine cæteris excellũt. plantæ celsitudine, nitiditateq; exteras supera re dicunt quæ largos præ illis fructus perturiant. Seges tritico reliquisq; legumnib. pdiga mirũ in modũ est, q̃ optimas atq; saluberrimas incolis, & pecorib. herbas ultro germinat. Aquæ insuper tum calidæ tũ recentes: morbos aliæ uarios expellũt. aliæ sinceritate & amœnitate cũcta corpora benigne fouẽt mirẽ affluẽterq; scaturiẽtes: deniq; quicqd ibi prouenit unã cũ loci laudatiss. qualitate. Non tamẽ omnis Asia dictã cœli moderationẽ sentit: nam eius dextra atq; sinistra calore ac frigore iniqua ac intolerabilia sunt, quippe q̃ ad Arcticũ tendit aëris mutationes frequẽter patitur, deserta penè plaga & inęqualis, ubi ardua montiũ iuga atq; in cœlũ eminẽtia consurgũt, quorũ in conuallib. quæ infinitæ sunt. paludes immẽsę, lo caq; stagnãtia complurima facẽt. Vbi coloni ex omni corporis parte informes bestijs potius quã hominib. cõparandi. At pars q̃ calori exposita est, minus natura rerũ obuersat, quũ in ora prope Indici pelagi solis circu lus definiat, reliquũ aũt ardoris in mare profundit. Secũdæ bonitatis Europa est, licet eorũ indigenarũ quidã longe pulcherrimã terrarũ dicat: regiouaria admodũ tam in calore quã in frigore: multũ in ea pluuiæ: multũ nebulæ: multũ niuis, grandinisq; ac uenti perfundit: qua uarietate gentes quoq; in ea, mẽte efficiũtur uariæ ad bellũ rixasq; proni, ad pacẽ & amicitiã ineundam, difficiles: fortitudine omnib. præstãtiores ferè. Namq; Asiani & ocio & cœli molitici effracti & quodãmodo effœminati sunt Cęterũ Aphrica etsi uasta magis quã frequẽs sit iniquo nimiũ aspernenda cęlo, non tamen prætereundum est quin mentio saltem de ea fiat. Tertia enim mundi pars est, atq; olim in una Carthaginis arce, & pace & bello haud obscura, ex quo una cum reliquis merito conferenda est, Terra ex maiori parte (interius scilicet) cultoribus uacua, nam quæ mari nostro

exposita

exposita est, satis gentibus atque oppidis culta, nec opib. minus pollens, & quamuis barbari sint, non tamen fugiendi prorsus. Frequenti siquidē Italorum atque aliorum populorum commertio: rerumque inter se cōmutatione, minus barbaricā feritatē sapiūt. Quorum qui interiora ad austrū, loca squalentibus harenis obducta, & aquarum indiga, passim habitant, sine tecto ac sedibus, tetri, inculti, fame ac siti debilitati, ueluti monstrosæ bestiæ, efferatis moribus per uastas solitudines errare uident: quod si qui forte stagna uel paludes accolunt (licet raræ ibi) ex ijs captare uictum maxime dicuntur. Diximus in superioribus ex qualitate cœli, solis prospectu, terrena quoque eiusdem similitudinis necessario effici, quamobrem existentes inter duos tropicos ab oriente in occidentem qui tractus peruius soli est, omnes colore nigri sunt, nigerrimi uero illi qui sub æquinoctiali habitant. Reliqui autem extra tropicos quanto magis ad frigidas accedūt plagas, tanto minus nigredine colorātur, adeo ut qui propius ad polos sunt multa albedine candicent. Sed quum non omnis nostra habitabilis terra, eadem cœli temperie simpliciter, quam antea indicauimus adornata sit, ideo amputatis extremitatib. duabus zonis, frigidæ atque calidæ cum illa communicātibus (ex propinquitate enim malignitatis illarum inficitur) quæ media liquidior ac purior fuit, physici in partes septem diuiderites, climata appellauerunt, quæ latini quidam deuergentias, alij scalas, siue gradationes dicunt: ascendunt enim ad arcticum lineis octo parallelis contenta, quæ supra æquinoctialem circulum gradibus seu partibus 12. cum dimidia, & quarta incipiunt, & septentrionem uersus in partibus 50. cum dimidia terminātur. Primū itaque clima maximā diem habet horarū 13. cum quarta, & dicitur dia Meroes, id est per Meroē Nili insulam excurrens. Secundum maximā diem habet horarum tredecim cum dimidia & quarta, & dicitur clima dia Syenes, id est, per Syenē ciuitatē Ægypti. Tertium maximam diem habet horarū quatuordecim, cum quarta, & dicitur clima di Alexandrias, per Alexandriam urbem Ægypti. Quartum maximam diem habet horarum 14. cum dimidia & quarta, & dicitur clima dia Rhodu, id est, per Rhodum insulam. Quintum maximam diem habet 15. cum quarta, & dicitur clima dia Romis hoc est, per urbem Romam: quod apud antiquos dia Hellespontu dicebatur, id est, per Hellespontum, quem percurrit. Sextum maximam diem habet horarum 15. cum dimidia & quarta, & dicitur clima dia Pontu, id est, per Ponticum mare, non sicut iuniores per Borysthenem, quum eam minime attingat. Septimum maximam diem habet horarum 16. cum quarta, & dicitur clima dia Borysteneos, id est, per eiusdem nominis ciuitatem, non autem per Riphęos montes ut imperiti uolunt, quum ab eis amplius decem gradibus distet. Præterea in descriptione orbis, prisci illi philosophi latitudinem terrę, lineis parallelis 7. & 10. quorum posteriores una & 20.

secari uoluerunt, ut in picturis apparet: nostri uero tē poris in 5. & 20. (dicunt̄ lineæ parallelę quia in eadē planitie cōstitutæ atq; productæ in infinitum nulla parte in se incidunt) hac quidē ratione, ut per eas notitiā haberemus cuiusq; in terra loci, id est, quāto magis aut minus ad septentrionē inclinatus ille sit, excrescenti uidelicet die: emergens quippe sol supra æquinoctialē circulū, altius in dies se attollens, circulosq; paulatim grandiores conflat (non enim unū centrū habet cum magno mundo) unde longiore luce terrā illustrat̄, quoad Cācri metā attingat. Hinc est quod maiores nobis dies septentrionē uersus efficiunt̄. Prisci ad hostia usq; Tanais horis 5. supra æquinoctialē peruenerunt, ibi horarum 17. maxima dies: posteriores usq; ad Thylē horis 8. ibi horarū 20. maxima dies: nostri uerò tē poris homines ad Glacialē usq; insulā, horis 12. ibi horarū 24. lōgissima dies. his aūt eleuationib. notatis, hoc modo distribuunt̄, ab æquinoctiali incipiēs ad usq; 14. lineā, quælibet inter se quarta parte unius horæ differt à 14. ad usq; 19. dimidia unius horæ à 19. ad usq; 22. hora una. Idem etiā posteriores obseruauerunt, sed à 22. usq; ad 26. horam unam insuper addiderunt quæ simul iunctæ horæ, tunc 8. nunc uerò 12. efficiuntur. qui 5. ad hostia Tanais qui 8. ad Thylē, qui 12. ad Glacialē usq; insulā peruenerūt. Quanto aūt spacio hæ lineæ inter se distent, in primo Ptolemæi libro habetur. Sed præter lineas parallelas iam dictas lineæ 7. & 30. meridionales sunt, quæ lineæ longitudinē terræ percurrunt, tertia unius horæ inter se distantes, ut ęquinoctialis circulus dimensione horarū 12. cōmensuratus sit, quę lineæ à diei medietate dictæ meridionales denominant̄, & innumerę dari possint pro innumeris terrę locis: quę omnes polorū gnomone intercipiunt̄, & ad hoc ualēt, ut quisquis sub earū qualibet existēs, eiusdem in puncto diei partē alteram habeat. Etiam sciatur ut qui locus in terra curriculo prius solis illuminet̄: uerbi gratia quando sol directè sub globo extitit, ac intempesta nox nobis fuerit, tum alijs crepuscula duo fiunt: matutinū scilicet & serotinū: Matutinū illis q in horizōte orietali sunt: serotinū uerò ijs qui in occidentali manēt. Cum aūt sol inde orientē uersus tertio unius horæ sedimouerit, aurora tūc illis elucescit q tertio unius horę ab horizōte matutinali occasum uersus differūt, hoc est, q sub meridiano sunt, itidē illis qui in plaga uespertina degūt ultra horizontē tertio unius horę, uno scilicet meridiano occultari sol ex opposito cœperit: & ita in alijs p suos ordines. Præterea quāto unus quisq; locus magis, aut minus à medio, orientē, siue occidentē uersus distet, cognosci posset. Ptol. tamē nō à medio, sed ab Alexādrię meridiano tanquā à notiori loco: uel q̄ eius primùm & hoc inter alia illustraret̄ uoluit cōputari: hoc modo q̄ apud ipsum notat̄. Vt si oppidū aliquod ab ea hinc aut hinc meridiano uno aberit, tertio unius horæ: si duob. meridianis, duob. tertijs horę: si trib. hora una differat, idq; aut ad incipientē, aut ad finientē diē: & ita de reliquis. Absoluta itaq;

pro nostræ

pro nostræ breuitatis intentione orbis partitione, restabat aliud nihil nisi exteriori terræ parti adiacētes uenti, quos quia nō solum plures ac paucio res alij atque alij fecere, uerum etiā diuerso inter se ordine collocari pro nu mero uoluere: de eorum igitur positione & nominib. altiuscula quædā hoc loco repetenda à nobis, haud præter rem fore duximus. Eo maxime quia nōnullis in locis deinceps appellari eos ad locorum situs opus erit, eorum uidelicet qui 12. esse statuerunt. Primi siquidem scriptores Homerum au thorē qui 4. tantum uentos, Boreas, Notos, Zephyros, Eurosque à totidē cœli partibus descendētes esse uoluit, secuti sunt (omitto quosdam inter Græcos qui duos duntaxat tanquā primarios posuere, Boreā scilicet ac Notum, quum uehemētius cæteris flatus agere dicant, reliquos ab ijs ue luti eorū partes esse) Post deinde qui diligentius perquisierūt, tradiderūt eos esse 8. maxime quidē Andronicus Cyrestes, qui etiā teste Vitruuio exemplū collocauit Athenis in thurrim marmoream octogonā, & in sin gulis lateribus octogoni singulorum uentorum imagines exculptas con tra suos cuiusque flatus designauit, hoc uidelicet modo. Ab oriente æquino ctiali Apeliotes: ab occasu æquinoctiali Zephyrus: à meridie Notus, à se ptentrione Aparctias: ab oriēte Brumali Euros, ab occasu brumali Libs. ab exortu solstitiali Boreas: ab occasu solstitiali Argestes. Quorū nomina apud latinos eodē ordine hæc sunt. Subsolanus Fauonius, Auster, Septē trio, Vulturnus, Aphricanus, Aquilo, Corus: duo primi cōtra seflant, si militer duo secundi: Vulturnus Coro, Aquilo Aphrico opponunt. Nau tæ uerò nostri tēporis, Subsolanū quia ibi sol supra horizontē leuat, Le uantē uocāt. Fauonium quia sol ibi se uidet ponere, Ponentem: in arctico ubi septentrio, ipsi Tramontanā quem etiā Boream græcanicē appellāt, nam Aquilonē quem à Græcis Boreas diximus uocitari, è proprio loco submouētes, altius sub polo, quemadmodū Homerus ipse locant, q po lus quū Tramontana ab ijs dicat, ita & nomē inde ruentis uēti finxerūt. In meridie pro Austro, Ostrū: reliquos 4. Vulturnū, Syrocū Aphricum, Garbinū: & in detracti Aquilonis loco, græcum: Corum aūt, Maistrum in suis nauigationū monumētis annotauerunt. Alij postmodū fuere qui pro 8. 12. fecerunt, ut Aristoteles in secundo Metheorologiæ & in 7. geo graphiæ Ptolemæus: nam philosophus præter 8. iam dictos 4. apposuit: In dextra Aparctiæ Trascias: in sinistra Boreas, quam è tropico detrahēs in arctici linea locauit, & in eius loco Cæciam statuit: in dextera uero No ti, Libonotum: in leua Euronotum: quos latinam, Seneca haud habere interpretationē putauit: quum sint qui ex 4. ijs, duos habere contendant, in quibus Tranquillus physicus, is pro Trascia, Cęcium: pro Cæcio Vul turnū latine nominat. Sed non plane uideo qua ratione etiam reliqui duo nō latina traducti sint apud nos appellatione, quippe quum Libonotus ex Libs & Notus græcis uocabulis compositus sit, nōne etiam à latinis

ex Libycis & Auster, Liboauster idoneæ componi potest? Similiter de Euronoto, quur nō Euroauster à nobis ex Austro uocitari, quēadmodū illi à græcis ex Noto uocitati sunt? nisi quia in usu non habent. Sed quare 12. prædicti philosophi fecere uentos, Seneca naturalium quæstionū 4. rationem affert, totidē uentos esse dicens, quot sunt cœli discrimina. cœlū diuiditur in circulos 5. qui intersecti ab orizonte recti mundi, duobus additis polis duodecim punctos in eodem orizonte describunt, unde totidē uentos aduersum se flare uolunt: priores 4. ut in superioribus: cęterū Aquilo Liboaustro; Vulturnus Aphrico, Eurus Coro, Euroauster Cæcio contrarius est. Sunt pręterea qui 4. & 20. faciunt uentos, ueluti apud Vitruuiū legimus in orbē circū terrā, hoc modo designāt. Incipiētes à loco arctici ꝑ orientē ad dextrā, quousq; ad arcticū iterū reuertant, quo in loco septētrio primus est: mox Gallicus: supernas Aquilo, Cæcias, Carbas: & in exortu ęquinoctiali Sobsolanus. Ornitiæ, Carchias, Euros, Vulturnus Leuconotus: & in Antarctico auster. Altanus, Libonotus, Aphricꝰ, Subuesperus Ethesię, & in occasu æquinoctiali Fauonius. Iapix, Circius: Chaurus, Corus, Trascias: horū septētrio austro: Subsolanus Fauonio, directē aduersant. Item Gallicus Altano, Supernas Libonoto, Aquilo Aphrico, Cæcias Subuespero, Carbas Ethesijs, Ornitiæ Iapigi, Carchias Chauro, Eurus Coro, Vulturnus Circio: Leuconotus Trasciæ, ex quo uidet præter 4. à 4. mundi plagis perflātes, cæteris alia atq; alia ab incolis diuersarū regionū nomina imposita esse, ut in locis plurimis legimus, transposita, aut ex locorū uocabulis, aut ex aliqua causa quæ ad faciendū uocabulū acciderat denominati: Nam ut ait Plin. Fauoniū quidā ad 8. Calen. Martij (principio enim ueris spirat) Chelidoniā uocāt ab hirundinis uisu. Item dies 8. post exortū austri, aquilones antecedere, quos ꝓdromos appellāt etiā sunt qui Cæciā, Hellespontiū uocant. Euronotū Phœnitiū. Argestē Olympiū seu Iapigē, siue Scyronē. Aphricū, Libycū, Eurū Subsolanum idemq; & Ethesias: uerū Ethesias uentos esse aquilonē qui media ęstate sidera mollit, nomenq; mutat quo Ethesias uocat: is constanter 40. diebus biduū post Caniculę sidus exortū perflat, & sic de alijs. Hactenus orbem terræ enumeratione potius quā descriptione aliqua, aut explanatione percurrimus: nō enim quod uiri peritiss. ornate atq; copiose in suis tradidere id nos breui oratione resumere in animo fuit, sed magis nostri operis commoditate ac decentia impulsi, ne si omissum id fecissemus, ueluti sine capite, quæ sequunt dispersa hinc inde colligi uiderent, ac sine ordine mēbra. Vnde cupiēs solutis oris in consequentib. pleniusculis uelis maria, mox terras, & quæ in ijs habentur unà cum geographis cæteris peruestigare, & quæ cum illis uidi, atq; ab ijs amplius cognoscendi studio longius euagatus comperi, ea in medium breui insinuatione, uti ueritas sese habet, hominibus ætatis nostræ afferre studuimus.

GEOGRA-

GEOGRAPHIAE Commentarius II. in quo Thyle, Vergion, Ibernia, & Britannia insulæ, cum cæteris quæ circa ipsas sunt continentur.

IN descriptione terræ habitabilis occidentalis, oceanus, qui Herculeo freto in mare nostrum irrumpit, nobis primo occurrit Aphricę, Hispaniæq; latera, ea in parte abluens: ac inde ad septentrionem usq; Sarmatici sinus intima effunditur: multi nominis mare, pro regionũ diuersitate quæ ipsi adiacent cognominatum: quemadmodum in suis locis ubicunque opus fuerit de cætero annotabimus: Quod quanto magis ad meridiem uergit tanto minus tempestuosum effici (nõ enim ab acrioribus uentis, sed Fauonio tantum mitiori quidem flatu agitatur) at ubi ad septentrionem secicit, crebris insularum anfractibus uisque maxima uentorum, infestum sanè atque horridum: nam & assidua naufragia edit, quo raro ab orbe nostro nauibus aditur. Mare solis maxima diuersione caliginosum, & quod hyeme in glaciem conuertitur: hominibus tum atque bestijs peruium. Quamobrem glacialem oceanum, illud maiores appellare consueuerũt: nam & accolę septentrionales Almachium eum uocant, quod uocabulum eorum lingua, congelatum significat. Item morimarusam, à Cymbris dici, id est, mortuum mare uolunt. In hoc itaq; septẽtrionali oceano multę insulæ sũt, quæ uarijs locis dispersæ iacent quarum aliæ asperitate sæuientis maris, alię incolarum ferino ritu uiuentiũ infames, aliæ uerò quũ magnitudine, tum rebus gestis etiam opibus claræ sunt, ut est Vergion, mortalibus frequens, & Britannia quæ inter cæteras huius maris insulas nobilissima habetur. Deinde est Ibernia quæ & ipsa magna ac populosa est. Postea Thyle cæterarum ultima, haud multo Ibernia minor, à qua exordium capere, locus ac situs nos admonet, prima enim occidentali ac septẽtrionali habitabilis nostræ angulo iacet, nõ eo tamẽ loco quo Ptolemæus locauit, sicut in superiorib. indicauimus, ubi formã terræ descripsimus: incipit cũ ipse ab insula Ibernia secundo Britanniã ponit, iuxta quã ad partẽ septentrionalẽ ultimo limite suæ tabulæ eam fixit, cui & Orchadas ad meridiẽ præiacere fecit. Nos uerò ut in prædictis iam meminimus, recentioribus historijs magis attendimus, & eam in fronte nostræ descriptionis, sicut ex astrolabicis captationibus accepimus, collocare statuimus: Sita quippe est supra Iberniã, atq; ultra lineam ultimi cogniti à uetustioribus partib. tribus, hoc est, supra lineam Arctici, & inter meridionales lineas extremi occidentis tum ab illis tum à

tum à nobis positas, ut paulò antè in habitabilis nostræ forma declaraui mus nos intra deduximus, ne uniuersalem situm hac de re solū in ea parte deturbaremus: secus in septentrionali plaga, ubi plura ac memoriæ digna scribenda fuerint.

Thylæ insulæ descriptio.

THyle igitur insula est, quæ prima cogniti nostri orbis habitatur. Islandia nunc ab incolis, in ortū & occasum producta, cuius ambitus circiter decies cētenis mil. pass. patet. Hāc meminit Strabo cuius historiam obscuram esse, propter remotionē eius in ultima loca dicit. In ea ut scribit Mela, quod ibi sol longe occasurus exurgit, breues uti que noctes sunt, sed per hyemē (sicut alibi dictum est) obscure, æstate luci dæ, quod per id tempus iam se altius euehens, quanquam ipse non cerna tur, uicino tamen splendore proxima illustrat, per solstitium uero nullę, ex quo Dionysius Alexandrinus.

Oceani tranans hic nauibus æquor apertum
Ad Thylem uenies quæ nocte dieq; relucet,
Titani radijs quum curru scandit ad axes
Signiferi

In ea castella aliquot sunt, parum tamen cognita, etiam sermonis barbari asperitate haud à nobis proferenda. A qua longe ad Eurum uentum, insulæ sunt quæ Orchades antiquis uocātur 30. numero ut quidam alij 3. & 30. alij 40. esse affirmant. ex quibus sunt qui 7. tantum, nonnulli 30. Ebudas tum cognominari dicant: quæ omnes angustijs. inter se freto distinctæ sunt, quarum 30. desertas esse ac tres tantum coli. Solinus illas dixit hominibus uacare & siluis: quin & herbis iunceis inhorrescere: nonnullas uerò inherbidas, harenamq; & steriles herbas detinentes. Circa has insulas Plinius corallum laudatiss. gigni asserit. Orchadas Claudius Cæs. Romano imperio adiunxit.

Vergion insulæ descriptio, ueteri Geographiæ posterius à iunioribus additæ.

VErgion insula hinc ad orientē Germanicis atq; Sarmaticis litorib. cōtra iacet, immēsę utiq; magnitudinis ex q̄ in Thylē nauigāt: cu ius Xenophō mentionē fecisse uidet: & eam à litore Scytharū tri dui nauigatione esse dicēs, Balthea uocat: similiter Diodorus. Ptol. uerò hāc Scandiā putauit: binominis nūc insula, duoq; regna in se habēs. Pars em̄ q̄ occasum spectat Noruegia, q̄ ortū Suetia dicit, montib. & amne ab ijs profluēte diuisę: forma multilateris, nāq; angulosa est, ac plurib. locis mari cedēs, orbe tamē continet: Britānia maior: cuius litus septētrionale arcticum circulū subijt, ultra Ptolemęi limitē circiter media. Neq; id quidē alicui admirationis uideri debet, maiorib. nostris hæc pars adeo in obscuro ea tempestate iacuisse, ut nil pręter nomen tantū nobis relinquerēt. Cum per id tempus, non omnis Germania percognita, nisi multo post,

nec

nec tota, quod attestatur Plinius, non enim externis nationibus, uel mari uel terra peruia tum fuerat. Verum fama, & ea pertenui, mortalibus illic habitata fuisse loca agitabatur: nondum ad eam Romani exercitū ducta- uerant ex quo Germaniç situm per historias capere quis posset: Quod au- tem eorum transitus ad plagā illam mundi tardius quàm ad reliquas pro uincias fuisset, ex hoc intelligi datur: legimus quippe Iulium Cęs. conten tum fuisse Dacos tum late prædabundos (nam Germanis finitimi sunt) non cis fluminis Istri ripam armis uincere, sed per Lentulum ultra ulte- riorem ripam eos repelli, & circa ripam præsidia constitui: similiter a- pud Tacitum ubi de Germania, multo tempore post Iulium Cæsarem, & in imperij penè calce, inuenimus nuper cognitas quasdam gentes ac reges fuisse, quos bellum aperuerat, & quædam alia. Quare illorum tem- porum, uolentibus terram describere, nullam regionis illius notitiam extitisse manifestè constat, nisi ambiguam quandam, id est, nullius cer- titudinis, ubi locorum situs figere assignate possent, quamobrem loca illa ueritati magis indies elucescenti relinquere, quàm incōsiderate quic- quam de ijs scribere uoluerunt. Nobis autem longa post ætate liquido satis ea declarata sunt, maritima præsertim, nec nō mediterranea complu ra. Item per mare illud frequentes iacere insulas cognouimus, unde naui- gia non parua copia, quorum in Galliā alia, quædā in Britanniā insulam, rerum cōmutandarum gratia statutis temporibus nauigare: quapropter non est ut dei-nceps ueluti antea tractus ille à geographis prorsus ignoretř. Vergion itaq; frigore dira quidem patria est, nec minus montib. ac præru ptis saxis, nemoribus atq; siluis aspera, ubi incolis non frumentū, non ui- num, nō oleum, neq; ex arborib. poma nisi admodum pauca, & ea quidē acerba, iniquo cœlo sunt: uerum ex maris terræq; captura uictitant, abun dant enim isthic maria piscib. longe à nostris specie immanitateq; corpo- ris dissimilibus. Terra quoq; feris, in quibus albi ursi sunt inusitatę magni tudinis: sunt & castores, & innumeræ aliæ. Neq; deesse ibi fontes prædi- cant in quos lignū aut aliquid aliud si immissum fuerit, in lapidem haud multo post cōuertetur. In hac superiori ætate populi erant, quorū qui oc cidentalia tenebāt Chædini appellabanř, orientalia Phanonæ & Phiræsi meridionalia Dutę et Danciones mediū aūt Leuoni, siue ut alij Igneones uel, Leuiones, quingētos incolentes pagos fama est, nostris uerò tempori bus, præter alias gentes Vergiones sunt à quibus insula nomē traxisse fa ma est. Et cum ijs Vagothi quorū sedes in fertiliss. planitie sunt propter q̄d aliarum gentiū incursionib. sæpe molestanř. Post hos Sciechani indi- gentia laborantes, nulla alia re noti, nisi quarundam bestiolarū delicatiss. pelliculis quæ in nostrū orbē transportanř. Dehinc Gothi, acre hominū genus & ad bella promptiss. Itē Euagrę Ottingesq;: hi excisas rupes qua- si castella habitant, ritu beluino uiuentes. Sunt etiam Ostrogothę cæteris

huius

huius insulæ mitiores sunt & Vuinuli, & Vetidi, reliquis corpore eminentiores, quorũ stirpe Dani uel Daci progressi à quibusdã dicunt. Præterea gentes aliæ, sed obscuræ, adeo ut ne mẽtione quidẽ dignæ habeãtur. Ex hac olim insula uelut ex officina gentiũ egressæ turbæ, Europã multis locis irrumpentes uastauerũt, Gothi præcipue & Vuinuli id est Longobardi ut posteriores historię tradũt, licet Ptol. Longobardorũ gentem in Germania iuxta Rhenũ ponat. Circumscribitur aũt insula sic: latus quod septentrionem respicit, nihil habet quod in eo cognosci uel possit uel operæpretiũ sit, nisi q̃d iuxta illud Vlderalia regiuncula iacet (neq; nisi Germanicè in hac parte loqui omnino possumus) mõtes à tergo habẽs, quibus ad litus coarctaĩ, ubi in circiũ uentũ terra prominet, cui obijciĩ insula Holrelant à litore parũ distãs. Quod ad occasum uergit Noruegię est, longissimũ sanè, uerũ scopulis omne & acutis petris auium, ubi in quodã sinu Dron oppidũ eminet. Itẽ magis ad meridiẽ aliud q̃d Bergis uocaĩ in peninsula eiusdẽ nominis sitũ, quã Plinius ut diximus insulã esse putauit. Meridionale similiter saxosum est, ea præcipue in parte qua Cymbrorũ Cheroneso obiacet à quo haud longius quã 200. mil. & 500. pass. distat. In hoc tractu oppidũ primo est Lijndesnes iuxta mare sitũ, alterũ Consberch, pręter q̃d nõnullæ exiguę habitationes sunt, mox Alber, amnis q hic in mare uadit in quo Noruegia terminat, incipitq;. Suetia, cui mare à se denominatũ adiacet: In hac parte oppida multa tum maritima tum mediterranea sunt: Flectit aũt se litus ab ostio amnis occasum spectans arduũ pręruptis mõtib. quod Dacicũ seu Danicũ mare abluit, in eo Malmogis oppidũ in radice promõtorij sitũ. Indeq; promontoriũ aliud Danicũ appellatũ à quo mare denominaĩ, neq; à Germanico litore ẽ diuerso promõtorijs amplius mil. pass. interuallo colligiĩ. Circumflexo promõtorio rursum ad meridiẽ litus conuertiĩ, ubi Calmania ciuitas, cui Helandia insula opponiĩ nõ longe à litore, neq; ab ostio Vagij fluuij quousq; à Calmania mõtes quidã attolluntĩ in interiora deinde exeũtes. Quo traiecto ostio Stegeolin urbs ad mare iacet, inde altera Sricopia, postquã haud in mari mnl to insula est Gothland, pari penè magnitudine cũ Holandia, oppidũ habẽs, postea in litore Stockholmia in qua regia sedes, sita haud procul ab angusto ore eius lacus qu ? Melar illi uocant, magnus sanè & q ab ostio in mari quod orientẽ solẽ aspicit ad oppositã ripã (oblongũ enim est) 200. mil. pass. ferè existat, uallaturq;, circumiectis undiq; acutis scopulis, in cuius supercilio ad sinistrã longe ab ostio Strẽgis ciuitas est è regione cuius Othorgis oppidum in rupe sedet. Inde Orosia urbs, postquam propè ostium Visalis ciuitas, omnes in asperrimis locis positæ. Superatoq; altero promõtorio, oppidũ statim se offert Elsingia, habens in cõspectu paruã insulã. Hinc terra longissime ad septentrionẽ mari cedit, fitq; magnus sinus Norebdẽ nomine, adeo auido meatu infusum mare, q̃d ni mõtes obijcerentur,

hærent, quos imminere Vlderaliæ regiunculę diximus, orietalis pars insulæ, hoc est Suetia à Noruegia freto distingueret, in quo sinu ad sinistrã, Gentet oppidum est, ad dextram aliud Parisium. Post autem sinum, uertit citerũ litus ad meridiem Liuoniæ terræ in prouincia, Sarmatiæ oppositum, ubi totum litus scopuli acutissimi occupant, quibus ea ora inaccessa fiunt ad quos gelato mari lupi transeunt prędæ gratia, ibiq; nimio frigore priuari luminibus ferunt supra quos deserta regio iacet, eam nanq; siluestres populos inhabitare ferunt: uocantq; Palpant est tamen in ijs locis oppidũ quod Ibaborg uocãt, ex hoc loco ercit se terra in promontorium, unde conuertitur litus orientem aspiciens, quod incutit mare cui nomen Oldegast. In mediterraneo uero Noruegiæ inter alias ciuitates Nidrosa est, cęteris occidentalior in radice quorundam montium sita qui montes in occidentem usq; oceanum conceduntur: Item oppidum est Ritauangria natura munitum, & Asloia urbs in campo iacens; & alia quæ omnibus orientalior est paulo supra mare Bouhulis nomine: & quędam aliæ. Diximus iugo montium insulam distingui in quib. Alber fluuius fontem habet: Alteram igitur partem absoluimus: alterã, hoc est, Suetiam, dehinc absoluemus, is fluuius medio in cursu diuisus, dextro alueo in mare, sinistro in uastiss. lacum quem incolæ Voter nuncupant infunditur, in ortum occasumq; productum circiter CL. mil. pass. ex quo Vagius undosum flumen in mare haud longe à Calmania ciuitate supra dicta euoluitur, in margine lacus, ad occasum urbs Ienecop sitã est, & in septẽtrionali Scharis oppidũ, & aliquanto in orientem alterum Gresholt: In reliqua autem Suetia inter cętera hæc sunt oppida: in aquilonari parte Ludocia, Viortheg, Vestenis, Crebes, sub quibus Alnistidia, Verendia, Aluestre, Scheningis, quę duę ultimę urbes in ripa Vagij fluminis positę sunt, postea Lichopibia. Sub ijs in regiuncula Helãdia dicta ciuitas est Helsimborg, & oppidum Vesium, & sub Helandino agro campus est quę Dacia appellatur à Dacis qui chersonesum his terris uicinum incolũt prærepta ac denominata, in ijs Landescorne ciuitas sub qua territorium illud est, barbari Scãniã uocãt, priscum uocabulum licet corruptum locus seruans, nam in australem partem Dutę & Dauciones populi habuere. Lundis ciuitas magna, & altera Soluebordi. Item alia multa in hac insula 55 dicuntur. quę uero nouimus hęc sunt.

Iberniæ insulæ descriptio.

IBernia insula sequitur, quę uetus adhuc nomen retinent, licet & Irlanda dicatur, Ibernia ad Iberis populis ex Taroconensi tum Hispania egredientibus insulamq; hanc inhabitantibus uocitatam ferunt, quam & Iernam, & Iuuernam scriptores nonnulli appellant. Hanc Britannię, proximam esse magnitudine quidam dixere, Cęsar uerius dimidio minorem inquit, undecies nanq; centenis mil. pass, in circuitu est, hęc

coelum ad maturanda semina ut scribit Mela iniquum habet (malignę nanque propter frigus habitationis est) Verum adeo luxuriosa herbis non lętis modo, sed etiam dulcibus ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabulo prohibeant, diutius pasta dissiliāt, ubi nullus anguis, auis rara, non ibi montes excelsi, neque paludes, neque fluuiorū fontes sunt, licet aquę multę passim scaturientes in modum fluminum in mare decurrāt, etiam Bloama mons ut nunc appellatur sese inter alios aliquantulum extollat: Hic massa terrę gignitur nigra admixta sulphure, qua illi per uniuersam insulam tum etiam quę finitimę sunt maxime utuntur ad incendendos ignes, non enim cęduas arbores ager producit, sed fruteta duntaxat, quibus totus feré consitus est. Cultores eius inconditi, & omnium bonarum artium expertes, inhumani atque impij, huius etiā Strabo meminit, sed nihil se de ea quod habeat manifestū posse dicere, inquit, hoc duntaxat excepto quod longe magis quam Britanni syluestres sunt, anthropophagi enim, id est, hominum carnibus uescentes, qui mos gentibus per eam tempestatem circa extimas orbis partes multis in locis fuisse uidetur, ut in sequentib. annotabimus, iuxta quod diuus Hieronymus in Iouinianum, quid loquar de cæteris nationibus quum ipse adolescentulus in Gallia uiderim gentem Britannicam humanis uesci carnibus & quum per syluas porcorum greges & armentorum pecudumque reperiantur, pastorum nates, & fœminarum papillas solere abscidere, & has solas ciborum delitias arbitrari. Ibernia oceano præcingitur, facie pene circulari, cuius septētrionale latus Hyperboreo percutit mari, qua parte tota fermè insula aquilonaribus flatibus crebra impulsione, tum habitatore, tū plantis deserta iacet. Habet hæc pars promontoriū quod appellatur Boreū, ad Boream, scilicet expositū. Post occidentem uersus aliud Venicneum, quod Nautæ Ligram modo appellant, ubi populi eodem nomine, deinde Vadia amnis, ut nunc, mare irrumpit. Item alius excurrit quem Argitam uocant, statim Rhobogdium promontorium paruum sub quo eiusdē appellationis gens. Adiacent huic lateri, sed in mari longe, insulę 5. quarum duæ Ebudæ, sed altera maior, altera uero minor, Lendrosa maior, Leeder minor modo appellatur: tertia Engaricenna, quam Argiti iuniores uocant, quarta Maleos, quinta Epidium, Solinus. 10. ponit neque singillatim eas nominat, sed earum incolæ inquit nesciunt fruges, piscibus tantum & lacte uiuunt, regemque unum esse uniuersis, nam quotquot sunt omnes angusta interluuie diuiduntur. Ab occasu occidentale mare insula habet, cuius lateris tractum post Rhauium fluuium, lacus ingens marina aqua refluus aperitur qui Fortunatus modo dicitū uadosus, multisque paruis constratus insulis. Post ad meridiem Herpeditani sub quib. Magnatę sunt qui ciuitatem sui nominis habent, quæ nūc Lemerich eorum lingua dicitur in sinu eiusdem nominis sita: suntque Vtini, Gangani, postremi

postremi Vellabri, hi omnes penè piscationibus intendunt: in quibus fluuij post Magnatam ciuitatem nota digni habentur, Limnius, Ausoba, & Senus, sub quo Duris, ultimus Iernus, quem Notium promontorium sequitur (quod cara nūc appellat) ad notum uentū protendens. Ad meridiem Vergiuum mare litus radit, quam partem, primi post Vellabros Iberni populi habent, supra quos Vsodiæ, & ijs orientaliores Brigantes sunt: secant meridianā oram Dabrona, & Barius amnes, in cuius Dabronæ ripa haud procul à mari est Corchaut noui nominis ciuitas, superius uero ad boream Dunum olim, Vaterfordia nunc, & Laberos quā Casal nostra ætas uocat: Apud aūt Barium est Rois (ut incolæ nunc uocāt) paruum oppidum. Sacrum postea promontorium orientem uersus eminet, cui lateri non nullæ obiacent insulæ nullius commemorationis dignæ. Orientale denique latus quod frequenti populo incolitur, Ibernico abluitur mari, hanc oram multis in locis amnes & aquarū riui prorumpunt, quorum Modonus post sacrum promontorium mare influit, quem Manapia urbs Manapiorum sequitur, post quam Oboca fluuius est, cui eodem nomine Darinorum oppidū adiacent, quod Orabint nūc appellatur, & alterum post illud Eblana gentis uocabulo dictum, deinde Biduna amnis: hinc autem in Voluntijs Isinanium oppidū, flumen Vinderis, & Logia in proximum labentia mare, inter quæ Cauci agros tenent, mox Coriondi sunt, & hi omnes uictum ex mari quęritāt, pisces sale cōdientes, quos in Britanniam rerum commutandarum gratia deuehunt: freto illo Ibernico ut diximus accolunt quod inter hanc & Britanniam insulam continua penè fluctuatione euoluitur, & in hyeme congelatur, quo tempore perforata pluribus locis glacie, magnam piscium capturam faciunt, qui pisces lingua uernacula Stochafici dicuntur: cuius maris latitudo in 90. mil. pass. diffunditur, ubi uero se in duo promontoria huius atque Britanniæ ad Aquilonem emittit, arctatur adeo, ut non amplius 15. pateat. Ad hanc orientalem partē. 4. insulæ emerguntur, quarum una quæ Mona olim, seu Monemana nunc Man dicit in medio freto sita, paruæ reliquæ ad aquilonem, ut Monorina, Adros, Limnos, hæ duæ ultimę desertæ sunt, de Mona facit mentionem Tacitus, incolis tum ualida. Paulinum Suetonium nauibus fabricatis plano alueo aduersus breue litus & incertum, aggressum cepisse dicit. de reliquis uero insulis circa Iberniam coniectis, nihil dicere habemus, nisi quod earū olim nonnullæ, cultrices quam maxime Bacchi fuerant.

Britanniæ insulæ descriptio.

BRitannia insula ad orientem Iberniæ posita est Galliæ haud magno maris interuallo aduersa: Græcis olim Albion, ac deinde à Britonne quodam ibi regnante Britannia uocitata. Quæ posteriori uero tēpore insula, interiecta fossa, in duas partes diuisa est, quarū quę in

meridiem uergit, iuniorum alij Britanniam uti antea: alij Angliã, alij aūtem pro Anglia, Ingdterram dicunt, nomē dantes ab Anglia Saxonum regiuncula in Germania, quæ sic adhuc ibi nominatur, ex qua in Britanniam profecti expulsis ueteribus colonis hic consederunt, & à suis sedibus insulæ nomen indiderunt. Partem uero quæ ad septentrionem relinquitur Scotiam uocant à Scotiorum gente, ut aiunt à qua nunc incolitur, qui similiter ex Germania huc enauigasse ferūtur. Magna hæc quidem insula atq; celebris, & quæ alter olim orbis putabatur: unde Solinus inquit finis erat orbis ora Gallici litoris, nisi Britannia insula nomen penè orbis alterius mereretur. Item Claudianus in laudibus Stiliconis.

Nec resistit oceano, remisq; ingressa profundum
Vincendos alio quæsiuit in orbe Britannos.

Hanc nonnulli iunctam olim continenti fuisse arbitrantur, quæ & si cæteris partibus longe remota sit, à Morinorum tamen litore, ictio scilicet promontorio non amplius 30. millibus pass. interuallo distat: quæ triangularis effigie esset, nisi quod quum ad supremū angulum in septentrionē uersum peruenerit, reiecta ad dexterā, in orientē longe admodū fastigiata prominet Rheniq; fluminis ostijs in trāsuersum (quāuis procul) imminēt, quam sane partem nostrorum neminem adijsse memoria apud nos extat. Eam Solinus Calledoniam appellat. Cuius uniuersę insulæ circuitus uicies octies centenis mill. pass. ferè constat: non eminens præaltis montibus, nō saxis petrisúe aspera, scilicet lenibus tantū tumulis inęqualis existit: similiter nec fluuiorū fontes esse nec magnarū laticū scatugines quēadmodū ne in cęteris huic adiacentib. insulis habet. Amnes eñ ex corriuatis per cāpos aquis, in mare uadunt, ac terrā fœcundā reddunt: circa uero litora nōnullis locis prægrādia frequentāt flumina, quę in mediterranea modo, modo in pelagus fluentia oceani alternatione exeūt, uocantq; æstus, quos obseruant nautæ, carinas fluxui quo se appulere uoluerint permittētes. Quæ quum homines benignius alit: aurū quoq; argentū & ferrum habet, ut scriptores quidā attestantur, Cęsar uero præter plumbum in mediterraneis regionibus, & in maritimis ferrum, in parua tamē copia, nihil aliud nasci commemorat, æreq; uti eos importato dicit. Viretom ni tempore, imbriferum habens aerem, magis quam niualem, pars præcipue quæ ad meridiem obiecta est, quæ uero ad aquilonem exposita saxis horrentibus frigoreq; cōfestatur ac hieme etiam per serenitates caligo late obtinet, adeo ut die tota tribus aut 4. tātum horis circa meridiem ipsum solem aspiciant, contra sole in signo Cancro existente, noctem breuiss. habent: unde illud.

Et minima contentos nocte Britannos.

Quæ quidē insula ante Iulij Cæs. ætatē ut Sueton. tradit, qui eā in lucem & in potestatē populi Rom. redegit, à nostris incognita erat, præter corū lo

corum

corũ pauca Galliæ propinquiora: quã subinde retinentes Romani, Seuerus Cæs. ut à barbarorum qui insulæ septẽtrionalia tenebãt incursione cu stodiret (sunt enim Britãnorum lõge immanissimi) fossam per 132. mil. pass. ab uno ad alterum mare eduxit, muroq́ muniuit, quod maximum eius imperij decus fuit, unde & Britãnici nomen meruit, licet Hadrianus ante eodem in loco sine fossa murum per 80. mil. pass. primus erexisset. Per quã fossam oceanus quũ adhuc intumescit lõge sursum in mediterranea discurrit: quod isti à natura insulam diuisam putãt: sed post annos aliquot Romani qui Britãnos tuebanť quum insulã relinquere, & ad defendendam Italiã redire cogerenť, barbari nõ multo post Romanorum discessum, deserto à defensorib. muro, uniuersam insulã inuadunt, qua direpta, deuastataq́ muros ęquauere solo: quos postea Antoninus pius qui Britãnos per Lolliũ Vrbicum legatũ uicit, cespitio muro submotis barbaris restaurauit. Procreat insula equos labori nequaq́ succumbentes, & eiusdem speciei mulas quãplurimas atq́ incessu suauissimo deambulantes. Circumplectiť Britanniã oceanus qui ad septentrionẽ Calledonius: ad occasum Ibernicus & Vergiuus, ad orientẽ Germanicus nunc Alemaniæ mare: ad meridiẽ Britãnicus olim, modo Canales Flãdriæ dicuntur. Igiť septentrionalis lateris maritima ora quæ borealib. tempestatib. omnis pene derelicta est. Nouantũ primo chersonesum habet in qua eiusdem nominis gens, quo etiã uocabulo promontoriũ apud eos lõge ad septentrionẽ porrectum. Postea ortum uersus Rhetigonius sinus. Deinde alter ad occasum quẽ Vindogarã appellant, qui fauces chersonesi coarctãt. In mediterraneo Lucopibia oppidum ad Abrauanum flumen situm, & alterum Rhetigonium à quo sinus, ipsum supra æstum iacet: post Rhetigonium sinũ, etiã Lemanonius est, cuius eductione, & alterius ad meridiem illi oppositi, ingens fit chersonesus, quã populi diuersi habitãt: siquidem ultra hunc sinum ad solis ortum Epidij sunt apud promontorium sui nominis, usq́ ad amnẽ Longum ibi in mare uadentẽ: Post ad Itym fluuium Creones tenent: Mox Carnones: & Carini circa Volsam sinum intra flumen Nauarim siti. Inde Cornauij terrã incolunt usq́ extrema promontoria Taruedum scilicet atq́ Orchas in quib. magna illa chersonesus ad auroram terminat: qui populi omnes, ciuitates non habẽt. Quib. promontorijs insulæ duæ ex aduerso iacẽt, licet in mari longe nomẽ uni Scitis, alteri Duina, quarum incolæ, sicut & aliarum multarum huius oceani dijs dedicatæ tum fuerant, & à Britannis olim sacrosanctæ habitæ. Sub Epidijs autem Creonibusq́ & Carnonibus Calledonij populi sunt qui & terram quam incolunt suo de nomine Calledoniam appellauere, unde & mari nomen est, ibiq́ Calledonia sylua cuius meminit Silius,

Inq́ Calledonios primus trahet agmina lucos:

De populo Rom. dicẽs qui duce Caes. Britãnos in eã fugientes insequuti sunt: Apud Calledonios ait Solinus, Vlyxem appulsum, manifestat ara

Græcis literis scripta uoto. Et post Calledonios ad orientē Canteæ ac Lugij sunt quorum maritima ora Altaripa uocaī, eos Loxa amnis segregat, & Smertæ simul habitant illa interluente fluuio ad Veriuium promontorium in mare exeunte, Nā Smertæ promontorium Viruedrum in extremo cornu sub iā dicta ad meridiē prosilientē attingunt. Sub Calledonijs quidem Vacomagi sunt in quib. oppida Banatia, Tamia, Tuesisq; æstui appositū, & q̄d orientalius est Altacastra nomine haud à mari lōge, ubi nūc Edenborg ciuitas regia est, totius Scotiæ caput: quib. gētib. usq; mare Vennicones subiacent, ubi Orrea ciuitas parū supra mare Tinæ amni apposita. Et ijs orientaliores Tazatij sunt sub Tazalo promōtorio collocati à Vennicomib. Diua fluuio, à Vacomagis Celene discreti, qui ciuitatem Dauanā habitant. Sub Nouantibus aūt Damnonij ultra isthmū magnæ chersonesi ad ortum protēdentes quos Vacomagorū enniconumq; occidentalia excipiunt, qui Vandurā, Coloniāq; ciuitates habent, itē Victoriā & Alaunā, post isthmum iuxta Vennicones ad Tinā amnem sitas gentiū limitem, quorum ad meridiem usq; mare Otadini sunt Coriam oppidum Alabano amni appositum, & alterum Aremeniū Vedrę fluuio situm habitātes. Iterū sub Nouantibus ad occasum Selgouę, inde Ibernicū oceanū, Ad ortum uero solis Damnoniorum Otadinorūq; terrā habentes, in quib. ciuitates Carbantorigū apud ęstum: Corda, Vzellum, ac Trimōtium quæ ad æstum sita est, irrigaī hæc terra duob. fluminib. Deuaæ & Nouio in mare cadentib. Occidentale insulæ latus cui Ibernia opponitur magna ex parte incultum est, idq; fit quātomagis ad septētrionē protendit: uerum post Selgouarum ex parte Otadinorum Brigantes magna natio sequiī, quæ retro ad meridiem fossa illa Seueriana coerceī atq; ad utrunq; mare pertingit, id est, Ibernicum ad occasum, ad orientē Germanicum, ubi Segantiorum portus, & Gāganorum promontorium, hic in sinu qui uocaī Dunus, quo & Otadini cōterminant, insula quædā est: Hinc sinus alter in quo uicus cum fluuio Flera nouo nomine, quib. in mediterraneo urbes sunt, Epiacum prope æstum, sub quo Vinnouium, Caturatonium, Callagum, Isurium, Rhigodunū supra æstum: Olicana: Eboracum, q̄ sic etiā nunc incolæ uocāt: ubi Cōstantius Imp. diē obijt, & Camulodunum Ro. colonia. Hactenus q̄ in septentrionali parte insulæ quæ Scotia diciī continenī. Igiī post Brigātes ad meridiem Parsorum gēs est Germanico oceano proxima oppidum Petuariā cum fluuio paulo supra mare habitātes. Sub quib. atq; Brigātibus Orduices regionē habitāt, qui & utrunq; mare habēt, in quib. iuxta Oriētale litus Bullum oppidum, interius Mediolanium ciuitas, prope Tisobium amnē, & altera Brannogenium in ripa Stucciæ fluuij sita. Infra aūt Cornauij terrā incolunt, alia natio à superiori, quorū ad occasum in ora Vergiui oceani in ostio Tuerobi fluuij, uicus est ingens Norgales recēti nomine, interius uero Diuana, & Viroconium ciuitas, quib. ad orientē Cathuclani iuxta promōtorium

Guban

Gubanticorũ ſunt, unde recedente terra ſinus amplius efficitur, qui portuoſus appellatur, in quem exigui nonnulli amnes dilabunť, ſurſum uero à mari Saliue, & Vrolanium oppidum, ſub quib. in mediterraneo Coritaui agrum tenent, qui Erhatæ atq; Lindum oppidum habent. Verſus aũt orientem Imani ſub Catinclanis in eundem ſinum cõcurrentes, & in his Ocelum oppidum, & Venta urbs ad amnem poſita. Iterum ſub Cornauis Demetæ, ad occidẽtale mare Vergalles haud antiquum oppidum habentes. Mox Octapitarum promontoriũ longe proſilientem: inde maris ſinus in quo oppidum nouũ Mirforda, & promontoriũ quoddã humile, quo circũ flexo magnus colpus Briſtol nomine (ſic gentes illæ nunc appellant) terrã ingrediť, In eum primo Tœbius amnis cadit: poſt in intimo loco ciuitas, incolæ modo Briſtol uocãt à qua colpus nomen habet, ubi Rhatoſtatybius amnis in mare fluit: iſtis interius à mari Luentinũ & Maridunũ oppida ſunt. Hinc uerſus ortũ Sylices habitãt, quorũ ciuitas Bulleum. His magis oriẽtales Dobunni Coriniũ oppidũ habitantes. & poſt Dobunnos Atrebatij quorũ ciuitas Calcua. Vltra hos ad mare uſq; orientale Trinoantes loca poſsidẽt, quæ ab Imenorũ Abus fluuius dirimit, apud quos Camudolanũ urbs firmiſs. earũ regionũ, ad Garienũ fluuiũ poſita, non procul à mari, alter quoq; fluuius Sidumaniſius, deinde in mare uadit. Duæ uero inſulæ quas Ptolemæus iuxta has gẽtes ſitas eſſe dicit, quarũ una Toliatis, altera Couẽnos dicebať, nuſquã hodie apparent, ex quo ab oceano cõminutæ ac deletæ putanť. Ad meridiem Sylirũ Dobũnorumq;. Belgæ ſunt, qui oppida Iſchalim, Aquaſcalidas, & Ventam alterã habent. Poſtea Cantij alterã partem magni ſinus, nã altera Trinoantes tenent, in cuius intima flumen labitur Thamaſis nomine quem Ptolemæus Iamiſa im æſtũ uocat, uulgo nunc Thamiſa per quem Londinum urbem Rom. coloniã in mediterraneo ſitam adnauigatur, quæ corrupto uocabulo nunc Lundra dicitur, non inſignis olim ut refert Tacitus, ſed copia negociatorum & commeatuum maxime celebris, ut etiam nũc eſt: Verũ ciuitas ipſa magna atq; diues, totiuſq; Britãniæ regia, Thamaſi lato amne diuiſa, quã marmoreus põs mirę ſtructurę iũgit, ſpacioſus adeo, ut dextra, leuaq; ſtationibus munitus apertã in medio relinquat uiã, ut non per pontẽ ſed per urbẽ ipſam gradi putent. Vltimo uero loco poſt ſinum oppidum eſt quod iuniores Sanduci dicũt, cui opponiť inſula Athanatis antea, nunc Tenet illi uocãt, ab hoc litore æſtuario tenui ſeperatã, felix ut ait Solinus frumentarijs campis & gleba uberi, nec tantum ſoli ſibi, uerum & alijs ſalubris locis, nam quum ipſa nullo ſerpatur angue, aſportata inde terra quoquo gentium inuecta ſit angues necat, ex quo illi nomen inditũ eſt. Poſtea ad meridiem Cantium eſt promõtorium, quo ferẽ omnis & Gallia naues appellãt, & ſurſum à mari Rhutupiæ ciuitas Cantuariũ à quibuſdã, modo Cõturbia diciť. quę in Cantijs eſt: iſti cęteris Britãnis longe humaniſs. habenť, neq; multũ Gallica differunt cõſuetudine:

Hæc meridionalis pars insulæ orã Galliæ septẽtrionalem respicit, quam Britannicus oceanus interluit latitudine ea ferè, quam inter hanc & Iberniam diximus: hanc partem scribit in cõment. Cæs. ab ijs incoli qui prædæ ac belli inferendi causa ex Belgica transierant, qui omnes ferè ijs nominibus ciuitatum appellantur, quibus ortis eò peruenerunt, & bello illato, ibi permanserunt atq; agros colere cœperunt: Verum interiora insulę ab ijs incoli, quos natos in insula ipsa memoria proditum dicũt: quod etiã Diodorus asseuerat. Post itaq; Belgas insulæ magnum angulum qui ad Aphricum uentum porrigitur regio nunc Cornualia Damnonij olim tenuerunt. Quare post Bristol, in eodem colpo promontorium Herculis est: item alterum Antiuestum quod & Bolerium dicitur, qui iuxta hoc incolunt, mercatorum usu qui eò stagni gratia nauigant, moribus faciliores quam reliqui erga hospites sunt: hi ex terra saxosa uenas sequuti illud effodiunt. Postremo Damnonium idem & Ocrinum promontorium, à quo haud procul insula est quæ priori tempore Silura appellabat̃ modo Sorlinga, quam turbidũ fretum à Britannia distinguit, Huius homines (inquit Solinus) etiam suo tempore morem custodiebãt uetustum, numum scilicet refutabant, dabant res & accipiebãt, mutationibus necessaria potius quàm precijs parabant, deos percolebant, scientiam futurorum pariter uiri ac fœminæ ostentabant. Reliquæ autem insulæ huic lateri obiectæ, licet aliquot sint, quoniam exiguæ, nulla re memoratu dignæ silentio præterimus, post itaque Ocrimum promontorium aliud prosilit Luxarum nomine, post quod in sinu Falemua uicus est. Inde amnis Cenion in mare uadit, in altero sinu Præmua uicus alter, tertius quoq; Artemua ingens iuxta Tamarum flumen gentis terminum, quibus uicis uocabula præsentis temporis sunt. Interiora autẽ Damnoniorum Voliba, Vzella, Tamara ciuitas ad flumen sui nominis, & Ischa, dein Durotriges tenent, in quibus iuxta mare Tincona oppidũ, promontorium lingua patria Porolam, & in sinu Horamua uicus nouus: Isaca fluuius inde in mare it: & alter Alaunius, in mediterraneo Dumniũ ciuitatẽ habent, & ultra Alaunium Rhigni habitant, quibus in sinu, qui magnus portus est dictus, ciuitas Trisantona olim, Antona modo, iuxta quã fluuius eodem nomine in subiectum mare cadit à quo ciuitas nomen accipit. Hic è regione urbis insula est cui priori tempore nomen Vectis fuit, nostro uero, Huich ab incolis appellatur, quam Ictim Diodorus nominat, quæ sicut & aliæ illius maris, oceani incremento insula uidet̃, quum uero subsidet contineñs, exsiccato enim interiecto litore curribus eo, stagnum Britãni apud se effossum, ut inde à mercatorib. exportet̃, deferunt. Post autẽ Trisantonem fluuium sequitur promõtorium Beoceps apud illos, unde est portus qui Nouus dicit̃, in quo Ginsaletius nunc uicus ad hostium amnis sui nominis, in quo Rhigniorum terra finit, quibus Neomagus ciuitas mediterranea est.

GEOGRAPHIAE Commentarius III. Europæ in quo

Hispania tota in tribus prouincijs partita cum insulis sibi adiacentibus continetur.

HISPANIAE GENERALIS DESCRIPTIO.

Hispania prima terrarum Europæ, ad occasum pars iacet. Hanc ueteres primum ab amne Ibero quam mediam pene secat, Iberiam cognominasse accepimus dicente Plinio, per quem Iberum uniuersam Hispaniam appellauere Iberiam. Quæ & Hesperia à nonnullis, ab Hespero ut aiunt Atlantis fratre: alij quod in occidentali plaga proiecta sit, & ab Hispano postea teste Trogo partis illius rege Hispania dicta. Sunt tamen qui ab Hispali eius loci urbe clarissima, Hispaniam nomen accepisse dicant: quod ad nostram usque ætatem durauit, in tres tamen prouincias cognomentis uarijs diuisam, in Bæthycam: in Lusitaniam, in Taraconensem. Forma eius quadrata nisi quæ arctantibus freti litoribus in Pyreneum coit, ubi minus 300. mil. pass. latitudo quã alibi 500. & 50 constet: longitudo uero 700. ferme, reliquis partibus undique mari cingitur: nanque ab Aquilone Cantabricum habent Oceanum, ab occasu Hespericum siue Atlanticum: à meridie Ibericũ. Pars igitur quæ Arctũ spectat prorsus frigida, nimiæ insuper asperitatis & oceano semper obnoxia, ex quo maligna ibi habitatio fit. Ab occasu maxima ex parte incultus & squalidus ager, nam rupes & saltus, & loca syluestria planeq; aquarũ indiga sunt. Quæ uero in austrum uergit, uniuersa pene felix, presertim quæ intra columnas porrigitur, nam fertiliss. omniũ frugum genere est, multis quippe ac magnis irrigatur amnibus neq; è cœlo minus tẽpestiuis recreat imbrib. quibus uineæ campiq; læta ubertate exuberant, sed nec id in frugibus solum, uerum etiã in uniuersorum metallorum specie fœcundiss. quorum largam ubiq; uenam illi natura intrusit. Quod ubi sterilitas terre asscribitur, linum aut spartum affatim nutrit. Præterea in omni Hispania salubritas cœli equalis est quia aeris spiritus nulla paludum graui nebula inficitur: Huc accedunt & marinæ auræ undique uersus assidui flatus quibus omnem prouinciam penetrantibus euentilato terrestri spiritu, præcipua hominib. sanitas, reliquisq; rebus uegetatio redditur: ex quo etiã in locis campestribus multa ac diuersa animaliũ genera procreari benigneq; foueri uident, in quibus capree, equiq; syluestres, in lacubus autem cygni, atq; eiusmodi aues

aues plurimæ. Radicum etiam ad tincturam idonearum copia. Insuper sales non ibi coqui, sed effodi. Hæc in summa de uniuersa Hispania nūc ad singulas eius partes descendamus.

Hispaniæ Bethycæ descriptio.

Hispania Bæthyca à flumine quod per eam excurrit à maioribus sic denominatur, ab incolis autem Turdetania, nam Turdetani populi per id tempus eius terræ magnā partem occupabant, quæ nunc etiam uulgo Bæthyca dicitur, præter littoralia quæ mari nostro adiacent, illa enim Aphricanæ gentes regia insignitæ potestate obtinebant, quam regionē nostra ætas Granatā uocant, à Granata urbe in eā: nam & M. Agrippa oram illam uniuersam originis Pœnorum existimauit. Hæc prouincia ut scribit Plinius cunctas prouinciarum diuiti cultu, & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit, licet & cāpos habeat ad Anam fluuium accedentes siccitatis immensæ. At enim pars quæ ad austrum obiecta est quæ proprie Turdetania dicebatur, ut paulo post uidebimus, mirifica rerum copia læta est, insuper uero pix, & grana purpuræ, & minium, sed & marmorum lapidicinæ: inuenitur enim minium in argentarijs metallis durum & harenosum, ubi præter aurum quod penitus scrutatur, flumina torrentesque harenam auream deferunt quæ passim per loca arida destituunt. Quod quāuis Galli digniora sua prædicent quæ in Cemmeno monte sunt præsertim quæ ad Pyrenem uergunt, tamen quod ex his locis educitur magis probatū est: Hic etiā pecorum omnis generis magnus numerus, sed præcipue cuniculorum quos plerique lepusculos appellant quorum frequens uenatio fit, ne malum longius serpat, plantis enim uastitatem inferunt, & satorum radices æsitant, & hoc per totam fermè Hispaniam, atque Massiliam usque. Quum aūt huius modi mediterraneæ prouinciæ copia sit, nō secus maritima habentur, nā piscosum mare illis est, unde quæstus haud exiguus, & præter alios pisces frequens est Thynnus, qui quercea glande saginatur, quæ ad mare isthic abunde nascitur. Bæthyca itaque prouincia terminatur à septentrione & occasu, Lusitania ad ripam Anæ fluminis, ab oriente Taraconensi, à meridie exteriori oceano, & freto Herculeo, & interiori nostro mari Iberico denominato. Hæc montibus nonnullis distinguitur, inter quos præcipue Ilipa est, nemorosus procēris arborib. qui recto penè iugo, paulo supra nostrum mare qua regio longa est deducitur, freto altero cornu incumbens. Est & alter Temarianus nomine, mediam & hic prouinciæ longitudinem permeans, extra columnas ad oceanū in prouinciæ fermè pede sistens, ab orientali parte ambo demissi circa Solorium montem, qui latus huius à Taraconensi eò dirimit, longeque discurrit, auri & argenti habens indaginem, quam metalliam nuncupant, alioquin aridus ac sterilis. Iuxta Temariani radices ad meridiem

ridiem Bæthys amnis elabitur quem incolæ nunc Guadalcabir nuncu-
pant, Aphrorū tamē lingua Cirtin, hic ex Ortoſpęda monte, alÿ Orope
da, alÿ Argenteo quū in eo argentariæ ſint. Plinius, Tungenſi ſaltu oriēs,
per agrū Oretanum fluit in Bæthycam, Polybius uero & hūc & Anam
è Celtiberia naſci, nam & Ortoſpeda mons à mari noſtro exurgens recta
per Celtiberos ſeptentrionem uerſus pertendit, quæ regio Taraconenſis
prouinciæ eſt, igitur Plinius Bæthys in Taraconenſi prouincia Tungen-
ſi exoriens ſaltu, uerſusꝗ in occaſum, oceanum Atlanticum prouinciam
adoptans petit, modicus primo ſed multorum fluminum capax quibus
ipſe famam aquasꝗ aufert, diu ſicut naſcitur uno amne decurrit, Poſt ubi
non longe à mari lacum fecit, quaſi ex uno fonte geminus exoritur, quan
tusꝗ ſimplici alueo uenerat tantus ſingulis effluit. Ad ſeptentrionem ut
diximus, Anas fluuius præterit Guadiana uoce indigena, oritͣ in Lanui-
nitano agro Taraconenſis 6o.mil.paſs.à fonte Bæthys, ab orientalibus
enim partibus defertur, qui modo in ſtagna ſe fundens, modo in angu-
ſtias reſorbens, ſeꝗ tandem ad auſtrum flectens in Heſpericū oceanum
à Bæthys oſtio ſupra 100.mil.paſs.exit. Prouinciam primo gentes ha-
bitabant, in quib. Turdetani erant omniū Hiſpanorum teſte Liuio ma-
xime imbelles, inter tamē Hiſpaniæ populos ſapientia, literarumꝗ ſtu-
dÿs præcellentes numeroſum genus, ab ortu in occaſum quicquid inter
Anam & Bæthym fluuios iacet, citraꝗ Bæthym multo ſpacio atꝗ in Lu
ſitaniam penetrans. In quibus itaque iuxta exterius mare Anæ fluminis
oſtia ſunt, ubi Temarianus mons in oceanum prope ubi caſtellum nūc
Leppe orientem uerſus Onoba liſturia oppidum cum fluuio, quod Pli-
nius Oſſonoba cognominatum Aſturia dicit Gibralie nūc, fluuius uero
Saltefe dicitur, aliud Nebla quod adhuc nomen ſeruat, poſtea ſinus qui
dam, ultra quem alter ſed multo maior panditur, qui hodie Sibilliæ ri-
uus dicitur in quem Bæthys fluuius irrumpit: Per quem aduerſo curſu
ad interiora circiter paſs.100.mil.nauigatur uſque Hiſpalim urbem na-
uigÿs grandioribus per milliaria non multo minus quā duo & 6o.inde
uſque Ilipam, Lora nunc, urbem minoribus: uſꝗ Cordubam autem flu-
uiatilibus ſcaphis iter eſt, quæ à mari 150.mil.paſs.diſtat: ſupra uero Ca
ſtonem oppidum non eſt nauigatu facilis, quibuſdam Temariani dor-
ſis, quæ ſubeuntibus amni leuorſum occurrunt: dextrorſum autem pla-
nities immenſa, ac fructuoſa iacet, & in ipſo flumine inſulæ diligentiſs.
cultæ. Sed uidetur Bæthym flumen ex priſcis, nonnullos Tarteſſum uo-
citaſſe, & Gadiram una cum adiacentibus inſulis Erythriam, nam Ari-
ſtoteles è Pyrenęis inquit montibus qui in Celtica ad occiduum æquino
ctium ſurgūt, Tarteſſus defluit in mare extra columnas, intra cuius oſtia
oppidum quondam fuiſſe eodem nomine, & agrum Tarteſſum: Et item
Erathoſtenes, contiguam Calpæ terram Tarteſſiam appellari, & Ery-
thriam

thriam eximiæ felicitatis insulam: quidam non Gadem ipsam sed aliam esse contra Lusitaniam. Timeus, hanc à puteis Potinusam uocant, inquit, quam nostri Tartesson dicunt, & in historijs Sallustius quem attestatum legimus, Tartessum Hispaniæ ciuitatem quam nunc Tyrij mutato nomine Gaddir habent, & Dionysius Alexandrinus.

Calpem supra diues & alta Tartessus.

Nunc ad reliqua Turdetanorum, quibus post maritimas ciuitates in mediterraneo sunt, Canaba, Seria quæ & fama Iulia, Cæriana, Regina, Nertobina, omnes ad Anæ ripam sitæ, longe uero à flumine Osca, Bruca ci, quæ uirtus Iulia appellat: & Clausa dicitur, Mirobriga haud ignobilis quondã, modo ut coniecturari potest uilla Real dicitur: iuxta aũt Bęthym Vrium castrum Iulium cognominatum. Setida, Seres modo, & Italica in cuius agro locis ad Ilipam spectantibus maxima argenti uis est: Inde Ilipa cognomine Magna, & inter æstuaria parum à mari oppidum Nabrusa cognomine Veneria, Tartessus priorib. sæculis. Dein Bæthys appellata ubi castellum nũc, Barrameda nomine. Postea meridionali dicti amnis ripa Hispalis urbs insignis Rom. Colonia cognomine Romuliensis, ubi fiebat Celticorũ cõuentus, quã urbẽ nunc Sibylliam uocãt, emporiumq; ad hoc tẽpus, mansit, in ea Puteus est ait Plinius quiescente ęstu minuit, augeť decedente, medijs tẽporibus immobilis. Inde Ilipa quæ Clausa dicebať, nunc Villanam uocant, supra quã Sigilis fluuius in Bæthym cadit, in Ilipa monte ortus postea retro à flumine Carmo siue Carmonia cognomine Aurelia longe firmissima totius prouinciæ ciuitas, quæ nũc Chermona dicitur in cuius territorio duos fontes iuxta fluere, alter omnia respuens, alter absorbens: Est & alius ibi qui aurei coloris pisces in se natantes ostendat, nihil extra illam aquam cæteris differentes, quod idem author scribit. Postea Asula in arduo colle sita. Semotæ uero à flumine, Asta siue Astada colonia cognomine Augusta supra æstum posita, ferro igniq; à Romanis absumpta modo ibi oppidulum est Arcos nomine. Inde Saguntia, Pæsula, Oleastrum, Calicula, Obucula siue Obulco, quę distat ab Hispali circiter 4. mil. pass. & Asindũ eadem Cæsariana Sigili fluuio apposita nunc Antichera uocatur, & Bæsippo cuius dextrum latus Cauraphiton flumen radit ex Ilipa mõte in Bæthym excurrens. Postea Vrbona oppugnatione difficilis quum ualde à natura munita sit. Verum ad Septentrionem Turdetanis Celtæ Lusitaniæ populi admiscẽtur, cis Anam fluuium in hac prouincia nonnullas ciuitates inhabitãtes; nam iuxta eundem fluuium Aruci, Curgia, & Arunda sunt: ab eo autem aliquantulum Acinippo & Vlma: Quod autem huc è Lusitania Celtas peruenerint, ex hoc depręhenditur, quod sacris, lingua, oppidorum uocabulis, à Bæthyca distinguuntur, qui mediam inter Togum & Anam fluuios regionem maiori ex parte incolunt, quæ Beturia appellatur. Sub Turdetanis

i.

tanis autem ad meridiem Turduli sunt unà cum Turdetanis habitantes: Isti post Bæthys ostia ad orientē litus habent, ac primum in eo sinu quem riuum Sibyllię diximus insulam ubi Menesthei extiterat oraculū, & Capionis turris, uel potius monumentum ut scribit Mela. Ea sicut pharus mirum in modum ad nauigantiū salutem ædificata. Namq; angusto mari, nec minus 30. mil. pass. ad eam nauigatur, ubi ciectus ab amne limus uadosum reddit profundum: Alij oraculū illud paulo infra ponunt, nam in eodem sinu portus est qui Menesthei appellatur, Gaditanus à quibusdam. Deinde oppidum qui lucus oleastrum appellatur, nunc S. Lucas, et quod incolæ afferunt non longe inde Medimna urbs fuit, mari absorpta, quondam Mœnecis dicta quam Phocenses fabricati sunt, à fundamentis effossa. A quo loco non in mari multo insula exigua urbis nomine. Hinc sinus Gaditanus aperitur in quo Gadira insula iacet, circiter 60. mil. pas. à Calpe distans, ea modo Cades dicitur quæ abest à continenti ubi proximior ad stadij latitudinē, quo freto, ueluti amne ab Hispania discernitur, 60. mil. pass. circuitu, hæc ab Ephoro & Phylide Erythria, à Timeo Poti nussa, & Aphrodisia, ab indigenis Iunonis tum uocitata: Pœni uerò Gadiram punica lingua sepem significantem dixerunt, quasi mari sepiatur. Erythria dicta quoniam Tyrij qui coloniam in eam deduxerunt, ab origine eorum orti qui ab Erythreo mari ferebātur, ut Plinius tradit: similiter Trogus: & in antiquitatibus Diodorus, & quum Carthaginienses quemadmodum & Gaditani à Tyro initium habeant, ideo Silius de Hanniba le ad hanc proficiscentem ueluti ad suos ait.

Extemplo positos finiti cardine mundi
Victor adit populos, cognataq; limina Gades

Quę duob. promontorijs in altū euecta est, medio abducto litore, & in altero cornu eiusdē nominis urbē habēs quæ Iulia Augustana postmodū appellata est ciuium Rom. opulenta, & emporium amplifs. cui optimus portus subiacet, unde & plura & ingentia emittebantur nauigia, quæ nostrum & exterius mare nauigabant. In altero cornu ab urbe 12. mil. pass. templum Ægyptij Herculis & religione & uetustate atq; opibus illustre à Tyrijs constitutum, quur sanctum sit, ossa eius ibi sita effingunt: cuius templi extructionem memorat Diodorus: Vbi plures Romanorum duces clarissimi magnis rebus gestis uota huic Deo suscepta persoluerūt, sicut in uita Cæs. Tranquillus perhibet. Inter quas Alexandri magni fuisse statuam. In hoc quoq; fontem esse qui contra oceani motum uel subtrahi tur, uel adsurgit, Polybius testis est: duos puteos Posidonius dicit. Huius insulæ eximia soli bonitate fabula orta est, Geriones eam habuisse, cuius armenta hinc Hercules abduxerit. Cui ad meridiem Didyma est insula nec amplius duobus mil. & 500. pass. complectitur. E regione autē Gadiræ in continenti (quod litus Plinius Cursense uocat) post Medimnam

urbem. Resippo portus, inde Bællon fluuius in mare uadit, penes quem à parte orientali eiusdem nominis ciuitas fuit, nunc Cyres castellum pau lo à mari. Inde promõtorium in quo Iunonis templum situm fuit, nautæ modo Trafegar uocant. In mediterraneo autem Turdulorum hæ sunt ur bes: ultra Bæthym in septentrionali eius ripa, Vogia: & Cæcilia, remotio res flumine Setia urbs celeberrima quæ Augurina cognominabat̃ S. Ste phanus nũc ab incolis dicitur: mox Illurgis Forũ Iulium appellata, modo castellum ibi est Almundous nomine quę inexpugnabilis uidebatur, in e ditissima enim eius parte rupe præalta arx ædificata fuit qua urbs tegeba tur, hanc Scipio igne & ferro usq; ad infantium cædem deleuit, ob nefan dam commilitonum Rom. cædem. Sub qua ad meridiem Calpurniana est, circa quem modo locum Linares oppidulũ, & in altera aũt Bęthys ri pa Corduba urbs clariss. Turdulorum conuentus, idem adhuc nomen licet corruptæ retinens nam Cordona dicitur, ampliss. olim emporium & Marcelli ædificium, quæ prima ad istos locos à Rom. populo dimis sa colonia est, Patritia cognominata: ex hac urbe duo prodierunt Senecę, & Lucanus, unde Martialis.

Duosq; Senecas: unicumq; Lucanum
Facunda loquitur Corduba.

Postea Biniana: & Attigis colonia, Augusta firma denominata, nunc E zila dicta, una ex prouinciæ cõuentibus. In media quidem regione ad oc casum Onoba oppidum non multo supra mare, æstui apposita: & Ebo ra cognomine Cerealis Vrgao modo quæ & Alba: prope quam Luciferi templum fuit, illudq; dubiã lucem appellabant. Bella Sala. Tuccius urbs opulentiss. quæ cognominatur Augusta gemella quam modicus amnis attingit eã nunc Seceni dicũtur. Deinde Murgis. Salduba. Arcilacis De tunda, & Obulcũ q̃d Romani Pontificensem appellauerũt nunc Sicura ad amnẽ sui nominis Iulia Ilipula cognomento magna in septentrionali Cauraphitonis fluuij ripa: Granada nunc à barbaris urbs magna regniq; sedes, quæ religioni nomen dedit, quæ distat à mari circiter 86. mil. cuius finitimi cãpi pelago ex inundatione 4. pass. mil. fere demergũtur: Vesci Fauentia postea dicta: illi modo Velis dicũt, prope Nybem amnẽ quina uigabilis est in Bæthym fluentem. Escua siue Ascua quæ Iulia Cõstantia uocabat̃ nunc Alama. Ortigis uel Artigis inde Oriola nunc, urbs quon dam ualidiss. agrum habens frugiferum in quo argentum ab incolis fodi tur. Calicula altera à supra dicta Osca nũc. Lacibis, id est, Guadiste penes fluuium ad Selebinam in mare exeuntem. Lacippo Illiberis Liburnus cognomine nunc fignena parum distans à mari. Sub Turdulis Bastuli sunt ad mare nostrum uergentes sub Ilipa monte quo à reliquis gentibus dissociãtur, quorum nunc terram à iunioribus Granadam uocitari dixi mus. In his post Iunonis promõtorium, quo Herculeum fretum incipit

oppidum

oppidum in ſinu eſt nõ ignobile Menlaria nomine, Tarifa nũc, iuxta Va cheram fluuium, quod nauale olim Gaditanorum fuit, illudq́ Balbus homo ex ea gente nobilis in cõtinente extruxit, emporiũ optima ſalſamenta tum habens. Poſt eam urbs nomine Tranſducta fuit. A Berbeſola ciuitas cũ fluuio, & in ſinu Carceia haud longè à Calpe, quam alĳ Caricini à græcis uerò Carceſos dicta, nunc Zizera appellatur in oſtio fluminis ſui nominis poſita ubi portus, hãc quidam, teſte Mela Tarteſſos aliquando dictam putant. Calpe inde mõs eſt & Columna ab Ilipa auulſus, qua mare noſtrum Herculeũ fretũ terminat, qui mõs Gibelterab incolis modo appellatur, circuitu quidem nõ magnus admodum, altitudine uerò ingens & erectus, adeo ut longinquis inſulæ formam præferat, totus penè in mari eſt, cõcauus ab ea parte quæ occaſum ſpectat, in ſummitate quæ biceps eſt planitiem habet in qua caſtellum natura munitum, non enim adiri poteſt niſi una tantũ uia, & ea peranguſta, reliqua omnia prærupta ſunt. Hic inter Europam & Aphricam fit illud fretum quod Herculeum ſæpe diximus, licet quidam Atlanticum, alĳ portas Gaditanas uocent, unde & Solinus Gaditanum ait fretum à Gadib. dictum: quod noſtri temporis homines ſtrictum Gibelterræ uocant: cuius latitudo 16. mil. paſs. ubi latius patet, ubi uerò arctatur 12. in longitudine 40. qua de cauſa limen interni maris multi eum locum appellauere: ubi uada candicantibus ſaxis (non enim profunda altitudo eſt) carinas teritant. Fabulam eſſe Herculem perpetuo quondam iugo unde nunc mare inundat diremiſſe iunctos colles quibus oceanus excludebatur. Abyla & Calpes laborum Herculis metæ quam ob cauſam indigenæ columnas eius Dei uocãt, creduntq́ perfoſſas excluſa antea admiſiſſe maria & rerũ naturæ mutaſſe faciem: ſimiliter Diodorus: Plato uerò & Seneca, mare noſtrum cum ſinubus ac fretis omnibus tremoribus terræ infuſum. Europam ab Aphrica, & ab ĳs Aſiam penè abſtuliſſe: Erathoſtenes clauſum antea quum mare amnibus impleretur effractum eſſe tranſitum dicit. Hãc igitur mare patefactis clauſtris longè ac latè in terram profunditur quod mediterraneum appellamus, idq́ ipſum magnum apud orientales gentes nũcupatum reperitur. Ingredientem itaque ad leuam flexuoſo litorum anfractu Europam lambit: ad dextram directis penè oris Aphricam præterit: Aſiæ dehinc obiecta fronte pulſum: Quanquam fuere nonnulli qui dicerent non per hanc eruptionem intro, ſed extra emittere: ſiquidem è palude Mæotide in Pontum: è Ponto in Propontidem: ex quo deinde in Ægeum pelagus. indeq́ in Gallicum uſque mare profundius continuo fieri, nam Ægeo Siculum uel Siculo Ionium, Ionio Tyrrhenum, & iſtorum omnium Sardonicum profundiſsimum eſſe, quod ait Ariſtoteles, quum propter ſoli decliuitatem, tum ob fluuiorum frequentiam quæ in Meotide influunt: alĳ autem aquas dulces quia leuiores, ſuperfluere ſalſas, & ita ſemper effluere;

C 2 nam

nam in angulum illum, nostri maris, hoc est, Mæotidis innumerabilium, penè fluuiorum multitudo ingruit, adeo ut occultato marinæ aquæ manifesto accessu ac recessu, non ingrediendi modo, uerum egrediendi sem per tanquam à capite uideatur. Nunc ad Calpem redeamus in cuius montis radicibus, uti apud Strabonem legimus sita ciuitas fuit eodem nomine apud Thalassam Ptolemæus uocat, uetustum & haud abiectum sanè oppidum quondam Hispanorum nauale, plerique, in quibus Timosthenes eam ab Hercule ædificatam dicunt ex quo Heraclea tum denominata fuit. Post itaq; Calpem mare nostrum ingreditur quod Ibericum olim ab Iberia, id est, Hispania, nunc mare Leonis iuniores uocāt, neq; hoc solum sed totum usq; ad insulam Siciliæ. In Iberico primum Suelum oppidum, nunc Stopona. Hinc sinus in quo Saduba, siue Salduba fluuius exit in cuius ostio oppidum fuit Saduba castellū nunc Marbella. Postea Malaca urbs cum fluuio quam uulgus eodem nūc nomine appellat, & est primaria in hoc litore portum habens: Sequitur Malacum promontorium, post illud Mænoba nūc Monecha, urbs supra æstum sita. Sechifirmium deinde oppidū fuit cognomine Iulio. Post Selembina ipsi corrupto uocabulo, Serauignam uocāt, inde sinus panditur in quo Abdara urbs cum fluuio Phœnicum, ædificium, nunc Almeria, inter quam & Malacam regiūcula ad mare q̄ modo Vandalia dicitur. Mox portus qui Magnus appellatur: & promontorium Charidemum inde in sinu Barea ciuitas cum fluuio, in quo maritima Bæthicæ à Taraconensi dirimitur, Bernam modo illam dicunt. Sunt & alia permulta, nam supra 200. oppida in hoc mēbro fuisse fama est, celeberrima uerò quæ super amnes ædificata sunt, aut æstuarijs, mari q̄ proxima propter rerum importandarum exportandarumq; commoditatem, ex ijs Plinius 220. digna memoratu fuisse ait.

Hispaniæ Lusitaniæ situs.

HIspania Lusitania quæ & ulterior dicitur, à lusu cognominata fertur, quemadmodum Varo tradit, cum Hercule peruenisse dicens in uniuersam Hispaniam Iberes, Persas, Phœnices, Celtas, ac Pœnos, cum quo & Lusum Liberi P. aut Lisam cum eo bacchantem, quem Lusitaniæ nomen dedisse. Ea nunc Portugallia dicitur, præter particulā quæ ad orientem inter Tagum & Anam flumina iacet, quam regnum Castellæ illi uocant, prouincia felix satis, & rerum copia abundans, non enim mōtes arduos habet, sed humiles passim colles, amnibus magnis ac paruis irrigua, q ab ortu pariter dilapsi maiori ex parte nauigabiles sunt. Cuius terræ situs est: ad septentrionem primo Duriam flumen habet, Taraconensem ab se me tea in parte disterminantem, ad occidentem & pro parte meridiem Hespericum oceanum: reliquum Bæthycam ad Anā fluuium. Ad orientem Taraconensi prouinciæ iterum per Solorium montē & Oretanis iugis descendentem: quam Tagus fluuius mediam secat. Tenent

nent Lusitaniã gentes in quibus Turdetani sunt, id est, eorũ pars quos in Bæthyca habitare diximus: namq; post flexum Anæ ad meridiẽ loca incolunt. Igitur iuxta meridionalem oceanum in ripa occidentalioris ostij dicti fluminis Balsam oppidum habent, Busera modo: inde occidentem uersus Ossonaba urbs est supra æstum sita, Siluas nũc ab incolis: hinc longe in altum promontorium triceps prosilit quod sacrum quondam, nũc S. Vincentij dicunt, extimũ in hac parte orbis totius terræ signũ ab ostio Anæ fluminis circiter 60. mil. pass. distans. Hactenus australe latus. Ora deinde occasum spectans protendit, plana quidã, sicut & meridiana usq; ad Herculis columnas, quamobrẽ multis hic in locis à mari ad partes mediterraneas superiores ualles sunt, ut in Britãnia diximus fossis mediocribus & fluuiatilib. alucis comparandæ, & complura ad stadia, nonnullæ ad pass. mil. & 200, extensæ, in quas recti nauium cursus fiunt. Post promontorium iam dictum sequitur fluuius Calepodis Ruffanus, modo ab incolis: unde sinum peruenitur in quo Salatia urbs, Imperatoria cognomine prope flumẽ sita, quã illi hodie Satuel nũcupant: postea promontorium Barbariũ: quo circũflexo magnus excipit sinus, in quo primũ Cetobrix urbs, nunc oppidulũ Almada, & in interiora sinus ostia Tagi fluminis, qui Taius ab indigenis modo dicit, Turdetanorũ ea in parte limes: inde sursum & à mari ꝓcul Paxiulia ciuitas est q̃ modo Eura dicit in qua ex trib. totius prouintiæ conuentib. unus erat, quem Paxensem uocabãt, itẽ Iulia Myrtilis, siue Liberalitas Iulia, urbs ueteris Lãtij haud ꝓcul ab Ana fluuio ambę sitę sunt. Tagus ab orientalib. partib. defert & recto cursu in occasum elabit. quod quũ ad litus peruenit, aperto ostio duorũ mil. et 50. pass. latitudine pandit altitudine immodica, adeo ut grandiora nauigia aduerso flumine nauigari facile patiatur, sursum aũt in cãpis inundãte æstu diffunditur (retorquet enim aduersa oceani mole) ut ad 20. mil. pass. facies extet pelagi, reddaturq; planities tota nauigabilis, reliquũ cursum fluuiaticis lembis etiam super Moronem urbem, amnis piscium feracissimus, ostreorum præcipue redundans, & qui ob harenas auriferas cęteris huius loci fluminibus maxime præferatur: quæ Iuuenalis.

tanti tibi non sit opaci
Omnis harena Tagi, quodq; in mare uoluit aurũ. Item Lucanus:
Quicquid fodit Iber: quicquid Tagus expulit auri.

Similiter & alij, cui ager bonitate cõspicuus adiacet. huic uicina oppida cæterorũ opulentiss. sunt: cuius leuam dextramq; ad amnes Duriam atq; Anam Lusitani incolunt, inter quos (à Tago ad Anã) ad orientẽ, Turdetanos, ad occidentẽ Celtici cõtinentur qui Tagũ ad septentrionẽ habent quos ad meridiẽ trans Anem in Bęthycã penetrare supra ostendimus. In Lusitanis aũt iuxta mare supra Tagi fluuij ostium ciuitas nobilis est quæ à ueterib. Vlyxippona appellatur quã Vlyxem cõdidisse ferunt, quę postea felicitas Iulia cognominata fuit, nũc aũt Lixbona uocitat, regalis loci

sedes: in cuius agro scribit Plin. Carbunculũ lapidẽ erui magno labore ob argillã soli adustis salibus circa quẽ locũ, ac in omnẽ Lusitaniæ oram teste Varone alijsq́ scriptorib. equas uerno tẽpore nimio ardore cõmotas contra frigidiores uẽtos ora hiscere solitas & exinde cõcipere edereq́ pullos quos uelocis. in cursu esse dicũt, nõ tamẽ diu duraturos, breuis admodũ uitæ sunt: Plinius, trienniũ uitæ nõ excedere: Trogus falsum putat: ait cũ fabulæ quæ ex equarũ fœcunditate ob gregũ multitudinẽ natæ sunt, qui tanti in Galetia & Lusitania tanq́ pernices uisunt, ut nõ immerito uento ipso cõcepti uideant. Post sinũ uerò ubi Vlyxipponã sitã diximus Lunæ mõtis promontoriũ sequit, mox ostiũ amnis Mõdæ seu Muliadæ, hodie Mondego dicit nobilis s. quidẽ et qui nauigatiões habet, paruas tamẽ, ita sciturem in luna mõte. Hîc haud longè à cõtinenti inter promontoriũ & amnis ostiũ in oceano insula iacet Londobris antea, nũc Berlinga 50. mil. pass. cõplectens. Vacus dein aut Vagia fluuius est. Postea Durij fluminis ostium in mare edit, cui Castellum appositũ est q̃d illi Portũ modo dicũt, antiqui uerò Lauariã urbẽ, quã diripuit Sertorius ac disiecit funditus qui ex maximis Hispaniæ fluminib. est: nunc Duero ab accolis dicitur magnis nauigijs permeabilis ad 100. mil. pass. atq́ paulo plus, ortũ in montibus habẽs, quib. & Bæthys: & Ana, & Tagus effluũt: Plin. in Pelendonibus fontes habere dicit. Lusitanorũ mediterraneæ urbes sunt in agro scilicet Castellæ, ut modo aiũt, dein Aritiũ sub ea, & ad meridiẽ Selium nunc Lamego, Velladis nunc Zamora fluuij Dorij apposita. Dein in montib. Scalabis colonia quæ præsidiũ Iulium appellatur municipiũ ciuiũ Rom. ubi cõuentus fit, qui Scalabitanus dicit, nunc ab incolis Lagarda dicitur, sub qua Tacubris Salamancha nũc: quib. ad meridiẽ Arabriga, nunc Tamar castellũ, in petra existens & Monda urbs primaria & huius regionis metropolis ad fluuiũ sui nominis sita, quę unà cũ fluuio ab incolis modo Colimbria dicit, in cuius cãpis ut scribit Theophrastus, ebor fossile candido & nigro colore inuenit: ubi Cæs. dictator Pomp. magni Pompeij F. uicit. Postea Cõcordia nunc Citarodrigo iuxta fontes Mondę amnis, & in ripa Tagi Mẽdeculeia et Rusticana. Vltra uerò Tagũ in altera ripa Cauriũ. Burdua, Turmogũ, & ab eo haud longe Norba cognomẽto Cęsarea Coriagalistro modo, & Liciniana, Colornũ, Acmęa, Salæcus, Cæcilia gemellina Turgiglos nũc, in mõtanis locis posita. Ebora oppidũ ueteris Latij, Gerga, Capasa quę Vectiomib. cõtermina est. Postea Augusta emerita Colonia urbs claris s. Ad Anã fluuiũ, quã quũ Cæs. constituisset, & ibi ueteranos imposuisset uocari emeritã iussit, ubi & cõuentus Emeritẽsis nũc aũt Merida dicit. Sub Lusitanis Celtici sunt quorũ regio unà cũ Turdetania sibi iuncta nunc proprie Portugallia dicit: Celtis ut Appianus tradit à Celto Polyphemi Cyclopi & Galatęę F. regioni imperante, nomẽ inditũ: quib. esse oppida iuxta Tagũ fluuiũ Catraleucos. Cæpiana, Laccobriga Mirobriga, siue Morõis q̃ Celtica cognominat quã Truciglos modo uo

cant: di

cãte distantia uerò à flumine Brætoleũ, Arcobriga, Merebriga cognomine Plumbaria. Turres albæ Badaiosa modo Arandis. Lusitanis rursus ad orientẽ Vectiones seu Vergones sunt ad Anã usq; fluuiũ incolentes, quos Tagus irrigat, q etiã in regno Castellę cõnumerant, in his ciutates Coteobriga. Salmatica ad amnẽ Duriã: retro aũt in montium radicib. Augustobriga Segonia nunc prope fontẽ fluminis in Doriã cadentis, Obila, Manliana item Capara & in montib. Laconimurgi, nunc Piagenza, Ocelum Colmenar modo & penes Tagum Deobriga, & Latia oppidana cognomine Auila modo cis Tagum uerò Lama.

Hispaniæ Taraconensis situs.

Hispania Taraconensis, quæ citerior appellatur, ea est quæ in regiones modo à recentioribus Vizcaia, Casteglia, Aragonia, Catellonia diuiditur: ut inferius suis manifestabimus locis: regio in summa spatiosior multo, uberiorq; duab. alteris, metallorum præcipuè, æris, plumbi, auri & argẽti, liquati præcipuè, q̃d experimento contingit, quippe quum forte silua quædã, in ea parte, quæ Pyrenęo proxima est, à pastoribus immissio igne arsisset, factoq; ex eo terręmotu, solum conscissum esset magna eius materiæ uis pluribus locis patuit: quando uelut aqua riui per terræ concaua large argentum flueret, q̃d Diodorus scriptoresq;, alij tradidere. Huius prouinciæ orientale latus propter Pyrenem saltũ altius atq; asperum est: at inde subiecta ora usque ad nostrum mare plana, paucis duntaxat montib. exceptis, nec sane magnis: in reliquũ uerò regionis plures & excelsi, intra quos Iubeda qui æquo penè tractu à Pyrene distat, à Cãtabris exoriens in nostro terminatur mari, inter quos montes medius amnis Iberus per planitiem labitur hinc atq; hinc manantibus aquis auctus. est & mons alter qui Ortospeda uocatur, cuius in Bæthyca mentionem fecimus, ex quo nudus quidam tumulus per Spartarium dimissus campum transit, cui ingens applicatur silua, super Carthaginem & Malacæ regionem pullulans, supra uerò ad solis ortum alius mons Edulius nomine Iubeda euulsus Pyrenem uersus extensus, quem Iberus per trãsuersum secat. Sunt etiam ad aquilonem montes Viundij uocitati ab occasu in ortum per Cantabrorum Asturúmque terras discurrentes à quibus in parte orientali Iberus amnis defertur. In Traconensi nationes multæ sunt, sed ut asserit Strabo præter paucos uidelicet Carpetanos, Vectiones, Vacceos, & Callæcos famæ maioris populos, reliquos esse indignos de quibus uerba fiant propter humilitatem ac ignobilitatem, ut sunt Pleuauri: Baraduetæ, Allotriges, cæteriq; deterioris ac deformioris appellationis homines, aggrestes omnes atq; immanes. Hæc prouincia ea parte qua occidentem spectat ab amne Duria incipit, in aquilonẽ tendens, q̃d latus occidentalis oceanus abluit, Licet Plinius & Strabo totum illud in Lusitaniam ponãt, nos Ptolemæum sequuti Taraconensi asscribimus. Igitur post

Duriæ fluuij ostium ad alterũ usq; mare, hoc est, septentrionale, quicquid est Callaici populi possident, quos alij Callęcos: alij Gallętios uocãt, uulgus uerò Gallingos terramq; qua pascuũt Gallitiã dicunt, in duas gentes diuisi, Minio amne interfluẽte, quarũ pars altera quę ad Duriã pertingit, Bręcariorũ, altera ad septentrionẽ Lucensiũ cognomine est, de quib. postea. In Callaicis itaq; Bręcarijs iuxta mare hæc sunt, relicto Duriæ ostio aliud Aui fluminis est ad quod Tyde castellum gręcorũ sobolis fuit. Auarum postea promontoriũ, & fluuius Nabir uel Nebis, ubi Obrinca oppidum insigne, & post illud amnis Limeris qui & Limaæ & Lethe appellabaẽ, et Bellion & Chalybs: nam Strabo fluuius Lethe quod à plerisq; Limæa uocitatur, ab alijs Bellion: & Plinius quũ eum meminisset ait, quem Calybem quidã intelligũt, & Limęã uocant, obliuionis antiquis dictus. Postea in Augustanũ sinum Minius fluuius exit ore spatiosus cui nomen tellus per quã serpit Minio uberrima dedit, alio quoq; nomine dicit̃ Bænus, istis uero temporib. Migno uocatur, magnitudine omnes qui in hac regione habentur superãs, ad cuius ostium leuo lateri oppidum sedet, Augusta olim nunc Baiona: hic amnis in Asturibus exortus; quidã in Celtiberis q̃d falsum est q̃ ad 100. mil. pass. nauigabilis est, cuius adeo eminentes sunt ripæ, ut intra ipsius alueũ maris inundationes satis excipiat: ante cuius eruptiones in mare hoc est, ante ingressum sinus in quẽ ipse Minius infunditur, procũbit insula & scopuli duo portus habẽtes. Interius uero à mari ciuitates sunt Augusta Bræcaria Valeuza nũc Minio apposita, locus conuentus quo 24. populi cõueniebãt, Calladunum. Pinetus, Complutica nunc Sama, ad Minium similiter sitæ: in medijs autẽ campis Tuntobriga. Araduca in Duriæ ripa, deinde minutę gentes quædã erant quarũ quælibet ciuitatẽ habẽt. Turodori primo q̃ oppidũ Aquaslaías tenẽt, post Nemetaui in quibus ciuitas Volubrigam quæ Braga nũc dicitur, Celerini Celiobriga nunc Gunneras, cui est gloria in lino, in texendis plagis utilissimo, unde in Italiam deferri solebat, uocaturq; celium à ciuitatis nomine: Forumlimicũ, Grui Tũdas, Luanci Meruã, Cuacerni Aquęcuacernorũ. Lubeni Cambętũ ubi nũc Lionea d Storgã fl. est, Storga ex superiorib. montib. in Doriã haud procul à mari cadit: inde Narbasij quib. Forũ narbasanorũ Astorgã modo dicitur iuxta Doriam amnẽ, omnes sub Callaicorũ Bræcariorũ nomine cõstituti: quarum gentiũ meminit Silius quum mares ad bella omni uitã intentos, fœminas agros colere dicat, sed præcipuè magicæ arti omnes deditos. Hinc aũt post Miniũ fluuiũ Callaici Lucenses sunt, quibus ad occidentale mare Orubiũ primo promontoriũ q̃d in parte altera introitus Augustani sinus extollit̃ ubi castellũ est illi pontũ Vedrã dicũt, deinde amnis Via. Omittẽdus est hic angulus terrę, quẽ post descriptos Lucẽses repetemus, igit̃ in septẽtrionali ora, quã Cãtabricus oceanus repcutit, ciuitas est Flauiũbrigantiũ, uel Flauia colonia quondã, nũc La cologna dicit̃ à q̃busdã le Crugne, in magno sinu Interius

rius uero à mari ciuitates sunt, Olina Castropolo modo, Veca nūc Vercā Libunca Ouiedo nunc in montib, sub quibus ad meridiē Caronium, Ocelum, & ad Minij fluuij ripam oppidū Ruptiana nunc Tuy iuxta ostiū parui amnis in Minio ex superiorib. montibus influētis. Item oppidum Glandomirū Turrigiaq́. Præterea in Lucensib. connumeranť populi, ut Ceperi & in ijs Iriaflauia urbs, & altera Lucus Augusti appellata Lugum modo ab incolis: loco mōtuoso sita, ubi cōuētus fiebat etiā ad quē populi 16. cōueniebant. Cilini postea qui ciuitatē Aquascalidas habēt. Lemaui q̄ rū ciuitas Datoriū. Bedrij apud quos Flauialambres oppidū. Seburri quibus Talamina, & Aquæquintianę oppida sunt: gentes omnes bellacissimę & subiugatu difficilimę, mōtana eñ loca habitāt, græcā sibi originē esse asseuerātes ut narrat Trogus, siquidē post finē Troiani belli Teucrū morte fratris Aiacis inuisum patri Telamoni à regno prohibitū, Hispaniæ tandē litorib. appulsum Gallętiā trāsisse, ubi expositis sedib. mansisse ferūt. Angulū uero terræ quē dimisimus, Artabri tenēt qui deinde Arotebri dicti sunt, quib. Lucēses à tergo [illegible]minēt, quamobrem ad occasum post Viā flumē utriusq́ gentis terminū portus est, q Artabrorū quondā, nūc Mures dicit, in q̄ Oropiū oppidū Oleaceltici cognomine, ubi uastocornu promontoriū in altū prominet Onerū prius, hodie Finis terrę appellať, q̄d quidā ex antiquis alij Artabrū, alij Magnū, multi Onosipponē se, terras, maria, cœlumq́, ut Plin. ait disterminās, illo eñ finiť Hispaniæ occidētale lat9. cōtra q̄d insulas 6. Plin. enumerat, quas deorū q̄dā nōnulli Fortunatas appellauere, alij sunt q 10. esse cōtend. [illegible]t Strabo in primis scilicet ac Ptol. uerū eñ Strabo ab alijs earū sitū diuertere uideť, eas ad aquilonē iacētes ad Artabrorū portus expositas dicēs: primo in aquilonari oceano uniuersam prætemauigātes orā inter se propinquas (ut ille ait) insulas nu[illegible] quā 10. apparere, sed tantū tres, similiter Artabrorum portus (si Ptol. & Plin. credimus) nō ad aquilonē uertunť, sed occasum, circa quos portus, ut experimēto edocemur, nō 10. (nisi fluctus eas cō triuerit) uerū 6. dūtaxat, & ij scopuli magis quā insulę, nec inter se propinqui sed iuxta orā dispersi: uel q̄d illę in alto longissime à litore extēt, Cassiterides à plūbo in quib. plurimū effodiebať denominatæ, quarū unā desertā fuisse reliquas habitatas, eas antea soli Phœnices è Gadib. aggresi sunt, q quū interim cursum istū cūctis mortalib. celarent Romani frequēti nauigatione (iam id persentiētes) insulas cōpererunt, ad quas P. Crassus missus metalla cognouit. Post itaq́ Onerū promontoriū, aliud est q̄d Auaritiū ad ętatem usq́ nostrā appellatur in q̄ tres aræ Sextianæ Augusto dicatæ, ignobilē antea terram illustrantes, cui ad Botcam uentum procumbit insula quā Cantabri Cisargam modo uocant. Post aūt promontoriū Celticum quondā, nūc Feror, sinus est in quo ciuitas cum fluuio Crugnā isti nunc dicūt ex quo in sinum alterum traijcitur, ubi Vir amnis marcingreditur, quē Plinius Florium uocat uicum iuxta ostium habens Viruerū nomine, & promon-

& promontoriũ Celticũ: quo circumflexo Magnus sinus, proprio nomĩ ne expandit, in quem æstus inferĩ Artabros à Lucensib. ea in parte disso- tians. In Artabris, terram argento stagno & auro mixtam amnes ferunt: solumq́ue auri æris ac plumbi uberrimũ est, adeo ut & aratro glebas aure- as frequenter excidant, quare adhuc per Hispanias ab Hannibale olim in cohatos puteos durare, sua ab inuentoribus nomina habentes, ex quibus Bebulus appellatur qui 300. mil. pondo Hãnibali subministrauit in diem ad 500. & 10. iam pass. cauato monte. In huius gentis finib. ad orientem Sacer mõs est quẽ ferrouiolari pro nefas habebatur, sed si quando terra ful gure proscissa est, quod in ijs locis sæpe accidit detectum aurũ uelut Dei munus colligere permittitur: ijs quidem præcipua ferri materia est, sed a- qua ipso ferro uiolentior, quippe eius temperamento ferrum acrius red- ditur, nec ullum apud eos telum probatur quod nõ aut Bilbili fluuio, aut Chalybe (cuius mentionem supra fecimus) tingatur, unde etiam Chaly- bes fluuij huius finitimi populi appellati sunt, qui ferro cæteris præstare dicunĩ. In hac regione Claudioneriũ ciuitas est à Nerone Claudio tũ ap- pellata nũc Mongia. Nouiũ quoq́ue oppidũ q̃d illi modo Nouiã dicũt iu- xta Tamarã amnẽ, non procul à mari & Cõpostella eodẽ nũc nomine ad quã peregrinationes ab Italis præsertim hominib. fiũt, caput enim ibi a- postoli Iacobi conditũ ferunt. Ad ortum aũt solis post Lucenses Asturia extendiĩ regio. in qua teste Plinio, abunde gigniĩ aurũ, uicẽna dicens mi lia auri eruti pondo annis singulis Asturiã Gallętiã, & Lusitaniã pręsta- re, ita ut plurimũ aurũ Asturia, gignat: Minij quoq́ue & Chrysoloræ, & a- liorũ colorũ ferax, itaq́ue exerceri eos solũ & mõtana relinquere Cęs. iussit ex quo de his gentibus, inquit, Silius. hic omne metallum:

> Electri gemino pallent de semine uenæ
> Atq́ue atros Chalybis fœtus humus horrida nutrit
> Sed scelerum causas aperit Deus, Astur auarus
> Visceribus laceræ telluris mergitur imis
> Et redit infelix effosso concolor auro.

Diximus Viundium montem hanc terram percurrere alteram partem ad meridiẽ, alterã ad septentrionẽ relinquentẽ: in hac post Callaicos iuxta mare populi quidã sunt uariæ appellationis, qui in Asturib. tamen cõpu- tanĩ, ut Lapatiaci sub eiusdem nominis promontorio: quod & Trileucũ uocabatur nunc uerò Lunacum uocãt, cui scopuli tres parum à continen te obiacẽt, Trileuci & ij unico uocabulo nominanĩ. Post dictum promõ- torium Mearus fluuius siue Melsus per Astures fluit: & alter Nabius, ter- tiusq́ue Nabiallonis, in Asturib. & Gallætis ait Plinius, equi (quos thibel- dones uocamus, minori forma appellatos Asturcones) gignuntur, quib. nõ uulgaris in cursu gradus, sed mollis alterno crurũ explicatu glomera- tio. Postea ad mare Pæsicorũ gens est, qua Flauionouia urbs habitaĩ, nũc Santillana ad Nelei fluminis hostiũ sita, mox Vorga oppidũ in peninsu

la, sub

la.sub Viundo aũt monti in ea quæ propriæ Asturia dicitur oppida sunt Lucus Asturum quondam Laberis. Interamniũ Flauiũ, & Brigætij ciuitatem sui nominis habitantes, & Brigætiũ quæ nunc Berga dicitur. Bedunenses ubi Bedunca ciuitas. Orniaces in quib. ciuitas Intercatia. Pælontium quoq; cuius mœnia Pompeius succendit igne; & Sertorius quæ corruerant mœnibus.restituit. Postea Sælines qui Nardinium ciuitatem habent in australi fluuij Minij ripa sita. Superatij ubi est & Petauoniũ olim urbs ad Miniũ posita. Itẽ Damaces deinde in quib: Asturica Augusta Salinæ modo ubi 12. populorũ conuẽtus, Tibures qui Nemetobrigã habẽt, Gigures urbẽ Forumgigurũ iuxta Miniũ incolũt: quæ gentes omnes sub Asturũ nomine cõtinentur. Cantabrorũ hinc regio ad orientem Asturiæ excipitur, quã nostra ætas Bizcaiã uocat, ea in partes duas diuidĩt, iugo quodã montium interiecto, & Vindio monte usq; mare procurrente, altera occidentalis, altera orientalis dicitur: cui & prȩiacens mare Cantabricus oceanus appellatur, nũc uulgo Bizaiæ colpus: in quo mari certũ est, margaritas sed ignobiles in conchis gigni: apud quos etiã metallorũ omniũ uenã esse, ferri uerò largissimã, in parte præsertim maritima, ubi mõs altiss. incredibile dictu, totus ex ea materia est: abundat etiam regio nigro plumbo. Quȩ sic describĩt: post Asturiã iuxta litus maris, Cantabris portus in quẽ Negauice siaamnis exit, dein Antrigonũ gens (nã & in his quẽ admodũ in superiorib. paruæ quædã gentes sunt, quæ sub regionis uocabulo omnes habent) ubi deinde sinus pandĩt in q̃ Amanus portus et in eo Nerua fluuius, habẽs in ostio ciuitatẽ Flauiobrigã, Plinius Obrigã Flauij coloniã dicit, nunc gentili lingua Santader nominat. Caristorũ postea in qua gente Caristũ oppidũ, Castro nunc, ad amnẽ Diuã: mox promontoriũ sub quo fluuius cui Bilbao ciuitas posterioris ætatis nomine adiacet: hinc mõtana sunt q̃ Cantabricũ nomen in duo diuidit, quare occidentaliũ ora descripta, orientaliũ sequĩt: nam post mõtes Vardulorũ statim regio est, ubi Menosca ciuitas, nũc S. Sebastianus: hinc Vasconũ gẽs quorũ Easo ciuitas dicebaĩ ab ijs modo Baiona, præter quã Ladon amnis labĩt è Pyreneis montib. descendens in quẽ alij nõnulli influũt, similiter & Easo promontoriũ Pyrenei huic loco imminet, quod nautæ nostri tẽporis Aurclõ caput uocãt, in q̃ huius septẽtrionale latus terminat. Interius aũt à mari in Cãtabris occidentalib, inter alia oppida sunt. Cõcaua, Ongauiol ea ad Neruã fluuiũ, & Argenomescũ Vadinia, Vellica nũc uilla Viziosa in mõtanis locis: Camarica, & Ebora, ubi cãpus planus oĩs. Hinc Iuliobriga quȩ sola ciuitas inter reliquas huius loci memoriȩ digna erat Pigna flor modo nomine, haud lõgè ab ortu Iberis amnis. Postea Moreca, nunc Burgus, & in Antrigonib. oppida Vaxamabria. Segisamunculũ. Viruesca q̃ nũc Briuesca dicĩt. Deobriga Ordũga nũc in mõtib. Vẽdelia, & Salonica ciuitas magnifica quondã: Mirãda nũc ad amnẽ Iberũ sita, nã medios Antrigões secat. deĩde Caristi mõtib. ex omni parte circũuẽti in qb.

ciuitates

ciuitates sunt Suestasium Tullica, & Velia post autem in Cantabris orientalibus Varduli sunt, Bardetes aliquando dicti, nunc Bardualidicuntur quorum regio Nauara modo dicitur intra montes conclusa, apud quos inter cætera oppida sunt, Alba Stegla nunc Segontia cognomento Paramica, quæ etiam Tegua dicebatur, nunc Soria, in locis mõtuosis posita, à qua circiter duobus mil. pass. fluuius primo uocabulo Salsus labitur, qui Planitiem diuidit quæ inter hanc & Veumbium oppidum iacet, in qua planitie mons attollitur quem Salsus fluuius ab ea parte quæ Sargontiam spectat, radit. Post Sagontiam Tricium Thurcoricum (ita cognominant) & Thabuca, ijs omnibus orientaliores Vascones sunt ad Pyrenem usque saltum quondam quæ modò plagæ, Nauaria computatur, nostris uerò temporibus traiecto saltu in Aquitaniam descenderunt, qua in parte nonnihil agri obtinent, utibi dicemus quorum ciuitates intra Pyrenem sunt Iturissa. Pompelon, nunc Pamplona. Nemanturissa, nunc Terrazuna. Iacca, corrupte nunc Staccha dicitur, in radicibus Pirenei montis. Postea Gracchuris urbs à Sempronio Graccho in monumentum operum suorum edita, Luris antea appellata Celtiberos enim uictos in deditionem accepit. Item Calagorina, uel Calaurum in ripa Iberi amnis nũc Calagurra. Vascontum, Ergauia, Tarragaq; apud Iberũ. Muscaria. Setia & Aluona Ibero apposita. Verum sub Asturibus ad orientem Bræcariorum inter Minium & Duriam fluuios Vaccęi sunt in quib. Sagontia Paramica altera, ciuitas grauis & opulẽta, quondã, quę nunc Sagun dicitur ad Astorgam amnem, neq; ab eius fonte procul inde Bargiacis, Antræa, Viminalium. Porta Augusta quæ omnes in amnis Minij ripa consident: mox Laccobriga apud antiquos, itẽ ab eodem circumdata, retro autem à fluuio Rauda, Pella, Aluia, Albucella, Corigium. Pallentia ciuitas clarissima, quæ Pallentia adhuc dicitur ad amnẽ influentẽ, eiusdẽ nominis in Doriam. Eldana, Segisama, Iulia, Cauca, Octodorũ Beniuentum nunc in ripa amnis Pisoriæ in Doriã proflu entis & in Duriæ margine. Seltica Sarabris, & Pintia, Cotina nunc Mosiades castellum ad quam fluuius transitum habet, in cuius agro æs atque aurum gignitur. Postea sub Asturibus & Vaccęis ad auroram Musburgi sunt à quibusdam Murborgi in quibus nominantur oppida Sisaracca, Brauũ, Ambisna, Egisanũ, Castrociris modo non longe ab amne Pisorga, Deobrigula ad quorum meridiem Pelendones incolunt in quibus oppidũ Augustobriga, Prisco nomine, Sauia, Visontiũ: sub Antrigonibus uerò & Pelendonibus quibus contra orientem Berones sunt homines à Gallica transmigratione orti, apud quos ciuitates: Oliba quondam Olia nunc, uel ut alij Oletum. Varia quæ ad Iberi fluuij transitum sita est, & Tritium cognomẽto Metallum. Post Pelendones & Berones ad austrum in ripam usq; Duriæ fluminis Arænaces regionem habent. Vaccęis ad

cæi ad occasum imminẽt, quib. nomen Arcua fluuius dedit in Duriã influens, in his ciuitas Confloentia dicta nunc Randa castellũ. Clunia q̃ Colonia in qua conuentus 9. populorum Duriæ fluuio apposita Buzichigles oppidulum modo in montibus. Item Segortia uel Segouia cognomine Lancta ciuitas ualidissima Seguenza nunc, iuxta quam idem fluuius præterit. Postea Tucris & Numantia ciuitas nobilissima quondam, modice edito in tumulo sita, quã Durias prẹter ibat, ubi castellũ nunc Tienza nomine de qua Florus, quantum Carthaginis: Capuæ, Corinthi'ue opibus inferior, ita uirtutis nomine & honore par omnib. bello enim Celtiberico aduersum Rom. populum uicesimum ad annum arma fortiter intulit, unde cõplures exercitus cum Impp. ad internitionẽ detraxit quæ à Scipione deniq; Aphricano excisa iacuit. Itẽ ciuitas Noua Augusta nomine, nũc Mulina. Rursum australiores Vacceis & Arguacibus, Vaccæi ẽm ad occasum Aræuacibus imminẽt, Carpetani solum tenent inter Duriã & Tagum amnes quæ nũc & Carpetania regio appellatur Vergiones ad occasum habẽtes, in quib. ciuitates iuxta Duriam Ilurbida ubi modo Copia castellũ est & Ilarcuris ubi Vzedo nũc. In media uerò regione Varada, Thermeda, Titultia, Mantua, Madrita modo ad amnẽ in Tagum fluentem. Libora, Toledo corrupte nunc Complutum, quæ nunc Alcana dicitur: Aletercosa, Ispinum & quæ Tago appositæ sunt, ut Scalona à iunioribus nuncupata Toletum quã uocãt urbs parua, sed in loco munito posita est, & Paterniana ubi castellũ modo Orgaz, Alternia, Lanuiniũ Rigusa, Bernacis, & Carraca nunc Belmont in campis posita. Celtiberes qui in regno modo Castellæ sunt Carpetanos magis ad orientem agrum habent, ad quam partem, Iubeda mõte, ad meridiem Ana fluuio terminati quondam fuerant, posteriori uerò tempore amissa illa regionis amplitudine in angustiorem locum redacti sunt, in Iberum fluuium ad septentrionem terminantes, Anam, Tagum, Duriamq; retro ad austrum habentes, nomen ex duob. populis Celtico atq; Ibero mixtum unde factum est ut Celtiberes uocarentur, quod ait Lucanus:

Profugiq; à gente Gallorum Celtæ
Miscentes nomen Iberi. & Silius,
Venere & Celtæ sociati nomen Iberis. Namq;

Iberos quondã ac Celtas pro agris bello certantes, pace demum constituta, cõmunicataq; inuicẽ patria & mutuo promisso cõnubio Celtiberum nomen sortitos fuisse ferunt: agri partem incolentes sterilẽ & asperam & fluuialib. inundationib. obnoxiã (plurima enim flumina hac deferuntur ex Iberis agris procurrẽtia. In his ciuitates inter alias habent Belsinũ Turriasso, & Nertobriga, quæ in radicib. Iubedæ mõtis sedet, quę modo Cõcha appellatur ad flumẽ Ciuchar, ut nũc illi uocãt posita: item Bilbis seu Bilbilis Tarbonci nũc in pede mõtium sita, sub qua amnis exoritur in di

 ctum flu-

ctũ flumẽ ad Netobrigã exiens quę Martialẽ & Licinianũ poëtas edidit Itẽ Ergauica nunc Laroda, & Sigobriga gentis caput, ubi nunc Vtelli oppidum est circa quam locus olim intra 100. mil. pass. specularẽ lapidẽ dabat. Postea Condabora in saxo à Iubeda conciso posita, inde Bursed a Laxeta Valeria castellũ modo Alcazer in ripa Anę fluminis nõ procul à fontibus Constorsis tum nomine urbs inclyta. Istoniumq; Vrcesa quæ Anæ fluuio adiacet, neq; ut quidam aiunt (more Hispano qui uicos oppida uocant) supra mille urbes apud has gentes fuisse. Vltra uerò Carpetanos ad austrum Oretani qui Germani cognominãtur regionẽ habitãt quam mediam Anas percurrit ex quo pars quæ ad Tagum pertinet, nunc Tagitana appellat̃, ad occasum Vergones qui sub Tago sunt, ad orientẽ Celtiberos habens, altera uerò pars ad Bethym fluuium occidentali latere Turdulis, orientali Bastetanis, occurrit, penes itaq; Anam Salaria ciuitas olim Calatraua modo dicta est, & Sisapona quæ sic nunc etiã uocatur, in cuius agro maxima argenti uis est. Post Horia siue Oreton oppidum Germanorũ cognomine Margo nunc, inde Æmiliana, Lupparia: Salica iuxta Anam Mirobriga, et Libysoca Forumaugustana appellata in cuius agro flu. Anas orit̃. Cis Anã uerò ac in eius ripa Mentesia urbs quondã & Ceruaria & ab eo amne lõge Laccuris nũc S. Stephanus in mõtibus & Tuia. Viaticaq; ad Bethym, uerũ ad occasum Mẽtesię, Ilurgim uersus, atq; inter eas urbes, locus est q̃ dicit̃ ad Lapides atros, & sunt fauces saltus cuiusdã, itẽ Castulon q̃d et Castõ dicitur Linares nũc in Bæthy sianis ripa cõdita urbs ualida ac nobilis, quæ adeo cõiuncta societate Pœnis fuit ut uxorem inde teste Liuio Hãnibal duceret, in qua Romani quũ in potestatem recepissent oppidanos ueteris Latij posuere, qui Cæsaris uenales appellabantur, in cuius agro plumbum effoditur cui pars argenti licet modica immixta est. neq; à Castone procul mons estẽ quo Bæthys effluit. Sub Celtiberis uersus ortum prope Anæ fontes Lobetani celeberrimi tum fuerant, quorum ciuitas Lobetum, quæ Cingila nunc dicitur, & Lanuinũ oppidum apud ortum fluminis. Hinc usq; ad nostrum mare Bastetani terram incolunt, quę prouintia nunc regni Castellę dicitur, quam Dulius mons ab Aragoniæ regno diuidit, quibus ad septentrionẽ, Oretani & Celtiberes, ad occasum pars Bæthycæ prouincię, ad orientem Lobetani Cõtestaniq; iacent Ortospeda monte interiecto, cuius terræ maritima ora sic se habet. Post Bethycæ superius iam dictæ fines in mari nostro uersus solis ortum, primo iuxta litus tres insulæ sunt paruæ Aquilę uocitatæ quarũ media maior cum statione, inde 50. mil. pass. Carthago colonia cognomẽto noua in sinu faucibus arctato sita, quas modica insula claudit, quæ ad differentiam cuiusdam abolitæ iam in mediterraneo quæ uetus dicitur, noua appellatur, etiam Spartaria à sparto ibi abundante, nostro uerò tempore corrupto uocabulo Carthagenia nuncupatur, Hispaniæ tum caput,

Pœno-

Pœnorum opus, condidit enim eam Hasdrubal pœnus, iniectis antiquitus fundamentis à Teucro quodam, ut Silius attestatur.

> Vrbs colitur Teucro quondam fundata uetusto
> Nomine Carthago, Tyrius tenet incola muros,
> Vt Libyæ sua, sic terris memorabile Iberis

Hæc caput est. In hac cõuentus fiebat ad quẽ 65. populi conueniebãt exceptis insularum incolis, ipsa urbs ex alto colle in portum descẽdit, habẽs ad sinistram montẽ ab Ortospeda dimissum, ad dextrã planitiẽ immensam ubi stagnum haud procul à mœnib. æstu maritimo refluum, à qua circumiecta regio Carthaginensis Hispania tum dicebatur, per quã neq; longe ab urbe Tader fluuius delabiẽ, nec ibi in mare sed ab ea procul decidit: circa urbem argenti fodinæ sunt, ubi 4. hominum centuriæ operariorum uersabãtur, qui tum populo Rom. 25. drachmarum millia per dies singulos referebant. Post Carthaginẽ promõtoria sunt quæ Scombraria appellabant à scombro pisce circa quę multitudo ingens uersatur, Plin. Saturni uocari ait quatuorq; esse, modo caput de Pallis à iuniorib. dicũtur, ex quibus tamẽ unum q̃d pene à terra excisum est, Herculis insula uocitabatur. Inde Tader siue Staber amnis olim, nunc Siccura iuxta Bæthys fontẽ exortus ubi Siccura oppidum est: unde in stagnũ à mari effusum euoluiẽ, quod limnothalassa à Græcis dicitur, hoc est, palus marina, quẽ nuper p agrum Carthaginiẽsem elabere diximus, cui stagno ad mare mons ingẽs ab orientali plaga emissus, imminet, ubi ferrum magna ui effoditur, omni tẽpore niue oppletus. Postea Canetus fl. in mare uadit. Hinc Arthemisium primum, id est, Dianium à Dianæ Ephesiæ sacello denominatũ, ibi frequenti religione culto, quod iuniores caput Matutini dicunt, locus municiss. qui ex mari longe prospicitur: in eo Hemeroscopium, id est, diurna specula oppidum fuit. Inde Alona fl. & alius post eum Sætabis Cincchar modo prope Tagi fontes exoriens hic in mare profluit, ubi cedente litore illicitatus sinus, & portus fit à colonia Illici quondã denominatus. Postea Sucro amnis, ubi Sucro quondam oppidum, unde magnum & amœnum aperitur stagnum ad Cõtestanos pertinentem. In conspectu huius litoris in mari procul insulæ duæ iacent, Pityussæ olim à frutice Pingo cognominatæ quarum una Ophiusa à græcis à latinis Colubraria dicitur, à junioribus Frumentaria: quæ minor est, 70. enim mil. pass. complectitur 10. ab altera interuallo distans, à continente uerò 80. ferè maiori ex parte deserta, eo q̃d fœta est anguib. unde illi nomen obuenit, dicente Plin. Colubraria serpentes parit, ideo infesta hominibus nisi Ebusitanam terrã inferentibus (Ebusus altera insula est) cuius terra serpentes fugat, quod Mela asserit, ait enim si quis insulam intrauerit, intra id spatium quod Ebusitana humo circumsignauerit, sine pernitie est, iisdem illis serpentibus qui solent obuios appetere, aspectu eius pulueris procul & cum pauore fugiẽtibus,

tibus. Altera quæ maior est Ebusus, eodemq; nomine oppidũ, Ieuiza modo ab incolis nuncupat, cuius insulæ circuitus amplius 100. mil. pass. implet, à continente 50. ferè absens, in qua tanta (ut aiunt) fertilitas ut homines illos pacificos reddat sed præter cæteros fructus frumẽto fœcundiss. & omnium animaliũ quæ nocẽt adeo expers, ut nec ea quidẽ quæ de agrestibus mitia sunt, aut generet, aut si inuecta sunt sustineat, at in eius litore cuniculi mirum in modum scatent, qui sępius insulæ messes populantur: in mari aũt circa insulam Salpa piscis (obscenus alibi) abundat & qui nunquam percoqui possit, nisi ferula uerberatus. Adiacet Ebuso parua insula inter occasum & septentrionẽ sita quam nostra ætas Cuniglierã uocat, & hanc à cuniculis quibus abundat: hæc de insulis. In mediterraneo autẽ Bastetanorum iuxta Anã fluuiũ ciuitates sunt Saltiga, Salaria, Pullia, Turbulaq; sub quib. Bergula, Carca, Asso, Bigera, Abula quæ nunc Auila dicitur, Illunum, & Segissa quæ nunc Cirigia dicitur in montium radice sita, & Arcilacis ambo ad ripam Bæthys, Orcedis, Vergilia, & Accitania colonia Murzia nunc ad amnẽ Staberim sita cui ius quondam Italię datũ est. Post hos Contestani regionẽ habent nihil ad mare tenẽtes, licet parũ ab eo distent, terra nunc in Aragoniæ regnũ conuersa præter quod orientem spectat, quæ Cathaloniæ contigua in eandem cessit: quorum urbes Menlaria olim, nunc Liria dicitur: & Valentia colonia quæ sic nunc quoque appellat, à qua haud magno interuallo amnis Thorius siue Turia prę terlabitur, sita duob. mil. pass. à mari clara adhuc atq; magna urbs, eiusq; oræ Emporiũ sumptuosum, inde Sætabia in colle iuxta ripam amnis sui nominis posita quæ Augustana cognominatur Stagues nunc dicitur, olim mulierum lini textura insignis quemadmodum in Celiobriga Callaicorum mos exercebatur postea ciuitas Sętabilica Zizira modo insula Staberis amnis: ultra quã Illicis colonia fuit, unde Illicitatus sinus, cuius paulo ante meminimus, mox Iaspis oppidum. Illis Ædetani ad orientem magis quàm Contestani Bastetani Celtiberesq; sunt: litus post Bastetanum, quo Contestani à mari prohibentur, obtinent: in quo post Sucronem fluuium (duos enim populos disterminat) alter fluuius est Pallantia tum nomine, item alter Turullis, Zonia modo ad quem Dianiũ oppidum situm fuit à Diana q̃ ibi colebat dictũ cognomine Stipendiariũ, prius Hemeroscopiũ, id est, diurna specula uocitatũ, locus hodie Coruus dicit, q̃ Sertorius ad res maritimas usus est receptaculo, nã munitiss. & ad rem piraticã percõmodum adnauigantib. longinquũ præstãs prospectũ ubi ferrariæ effossiones feraces sunt. Huic loco insulas tres adiacere Strabo tradit, Planesiã: Plumbariã, & Limnothalassã, ita appellata, quoniã stagno per q̃d amnis Tader excurrit proxima est 2. & 50. mil. pass. in circuitu, nã aliæ duę exiguæ sunt: quas insulas alıj Cosmographi silentio prętereierũt. Procul aũt à mari ad amnem Iberum Saldiua urbs clarissima ex conuentua-

libus,

libus una, ad quam populi 5. & 50. cōueniebant, quæ postea Cæsarea Augusta dicta fuit colonia immunis, hodie gentili lingua Caragoza dicitur, Sub qua Baranaua. Belia nunc Carignona, Arsi, Danania, Leonica singra nunc ab incolis: Osicerda, quæ Sarione modo dicitur. Edeta quæ nūc Segorba unde ferè pass. mille supra mare, Saguntum opulentá quondam ciuiumq; Rom. fide memorabilis ad flumen Vduba sita, quam urbem incolæ nunc Muruietus & Monuiedro appellāt, ab Hānibale euersa, ubi multa adhuc antiquitatis uestigia passim per campos uisuntur mirabilis etiā situs, planicies siquidem laté circumfunditur, in qua tumulus uisu pulcher in radicibus montis qui reliquos Hispanos à Celtiberis diuidit erigitur, quo arx imposita erat, quæ in hoc tempus durat, cætera in circuitu deleta sunt: Hanc urbē Zacynthij ex Zacyntho insula Epyri huc appulsi cōdidere, ut fama est, q̄d Strabo & Polybius affirmāt: similiter & Silius: Liuius uero à Ságuntho insula inquit, quod nomē corruptē scriptū esse certus sum, caracterum uidelicet affinitate, idq; librariorum uel sermone, uel linguæ captu contigisse, præsertim quum Sagunthus insula nusquam alibi legetur, uerum enim pro Z. S. pro C. G. pro Y. V. sæpenumero positas esse passim reperitur. Post itaq; Ædetanus Ilercaones ad orientem usq; Iberum amnem regionē possident, quos Olchades uocat Liuius qui nūc in Aragoniç regno computantur, ideo secundum mare post Dianiū, promontoriū est q̄d alij Tenebrium, alij Ferrariā appellāt, nūc uero barbari Paniscolā dicūt: q̄ relicto Tenebris portus occurrit, à quo haud longe Ibērius amnis qui modo Ebro ab accolis dicit̄ Balearico mari admiscet̄, ortū in Cantabris habens, alij apud Nauarros, sed ucrius ibi, unde lōgissimo tractu peringētes campos, pari semper ut diximus interuallo à Pyrenæis distans montib. fluit, nonnullis locis absq; imbrib. & niuibus inundationib. laté spargi ubi ab aquilone uenti frequentes ingruunt, cuius rei causam esse dicunt lacum per quē transit, ex eo enim impellentib. uentis aquā extrudit̄, qui lacus Cossitanorum finib. est, amœnus quidē amnis & qui nauigabili cōmertio diues appellatur, nam per 400. mil. pass. fluens fertilis s. agros secat, per 260. nauim capax, cui ad ostium modica emergit insula: altera in pelago procul 40. mil. pass. ferè ad austrum quæ uulgo Mōcolobre dicit̄: Istorum ciuitates interius à mari sunt Biscargis: & Dertosa colonia ad Iberum sita, ex eo Iberia quondā ciuitas appellata, opulentiss. tum regionis huius, Tortosa nunc uocata ubi pōs ligneus supra lintres fabricatus ad amnis transitum. Post quā Therana, quæ nunc Orta dicit̄, ad amnē Zoniā sita, & Sigarra quæ nunc S. Mattheo dicit̄, & nō procul à lire Carthago uetus ciuitas quondā nobiliss. nunc Villofranca, ultra aūt Iberum ad orientē Vasconum Ilergetes populi sunt qui modo Nauarienses dicunt̄, in quibus ciuitates Bergusia, Erraga, Succosa, Bergidiū, Osca, quæ sic adhuc dicit̄, Gallica fluuia, Monzone nūc, Sicori amni apposita,

Orcia urbs excellentiss. fuit quondã item Ilerda ciuitas Leida nunc ab Ibero circiter 20. mil. pass. distans in mõte sita, qui utraq; ex parte præruptus retro tenui fastigio editus, quem Sicoris fluuius præterit, pontem lapideũ supra se habens, & in mare exit prope Subur, ante uerò urbem campus est montibus circũseptus, quorũ ad radices Cigna amnis Rigna nunc præ labens in Iberum cadit. Verum Ilergetibus orientaliores Anthetani sunt, siue ut alij Ausetani, gens deuia & ferox, sub Pyrenæi enim flexu quemadmodum & Ilergetes iacent in quib. ciuitates Aquæcalidæ, Ansa siue Ausa Vicus nunc, Bæcula quæ nũc Tremp. dicitur; & Gerunda olim, nunc Girona in ripa Sambrocæ amnis posita. Hinc ad orientem sunt Corretani q & Iulitani cognominantur, à quibusdã Suessetani Pyrenæi conualles habitantes, quorum ciuitas est Iulia cognomento Libyca ubi nunc campus rotundus. Sub quib. Castellani qui Castegliani hodie nũcupãtur, in his ciuitas Sebeldunũ in qua cõuentus circũ adiacentium populorum fit, est & Basi, Egosa q̃ nũc Vich dicit̃ Rubricato amni apposita, et Beseda. Sub Castellanis uerò & Anthetanis Accetani sunt, à nõnullis Laccetani, q ut scribit Strabo à Pyrenæi radicib. inchoãtes in campos usq; Latius extendunt̃ q̃d negat Ptol. quippe tantũ à Pyrenæi radicibus abesse uult, quantũ inter eos atq; montes dictis iam populis subsunt, quorum meminit Plutarchus quib. ciuitates non inesse dicit, sed in monte uastæ magnitudinis antra & cõcauitates ad boreã uersas, quas inhabitent, quũ Ptol. hæc oppida in illis ponat Lesa, Lassen modo ab illis dicit̃ Vdura Oliana nunc Aserris, Selesis modo Zeruera, Telobis, Ceressus, Bacasis, Iessius nũc Falzet castelũ nomine Anabis, & Cinna, nisi foraminib. illis ea nomina indita sint: ubi campus est in quo ea tẽpestate Pompeius primo cũ Sertorio: deinde Sextus eiusdẽ Pompeij F. aduersus Cæs. præfectos bella gesserũt. Post autẽ ad illorũ atq; Ilergetũ meridiẽ qua Tagenius amnis à Pyrene descendens in Iberũ uadit, Cossitani usq; ad mare sunt: traiecto aũt Ibero amne post eius ostiũ aliud est Ressataniæ fluminis q modo Belaguer dicit̃: inde colonia Taraco in sinu posita, portu carẽs, q̃ nũc corrupto uocabulo Teragona appellat̃, à qua circũ regio Taraconẽsis (illius eñ loci caput est) Scipionũ opus ut Plin. scribit, sicut Carthago Pœnorũ, q̃ præter portũ, reliquis haud minus Carthagine idonea ubi cõuentus q̃ disceptãt populi 43. q̃ nõ modo intra Iberũ sed etiã extra late metropolis fuit. Silius uerò portũ his uersib. eam habere cõtra Strabonẽ dicit. tunc hospita Taraco Baccho:

Confidunt portu securæ gurgite clauso

Stant puppes.

Abluit ab ortu solis urbẽ torrens Tamaritis, cui natura splendorẽ polien di linum præcipuũ dedit, & in eo tenuitas mira, ibiq; primum ut ait, Plin. carbasus repertus est, neq; lino uinum inferius reddit ager. Post dictam urbem Subur paruum oppidũ sequitur quod Sigeo modo dicitur iuxta Sicorim

corim fluuium à quo Sicani qui in Italiã primo, deinde in Siciliam aduenarũt, denominari uolunt, nã huic amni accolę se olim fuisse prędicãt. Hactenus Cossitanorum litus, cui Gymnesię insulæ extra conspectum obiacent, incolarum nuditate à Græcis ita uocitatæ, qui æstatis tempore absq; uestibus incedunt, à Prouincialib. uerò ac Romanis Baleares à fundæ iactu, qua rectius quam reliqui lapides iaciunt appellatæ. Sunt qui à Baleo Herculis comite ibidẽ derelicto cognominatas dicãt, quũ ad Geryonem nauigasset. Quidã à Phœnicib. uoce indigena sic denominatę, & eas Rhodios post captam Troiam habitasse uelint: ætate uerò nostra, una earum Maiorica, altera Minorica à maioritate & minoritate nuncupatæ sunt, nã quæ maior est 200. & 40. mil. pass. in circuitu patet: altera quæ minor est, 100. & 50. constat: maior duas habuit urbes, unam Palmam, alteram Potentiam, uel Palinam, & Polentiam, oppida ciuium Rom. quorum Polentia ad ortum est, Palina ad occasum, minor similiter duo oppida, unum Iamnam quod illi modo Ciuitellam dicunt, alterum Magonem insulæ inter se 14. mil. pass. distant à Pityusis 50. à continenti uerò 120. absunt, portuum simul bonitate præstantes, quamuis ostia latentes sub aquis petras frequẽtes habeãt, opulentiores tunc armis uirisq; plurima omnis generis armenta nutrientes, sed mulos præcipuè: quæ nũc etiã fertiles, ac hominibus refertæ sunt, ita ut 30. hominum millia excedãt: qui teste Diodoro ad uini potum qui rarus apud eos est promptiores sunt: mulierum adeo prę cæteris appetentes, ut unam à prædonibus captã tribus aut quatuor redimant uiris: tum etiã quotiens à Carthaginiensibus conducti in Aphricam militarent, nihil aliud exportabant in patriã pro mercede quàm mulieres & uinum quib. mos fuit iaculare funda, ex quo funditores optimi habebantur, quod eis continuus à pueritia usus præbebat, à matribus ad id cer tamen coactis, imponebant enim supra erectũ lignũ panem, signum q̃d ictu petant, neq; ante cibũ capiant quam panẽ lapide eiectum pro cibo sumunt permissu matris: quod Vegetius rei militaris libro scribit. Apud hos ranæ quæ è continente deferuntur mutæ fiunt, quum ibi uocales sint. Item animal nullum noxium est præter cuniculos, sed neq; loci, ut aiunt, indiginæ, quoniam quum ex propinqua insula quidam marem ac fœminẽ intulisset, tanta ab initio eorũ facta est procreatio, ut ex subteraneis cuniculis (unde & nomẽ animali est) domicilia subuerterent, & arbores, ita ut homines ad implorandã pop. Rom. opem cõfugere coacti sunt, missis aliquando Romam legatis, terras ad habitandas petisse dicuntur, à cuniculis enim eiectari bestijs, quibus propter multitudinẽ obsistere nequirẽt, quorum tandem plures repertæ sunt uenationes, quod malum etiam alijs quibusdam locis accidisse Varro author est: à cuniculis dicens suffossum in Hispania oppidum, à talpis in Thessalia, à ranis ciuitatem in Gallia pulsam, ab locustis in Aphrica, ex Gyara Cycladum insula Amycleos

à muribus fugatos, in Italia Amyclas à serpentibus deletas fuisse. Hæc de Balearibus, uerum maiori duæ adiacent insulæ neq; magnæ, una ad occidentalẽ partem, neq; ab ea longe, quam iuniores Dragonaram appellãt. altera in austrum conuersa quam Capream dicunt. Vt aũt ad continentẽ reuertamur. Post Cossitanos (nihil enim sursum à mari Cossitani tenẽt) ad orientem Lætani siue Lextani siti sunt Barzelonenses modo quorum ager bonitate præcellit in quibus ad mare Barcinon colonia est cognomẽto Fauẽtia, hodie Barzelona uocatur, ciuitas nobilis. cuius ager ex irrigatione amnis Bætuli lætissimus est in qua templum Apollinis tum celeberrimum fuit: ubi conuentus 24. populorum. Postea Rubricatus fluuius in mare influit qui modo Blanes dicitur. Hinc Iouis mons, qui & Hannibalis scalæ appellatur. Post Bætulon est paruum oppidum ciuiũ Rom. Blanes modo iuxta quod flumẽ eiusdem nominis in mare uadit, cuius aqua ad ferri temperamenta dicitur quam aptissima, mox Lunarium promontorium q̃d hæc ætas caput aquæ frigidæ uocat & oppidũ Diluron nunc Palamos nomine cũ fluuio, ultra quẽ Blanda castellũ fuit, unde paulo Alba amnis mare ingreditur, quorũ in mediterraneo Rubricata ciuitas Rubricato amni opposita nũc Osterlich dicitur. Post quos ad Pyrenem usq; quo Hispania in mari nostro terminatur Indicetorum gens habitat, ultra enim Albam fluuiũ qui duorum populorũ finitor est, Sambroca amnis ex Pyrene monte exoriens in mare cadit, cuius egressio Emporiensib. portum efficit. Emporiæ enim oppidũ in ore eius amnis iacet, q̃d & Diospolis dicebatur, nunc uerò Ampuris, à Phocensib. tum ædificatũ, ut scribit Strabo, habitabãt aũt prius Emporienses pusillam quandam oppositam insulã. quam postea Palæampolim, id est, urbẽ ueterẽ nominauerũt, postea uerò in continenti habitacula posuere, q̃ urbs ut ait Strabo in duo diuisa medio muro, alteram partẽ Græci, alterã ex Indicetis inquilini habitabant, quilibet per sesuam agentes rem pub. tempore inde procedente Romani coloniam ab diuo Cæs. post deuictos Pompeij liberos in eam deducti sunt, cuius urbis ager quum aliarum rerũ, tum uerò sparti ferax est, qui uerò utilior est ac tenuis iuncũ producit, ut & Iuncariũ campum appellent, post autem hos Clodianus fluuius siue Tycher in mare it. inde Rhoda ciuitas, quam Roxes hodie corrupto uocabulo uocant, pleriq; ab Rhodijs conditam putant, inde Clodianus fluuius in mare it qui modo Cathycher à castello qui in eius ostio est appellatur. Inde Stabulum oppidum, quod nunc Perpinianum dicitur, post quod Veneris templum fuit in latere Pyrenæi promõtorij fundatum, Strabo illud Aphrodisium hoc est Veneris promontoriũ, ubi & portus Veneris, in sinu qui Salsum dicitur, nautæ nunc primum caput Crucis uocant quo in loco maritima Taraconensis prouinciæ ora finit. Hactenus tractus omnis penes mare, ab amne Sucrone supra inter Æditanos Bastetanosq; fluẽte, ætate nostra

Catel-

Catellonia dicitur cui regioni Gothos Alanosq́ compositum ex se nomen dedisse posteriores historiæ tradunt, qui simul populi ex Germaniæ finibus, huc bella Europêis gentibus inferētes habitarunt, corruptū modò, nam quum Gothihalani dici deberentur: Catellani dicuntur, qui magnam Taraconensis partem habent: includitur enim eorum terra, deducta à dicto Sueronis amnis ostio in septentrionem linea, quoad Cantabrorum montes iuxta Terrazunam. Pamplonam urbes quæ eiusdē gentis sunt, perueniat, licet Victruuius antiquus author eius oræ incolas Catallastros uocat: habent Indiceti urbes in mediterraneo Detianam Sereto nunc castellum, & Iuncariam quæ Giuncharia adhuc dicitur in montib. & Cathalon à qua, ut ferūt, regioni nomen inditum fuisse post modum, licet oppidi nomen uetustum sit, ut in Sertorij uita apud Plutarchum. Est autem Pyrenæus mons (de eo sępius mentionem fecimus) inter duas ferocis s. gentes constitutus limes, Hispanorū Gallorumq́, ne concurrant disterminans, promontorijs in duo diuersa maria proiectis, sicut antea suis locis meminimus, nō ex maioribus Europæ montibus quamuis Diodorus eum altitudine & magnitudine longe alios excedere dicat: ergo huius regionis ori:tale latus Pyrenes claudit à dicto iam promontorio Easo usque illud quo Veneris templum sedere diximus, nō recto tamen iugo: Inflectitur enim ad Hispaniam, cuius omne latus consitum est uarijs arboribus materiei multimodæ: & quę semper uiret germinetq́ alterū uerò Galliam spectans nudum prorsus, aquilonari frequenter uento incussum, media autem loca conualles continent quas multi cultores habitāt: Sed quare monti nomen Pyrenes inditū sit, quod adhuc seruat, narrat Diodorus in antiquitatib. item & Silius, sed longe diuerse, alter enim ab igne, alterà puella sic nominata dicit: & si sint qui putent à crebris ignium fulminib. cognominatum: ait ille priscis temporib. igne à pastoribus siluas iniecto, montanas omnes regiones fuisse combustas, qua ex re montes Pyrenæos cognominatos esse, quum ignis à Græcis Pyr dicatur: At Silius uocabulum à Bebritia uirgine Pyrenes nomine ducere inquit, ab Hercule dilecta qui quum Geryona peteret, & Puellā solam in his locis relinqueret, sperætam se ab eo esse reputās, dolore cōcita per saltū noctu errans plangensq́ à feris lacerata est: quam rediens Hercules quum mortuam uidisset fusis lachrzmis amens, pallore uultus indutus ingemuit, ex quo idem poeta.

Hac uoce Herculea percussa cacumina montis.
Intremuere iugis, mœsto clamore ciebat
Pyrenem, scopuliq́ omnes ac lustra ferarum
Pyrenem resonant. tumulo tum membra reponit
Supræmum lachrymans, nec honos intercidet æuo:
Defletumq́ tenent montes per sæcula nomen.

GEOGRA-

GEOGRAPHIAE

Commentarius IIII. Europæ, in quo Gallia tota quadripartita cum insulis sibi adiacentibus continetur.

Terræ Galliæ descriptio.

GAllia omnis: q̃ Comata dicit̃, in partes tris à geographis penè omnibus diuiditur: Aquitaniã, Belgicã, Celticam, ut in comment. Cæs. Galliarum situm describens: earum ait unam Belgas incolere, aliam Aquitanos tertiam quos ipsorum lingua Celtas, Romana uerò Gallos appellari, Ptolemæus Celticam in Lugdunensem uertit, nam Gallias omnes unicò uocabulò Celtogalliam appellat, neque in tres, sed in quatuor, quemadmodum Augustus post Cæsarem discernit prouincias in Aquitaniam, in Lugdunensem, in Belgicam et Narbonensem: & hæc summa illic populorum nomina esse, quos amnes distingunt, Plinius à Scalde ad Sequanam Belgica: ab eo ad Garunnã Celtica: inde ad Pyrenęi montis excursum Aquitania: Iulius Celticam ab Aquitanis Garunna flumine: à Belgis Matrona & Sequana diuidit. Ptolemæus duobus fluminibus Ligeri ab Aquitania, Sequana à Belgica Lugdunẽsem dirimi. Hanc itaq; regionem quam in tres partes diuisam Galliam appellamus, Græci prius Galatiam dixere à gala quod lac significat, quia lacteos, id est, albos homines producit. Diodorus uerò in antiquitatibus ei nomen Herculis filiam Galatam dedisse ait, quod in eorum monumentis Marcellinum se incisum legisse dicit: Amphitryonis filium Herculẽ ad Geryonis & Taurisci sæuorum tyrannorũ pernitiem festinasse, quorum alter Hispanias, alter Gallias infestabat, superatisq; ambob. coiisse cũ generosis fœminis, suscepisseq; liberos plures, illi uero partes quib. imperassent suis nominibus appellassent. Thimogenes aũt primos dicit in his regionib. Celtas fuisse, ita à nomine eorũ regis appellatos, cuius mater Galata fuit, ex cuius uocabulo Galatę gẽtes illę cognominatæ sunt. In uniuersum aũt Comatam Galliã à cesarie qua incolę sicut olim, nunc quoq; utunt̃ denominatã esse. Hãc plagam (ut quædã prius de positione & ingenio terrę dicamus) ueluti naturæ studio, maxima undiq; & æterna munimenta circundant: à septentrione siquidẽ & pro parte occidente magno pulsatur oceano, horridis sanè tempestatib. aspero: reliquumq; occidentis Pyrenęi saltus cõfragosa altitudo est, Hispaniã ab se ipsa dirimens: ab austro Gallicum quoq; latissimum prospectat mare: ab ortu autem solis, tam fluẽtia rapidissima Rheni, quam Italiæ Coctiarum alpium celsitate distinguitur. Hæc regio ut

gio, ut plurimum in Arctum uergit, ideo frigida, utque hyemis tempore pro aqua niuibus oppleta existat, glacies quoque immensa patriam occupat, ut flumina congelata peruia sint transeuntibus nec solum paucis sed exercitibus quoque cum curribus atq; impedimentis: terra enim ipsa ex omni parte fluuijs spargitur, quum alij ex alpibus alij ex Cemmeno & Pyrene deferantur nonnulli etiam in oceanum, aliqui in nostrum pelagus erumpant. Denique ubi aëris intemperies est, neque uinum, neque oleum prouenit, quare coacti homines, potum sibi ex hordeo comparant, quem appellãt Zitum: glebis alioquin præpinguibus, præsertim ea pars quæ ad mare nostrum uergit, uitibus reliquisq; arboribus consita est, minimeq; noxio animalium genere frequens: argento caret, non auro quod absque opificio aut labore aliquo natura præbeat, nam quum fluuiorum decursus difficiles flexus habeant, superans ripas à montibus defluens aqua, harenam auream passim per campos iactat. Atque hęc quidem in uniuersum de Gallia: sigillatim uero in sequentibus.

Galliæ Aquitaniæ situs.

GAllia Aquitania prouincia: quæ cæteris Gallijs occidentalior est nomen à gentibus, ut ait Plinius sumpsit, nam Aquitani unde nomen prouinciæ, ante Remorica dicta litoralis lingua patria esset: & Strabo: Aquitaniæ gentes plus quam uiginti sunt exiles quidem ac ignobiles, à quibus nomen prouinciæ inditum est: alij sunt qui à Ligeri fluuio Aquitaniam denominatam uelint, eo quod suis obliquis aquis ferè omnẽ in circuitu tangat, & hoc adiecta ab Augusta regioni, parte quæ inter Ligerim & Garunnam iacet, Gallorum gentibus habitata quatuordecim, ex quo geographorũ quidam Garũna: alij Ligeri, ab reliquis Gallijs diuidi uolunt. Aquitaniam modo Guascognam uocari accepimus: cuius prouinciæ pars quæ ad Pyreneos colles & oceanum spectat amplitudine ciuitatum admodum culta est, litora siquidem ut proxima placidáque merces aduentitiæ conuehuntur, quo euenit ut magis ibi quam ad reliquam prouinciæ & frequenti habebitur populo, & humanis moribus gentes sint: quare quum bello tentarentur, citius ac facilius cæteris occidentalibus in Romanorum ditionem uenerunt. Hæc regio Pyreneis montibus subiecta est, ubi fauces sunt quib. Hispania iungitur Galliæ: Hanc Ptolemæus non in Garunnæ sed in Ligeris fluuij alueo ad septentrionem ortumq; solis terminat (conflat enim se fluuius orientem uersus) Garunnamq;, per mediam regionem serpere: ad meridiẽ partim Pyreneo, partim Narbonensi iungit, ad occasum oceanũ abluere, dicit. Est amnis Liger qui modo à barbaris Lecher dicitur, perspicuitate aquæ inclytus in quem alij plures fluuij concurrunt in quibus ab oriente est Era ex Aluernis montibus proueniens magnus sanè & qui nostris temporibus nomen Ligeris quoad intrat usq; mare aufert, influit enim in

Ligerim à parte dextra: à quo parum à sinistra Viona flumē aliud in eundem Ligerim cadit ex eisdem montibus quibus & Era & Liger exoriuntur, quibus Præter ligeri posterioris ætatis nomen est. Hanc prouinciam primo ad occasum sub ostio Ligeris, Pictones populi habitant eodē ad huc uocabulo appellati, iuxta mare portum Siccum, ac deinde sui nominis promontorium habentes, in mediterraneo autem ad septentrionem Ratiatum, & ad meridiem urbes nunc alia Pictauis nomine sub quibus Santones, quos corrupto uocabulo barbari nunc Santonges dicunt: Canentello fluuio à Pictonibus diuisos, in cuius ostio Rocelle oppidum nostri temporis iacet, ubi ex aduerso insulæ quædam prospiciuntur Venetorum quondam: quæ Veneticæ appellabantur, & ad meridiem Canētelli promontorium est quod Santonum antiquitas, nunc Rhoam appellatur, sub quo in sinu ab eo facto portus est eodem nomine quem modo Sentes dicūt, in quem Charantis amnis exit, cui sinui longe in mari insula existit, istis interius à litore Mediolanium ciuitas est, cui campus harenosus maxima ex parte subiacet milio tantum fœcundus, quo eius loci incolæ uiuunt, reliquis fructibus parcus sub Santonibus ultra Dordontum flumen ita uulgo nominatum, ex Cemmeno monte profluentem usque ad Garunnā Bituriges uel Biturges ut nunc & Eubisci, uel Iosci tum cognominati, agrum spatiosum possidēt, incultum ac sterilem: hæc sola gens inter Aquitanos alienigena consistit, illis confœderata, supra sinum siue lacum, intima enim loca, ubi Garūna litus aperit, cœnosa sunt, aquis fluminis, marisq; æstu simul inundata, quo in loco, neq; à flumine procul oppidum habēt Burdigalla quondam, nunc Bordeus gentis emporium, illud Ptolemeus in mediterraneo ponit, rectius Strabo cuidam marino incumbentem lacui quem Garunnæ eruptiones faciunt, inquit, quod omissis aliis, prouinciæ ornamentum est in quo ferrariæ officinæ permultæ. sursum uerò à mari prope Garunnæ ciuitas Niuomagus & in hac ferraria similiter operatur, ita nunc apud eas nationes uocitata. Garunna quidem insignis est fluuius, simili adhuc nomine appellatus, nam accolæ Garennæ dicunt, qui & nonnullis amplificatur amnibus ex Pyreneo monte delapsus, æstate uadosus, Hyberno uerò tempore, liquatis niuibus augetur, stagnatq; marino æstui obuius atq; adeo ut freti similis appareat, nauigiaq; si uento impellatur, atrociter more sæuientis pelagi iactat, in quo insulam esse Antos nomine quam tolli ac deprimi aquis ferunt. Ad dextram uero sinus in quem Garunnam influere diximus, silua densissima litus tegit, quam illi maiorē ab effectu appellant. Hinc autem ad austrum Tarbelliorum gens loca insidebāt, quam Signias amnis Archeson modo à Biturigibus terminat: Apud quam effodiendi auri summum inter omnes studiū fuisse Strabo ait, é scrobibus paululum defossis ad manus mensuram crustæ auri reperiebātur, in reliquis autem frusta & glebulæ: quorum tel-

rum tellus montana interior longe præstantior quàm quæ ad mare uergit ubi Curianum promontoriū surgit. ultra quod ad occasum Segnia amnis in mare uadit, Archeson modo dictus, neq; procul inde Apsurus amnis alius in mare ex Pyrene defluens, agros Tarbellicos rigans in quibus à mari procul ciuitas est Aquæ Augustæ quondam. Interius uerò atq; ad orientem magis istorum omniū quos meminimus aliæ sequūtur gētes, namq; Pictonib. Limnici subiacent ad Ligerim flumen pertinentes, qui ciuitatē Augustoricū habebant, sub ijs Cadurci & ij Ligerim tangūt quibus Duc ona oppidū erat Canentello amne circūfusum quorū ad orientē fluuiū Bituriges sunt qui Cubi appellabātur. in quib. ad Ligerim Auaricū oppidum maximū munitissimumq; in agri fertiliss. regione situm, cuius pulchritudo causa fuit ne Cęsariano bello incenderet̄, quū barbari ne Romani rebus suis potirentur, uno die amplius 20. urbes incendissent. Auaricū ex omnibus prope partibus flumine & palude circumdatur unum habet & perangustum aditum isq; trans Ligerim proximus Nouioduno oppido ad quorum atq; Ictobrigum meridiem Vassarij loca possidebāt, qui ad occasum Ebuscisi, ad orientē amnē Ligeri terminabātur, in quib. Cossium ciuitas erat. Sub iam dictis gētibus Petrocorij sunt, qui hodie sic etiā dicuntur, quorum urbs Vesuria, nomen adhuc retinet à quibusdam Vexellodunum in finibus Cadurcorū præruptis saxis munita, ad cuius mōtis radices flumen serpit uallē diuidens, in ea fabri ferrarij plures sunt. Sub quib. Ictiobriges habitabāt in quib. est ciuitas Aginnū olim, ubi nūc oppidū quod Potier uocat̄ iuxta amnē in Vionā cadentē à qua nō parum agri Imputo à barbaris appellatur, sub Ictiobrigib. Vassarij & ciuitas Cossium sunt, & sub ijs Tabali medij inter Eubiscos Auernosq;, quib. Garūna fluminis ad meridiē fertur cui Anderedū ciuitas apposita erat quib. ad austrum Datij sunt, ubi oppidū Tasta. Post inter quos Auscij Aquitanorum clariss. quibus sicut & pleris eorum Romani ius Latij tribuerunt, in ijs ciuitas Augusta Eliumberum antea dicta, opulentissima, horum ab ortu usq; Ligerim: Aruerni pascebantur, qui nomen priscum modo seruāt, nam Aluerni dicuntur, & eorum terra Aluernia, quam Gebena mons ab Heduis discludit montuosa admodum, quorum ciuitas Augustonemetum seu Augustonemessum metropolis quę hodie Burges in Beri dicitur super amnem Ligerim posita est, & alia Gergouia siue ut alij Gergobinia ad flumen Elauer in excelso mōte, omni ex aditu difficili posita, quod flumen non ferè ante autumnū uado transiri solet, ea nunc urbs Clarus mōs dicitur, cuius fortiss. quondam gentes aduersus Romanos bella fortiter gessere. Sub Garunna uerò Auscij Aquitanorum clariss. quibus sicut & pleris eorum Romani ius Latij tribuerunt: in ijs ciuitas Augusta Eliumberum amni dicta opulētissima erat, quibus ad meridiem Vallenes terrā habuere, quibus ad occasum Tarbelli, ad orientem Tectosaces qui Narbonensi

bonensi sunt occurrunt: in quib. Rhuesium ciuitas & usq; Pyrenem mon tem Rhuteni argentariam artem exercentes, qui inter alias urbes Segadunium habebant, quorũ ad occasum Cotueni seu Coueni montes Pyrenęo contigui apud quos Lugdunum olim colonia. Præter autem omnes iam dictos populos, alij quoq; erant, obscuri tamẽ, quos enumerat Plinius, in quibus Gabalenses, apud quos argentum uti apud Rhutenos excuditur.

Gallia Lugdun. situs.

GAllia Lugdunensis quæ alio nomine Celtica dicitur, inter flumina Ligerim & Sequanam iacet, nomẽ à Lugduno clarifs. eius urbe deducens, quam prouinciam nostra ætas Franciam uocat, ab Franconia Germaniæ regiuncula, ut aiunt denominatã, q inde huc habitandum emigrassent Francones: licet aliter quæ ad septentrionem uergit denominetur, ut paulo post aperiemus. Lugdunẽsis ab occasu pro parte Ligeri fluuio atq; occidentali oceano à solis ortu Sequana excipitur. meridionale uerò latus ex parte Narbonensis ad Cemmenum montem. ad septentrionem Britannicũ habet oceanum. Ora quidem occasum præcipuẽ spectans aspera & importuosa est, quare oppida in extremis lingulis. promõtorijsq; isthmi posita ad quæ neq; pedibus aditus est, quũ ex alto se æstus incitent quod bis accidit semper horarum 12. spatio, neq; nauibus quod rursus minuente æstu, illæ in uadis affliguntur. Hic itaq; Liger in occidẽtalem oceanum exit, ante cuius hostium parua insula est, eam Strabone teste Samnites mulieres Bacchi numine afflatæ inhabitabant, sicut & in alijs quibusdam insulis circa Iberniam diximus. Hanc Dionysius commemorat dicens:

Nec spatio distant Nesidum littora longe
In quibus uxores Samnitum Bacchica sacra
Concelebrant hederæ folijs tectæq; corymbis.

Item & Mela, sed eam Gallici numinis oraculo insignem inquit. Horasq; appellari cuius antistites perpetua uirginitate sanctæ numero nouẽ, quas Gallicanas uocant. In hac parte post amnem Ligerim Samnitæ quoque populi iacent ad alterum usque Erium nomine sic adhuc uocitatum ibi in mare cadentẽ, item ad eundem fluuium neq; à mari procul Dariorigum Venetorum Emporium, cui longe amplissima omnium illius oræ authoritas priscis temporibus fuit, populi è Belgis huc aduenientes, qui scientia & usu nauticarum reliquos antecedebant, naues enim plurimas habebãt quibus in Britanniã cursus erat, hi aduersus Cæs. nauali certamine cõgre di ausi sunt, quo illius in Britanniã cursum interrumperẽt, quos ille haud difficulter superauit, quorum qui ex bello ac cæde euasere, huc ex Belgica habitatum migrauere: hos Venetos esse opinatur Strabo à quibus Veneti sinum incolentes Adriaticum in coloniam deducti, quorum ad septentrionem Osimij tum erant qui terram longe in occasum prominentẽ in-

colebant

colebant, montib. obsessam, ex quo præter unam Vorgonium ciuitatẽ nullas habebant inter Titum & Argenuam amnes positas, castella tamen aliquot in asperis locis atq; præruptis saxis posita, ad mare uerò ultra Erium (dissociat enim hic amnis Osimios à Venetis) promontorium inter duo flumina in quo oppidum est illi Auenas dicunt è regione cuius insula est haud in mari procul quam Bellilam modo nuncupant: post Adrabon oppidum ubi Vidana portus quem insula ante se posita facit. Hinc sinus curuatur, in quem Breuert fluuius lingua patria effunditur. Itẽ sinus alter post illum panditur, quem modo accolæ unà cum fluuio Brest uocant, quo traiecto promontoriũ Gabæum occurrit: statimq; Samas urbs (sic appellant) portum habens, contra quem insula aliquantæ magnitudinis est Gallico sermone Vssent. Post autem Samas litus incipit q̃d septentrionem aspicit iuxta Britannicum oceanum cuius litoris longus tractus, licèt sinus aliquot, & in ijs habitationes nonnullæ sint, nihil effatu dignũ ostentat, usquequo magnus inflectitur sinus, in cuius penè medio urbs Samalo quam uocant, à mari aliquanto distans, supra eiusdem nominis amnem ex alto monte procurrente, neq; à fontibus Erij procul. Post autem longã nauigationem (non enim frequentes ut diximus habitationes hac sunt) in altero cornu prædicti sinus peruenitur, sinum, nautæ colpum Samali dicunt, in quo tres insulæ sunt, quarum quæ in mare longius exit cæteris maior est, barbari Granessam nominant. Vltrà sinum portus est Salioneanus olim, in quo sitũ est oppidum quod Cheriborg gentili lingua dicit, mox Titus amnis in mare uadit, intra quẽ & Erium (non enim inuicẽ fontibus procul distãt) quicquid soli est, publico nomine Bertagna dicitur. Post Titum autem fluuium paruæ quædam nationes sunt nullius claritudiuis fama notæ, prima est Viducæsium ad Argenam usq; fluuiũ secunda Bienellorum seu Vendlorum quibus oppidum est ad mare Cruciatonem: tertia Lexubiorum à Bienelleis Olina amne discreta: in quibus iuxta mare Neomagus id est, noua ciuitas: quarta Balætorum siue Calætorum qui ostio Sequanæ siue Senæ (nam quæ olim Sequana dicebatur, nunc Sena dicitur) proximi sunt, ubi oppidum est Honeflor sicut olim, uel Castra Constãtia ut ait Marcellinus. Intus uerò Iuliobona, nunc Vernon Sequanæ fluuio apposita, quæ gẽtes omnes sub uno cõprehensæ uocabulo Normandiã modo regionẽ habitant, transit quoq; Sequanã Normandiæ appellatio usq; fluuiũ qui nunc Soma dicitur Picardi.i ab hac diuidens. In mediterraneo uerò ad orientẽ Venetorũ sub Viducæsijs Aulireij diablitæ cognominati erant qui ciuitatem Neodunum habebant. Inde ac ad Vienellorum meridiem, Arubij terram incolebant in quibus Vagoritum ciuitas erat quæ nũc Lanzon dicitur. Hinc aliquot in unum amnes corriuantur uno ostio in Ligerim siue Eram ubi ad auroram urbs Angires uel Anzo nouo nomine iacet: supraq; ad unũ fluuiorum Lemãs

ciuitas clara: & alia ad fluuium alium Lauerdon: cui ad meridiem Tors ci uitas Erae anni iuncta à qua Torena regiuncula nomen capit: cui & Bles urbs nobilissima, & Orlians ex qua regio haud magna denominatur, adiacent, pontem amni impositum habētes, posterioris nominibus omnes appellatae. Post dictas gentes usq; ad Sequanam ex parte quadam Velloca sij tenent Castletēses modo dicti, quorum ciuitas Ratomagus quae adhuc sic uocatur. Item ad orientem istorum usq; ad Sequanam Abrimcatui erant, qui urbem Ingenā habebant in ripa fluminis posita, sub quib. Namnitę ubi ciuitas Condeuincum olim, & rursus Samnitis orientaliores Andicani, uel ut alij Andenses Aulircijs Arubijsq; subiacentes ea aetate, gentis ciuitas Iuliomagus quondam nūc Andegauum. Post hos Auliorci qui & Cenomani dicebantur ad Sequanam pertingentes quorum oppidum Vindinum, ubi planities ingens ac infertilis, illi modo Labeosse eam uocant. Sub quibus hoc est, Samnitibus Andicanis: Auliorcis: Namnitisq; Aulirci Eburaici appellati à Ligeri usq; ad Sequanam flumē regionem inhabitantes, in qua Mediolanium ciuitas est. Sub quibus iuxta Ligerim Rheedones quorum ciuitas Condatae fuit: & his magis orientales Sennones Belgarum finitimi, feracissimos agros ac latissimos possidentes, gens natura ferox & moribus incōdita, qui quondā in Italiam profecti, quemadmodum & Cenomani sunt, quorum oppidum Agedecum firmum in primis & magnae inter Gallos authoritatis quod Meledunum Caesar. in commentar. appellare uidetur in insula Sequanae positum. Post hos ad Sequanam Carnutae Arnontae modo denominati, in quibus ciuitates Autricum & Cenabum quam alij Menabum uocant, nomē adhuc seruans, gentiemporium cui pons ad flumen Ligerim pertinens est, quam Caesar. diruit, atq; incendit, quibus ad orientem Parisij populi sunt circa Sequanam habitantes, qui oppidum habent Leucotetiam siue ut quidam Lutetiam à Iulio Caes. conditum fama est, nunc Parisius dicitur, nam & populi etiam Parisij dicuntur, urbs regalis clara, q; ac aedificiorum magnifica, bonarumq; artium celebri per orbem fama, quarum hodie magistra quoq; existit, quae intra ipsius fluminis ripas in insula tum posita erat, nunc uerò insulam flumenq; intra se magno murorum ambitu complectitur: uerū Matrona (quod flumē Esne uernacula dicitur lingua) in finibus Lingonū & prope Leucos, nec longe à fonte Mosae apud Belgas oriens, Catallanū ut ipsi uocāt ciuitatē: interfluens unà cum Oisa recēti nomine amne parū supra Parisium miscetur Sequanae, pari magnitudine amnes, oritur Sequana, Sena modo ab indigenis, in alpibus Italiae imminentibus Strabone authore, in quem amnem alij quoque ex quibusdam montibus deuoluti in Sequanam sub Parisium ciuitatē confluunt, ad meridiem autem Parisiorum Tricasij erant ciuitatem Augustobonam inhabitantes. Iterum sub praedictis gentibus. Turipij Ligeri ad occidentem Belgis ad orientē contermini

termini, quos alij Turones uocant, quib. Cęsarodunū ciuitas fuit, sub quibus Aruernis finitimi Ligeri amne interlabente Segosiabi sunt, qui Cemmenos montes incolunt, in quib. Rudumna & Forumsegusiantū ciuitates sunt. Cemmenus autē mons est, quem scriptores nōnulli Gebenam uocant, in quib. est Tranquillus: Nam Cæs. omnē uicisse Galliā dicit, quæ à saltu Pyrenæo, alpibusq; & monte Gebena, fluminibusq; Rhenó & Rhodano continetur: Item apud Plin. Agrippa: qui nunc Aluerniæ mōs dicitur, & à Pyrene iugo facto medios per cāpos recta perducitur ac in medio definit prope Lugdunū circiter 200. & 50. mil. pass. protendēs, qui Rhodano ubi Isaris amnis in eum influit applicatur. Segosiabis itaq; oriētalio res sunt Mandubij siue Meldæ qui oppidū latinum, & Allesiam habebāt uerū Allesia in uici nūc formā redactū est, nomē tamē retinet, à quo et nūc magna eius regionis pars Alsetū uocāt, & est in ducatu Burgundię, oppidū in colle summo admodū positū erat, cuius collis radices à duab. partibus amnes duo abluunt, q̄ circundato coēunt. Diodorus Herculē dicens quum ingens ex omnib. gentib. exercitus sequerēt, urbē condidit amplā, quā appellauit Allesiā, permansit hæc urbs ab eius conditore ad usq; diuū August. libera ac sui iuris, qui ui postmodū capta. Romano imperio unà cum reliquis cessit. Post aūt Mādubios penes Belgas Vadicassij sequunt apud quos Neomagus oppidū, id est, nouū. A parte uerò meridionali Edui regionē possidebāt, quib. nomē adhuc restat, gens clariss. olim, cui rētro ad Narbonensem Cēmenus mōs est inter Dubiū atq; Ararim amnes habitantes, quorū urbes una Augustodunū quæ modo Graiacum dicitur altera Nouiodunū, magna sanè ac opulēta ad ripas Ligeris oportuno loco. Itē Cabyllonū Matissaua q̄ Matiscū nunc uocant ad ripā Araris optimo loco posita, similiter Bibracte oppidum longè maximum copiosissimumq; q̄d in modū turis nunc habitaī in radicib. Gebēnæ mōtis situ nomē priscum retinens. Lugdunū quoq; metropolis quondā Segosiaborū, q̄ urbs prouinciæ nomē ac ornamentū plurimū tribuit, quā Augustā posteritas appellauit, iuniores uerò Lion: hāc Eusebio teste Numati9 Plācus cōdidit quū Galliā regeret, nā coloniā in eā deduxit, est in colle sedēs inter Ararim & Rhodanum amnes, licet in extrema sui parte Ararim intra muros recipiat, pōtes utriq; impositi, qui Arar mil. pass. ab urbe infunditur Rhodano: quā (mirabile dictu) una nocte ut Seneca in epistolis, flagrasse constat, atq; adeo ut si secundo incendi uellet, nihil alteri superesset incendio, quod etiam Tacitus meminit, aitq; eam cladem quadragies sextertio solutus est princeps, ut amissa urbi reponerent.

Galliæ Belgicæ situs.

GAllia Belgica sequitur à Belgarum gente, tanquam ab reliquarum antiquissima, ut illi ferūt, ac fortiss. denominata: hodie uerò diuersis appellatur nominib. à diuersis regionib. quib. prouincia con-

ſtat: ut Flandria Borgundia, & reliquæ, ut in ſuis locis dicentur. Hæc prouincia ab occaſu Lugdunenſem iuxta fluuij Sequanæ orientalem ripam habet: à meridie pro parte Lugdunenſem & pro parte Narbonenſem uſque communem finem alpium in monte Adula, qui mons pars alpiũ eſt: à ſolis ortu Rhenum flumen in quo terminatur iuxta Germaniam: ad aquilonem autem Britannico oceano abluitur. Igitur poſt Sequanæ oſtium ad marc in Attrebatijs ubi inſinuatur litus oppidum eſt cum fluuio, Boloniam nunc uocant. Poſtea Phrudis amnis ad cuius oſtium Cortoi noui nominis oppidum haud ſpernendum eſt. Sub quo ad eundem amnem Abuilla quam dicunt ciuitas. Hinc Itius attollitur promontorium ubi oppidum Cales uetus retinens nomen: & ibi portus à promontorio Itius denominatus: quibus propinqui Morini populi ſunt, qui cæteris opibus prẹſtant, ſimiliter & imbelles: ſecus qui hinc in orientem uerſus maritimam oram habent finitimi Germanis qui trans Rhenũ incolunt cum quibus continuo bella gerunt, minus diuites, fortitudine autem ſuperiores. ex Itio in Britannorum inſulam non amplius triginta millia paſſ. nauigatio eſt. hinc autem nonnulla flumina & oppida ignobilia ſunt, quorum oppidorum unum Grauernit, alterum Vicuport eorum lingua dicuntur. Poſtea ſinus in quem uallis aperitur per eam oceanus æſtuat: in cuius intima ornatiſsima illa, & opum diues ciuitas eſt, quam Geſoriacum nauale maiores appellauere, ætate noſtra Bruges dicitur, & Morini Flandrenſes regio'que quam inhabitant Flandria, eam à tergo, hoc eſt ad auſtrũ Tabulla, ſiue Tabudis amnis à reliquis populis excipit, oritur enim occidentem uerſus, ad orientem flexus in aquilonarem oceanum cadit. Sed antequam ad oſtium Tabullæ perueniatur, eſt in dextro cornu eius ſinus quo Geſoriacum iacet oppidum cum ſtatione quod incolæ Scluſe dicunt retro uero à mari Taruania ciuitas in cuius loco nunc Anuerſa poni poteſt, quo bis in anno multitudo ingens ad nundinas opulentiſsimas ex diuerſis regionib. conueniunt: inde oppidum magis ad ſeptentrionẽ Antrocipia ut aiunt ad ripã Tabudæ: Inde Moſæ fluuij oſtiũ, qui teſte Iulio ex monte Vogeſo fluit, qui eſt in finibus Lingonum, parte quadã ex Rheno recepta quæ appellatur Vuallis octoginta millia paſſ. ab oceano: nam Plinius Rhenum ab occidente in amnem Moſam ſe ſpargere dicit qua ex re nonnulli Moſæ oſtium Rheni putant. Vltra Moſam ad Rhenum prope occidentale oſtium Menapij ſunt, Iuliani nunc ab oppido Iuliaco ubi Vatucca olim caſtellum fuit: item oppidum Caſtellum, nunc Aquiſgranis: hæc gens utramque Rheni partem quandoque incoluerunt, appellabanturq; qui cis Rhenum ædificia habebant Menapij Gelij, unde adhuc ducatus Geldriæ dicitur: illos uerò qui ultra Rhenum in Germania erant, Vſipites Tencharíq; Germani domo Sueuis eiecti inde expulerũt, quo factum eſt, ut in altera fluuijs ripa nihil deinceps tenuere, inter quos & Rhenum, nec

num, nec non insulas quæ unico modo uocabulo Holandia dicitur Bathauij incolebant: qui seditione domestica inde pulsi extrema Galliç ora, uacuata cultoribus occupauere, uiri in re militari haud periti minusquam strenui: quorũ oppida paulo post dicemus. Mosç Scalde amnis iungitur in pass. centum mil. ferè antequam ille Vuali commisceatur, ambobus idem adhuc nomen est Scalde in radice montis in quo Lucemborg oppidum exoriẽs, perq; Arduenam syluam flexuosus transit. Alius deinde fluuius est ad oppidum Nauier quod modo dicunt exoriens Neruios rigãs & penes Raremutim oppidum Liege nunc, Mosam influit, quem Sabam incolæ uocant: est Arduena sylua quç ita adhuc uocatur ingenti magnitudine per medios fines Treuerorum à flumine Rheno ad initium Rhemorũ, Neruiorumq;, gentiũ pertinet, totius Galliç maxima, millib. amplius quingentis longitudine patet: in qua contra bellorum impetum Menapi cæteriq; finitimi populi sese recipiunt insulas passim per paludes occupãtes, Scalde quippe amnis imbribus auctus loca ibidẽ stagnat. Sed ut in mediterranea prçdictarũ gentium descendamus: Attrebatij hodie Picardi uocantur, qui ciuitatem Metacum olim nunc Autre inhabitent: & prçter eam aliæ quoque sunt. præsentis uidelicet appellationis in quib. apud Sequanam, Rhoam, & occidentali ripa Phrudis Ambianum oppidum, Corbe Esclumq; & in medijs campis neque à Matrona amne procul Biaues. Perone, & iterum pene ad Sequanam Pantoise, oppida haud obscura licet auribus barbara officiant nomina & in ulteriore ripa oppidũ Pons nomine. Post Attrebatios Bellouaci uergunt quos uirtute & authoritate, & hominum numero præualere scribit Cçs. & qui armata millia centũ possent conficere, nihil maris litore tenentes: intus uerò urbem Cçsaromagum eodem nunc nomine inter alias eminentem quæ maximam quondam habuit opinionem uirtutis & oppidum Bratuspantium, & non longe à Matrona Monseler, & sub eo Dorlans, & orientem uersus Blangi, et ad meridiem magis Sampol: sunt enim hæc omnia urbium neq; ignobilium posterioris ætatis nomina, quas silentio pertrãsire haud decẽs putaui, quũ infinitç penè, ac minime cum his comparandç apud geographos editæ habeantur: & si ad ueteres historias nihil proficiant, ad posteriores tamẽ nõ inutiles puto futuras. Inde (ut ad rem redeam) Ambiani regionẽ tenebãt, hodie Artois patria dicitur, in quib. ciuitas Samarobriga prius, nunc Aire: & Tosorgia, & sub his ad fluuiũ Tabullam circa fontem oppidum Aras, & ad amnem qui Tabullam medio in cursu influit, ubi Gandauũ siue Ganth urbs nobiliss. sita est. Corlai oppidum iacet: sub qua ad meridiem Lila: iterum Tabullæ non procul ab fonte Tornai urbs sita est paruus amnis influit ad quem Conduth oppidũ, uersus autem meridiem, Viromagus nunc S. Quintin, & à Mosa non multũ Marle, & alia quæ no

minare piget sermonis recentioris deformitate. Postea Morini sunt quorum ciuitas Taruania in cuius loco nūc Anuersa est, quo bis in anno multitudo ingens ad nundinas opulentissimas ex diuersis regionibus coueniunt, inde oppidum magis ad septentrionem Antrocipia ad ripam Tabullæ, & ad fontem alterius amnis oppidum Machellinia: Morinorum ager ut apud Strabonem legimus, & Attrebatorum, & Eburonum, & Menapiorum per quam similis est, finitimi enim sunt in quibus Arduena est sylua quæ ingenti magnitudine per medios fines Treuerorū à flumine Rheno ad initium Rhemorum, Neruiorumq; pertinet totius Galliæ maxima millibus amplius quingētis longitudine patet, in quam contra bellorum impetū sese recipiunt, insulas passim per paludes habitantes, Scalde enim amnis quē nunc quoq; uocant imbrib. auctus loca ibidē stagnat: ad cuius Arduenæ syluæ meridionale latus gens nunc habitat cui nomen Eiflia. Deinde post Bellouacos Tabulla intercurrente Tungri incolunt Brabantij hodie & eorum regio Brabātia inter Tabullam & Mosam amnes sita, ipsi erant Iulio teste ex Cymbris Teutonisq; prognati, qui post uariā suorum cædem, circa flumē Rhenum locum sibi domicilio delegerunt: apud hos fontem esse insignem Plinius scribit, cuius aqua purgat corpora tertianasq; febres discutit: calculorūq; uitia tollit: in quo ciuitas ampla & copiosa Antuacutum fuit, quæ Beamont nunc apud eos appellatur egregie natura munita ex omnibus in circuitu partibus altissimis rupes habēs, à quo oppido Atuacuti etiam uocitabantur: sunt quoq; in his nonnulla oppida memoriæ digna ut Bursella. Louanium aliquanto orientalius. Longuem, Mabogæ, & in ripa Mosæ Traiectū ciuitas qua flumen ponte traijcitur. Sub qua ad eundem amnē Leodium ciuitas cum ponte quo & gens uniuersa Leodiensis dicitur: inde ad eius amnis fontē oppidū aliud Mosam appellatum. Supra quod Rhenes quam uocant ciuitas est Matronæ fonti apposita in Zampagna regiūcula, ita ab incolis modo nominatur. Deinde post dictū fluuiū Menarij sunt Iuliani nūc ab oppido Iuliaco ubi Vatucca olim castellum fuit. Bathanorum itaq; sunt Butatodurum oppidum Nimega hodie sub ostio Rheni sitū, & ciuitas Bona quæ sic semper uocitata est, quam nos non eo situ quo Ptolemæus posuimus, quum ita se habeat, hoc est sub Butodurū statim, ipse sub Agrippinam, item post Bonam Vegerra, & Vlppia quæ modo Nuus dicitur iuxta Rhenum sita, ex quo deducto riuo eius aquis alluitur, quæ urbes quondam Bathanorum fuere. est & Scoht à quo oppida alia Maline, Erintal et Trechie Mosa amne infusum, Rhamō & inter eam atq; Rhenum Chemp ciuitas nobilissima quæ à barbaris ita appellāt. Post itaq; iam dictos populos Rhenus in diuersa ante quam oceanum intret dispersus multas ingentesq; insulas comprehendit, quarum pars magna à feris barbarisq; nationibus incolitur,

tur, quòd & si pluribus irruptionibus cõcisus sit, tamen tribus duntaxat ostijs in Germanicum oceanum defluit: ex dictis itaque insulis, quæ intra occidentale ostium continent eas Bathanos incoluisse diximus uocariq; nunc Holandiam: reliquas post medium ostium fluminis ad orientem Selandiã cultoribus frequentes in quarum una (Holandinis scilicet) ad meridiem iuxta Vualem aquam Leuomagium urbs est quam quidam Nouiomagium dicunt, est & oppidum ab Antonino pio ut fertur conditum Benefacta nomine, quod nunc Dodrana dicitur in aquilonari parte insulæ ubi Mosa in mare uadit, quam qui habitant Dodranensij appellantur, qui & præcipui habentur, quæ ciuitas egregie munita est diuitijs abundans, negotiationiq; maxime accommoda: in altera uerò insula cæterarũ maxima urbs nobilis, diues ac populosa est Traiectum uocat, quæ quadraginta millia armatorum siquando necessitas ingruit emittit in hostem, forma uiris ac mulieribus egregia. Rhenus itaque fluuius in Rheticis alpibus unde illi nomen, quas Lepontij popul incolunt inaccesso ac præcipiti uertice fontes habet q modo Bertina dicit̃, circa quẽ montem et Rhodanus & Danubius exoriunt̃: unde absolut9 altasq; immissus ripas, modico flexu in orientẽ uersus haud longe à capite, lacũ inuadit maris instar, longitudine quippe trigintaquinq; millia pass. latitudine uiginti constat, quem Brigantinum à Brigantio oppido quod in orientali eius ripa est appellatur, tum sanè horridis circumcinctum syluis, quem Rhenus irrumpens medium, subcinctus permeat, ac inde agmine quod intulit, uocabuloq; seruato absoluitur: ex quo emissus quinque & uiginti mil. pass. excursu ad occidentem fertur, ubi cataractas incidit inclinatione præcipiti, nam funditur ut Nilus: unde Breucomagum usque ad septentrionem conuersus, rursus in orienteem usque ad Argentoraicum: hinc rectò penè aluco latissimus atq; altissimus longo citatus prius spatio in septentrionem fertur, ubi ut diximus in oceanum multiplici lapsu effunditur quousque ab Obrinca fluuio in mediterraneo ad occidentalem partem Rheni Bathani regionẽ habuere, q̃ Germania inferior uel secunda appellatur, q seditione domestica pulsi extrema Galliæ oræ uacuata cultorib. simulq; insulas occupauere, uiri in re militari haud minus periti quã strenui, isti ciuitates habuerãt Butabodurum. Vegerrã, & Vlpiam ut paulò ante dictũ est ad quorũ meridiẽ Vbij: in his Agrippina colonia est à qua regio circũiecta Agrippinensis dicebat̃, q̃ ciuitas antea Vbiorũ oppidũ appellabat̃, nunc Colonia ampla quidẽ ac florens, q̃ & aliquãdo caput Germanorũ fuit, ꝑtinaci barbarorũ obsidione deleta: Tacitus Agrippina Claudij Cæs. coniunx in oppidũ Vbiorũ in q̃ genita erat ueteranos coloniãq; deduci impetrat, cui nomẽ inditũ ex uocabulo ipsius est. Supra Agrip. Mosella amnis Rheno infunditur ab Helsatiæ montib. effluẽs cõuenis aquis auctus

auctus, ubi oppidum est Cōfluenta, qui amnis medius inter Helsatiam et Otringiam regiones illibatur, hęc ad septentrionem inter fluuium ipsum & Rhenum, illa ad meridiem iacet: dehinc paulo Obrinca quondam, nūc Cia paruus amnis Rheno iungitur, ubi insula castellum Falex nomine in acuta petra situm est, & ad amnis ostium oppidum Binger siue Bingia re giunculæ caput quām Rhenoniam à Rheno eam diuidente uocant, sita ē nim est inter Obrincam & Maguntinum agrum ad occidētalem partem fluminis, ad orientalem in Frāconia usq; montiū cacumina qui ab ea parte fluminis protenduntur ascendit, comprehenditq; dictam Rheni insulam. Igitur post oppidum Binger quod illi uocāt Maçuntiacum urbs no bilissima est quæ hodie Magunta appellatur, quā urbem nos præter Ptolemæi opinionem in superiorem Germaniam posuimus, ille uero in inferiorem, si quemadmodum ipse, & item alij Obrincam inter primam & secundam, siue inferiorē & superiorē Germaniam serpere uolunt, neq; sententia solum nostra id fecimus uerū Marcellini historici diligentiss. aliorumq; & quod uerius est, eius situs admonet, qui sicut antea semper ita etiam nunc in eodem loco se habuit. Macuntiacum inquit præter alia municipia clarum in prima Germania est: neq; desunt qui Macuntiacum Moguntiam à Mogano fluuio dici uelint, is per Germaniā lapsus in conspectu urbis Rhenū inuadit. quæ quondā à Pannonijs capta atq; subuersa est idq; diuo Hieronymo teste. Nunc aūt de gentib. longe à mare positis di cendū est, ex quibus Vbaneti primo sunt quorū oppidum ab oriente Sequanæ fluuij Rhotomagus post Erusij siue Neruij gens fera ac infida, qui densiss. incolunt syluas, in quib. Basacū oppidū est, nūc Bastogna. Postea sub ijs Romandissi q̄ Augustā ciuitatē Romandissiā cognomine habēt, eo situ posita in q̄ nunc Arlon, & sub ea Lucemborg in monte sita, ad Vbanetorū aūt meridiē Vessones terrā habitant, ubi ciuitas in oriētali ripa Sequanæ Augusta Vessonum appellata: & alia oppida ē quorū numero sunt hodie Barlien, & Valcolor. Post quos iuxta Sequanā Rheni sunt q̄ rū extremis finib. flumē Axonā labit in Ararim cadēs uetus adhuc nomē retinens in cuius margine oppidū eiusdē nominis est: Et in ripa Sequanæ Duricotora gētis metropolis tunc potentiss. ubi pōs lapideus erat, nunc dirutus naue et interdū uado traijcit. Mox treueri sunt Belgarum clariss. Rhenis oriētaliores ad septentrionē inclinati, in quib. ciuitas olim fuit, q̄ Augusta Treucrorū dicebat. Hodie Treueris est opulētiss. supra Mosellā fluu. et sub ea oppidū Tiumuille est. Mosella amnis q corrupto uocabulo nunc Musello dicit, oritur ex quadā sylua supra Ararim fluu. pullulante, indeq; in septentrionē, et postea in orientē uersus, in Rhenū supra Confluentiā cadit. Verū Treueris magis meridionales Mediomatrices sunt qui Metenses nunc dicuntur in regione quā modo Lorenā alias Lotharingiā uocant

uocant ciuitatem Diuodurum habitantes, nunc Metis siue Mes dicta in ri pa Mosellæ: & sub ea Pontecamison oppidum: & Nansi eidem fluuio ap positum: iterius autem Mollem, & Mouille oppida omnia noui nominis sub quib. & Rhemis Leuci sunt modo Tullensij nūcupati, Lingonib. & & Sequanis finitimi, quorum ciuitates una Tullum: altera Naxium: Præ ter quas hodie Spinal quā Mosella interfluit: & citra siluam ad meridiem Lisuo sunt. Sub Obrinca autem fluuio ad occidentalem partē Rheni Ne metorum populi sunt, siue ut hodie Spirenses, in quibus supra Rhenum Neomagus oppidum est Vormatia nunc dictum, item alterum Rufinia na quod modo illi Spiram uocant. Hinc Vangiones tenent quib. Berbe tomagus oppidū est quod & Brythomagus dicitur, ut ait Marcellinus in gestis Iuliani, quo tempore ut ipse attestatur (quod bellorū clade accidit) nulla per eos tractus ciuitas nullum castellū ab hoc oppido usq; ad Agrip pinam uisebat̄ præter Confluentia, restabant solum urbium fundamenta in quib. postmodū quas diximus urbes ædificatæ sunt: Quidā non bello rū clade, sed terræ motibus ex quo in utraq; amnis ripa 80. uel eo amplius castella solo æquata fuisse dicūt. Post aūt Berbetomagū nō longe castellū est q̄d ijsdē author Turris colonia nominat. Inde oppidū Argentoratum alij Argentoria cū q̄d in Vangionib. est Argentinā nunc dicūt, barbaricis cladib. notum, q̄ omnia secundū Rhenum sita sunt. Sub dictis iam Tribo nes sequunt̄, quorū ciuitas Breucomagus quondā nūc Basilea uocat̄, quā Rhenus penè mediā influit lapideo pōte iuncta, q̄ terræ motu aliquādo cō cidit. Post quā oppidū est patria lingua Rheinfeld: habens disruptū pon tem uetustiss. ex lapide marmoreo q̄ in Germaniā proficiscebat̄. Inde ciui tas est quā barbari Losemborg dicūt per 10. mil. pass. Rhenus frequētib. impeditus saxis atq; rupibus spumosis uerticib. magno pertrāsit murmu re, ubi neq; lōge à dicta ciuitate Limet gētis uocabulo, magnū flumē rapi diss. cursu in Rhenum uadit: ipsa uero urbs satis opulēta in conualle sita. Deinde amnis quē Ruiss accolę uocāt Ara fluuio in excursu pri9 recepto, ex alpib. in uertice mōtis nunc S. Gotardi exorit̄ lacū Lucernæ q̄ in Nan tuatium montib. scaturit ingredit̄ ubi oppidū Altorf, ex quo ubi Lucer na oppidum sedet egressus in Rhenum cadit, cuius lacus longitudido 25. mil. pass ubi uero latiss. 5. sub q̄ Heluetij inter fontes Rhodani ac Rheni si ti alpium, cōualles frugiferas satis inter mitescētia saxa habitant: q̄ modo Suizeri dicunt̄, terraq; eorū Suizia. Sub lacu aūt dicto haud multo Elceb, oppidū situ est: iuxta q̄d alter amnis ab altero lacu pari penè magnitudi ne Limacho nunc dicto ijsdē montib. orto in Rhenū exonerat̄, cui item la cui Thuregiū oppidū insigne adiacet, barbarè Zurich, q̄rū lacuū alterū Venetū alterū Acronū Mela appellare uidet̄. Hic fluminis Rheni casus uidet̄ ex alto mōte scopulis interuptis ingēti fragore ac sonitu, adeo ut ei9 strepitus dim. mil. pass. exaudiat̄. Inde ad oppidū Scafhusen peruenit̄ à q̄

Diesen

Diesenhoffen: & aliud eodē itineris spatio Stain nomine: quorū quodli bet pontē supra Rhenū habet. Hinc 10. mil. pass. ad emissoriū fluminis Rheni ex Lacu iter est: inde castellum Gotlieb in arduo colle situm. Postquā ad Rhenum Rauricum gens est, in quibus est urbs Augusta Rauricū denominata quæ nostris temporibus Constantia nuncupatur, pontē supra Rhenum habens. Supra Rauricos autem & Leucos Lingones siue Lingasij regionem habitant, quorum ciuitas Andumatunum, quibus ad occasum magis cohęrent, ex eo dicti quum Sequana per illos fluit. Sequani Iura monte ab Heluetijs dirimuntur, quibus angusta regio relinquitur inter altiss. montem, Lemanumq́ lacū, & flumen Rhodanum Iura quippe mons à flexione Rhodani in meridiem, surgit, rectaq́ ad Rhenū tendit, quo terrę angulus relinquitur, cuius latera, unum quem diximus mons alterum Rhodanus, basis partim alpes, partim Rhenus est, iugum à Iura dimissum medium. Verum in Sequanis oppida Diatauium, & Vesontium quod maximum eo tempore inter eos erat, nunc Besansum uocant, natura loci munitum, cingitur circumcirca penè fluuio Alduasdulo, reliquum autem spatium quod non amplius pedum. 600. est mons magnæ altitudinis occupat, in cuius summitate arx eminebat, nunc uerò licèt priscum teneat situm, maiori tamē ex parte excisum iacet. Alduasdulus Budes apud Ptolemæum, apud Strabonem uerò Dubis dicitur, qui nunc Ladon dicitur, tunc Alduasdulus ab incolis, ex alpibus oriens qui lapsus per Commitatum Borgundiæ, Montem insulam, & Clarauallem posterioris ætatis oppida abluit, circaq́ castrum Viredunum non longe à Cabyllino urbe Arari fluuio commiscetur, habebant & alia oppida Sequani, ut Colonia equestris. Auanticū, & quæ suo modo lingua appellant Pontarli. Zugnio, in montib. sita, & Salinæ quæ urbs in cōualle iacet, ubi sal in magna copia fit, quo circumstantes populi utuntur: & sub Salinis in ualle ciuitas quæ Sanglaudus dicitur: à qua transito Iura monte Geneuam meridiem uersus itur, uerum in radice Iuræ mōtis oppidum est Ges nomine 19. mil. pass. à Geneua: post itaque iugum montis qui ipsis subiacet, quiúe Iurassus siue Iura appellatur Heluetij sunt natura undiq́ muniti, ut paulo ante diximus nam & ad orientē flumine Rheno latiss. atq́ profundiss. qui eorum agrum à Germanis diuidit, ab ea parte tutantur: quorum oppida ad 12. uici ad 400. fuere quę omnia igne assumpserūt, ut inde in reliquā Galliam sibi latiorē melioremq́ pararent sedē quos quū Cęs. bello uicisset. &, illi qui à cæde remanserunnt, in pristinum redire solum à uictore iussi sunt, & quę sponte uastauerūt, coacti sunt restituere, in quibus fuit Gannodurum, Forum Tiberij nunc Deue oppidum in colle ad radices montis, & in ripa Lemani lacus Losana urbs à qua modo lacui nomē est: lacus enim Losanæ appellatur: & ad eundem magis uersus orientem Villanoua oppidum haud cæterorum quæ in ea sunt regione infimum.

Gallia Narbonensis situs.

GAllia Narbonensis cognomēto Braccata, quarto nobis loco se offert, quæ & prouincia à Romanis tunc hominibus quemadmodū & à cæteris hodie nationibus licet corruptæ appellatur: nam prouenza dicitur, huius maritima ora ut refert Strabo, eosdem quos & Italia fructus producit, quod quanto magis ad arctos uergit, licet frumēto, milio, glande, fœcunda sit: minus ad oleam, ficum, uitemq́ idonea, quamuis ea quæ cultura uacant, bona pecori habeantur, quo in loco magna uis est. Hanc Plinius describens: urbibus agrorum cultu, uirorum, morumq́ dignatione, amplitudine opum, nullam ei prouinciarum præferendam esse breuiterq́ Italiam uerius quam Prouinciā inquit. Huius latera septentrionalia quæ iuncta tribus iam dictis Gallijs sunt, Cemmeno monte, & flumine Rhodano disterminantur: latus quod ortum spectat alpes ab Italia dirimunt, hoc est à monte Adula usq; ad ostium Vari fluminis excursus: latus uerò meridionale, pars Pyrenæi montis claudit, ab Aquitania uideli cet usque ad iugum quod in nostrum mare prouehitur, ubi Veneris templum fuisse diximus, à quo deinde mari Gallico infunditur usq; ad prędictum ostium Vari: ignobile litus quod ad lapidem à re ipsa uocant, unde orta est fabula, Herculem ibi contra Neptuni liberos dimicantem, quum tela ei defecissent, ab inuocato Ioue adiutum, imbrem lapidum pluisse: qua ex re in litoralibus raræ urbes sunt, quia locus sterilis ac importuosus uel raros habens portus, & omnis ora Austro atq; Aphrico uentis exposita est, quæ sic describitur. Post Veneris templum Hispaniæ terminū, Ceruaria locus est Galliæ initium, ubi Pyrenæi excelsæ rupes radices figunt, unde Illiberis fluuius in mare exit è Pyrene monte exortus, post eum Ruscion uel Ruscinon, quem amnem Salses illi modo nominant è Pyrene similiter delabitur. Post in sinu oppidum est Copliuro ab incolis dictum. Inde Athagis amnis ostiū quod ipsi uernacula lingua Birra nuncupant, in Cemmeno monte Strabo ne teste exortum, Plinius uerò & Mela in Pyrenæo tradunt, exiguus uadosusq; ac leni in initio cursu, nisi ubi Narbonem urbem attingit, nusquam nauigabilis. unde Lucanus:

Mitis Athax latias gaudens non ferre carinas.

Aequum Hybernis intumuit imbribus usq; eò insurgere solitus est, ut se ipsum non capiat, quem accipit Rubresus lacus uel Narbonensis: spatiosus admodum, sed qua mare admittit angustus. Tenebant hanc partem quondam Volcæ & Tectosaces gentes: quorū modo terra Languedoch à barbaris dicitur: apud quos aliæ etiam gentes erant paruæ sanè & ignobiles sub eisdem appellationibus cōtentæ: quarum Volcæ teste Liuio circa utramq; ripam Rhodani agrum colebant, inter gallicas gentes opulentiss. sed uario bellorum euentu ad occidentem fluminis conuersi, partem illam unà cum Tectosacibus habitantes, ex quo Volcæ Tectosaces appellabantur.

labantur: quorum qui Pyrenæis propinquiores sunt Cemmenum montē attingentes auriferam terram quæ maxime aquilonē spectat insident, quibus tanta quondam potentia & hominū robur fuit ut incidente seditione suorum quosdam domo eiecerint, illiq; Asiam traiecto Hellespoto inuaderent eorum fortunas communicandas alij alijs ex gentibus conuenere. ex quib. ij sunt, qui finitimā Cappadociæ & Paphlagoniæ Phrygiæq; prouinciā occupauerūt, ut suo dicemus loco. In ipsis itaq; nationibus aliquot fuere urbes neq; ignobiles, quarū una Illiberis est supra flumen eiusdē nominis sita nunc Sales magna quondam ac magnarū opum clara cuius hodie tenue extat uestigium. Hinc Ruscinum ad amnem sui uocabuli posita nunc Ruclino uicus, olim urbs egregia, & in omni belli apparatu ualida: Qua in parte, ut Strabo refert, unum illud de fossilib. piscibus mirandum est: inquit Ruscinonem lacus est, exiguus supra mare refertus salinis, in quo Cestriæ pisces fossiles sunt, nam si quis duos aut tres fodiat pedes, & in limosam aquam fuscinam demittat piscem eximiæ magnitudinis fixum educet, limo enim instar anguillarum aluntur: quem lacū Mela Salsusam fontem appellat aquis affluentem salsioribus quam marinæ sunt, in quo insulę abscisæ ripis natant, iuxta quem campus peruiridis est gracili harundini sparsus, cuius Aristoteles in admirandis meminit.

Post Ruscinonem Tolossa colonia est, quam Tolouse incolæ nunc dicūt, in orientali ripa Garunnæ amnis sita, oritur enim Garunna in agro Narbonensi, in qua urbe templum matris magnæ sanctitatis fama præciosis muneribus refertum erat à Quinto Cepione Rom. Coss. direptum. mox Cepero oppidum in colle situm, barbari Monliom uocant, dein Betiræ, uel Blitera illi Besens ciuitas munita ad modum ad Orobem amnem posita, & sub ea Carcaso oppidulum apud antiquos. Sub quibus omnibus Narbo ciuitas est: colonia prius Decumanorum, deinde Romanorum fuit nam Cicero, Narbo colonia nostrorum ciuium, specula pop. Roman. ac propugnaculum istis ipsis nationibus oppositum & obiectum inquit. Hinc ad Trophea Pompeij quæ sunt in Pyrenæo uersus mare nostrum mil. sexaginta tria, ubi Hispaniæ Galliæ'ue confinia, hæc duodecim mil. pass. à mari distat, ad Athagem amnem apposita, qui in Rubresum siue Narbonensem lacum influit, ad quam quinque millia pass. ex lacu aduerso flumine scaphis nauigatur, eodem nunc uocabulo appellata, quæ magnæ semper authoritatis locum tenuit, amplissimum namq; regionis Emporium est. Post itaque supradictos populos alij quoque sunt, ut Volcæ, non illi quos pauloante nominauimus, sed alij quos Arecomiscos cognominant quibus portus et nauium receptaculum Narbo dicitur iuxta Strabonem cui Ptolemæus non assentit, quum alij sint à superioribus Volcis, ideo Arecomisci seu Arecomij cognomine ab illis segregantur, quorum ac Tectosacum urbes hactenus dictæ sunt. Inde in Arecomijs qui

contra

contra Sallyes in altera manẽtes ulteriore ripa simul & Cauaros, primo iu xta mare post Orobem amnẽ, is enim duorum populorũ diuisor est à qui busdam Orobius & Obris appellatus, nunc Soruia dicitur è Cemmeno monte deuolutus, & alter Arauris ex eodem monte decurrens in sinum ambo quo Agathopolis urbs iacet haud longe inter se cadunt ipsa uerò su pra Araurim est à Massiliensib. ædificata quam nunc illi Agde uocitant: cui 15. mil. pass. in mari Agatha insula parua opponitur nũc Brisca in qua olim ciuitas fuit. Itẽ Segius mons uel Segion ut alij dicunt, nunc uerò mõs de terra nautæ uocant, qui duos disterminat sinus, nam ut Strabo scribit, duplex est Gallicus sinus, quod in eadem circumscriptione mons excurrit Segius, & Blasconẽ prope sitam assumat insulã: his ex sinubus maior proprie appellatur Gallicus qui tempore Iuliani Cæs. ut apud Amianum legimus Aggradus dicebatur in quẽ Rhodanus exit, minor autẽ ad Narbonẽ spectans usque Pyrenem est, et post montem Rhodani ostia sequuntur. In mediterraneo uerò Arecomiorum Vindomagus ciuitas tum fuit quam modo illi Coder dicunt & altera Nemausus colonia Laodene nũc, gentis quondam metropolis ius Latij habens nõ plebe, nec mercatorum numero uerum nobilitate atque ope Narbonis æmula: in qua basilicã in honorem Plotinę opere mirabili Hadrianus extruxit quę uxor fuit Traiani: sita autem est in uia qua ex Italia itur in Hispaniam, per æstatem quidem ad permeandum facilis, cæterum hyberno tempore ac uerno, cenosa, fluminibusque demersa, quædam igitur fluenta, nauigijs traijciuntur, nonnulla pontibus partim ligneis partim lapideis, hasce aquarũ difficultates torrentes efficiunt usque ad æstatem alpibus decurrentes quum niues calore liquunt: Plinius, caseo Nemauseno pręcipua laus, Caballicis pagis. Rhodani ostia Ptolemęus duo tantum esse dicit, alij plura, sicut Liuius, pluribus inquit ostijs diuisus amnis (loquens de Rhodano) in mare decurrit: Plinius tria, quæ non solum enumerat, sed etiam denominat, duo dicens Rhodani ora modica, ex ijs alterum Hispaniense, alterum alpinum tertium idemque amplis. Massilioticum, uerum antequam per Hispaniense in mare exeat, ex quo amnis scinditur lacum siue stagnum facit, Laternam maiores, incolæ modo Stagnonem appellant, ubi cum hominibus Delphini societate piscãtur, in quo ostrea innumerabilia alioquin aspectu pulchra, qui lacus ad Nemausiensem agrum pertinet, longe enim in occasum proiectus est, unde postea effluit, licet Strabo dicat quosdam esse qui nõ recte putent flumen per hoc ostium in mare emittere, montem enim esse qui ab amne lacum arceat: in supercilio itaque huius lacus ad dextrã ciuitas modo est Mompoler nomine ampla quidem ac nobilis, prisci Rhodam dixerunt, Rhodiorum ædificium in tumulo sita: ad stagnum deuexa ex qua te ste Plinio Rhodanus amnis dictus, quam Liuius post Ligusticos montes in Gallico sinu sitam dicit, quia tum Ligurum nomen hinc trans alpes ex-

tendebatur, dein oppidulũ quod Aquæ mortæ ab incolis dicitur, Fossæ Marianæ prius dictum ubi Marius castra muniuit, sicut in eius uita apud Plutarchũ legimus: quod quando ostia fluminis maris repercusu accumu lato limo obtusa animaduertisset, nauibus triticum cæteraq; portantibus laboriosum & asperum ad se ingressum foret, ocioso milite adducto, fossam magnam cauat, quam maximam amnis partem excipientem, illã per litus usq; ad mare perducit, ubi ad profundam à maioribus nauibus peruium obseruauerat, quod & Plinius & alij affirmant: quo in loco importunitate intrandi Massilienses turres altas, quæ ingressum ostenderent ædificauerunt, & in eius amnis insula templum Dianæ Ephesiæ condiderunt: nunc autem Marianæ fossæ ut diximus oppidulum in paludibus iacet, portum tamẽ habet, ubi quę in mediterranea comportantur nauibus euecta deponũtur, pons enim est supra Marianã fossam per quem uectores transeũt, repleta penè iterum. Iuxta uero Massilioticum ostium authores sunt qui Heracleum oppidum fuisse dicant, nunc autem nullum. Sed quum de Rhodani ostijs diximus, reliquum fluminis suo ordine absolua mus: amnis est multo Galliarum fertilissimum non longè à Rheni ortu in alpium montibus surgit, & ad Sedunũ primo urbem decurrens, inde Octodorum uicum Veragrorum qui hodie S. Mauritius dicitur intersecat (est enim in ualle quadã situs, altiss. undiq; montibus septus) unde lacum Lemanum quem Pelemenã alij, alij Leemenem uocant 100. mil. pass. prope emensis, quo effunditur intrat, tantus tamq; impetuosus, ut quum per medium cursum faciat, manifestum se à cæteris aquis ostendat, atq; quantus uenit, egreditur, ad planosq; descendens Allobrogum, agros Viennensem latere sinistro, dextro Lugdunensem perstringit, ubi Arar amnis per Segosiaborum urbem egressus ante eiusdem muros excipitur Rhodano. de quo Lucanus.

qua Rhodanus raptum uelocibus undis
In mare fert Ararim. & Silius de eodem.
Auget opes statim similis tactoq; liquore
Mixtus Arar, quem gurgitibus complexis anhelis
Cunctantem immergit pelago, raptumq; per arua
Ferre uetat patrium uicina ad littora nomen.

Arar, Sagona nunc à barbaris appellat, ab alpibus per Germaniã primã fluens, imperialẽ Borgundiã quam Comitatũ appellãt, ad meridiem ubi Edui quondã. Regalem uerò qua Ducatus dicitur, ad septentrionem relin quit, qua Sequani, ut ante diximus pascebant, postmodũ Dubin amnem assumens ijsdẽ è montib. delatũ Rhodano, ut diximus excipit: segnis quidẽ fluuius, nã incredibili lenitate fluit, atq; ita ut oculis in utrã partẽ uadat iudicari non possit: Spatiũ aũt inter duo flumina, hoc est Comitatũ Borgundiæ, Insulam Gallicum appellare solebãt: ait enim Liuius, Hannibal

quartis

quartis castris ad insulã peruenit, ubi Arar Rhodanusq; amnes diuersis ex alpib. decurrentes agri aliquantũ amplexi confluunt in unũ in medijs cã pis insulæ nomen inditum, similiter & Plutarchus: Rhodanus itaq; inde contra meridiẽ ablatus aliquandiu felicifs. per agros fluens prouinciã me diam secat, neq; minus seipso torrentes, Isarem & Druentiã in itinere ab orientali parte recipit, inter quos alij quoq; fluunt ex alpibus. in Rhodanũ quorum duo alter Cauarorũ seu Quarorũ alter Vocontiorũ oppida cir-cumfluunt, cõmunibus in Rhodanum cursib. irrumpẽtes: tertius est Sulgas nunc à iuniorib. Sorga, fontem habens in ualle quæ Clausa dicitur 25. mil. pass. ab Auinione, is ad urbẽ Vindolũ Rhodanũ ingreditur: horum igitur fluuiorũ accesfione Rhodanus nõ mediocriter auctus in mare unda bundus influit, neq; sine magno nauigiorũ periculo, ubi rapido cursu con citus marinis aquis conuoluit, dũ inter se maris fluctus & amnis impetus decertãt: Isaris igit cui simile adhuc nomen est à montib. alpium uersus Viennam ciuitatẽ fluit. Druentia similiter & qui idem nunc uocabulum retinet ex alpib. oritur in Vocontijs ubi lacum esse ingentem (quem Ptole mæus Pœninum uocat) & fontes duos non multũ inter se distantes, ex al tero Druentiã effundi longe omniũ Galliæ fluuiorũ difficillimũ transitu, nam licet ingentẽ aquæ modum uehat nõ tamen nauium patiens est, quia nullis coercetur ripis, & quũ pluribus simul neq; ijsdem semper alueis fluat, pedib. incerta uia est, nam & saxa grauiora uoluit. Post aũt Rhodani ostia Anatilorũ statim gens occurrit, in his urbs fuerat quæ Maritima colonia dicebatur: supra quã Melaborius campus est à quibusdã Lapideus ab eo quod accidit, nam petris refertus est: quem Diodorus meminit, Herculis præliorum memorabilis lõge è mari 12. mil. pass. ubi æstate præsertim ab occidente septentrioneq; tanta ui atq; impetu uenti perflãt, ut lapides quã tos manus posfit continere à terra rapiant, ac ueluti harenæ lapillorũ acer uos haud paruos cumulent, & aliquando illos distrahi uersariq; adeo ut mortales è currib. fractos euoluant, ac ipsos uentorũ uiolentia & uestib. et armis nudent: cæterum grãmen inter saxa exoriri quo pecorib. pabulum suppeditatur: In medioq; salsæ scatent aquæ ex quib. sal abunde cõficitur, quod Strabo etiam refert. Post autẽ Maritimam Cænua fluuius in stagnũ quoddã infunditur 30. mil. pass. ambitu ex infusione marinæ aquæ, ultra quẽ fluuium Cõmana gens litus habet, in quib. Massilia ciuitas græca cor rupte nunc Marseglia dicitur, uetus Phocẽsium ædificium, uti authores asserunt, sed alij aliter cõdendæ ciuitatis in Gallico solo causam fuisse scri bunt, Gellius, Solinusq; ab Arpalo dicũt regis Cyri præfecto ex terra Pho cide habitatores fugati: Amianus non fugati, sed Arpali inclementiam ui tantes Italiã nauigio petijsse, cuius gentis pars altera in Lucania Veliam, altera in Liguria (nomen enim Ligurum illhuc uelut antea diximus extẽ-debatur) ubi Masfiliã condiderũt. Trogus aũt non Persarum regem for-

midantes, sed ex Asia Phocensiũ iuuentutẽ sponte egressam, dicit, tempore Tarquinij regis, ostiumq; Tiberis inuectã, amicitiã cum Romanis iunxisse, inde in ulterioris Galliæ sinus nauibus profectã Massiliam inter Ligures & feras gentes Gallorum condidisse, in petroso scilicet litore, sinuoso ac remoto & uelut in angulo maris posita cui Lacidon portus (ita enim ante urbis positionem appellabatur) subiacet in cuius faucib. insulæ tres exiguæ iacent, ipsa sessum habens in theatri formam ad austrum spectans tribus ferè partibus mari abluitur reliqua aditum ad terrã habet, pulcherrimis circumcincta mœnibus magnitudine eximia, cuius ager oliuetis ac uinetis optime cultus, unde Plinius inter Pyrengum alpesq; uini palmam Massilia habet sapore gemino, quando & condiendis alijs pinguius gignit quod uocant Suffosum, ferendis autem frumentis ob asperitatem sanè tenuior ac sterilis, ex qua mercaturæ studio interiti: ex qua re breui opes ingentes sibi compararunt: unde potentes facti, nauigandiq; arte periti, naualem pugnam cum Carthaginiensibus inire ausi, illos uicerunt (erant eis ualidissimæ omniũ res nauales) qua uictoria elati etiam nõnihil uicinorũ agri occupantes colonias in ijs atq; inter Hispanos constituerũt: qui quũ aduersum Cæs. arma cœpissent Pompeianæ parti fauentes, uicti ad extremũ atq; dissipati sunt: hinc ad aurorã litus sese in prgruptos attollit montes alpibus iungentes, nam qua parte Massiliam respicit, camporum nonnihil reliquit. Post igitur Massiliam Trocentium oppidum est, siue ut alij Tauruntium Massiliensium ædificium, modo Castellum nomine atq; re. Hinc promontorium Citharista quod nautæ nunc caput Circelli uocant collis est incinctus mare penè undiq; ac nisi quod angusto aggere cõtinenti annectitur insula esset. mox Olbia oppidum quod Massilienses etiam condidere hodie Tolom dicũt, dein Laurion aliud oppidum: nunc Eres cum fluuio. Inde post insulas Stœchades promontorium Carnum exurgit. Insinuatur hic litus in quo Argenteus amnis in mare egreditur, cuius ostium portum facit, qui Oxybiorum cognominatur, supra illum enim Oxybij populi incolebant, iuxta quem ForumIuliũ colonia est quæ nũc Fraur dicitur in loco munito sita, Plinius Octauianorum colonia quæ & Pacensis appellabatur, quam Massilienses fundauerunt, dein nauale in ea factum à Cæs. Aug. ab eodem denominatum fuit: quæ oppida hac de causa Massilienses ædificasse ferunt quod aduersus instantes barbaros essent cupientes mare esse liberum: erat enim hæc prouinciæ pars in eorum potestate usq; ad alpes. Huic oræ à promontorio Citharista insulæ quinque adiacent Stœchades nomine nunc Deres, quarum tres quæ orientaliores duabus sunt digna satis amplitudine existunt, duæ uerò illæ perexiguæ in conspectu Olbiæ ante sinum, quas inquit Strabo exercebant Massilienses opere rustico quibus impositam custodiam contra piratarum impetum tenebãt ob egregiam portuum facultatem. Plinius Stœchades ait in-

sulæ tres

ſulæ tres à uicinis Maſsilienſibus dictæ propter ordinem, quas dein ſingu lis nominibus appellat Themiſcon primam: Pompeiam ſecundam quæ plana eſt: tertiam Hippeam reliquis maiorem. Poſt autem argenteum am nem Deciates populi ad pedem uſque Italiæ litus tenent quibus eſt oppi dum Antipolis in ſinu à Maſsilienſibus conditum quod Antiuari hodie dicitur in cuius conſpectu Leronis inſula eſt colonia Roman. in qua Lero nis tum phanum erat à quo denominabatur. dein in continẽte in magno ſinu Varus fluuius editur cui nomen adhuc manet, ex alpium extremo pe ne monte quem alij Gemniam alij Saluium uocant effunditur, æſtiuo qui dem tempore perexiguus hyeme uerò ad mille paſſ. fermè in latum expan ditur, haud procul à Nicæa oppido in mare uadit, prouinciam ab Italia hoc loco diſterminans. Poſt autem maritimas gentes, mediterraneæ aliæ ſunt in quibus Allobroges qui inter Rhodanum Iſſaremq; regionem ha bent, hodie Viennenſes appellantur, & ſunt in potentatus parte qui nunc Delfinatus dicitur, eſt itaque principatus iſte omnia inter Rhodanum & Druentiam compræhendens, quam terram Iſſaris amnis percurrit, ab occaſu Rhodano, ab oriente alpibus terminans, præterquam quod in ter Rhodani fontes atque Iſſaris, ubi ex alpibus Sabbaudia ſiue Sauo glia ad Lemanum uſque lacum delapſa excurrit, Antuatium quondam, Sedunorum, Veragrorumq; patria ad ſummas alpes pertinens: quorum Nantuates Cymbrorum Theutonorumq; prognatos fuiſſe legimus, qui poſt uariam ſuorum cædem hic locum domicilio delegerunt. In Vera gris uicus Octodorus eſt in ualle cui adiecta eſt planities: altiſsimis mon tibus undiq; cõtinetur: diuidit uicum Rhenus. Infra uerò Druentiam uſ que mare Prouenza proprie hodie dicitur, quam olim partem, præter li toralem Sallyes tum incoluere: In Allobrogibus Vienna eſt ſic enim & hac & antiqua uocatur ætate, urbs opulentiſs. olim gẽtisq; metropolis ad Rhodanum ſita, quæ ex uico in ciuitatis formam redacta fuit alterum de inde oppidum habent quod extremum eius gentis eſt Geneua nomine, quod nunc Zeneura à iunioribus uocitatur in ripa Lemani lacus ad au ſtrum ſita, qua amnis ex eo defluit, pontem habens ad Heluetios pertinen tem Rhodanus quippe inter fines Heluetiorum & Allobrogum fluit.
Mendrilli uerò ſub Allobrogibus Iſſare interlabente erant qui excelſos ha bitant montes, quorum rectiſsimus in ſublime cacumina undecim mil lia paſſ. aſcenſum habere traditur, ubi maxime Rhodanus & Iſſaris con fluunt, circiter quadraginta millia paſſ. ab urbe Vienna: in quo loco Æ rea urbs fuit, quæ ſic appellabatur teſte Arthemidoro, quia in ſublimi ſit ædificata cacumine, reliqua tota planities eſt quæ fertile miniſtrat pabu lum, tranſitus uerò Æriæ ad Durionem amnem nemoroſas locorum ha bet anguſtias quo in loco Iſſaris & Rhodanus contra Cemmenum mon tem coeũt, ubi Q. Fabius Max. Æmilianus 30. uix militũ millib. 200. Gal

lorum millia ad internetionē dedit. Item sub Allobrogib. Setalini populi sunt quorū ciuitas Valentia colonia latina iuxta Isarē Vatentinois modo dicta inter reliquas huius prouinciæ ciuitates potior Iuliani Cæs. præsertim tempore quam extollit Plinius bonitate uini. Quib. meridionaliores tum Cauari, quib. ad Rhodanū Acrusion colonia quondam: & altera Auinion ueluti nunc uocant ditiss. nō longe à Druētiæ ostio, pontē habens marmoreū, inter cætera Galliæ opera insignē Rhodano impositum: Cui urbi ad orientem oppidū Carpentoras quā nunc Tapemereas barbari dicunt, proximū est, neq; à Sulgæ fonte procul. item Arausion illi Balireq ap pellant oppidum ad ripam fluminis in Rhodanū procurrentis, itē & Caballionē colonia ad amnis Druentiæ traiectum: unde ad Isaris & Rhodani coitiones Cauarorum regio est. Super quam uero Voconti et Tricorij & Iconij et Mēdylli, ut deinceps uidebimus. Postea Sallyes uti Ptolomeo placet sequūtur, uerum Strabo à Massilia inquit initio capto & ducto per medium agrum inter alpes & Rhodanum cursu usq; ad Druentiam amnem per stadia de Sallyes incolunt, & statim addit. His in locis, & campestria & montana superne, Sallyes habitant. Et inde eum Monechum, portum nominasset, hoc ex loco Massiliam usq; inquit, et paulo ulterius gens Sallyorum incumbentes tenet alpes, & nonnullas quandoq; litoris rupes, cū græcis promiscuæ, quorum oram ueteres græci Ligusticam appellant: tam diu olim Liguriæ nomen prætendebat. Cæterum Strabo & Troetiū & Olbiam, & Antipolim, & Niceam ad Sallyorū gentem pertinere dicit. Inde Tarusco exiguum oppidum, quod sic adhuc dicitur. & Arelatum colonia modo corrupto uocabulo Arles, Rhodano apposita: quod Emporium non paruum est, unde Amianus multarum ciuitatum inquit, decus Arelate est, procul uero à flumine Glanon oppidum olim, et Aquæ Sextiæ colonia Sexturum modo quæ adhuc Aquæ calidæ uocatur quam Sextius redactis in potestatē Sallyis, non longe à Massilia sui nominis ædificauit: quare Solinus, Aquæ Sextiæ claruerunt quondam hyberna Consulum postea exculta mœnibus quarum calor olim acrior exhalatus per tēpora euaporauit, nec iam par est famæ priori. Mox Ernatinum oppidum est. Verum Tricattini quos Strabo Tricorios appellat orientaliores quam Allobroges & si in ijs contineantur sunt, ibi ubi nos Sabbaudios nunc existere paulo antè meminimus: in quibus Neomagus olim ciuitas quæ nunc Zameri dicitur, non longè à Lemano lacu: penes quā amniculus lapsus in Isarem uadit, inde Voconti Tricattinis proximi pro fundas ad montana ualles inhabitantes, apud quos Vasion urbs opulentissima olim ubi Gnopoli nunc oppidum, dein castella munitissima complura in quibus Forum Neronis tunc fuit, & Albaugusta. Ambrum modo Diniaq;.

GEOGRA-

GEOGRAPHIAE Commentarius V. Europæ, in quo

Germania cum insulis sibi adiacenti-
bus continetur.

GErmania Magna appellata, post in superiorib. Galliæ, cõ memoratas prouincias, orientem uersus iacet, quæ hodie uulgo Alemannia dicitur, nec nouitium ut quidam putant uocabulum, sed Germanico antiquius & à nomine uetusti gentis illius Dei sumptum, Manni uocitati, prioribus additis literis, quemadmodum in quibusdam alijs locorũ nominib. fieri solet, causis quibusdã ingruentibus uel melioris sonoritatis gratia. Legimus enim apud Tacitũ de situ Germaniæ: gentem illam carminib. antiquis Thystonem Deum terra editum celebrasse: eiusq; filium Mannum gentis originem conditoremq; & paucis post. Cæterum Germaniæ uocabulum recens & nuper additum, quoniã qui primi Rhenum trangressi Gallos expulerint, Germani uocitati sunt, ita notionis nomen, non gentis eualuisse paulatim, ut omnes primum à uictore ob metum mox à seipsis inuento nomine Germani uocitarentur. Item Strabo à Romanis hoc nomẽ illis iure ait inditum: perinde ac fratres legittimos, Gallis tum formá, tum moribus similes existentes: Neque mirum quum una & eadem natio Galli atq; Germani ex propinquitate essent, nisi Rhenus amnis intercurreret, qui dissimilitudinis causa esse non poterat, ob distantiæ breuitatem: ex qua re merito Germani appellati sunt. At ijs qui interius atq; à Rheno procul existũt Alemannicum uocabulum quemadmodum antea permansit: Neque dubia coniectura, quum Tacitus dicat, qui primi Rhenum transgressi Germani dicti sunt, non ergo omnis natio. Item Strabo: regionem trans Rhenum ad ortum uergentem Germani colunt, ac si diceret alteram ripam Rheni, & Plinius uerò Lemãni ignominiosæ ac barbaræ appellationis dicit: non qui circa Rhenum sed qui ab eo distãt, tanquam gentes obscurissimas ac uilifs. notauit, quum à fortissimis remotiores essent, ac minus cogniti. Præterea idẽ Tacitus ut in descriptione Vergionis insulæ meminimus: in imperij ait penè calce inuenimus nuper cognitas quasdã gẽtes ac reges fuisse quos bellũ aperuerat, & alia similia. & quod clarissime patet: legitur Romæ in arcu marmoreo:

DOMINI NOSTRI IMP. CAES. FL. VALENTINIANVS PIVS FELIX. MAX. VICTOR. AC TRIVMPH. SEMPER AVG. PONT. MAX. GERMANIC. MAX. ALEMANNIC. MAX.

& reliqua, quod si omnis regio uel Germania, uel Alemania tum appellata fuisset, nõ esset ibi inscriptũ Germanicũ & Alemanicũ, sed eorum alterum.

rum. Germanicum tamē quoniā Latinum, hoc est, à Romanis inuentum, in usu magis apud scriptores permansit, ac omnis regio Germania uocitata est: & priscum illud ab eruditis tanquā barbarum in uulgū reiectum est cuius uocabula iam absoluimus: nunc regionem percurramus, quam nō ociose quidem Magnam Ptolemæus appellauit: quemadmodum superiorib. temporib. in Superiorē & in Inferiorem: uel in primā & secundam diuidebatur Germania, sicut in descriptione Belgicæ mentionē feci mus & hoc de illa tantū quæ Rhenum amnē occasum uersus erat dicebat, quā Germani à Gallis uiripuerunt, in Obrinca flumine discreta: hæc uero de qua nunc agimus citra Rhenum est: cuius pars altera quæ ultra Moganum flumen ad septentrionē uergit Inferior: altera quæ dicto fluuio ad ad meridiē tendit Superior dicitur. Immittit se fluuius in Rhenum è regione urbis Mocuntiaci neq; ab Obrincæ ostio diuersus multo: Inter totius Europę prouincias maxima semper ad ætatē usq; nostram habita est, quū amplifs. finibus tum numerosifs. gentibus quib. exuberantifs. est consistit: quorū alterum ex illorum immanitate euenit, qua nationes conterritę loca circūadiacentia inhabitantes longius cessere: alterum loci est uirtus, animantium pręcipue generatiua, siquidē plaga illa septentrionalis, quan to magis à calore solis remota & in glacialē cardinē uersa est, tanto corporib. uidetur salubrior, & in gignendis hominib. efficatior, unde fit quod tanta mortaliū copia sub arcturo axe oriatur, ut non immerito magna appelletur: testanť historiæ à quib. edocemur, multæ sæpius è Germania (co q̃d tantos hominū germinat quātos alere uix sufficit) gentes egressę sint, quæ & partes aliquādo Asiæ, & Aphricæ, sed maxime sibi iunctas Europæ afflixerint: testanť hoc ubiq; urbes erutæ per totam Illyriam: Galliāq; & Italiā, quæ pœnè omnes illarum gentium expertæ sunt sæuitiā: Gothi siquidē Vandali, Rhugi, Heruli, Turcilingiq; nec non etiā & aliæ feroces ac barbare nationes inde prodeūtes, ut Longobardorū gens, quæ postea in Italia quemadmodū & ipsi Gothi feliciter regnauerunt, à Germanorū populis originē ducētes, ex insulis namq; Scandinauijs profecti quæ Germanicis litorib. adiacent. Hæc regio tristifs. frigore est, quæ quamuis aliquanto specie differat, in uniuersum tamen aut syluis horret, aut paludib. fedatur aut fluuiorum discursibus præpeditur: aut montium anfractib. exasperatur: humidior qua arctum, uentosior qua notum aspicit: frugiferarum arborum impatiens, quæ licet frumenti satis ferax sit: metallorum fœcunda, & pecorum, sed plerumq; improcera sunt, qua de re illi qui hāc terram priorib. sæculis habitauerūt, indigenæ fuissent, minimeq; aliarum gentiū aduentib. & hospitijs mixti, Tacitus rei Germanię diligentifs. scriptor putat, quū non terra olim, sed classib. aduehebanť qui mutare sedes quærebāt, at ea tempestate propter inscitiam & horrorē exterioris pelagi nullum unquam ab orbe nostro naui illuc aduectū fuisse manifestum est,

nam

nam quis Asia, aut Aphrica, aut Italia relicta inquit, Germaniam petijsset informem terris: asperam cœlo: tristem cultu aspectuq; nisi patria fuisset: præterea non terra olim, sed classibus aduehebantur qui mutare sedes quærebant: at ea tempestate propter inscitiam & horrorem exterioris pelagi, nemo illuc ab orbe nostro naui aduectus fuisse scripto prodit, quamuis fabulæ prædicent fuisse apud eos Herculem, & peregrinationis suæ terminos in ea orbis parte quemadmodũ apud Hispanos columnas erexisset: Vlyxemq; longo illo & fabuloso errore in hunc oceanum delatum Germaniæ litora adijsse, Ascyburgium'que oppidum quod in ripa Rheni situm, hodiéque incolitur ab eo constitutum nominatúmque fuisse Aram, quin & Vlyxi cõsecratam adiecto Laertis patris nomine, eodem loco olim incolas reperisse. Quæ (ut in prouinciã descendamus) ita ab antiquis circumscribitur ab occidente Rheno: à meridie Danubio: ab aurora amne Istula & Sarmaticis montibus: à septentrione oceano Germanico. Nunc uerò prioribus euagata finibus amplius ab omni fermè parte dilatatur: nam præter id quod ultra Rhenum iacet, cis quoque Danubium ad alpes usque Italicas Illyricás que diffunditur, & hæc Alemania alta uocatur: item orientem uersus, Istulam montesq; Sarmaticos diu iam transcendit: quæ latius nobis in sequentibus occurrent. Post itaque Rheni fluuij orientale ostium (ut initiũ à septentrionali parte quæ oceano exposita est assumamus) hanc à Belgica dirimentem, terra statim Phrisiorum est, nam ad oceanum post Traiectenses positi sunt, qui eodem adhuc nomine uocitantur, & si latius fines suos quam olim extendãt. Nam regionis tum Phrisiæ situs orientem uersus ad Amasim fluuium tantum fuit, quod ostendit Ptolemæus, qui post eos inquit Cauchi qui parui appellantur usque fluuium Visurgim: dein Cauchi maiores dicti usque ad Albim amnem sunt, quo usque hodie (Cauchorum extincto nomine) Phrisij tenent, hoc tamen à Cauchis retinuit posteritas, ut illi qui eam terram modo incolunt, maiores minorésque Phrisij cognominantur, planam ac paludosam, maiori ex parte, ager parcus frugibus propter frigus, ac ligno carens, ex quo bituminoso cespite, & sicco stercore boum ignes fouent huius regionis pars neque immodica ex insulis constituitur quæ oppidis nunc ac uicis non infrequentes sunt, neq; quod in salo iacent insulæ dici possunt, quum pugnantibus inter se fluuiatilibus ac marinis aquis à continenti diremptæ sint, & quæ magis dulces quam salsæ apparent, unde Phrisij immensos habitare lacus dicũtur, Romanis aliquando classibus nauigatos, quarum pleraq; sicut & aliæ multæ per hæc maria ob alternos oceani motus aliâs insulæ uidentur, aliâs una continens terra: quædam quæ desertæ sunt, modo operiuntur aquis, modo denudantur: quarum gentes qui ea tempestate Ceneæ appellabantur, etiam Cauchorum quidam, miseras Plinius uocat, tumulos ait altos obtinentes,

obtinentes, quib. casæ impositæ sunt, circa quas fugiẽtes cum æstu maris pisces uenãtur: alij ouis palustrium auium, atq; auibus ipsis tantum uesci, ubi tanta in paludibus fœtura ut satietatem genti exuberantissime præstent, potus non nisi ex imbre seruato scrobibus in uestibulo domus. Post igitur Rheni, ut diximus ostium Vidrus amnis sequitur ex montibus interius oriens, in oceanum haud longè à Rheno cadit. Mox portus qui Mararmanis dicitur. Deinde Amasis clarissimus fluuius nomen adhuc retinens, septuaginta quinq; mil. pass. à Rheno distãs, nauigijs inter alios per meabilis, in quo Drusus Bructeros nauali prælio superauit, labit enim per Bructeros minores Amasis, ortum habens in Abnobijs montibus cuio stium in mare iuxta Vidrin habet. Inde Visurgius amnis Visera hodie nũcupatus in quem Lupias amnis cadit quos in Amasiam deferri falso quidam putat. Post Albis fluuius mare irrumpit idem nunc habens nomen, inter Germaniæ flumina nobilissima ac latissima, hic in montibus ubi Albea Hermundiorum ciuitas sedet à qua nomen accipit exoritur, qui mediam fermè Bohemiam perlabitur, primo in occidentem, deinde in septentrionem uersus, ubi regionem relinquit per angustias montium & abrupta conuallium præceps Saxoniam petit, quam duas in partes dirimens in oceanum fertur, ubiq; à Rheno fluuio æquo terrarum spatio distans: in hoc amne aurum purum generatur inter harenas. Post Phrysiã Cymbrorum Chersonesus occurrit, terra in septentrionem admodum porrecta, quam modo Daniam Teuthones, nostrates Datiam uocãt, quorum idioma Germanis obscurum est: & ex Noruegia uenisse putant, qui Cymbrorum occupauerint loca: Huius Chersonesi circũscriptio sic se habet: oceanus qui Germanicus dicitur, occidentale eius latus abluit: septentrionale quem illi Balthicum appellant: orientale Codanus dicitur: ad meridiem terræ Saxoniæ isthmo iungitur: latus occasum spectans oppida habet Ripen, Vorde, Vestreuich, Oleborcii, & Hebro, ad septentrionem Randerusia, Hœdis, ad ortum Iralingũ, cui ex aduerso paululum in aquilonem parua iacet insula Sãses nomine. Post Flesborg, Sleucti, Tril, & Lubech, oppidorum nobiliss. maritimorum ultimum ad meridiem, penes quod Trauena amnis in mare ingreditur. Interius uerò & magis ad septentrionem oppidum est Horsues: alterũ quod magis ad ortum tendit Viborch quod ad austrum Holzedeurum: & alia quæ non citra fastidium à nobis proferri possent omisimus, barbaræ nimis sunt appellationis: nam & Tacitus Cymbros paruam suo tempore ciuitatem, licet ingentem gloria, habuisse dicit, nec eam nominat. Adiacet huic Chersoneso ad aquilonem insulæ tres quas Ptolemæus Alotias uocat, quarum una longe duabus maior, nũc Vendesis dicitur in ortum occasumq; producta, fretũ inter Chersonesum Noruegiamq; coartãs adeo ut ad litus Cymbricum uix 10. mil. pass. interuallum relinquatur, in qua castella quædã sunt. Legimus Chersonesum

ſoneſum hanc, prioribus ſæculis, uarias habuiſſe gentes obſcuras tamen ac nulla commemoratione dignas, ut Sigulones qui iſthmum ad occaſum ſupra Saxones tenebant, qui locus hodie ducatus Holſaltiæ appellatur, & alium in quibus poſt Saballingij, Cobandi, & ad occidentem Phundu ſij, quibus orientaliores Charules, omniũ autem ſeptentrionaliores Cymbri à quibus tanquam à principalioribus Cherſoneſus eo tempore nominabatur, qui omnes nunc ſub regni Daciæ uocabulo cõtinentur: quod regnum in inſulas etiã ſe extendit, ut in ſuperioribus diximus. Verum Cymbrorum originem ſcriptores diuerſe tradunt, alij à Mæotide palude huc, quidam illuc ex ea migraſſe. apud Plutarchum in uita Marij legimus, Cymerios à Scythis è locis iuxta Mæotida fugatos eſſe qui duce Ligdamo in Aſiam tranſiſſent, quorum bellicoſiſsimos extrema penes exterius pelagus tenuiſſe, ibiq; loca umbroſa, ſyluiſq; conſita & ipſius ſoli ex ſpiſſorum nemorum crebritate inuia coluiſſe, qui poſtea Cymbri appellati ſunt. At Poſidonius, quod Cymbri latrocinando incertis errabundi ſedibus ad paludem uſq; Mæotim militiam agitaſſent, & ab eis Cymerium uocari Boſphorum arbitratur, quaſi Cymbericum, cum Græcorum lingua Cymerijs Cymbri nominẽtur. Feſtus, Cymbri lingua Gallica latrones dicuntur. Vnde eam barbarorum eruptionem in Italiam manauiſſe, quos Marius in Raudio campo ut Florus ſcribit ad internetionem deleuit. Poſt Cymbrorum Cherſoneſum oſtium ſtatim fluminis reperitur quod illi Trauenam uocant, Cymbros à Saxonibus Teuthonibusq; excludens, exortum paulo infra iſthmũ, ubi in duo ſe aperit, alterũ in mare, alterum in Albim fluuium intrat: quare Teuthones modicum terræ quod eſt in receſſu maris ad fauces Cherſoneſi habitãt: reliquum atq; magnum ſanè terræ ſpatium Saxones tenent. Verum ſub Phriſijs circa Rhenũ fluuium primo Buſactori ſunt qui parui appellantur. & Sicambri natio ualidiſs. terram paludib. inuiam de induſtria incolẽtes, quo ab externis gentibus munitiores ac tutiores fierent: & cum his Oqucui: Longobardi: Tegiatri: Eluones, unde Longobardi huc in Rugorum ſedem Rugilandam tum nomine, interfectis diſperſis'q; ab Odoacre rege incolis, ingreſsi fuerant: qui modo populi omnes ſub uno contenti uocabulo Veſtfali appellantur, & eam quam habent regionem Veſtfaliam uocant, frigidam uehementer, neq; frumenti abunde fertilem, uitis impatientem, quibus ceruiſia potus eſt, hos ad orientem Viſurgis amnis claudit, ad meridiem Abnobi montes, qui nunc Haſsiæ dicuntur longe in orientem occidentemq; excurrentes iugo arduo, eius pars quæ occidentem ſpectat Rheno imminet ex quorum latere quod meridiem excipit duo flumina haud lõge inter ſe exeunt, alterum Haſsia dicitur in occaſum ſecus montiũ radices delabens in Rhenum contra fermè Confluentiam oppidum intrat, alterum in orientem conuerſum paulò infra Maceburgum ciuitatem in Albim cadit, ex

opposito cuius ultra Albim, nec longe admodum ex ingenti sylua amnis profluit quem illi Honelam uocant, hic in septentrione primo citus, deīn dein occasum conuersus in conspectu Regalislutter oppidum Albim influit. Verum ex septentrionali dictorum montiū latere quod sylůis omne tegitur amnis progreditur in aquilonem declinans, Rhenū in parte altera Coloniā Agrippinam gerentē, paulo superius intrat. Salas quoq; fluuius Vestfaliā rigans in Rhenum iuxta Vestfaliā oppidum ingredit̄, inter quē ac Rhenum, quū Drusus cognomēto Germanicus bellū gereret domitis hostib. uictor oppetijt, quo in loco oppidū erectū est Trophea Drusi nomine. In hac parte inter alias ciuitates Nuæsiū est, quę nunc Padebarna dicitur, & Monasteriū Munitiū quondam, & Osnaburga, Canticebis tum haud ignobiles ad Amasim fluuiū sitæ, quarū ultima pontē supra eundē fluuiū habet, penes cuius fontes Amasia olim urbs fuit. Cęterū iuxta Rhenum alia sunt oppida ut Campis, Suollis, Alisum, & reliqua: similiter in medijs cāpis, Lippe, Luppte olim ad Luppiam amnē situm ad quē Eresburgium & arx sita est: quam Carolus Francorū rex ædificari uoluit, qua Saxones ab eo domiti à rebellione terrerēt. In ripa uerò Salis fluuij Trimonia, Susatum, & alia minora. Ad Foldam quoq; flumen non longe à fonte Fold, Elda sub quo Marpurg, Vestislar, Vilimer, Limborch, & alia barbaricis cūcta nominib. appellata in radicibus montiū posita, qui flumini imminent. Apud uerò Ptolemæū præterea quæ diximus, Pheugarū, Cedūū, & Melochabū sunt. Post uerò has gentes quas nominauimus, ultra Visurgim fluuiū ad orientem Saxones sunt, prisca recentiq; appellatione dicti. Sed quemadmodum nonnullę aliæ huius regionis gentes, ita & hęc circumadiacentium populorum extinctis nominibus proprium amplia uerunt: includebantur enim antea fluuio Albi Chalusoq; nunc uerò ad orientem Sueuo amne hodie patria lingua Odera dicito: ad meridiemq; nul to longius quā prius amplectūtur siquidē omnes hos quos enumeramus populos, qui per se suiq; iuris tum existebāt. Quales fuere Chemæ scilicet qui ad meridiē Busactorū quos antea meminimus iacebant: Angri uarios Anglos (unde in Britanniā insulam nomen transiuit) magis ad orientem expositos, nam qui sub maioribus Cauchis degebāt: Teuthonarios post Albim, Pharodinos post Chalusium usq; ad Sueuum fluuium: sub quib. Sueuos sint oriētaliores Lōgobardis q extendebāt usq; ad Albim flu. Inde ad Sueuiū & Sēnones uetustiss. nobilissimosq; Sueuorū (diuersos ab ijs Senonib q in Gallia sunt) inter quos Teutonariosq; Viruni, Teuthonesq; & Anarpi minores gentes sub Pharodinis tunc erant. Iterum ad meridiē Sueuorū Dulgumni, sub quib. Casuarij populi indigentia noti. Inde Nertenæ: D iduti, & sub his Maruigni, Curionesq; usq; ad Abnobos mōtes, & sub Semnonib. Selignæ, Calucones ex utraq; Albis fluuij parte sub quib. Chęruli, & Chamaui usq; Melibocum montem longum in occidentem orien-

tem orientemq́ diductum, sub quo sylua infinitæ magnitudinis est, quæ apud Ptolemæum Semana, apud Iulium Cæs. Bacenis appellatur longe introrsus pertinens inter Cheruscos ac Sueuos discurrens, quorum populorum orientalia circa Albim fluuium Benochemæ tenent, supra quos Batini usq; Asbicurgium montē & Hyrciniam syluā: & sub Meliboco Cauptæ, Tubanti, ac Teuriochemæ ad Sudetem montem pertingentes sunt si ue erant potius. Qui omnes hoc tempore ut diximus Saxonica appellatione compræhendunt, & ut eius regionis melius contemplemus fines (præter quos diximus) ad meridiē Franconib. Boioarijs, & Bohemijs terminatur: ad auroram Slesitis simul ac Prutenis in alueo Sueui amnis: continētur tamen in Saxonibus Turingi qui & Lothoringi à Lothario Imp. dicti Brandeburgenses, Mixnēses, ac Lusacij, quorū quidem omniū (ualidiss. Saxonū gens habetur) Sueui prestantiss. sunt, qui & potentia & hominū frequentia reliquos antecellant, partim intra, partim extra Hyrciniam syluam degentes qui & Gaberitam aliam tenēt, nam & Cornelius maiorem Germaniæ partē eos obtinere inquit: similiter & in Commēt. Cæs. quib. frumenti copia quū non sit, lacte atq; pecore maiori ex parte uiuūt, non enim rei agrariæ admodū studiosi sunt, agros circa se quālatissime uastantes, quod in maximā laudem ducūt. Nunc ad Saxoniam nostri temporis cuius litus quod in septentrionē Codano mari exponit̄ sic se habet. Post Taruenam amnē Marionis oppidum est, nūc Vismaria dictum, alterum quod Rostoch uocant in quo liberaliū artiū schola nequaquā contemnenda, multisq; ac diuitibus negotiatorib. inhabitatur, tertio loco ciuitas Sundis apud illos iuxta quam ad orientem magnus panditur sinus, quod mare illi Recens appellant: quū non proprie mare, sed stagnū potius sit, quēadmodum plurimis locis per Germaniæ litus anteq; flumina mare intrēt stagna ingentia pelagi repercusione excitent̄, quare modo omnes maritimæ urbes ab ijs ea de causa, ciuitates stagnales dicuntur: quæ in hyeme cōgelantur: quo tempore subter glatie dimissis per fractiones de industria rētibus piscantur: in cuius litore Gripsoldia & Stetinum oppida sunt, & in eius intima Sueuus amnis haud inferior multo Albi deuoluitur, ubi magno impetu mare irrumpit, quem Oderam uocitari modo diximus, ortū habens iuxta Nisam urbem in montibus qui Bohemiam ad auroram cingunt, qui in excursu amnem alterum Vertam nomine magnum quidem post aliquandiu accipit: similiter ab occasu uenientem alium ex palude quadam emanantem prope ostium assumit. Sunt qui Turingos (ut ad interiora prouinciæ redeam) prius in ea terra consedisse quàm Saxones ferunt, eosq; græcam sobolem esse affirmantes ex Macedonia classibus aduectam, quos tandē Saxones multis bellis defatigatos suis agris eiecerunt. est enim Turingia nunc in extrema parte Saxoniæ ad meridiem prope Bohemiam regionem, in ea nobile oppidum caputq; gentis est quod illi Her

fordia uocant, ubi artium studia uigēt, situm ad exortum cuiusdam aquę exeuntis in amnem supra dictum, quod Mixinensium terræ latus septentrionale abluit. Brandeburgenses in duas hodie Marchias diuidunt, quarum una Vetus, altera Noua dicitur, Veterem perlabitur Albis fluuius in cuius ripa hæc sunt oppida quæ modo nominant Stendalum: Gardelenū Osterburgium: & Lunemborch ciuitas potentiss. ad caput exigui amnis in Albim euadentis posita, ubi salis magna fit copia: habet enim Saxonia nonnullis in locis fontes amaros album salē coquentes, est & Homborch ad orientalē fluminis partē: & sub eo Louemborch eorū lingua. Nouam Odera fluuius interfecat, in cuius margine oppidū est Lusurdū q̄d Francfordia nunc dicitur Emporiū diues in Germanię, & Poloniæ finib. situm & Lubucena ciuitas, est & Brandeburgiū quā uocāt ex qua Marchia nomē habet, Honda amne diuisa, cuius pars altera in uetere, altera in noua existit Marchia, ad hūc etiā amnē, Auelburgiū modo oppidū est, haud magni momēti, aquis circundatū, in cuius agro loco aspero atq; deserto paruum oppidū est barbarico nomine Vilsnacū: cui territoriū conterminat, haud ignobile, Prigenieza uocāt, quibusdam ornatū oppidis in quib. est Vmberch, q̄d eorū lingua Liber mons sonat, inter Honelan & Albim amnes positū, ubi argentū effoditur. Sprgua etiā fluuius eandē terrā rigat, iuxta quē Berlinū huius tēporis oppidū est. Sunt & Mixnenses qui terrā supra Bohemiā prope Sudetos mōtes ad occidentē Albis fluminis inhabitātes, ubi Teuriochemæ olim, ut situs admonet uocitati degebāt quorū ciuitas Mixna ad radices mōtis egregie munita populosa, unde regionis nomē, quā Albis amnis pręterit & ad eundem amnē Dresem oppidū est ubi aquæ calidæ scaturiūt, neq; longe inde prioris oppidi ruinæ uidentur, est & Altemburgū quam dicūt arx sane ualida cincta undiq; abruptis rupib. præter quæ alia quoq; sunt oppida in quibus Martianopolis tum dicatā Marti, q̄d nunc Mesburgiū uocāt. mox Neuburga ut aiūt ciuitas parua. Inter Mixnā uerò & Slesiā paruus quidā est principatus cuius caput oppidū est Vitemburgiū id est, mons albus. Cæterum qui proprie hac tempestate Saxones dicuntur, Macteburgū eorū lingua ciuitatē habitant in quibus etiā Goslaria nunc oppidū est, ubi optimū æs in metallis olim eruebatur, nec non aurū in petrarū uenis, nunc aūt scrobæ ingluuiis aquarum repletæ omissum opus est. Præterea ciuitas est Alberstatium nomine quam Oltena fluuius perlabitur ipsa circū tumuli radices iacet, in cuius summitate planities 200. et 50. pass. in longum extenditur, ager prope urbem optimus ferax tritici. Inde Feugarum oppidū, quod incolæ modo Brunsuicæ uocant, totius Germaniæ populorum freq̄uētia memorabile. Sed præter quæ diximus multa alia sunt, ut apud Ptolemæum legimus: primo enim post maritima ab occidente in orientē Phleum, Setutanda, Tecellia, Phabiranum, Treua, Leuphana, Lirimiris, Cœnognum, Æstiua, Alistus usq;

ad

ad Sueuum amnē. Sub quibus ad meridiem magis, Naualia, Mediolanū, Tuderium Bogadiū, Stereontium, Tuliphardum, Ascalingium, Tulisurgium, Mœsuuium, Bicurdiū, Aregelia, Galægia. Susudata, Colācorum, Stragonā, Limiosalcum. Quibus omnib. noua nomina asignari difficile ac pene impossibile esset nec citra reprehensionis notam fieri posse putaui: nam & multa simul cum nomine situm, quemadmodum & alibi terrarum mutasse credibile, ac nonnullorū etiam manifeste patet: Ideo quæ in dubio habuimus, posterioris qui nobis fortasse erūt diligētiores omisimus. Dehinc Pomeranei (gens parum cognita) sequuntur, Sidini prius appellati, quos Saxonici iuris esse nōnulli uolūt, hi Prutenos ab ortu recipiunt, amne Viado interiecto, qui in ripa Balthei maris oppidum habent Selph nomine, dein aliud Louemborch, apud illos q̄d paruus amnis præterit: & in mediterraneo ciuitas Bugitium prius, & oppidum Virutium quondā ubi modo Caminum item Ascaucalis apud maiores in ripa Viadi situm. Post Pomeraneos Pruteni sunt qui loca nonnullorū antiquorū populorum insidētes à maiorib. Ruticli dicebātur: sub quib. Bogohontę à Sueuo ad Istulā usq; flumina pertingent. Verum inter Sueuum & Viadum ad Bogohontarum meridiē Lucij Omanij & Lugi & Diduni paruæ gentes usq; ad Asbicurgium montem: est enim Asbicurgius mōs magnus sane ac præceps, flexus ad aquilonem in cornua, cui ad occidētalem partem haud exiguum terræ spatium densiss. nemorib. occupatur. In Prutenis aūt ad occidentalē ripam Viadi amnis Scurgiū olim: nunc in eo situ Emporiū nobile sitū est, hodie Dansche barbari uocant, inter cęteras huius litoris urbes potentiss. quę 100. aliquando ad Britānos usq; rotundas naues emittit (portū enī insignē habet) uarijs reb: onustas minutorū præsertim atq; mollium animalium pellib. piscibusq; more suo cōditis, supra dictorū populorū terra, quā nūc tenere Prutenos diximus ad ripā Istulæ fluminis extendebatur, uerū ætate nostra, in orientē longe Imperiū Prutenì protenderunt, quare traiecto Istula, Sarmatiæ potius quam Germaniæ asscribēdi sunt, unde quum prouinciā illam designabimus, Prutenos inter eius gentes referemus, in hac tamen parte urbem quam diximus habēt, & oppidum quod illi Rhugium nominat, quamuis & alia multa in eo terræ tractu oppida apud eos sint, ut in Ptolemæo notātur, sicut est Ascaulis penes Istulā & Setidana, & iuxta Asbicurgium montē Asanca, Istula flumen hanc prouinciā à Sarmatia dirimit, ut in superiorib. quā nostra ætas Viscelā nuncupat, mare tribus ostijs irrūpens fontes in Sarmaticis montibus habens, q montes hodie Hungariā à Polonia dissociant, una uidelicet cum Istula, quę Poloniæ partē rigans, Prusiā qua longa est percurrit, ubi in mare Baltheum è regione Scandiæ insulæ uadit, hucusq; Germanicum consurgere prisci fecerunt nomen: ubi Sueuus mons ingens nec Ripheis iugis minor prosilit, Sarmatiam ad ortum solis excludens, amplissimum

ad Cymbrorũ usq; promontoriũ sinũ efficiẽs qui Codanus uti ante diximus uocat: in q̃ quidẽ sinu nõnullę magnæ paruæq; insulæ sunt, q̃ cõmuni uocabulo Scãdiæ uel Scandauiæ appellant: quarũ clariss. ac suprema magnitudine nunc Selandia dicit: Ptolemæus 4. enumerat, sed earũ maximã ostio Istulæ appositã Scandiã proprie uocari dicit, alij Scandauiã uel ut alij Scandinauiã uocant, in qua plurima oppida esse appellationis barbarę: non minus 500. mil pass. circuitu in quibus (sunt enim aliquot in ea populi) Igneonum gens quingẽtos incolens pagos. Item & in altera Eningia olim quæ nũc Holandia nomine dimidio minore ad occasum eius, habitationibus frequens: ambæ orbiculari forma, ambæ mari Balthico circumfusæ: nã sinus quẽ diximus pars altera quæ ad Germanicum litus uergit Codanus dicit, quæ aũt aquilonem uersus Balthicus: longe isti diuersi ab Holandinis Selandinisq; ijs qui prope Belgicã sunt, & si ijsdem ad inuicem nomnib. appellentur, sub quib. & aliæ minores multo iacẽt, quarum insignes Eningia: et Austeriana est à Romanis Glessariã Germanico Cęs. ibi classib. rem gerẽte uocitatã, quod in ea succinũ q̃d Germani Glessum appellant gigni, à quo nomen insulæ inditum, idq; Plinius asseuerat: & alio loco, non eam solum uerum omnes illius tractus Glessarias appellari à Græcis uerò Electridas, uocãt enim succinum electrum, idq; appellatum, q̃d sol uocat9 sit Helios: q̃d in Italia etiã in Padi amnis insula nasci Aristoteles libro de admirandis tradit: q̃d falsum esse Nicander perhibet, nasci ẽt aũt de fluente medulla Pinæi generis arborib. ut gummi in cerasis: resinæ pinis, erupti humoris abundãtia, densat rigore: q̃d autẽ in terra cadit, spatio temporis nigrum fit, q̃d autẽ in mari cadit, uel intumescens æstus ex insularum marginib. eripuit, & in obiectum litus euoluit, aureo colore splẽdet Solinus pro facie nomẽ habere, nam melleum, et Phalernum, utrumq; de similitudine aut uini, aut mellis dici, in aperto est quod rapiat folia, q̃d trahat paleas: Indiã etiam habere succinum, sed Germaniã plurimũ optimumq; narratur. Præter quas insulas, aliæ sunt Burcauia Atania, & quæ à barbaris Imbria, Lauandia, Falstria, Mœnia, Magoq; dicuntur, sed oriẽtalior cæteris Mago, quæ omnes à rege Daciæ dominari dicuntur hactenus de Germanico mari. Nunc uerò quæ in mediterraneis restant, quousque in Danubiũ meridionale prouinciæ latus deueniemus, ponenda sunt prius tamen Danubium ipsum quum in eo statim nationes terminandæ sint. Danubius fluuiorũ omniũ Europæ maximus est non procul à Rheno & Brigantino lacu ex monte Rauraco teste Amiano exoritur: iugo Arnobe Tacitus, q̃d Plinio etiã placet, barbari nunc nominãt, unde molliter & clemẽter effusus plures populos adit: Germanos, Rhetos, Vindelicos, Noricos: & utrosq; Pãnonios, Iaziges, Dacos, superioresq; & inferiores Mysios, quos omnes immenso aquarũ auctu præterit: 60. quippe amnib. receptis, medio fermẽ eorũ numero nauigabili, donec in Ponticũ mare uastis 6. flu-

ftis 6. fluminib. erumpat feptimum os paludib. hauriat, nam Pfeudofto-
nũ dicitur, nec habet q̃d amni comparetur, cui paludi Thiagola nomẽ eft
ex quib. tantum quatuor nauigabilia funt, fingula aũt ora tanta, ut in 60.
mil. paff. lõgitudinis tefte Plinio uincat mare, dulcemq́ intelligi hauftum
ab eo: fed alio quã exoritur nomine definit, diu enim Danubius eft, dein
Befforum accolarum lingua fit Ifter, q̃d fcriptores omnes tradunt, uarie
tamen, Plinius unde primum Illyricũ abluit Ifter appellaĩ, q̃ Appianus et
fentit, poft cõmixtionem Sai cum Danubio inquit his in locis Danubius
diciĩ, nec multo deinde inferius elapfus uberib. aquis pro Danubio Iftri
nomẽ affumit, cõmixto Sai cum Danubio confinio Illyriæ ac fuperioris
Myfiæ fit. Ptolemæus uerò multo inferius, Danubiũ dici uult ad Axium
ufq; ciuitatẽ, & inde pro Danubio Ifter appellaĩ ufq; ad ipfius oftia, eft e-
nim Axiũ ciuitas penes eiufdẽ fluminis prçcipites curfus fiue Cataractas,
(ex altifs. eñ faxo cadit) quæ longe admodum à cõiunctione Sai cum Da
nubio diftat, Befforũ gens Thraciæ eft, atq; olim fluuio accolę, quũ Thra
ciã Ifter ad feptentrionẽ clauderet, dein Myfia interiecta eft. Huius amnis
aliorũ amnium cõtraria eft natura, nam q̃d alij qui in eum influunt quiip
fum ingentẽ reddunt, æftate multo uberior aquis quam hyeme, in ea eñ
regione per hyemem aut nihil, aut paululum omnino pluit, prçfertim ea
plaga ubi Ifter appellatur, fed ningit, ęftate uerò nix quæ fub hyemẽ deci-
dit permulta undiq; in Iftrum liquefacta delabitur, eumq; implet, nec ipfa
folum, fed cum ea imbres multi atq; uehemẽtes, quippe per æftatẽ pluit: q
quũ tantã aquarũ uim effundat, p̃ter tamen opinionẽ, tacitus intra altifs.
ripas prçterit. At in hyeme adeo plerũq; congelaĩ, ut etiã onuftis plauftris
equitantibusq; defuper longiff. atq; tutifs. p̃ftet iter, unde illud Martialis,

Et ungularum pulfibus calens Ifter, & Ouidius.

Quæq; aliæ gentes ubi frigore conftitit Ifter

Dura meant celeri terga perennis equo. & item alij.

Huius autem fluminis regionem Hyrcinia fylua recta percurrit, quæ ab
Heluetiorum, & Nemetum, & Rauricorum finibus orta, nam proxima
Iftri Rheniq; fontibus exurgit, ad fines Dacorum & Anartium pertinet,
hinc fe flectens finiftrorfum diuerfis à flumine regionibus multarum gen
tium fines propter magnitudinem attingit: Grçci nemus Horcynium uo
cant, proceris frequens arboribus atque adeo ut ante Drufi aduentum
in hanc partem inuifum inacceffumq; fuerit, ipfe uero patefecit, quod pro
ceris frequens arboribus eft, nam ut fcribit Plinius, roborum ibi uaftitas
intacta & congenita mundo, quippe immortali forte miracula excedit,
ut alia omittantur fide caritura, conftat attolli colles occurfantium inter
fe radicum repercuffu, aut ubi fequuta tellus non fit, arcus ad ramos
ufque & ipfos inter fe rixantes curuari portarum patentium modo, ut
turmas equitum tranfmittant: eius latitudo tefte Iulio nouem dierum

iter expedito patet: multa in ea genera ferarum ali constat quæ reliquis in locis uisa nō sunt quas feras Cæs. ipse in Cōment. describit. Solinus aues ibi gigni micātib. pennis, quib. utuntur uiatores in nocte earum enim ful gore ducti per opaca callium ratione uiæ moderātur: quod meminit Dio nysius Alexādrinus in carminib. Sequit̃ in Vestfalib. quos sub Phrisijs es se diximus Hassia montana regiuncula q̃ Turingiæ ad meridiē iungitur: post quā ad meridiē sub Hassia amne, ubi priusIneriones: Intuegri: Var giones: Caritniq; sedes habuerant, Franci nunc habitant, regioq; Franco nia sicut et olim appellat̃, nam inter Germanos, ubi Sueuos Cicero ad At ticum nominat, Francones & cōmemorat ab occasu Rhenum: ad septen trionem Abnobos montes. Turingos, Hassiosq; ac Bohemios ad ortum ad meridiē Sueuos Baioariosq; habent. Quā regionē Moganus perlabit̃ amnis haud ignobilis, superioris ac inferioris Germaniæ medius, q ex Bo hemiæ montib. ortus in Rhenum ut ante diximus uadit. Est aūt Frāconia nobilis sane regio ac diues, nō aspera montib. uerum collib. leniter strata, uineis multis locis cōsita unde uinum sapore haud iniucundū sit, at ingra tus ager, quū plerunq; harenosus sit: in hac oppida eorū lingua præter alia sunt Herbipolis est Mogano amni appositū ubi optimū nascitur uinum. est & Francfordia nobile Emporiū supra eundē amnē magis uersus Rhe num, in quo superi cum inferis Germanis ad nundinas cōueniunt bis an nis singulis, cui etiam fluuio Vizeburga ciuitas iuncta est à Nerua princi pe ædificata, suntq; ad orientē Mectiadum in cuius agro Curtius Ruffus recluserat specus quærendis uenis argēti, item Gauionarium, Lecoritum Intra fines uerò Frāconiæ Vispij sunt quorum terra Briscaugia modo dici tur, inter Rhenum & Necterū amnē, ex quadā sylua prodeuntē q in Rhe num è cōspectu Vormatiæ oppidi influit: in ea Friburg oppidum est in cu ius agro effossio metallorū à Rheno 12. mil. pass. distans, & ad eundē Ne crerum exaduerso dicti oppidi fermè Breissach aliud oppidum: sub q̃ in eadē ripa Nuiburge situm est: ac Sechingē sub eo, pontē marmoreum ue tustiss. disruptū Rheno impositū iuxta se habēs. Post Rheinfeldes in excel so colle situm. inde pagus in ripa fluminis nauicularum statio qua ascendi tur ad reliquum amnis excursum. Proficiscit̃ enim huc ex Schaffhusen op pido per abruptos montes ac fragosa saxa, declinat̃ quippe ad sinistrā ob Rheni casum ut in Belgica diximus quā parte nauigari nō potest, infra au tem Heluetiorum eremus est usq; ad alpium montes qui superiacent Da nubij capiti idem cum alpibus nomen habentes ubi sylua Nigra pullulat ad fontes utriusq; fluminis Rheni atq; Danubij pertingens. Neq; mirum si in Germaniam Heluetiorum nomē traduximus quorum sedes in Belgi ca situs esse ostendimus: nam quum Germanos Galli aliquādo uirtute su perarent atq; inter se uaria bella agri inopia committerent, trans Rhenum Heluetij: Boi, ac Tectosacæ colonias constituerunt, cuius rei Cæsar. in

comment.

comment. & Tacitus in Germaniæ situ testes sunt. Hinc reliquum Germaniæ, & primo sub Saxonib. qui & Mixnenses, & Turingi appellantur meridiem uersus terra Bohemia est, quam ætate prisca eiusdem nominis populi habuere, nam Bœmos in hoc membro apud Ptolemæū legimus, quorum adhuc nomen seruatum est, licet medio æuo Sclauonica à Sclauonum gente regionem tum occupante appellaretur, qui quū inde emigrassent, Pannoniæq́ superioris locum (ut ibi notabimus) ad habitandum eligerent, illa in antiquam rediјt appellationem: quæ iuxta Danubium in superiori parte iacet, non eum attingens, nam inter eam atque flumen Sudini populi erant, à quibus etiam ad flumen iterum Adrabæ campi: & penes campos ad orientem Racatæ. Bohemiæ longitudo latitudoq́ penè par, nam rotundam faciem ex circumadiacentibus montibus accipit cuius diametrum trium dierum itinere expedito ægre absoluitur, quorum montium qui ad septentrionalem plagam uergunt Sudetæ appellantur ardui sane ac præcipites, ubi Gabrita sylua ingens extenditur, qui montes cum aliјs Danubio proximis unde Albis fluuius se proripit in coronam coëunt, quos undiq́ profundissima nemora latissime occupant, Hyrcinia enim sylua uniuersam Bohemiā compræhendit: ex Sudetis à parte occidentali Rhega fluuius procurrit qui non longe à Ratisbona urbe occasum uersus in Danubium cadit, Item alter ignobilis quem accolę Iliccum uocant ex montibus supra Danubiū prorumpens in eundemq́ è regionē Æni fluuiј labēs, aquam suam oleaceam atrumq́ colorem Danubiј ripam alteram nactus longe custodit: reliqua autem flumina quæ Bohemiam rigant, uniuersa in Albim exonerantur: sunt in regione amnes Orlieze (ita ipsi uocant) quod Aquilam significat, & est Egra qui ex nomine oppidi quod abluit appellatur ad occasum in terra quam Aduocatorum dicunt exoriēs, & apud Litomeritiam Albi miscetur, sed Multauia cunctos excedit qui Metropolim regni Pragam influit, hic Sazauam, & Lusinitium, et Misam in Albim secum trahit: uerum in amne Lusinitio auri grana repeeriuntur Ciceris æquantia magnitudine quæ nullo egent purgamento: Bohemia aquilonaribus flatibus tota fermè exposita est ideo uitibus caret, præterquam apud Litomeritium ubi colles quidam uineis consiti sunt ex quibus tamen acerbum uinum fit, quare Ceruisia pro uino utuntur: frumenti ferax præcipue circa Sazauam amnem, ubi est totius regni optimum: Oppida in regione memorabilia sunt Praga primo ciuitas magna quæ & nobilibus ædificiјs adornatur, & quamuis una sit, tribus tamen nominibus appellatur, Parua, Vetus, & Noua: quarū quę noua dicitur ad Multauiā diuiso amne lapideo ponte quatuor & uiginti arcuum, Paruæ in plano iacenti iungitur, quam à Veteri fossa profunda disiungit, nam Vetus colli adhæsit in quo regia. Post Pragam Litomalse ciuitas est ad auroram regionis, uicina Morauis. Cuthna quoq́ haud paruæ authoritatis

ritatis urbs, ubi argentifodinæ sunt atque inexhaustæ. Inde Buduitiũ splendidum munitumque oppidum quod alio etiam nomine Slagenuerdiũ uocant, & alia multa ut Budingę colonia Litomeritium, iuxta quam amnis Egra in Albim influit, & oppidum Grezium, Pons, Nouadomus, Neuburga, Pogebratium, Hauscha oppidum ad Lusinitium amnem in ripa situm, & Pelzina: à qua non longè oppidulum est cui Rochezana est nomen Zaziorum quoque ciuitas, & Iglauia qua iter est in Morauiam. Tabor etiam oppidum, temporibus nostris ex ruinis alterius Auschiæ iam delętæ difficili loco conditum, in altiss. enim rupibus positum est, quod Lusinitius amnis maiori ex parte circuit, reliquum torrens non modicus ambit, qui quum rectà in Lusinitiũ tenderet, saxeo colle impeditus, coactus est ad dexterã iter flectere, quo circumacto maiori fluuio miscetur, iter tamen ad oppidum inter duos amnes uix pedum triginta relinquitur, fossa ac muro clausum. Boleslauu quoque urbs quæ regionis umbilicum tenere creditur. Bizeuia castellum quod postea Mdincha dictum est, & alterum Sedlitium nomine quod ab Auscha mille pass. distat. postea et castellum est Libus à Libussa Croci regis filia ædificatum non longe ab Albi flumine, quod morienti sepulchrum fuit, item castellum alterum Dicuizum haud procul ab arce Vicegradensi in prærupto undique colle natura munitissima à mulieribus Amazonum more militantibus ædificatum, Bohemæ fuere uirgines Valasca duce, quæ interemptis maribus regnum Bohemiæ occupauerunt, est & Vratislauia urbs ab Vratislao Bohemiæ principe nuncupata inter duos montes Mednam & Pubecham condita. Secundum uerò Ptolemæum quæ in eius situ cadere uidentur sunt: Monosgada Marobudum, Arctaunum, Bigeriũ, Phurgisata, Coridorgis, Casurgis, Streuinta, Meliodunum, Philetia, Eburodunum, Verum inter Bohemiã & Briscaugiam quam in Franconia ad orientem Rheni iacere diximus, & Iudicum terra, & Boioariorum pars, & Norica regiuncula, et Sueuorum portio est, siquidem & Boioarij: & Sueui utrasque Danubij ripas accolunt extincto Chetuorum & Parmecantorum priori uocabulo. Sequitur post Bohemiam ad ortum solis Morauia parua regio, cui ad orientem Hungari Poloniique regnum tenent, Narabone quondam amne: nũc Morauia noui nominis disiuncta qui uocabulũ regioni dedit, in Danubium iuxta Posoniũ ad occasum influit, quam Marisci superiori ætate possederant: quibus ager fœcundus frumento ac uino abundans. In hac regione complura sunt oppida populosiss. ac opibus referta: in quibus caput regni ciuitas est quam illi Volegradensem appellant, altera Olomuca: uerum inter cætera Brunna principatum obtinet. & Znoima, hac nulli transitus est pręter illi qui ui sibi uiã ac ferro aperit, latrones quippe omnes additus obsident. Hinc ad septentrionem orientemque Slesia est haud ignobilis regio, licet modica, eius enim longitudo 200. mil. pass. nec amplius cõstat: 80. cir

citer lati-

citer latitudo, quam fluuius Odera perlabitur: gentis metropolis Vatislauia ciuitas amplifs. ad ripam Oderæ sita, est & Occra. Hanonia, Poudisim, Lignitum, Gorlitū, Mersorg, dicto amni adiacentia: & in altera ripa orientē uersus Glogouia ciuitas: superius uerò ad septentrionē Frauēstat, et ad meridiē Honffert, Olcter, Ostraua, & alia nōnulla, apud enim Ptolemæū hæc in hoc mēbro sita fuisse legūtur, Stetuia, Eburū, Paricna, Arsicua, Singona, Anauū. Hā colim terrā Visburgij Quadiq; tenuerāt, usq; ad Sarmaticos mōtes, inter quos atq; Morauios Luna interiecta est sylua, ubi ferri metallā: q populi teste Tacito uelut Germaniç frons tum existebant, quatenus Danubio peragerctur, nationes enim bellatrices & potētes, Sarmatis ob uicinitatem similes. Verum enim ad septentrionem Slesiæ usq; Asbicurgium montē regionem quæ interiacent uariæ enim gentes habuerant siquidem ad aquilonē ad Asbicurgij radices primo Corconti erant, quibus orientaliores Luchburgij loca satis frugifera incolebant. Sub istis Sidones: & magis meridionales Cogni à quibusdā Cotini qui ferrum è uisceribus magnorum montium effodiebant, saltus & uertices montium insidentes. Quorum modo omnium regiones in unam conuenerunt, eam Poloniam dicunt quæ in partes duas diuiditur, in magnam, & paruam, illam septentrionē istam meridionalem cognominant: transit Polonia modò Istulam flumen ad orientem ut in Sarmatia referemus. In Polonia oppida recentioris nominis hæc habent, Meuaiuxta Istulam, mox Stariare, in ripa Sueui amnis, & Gnesna ciuitas, & Poznauia Vertę amni apposita Leucaristus prius dicta urbs memoratu digna, ubi mercatorum frequentia sub qua ad eundē fluuium Pijsdri, & Peteidouia, & ad Istulam Sandamiria ciuitas Calesia quondā dicta. Item Noua ciuitas Arsinium ante uocitata. Item medijs uerò campis Lunziza oppidum. Calis, Coptauia minor Brezniza Zeinstocauia, Visluza, & alia multa. Antiqua autem nomina & quæ cum ijs quæ ab antiquis proferuntur haud comparari siue asscribi commode posse uidentur, quemadmodum nec in reliqua Germania sunt, Stragona, Budorgium, Lutidūnū, Nomisterium, Hegitimatia, Redintiuum, & Budorgis, quæ Ptolemæus in hac parte designauit. Hactenus Germaniæ situs: præter pauca quæ septentrionalem Danubij regionem excurrunt: ea namq; in Rhetia, in Vindelitia: in Norico in Pannoniaq; dicemus, ulteriorem enim Danubij ripam posteriori tempore traiecerunt.

GEOGRA-

GEOGRAPHIAE Commentarius VI. Europæ, in quo Rhetia Vindelicia, Noricum, duæq; Panoniæ, ac tota Illyria, cum adiacentibus continetur.

Rhetiæ situs.

RHetia & Vindelitia amne Lyco diuisæ, apud maiores quosdam loco unius prouinciæ habebantur: cuius descriptio sic se habet: Ad septentrionem Danubio, à fontibus usq; quo Ænum fluuiū quem barbari modo Yhn dicunt in se recipit: ad occasum monte Adula ex alpibus protendente. Ad meridiem alpium montibus qui supra Italiam ab ea parte extenduntur, hoc est supra Comum & Veronam. Ad orientem Æno ipso ex alpib. orto clauditur, excurrit quippe Ænus retro, ab occidente in orientē quousq; ad Danubium se immittit, per uallē nunc Athesinam dictam. Nostra uerò ætate, & situm & nomen prouincia mutauit: namq; pro Rhetia Sueuiam dicimus quæ non intra Danubium modo, sed etiam ultra ad aquilonem se porrigit: ad occidentem Danubij partem, hoc est à capite usq; ad primam eius flexionem quæ ad orientem uergit: ad meridiem montes excelsos, præter quos ad austrum Ænus fluuius labit: ad ortum aūt Lycum amnē habet à meridionalib. montib. lapsum in quem Verta siue ut à quibusdam Vindelica fluuius præcipiti cursu ab ijsdem montibus excelso cacumine cadens prope Lansperg oppidum influit, Lycus eodem nūc nomine in Danubium exit: Vnde autem in hunc locum Rhetica gens deuenisset, undeq; uocabulum assumpsisset narrat Pompeius Trogus quod Galli qui Romam incenderūt, in Italiam nouas acquirendi sedes quum descenderent, sedibus Tuscos propulerunt, qui Tusci duce Rheto auitis proprijs amissis, alpes occupauere, & ex nomine ducis gentes Rheticorum condiderunt: similiter & Plinius, qui per id tempus inopes, callibus angustijsq; montiū insidentes, uiatores deprędabant, quos Aug. non tamen sine labore ac suorum discrimine deleuit: & quum ad eos transitus pauci ac difficillimi essent, ille quibusdam locis patefecit, qui nō per profundas solum ualles diuertebant, eoq; hinc atq; hinc eductis in cœlum montibus exercitui erant inuij, sed etiam homini expedito inhabiles atque asperi erant, tentandiq; prius quā commodius euadi inde posset, ex quo indigenæ ipsi tuto intra præcipitiorum illorum sinum gestabantur: apud quos aqua in montibus in Crystallum solidatur. Cæterum ager Rheticus optimus & ferax: ubi uinum haud aspernendum nascitur de quo Strabo uinum Rheticum inter Italica egregie commendata

mendata nō ſane inferius, in montanis illorum radicibus naſcitur. Habitabant priſcis temporibus regionem inter alias gentes ad ſeptentrionem Brigantæ populi: magis auſtralia Suanetę: & Rheguſcæ, & quæ inter has erant ad orientem tenebant Calucones, & Venontes omnium fortiſs. cuius gentis nomen adhuc durat. Quorum urbes præſertim ſub Danubio amne fuerant, Bragodurum, Dracuina, Viana, Pheniana. Hodie uerò in ulteriori ripa, Vlma, Loginen, Dilingē, Vuerdum, & iuxta Rheni caput Taxgætium, & Brigantium à quo lacus nomen nunc habet, quod oppidum incolæ modo Bregentz uocāt, inde ad huius lacus dextrā Lindum, Merſpurg, Iberlingē, & in fine lacus ad occaſum Sernatingen uicum magnum, & inde Zell quib. omnib. recentiora ſunt nomina: quę nō in arduis, ſed in humilibus collibus ſita ſunt: amœna enim atq; uberi gleba omnis ea plaga eſt. Quę autem meridiem atq; occaſum ſpectat aſpera inſurgentibus montibus, quare nulla in ijs partibus circa lacum habitatio. Poſt autem quæ diximus, alia quoq; fuerunt in quibus Druſomagus, id eſt ciuitas Druſi & Ectodurum ad meridiem penes montes.

Vindelitiæ ſitus.

Vindelitia à uindelica amne denominata quam una in prouincia cū Rhetia contineri diximus, nunc Sueuiæ pars, quæ ſita tunc erat intra Danubium ad ſeptentrionem: ad occaſum dictum amnem, ad meridiem Apenninum Tullum & Flagidiam ex alpibus montibus à quibus Dura: Clanis, & alij complures per ualles excurrentes fluuij in Danubium intrant: & ad ortum Ænum fluuium habuit, quam mediam ſecat Iſſarus amnis in alpibus exortus, ubi Monacum oppidum in orientali ripa habet, Danubium Ratiſponam inter ac Patauiā ad oppidum ut illi uocant Stroubing influit. Hodie uerò Vindelicia regiuncula eſt, neq; in eo loco quo prius, uerum in alio, ac longius tranſpoſita, uidelicet inter Nigram ſyluam ad ſeptentrionem, Rhenum ad occidentem, alpes ad meridiem, ad orientem Danubium: Regio ab ea parte culturæ ſatis commoda, ſub alpibus ipſis terrenos cumulos & ualles frugiferas habens: maiorem tamen partem, præſertim ad uertices incultam & infructuoſam loci aſperitate. Incolebant Vindelitiæ ſeptētrionalia Runicatæ gentes: ſub his Leuni & Coſuanteę: poſt Velauni, & Breuni, & iuxta Lycum fluuium Lycatij præ cæteris ferociſs. in quibus ciuitas Auguſta Vindelicorum cognomine, quæ nunc quoq; Auguſta dicitur, barbari Augſpurg in angulo ubi Verta amnis in Lycum infunditur: ſub qua ad amnem uſq; planities ingens prætenditur: fluuius enim Lycus ab occaſu elapſus, poſtea in ſeptentrionē conuertitur, in cuius meridionali ripa non longe à fonte Fieſſa oppidum eſt, dein aliud Sioga, mox Lantſperg ita à barbaris uocitata & Carrodunum dirutum, & Abudiacū, & Cambodunum Inutriumq;.

Norici ſitus.

NOricum prouincia (quod nomen gentili lingua, montuoſam regionē ſignificat mōtana enim exteriora alpiū tenēt) priſca ætate, his clauſtris continebať: ad ſeptentrionē Danubij parte quæ eſt ab Æno fluuio uſq; ad Cetium montē, ad occaſum Æno fluuio iuxta Vindelicos ad meridiē parte Pannoniæ, quæ dicto ſubiacet mōti: & hinc monte ſupra Iſtriā qui Caruācas appellatur: ad ortū uerò ſolis ipſo Cetio monte quē Plinius deſerta Boiorū uocat, propter quē Anaſus amnis excurriť: Verum hoc tempore dictis clauſtris deletis, ad anguſtiſs. redacta limites Danubiū tantū ultra uix inter externas gētes nominata cōſedit, & q̊d magis admirandū eſt, priſtinū in tanta fortunæ mutabilitate nomen adhuc, ubi nunc iacet retinet: licet quamuis nunc eos Pannones (à quib. deſcenderunt) Noropes appellent, quam uniuerſam nunc prouinciā Boiarij tenēt nomenq; regioni ſuo de nomine indiderūt: iuniores Bauariā pro Boioariā dicūt, per amplā quidē terrā ac diues. cui ad ſeptentrionē Frāconia: ad occidentē Sueuia: ad meridiē Atheſis amnis quoad Iſſarā ſuſcipit alpib. iungitur: ad orientē Auſtria ac Bohemia iunguntur, quā mediā fermè Danubius perlabiť, ſicut ſuperius in Germaniā ultra Danubiū poſteriorib. tēporib. fines ſuos ampliaſſe oſtēdimus. Inter Auſtriā ac Boioariā Ænus nūc fluuius terminus eſt, quodā uerò tēpore Anaſus fuit, hic ex Alpib. Styriæ profluens iuxta Lauriacū deſertā urbem Danubio miſcetur, duorum fermè dierum ab Æno fluuio itinere diſtās. eàm ergo terrā quæ intra Ænum atq; Anaſum fuit, quidam Federicus Imp. à Boioaria diremptā Auſtriæ adiunxiſſe ferť. Sueuos à Boioarijs Lycus amnis diſterminat. Boioariorū nationē Gallicā fuiſſe ſatis cōſtat, q unà cum Senonib. Romam incenderūt Senones Romani poſteriorib. annis funditus deleuerint: Boios itē è finib. eiecerint: flumē Padum, Gallorū tum gentes incolebāt ex quib. omnib. ampliſs. fuerant Boi, q inde migrantes (teſte Strabone) circumadiacētes Iſtro locos, cū Tauriſcis (hoc eſt Noricis) habitauerūt: ex q̊ Plinius iuxta Carnos quondā Tauriſci appellati, nunc Norici: apud has gentes ferrum in metallis eſt, ubi & optimi gladij cuiuſq; generis fiunt, fuiſſe quoq; aurifodinas ut Polybius atteſtať: nam & fluuia aurea grana ferunt, quorū maxima pars ex auro puriſs. eſt. Ager Boioariorum trans Danubiū (ubi diximus nūc Noricum appellari) & ſi magna ex parte Hircynia ſylua occupetur, non tamen deſertus eſt, licet multis montib. ac uallib. impeditus, quę illis animum latrocinandi quemadmodum ſuperiorib. temporib. ita nūc quoq; dant, in quib. præſertim montib. receptacula habēt Vbi aūt in cāpis ſe aperit, qui agricultura exercenť, quū aërē frigidum habeant parū fructuoſi ſunt: quod etiam ei parti intra Danubium iacenti, quæ antiquitus Noricū dicebatur, accidit, quam gentes tenebant Meſuaces: Alauni, qui & Ambeſontij dicebanť: magis uerò oriētalia Norici: & Ambidrani:

ac Am-

ac Ambilici. Sic itaq; Noricum ea tempestate se habuit. Nunc aũt cultiss. prouincia est, magnas & nobiles ciuitates habẽs in quib. Salezburga quã sic illi uocãt ex flumine Saleza cui adiacet, Iuuaniam ueteres uocauerunt, quum in eo uideatur esse loco, mox ad eundẽ Purchasia oppidũ huius ętatis nomine idq; munitiss. arcem habens amplíss. totisq; illis locis memorabile natura loci & murorũ structura. Item oppidũ Rhoin barbare ad q̃d Lycus in Danubiũ uadit. Inde Ratispona urbs ampla atq; insignis eiusdẽ regionis primaria in australe Danubij ripa sita, põtem habẽs tota Germania celeberrimũ qui ripam utramq; fluminis iungit, in Franconiam Bohemiamq; iter præbens, Norinberga etiã præsentis appellationis ciuitas in agro sterili & Harenoso condita, in cõfinio Frãconiæ ac Bohemiæ, urbs nobilis, eam paruo amne Pegnitio appellato interlabit̃ qui in Danubiũ cadit, est & Patauia in insula Danubij sita, quo Ænus infunditur: qui fluxũ suum nõ statim deserit, sed ripis proprijs egressus Danubij ripã alterã abluit colore proprio aliquãdiu seruato: ac subinde haud, pcul à Sabo amne Celia oppidũ colle situm nomen adhuc seruans, præter autem dicta oppida alia quoq; illi habẽt Badacũ, Aguntũ, Vacoriũ, Pœdicũ, Virunũ Teurnia, Idurnium, Syanticum, Cœlia quæ omnia infra Danubium sunt. Supra uerò in Germania olim cõputata, Arę Flauianę, Tiuiona, Bibacũ Brodẽtia, Rusiana, Alcimunis, quæ situ cũ præsentib. non satis conueniunt.

Pannoniæ superioris situs.

Pannonia nũc incipit, quam ueteres in partes duas, Superiorem, & Inferiorẽ diuiserunt: quarum nonnulli ætatis nostræ homines, alteram Boznã, alterã Hungariã longe decepti appellant: quũ Bozna regiuncula inter Pannoniã Dalmatiamq; situm habeat, quemadmodum suo loco aperiemus. Pãnonia amissis ex parte uetustis, alijs nunc se finib. continet: sed quum in prouincijs describendis Ptolemæi ordinẽ ac seriem ab initio sequi statuissemus, de superiori primũ Pãnonia dicere aggrediemur. Ea quippe est, quæ alio nomine Pœonia dicebatur sumpto nomine à Pœonia Autarij F. ut Appianus tradit, Autarius namq; Illyrij F. regionem in extrema parte Liburnię supra Scardonam tenuit: natio tum ingẽs quæ circa Danubium per longum spatium incolebatur, ab Iapidum populis supra protendens. Verum quos Grĉci Pœones, Romani Pannones appellant, à quibus inter Illyrios cõnumerati sunt: licet quæ proprie Pœonia dicitur, ea in Macedonia sit, ubi eam assignabimus. Hoc uero tempore Pannonia ista sublato priori nomine, Austria siue Austorlich uulgo appellatur, quod nomen uerbo Teuthonico accepit, regnum orientale significans: nam quum posteriori tempore Franci (ut accepimus) Germaniæ partem subegissent, duplicem Franciam à seipsis dixerunt: alteram occidentalem id est Galliã: alteram orientalem in Germania, pariq; modo duo regna constituerunt, quæ Rheno flumine disterminantur, at qui uerò in

Germania remāſere, rurſus multiplicati, tranſmiſſo Danubio: Rhetiam, Vindelitiam, Noricumq́ coluerūt, quorum nomina curriculo temporis aut prorſus innouata ſunt, aut ex loco uno in alium trāſlata: atq́ ideo hæc pruouincia Auſtria nomen ſortita eſt: quoniam Sueuis. Boioariiſq́ ad orientem uergere uideretur. Quę regio intra eos nunc fines eſt quos prioirib. ſeculis habuit: pręter quam, quod ad partem ſeptentrionalem: nam ab occaſu Cetium montem, & pro parte alium Caruancam nomine Cetio cohærentem habet, hoc eſt, Boioariā: à meridie partem Carniolæ & Liburniæ, ab oriente à dicto mōte Cetio recta ab occaſu in ortum per Albanum montem, uſq́ ad montem alium Bebium appellatum, hoc eſt Styriæ montes, qui longo tractu ab alpib. deriuantur, ubi amnis oritur qui Leytha uocatur, is medio in curſu lacum ſui nominis ingreditur, quo exiens, iuxta Homborch oppidum in Danubium influit, qui amnis orientalem huius regionis partem ab Hūgaria excipit, quo relicto Ptolemæus Narabonem fluuium Vab modo à barbaris è regione Leythæ intrat Danubium, prouinciæ huius orientalem limitem fixit: ad ſeptentrionem uerò terminatur prædicti Cetij montis parte, nam ut in Norico diximus medius montis excurſus ad orientem inſinuatur, & poſt montem ulteriorē Danubij ripā tranſit, ditioniq́ ſuæ partē illam iungit: quæ Bohemiæ & Morauiæ colliminat. Hæc Pannonia una cum ſequente ſolo planę ſunt, uentis expoſitæ aquilonarib. Drabo Saboq́ inclytis amnib. circumfluæ: frumento, uino, ac cæteris frugib. lætę: aëre quoq́ ſalubri præditæ argentū in uenis, aurū aūt nō habent: ſalem partim propriū, partim importatum. Glorioſi admodū ſuperiori ætate belli laude: ab his enim Romani Cornelio duce quū reiecti eſſent, ingens fama uniuerſam formidine cōcuſsit Italiā. 100. quippe uirorū millia ætate ad bellū integra habebāt licet in unum nondū congregarāt, carētes imperio. In quos profectus Cęſ. per cōtinuos octo dies maxime confecit cladib. Nemoroſa tum regio nullas eo tēpore urbes habens, agros duntaxat, et uicos per cognationes poſsidebāt: poſtea Romani quæ diſperſa erāt, in oppida & eorum quædam magnifica extruxerūt, coloniasq́ ſibi fecerunt. Habuit ea tempeſtate hæc pars ad ſeptentrionem populos Azalos: à quibus orientē uerſus Cytij erant: ad meridiem Latobici: ad occaſum Calætiani, in media aūt prouincia Iaſſij, quorum ad meridiem Oderiates conſederant. Oppida in hoc membro Iuliobona, Carnus, Phlexumq́ mox Cherotobalus, Bręgetiumq́ omnia in meridionali Danubij ripa ſita. In ſeptentrionali aūt orientem uerſus Aten noui nominis oppidum, dein Mediolanum, ubi nūc Pſonium, & ſupra Danubium aliquantulū Aduætium, iterū iuxta flumen Celamantia. In interiore uerò parte, Sala, Pataiuū, Suaria diui Claudij colonia, nomē adhuc retinēs, Riſpia, Vinundria Vindomia nunc, Bononia, Nouidunum, Sacarbantia, Lentudum, Carodunū, Siſcia quoq́ caſtellum iuxta quod Calapis amnis memoran-

memorandus à Calapiana gente quam irrigat denominatus. Fuit & urbs Segesta intra Saum Drauumq́ & Danuuium, ubi uilla Segestia nunc, est autem uicus turrim habens in ulteriori ripa ad Pannonios pertinente Draui amnis, quem barbari Segest uocãt: forte aliqua de causa quũ defecisset, illuc urbis incolæ domicilia eo transtulere, quã qui tenent Sclaui appellantur, à quib. terra quę inter Saum ac Drauum iacet Sclauonia nuncupatur: nam ex superiorib. partib. Bohemię scilicet deuenientes locum occupauerunt: supra Segestã duob. mil. & 500. pass. Mediũ oppidũ nouũ in alto colle est, mox alterũ Crapina in ardua petra sitũ, itẽ alia, ut Olimacũ, Valslina, Bolentiũ, Sogora, Visontiũ, Pretoriũ, Magmanaq́: hodie uerò ex urbib. quę in hac prouincia sunt, Vienna & dignitate & diuitijs & populo, & pulchritudine principatũ obtinet à Vienna paruo quodam fluuio è uicinis emisso montib. inter suburbia ciuitatis excurrẽte uocitata, in Danubij meridionali ripa posita in eminẽte colle, ex q̃ prospectus ad amœnisslatissimosq́ Morauiæ & Hungariæ emittit campos: sunt & oppida alia clara in quib. Homborch cuius supra mentionẽ fecimus, q̃ in loco insulas duas Danubius efficit quæ pontibus iunguntur, item Noua ciuitas quæ in ripa Leythæ amnis est. Cæterum huic Pannoniæ ad meridiẽ Styria par uaterra, Valeria quondã teste Marcellino ad honorem Valeriæ Diocletiani filiæ & instituta, & cognominata iacet, ad septentrionẽ Muræ: ad occasum Carinthanis Carnisq́, ad meridiem Sao clauditur: regio montana omnis, licet qua in orientem porrecta est, ubi Mura amnis Drauo iungitur, planities nõ paruas habeat: hanc olim regionẽ teste Ruffo Marcomani incoluerũt: unde ab Aug. Vindelio expulsi in extrema Germaniæ parte constiterunt, est in ea oppidum Sopianum quo Maximianus natus est. Ex hac terra decoctum sal ad uicinas regiones importatur: quæ & ferri metalla, & argentifodinas non ignobiles habet, ubi inter alia castellum Sancti Viti aliud quoq́ Lebeniza supra Muram fluuium nõ longe à Grezio, Boioario ubi magnam quondam fuisse ciuitatem marmorei lapides uetustissimi inscripti literis indicant.

Pannoniæ inferioris situs.

Pannonia altera quæ Inferior dicitur, ætate nostra Hungaria appellatur, ad orientem superioris sita est: Verum Hungaria Pannonię fines longe exit, neq́ illa tam ampla olim, quam hoc tempore hęc est, idq́ uirtute ne crudelitate dicã gentis factũ, terminabatur enim ab occasu superiori Pãnonia in Narabonem amnem à meridie parte Illyriæ, quæ à dicto limite usq́ ad maximũ Danubij flexum iuxta quem Saus influit extendebaĩ à septentrione: & ab oriente includebaĩ Danubij parte quæ est ab ostio Narabonis usq́ ad Saum amnẽ, hodie uerò alios terminos habet. Namq́ Hungariã Danubius modo secat ad Polonos usq́ Sarmatiæ populos protendiĩ; & q̃ quondã arua tenuere Iaziges Metanastes appellati

H 3 possident,

possidet, quem modo locũ Cumaniã illi uocant, Tibiscum amnem, Tissa nunc ad ortũ habens. Has Pannonias post inclinationẽ Rom. imperij uarie incursarũt nationes: Gothi primo: deinde Longobardi: postremo Huni qui modo Hungari appellant, ex ultimis Sarmatarum finib. qui usq; in hanc diem regno potiuntur & ultra citraq; Danubium late feliciter dominantur, extareq; adhuc nõ longe ab ortu Tanais alterã Hungariã huius de qua sermo est, mater ut fama fert, lingua & morib. penè similis. Huius uero prouinciæ occidentalia tum maxime ac septẽtrionalia Amantini populi habuere: qui maxime ad arctũ uergunt Arauisci erant, & qui magis meridionales erant Scordisci qui Galatę appellabant à lacte qua uiuebãt nũc uerò Boznachi, de quib. postea dicemus, eo tempore potentiss. qui & tellurem ingentẽ possidebãt, quos duos in partes diuisit Strabo, in magnos uidelicet ac paruos, magnos inter duos fluuios posuit Danubiũ ut ait illabẽtes: alterũ Noaron uersus Boreã præter Segesticam fluentẽ: alterũ Martum à quibusdã Bargum: Paruos autẽ ultra Danubium incolere ait, Triballis & Mysis finitimi quorum urbes Heorta: & Capedunũ erant. Scordiscos Appianus à Scipione uniuersos ferè deletos fuisse author est, qui uerò è bello superfuerant ad Istrum eiusq; insulas peruenisse fuga, qui tam diu Triballorum tunc potentiss. natione bello dimicarunt quod propria è sede ad Gethas usq; ultra Danubium propulere: procedente uerò tempore nonnulli Scordiscorum iterum regressi Pœones incoluere ultimos ad Claudij montis meridiem ubi nunc regio est quę Bozna à iuniorib. appellatur, terra montib. aspera: frigori obnoxia, uineis oleisq; impatiens, mortalib. tantũ fœcunda qui ad bella & ad latrocinia sicut & olim facile ruãt. Scordiscos enim (quos nunc Boznacos ipsi se uocant) in initio Thraciæ regiones habitasse multos habeo authores, inter quos Sex. Ruffus est, qui eos pariter crudeles cum Thracibus fuisse dicit: uerum sęuissimos omniũ Thracum Florus prodit: genus calidum uersutumq; de quorum scelerib. multa fabulose memorantur. quod ostium captiuos dijs suis litarent, atq; humanum sanguinem in caluarijs potare soliti essent. Sæpe per eos Rom. est cæsus exercitus. quorum caliditas ad robur accesserat syluarũ & montium situs qui cũ ingenio consentiebãt. Huic Boznę regioni ad septentrionem est Saus. ad occasum Colapis siue Khlup amnes: ad meridiẽ mõs barbari Prolog uocant, inter hã: Coruatiamq; erectus, id est Bebij mõtis: ad orientem Drinus fluuius qui Drina adhuc dicitur, quem Martũ Strabo appellauit, ex monte uerò Prolog Piua & Tarra amnes exeunt ad oppidũ Socho in prętupta petra sitũ coeũtes, unde uno simul profluẽtes alueo in Drinum cadunt, ille in Saum ingreditur, neq; ante, quam Lino fluuio uocem indigena recepto, secum in eundẽ trahit: Sed inter alia flumina, Verbas auri ramenta euoluens, clarus apud eos habetur, quem Parisium antiquitas nominauit, & hic in Sabũ influit præter opinionẽ Strabonis, & Amilani.

lani. Hæc regio temporib. nostris capto rege obtruncatoq; in Turcorũ ditionẽ cessit: unde excursiones intra Italiæ limitem factæ quandoq; nos deterruerũt, ex præda omnis generis graues ad propria redierunt. In hac oppida nonnulla sunt inter q̃ Iaiza est urbs quondã regia ad confluẽta Plieuę ac Verbas posita: est eñ Verbas amnis ė montib. profluens, cui Plieua in stagno prius immersa in q̃ Issera oppidũ in petra stagni aquis circundata situm est, egrediens ad Iaizam septentrionẽ uersus coniungitr, siue in eum cadit, ė superiori eñ atq; altiss. saxo in quo Iaiza sedet magno strepitu præcipitatur, deinde in Saum uadit alius quoq; est fluuius in Bozna dicitur, à quo regio nomẽ accepisse putatur. Indeq; amnis Lausa haud magnus per loca nemorosa serpens ambo in Saum influentes, licet in Istrum ex nostris quidam dicat, quod falsum est. Sunt quoq; nonnulla castella in montibus disposita barbaricis nominib. uocitata, ut Blagaia, Visochi, Dubrounich Choiniza, Bochã, Chresciuo, Prosor, & in sinistra ripa Verbas amnis Bozaz, Greben, Suezai, Frachlin, Meurichin quod in insula fluminis est, & Srida, & in dextra Noui, & Vinam non longe ab Iaiza, quæ castella in asperrimis petris sita sunt. Similiter sub Verbas in regiũcula quam illi Scopiam uocant (estq; Scopia castellum in Mysia) oppidum est in montibus Vexilastraxa nomine. Finita Bozna Pannoniæ reliquum persequamur, in qua oppida non multa plures tamen ac magni uici, uerum quæ mœnibus circumcinguntur, hæc fermé sunt, & primum sub Danubio in australi ripa. Curta, Salua, Carpis, Aquincunt in quorum situ secundum Ptolemæi ordinem locari possent Strigonium ciuitas quæ in colle sita est. Item Vicegradum in montibus ac Buda urbs clarissima potentissimaq; regni sedes in saxeo dorso posita, non magna admodum mœnium ambitione, sed ampla suburbio, propter Danubij ripam deducto: cui Pesta oppidũ trans Danubium obiacet. Post Salinum est quod illi Teth dicunt, & Lussonium siue Fuitur in colle, ambo ad insulam quandam fluminis, sub qua amnis ex Ballathon lacu emissus in Danubium cadat. Postea Lugienum cum fluuio Repsa exiguo. inde Teuthoburgium, Cornacumq; quod oppidum modo Bathadicitur. Verum in septentrionali ripa è regione fermé Curtæ, Vicus Giur, cui in Danubio insula opponitur. Posteá alius Vicia nomine, ubi insula est ex aquis fluminis undique circumfusa prętet quam aliæ etiam in hoc tractu ab eo efficiuntur: reliquum autem ripę post Viciam paludes tenent. Quæ uerò procul à Danubio per prouinciam iacebant, hæc fuerunt Berbis Serbinum inter alia oppidum munitissimum Iuollum Certissa & Mursella Bibalis, Marsonia, Vacontia, Mundia colonia, Sallis, Guntium'que, Styriæ atque Austriæ proximum, quæ omnia apud Ptolemæum habentur. hodie uerò præter supradicta non longeà Strigonio oppidum est quod Thata seu ciuitas Noua dicitur, posita in colle haud magno ex cuius radicibus Repsa amnis exoritur

H 4 qui in

qui in Danubium inter Curetam & Saluam exit, sub qua ad meridiem Vesperimium per quod amnis in Danubium nō longe à Strigonio uadit, & Alba regalis, sub quibus ingens lacus incolæ Ballathori uocāt, flumen ex se parturiens quo ipse in Danubium exoneratur, in aquilonem & Aphricum uentos circiter 70. mil. pass. porrectus, longitudine inæquali, nam qua amplior est 10. quà angustior tribus constat, ad cuius occasum excelsi sunt mōtes, ad ortū uerò paludes, & in eius medio oppidulū in colle situ, est & Castrū & ferrū. Inde ciuitas cui Quinq; Ecclesiæ nomē est, propinqua Drauo amni in radice montis, qui ad septentrionē eius imminet. sub qua oppidum Soclous in supercilio montiū, qui Drauo incumbunt, omnis quippe eius ripa septentrionalis mōtana est: ubi & Sachon, inter quæ oppida ab ijsdem mōtibus ingēs nemus longe in Cercium uentū procurrit. Post quod ad occasum in ripa Muræ amnis antequam Drauum influat Rochaspurg oppidum: sub quo alterum Ptouia Drauo impositū pontem super eum habens. Verum in meridionali eiusdem Draui parte (licet harundinetis implicita) Varasdina urbs est in montibus, cuius in conspectu Mura Drauo infunditur. Inde paulo Copriuiniza: mox Virouitiza oppida. Post aūt commixtionē Draui cum Danubio in montibus castellum Herduch est Tarsiū olim ubi fluuius exilis in Istrū uadit. Item Petrouaradim Arumictū prius quod situs admonet uocitatum, exaduerso ingressus Tibisci fluminis in Danubiū Salanchemen oppidū Rhittiū quondam sub quibus ad montium meridionalem partem ac præcipue sub Alnano monte Sirimium ciuitas posita est, ea in uia sita quæ in Italiam ducit, per quam Bacūtius amnis in Saum influit ad castellum S. Demitri, oritur ad occasum in uico Petretz. Sunt præterea nonnulla ad septentrionem Danubij, ut diximus quæ Hungari hodie tenent inter quæ non longe à Polonia, Casouia: circa quæ loca castella quoque in arduis petris posita sunt: ut Zolum uetus, Zolum nouum, Siaros, Trincinum & quædā alia.

Illyriæ situs.

Illyria, Liburnia, Dalmatiaq; una in prouincia existentes dictis iam regionibus subijciuntur: quæ quidem his complectitur finibus, ad septentrionalem plagam, utramque Pannoniam iuxta montes supra in ijs expositos: ad occasum ForumIulium siue Carnorum terram: ad auroram Mysiam & montem Scardum: ad meridiem Macedoniæ partem propter eundem montem: ac dehinc latus maris Adriaci usque ad Istriæ limitem, ipsiúsque Istriæ Isthmum habent. Hanc modo iuniores in Sclauoniam. Dalmatiam & Albaniam diuidunt: nam quæ partem ad occasum uergit Sclauoniam appellant: dein Dalmatiam: post ad orientem Albaniam, ut in earum diuisione aperiemus. Quamuis priorib. seculis Illyriæ nomē quam diximus euagaretur: nam Græci Illyrios etiam, ut Appianus testatur Mysios uocabant qui supra Macedoniam, & Thraciam usq;

tiam usque ad flumen Istrum sedes habebant. Romani uerò non hos duntaxat sed cum his unà Rhetios & Vindelitios, Noricos, Pānonios, & quoscunque alios his finitimos, qui Danubium secundo fluxu à dextra nauigantibus occurrunt, cōmuni uocabulo Illyrios omnes esse uoluerunt: hoc est, ab exortu fluuij, quoad Ponticum in mare cadat, omnes sub tributo Illyrico denominatos, quod Plinius tradit. Cui nomen ut antiquitas admonet ab Illyrio Polyphemi Cyclopi & Galatæ, F. inditum esse. Nos uerò Ptolemæi descriptionem tenentes, quam propriè Illyriam, & Liburniam: ac Dalmatiam nominauit: & quæ in his postea mutata atque aliter denominata sint, inde annotabimus. Legimus apud Strabonem Illyriam regionem esse apricam, similiter & frugiferam. bonisque fructibus feracissimis, oliuetis, uinetisque speciosam, nisi sicubi rara & aspera omnino rupibus iacet: nam quę ad Pannonios spectat, uniuersa frigida & niualis est, adeo ut raro ibi uitem ferat. Talis quum plaga esset Illyrica, maritima præsertim spræta tamen prius fuerat, nō id quidem uirtutis naturæ loci ignoratione sed propter agrestes hominum ritus gentisque piraticam, uiuere enim ex raptu Illyrij assueti erant: unde Liuius, dextra Illyrici Lyburniique & Istri gentes feræ & magna ex parte latrocinijs maritimis infames. Quod quū uniuersus oræ huius regionis excursus portus plurimos atque optimos habet, quod ex perpetuo litore, & ex propinquis ac penè connexis insulis euenit, ex quo nauigantes ilhinc sæpius tempestate asperi maris acti, crebras confugiunt ad petras, quū Italiæ litus importuosum totum fermè fit. Cæterum apud has gentes aurū in metallis pluribus locis eruitur. quod nonnulli ex antiquis comprobant, in quibus in Syluis Statius.

> Quando te dulci Latio remittent
> Dalmatæ montes, ubi Dite uiso
> Pallidus fossor redit, erutoque
> Concolor auro. similiter & Martialis,
> Ibis littoreas Macer Solonas
> Felix auriferæ colone terræ.

Sed neque auro solum fœcunda est, uerùm & pecoribus & animātibus penè cunctis, ut Aristoteles in admirandis tradit: in Illyria inquit pecora bis singulis annis párere & ut plurimum geminos, nonnunquam uerò ex ceruis tres, aut quatuor, esseque plerasque feras apud regionem hanc, quæ sæpenumero quinque ac plures ètiam educunt: nec nisi raro euenire, quod unaquęque minus quam tres mulctras in die repleat lacte, gallinas quoque non ut alibi consueuerunt semel interdiu ouum párere, sed bina, aut terna similiter & alia multa quæ ubertatis eximiæ inditia esse noscuntur. Nunc prouinciæ partes explicemus: & primo Liburniam, quam gentem Asiaticam fuisse ab Amazonibusque originem duxisse fertur, quomodo autem in hanc descendissent regionem, nobis adhuc inuenire haud contigit.

Liburnia,

Liburnia sequitur quæ modo à iunioribus Sclauonia dicit: nam legimus Sclauos tempore quo Vandalos & Borgundiones instigante Stillicone è domo profectos esse (habitabāt em̄ circa Meotida paludē) in Pannoniam post ac deinde in hæc loca descendisse, intra Sontiū amnē ad occasum: Tițiumq; ad orientē, ad septentrionē Pannoniā superiorē continet: cui ad meridiē Istriæ Isthmus, & Phlanonicus obiacet sinus. Huius itaq; terræ occidentalia Iapides quondam modo Cranci à quibusdam Carsi, id est montani tenēt, petras quæ ad aquilonarē partem Istriæ isthmum muniunt incolentes, quamq; regionē Carniola quæ irrigua cognomēto dicitur, ad differentiam alterius, quæ sicca appellatur, illa occidentalior, hæc orientalior, ut in descriptione Italiæ ostendemus, Sontio amne discretæ. Terram Iapidiā à quodā Iapide genere ætolo dictā ferunt quia ad hanc partem Venetię ꝓficiscēs sui nominis oppidū ibi cōdidit, nomēq; loco dedit. unde poeta.

Castella in tumulis & Iapidis arua Timaui.

Vbi Saus amnis clarus & nauigabilis ortū in alpib. quæ Carnicæ dicunt habet, ac in Danubiū usq; placide fluit: alijq; quamplures etiā Albius mōs est in q̄ ipsi domicilia habebāt, qui alpibus posterior est, excelsus admodū quà rhinc ad Pānonios Danubiumq; hinc ad Adriaticū mare descenderāt: quousq; nōnulli Venetiā regionē extenderunt. Præter aūt Iapides fuere & alij populi. Igitur in litore Phlanonici sinus habet Liburnia primo Aluonā oppidum: sub quo Arsia flumen regionis initium in mare uadit, nomē priscum retinens, nō longe in mediterraneo ex petris effluens, post illud ad septentrionē Phlanonē unde sinus omnis hic Phlanonicus uocatur oppidū aliud, ambo in extremis alpium petris, q̄ isthic Italicū nomen terminantes procumbunt pelago, ædificata sunt, quib. adhuc uocabula prisca extant. Hinc in intima penè sinus Tarsatica urbs est, quā Fiume modo nūcupant, ab oriēte amnē habens in mare penes muros cadentē Hineum quondam ex superiori loco neq; procul emanantē. Inde in interioris sinus ripa in Volcera olim. Nunc Nouigradus, id est castellum nouū in humili colle est. Post Senia urbs, quā hodie corrupto uocabulo Segna dicūt, in plano sita ad mare ubi uallis terminat, qua sępius borea uentus in pelagus nō sine horrida tempestate profunditur. Inde Lopsici oppidi: & alterius Ortopulę uestigia inter quæ Tedianus exiguus fluuius in mare uadit. ultraq; oppidū Vetiæ nomine fuit, interijt enim locus adhuc Veza dicitur à quo paulo Scrisia pagus: ubi quondā Argiruntum fuit. Hinc fretum terrā 20. mil. pass. orientem uersus intrat, barbari Obroazum mare: ab oppido illi imminente nuncupant: mare arduis utrinq; uallatum petris: quemadmodum omnis ora excelsis montib. ab Istris hucusq; excurrit: quod quum in intima se recipit, coarctatur, & ad austrum declinans in speciem lacus se aperit: ubi in orientali margine castellum est Nouigradum ad septentrionem fluuium Odriam nomine, sub oppido Obroazo suscipit, quem Pli-

nius

nius Teaulum uocat, quo Iapidiam finiri dicit. Relicto igitur freto, flectit se ripa meridiem uersus occasum spectans, Phlanatici sinus terminus amplius 100. mill. pass. complectentis: in qua primo Corinium oppidum nunc Gliuba dirutum, mox in reducto sinu Ænonum urbs quam incolæ modo Nonam dicunt, ipsa mari cingitur augusto ore admisso. In hoc uero mari siue sinu (quem ut supra Phlanonicum prisci, ut ait Plinius, quia Phlanates ibi gentes habitant denominatum, nostrates Quarnari dicũt) nonnullæ iacent insulæ septentrionali uento obnoxiæ: infamis nanq; admodum sinus obortis tempestatibus quibus naufragia ibi crebra fiunt. Quæ insulæ & Absyrtides, & Electridæ à maiorib. dicuntur Circa quas Medeam fratrem Absyrtum dum eam persequeretur necasse tradunt. Ouidius non hic, sed apud inferiorem Mysiam penes eiusdem nominis amnem factum fuisse, in quibus insulis prouenire succinum, quod Græci electrum appellant unde Electridæ dictæ sunt. Quas Dionysius Alexandrinus meminit, dicens:

Ionium pergens Absyrtidas æquor ad ortus
Circuit: has enim Colchi tenuere feroces
Lassi dum frustra Medeæ furta sequuntur.

In quib. statuas geminas repertas fuisse tradit antiquitas, unam quidem stanneã, alteram uerò æneã, quas Dædali olim opera fuisse fama diuulgabatur, ibi reliquisse illas in monimentum sui atq; Icarij filij, quum Minoen ex Creta ac Sicilia persequentem effugeret, atq; in eis consedisset locis. Sed ante quam insulas aperiemus, ponendum est primo mare uniuersum in quo & ipsæ iacent, postea de ijs dicemus. Est enim mare inter Illyriam & Italiam, 600. mil. pass. in longitudine & latitudine, ubi amplius ducenta, ubi minus 150. in ostio uerò 60. duntaxat: quod scriptores respectu maris Tusci quod Inferum appellatur, superum uocant, unde poëta.

An mare quod supra memorem, quodq; abluit infra?

Nec Superum solum ei nomen fuit, uerũ Atriaticũ & ab Aria ciuitate & ab amne quę deinde Arabia dicta fuit, ex quo Adriaticum postmodũ, q̃d scribit Plinius. Theopompus à uiro Andre, qui eorum locorum imperium tenuit, unde & nationem descendere inquit, nec defuere qui dicerent ab Adra Græce, quod petra significat quia petrosum sit. Cuius pars ad aurorã isthuc Gargano monte, illic Dyrrhachio urbe usque ad os Ionium dicitur: rursus ad dextram Magnæ Græciæ, & ad sinistram Epiri usque Cretam insulam Adriaticum, quemadmodũ & intima eius uocitari Ptolemæo placet, quod aliorum nemini, sed unà cum iam dicto Ionium appellari, ex quo Lucanus.

Qui secat & geminum gracilis mare seperat isthmos
Nec patitur conferre fretum, si terra recedat
Ionium Ægeo franget mare.

Quare autem Ionium uocetur Solinus narrat, ait enim fuisse in extremis Italiæ partibus regionē quæ ab Ione Naulochi filia, Ionia dicebatur, quā procaciter insidentē uijs Hercules interemit, à qua quidē rēgiuncula Ioni cum mare esse dictum. Appianus uerò aliter: ea dicit in pugna quam Hercules apud Epidamnum habuit ex Erythria rediens, Ionium Dyrrhachij F. per errorem occidisse, corpusq; tumulantem in mare proiecisse, ut cognomen illi imponeret, in aliquibus aūt fabulis Ionē Inachi filiam quam in bouem conuersam reperitur à Iunone exagitatam œstro, illa se in mare præcipitauit, quo Ionium uocauerunt. Suntq; qui duplicem Ionium esse dicant, alterum magnum, alterum paruum: magnum ab Ionia regiuncula minoris Asiæ, cui adiacet denominari: paruū uerò quod Adriatico iungi diximus: sed poēta omne illud Ionium esse uult quod ab Ionia usque ad Italiæ frontem pertinet, quum Cretam ac Strophades insulas Ionio in magno sitas esse dicat, Strabo Ausonium mare ait quod nunc Siculum uocitatū est, à Pachyno ad locros, inde ad orientē usq; ad Cretæ promontoriū & plurimum Peloponnesi partem alluit, & sinum quem Corinthiacum uocāt, implet. Nunc autem ad insulas redeundum est quas in Phlanatico reliquimus sinu: ac deinceps suis quibus adiacent locis dicemus. neque tamen omnes, quum ut refert Plinius Illyrici ora mille amplius insulis frequentatur. Est igitur insularum Absyrtidarum haud à continenti longe Vetia siue Curicta, fuit enim colonia Vetię oppidi ex aduerso in continenti litore siti, à quo nomen deduxit. Curricta ab oppido in ea quondam cui adhuc coloniæ nomen remāsit 80. mil. pass. ferè in circuitu: fertilis admodum, ac portuosa: alterum & oppidum habuit, Phulphinon uocabant. Huic ad meridiem insula est Absorus siue Absortium quę nunc Osseros corrupto uocabulo appellatur & eiusdē nominis oppidum alterum quoque Chrepsatum, Cherso modo dicitur eodem quo prędicta fermè circuitu angustior tamen. Iuxtaq; eam meridiem uersus insula altera iacet dimidio penè minor, ponte iunctæ, erant superiori tempore una, ut attestatur Ptolemæus, Veneti immisso mari duas fecerūt, modico inciso nexu, quo iunctæ erant. Hinc Liburnicæ dicuntur insulæ, in quib. Arba est, quæ prisco nunc uocabulo licet Scardonam tum quoq; uocitatam fuisse legimus: ad orientem Vetiæ pari penè magnitudine: oppida duo quondam habēs Collentum, & Arbam à quo insulæ nomen est, habitaturq; adhuc: Collentum uero interijt. Est & Portunata, q̄ & Chissa dicebāt ex uocabulo oppidi q̄d in meridionali ripa situm fuit ubi eius uestigia cernuntur, & adhuc locus Chissa dicitur, quibusdam pastorum casis inhabitatus: quæ insula hodie Pagus dicitur duabus prędictis orientalior, angusto ad aquilonem orientemq; freto à continenti discreta, illiq; obiecta sinui qua mare terram prorumpere paulo ante diximus: oppidum habens præsentis appellationis ad septentrionē in sinu, ubi mare litus excauat, in occasum auroramq; diffusum

diffusum, in quo oppidum situm est, aëris insalubritate his temporibus derelictum, reædificatumque in parte altera: insula antedictis ambitu haud minor, quæ & inter se omnes, & à continenti æqua dimensione ferè distant. Sunt & aliæ per multæ paruæ omnes, quas uero diximus eo in sinu clariores habentur: Post itaque Aenonum ad mare: Iader siue Iadra colonia Liburnorum metropolis est, zara à iunioribus appellata, in humili cherſoneso existens, sinum habens ad dextram, cuius urbis pars maior, ampla enim tum fuit, Attilæ Hunorum regis bello excisa iacet, quam ad Italiam colonias quinque misisse constat, cuius à tergo iugū ex Italicis alpibus elapsum in orientem procurrit. In hoc mari è conspectu Iadræ nonnullæ sunt insulæ, ab ortu in occasum angustis diductæ lateribus quas Plinius Lissiceas appellare uidetur, quarum unam quæ continenti propior est, fretum modicum à duabus alijs ad austrum iacētibus pariquè tractu excurrentibus diuidit, quibus innumerabiles penè cum magnæ tum paruæ circumstant petræ, quibus retro alia est, dictas iam magnitudine superans, Magna à nautis dicta: omnes ad pascua derelictæ. Præterea insulæ aliæ, & quę harum ad occasum uergunt, Trucones Liburnicæ cognominabantur, similiter ad auroram Cregræ aliter nūc barbari. Hic relicta Iadra, & locis quibusdā præteritis, terra paulo in altum euehitur, ubi fragmenta cuiusdam uici apparent, quem locum nautæ Zaræ falso appellant, priori enim ætate Iadram ibi sitam putātes. Mox mare litus aperit, sursumque mille pass. infertur, inde in occasum solisque ortum 14. mil. pass. gracili freto diffunditur uocitatūque apud maiores Scardonius sinus in quem ab occasu lacus exonerat, qui lacus Titiū flumen in se antequam mare ingrediat recipit, quem Titium Variecham nunc accolæ uocant à septētrionali plaga effusum, quo Ptolemæus ac Plinius Dalmatiam Liburniæ occurrere uolunt: ab Iadra 50. mil. pass. illa ab Istris 120. distans, hactenus quæ ad mare Liburniæ sunt. Interius uero ad septentrionem, terra satis ferax, tritici maxime, ubi multæ ualles: multi colles, multique lacus atque amnes sunt, pręcipuus tamē Drauus qui ex Noricis haud procul à fontib. Isaræ, iuxta oppidū Toblach nūc appellatū, exortus, uiolentior per Carinthiam, Styriamque regiunculas ac Pannoniam in Danubium fertur haud inferior Sao: in quem Mora & ijsdem montibus quibus ipse exoritur cadere supra diximus. Hæc est illa regio cuius gentis naues plurimum insignes fuisse memorantur, quia citis usi nauigijs leuitateque præcipuis Ionium insulasque late discurrentes deprædabantur, à quibus Romani, naues quæ celeritate alijs præstarent, Liburnicas appellare consueuerant: nam & ab ijs captum exemplum ipsi quoque ad eūdem modum classem fabricauerunt. In his populi nonnulli erant, quorum lapides tantum superius meminimus, sed pręter eos, Autarios quoque fuisse gens ampla quam in Pānonia superiori aperuimus (nam reliquos tan-

quã minoris famæ omisimus) sed Iapidũ natio syluestris admodum nũmero ac feritate nota, Gallis cõmixta, à quib. Romani bis per annos ferè 20. expulsi sunt: Aquileiãq; excurrere, & Opitergiũ Ro. colonias, ac deprædari solitos, qui ab Aug. magna difficultate debellati sunt, loca enim altiss. montib ac nemorib. aspera incolebãt, in quib. erant oppida, Arupinum: Monetium, & ciuitas Metulium, quæ primaria apud eos habebatur, ea sita erat in mõte nemoroso, duos complectens tumulos, quos uallis modica interfecabat à Romanis incendio consumpta, ita ut nullũ ingentis urbis uestigium remaneret. Terponum etiã oppidũ, & Vẽdonem priscum adhuc nomen seruans, ponte supra Leuonem amnẽ habens, loco infœcũdo sita, in quorũ montib. & in ijs maxime quib. Los noui nominis castellum est longe in ortũ occasumq;, amplius 100. mil. pass. excurrẽtibus latitudine 14. qui omnes syluestres sunt, Aggrestes equos boues q; esse plurimos, & alia quædam loci illius peculiana. Ex superioribus montibus complures labuntur amnes, per quos ex Italia in Pannonias in Noricum, in Retiam Vindeliciamq; ac in Germaniã nauigari potest, ex Aquileia conscendentibus ad Nauportum 50. mil. pass. iter est Ocra monte humillima prorsus Alpiũ parte intercedente, qui nunc ab ijs Carsi uocitanẽ. Nauportus uero urbs Tauriscorũ colonia erat, fluuio adiacet quem Pamportum, Strabo uocat Nauportum Plinius, quia ex Istro ait fluuio in hunc Argonauis traiecta est, qui in Sabum fertur. Nauporto proximus est fluuius Corcoras qui onera excipit, hic Saum intrat, hic statim nauigabilis defertur, qui Labacus Sur Lubiana hodie una cũ oppido nominatur: item circa Istriam quædam alia oppida sunt. Vipaus, iuxta quod amnis sui nominis exortus, per planitiem in Sontium uadit. Castellum Nouum, & reliqua in collibus omnia sita. Hinc autem ad orientem magis Calapis amnis memorandus, à Calapiana gente quàm irrigat denominatus Noarus quondam fluuius, Coupa nunc nauigabilis ex Albio Strabo inquit monte, hoc est, ex quodam Albij promontorio qui mo domons maior dicitur, Phlanatici sinus intime erectus in Sabũ fluit quibus & ad orientem alius nascitur quem Bresnizã barbari uocant, in Coupam sub Sloino castello intrat, item in eundẽ ab occasu Lipa huius temporis appellationis ex rupe cadens per uallem nemorosam prius deinde immissus per campos rigat. Titius uero fluuius ab aquilone ueniens in nemorosis montibus natus, radices prius ingentis petræ in qua oppidum natura munitiss. est Tariona quondam nunc Tnina lingua indigena dictum, ab oriente uadit, in modum laci expansus, petræ maiorẽ partem complectitur, inde ab occasu amnem haud magnum ex paruo exeuntẽm lacu in se recipit: postea Scardonium lacum, nunc Procliam à barbaris appellatum (quem paulo ante meminimus) intrat. Cæterum post Calapim tellus hac tẽpestate in regiunculas duas diuiditur, in Titio fluuio ab

bio ab ea parte terminãtes: quarũ una quę ad arctũ uergit ad Saũ usq; Pannoniorũ quondam Calapiaq; uocitata, Carbauia nũc, & sub ea, altera quę Lica modo ad meridiẽ magis, solo penè plano omnis intercurrẽtib. montibus discretæ, erat prisca Mæzæi Derriopes, & Derei populi inhabitabant, in quibus castella nonnulla sunt, inter quæ ad occasum Modrussa primariũ regionis Fregepanorũ oppidum in situ ubi olim Siscia colonia fuit, arcẽ in saxo habens, reliquum ad radicem in solo plano sedet, præter quod aliud est Chreglia nomine, circa quẽ locum Sclus pis oppidum interijt, mox Bregna ubi Aruccia olim in colle, magna planitie cincto existẽs. item Belai, tunc Sidrona item Poziteglium iuxta quod Curcum fuit, & Rhadinum omnia in montib. posita. Rursum ad orientem dictorũ populorum usq; ad amnem Titium Ceraunij ad septentrionẽ erant, sub quib. Detiones, & ad meridiem usq; ad montem Adrium Dindarij, in quib. castella Gradanum Mogonicha ubi Ardotium quondã. Stramitiũ. Blanona apud antiquos, cui ad septentrionem Adra oppidum fuit, in quo nũc loco castellum Zerunaz, & ad orientem Burnum illi modo Grachouam dicunt, sub quibus ad amnis sinistram in Titiũ cadentis castella in montib. sunt Prozor, & Ceglienizagrad, supra quæ Suonigrad barbarorum lingua est Suonigrad in rupe ad radices altiss. montiũ, ualli imminens per quam Odria eorum lingua amnis labitur petramq; in qua castellum est lambens, unde Paulo Lista listiza ꝑ fluuij simul in ualle iuncti uno excursu in Odriam influit, ipse in Obuazũ mare, ut diximus cadit, item ad meridiem Nadin oppidum altissimũ ut structura indicat, nunc desertum uicũ sui nominis iuxta se habet. sub quo lacus haud magnus & qui in æstate arescit, & Cliceuaz, postea Ostrouiza ubi Arauzonatũ. supra quod in cãpis Essesia ciuitas quondam, nunc locus (æquata solo iacet) Beribir dicitur, ubi epigrãmata Græca Latinaq; & alia antiquitatis monimenta uisunt, & Ouporũ excisum, sub quib. neq; à mari procul Aurana oppidũ est haud uetustũ in aperto campo sitũ, inter quod atq; litus ad eurum uentum lacus est 20. mil. pass. circuitu oblongus in ortum occasumq; qui & Aurana appellat. in quem fluuioli duo ex propinquis montib. alter ab occasu, alter à septentrione penes Auranã oppidum transiens uicinis ostijs influũt, auctus prius ex alterius laci aqua in quo Aurana oppidum sedet. Verũ sub Tariona in ripa Titij amnis Cruseuaz castellũ in arduo saxo: sub quo flumen ad aurorã conuertit, ubi Cherchã barbare appellationis amnẽ haud magnum ab origine, minimeq; flexuosum in se ex altiss. petra ingenti aquarũ ui ac sonitu cadentẽ suscipit, unde occasum repetẽs à mari circiter 10. mil. pass. Scardonę ciuitatis liburnicæ tũ nobiliss. nũc dirutæ idem retinentis nomẽ in uici formã iacentis litora abluit, est em̃ in cherroneso sita, ex quo Plin. in amne eã esse dixit, unde modico excursu amnis in lacũ uadit quẽ Scardoniũ ab urbe ipsa uocitari diximus, quousq; mare

in fluminis modũ penetrat, quare Ptol. inter maritimas urbes posuit. Hactenus Liburnia, hinc Dalmatia, q̃ & Illyria dicebat̃, quod probat Maro.

Antenor potuit medijs elapsus Achiuis
Illyricos penetrare sinus, atq; intima tutus
Regna Liburnorum & fontem superare Timaui.

Et itẽ Liuius supra notauimus, nã primo quãdo superum ingredit̃ mare, Illyrios ubi Dalmatia est, dein Liburnos, postea Istros posuit. & Plinius de Liburnia ac Dalmatia, & in hac de oppidis quibusdã ac populis quũ loqueret̃, eo nãq; tractu fuere, ait qui proprie dicti Illyrij, & si totum uno nomine dicat̃ Illyriũ, eodem authore teste. Nũc Dalmatiæ litus, quod ad hunc modum describit̃. Post Titij amnis ostiũ statim Sicum oppidũ est, in quem locum Diuũ Claudiũ ueteranos misisse legimus, unde quõdam coloniæ quemadmodum Liburnicæ in Italiã deductæ sunt, quæ ciuitas nũc Sibenicus dicit̃ eã Veneti olim captã diripuerũt, incenderũtq;, in Scardonico sinu in cõspectu irrũpentis freti, in radice montis absoluti cõdita, quo arx insidet, fertili campo reliquis partibus cuncta, cui retro ad septentrionem mons continuat̃ qui à tergo similiter Iadræ (licet procul) imminet, Adrius nomine, is Dalmatiã in duas diuidit partes, alteram ad mare, alterã sursum relinquens. post dictũ promontorium peninsula est, Diomedis à quibusdam, & à quibusdã Hillis uocitata, quę Turcorum terrore clauso isthmo incolit̃, nautæ modo caput Cistæ dicunt. postea Tragurium oppidũ ciuium Rom. ab Isseis in humili petra conditũ, ad aquæ uerticem denudata mari circũflua quod ideo marmore notum legimus, quoniam excisum inde marmor in ædificijs Romæ transportabatur. est enim mõs oppido proximus, multis in partibus ad hoc excauatus: est huic insula ad austrũ Buba olim à pascendis bobus dicta, nũc Cicouum, cui oppidũ ponte iungit̃, alteroq; continenti. Sunt ante hoc litus in mari insulæ duæ in dextra leuaq; freti, Sicũ ad nauigãtibus & quędã aliæ circum illas exiguæ, præter quas ad aurorã, nec ab ijs disgregatæ Ladusæ prius, nunc Azuri, & si earũ una potissime, scopuli quippe frequẽtes uno in loco sunt. Item post Traguriũ fluuius ex propinquis montibus per profundã uallem breui cursu in mare cadit, quem barbari nunc Solinschiza uocant, ad quem Solonæ colonia Dalmatarũ quondam emporiũ nobiliss. sita erat, cuius fragmenta quibusdam locis adhuc in occidentali ripa extant, Solonasq; illi appellant, iungit amnem pons marmoreus antiqui operis admirandus à mari procul, arx uero urbis & loci natura, & colle munita restat, incolæ modo eam Clissam uocant, cui arci ad septentrionem orientemq; subest uallis iam dicta, Mox Palatiũ oppidulum, Eusebius haud procul Solonis in uillæ suæ palatio moritur, quod hæc nostra ætas Spalatum appellat in margine curuati litoris sitũ, cui ad dextrã campus arborib. consitus est, deinde Xernoniza exiguus amnis. Postea Zetina fluuius (ut accolæ uo-

læ uocāt) in mare lato ostio irrūpit, ubi in sinistra oppidum Almissa nūc, Piguntium quondā, arcē munitiss. in saxo habēs, is longe ex superiorib. locis per planitiē hinc inde considentib. montib. effusus, qui quū ab occasu in orientē fluat, in hoc quē diximus loco deflexus in mare editur: circiter 50. mil. pass. à Tragurio. Postea peninsula Macarica modo, ubi Rhatonæum oppidū putat, quod loci facies indicat. Hinc Naron fluuius. Narenta modo dictus, ab oriente occasum uersus excurrēs in austrū uersus in mare aliquot fluminib. exit, quem in originib. Cato pulchrū pisculentūq; esse dicit, cuius ad ostia insulæ obiacent, saxis aspere. Cæterum ab Almissa usq; huc ora ista cui montiū iugū à tergo imminet Craina Dalmatæ appellāt, tractus omnis in radicibus præcipuę montis pagis refertus est mox chersonesus est magna sanè lōga ceruice in occasum tendēs angusto collo continēti annexa humili adeo, ut nauiculæ trāsuehunt, ac statim in saxo erigit in quo Stagnum oppidū haud uetustum sedet, totāq; occupās illud, idemq; in dorsum erectū hinc atq; hinc planitie relicta mediam chersonesum discernit, cui Corcyra olim siue Corcura cognomēto Melęna, id est nigra opponit mil. pass. freto, uulgo Curzola oppidum habens quod Gnidij cōdidere: q à Cęs. deficiētes eodē supplicio quo & Meliteos affecit: In hac Antenor à Troia nauigans, post aliquas barbaras deuictas gētes, Ditis Cretēsis author est, regnum primum obtinuit. Itē litori inter Epetium, Piguntiūq; Bratiassa modico interuallo trib. enim mil. pass. ubi propius à cōtinenti, quæ nūc uulgo Braza dicit in qua oppidū erat ciuiū Ro. in uicū modo Neresi ut illi uocāt redactum, capris laudata tota se in monte attollit lōga pass. 32. mil. Altera est, nec ab ea longe trib. duobusue mil. pass. quibusdā locis distat Paros antea à Parijs ædificata, postmodū aspiratione interiecta, Pharia dicta est, nūc uero Lexina, Bratiassa maior 70. mil. pass. in orientē occidentēq; diducta cuius latus quod septentrionem respicit, mare uadis repertis plurib. locis infert: oppidum sui nominis ad occasum in parte meridionali cum portu habens, cui à tergo sinus isthmū facit, peninsulā ad occasum relinquens. Priscis uero tēporib. ciuitas in septentrionali insulæ parte, haud procul ab ista, ad quā per angustum maxime fretū penetrabatur, eam Aemilius cos. funditus euertit, deserta adhuc, ad cuius meridionale latus, ubi excisæ attollunt rupes, insula Torchola in mari, neq; ab ea longe est tertia, q̄ & australior est Issa prius, id est, Lissa, à quib. Tragurium oppidū conditum fuisse diximus: in qua erat nobiliss. totius regionis oppidum. Quinta ad meridiē quę Augusta nominat, nihil mentione dignum in se habēs. Circa quas nōnullę alię minores, atq; scopuli multi sunt, ac in medio mari quę uulgo Pelegosa dicit, inuisa nautis inter Diomedeas Augustāq; pari penè spacio iacens. Cæterum ad orientē Corcyre eodem tractu neq; ab ea longe, ex aduerso dictæ chersonesi, Melita insula est, nunc cōparato uocabulo Meleda, quæ cū in

Cæs. potestatẽ deuenisset, quoniã mare classe prędabanť rebellauerantq́; impuberes iussit interfici, reliquos preciũ uẽdidit. Post itaq; Stagnũ oppidũ in cõtinenti longa excursu ripa, circiter 40. mil. pass. cõstat, in cuius conspectu aliæ quoq; sparsæ sunt insulæ, Rhagusium est ciuitas posterioris temporis ualidiss. cincta muris, ciuibus ac diuitijs clara, quam ferunt ex cineribus Epidauri coloniæ tũ insignis excitatã, traiecto enim modico sinu, absumptæ urbis reliquiæ cernunť, Gothi illam euertere, nautæ Rhagusiũ uetus uocãt. Relicto Epidauro, iuxta orã petris asperã, altero tanto ferme nauigatur, superataq́; saxosa peninsula Rhizeorũ magis sinus & ex pluribus cõstitutus recessib. occurrit, qui Cathari hodie colpus appellať, in quo primũ ingredientib. trib. mil. pass. ad leuã oppidum se offert, incolæ Noui dicunť, id est ciuitas noua, loci natura munitũ duas arces in petris conditas habens, alterã ad aquilonẽ, alterã, ad meridiem. Inde 9. mil. pass. in flexuosum litus, uersus occasum diuertiť, qui sinus propriè Rhizoniscus ab incũbentib. populis denominabatur, cui eodẽ nomine oppidũ, hoc est Rhizoniũ quondã imminebat Rom. colonia, arcẽ gerẽs in monte sitã, quæ adhuc restat, uocatq́; Risanũ, reliquũ urbis ad mare diminutum est, cuius meridionale latus Rhizonius fluuius uerberat, unde ad orientẽ (sinus enim aurorã uersus se laxat) relicto à sinistra ingenti pago quem Perastũ illi uocãt Ascriuiũ oppidũ est ciuiũ Ro. quod Degurtũ apud Plinium legimus iuniores modo Catharũ appellãt, à quo uniuersus denominatur colpus, occasum spectãs, arcem in prærupto saxo ad orientẽ habẽs, cui altiss. imminẽt montes, inter quos & arcẽ uallis profundiss. subiacet, dextra leuaq́; exiguis amnib. abluunť, ac subinde modico interuallo alius in sinũ influit quẽ barbari alij Drynum, alij Flisiza nominãt, ex lacu quẽ Scutari nũc uocant prouenire fama est, quo affirmãt indigenæ ac demonstrãt, qui transitum huc per angustiss. ualles, & abrupta loca, atq; quibusdam locis subterranea facit: Inde terra longe in occasum procurrente, fit trãsitus maris breuiss. ex quo in amplum iterum sinũ perfunditur, relicto ad sinistrã recessu quodam maris ubi Odolia Vziaq́; amnes ita à barbaris nominati non multo à litore coniuncti, uno in mare ostio exeunt, & alius Colosus nomine, barbaræ uidelicet appellationis, unde qua initio intrauimus, in apertũ denuo pelagus delapsi, reducto sinu Bulua siue Butuanum oppidũ, Budua nunc in peninsula sitũ est ciuium quondã Rom. habens fluuiolum ad dextrã, aliquanto tamen spatio à mœnib. amnẽ in mare occasum uersus delabentẽ, alterũq́; qui planitiem secat in mare uadit. Postea Rhata amnis, in quo Dalmatiæ orã terminare, & Albaniæ inchoare ætas nostra censetur, antiquitas uero ad Macedonũ usq; Dalmatiã continuare uoluerũt, & à Dalminio ciuitate gentis metropoli nomẽ deducere, quam simul cum alijs gentis feritate, ac latrocinijs Aug. uastauit incendio, gentẽq́; ferro perdidit: Vnde pauci uero qui euaserãt, interius atq; à mari longius

gius quum latrocinijs cuncta turbarent, ut incolerent & ad culturā terræ, & ad extrahendū ex uenis aurū coacti sunt, ager asper ac sterilis, & hominū minime culturæ deditorū. In Dalmatia gētes plures apud Ptolemæū sunt, uerum in primis Dalmatiæ limitibus iuxta Titium amnē ad partem septentrionalem Adrij mōtis Comenij qui modo Coruati uocant & terra quam inhabitāt Coruatia usq; ad Zetinā flumen protendens, homines proceri corporis, ac ualidi uenusti facie & qui Latina (licet corrupte) interloquendum non pauca proferant uocabula, seq; Romanos fuisse, ibiq; prioribus temporibus in coloniam deductos pertinaciter asseuerant: isti regionem montanā pene omnem tenebant, nā his Turcorū crebris incursionibus deserta iacet, sed neq; hæc sola, etiā quæ hactenus ac deinceps in prouincia scribemus, interius à mari, ab illis gentibus aut deleta aut dissipata sunt, præter quæ in montibus sita, ea enim restant ac in eorum potestate, præter pauca quæ ad mare esse diximus, ea maiori ex parte Veneti obtinēt. Post itaq; Comenios ac sub ipsis in altera Dalmatiæ parte quæ ad mare est (nam Comenij alteram superius tenent) Siculi uel Siculotæ (in quibus Sicum metropolis) sunt: quibus ad orientem Narensij & Scodroatæ, supra quos ad aquilonem Docleatæ. Item ad Scodroatarū orientem Pirusçæ, & Scirtones penes Macedones. In hac parte oppida sunt. Aleta, quod incolæ modo Mosth dicunt in saxo Naroni fluuio appositum postea ad austrū Narona colonia sub lacu siue palude superius memorata duobus mil. pass. à mari fuit, cuius nullum restat uestigiū: quod in media palude ubi aquis terra eminentior fit, habitationes quædam sunt, locus aëris insalubritate notus magis quàm colonum frequentia, attolluntur ex aquis stagnantib. & circum pullulantibus syluis graues nebulæ, quibus continuo fermè, imminens cœlum obducitur. Postea à mari circiter 10. mil. pass. è regione Solonæ urbis, atque ex eius interitu oppidum renatum est Clissa nomine in asperrimo saxo positum. deinde Aquum colonia Saloniana. & Nedinum quod loci incolæ nunc Susied uocant, præter quæ nonnulla alia etiam castella sunt barbaræ appellationis: nā Titio amni ad orientem, Bogozin, sub quo Camenizních, & sub eo Cliuz in petris sita, Cliuz uero Charchæ amni imminet, deinde alia usque ad Plieuam flumen: quæ sunt Petrouaz, Gracchouan, Vipachi, & reliqua, quæ omnia montana sunt. Post autem Titiū amnem, & ea quæ in orientali eius ripa esse diximus, eachuina castellum Zetinæ amni proximum est, trans autem amnem ad orientem Imoschium in monte situm sub quo ad meridiem lacus est haud magnus, in quo quidem situ Dalminium ciuitas olim, sanè ampla ac munita poni potest, si Ptolemæi numeris illam adaptemus quam Naxica exilem reddidit, agrum desolatum pecori omisit, cui ob altitudinem in prærupto enim colle quemadmodum & istud nūc est collocatur, machinæ bellicæ ullo modo adhi-

beri nō poterāt, quod aūt ibi Dalminiū extitisset uocabulū, adhuc subie ctæ ad septentrionem planitiei montibus circumcinctæ restat, licet corru pte dictū, nam incolę illam Dumnium dicunt, & inde Dalmatiā traxisse nomen omnis asseuerāt, & postea sub eo Lubuschi castellū in colle: mox Pozitegla, & ultra Naronē amnem Blaglaium alterum in mōte, in cuius radice foramen est, ex quo flumen prosilit, ac in Naronem uadit. de cæte ro ad austrū uersus mare, aquę hyberno tēpore in montiū conualle ex tor rente Tribistgniza gētis uocabulo nō longe emanante stagnant, ingēsq; lacus per id tempus efficiūt, æstate uero arescit, seriturq; ab circūstantib. amplifs. enim cāpus est. Post aūt uersus Rhizeorum sinum, quædam ca stella sunt, ubi Tutiesca amnis (ita barbari nūcupant) intra montes exor tus, quod quū dici parte altera iter ad austrū perfecerit, in magnorū mon tium radicibus caput in terra condit, neq; quo iterum renascatur compre hendi potest, à quo paulo ad orientem in planitie montib. septa tres lacus haud magni ad eorū radices in trianguli formam iacent, quorum unus ad aquilonē reliqui duo ad meridiem uergunt. Hæc de Dalmatia nostri tem poris Hinc ad eā peruenimus partem quā posteri Albaniā uocauerunt, neq; in Macedoniæ limite duntaxat, uerū ad Ceraunios usq; montes, quæ Macedoniæ tū pars fuerat ad Ioniū mare exposita terminauerunt, eo ap pellata uocabulo quia Albanos quondā huc à iugis Caucasi montis deue nisse fama fert, aut (quod propius uero est) ab Albanorū gente Macedo nica, huic regioni cōtermina, ut suo loco dicemus, homines efferatis mo ribus ac bellicosi neq; infidi minus, ac subdoli, qui q; raptu uiuere assueti sunt. Igitur post Rhatæ fluminis ostiū primū Albanensium oppidum ad mare Vlciniū est ciuium quondam Ro. quod Colchiniū prior appellauit ætas à Colchis conditū, hodie uero corrupto uocabulo Dulcignū dicit, à nō longe fluuij ostiū prealti est, uulgo Boiana nuncupat ex ingenti emis sus lacu qui Scutari cognomento dicitur. mox cautes in mare prominēt ubi Nympheus portus insinuatur. inde ostia Drylonis amnis in cuius orientali parte ubi scinditur, Lissus oppidum est Ro. colonia, arcē in tu mulo habēs, quā Acrolissos, id est, cacumē Lissi scriptores uocāt, ea nūc restat, quæ Alessus à iunioribus. dicit, cætera quæ urbis erāt deleuit antiqui tas, in quo oppido Ptolemæus, & Plinius Dalmatiæ pedē ponunt. Dry lo prope Scardum montē quem Candauiæ Plinius uocat, 78. mil. pass. à Dyrrhachio, nā subiacet monti regio Cādauia nomine quā Ptolemęus Aestreros lororesq; populos inhabitare facit qui à ciuitatib. in ea denomi nātur, ex magno lacu Cochreda uulgato nomine profluit, occidentē pri mo per medium regionis quo excursu quibusdam assumptis amnib. in quib. Drylo albus longo quidē tractu ab occāsu delabens, ille in austrum conuersus Dagni oppidi occidentalem partem abluens ac inde Gladia à barbaris torrente absorto, quo diximus loco in ingentem maris sinum

uadit

uadit, quē Drynicolpū nautæ modo uocant, apud hunc fluuium & alterū Naronē Iris laudatiss. nascit, q tātum commēdatur unguētis & medinis. Interius uerò à mari post Rhatā amnem statim oppidum est Antibarrus prius, quod nomē adhuc retinet, nā Antiuarrus hæc ætas uocat, qa è regione Barij oppidi Italiæ situm est, supra petrā sedens, quod montes à tergo ac laterib. cingunt, in quorū radicib. scaturiētes aquę, dextra leuaq; corriuatæ in flumina cāpos rigant, 5. enim mil. pass. oppidum à mari distat. supra quod usq; ad lacum Scrutari regio montana est, cui nomē Criana uernacula lingua est, sonatq; apud nos, loca saxis ac montib. impedita, ubi & Craina castellū, magnus uero ille lacus, ut paulo ante diximus nomen à Scodra oppido traxit caput quondā gentis 10. & 8. mil. pass. à mari absens, quod nunc Scrutari dicitur, lacui ad orientem imminens, in arduo quippe ac præcipiti saxo ædificatum est ad emissorium Boianæ fluminis) quo munimine oppidani sæpius per superiora tempora ab oppugnationib. obsidentibusue strenue sese liberarunt: Drylo. superq; eum oppidum ciuium Rom. Scodra inquit, quod aliter nunc se habet, fluit enim Drylo ab oppido longe, pristino mutato cursu, quod manifeste apparet, sub ipso nanq; oppido ad montis radices alueus repletus cernitur, & magni pontis fundamenta, qui pons ripas iungebat, atq; quum ex imbribus modo reliqua flumina excrescunt, alueus ille, qua cognoscitur, inundat, & in Boianam paulo supra mare exit, quē barbari ad hanc diem Drynax corrupte appellant: De lacu uero nulla apud maiores mentio extat, quē nos (quum mentione digniss. sit) ponere hoc loco statuimus: 100. quippe, & 30. mil. pass. circulari penè specie implens, montib. undiq; præterquā, quod ad septentrionem ambitur, à qua parte duo amnes per ingentem planitiem excurrentes in se recipit, alter qui orientalior est saxū præterit in quo Driuestum oppidum est Enderum olim, quod eius situs docet, 9. mil. pass. à Scodra, alter exiguus est. Moraza etiam, magna aqua ad septentrionalem plagā latiss. ostio, tracto in se prius Seta fluuio ab occasu, & altero ab ortu iuxta Bodonen oppidum exorto, ad occasum quoq; Viecha lingua indigena, in eundem lacū cadit. In eo aliquot insulæ emerguntur, inter quas peninsula connumeratur, ijs omnib. maior ad Moraze ostium sita, Xabiacum castellum habens in aspera petra positum. Reliqua aūt regionis oppida ad usq; Drylonem amnē, in quo nos Dalmatiā ex antiqua descriptione terminauimus, hęc fere sunt: Doclea ad amnem Morazā qui locus adhuc sic uocat, quo & urbis uestigia uisunt, cuius circūadiacens regio Senta dicebatur nā & Seta nunc quoque dicitur: supra quod ad septentrionem in monte Medon recens oppidum Docleæ extinctione exortum. Item Thermidana. Siparuntū. Epicaria. & Eminatium fuerant, quorū pars interijt, pars in uicos redijt. Reliqua uero quæ modo in Albania esse dicunt, quum in Macedoniā peruenerimus absoluentur.

GEO-

GEOGRAPHIAE
Commentarius VII. Europæ
in quo Italia in tribus partibus diui-
ſa continetur.

ITalia terrarum omniũ clariſs. famoſiſsimaq́ꝫ dehinc no-
bis ſcribenda eſt, quam princeps gentiũ populus deuictis
cæteris gentibus poſitis finib. longè lateq́ꝫ conſtituit (non
enim quemadmodũ poſterius initio ita ſe habuit) à iugis
alpiũ intra Varũ & Arſiam flumina cõſurgens, procero
tractu, quouſqꝫ in cornua duo ſcindatur, alterũ Epirum,
alterũ Siciliam ſpectãs, adlatrantibus æqueribus hinc infero, illinc ſupe-
ro Apœnini montis dorſuoſa excurrit. Non minus decies centenis mil.
paſs. in lõgitudine ab alpibus recta in Iapygiũ promontoriũ. Vbi uerò
latior 200. fermè, idq́ꝫ ab Ancone uſqꝫ Hoſtiam. Quam quidem alij alijs
tum nominib. tũ formis præfigurarũt. Plinius demum querno aſsimila-
uit folio. Heſperiã à Græcis, à Latinis Saturniam uocitatã illi ab Heſpero
ſtella quod ad occaſum uergat: ſiue ut Iginus ab Heſpero Atlantis fratre
ab ea regione quæ nũc Hiſpania dicitur expulſo, qui ea loca ubi nũc Italia
eſt occupãs Heſperiã à ſe ut priſtinam alterã prouinciam nominauit, La
tini Saturniã, quoniã Ianus & Saturnus una regionem partiti (ille enim à
Saturno terrã colere, & uites putare edoctus) ubi aũt Saturnus nõ cõpa-
ruiſſet, in eius honore omnem Italiã Saturniã appellauit, hoc eſt ad extre
mum uſqꝫ orientale eius litus. terra enim dũtaxat, Iſthmo inter Laum fl.
quod in Pęſtano ſinus eſt uſqꝫ ad Metapontũ Leucopetrãq́ꝫ proiecta, Ita-
lico tũ nomine contenta fuit 500. & 50. mil paſs. nauigatione, quæ Oeno
tria prius eſt dicta ab Oenotro Sabinorum rege ut Varo ait, at Dionyſius
Halicarnaſſeus, Pelaſgi qui è Græcia in Pelopõneſum ſedes quærẽtes tra
iecerant, parentes oraculo iubenti ſe in Italiam nauigare quæ tunc Satur-
nia uocabatur, præparatis nauibus duobus fratribus Oenotro & Peuce-
tio ducibus tranſmittũt Ionium, Peucetius in quam partem Italiæ curſus
tenuit, ſupra uerticem Iapygem ſuos collocat, ex quo qui circum ea loca
habitant Peucetij dicti ſunt Oenotrus aũt maiorem exercitus partem du
cens, Auſonũ orã appulit ab Auſonio Vlyzis ſocio Calypſi. F. denomi-
nati, quæ dein ab eodẽ Oenotria appellata eſt. Italia poſtea ab Italo quon-
dam Oenotriæ terræ rege: quidã ab Italo Siculorum rege, à quo mutato
nomine, pro Oenotrijs Itali uocitati ſunt ex eo quod agriculturã Oeno-
trios edocuiſſet. legesq́ꝫ quãdo prius paſtores eſſent uagi palantesq́ꝫ tradi
diſſet. Ellanicus uero Lesbius de Italiæ uocabulo aliter ſentit, quũ dicat.
Herculem boues Geryonis agentem in Argos, poſtquam ſibi dum eſſet

in Italia

in Italia iuuencus quidam exiliens è grege, fugiensq; oram omnem peragrasse, transnatoq; freto intermedio in Siciliam aduenisse, quum obuios incolas assidue percunctaretur, num aliquis iuuencum alicubi uidisset: hominibus illis Græcæ linguæ pauca intelligentibus patrio sermone indicationes de eo animali oram omnem quantam uitulus permeauit dictam esse Italiam. Nam & Timeus Græcia antiqua tauros uocabat Italos dit: non ea tamen ratione qua Ellanicus, sed à multitudine & pulchritudine, & fœtu uitulorum in ea nascentium. Quod Varo in re rustica probat, ubi ait bos in pecuaria maxima debet esse authoritate, præsertim in Italia quæ à bobus nomen habere sit existimata. Cæterum post Italum, ut Antiochus testis est, Morges succesit in regno à quo Morgetæ item nominati sunt, quod quum regnum non esset duorum capax, Siculus qui tum hospes Morgeti erat, distincta gente, proprium sibi ad occasum imperium constituit. Post hos habitabant Ausones auitis iam expulsi sedibus. Inter quos & Latinos, regionem Opici & Osci qui quandoq; Spici dicti sunt, incolebant, quidam Ausones supra in montanis locis, alij inter hos & Latinos degere, idq; nimia gentium uetustate apud maiores in obscuro est. Verum enim Aborigines antiqui Latij incolæ pulsis umbris in finitimos Siculos irruunt, quibus fugatis regionem eorum occupauerunt (fuisse Aborigines Oenotriorum progeniem Cato author est, uocari autem Aborigines ex habitatione ipsa montium: Festus eos multo errore nominatos Aborigines) cum quibus communem habuisse habitationem Euandrum Dionysius scribit, qui ex Palanteo urbe Arcadica secundam gentem post Pelasgos in Italiam regnante Pico Patini patre duxit: Trogus regnasse tum Faunum, quod Eusebius sensisse uidet. Essecq; Aborigines Tyrrhenos qui nomen traxisse à locis munitis dicũtur, quæ illi extruxerunt, Tyrses enim à Tyrrhenis appellantur, muro in altitudine circumsepta, ab eo igitur accidẽte nomen datum uolunt: alij sunt qui à duce Tyrrheno gentem denominatam fuisse asserant, ipsum Lydum genere, profectumq; in Italiam esse post Troiam captam, populi egregij fortitudine, & qui magno potiti imperio sint, ciuitates condentes plures atque opulentas: classe quoque potentes, qui quum diutius mari imperitassent Italum pelagus, Tyrrhenum ab se denominarunt: pedestri similiter exercitu præualidi, tubam primi adinuenerunt bello admodum utilem, & ab illis Tyrrhenam appellatam. Vnde Silius loquens de Tyrrheno gentis duce ait.

> Is'q; insueta tuba monstrauit murmura primus
> Gentibus, & belli ignaua silentia rupit.

Venisse quoq; in Italiam eodem tempore Troianos Aenea duce, à quib. Romanus populus quãdo ederet isq; uniuersam Italiam armis uinceret, eamq; terminare tanquam suam factam uolens, dictis finibus quaque na

ra ipsa

tura ipsa præscripsit statuit, qui ad hanc usque nostram ætatem, suis locis infracti perstiterunt. Cæterum terra Italia quemadmodum apud ueteres scriptores legimus, quum optima, beatiss. bonorumque omniũ affluentiss. semper fuerit, ita nunc quoque sese habere, experientia rebus omnibus comprobatur, adeo quod nulla in toto orbe terrarum prouincia reperiri hac ipsa copiosior, utilior, commodiorue possit. Quippe aquilonares & austrini uenti longe contra se flantes media fermè occurrit, quo quidẽ cadẽtes, aër inter frigus æstumque tẽperatus, ac per hoc saluberrimus efficit, solum ipsum frumento, uino, oleo, pomisque omnis generis abundat, ex animantibus quadrupedibus feris cicuribus, uolucribus ac piscibus copiosiss. est, quod si ad animi leuandi gratiam uoluptatemque attẽdere uolumus, quæ illa pulchrior, spectabiliorue est? in ea uirent, ubique colles, apricant ualles, campi ubertate lætantur, strepunt frequẽtes amnes, aperiunt se passim magni ac nobiliss. lacus, scaturiunt salubritatis uariæ latices, quæ opportunis ac locis pluribus uolentibus præsto sunt, scilicet quæ optabilius dulciusue, quàm mare currentibus portubus salutaribus recipi possent, quibus ipsa magna ex parte aut litorum recessu, aut ingentium fluuiorum ostijs cingitur, taceo metallorum omnis generis effossiones, quę ex terris nullis cedãt, q̃d notauit Maro ubi de Italiæ laudibus.

Hęc eadem argenti riuos ærisque metalla

Ostendit uenis atque auro plurima fluxit:

Quod interdictum uetere consulto patrum (inquit Plinius) Italiæ parci iubentium. Præterea uirorum in ea probitas quanta sit, quantaque superioribus ętatibus fuerit non minus sæpe experientia quam frequentibus historijs edocemur, qui tanto cæteris nationibus bonarum artium disciplina, reique militaris peritia præstitere, quanto profligatæ illę atque deuictę, Italicis ipsis per omnes mundi partes concessere, ex quo (nec immerito quidem) terra omnium terrarũ alumna, eadem & parens, numine Deum electa ab antiquis cõclamata est: hactenus quæ de Italia in summa dictum, uolui. Nunc ad eius partes, & quoniam Alpium mentionẽ fecimus quibus Italiam initio inchoare atque ab ea parte cingi paulo antediximus, eas conuenientissime hic describere uidebimur, quum populos sub ipsis degentes primo nobis aperire, ac dehinc reliquos latissime sit: Diuisimus enim Italiam in partes tres, una quę intra alpium sinuositatem & Apœninum montem usque ad Scultenam amnem continetur, altera quæ ultra Scultenam usque ad Troentum, Piceni amnem, trãsque Apœninum in Liris Latini fluminis ripam. tertia uerò hinc ad orientem quanta est percurremus, & quæ in ijs habentur, paulo accuratius quam in alijs connumerabimus, sic enim scriptores alij de suis fecere, etiam minutissima describentes. Alpes igitur montes sunt qui uno iugo flexi, altero cornu in Ligusticũ mare, altero in ultimas Adriatici sinus oras, Italiam illinc ueluti

inacces-

inaccessibili muro claudunt, ex quo nomen illis impositum, Alpes enim Gallorum lingua montes alti dicuntur, licet Græcum Festus esse dicat, quod est candidum, quia perpetuis niuibus albicent, quam altitudinem Silius meminit.

Nubiferos montes & saxa minantia cœlo.

Nam & amplitudine, & celsitudine, & asperitate tanti sunt, ut ne quinto quidem die ascendi homine expedito possint, quum uia omnis præceps, angusta, geluq́ perpetuo lubrica sit, & ut qui ex propinquo aspiciunt cacumina cœlum propè immittere uideantur, neque qua illinc perue nire mortali fas sit coniectari possit: altis continuo niuibus pressa ueteribus nouæ superuenie͂tes. Quibus difficultatib. Hannibalem in Italiam quum transcenderet, supra 30. hominum millia, maximumq́ iumentorum numerum amisisse authores testan͂, quod aduersus angustias asperitatesq́ uiarum sic ei laborandum fuit, ut quibusdam locis per ingentia saxa igni acetoq́ putrefacta sibi aperuerit, iter, quod adhuc transitionum una in Gallias proficiscentibus patet. Verum ut est apud Strabonem per tota hæc montana quidam terrarum extant tumuli qui commode coli ualeāt uallesq́ bene conditę, maiorem tamen partem, præsertim ad uertices ubi latrones consistebant, incultam & infructuosam fuisse constat. Cæterum multi nominis mons, ut suis locis in seque͂tibus notabimus: quiq́ pectore ad Italiam conuerso, multas concauitates recessusq́ habet, ex quib. flumina non obscura, alia in Venetorum paludem, alia in Padum amne͂ dilabuntur. Padus clariss. Italiæ Gallicu͂ angulum medium penè secat, non mediocris sanè campus, felix admodu͂ & fructuosis collibus uarius, ac nobilibus oppidis nite͂s: hinc Cispadanum Apœnnino adiacente͂: hinc Trāspadanam alpibus subditam, paludiq́ expositam relinquit Item Apœninus mons imis alpium iugis propè adhæret, humilibus enim prius collibus: dein Genuam uersus se attollit, adeo ut quidam hinc Apœninas, alpes ex Sabatijs initium capere dicant, ac ita sublimis perpetuo dorso mediam penè Italiam percurrat, dextra sinistraq́. relinquens populos, ab Adriatico mari discedens minus, Anconem primo uersus, dein Garganum, postea inclinatus ad meridiem in Leucopetra agri Rhegyni freto Siculo imminente se condit, sic à Deo quodam cognominatus ut ait Liuius, quem in summo sacratum uertice Peninum montani appellauerūt, non ergo à Pœnis ut quidam putant. Hinc post montes scribendæ sunt regiones non eo tamen instituto quo alij, in Varo amne ad meridiem: nos in Arsia ad septentrione͂ cœpimus, est quippe pro nostro arbitrio à quacunque nobis placuerit initium sumere, quando quidem nullo astringimur præcepto, quo omnes uno & eodem ordine in describendis uel Italiæ, uel aliarum prouinciarum regionibus sequi debeant.

Istriæ regionis situs.

ISTria prima Italiæ regio, idē quod prius nomē retinēs, in Arsia statim se aperit: est enim Arsia fluuius inter Italiam Liburniāq́ delabēs: ea in chersonesi formam 30. mil. pass. isthmo: nauigatione circiter 150. constat: terra licet aspera, oliuetis tamen uinetisq́ ac pomiferis arborib. abundat: nec minus sale quod affatim coquit, omne enim occidentale litus salinis refertum est: frumento uero ac cæteris leguminibus ingratus ager. Ibi ad mare primum orientem uersus, Castellum Nouum in saxo, Nexātium olim ostio Arsiæ imminens. Inde post nonnullos portus Mentoriū extrema, nunc Polmontore, est totius chersonesi prominens angulum, cui scopuli quidam eiusdem nominis obiacent. mox in reducto sinu Pola uetustum sanè ac nobile oppidū priscū retinens nomen à Colchis in solo pleno cōditū quod Græcorū sermone exulem significat: ab ijs enim ædificatum est qui aduersus Medeam missi fuerāt, ǫ́ uotorum impotes, & fugæ desperatione solliciti ut scribit Strabo, Polam appellauere locū, quæ dein de colonia Rom. fuit Pietas Iulia uocitata, ubi (in agris præcipue) antiquitatis semirupta opera, ac sepulchra uetustis insculpta literis passim reperiuntur à barbaris, & à Genuensibus sæpe diruta, ex quo ad breuiorem orbem redacta est. Hæc ante se paruas quidē uerum portuosas, & fructuosas habet insulas. Postea in ora quæ occasum spectat Rhouignū oppidū est, eandem quæ Pola calamitatem passum ubi saxifodinæ, quibus Venetiarum urbs tam in p. quam in priuatis ædificijs, tum fundamenta, tum cæteraq́ ipsis opportuna sunt exornatur. Inde mare sursum 5. mil. pass. per cauam uallem uelut fluuius ingreditur, Lemen ipsi uocant, post Parentium oppidum antiquæ appellationis est ciuium Rom. quondam, in mare porrectum. Inde paulo, lato ostio Quietus amnis recenti nomine in mare it, ex Carssis demissus, quem Istrum antiquitas nominasse uidetur Diodorus author est (licet quidam de Risano intelligant, quum nō procul Tergeste mare influere dicat, nō tamen ex aduerso padi historia delaberet) ait enim scriptores nonnullos tradere Argonautas per Istrum nauigantes atq́ ad eius fontes delatos, postea ad sinum Adriaticum peruenisse, existimantes Istrum pluribus ostijs Pontum defluentem, eumq́ qui in Adriam descendit ab eisdem locis decursus initium sumere, uerū nominis fluuiorū similitudo causam erroris ipsis dedit, in quib. Nepos Cornelius Padi accola est, qui ex aduerso Padi ostia delabens concurrentibus aquis interiectum mare dulcescere. Item Aristoteles ubi de natura admiratur: Danubiū post fontes in duas diuisum partes, alteram ad Cyaneas, alteram in Adriaticum profluentem, quod multa passim Iasonis uestigia notant, multasq́ extare in ripis aras ab eo positas: quod etiam scribit Plinius, sed eos deceptos credere, quoniam Argonauis flumine in mare Adriaticum descendit, nec procul Tergeste, nec iam constat quo flumine, humeris traiectam

Alpes

Alpes diligẽtiores tradunt, subijsse aũt Istro, deinde Sao, deinde Naupor to, ex quo à Colchis regio originẽ ducere fama est, ubi enim tædio lõgę na uigationis ducti cõsedere, & ab Istro siue unde uenerãt, siue in quẽ deinde descenderãt, Istriã appellauerũt, uel sicuti Trogo placet, & regioni & flu mini Colchi per Istrũ uecti uocabulum intulissent. In dextra igiť ripa ostij Quieti oppidũ est Aemonia cognomine flaua quondã nũc ciuitas Noua: mox Hunagũ oppidum alterũ. Inde extrema quã Saluoa ipsi uocãt, & in sinu post eã Pyranũ oppidũ in promontorio sitũ à quo uocabulũ traxit, nã in Pyramidis formã erigiť. Est & aliud nomine Isola, mox Aegida quę deinde Iustinopolis, hodie Caput Istriæ dicitur quã diripuerunt Genuen ses igniq; deinde incenderunt, uetus sane urbs & à Colchis sicut Pola ut fa ma est condita totius chersonesi primaria, in insula Capraria, prius Cissa pularia (ut est apud Pliniũ) appellata, sita est, unde illi nomẽ fuit, nã Egas Græci Cappã uocãt, quam posteriori ætate, Iustinus senior uetustate iam dilapsam reædificauit, à quo postmodũ nuncupata est, idq; eũ fecisse quo Istriæ populi à frequentib. barbarorũ incursionib. sese recipere, ueluti in munitiss. arcẽ possent, ponte enim aggeri à continente prominenti iungi tur, in cuius medio castellũ eminet, ipsumq; aggerẽ dextra leuaq; ingentes paludes cõmuniunt, prope urbẽ Formio fluuius in mare descẽdit, quem nunc incolæ Disanũ uocant, ubi antiquus auctæ Italiæ terminus fuit, q̃d idem author scribit. postea in sinu castellũ Mignũ, nunc Mugia, & in in tima ferè sinus ad septentrionẽ Tergeste colonia, eodem adhuc nomine, colli apposita, in cuius agro uineta in tumulis miro exculta modo ex qui bus pretiosum uinũ cõficiũt, sed præcipue in saxeo colle à Timaui amnis fonte haud procul quo nullũ aptius medicamentis iudicať, Græci uel Pi ctanũ appellant miris laudib. illud celebrãtes, incolæ nũc Ribollã dicunt. Hinc ad Timauum usq; amnẽ in quo Istrorũ litus terminat, ut Strabo ait, asperrima saxis ora percurrit, in qua post Tergestẽ Pucinũ castellum est uino nobile, nunc Prosecũ dicitur, in extrema sinus parte sitũ paulo supra mare. Postea in mari insula est perexigua modico freto à cõtinẽte diuisa cũ ædificio iam tempore collapso, quod templum Dianæ fuit à Medea tum conditũ, cui Duinũ castellũ imminet, quasi Dianiũ corrupto uocabulo à Diana dictũ. Hæc de ijs quæ circa mare sunt. In mediterraneo uero simi liter castella nonnulla esse, in quib. ad partẽ septentrionalem sub Carsis, qua planities propter montiũ radices extenditur, ardua exurgit in isthmi penè medio petra in qua Pinquentũ oppidũ situm est. natiuũ ad hoc tem pus nomẽ seruãs, ex qua petra altero fonte (duob. enim exoritur fontib.) Quietus emanat inter quẽ Formionẽ flumẽ alterũ, castella posterioris ap pellationis sunt: Petrapellosa, Portole, Piumõs, Grisignana, Mumia, Bu ge, & nõ longe à sinu in quo Pyranũ, castellũ Veneris, omnia in collib. si ta. Post aũt Quietũ ad orientẽ, Rhozum, Chersam, Suuignacũ, Pixinũ, &

ijs præcipuũ Montona in colle sylvis cincto prope Quietũ, subinde Dignanum, Docastelli, S. Laurentius, Valle, Nexantiũ olim nunc Isatium, cuius rudera tantum supersunt, & Rosara sunt. Hactenus Istria. Verũ huic ad occasum lapidiç ora, nõ nisi 5. mil. pass. ab ostio Timaui ad alterũ Sontij est, cuius mediterranea in Liburnia scripsimus. Est Timauus q Larechia modo dicit, 9. capitib. surgens, uno ostio in mare uadit, 7. ut Mart.

Et tu Ledæo felix Aquileia Timauo

Hic ubi septenas Cyllarus auxit aquas.

Item Strabo quum illum scriberet: In Tergestino sinu Diomedis est templum inquit opus sané mirabile, & Timauus portus, & lucus miro decore 7. adsunt fluuiatilis aquæ fontes mare mox irrumpẽtis, & lato & profundo sane fluuio, reliquos uno duntaxat excepto salsas habere aquas Polybius author est, locumq; ipsum maris fontem, & maris matrem ab indigenis uocari, quod Varo affirmat, hũc fluuium ab incolis mare nominari, matremq; à nonnullis Adriatici maris ait. Item Plinius Timauus in Aquileiensi campo mersus postea redditur, quod uel ad eum usq; amnem Aquileiæ agrum pertendisse, uel quod ipsam iuxta Timauum in primordio sui (quod non esset absurdum) extitisse, contra illos qui uolunt eum per Patauinum campum serpere, quem errorem peperit Lucani uersus.

Atque Antenorei dispargitur unda Timaui.

Qui Martialem quoq; in eandem sententiã deduxit, quum Timauum Euganeũ cognominet, uerius Maro. Castella in tumulis, & lapidis arua Timaui. quum per lapidam terram fluat. Eratq; in mari contra ostiũ Timaui parua insula parumq; à continẽti distans cum fontibus calidis, qui pariter cum æstu maris crescebant, nunc in teruenientes locis superiorib. limo ab amne iniecto, & ostium & insula esse desierunt, calidæ similiter aquæ euaporauerunt. Post autem Timauum ad occasum neq; à mari longe arx est Veruca quondam incolæ nunc Monfalconem uocant, à Theodorico Gothorum rege in tumulo à fundamentis ædificatam ut esset ab ea parte Italiæ Claustrũ, in finibus enim Italiæ Noricię; eminet, cui à tergo regio inæqualis iacet in qua tres lacus haud magni sunt, qui Carsi appellantur, quippe loca illi saxis impedita Carsos uocant: à fonte planities usque mare sternitur, hinc Sontius fluuius prorumpit in pelagus.

Carnicæ regionis situs.

CArnorũ terra post ad occasum lapidiæ sequitur, Forum Iuliũ appellata quod sic etiã adhuc dicitur, licet corruptæ à uulgo Patria Freuli dicatur. Cui ad septentrionẽ alpes ab se Iuliæ uocitatæ imminẽt, & si Ptolemæus Pœninas, & Strabo partẽ illam alpiũ Apẽninum uocat, ad occasum Liquẽtia amnis, ad meridiẽ Adriaticũ mare, ad orientem Sontius fluu. Lisonzius nũc ex alpib. per angusta & cõfragosa loca, hinc inde quasi uadum de industria captãs crebris tortuositatibus lapsus

Carnos

Carnos ab Iapidibus disterminans, qui ponte iungit, quo Goritiā proficiscitur, apud uero maiores Natiso Tarro Sontioꝗ in se receptis in mare ferebatur: oritur Natiso haud procul à Sai fontibus ex ijsdem montib. ad orientem primo, quo in meridiem cõuersus antequā Sontio iungatur, per aliquot stadia, minime profundo alueo penè arescit. Igitur post Natisonis ostium quo Aquileiensis panditur sinus, Gradus castellū est in insula plana situm, marinis aquis circumflua, ab Aquileiensibus per superiora tempora dirutum, piscatorū nūc domiciliū, cui à tergo stagna spatiosiss. pelago infusa iacent, in quibus nõnullæ paruæ insulæ ab aquis denudatæ emergunt. Item uniuersum litus palustre, haud minus 50. mil. pass. extendit, arbustis harundinibusꝗ impeditū, portus tamen plures habēs tum fluminū, tū cedentis litoris, non nauigijs grandiorib. sed paruis nõnunquā salutares. Post aūt dictum castellum parui quidem fluuij ex locis circum Aquileiam manātes in stagna uadunt, rūpit litus Alsa amnis, qui Aquileiam influit nunc Ausa corruptæ dicitur: sequitur ostium amnis ex plurib. dilabentib. aquis efflati qui uulgo Ceruignanus uocatur dein spatiosum marinis aquis stagnum efficit angusto ore, quo Varianus in mare exit, castellum in insula est quod incolæ Maranū modo uocant, corrupto fortasse uocabulo, Varianū dicere uolētes ab amnis nomine, prope enim ingressum amnis in stagnū sedet. Hinc Anasus fluuius in mare it, Lugnanus modo dictus in media penè regione exortus quem Stellam appellari à nostri tēporis scriptore quodā audio, à quo Tilauemtū nauigabili deducitur fossa magnā ad mare insulam relinquēs Pineā nomine à pinis, quib. arborib. referta est. Tiliauemtum flumē nõ procul ab Anaso magno ostio in mare exit, quod nūc Taiamentū dicit, in alpib. monte Mauro fontes habens, quū ꝗ aliquādiu orientē uersus, quo in cursu quibusdā torrentib. auctus in austrū retortus aquā statim è Cauacij lacu suscipiens per latiss. relictis montib. campos in mare uadit, periculosiss. hiberno tēpore trāsitu quippe repente adeò è superiorib. locis aquā in se præcipitē inuoluit, ut ne in alterā quidem ripā euadere possit ingressus iam, quin ipsis inundationib. obruatur. Post illud portus aperitur quē Basellege nautæ appellāt, et est aqua nõ longe ex paludib. manās, hinc Rhomātinus fluuius & portus cui opponit insula cū oppido Caporle à Genuensibus quondā è uerso is Limene à iuniorib. dicit, nõ in alpibus sed in cāpis tenui origine ortus, ac inde in regionis limite amnis Liquentia in mare uadit. Hæc ad mare sunt. Hāc regionē Carniolam siccā superius appellauimus, quæ Venetię quondam pars fuit, cuius rei testis est Liuius, ait enim eodem quoꝗ anno Galli transalpini trāsgressi in Venetiā sine populatione aut bello, haud procul inde ubi nūc Aquileia est locū oppidum cõdendo ceperunt. Terra (ut res ipsa indicat) aëre salubris, raro quippe ibi pestis corpora hominum inuadit, fructifera tota ac plana, præter eā partem ꝗ alpib. uicina est, ubi colles neꝗ ardui descendūt. In quib. castella nõ pauca sunt, omnia fere huius no-

stri temporis nominib. appellata, siquidē inter Versam, Indrinq́ amnes (oriř paulo altius in montibus uersus marc descendentibus) oppidū Cormon est satis eminens. Inde oppidum à Gallis conditū fuit in alpium radicibus quod interfluit Natiso. Post uero in montib. in Sontij ripa Tolmin castellū à quo nō procul Tolmin amnis infundiř, & occasum uersus alpib. Sosumbergum, Zuchū, Cuchagna, Atis, Partistagnū, & aliaquædam. deinde à Ciuidale 9. mil. pass. ad occasum Vtinū nobile sanè oppidum totiusq́ regionis metropolis haud antiquū, ut annales nostrorū temporum tradunt, nā post euersionē Aquileiæ urbis, factū ab Attila Hunorum rege fuisse uolunt, uel quod uerius est restauratum ab eo, & esse illud quod Ptolemæus Forum Iuliū coloniā dicit, nā & illud in hoc loco positū fuisse uideř, reperiturq́ si quis aliqua in parte tumuli in quo est oppidum effoderit nonnihil antiqui operis, ex quo nomen deinde toti patriæ obuenit, ad cuius oppidi orientalem partē forum quippe ibi (iacet enim in amplis. campo) à diuo Iulio celeberrimū, armentorū, equorū præcipue fuisse legimus, quorū prouentu Italiȩ magna pars tū usa est. Tarrus amnis ex alpibus cadens prȩterit Natisoniq́ inde iungiř, qui hodie Tor diciř, inter quē & Natisonē à superiorib. montib. alius excurrit fluuius, illi Malinā, in quem Griuonus torrēs, qui simul iūcti in Tarrū profluunt, inter quos Natisonemq́ castella sunt Boriū, & Manzanū, supra quæ in Italiæ limite sub Norico iuxta alpes oppidum fuit Iuliū Carnicū, Strabo pagus Carnicus puto lib. 7. cuius hodie rudera incolæ Iul Zuliū alij sunt qui Zugliū appellant, Gemona prȩsentis tēporis oppidū est haud ignobile cuius per agrū Ledra amnis in Tiliauemtum labitur, sub quo castrū Pamper. Inde intra montes, Venzonū est ad ostiū Venzonafiæ torrentis in Tiliauētum exeuntis positū, primū Italiæ ab ea parte, sub quib. Tarzentū, Sauorgnanum, & haud procul à Taliauētum oppidum est S. Danielis. sub quo Fagana, sub quo Codroipū, & sub eo castellū Belgradum ad exiguum amnē in Tillauemtū exeuntē, inde in Tilauemti amnis ripa iuxta paludes Tissana castellū. Inde aliud ad ortū solis Pallazolum nomine, post iuxta aquā Porpetū, & Strasoldum castella exigua. Post nō longe à cōfluente amniū Natisonis, Sontijq́ Aquileia uetusti nouiq́ nominis ciuitas 6. mil. pass. à sinu maris, & à Forolulio 13. à Romanis cōdita incūbentib. impositabarbaris. nā Strabo quum Vindelicos meminisset propriores ait sinū Adriaticū ad Aquileiā, nonnulli Norici Carniq́ tenēt, horum impudentiss. incursiones repressit Tiberius & frater Drusus ȩstate una, ditiss. olim populosissimaq́ & ciuitas multi populi cognominabař, hæc nūc urbs in paludib. proprijsq́ sedet, neq́ post barbari illius regis excidiū se extolere ut prius ualuit, nā minima eius modo pars circa Alsam flumē habitař, & ea quidē rarissime, reliquū urbis pristinæ cōplanatū ad solū iacet, aërē morbidū habens ex adiacentib. stagnis. Hanc urbē haud hoc loco in quo nūc est, ædificatā primis temporib. fuisse Liuij uerba superius attestata probant,

bant, ubi nūc Aquileia est dicēs. ergo tūc alibi, & Strabo extra Venetiæ fines Aquileia est: flumine ab alpib. descēdenti disterminat, neq; quòd de Tiliauemto dixisset credēdū est, quū ab Aquileia circiter 20. mil. pas. distet, sed de Natisone quē statim nominauit, per quē ad urbem ipsam emporiū gentes ad Istrū Illyricæ subuehunt ait, nunc ab eo occasum uersus 3. mil. pass. fermè distat, quod si extra Venetiæ fines erat, ad ortū fuisse necessario est. modo ad reliqua. Ad occasum aūt in Tiliauemtū primo ex superioribus mōtib. Cossa torrēs inferī, inter quos ad montiū latus Flagona castellū est, & alterū Pinzanū, sub quib. Spilimbergū oppidū natura munitum. Inde fluuius Meduna latiss. immissus alueo in se prius Coluerā, deinde Cilinā torrētes receptos in Liquentiā magna aquarū mole, magnoq; impetu, imbrifero cœlo, ubiq; stagnans infundit, est & Medunū castellū penes eū, sub quo aliud Solumborgum nomine, ad cuius meridiē Voluc son, & ad exortū Rhomantini amnis (excurrit enim inter Liquentiā Tiliauemtūq;) oppidulū est Produlum, inde ad orientē castellū S. Viti. Postea Cordiuanū, sub quo Erata locus paruus. Postea Portū gruarium oppidum ex Cōcordiæ internitione ortū 24. mil. pas. ab Aquileia ad occasum, Rhomantinis aq̄s in fusum, sub quo mille fermè pass. uersus paludes Concordiæ urbis uestigia, uel nudū potius nomē extat, ab Attila rege cōminuta, diuidebat, eā Rhomātinus amnis, sicut murorū fundamenta, epigrammata, urnæq; cinerib. plenæ, & alia urbis signa, quū solū euertif ostēdunt. Rursus supra Produlū, neq; procul à Miduna amne castella duo sunt, Zopola, & Culam, quæ fluuiolo abluuntur in Liquentiā post Midunam exeunte, & ad occasum Midunæ in radice montis castellum est Fana. inter aūt Colueram & Cilinā, Maniacū in petra situm. & ad Cilinā in occidentali ripa Monrial in colle positū, sub q̄b. haud modico interuallo à Miduna parū, oppidū est Portus Naonis, id est, Pordenom, fossā in dictū fluuī habēs, supra uero in mōtib. ad Liquētię fontes Pulcinū, & Auianū castella

Venetiæ regionis situs.

Venetia regio, descripta Carnia cui annexa est) dehinc seqtur, terminat enim ab oriente Liquētia amne, quo ab ipsa Carina dirimitur, & intima Adriatici sinus, à septentrione extremis alpiū montibus, ab occasu Abdua fluuio antiq̄ termino, quē quū Lōgobardi abstulissent: Mintio Benacoq; lacu restricta. Pado, à meridie q̄ ad mare inferat. Huic regioni (maxime à Liquentia usq; ad Medoacum superiorē) Euganea primo nomē fuit, à gente in ea sic quondā uocitata. Plinius enim ubi alpinos populos commemorat, ex cōmitatu ait Herculis in alpibus relictos Lepōtios, Euganeosq;, inde tracto nomine, in quib. oppida 24. fuisse enumerat Cato. q̄b. eiectis Veneti habitarūt Troiana stirpe orti, nomēq; terræ suo de nomine imponētes, quod Trogus asserit. igit Liuius Troia capta Antenor cū multitudine Enectū qui seditione è Paphlagonia pulsi uenisse in intimū maris Adriatici sinū, Euganeisq; qui inter mare alpesq;

incolebãt pulsis Enectos Troianosq́ eas tenuisse terras, gens uniuersa Veneti appellati, similiter Curtius, & Silius: Strabo ancipitem fuisse opinionem inqt, quidã ex Paphlagonia an ex Gallis eiusdẽ appellationis oceani accolis colonos fuisse dubitãt, licet qdã ex Illyria uenisse quẽdã Enetũ regẽ qui Venetiã tenuit à cuius nomine Enetia dicta, posteri Venetiã nominauerũt. Homines uero nostri tẽporis regionẽ hãc in Marchiã Teruisanam conuerterunt. Demiror Strabonẽ de Euganea gente nullam prorsus mentionem fecisse, quũ præsertim de reliquis omnibus (quorũ permulti nullius quoad historias utilitatis sint) accurate, ac ipsis Venetis scripsisset, quib. à tergo in alpiũ radicib. Medoaci incolebant quos ipse nominat. Venetiæ itaq; ad mare hæc sunt, Liquentiæ primo ostia, cui fluuio uetus adhuc nomen est, nã Liuentia à iuniorib. dicit̃, ex lacu quodã ultra Italiã ad Rhetiã pertinente exortus, qui aliquib. locis perforato mõte exilit, ubi aquam expresis quibusdã fontib. in se recipit, quo fit, ut quidã ex ijs hũc nasci dicãt. Plin. ex Opiterginis montib. nasci dicit. Hinc post Liquentiã ad occasum Plauis amnis in mare procurrit, lõge supra in montib. fontes habẽs, q ud liquatis niuib. uel imbrib. ingruẽtib. torrẽtior ac uehemẽs fit, syluas, saxa, & quicqd obuiũ est in præceps cõuoluit, qui posteriori ætate exortus fluuiusq́ factus à quibusdã ex iuniorib. putat̃, quũ magnus ac famosus apud nos sit, apud aũt maiores neq; nominet̃, sed quemadmodũ à posteriorib. tradit̃, eius pristinus alueus fuit, qui supra ortũ Liquẽtię manifeste nunc intuentib. patet, colle quodã ab hodierno cursu diuertẽte inter Liquentiã Tiliauemtumq́ in mare, signata humo pertendit, diciturq́ Plauis sicca, ista uero Maior, quæ modo fluit: Verum alterũ fuisse Tiliauemtum haud ab re creditur, quũ Plinius Tiliauemtũ maius minusúe dicat, de Plaue aũt nihil dicat, amne memoria dignissimo, qui quũ mutasset locum (ab altera enim collis parte, qua modo it, cursum retorsit) mutasset quoq; nomen facile fuit, nã post Liquentiã statim Silim ponit, neq; esset inconueniens Plauem superfluere Liquentiã, dum Liquentia subterraneo alueo laberet̃, fit hoc nonnullis etiã locis. Iacet cõtra Plauis Maioris ostiũ, magna insula Equilium nomine, stagnãtibus ex paludibus aquis à cõtinente diuisa, in qua oppidũ sui nominis prisca ætate fuit, Iesulum nunc locũ appellãt, ab Heracliensib. tũ uicinis ædificatũ ipsa quoq; Heraclea (ut annales tradũt) ab imp. Heracleo cõdita denominataq́ fuit, sublata nunc incenderunt eã Pannones, licet locus intra paludes aliquib: habitet̃ casis piscatorijs, dicatq́ ciuitas Noua. post Plauẽ Silis ueteris ac noui nominis fluuius profundus satis nec tortuosus minus limpidas uehit aquas, is ex aduerso Torcellanæ insulæ paludẽ ingredit̃, unde in mare, cedente litore, per os, quod tres portus modo dicit̃ exit, qui amnis nõ in Tauruisanis, ut olim mõtib. exortus, ut Plin. ait in solo plano, & à mõtib. lõgiss. interuallo, ex corriuatis aqs, neq; p̃cul ab opp. Tauruisio immissus alueũ cãpos secat. Est Torcellus, Mazorb, Buranus, Muranusq́ sparsæ p̃

paludem,

paludem magnæ insulæ, marinis aquis irriguæ habitationib. haud infrequentes, quarũ Muranus cæteris grandior nobiliorq; est, à Venetorũ urbe parũ distãs, ad aquilonẽ simul cũ reliquis expositus. Siquidẽ post Plauis ostiũ, tenue quoddã litoris supercilium circiter 60. mil pass. longũ inclinatũ ad occasum magnã illam atq; famosam paludẽ claudẽs quæ apud maiores Gallica adpellat, uadosam habẽs nauigationẽ, quod litus tamen nonnullis locis magnorum fluminũ impetu dilapsum est, qua paruis nauigijs sæpenumero suffugiũ fit, periculosum admodum mare, circum enim omne litus in mari longe fundi breuitate formidulosum est, uentis omnibus facile expositũ atq; apertum quũ longius undiq; montes absint, quod si nõ dictis pateret ingressib. Adriaci sinus intima inaccessibilia penitus forent, etiã quum tendentib. cursus adeo difficilis atq; anceps sit, ut in eius sæpius uada nauigia hærẽtia dissolui ac dissipari fluctib. cõtingat. Cæterũ omne fermè litus uinetis ac reliquis arborib. & olerib. præcipuè cultũ perpulchre extat. Cõtinentisq; ora similiter, ob dulciũ & insipidarum aquarũ confusionẽ ubiq; stagnantiũ inutilis reddit, arundinetis scilicet ac cedente uestigijs limo inuia, neq; penes mare tantũ, uerum etiã supra illud 5. mil. pass. aliquib. in locis huiusmodi effici, neq; aliunde in mediterranea quã fluuiorum ostijs aditus est, quod nauigationi cõmodissimum fit, propter eorũ magnitudinẽ, curuaturq; ora ad similitudinem litoris, cuius à litore ad continentẽ per mediã paludem, non minus 6. mil. pass. trãsuersa linea cõstat. Verũ post Silim Merzenigus fluuius in paludem exit è campis manãs cuius lapsus unà cum alijs aquis, cam partẽ uersus præparat, quæ in medio litoris flexu est, quam nostra ætas Brentã uocat, is ex superiorũ montiũ iugis neq; à Tridento oppido amplius 6. mil. pass. ex diuersis fontib. per uallem quã Suganã incolæ appellant, ac inde per subiectã planitiem in paludem uadit, postea in mare per litoris fracturam quem portũ Malamochi nostrates uocãt, à uico iuxta illum eiusdem appellationis, quod oppidũ olim fuisse fama est, per Hedronem tum portum in mare edebatᷓ quẽ iuniores deinde corrupto uocabulo portũ Sablonem dixere, quo quãdo magni sępius fluctus ac inundationes in paludem fierẽt, opposito aggere saxeis crustis utrinq; munito spatio tẽporis occlusus est, locus modo portus siccus appellatᷓ. Hoc igitᷓ clauso, trãsuerso aggere, impetente eũ Medoaco cursus obiectione illa deuoluitᷓ, atq; ad hũc se locum attulit, cuius impetũ non ferente litore in portũ sese indies ampliauit, nauigia nihilo minus grãdiora impatientẽ, latior enim ꝗ̃ profundior est. Post aũt Medoacũ ostium fluuius alius exilis sequitur, accolæ Siocum nominant, qui superius à dicto Medoaco scinditur: ulterius uero 16. mil. pass. ferè Medoacus alter, hoc est inferior in eãdem paludem infunditur, qui uelutiante nomine uno ambo, ita & post, mutato uocabulo appellati sunt, quamuis enim per Vincentinorum agrum quà excurrit (oritur enim

enim supra urbem Vincentiam circiter 5. mil. pass. in campo, neque tamen à montibus procul ex reptantib. hinc inde aquis) Bachion ab incolis uocetur, per Patauinorum tamen qua pleno profluit alueo, Brenta uctus appellatur, ingrediturque paludem è regione penè Clodiæ, qua transmissus, litus magno ostio ac omnium huius loci profundiss. aperit. eodem cũ fluuio nomine Strabo author est, à quo mille pass. ferè in parte dextra Clugia urbecula est in insula posita, fossa quæ Clodia uocabat à maris litore intra paludem discreta qua fossa ponte transitur, quæ etiã adhuc ab incolis fossa dicitur, unde fortasse urbi nomen quum postmodum ædificaretur, datum fuit, Clodiaque dicebatur, nũc aũt corrupto uocabulo Clugia, non tamen in ea antiquitatis uestigium ullum apparet, quo inter illorum temporum urbes reputanda sit: Ligurum manib. diruta maxima ex parte iacet, huc siquidem magna aducti classe paludem (portus sine præsidio tum erat) ingressi, urbem post aliquandiu obsidione protracta capiunt: Veneti à tergo adorti, occupato portu naues saxis onustas in præceps dant, castellum in altero latere ædificant, ne illis facultas inde abeundi sit, qui uelut in cauea cõclusi, uastata prius ac direpta urbe, ad unum in ostium manus perueniunt: Venetijs inde cui maximo paulo ante terrori fuere. in uincula coniecti, breui fame ac peste omnes cõsumpti sunt. Post itaque Brondulus sequitur uetusti ac recẽtis nominis portus, quem fossa facere uidetur Pizonẽ iuniores uocant, siquidem Medoacus in Brentonem amnem supra paludes circiter 10. mil. pass. scinditur itẽ Brentonus medio in cursu in Pizonem, ille Clugiam uersus, iste Brondulum petit, etiam Athesi fluuio duobus intercisο locis, nonnihil aquæ per fossas in eũ infundit, quarum altera (manu uidentur ad filum factæ) ad Bebannicum in Pizonem, altera paulo supra litus in dictum portum exeunt, distat Athesis ostiũ in mari à Brondulo 7. mil. pass. nam Brondulus in extremo paludis cornu litus dirimit, fluit Athesis quẽ Strabo Athagem uocat, nũc Ladese à iunioribus in mare extra paludem ad orientẽ portuoso ostio, quod Fossiones hæc ætas (quemadmodũ & prisca) uocauit, is primo asper fit intercurrentibus saxis, gurgitibusque uerticosus ac uelox, dein amœnus dũ campos rigat, cuius fontes in Rheticis alpib. sunt, ab Aduæ fontib. haud multo plus 7. mil. pass. distantes, monte qui S. Nicolai dicitur, cuius è uertice præceps, tris lacus primò unum, secundò alterum, deinde tertium implens haud magna inter se distantia in planum descendit ad uicum quod illi Malz dicunt: post autem eius ostium, Adrianus amnis in mare labebatur, ut superius diximus, eratque nobilissimæ urbis Atriæ portus nunc autem in paludes dispersus euanuit. Inde est Padi ostium Carbonaria, in quo Venetia ab hac parte terminatur, medio litoris flexu (non minus stadio) aperto fluctus in paludem se recipit, ubi hinc munitiones duæ ostio imminent, quarum altera ne Venetorum uectigalia fraudentur

dent Venetiarum urbi est portus, altera quo nauibus longe in pelago ad ancoras stantibus opem munimentaq; cõtra sæuientes procellas, ab ijs ferantur: etiã ut erecta in hasta pilla, quæ mari cõflatio uel infessio tunc fuerit significetur. Non enim magnæ naues nisi conflato mari fallacibus uadis accederent: neq; sic quoq; portum tenerent, nisi ductores profundum, per uada, nauim ascensi demonstrarent, quaq; gubernator clauũ conuertat sæpius admonerent. Qua quidem intrandi anxietate: Venetiarũ urbs magna atq; magnifica intra paludem ac penè in eius medio sedens munitiss. redditur. Hæc ciuitas non nimia inter reliquas Italiæ uetustate uenerandа est, post enim Antonini Imp: tempora ædificatam fuisse à Patauinis præcipue hominibus constat, licet casis semper piscatorijs locus habitaretur (piscibus quippe diuersarum specierum, & qui alibi non uisuntur abundat palus) uerum ex multarum deinde urbium Italicarum excidione condita: Attila (ut ante) Hunorum rex quod historiæ posterioris temporis narrãt. Italiam populabundus aggreditur, captisq; primo impetu nõnullis claris oppidis atq; uastatis, immani efferatus crudelitate lõge ac late omnia quæcũq; adierat loca ferro atq; igne inuoluerat: qua ex re uniuersa regio exanimata terrore, qui à cæde superfuerant sese in aliquo abdito occultare loco cupientes, undiq; profugi à continente in Gallicam paludem cõijciunt, ubi nudatis ab inundatione marinæ aquæ campis (nãque reciprocatio maris in palude fit) aggeribus muniti, quibus erectis habitationibus indies magis magisq; aucti, ciuitatem constituunt, cui à regione qua dilapsi fuerãt uocabulũ indiderũt: Vrbs non muris, nõ turrib. nõ propugnaculis ullis munita, sed aquis tãtum diffusissime circum stagnantibus nam & cimbis tota excurritur coniungentibus quãplurimis pontibus insulis, canalis autem ille qui ciuitatem magno aquarum diuortio in duas partes diuidit, unus duntaxat. Quæ ciuitas quum semper antea tum maxime ætate nostra, & principe & senatu, reliquorumq; ciuium ordinibus floret, qui imperio ac iustitia nullis populis superãtur. reliqua uero plebe frequens admodum diuersis commixta linguis ob rem maritimam huc confluente incolitur: Stationem si quidem optimam, magnarumq; classium capaciss. habet: item nauale nobile 200. longarum nauium, ac cætera tum p. tum priuata ædificia multis urbis locis eminentia, quæ quum plurima sint, eorum nonnulla ad ciuium usus, digna principe reputantur, non minus ingentium parietum structura quam pulchritudine ac ornamentis, quibus nobilissime insignita sunt. Hæc plurima ac maxima cum hostibus bella terra mariq; exercuit quibus prospere ac feliciter gestis, inter reliquas huius temporis Italiæ urbes clariss. ac potentiss. habetur, uela quoq; commertij gratia (in his maxime studium adegit) in diuersa nec mediterranei solũ maris, sed oceani ad ultimos usq; Britannos mittit. Tẽporibus tamen nostris, Turci (execrabile nomẽ) maximus

atq;

atq; ferocifs. hostis, clauso Hellespontonnonnihil intercepit, cum quibus supra 25. annũ armis non iam de gloria sed de salute conflictauimus. Cæterum quum patria nostra Venetiarum ciuitas sit, ne me supra uerum eam extollere aliquis fortasse putauerit, quemadmodum de suis quidam nimia ducti charitate fecere, in medium relinquendam censui. Tenuit nos à reliquo litoris cursu aliquantum Veneta urbs: Quod (ut ad eum redeamus) Medoacus superior inde flumen perrumpit. Venetiæ regionis maritima descripta ora, quæ interius sunt, ad hunc modum se habent, uersus alpes Sacilum oppidum est sub quo Brugnera: Portusbufoleus, ac Mota castella in Liquentiæ amnis insulis posita sunt. Postea ad occasum ubi ex paruo quodam lacu Liquentia nasci uidet, castellũ est Casamata in montibus, à quo modico interuallo amnis Meschius emanat, oppidũ primo inangustijs montium Serauallenomine interluens, unde paulo post Sacilum in Liquentiam cadit, inter quos amnes Caneua castellũ est. Inde sed inferius torrens euoluitur iuniores Montegan am nominant, Coneglianum oppidum ad ortum abluit arcem in colle habens, qui Cogienses facile sunt, nam Plinius eos statim post Taruisanos meminit. Post illud ad eundem amnem Opitergium oppidulum nunc Ouederzium appellatũ, superiori ætate magnum atq; famosum, & cui classem Cæsaris ac Pompeij discordijs in mare mittere ausi sunt, quod Rhotarius Longobardorũ rex diruit: postea Grimoaldus alter rex euertit funditus, disperso per regionem populo: licet prius à Marcomanis excisum esset: hinc Monteganus in Liquentiam iuxta Motam uadit: prope quem, neq; ab Opitergio procul Caminum oppidum interijt, ex 34. unum in Euganea gente, cuius adhuc uestigia super sunt, ubi nunc eodem nomine uicus, quæ omnia in solo plano existunt. Item iuxta Motã ad occasum locus est qui Marsia nũc dicitur, quem nemus occupat, ubi (ad culturam enim modo deducunt) murorum fundamenta, & alia multa prisci operis monimẽta reperiuntur cuius fortasse interitu exortum est castellum Mota. In Plauem autem ad septentrionem Cadorbius à quibusdam Calorius, siue ut accolæ Cordol amnis inuadit per uallem sui nominis fluens quã Cadorem uocant, supra aũt Cadurbium in occidentali ripa Plauis Bellunũ oppidum est ubi amnis ponte iungitur, iuniores nunc Ciuidalem belluni appellãt in ualle situm, in qua sub eo 15. mil. pass. ad meridiem Feltria oppidũ insigne, antiquũ retinens nomen quod in epigrãmate ibidem legitur, modico à Plaue interuallo quo humiles quidam colles iacẽt. Verum supra his in radicibus alpium à quibus torrentes aliquot dimittuntur, nonnulla castella sunt quæ barbara habent nomina, quemadmodum & torrẽtes ipsi: inter quæ Boitestan ad Boitem amnem ex lacu prodeuntem, ubi plũbum nigrum in montibus eruit: sunt & Caurile, & Gardona, & alia, post quæ ad alteram partem Olauis orientem uersus, ex lacu quodam in montibus

supra

ſupra Sarauallẽ amnis Soligus in Plauem decidit, ſub quo lacu Acedum, id eſt, Ceneda oppidum haud obſcurũ in colle ſitum, & ad Soligum Collatum oppidum, alterum ab effectu ſic appellatũ, nam ſupra collem eminentem ſedet, & ſub eo Taruiſium urbs eodem nunc, ſed corrupto nomine, Treuiſium enim dicũt in ſpatioſiſsimo campo ſita, Sili amne diuiſa. Poſt ad Silis ripam iuxta Gallicam paludem Altinum clarum tum oppidum fuit, ſimilem Rauennæ ſitum habẽs, lana teſte Columella famoſum, amœnitate quoq; agri celebre: unde illud Martialis.

Æmula Baianis Altini littora uillis.

Qui locus modo deſertus atq; inſalubris eſt, nihilq; ubi oppidum fuit prę ter inane nomẽ. Poſtea Muſio amnis, cuius pars altera circa paludem Ruſtica dicitur, ex Taruiſanis montibus ortus ſub Acelo oppido quod Aſolum modo nuncupant in colle in defectu montium ſitum, præterit: iuxta Caſtellum francum delabens in paludem exit, inter quem & Silim Merzenigus fluit qui Anoalem caſtellum primo: inde Meſtrẽ haud longe à paludelambens in eandem mixtus quibuſdam aquis ad Mergariã turrim euadit. In ſuperiorem autem Medoacum Ciſmon amnis per ſaxa excurrens influit, ortum ſuperius circa Feltriam habens: in quem Arcinagus: Vauariusq; exigui torrentes delabũtur. Hinc aũt ſub Ciſmone procul Baſſanũ oppidũ eſt in faucibus eius uallis qua Medoacus fertur in plano ſitum eodem infuſum amne, inter quod & Acelum in colle Romanum caſtellum, nunc exciſum antiquo adhuc nomine uocitatum, ſub quo aliud Citadela ad orientẽ magis, parum à Medoaco diſtans. Inde ad eundem flumen uerſus paludem Limene caſtellum eſt ubi Medoacus Brentellæ foſſæ iungitur. Inferius uerò ſub Patauio urbe quinq; mil. paſſ. caſtellũ Strata nomine turris quo in loco foſſa ex Patauio in Medoacum fertur qua ad urbem ipſam enauigatur: ipſe uerò ad mare ambitioſus contendit, atq; quum infundi in id, ex aduerſo Venetæ urbis cuperet, iniecto aggere, qua nauiculæ traijciuntur, detorquetur ad meridiẽ quoad paludem immergatur. Poſtea eſt Medoacus inferior, Vincentiam in excurſu diuidens, is inter alias aquas quibus augetur ea pręcipuè eſt quę ex lacu Laſtego effluit paulo ſupra in montibus exorto, dein Reron (ſic appellant) ijſdem montibus emanans oppidum ipſum influens: & alter Teſena Monteganum ſecum trahens, qui antequam ingrediatur Medoacum, Arleſegam locum petit: inde Brentellæ commiſcetur: eſt enim Brentella foſſa in tranſuerſum deducta utrumq; Medoacum ſupra Patauium duobus mil. paſſ. iungẽs quod ab ea parte urbi munimento ſit. Non autẽ ut quidam noſtri temporis putat, Medoacus inde ſciſſus Clugiæq; ex aduerſo in paludem excurrens duplex factus ſit, hoc eſt, Medoaci duo (ut ſcribit Plinius) ob diuerſionem illam. Supra uerò in montium latere in colle inter Vincentiã Baſſanumq;, Maroſtega oppidum eminet: prodiens autem Medoacus inferior, Pata-

uinæ urbis meridionale latus abluit: hæc urbs Antenoris ædificiũ eſt, q̃d poëta poſtquã fontem illum ſuperaſſe Timaui. Hinc tamẽ ille urbem Pa- taui ſedesq́ꝫ locauit, inquit, quæ & Padua dicitur 25. mil. paſſ. à palude di ſtans, unde nauigationes aduerſo flumine habet, opulentiſs. atq́ꝫ nobiliſſ. quondam cunctasq́ꝫ regionis urbes excellẽs, uti Strabo & Liuius atteſtan tur. Hanc Attila Hunorũ rex diruit: deinde à Longobardis deficiens Agi lulfi regis iuſſu igne incendit, & ad ſolũ complanatur, ac poſtea erecta, nõ obſcura permanſit: in qua literarũ ſtudia uigent: Huius ager tritico ac ui- no bonus ſemper habitus eſt: nam Plinius, ſalice ex redolent Patauinorũ in paluſtrib. uindemiæ. Poſt Patauium, uertit ſe Medoacus ad occaſum ad caſtellum Bouolentã, unde recta in paludem fertur, ſed antequam ad hæc loca deferat, paulo ſub Vincẽtia ſcindit, occidentẽ uerſus. pars altera Cu- ſtozam uicum præterit: ubi ſaxifodinæ priſcis temporib. patefactæ ſunt, quæ adhuc miraculo à iuniorib. ſpectant, inde Ateſtem oppidũ petit ubi in duos diuertitur amnes quos unico uocabulo ſicut & hæc ætas noſtra, Vigiſonum, ſeu Togiſonum, uocauit antiquitas, nam ad utrũq́ꝫ modum ſcriptum apud Plinij exempla legimus: nos uerò corrupte, quem lacum Vigizolũ ex ſe facit, cuiusq́ꝫ in ripa antequã in lacu exeat Vigizolum & caſtellũ, in Atheſim per foſſam Budeli Lupi nomine, exoneratur: alteram uerò partem quę ad meridiẽ inclinatur Viginzonã uocat, qui curſu ſe Bre te ueteri ad Caſtellum Boletã iungit. Supra uerò Vincentiam in collibus Montembellum oppidulum, & inde alterũ Soauc q̃d amnis Albis à qui- buſdã Tramegna præterfluit in Atheſim cadit. contra aũt Montembellu ad Vincentinos colles Brendule caſtellũ eſt, ad fluuij fontẽ qui Nouus di- citur: cui Leonigũ oppidũ haud ſpernendum adiacet, q̃d in extrema col- liũ in eorũ radicib. iacet. et in altera eiuſdẽ amnis ripa, procul tamen, aliud Colonia nomine infimum, ſub quibus Montagnana celebre oppidum ad amnẽ in Vigiſonũ lacũ exeuntẽ poſita, ſub quo Ateſte nũc Eſte oppi- dum aquis irriguũ: a quo 5. mil. paſſ. ſecundo amne in lacũ Vigiſonum ut diximus defertur piſculentis auib. frequentẽ, inſulisq́ꝫ uento mobilib. ſub Ateſte Monſilicis oppidũ aliud à Longobardis & hoc unà cum Patauio flagrauit, arcẽ in ſaxo ſitã habens, q̃d fluuius Viginzonus radice colliũ lã- bens præterlabitur ex quo deductus in foſſam illi Riuerã dicunt, Patauiũ adnauigat, quippe ad ſolis ortũ colles ſupra Patauiũ 7. mil. paſſ. iacent, ui neis, oliuis, ac cæteris fructiferis arborib. referti: ubi & Apponus uicus fa moſus, eodẽ antiquitus nomine appellatus, q̃d latine beneficialis ſonat ad pedes collium poſitus, Liuij hiſtorici clariſs. patria, ubi aquæ calidæ ſcatu riunt ad uarios morbos perquam accommodatiſs. quas muro Theodori cus Gothorum rex cõcludi, ædesq́ꝫ ſuperædificari curauit, quarum Clau- dianus longo ordine meminit, ut,

Fons Antenoreæ uitam quæ porrigis urbi

Fataq́ꝫ

Fataq; uicinis noxia pellis aquis, & reliqua.

Lucanus uerò non uicum sed fontem Aponum uocat, ubi ait.

Euganeo si uera fides memorantibus augur
Colle sedens Aponus terris ubi fumifer exit.

Quibus in aquis teste Plinio uirentes nascunt herbæ. Similiter à Vincenti na urbe exurgunt colles pauci admodum, neq; eminentes multo quemadmodũ Patauini sunt, occasum uersus 15. mil. pass. porrecti, pari tractu cũ Patauinis excurrentes, relicta in medio conualle, nulla ex parte se cum alpinis coniungentes montib. sed absoluti undequaq; circumadiacente planitie. Ad meridiẽ igitur Patauinorum collium, Montagnanę, Atestisq; ac Montisilicis circiter 3. mil. pass. interuallo paludes ingentes diffundunt à fluuio Nouo ad Athesim usq; è regione Bouolętę extensæ, quæ ad septentrionẽ aggere, ad austrum Athe continent. Supra inter paludes ad fluuiũ Nouum ad ripã Athesis castellũ est Baldum nomine sub quo scisso Athesi insula quã Polesenẽ uocant, efficitur, in qua Abbatia castellũ & alterum Lendenaria: & Rhouigũ oppidũ haud ignobile Athesi infusum põtibus iunctũ. Postq; insulã ad eundem amnẽ in meridionali ripa oppidum est, Cauarzere, id est, caput aggeris, ab effectu ut diximus, in paludib. Descripta itaq; regione quæ proprie Venetia appellat: modo supra eam ad alpes Medoacorũ loca ponenda sunt: quando huic ad septentrionalẽ partẽ immineãt atq; per eam gentẽ eadẽ flumina quæ per Venetiam euagantur delabere paulo ante meminimus: licet regio aspera inculta ac modica sit ad orientẽ enim Plaue, ad occidentẽ Lauo fluminib. cõtinetur, hæc angustis discernitur uallib. quarũ apertior longiorq; ea est quæ nunc ab incolis Su gana dicitur, quam quidã contendũt Euganã olim uocitatã, per quã Medoacus superior fundit, in orientẽ primo, deinde ad austrũ per Bassaneũ oppidum, unde ad Venetorum paludẽ cursu penè recto it: ad hunc amnẽ in Medoacis secundo fluxu in dextra castella sunt. Perzene, Lieuegũ Burgum, Iuanium, & Scalla: inter quæ duo ultima fluuius in Medoacum fert qui modo Tesinus dicitur, loco per quẽ serpit nomen suũ relinquens, quo incolę Tesinaces appellantur, in istis tum Tesana oppidum fuit nunc uici aliquot nõ exigui, & qui habitant pastoralẽ agunt uitam, æstate in suis se cõtinentes, hyeme in Venetos descendunt pascui gratia, prata conducentes, quib. lac et caseus, proq; pane polenta omni uitę spatio cibus est. Verũ ad Medoaci leuã Enegum oppidũ iacet. Hinc aũt ad Lauum fluuium Sogozanum castellũ, & quædã alia minuta sunt, barbaris nominib. nuncupatã: siquidem omnibus huius loci incolis Teothonicus sermo est.

Cenomanæ gentis regio.

RElictis Venetis, occasum uersus Cenomani, inter Cisalpinos Gallos gens haud obscura campestrẽ regionem tenẽt: hanc modo una cum reliquis Gallorum Lombardiã, siue Longobardiã iunio

L 2 res appel

res appellãt: q̃d uocabulum ad Ciſpadanos etiã tranſit, his nanq; includit̃ finib. ad orientẽ Scultena & Mintio amnib. ex cõtrarijs regionib. in Padũ concurrentib. ad ſeptentrionẽ occaſumq; alpib. ad meridiẽ Apœnino. Igitũ in Cenomanis primo iuxta Venetos, Tridẽtinis Tridentũ oppidũ eſt nunc Trentũ, non ignobile in ualle per quã Athеſis fluit exiſtens, neq; eminens, pontẽ ſupra eundẽ amnẽ habens radit enim oppidi muros ad partẽ ſeptentrionalẽ, Gallorum ſtructura qui ciuili diſcordia ſedes proprias relinquẽtes, nouasq; ominati alpes in Italiã tranſierunt, Lepontijs proximi. nam Strabo, quũ Tridentinos nominaſſet, alia inquit ex parte Lepontij & Tridentini. Sub Tridento in eadẽ ualle in radicib. montiũ Rhoueredũ eſt aliquantulũ ab Atheſi diſcedens, cuius oppidi latus torrens ex ſuperioribus montib. prẹteriẽs Atheſim ſub eo intrat, poſtea caſtellum eſt Cluſa Veruca prius eodẽ montiũ latere ſub quo Atheſis præfluit, qua ex re diffi cilis ibi trãſitus fit, ex q̃ Verucã appellatũ cõtigit, dein qua colles alpium in planitiẽ deſinere incipiũt Verona ciuitas ampliſs. eſt 7. mil. paſſ. ambitu quã Atheſis latiſs. fluuius mediã diuidit, arcem habens in colle ex altera amnis parte, ex altera urbs in plano ſedet: hãc Galli cõdiderunt: deſtruxeruntq; Longobardi, q̃ immiſſo igne, eam penẽ totã corruere fecerũt. Sub qua haud longe fluuiolus Aureus nomine Atheſim petit. Ad alteram aũt Atheſis in alpib. ripã caſtella quædã, paruiq; amnes ſunt, inter quos Nus torrens (ſic uocant accolæ) per uallẽ quæ appellatur Solis excurrens. Inde lacus haud magnus S. Andreæ nomine intra montes concluſus qui in Atheſim riuulo poſt Rhoueredum exoneratur. Longe dein ſub Verona intra caſtellũ Baldum in altera Atheſis ripa Lignagũ prẹſentis nominis oppidũ eſt cum ponte rurſus ad occaſum Lacus Benacus aperitur, qui Gardæ nunc cognominat̃ ab oppidulo Garda ei impoſito, ad ſeptentrionem porrectus qua anguſtior eſt, nam duob. & 20. mil. paſſ. in longitudine cõſtat, tempeſtates nonnunquam maritimas imitatur: quod ait poeta.

Fluctibus & fremitu aſſurgens Benace marino:

Cingitur enim ubiq; altiſs. montib. præter meridianũ amœniſs. latus omnis generis arborib. oleis præſertim frequentiſs. Ipſeq; nobiliſs. piſciũ magna copia refertus in quẽ nõnulli parui ex imminentib. petris decurrunt riui: oppida uerò circũ in eius ripis, ad ſiniſtrã ſeptẽtrionẽ uerſus, unũ mẽtione dignum Riua ab incolis dicitur. ad dextrã introrſus paulo Peneda in ſaxo poſitum, interius uerò Archũ & hoc in acuta petra ad fauces magnorum montium quas obcludit, unde planities uſq; ad latum ſternitur, eam Mintius, nunc Sarcha amnis ſecat ortũ habens in Tridentinis montib. ad ſiniſtrã oppidi profundã uallem ſerpens, lacumq; plurib. oſtijs infundit. Poſt autẽ Penedam meridiem uerſus, Malſeſinum, Benzonum, & quod paulo ante diximus Garda, Bardolinum, Laziſiumq;. In altero latere ſub Riua, Madernum & in Receſſu Salo primariũ huius loci oppidum quod

aquis

aquis Benaci abluit. in meridie uero Manerbiū. Defenzanū. Riuoltella, et in peninſula Sirmio nomē adhuc priſcū retinēs antiquitatis etiā ueſtigijs memorabile, magis tamen poetæ Catulli cuius patria eſt, de quo ipſe ait.

Belle inſularum Sirmio: inſularumq́;

Ocelle quaſcunq; in liquentibus ſtagnis

Marisq; uaſto fert uterq; Neptunus.

Hodie maiori ex parte à piſcatorib. hominib. habitat. Poſt illud Peſcariā arx eſt minutiſs. ea in parte poſita quæ Mintius amnis ex lacu emittit, ubi ponte iungitur, leniter intra ripas arundinib. refertas fluit, eſſeq; eodem tenore cum ſuperiori, Bænacumq; permeare ſcribit Plinius: is lacum primo circum Mantuā implens, deinde in Padum prorumpit: Mantua urbs inſignis, uetus ac magna eſt, quod nomē poſteritas nō mutauit à muliere græca Manto nomine Tireſiæ filia ut antiquitas tradit denominata, quæ quū ad Italiā uenïſſet grecis ſocijs urbem poſuit, quam mœnib. Ocnus eius F. ex Tiberino Tuſcorū rege ſuſceptus circumdedit: unde Plinius ſola trās Padum Tuſcorum illud eſſe ædificium inquit, & Virgilius:

Ille etiam patrijs agmen ciet Ocnus ab oris

Fatidicæ Mantus, & Tuſci filius amnis

Qui muros matrisq; dedit tibi Mantua nomen.

Ipſa medio in lacu ſiue palude ſedet, quā ſuperfundit Mintius ex q̄ nō niſi pontib. ad eā uia eſt, circūquaq; fertiles adiacent cāpi: ut nō illud ocioſe eſt dictū. Mātua diues aruis: ſed nō minus felix ciue Marone: q̄d notat Silius,

Mantua Muſarum domus atq; ad ſidera cantu

Euecta Achiuo & Smyrneis æmula plectris.

A Longobardis maxima ex parte diruta. Poſt autem Mintij coniunctionem cum Pado, medio fere tractu antequā ille ſcindatur in flumina Hoſtilia caſtellum uetus eſt ſimili adhuc nomine cui per aggerē turrib. munitū ex agro Veronēſi iter eſt: ſiquidē paludes in ea parte amplæ ſunt, qua Padus naui traijcitur altera in ripa Reuero caſtello altero exiſtente. medio uerò ſpatio inter Atheſim Mintiumq; duo torrētes Tartarus priſco etiā nomine. quę & Philiſtena foſſa uocitabāt & Menacus, & alij quidā exiles in Tartarū corriuantes: unde haud procul ex earū aquarum cōmixtione paludes efficiuntur, quæ Septem maria Tartariq; ueluti nunc appellabantur diffuſæ adeo ut rectè quidē maria appellari poſſe uiderent, ſeptē enim uoragines in ijs depræhendebant, ſicut etiā nunc depræhendunt, accedentibus Atheſis Padiq; ſciſsionibus quæ modo paludes (non ita effuſæ uerſus mare erāt) ſex mil. paſſ. ſupra illud in Padū perueniunt, ſiue in eas ipſe euomitur, quū ſupinus alienis aquis feratur. Ad has paludes 12. mil. paſſ. à litore maris Adria urbs Græca Adriano infuſa amne ſita fuit Atria prius appellata, quo in loco multa uetuſta ſanè, ut murorum fragmenta. ac marmora iacentia ubiq; indicāt, uaſaq; complura, tum uitrea tum teſtacea æui

illius forma sanè admiranda quæ uel effodiunt, uel à piscatorib. immissis retib. per paludes extrahũtur: cuius adhuc urbis pars in insula palustribus aquis circumflua restat piscatorijs casis habitat, quæ corrupto uocabulo Adria Ari appellat, in quã tenuitatẽ qua deinde semper fuit Veneti Vrseolo duce, bello eam deuictã perduxerũt. Sunt quidã nostri temporis qui 7. maria, Venetorũ paludes esse putent, non aũt quas meminimus: nos uerò Plinio magis credimus: ipse enĩ ait, ubi de Pado loquit. Vrgetur quippè aquarũ mole, et in profundũ agitur, grauis terrę quanquã deductus in flumina, & fossas inter Rauennã Altinumq; pass. 120. mil. tamẽ quia largius uomit 7. maria dictus est facere, ac statim subdit. Omnia ea fossas fluminaq; primi Assagi fecere Tusci, egesto amnis impetu per trãsuersum in Atrianorũ paludes quæ septẽ maria uocant, nobili portu oppidi Tuscorũ Atriæ à q̃ Atriaticũ mare ante appellatũ q̃d nũc Adriaticũ. Similiter Strabo, Atriã quidem inclitã ciuitatẽ fuisse memorię proditũ est à cuius nomine modica transpositione sumpta & sinus appellatus est Adriaticus. Inde ostia plena, Carbonaria, Fossiones, ac Philistena: & quæ sequunt. Quare nõ mihi uidet septẽ maria esse Venetorũ paludes, tum quia Atria non Venetorũ paludib. adiacet, ex q̃ illis hoc nomẽ cõtingere posset: quippe non Atrianorũ sed Venetorũ, aut Gallorũ, nam & Palus Gallica, nõ aũt septẽ maria à Victruuio nominat, qui Galli paludib. ipsis expositi erãt, à quib. gentib uocabulũ accepit: tum etiã quia portus Adriæ haud in nostris paludib. sed procul orientẽ uersus (ut paulo ante scripsimus) in Adriatico litore consistit, itẽ q̃d ipse deinde ponit, ostia plena, Carbonaria, Fossiones & reliqua q̃ inter dictum portũ & paludes Venetas interiacẽt. Insuper q̃d magis procul à falso est, Venetorũ paludes nõ ex fluminũ abundantia, ut ait, licet isthuc multa inferant, sed ex marinis æstib. p uarias litoris portas replent qui quum ab reliquo mari subducunt, præter canales quosdã, reliquũ totum ueluti planities aquis denudatũ emergit, quãuis aquæ dulces perenniũ fluuiorũ in eosdẽ locos cõtinuo ingruãt: quarũ excursus per paludes canales excauasse uident: sed de hoc satis. ad ea quæ omisimus redeamus. Sequit ad Mintiũ ubi in Padũ influit, Gouernũ castellũ, et supra Mãtuã Vallezum Mintiũ lapideo ponte iungens: sub q̃ Goitum: & ultra flumen, ad utranq; Padi ripã castella duo Burgofortis ambo nomine, ubi ferrea catena amnis nauigatio prohibet. Iterũ ad septentrionẽ non lõge à Banaco occasum uersus lacus est, illi Ider uocãt apud quem castellũ sui nominis, quẽ amnis ex alpibus ueniens Chiessus nomine medium percurrens, longo excursu paulo supra Padũ Olio fluuio, torrentib. Touero, Degno, & Bicollo auctus iungit: quẽ etiã lacũ Chaffar torrẽs sub Lodrono castello in altiss. montib. posito inuadit: Chiessus sub Gauardo oppido scindit quam scissurã Nauiliũ uocãt, nõ procul à Brixia diuertentẽ, Olio ad Marcharũ castellũ cõmiscetur. adiacet Chiesso Monsclarus castellũ in colle,

cui

cui amplifs. iungūtur campi. Inde ad occaſum Brixia urbs potens claraq; in priſtino perſeuerans nomine, Genomanorū metropolis condita à Gallis Semnonibus qui Romam incenderunt teſte Trogo: Liuius uerò à Germanis tranſeuntibus in Italiam duce Cineo, quorum lingua apud nos ſpeculam deſignat: ex quo Catullus.

Brixea Cinea ſuppoſitum ſpecula
Flauus quam molli percurrit flumine Mello
Brixia Veronæ mater amata meæ.

Hanc interfluit fluuiolus Garza nomine in Mellum paulo infra Bagnolū caſtellum cadens, ſi adhuc Mello dicitur, iuxta urbem ad occaſum fluens, qui nōnullis a quis grandior factus in Olium cadit, nam & Mormam torrentē apud Peſatium caſtellum in ſe recipit. Inde Sebinus lacus eſt, Iſei nūc ab oppido ſibi adiacēte, quem Olius uetere notoq; nomine fluuius (quia leuioris eſt aquæ) ſupermeat, ſupra ex alpibus non longe ab Aduæ fonte, ex lacu Frigidolfo naſcitur, per uallem Camunegā effuſus. Padum irrumpit, imminet quo exoritur fonte Tonal caſtellū, cui ex oppoſita parte mōtis torrens qui Nus dicitur fluit, quem ſuperius meminimus, uallem ſolis à Camunega ſegregās, interiemus paruo diſcrimine ſed altus mons Sunt in hac ualle uici uillæq; complures, ſatis enim lata eſt, hinc atq; hinc ad mōtium radices, ex quibus riui ac torrentes in Olium per mediam excurrentem concauitatē præcipitātur. Quo aūt loco ipſe in Sebinum infunditur ad aquilonē (lacus in longum meridiem uerſus protendit) caſtellum Piſognum eſt: ſub quo Velum, Meron, Sali, Sulzam & ad exitum penè Olīj laſeuni. In altero margine Loure, Ripā, Auernole, Prador, & Sarnego, quę caſtella haud magni momenti ſunt. Sub lacu autē ad Olium oppidum eſt Palazolum amne ipſo infuſum. Poſtea aliud cum ponte ex quo Pontoliū dicitur ubi Cher fluuius ex paruo lacu Spino dicto ab oppido eiuſdē nominis, profluēs Olium ingreditur. Pauloq; ſupra alter minori orbe lacus Hendenis nomine, ambo in Caualina cōualle exiſtentes. Inde ad Olium Quinzanum: Pontemq; Vicum, & Senega caſtella ſunt: ubi Mello cōfunditur Olio. Hinc Oſtianum: & Canedum ab altero latere Sonzinū Bordelanū, Rebechum, Labina olim Bebryacus duab. iam Rom. cladib. notus infauſtusq;, et Platina oppida, et poſt cōmixtionem Olīj cum Pado oppidum eſt Viadana Vitelliana quondam parum à Pado diſtās, quod Vitellius direpta Cremona pro caſtris primo habuit, poſtea ut pro oppido habitaretur cōmunitum reliquit. Inde aliud ad Padum Caſſalem appellāt. Poſtea Cremona colonia uetus retinēs nomē iuxta Padum, foſſa ex Olio dicta urbē amplectente in Padum, emiſſa, qua Cremonā ex Pado ſubeūt, quæ urbs maxima clade Veſpaſiani principatu perpeſſa eſt: nō enim direpta ſolum, ſed etiā ſtupro ac cæde ſine ætatum aut dignitatum diſcrimine ab irruptione 60. millia armatorum, calonum, lixarumq; amplior nume-

 rus fce-

rus fœdata: insuper igne priuatis ac pub. immisso tectis incendio tota corruit: hunc exitum Cremona urbs memoranda anno 286. à primordio sui habuit: Quæ quum ægre tandem caput extulisset, Agilulfus Longobardorum rex iterum a d solū diruit. hodie uerò superstes ac celebris est. Relicta Cremona Serrius amnis ex superiorib. montibus per uallem sui nominis 20. mil. pass. longā defluens in Aduam prope Padum ad oppidum Pizegatonum acre nobile pontecp munitissimo Aduæ imposito uadit, orit Serrius prope castellum Berlinum ubi ferrum in fornacib. excoquitur, ex propinquis erutum. Item ad eundē in campis patentibus Martinengum oppidum. dein Castillionum, Postea in insula fluminis Rumanum: inter q̃d & Cremonā Romanengum, ad alterā ripam Mōzanega. Sub quo oppido non longe à fluuio alterum est haud ignobile. Crema nomine, quod Federicus barbariss. Imp. postquā Cremonā diruit (nam & ipse Cremonam adortus est) ædificauit, cui ad septentrionem necp longe palustris locus est, ubi Forum Iuguntorum oppidum temporib. priscis excelluit, feruntcp ibi adhuc licet pauca antiquitatis uestigia uideri: supracp ad amnē Riuum nomine qui Cremā diuidit Carauazum oppidum est, ille in Serrium cadit, inde Riuolta non longe ab Adua, Treuium et iuxta eundem Serrium Bergomum ciuitas eodem tunc nomine à Gallis cōdita, in eius situ oppidum Orobium uel ut alij Cenomanorū Barra interijsse Cato author est, unde Bergomates ortos fuisse: Cornelius autem eam ortam à Græcis, interpretatione etiam nominis, siquidē uitam in montib. degentes significat, est enim petroso in loco sita. Post dictā urbem flumen ex montib. labitur Bremus nomine in Aduā sub Trezo oppido cadens, ac ualli qua decurrit nomen reliquens, torrentib. nonnullis auctus frequentes in ripis habitationes gerens, in quem sub fonte paulo Zumelus breuis lacus exoneratur. Inde ipsa Adua amnis nobilis qui sic quocp antiquitus nominabat in alpib. ex monte sui nominis quondā nunc Mobrai dicitur: unde et Rhenus in contraria parte exoritur, lacum Larium in alpium radicibus tanto impetu percurrit, ut colorem nomencp per omnē lacum retineat, quidam quū leuior Laria sit non ei miscere, sed super natare dicunt, inde in Padum ad castellū Nouum infundit: fertur Adua per uallē quā incolæ Voltolinā dicunt, 60. mil. pass. longā ubi latior quatuor multis habitata castellis: nā qua demittit Bromin castellū est, ubi in proximo uico aquarū calidarum balnea sunt: secat deinde huius uallis latus dextrū ingēs fluuius Rontano, mine in Aduā cadens: item alter sub eo Puschlauinus ex eiusdē nominis lācu ab oppido ei imminēte profluens, lacus ipse circiter 10. mil. pass. in circuitu, sinistrū uerò Tartanus torrēs ad castellum Tallamonā in Aduam erumpens 11. mil. pass. à Lario: Est enim Larius lacus siue Comanus ab oppido nuncupatus, Benaco maior, à septētrione in austrum productus 60. mil. pass. ambitu, quidā Larius denominatus à greco uocabulo quod

est laros

est laros auis, quæ latine fulica dicitur, nam ĳs maxime abundat, etiam pi- scis ut scribit Plinius, in eum multi, exigui tamẽ, torrentes inuadunt ex cir cumadiacentib. montib. quorum cacumina castanearum arborum nemo ra habẽt: latera uineæ, oleæq́, radices uero syluæ in quib. ferarum uenatio nes frequentes: in margine autem lacus, castella considunt, quorum ad au strum Lechum ubi pons quo Adua trasmittitur utranq́ ripam iungẽs, ul terius in ripa quę ad orientẽ uergit castella in montib. (coronatur quippe montib. lacus undiq́ præter occidentalis ripa à qua, & si nõ magno inter- uallo, recedunt) Mandellum, Varena, Bolanum, Coreum, Prona & Volo gnum turris ubi Adua lacũ intromittit, Cenomanorumq́ regio ab ea par te terminat. Igitur supra eos ad alpes Bechunorum loca sunt: quib. ad au- rorã Medoaci in Lauiamne, ad occasum in Adua, gens montana per quã Athesis & alia quædã labunt flumina: siquidẽ post Lauẽ ad occasum Issa ra, & alter Sentinus, & Cassarus torrentes præsentis ambo nominis, om nes ab alpib. in Athesim descendentes non aũt Athesis in Issarã uel ab Issa ra in Adriaticum trahitur, Issara ex modico lacu in radice mõtis Pcenini; ut in Carnis diximus quem montẽ Preuer barbari nunc uocant profluit: nõ procul à fontib. Draui amnis. Item alius in contraria parte Athesinus nomine fluit Vennonum gentis terminus ad orientẽ, quorum adhuc ter- ra Vennost ab incolis nuncupatur, qui amnis nõ in Istrum ut quidam, sed in Ænum labitur; Ptolemæus in his gentib. quatuor tantum oppida po- nit. Bretina quod Brixina modo dicitur uersus alpes iuxta Issaram ad au- roram situm; Anauium ubi nunc Egna castellum haud procul ab eo loco quo Issara in Athesim exit, reliqua uero Vannia: & Carraca sunt quorum recentiora secundum eorum situm uocabula nõ reperiuntur, multa isthic loca cecidisse in annalib. nouis legimus, quod præcipuẽ Francos in hæc loca transitis alpib. descendisse, à quibus multa tum oppida, tum alia dele ta esse in quib. Fagitana, Cimbra, Ennemasse, Velonesq́ quod Velos mo do dicitur. Cæterum sub Bretina ad eundẽ amnẽ Chiusa castellum, & ad Athesim aliud Lauis eo loco q̃ eiusdem nominis amnis congredit Athesi positũ, superius uero Pienna Apianũ olim ad Lauem, & inter confluenta Issare Athesisq́ Bolzanum oppidum supra q̃d Serentina Sermiana quon dã, nunc ulla iuxta ipsius appellationis fluuiũ: ultra aũt torrentẽ Cassarũ; in ripa Athesis Maranũ oppidũ Maletum quondã. Similiter et alia nõ nul la haud mẽtione digna. Post igit Cenomanos ad occasum Galli Insubres sunt, inter Aduã Ticinumq́ amnes, ac ulterius ad torrentẽ usq́ Gognam (uocant sic incolæ) ex alpib. effusum qui non longe à Pado in medĳs cã- pis disperdit: qui & occidentalẽ Larĳ lacus partẽ tenent quorũ metropo- lis Mediolanũ eodẽ adhuc nomine, ciuitas potentiss. quidẽ ac populosiss. in apertis campis sita, uicatim olim habitabatur: nunc uero eximiæ digni- tatis urbs est, nam & cum nobiliss. Venetorum gente pluribus amnis de finibus

finib. uaria bella geſſit, à Gallis, temporib. Tarquinij regis cõdita: ſiquidẽ in Gallia multitudo abundans, Ambigati Celtarũ regis nepotes accepta ſorte ut regnũ gẽtib. exoneraret, Segoueſus in Hyrciniũ ſaltũ, Belouagus in Italiã nouas ſedes quærentes domo proficiſcũtur, iſte d. uerſarũ gentiũ multitudinẽ ſecũ ducens haud procul Ticino flumine cõſedit, ubi quum agrũ in quo ſteterat Inſubriũ appellari audiſſet, felici omine indutus urbẽ condidit, Eduorum antea pagus, quam Mediolanum appellauit. Hanc ſicut & alias nõnullas Attila Hunorum rex deuaſtauit: deinde Longobardi: Gothiq́ ac poſtea imp. barbariſ. ſolo proſtratam reliquit. Poſt autem ſupra in montib. Grauarũ alpium, ac earum initio oppidũ eſt inſigne cui nomẽ Belenzona, quæ Axima urbs antiqua eſſe poteſt ratione ſitus, in Cãtianorũ gente alpina, in ualle quæ Lauentina dicitur, cuius occidentale latus Ticinus fluuius abluit, orientale rupes muniunt, fuit etiam iuxta Cantianos, & Inſubrum parua gens Caturgidorum, in quib. ciuitas Eburodanum circa Verbanum lacum, quo in loco æs in metallis exquiritur. In meridionali aũt ripa Larij Comũ clarum oppidũ à Gallis Orobijs, quidam Cenomanis conditũ, grẹcam habens interpretationẽ quemadmodum in Bergomũ diximus, Rom. colonia à diuo Iulio ultimo loco deducta in qui bus quingẽti illuſtriſ. fuere Grẹci, author eſt Strabo, ex quo nouũ Comũ deinde appellatũ eſt: in amœniſ. loco poſitũ, adeo ut ad ſolas delitias excogitatũ uideatˀ, nam à fronte pulcherrimũ lacum, à tergo campeſtria culta & omni genere fructuũ feraciſ. habet: accedit etiã aër ſaluberrimus iucundiſsimusq́ cui neq; miracula & ea quidẽ gratiſsima deſunt: nam ab eo haud longe fontẽ largũ oriri in monte ambo teſtantˀ Plinij, qui per ſaxa decurrens in Lariũ decidit, huius mira natura, ter in die ſtatis auctib. ac diminutionib. creſcit decreſcitq́. Poſt aũt Comũ Briſsia torrens lacum intrat, neq; longe ab oppido. Inde ad Comi dextrã ſecus lacũ caſtella in collibus ſunt Villanen, Riua, Rhes, & Lexen, ad leuã uerò in parte occidentali Burgouicus, Tremezũ, Menas, Auarena, & in ardua petra Mus, Dunge, Grauidone, Domas, Soregum, & in extremo angulo ad ſeptentrionem Semoleg, ſub quo Mera amnis ex ſuperioribus mõtibus Clauenã oppidum interſecans in lacũ influit quib. montibus iuxta fontẽ amnis oppidũ dirutũ iacet Curia Rhetiorũ quondã (ad Retiam enim prouintiã pertinet) Caſtel nũc Marmorer appellatur. Ad meridiẽ autem huius lacus regiuncula eſt Monsbriganzis nuncupata frequẽs uiculis, ubi optimum uinũ naſciẗ, in qua non procul à Como Eupilus lacus eſt, qui Montiſorſani, ſiue Buſis à caſtello ei proximo ad auſtrũ: & alterum ad ſeptentrionem Monguzum: ex quo lacu Lamber amnis effluit. Sub Lechum ad flumen Aduam, Breuium: & Trezum, caſtella ſunt. Poſtea Caſſanum, & ſub eo Laudepompeia inſigne oppidũ, quod antea à Gallis Boijs conditum fuit qui Laudẽ uocauerũt, dein à magno Pompeio qui piratas colonos quos nauali bello

uicerat

uicerat in eam deduxit Pompei cognominatur: fæcitq; ut Ligurum ferocitati bellicosiss. homines ueluti propugnaculū quoddā oppositi essent. distat enim æqualib. prope spatijs à trib. ualentiss. urbib. Mediolano, Ticino, Cremonaq; q̄d quum dd etū iaceret, ex eius cinerib. aliud Lodū nomine 3. mil. pass. ab eo Federicus Imp. Mediolano exciso ędificauit, pontē turri munitum Aduę impositū habens. Postea in Padi ripa Castellū Nouum, Lamber fluuius Pado miscet̄ apud Somaiā castellū, ad cuius fluuij occidentalē ripam sub Como oppidū est egregium Monza nomine, olim Mogontia ut uetustiss. ibi literæ saxo insculptæ attestant̄, quæ hæc sunt. TERTVLLIANVS VETERANVS LEG. XVI. CVRATOR CIVIVM ROM. MOGONTIACIS. Quod Theodoricus Gothorū rex ampliauit. Post illud Marignanū est ad eundem amnē. Sequitur in radicib. alpium Verbanus lacus qui maior nunc appellat̄, per quē Ticinus amnis deuoluit̄ fontes supra inalpib. habēs monte qui à iuniorib. S. Gotardi nuncupatur summo è uertice demissus: ex q̄ alter Rhuis nomine ut in Belgica diximus in Rhenum uadit: sed antequā Bellenzonā Ticinus attingat, Moezā amnem Suizarorum in hac parte terminū ex superiorib. montib. procurrentē secum trahit, inde Ticinus lacu egressus (grandis sanè) in Padum influit, Aduę natura similis, nam quū dulciorem aquā deferat, Verbanā superfluit. Verbanus ex sese lacū alterū paruum quidē parturit ad austrū existentē qui S. Iulij dicitur: quib. nonnulla castella apposita sunt. Verbano ad ostium Ticini in parte orientali q̄ altiss. attollitur montib. Magra: & ubi in Luganū scinditur Lauē. Est enim Luganus lacus magnitudinis haud modicæ, sed adeo tortuosis anfractib. recessibusq; implicitus, ut eius circuitus mēsura cōmode tradi nō possit, q in Verbanū Litessa fluuio exonerat̄, cui in promontorio Morchū castellū imminet: item Luganū à quo lacui nomen est. Postea Valsoldū, Prolezū, Ostenum: Campionū, Bison, Condelanū, Brusinum, Portumpontē, & ad fluuiū quo in Verbanū exit Varese. Hinc aūt ad occidentalē Verbani partē quæ plana tota est, Gardola, Caruiū, Ascona cum fluuio, Brixigū, Canobiū cum fluuio, Pallanzanū, & ultimo loco ubi sinuatur litus Mergotium à quo quidā lacum denomināt: quæ castella in hac parte omnia in plano sita sunt: ad occasum uerò & ubi se lacus insinuat quo Vergontam torrentē recipit, qui ex intima uallis ruit, non procul lacus S. Iulij etiam in se angusto ore trahit: circa quem hæc sunt castella Amagna, Acabium, et Aimon, in recessu uerò ad orientem Bozium, hinc ad meridiem Vpai, & Apella: in medio uerò lacus insula est in qua castellum S. Iulij à quo lacus nomen habet, & ubi Verbanus se arctat ut inde Ticinum expellat Arona oppidum, & in altera ripa contra Angiera ambo in eminenti petra sita, & sub ijs Sextum, ubi Ticinus post lacum esse cœpit. Postea Castelletum Ticino diuisum. Inde ad eundem amnem in ripa septentrionali, Vrbs Ticinus magna ac nobilis eodem nomine cum amne cui

ne cui appoſita eſt, quatuor mil. paſſ. à Pado abſens, quę nunc Pauia dicit à Gallis Inſubribus condita pontem habens lapideum amni impoſitum, ſitu & aëris ſalubritate amœniſſima, quam Attila primo: deinde quum inſtauraret Odoacer Herulorum rex: poſtea Salodus Pannonioru dux, ferro peremptis ciuibus immiſſo igne ad ſolum uſque complanarunt. Verum inter Ticinum, & Lambrum flumina ubi Mediolanum eſt, ſed Lambro propius, foſſa quæ Nauilius dicitur abunde profluit, initiū ſub Verbano lacu aquā ex Ticino hauriēs in Lambrū Mediolanū primo præcinctum terminat, ad cuius dextram Liginiforum ut appellat Plinius, Gallorum ędificium fuit, idq; Cato memorat, Lignanum noſtrates dicunt. Sed inter amnea etiam regione caſtella multa & oppida quædam ſunt: ſicut inter Aduam & Lambrum, Vilmercatum, Melzum, Gorgozolla, ſub quo foſſa eſt manufacta prope Caſſanum ex Adua transq; Lambrum Mediolanum petit. Inter autem Lambrum Ticinumq; primo uerſus montes ad occaſum, Cantu, Carchanum, Marlianum, Galleranum, Somma, Lona, & Buſti. Item Cuzonum, Caſtenum, Rubechum, & Biagraſſa quæ in collibus ſunt, qui ab ea parte ad Ticinum iacent. Poſtea Binaſcum ea impoſitum foſſa qua ex Mediolano recta Pauiam fertur. Vltra quam Belzoioſum: & in tumulo, S. Columbanus, & ad Padum, Sanctus Iacobus, neq; à Pauia procul Rhena ſunt. Sub Ticino uerò labitur Graualonus, is iuxta caſtellum ex ipſo Ticino exit, ac in eundem nō procul ubi ipſe in Padum erumpit, influit, inſulam efficiēs, in qua Cerea: Mortara: & quod diximus Vigeuenū, caſtella ſunt, trans itaq; Graualonum Nouaria urbs eſt & ſuperioris & noſtri temporis nomine, tempore Plinij Pagus ex Vertamacoris Vocontiorum ortā ait, cui Cotiarum alpium altiſsimi montes, ac omniū totius Italię eminentiſs. poſt tergum ſunt. Sub qua Gogna torrens elabitur inter quem & Graualonum in radicib. alpium unde ipſe prodit, Cochium: poſtea Triuium, & ad ipſum Vignalum, & ab eo longe Nebloſa caſtella ſunt. Sub iam dictis gentibus Galli Libici ſunt ad uſq; Seſſiam amnem in his oppidum eſt Glaumellum inſigne olim: ad breuiorem modo orbem redactum Laumellū ad amnem Gongam ſitum: Inde gentis terminus Seſſis fluuius ita etiam nunc uocatus ex alpibus per uallē Taranteſsiam, Vercellarum urbis latus abluēs in Padum uadit. Plinius Vercellæ Libicorum ex Salyis ortæ, haud procul à radicibus alpium, urbs olim potens, & quę ſuperiorib. annis aurifodinā habuit Euſebio teſte: & Plinius in Vercellenſi agro lex cenſoria cauebat ne plus quinq; homines in opere auri fodiendi publicani haberent. Intrat in Seſſiam Saruus torrens ſub Vercellas neq; longe in cuius dextra Andurnum: in ſiniſtra Bedulum oppida ſunt. Sed præter iam dicta caſtella, alia quædam ſunt ut Burgum, Romagnanum, Bicella, Confienza, Paleſtrum, & ad amnem Seſſiam, Villata, & in ripa Padi Saturnana, & Bremium: horum ad occaſum

alpes

alpes Cotiæ à Cotio rege dictæ sunt, quæ ut Marcellinus perhibet, perdomitis Gallis solus in angustijs latens locorum asperitate confisus denique in amicitiam Octauij principis receptus est, qui muneris uice compendiarias & uiatorib. opportunas, medias inter alpes uias extruxit: quo defuncto in prouinciæ formam Nero redegit.

Salaßiæ gentis regio.

HInc est Salassiorum regio ad ripam usq; secundæ Doriæ, prisco ac recenti nomine fluminis, quæ pars modo unà cum subsequentib. alpinis gentibus Pannonios, hoc est, pes montis ab incolis appellatur, continetur q; intra Lombardiæ nomen, magna quidem ac rupibus maiori ex parte aspera, omnis quippe ab imis alpium radicibus in cacumina porrecta extenditur: ubi eorum profundā uallem agrumq; arcta ac difficili uiá, inaccessa undiq; saxa præmuniunt, qua qui ex Italia in Galliam transeunt, iter est: inde bifariam diuisa, una quidem per alpium summitatem qui Pœninus tum dicebatur, nunc S. Bernardi in cuius uertice sacellū est: altera per Ceutrones, id est, Tarātesios prolixior: quibus angustijs ac difficultatibus muniti Salaßij se continebant, uectigaliaq; à prætereuntibus accipiebant, apud quos aurifodinæ erant: unde postmodum à Romanis expulsi sunt, præter eos qui montium excelsa insidebāt latrocinijs intenti, quos deniq; Aug. funditus deleuit. In his gentibus Augusta prætoria colonia est, quæ sic adhuc dicitur in radice mōtis sita, ubi uallis quā ad eam iter est diuortiū facit, uiarum altera Graia, altera Pœnina dicitur ambo in Narbonensem ducentes: dextra quæ nunc Tarantesia uallis nominatur in Allobroges: leua in Prouinciam, qua Hannibal in Italiam descendit: sed antequam ad Augustam penetretur: Eporedia colonia est Doriæ amni apposita, Inurea nūc, quod oppidum teste Plinio Sybillinis libris à populo Roman. condi iussum: Eporedicas enim Galli bonos domitores equorum uocāt: Hinc ad urbem Vercellensem fossa manufacta intra colles deducitur, cui castella hinc inde sunt, ad orientem Liuornium, Bianze Salugia, ad occasum Samzermanus, Santia, Cauaglia, Viueron, Piueron, Moncrauello: in hac uia lacus haud magnus iacet. Postea uersus uallē quā ad Augustam prætoriam itur unde Doria elabitur Ocelum antiquo nomine oppidum Garocelorum qui Lepontiorum populi sunt apud Ptolemæum, nam Strabo Lepontios in Rhetis locat, ubi ab ea parte, quæ Cotiorum erant, terminabātur quibus Caturiges hærent, populi alpini omnes. Item Astubia, Gatinara, La mota, & orientem uersus Moranum. In ripa uerò Padi Trinum, & ad ingressum Doriæ in Padum Crescentinum. oppidum nobile. Sub Doria autē quæ Baltea cognominatur (duæ quippe sunt Doriæ ut statim apparebit) castella sunt Vopium, Calusum, Mazanum, Marzenascum, Candia cui modicus subest lacus, Geruasumq; omnia in tumulis: & ubi Orchus amnis in Padū uadit Ciuasiū insigne op-

pidum: & ubi oritur Castellum forte: cui amnis alius Mallus nomine ex iisdem montibus nascẽs iungitur ad castellum Sancti Benedicti supra autem, locis istis alpes quas Graias uocauit antiquitas imminent, à Grais ut inquit Plinius qui ab Herculis exercitu in ipsis remanserunt. Hercules enim ab Iberis in Italiam tendens, iterq; per alpes faciens, difficiles aditu, asperam uiam strauit, ut postea exercitibus cum iumentis impedimentisque facile iter esset. Post autem Morgum nunc Orchum fluuium, alius est qui Sçura dicitur, eodem etiam uocabulo apud antiquos, ex alpibus cadens in Padum intrat. Sub quo Doria altera cognomine Riparia in alpib. Cremone monte, nunc Senesa iuxta Pœninum ingentem lacum exoritur neq; procul ex fonte altero cõtraria ex parte Druentius: Doria intra alpes delabens Sangono fluuio nunc Suana secum tracto in Padum uadit, ubi Augusta Taurica est Roman. colonia, antiqua Ligurum stirpe, ingens etiam nunc oppidum, nobileq; quod isti Turinum uocant unde Padus nauigari incipit: non longe ubi industria urbs Bodicomagum ueteri appellatione fuit, ad Sangonum amnem Segusium oppidum quod Susa modo dicitur est, ubi Cotium finit nomen: proximumq; oppidi mœnibus sepulchrum Cotij reguli fuisse fama fert, duplici tum ueneratione cultũ, quod iusto moderatione rexerat suos, & ascitus in societate Reipublicæ Romanæ quietem genti præstitit sempiternam: oritur Sangonus amnis in alpibus ubi oppidum Esena est. Post quem alter Clusinus cui Pellexe torrens iungitur præterlabens Vmbriascum oppidum in Padum infunditur: ad Clusini fontes in alpibus Præsella: & inde ad eundẽ Peroza castella sunt: & ubi Pellexe oritur Hospitale castellum in monte. Postea ad dexteram amnis Mombobium: Brigantinumq; modo Bricaram dicitur: & antequam Clusino iungatur Pinarolum. Sub Taurinum autem ad Padum castella sunt Chargnam, Panchaler, Villafranca, Rhouellũ, Paisana, & Cristum: hæc duo ultima ad torrentem quendam in Padum exeuntem posita sunt. Præter quæ uersus Ligustici maris litus Nerusiorum Nerusium & Vintium oppida sunt postea Suetricorum Salinæ castellum, mox ad mare magis Vendiatiorum Cemenelum: & Samitium oppida: ubi nunc, uel quod illa sint, uel quod alia ex locorum mutatione dici possint, oppida in istis populis sunt: Clans haud procul à Varo amne, in quo Italiæ litus à Narbonensi diuidi initio diximus: & penes ipsum Gilesta, & circa mare Aspermons: Torrectaq; in præruptis quælibet petris sita: quos populos Plinius capillatos appellat, ex quo Lucanus.

Et nunc tonsæ Ligur, quondam per colla decora
Crinibus effusis toti prælatæ comatæ.

Prius enim Ligures quam modo regionem latiorem tenebant, ut in Narbonensi diximus.

Taurinæ gentis regio.

POst autem citra Padum, dictos iam populos contra, Taurini alteri populi sunt usque ad Trebiam fluuium porrecti, appellabanturque Ligures circumpadani. In quibus primo ad alpium radices (colles enim cis Padum alpium radices sunt, quum initio Padus ipse medius per infimas alpium petras deferatur) Vritinum castellum est unde torrens modici cursus in Padum ad Montenfortem intrat. Inde procul in Padi ripa castellum Fortepassum, supra quod Varaita amnis: & alter Maira non procul à Pado in ipsum penes Moncheler oppidum coniuncti influunt: & ubi coniunguntur, Rachones castellum: aliudque inter amnes Arpiasa. Item Lamanta, & Sam Petrus ad dextram Varaite, & ubi Maira oritur Colla: indeque ad leuam Dragona, ad alteram ripam Volsca: & Saluzia magnum oppidum. Post autem Monchaler in Padi dextra castella sunt, Sactus Morus: Castiglionum, Gassum, Sanctus Sebastianus. Verua, Caminum, Ponscuræ, penes quod in Padum Scura fluuius uadit. Inde Casal sanuas egregium oppidum regionis caput, Marchionisque (sic enim loci principem uocant) sedes. Postea Grana paruus amnis apud Calianum exortus in Padum ad Pomai castellum intrat: mox Valẽtia uel Valentinum oppidum Forum Fuluij antea dictum: licet quidam uillam Fori esse arbitrentur, nam in uetustis eorum scriptis uilla Forifuluij legitur, ubi & antiquitatis multa reperiuntur uestigia: distat ab Alexandria quatuor millib. pass. uersus Albam. Inde ad orientem Valentiæ Basignana oppidum est, Augusta Batianorum quondam, ubi Tanarus in Padum influit situm. Hæc Taurinorum pars intra Padum Tanarumque regio hac ætate est quæ Monferratus dicitur, & est in Lombardia cum antedictis, terra inæqualis attamẽ frugifera omnis. In ea interius à fluminib. castella in tumulis sunt, Chier, Villanoua, Finale, Lugium, Burgius, Sancti Martini, Monbel, Sanctus Georgius, Moncalui, Vignale, & inter Granam & Tanaram flumina, Sanctus Saluator, & Fonzanũ, Tanarus amnis nomen adhuc priscum retinet, in Apœnino è regione Albingauni, & ab eo sex mil. pass. apud Ormeiam uicum exortus duodecim in se torrentes antequam Padum immergatur recipit, octo ad sinistram: ad dexteram quatuor. In hac itaque parte amnis castella sunt, Garexum, Ceua oppidum nobile, Carru, & Sancta Victoria, in sinistra Bagnascum, Noxetum, Beni, & ad confluenta Scuræ cum Tanaro Caraschum. Oritur Scura apud Dimie castellum, cui amni Sandalmazius imminet, castellum enim in monte est, mox Cuuium: ubi in Scuram torrentes duo in excursu iuncti exeunt: prope fontem unius Antragerium castellum est: & ubi unà congrediuntur aliud Rochagiua nomine, & post Cuuium, Fossatum inter quem & Tanarum, Modenimum oppidum haud obscurum, ad leuam autem Scuræ neque ab eo procul Sauianum. Superius uerò Polenta clarum quondam oppidum, ubi

M 2 nunc

nunc Polentia turris, & post dictorum amnium confluenta Alba Pompeia ciuitas quæ sic adhuc uocatur, infusa Tanaro est. inde in amnis dextera Barbarescum, Naiue, Castegnola, Isola. Postea Brebus torrens in Tanarum influit circa Cortoneiam castellum exortus: cui Trem, Ancisa, & Rhobeta castella adiacent: ad alteram uerò partem Gurena, Maiam, Gunonum, & ad torrentem exiguum in Tanarum Antignanum: uerum ad fontes torrentis Canachium. Sub quo Carmignola oppidum, neque ab Alba Pompeia procul, & in medio torrentis lapsu, Sanctus Damianus. Superius autem ex aduerso penè Brebi torrentis, duo alij ad Astam coloniam concurrunt ubi uno immissi alueo in Tanarum cadunt. Asta urbs clara est prope Tanarum sita quæ sic etiam nunc appellatur. Item ad eundem in dextra ripa est, Zam, Rocha, cui ad orientem castellum Rochier, & Rocheta, & Mas, moxque Alexandria oppidum insigne, licet posteriori ætate ortum, siquidem per tempora Federici barbari Imperat. Mediolanenses i Placentini: & Cremonenses: quibus à circumstantibus populis cura & loci ædificandæ urbis demandata fuerat ut esset Ticinensibus, Dertonensibus, Liguribusque circum Padanis infesta (fauebant enim Imper. contra Pont. Max. Alexandrum in cuius honorem: & hostis obprobrium, nata urbe Alexandriam uocauerunt) quam Tanarus diuidit: in quem paulo post Burmia torrens, Vrba prius, & in hunc Lemo recepto cadit: oritur Burmia apud Mellesum castellum, cui Burmiæ in leua Turris castellum est, & Bobium eo in situ quo Libarnum olim oppidum fuit. est & Aquæ statiellæ famosum oppidum, ab aquis eo in loco manantibus quæ morbis auxiliabantur uocabulum deducens, nunc Aqui nomine, quod Burnia medium excurrit: namque terra inter Tanarũ Scriuiamque flumina quam Burmia secat Statiellorum prioribus temporibus uocitabatur. Post autem ostium Brumariæ Montemcastellum, & ubi Tanarus in Padum exit Sari, uerum in sinistra supra Alexandriam, Lapræda, item ubi Vrba torrens incipit Fiascon castellũ in monte & ad Lemi caput Gauium, ubi autem Vrba in Burmiam Noue. Hinc Scriuia torrens ex Apœnino quemadmodum & alij quos diximus profluit, sub Taiollo castello exortus: cui ad leuam castella in petris imminent Busala, Burgus, Ronco, Isola, Arqua, Serauallisque ex aduerso aũt Stasam, quousque Scriuia per uallẽ saxis asperã labitur, qua in Liguriam transitus est: ante uerò quã Scriuia in Padum exeat castellũ nouum opulentissimũ in dextra habet: & in ostio Zelura, fuitque Iria ac Barna tum oppida. Vltra autem torrentẽ hunc Dertona colonia insignis quondam ciuitas & mentione digna, iuxta quam uetus Derto fuit, eam Imp. barbariss. diruit, medio inter Placentiam & Genuam itinere iacens ab utraque 50. mil. pass. distans ostea Coronus torrens ex Apœnino in Padum uadit ubi Idoxi uicus: & medio excursu castellum Pontecoron, item Castellar uersus montes procul à torrente mox torrens

alius

alius Saffora nomine Iria quondam simul cum oppido in eius sinistra Vogera nunc dicto, ubi antiquitatis uestigia nonnulla apparent, torrentulus exortus habens in Apœnino ubi Vorcum castellum, & ubi in Padum è regione ferè Ticini influit Pancharanum. Hinc Placentiam uersus custodia oppidum interijt, sequitur ad Padum Arena oppidum, inde torrens Copa & à quibusdam Vtidon breui tractu, cuius in dextra Tronconara, & Clastidium uicus olim à Roman. incensus, nunc Claustrezum oppidum, & Stradella ubi olim secundum situm Iellia oppidum fuit: & ad ostium torrentis in Padum Balbianum, & in medijs campis Bosenascum et in Padi ripa Stella, inde Tunus exilis fluuius in Padum exit: iuxta quem Trebia ex Apœnino in Padum defertur, habens ad fontes Montembrunum castellum haud procul à fonte Scriuiæ, & supra dictum castellum, in dextra fluminis Iouegnum, & Otunum, in sinistra autem Organascum contra quod Auantus torrens Trebiam augens, se prius ab altero Algretia nomine irrumpit: & in congressione Auanti cum Algretia castellum est Sancti Ioannis, item in Trebiæ sinistra Bobium Cotianum cognomine Padum Runcouerum.

Aemiliæ regionis situs.

POst igitur Trebiam orientem uersus ad Scultenam usque fluuium inter Apœninum Padumque altera togatæ Galliæ pars fuit: quæ dein Æmilia regio dicta est, quoniam per eam Æmilia deducebatur uia, nunc autem Lombardiæ pars, ut in Cenomanis diximus, huius regionis prima urbs Placentia est ueteris ac noui nominis Roman. colonia, magnatum quidem ac celeberrima trib. mil. pass. à Trebia iuxta Padum loco cāpestri sita, in quam Cornelio Scipione patre Aphricani prioris & T. Sempronio longo Coss. sex millia hominum noui coloni deducti sunt, ut opponerentur Gallis qui eam partem Italiæ tenebant Asconius author est, quam quum Galli inuasissent, diripuerūt primo, deinde per iram magna ex parte incensa uix duo millia hominum inter incendia ruinasque reliquerūt Liuius Castellum Emporium prope Placentiam esse ait opere ualido muuitum: quod non aliud est, si modo extat, quàm Ponsnudus, ita nunc ab incolis appellatur, ad Nuram siue ut alij Niuolam fluuium quinque mil. pass. à Placentia in Padum quatuordecim ab eadem influit, cuius ad fontem sub Apœnino Noxeum castellum est. Post ad sinistram, Rouengonum, Riua, postea Clauena fluuius longo tractu in Padum exit, inter quē & Nuram iuxta Padum Canorsi castellum est, dein Larda torrens cui ad fontem Vigollanum castellum imminet: & in sinistra aliud Arquata nomine uino inclytum: postea in dextra Fidentia quondam, nunc Fidenzola nobile oppidum, mox Columba: & prope Padum Soagria. Hinc Tarus flumen in Padum cadit, in quem ad sinistram Conius torrens è regione Fo-

ne Fornouij oppidi influit: inter hos amnes neque longe ab eorum congressione Rocha castellum est in acuta petra situm superius Burgus Sancti domini oppidum non inualidum ulteriusq́ uersus Padum Boschetū ad exortum uerò Conij in Apennino castellum est Ruinum: inde in sinistra Carisius in colle: inter q̄d & Noxeum, Cornulum in petra paruus torrens in Conium uadit, cui Scoparius castellum adiacet, & supra eius ostium Ramugola. Item ad Tarifontes (propinqui Conij initio sunt) Zizum castellum est in monte, inde ad leuam Compianum, Bargonum, Solignanumq́ in quorum medio in amnis dextra Alpenum. Supra autem Fornouum, Caruna, & in sinistra castellū Gelfum inde in altera amnis ripa oppidum Sanctus Secundus & Regazola non procul à Pado: in cuius ripa circiter mille pass. ab ostio Tari Torreselle castellū. Sequitur Parma fluuius ex Apennino duobus diuersis fontibus ad castellum Belforte iunctis Pado ad Colornum castellum committitur, huic in excursu obijcitur collis quo præcincto insula efficitur, in quo Tizanum castellum est, inde ad sinistra in aspera petra Tunisclarà sub quo uersus Padum in petra Felinum, et ad orientem retro in montibus castellum Bresignana noua nomine: inter quæ Bagantianus torrens in Parmam uadit quo augetur, licet ille contractus sit, cui ad initium Calistanum castellum est. Post autem torrentem Parma Romana colonia ab eiusdem nominis amne diuisa, idem semper cum fluuio nómen habens, tenuis imposita campis, post Parmam Nicia amnis apud antiquos, nunc autem Lenza in Apennino exortus, in Padum decidit. Huic in dextra montibus primo castellum Beluedcr, postea Rosana & Montechium,, & in sinistra uersus montes Guardasonum. Inde Padi margine ab ostio Niciæ mille pass. Brixellum oppidum antiquo adhuc nomine, à Longobardis captum & incensum ex quo ad breuiorem formam redactum est. Item castellum Guardascallum, quod nunc Guadala dicitur, in eadem Padi ripa: retro uerò à Pado Tanctum noui ue tustiq́ nominis, Couriagum, & Sampaulo castella sunt. Inde Crustullus amnis ex Apennino cadens Tresenaram torrentem recipit, alteri Canosa, alteri Sarzanus castella in montibus prope eorum fontes adiacent, & in medio antequam coeant Paolle. Supra uerò Tresenaram circa coniunctionem Grossetum, inde Mozadella. Postea ad Crustulli dextram Regium Lepidi Romana colonia primæ adhuc appellationis à Lepido ædificata unde illi cognomen est, opulenta ac potens quondam: in cuius foro quatuor millia hominum, eius legionis quæ in præsidio missa erat, ob interfectos per scelus ciuitatis primores securi percussi sunt: per decem enim annos obtinuerunt eam, quam urbem longissima fossa quæ Tarra modo uocatur diuidit, ea manufacta est, aquam ex Gabello fluuio in Crustulum antequam in Padum fluat deducens: cui fossæ primo sub Regio

castellum

castellum est Arce: superius Bagnolum, & inde Butifreum, & ubi iungi-tur Crustullo Rezolum, & ad ostium Crustulli ad Padum castellum Lu-cera, sequitur Gabellus fluuius qui nunc Sechia dicitur, in quem primo circa Apœninum Dollus torrens ad Salcinum oppidum, ad quem in ra-dicibus montium Fraxanorum: & in ipsis Pelegrinum castella: sub hoc Regnanum, item augetur Gabellus sinistrorsum post Salcinum Lusento torrente & inde altero Regiolo, ubi urbs Nuceria olim, nunc Ruberia ca-stellum in plano, quæ cum à Romanis caperetur Nucerini ad internitio-nem cæsi sunt: interfecat Regiolum torrentem fossa Tarra ad castellum Arcem: sub quo Scandianum ad dextram, & Zessum, & Bæse, & in A-pœnino ad eius fontem Castellumnouum. Inter autem fossam Tarram & Gabellum Corezum undecim mil. pass. à Regio: & alterum Carpi (for-te Campi antiquitus dicebatur: nam Strabo huius loci oppida comme-morat, est Acra Rhegium Lepidum, Nuceria: Campi, ubi quotannis fo-rum conficitur, non enim fora in Capis procul ab oppidis fiunt, qui Cam-pi pro planitie intelligerentur, quippe dixisset. Acra Rhegium Lepidum Nuceria, ubi in campis quotannis forum conficitur.) ab eodem quinde-cim ambo posterioris ætatis oppida insignia quidem in campis sita. Sub quibus Rhegium uersus castellum Sancti Martini est, & inter Corezum ac fossam Tarram Nouclaria: supra uerò Carpium Castellumnouum, mox uersus Padum Rolum, & non procul à Pado prope Crustullũ Gon zaga. Igitur ad Gabellum circa Apœninum, Volognum, Piolum, Carpe nea, cui ad occasum Feligna est, castella in montibus & in Gabelli sinistra Liuizanum, & ad scissionem fossæ castellum Aranum, & supra Nuce-riam uersus Padum Campusgaianus castellum in dextra uerò post scisio nem dictam Saxola inde Magreda olim Nacri, & contra Nuceriam Mar zaia. Hinc autem decem mil pass. Scultena siue Scutana fluuius est, Æmi liæ seu Lombardiæ terminus in hac parte, in Apœnino exortus unde an-tiquum medium pene excursum usque nunc retinet nomen reliquum ue-rò quo ad Padum intrat Panarium iuniores appellant augetur imbribus uehementer: cui circa fontem castellum Fananum à quibusdam Flumen-album dictũ imminet, unde in Etruriam ad Pistoriam itinere haud diffi-cile multo descenditur. Postea in dicti amnis sinistra, sed ab ca remotum Maranum castellum: & in ripa Vignola oppidum non spernendum su-pra humile ac planum saxum sedens, & Spilimbertum, inter quæ procul à fluuio Campium quod adhuc priscũ nomen seruat in petris posita. Po stea ubi Labinius torrẽs Scultenæ iungitur uicus est Bonusportus, & ad dextrã castellũ Francũ & Nonantola. Labinius nunc Formigo dicit, ex Apœnino multis effectus riuulis decurrit, ubi castella sunt Spezanũ, Fio-ranũ, & Formigo à quo fluuius nomẽ accepit supra quæ castella in cãpis

M 4 patentib.

patentib. Mutina urbs eſt, quæ corrupto uocabulo nunc Modena dicitur ſplendidiſs. ac feliciſs. Rom. populi colonia, non quę modo extat, uerum antiqua illa quæ ab hac aliquantum interijt urbs captu difficilis, quum ex una tantum parte adiri poſſit, in peninſula enim Labinij fluminis ſita eſt, circum uerò omnia pene inuia ſunt, inundat quippe campũ fluuius quũ excreſcit ex quo foſſas paludesq́ uarijs in locis iacent. Vbi mollia & longe alijs omnibus præſtantiora proueniunt uellera, quod ſcribit Columella. Poſt aũt Bonumportũ ad ſiniſtram oppidum Finale eſt, & in eadem ripa haud procul à Pado caſtellum Bondenũ, quod ante (ut quidam aiũt) Bodincomagũ Ligurum appellatione dicebatur, quoniã Padus ibi profundiſs. ſit, quod falſum eſt, nam Bondincomagum oppidum non in Togata Gallia ut Bondenum eſt, ſed in Liguria: neq; padus profundiſsimus ibi, ſed quod Plinius ait, id eſt, Ligurũ quidẽ lingua amnẽ ipſum Bodincum uocari q̃d ſignificat fundo carentẽ cui argumẽto adeſt oppidũ iuxta Induſtria, uetuſto nomine Bodincomagum, ubi præcipua altitudo incipit. Verum Induſtria intra Liguros circumpadanos fuit ut ipſe atteſtatur Inde Scultenam autem & Gabellum flumina Mirandola oppidum haud infimũ eſt in paluſtri ſolo ſitum duodecim mil. paſſ. à Pado diſtans: inter quod & Finale, caſtellum eſt Sancti Felicis, rurſus inter ipſum & Gabellum Quileſtum. Supra uerò Padi ripa Sermedum antiqui nomen oppidi & alterum Stellata nuper erectum. Hactenus earum trium partium una, quibus Italiam noſtram initio diuiſam eſſe ſtatuimus.

Altera Italiæ pars ſequitur, cuius primò quæ ad ſinum Adriaticum ſpectant, dein quæ ad Tyrrhenum mare expoſita ſunt.

FLAMINIAE REGIONIS SITVS.

POſt itaque Venetos, Gallorum Boum regio eſt, altera togatæ Galliæ ab ea quam deſcripſimus pars, in Rubicone fluuio exiſtens, quæ deinde in Flaminiã à uia per eam conſtrata authore Flaminio conuerſam, etiam Semnonũ partem uſq; ad Iſaurum flumen in uocabulum ſuũ traxit, q̃ poſtmodum à iunioribus Romandiola eſt appellata. Igitur Padi oſtia in his primo gentibus ſunt quinq; numero: & ſi Mela dicat quod aliquando fluuius alijs amnibus augeſcat atq; alatur, ut ſæpe ſeptẽ oſtia effundat: quod Plinius etiam ſcribit. Polybius duobus tantũ, quod poëta quoq; his carminibus cecinit.

Et gemina auratus taurino cornua uultu

Eridanus: quo non alius perpinguia culta
In mare purpureum uiolentior influit amnis.

Scinditur Padus supra mare sexaginta millib. pass. ferè in duas partes quarum quæ occidentalior est Boios à Venetis diuidit: cuius ostium in mare ueteres Carbonaria, nostrates modo Fornaces nuncupāt: quæ uerò orientalior est, magnitudine sui portum in ostio facit, quod Vaternum seu Vatrenum, Eridanum ante: & à quibusdam Spineticum dicebatur nunc Primarium. Scissio occidentalis antequam mare ingrediatur, medio fermè cursu diuiditur ac flumen facit, accolæ Arianum, quidam Gorum appellant, qui duobus ostijs paulo supra mare discidens, alterum Frixium, alterum Gorum dicunt quindecim mil. pass. à Carbonaria distans: dein ostium Olanæ, quod nunc Volanę dicitur octodecim mil. pass. ab Ariano scinditur à Vaterno decem mil. pass. à prima diuisione Padi: iungit Volanæ fluuium cum Ariano transuersa fossa quæ etiam fossa Gorus dicitur, & uidetur earum una esse quam Assagi in Adrianorum paludes aparuerunt, ut Padi impetus leniretur, quæ licet hodie ad eas paludes non perueniat, tum peruenire poterat. Post autem octodecim mil. pass. os stagni circiter duodecim mil. pass. in circuitu quod Plinius Caprasiā nunc Magnauacca uulgo appellatur, connumeratq́ inter ostia Padi, quum in eum Padus aquas suas non infundat: in cuius stagni insula dextro latere Comachius uicus à quo nunc stagni nomen est, urbs olim, quæ classem quandoq́ comparasse fertur: cæterum in stagno magna piscium anguillarum præcipue captura fit. inter cuius os & Volanæ, Plinius ostium aliud ponit Sagis nomine, quod nusquam hodie apparet. Sequitur Spineticum, nouem millib. pass. à Caprasia, sic dictum quoniam Spina ciuitas Græca celebris apposita illi fuit, licet quidam urbem ab ostio dictam uelint, quam Pelasgi duce Diomede struxerant, fortunati maxime omnium circa Ionium habitantium ut Dionysius scribit, ac mari uictores usque ad multum tempus decimas Delphos miserunt Deo, ex emolumentis marinis, & quidem clarissimi, ut Strabo etiam tradit, sua tamen ætate ut ipse scribit uiculus: nam magna eis accolarum barbarorum manu superueniente urbem reliquerunt, quæ quum per id tempus mari ablueretur ab eo nunc longe supra undecim mil. pass. locus est qui dorsum Spinæ adhuc appellatur. Padus autem ipse de quo tot in locis hactenus mentionem fecimus: è gremio Vesuli montis (sic adhuc nominati) celsissimū in cacumē alpiū elati editus cuius montis accolæ Ligures Gabieni sunt, paruis se primū è fontibus colligens, & aliquatenus exilis ac macer profluēs, mox sese cuniculo condit, et in Foro Vibiensiū agro nūc Viuiana iterum exoritur, nulli amniū celeritate inferior cunctosq́ Europę fluuios præter Istrū magnitudine exuperans nomē (ut Metrodorus ait) sortitus quoniā circa fontem arbor fit multa picea quæ Pades gallice uocatur à græcis uerò Eridanus

danus: Phaëtontis pœna non solum illustratus, sed etiam cognominatus ut Polybius & Plinius attestantur, nam quum alio nomine diceretur Eridanus, Phaëton ab Irato Ioue fulminatus concidisset in Padum illi fluuio nomen suum dedit: unde Martialis.

Et Phaëtontei qui petis arua Padi.

Is imbribus ac liquatis niuibus augetur, agris quamuis torrentior, nil tamen ex raptu sibi uendicans atq; ubi linquit agros ubertate largior: nec amnes tantum Apœninos, alpinosq; capiens maiori ex parte nauigabiles, sed lacus quoq; immensos q in eum sese exonerant: neq; alius amniũ tam breui spatio maioris incrementi est, omni enim numero triginta flumina in mare Adriaticum defert celeberrima. Igitur post Vaternum Padi ultimum ad orientem ostium, rumpitur mari litus, illudq; os Pirotulum isti uocant quod in paludes elanguitur. Inde circiter octo millib. pass. Rauenna urbs uetustissima est, tumq; maxima, Sabinorum ædificium à Thessalis dein condita, eam totam scribit Strabo ligneis compactam ædificijs fuisse, aquis diffusam, pontibusq; ac lembis peragratam, & quum à mari fiunt inundationes, non mediocrem accipiat maris partem, adeo ut uniuersa cœnositas, hinc fluctu marino hinc fluminibus abluentibus tetrum medicatur odorem, hoc igitur pacto saluberrimus comperitur locus. hæc ille. Nunc uerò duobus millib. pass. urbs à mari abest, inter paludes, quemadmodum semper fuisse uideatur: ut his duobus carminibus probat Silius.

Quiq; graui remo limosis segniter undis
Lenta paludosæ proscindunt stagna Rauennæ.

Eam cingunt amnes duo, qui sub ipsa urbe iuncti, uno alueo excurrentes Bedesum uocant siue ut alij Badalenum, cuius ostium ad mare portum facit Portellum nomine, duorum uerò amnium alter ad sinistram Montonus, alter ad dextram Vitis olim, nunc Aquæductus dicitur, ortum in Apœnini iugis haud procul à Tiberis Romani fluminis fontibus habens, ager frumento uinóque abundans quod quum arbores celeriter producat enutriátque uites præcipue, quarto tamen aut quinto, anno corrumpuntur, cuius uuam quum Plinius bonam esse dicat: Martialis negat in hoc disticho.

Sit cisterna mihi quam uuæ malo Rauennæ
Nam possum multo uendere pluris aquam.

Commoditas uerò accedit urbi, præter quam à mari habet, fossa quæ antiquitus Messanica seu Messaniscus appellabatur: Asconis deinde ea modo Canale Sancti Alberti dicitur ex Pado deriuata, quæ modico interuallo à Montono amne mœnia attingente terminatur duodecim millibus pass. longa, per quam nauigia in Padum ad urbemq; deferuntur. Sequitur post Bedesum: stagnum Candianum nomine ostium in mare habens,

in hoc

in hoc stagnū Sapis fluuius per superiora tempora inferebatur ac inde in pelagus eodem ostio edebatur efficiebatq; portum amplissimum ac celeberrimum, in quo ut Suetonius & alij Octauianus Augustus classem instituit, quæ circumiectas maris oras tueretur, uti in Miseno quoque portu fecit, quod ibi dicemus: illa ut Aphricæ ac cæteræ occidentales: ista ut Europæ orientalesq; sicut, Illyria, Macedonia, Epirus, Achaia, & reliquæ in tutela essent, & ut scribit Plinius in ostio huius portus turris pharea existebat omnium maxima & breui ab instituto eo portu factum est, ut à naualibus turmis, conuenientibusq; undique mercatoribus urbs ibi sit ædificata, & quidem opulentissima de qua Helius Spartianus in Iuliani uita, quæ post à Longobardis capta atque diruta est, unde & urbe sublata, & Sapi fluuio in remotū auerso cursum esse factum, ut nec urbis mœnium, nec turris phareæ, neque portus, nisi minima ex parte uestigium aliquod appareret: influūt autem stagnum ipsum torrentes duo parui Auesa & Beuanus appellati. Sapis fluuius est qui hodie Sauius dicit̄ in Apœnino exortus in mare ab antiquo Sandiani ostio pass. mil. octo uadit, quousque à Padi ostio omne litus pineis arboribus refertum est. Post autem Ceruia oppidum est, remotum aliquanto à mari ubi salis ingens modium conficitur: circundatum quippe est aquis ex mari per riuum influentibus quibus longe uersus portum quem Cæsænaticum uocant, totus fetmè campus stagnari uidetur: hinc ostium fluminis est, dictum portum facientis ex Apœnino cui nomen Flumexellus, illud habens nomen à turri quadam in eius dextera cum ponte paulo supra mare, quæ Cæsænaticum appellatur: dein Rubicon fluuius est Galliæ Cisalpinæ, Italiæq; olim terminus ut authores testantur, & antequam in mare perueniat circa litus elanguescit, quem Lucanus cum describeret, inquit:

> Fonte cadit modico paruisq; impellitur undis
> Puniceus Rubicon quum feruida canduit æstas
> Perq; imas serpit ualles: & Gallica certus
> Limes ab Ausonijs disterminat arua colonis.

Qui fluuius modo perexiguus est, dupliciq; uocabulo appellatus, hoc est pars quę sub Flaminia uia est Pissatellus, quę uerò supra ad fontē usq; Rugon pro Rubicon à iuniorib. accolis dicit̄: descendit em̄ ab Apœnini col lib. dictā uiam in excursu secans: fuit olim stāte Rom. repub. lex prohibēs ne quispiā armatus illū iniussu magistratuū transgrederetur, ea modo lex loco mota, in q̄ ab initio fuit posita, marmoreis literis hoc modo incisa.

IVSSV MANDATV'VE P. R. COS. IMP. TRIB. MILES, TYRO, COMMILITO, ARMATAE QVISQVIS ES, MANIPVLARIAE'VE CENTVRIO, TVRMAE'VE LEGIONARIAE HIC SISTITO, VEXILLVM SINITO, ARMA DEPONITO, NEC CITRA HVNC AMNEM RVBICONEM SIGNA, DVCTVM, EXERCITVM, COMMEATVM'VE TRADVCITO, SIQVIS HVIVSCE IVSSIONIS ER

NISI ERGO ADVERSVS PRAECEPTA IERIT, FECERIT VE, ADIVDICATVS ESTO HOSTIS P. R. AC SI CONTRA PATRIAM ARMA TVLERIT, PENATES QVE E SACRIS PENETRALIBVS ASPORTAVERIT. S. P. Q. R. SANCTIO PLEBISCITI S. VE. C.

Mediterranea aũt Boum ad occasum Scultena fluuio terminari diximus, cui ad dextrã in collib. Apœnini Sauignanum castellum huius ætatis est. Postea Rhenus fluuius antiquo nouoq́ nomine ex Apœnino ueniens, ubi Monsmaior castellum: in quem Lauinus torrẽs ad castellum Louolcum exit, cui torrenti iuxta originem Granarium: & inde Casium castella adiacent. Rhenus sub finale castellum quorundam torrentium concurrentibus aquis admiscetur, ex quibus fossa illa redundatur Padusæ ultima Fistorena nomine, quæ apud Bondenum in Scultenam se exonerat: irrumpit Rhenum torrens Samogianus: inter quem & Scultenam Persicetum à Longobardis euersum ubi postea Cetum est ædificatum & Creuacor castella sunt & castellum Francum ubi quondam (ut fama est) Forumgallorum oppidum fuit. Item ad torrentem ipsum, Plumatium Bazanumq́ & quoniam Padusæ mentionem fecimus, hoc loco eam dicemus: compræhendit Padusæ nomen quicquid stagnorum palustriumúe est hinc secundum Padi ripam usq́ ad Messanicam fossam ex Pado ad Rauennam pertingentẽ atq́ interius adeo ut supra quinquaginta mil. pass. circuitu agrorum culturam intercipiat, cum amnes multi ex Apœnino procurrẽtes implent, ibiq́ emoriũtur ut in sequentium uno quoq́ loco uidebimus: cuius & nomen apud maiores fuisse legimus: nam Poëta.

Haud secus atq́ alto in luco quum forte cateruæ
Consedere auium, piscosæ úc amne Padusæ
Dant sonitum rauci per stagna liquentia cygni.

Et paulo post Rhenum amnẽ, Bononia urbs est, Fesulina appellata: quũ princeps Etruriæ esset, Plinius ait, principatũ enim Fesulę urbs in Etruria tum tenuit, quę colonos in Bononiã misit, ex quo illi cognomẽ cõtigit, & quia legimus Gallorum Boum quondã fuisse caput, qui Tuscos inde expulerãt, fuit et colonia Latina: circiter septem mil. pass. ab Apœnino in solo plano sita, per quam aqua ex Rheno deducta in Scuanam flumen exit, etiam fossa manufacta paulo ab urbe distans, prope padum pertingens palustribus aquis repleta, quæ ultro citroq́ magna urbis commoditate nauigatur ad alteram eius partem, id est orientem uersus ac à mœnibus procul Scuana fluuius ex superioribus montibus præterit, in Padusam influens, ad cuius sinistram Butrium castellum est, eodem nomine quoante, licet Strabo arbitrario situ inter Rauennam & Altinum esse dicat, quod omnino incongrue ponit, nisi alterum fuisset Butrium, ut quidam uolunt, hoc est post Rauennam in litore maris neq́ ab ostio Padi procul, quod etiam sine ratione proportionis dictum esset. Post Padi autem diuertigium ubi

iterum

iterum in Volanam fluuius scinditur, Ferraria urbs est memoratu digna. à Smaragdo quodã uiro patritio muris cincta quæ deinde amplior facta, ædificijs populoq; frequenti inter reliquas Italiæ urbes euasit clara: cui nõ exigua regio circumcirca adiacet, duos habet pontes, alterum ueteri Pado (sic illi uocant) quo Bononiam proficiscitur alterum Volanę scissioni im positum, postea Arzenta oppidũ est, in sinistra Vaterni ripa situm, quod eundem Smaragdum mœnibus sepsisse fertur. Post autem Seuanam flu uuium, alius est Idex iuniores uocant, ex Apœnino in Padusam apud Mu liellam turrim disperditur, habens ad dextram in radice montium castel lum Alianum, & alterum in sinistra Medesinam Inde est torrens Clater na quondam nunc Schieza in Apœnino originẽ habens, in Padusam ca dit: cui sub montibus Claternę oppidum ad sinistram positum fuit, cuius parua extant uestigia: unde (haud procul) Fiagnanum: & castellum S. Pe tri, & castellum Gelsum: & inter torrentem dictum atq; Idex iuxta Padu sam Zagonara castellum est. Post hæc, Siler amnis in Padusam ex ijsdem montibus uadit. Item Vaternus amnis alter ex Apœnino Saturnus nunc, qui superiori ætate ut scribit Plinius Spineticum Padi ostium augere soli tus erat, ex q̃ & Vaternus simul appellatus est, hodie uerò àuerso cursu lon ge à priori quo influebat loco, per Padusam euagans, ægre tandem in Pa dum penes Zaniollum turrim emittitur: à quo duodecim mil. pass. ad Lu gum oppidum Saterno appositũ per syluam oppidi nomine iter est, quæ paucis ante amnis inuia erat, late quidem patens, Vaternus sub Apœnino sinistra ripa Forum cornelij oppidum nunc Imola abluit, à Narsetis mili tibus diruta rursus à Clephi Longobardorũ rege condita Imolæq; nomẽ impositum ab Arce eius uocitabatur in tumulo sita. Inde circa Padusam Massa & Consilicis castella sunt. Postea modico interuallo Sanguinarius labitur amnis Padusam & hic subiens: ac inde Sennius siue Senus fluuius fontem habens in Apœnino, per syluam iam dictam in Padusam deuolu tus: huius in leua sub montibus Cunium uetus oppidum situm fuit. Sub quo nunc Bononiense castellum est: denique Condignola. Hinc Anomo flumen præterit, nunc Amon appellatum in Apœnino exortũ, perq; ual lem sui nominis excurrens Fauentiam urbem antiquum retinentem no men in radicibus montiũ positam diuidit, indeq; in Padusam fertur, Go thi urbem primo deleuerunt, dein quum aliquali reædificatione emergis set, Imp. barbariss. euertit: ac tertio Bertones in Italiam descendentes spo liatam, ac semiruptam reliquerunt: supra quam castella in Apœnino ad dextram Biforcum, Callamelum, Modianã, & ad sinistram Pelegrinum: Maradiumq; ubi ponte amnis iungitur, & Rotana, & iuxta Fauentiã Bre xigella sunt. iuxta uerò Padusam ad sinistram breui interuallo Tiberia cum olim oppidum quod & Ad Cabalos dum pagus esset nunc Bagna caualum dicitur. Præterea fluit ab Apœnino Montonus quem apud Ra

uennam meminimus, ad cuius amnis dextram urbs est Forum Liuij ad ima Apœnini, hodie iuniores Forlinium uocant, quam riuus aquæ paulo supra apud Medolam castellum ortus urbem pene mediam diuidit, inde in amnem haud procul Aquæductum parum sub urbe elabitur. inter quã & Fauentiam Aureolum castellum est in amœnis. colle situm: sub quo in Montonem, Martianus torrens defluit, qui larga Mutilianæ oppidi uetustiss. nũc Modiana (paulo ante dicta) abluit. Post ad Montonis sinistram prope montes oppidum est Scaldubium à scatente ibi salso fonte dictum, quod incolæ modo castrum Carrum uocãt. Postea Auesa & Beuanus torrentes ex ijsdem montibus in Candianum stagnum prorumpunt, ut in litoralib. diximus, quorũ Auesa Forum Pompilij latera prçterit, quæ urbs modo Forlimpopuli dicitur, eam Longobardi non solum diripuere, sed etiam solo æquauere, iterumq́ erecta exciderunt: à qua parum Forumbritannorum oppidum distat in colle situm, quod Plinius Brintum appellat nunc Bretenorum uocatur. Supra quod in eminenti petra Pollentia Polẽta nunc uicus honorio quam urbem Ausa præterlabitur, in cuius agro teste Silio oues omnes nascũtur nigrę. Inde Sapis amnis ex Apœnino prope Cæsænam urbem prisco nomine occasum uersus elabitur: supra quam ad montium radices Sassina ciuitas uetustissima & Plauto ciue clarissima est, quę nunc corrupto uocabulo Sarsena dicitur diruta, agerq́ relictus pecori. Hactenus togata Gallia.

Semnonum regionis situs.

SEmnonum sequitur regio in Æsij fluminis aluco ad orientẽ Ariminum à Romanis unà cum Flaminia antedicta quandoque appellata est, quòd Liuius in distributione prouinciarum dicens Ariminum (ita Galliam appellabant) Sp. Lucretio obtigit, & alio loco Sardiniam P. Lentulus, Siciliam G. N. Iulius Ariminum Quintilius Varus est sortitus. Cui in Adriatici maris litore post Rubiconem flumen hæc sunt: Ariminũ Vmbrorum colonia prisco recentiq́ nomine inter duos amnes posita, alterum ad occasum eodẽ cũ urbe tum uocabulo, nunc Marechia diciť, portum ad ostium in mare habentem: Crustumia urbs deinde ad amnem sui nominis fuit is ex Apœnino descendens in mare editur de quo Lucanus. Crustumiusq́ rapax, qui nunc Concha dicitur, cuius urbis interitu uicus qui Catolica nominatur erectus est. Postea Pisaurum Phenestris colonia ex Peloponneso Laconiæ huc deducta, licet non eo fuisse loco (ut uideť) in quo nũc est quũ Plutarchus dicat. Pisaurũ urbem non longe ab Adria in qua Antonius colonos deduxerat hiatu terræ absorptã perisse, idq́ belli ciuilis tempore accidisse, huius mœnia ad occasum Isaurus amnis attingit, Flaminiæ tum Romandiolæ modo ut antea diximus in hac parte finis & Marchiæ Anconitanæ initium: qui amnis nunc Folia appellatur ex Apœnino descendẽs, portum in ostio efficiens, grandioribus nauigijs

non aper

non apertum, cui torrens Idaſpis ex aduerſo oppidi Abbatis iungitur, ut Lucanus. Et iunctus Idaſpis Iſauro, qui nunc Apſa dicitur. Item alius à dextra Aſpela nomine, quibus ipſe augetur, erigitur ſtatim ac Piſauro propinquum Necate promontorium quod quidam Focariam uocant. Inde Argilla torrens nec interius multo exortus in mare it, à limo quem altum & tenacem habet dictus: Vltra quem Phanum Fortunæ Roman. colonia eſt: quæ urbs etiam nunc à iunioribus Fanum dicitur à Vithigetæ Gothorum rege, ſicut et Piſaurum incenſa. Poſtea Methaurus fluuius rapide mare ingreditur, neq; amplius mille paſſ. ab urbe, qui Medrus nunc appellatur: de quo Claudianus.

Lætior hinc Phano recipit Fortuna uetuſto
Deſpiciturq; uagus prærupta ualle Methaurus.

In quem Cantianus amnis ad dextram influit. Poſtea Ceſanus torrens in mare uadit ab Apœnino demiſſus. Dehinc Miſa fluuius alius præſentis hominis litus aperit, ubi in dextra Senegallia urbs eſt à Gallis Semnonib. condita à quibus denominata eſt: Rom. deinde colonia facta, quæ ſic adhuc ferè appellatur, mox Nouda torrẽs breuis curſus. ac longe poſt Æſis fluuius in mare cadit, Flumeſinus modo dictus in quo Galli Semnones terminant: Piceniq; incipiunt uſq; in Matrinum fluuium ad orientem: qui Æſis aliquando quemadmodum Rubicon Italiæ terminus atq; Galliç circa mare fuit, ut atteſtatur Strabo. In mediterraneo itaque Semnonum hęc habentur, ad Arimini amnis fontẽ caſtrum Ilicis eſt, & in prærupti montis cacumine oppidum Acermos olim nunc Samarinum & in petra uerſus mare in ſiniſtra amnis oppidum Sanctus Archangelus, aliudq; quod Sauignanum uocãt Pluſa torrente diuiſum, qui inter Rubiconem Ariminumq; in mare ad caſtellum Belaiære it: in radice aũt montis in quo Samarinum eſt fluuius Concha exoritur. Inde eſt Sueſa nunc Soana oppidum. Hinc Carpegnũ à quo mons nominatur arduus ſanè atq; amplus, paſcua præbens per æſtatem animalibus uberrima. ſub quo monte oppidum Caſtellatia, mox aliud Oſtra nomine antiquiſs. et inter Concham & Iſaurum Monſcaluus: & Gradara uerſus mare caſtella. & in Idaſpis dextra Macerata: & Saxumcorbarium oppida poſterioris ætatis, in montibus & circa Idaſpis cum Iſauro congreſsionem caſtellũ Planummontis in colle ſitum. Inter uerò Iſaurum & Methaurum amnes in editiſsimo monte Vrbinum oppidum egregium iuxta fontem Aſpelæ torrẽtis eſt, quod memorat Plinius Vrbinates cognomine Methaurenſes dicens: ſimiliter Tacitus in Vitellienſi bello. Eſtq; inde mõs fabrorum oppidum, & Forum Sempronij, id eſt, Foſambrum ad Methauri ſiniſtram quouſq; à Fortunæ fano plexæq; olim ſyluæ inſurgebant, ad uiam flaminiam diffuſæ. Superius uero prope Cantiani cum Methauro coniunctionem perforato duriſsimo petræ monte ducenta paſſ. longitudine octo latitudine curribus iter præbe-

tur, cui à forma Forulum appellatio loci est: quis uero opus fieri instituis-
set, literæ indicant in fronte excisæ, ut.

IMP. CAES. AVG. VESPASIANVS PONT. MAXIM. TRIB.
P. XVIIII. P. P. COS. VIII. CENSOR FACIVND. CVRAVIT.

Post in sinistra ripa Cantiani parū ab ingressu cum Methauro Calliū siue
Caioppidū est, & ab eiusdē fluuij fonte modico interuallo fragmenta Lu
ceolli oppidi à Longobardis excisi uidentur, & exortū Cantiani Cantia-
num castellū in petra positū, ad Methauri autē superiora in Apœnino uia
est qua in Etruriā proficiscitur, quib: in locis inmēsæ magnitudinis abies
arbor crescit. Itaq; sub monte ad Methauri dextrā Vadium oppidū est in-
de Marchatellū. Post planities extendit in qua Castrūdurante Methauro
pene circumfluū. & in Cesani torrentis leua Mondossum oppidū in colle
situm. & interius ad eius fontē aliud est Pergula nomine. Postea in Misæ
amnis sinistra Saxumferratū oppidum in aspera petra sitū, sub cuius mœ
nib. Sentinus torrens uetusti nominis in Misam cadit cuius exortus in A-
pœnino est, unde Fossatum Vmbrię oppidum iter est, & supra ad eundē
fluuium oppidum est Rochacōtrata in colle positum ascensu difficili atq;
arduo supra autē Saxumferratum 150. pass. Sentina urbs fuit uetustiss. ad
amnē sui nominis sedēs quam Longobardi exciderunt, ex cuius excidio-
ne Saxumferratum emersit, cui ualidiss. est arx oppido imminēs. Inde Fa
brianum oppidum insigne ad Apœnini radices in plano situm Æsio am-
ne infusum, ex propinquę similiter urbis Sētinę eruptione renatū ut fama
est: mox Serra oppidū ad Æsis leuā. Itē ad eandē, Æsis siue Æsiū urbs prę-
sentis quoq; nominis eidē amni apposita, à q̄ amne 500. pass. arduo in col
le ex aduerso Fabriani, Matilica est, oppidum nobile, sic nūc appellatum.

Picenæ regionis situs.

Picenorum dehinc regio est, quam iuniores Marchiam cognomine
Anconitanam appellant: quamq; ad Isaurum usq; fluuium proro-
gant. In ea post Æsis amnis ostium Ancon ciuitas grçca à Syracusa
nis cōdita Dionysij tyrannidē fugientib. Cimmerio promōtorio apposi
ta est, cui portus mōtis gremio, aquilonarib. flatib. tutus adiacet, quē Tra
ianū Imp. cōmunisse literæ in marmoreo arcu eidē imminēti portui indi
cant: sic appellata quia in ipso flectentis se oræ cubito sedet: Ancon enim
græcè latinè cubitum significat, hęc aliquādo à Gothis ferro & igni uasta
ta est. Post autem promontorium dictum Aspicus amnis in mare uadit,
ab Apœnino paulo supra Auxumum defluens Musio ibidem uocitatus
in cuius ostio Ricinotorum nunc Rechanati castellum siue portus est. In-
de Numana urbs interijt à Saracenis eandem calamitatem passa. Vini ac
frugum uberrima, à græcis condita. Item Potentia urbs alia cuius nomen
fluuio cui hęrebat solum mansit, in ea Apœnini parte exorto, cui ad meri-
diem Nuceria posita est. Deinde Asinus torrens exiguus in mare labi-
tur. Item alius Chientus ex Apœnino: & alius post illum qui Lectusmor-

tuus di-

tuus dicitur quibus omnibus posterioris ętatis nomina sunt. Inde Tignia fluuius Tenna nunc in mare influit, ubi castellum est Firmanorum Emporium, statio nauigijs nequaquam commoda, Tignia fontem in Apœnino habet ubi oppidum eiusdem nominis quondam fuit, S. Maria in Georgio nunc appellatum, loci primarium. Mox Ason flumē in mare it, ubi in dextra turris est Pedasum quę & Palma sicut & olim dicebatur, nam eius agrū Plinius Palmensem uocat: iacēt circa Asonis ostiū rudera quidē antiquitatis uestigia ubi fama est urbem Picenam nomine fuisse à qua regioni Picenū inde obuenisse. Inde Troëntij siue ut alij Truenti fluuij ostium est Tronti modo ex Apœnino demissi, iuxta quod oppidum eiusdem nominis interijt, quod solum Liburnorum in Italia Plinius relictum esse dicit: nam Liburni et Siculi plurimi hunc tractum ea tempestate habuerunt, nō Siculi illi à quibus Sicilia insula denominatur: sed qui in Dalmatia Sicum urbem incolebant: in quo flumine terminari Marchiam Anconitanam diximus, licet Picenorum terra (uti Ptolemæo placet) in Matrino consistat. Post autem Troëntium flumen, Cupra seu Cypra oppidum quondā cognomine maritima (est enim altera Cypra interius à mari) iuxta fluuij ostium sita qui Albula à colore aquæ tum dicebatur. Librata modo, in quo Picenum finire ait Plinius: Strabo nō oppidum Cypra, sed templum Tuscorum ædificium, nam illi Iunonem Cypram nominabant, neq; hic quemadmodum Ptolemæus, uerum ad occasum magis ultra Troëntum flumen. de quo Silius.

Hic & quos pascunt scopulosa rura Meuanæ
Et quis littoreæ fumant altaria Cypræ.

Ad Albulam litori imminentem oppidum Iulia noua diebus nostris erectū est à cōditionis nomine. Hinc Tordinus ab Apœnino in radice Corni montis exortus delabēs in mare it: sequitur Homatrinus idē quod Matrinus, Vomanusq;, q̄d corrupte dicitur, à iuniorib. Plumba, flumen q̄d hic in mare exit, ab Hadrianorū urbe fluens, cui ostio ad occidentē emporiū eiusdē tū appellationis hoc est Homatrinū appositū fuit. Hic in Picenis ad mare quos è Sabinis ortos esse, idonei authores sunt, qui quū ductu & auspicio Pici auis iter ineuntib. authoribus proficiscerentur, nomen inde nacti fuere tradunt: siue q̄d auis illa in eorum uexillo consedit, ut ait Festus: quia hanc auē Marti dicatā uetustas perhibet. Terra cui Apœninus à tergo spatijs inæqualibus imminet ex quo in Adriaticum mare per plana excurrit, ager bonus ad omnia, cæterum lignarijs quam frummētarijs fructib. longe præstantior, cui laus in oleis præcipua quod ait Silius, quū in Vmbria exortæ nebulæ, huc se in palladios diues agros Picenum proiectent. Verum in mediterraneo regionis hęc sunt. ad meridiem urbis Anconitanæ, Auxumum oppidum uetus, nunc Osimum in Arduo montē situm, cuius montis ima Musio amnis radit: ac deinde petram in qua Cin-

gullum oppidũ iacet q̃d Labienus constituerat sua enim pecunia ædificauerat prope Apœninũ. inter quæ Stafilũ est oppidũ haud ignobile: & superius dextrosum inter colles Lapirius castellũ sanè antiquum, & uersus litus Recinetũ urbs in dextra Musonis ripa quæ Helia Ricina priscis temporib. uocitabat̃, quod Helius Pertinax illã ædificasset, ut epigrãma illud antiquiss. in ea affixum meminit, in quo legitur. IMP. CAES. L. SEVERI AVG. F. L. SEPTIMIO COLONIA HELIA RICINA CONDITORI SVO. nam à Septimio reparata est, & ab hac aliquantulũ distabat cuius fragmẽta prope Maceratã in aperto campo indicant, Gothi enim ciuitatem dirutam ac solo æquatã, in colle oblongo iterũ illam exædificarũt, corruptéq; Rechanatium modo eam uocãt. Dehinc est S. Seuerinus nobile ac magnũ oppidum, ex cinerib. Septempedæ urbis uetustiss. exitum, quã olim Longobardi demoliti sunt in dextra Potentiæ fluminis non longè à fonte qui in Apœnino est. sub quo oppido in eadem ripa Cypra urbs montana cognomine sedit. Postea Montem sanctũ oppidum loci illius haud infimũ in rotundo colle positum. mox ad torrentẽ Asinum dextro latere uersus mare Ciuitas noua est Castrũ nouũ Strabo. Hinc Tolentinum ad montes uetus oppidũ Chiento amni appositum, & ad alteram amnis partẽ orientem uersus antiquum oppidũ Polenta. Influit in Chientum supra Tolentinum Fiastra torrens in Apœnino proximus fontib. Naris fluminis exortus, cui Fiastrũ castellũ imminet. quaq; torrens ipse Chientum labitur Caldarola oppidũ est non exile, & superius torrentẽ alium Letũ cognomine Viuum in se recipit. Inter autem Chientum & Potentiam amnes in mõtibus Camarinum urbs quæ & Camertes dicebatur, uetusta sanè in arduo montis cacumine sita, populosa satis, quã Ptolemæus in Vmbria posuit. Item in Apœnini radice Serranum oppidum infra quod quinq; mil. pass. ad torrentem Letum uiuum urbs Saluia prisci nominis fuit, nam eam Plinius nominat, Ptolemæus uerò Vrsabauiam uocat, quam Alarichus Gothorum dux ad solum euertit, quo in loco oppidum est Vrbisalie corrupto uocabulo appellatum, circum quod ruinæ ingentes cernuntur. Inde Traiana oppidum, post quæ ad Tigniæ fluminis dextram in Apœnino Monsfortinus oppidũ nobile: supra quod in Apœnini iugo fons fluminis est. & in Apœnini radice Amandula oppidum nostri temporis haud obscurum, & in Tigniæ dextra trib. mil. pass. supra mare urbs Firmium, ueluti nũc quoq; appellata clara quondam, & aqua uniuersa Marcha quæ Anconitana nunc Firmiana ante dicebatur. rursus in summitate Apœnini sub fonte Asonis Monsmonachus oppidum est. sub quo ad sinistram Seruilianum & inter torrentem Letum mortuum atq; hunc Monsrubianus oppidum sub fonte iterum ad dextrã oppidum est Comunalia asculana appellatum. Inde Monsaltus: postea Monsflore oppida. dein orientem uersus Cosignanum oppidum nobile, interius uerò ab eo mille pass.

Auffida

Auffida oppidum insignenatura loci munitiss. & in Apœnino antrum ingens Sybillæ à uulgo appellatum, cui paulo superius lacus est Nursinorum, habens ad occasum excelsum totius regionis montem Victorem nomine, ad austrum duo colles altiss. ipsius montis in profundo inter se diuisi furculas facientes, qua Troentius labitur, ad cuius fontem Amatrix oppidum est nobile, in altiss. Apœnini collibus impositum, & mox ab ipsis furculis per arctam & tanquam manufactã decurrens fossam Arquatę oppidi muros attingens. Inde ad sinistram Accumulum oppidum egregium. sub quo ad eandem ripam aliud est Aquauiua. & in medio Apœnino fluuius oritur Castellanus nomine cui Trassimiũ oppidum adiacet Tessuinum quondam deinad dextram Ciuitella arcem habens natura munitam, qui fluuius breui excursu per uallem sui nominis appellatam ad mœnia Asculi defertur, & modico inde interuallo Troentium à latere dextro infunditur, quo in loco Asculum urbs sita est, antiquum retinens nomen cuius mœnia duob. lateribus abluũtur hinc Troentio, hinc Castellano quæ urbs gẽtis aliquando caput fuit, & locus muniminc præualidus cui circumstantes montes supereminent, nullis penetrabiles exercitibus.

LVGVRIA.

Hinc transgrediemus Apœninum, & alterum huius secundæ Italię partis latus quod ad Tyrrhenum mare uergit, aggrediemur, ut in superioribus agere proposuimus. Igitur ab infimis alpiũ radicib. iuxta mare, in Varo amne Italiæ initio ad occasum, usq; Macram amnem, alterum, Liguria olim nunc Genuensis regio appellatur, sub Apœninis montibus ad austrum iacens: aspera omnis ac multis in locis præceps, & quæ mare angustum transitum prębeat: amplioribus tum finibus contenta, ultra enim alpes ad Rhodanum teste Liuio, ut in Narbonensi meminimus: unde & Strabo, prisci græci Sallyos Ligures uocant, regionemq; Ligusticam, quam Massilienses habitant. Quam gentem ex græcis hominibus descendisse nõnulli authores sunt, & quod Strabo sensisse uidetur, ubi Liguriam aperit: ait enim non multi admodum equo militant, pedites uerò in tumultuarijs præsertim pugnis optimi, æreis autẽ utentes parmis coniecturam dedere sese origine græcos esse: & quod altius est, Ptolemæus ipse, Tuscorum apud Græcos dicit, quum Tuscorum loca Ligurum regioni adiacentia describit. Terra petris aspera ac omnino sterilis, nihil memoratu tunc dignum habens, præterquam quod in montib. maximæ arbores nutriebantur, quod etiam nunc fit, quare in ædificandis apud illos nauibus copia abundatissime erat, ex quo prædatorijs nauigijs mare usq; ad Herculeas columnas infestabant: Nunc uerò prisca illa ruditate exuti præter eos qui montani sunt (quamuis factiosi admodum sint, & qui sæpius intestina cæde excogitati principatum permutent) in communi uita, in ciuitatis regimine, ac præcipue in re mercatoria

plurimum ualent, qua se continuo in uarijs orbis partibus exercent, unde magnas sibi opes compararũt, magnas præ omnibus nostri maris accolis fabricantes naues. Vnde illis potentia in tantum creuit, quo rebus strenue sæpe gestis mari præsertim nulli Italiæ urbi deinde uisi sunt cedere, qua fama apud omnes gentes ad ætatem usque nostram magnæ æstimationis habentur: qui & maritimas urbes, & insulas nonnullas in diuersis regionibus colonias sibi constituerunt. Quod similiter in solo (quemadmodum in hominibus contigit) cultior deinceps terra facta est, uino præsertim, quibus cum modicum picatum, & austerum fuisse, nunc contra, nam uinum multifariam abunde, saporeq; optimo habent. Præterlabitur maritimam Liguriæ oram pelagus eundem cum regione nomen habens, & si nonnulli Sardonij partem, quidam Tyrrheni esse uelint: circiter ducẽta quadraginta mil. pass. diffusum, quod ab austro atq; Aphrico uentis maxime infestatur: litus uerò ac uniuersum à Monœchi portu usque Tusciam continuum omnino sine portibus esse Strabo scribit, exceptis paruis quibusdam stationibus ad iactandas anchoras minus ineptis. Imminent immanes rupes atque præcipites, quæ iuxta mare angustos relinquunt transitus. In eo coralium gignit, difficili tamen captu, ideo in profundo relinquitur. In hoc litore primum Varus fluuius quod adhuc nomen retinet in mare fere fertur è Saluio monte in alpibus demissus, ex eo famosus quòd Italiam à Narbonensi Prouincia exemit, mox ad orientem Nicæa oppidum corrupto modo uocabulo Niza dictum, alpium radicibus hærens à Massiliensibus conditum. Inde portus Herculis olim, nunc Villafranca, à castello illi imminente dicitur. Item alius Monœchus nomine, statio quædã est non magnarũ nec multarum capax nauium, cui castellũ adiacet, incolæ nũc Monachũ uocãt, ubi Herculis tum ædes fuit cognomẽto Monœci. à quo duob. prope mil. pass. introrsus in edito iugo Trophea Augusti, nunc Torbia castellũ. Postea promontoriũ in Chersonesi modo quousq; priori tempestate Massiliensiũ expulsis Ligurib. litus extendebat: ex quo loco Strabone teste Massiliã usq; & paulo ulterius Salyorũ gens incumbẽtes tenet alpes. Mentoriũ inde castellũ q̃d sic nunc etiã appellatur in petroso litore ac sterili positum. et alterũ Rocha bruna in saxo retro à mari. Item Albintimiliũ, siue Albion Intimelium ab Intimelijs eĩ iuxta alpes conditũ urbs olim ingens, quæ nũc Vintimilia dicit penes quã ad orientẽ Rutuba amnis in mare uadit: Hãc Otho Rom. princeps uastauit: cui parua insula obiacet Gallinaria nomine à gallinis dicta non dissimilib. uillaticis, rusticæ tamen, quæ non in uillis oua nec pullos faciunt, sed in syluis. Sequitur Mauricum castellum unde aperitur Vnelia uallis. ac statim castellum Dianum est retro à litore in colle: item promontorium Chersonesum, & Andoria in saxo uineis cincto positũ. Mox Arbenga oppidulũ in plano situm Albingaunum quondã. In Gauniorũ

similiter colonia. Tum Alpia quoniã in radice alpium ædificata fit, cuius orientale latus Merula flumen, Centa nunc quia ex centenis fermé torren tib. excrescens abluit. Deinde petra castellum, & aliud Finarium in saxo si tum ubi uallis trãsitus arctatur duob. mil. pass. à mari. item Nori castellũ portu nobile. Postea Vadorũ Sabatiũ portus, locus est paludosus q̃ nũc Væ dicitur, est enim in Apœnino oppidũ Sabatia olim nunc Vuada, sex mil. pass. ab hoc portu distãs. Postea Sauonis urbs memoratu digna recẽ ti ac prisco nomine nõ hæc Sabatia, ut quidã, sed quã nos diximus. Hinc post aliquot castella & uicos Cherusamq; torrentẽ Portifera nunc Polci fera amnis præcipiti cursu in mare uadit, ualli qua delabitur nomen relin quẽs. Neq; multo post Genua urbs præclara gentisq; emporium uetustũ est, quã quũ Mago pœnus diruptã excessisset Rom. eam instaurarũt: po steriori uerò ętate ab Aphricanis capta, spoliata ac incensa est, è colle in q̃ arx est ad mare in portũ manufactũ deuexa, uentis Aphrico maxime aper tum, in cuius faucib. altiss. turris ad nocturnos ignes nauigantib. pręuios fundata est. Vrbis ager quãuis saxis asper, lætus nihilominus uinetis prę cipuè q̃d quum in multis eius regionis locis cõsiti uitib. colles sint, palmã tamen Genua ut ait Plinius Liguriæ uuæ habet: Hanc ad ortum Feritor amnis præterit, quem nunc Bixamnẽ uocant, per uallem sui nominis ela psum, in quem minor quidã proxime exoriens intrat, incolæ Ferixanum dicunt: iacet igiť Genua inter has duas quas diximus ualles amœniss. neq; minus incolę frequentiss. Hinc in litore plurimi uici ac ciuiũ palatia emi nent, quod nil pulchrius ac uisu delectabilius. Hinc Sumariam promon toriũ est q̃d illi caput montiũ uocant arduũ sané, & asperũ acutis petris in mare exit. Cuius ad leuã cedẽte litore undas angusto meatu portus ad mit tit, quæ Delphinẽ, siue ut illi Finum uocant ubi intranti ad dextrã castellũ eodẽ nomine est. Sequitur inde magnus sinus quẽ Rapalli nautæ dicunt, q̃d nomen est uallis in eum terminantis, ubi & uicus eiusdẽ appellationis, quæ quamuis montuosa sit nõ tamen fructifera olearũ præcipuè & in inti ma sinus Chiauarũ oppidũ à quo nõ procul Entella fluuius mare illabiť. Lauania nũc in cuius ripa Lauania uicus, in eum torrẽtes exeunt Graucia Olus & Sturla. Inde parũ Tugullia oppidũ fuit, q̃ in loco nunc uicus quẽ incolæ Sestrũ nuncupãt cui obijciť parua insula tenui admodũ freto à cõ tinẽte auulsa, duob. portub. famosa. hinc post nõnullos uicos castella sex parib. penè spatijs inter se distincta sunt. Leuantũ, Monsrubeus, Verna tia, Cornelia, Manarolla, Riuus maior, uini nobilitate celeberrima. Post q̃, Lunæ portus, uel sinus potius, ingẽs ac profundus patet, neq; unus, sed plures in uno, q Veneris nunc diciť. cuius faucib. natura insulam obiecit, qua tutus ab Aphrico & austro uentis existit, in qua templum Veneri di catũ fuit, à quo portus nomẽ postea traxit, q̃d adhuc illic durat: & in occi dentali promontorio insulæ propinquo oppidulum est quod etiam Ve neris modo

neris modo dicitur: promontorio Lunensi ab oriente portum arctatur in quo Ilex: & Telar castella sunt: & in intima sinus Spetia posterioris ætatis oppidum: qui portus tantæ magnitudinis est ut omnium qui maris tenēt imperium facile fieret receptaculum, refugit enim introrsus terra sex mil. pass. latitudo longitudini impar traiectu minus duorum, celsis montib: circundatus, ubi effossio candidi ac uarij lapidis est. Post autem Lunensem promontorium quod nunc Coruum à colore appellatur, Macra fluuius eiusdem modo nominis in mare infunditur, amœnus, pisculentus, et qui Liguriam ab Etruria scernit, in quē Boactus amnis ab occasu qui Vara nunc dicitur, & alij torrentes præcipitantur.

Etruriæ regionis situs.

TVsaia quæ & Etruria appellatur Liguriæ ad occasum iungitur: ad orientem et septentrionem Tiberi fluuio: ad meridiem Tyrrhenum mare habet, quæ ad hāc quoq; ætatem (licet corrupte) sic nominatur, Toscana enim dicitur, ea nihilominus pars quæ ad mare uergit à torrente Pisia Senensis agri usq; Tiberim modo à iunioribus patrimonium Sancti Petri appellatur: ad Apœninum traiecto Tiberi Vmbria, ut in sequentibus. Strabo uerò etiam usq; ad litus Adriatici maris inter Rauēnam & Æsim flumen Vmbriam extendit: hi enim à Rauenna inchoantes propiora deinceps tenere inquit. Saßinam, Ariminum, Senam, Camarinum, ibi & Æsis fluuius est & mons Cingullus, & Sentinum amnisq; Methaurus, & Fanumfortunæ, cæterum Tusci à Tusco rege Herculis F. uel à sacrificando ex Græco, quod Plinius asserit: ait enim Lydi à quorum rege Tyrrheni mox à sacrifico ritu lingua Græca Tusci sunt cognominati: qua in re præ cæteris excelluere: quorum opes ut ait Liuius ante Rom. Imperium late terra mariq; patuere. Regio arboribus ubiq; consita, armenti pabula ferens, irrigua fluminibus & agrorum beatitudine nulli Italiæ regioni postponenda, cuius ora iuxta Tyrrhenum pelagus ad usq; Tiberis ostia circiter ducēta ac septuaginta mil. pass. præter nauigationem habet: quod mare nostri Inferum & Etruscum: Græci Notium dicunt: Tyrrhenū uerò aut quod Tusciam quæ prius Tyrrhenia uocitabatᷣ abluat, aut à Tyrrhenis nautis qui se in hoc mare præcipitauerunt, ut est Bacchi fabula. Quod autem late tum opes terra mariq; illis patuissent, æquorum uocabula hinc atq; hinc Italiæ latera pulsantium argumēto sunt, quod alterum Tuscum, alterum Adriaticum ab Adria ipsorum colonia uocauere Italiæ gentes. Huius itaq; oræ quæ tum grauis ac pestilens, maxima q; ex parte syluosa, sicut etiam nunc est, prima ciuitas Luna fuit portu nobilis quem supra Veneris appellari diximus, interiacente Lunensi promontorio, inter portum uidelicet ac urbem, non procul à Macra amne sita: græci & urbem & portum Selenes, id est lunæ appellant, urbs haud magna, inter capita olim regionis cōnumerata, quæ demum interijt, loco ac circumiectis

campis

campis nomen relinquens, nam & adhuc regio Lunensis appellatur: cui laus tum uinifuit. Post Lunam ad orientem Ptolemæus promontorium eodẽ nomine ponit, quod falsum est, sed est ubi nos illud posuimus, nam omne litus à Macra usque ad Arnum planum est, quod accidere transcriptorum incuria potest. Post autem lunæ locum Æsaris flumen qui & Mera apud antiquos Serchius nunc dicitur, fontem in Apœnino habens: unde per uallem initio Carfagnanam: deinde sui nominis delabens, multis utrinque torrentibus auctus in mare uadit. mox aliud Mortuus nomine haud magnus. Ac paulo inde Arni fluuij ostia, eiusdem semper nominis is in Apœnino exortus tenuis primum per cõfragosam uallem altissimorum montium serpens, non longe ab Aretio externis iam aquis magnus in occasum conuersus Fluentiam urbem secat, indeq́ in austrum Signiam castellum ad sinistram relinquens quousque à mari nauigabilis est, Pisas diuidens in mare exit. dein litus introrsus recedens Stagnum, duodecim mil. pass. in circuitu fit, in quem mare duobus ostijs ingreditur. mox Pisanus portus manufactus, ubi ad occasum castellum est Ligorna nomine, olim ut quidam Liburnium, à quo haud procul stagnum amplitudine sui distat: est & turris prǽualida ad orientem portus, mille pass. remota in scopulo fundata cuius in uertice per nox flamma nauigantibus portum indicat, de qua in Syluis Statius.

Thelebonumq́ domos trepidans, ubi dulcia nautis
Lumina noctiuagæ tulit pharos æmula lunæ.

Insula hinc in mare longe à continente triginta mil. pass. ferè occidentem uersus iacet Vrgo siue Orgos olim nũc Gorgona uocatur. dein Capraria insula alia naufragalis propter humilitatem eius, nõ enim procul nauigãtibus apparet, antiquum retinens nomen, quam Græci Ægilon dixere, ab Gorgona 30. mil. pass. ad Notum uentum, à cõtinente propius 50. distat Post aũt Pisanum portum 5. mil. pass. mõs ingens in litore ad mare est q̃ Niger dicitur, cui ad orientẽ amnis haud magnus Lafine nomine in mare exit. Mox Volaterana fuit, id est, portus Volateranorum, ubi castellum adhuc Vada dicitur, quod subcedit Cecina fluuius eodem apud maiores nomine. In Populonia ciuitas Tuscorum quondam ædificium nobile, nõ autem ad Vmbronis ostia, ut quidam nostri temporis scribit Plumbinũ à iunioribus dicta, in sublimi tum locata promontorio in mare prærupto Chersonesi faciem habenti, hac ætate deserta ac diruta, & in altero promõtorij latere ad aurorã trãsposita in fertili colle, cui portus subest, non tamẽ multarũ nauiũ capax: à q̃ minus 10. mil. pass. interuallo Ilua insula est nũc Helba 100. mil pass. ferè in circuitu, in qua optima omnia ad uictũ prouenīũt, q̃ à græcis Æthalia appellaĩ ab Æthalio q̃ ei præfuit: Ptolemæus uerò Iluam & Æthaliã diuersas esse uult, q̃d non cõstat: In hac ferrũ ex metallis eruitur: Diodorus petram effodi inquit ex qua ferrum excuditur: Aristoteles non

teles nõ ferro olim, ſed fœcundiſsimam plurimo ære fuiſſe dicit: ac poſtea metalla illa prorſus euanuiſſe, uerum ibi longo tempore poſt ferrũ inuentum eſſe, quod quum loca exhauſta effoſsionibus ſint, rurſum temporibus repleta cernuntur Strabo author eſt. unde Virgilius.

> Inſula inexhauſtis Chalybum generoſa metallis. Et Silius.
> Non totidem dabit Ilua uiros, ſed lectos gignere ferrum
> Armarat patrio quo nutrit bella metallo.

Cui inſulæ portus eſt Argous ea tẽpeſtate ab Argo naui dictus, nam quãdo Medea Circem uiſere cõcupiſceret, Iaſonẽ illius domicilia, quæritaſſe ferunt, ad hancq́; in portum uenit. Poſt ad meridiem dictæ inſulæ alia occurrit Planaſia, ſic etiam nunc dicta, cui nomen à ſpecie contigit, nam æquatur freto, ideoq́; nauigijs fallax, in qua teſte Varone Pauones agreſtes transmarinos uiuunt. Vltra autem Populoniam rumpit mare litus ac intus lacum facit Prille quondã, num Orbiteli, in quem ad orientem Corna amnis exiguus Maſsiera torrente auctus ingreditur, mox Stagnum mari aperitur anguſto ore, Traianus tum portus à conditore Peſcara nunc appellatus, ſtatim aliud paulo ſupra mare, minus duobus iam dictis. Sequitur Vmbronis fluuij (etiam huius ætatis nomine) oſtia nauigabilia. & paulo poſt Telamon oppidum: cui iungitur promontorium peninſula: eodem olim nomine & portus, ſic ab Argonautis ibi appulſis cognominatus, nunc mons Argentarius dicitur: hinc in parte orientali Herculis portus ſubeſt, circa quem uetuſtiſs. operis fragmenta conſpiciuntur: ibi enim Coſſæ oppidum fuit Conſa à quibuſdam à quo Coſſanum uel Conſanum litus, nunc Lancedona locus dicitur, erat in monte ſupra portum, nec inde multo Coſſa flumen in mare uadit Piſsia modo dictum, iuxta quod litus: Menaria, Columbaria, Niuaria à quibuſdam Venaria, inſulæ exiguæ ſunt: contra quas aliæ duæ decem mil. paſſ. fermè inter ſe atq́; in mari longe poſitæ, quarum occidentalior Igilium tunc, modo corrupto uocabulo Ziglio, uino ac marmore cognita: orientalior Dianiũ quã & Arthemiſiam appellabat antiquitas, nunc autem Ianuti: inter quam & Corſicam occaſum uerſus Oglaſa, nautæ hodie Montemchriſtum dicũt. Poſtea & Martæ exilis amnis oſtium: quo Volſinus lacus in mare effluit: ſtatim Grauiſſæ fuit urbs exigua à mari paululum à Coſſis triginta octo mil. paſſ. ferè Grauiſſæ quidam ex antiquis Intempeſtas uocant, ut Virgilius, Intempeſtæq́; Grauiſſæ, non ut uentis tempeſtatibusq́; careant, ſicut aliqui putant, ſed ut ait Plinius, id eſt, peſtilentes: quod Cato in originib. aſſerit, ut Intempeſtas intelligas ſine temperie, id eſt tranquillitate, nam ideo Grauiſſæ dictæ ſunt quod grauem aërem ſuſtinent, in cuius nunc ruderijs Monſaltus caſtellũ ſedet: ubi in ſubiecto mari teſte Plinio coralium naſcitur. nec multo poſt Minio amnis in mare labitur nomen adhuc ſeruans licet corruptũ: Migno enim uocant, iuxta quem ad dextra Caſtrum

nouum

nouum fuit. mox ciuitas uetus Centumcellæ quondam, ita uocitabatur, quoniã ibi (ueluti in amœniss. secessu) anni æstu Hadrianus Imper. centum ædificauit cellas: quibus centum iudices insedebant causas pub. coram principe cognoscentes, ubi portus, cui ante ostium insula præiacet, columnam cochleam tum sustinens ad nocturnos ignes nauigijs ad portum prælucentes. Hinc paulo Pyrgi ucteres (ita appellatur) oppidum fuit, ut uestigia nomenq́ loci adhuc indicant. Postea Ceretanus amnis in mare fluit, ubi Ceretanorum emporium erat, habuit Luciniæ templũ à Pelasgis constructum quondam opulentiss. quod Dionysius Siciliæ tyrannus depeculatus est. Hinc Alsium urbs, à quibusdam Allium dicta à Pelasgis & Aboriginibus condita, habitataq́ ubi nunc S. Seuera castellum est, ac inde Fregena interijt, unde ad Portum Hostiensem peruenitur, quem alij Hadriani portum uocant, modicum supra mare, à diuo Iulio sępius destinatum, ac propter difficultatem omissum, à Claudio principe deinde (ut scribit Suetonius) perfectum, alij ab eo inchoatum à Traiano postea absolutum, circumducto dextra sinistraq́ brachio & ad introitum profundo iam solo mole obiecta. Quam quo stabilius fundaret, nauem ante demersit, qua magnus obeliscus ex Ægypto fuerat aduectus, congestisq́ pilis superposuit altiss. turrim in exemplum Alexandrini phari, ut ad nocturnos ignes cursum nauigia dirigerent, in cuius portus aut lacus supercilio, Portuensis ciuitas fuit, ubi nunc rudera, semiq́ rupta magnæ urbis ædificia cernuntur: ad hanc itaq́ urbem naues cuncta quæ mari feruntur deponebant, inde rursus terra, uel flumine Romam portabantur, nam ex ipso flumine pars altera in lacum per fossam deriuat, ad ripam enim dextram Tiberis iacet, nam post pusillũ Tiberis in pelagus influit, in quo Etruscorũ terminati oram diximus in cacumine Apœnini montis exertæ petræ ortus, minus quadraginta pass. à fonte Sapis amnis in eadẽ scatentis per Aretinorum fines profluit, tenuis primo nec nisi piscinis corriuatus, emissusq́ centum & quinquaginta mil pass. per loca aspera & confragosa nauigabilis exiguis nauigijs, inde magnarum nauium capax efficitur, nam 42. fluminibus auctus teste Plinio, præcipuis autem Nare, & Aniene creber & subitus incrementis, in austrum conuersus (nam ad orientem longiss. tractu post agrum Aretinum discurrit) Romam præterit, insulamq́ prope mare è regione Hostię circũplectitur, ac statim in mare infunditur: Qui quũ prisco nomine Albula à calore uocitaretur, à Tibri uicino regulo Veientium Tibris appellatus est quod ait Virgilius.

Tum reges asperq́ immani corpore Tibris
A quo post Itali fluuium cognomine Tibrim.

Postea Tiberis, propter Tiberinum regem Latinorum mutatum, quod ibi interierit, ait enim Dionysius Halicarnasseus: Tiberinus q octo regnauit annis in prælio mortuus est, quod secundum fluuium fuit raptusq́ à

O profluente

profluente flumini nomē dedit, Alba prius. Liuius uerò non prælio occiſus, ſed in Albulæ traiectu ſubmerſus, alĳ ſunt qui dicunt ab eo rege denominatum quem Glaucus Minois F. in Italia interemit. quadam Tybrim quaſi Tubrim, id eſt, iniurioſum, aiunt enim Siculi ex Athenienſibus captis oſtibus foſſam factam qua munitior patria redderetur, qui quum in Italiam transfretaſſent, eaq́ loca ubi nunc Roma eſt tenuiſſent, Albulæ fluuio ad ſimilitudinem Syracuſanæ foſſæ nomen impoſuerunt. Nonnulli itidem ab iniuria ſed quam Tybris rex intranſeuntes exercebat, nam iuxta fluuĳ ripas iter agentes uel per flumen ipſum nauigantes deprædabatur, qua ex re Ancum regem Ianiculum ubi Antipolis per ſuperiora tempora muro muniſſe duobus mil. & 500. paſſ. à Roma diſtantem, mons eſt editus trans Tiberim, præſidium ei impoſuiſſe idoneum tutelæ cauſa, ponteq́ ligneo flumen iunxiſſe. Qui Tiberis quandoq; Lydius cognominatus eſt, à Lydio Tyrrheni fratre, ut quidam perhibent. Maro etiam:

> Longa tibi exilia & uaſtum maris æquor arandum
> Et terram Heſperiam ueniens ubi Lydius arua,
> Inter optima uirum leni fluit agmine Tibris.

Nec non Rumor ab antiquis dictus, quod proprium fluminis eſt, quaſi ripas ruminans & exedens, etiam in aliqua urbis parte Teretum, eo quòd ripas terat. atque Velitrum, qui antequam Aug. deriuaret eum, qua nunc incedit per Velitrum terrani fluebat. Hinc Tuſcorū mediterranea ſequuntur octo quandoq; & denis urbib. clara Plutarcho authore, & ĳs pulcherrimis ampliſq; ſeu opes contrahere, ſeu uitam ciuiliter agere, ad utrunq; opportuniſs. Strabo uerò duodecim tantū: quibus condendis Tyrrhenis Lydius Tarchonē præfeciſſet. ut Palatiū: Trebola: Vesbola cerānĳs mōtibus proxima: Sinia inſignis, Mephyla, Orminiū illuſtris et magna, Curſula iuxta Coritū montem & oppidū ita à conditore appellatum, Maruuium: Vatia, Tiora, Matiera, Liſta metropolis, quā Sabini olim nocte adorti ex urbe Amiterna incautam capiunt: & Corylla urbs nobilis montibus adiacens: Item apud Liuium, Volana, Palumbinū, Herculaneū, Troiliumq́ circa quod caſtella quinq; locis ſita munitis, quæ omnes tum bellis tum alĳs malis euerſæ, atq; deletę ſunt: prętter quas alię quoq; fuere, quarū nonnullæ adhuc durant, ſed mutato nomine, quædam exciſę ſolum ueſtigia ſignant, in quibus Foſſæ Papyrianę urbs circa loca ubi nunc Petraſancta caſtellū eſt. Item Bondelia, Biracellū, et Luca colonia eadem tū appellatione ad Lunæ montes incumbens, cuius occidentale latus Æſaris amnis radit, in cuius agro caſtella nonnulla ſunt, inter quæ Peſsia ad ſiniſtrā Colodi fluuĳ in lacum quem nouum uocāt euntis, manu ut ferunt effoſſum qui ſe in Arnum exonerat: inter quem & urbem Lucam, alter ſcaturit Bientinuus à caſtello quodam non procul ab Arno amne, denominatus, ubi in Arnum exit hinc lucus Feroniæ colonia Faliſca fuit cognominabaturq́

turq; Etruscorũ lucus. Supra autem ad Arni dextrã oppidum est Puppiũ Puppi nunc, inde ad sinistram Bibiena prope quod Larchianus torrens, in Arnum cadit. Iterum ad Arni dextrã supra Fluentiam quindecim mil. pass. ubi nunc planities fertilis, uino præsertim, quæ uallis Arni appellat, palus olim, qua ut scribit Liuius, Hannibal stagnante Arno elephanto uectus hyberno frigore altero captus est oculo. Post ab Apœnino Seua amnis uersus orientem primo deuolutus, multis torrentibus grandis ad meridiem per apricam delatus uallem in qua Scarparia oppidum præsentis temporis est in Arnum iuxta castellum ad pontẽ Seuæ, deinde influit. Postea meridiem uersus Fluentia est inter Italiæ urbes nobilissima pulcherrimaq;. Etruriæ nunc metropolis, cuius origo posteriori tempore earum ciuitatum quæ uetustiori nomine insignes referuntur fuit, nam quo tempore is ager ubi sita est, militibus à Sylla assignatus, eam extulisse caput fama est dictaq; Fluentiam ab Arini fluenta, quia milites illic primum sedes cepissent: quod Plinius attestari uidetur (neque tamen ante eum quisquam eius meminit) Fluentini profluenti Arno appositi inquit: quidam nostræ ætatis à floribus appellatã ferunt, quibus omnis circum locus operitur, ideo Florentiam quam Arnus fluuius mediam penè diuidit, marmoreis pontibus iunctus, in conualle amœnissimo existentem, undiq; ciuium palatijs frequentẽ: huic ad septentrionẽ in supercilio montis duob. mil. pass. ab ea Fesulæ oppidum fuit fama apud scriptores inclytum quod nomen loco adhuc remãsit situ munitissimo sub quo fertiles imprimis Italiæ campi ad Aretium usq; iacent. oritur ex montibus Fesulanis qui ad orientem uergunt Mugno torrens Florentina radens mœnia in Arnum uadit. Postea Pratum oppidum est, cuius apud ueteres nulla mentio fit, nobile satis quod Visentius amnis prȩteriens Arno iungitur, mox Pistoria ueteris nouiq; nominis urbs in campis patentibus sita, cui Vmbro amnis alter ab eo quem in maritimis nominauimus, ad meridiem dilatens in Arnum iuxta Signã castellum defertur, sub ijs aũt procul Ventulonium oppidũ eodem adhuc nomine ubi fontes calidi, nõ procul à mari quibus aquis pisces innascuntur. Ad alteram uerò Arni ripam Pesa amnis est ab ortu delapsus in occasum fluens, Arno ad Montemlupum castellum cõgreditur. Postea Elsa eodem tractu per uallem sui nominis emanans Arno recipitur, ad huius dextram torrens Elsæ admiscetur, qua in insula Sanctus Geminianus, & collis castella sunt. Post non longe à confluenti Samminiatum oppidum in sinistra est. inde balneum aquarum in quibus solis calentibus à sulphure aquis ranas gigni Plinius author est. Hinc Pisæ colonia quinq; mil. pass. à mari, quam Arnus fluuius interfluit, urbs antiqua græcorũ ædificium adhuc nomen seruans: unde poëta.

Hos parere iubent Alpheæ ab origine Pisæ
Vrbs Etrusca solo.

 Et Strabo

Et Strabo Pisæ ab ijs conditæ sunt Pisanis ex Peloponneso qui cum Nestore aduersus Ilium militarunt, renauigantes autem errore disiecti, ij quidem Metapontum, alij Pisanum tenuerunt agrum, cuncti Pylij uocati: ciuitas autem ipsa felix quondam fuit: hoc uerò tempore ciuib. uiduata deserta pene iacet. Inde Cecina fluuius est, parum supra Volateranensem urbem exortus, ipsa ad occasum in profunda ualle, sublimis & præceps undique collis est, cuius in uertice planities aperitur in qua sita est urbs, ad quam duobus mil. ferè pass. ascensus est è cuius basi rupes tota ardua atque difficilis est à Tyrrhenis ante Troianum bellum condita, quod ait Plinius in cuius agro haud procul à mari calidorum fontium aquę sunt in quibus pisces gignuntur. Post Cecinam Sena urbs est antiquum retinēs nomen. nam Plinius coloniæ Rusellana: Seniensis, Critona. Senia fortasse tum uocitata: uel scriptorum culpa factum ut pro Senēsis, Seniensis notarent, cæteris Etruriæ ciuitatibus excepta Fluentia pręcellēs, in montanis locis posita, adeo ut in media penè urbe concauitas existat in hoc etiam tractu Rusellæ urbs interijt, ubi eius uestigia cernuntur, in quibus balneum Rusellanum modo est, & in montibus oppidum Monsaltinus. Inde Compagnaticum arduo in colle situm, uino cęterisque frugibus feracissimis habens agrum. Postea Paganicum, Manlianum, & uersus mare Massa ciuitas parua. Inde Vmbro fluuius haud procul à Cleana in montibus exoriens, ad cuius dextram Grossetum oppidum est quod ex internitione Rusellæ urbis renatum quidam putant. Cleana siue Clana quæ sic etiam nunc dicitur palus est ab ortu in occasum protensa, medio inter Vmbronis fontes, & Arni flumen initium capiens, in qua torrentes aliqui euoluuntur, ipsa uerò ex se fluuium sui nominis facit, in Palliam amnem exeuntem. Pallia uerò in Tiberim inter Ameriam & Ortam uadit: iuxta autem Clanam ad meridiem Clusium urbs uetustissima potentissimaque olim fuit: unde Silius.

— & antiquus Romanis mœnibus horror
Clusium uulgus.

Eodem modò nomine, quam à Tyrrhenis ante Troiam captam ędificatā fuisse traditur quæ Camars tum appellabaī per cuius agrū Cleana amnis decurrit, apud quam urbem Porsenam regem monumentū sibi extruxisse Varo scribit: in quo ut refert Plinius mirabili opere Labyrinthus fuit: cui ad occasum nec longe à palude Pollientianum oppidum nobile āmœnis, in collibus situm. Dehinc Lucianum, Corsignanum'que in Pientiam mutatum à Pio Pontifico Maximo ætate nostra oppidi conditore nuncupatum, & nō procul inde in prærupta petra Radicofanum arx. Postea ultra Clusium ad orientem Sartianum est, sub quo Cotona oppidum Critona quondam. Superius uerò ad Tiberis fontes Cotullum castellum æreū. Sub quo ad fluminis dextram contra Burgum oppidum Anglarium est.

Post

Post supra paludem Cleanam Arretium urbs ualida ex nobilibus Etruriæ una, eodem quo prius nomine in locis montanis posita à Tyrrhenis ante excidium Troiæ condita cuius per agrum amnis labitur Frigidus olim. Quemadmodum & nunc ab incolarum quibusdam dicitur, illum Tibullus meminit dicens.

Dulcius urbe quid est? an ulla sit apta puellæ?
Atque Arretino Frigidus amnis agro.

Vbi uasa fictilia optime fingebantur dicente Plinio: uasa Samia in æsculentis laudantur, sed retinet hanc nobilitatem & Arretium in Italia. Inde est castellum Leonis editissimus in monte situm Dehinc sequitur Cortona urbs in petra, nomen priscum nunc habens à Pelasgis condita, quibus pulsis, urbem & agrum possidere Tyrrheni, iuxta quem sub Cortonensibus montibus lacus est Thrasimenus nomen à puero ibi submerso deducens, quum uada Agyllina ante uocitatus esset, nam Tyrrhenus Lydius ad quærendas sedes domum discedens filium Thrasimenum secum habens & in Italiam descendens quum ad Vada peruenisset nympha loci Agyllina Fauni filia pueri pulchritudine capta, cum allectum claritate aquæ & ripæ amœnitate, sub undis traxit, quo nomen de pueri nomine lacui obuenit: quod Silius meminit, qui postquam dixisset, stagnante lacu effigiem uasti pelagi locus imitaret, inquit. ut inerti.

Et late multo fœdabat proxima limo
Quæ uada Faunigenæ regnata antiquitus aruo
Nunc uoluente die Thrasimeni nomina seruant. & reliqua.

Qui modo lacus à iunioribus Perusinus appellatur: hinc totum quondã arsisse Plinius author est: qui cæterorum Italiæ aspectu pulcherrimus, & amœnissimus ac pisculentissimus est, triginta mil. pass. ambitu, litus maritimo simile harenosum, forma pene rotundus, auroram occasumque respiciens, aqua colorem maris præferens, insulasque licet exiguas, habitari, qui & castellis & interiectis in margine syluis undique adornat, inter quæ ad septentrionem Passignanum est: Monsoppidum situ & natura munitum nam tribus lateribus abluitur lacu. Item Malborgetus Castiglionum cognomine Clusinum. Monspontignanus, ubi amnis exit, qui traiectis occulto meatu montibus in Tiberim exaduerso diruti oppidi cadit, in quem haud longe à Tiberi Nestor amnis excurrit, licet quidam Thrasimenus alienis aquis expers, nec suam effundere dicat. Inter autem lacum & Cleanam castellum Plebis est. Sequitur Perusia urbs clara ab Achæis condita, Trogus author est. Appianus ex Tyrrhenis in editissimis collibus sita, prospectum habens in omnem partem late pulcherrimum, ueluti celsa in arce specula: à Romanis quondam cæde incendioque consumpta. Post autem torrentem Pisiam quæ terra usque ad Tiberim nunc Patrimonium Sancti Petri (ut in superioribus) dicitur, Soana antiquum op-

pidum est, inter quod & Montemaltinum, & Radicofanum, & Pitiglianum oppida montes sunt altissimi neque Apoenino inferiores qui mons amiata nunc appellantur, quibus castella quædam insident. Vltra quos montes ad orientem Aquapendens oppidum est in aspero colle situm. Hinc Volsinium urbs diues olim ac potens, nunc Bolsena nomine, ad occasum lacus sui nominis in proprijs cineribus renata, nam ut ait Plinius tota cum Volsinis fulmine concremata est, quo nullum esse in Italia agrum feratiorem olea in quo sata primo anno fructificet: lacus quatuor & uiginti mil. pass. in circuitu est oblongus ab ortu in occasum, piscib. abundans anguillis præcipuè in quo duę iacent insulæ: ex eo ad meridiem emanat fluuius Marta cuius ostium meminimus in litoralibus & ad emissorium, eiusdem nominis oppidum sinistrorsum est. Hinc ad meridiem Toscanella oppidum memoriæ dignum iuxta ripam dicti fluminis. Postea uersus mare Castrum ciuitas est inter rupes iacēs cuius ad orientē trans Martam Cornetum oppidum nobile in colle positum undecim mil. pass. à mari, ex internetione Castri Noui in litore tum situm, cuius ad ortum solis Minio amnis, in mare uadit: quem poëta meminit.

Qui Cærete domo, qui sunt Minionis in aruis,

Ad meridiem autem dicti lacus in ripa oppidum est Caputmontis nomine cui propinqua sylua ingénsque est. Inde ad aquilonem arduo in colle Mons Flauij oppidum, corrupto nunc uocabulo Mons Flasconus dictū, uini bonitate notum: unde orientem uersus amplissimus extenditur planities, in qua Viterbum oppidum haud obscurum: Cyminio monti con terminum est, in quo Suriana imminet arx omnium regionis huius loci situ munitissima. Et intra eius montis colles ad orientalem partem Viterbi lacus non magnus, olim montis nomine, nunc lacus Vici dicitur: à castello illi apposito, diruto nunc qui lacus in Tiberim tenui amne effluit ubi & Cyminia sylua maxima densissimaq́, ac tum inuia quam Fabius aperuit. Contra autem Viterbum inter Romam & Ocriculum rudera Faliscæ siue Faleriæ urbis latius: difficillimoq́ loco extant quam quidam Halescum uocabant: quod probat Ouidius.

Venerat Atride fatis agitatus Halescus
A' quo se dictam terra Falisca putat.

In cuius agro amnis est teste Plinio cuius aqua potata candidas boues facit. Capena item ciuitas ijsdem locis interijt, ambæ Veijs proximæ. Inde Corcianum in ardua petra oleis consita sedens, natura magis quam opere munitū, ascensu difficili, magna enim ex parte prœruptis cingit̃ rupib. Postea Marsianum oppidum munitione tutum loco fertili situm præter quod Nestor fluuius labitur. Iuxta deinde Cleanum amnem ad meridiē duo egregia sunt oppida Bagnorezum: & Vrbsuetus, id est, Oruietus, cuius admirandus est situs, iacet enim in summitate mōtis undiq́ prærupti,

duobus

duobus aditibus patens, quorum alter erectus ac tortuosus, cui arx immi-net, alter minus difficilis, sunt præterea, Sudernum, Ferentiáque & Sutri um oppidum uetustissimum Saturnia colonia quondam, quam Aborigi nes construxerũt Etruriæ claustra ab ea parte. Hinc locus est decem mil. pass. à Corneto ubi rudera Tarquinæ antiquissimæ urbis apparẽt, quam Tarchonem Lydium condidisse, ut alia quoque oppida legimus, quo po pulus è Corintho, duce Demaracto habitatum uenit. Hinc paulo Tarqui niæ lacus ante, nũc Anguillariæ ab oppido illi iuncto denominatus. A Su trio quindecim mil. pass. duo nemora in insulis flatu circumferuntur, ad dextram uerò Tiberis Orta urbs est. inde sub ea uersus Romam ad ean-dem ripam ciuitas Castellana in altissimis rupibus quibus ita circundata est ut sine mœnibus inexpugnabilis sit. Intus Veij urbs pulcherrima ac ua lidissima fuit uiginti mil. pass. ferè à Roma distans in excelso iugo posita abscissæ rupis, olim Tusciæ munimẽ, armorum quidem numero, & mul titudine militum Romæ non inferior, permagna enim erat, amplam'que regionem habens, nam Veientanus ager teste Liuio uberior amplíorque Romano, urbs quoque urbi Romanæ uel situ, uel magnificentia Pub. pri-uatorumq; tectorum ac locorũ præponebantur, quod & Plutarchus per-hibet, quam dictator Camillus incendit ad solumq; æquauit, hoc in agro ut ait Plinius ad aras Mutias loca. sunt in quibus in terram depacta non ex trahuntur: sic & in Cymina sylua. Hinc ab Orta haud procul Nepeta op pidum est, sic adhuc uocatum. Et in Faliscis non longe à Tiberi Soracte niuosus mons, qui hodie Sancti Siluestri dicitur, tum Deo Diti sacer, siue ut alij Apollini sub quo urbs est Feronia, ut Strabo ait, Ptolemæus diuer-sissimo situ atque ad occasum Lucæ urbis cui uicina est, sylua in qua iu-xta montem (Varone teste) fons est, cuius altitudo quatuor pedibus extat oriente sole exundare solitus feruenti similis, auesq; si ex eo gustauerint, iu xta mortuas iacere: neque procul hinc Anciæ urbis magnæ ruinæ extant Et uersus Tiberim Flaminiũ uetus oppidum est ex quo poëta. Hi Sora-ctis arces habent: Flaminiaq; arua. Post Romam uersus Vetralla oppidũ, olim Forum Cassij appellatum: & ad Sinistram Sutrij Blera siue Bleda an tiquum oppidum in colle & aliud Plimartium, supra aũt Sutrium in mon tib. Roncillionum oppidũ est ad exitum angustæ uiæ, manu (ut uidetur) factæ unde ad aurorã campi aperiunt. Inde & Crapanica oppidũ in loco asperrimo sitũ. Post iuxta Bacchanũ uicũ: ex paruo lacu amnis emittitur Cremera nomine, qui inter Veios Romamq; excurrit, minus tamẽ à Veijs distat in Tiberim apud Valchã exit, clarus Fabiorum morte. supra quem in rupe quadam abscissa & prærupta Romani castellum ædificauerunt contra Veientium impetum, uocatumq; est castellum supra flumen Cre-meram. Hinc ad montem Rosulum lacus Vadimonis est profundus sanẽ circuitu breuis equo à Sutrio Nepetáque spatio distans in quo insulæ ena

 tant. Faler-

tant. Falernum postea est, quasi Flauernum Plinius, quod ante Amyne dictum fuerat, secunda uini nobilitate inclytum: unde Virgilius

Sunt & Amyneæ uites firmissima uina.

Et item Silius: nam Falernum agrum summe laudat. Inde Cære siue Cætere urbs est prope Minionem flumen sita, nunc Ceruetere dicitur, est tamen supra eam quæ modo extat, aliquantum uetustæ urbis locus ut murorum fragmenta indicant, quam Pelasgi extruxere Agella siue Agellina tum à conditore uocitata, sed quum in potestatem Etruscorum uenisset, mutato nomine, dicta est Cæreta: nam quum Tyrrheni aduersus Agellinos belligerantes consisterent, eorum aliquis murum subiens, urbis nomen percunctaretur, cui è muro Thessalus quidam pro responso salutem nuntiante chære, id est salue dixisset, Tusci bonum hoc accipientes omen captam urbem submutato uocauere nomine: detracta deinde aspiratione eam Cære nominarunt: quæ magna inter Græcos gloria Strabone teste fuit, quum hominum fortitudine tum uerò iustitia claruisset, nam quum potentissimus esset ab latrociniis prorsus abstinuit: erat autem ea felix si qua alia in Etruria atque populosa, ex qua ea exiuit exercitus de regione dimicaturus: cuius Pythii Apollinis templo Agellinorum nominatim positus erat thesaurus: cuius etiam felicitatis meminit Liuius dicens: Inde Turnus Rutulique diffisi rebus ad florentes opes Etruscorum, Mezentiumque regē eorum confugiunt, qui Cære opulēto tum oppido imperitabat. Quod etiam Maro in subiectis carminibus asserit.

Haud procul hinc saxo colitur fundata uetusto
Vrbis Agellinæ sedes, ubi Lydia quondam
Gens bello præclara iugis consendit Etruscis
Hanc multos florentem annos, rex deinde superbo
Imperio, & sæuis tenuit Mezentius armis.

Cui loco nūc uicina sunt balnea recuperandæ hominum sanitatis famosa quæ uulgo Cæretana uocantur.

Vmbriæ regionis situs.

VMbria regio quam modo in Tuscia meminimus, Ducatum Spoletanum à iunioribus appellatur, superioribus temporibus per se erat uocabatúrque, ut ait Liuius Tribus Sappinia inter Apœninum montem, Tiberim'que amnem, secundum Etruriam: ad ortum uerò solis Velinum fluuium usquequo Tiberi admiscetur contenta: At regionis partem quæ ad Tiberim ac Narem amnes appropinquat, Vilumbriam Ptolemęus nominat quasi ad Velinū Vmbria antiquiss. Italiæ gēs. Gallorū ueterum progenies, Vmbrinos à grecis, q̄d inundatione terrarū imbrib. superfuissent, quos Aborigines ad hæc loca migrare cōpulerunt, inter enim Tiberim & Vmbronem flumina ad mare Inferum sedes antea

habebant

habebant: quorum treceta oppida Tuscos debellasse reperitur: erat quippe regio fertilissimo licet montana, siliginisq; quam tritici ferax, unde alimenta illis facile abundeq; suppeditabant. Secat Vmbriam Teneas amnis nunc Topinus ex Apœnino delapsus in Tiberim ad Torsanum oppidum simul cum Clitumno (Chersio modo) decidens, & eò usque Topinum nomen retinet quoad Clitumnũ ad Cannariam oppidum intrat ambo in Apœnino fontes habentes: subest Clitumni fons eo colli in quo Treuium oppidum est, perlucidus quidem & qui totus in Tiberim suo nomine influit, quo nullo alio Tiberis præter Narem Anienemq; maiore augetur fluuio, fertur si ex Clitumno bos quum conceperit bibet, partum albũ edet, unde quum Romani magnam hostiam Ioui destinassent isthuc accipiendam mittebant: quod ait poëta.

Hinc albi Clitumne greges & maxima tauri,
Victima sæpe tuo perfusi flumina sacro,
Romanos ad templa Deum duxere triumphos.

Similiter & Silius, & Propertius in carminib. suis. Oppida autem in Vmbris & primo ad Tiberim hæc sunt. Burgũ posterioris temporis. & post illud Tiphernum urbs cum amne sui nominis iuxta se in Tiberim cadente, quæ nunc Ciuitas de castello dicitur, supra quam uiginti mil. pass. Iusi cum oppidum Augubium modo distat, ad radices Apœnini in edito colle situm. inde est Pitinum, & Isuuium, & Gualdum oppidum opulentum ac munitum in Apœnini colle positum cui in campo ciuitas suberat, cam Longobardi exciderunt. Postea Nucera colonia Alphatemia appellata intra Apœninos montes sita, ad itineris olim tutelam, nunc digna satis ciuitas Teneo amni apposita, à qua duodecim mil. pass. Folginum est urbs quam dictus amnis interfluit Forum Flamminij ante appellata, quæ similiter ad uiæ præsidium initio fabricata fuit, eam Longobardi deleuerunt, alios quoq; Folginates ab his, qui hodie sunt, haud procul à Tudertinis. Cuius oppidi meminit Silius, Patuloq; iacens sine mœnibus aruo Folgina. Sternitur ante Folginum siue ut nũc Folignũ planities amplifs. nec aspectui delectabilis minus apud quã ad Foligni dextrã Ispellum oppidum nũc Spellium est, & aliud Iturũ antiqui nominis. dein pari penè spatio Esisium siue Axis ut Propertius ait urbs arduo in colle sita Asisia nunc, Estq; ad ripam Tiberis Frata nouum oppidum, & interius aliud Montonum. supraq; Folignum in excelso colle Triuium, quod aliqui Trebullam esse existimant, Ptolemæus eam longe inde in Cãpania ponit nisi alia fuisset ab ista, neq; à Triuio pcul in radice Apœnini, colli in quo Falcũ nũc oppidũ est, Meuania urbs apposita iacet clara olim præter cuius rudera Teneas amnis labit cui amœniss. illa paulo ante planities adiacet: ut est illud, Lætis Meuania pratis, quæ Clitu mnos cum Tenea quibus nebulæ effumigantes herbidam reddunt, circumiectosq; urbi campos impinguant: un-

de Columella, armentis sublimibus insignē Meuaniam esse dicit, quod etiam Silius ait. supra uerò Folignum in montibus castellum est Caput aquæ à fonte ibi scaturiente qui amnis ex se transmittentes breui cursu Teneæ iungitur, nec longe inde Collisfloridus castellum iuxta paruum lacum sui nominis intra altiss. montes tenui riuulo in Teneam se exonerantem. Nunc ad Narem fluuium ubi Centinum oppidum, quod Ceretum nunc uocant. inde Cassia oppidum populo frequens, Cornus torrens attingit in radicibus ardui mōtis eiusdem nominis exortus in Narem apud Tripontium castellum uadit. Postea Conissa magnum sanè oppidum supra Cassiam. Nar fluuius fontes habet in Ficello monte duobus orificijs ad Narium similitudinem, unde illi nomen est, quorum paulo infra petrā coeuntes aquæ Narem constituunt qui tanta uelocitate delabitur ut nusquam uado raroq; nauiculis transiri potest in Tiberim ex aduerso fermè Ortæ urbis collectis sulphureis aquis è Rosidis collibus manantibus iuxta Vacunæ nemora irrumpit. Intra quem ad occasum procul Spoletium urbs sita est, idem nūc nomen habens caput modo Vmbriæ cuius arx inter cæteras Italiæ munitissima est, in eminenti ac prærupto saxo posita, cuius altero latere urbem respicit, altero altissimis præcipitijs cingitur, ubi profunda uallis à finitimis disiungit mōtibus. Hinc recta ad solis ortum pons Sublitius Narem iungens (licet uetustate collapsus) reperitur. Sub Spoletio autem non longe à Tiberi Tuder clara olim ciuitas nunc Todi, situ & loci natura munita, pendet enim deuexa lateri montis, proximaq; urbi loca collibus ac uallibus omnia præpedita sunt. Inde ad confluentia Clitumni cum Tiberi Betona oppidum magnum montanumq; positione egregie tutum, & ad solis ortum in ripa Tiberis Ameria urbs ab Amerio eius conditore appellata: priscum adhuc nomen seruans, & post Sublitium pontem uersus austrum Velinus amnis, Melino nunc qui in Narem ingreditur, in Apœnino è Velino monte Fiscello nunc ab incolis arduo sanè qui Brutios à Marsis disterminat duobus fontibus exortus, in cursuq; iuxta Vacunnæ nemora Reatem urbem mediam penè intersecat, unde egressus neque longe paludem illabitur quæ ex aliquibus fontibus, Neptuno præsertim efficitur, qua ungulas iumentorum indurari scribit Cicero: ac statim collectis in unum aquis, lacus conflatur, eodem nomine, qui modo Pedelupus dicitur ab imminentis ei castelli nomine, in quem lignum deiectum lapideo cortice obducitur: esseq; Italiæ umbilicum Varo uult: ex quo loco effluens (ubi saxum natura aquæ crescit) in Narē paulo post ex alta rupe mirabili casu ac stridore decidit. Quam lacus deriuationem in Narem à quodam Coss. fuisse factā author est Varo, quo magna est per ea locā secuta fertilitas ut ait. Reate nunc Rieti dicitur, fuit ea urbs Cybeles consecrata: quod probat Silius.

Magnæq; Reate dicatum Cælicolum matri.

In cuius

In cuius agro mulorum nobilis progenies alitur, qui ager ad Velinum usque lacum pertinet Rosulanus antea, nunc Rosa. Cæterum trans Narem ad ortum solis Interamnem oppidum est in montibus situm, quod nunc Ternium dicitur. Inde Nequinum oppidum dein Narnia dictum à fluuio sub ipsum labente: quod ait Liuius, Item Claudianus.

Celso dehinc patulum prospectans Narnia campum
Non procul amnis abest urbi qui nominis author.

Vrbs tum dignitate præcellens, Romanorumq́ aduersus Vmbros colonia in loco arduo atq; in parte una præcipite sita, qua lapideo ponte diruto nunc iter continuabatur. mox fluuiolus Imelia ex montibus cadens inter Ocriculũ Mallianumq́ oppida in Tiberim labitur est Oriculum uetusti quoque nominis. fuit Item haud longe ubi Anio, in Tiberim exit, Fidenæ urbs uetustissima.

Sabinæ regionis situs.

SAbinorum gens in Apœninis montibus Vmbris ad orientem: Picenis ad septentrionem, ad occasum Tiberi fluuio ad meridiem latinis finitima est à religione ut quidam existimauere, & Deum cultu; Seuini appellati, quod colo seu ueneror latine sonat, quod asserit Festus: Silius alter, nam à Sabo nationis principe Sabinos dici uult, ubi ait.

Ibant & læti pars sanctum uoce canebant
Authorem gentis, pars laudes ore ferebat
Sabe tuas, qui de proprio cognomine primus
Dixisti populos magna ditione Sabinos.

Cui assentit Cato, eosq́ Vmbricæ gentis fuisse indigenas, circaq́ agrum Reatinum habitasse, unde à Pelasgis pulsos in hanc terram deuenisse, ubi nunc habitãt, mutantesq́ nomen simul cum loco, uocatosq́ esse pro Vmbris Sabinos, cuius rei Zenodotus author est. Strabo autem diminutiuo ait uocabulo à parentibus Sabellos appellatos fuisse, Sabinos quidem aliam ob causam quos Græci Saunitas uocitant. Item & Plinius, Samnitium quidem Sabellos & Græci Saunitas dixere: aliqui uerò Laconas quos sibi socios habitandi fecisse, memoriæ traditum est: Istis prima habitatio prope urbem Amiternã uicus quidam fuit Testruna nomine, ex quo mouẽtes in terram Reatinorum irrumpere soliti sunt: qui deinde potentes adeo facti ut pedestrem exercitum octoginta mil. & equitum mil. ad bellũ cogerent: urbes plures inhabitantes, quarum nonnullæ à Romanis postmodum funditus euersæ: quædam attenuatæ, ac uastatæ sunt angustum incolẽtes agrum longe protensum à Tiberi usq́ Nomentum oppidum egregie oliuetis & uinetis consitum, & qui glandes passim producat, quare gregibus & armentis maxime studiosi erant, ex quo Cicero agrum Sabinum florem esse Italiæ dicat. gens uerò antiquiss. Indigenæ, & aborigines à quibus Picentini Samnitesq́ in coloniam deducti attestatur Strabo: quibus

quibus potitis, Romanos tum primum diuitiarum sensum accepisse Fabius rerum scriptor meminit, & si magna eorum pars forulos petræ inhabitarēt, ad rebellandum aptiores magis, parsq́ ciuitates sine mœnibus incolebant uicum supra Tiberim iacentem præter Cotylas tum clariss. urbem muris septam, ad septentrionalem partem Cotyli lacus sitam. unde Nursia ciuitas est, cui nomen adhuc restat licet à uetusta aliquanto distet, nam illa extincta est arduo in colle intra præruptos montes tum posita, regionem habens frigidam, ut illud.

Nec non habitata pruinis
Nursia.

Quam paruus torrens præterlabitur, medio inter Cassiam, & Narniam, tractu uadit in Cornum amnē. fuitq́ Interocrea pagus Reati finitimus castellum modo Interiocū nomine: fuit & Consiscula, in qua frigidæ aquę, quarum potus & insessio morbos curabāt. Sub Velino autem lacu ad meridiem penes fluuium Aliam (is Equiculos à Sabinis distermina) in quā partem tanquam eam quæ propinquior urbi Romæ erat, colonias deduxerunt, ne Romanum populum fama tum coalescentem pertimescere uiderentur, in quibus Curres fuit urbs maxima & inter eam gentem authoritatis plurimæ ad dextrā Imelæ amnis in ualle ampla sita, Strabonis tempore in uiculum reddita, nunc oppidulum in eodem loco eodemq́ nomine est, è qua exciti fuerāt. T. Tacitus, & Numa Pompilius Romæ quādoque regnātes, est & ad eandem fluminis ripam Nerula oppidum non obscurum. Post autem ab urbe Reatina iugum montium incipit arduis ac præruptis petris austrum uersus excrescens, propeq́ Tyburim urbem defertur, Lucretilis & Seuerus olim Equiculorum, nunc mons Niger dicitur, siue Taliacotij, nam in ijs oppidum est Taliacozium nō obscurum quidem, ex istis montibus Imela amnis à parte septentrionali exoritur, ad cuius dextram Mallianū oppidum præsentis temporis est arduo in monte positū regionis facile caput. Post Calentinus breui lapsu torrens in Tiberim cadit. Inde post aliquot castella, aqua elabitur Riuus solis dicta, itē Mandela uicus ubi Riuus Digentia. de quo Horatius:

Me quotiens reficit gelidus Digentia riuus
Quem Mandela bibit rugosus frigore pagus.

Iuxta cuius aquæ originem Montopolis oppidum in saxo est. Mox Farfarus amœnus fluuius qui & Fabaris appellabatur, sub Imelæ ortum fontem habens neq́ longius multo, qui quum è ualle qua delabitur exit, amplissimam pulcherrimamq́ uisu planitiem, cultam atq́ arboribus distinctam secat, & in Tiberim supra Aliam amnem infunditur. In ualle autem supra in saxo ad sinistram Imelæ amnis Vacunna oppidum est uocabulum quondam templi Vacunnæ deæ: sub quo nemus, & in eo fons splendidiss. Brandusiæ quem Horatius item meminit. Post Aliā amnis ex Cru

stumeris

ftumeris montibus ad ortum solis prælato fluens alueo in Tiberim ad undecimum lapidem fertur Curtesius nunc nomine ubi terminus regionis Sabinæ: apud quē Galli duce Breno Romanos strauere; & postriduo urbē deleuere, præter Capitoliū, mox Collatia ciuitas iuxta Tyberim haud procul à Roma. Hinc Romam uersus propter Tiberim Crustumerij Sabinorum populi usq; ad Montemrotundum oppidum è regione Veiensiū Tiberi interlabente incoluerunt & in ijs Crustumeria urbs quorum in agro natum fenum ibi noxium Plinio teste extra salubre est nascunturq; pira quæ Crustumia appellantur cunctis gratiss.

Equiculorum terræ situs.

EQuiculorum gēs ad orientem Sabinorum iacet, regionem paruam & montuosam habens, quam Sumbruuius amnis percurrit in Anienem cadens: de qua gente Silius, quum nil penè de ijs dicere habeamus, poëtarum carminibus saltem in lucem eos reddamus.

Quiq; Anienis habent ripas, gelidoq; rigantur
Sumbruuio, rastrisq; domant Equicula rura. Et Maro
Horrida præcipuè cui gens assuetaq; multo
Venatu nemorum duris Equicula glebis
Armati terram exercent, semperq; recentis
Conuectare iuuat prædas & uiuere raptu.

In quibus quadraginta oppida Liuius scribit: quæ omnia intra dies sexaginta oppugnando Romani ceperunt: quorum pleraque diruta atque incensa sunt: cæterum, Cliternum: Carseoliq; colonia integra permanserūt. Ouidius.

Frigida Carseolis nec oliuis apta ferendis
Terra sed ad segetes ingeniosus ager.

Fuere quoq; Verrugo ciuitas: & Vetellia colonia In quibus hodie Riuus frigidus oppidum connumeratur in excelso monte situm.

Latij regionis situs.

LAtium regio sequitur ad orientem Tiberis amnis in Liri amne altero: Sabinis Equiculisq; ad septentrionem, ad meridiem Tyrrheno pelago terminatur, quo adhuc nomine apud ipsos appellatur, quòd ibi Saturnus latuisset, quum Iouis arma fugeret historiæ tradunt: licet alia de causa Varo dici putet. apud autem reliquos Italiæ huius ætatis populos Campania Romæ, siue Maritima dicitur: ad Circæum ante promontorium tantum, qui per idem tempus prisci Latini appellati sunt, 50. mil. pass. longitudine, in qua usq; ad Troianum bellum fuerunt Aborigines: Verum sub Latino qui Iliaci belli temporibus regnabat Latini dici cœpti Dionysius Halicarnasseus author est: quū uerò urbs Roma erecta est, & eius uirtus in circumiectos populos exagitaretur, prius Rutulis & Aboriginibus ac dein Equis, & Hernicis, insuper Resis, & Argyruscis,

& Priuernatib. e sedibus eiectis, cuncta cum eorum plaga nomini Latino cessit, ac Latium uocitata: quamobrem ad Campaniam usque & Samnium & Pelignos & incolas Apœnini extensa postmodū est: Quæ præ cæteris uniuersi orbis partibus urbe Roma clara ac immortalis facta ad nostram usque ætatem permansit: terra ingenio uaria, intus opulentiss. ac fertiliss. quum omnis ager aquis riguus sit. In montib. pinus & abies: litoralia uero laurus & Myrtus habent, præter palustria pauca in litoribus ipsis, quæ morbosa reddunt loca, & si qua petrosa sunt, non ociosa omnino quin uel fructus uel pabula præstent. Latinorum itaque ora iuxta Tyrrhenum mare Ostiam naualē urbis Romæ primum habet, ubi Tiberis fluuius mare irrumpit, locus modo importuosus propter limum quem Tiberis multis refertus amnibus aggerat, quod oppidum Ancus Martius rex Romanus condidit, animo futurum ut totius mundi opes, & commeatus illò ueluti maritimo urbis hospitio reciperentur, circa quod oppidum salinæ multę factæ sunt, unde Turia fluuius qui pass. 5. mil. ab urbe Roma in mare editur. Inde Antium cognomine Aphrodisium Volscorum quondam urbium illustrissimum cuius hodie locus caput Antij à nautis uocatur ubi Neptunum modo castellum est in Laurenti litore positum, cui litori nomen ab Apolline qui totus Latij regionis tutela fuit, quo primum Æneas appulit, quum Italiam peteret: erat Antium in rupe posita portu carens, licet naues haberent quibus latrocinabantur, capta à Romanis, coloniam in eam deduxerunt: ubi postea Nero Cæsar. operis sumptuosissimi portum fecit: fuit apud Antium Fortunæ templum famosissimum multorum & principum donis ornatum, unde est quod ciuitas Fortunæ dicta sit. Hinc omne litus longe lateque syluæ occupant, uocaturque nunc Spiagia Romana, mox flumen Storas in mare labitur Astura nunc, ubi castellum est Astura nomine ab ipso modo flumine appellatum, mari penè circumdatum inde Clostra colonia quondam fuit, post Circæum promontorium excelsum est, iuniores caput Circelli uocant, formam Chersonesi habens, in quo Circæam Solis filiam fama est habitasse, à qua nomē illi contigisse: de quo Maro.

Proxima Circęæ raduntur litora terræ
Diues inaccessos ubi Solis filia lucos
Assiduo resonat cantu.

Refertus quippe mons est robore, lauro, & myrto cęterasque ad medicamēta radices germinans. Insula ante, facta continens ex aggeratione fluminū uehentium limum de Albanis præcipuè montibus manantem: ubi & castellum & sacellum Circæs nomine fuit, item & Elpenoris tumulum: cui promōtorio campi iunguntur Pomentini: ad cuius radices castellū nunc est S. Felicitatis nomine. Iuxta quod Hyphormus amnis quē Nympheū Plinius uocat in mare uadit exiguum portum efficitur. Dehinc Pontina

palus

palus quæ in mediterranea regione extendebatur in mare se exonerabat, quem locũ uigintiquatuor fuisse urbiũ fertur & quibus Norba arx in mõtibus quam regionem priscis temporibus & ante urbis ædificationẽ Ausones incoluisse memoriæ proditũ est qui & Campani agri magnam partem habebant: nam Ausones huc habitatum uenisse ferunt quum ab Oenotrijs, ut initio diximus è suis sedibus eiecti essent à quibus Ausoniũ quidam mare illud appellauere paludes uerò, ut Liuius refert à Cornelio Cethego Cos. cui ea prouincia obuenerat siccatas agrumq; ex ijs factum esse, mox Terracina siue Terracinæ urbs opulenta olim, quod nomen adhuc retinet, prius insula nunc cõiuncta est, quod scribit Solinus: Terracina dicens insula ante circumflua immenso mari, nunc æuo nectente addita continenti: quæ & à quibusdam Trachina, id est, aspera uocitabatur: item Anxur Volscorum lingua qui quondam illam habitauerunt, difficili loco posita: ideo Silius.

> Quis Circæa iuga, & scopulosi uerticis Anxur
> Hernicaq; impresso raduntur uomere saxa. Et Lucanus.
> Iamq; & præcipites superauerat Anxuris arces.

Eidẽ Põtina quoq; palus obijciebat, nam ingẽs fuisse diximus, cuius adhuc pars stagnat q̃d amnes duo efficiũt, per ea labẽtes loca, quorũ maior iuxta Terracinã in mare it, qui Aufens (non aũt ut quidã Amphidus, quũ in Adriaticũ mare per Apuliã Amphidus euadat) & Vfens à maiorib. dicebatur, igitur Liuius Taracinæ urbs prona in palude ait. Sed neq; solum Iupiter Anxurus (unde urbi nomẽ) hic colebatur, uerũ et Iuno uirgo, quã ipsi Feroniã cognominabãt: quare Plinius, inter Terracinam & ædem Feroniæ turres bellicis temporib. desiere fieri, quia nonnullę earum fulminẽ dirutę sunt. Erat iuxta ædem fons saluberrimus qui & ipse Feronia appellabatur quem lucus circumdabat: de quo fonte ait Horatius.

> Ora manusq; tua lauimus Feronia Limpha
> Millia quum pransi tria repsimus atq; subimus
> Impositum saxis late candentibus Anxur. Et Martialis.
> Siue salutiferis candidus Anxur aquis.

Templum autem hoc loco, ut Dionysius Halicarnasseus tradit ex eo positum est. Nam quo tempore Licurgus Spartæ leges dedit, grauatos nonnullos ob legũ duritiẽ, dissidentesq; ab alijs, urbe excessisse, posteaq; multum mari delatos, uouisse deis ut in quamcunq; primum terram uenissent sedes in ea ponere, aductos autem circa Pomentinos campos, locum in quo primum constiterãt, Feroniã ab æquorea latione denominasse, phanúmque construxisse deæ Feroniæ: quod à Sabinis præcipuè ac Latinis communiter honoratum est: ubi ad præstitutos dies festos multi quidem soluentes uota sacrificiáque reddentes deæ, multíuerò lucri causa ob celebritatem, negotiatorésque & opifices & coloni (erántque fora ibi

omnium clarifs. quæ in alijs Italiæ locis haberentur, conueniebant. Sed ubi Terracina est, ibi olim Amyclæ oppidum fuiſſe à ſerpentibus deletæ, atteſtatur Plinius à Laconibus conditum, hoc eſt ab Amyclis Laconiæ ciuitate, qui comites Caſtoris & Pollucis fuerunt huc transfretantes, quod ait Varo, qui quum ſecundum Pythagoream ſectam (ut ſcribitur) à cæde omnium animalium abſtinerent, & qui tanquam homines ex uicinis paludibus natas ſerpentes occidere nefas putarent, ab ijſdem interempti ſunt, eſt et alia opinio: quum frequenter falſò nunciarentur, hoſtes, & inani terrore ciuitas quaſſaretur, lata lege cautum eſt, ne quis unquam hoſtis annūtiaret aduentum: Poſtea uerò quum hoſtis ueniret nemini annunciāte ex improuiſo ciuitas capta eſt: Vnde tacitæ Amyclæ dictę, quod periere ſilētio. Hinc eſt quod ait Lucilius: mihi neceſſe eſt loqui, nam ſcio Amyclas tacendo periſſe. Cæterum penes Terracinā Romam iter facienti, foſſa ad Appiam uiam apponitur, quā paluſtres & fluuiatiles implent aquæ, per eam nocturna maxima fit nauigatio: ut qui primis inſcendāt tenebris oriente ſole egreſſi uiæ Appię reliquum euadant. Strabo. Inde oppidum eſt Spelūca modo appellatum: ubi dixit. Strabo Speluncas patēre ingentes, domicilia magna ſumptuoſaq; continentes. In cuius litoris aſpectu inſulæ duæ, triginta mil. paſſ. in pelago propoſitæ ſunt, Palmaria: & Pontia, Palmaria modo Palmarola dicitur, quæ occidentalior eſt, & ab altera modico diſiuncta freto, habitaculis frequens, in qua ut ſcribit Varo, homines totas uineas opplēt muſcipulis, ſi quando parit humus mures, nec non minor uindemia fit. In hac Octauia Neronis cōiunx ab eodem relegata moritur. Pontia Palmaria maior aliquāto eſt incolis et ipſa frequēs: eodem prius nomine, his ad orientē aliæ duæ paruæ ſunt inſulæ quarum altera orientalior Pandataria ab antiquis dicitur, Plinius ex Æolijs una à recentioribus uerò Bentelien. Pōſt Caieta portus uel ſinus aperiē decuruitate denominatus Straboni: curua enim omnia Lacones Caietas appellauere. Virgilius ab Æneæ nutricæ, ut in ſubiectis carminibus habetur.

Tu quoq; littoribus noſtris Æneia nutrix
Æternam moriens famam Caieta dediſti
Et nunc ſeruat honos ſedem tuus oſſaq; nomen
Heſperia in magna ſi qua eſt ea gloria ſignat.

In medio huius ſinus Formiæ urbs eſt ab Antiphate Lami F. condita, q̄d ait Horatius, quam prius Hormias uocabant à ſtationis bonitate, ubi Leſtrigonum ſedes fuiſſe haud in obſcuro eſt, nam Plinius Formię à Leſtrigonibus habitatæ: item Homerus, ſexta die ab Æoli inſula ad altam magnamq; Lami, Leſtrigonū ciuitatē attigimus, à qua Eęam inſulā planam ubi Circæs habitabat peruenimus. Verum ubi olim Formiæ, nūc Caieta dicit nomē à ſinu obſtinatē traducēs. Hinc portū Antoninus pius ingentibus extructionibus communiuit. Hinc paulo Molæ oppidum quod &

nunc

nunc Mola dicitur: Cicero, ad Molas Formianas, uel propter propinquitatē uel q̃d ab ijs conderetur. Hinc Liris amnis in mare uadit, sic dictus à Nympha eo delectata qui antea Clanis siue Clanicus uocitabatur, hodie Gaurianus dicitur Latiæ regionis finis, ex duobus fontibus in radicibus Apennini & agro Vestino initiū capiēs, quorū alter 8. mil. pass. supra Soram ad Capistrellū in Apennino, alter 4. ad Postā modicus quidē primū & uado transiri facilis, sed mox paululum infra. Postquam sub Sora fluuij ex fontib. iungit, magna aquarū ui augetur, & nusquam uadosus alueo lato profundoq; ad Minturnas Romanam coloniā in mare delatus ubi stagnat locaq; paludosa efficit, sed quam diu effluit pulcherrimus ac fertiliss. Italiæ oram secat, nam Ausonios, & Sinuessanos agros aureis (ut aiūt poëtæ) arbustis consitos præterlabitur, qui quum Fibernum amnē gelidiss. apud Arpinas profluentem, modicamq; prius insulam complectentem in se recipit, frigidiss. & ipse fit. Quorum commixtionē memorat Silius, quod autem Lucanus dicat.

Et umbrosæ Liris per regna Miricæ,

Et Horatius ubi Formiarum mœnia à Lamio ait dicta.

Mœnia, & enantem Myricæ

Littoribus tenuisse Lirim.

Fuit enim Myrica uxor Fauni litoris Minturnēsis dea, qua ille in mare it, retro aūt à mari in mediterraneō ad occasum primo urbs cunctarū preclaris. reginaq; Roma sita est Tiberi amne infusa, altera partē Latio, altera in Etruria marmoreis iuncta pontibus existens: magna sanè quondā ambitu (licet omniū quas orbis sustinet, imperio, fama, opibusq; maxima) nā cæteris omissis, Plinius suo tempore uiginti mil. pass. complesse asserit: Vopiscus uerò Aureliū principē mœnib. eam ad triginta ampliasse dicit, portasq; 30. habuisse ac septē intra se colles cōtinuisse: cuius uocabuli, ædificationis, quum uariæ ac diuersæ inter scriptores tam Græcos quā Latinos opiniones sint, & Romulo tamen uocitatā atq; conditam fuisse perhibetur Palatinū munientem collem quo ipse nutritus erat: ita nominatū ut ait Varo quia Palatini & Aborigines ex agro Reatino qui appellat̃ Palatium ibi consedissent: alij Palatium à Palatia uxore Latini regis dictum: quidam Pallanteum ab Euandro Pallantis regis nepote, siue à Pallante urbe ex qua Euander ipse discesserat ex Arcadia huc appulsus locum inhabitauit. Sunt item qui ab eodem Romam, oppidum in loco inuentum appellatum fuisse (Saturnia tunc) quod græce robur significat, scribiq; in principio cum aspiratione, ex quo illud Latini Valētiam uocauere. Quare Strabo coloniam ex Arcadibus deductam ab Euandro fuisse inquit: Et Cæcilius Romam origine græcam esse urbem, quod penes eam more patrio sacrificium grecum Herculi dicatum existat. Nonnulli uerò à Troianis initium habuisse ferūt qui ad Italiā cum classe Ænea duce nauigassent.

ex quibus post oppida Lauinum atq; Albam à se cōdita, Romam quę ad hancusq; ætatem ingenti sui gloria perdurauit, natam esse in historijs suis tradunt. Hanc itaq; urbem in sui primo exordio 400. per annos circumstantes populos bella proprijs exercuisse uiribus memoriæ proditū est, quibus 53 populi (tot enim Latium tum habuit) sine uestigio interiere: deinde 150. Italiam omnem subegit: totidemq; deinceps uniuersum orbem pacauit: Non enim inuia, sed quæ ab hominibus colitur, omnibus imperauit: neq; mediterraneo solum, sed etiam oceano qua nauigari potest: Solaq; omnium quæcunq; ex omni æuo referuntur, ortumq; & occasum terminos imperij fecit. Quæ licet afflicta uarijs (uoluentibus annis) cladib. deniq; esset: gentemq; suam mutasset, ac ritus: imperium tamē nullatenus mutasse constat: quo illud poëtæ diuinitus ex ore prolatum tonantis audiuimus.

His ego nec metas rerum, nec tempora pono
Imperium sine fine dedi.

Quod in Max. quidē Pont. summo imperio æternā Italiæ felicitatē datū est propagari: Quorum splendidiss. sanctitate, iustitia, clemētia: rerumq; gestarum pro fide Christi gloria, Roma iterum illustrata maximo exornata decore perfulget: Nam post Cæsarum tempora annales siquis inspexerit ingenti cum admiratione, amplissima, sacratissima ac magnificentissima patrum acta inueniet. In quo quidem numinum hoc tempore (quo ætas nostra uehementer lætatur) superiorum nulli postponendus Iulius tertius Pont. Max. uelut clarissimus sidus oportunissime emicuit: cuius diuino ductu res publica Christiana adeo prudēter: adeo sapienter: adeoq; sancte gubernatur, atq; extollitur, ut nihil ad bene beateq; uiuendum amplius Christiana mente desiderari potest. Quare immortalis benignusq; Deus nobis te incolumem saluet uitamq; in æuum tranquillam proroget, cū cti merito cupimus: optamus, totoq; corde pater beate precamur. Post autem Romam, supra uersus Apœninum Tybur græca urbs est nomen primum retinens quam Cathyllus Arcas Euandriæ classis. præfectus condidit ut aliqui uolūt in quibus est Cato: & Silius. Hinc Tybur Cathylle tuum. Plinius uerò à Tyburtó Aphiarai F. qui apud Thebas obierit, una ætate ante Iliacum bellum cum quo poëta sentit, ubi ait.

Tum gemini fratres Tyburtia mœnia linquunt
Fratris Tyburti dictam cognomine gentem.

Fuerunt nāq; fratres tres Tyburtus, Corax, & Cathyllus: nec desunt qui dicant, singulum fratrem ciuitatem singulam condidisse: testemq; montem esse qui adhuc Cathyllus dicitur, in quo oppidum eiusdem nominis fuisse non longe à Tyburi & Corax oppidum famosum in Volscis: Tybur in procliuo saxo positum est: ut illud. Et proni Tyburis arce. Situ nihilominus amœno ac fertili unde dicitur.

Pomosi Tyburis arua.

Nec minus lapide quem Thyburtinum uocant ex metallis abundans locus est iuxta quam Anio flumen ex sublimi loco in profundā uallem præceps defertur, & per uicina urbis ipsius nemora, ex quo nauigari incipit: oritur in Hernicorum, siue Trebanorū mōtibus ex lacu Sublaquco Subiaco nūc ex aquarum illic abundantia completo qui inde alios duos amœnitate nobiles secum trahens multis per campos cōtra Romam inter prę altas ripas Sabinum à Romano agrum diuidens labitur aquarum profunditatem habens non transmeabilem, aspectu tamen pulcher (nam perspicuus & frigidus) & potu dulcis est in Tiberim editur: Frontinus ab Aniene Tuscorū rege cognominatus scribit (Paresius anna uocitatus) qui ob filiam eius Saliam à Catepto raptam, & inrecuperatā sese in flumen pręcipitauit: & quū duo sint Anienes hic uetus appellat̄: alter nouus. Quod uicinum urbi nemus diximus, illud est Albuneæ nymphæ à qua nomen accepit: quare Martialis locum designans fontem Albulam eiusdem nemoris atꝗ deæ meminit dicens.

> Itur ad Herculei gelidas qua Tyburis arces
> Canaꝗ sulphureis Albula fumat aquis
> Rura nemusꝗ sacrum dilectaꝗ iugera mu[illegible]s
> Signat uicina quartus ab urbe lapis.

Nam quia Tybur in tutela Herculis erat, Herculei dixit. Sic & Virgilius.

> Gades Herculis: humidumꝗ Tybur.

Vbi etiā responsa dabant. Neꝗ à Tyberi procul urbs Saffula interiji: supra uerò Tyberim in excelsis montib. oppidū est Subiacū, q̄d antiquitas Sublaqueū appellat, cui nomen lacus subiecti dedere ex quib. Anienē emissū diximus. Post aūt, haud à Tyberi procul, Præneste urbs interijt fuisseꝗ ubi nunc Pellestrina oppidum est, Polystephaniū aliquando id est, multarum coronarum appellata, æstiuæꝗ delitiæ, loci amœnitate cognominata, ualida sanè olim, sita in monte qui Aretinus nuncupat̄: Hanc Zenodotus à Præneste Vlyxis nepote Latini regis F. conditā scribit: alij à Cæculo Vulcani genito: quod nō negat Virgilius. Festus uerò Pręneste dicta quia is locus quo cōdita est montib. præsit, græca urbs, ubi Fortunæ templū illustræ fuisse scriptores tradunt, quo certa edebantur oracula: Fluit per huius urbis agrum Verestis fluuius in Anienē exiens, fuit inter hanc atꝗ Tyburim Pedū oppidū. Dehinc Gabij urbs fuit, ab Albanis condita ut Dionysius ait: Solinus à Gallato & Bio fratrib. siculis, media inter Romā Prænestēꝗ ex æquo 12500. pass. distās in Prænestini mōtis radicib. ubi Latomia sita, quę nūc Gallicanū dicitur haud procul ab Aniene fluuio cuius in agro non procul ab urbe Roma, equitantiū cursu iugera fermè 200. ad ingressus tremunt, q̄d scribit Plinius. Inde Paulo in uia Prænestina Fidenæ nunc uicus quondā ciuitas ad confluentē Anienis cum Tiberi in alto colle

sita suapte natura tutiss. magna tũ quidẽ ac populosa q̃ Romana colonia fuit, Albanorũ prius Veientiũ quoq; ultra Tiberim deducta inter Crustu minũ Nomanumq; agrũ sita. Vnde Romam uersus Almõ paruus amnis in Tiberim decurrit. Superius uerò Regillũ urbs prope Tiberim erat, ut attestatᷓ Dionysius ibiq; Regillus lacus, Liuius in agro Tusculano cui Algidũ adiacet sylua q̃ nunc sylua de Laglio dicitᷓ penes quã in monte Lauicum uetustũ sanè oppidũ est nunc Valmõtone, à quo haud longe Signia oppidum in Lepuno mõte situm, cuius ager uini ferax est, eius præsertim q̃d Signiũ appellant, aluũ sistentẽ: Dionysius Signiã Rom. coloniã fuisse dicit à Tarquinio deductã, non ex electione, sed opportunitate quadã fortuita hibernãtib. eo loco militib. atq; in castris dispositis, ut nõ multũ à forma urbis differrẽt. Inde Tusculũ ciuitas in colle sita nõ arduo sed ascẽsu leni irriguo ac fertili, q̃ & Telegon dicta est, à Telegone cõditore Circis F. q per ignorantiã patrẽ suum Vlyxẽ peremit, egregijs tum ornamentis insignis, in Romanæ urbis aspectu descendẽs, in eorũ enim montiũ colle sita est q media interiecta ualle rursum ab ijs, in quibus Prænestę & uicina oppida sunt, ad Albanũ usq; collẽ consurgunt: Inde Romã atq; mare uersus planities ampla excurrit, uineis alijsq; arborib. respersa, in quib. ficus optimus ubi terra est in quã si quid affixeris haud euelli potest. Postea Aricia urbs ultra Albanũ montẽ in loco cauo posita, nũc solo ęquata, quam Solinus ab Archilocho siculo conditã dicit, sed nomen Atticæ puellæ fuit ab Hyppolito dilectæ, q quũ in Italiã translatus à Diana esset unà cũ Aricia puella hęc loca habitauerũt, unde nomẽ urbi inditũ: est & Dianę ibi lucus Artemisiũ uocauit prior ætas, et in eo templũ Tauricę: cui prope est lacus intra colles, Dianæ speculũ nomine: eratq; in eodem agro nemus Ægeriæ nymphæ consecratũ, cui nymphæ Diana Hyppolitum reuocatũ ab inferis cõmendauit, fuit Ægeria uxor Numæ Pompilij, quo mortuo ob dolorem flendo in fontem sui nominis uersa est: quare Ouidius.

Nympha mone nemori stagnoq; operata Dianæ
Nympha Numæ coniunx ad tua facta ueni.

Protendebat nemus usq; Romã ferè 20. mil. pass. agri occupans: Plinius subiectis Ariciæ aruis, si carbo deciderit ardere terram, sequitur Lauinium oppidum Ariciæ urbi supereminens, primum in Latio conditum stirpis Romanæ, Varo author est, à Latini filia quæ coniuncta Æneæ Lauinia appellata, annis 30. ante conditã Albam, idemq; Dionysius & Liuius: Æneas Latini filiam qui tum loca illa tenebat in matrimoniũ accepit, tandem stabili certaq; sede finiendi erroris oppidum condens ab nomine uxoris Lauinium appellat, at Strabo non Æneam, sed Latinum illud ædificasse inquit, quod Lauinum prius à Lauino Latini fratre oppidum nuncupatum fuisse: dein Laurentum à lauro inuenta à Latino dum adempto imperio post fratris mortem ciuitatem augeret: quod poëta meminit

minit: postea Lauiniũ: quę urbs ante ædificationem Albæ Romęq; plurimum potuit, ad Tiberim usq; fines extendẽs, atq; mare, à quo 8. mil. pass. recedit: à Roma uerò 19. Appianus tamen Alexandrinus eam Diomedẽ primo in Italiã condidisse ex Ilio aduectũ dicit. Mox Alba urbs fuit in excelso locata saxo ab Ascanio Æneæ F. sub Albano monte condita quæ à situ porrectæ in dorso urbis, Longa Alba appellata est: fabulæ uerò ab omine, uisæ illic scrofæ albæ denominata ferunt, ut apud poëtas legimus: sub se lacũ habens profundũ, nemore cinctũ quem flu. Anio nouus cognomine ex urbe tũ decurrẽs infundit ac in Tiberim inter urbẽ & mare exit: sub lacu aũt pulchra aperit planities, uino ac cęteris fructib. ferax: Vnde Columella: Neq; eñ dubiũ Albani agri uites omniũ quas terra sustinet in nobilitate uiui principes esse, pręterquam eius q̃d Falernũ dicitur. Et Silius.

Vrbibus est illis caput, interiorq; per udos
Alba sedet campos, pomisq; rependet aristis.

Albam Tullus Hostilius rex Rom. propter perfidiam ducis Metij Suffetij diruit, excepto tẽplo: uisa eñ est de imperio cũ colonia sua contendere, potẽs quippe opib. et armis erat q̃ annis 500 minus 13. (ut author est Dionysi9) caput regni fuit. Liuius 400. annorũ ait opus: tantũ quantũ Ardea à Roma distans Numicus amnis ex Nemorẽsi olim lacu emanauit, & iuxta Ardeam urbem in mare profluebat: lacus uerò ab Albano Ariciaq; pariter pass. fermè 4. mil. distat: iuxta quem oppidum situm est, Nemus nũc nomine: Numicus uerò interiectis temporibus esse desijt, neq; qua ferebatur uestigium restat, lacus solum stetit: Numicus quidem celebris tum apud scriptores fuit, in quem Æneam extinctũ, atq; ibi diu post cadauer eius repertum, cuius numini amnem ipsum consecrauerũt, quare Ouidius Æneæ animam à deitate ipsius amnis ablatam inquit.

Corniger hanc tumidis rapuisse Numicius undis
Creditur, & stagnis oculuisse suis.

Post, hinc Romam mil, 20. Ardea à mari mil. 8. Ardea fuit Rutulorum colonia à Dane Persei matre condita Plinius author est, ab augurio auis Ardeę dicta, haud procul à Nemorẽsi lacu: cui propinqua erat Veneris ędes ubi Latinorum celebritas atq; conuentus fiebat, quem locum Plinius Solis indigetis appellat cuius Strabonis tempore uestigia restabant, Samnites regiones populantes simul cum oppidis alijs deleuerũt. Hinc ad Nomentum urbem iter est Sabinæ regioni contermina quam Seneca aërẽ habere insalubrem dicit, qua ex re nũc penitus derelicta est in cuius agro fontes sunt ad morborum diuersorum remedia. Mox Casinum ciuitas præclara olim Latinorum nouissima ad septentrionem in monte sui nominis sita, nunc uerò nihil nisi quod monti nomen restat: ubi nunc Sanctus Germanus castellum quam nominat Silius Nymphisq; habitata Cassini rura uastant. & alibi — Nebulola rura Cassini. Inde Aquinũ ciuitas magna campestris

pestris, prope quã Melpis amnis præterit: cuius idem poëta meminit, nã quum nominasset Cassinum: mox & uicinus Aquinas dixit: quæ urbs à Cassino ad quintum lapidem distat antiquum retinens nomen. Item Interãnis urbs in medio duorum amniũ Lirim facientiũ sita, ex quo illi nomen fuit, nunc Isola oppidum ob id quod dicitur. Postea Treba oppidũ. & Anagnia Hernicorum urbs, insignis in Prænestinis montibus posita: de qua Silius.

Frugiferis cerealis Anagnia glebis. Et poëta.

Quos diues Anagnia pascit.

Inde Vemphũ paruum oppidum in petra interiјt. & item Lanubiũ urbs, & Velitre Volscorũ ciuitas insignis olim ac populosa per quam Tiberis fluebat, cuius euersionis causam scribit Liuius, quia totiens Romanis rebellassent, in eos grauiter sæuitum est, ac deiecti muri: A qua 5. mil. pass. ad leuã Corax oppidũ cora nunc est, ut supra meminimus ab uno triũ fratrum eiusdẽ nominis ædificatũ nominatumq;. Fuerunt quoq; aliȩ per hȩc loca urbes. ut Coriolos Volscorum metropolis munimento firma. Longula similiter urbs clara, & Polus à Longula non multũ distans, etiã urbs Cetrana illustris, & optimo loco sita, hoc est ad montes in Leua Ferentini oppidi: item Artena, arcem tamẽ habens natura munitã, à Rom. una cum urbe dirutã: fuit & Artena altera iter Cære atq; Veios quod scribit Liuius quã reges Romani deleuerunt. Item Satricũ colonia à Latinis cõcremata, inde à Volscis restaurata est: atq; anno tertio post à Rom. diruta incensaq; quæ omnes uetustate euanuerũt. Post aũt uersus mare Sermoneta oppidũ recens, à q̃ 4. mil. pass. aquæ fetidæ sunt Terracinã uersus effusæ. Post quã Setia oppidum nomẽ priscum retinens in aspero colle situ, ubi optimum uinum nascitur, quod diuus Aug. cunctis prætulit. de quo Martialis.

Pendula Pontinos quæ spectat socia campos

Exigua uetulos misit ab urbe cados.

Plurimũ tamen terræ huius Terracinæq; ac Circęũ usq; paludes occupãt: Item penes Nympheum amnem oppidũ Forum Appiј uocitatũ fuit, quo in loco Cenobiũ Fossa noua erectũ est. Mox Atina est urbs iuxta Põtinas paludes quæ ciuitati malum inferebant, ex quo ita appellabatur, nam ἄτη græce, latine erumnam significat: cuius meminit Virgilius.

Atina pontes, Tyburq; superbum.

Est & Frusinũ oppidum Frisolonũ modo in munitiss. petra sedens, de cuius positione scribit Silius. Postea in Herniciјs Ferentinũ q̃d nunc Florentinũ dicitur in loca natura munito sitũ, iuxta q̃d Cosas flumen labitur. itẽ Fabrateria oppidũ in his locis fuit, cui Trerus amnis propinquus erat: est & Ceperanũ, & Verulę uetus oppidũ, & inde Priuernũ Volscorum nũc Pipernum, per cuius olim agrũ Aufens amnis currebat, siue ut aliј uolũt, Amasenus, nam Vibius, Amasenus Priuernatium dicit, qui non longe à Terraci-

Terracina in mare exit, nũc uerò oppidum mutato situ ex planitie, cui hæ rebat in arduum collem exiliuit, uetus enim à barbaris complanatum est. Sorda dehinc à Dardano Troiano orta ad Liris amnis leuam urbs oppugnationis difficilis ob loci sitũ, quę adhuc sic uocat, à Ro. populo, deinde à Germanis Federico Imp. destructa fuit: sub Sora in cõgressione duorũ fluuiorũ qua Liris procurrit, castellum est Insula nomine: apud antiquos Interamnina dictum. Hinc Liris præter Fregellas nũc Pontem Coruum oppidum clariss. delabitur, ubi lapideo ponte iungitur, unde in lucum sacrum excurrit, quem magnis honoribus Minturnenses tum celebrabant, oppido incumbentẽ, quod in loco sterili positum est: nam Silius. Obsessę campo squalente Fregellę à Rom. Samnitibusq́ diruta ex quo in uicum euasit rursus à Rom. restituta. Subinde est Fundi urbs Cæcubo monti adiacens, qui sinui Caietano contiguus est, paludib. licet hæreat, uineta tamen uini feracissima præcipuis enutrit arboribus quibusdam etiã fluctuantibus insulis similiter tota hæc ora nobiliss: uina generat: uerum Cæcubũ, Fundanum, Setinumq́ sicuti Falernum, Albanum, & Staganũ inter præciosissima numeratur, à Fundana autem urbe euntibus, Formias, lacus est Fundanus. Post quem ciuitas Lemurnarum fuit: de qua Horatius.

Tandem defessi Lemurnarum uenimus urbem.

Quinq; mil. pass. à Caieta. inde est Traiectum oppidum non longe à Liri fluuio: & in eius ostio Minturnę colonia, diuidebat enim eam Liris, hoc uerò tempore uicus est in parte altera amnis, urbs quondam magnificienda, quæ quum à Romanis defecisset funditus euersa est: Item Politorium, Edulia in loco tum munito sita: Appiola, Corbio, Trebium Corniculum Ficulnea uetus: Cameria, Ameriola, Medulia, & alia, quæ omnia similiter conciderunt.

Tertia atque ultima Italiæ pars, quæ ad orientem solem se terminat, dehinc post regiones in superioribus descriptas absoluitur.

Vestinorum terræ situs.

IGitur post Picenum iuxta Adriaticum mare à Troentio amne iam dicto in alterum Tifernum ad auroram, Vestinorum, Marutinorum, Pelignorum, ac Frentanorum litus, nostra ætas simul Aprutium uocat: item eorum qui supra hos in locis mediterraneis sunt: ut Caraceni, Samnites, Præcutij, Marsi, Equiculi, Sabini'que omnes sub eodem uocabulo modo continentur. Itaque Vestini post Homatrinum flumen litus habent, nihil tum in eo, propter loci breuita-

breuitatem tenentes: quare Strabo nullam de his ad mare mentionẽ fecit, retro uerò trans Apœninum ad Campaniam regionem perueniebat, licet eam Samnites præripuissent. nam Sora urbs quæ in Liris amnis insula, hoc est, amnes duo coniunguñt sita, Vestinorũ fuit: hos amnes Lucanus Vestinas aquas uocat. Interius uero Pinna oppidũ est, nũc Ciuitas de Pẽne, in regione primariũ, inter Finum ac Tauum torrẽtes in colle situm, retroq; ad sinistrã Taui Laurétũ oppidum non incelebre quod sic adhuc uocatur, & prope eum aliud Peluina quondã nũc Planela est ad Nuriæ amnis dextra: oritur in Apœnini radicibus Nuria, terminaturq; in Apernũ fluuium: item Angolus clarum oppidum cui hodie Ciuitas S. Angeli nomen est, Homatrino amni dextrosum apposita duobus mil. pass. à mari item Cutina, & Cingilia uetustate dilapsa, & supra in montibus Amiternum urbs interijt Crispi Salustij patria, cuius modo fundamenta uix apparent. & alter Furconum nomine à Longobardis complanata cuius per agrum Aternus amnis labitur propiusq; Furcono. Aquila nunc urbs magna in tumulo edito sedet: ex quo Furconum putatur, ad sinistram dicti amnis, ubi (ut fama est) forum ante rerum uenalium frequentiss. annis singulis celebrari circumadiacentibus populis consueuisse: quo deinde murorum ambitu locus circumdatus est, siue illa sit Auia urbs Ptolemæus in his locis ponit: circumdant eam excelsi montes perpetua rigentes niue, ex quo maximum in cõualle hyemis tempore exoritur frigus: sub qua paulo planities est, quam mediã Victor exiguus fluuius secat: Aternus uerò ex diuersis corriuatur aquis, ac duabus maxime, altera ab occasu per Præcutios, altera ab ortu per Pelignos longissimis inter se fontibus quæ longum post cursum sub oppido Populi magno murmure congrediuntur, ubi pons amni impositus quo in Marutinos proficiscitur, unde uno aluco nusquam inde uadoso in mare euoluuntur: ex uno & eodem monte Aternus, Velinus, Troẽntiusq; nascuntur.

Præcutiorum terræ situs.

PRæcutij retro à mari in mediterraneo ad Apœninos terram habẽt, occidentaliores Vestinis: quos meminit Silius dicens

Tum qua uitiferos domitat Prgcutia pubes
Læta laboris agros. In his præter alia, oppidum fuit Baretra circa quem locum nunc est Celino, & Interamnia urbs quam nunc Teremum illi uocant, inter duos fluuios Vitiolam in Apœnino ad Cornum montem exortum, & ab altero latere Tordinum, qui Vitiola, Fumicelloq; torrens, paulo supra urbem in Tordinum exeunt: ille in mare labitur: quamobrem Interamina appellata est: quod & Varo, & Festus tradunt: nam sicut urbes quæ prope amnes sitæ sunt Amnenses, ita quæ in medio fluuiorum decursu iacent Interamnes dicuntur.

Marutinorum

Marutinorum regionis situs.

MArutinorum litus post Vestinum ad orientem protenditur, Salino interlabente fluuio quem Finus torrens auget, qui ambo in Apœnino ad Cornum montem fontes habent cui Salino castellum eodem nomine à mari haud procul adhæret. Post autem in litore maris. Aternus ciuitas est, ab eodem amnis nominē, cuius in ostio sedens diuiditur, quondam appellata, cōmune tum gentis emporium: ea nostris temporibus bella deuastata in solitudinem redacta est: Aternus fluuius unà cū urbe uocabatur, nunc uulgo Pescara dicitur, nec fluuius solum, sed etiàm urbs ipsa hic Vestionis Marucinosq; disterminans, à dextra relinquēs Marucinos. Inde Lentus fluuius ex Mathesio mōte in mare uadit, in quo Marutini terminātur: est enim Mathesius mons qui & Maiella dicitur ab Apœnino prosiliens in sublime exurgens longe late protendens squalidus atq; asper, quem Liuius Nicatem appellat. Intra uerò litus terra ferax frumenti prçcipue, uini, olei, ac fici est: nec minus incolarū fortitudinis, quos quum commemorasset Silius: duros illo bello præ cęteris circumadiacentibus populis ait: quod adhuc in gente perdurat, in his Teatea siue Tegetē metropolis est, quæ nunc Ciuitas de Tiete dicitur, antiquissima sanè urbs ueluti multis in ea locis priorum temporū uestigia demonstrant, ipsa mu nita situ in colle est Adriaticum prospectans mare à quo septem mil. pass. distat, uastauit superiorib. temporibus eā Pipinus quidam Gallus. Post quam Manupellum oppidum est inter duos torrētes ex Mathesio prouolutos qui in Apernum cadit, aliud deinde oppidum est, incolę Lucum uocant Aperno proximum ad confluentem amnis cuiusdam, in quem Rufens & orta torrentes ex Mathesio delapsi immittuntur, inter quos Carmanicum oppidum est non exile. dein Cantalupum monti appositum: quorum nomina posterioris temporis sunt: sub quo oppido fons est perennis liquoris odore fœtido, illi oleum Petronicum nominant medicamini accommodatum, quo Aperni aqua inficitur, emanat, enim in flumen ipsum.

Pelignorum regionis situs.

POst Marutinos orientem uersus Peligni sunt, gens ut inquit Festus ex Illyrico orta, indeq; profectà ductu Volscorum regis, cuius nepos fuit Pelignus à quo populus denominatus est, licet cognominibus uarijs: nam Curfelinenses alij: alij Sulmunenses: alij superæquani: illi quidem à ciuitatibus quas habitabant, isti, à planitie quam tenent omni refertam fructu & aquis riguam, quod quum scriptores omnes afferant, Ouidius præcipuè loci incola subiectis carminibus demonstrauit, dicens.

Arua pererrantur Peligna liquentibus undis,
Et uiret in tenero fertilis herba solo

Terra ferax Cereris, multoq; feratior uuis
Dat quoq; Bacciferam Pallada rarus ager
Per quæ resurgentes riuis labentibus herbas
Gramineus madidam cespes obumbrat humum.

Primum huius litoris (quod uniuersum Strabo, & Plinius Fretanis asscribunt) oppidum post Lentum fluuium gentis ad occasum terminus, Frentanũ olim nunc Frãcauilla dicitur, in tumulo ad mare sensim descendens iuxta dictum fluuium. Hinc Forus amnis ex Mathesio monte ortus in mare it: unde aspera & eminens ora ad Morum usq; flumẽ protenditur, à quo duobus mil pass. Ortona oppidum est natiuum adhuc nomen habens, quod Strabo piratarum Petram uocat, quippe in saxosa superciliosaq; ripa sedet, nullo adeunda nauigio, modicum sinum ad orientale latus habẽs. Sursum uerò à mari inter cæteras quas Peligni possidẽt, duę nobilissimæ fuere urbes, Curfelinium & Sulmo mil: pass. inter se distãtes uerum Sulmo quæ nunc Sermona dicitur prope orientalem Aterni amnis fontẽ, inter duas aquas posita est, nam altera per uallem obscuram delabens, in ipso Aterno, sub urbe ipsa infunditur: huic urbi Silio teste Solemo prius nomen fuit, à uiro Solemo qui cum Troianis in Italiam enauigans eam ædificauit: ex quo ait.

Nomine Rheteo Solemus, nam Dardana origo
Et Phrygio genus à proauo qui sceptra sequutus
Æneæ claram muris fundauerat urbem
Ex sese dictam Solemon celebrata colonis.
Mox Italis paulatim attrito nomine Sulmo.

Similiter Ouidius in Fastis. Post autem dictam fluuiorum cõiunctionem Aternus usq; castellum Pontem olim nunc Populi proprijs aquis effluẽs quo traijcitur ponte: & est ille pons, de quo Strabo ait. Aternus amnis per Amiterninũ fluens agrum Vestinosq; à dextra relinquens Marucinos: supra Pelignos iacentes ponte traijcitur: oppidulum uerò pari uocatum nomine, Vestinorum est, cæterum & Peligni & Marucini eo cõmuni emporio pariter utuntur. Redeamus ad Aternũ fluuium, ipse planitiem 12. mil. pass. longã quingentis uix latam secat: uerum antequam ad castellum Populi perueniat, trium mil. pass. interuallo Crufelinium, siue Corfinum in ripa habuit, Pelignorum tum metropolis, communem uniuersis Italis ciuitatem, ex quo translato nomine, appellarunt Italicam, quam receptaculum propugnaculumq; contra populum Rom. constituerũt: ubi nunc uestigium tantum eius ac uix cõspicitur. Aliam quoq; urbem habuerũt Maruuium nomine, præter quas reliqui ea tempestate ætatẽ per uicos agebãt: quorum deinde pars in castella fabricata est: ex quibus Vallis obscura est in alto monte prius quam in Vallem, à qua ipsum nomen accipit, descendatur angustum sub se relinquẽs transeuntibus iter. Post autem ad austrũ

planities 5.mil.passf.in longitudine extenditur,altiss.undiq; cincta monti bus aliquantulum sese uersus dictam uallem coarctans quoad montem di cti castelli perueniatur, nam mons iste interiacet duabus magnis planitijs huic uidelicet, & illi per quam Aternus labitur, ad Lentum itaq; flume op pidum est Buchianicum ab incolis nunc dictum, item aliud Villamaina, recenti & hoc nomine.

Frentanorum terræ situs.

FRentanorum ad Pelignorũ dextram regio est(quamuis Plinius usq; ad Aterni amnis ostium Frentanorũ oram esse dicat) In quib. post Lentũ in quo incipiũt, Sagrus fluuius siue Sarus in mare uadit, Sangrus modo dictus fontẽ in Apœnino habẽs, cui sinistrorsum Auentinus amnis influit, in quẽ ad leuam antequã Sagrum attingat torrẽs uiridis cadit, ex Mathesio ambo monte profluẽtes, quib. præter alios augeť Sagrus in huius ostij dextra ad mare eodẽ nomine ciuitas fuit, cuius uestigia indi cant. inde Istoniũ emporium nunc Guastum ab incolis dictum. Postea ad Asinellã torrentem Bica seu Buca uel Bucanũ oppidum, antiquũ seruans nomen alij pennã uocant non tamen eodẽ loco in quo primũ conditũ fuit ut rudera admonent. Mox Tremole castellum est, ubi Trinius amnis por tuosus qui nunc Trignus dicitur in mare it Termole quidam ex iuniorib. Interamniam quondã dictam fuisse putat, cui inter cætera Triuentũ noui nominis oppidũ in regione primariũ in dextra hæret eminens ad eius fon tem in Apœnino Trignum castellum. Inde in litus Tifernus amnis gentis limes in Apœnini Tiferno excelso monte exortus. Quorum in mediterrã neo iuxta Sagrum flumẽ ad occasum circiter duob. mil. passf. à litore Fossacæca oppidulũ est, iuxta q̃d rudera urbis tum Bicæ iacẽt, cui ad meridiẽ Anxanum oppidũ haud procul à Sagro est, q̃d Lanzanũ iuniores uocãt, exiguũ habens flumẽ Feltrinũ modo nomine, Anxanus prius, ex superio ribus montib. per uallẽ sui nominis inter altiss. ripas labentẽ, cuius memi nit Maro: in quo oppido bis annis singulis forũ rerum uenaliũ totius Italiæ frequentiss. fit. Inde uersus Apœninũ castella nouę appellationis sunt, Archum, Tessa, & Pallene, Peligna quondã, ubi uetustæ urbis fundamen ta adhuc restant, quæ ualli Anxani olim, modo Palleng imminent, à Palle ne castello dictæ per quã Sentus fluuius in mõte Palario exortus in Sagrũ labitur & supra ad Mathesi penẽ radices Farra huius temporis oppidum à quo non longe occasum uersus origo torrentis Viridis est. Item oppidũ Ciuitella in dicti mõtis radicibus situm, & ad Auẽtini amnis ortum, Fur cam oppidum uetustas abstulit, & ad Sagrum in altissimis montibus Lu parella est ualidum, & additu difficile supra quod aliud est Quatrum nomine, haud obscurum. Postea Sangrum oppidum nobile eidem amni ap positum, situ egregie munitum, ferraria arte in ea regione famosum.

Caracenorum terra.

SVpra autem, hoc est, ad austrum Frentanorum: Caracenorum gens est quam in Supernates & Infernates Plinius diuidit, in quibus præter cætera oppida, mentione digna urbs fuit Aufidena supra castrũ Sangrum ad ripam eius amnis posita.

Samnitium regionis situs.

SAmnites ad Pelignorum, Caracenorumq; meridiem siti sunt: quos Festus ab hastis appellatos ait, quas Græci Samnia uocãt, eas nanq; gestare assueti dicunt: siue à colle ut ipse etiã inquit Samnio, ubi ex Sabinis aduentantes consederũt: nam & Varo Samnites à Sabinis ortos. igitur Strabo: & Vestinos: & Marsos & Pelignos, & Marutinos, & Frentanos in Sabinis ponit. Samnites natio exigua fuit, montanam regionẽ ad septentrionẽ Campaniæ habens, ubi indicatum degebant cæterum fortitudine cõspicua: Liuius Samnites gẽs opib. armisq; ualida: bellaces quippe erant, natura loci freti: à quibus fallacijs, fraudibusq; sæpe hostes fugati sunt. gentis caput Buianũ, siue Bouianum oppidum uetus longe ditiss. atq; opulentiss. erat tribusq; arcib. insigne, eoq; deficiens cõmuni receptaculo utebanẽ colonia deinde Rom. præter quã Tifernus amnis in mare it. Post Esernia oppidum aliud in munitiss. petra erectum, quod quidã Serniam, Marsico bello deletum, quod eiusdẽ nominis amnis præterlabitur, in Vulturnumq; cadit: in quem post Eserniam. Prætellus intrat ex Mathesij montis radice profluens: ubi sub mõte lacus est 10. mil. pass. in circuitu. Post, Tiferno amni Guilliniacũ oppidum nobile adiacet, indeq; Sepimũ uetusti nouiq; nominis oppidũ in Apœnino situm, mox Allife munitiss. nũc quoq; Alsi, secus q̃d Riuus à colle in quo oppidũ S. Angeli est 4. mil. pass. in Vulturnũ fluit. Postea Tuticũ: ac Telesia oppida fuerunt minime obscura: uerũ Telesia q̃d nomẽ seruat ad amnẽ Eserniam antequã Vulturno admisceretẽ subiecta colli in planitie sita erat, cuius hodie fragmenta uisuntur ex qua urbe emanat fluuius (in ea enim fontẽ habet) in Sabbatũ cadẽs cuius aquã tãtę dicũt esse frigiditatis, ut pisces nõ gignat, cui sinistrorsum Compluteria similiter urbs interijt. inde Beneuentũ colonia in Campestri solo ad amnem Sabatum in dextra posita, quam Diomedes unà cũ urbibus alijs cõdidit: quæ & Hyrpinorum colonia teste Plinio fuit, muta to nomine, nam Maleuentũ ante appellabatur: Liuius Samnites Maleuentum cui urbi Beneuentum nomen est perfugerunt: similiter Festus, cui colles proximi fertiles sunt: eam Gothi primo, deinde Longobardi postea à Germanis ac Saracenis huc usq; incursionibus omnia uastantes, capta & incensa est solo æquauerunt: Sabatis amnis in Apœnino, monte Tremulo ortum habet, qui antequã in Vulturnũ exeat, Seritellam primo flumen ad sinistrã recipit, ex Caudinis montib. prodeuntẽ, & per uallẽ sui nominis omnẽ peragit cursum, in qua Monsatriculus oppidũ est, Satriculus ante, in loco

æ,in loco asperr. situm: Post aũt Seritellam, aliud in eundem Sabatum illa bitur Scalas nomine ex Verginio arduo monte exiẽns, per uallem deuolui tur. Item Calor prope Beneuentũ Sabatum influit (est Calor antiquũ nomen) ad cuius sinistram, fertiles ut diximus colles protenduntur, ipse in ea Apœnini parte exoritur qui Hyrpini montes appellãtur, à cuius fontibus nõ longe Auphidus qui per Apuliã labitur exortum & ipse habet: In Calorem uerò ad sinistrã ripam, amnis ingreditur Tropoaldus nomine, cui eiusdem nominis sylua dextra profusissime excurrit: Ac subinde neq; à Tropoaldo procul Miscanus fluuius in Calorem uadit. Item Tamarus magna aquarũ ui ad Valentinũ pontẽ editur. Et post Beneuentũ, Clusiũ oppidum est: Et iuxta Liris fontes (in Samnitib. enim sunt) urbs interijt, Cominium, quæ altiss. montib. uallabatur cui immisso à Rom. igne defla grauit: à quo non longe Athina urbs est (alia ab ea quæ in latio est) secus quã Melpis fluuius labit ex Apœnino Casini mõtis partẽ abluens, apud Fregellas in Lirim decidit: ad Melpis dextrã oppidũ est Arpinũ in excelso loco positũ. Postea non procul à Vulturni fonte castellum Forulũ est. Et in Caudina ualle, cuius montes meminimus, fundamẽta urbis Caudij cernuntur à qua paulo furculæ sunt Caudinæ Rom. clade insignes, erectæ petræ sunt circa faucẽ conuallis nam intra montes ab omni parte clausus campus herbidus aquosusq; iacet, per quem iter, paucis difficillimisq; intrandi atq; excundi uijs est: quo Rom. exercitus interceptũ à Samnitib. legimus. Neq; à Caudij fundamentis procul Harpadiũ oppidũ est, Hyrpinum quondã, angustijs uallis proximum. Hinc Iscletus fluuius omnium Campaniæ hac in parte primus in Vulturnũ supra Capuam 5. mil. pass. fermè ingrediens, è mõtibus Caudinam uallem ambientib. exortus: inter quẽ & Seritellã sunt montes altiss. in quib. est Griptæ oppidũ, cui Taburnus mons imminet. Post aũt Clusiũ, Araian olim nunc Arianũ ciuitas in arduo colle eo in spatio sita, q̃d est inter Miscanũ Tropoaldumq; à fluuio Tamaro: ampla atq; horrida insurgit sylua querno arbore frequens Apœninũ trãnsiliens in Fortòriũ usq; Apuliæ amnẽ, terram occupans, longitudine em̃ 20. mil. pass. latitudine 4. diffusa. Item Callirife: & Ruffriũ oppida & Cluuiana urbs, & Gimera, & Romulea, & Murgantia ualida.

Marsorum regionis situs.

MArsorum nunc regio dictis succedit: ea in Apœninis iacet monti bus habẽs ad septentrionẽ Samnites Pelignosq; ad occasum Equiculos: ad ortũ Præscutios: ad meridiẽ Cãpanus: à Marsia Lydorũ duce dicti Gellianus author est: Plinius à Marso Circis F. q Marubij antea appellabant, quasi circa mare habitantes, propter paludis magnitudinẽ, quanquã aliqui à rege Marubio dicant: qui & Hernici, id est saxa incolentes dicunt, nam Marsi saxa herna appellant ut Festus ait: sunt etiam qui à Sabino quodam illic habitante ac regnante Hernico nomine, Herni

ci dicti sint, gens bellicosa admodum: sine quibus triumphũ nullum fuisse Appianus scribit: igitur poëta de his.

Hoc gens acre uirum Marsos, pubemq; Sabellam. Et Silius.
—ac Marsica pubes:
Et bellare manu, & chelidris cantare soporem:
Vipereumq; herbis hebetare & carmina dentem.

Quibus (quum à Circis F. originem habere dicant) ui quadam gentili datum est ut serpentũ uirulentorũ domitores sint: quod Plinius asserit, quorum præter cæteras Marsia ciuitas fuit Valeria postmodũ dicta regio uniuersa posteriori tempore Valeria nuncupata est. deinde oppidum Æx seu Capra in acutis petris positum, & aliud Alphabucellis nomine, & hoc in excisa rupe situm. Item Alatriũ urbs in saxeo monte ædificata, cuius sola arx, cæteris ædificijs dirutis nunc restat, priscum retinẽs nomen, fuitq; ibi Archippe oppidũ uetustiss. à Marsia conditũ, lacu Fucino haustũ: Lacus enĩ Fucinus magnus sanè est, ac Pelago par, qui & Marsis, & uicinis omnibus maxime usui fuit, quẽ siccari Claudius princeps fecit, ut refert Trãquillus, quare per tria mil. pass. partim effosso monte, partim exciso, canalem absoluit ægre ut ipse inquit, & post 11. annos, quamuis continuis 30. hominũ mil. sine intermissione operantib. quem nonnunquã ad labra crescere, interdum aũt decrescere fama est: nũc enim clariss. aquis repletus Lacus Marci dicit, ab oppidi nomine, illi tum alia adiacentes ad orientalẽ ripam in excelsa petra siti, quod Alba Marsorũ priscis appellabat temporibus in Equorũ finib. Rom. postea colonia. Coronant lacũ nonnulla haud uetusti nominis oppida, inter quæ Cellanũ in parte septentrionali in colle positũ est: à quo etiã lacus denominat, cui ad occasum Iuuencus amnis ex superiorib. montib. in lacũ intrat: item Pisia: & Veneri castella: in australi uerò Transaccũ, Ortuchiaq; olim Vtricula, cætera interiere ut Plistia: Fresilia: Milonia, & alia nonnulla.

Campaniæ regionis situs.

SVbi iam dictis populis, ad Inferũ mare post Latiũ, terra Cãpania ad occasum Liris amnis: ad Sarnũ usq; amnẽ alterũ oriẽtẽ uersus iacet, cui ad septentrionẽ Apœninus mons, ad meridiẽ Inferũ ipsum siue Tyrrhenũ est mare. denominata ut antiquitas perhibet, ab augurio auis, quæ Tusca lingua Capis dicit: Nam & hãc quoq; regionẽ Tuscos tenuisse certũ est, ex circũpadana fugatos huc demigrãtes: q quũ per uoluptatẽ ad lautiã demolliti sunt, à Samnitib. debellati (Samnitiũ enĩ loca in Apœninis regioni huic imminentib. erãt) illis agrũ cessere, quos postea eiecere Romani. Nec desunt qui idcirco Campaniã uocitari dicant, quia in ea parte qua Capua urbs posita est, omne solũ planitie sternit: Verũ pars huius regionis quæ ad occasum uergit, & uetus Cãpania, & Laboriæ terra dicebatur: nam Plinius, quantũ aũt (ait) uniuersas terras cãpus Campaniæ antecedit,

tecedit, tantū ipsum pars eius q̃ Laboriç uocant: quemadmodū et à iunio rib. licet uniuersam Campaniā terrā laboris nunc appellent. Quę & quan doq; Oscia dicta est, à nomine cuiusdā uiri Osci, quē hanc terrā fertur oc cupasse. Cicero, totus Campanus ager à plebe optima & modestis. possi detur, quod genus hominū optime moratum, optimorum & aratorū, & militum, neq; mirū sæpius enim terrā colonos mutasse ac nomē, quando quidem ex frugū abundantia ex loci amœnitate atq; ex aëris temperie con citati populi: Opici, Osci, Græci, Vmbri, Tusci, Campani demū auidita te locum occupauerunt, omniū non modo Italia, sed tota terrarū orbe pul cherr. plaga: q̃d quū Latiū Plinius scripsisset: hinc felix illa Campania est, inquit, & Strabo. Campania campos omnes felicitatę superat, namq; si co piæ frugū attendimus, nihil hoc solo uberius, tum cāpestria, tum colles in circuitu iacentes mirificā fructuum ubertatē afferentes: & ubi uere segetes interquieuere, fundunt rosam odoratiorē satiuam. Vnde uulgo dictum, plus apud Campanos unguenti quam apud cæteros olei fieri, nam proxi ma in eo tellus ab Ægypto est, sed uini feraciss. terra præcipuè est. Ex quo Plinius, uitiferi colles, & temulentia nobilis succo per omnes terras inclyto, atq; ut ueteres dixere, summum liberi pub. cum Cerere certamen: hinc Setini, & Cecubi obtenduntur agri, his iunguntur Falerni, Calemq; deinde consurgunt Masici, Gaurani, ac Surrhentini montes: Seneca uuā præcipuam dicit esse quæ in Masico monte concoquit: quod etiam Columella asserit. Neq; enim dubiū Masici agri uites (inquit) omnium quas terra sustinet in nobilitate uini principes esse. parem modo laudem habet olei, totus maxime Venaphranus ager planis finitimus aruis, in quo loco Taburnus mons est oliuetis abundans, quod probat Virgilius.

— iuuat Ismara Baccho

Conserere, atq; olea magnum uestire Taburnum.

Amœnitate autē tanta (præter rerum copiam affluentissimā) & cœli clementia, ut bis florib. uernat: & quæ iuxta hyeme & æstate fulgurat, quod nō in alio situ: At motib. terrę obnoxia nimis: quare ut scribit Seneca, nūquā ab ijs secura est, semper em̄ huius mali formidolosa, quod in urbiū ac uillarū euersionib. & montiū excisionib. frequens apparet. Quo etiā in agro sulphur inuenit in collib. cuniculis effossum, q̃d perficit igni. Huius igit regionis litora iuxta Tyrrhenū mare ad hunc modum se habent. Post Lirim amnē neq; longe ab Auerno lacu mōs est multinominis. Hoc est, Gaurus, Masicus, Gallicanusq;. nā prima eius pars ostio fluminis proximior, Gaurus dicit, ex quo Gaurianus amnis uocitat. Hinc post in dicto mōte oppidū fuit nomine Trifanū, deinde Sinope gręca urbs fuit, Sinuessa postea ab accolis Romanis appellata eo q; in Sitano sinu posita sit, quā meminit Silius Pheracidumq; urbem appellat ab oppido Messeniæ ex q̃ huc in coloniā deducti sunt. Eam pœni incenderūt, ubi nūc ac in eius urbis cineribus castellum est, arx montis draconis dictum mil. pass. à mari.

A qua non longe calidæ sunt balneæ ad ægritudines quasdam accommodatissimæ ut ait Strabo. Plinius in huius spiracula esse, siue ut quidã Charoneas scrobes, mortiferum spiritum exhalantes, quem locum serpentib. abundare scribit Ouidius.

Niueisq; frequens Sinuessa colubris.

Hinc Vulturni amnis ostium est, in cuius dextra, locus ubi quondã Vulturnum oppidum fuit, nam uisuntur ibi multa antiquæ urbis uestigia in quibus nunc oppidum Castellum ad mare dictum est, Vulturnus ex Samnio in eius montis radice oritur in cuius uertice Venaphrum oppidum est qui quum olim campos stagnaret, quemadmodũ amnem ipsum loquentem ad Cæs. Statius in syluis facit, ipse Cæs. illũ intra ripas (ut in subiectis carminibus) coercuit.

Camporum bone conditor meorum
Quis me uallibus auijs refusum
Inter ripas habitare nescientem
Recti legibus aluei ligasti?
Et nunc ille ego turbidus minaxq;
Vix passus dubias prius carinas
Iam pontem fero, peruiusq; calcor
Qui terras rapere & rotare syluas
Adsueram (pudet) amnis esse cœpi.

Qui (ut scribit Plutarchus) Lotronius prius, dein à Romanis Vulturnus appellatus est, qui antequam in mare exeat, paludes facit quæ tumulos arenarum altos habent, desinũtq; in litus fluctib. infestũ & importuosum. Post Vulturnũ, Liternũ oppidũ sequitur, in quo Scipio Aphricanus exulauit, sepultusq; iacuit, quod eiusdẽ nominis flumẽ interfluit, in cuius nũc oppidi cinerib. neq; à mari procul oppidum est Turris patriæ appellatũ. Cumæ dein uetustiss. Chalcidensium & Cumerorũ ædificiũ fuit, nam antiquitate cunctas & Siciliæ, & Italiæ urbes antecellit, ex quo Liuius Paleopolim uocat duab. urbibus populus idem habitat inquit, Cumis enim erãt oriundi, Cumani à Chalcide Euboica originẽ trahẽtes, insulas primo Ænariam Pythecusãmq; aggressi, deinde in amœnissimã totius Campaniæ regionis oram sedes posuerunt. unde Iuuenalis.

Quamuis digressu ueteris confusus amici
Laudo tamen uacuis quod sedem figere Cumis
Destinet, atq; unum ciuem donare Sibyllæ
Ianua Baiarum est, & gratum litus amœni

Secessus. Vrbs ea tempestate fama celebris per Italiam diuitiarum atque potentiæ portumq; ad Misenũ opportunissimũ, sunt qui Cumas, ob cymata, id est, fluctus nomẽ duxisse uelint, litus enim proximũ frequẽtib. abundat tergorib. quib. illisæ fremũt undæ ubi & præstantiss. esse ostrea uolunt hoc in sinu fruticosis uirgultis & arborib. frequẽs sylua est multis

porrecta

porrecta stadijs aquarum indiga, cęterum sabulosa, quam Galinariam uocant, ubi locus quidam subterraneus est instar speluncæ, quem dicunt domicilium fuisse uaticinatricis Sybillæ. nam Virgilius.

Et tandem Eboicis Cumarum allabitur oris:
At pius Æneas arces quibus altus Apollo
Præsidet, horrendaq; procul secreta Sibyllæ.

Antrum immane petit. Item alibi: ubi responsa dabātur: & Apollinis templum fuisse Dædali fabrica huc delati quum è Creta ipse reuolaret inquit. Post autem Cumas, Clanis Soanus nunc flumen in mare fertur, oritur in montibus apud Suessulam oppidum, medius penè inter Capuam & Nolam urbes. quod memorat Virgilius.

Clanis non æquus Aceris.

Quia Acerarum urbis agrum sicut & Campanum & Attelanum olim, nunc Aduersanum multis inundat locis, adeo ut longiusculis pontibus, eum inter Capuam & Aduersam iungi opus sit. Quidam inundationem hanc Acherusiam paludem uocant, in quibus est Strabo qui quondam à mari refusionem alto cœno refertam dicat, illi nō nisi fluminis stagnatione imbribus aucta, quum aliunde efflua nō sit, per patentia plana usq; prope Cumas diffundi, quæ æstate arescit, hyeme aquarum abundatiss. est, & Misenum postea promōtorium surgit, ubi & portus 5. mil. pass. à Cumis distans, à Miseno tibicine Æneæ ibi sepulto appellatum, quod scribit Mela. Idem & poëta.

At pius Æneas ingenti mole sepulchrum
Imponit, suaq; arma uiro, remumq; tubamq;
Monte sub aëreo qui nunc Misenus ab illo
Dicitur: æternumq; tenet per sæcula nomen. Et Statius.
Iliacoq; iugum memorabile remo.

Dionysius uerò Halicarnasseus, Troiani quum in portum profundū bonumq; transissent moriente ibi Miseno illustri quodā uiro, ab eodem portum nominarunt, in quo sicut & in Rauennatico Romani classes nauium instructas continuo habebant, ubi singulæ legiones cum classibus stabāt, quo ab externarum gentium incursionib. mare atq; Italia tuta foret: & ut prouincias ad mare expositas facilius hoc metu in fide retinerent, utq; res postularet ex Italiæ laterib. altero mare superum, altero inferū celerius ad omnes partes excurrerent: namq; Misenatib. Gallia, Hispania, Mauritania, Aphrica, Ægyptus, Corsica, Sardinia, atq; Sicilia demādatę erāt, quoniam illas in proximo habebant, & erat portus ad eam promontorij partem qua spectat in Cumas, nunc autem uastatus, lacunæ sunt, mare mortuum appellatę, circa quas in continentis supercilio rudera ac fundamenta multorū ac magnorum ædificiorum cernuntur cum Misenum duæ iacent insulæ: una Prochyta quæ sic adhuc uocat: nō ut ait Plinius ab Æneæ

nutrice

nutrice, sed quare profusa ab Enaria erat, nunc plana tu alta fuit. Altera insula est Pythecusæ quæ nunc minus hominibus Ischia dicitur, magnitudine circiter 90. mil. pass. à Prochyta angusto discreta freto à Misseno promontorio 5. à q̃ & ipsam terræmotu abruptã ferunt: Ænaria à statione nauium Æneæ, ibi enim Æneas classe à Troia ueniens appulit: Homero Inarine dicta: unde Statius.

Hæc uidet Inarimen: illinc Prochyta aspera patet.

In ea oppidum est Pythecusæ tum nomine, quod memorat Ouidius.

Inarimen Prochytamq́ legit, sterilíq́ locatas
Colle Pythecusas habitantum nomine dictas.

Plinius ait non à Symiarum multitudine, ut aliqui existimauere, sed à figulinis doliariorum: eam Phœnices quondam habitauerunt, qui terræ motibus & exhalationibus ignis expulsi sunt: unde nata est fabula Typhonẽ ibi sepultum esse: quæ una cum minoribus circumadiacentibus insulis quandoq́ efferuescentẽ aquã habuit. Ex qua re uerisimiliora sunt quæ Pindarus dixit, ex ĳs quæ cernuntur commotus: Omnis iste tractus si à Cumis incipias usq́ in Siciliam ignitus est, & profundas quasdam in unum coëuntes habet cauernas & in mare & in terra prospectantes, ideo & Ætna, Liparenses insulæ, & Puteolanus ager, & Neapolitanus & Baianus, et Pythecusæ talem habent qualem cuncti scriptam reliquere naturam, quæ quum intelligeret Pindarus, cunctis sub ĳs locis sepultum iacere Typhonem cecinit. Vbi autem Misenum circumflexeris (in continentem redimus) statim sub rupe Lucrinus lacus est in quo alter Auernus continetur in reducto sinu Baiæ, hoc est aquarum calidarum fontes, quæ reliquas omnes nobilitate præcellunt, & ad uoluptatem, & ad sanandos morbos accommodatissimæ sunt, qui locus, illud adhuc nomen retinet, fuitq́ ibi ciuitas eiusdẽ appellationis ab Vlyxis socio Baio illic sepulto, quod Silius meminit, ubi Hannibal regionem ex summo montis uertice intuẽs dicit.

Stagnorum terræq́ simul miracula lustrat
Primores adsunt Capuæ, docet illi tepentes
Vnde ferant nomen Baiæ, comitemq́ dedisse
Dulichiæ puppis, stagno sua nomina monstrat.

Fuitq́ olim hæc urbs temperie aëris, & Romanorum frequentia, atque ædificiorum ornamentis celeberrima, ubi nunc totus locus ruinis ingentibus atque amplissimus operitur, portus tantummodo qui naturalis est remanet, gratissimus quidem nautis, ac tutissimus, noti præsertim tempestatem fugientib. Vbi & lætissima myrtetis litora, quod scriptores poëtæ maxime tradunt: nam Horatius.

Nullus in orbe sinus Baĳs prælucet amœnis. Et Martialis.
Litus beatæ Veneris aureum Baias
Baias superbæ blanda dona naturæ.

Hinc

Hinc litus mari cedit, q̃ sinus fit in ingressu circiter 3. mil. & 600. pass. q̃d interuallum Germanicus Cæs. ponte iunxit, terreno aggere, positis in ordine onerarijs nauib. superiecto, per quē ipse ultro citro equiuectus est, q̃d ait Tranquillus. Inde Lucrinus usq; Baias expanditur, nanq; Baijs contiguus est, qui compræhensum usq; Misenū tellurem, chersonesum efficit, à maris spatio inter ipsam atq; Cumas, exiguus em̄ est Isthmus, id est, circū datū Pelago paucorū sanè stadiorū solum, per fossam qua Cumas itur & ad mare ipsum Auernū alij Proserpinæ sacrum fuisse, alij Plutoni dicatū: eius ambitu stadiorum 5. profunditas incredibilis, ut quū sit aqua clarissi. cerulea uideatur, in quo stagno manes ab inferis euocari à magis ferūt, Ar nō à Græcis uocatum, ob id quod nulla auis superuolare, quin statim exhalatione odoris tetri exanimet, atq; ex aëre in eum cadere, præter cygnos (ut aiunt) quos etiam in eo fœtificare asserunt: circundant lacum montiam ardua quædam supercilia, tum referta nemorib. & proceris arboribus inuia, quæ superstitione de qua diximus umbris obscurū sinum reddiderāt, hoc tamē tempore culta sunt amœnis quidē modis, in quē lacum fontes quidā non multo ab eo longius emanāt, multis ex locis, sed aquis feruētib. ex quib. regionē illam Pyriphlegithontē appellari Aristoteles scribit, iuxta quē, oppidum quondā Cimeriorū fuit, qui noctu ex terræ hiatibus egressi latrocinabant, quocirca de ipsis dixisse poëtam: eos sol Phaëthon nullo intuetur in tēpore: Legit enim Odysseæ 11. Cimeriorum populus & ciuitas caligine & nube obducit, nunquā enim solē aspiciunt, neq; quū stelliferū cœlū permeat, neq; quū sub terra eminus agit, sed miseri mortales exitiosa nocte damnant. Quod Festus hic Cimerios habitasse manifeste declarat dicēs: Cimerij dicunt homines q̃ frigorib. occupatas terras in colūt, quales fuerūt inter Baias & Cumas in ea regione in qua conuallis satis eminētiiugo circumdata est, quæ nec matutino, nec uespertino sole cō tingit. Quod Tibullus in Vlyxis errorib. etiā cecinit, quos Cimerios à rege quodā deletos fuisse scribit Ephorus, quū illi nequaquam successisset oraculi fides, nam dabantur apud illos responsa. Verum quum Auerni lacum succiderit Agrippa (legimus em̄ Octauiani Cæs. iussu, omnes circū syluas excisas fuisse ex quo amœnū atq; saluberr. redditū aërem loco esse) circū eminentiæ pulchris adornatæ ædificijs paulo pòst extitere, ad ciuiū urbis Romæ æstiuis uacationib. successus. Vt autem ad Lucrinū reuertamur. Hercules (ut fama est) ex Iberia proficiscens quum in Italiam descendisset iuxta mare iter faciens, ostium Lucrini mille pass. tunc patens, aggere stadij latitudinis clausit, qua boues Geryonis traduci possent, quæ uia Herculea postmodum appellata est, cuius rei Silius mentionem facit. Alij à Iulio Cæsare munitum sinum esse aiunt, ductis brachijs partem maris exclusisse, quod quum maris impetus fiebat, copia piscium quorum magna uectigalia Romæ erant excludebatur, reliquit que breue spa-

tium,

tium, quo & pisces intrare possent, & fluctus non essent molesti inde portum Iulium ab authore dictum, quod opus Virgilius subiectis uersibus meminit.

An memorem portus, Lucrinoq; addita claustra?
Atq; indignatum magnis stridoribus æquor.
Iulia qua ponto longe sonat unda refuso.

Et apud Tranquillũ in Aug. uita: portum Iulium apud Baias, immisso in Lucrinum & Auernum mari lacum effecit. In quo sinu atq; ad saxa circum ostreas fuisse multas optimasq; Martialis: Item iuuenalis tradunt: & in syluis Statius: Circa etiam hunc locum fertur Herculem oppidum exstruxisse Baulos nomine q̃d notat Plinius: ait enim Portus Baianus, Bauli, lacus Lucrinus: & reliqua, idem Silius.

Et Herculeos uidet ipso in littore Baulos.

Hinc à mari retro uia qua ab Auerno ad Puteolos itur Ciceroniana uilla fuit, ubi eruperunt fontes calidi perquàm salubres oculis. Post Lucrinum Puteoli Romæ tum nauale est, quæ et colonia dicearchea cognominabat, quod ea iustißime regeretur, Samiorum ædificium locus non natura tutus, quod ab aquarum calidarum putore ait Lucilius nonnulli dici putãt: quidam à multitudine Puteorum earundem aquarum gratia factorum: item Varo, à Puteis oppidum Puteoli, quòd in circũ eum locum aquæ frigidæ, & calidæ multæ, nisi à putore potius, quod putridus odoribus sæpe ex sulphure & alumine exeat in oppida. Quare Plinius in agro Puteolano quemadmodum & in Sinuessano spiracula esse mortiferum spiritũ exhalantia: Hoc oppidum quidam Cumanorum antea emporium fuisse dicunt, est enim quodam in supercilio constructum, cuius modo fundamenta solum adparent, qui locus adhuc nomine prisco appellatur. Huic campus proximus est ardentibus inclusus tumulis Leucogeis nomine: similiter fontes qui oculis & uulneribus medentur, qui uelut è fornacibus exhalationes magno cum fremitu paßim habent, campus autẽ tracto plenus est sulphure, quod Plinius scribit, similiter & Virgilius. Post itaq; Puteolos antequam Neapolim perueniatur, balneus est, quo ruinæ ingentes supereminẽt Agnani modo dictus, ubi L. Luculli uillam fuisse, fama est, procedentesq; eo itinere Pausilippus mons pulcherrimus reperitur ut Plinius meminit uillis totus habitatus, ad 600. pass. excauatus, planum uia Puteolana curribus iter præbens, Cripta nunc appellatur, sequitur Neapolis Cumanorum urbs, quæ & Parthenope à tumulo Sirenis appellata author est Plinius, quod Luctatius affirmat, Cumanos ait incolas à parentibus digressos Parthenopem urbem cõstituisse, dictam à Parthenope Sirena cuius corpus illic sepultum reperiere. unde Silius.

Sirenum dedit una suum memorabile nomen
Parthenope muris Acheloias æquore cuius

Regnaue-

Regnauere diu cantus quum dulce per undas
Exitium miseris caneret non prospera nautis.

Idem quoq; Strabo, quibus in locis Sirenas extitisse ait, Parthenopem pô stea Chalcidenses incoluerunt, & ex Pythecusis Athenisq; uenientes, unde & Noua ciuitas, id est, Neapolis appellata fuit, magna adhuc atq; regia & quæ non paruæ Italiæ parti dominatur, cuius urbis mœnia partim mari abluuntur, partim locis Saltuosis existunt, quæ aditus difficillimos ad eam uenientibus reddunt, iacet in sinu quem Sirenusæ efficiunt, Erathostenes Cumanum appellauit: huc plurimi è Roma secessum facientes quietis atq; ocij gratia, præsertim qui eruditioni operam dabant, aut remissioris uitæ desiderio maxime quos senectus affligit, uel aduersa ualetudo.

Cui urbi in mari insula exigua præiacet Megaris tum nomine, quæ & Parthenope dicebatur. In hoc mari corali ramusculum nascitur maxime rubens, sed molle, & ideo uilissimũ. Post Neapolim Sarni fluuij ostium est in quo Campaniæ ora secundum Ptolemæi descriptionẽ terminatur, ubi olim Heraclea oppidũ (quod quidã Herculanũ dicunt) incumbens mari promontorium habens, mirum in modum uento afflatum affrico, adeo ut saluberrima ipsa reddatur habitatio. Hanc tenuerũt Osci: & deinceps Pompeios: Postmodum Tusci, & Pelasgi, deinde Samnites, & his è locis eiecti fuere. Nolæ uero & Nuceriæ & accerarum emporium eius colonia quæ circa Cleonem in Peloponeso est, ipse fluuius ex Apœnini Sarno mõte originem ducit, iuxtaq; oppidum Sarni in radicibus montis situm, primo cum magno murmure per saxa defluit, mox in palude ampla desinit, quæ graues incolis nebulas toto anno emittunt, demum coactus Vesuuis rupibus in alueum redit, Pompeianum sub Vesuuo monte agrum rigans, latitudine exigua, profunditate uerò tanta ut neq; pediti, neque equiti sit transmeabilis ad locum Anuntiatæ proximum ubi olim Pompeios urbem fuisse in mare influit, qui fluuius nunc Scafatus dicitur à scafis quæ ibi tenentur uiatoribus in agrum Nucerinum traijciendis, nam proxima ad quatuor mil. pass. est urbs Nuceria: Sarnum Virgilius meminit: item Lucanus.

Vulturnusq; celer, nocturnæq; editor auræ
Sarnus, & in syluis Statius.
Nec sibi sulphureis Lucrinæ naiades antris
Nec Pompeiani placent magis ocia Sarni.

A quo accolæ Sarastes dicti sunt. Vesuuus mons quem incolæ nunc Sumum uocant in Cumano campo (sic enim tractus ille dicebatur) iuxta litus in conspectu Neapolitanæ urbi exurgit, nam quatuor mil. pass. ab ea distat, qui etiam campus Laborinus, à Grecis uerò Phlegæus uocabatur in quo res à gigantibus gestas fabulæ diuulgant: & ut scribit Strabo, nullam aliã ob causam credi potest, quàm quod terra ipsa suapte uirtute præ-

liorum cōcitatrix est: similiter Diodorus in antiquitatib. ubi ait fuisse homines admodū fortes & ob eorū scelera gigātes appellatos: Vesuuius seu Vesêuus ab omni parte montiū cōiunctiōe absolutus est, uinetis, oliuetis, & quibuscunq; fructiferis arborib. respersus, sed præ cæteris uini ubertate admirabilis quod iam Græcū uocant: de quo Martialis in epigrammatib. At cacumine ubi magna ex parte planities est fructum nullū omnino fert, nam plurimum olim ignis, instar Ætnę Siculi euomisse ferūt, qui adhuc antiqua uestigia seruat, quod cinis & cauernosa antra monstrant, ex combustis petris, ut color indicat, quod notat Silius.

Monstrantur Veseua iuga atq; in uertice summo
Depasti flammis scopuli, fractusq; ruina
Mons circum atq; Ætnæ fatis certantia saxa.

Nam temporib. Neronis & Traiani huiuscemodi admirabiles eructationes expulissas legimus, ita ut quum Plinius ex classe cui imperante Traiano præerat ad uisendum hoc spectaculum propius accederet ab incendij afflatu præfocatus est. Huius itaq; regionis urbes mediterraneæ sunt. Venaphrum quod ad hoc tempus nomen retinet in uertice montis situm, cuius radicem Vulturnus flumē abluit, locus oleo abundans optimo quod ait Plinius, principatū in oleo obtinuit Italia toto orbe. maxime agro Venaphrano, & in eius pręcipuè parte agri quæ Licinia appellatur, cęterum baccas Licinię nulla auis appetit, ibi fons Acidulus est ex quo potantibus calculus frangitur, quemadmodū in Ænaria insula aquæ calidæ. Sub Venaphro aūt Calicula urbs fuit, ubi nūc Caianelū est. Postea Teanum Sidicinum à Sidicinorū gente Oscis orta appellatū, urbs maxima ac dignitate præstans quod nomen ei adhuc restat, quidā inter latinas ponunt. Postea Calenum oppidum est quod Carinulla modo dicitur maxima tum urbs, quam Ausones incolebāt Sidicinis finitimi, in cuius agro optima uina uelut apud Phalernū nascunt. Fuerunt & Ausonijs urbes alię in quib. Ausona, Nuntunæ, Vestina, & Lautulæ, item post Teanum in Appia uia Calateria & Calydium, & Beneuentum. Suessa postmodum, Pometia tunc cognomine quæ & Arunca Volscorum olim metropolis nunc Sessa appellatur patentes sub se campus habens in quibus passim errantes greges & armēta pascuntur. Hinc neq; à mari procul Pompeios ciuitas celebris fuit, cuius agrum sub Veseuo mōte Sarnum amnem rigare paulo ante diximus: quod ut Salustius in historijs ait, Hercules ueniēs in quandā Campanię ciuitatem pompam triumphi sui exhibēs, cam Pompeios deinceps appellatam fuisse: idemq; Solinus: quæ magna ex parte teste Tacito motu terræ proruit: & Seneca, quæ in ea relicta sunt dubie stant, inquit. Sequitur Cales oppidum quod Calypsus Vlyxis F. condidit, Festus author est non longe à Vulturno fluuio: Silius, Calars Boreæ & Orithiæ, F. ait: ut in his uersibus claret.

> Nec cecidit ſtudio uicinus ſanguine miles
> Quem genuere Cales, non paruus conditor urbi
> Vt fama eſt, Calars Boreæ quem rapta per auras
> Orithia uago Getices nutriuit in antris:

Nunc uerò Calui dicitur: unde Vulturnum flumen campus Stellates fuit, regio montibus ac fluminibus clauſa. Inde Caſilinũ oppidum ad flumen Vulturnum in ſiniſtra ſitum quo mœnia diuidũtur, alteraq; eius pars cingitur, cui pinguiſs. arua, atq; fertiliſs. campi ſunt, mœnibus ſubiacẽtes (in plano enim ſitum eſt) nunc autem in eius loco uiculus eſt Caſtellutium nomine. Poſtea Trebulla urbs in arduo colle ſita. Mox Aceræ ciuitas græca quæ ſic adhuc uocatur, quam Clanius amnis præterfluit, cuius frequẽs inundatio eam exhauriuit, eam Pœni diripuere incendereq;. Sequitur Capua urbs 12. mil. paſſ. à mari diſtans, Vulturni ſiniſtrę appoſita qui tribus prope lateribus urbem abluit, ut illis locis pro muro ſit flumen, neq; tamẽ eodem nunc loco, ubi olim ut quidã uolunt ſita eſt, ſed ab hac noua duob. mil. paſſ. uerſus montes diſtare, nam Liuius Tifata montem urbi imminere dicit, quum & per campos & ſub ipſis montibus paſſim murorum fragmenta cernantur. Nam quæ ſuperfuerant urbis ex Rom. excidio Vandali ac Longobardi funditus deleuerũt. ubi autem nunc iacet incerto authore ædificatam dicunt. ſunt qui putent à montibus ad flumen (cui nunc adiacet) pertinuiſſe, quum & in flumine, & in altera fluminis ripa, antiquiſſima murorum extent ueſtigia. Hæc diu antea Vulturnus à flumine uocitata eſt, poſtea Capua à Capio duce dicta, quod nomen durauit adhuc, Plutarchus eam coloniam fuiſſe Etruſcorum quod Liuius etiam tradit. Tranquillus, quum in colonia inquit, Capua deducti lege Iulia coloni ad extruendas uillas, ſepulchra uetuſtiſsima deiſcerent, idq; eo ſtudioſius facerent, quod aliquantum uaſculorũ operis antiqui ſcrutantes reperiebant tabula ænea in monumento in qua dicebatur. Capis conditor Capuæ ſepultus. Ex quo Silius.

> Tum Capis ut primus dederat ſua nomina muris. Et Maro.
> Et Capis hinc nomen Campanæ ducitur urbi.
> Similiter Feſtus.

Quidam quod propius eſt uerò, à campeſtri agro appellatã, in quibus eſt Liuius: cui opinioni neq; Plutarchus diſſentit: Plinius, colonia Capua ab undecimo campo dicta, circum enim adiacent campi omni fertilitate pulchritudineq; inſignes: Strabo, ac Florus, perinde ac urbiũ totius regionis (duodecim enim in Campania urbes populoſiſs. fuerant) caput nominauerunt: Vrbs ut inquit Cicero, ampliſs. atq; ornatiſs. & quæ una in terris trium clariſs. habebatur, nam aliæ duæ Carthago, & Corinthus erant, ſi quidem Hannibal eam Carthagini æquare ſæpe ſolebat, urbs amœna, & omni delitiarũ genere abundãs, nnec minus natura ſitus munita, hinc enĩ

magnus ac profundus fluuius, illinc perpetuus mons cingitur, tres tantū aditus ac perangustos habens, quare ob loci ubertatem, agrosq; beatos superbi semper atq; in luxuriā proni habiti sunt, nam & affluenti copia uoluptatum & illecebris omnis, amœnitatis maritimæ terrestrisq; in tantam licentiam prouecti sunt, ut Hannibali spræto Rom. imperio sese ultro dedissent, exercitumq; eius ad Hiberna suscipientes, adeoq; suis delitijs milites demolitos ac effœminatos reddidissent, ut Hannibal ipse dixerit, Victor ipse periclitor, ne hostilis præda fiam, quippe qui milites uiros dederim, fœminas recipiam: Quæ urbs tandem à Romanis capta ac diruta iacuit, ut esset locus quemadmodum dicit Cicero comparandis cōdendisq; fructibus ut aratores cultu agrorum defessi urbis domicilijs uterētur, idcirco illa ædificia non esse deleta. Post itaque Capuam urbs Abella siue Abellinum cognomine Marsia Chalcidensium colonia in aspera conualle sita. Quare Silius.

Et pauper sulci cerealis Abella.

Quæ modo ciuitas Auelinum dicitur, nomē ab Auellana nuce, ut Plinius ait deducens, ubi abunde habetur. Vnde superius Mercuriale castellū est, antiquæ adhuc appellationis. Inde Atella quæ nunc Auersa dicitur media in patentibus campis atq; fructuosis posita, in qua sit amphiteatrum egregium. Item Calatia urbs haud spernenda, quæ modo Caiaca dicitur.

Picentinæ terræ situs.

Picentinorum regio ad orientem Campaniæ est, usq; ad Silarium fluuium quæ terra modo Costa Malphi dicitur licet in Campaniæ uocabulo à quodam includatur cui ad septentrionem Apœninus imminet: ad austrū Tyrrheno abluitur pelago: quos eorum fuisse (modica parte detracta) qui Hatriam habitant inquit Strabo, atq; huc à Romanis traductā, quorum metropolis erat Picentia, namq; expulsi ab Romanis propter initam cum Hannibale societatem, uicatim dein uitam agere coacti sunt, ac pro militari officio, ut uiatoris pub. aut tabellarij operam explerent assignati. Cuius regionis post Sarni ostium iuxta Tyrrhenum mare, castellum est quod nūc incolæ Castellamar dicunt. Postea Surrhentum oppidum est priscum retinens nomen à Græcis teste Igino conditum, quod palmitibus generosum dicit, nam uino inclytum Columella, unde Plinius, uina Surrhentina in uineis tantum nascentia conualescentibus maxime probata propter tenuitatē salubritatemq;, ex quo Ouidius.

Inde legit Capreas, promontoriumq; Mineruæ

Et Surrhentino generosos palmite colles.

Est enim oppidum optimo loco situm, ab austro uento atq; aphrico, promontorio Mineruæ tutum, solumq; Fauouio salubræ flatui expositum: à quo oppido non longe Surrhentina etiam uilla fuit, quam Statius in syluis meminit uino similiter nobilis. inde est Atheneum, id est, Mineruium, promonto-

promontorium, quod quidam Prænussum dixerunt, ingens ſanè ac re-ctum cacumen habens, idem nomen nunc tenens, à quibuſdam tamen ca-put Malphi dictum, ab oppido haud procul ab eo exiſtente, in cuius mon tis extrema Mineruæ ſacellum fuit, quod Vlyxem ædificaſſe antiquitas tradit. Cõtra quod tractu breuiſſimo Capree inſula iacet profundo mari à continente diſcreta, ſepta undiquè præcipitis immenſæ altitudinis rupi bus quæ ab eo promontorio exiliſſe putatur, eam Græci Ægialã uocant, nunc à nautis Capri dicitur quadraginta mil. paſſ. in circuitu, Telon ali-quando à Telone ſui rege dicta, quare autem Capree dicta ſit, Varo decla-rat, quum à capris feris nomen accipere dicat, quæ duo antiquitus oppi-dula habuit; nunc uerò unum: qua præcipuè delectatus Aug. magnificen tiſsimis ibi ſtructis ædificijs peculiare ſibi fecit receptaculum. Inter hanc & Mineruæ promontorium, ac Surrhentum, Sirenum quondam ſedes fuiſſe Plinius ſcribit, in exiguis ac deſertis nunc petris, nam ſcopuli in ma ri parum à continenti ſunt. Poſt itaque Craterem ſinum (ſic enim Strabo uocat is continetur inter duo promontoria Miſenum, & Atheneum qui totus ornamentis inſignitur, tum iam dictis urbibus, tum ædificijs arbu-ſtisq́ꝫ conſpicuus, quæ quum intermedia continenter porrigantur, unius ciuitatis aſpectum offerunt) oppida duo ſunt, quorum unum Maius: alte rum Minus iuniores appellant, & inde aliud Caputurſi nomine. ulterius autem Salernum urbs in ſinu maris poſita à Salis copia dicta, ad Silari flu-uij oſtiũ ſedens, quidam ab ipſo fluuio appellatam uolunt, qui in portum Alburnũ nomine, ubi & mons eiuſdem appellationis eſt influit, oritur in Apennino, cui proprium illud ineſſe traditur, ut in eius aquas demiſſa uir gulta ſaxificentur, forma coloreq́ꝫ ſeruato, quod affirmat Plinius, nec uir-gulta modo immerſa, uerum & folia lapideſcunt, aliàs ſalubris potu: qui Silarus ut idem author ait Campaniam à Lucanis diuidit, & Picentinos in Cãpania eſſe Strabo Silaris ab hoc agro ueterem ſeparat Campaniam, fuiſſe quoque hic ad mare Marcinnam oppidum Tuſcorum ædificium à Samnitibus deinde habitatum, quod Strabo inter Syrenuſas, & Pæſtum ponit: hinc dicens, Pompeios per Nuceriam Iſthmus iacet non ultra ſta-dia centum & uiginti. In Picentinis ſurſum à mari præter cæteras Nola Chalcidenſium colonia eſt, ſic adhuc uocata, urbs campeſtris, opulenta tum, non flumine ſepta. Mox Nuceria græcorum colonia ex ijs quæ pro pe Cleonem ſunt incenſa quondam ab Annibale etiam natiuũ nomen ſer-uans, in qua fuit Mineruæ phanum, ubi Diomedis priſca dona monſtra-bantur, per cuius agrum Sarnus amnis elabitur. Vrbi ſiniſtorſum mon-tes alti imminent uallem ad dexteram facientes in qua Seuerinum oppidũ nobile eſt, haud uetuſtum in colle ſitum, in cuius uallis radicibus fluuius oritur, qui paſſ. mille ferè lapſus hiatu terræ abſorbitur, ac inde duobus ſtadijs iterum quantus fuerat emergitur: cui Caua urbs à ſitu ſic appellata,

ualli ac dicto fluuio ad leuam imminet: qui montes à Nuceria, ut iam dixi mus protendentes in Mineruæ promontorio conterminant.

Lucaniæ regionis situs.

POst autem Picentinos orientem uersus Lucanorum regio incipit, quæ hodie Principatus dicitur usq; ad Laum amnē, ad septentrionem Apœninos habens montes: ad meridiem Tyrrhenum mare, tota penè saltuosa, quæ & uarias prisca ætate incolarū mutationes habuit nouissimè Plinio teste Lucani Samnitibus orti, duce Lucio à quo denominati sunt, loca hæc tenuerūt: at Festus, Lucani ideo appellati, quod eorum regio sita est ad partē stellæ luciferæ, uel quod loca herbosa sint, id est, multæ lucis: uel quod primitus in luco consederint quum ad hanc terram appulissent. Qui Spartanis legibus instituti omnes à teneris annis inter pastores syluis educabātur, ex qua re indurati ad labores bellicos, agiles, expediti, ac ualidi erant, qui quum Hannnibali sese ultro dedissent, à Romanis postmodum è proprijs sedibus pulsi, ac per uicos quemadmodum Picentes uitam agebant, ac eodem quo illi seruitio deputati sunt. Vltra igitur Silarim qui fluuius modo Silis dicitur Lucanorum ora iuxta Tyrrhenū pelagus incipit, in qua primo Pęstum oppidum à græcis Posidonia dictū & sinus Posidoniates, dein Pæstanus ab oppido, quod nunc Gripoli dicitur, Dorienses illud condiderunt, ubi Pæstana uallis in qua bis quoq; annorosa nascitur: unde illud. biferiq; rosaria Pæsti. mox Veliæ oppidū portum habens Velinum, Hyela antea ab ædificatoribus Phocensibus nominata siue ut quibusdam placet Ela à fonte propinquo, ætate uerò Strabonis Elea, ut ipse dicit, uel ab Eleete fluuio modici excursus iuxta illam, qui fons nūc Euole dicitur à mari procul, cui nunc oppidulum prope est eiusdem nominis in colle situm, planitiem sub se ad mare usq; prospectans, rosis fœcundam, unde dictum est. rosaria rura Velini. quidam Veliam à paludibus quibus cingebatur appellatam uolunt: Varo, quod ibi pastores Palatini ex quibus ante tonsurā inuentam, uellere lanam sunt soliti, à quo Vellei dicuntur, qui quum à Posidoniatibus agro spoliarētur, coacti sunt tenuitate soli, rebus maritimis, ac piscationibus cæteram uitam intēdere: in quo nunc loco castellum est quod iuniores Vlastra uocant. unde Tanager torrens in mare it, qui quum pluit effusior fit & sæuit, inde per serenitatem siccatur, ex quo poëta. & sicci ripa Tanagri. ante agrum Veliæ duæ cum statione iacent insulæ Oenotrię dictę. Inde attolitur promontorium sinum efficiens, contra quod Leucosia siue Leucothea insula una Sirenarum est à Sirene ibi sepulta ut ait Plinius appellata, quæ à continente motu terræ auulsa est, ad quem paruum habet cursum: Festus non à Sirenis nomine, sed ab Æneæ consobrina in ea tumulata dicit: quod Dionysius Halicarnasseus asserit, ubi ait, contra Pæstanum sinum insula est cui Ænea ad

hæsit

hæsit & nomen posuit Leucadia ab eius cõsobrina circa eum locum mortua: ex quo adhuc promontorium illud cui insula obiacet nautæ caput de Licosa uocant. Hinc Palinurus promontorium surgit & portus, nomen à Phrygij gubernatoris tumulo habens, nam Troiani primam in Italia stationem ibi habuerunt, quo in loco Palinurus mortuus est, nunc Paliuro corrupto uocabulo dicitur: cui proximum flumen Melphes. Postea est Pyxus promontorium, & portus, & amnis sub una omnis appellatione, ut Straboni placet, nunc amnis Vardanus dicitur, cuius ostio Buxentum oppidum Pyxus prius adhæsit, in quod Micythus Mesanæ siculæ princeps habitatores induxit, illud hoc ætas Pysota uocat amnis uerò ex Apœnino delabens, dextrorsum antequam in mare perueniat torrentem quendam in se recipit. Mox Talaus urbs fuit Sybaritarum colonia paululum à mari semota, prope cuius locum in litore maris castellũ est quod iuniores Paleocastrum uocant, Talao sinui imminens, ubi & amnis Talaus Dianius nunc in radicibus Apœnini exortus apud Masecum castellum: ad leuã penes se alterum Sallam nomine relinquẽs penetratoq; subterraneis speluncis montein mare it. Inde Safri: Malatiaq; castella. Postea Laus amnis in mare uadit, Laino modo nomine in quo ager Lucanus terminatur. In mediterraneo aũt hæc habentur, Vlci Compsaq; antiqua oppida. Item aliud Potentia nõ incelebre cui nomen ad hoc tẽpus restat, non procul à fonte Pyxi cui adiacet. Inde Blanda oppidum fuit situ ualidum. Similiter Grumentum post ipsum, quæ oppida Baletus flumen præteribat, qui in Pyxuntem cadit, ubi & Nerulum oppidum interijt. Estq; Tricaricum præsentis temporis in petra situm, cui ad occasum excelsi imminent montes, ad ortum uerò latissimũ campos aspicit. Inter uerò Talaum atq; Laium, Vizanum, Padula, Castellumnouum, & Aspri nostri temporis nomina.

Hyrpinorum terræ situs.

Hyrpinorum regio Lucanis, & Picentinis ad ortum est, qui & in Lucanis hodie ponuntur, montana loca incolentes; Samnitibus orti & ex Lupo nomen adepti, qui eis in deducenda colonia dux oblatus est, Samnites enim lupum uocant Hyrpum, Silius de hac (inquit) gente.

— Hyrpinaq; pubes
Horrebat telis, & tergo hirsuta ferarum
Hos uenatus alit, lustra incoluere, sitimq;
Auerterunt fluuio, somniq; labore parantur.

His inter alia oppida, hæc habent. Aquilonia, ubi nunc Anglona loci primariũ in depræssa Mathesij montis ualle sita, à Romanis captum incensumq; mox Abellinum Protropiũ cognomine in loco munitissimo exi-

ftens. Item Aculanum in prærupta petra situm: oppida omnia uetustissima: Fratuolumq; ualidissima: de quibus obscurissima cognitio etiam apud rerum scriptores est.

Appulorum Daunorum terræ situs.

TRaijciēdus hoc loco Apœninus est, & in Appulia Adriatico mari expositā descriptionem nostrā uertere. Igitur ad orientem Frentanorum in Tiferno amne, siue ut quidam Fiterno, qui etiam nūc Tifernus dicitur, usque ad Auphidum flumen Appulorum Daunorum regio est, quam adhuc Appuliam recentiores appellant, græco sermone Daunia denominata, ut Straboni & Plinio placet cognomen uerò à duce Diomedis socero traducēs, uel ut quidam à patre Turni qui in ea regione regnum obtinuit, unde est: Dauni miserere senectæ. at Festus non à Græcæ, sed Illyricæ gentis Dauno claro uiro, qui hanc ait partem propter domesticam seditionem (ut in superioribus diximus) excedens occupauit, ubi dixit Diomedis campos appellari, qui ei in diuisione regni quam cum Dauno fecit, cesserūt, nam & Ouidius id memorat, ubi ait Diomedem ibi Harpos condidisse.

> Venerat: ille quidem sub Iapyge maxima Dauno
> Mœnia condiderat, dotaliaq; arua tenebat.

Nam & in templo Palladis Achaiæ, quod in his erat Diomedis ac sociorum eius arma posita, diu post permanserunt, quare canes eius loci Græcis nunquam latrare, sed potius tanquam familiaribus ablandiri, alienis uerò infestos esse Aristoteles in admirandis tradit. Terra, caloris patiens, & aquarum expers est, namque tota plana existit, miræ quidem fertilitatis, quæ licet aquarum indiga sit, læta nihilominus pascua præbet, & arbores frequentes nutrit: Sed est nonnullis araneolis miri ueneni infamis, quod si quis morsibus ictus fuerit, ad insaniam statim quandam rapitur, ac ni remedia confestim adhibita fuerint, perit, Theophrasti medicamento usi, qui eos tibicinis cantu leuari posse præcipit. Habet Appulia multa oppida, quorum in Adriatici maris litore post Tiferni amnis ostium, ubi Cliternia olim urbs erat castellum nunc est quod incolæ Campum Marinum dicunt: mox Frento amnis portuosus in mare uadit, quem indigenæ nunc Fortorium uocant, in Apœnino quemadmodum Tifernus fontem habet: Item Cerbalus fluuius Ceruaria modo inde emissus, in Pantanum lacum influit, qui Lesinæ à iunioribus appellatur, marinæ aquæ refluus, uadosam habens nauigationem circiter quadraginta mil. pass. in circuitu. Hæc uerò ætate à Trino ad Cerbalum usq; (est Trinius fluuius quem ante diximus Frentanorum) licet in Appulia contineatur, uocatur tamē regiuncula illa Capitanata. In Cerbali igitur ostio Lesina castellū est, à quo lacui nomē, & iuxta Garganū montem in sinu urbs exilis est

lis est Vrium prius à qua Vrius sinus dicebatur nunc Rodius à Diomede ædificata, quam Rodam modo uocant. Hinc Garganus ingens mons in mare longe procumbit, uulgo Sancti Angelli appellatus ab oppido in eius summitate posito quod Sancti Angelli à iunioribus appellatur, qui mons quamuis ex Apenninis delapsus uideatur, inter utrosque tamen patentissimi iacent campi, ipse duorum marium Ionij Adriaticique discrimẽ. Huic post Vrium, in sinu oppidum est Bestize nomine. Et in extima montis parte in sinu aliud Apeneste quondam, Bestie modo uocant. Opponuntur huic monti ad septentrionem insulæ Diomedeæ, quarum maior Diomedea quæ & Teucria olim, nunc Tremeti dicitur quindecim mille pass. à continente in Ionio mari sitę, ut Geographi quidam uolunt. Quod si Garganus Ionium ab Adriatico separat, in Adriatico insulæ, non in Ionio iacent, quum ad montis leuam occasum uersus positæ sint. In maiori peruetustum sacellum Diomedi olim principi dicatum fuit, ex quo insula clarissima habebatur, ubi illum disparuisse fama ferebatur. Fuisse etiam eius sepulchrum Platano arbore inumbratum, loco amœnitatem summã præbente, quod scribit Plinius: Verum Diomedis comites in aues cõuersos esse quas Diomedeas uocant, Græci Orodios, eas aues hanc solam insulam nutrire, nam hoc genus alitis, ut ait Solinus præterquam ibi nusquã gentium. Forma illis penè fulicis, color candidus, ignei oculi, ora dentata, congregatæ uolitant, nec sine ratione pergendi. Has insulas meminit Dionysius Alexandrinus in his uersibus.

> Atque legas Calabrum litus, tunc insula magni
> Ostendit sese Diomedis nomine dicta
> Quo profugus quondam uictor concesserat ille
> Coniugis incestæ per fraudes Egialeæ.

Post autem ad partem orientalem Gargani sub ipso monte curuatur litus magnumque sinum facit, in quo statim Sipontus ciuitas est, Brutiorum colonia à quibusdam Sipons, Diomedis ædificium, quod Græci Sepiuntẽ uocãt ab eiectis è fluctu sepijs, Strabo author est, cui nũc Manfredonia nomen, licet paulo superior à uetustate urbis ruderibus ędificata sit, legimus quod Theodoricus Gothorum rex quò urbs instauraretur ipsam tributorum uacatione donauit, stationẽ tutam ab aquilonaribus uentis habẽs. Hinc totus litoris flexus palustris est, ex corriuãtib. aquis ac fluuiolo quodam breui cursu, nauigationi tamen percõmodo, qui per lacum aperto litore in mare exit. Post autem paludes siue lacũ oppidum est Salapiæ quondam, & nũc Salpi dicitur, quod Diomedes etiam condidit, quidã Elphiã Rhodium scripsere, Argiripinorũ tum emporiũ, quod dein quatuor mil. pass. à mari propter insalubritatem loci reædificatum est, apud enim lacũ situm erat, quem M. Hostilius aperuit & portum è lacu municipio perfecit, Hannibalis meretricio amore inclytum ut scribit Plinius: quod C.

Cosconius praet. belli ciuilis tempore incēdit. Inde Trisanti castellum. Postea Auphidio ostium est quod & Cannas apud oraculum uocitatum inuenio Appuliae ad auroram terminus qui modo Offantus dicitur, augetur imbribus ac tunc late campos inundat. Quare Horatius.

Sic tauris formis uoluitur Auphidus
Qui regna Dauni praefluit Appuli
Quum saeuit, horrendamq; cultis
Diluuiem minitatur agris. Item Silius.

Ad quem in ostio unde in mare exit Canusiorum emporium fuit, qui solus fluuiorum (ut ferunt) Apoeninum diuidit, atq; ex ea parte qua Hirpini montes ad mare inferum spectant, exoritur. Supra autem litus in mediterraneo inter alia Teanum oppidum est quod Appulū cognominatur, situm non procul supra Pantanum lacum. inde ad occasum Larinū oppidum Frentanum cognomine fuit, cuius hodie uestigia supersunt. sub quo Seracapriola castellum praesentis temporis egregium sane in arduo colle. Mox Nuceria urbs in plano sita cognomento Appula, quam Constans Aug. à Longobardis receptam solo aequauit, nunc Nocea. Postea Vibarna est oppidum in colle positum. Inde Harpe siue Harpi, maxima quondam urbs deleta deinde pene nunc Sarpi in campo Auphido amni proxima, nec à mari longe à Diomede condita quae Argyrohippium à primordio, deinde Argyrippa: quare Virgilius.

Ille urbem Argyrippam patriae cognomine gentis
Victor Gargani condebat Iapygis agris.

Plinius uerò aliquando Argos Hippidium dictum inquit, ubi ille Dardanorum gentē urbesq; deleuit duas, Apinā, Methaicramúe. Postea Herdonia uel ut quidam Cerdonia urbs, quae nūc Cerugnola appellatur, natura loci munita satis, quā Hannibal incendit, quia defecturā ad Rom. fuisse comperit. Canusiū praeterea urbs à Diomede in plano nec à mari procul condita, cuius latera Auphidus uerberat & haec Italicarum maxima tum Strabonis aetate euersa quam Graeci latinis immixti habitarunt, ex quo illud. Canusini more bilinguis. à qua parum Cannasuicus ad Auphidū fluuium Rom. clade insignis distat, neq; longe ab eo Gerion oppidū interijt. praeter quae alia quoque oppida sunt inferioris aetatis, ut Fazola & Troia: quā Graeci Bubagano ex Constantinopoli duce à fundamentis in apuliae finib. loco qui prius Hannibalis castra est dictus aedificarunt, coloniamq; in eam deduxerūt, eò q Apuliā Calabriamq; eorum ditione tum positas in fide continerē. Est & Iffersantus ad amnē in Auphidum influentē: & ad eius fontem Asculū Appulorū urbs à Rogerio rege incēsa, similiter in Capitanata, oppidū est Florentina Florentū quondā, ualidū oppidū & prope fontem exilis cuiusdā amnis in Pantanum excuntis, Dragonara oppidū aliud, & ad occasum Ciuitelle, & magis uersus montes Cauoa castellum.

Peucetiorum terræ situs.

AEtolorum Peucetiorum terra post Auphidum flumẽ ſequitur quę & Pediculorum uocitabatur ut apud Strab. & Plin. terra de Bari dicitur, in Appulia à iunioribus computata In his primo ultra Auphidum iuxta Ioniũ Pelagus Barletum oppidum loco Peuceſtij familiæ 9. ex Illyria huc transfretantes fuere Peucetijs immixtæ ea nunc ora in ſinu, cui modica obijcitur inſula. inde Terniũ, nunc Trani portum habẽs. poſtea Biſelum & aliud Malpheta ut nũc uocant. mox Giouenatium ubi Amitana uetus oppidũ fuit. Inde eſt Barium q̃d nũc & nomẽ habet. Municipium Rom. Iapyx ante à Dædali F. dictum, ut atteſtatur Plinius Strabo, at Barim ſeu Baretum ut nunc uocant, inquit, ut autem antea Bareteur bem exiguam. Et paulo poſt Barium diuerſorium uocat, ex Bara inſula teste Feſto expulſi illuc habitandũ profecti ſunt. Inde Monopolis, et in ſinu Egnatia oppidũ uetuſtate collapſum, modo buſtũ eius Nazũ dicunt. Poſtea Anaſo Anſa quondã et apud lacum quendã marinũ, Cãna huius temporib. oppidulum, quouſq; iuniores terrã de Bari cãpos appellant: neq; aliud quicquã Ætoli præter quæ in litore diximus in hac parte poſſidebãt ſed Appuli mediterraneã regionẽ obtinebãt, qui et ipſi Peucetij cognominabant, in quib. Venuſia urbs celebris eſt Rom. colonia prius ſeruans nomẽ ad amnẽ Rhedenã in Auphidũ exeuntẽ poſita, cuius circũ loca tegunt ſiluiſ & q̃ hinc per mediã iſtorũ terrã uſq; Brondusiũ longiſsime pertranſeant, & prope Venuſiã Bautia oppidum antiquiſs. Et in agro Venuſino uicus nomine Stella, & ubi Rhedena Auphido iungitur, Carorecaſtrum. Item Monaruinũ, Grauina, Laratum, & Andre oppidũ haud ſpernendũ quod iuxta deſcriptionẽ Strabonis Nætiũ fortaſſe fuit: inter quod Egnatiam Celia uel Celium erat. Poſtea Lizignanũ, Altemura, Bitonti, Butuntum quoq; prius Aquauiua, Conuerſanum, Matera, Genoſa & reliqua, quæ inter poſterius nominata, aut ædificata habentur.

Calabryæ ſiue Meſapiæ terræ ſitus.

POſt iam dictam gentem, regio Iapygiæ, quam Græci Meſapiam à duce appellauere eandemq; Calabryã Indigen, quoniã bonis omnibus ſcateat cognominauere, noſtra ætate, terra Dotranto nũcupata eſt Ionio Pelago in peninſulã modum expoſita, alterũ Italiæ cornu (ut initio diximus) Epirum ſpectans. Cuius terræ litus prima urbs Brunduſium eſt, Brandizum uulgo dicta, regionis caput in primisq; Italiæ portu nobilis, quam Bendam à quibuſdam appellatam fuiſſe ait Feſtus: eam primum Cretenſes habuiſſe, memoriæ proditum eſt, qui è Cnoſo cum Theſeo diſceſſerant. unde Lucanus eam deſcribens ait.

Vrbs eſt Dicteis olim poſſeſſa colonis
Quos Creta profugos uexere per æquora uelis.

Poſt alij, atque alij populi ſuperuenere: Trogus à Diomede conditam ſcribit, ſita eſt in peninſula, mari ueluti ingenti lacu circumfuſa, cui opponitur

ponitĩ insula Bara nomine, cuius obiectu portus tutior ac tranquillior fit: sed ut scribit Strabo (quum in eo multi includãtur portus) eius forma cervi cornibus simillima est, unde & nomen esse inditum, locus enim cum urbe ceruino capiti maxime comparandus, nam lingua Mesapiorum, Brondusium cerui caput nominatur: alij à Brundusi Herculis F. à quo conditum aiunt: in eo portu scribit Plinius, fons incorruptas præstat aquas navigãtibus ager urbi adiectus cæteris præter Tarentinum melior, ubi præter cæterorum fructuum bonitas, mel & uellera uehementer laudantur. Post illud Balexum ubi nunc Sanctus Cataldus castellum est. Item aliud Luspiæ nunc Rocha. Mox Hydra siue Hydruntũ urbecula, nunc Otranto appellata, in sinu: statimq; Hydrus mons. Hæc ad mare. In mediterraneo uerò oppida sunt, Sturni quod loco difficili situm fuit: & Vretum collibus undiq; uallatũ, in saxo sedẽs: item Losanum noui nominis castellum ex aduerso Hydrũti. Post sub Luspijs oppidum est Gallatum. Hactenus quæ in Calabrya eius temporis sunt. Alteram uerò istius peninsulæ partẽ quæ oriẽtem atq; austrum spectat Salentini populi quondam habuere. In quorum litore post Hydrum montem, Iapygium (ut Græci dicunt) promontorium insurgit, à Latinis Salentinum uocitatum, extrema Italiæ longitudo, à quo pars illa quam Calabryam modo diximus Iapygiam à lapige Dedali F. appellari quandoq; à scriptoribus consueuit: quod promontoriũ quamuis unico proferatur uocabulo: tria tamen sunt quorũ ad leuã prorumẽ eminet plana desuper, ueluti tota ripa est, attamẽ ardua ac in mari præceps: & in promontorio ipso Mineruæ castrum nobilissimũ Græcorum ædificium fuit à Minerua denominatũ, Cuius deæ phanum in eo tum locupletissimum erat: à quo in Græciam breuissimã transitus est. Ex aduerso Apollinatũ oppidũ, latitudine intercurrentis freti pass. 60. mil. nec amplius. Hoc interuallum pedestri continuare transitu pontib. iactis primum Pyrrhus Epiri rex cogitauit: Post eum M. Varo cum classibus Pompeij piratico bello præesset, utrunq; aliæ impediere curæ. Iuxta autẽ dictum promontorium (ut quibusdam placet) Idomeneus (non ut Varo ni apud Locros) quum post euersam Troiam, neq; à suis susceptus, uentis agitatus applicuisset, ubi quum equos pascentes animaduertisset Anchises, ut augur exclamauit.

Bellum ô terra hospita portas
Bello armantur equi. bellum hæc armenta minantur.

Post itaq; Iapygium, Hasta oppidum in peninsula fuit, nunc Castrum dicitur. mox extrema est, caput Leuchi nunc iuniores uocãt, ubi quondam Leuca urbs parua Phlegrea Dædali prius uocitata, ubi odoris quam fœtidi fontem extitisse Strabo tradit ex gigantum cruore emersum ibi terram subeuntium, quos è Phlegra Campaniæ fugisse Herculem fabulę ferunt, uocabãtur ij Leuternij, ex quo Leuternium litus appellari solitum est: q̃d

& Aristo-

& Aristoteles in admirãdis scribit. quo circumflexo, Gallipolis quæ nũc est Anxa inquit Plinius, hodie quoq; ab incolis Gallipolis appellatur, oppidum est in Chersoneso situm, meridiem spectans quod Strabo prẽterijt ubi Barin illud esse uelit, conuenit quippe in stadiorum dimensione cum Plinio. Inde intima est Tarentini sinus, unde ad Brondusium isthmus dictę peninsulę triginta quinq; mil. pass. constat. Vnde autem dicantur alentini Varo tradit: ait enim tribus è locis Salentinorum gens in Italia originem habuit, è Creta, Illyrico, & Italia, Idomeneus è Creto oppido Lycto per seditionem pulsus, cum grandi manu ad regem Illyriæ Diuitium nomine uenit, à quo etiam accepta manu cum Locrensibus plerisq; profugis in mari coniunctus amicitiaq; per similem causam societatis huc appulit, ex quo Salentini sunt dicti, quod in Salo amicitiam fecerunt: quod Festus etiam notat, sed alio casu quam Varo: ut qui agitati à tempestatibus huc à Salo pulsi sunt, cuius gentis aduentum poëta meminit.

Fama uolat pulsum regnis cessisse paternis,

Idomenæa ducem, desertaq; litora Cretæ. Et subdit, ubi Helenus ad Æneam.

Et Salentinos obsedit milite campos.

Lyctius Idomeneus. In his urbes procul à mari fuisse nonnullas, sed ut ait Liuius ignobiles, in quibus Rhodiæ siue Rudiæ, quæ Ennio tamen ciue nobilis reputat, unde Calabræ musæ: nã tota peninsula telluris ingenio ut diximus à Græcis Calabrya est appellata. Post Rudias Neritũ oppidum est, Nerdo modo, & aliud Soletum quod nomẽ etiam nunc habet, ambo situ naturaliter munita, item Aletinum oppidum haud spernendum in solo plano situm oliuetis circundatum, quod Leze nunc ab incolis appellatur. Inde Tarentum uersus Fratentium fuit. inde Baubosta pusilum oppidum. mox Vxentum siue Buxentum quod adhuc nomen seruat in amœno colle situm campis undiq; cinctũ. Item Alliphanus uino tum insigne. est & Vereretum Volire nunc in medio penè isthmo positum.

Magnæ Græciæ situs.

DEhinc magna illa Chersonesus, quę inter Tarentinũ & Posidoniatem sinus ad fretum usq; Siculum iacet, Oenotria olim, scribere ad Italiæ nostræ absolutionem restabat: cuius pars altera quæ auroram aspicit Magna tum Græcia: altera ad occasum Bruttiorum quondam terra, Apennino intercurrente monte dicebantur: quod totum modo angulum terræ, iuniores Calabryam uocant. Magnam Græciam ideo appellari quidam uolunt, quoniam magnæ ciuitates in ea duntaxat parte ex Græcia profectæ extiterant: quarum multæ à Dionysio Siciliæ tyranno deuastatæ, ac ultimo loco à Lucanis euersæ sunt. Igitur post Salentinorum litus, mare in Tarentinũ sinũ ad similitudinẽ Ponti Euxini laxat, cui Mœotis palus iungitur, non eadem tamen amplitudine, in anteriore parte, insulæ

tcinsulæ quædã sunt portuosæ, nam reliquum sinus pro maiori parte importuosum est interiori uerò quem Saturiam portum uocauit antiquitas, supra 12.mil pass. circuitu, in q̃ pisciũ magna copia. In huius ingressu tũ prima Grecorum urbs Tarentum est, in Chersoneso depræssi soli posita, etsi arx præaltis rupibus ad isthmum sedeat, qui deinde humilis atq; planus efficitur ut nauigia facile transportentur, portu arcta adeo fauce, ut pons impositus illi sit, urbs magna olim ut antiqui eius muri uestigia indicant, in cuius foro ut ait Strabo, situs erat Iouis colossus ex aëre fabricatus eximiæ post Rhodium magnitudinis. Vrbe Romani per uim capta, nõ nulla post Carthaginenses, qui arcem magna ueterum ornamentorum & statuarum copia continentem ingressi, pleraque uastauerunt, inter quæ & in arce famosa illa Herculis ac sublimis imago ex aëre Lysippi opus quadraginta cubitorum altitudine Romam asportauerunt in capitolio à Fab. Max. qui urbem cœperat affixum, quod scribit Plinius, eamq; quadraginta cubitorum altitudine fuisse, & mirum in eo quod manu mobilis erat inquit, à quo signo etiam aliquando ciuitas cognominata est, ut apud poetam.

Hinc sinus Herculei (si uera est fama) Tarenti
Cernitur.

Ipsa urbs Lacedæmoniorum ædificium fuit, qui duce Phalanto Arati F. ex Apollinis oraculo ad Italiã nauigauerunt, qui occupatum Tarentũ, ueteribus expulsis colonis habitant, sic prius ab Heroe qui urbem condiderat denominatum, is Taras fuit Neptuni F. ex Saturia Minois Cretensiũ regis Filia procreatus, huc naufragio facto à delphino uectus, locumq; primo Saturiam à matre appellauit, postea suo de nomine Tarentum dixit: remansit tamen cognomen oppido & lacui uel sinui quem diu post Saturium incolæ appellauerunt: licet quidam illud Saturium à bonitate agri potius cognominatum dicant. Virgilius.

Si in armenta magis studium uitulosq; tueri
Aut fœtus ouium, aut urentes culta capellas
Saltus, & saturi petito longinqua Tarenti.

Cæterum Tarentinorũ ut Strabo author est, amplis. opes fuere, nã classe maxima cunctos superauerũt accolas: neq; in terrestri exercitu inferiores, q̃ & Calabryæ, & Appuliæ, totiusq; Lucaniæ caput fuit. Sed nimium secunda (ut fit) fortuna, in deterius delapsi sunt: uicti primo à Carthaginensib. dein à Romanis, succubuerunt, quamobrem & populo & mœnib. in angustiorẽ locũ redacta est: in cuius agro ut refert Plinius, lacus est, totus æstiui solis in sale, is modicus (Saturius ut diximus uocitatus olim) alioquin altitudine genua nõ excedẽs, secundus post Cypriũ laudabilis, suauiss. omniũ atq; candidiss. Preterea in his nascẽtia, nõ alijs facile cedũt, nã Tarẽtinæ uuæ gloria minime carẽt, neq; ficus prædulces, quo & optimũ

mel

mel habetur Varone teste. Post aũt Tarentum 5. mil. paſſ. meridiẽ uerſus, in ſinum Galeſus amnis quem Valentẽ nunc iuniores uocant, influit: ſub quo immenſus ille quidem panditur ſinus ad uſq; Lacinia promontoria, qui quondã Lameticus nũc Tarenti colpus dicitur, cuius omne pene litus importuoſum eſt: in eo multæ græcæ urbes fuerant ſitæ. Nam poſt Tarẽtum, Metapontum ciuitas fuit, à Pylijs qui à Troia cum Neſtore nauigarant condita. Ephorus, Daulium Criſſæ Delphis finitimæ Tyrannũ condidiſſe ait: quos ut ſcribit Strabo, tantum felicitatis è re ruſtica & agricolatione conſequutos fuiſſe, ut Delphis donũ obtulerint auream æſtatem: cæterum à Samnitib. deleta: locũ ipſum deſtitutũ habitauere Achæi, à quib. tranſmutatũ nomen, Metabũ uocitata eſt: ubi modo caſtellũ Trebeſaze à mari remotũ: ſubinde flumina in mare uadunt Caſuentus & Acalandrus uel Thalandrus. unde Siris ciuitas Troiana interijt, ab eiuſdẽ nominis amne dicta, ſuper quẽ ſedit à mari paululũ, ſita enim erat inter duos amnes, nã alter Aciris dicebatur, quo etiã nomine nunc appellat, ille Senus corrupto uocabulo, ad cuius fontem, Seneſe præſentis temporis caſtellũ eſt, ambo nauigabiles, nũc in Aciris oſtio moles erecta eſt Roſanũ illi uocant, ubi amnis ponte iũgitur. Fuit quondam Siris Heraclienſium emporium, nam diſtabat ab Heraclea tria mil. paſſ. Siris enim teſte Plinio quum locũ mutaret Heraclea nũcupata eſt coloniaq; Tarentinorum facta. Tradunt hiſtoriæ quod quum Iones Lydorum dominatũ fugerent, huc habitatores aduenitaſſe, captoq; per uim oppido, quod Chonorum erat illud Polilon, id eſt, Ionum ciuitatẽ uocitarunt, quam Tucydides ad Alecẽ flu. poſitam ait Chones gentem Oenotriam & quidem inſignem ea tempeſtate regionem ad metapontinos & Sciritides habuiſſe à quibus Chonia dicebatur. Mox Lagaria ſiue ut alij Gargaria caſtellum fuit ab Epæo Troiani equi fabricatore unà cum Phocenſib. ædificatum, cuius Epæi organa Palladi græcæ dedicata erant, templum ſanè peruetuſtum, quæ organa ipſe intra ligncũ illum equum confecerat, ſui ipſius maxime inſcripta titulo: quæ Trogus non hic, ſed apud Metapontum fuiſſe dicit, atq; ibi ferramẽta illa oſtendi. unde Ligaritanum uinum dulce ac molle, & à medicis mirifice cõmendatum. in hoc modo litore caſtellum eſt Petraroſecti. Hinc Sybaris ciuitas fuit ab Achiuis conditam, ſiue eorum dux Iſeliccus, ſiue Philoctetes fuit, inter duos ſitã fluuios Crathidẽ, & Sybaridem à quo nomẽ aſſumpſit, ſuper tamen Crathide condita ubi nunc Schilari eſt 50. ſtad. in circuitu, quę urbs, ut Strabo refert eo excellentię ac felicitatis excreuit, ut quaternas proximas rexerit gentis, & 35. urbes ſubdiderit imperio, & contra Crotoniatas 300. hominum milliũ exercitum duxerit: Diodorus uerò non hominũ 300. mil. exercitum, ſed ciuiũ ea tempeſtate capita illic recenſita fuiſſe tradit, ubertate ac fœcunditate ſoli factum, adeo ut multo reliquas Italiæ urbes antecedere opum ui putarentur, ſed totam hanc felicitatem intra dies

ſeptuaginta Crotoniatæ illis interceperũt: alij deum ira factum, quũ Philoctetem plurima ueneratione, ac ſupra deorum ſuorum ibi coli, quẽ conditorem ſuum dicebant: quod meminit Dionyſius carminibus his.

Poſt hæc eſt Sybaris, perijt quæ numinis ira
Præponens hominum tumulos cœleſtibus aris.

Quidam delitijs & luxuria intemperantes facti diffluxiſſent: illi uaſtata urbe, inſuper inducto fluuio cuncta demerſerunt: Theſſali annis octo & quinquaginta poſt, eò contendentes reſtaurauere: qui paulo poſt à Crotoniatis expulſi quinqꝫ annis deſertam rurſus reliquere: ſubinde præfecto Athenis Callimacho rurſus extrui & cohabitari cœpit, illi à ſocijs trucidati, breui poſt in alterum locũ translata, altero quoqꝫ nomine impoſito, mutauit appellationem, nam Turios aducto de fonte uocabulo nuncuparũt, ſed neqꝫ in Turios ſolum nomen mutauiſſe, uerum in Copias, & in Malacam diuerſis temporib. memoriæ proditum eſt: quod uicinitas eius paludis quam diffuſus amnis antequam intret in mare facit, morbidum reddebat. (Crathis autem qui modo Grati dicitur, nomen à paſtore quodam Crathide in ſe extincto: ex quo fluuio, ut Ariſtoteles in admirandis tradit, ſi aliqui perloti fuerint pulchricomas ac flauos efficit, ac multis medetur morbis qui uerò ex Sybari debiberint fuſcos reddit: item Ouidius.

Crathis & hinc Sybaris noſtris conterminus aruis
Electro ſimiles faciunt, auroqꝫ capillos.

Quod & Plinius ſcribit homines eam differentiam ſentire, nam & nigriores, durioresqꝫ & criſpo eſſe capillo: & cãdidiores molliores qꝫ ac porrecta coma. Strabo non fuſcos, ſed ſi equi biberint, ſternutamentis agitari conſtat, quamobrem ab eius potu greges amouent.) Poſt itaque Turcos (ne minutiſſima commemoremus, nam Marzo, Cariati, Vzegnanum, & reliqua caſtella huic litori imminent) Neæthus amnis in mare excurrit, eodem adhuc nomine, quod illi caſu proueniſſe dicitur: Achiui enim quidã capta Troia huc appulſi incenſis à mulieribus quas habebant ſecum nauibus ſe ac fluuium Neæthos nominarunt, oritur in radicibus montis in quo Belicaſtrum caſtellum nouum eſt. Inde Croto urbs, cui antiquum nomen reſtat, Cotrum ſcilicet ab homine denominata Diodorus ſcribit, ait enim Hercules Crotonem quum inuitus cæcidiſſet ſepulchro ei conſtructo ſepeliuit egregie, incolis futurum prædicẽs tempus, quo ibi ciuitas inſignis ex mortui nomine conderetur: quod canit Ouidius.

Vixqꝫ pererratis quæ ſpectant litora terris
Inuenit Æſarei fatalia fluminis ora
Nec procul hinc tumulum ſub quo ſacrata Crotonis
Oſſa tegebat humus iuſſaqꝫ ibi mœnia, terra
Condidit & nomen tumulati traxit in urbem.

Eſt nanque ei urbi Æſarius fluuius, & portus in quem labitur: cæterum

Croto

Croto Italiæ tum flos nobilitate, diuitijs rerumq́ gestarum gloria fuit, arcemq́ obtinens amoris sapientiæ, duodecim mil. pass. murorum ambitu, quæ quum Pyrrhus in Italiam aduentasset, eo bello uastata est; uixq́ pars dimidia inde habitaretur, flumen quod medio oppido fluxerat, extra frequentiam tectorum præterfluit, coloniaque Romana facta: ubi tanta aëris temperies est, ut dicat Plinius, ibi Pestilentiam nunquam fuisse, nec ullo terræmotu annotatum est. Post itaque Crotonem terna sunt promontoria isthmo continenti annexa quod modo Caput collumnæ dicitur, olim Lacinium. In quorum septētrionali parte Iunonis Laciniæ templum fuit, quod alij à rege conditore, alij à latrone Lacinio dictum uolūt, quem illic Hercules occidit, & expiato loco Iunoni templum constituit: nam et hoc Diodorus memorat, Hercules ait è Sicilia in Italiam cum bobus profectus quum iuxta litus progrederetur, Lacinium furem boues furantem peremit. Quod templum ut Liuius scribit tempore quo urbs Croto maxime uigebat intra muros erat ante quam Pyrrhus transfretaret, pars autem murorum ab excisa templum in agro remansit, sanctum omnibus circa populis, densissima proceris arborboribus sylua septum, locupletissimis ac frequentissimis donis plenum, in quo Hannibal arma condidit dicauitq́ cum ingenti rerum à se gestarum titulo Punicis Græcisq́ literis insculpto, cuius templi marmoreas tegulas Fuluius Flaccus censor abstulit ut ædem quam dedicauerat tegeret, tegulę ex S.C. reportatę sunt. Antę Lacinium promontorium insula parua iacet cui nomen est Dioscoron, id est, Polucis & Castoris, & altera Calypsus quam Ogigiam appellasse Homerum existimatur: Mella in Siculo freto eam posuit, & Ææm nominauit, ubi errore suo Vlyxes detentus à Calypso nympha Atlantis filia fuit, in qua magnam dicit Homerus speluncam esse ubi nympha habitabat: etiã in ea insula Orionem quem adamauerat Aurora Diana sagittis aureis confecit. statim post dicta promontoria ad ostium Tacinæ amnis Cropani castellum est: circa cuius fontem aliud Sancta Seuerina, recentiora amni atque castellis nomina. Hinc Carcines fluuius nauigabilis pro prope cuius exortum Scherma castellum est: sub quo ad mare Canosa: & aliud Stillum nomine arcem in acuta petra habens. Postea Scylletium Atheniensium colonia fuit, in quam Mnestei comites deducti sunt, quæ dein Scyllacium dicta: nunc autem corrupto uocabulo Schilaci uocatur, in dextra ostij Seniri amnis posita: à qua sinus cui adiacet Scylleticus uocitatus fuit: inter quem & alterum Hipponiatam sibi oppositum isthmus efficitur, quem conatus est Dionysius Strabone teste, mœnibus munire, in ea expeditione quam contra Lucanos suscepit, uerum exteriores incursione facta uetuerunt: quod Plinius etiam scribit: latitudinémque isthmi triginta mil. pass. esse alij uiginti, siue octodecim uolens illum Siciliæ adijcere, mox Crotalus fluuius in mare uadit, in quem si lignum deieceris

 in lapi-

in lapidem conuertitur. Item Sagra alius in mare editur, qui nunc Sucharanto dicitur, (in hac enim ora, ut inquit Plinius, flumina innumera sunt, sed quæ nos meminimus maiora atque insigniora habentur) habens in ostio castellum modo Rena, uictoria Locrensium & Crotonensium clade memorabilis, in cuius ripa Castoris & Pollucis aræ erectæ fuerant. Circa autem exortum Sagræ uestigia sunt Cauloniæ urbis, licet perexigua, quæ prius Aulonia quasi Vallonia dicebatur, ut scribit Strabo à uicina conualle nominata, ab Achiuis eo in loco extructa, nam in Caulone monte erat, quod ait Iginus: illumq; montem esse quem ab Horatio metri ratione Aulon dicitur, ut.

Ver ubi longum, tepidasq; præbet
Iuppiter Brumas, & amicus Aulon
Fertili Baccho nimium Phalernis
Inuidet uuis.

Dehinc Mamertium oppidum olim sanè nobile Morgantium à quibusdam, qui uniuersa loca hæc ab Siculis antiquitus simul & Morgantijs habitata fuisse tradunt: in quibus nunc locis Monasterachi, & Orizella oppidula posterius in montib. ædificata sunt: ubi sylua picis optimæ ferax, quam Bruttianum uocant, magnis arboribus frequens, & aquis referta, ex qua Bruttorus amnis in mare it. Postea non longe Locrensis urbis emporium fuit, ubi nunc Turris Græci dicitur, interius uerò à mari circiter trib. mil. pass. Locris ciuitas erat, ubi modo Gerazi oppidulum est, post urbis excidium fabricatum, ipsa quondam insignis è Locris Epizephyrijs Crisseum habitantibus sinum, qui huc in coloniam profecti sunt Euanthe (ut Straboni placet) ductore, paulo post conditam Crotonem & Siracussas: Ouidius non Euanthe, sed Naritio, ubi de Græcis nauigantibus ad Italiam scribit, dicens.

Dux quoq; Naritius testes Lestrigones extant. & Virgilius.
Hic & Naritij posuerunt mœnia Locri.

Ita enim cognominati à Naritio duce fuerant, situm autem est oppidum in quodam montis supercilio qui Locrinus & à quibusdam Esopis uocatur, qua Lucanus amnis, siue Alex ut ait Strabo in litus excurrit, quæ nunquam uti Croto pestilentiam terræ motumúe sentit. Apud Locros Locrinus est lacus: fuitq; Proserpinæ sacellum multis thesauris insignitum, cuius non obscura penes authores fama est. Postea Zephyrium promontorium est, in quo dictæ regionis litus terminat, licet Strabone teste, tantopere res Græca quandoque amplificata fuisset, ut & hanc & Siciliam Magnam Græciam appellarent. Zephyrium nunc Caputspartiuentum à iunioribus dicitur, ubi portus Hannibalis, uenientibus ab occasu commodus, ex quo nomen promõtorio inditum: unde Adriaticum pelagum ut ait Ptolemæus exordium capit, ut ante diximus. Plinius non Adriaticum

sed Au-

sed Ausonium usque ad Salentinos: dicit enim Locris Italiæ frons incipit Magna Grecia appellata in tres sinus recedens Ausonij maris; quoniam Ausones tenuere primi: sic etiam Polybius, ultra Siciliam quod est ad Salentinos Ausonium appellat Strabo: quum Ausonij mare siculum, ne semel quidem incoluerunt, Siculum tamen pelagus Ausonium appellatur. In huius autem regionis mediterraneo, iuxta Tarentum quidã Oebaliam urbem fuisse ab Oebalia quæ est in Laconia contendunt, ab Oebalo Telonis F. cognominatam, ob id quod apud Virgilium legimus.

Namq; sub Oebaliæ memini me turribus altis
Qua niger humectat Flauentia culta Galesus
Corycium uidisse senem, Et reliqua.

Alij negant, sed Oebalij ex Laconia huc profecti qui turres quasdam primo ędificarunt prope Tarentum, ex quo id Virgilium dixisse. Hinc à mari procul Petilia urbs fuit, à uolatu grę̨ce denominata, nam ex augurio delectus locus urbi est, quam Lucanorum metropolim fuisse Strabo putauit: eam Philoctetes è Molibœa per seditionem profugus ædificauit, de qua poëta.

— Hic illa ducis Molibœi
Parua Philoctete subnixa Petilia muro.

Egregie tum munita, in arduo enim colle sita erat, in ijs nunc locis Pelina & magis uersus mare Pomarcum posterioris ætatis oppida sunt. A Petilia haud procul Crimissa, urbs alia interijt, in mõte posita ab eodem Philoctete condita: Apollodorus in Crotoniatum promontorio scribit, & inter Sirim & Acirin flumina recentioris nominis castella in mõtibus sunt. Castrumuille: Ruzanum: & non longe à mari Rochaimperialis: Lampadosa: Mandulaq;, olim Manduria, supra autem Crimissam, Chonaem oppidum extitit à quo Chones incolę dicti à Philoctete similiter extrũctum, aliud quoq; oppidũ fuit Abystrum nomine in Humili petra situm cui maximi imminent montes. Inter autem Sybarim & Crathidem amnes, noui nominis castella, ut Cassanum: terra Noua: & quæ ualli Crathidis ad sinistram sunt, Monsaltus sub quo Campagnanus torrens in Crathidem uadit. Postea Toranũ: Tarsiaq;, item ad dextram, Casteglionum, Rosaë, Luze, Bisignanum, Acri, & iuxta litus, Curianum sub quo ad austrum neque à mari procul Rosanum oppidum insigne. Postea Arsellũ, Attila, Siglianum, Maida, & Cantazanum haud spernendum. Sub quo ad meridiem Aspermons oppidum haud uetustum, in excelso colle positum, cernitur enim à nauigantibus procul in mari septuaginta mil. pass. sub quo Metolia castellum. Supra autem exaduerso Crotoniatem urbem oppidum est quod indigenæ S. Seueruinum uocant: & sub Sagra fluuio Miesa: Castrumuetus, ac Terranoua altera ab ea quam paulo ante nominauimus.

Bruttiæ terræ situs.

VLtimo huius nostræ Italiæ loco, Bruttiorũ regio aperienda est, q̃ temporib. nostris in Calabrya ponit, uti iam diximus, quã Apennius mõs à Magna Græcia diuidit, cuius terræ incolas, propter amicitiã cũ Hannibale factam, Romani ex oppidis pepulerũt: primi nãq; Italorũ omniũ post Romanorũ aliquot aduersas pugnas ad Pœnũ desciuerunt, q̃d ægre ferentes Rom. expulso Italia Hannibale, post suarũ sediũ eiectionẽ in uicis habitare coẽgerũt, ac ignominiæ causa priuatos militia magistratib. in prouinciã euntib. seruorũ loco ministrare, atq; parére iussere runt: nam & uiatoris P. & tabellarij officiũ, sicut & rebelles cæteri explebant: insuper ludis scenicis, uincire, uerberare, & alia huiusmodi iussi, qui & Lolarij dicebant. Quibus nomen à Lucanis esse impositum Strabo author est, nam Bruttios Lucani rebelles, fugitiuosq; uocãt anna siquidem Bruttios Lucanorũ pastores fuisse inquit à quibus transfugerunt. At em̃ Trogus à muliere ait Bruttia quę castellũ Aphris, quos illuc Dionysius Siciliæ tyrannus miserat prodita est, nam illi postquam locum obtinuerunt (occurrerũtq; & alij multi) ciuitatẽ ibi constituerũt. Bruttiosq; se ex nomine mulieris uocauerunt. Istorum itaq; litus iuxta Tyrrhenũ pelagus sic se habet. Post Laũ amnẽ qui inter hos atq; Lucanos decurrit, in sinu Talao ad orientalẽ partẽ Temesa urbs à græcis à latinis Tempsa deinde dicta fuit, ab Ausonijs cõdita iacet, Scaleã nunc indigenæ uocãt, eam Ætoli Thoantis comites post Ausonios habitauerũt, quos eiecere Bruttij, apud hãc urbẽ ærifodinæ superiorib. temporib. patebãt, quas defecisse Strabo scribit, Hinc Corella, Beluedere, Citrarũ cũ fluuio, Guardia, Foscarũ iuxta ostium Serni amnis, inde Paula S. Lucitus oppidũ Frigidũ nomine cum fluuio, qui ad castellũ Mugũ exorit. Postea Lamãtia: & in altero fluuij ostio Castellion, quib. omnib. posteriores nomina indiderũt: & in altero (scindit enim fluuius iuxta mare in duo ostia longe inter se) Terina urbs Crotoniatarũ colona, quã quũ Hãnibal tutari posse desperaret, solo æquauit, hodie Mantea dicit, à qua proximus sinus tunc Terinæus ab urbe, à quibusdã Hipponiatas, etiã Napitinus dicebat. Et in eo recens oppidũ S. Fomia cũ fluuio, qui nũc Sauotus dicit, ad cuius fontẽ Marturianũ clarum huius temporis oppidũ est. Mox Anzitolę fluuij ostium iuxta quod Pizũ castellum in petra: & in colle ad radicẽ cuius fluuius oritur Anzitola arx posita est. Dein Bibona huius temporis oppidulũ ubi Hipponij tum emporiũ fuit, quod Agathocles Siciliæ tyrãnus instituit quũ Hipponio uel Hippone urbe potitus esset. Postea Metauri fluuij ostium in quo Briaticum oppidum nouum, is nunc Angiuolus dicitur, ad cuius fontem qui ad meridiem uergit castellum est Semenara: & ad exortũ alterius in eundem influentis Melletum oppidum. Postea uersus Austrum, alia quoq; castella sunt, ut Gatara, Carpia, Sanctus Georgius, Borelum, Calama, & reliqua,

&paulo

& paulo post in litore Medama ciuitas Locrorũ fuit ubi nunc Nicotea castellum à qua haud longe eiusdem nominis fons magnus cum emporio nobili. In Tarino sinu Oenotrias insulas duas iacere scribit Plinius: quæ paruæ Ithacesiæ uocabãtur Vlyxis specula, quarum altera ante Vibonã: altera ante Taurinum oppidum uocat. Strabo Oenotrias posuit, ubi paulo ante in Lucanis Leucosiam ille sitam esse dixit. Postea in litore castellum Grepoli. mox Orestis portus cui oppidum Niceria nunc imminet, & Metaurus alter, penes quem spelunca est amplissima intus habens fistulam per quam occultus labitur amnis, & magno quidem interuallo dehinc in superficiem emergit: Hunc Cato in originibus Pactolicum appellat, qui finem Rhegyum Taurinumq; discrepans, in mare uadit, in quem fluuij septem intrant, in quibus Orestes matris nece purgatus fuisse dicitur, à quo fluuio Metauro Rhegyni Rhegyntauri Lucillo teste nuncupati sunt. Postea castellum est à iunioribus Bagnara uocitatum cui à tergo altissimus mons imminet, & aliud Sigillum ubi Herculis portus. Hinc sequitur promontorium Scylleum, Voli accolæ modo dicunt, sublime saxum, nauibus periculosum, unde circumiacens regio Scyllea dicitur à Scylla muliere, ut uetustas fabulata est, cui promontorio quum tellus qua continẽti adhæret (in peninsulæ enim forma iacet) depressa sit, undis abluitur: Huic isthmo propinqua est Leucanis palus, quam uariatis temporum uicibus modo dulcem atque potabilem, modo salsum atq; amarum præbere saporem ferunt. Eam peninsulam Rhegynorum tyrannus Anaxilaus ædificato muniuit muro, ut ibi nauale strueret, quo prędonibus nauigandi per euripum facultatem interciperet. Hæc est illa Cherronesus in qua Spartachus dux seruorum se recepit, exercitum Romanum fugiens. Cuius isthmum Licinius Crassus quatuor ferè milium fossam utrinq; ad mare pertingentem deduxit, pedum quindecim latitudine atq; altitudine totidem, superq; eam murum cõstituit robore atq; altitudine mirandum, unde serui inclusi quum fugam in Siciliam pararent, neq; nauigia suppeterent, ratesq; ex cratibus & dolia connexa uirgultis in rapidissimo freto frustra experirẽtur, tandem eruptione facta dignam uiris obiere mortem. Hinc arctatur fretum ad stadia septem interuallo, duo quippe sunt aduersa promõtoria, ex Italia Cenys ad Catonã scilicet ex Sicilia Pelorus, in Cenide turris est exilis quæ columella Rhegyna appellabatur: ac deinde Longobardorum tempore columella Antharici eius gentis regis, cognata est: eò quòd illuc usque suos uictores produxisset. Postea Rhegyum illustre oppidum ab ipsa columella duodecim mil. & quinq; centa, pass. distans, quod Arimei primum, dein Achæi Troia domũ redeuntes tenuere. Nam Chalcidenses illud condidisse author est Strabo, ingentis olim potentiæ ciuitas, q̃ & in pleraq; oppida colonias deduxit. Eam Dionysius solo æquauit, cuius filius quondã urbis partẽ acceptã instaurans Phœbiam nominauit,

minauit, cuius pars magna terræ motu quandoque corruit. Postea Cæsar Augustus fugato Sicilia Pompeio, quum desolatã hominibus urbem cerneret, acceptos de classe permultos eo dedit accolas, ex quare Iulium cognominatum est, Rhegyum uerò à Rhegeneid est, à frangẽdo, quod Diodorus tradit, etiam Æschylus, nam quum Sicilia ui terræ motuum à continẽte auulsa est, locus is Rhegyus appellatus fuit, ac multis post modum annis condita ibi ciuitas idem fuit nomen sortita. In cuius agro teste Plinio, cicades omnes silere, ultra uerò flumen ad orientem in Locris canere: quod asserit Strabo. At Diodorus non mutæ quæ in loco essent, sed nullæ omnino, quoniam inde à dijs fugatæ sunt, flumen uerò Alex est, quod paulo ante meminimus, per uallem profundã cursum habens, quousque in mare uadit Rhegynum à Locrensi disterminans agrum. Post Rhegyũ circiter octo mil. pass. Leucopetra promontorium est, sic dictum à colore, id est, saxum album in quo Apœnini montis extrema adest, iuniores caput Delarme dicunt. Hinc Herculeum promontorium in ultimo Bruttiorum Græcorumq; litore situm. Verum dictæ oræ mediterranea hæc habentur: ad septentrionem multa ac huius ætatis nominibus appellata sunt, in quibus Clarusmons, Rotundum, Loreta, Laim, & ad Lai fontes Sarponara: Inde orientem uersus Lacusniger, Marantini, & prope Sybaris fontes Moranum, sub quo Altusmons, Sancti fili, Burgum nouum, & castellum Francum. item Numistrum oppidum antiquum iu petra sitũ. sub quo Cosentia gentis metropolis priscum adhuc nomen retinens, ab Aphricanis aliquando capta & incensa est, tota in peninsula namque sita est ad confluenta duorum amnium Crathidis & Acherontis, influit enim in Crathidem Acheron, quo oppidani Acheruntini appellabantur, quideinde Bassentus est dictus, in cuius alueo (inde primo deriuatus) Alarichus Gothorum rex Cosentiæ mortuus cum multis opib. sepultus à suis est, qui postquã flumen meatui suo reddidissent, ne quis locum scire posset, captiuos qui interfuerant, iugularunt: Eius urbis campo gloria uuæ inest. Postea ad Acherontis fontem Grimaldum oppidum est. Et sub Cosentia Herbaiũ ambo appellationis nouæ. Fuit quoq; Pãdosa urbs quam Theopõpus Mardoniã uocat, paulo supra Cosentiã in triuertice colle posita ualidum propugnaculum, quod Acheron preterfluebat, Oenotriorũ quondã regum regia, ubi Molossorum rex Alexãder trucidatus est: Hinc post Cosentiã, Vibonualentia seu Vibona Valentia urbs interijt, Hipponiũ uel Hippo antea appelata Locrorum ædificiũ, nam quũ eam Romani à Bruttijs eripuissent, mutato subinde uocabulo Vibonam Valentiã nominauere, quod nomen hodie eius emporio remansit, nam Bibonã dicũt, ut in litoralibus diximus: cuius in agrum creditur Proserpinam è Sicilia aduentasse studio legendos flores, quum regio omnis florentiss. sit neque longe à Sagræ fluuij fonte oppidum est quod Nicastrum modo uocant,

in excelso

in excelſo colle ſitū ex quo utrunq; mare deſpicitur, in medio enim Iſthmi ſedet, quem 30. mil paſſ. latitudine patere in Magna Græcia meminimus ſcilicet, præter iam dicta opida alia fuere, ut Beſide. Vſfugū, Hetriculum Sypheum, Argentanum, Dampetia, & ignobilia quædam, quæ omnia cōminuit tēpus. nam priſca fuerunt. Hactenus uniuerſę Italię deſcriptio; licet alia permulta habeat, quæ quia poſterioris ætatis ſunt, minimeq; ad rem uel dignitatem pertinentia, uolentes reliquimus.

GEOGRAPHIAE Commentarius VIII. Europæ, in quo Corſica, Sardinia, & Sicilia inſulæ continentur.

Inſulæ Corſicæ ſitus.

COrſica inſula poſt deſcriptā in ſuperioribus Italiam, primo nobis offertur. Eſt enim una ex adiacentib. Italiæ inſulis, quarū reliquæ Sardinia atq; Sicilia ſunt: magnæ admodum, & quæ prouinciarū nomen ſingulæ ſibi uendicent: minor Corſica, ita à Romanis hominib. appellata, cui etiā nūc nomē reſtat, à Græcis Cyrnos, à Cyrno rege patre Bathi, qui Cyrenem urbem in Libya cōſtruxit, Theramne prius ut ferūt dicta. Liguſticis oris obiecta: quaq; Italię propinquior 70. mil. paſſ. fermè diſtat rotunda, ſi nō ad ſeptentrionē accuminata prömineret 300. et 25. mil. paſſ. in circuitu: abluitur ab occaſu quidē ac ſeptentrione Liguſtico mari: ab oriente Tyrrheno: à meridie freto q̊d inter ipſam atq; Sardiniā labitur. Inſula ab omni parte aditu difficilis, quū præruptis undiq; collib. ac denſiſs. magnarum arborum ſyluis compræhenſa ſit, ex quo Romani quum coloniā in eam ducere uellēt, à condendo oppido deterriti, diſceſſerunt. Interius ſimiliter plurimis locis magna ex parte montuoſa, ac nemoroſa eſt, & fluminibus irrigua, ex quo ubi ſe aperit, ſoli ubertate, & naſcentium copia feraciſsima redditur: naſcitur in ea buxus in qua arbore mel quod fit amarum eſt: Similiter taxus uenenata arbor, in quo quemadmodum in buxo paſtæ apes mel. amariſs. faciunt: nam melle, cæra atque reſina inſula abundat. Qui eam incolunt, montes maxime latrociniis aſſueti, beluas ipſas immanitate ſuperant: lacte, melle & carnibus ueſcentes, homines loquelæ difficilis, quod accidit ob frequentem incolarum mutationem: namque ut author eſt Seneca, Phocide relicta Graij, qui poſtea Maſſiliam coluere, prius in hac conſederunt: tranſierunt deinde in eam Ligures: tranſierunt & Hiſpani, ex quib. gentibus cōmixtis linguis ſermo inſulanis eſt:

lanis est. Habent insulam populi Vanacini qui septentrionalia iuxta mare tenent, ubi Volerius fluuius: Tilex promontorium: Cæsiæ litus: Sacrum promontorium quod nautæ Caput Corsum uocăt, & est illud in quo accuminari insulam diximus. item Centurinũ ciuitas: & altera Canelata ortum solis spectantes, nunc à uetustate deletæ. Inde Beruini maiori ex parte uillarũ incolentes, qui occidentale litus sub monte Aureo nomine habitant. Sub quib. Tarrabenij sunt. deinde Titiani. Postea Ballatoni in quibus ad mare Attium est promontorium, sub quo insula exigua iacet tenui discreta freto quæ Aurea dicitur. Dein meridiem uersus sinus nomine Casalus in quo Calui castellum est & portus: Viriballum promontoriũ: Cirasius fluuius siue Circidius. Post quem Rhœtius mons excelsus: Rhium promontorium iuxta quod Vrcinium ciuitas, nũc Ginerca: Harenosum litus, Locra amnis: castellũ Aiazum, olim ciuitas Pauca ad amnem Ticarium sita: Titanis portus: Phisera olim ciuitas cum portu, quæ nulla modo est, uerum in colle superius à mari castellũ Illex: Pitanus fluuius, ac dein Marianum promontorium in quo priscis temporibus ciuitas fuit sui nominis. Ad meridiem Sabusanorum gens est ubi in amplo sinu pulcherrimo portu Palla ciuitas fuit, nũc Bonifacium uocitata in insula quantam illud capit, à litore breuiss. segregata freto. Inde Rubra ciuitas: Granianũ promontorium: Alista ciuitas: Philonij portus qui nunc uetus dicitur. Et in litore orientali quod Cilebensij, Licimni, & Mercini, & sub ijs Opini, post Simbri, & Comiasenni habitant, ubi Aleria colonia à dictatore Sylla deducta, nobilis adhuc atque ita appellata apud Hierum fluuium sita: inde amnis Rotanus: Dianæ portus: Tuola fluuius cui colonia Mariana apposita est à Mario deducta: à qua haud longe Vagum promontoriũ exurgit: dein Mantinon ciuitas, & altera Cluniũ quæ modo non extant, erant in sinu cui nonnulli scopuli in mari obiacent. In mediterraneo uero oppida sunt, Rhopicum, Corsunum, Palanta, Lurinum, Aluca, Osincũ, Sermitium, Talcinum, Venitium, Cenestum, Opinum, Mora, Matissa, Albiana, & alia: nã Plinius in ea duas & triginta ciuitates fuisse testatur: Strabo non ciuitates, sed castella. Pugnatum cum Corsis ait Liuius, ad quindecim mil. eorum M. Pinarius præt. in acie occidit, qua clade compulsi obsides dederunt, & ceræ centum milia pondo. Asinius Capito. Ti. Gracchum Cos. collegam P. Valerij Sardiniam Corsicamq́ subegisse, nec prædæ quicquam aliud quam mancipia captum, quorum uilissima multitudo fuit, quemadmodum in suo, Strabo.

Sardiniæ insulæ situs.

SArdinia insula quæ priscum adhuc nomen retinet ad meridiẽ Corsicæ iacet: neq amplius octo mil. pass. ab ea, quod interuallum etiã nonnullis modicis insulis coarctatur, quæ communi uocabulo Taphrossæ appellatur (licet aliter à iunioribus dicantur) à quibus fretum ipsum

ipsum Taphros nominatur. Amplectitur autem Sardinia ab oriēte Tyrrheno pelago à meridie Aphrico: ab occasu Sardoo, quod nomē ad Gaditanum usque fretū peruenire Erathostheni placet: à septentrione Taphro iam dicto. Hæc magna sanè est, & Siciliæ maxime par, à septentrione in austrū porrecta, in occidentem quàm in orientem latior, ambitu sexcenta & sexaginta mil. pass. longe ab Aphrica, Caralitano promontorio ducenta. Quidam à Sardo Herculis F. qui è Libya ueniens insulam occupauit, nomen sortita: quæ Ichnusa antea ut ait Aristoteles dicta fuit: Alij quia conformis esset cuidam quasi humano uestigio, ideo illam Timeus Sandaliothem ab effigie soleæ appellauit: Item Manlius.

Sardiniam in Libyco signat uestigia plantæ.

Quod etiam Silius in carminibus suis refert. Ipsamque frugum abundantia præcipuè tritico spectatiss. esse: atque adeo ut ab Aristæo quondam subactā fabulæ dicant, quem præstantissimum omnium agricolam extitisse. Sed solo quàm cœlo melior, nam ut fœcunda ita penè pestilens est, quod æstiuo tempore, ac in locis maxime fertilibus ubi paludes multæ insident ueluti in australi plaga accidit, quæ planitie tota tenditur, nam quæ arctō respicit, scopulis aspera, ac immittis aquilonaribus flatibus est, at morbosa minus. Habitant insulam uarij populi, quorum Iolenses supra omnes antiquissimas ac celeberrimas fuere: nanque memoriæ proditum est Iolaum plerosque adducentem Herculis filios huc appulisse, & cum insulæ accolis barbaris cohabitasse, cuius campestria cultiora, uberioraque fructiferis arboribus effecisse, incolæ hoc modo diuites facti, mouit fama Carthaginenses, quare magnis copijs insulam inuadūt, qua potita ueteres colonos, exceptis Iolensibus partim trucidāt, partim ejiciunt, ac pœnam deinceps mortis statuūt, ne quis implantet quippiam, quale antea, præterquàm quod ipsa tellus sponte produxerit, ex quo postea squalida ac deserta multis in locis insula effecta est. Ea serpentibus caret, etsi solifugam nutriat animal perexiguum araneis forma simile, quod in Peucetijs etiam nasci diximus. Sed præcipuè in metallis argenteis, nam & hic solum argēto diues est. Aliud quoque hic malū in herba est Sardonica nomine, quæ in fōtaneis aquis nascitur, neruos enim uescentibus contrahit. Hybernæ pluuiæ in æstiuam penuriam conseruantur, nam raro isthic imbres cadunt. Stagna pisculentissima sunt. similiter fontes calidi & salubres aliquot locis scaturiunt qui medelas hominibus afferunt. Sed præter Iolenses (ut ad reliquos transeamus populos) qui septentrionem etiam plagam tenent, Tibulatij, & Corsij sunt: sub quibus Coracensij, & Cōcitani, & sub his Salcitani, & Luquidonensij, in istis ad mare initio Errebantium promontoriū est. Inde Plubium ciuitas nunc Sassaris, iuxta quam insula est Phintonis. Inde portus Turris, insulam habens prope exiguam Nympheam. Post in sinu Iuliola colonia, siue ut alij à conditore Iolao Iolas uocant, nūc Longosarda dicta,

amnem iuxta se habens, urbs quondam & antiquitate & prçclaris operibus excellens, accersito namque è Sicilia Dædalo illum pulcherrimè atque magnificè exornauit, quæ opera ab artifice postmodum Dædalia appellata sunt. mox Tibula urbs fuit, & altera quç Turisbisonis dicebatur. Plinius Colonia una quæ uocatur ad Turim Libysonis nunc Terra noua. Ad occasum uerò, quod latus Æsaronesij qui subiacent Loquidonensijs habēt: simulque Corensij qui & Æchilensij dicuntur: postea Rubēsij, subque ijs Celsitani, & Corpitensij, postea Scapitani & Siculensij: sub quibus Neapolitæ, & Valentini. Vbi in primo loco Gorditanum promontoriū est, nunc Argentar, cui duæ obiacent insulç, una uocatur Herculis, altera Diabasta modo Asinaria dicitur: et sub dicto promontorio Tilium ciuitas interijt: inde Nympheus portus cui Hermeū ptomontorium imminet, cuius radices Temus fluuius abluit. Postea in sinu Coracodes portus & in eo Tarran ciuitas cum fluuio Thyrso, cui nomen ab Herculis F. datum est, nunc Largè ipsa dicitur. Inde Vsellipolis colonia cū amne Sacro, incolæ hodie Bossam illam uocāt. Et in sinu Osæapolis nunc Saline. & alio sinu ubi Sardopatoris phanum fuit, castellū modo Are nomine est cum fluuio. Item Neapolis deleta nunc, locus tamen adhuc uetustum nomen retinet, ubi aquæ calidæ scaturiunt. Mox Pachia promontoria quibus Hieracum insula adiacet, nunc Sancti Petri. sub qua altera est Molibodes, id est plumbea cum nomine, hodie Palma dicitur. Hinc meridionale incipit litus q̃d habitant Salcitani & Noritani, in quo ciuitas Populum, & altera Salcoe in portu olim sui nominis. Posteą Cherronesus, Bioea portus. Et in sinu ubi portus Herculis Nora ciuitas à Norace Mercurij F. denominata quum à Tortesso Hispaniæ in hosce fines permeauisset, Caluiris modo dicta, à q̃ etiam populi nomen accceperunt. In cuius conspectu Callode insula exigua est. Inde litus Præches, & promontorium Cuniocheriū nomine, hodie caput Ferratū dicunt, ubi duæ paruæ in mari insulæ Beleridas antiquitas uocauit. orientalem autē oram Párati: Sossinati, & Beleri habēt: etiam Aconites, isti speluncas inhabitant, licet & agri aliquid possideāt seminarij, quem tamen segniter serunt, sed alios accuratè cultos spoliant, istis gentibus iuxta mare septentrionale Arcti promontorium est. Inde aliud Columbarium, habens ad auroram Hermeam insulam, nunc Tolara. Mox Olbianus portus in quo ciuitas olim eiusdē nominis, & alia Pheronia dicta. Deinde Cedrus fluuius, Supicis portus, Seprus amnis, Susallea uicus, hic primum Caralitanum insurgit, cui eiusdem nominis adest sinus, & in eo Caralis ciuitas, siue ut alij Carados ciuium Romanorum in saxo existēs antiquissima atque cæteris huius insulæ dignissima quam Aristæus Solino teste condidit, eamque insulæ regnum fecit, modo Chira exiguā, cui modica est insula Ficaria nomine. Interius uerò à mari, etsi nonnullæ urbes sunt, inter tamen alias Cornus est loci quandoque caput. Item Surullis

ciuitas

ciuitas nobilissima quæ Noua cognomento dicitur, distat enim ab ea longe Surullis altera semiruta, quam Vetus insulani uocant, reliquæ sunt: Ericinum, Herecum, Bosæ, Macopissa, sub quibus hoc est ad austrum Mœnomeni attolluntur montes excelsi quidem. Inde Sarala, & Lesa, ubi aquæ calidę, neq; procul inde, aliæ Hypsitanæ ab oppido ibi deleto: post autem Valeria ciuitas est.

Insulæ Siciliæ situs.

Sicilia insula eadem quondã appellatione, ad orientem Sardiniæ sitã est, quæ & antiquitate & rerum claritate, nec beatitudine minus cæteras antecedit, ex quo nullam ferè toto mari celebratiorem fuisse constat: centum mil. pass. interuallo à promontorio Aphricæ quod Mercurij uocant: & à Caralitano Sardiniæ, 190. ipsa ingens, tribus promontorijs in diuersa procurrens, Pachynus uocatur quod Græciam spectat: Lilybæum quod Aphricam: Pelorus quod Italiam Scyllæ aduersum: cuius ambitus circiter 700. mil. pass. colligit, Latus enim quod à Peloro ad Lilybęum usque est 285. mil. pass. occasum respiciens extenditur, mariq; Tyrrheno abluitur. Aliud à Lilybęo ad Pachinum ducenta & quadraginta continet inq; austrum uersus mari Aphricano expositum est: Tertium Pachyno ad Pelorum centum septuaginta quinq; expansum, orientem solem excipit: Adriatico pelago (uti Ptolemęo placere diximus) imminens, quibusdam Siculo, alijs Ionio. Ad septẽtrionem (quo angulo insula se magis acuit) mare est Charybdis, quæ quum tanta sit, minus tamẽ mille pass. intercapedine, alij stadiorum duodecim, alij septem unde heptastadiũ uocari fretum: aliquando hexastadio prohibetur ne sit continẽs, & quod fertur matutini uolucrum cantus transmittuntur. Esset namq; Italiæ quemadmodum Græciæ Peloponesus, nisi isthmum qui illam cõtinenti annectit, huic ab utroq; latere tempestatis uis, siue ut alij terrę motus, quandoq; abstulisset, qua peruium factum mare ex peninsula, unà cum cæteris Italiæ adiacentibus insulam reddidit. Quod probat Plinius, terrę motu facto dicens, insulam rerum natura fecit Siciliam Italiæ: Quamobrem Siciliam nihil magis quam recisum ab Italia fragmentum esse uolunt, atq; ab hoc descendere argumento ait Tucydides quod Rhegyum Gręci nomen oppido in margine Italiæ sito, ideo quod abrupta, dedere, cui etiam loco antequam oppidum ibi ædificaretur Rhegyum, id est, scissura nomẽ fuit: Est enim terra ipsa ut ait Trogus, ibi tenuis ac fragilis, & cauernis quibusdam fistulisq; ita penetrabilis, ut uentorum tota fermé flatibus pateat: quam diuisionem Silius quoq; suis carminibus describens inquit:

Ausoniæ pars magna iacet Trinacria tellus
Vt semel expugnante Noto, & uastantibus undis
Accepit freta ceruleo propulsa tridente:
Namq; per occultum cæca ui turbinis olim

Impactum pelagus lacerata uiscera terræ
Discidit & medio prorumpens arua profundo
Cum populis pariter conuulsas transtulit urbes.

Idq; Virgilius meminit. Sed longè diuersè Hesiodus: Qui sicut in extrema Hispania Hercules, ita & hic Orionem uiam mari aperuisse putat, quum dicat, aperto mari promontorium quod iuxta Pelorum est exaggerasse: idq; & alia opera fecisse multa, amore laudis, ex quo fama est apud Siciliæ fretum Calpem alteram ab ea quæ in Hispania est columnam esse. Quod tantæ olim admirationis simulq; terroris transeuntibus factum est, quum aspectus loci non transitus sed maris potius sinum præbere uideretur, ut nautæ angustiam illam nauigare diu absterriti sint: uidebatur enim quum accederent promontoria inter se prius cohærentia disilire, uiamq; maris aperire, quumq; se retro aspicerent, concurrere iterum ac se iungere, quod opposita inter se promontorium faciesimilitudo ostẽtat. Quæ quum excesis atque cauis ab ea præsertim parte saxis cincta sit, asperrimisq; promineat cautibus & duobus maribus hinc Tyrrhyno, hinc Ausonio breuissimum collidatur fretũ, latratus canum, absorptio nauiũ, marina mõstra, & alia huiusmodi fabulamenta orta sunt: mare nanque anceps alterno cursu, modo in Tyrrhenum, modo in Ausonium pelagus profluit, atrox, sæuum, & Scyllæ Charybdisq; inuisis nominibus inclytum: Scylla saxum est: Charybdis mare, utrumque noxium appulsis nauibus, Charybdis fœmina fuit uoracissima, quæ quia boues Herculis rapuit, à Ioue dicicitur fulminata, & in maria paululum à Messana deiecta, unde naturam pristinam seruat, nam quum plena nauigia sorbuerit, naufragia reiectare dicitur, & contortas fundo rates Tauromenitanis litoribus fragmenta exponere: Scylla saxum ingens cauernosum prope Bruttium litus, desuper humanam præbens figuram ad cuius radices in mari plures resecti sunt scopuli, quos quum æstus maris illidit, & ab ijsdem refractus, ueluti canum latratus tumultuosum sonum reddunt: ex quo poëtæ finxerunt, illic Scyllam uirginem canibus cinctam esse, illicq; hoc ira Circis euenisse tradunt. Quare Trogus nec mirũ si fabulosa est loci huius antiquitas, in quem res tantæ coierunt miræ: Primum quod nunquam alias torrens fretum nec solum citato impetu, uerum etiam sæuo, neq; experientibus modo terribile, uerum enim procul uidentibus undarum porrò in se concurrentium tanta pugna est, ut alias ueluti terga dantes uorticibus in unum desidere, alias quasi uictrices in sublime ferri uideas: nũc hinc fremitum feruentis æstus, nunc illinc gemitum in uoraginem desidentis exaudias: & item alia non nulla atq; miranda quæ à scriptorib. poëtis præsertim de hoc freto narrantur. In eo (ut fabulæ omittanĩ) murænas saporis optimas piscari, quæ ad piscinas urbis accersebantur Varo author est, quas manu etiam capi aiũt, quum præ pinguedine fluitent, ex quo Iuuenalis.

Vironi murgna datur quæ maxima uenit
Gurgite de Siculo.

Hæc insula olim trinacria ab eius forma primum à Græcis est dicta, propter tria acria, id est, promontoria: posterius Trinacis appellata translato consonantiorem in uocem uocabulo, quod scribit Strabo. Sicania. Postea ab Iberis iuxta Sicanum Hispaniæ flumen accolentibus huc nauibus aduectis, alij à fluuio Sicori quietiam in ijsdem locis est, Solinus à Sicano dicit rege insulam nomen accepisse, qui diu ante Troiana bella huc aduectus cum amplissima Iborerũ manu est. Postremo ab Italis qui Siculi dicebantur in insulam traijcientibus Sicilia est cognominata. Nec non Triquetra à triangula specie uocitata. Græcæ enim literæ imaginem quæ delta dicitur efficit: Quæ ea tempestate qua Græci Italiam colebant unà cum ipsa Magna Græcia (ut in Italia meminimus) nomen sortita est. Verum quo amplius dictæ gentes manifestentur altius aliquantulum repetendæ à nobis sunt. Legimus enim apud Tucydidem incoluisse Siciliam ab initio atque tenuisse permultas gentes, quarũ feruntur antiquissimæ in quadam duntaxat insulę parte habitantes Cyclopes, atque Lestrigones, quos Lestrigones Formias quoque in maritimis Italiæ habitasse nos scripsimus: quorum neque genus, neque unde euenerint neque quo abierint nobis dicere est, tantum apud poëtas mentio est: Nam Homerus, Cyclopes crudeles dijs immortalibus freti, neque arbores serunt, neque arant, & alia similia de ipsis enarrat, quosque in altorum montium uerticibus cauas speluncas incolere, iusque singulos in uxores suas & filios habere, nec alterum esse alteri impedimento. Post hos Sicani primi demonstrantur hanc terrã incoluisse, quos iam diximus à Liguis inde proprijs eiectos sedib. quod probat Silius dicens:

Post durum Antiphatæ sceptrum & Cyclopia regna
Vomere uerterunt primum noua rura Sicano
Pyrene misit populos, qui nomen ab amne
Ascitum patrio terræ imposuere uocanti.

Postea ex Italia Siculi fugientes Aborigines, siue ut quidam Opicos, in hanc insulam traiecerunt magno cum exercitu, uictis prælio Sicanis & in partes quæ meridiem & occasum spectant fugatis, fecerunt, ut pro Sicania, Sicilia insula uocaretur, & eius optima quæcunque loca incoluerunt. Idque multo ante Græcorum in Siciliam aduentum. Per eam tempestatem Phœnices quoque insulam passim habitabant, occupatis ad mare promontorijs & paruis circa insulis, negociandi cum Siculis gratia: qui (quum Græci in insulam traiecissent) omissa nauigatione finitima Elymis oppida sedibus ibi positis incoluerunt, freti tum Græcorũ societate, tum quia exiguo in Carthaginem traiectu distabat, non enim ante propter barba-

rorum crudelitatem insulam habitare audebant. Cæterum capto Ilio quidam Troianorum dum fugiunt Achæos, nauibus in Siciliam appulerũt, & collocatis sedibus in finibus Sicanorum, uniuersi sunt Elymi appellati: His accolæ accesserunt nonnulli Phocenses Chalcidensesq; & ex Ionia complures qui urbes in insula sparsim condiderunt: quod Strabo etiam tradit. At enim Ellanicus Lesbius, aliter atque isti sentire uidetur, quum tribus ante res Troianas ætatibus huc ex Italia gentem transportatam esse dicat, non Siculorum, non Ausoniorum, neq; Elymorũ, sed Ligurũ fuisse à Siculo Itali F. (sub illius namq; dominatu ac ductu erant) Siculos esse uocitatos, cuius meminit Silius, postquã dixit Sicanos ex Hispania uenisse.

Mox Ligurum pubes Siculo ductore nouauit
Possessis bello mutata uocabula regnis.

Timeus uerò historiæ diligentiss. perscrutator, scriptorũ inscitiam arguens (nam remotis fabulis illis Cyclopum, Lestrigonumq; uelamentis) Sicanos illos uocat; neq; conuenæ, uerum etiam insulæ indigetes esse affirmat, & multa gentis antiquitatis argumenta ferens, inter quæ priscis temporibus in montib. natura munitis in quibus urbes latronum mœtu ædificasse, nulliq; regi subiecisse, sed cuiq; suum urbi inesse principem: hi primum uniuersam tenuere insulam agros colentes ex quibus uitæ cibum sumebant. Postmodum Ætna ignes (qui proximas regiones urebant) eructante, quum plures annos id incendium patriam uastaret, timore acti, omissis orientalibus locis, partes quæ ad occidentem uergunt petiuere. Multis deinde sæculis, Siculi ab Italia in Siciliam profecti loca tenuerunt à Sicanis relicta: opibus deinceps ac uiribus potentes, propinquis agris occupatis quotidie magis imperium augebant quoad bello sæpius cum Sicanis moto, certo postmodum fœdere agrorum fines inuicem statuerunt. Vltimo uerò loco à Grę cis coloniæ in insulam deductæ sunt, urbésque maritimæ conditæ, mutua dein consuetudine illi Græcam linguam omissa barbara didicere, Siculiq; omnes simul appellati sunt. Fuere quoque inter eos Morgetes, qui huc unà cum Siculis ex Italia nauigauerunt cuius meminit Silius: Frondosis Morgentia campis. Hactenus cultorum Sicilię, quę quidem insula naturæ multo dissimilis est, quũ & ignib. & frugib. largè scateat: Nam ut diximus cauernosa est, flatibus et marinis motib. exposita undiq; nec non soli ipsis generandis nutriendisq; ignibus naturalis materia: & ut scribit Trogus, intrinsecus stratum sulphure, et bitumine dicitur, quæ res facit, ut spiritu cũ igne interiora luctante, frequenter & compluribus locis nunc ignes, nũc uapores eructet, ex quo calidarũ aquarum scaturigines multis in locis existunt, è quibus Selenũtiæ ad Imeram, quę salsę sunt, Egestanę uerò potabiles. Frugibus uerò adeò benigna atq; copiosa, ut Cato ille sapiens, cellã penariam reipub. nutricemq; Rom.

plebis

plebis hanc insulam esse dixit. Omitto M. Tullij in Verinis: omitto Diodori, omitto Flori, Solini & aliorum magnificas & excellentes huius insulæ laudes, qui non penariã cellam, Romanæúe plebis nutrimentũ, uerum etiam ærarium atq; animam urbi Romæ fuisse, certare inter se contenduntı nam sine ullo populi Rom. sumptu corijs, tunicis, frumentoq; suppeditato, maximos eius populi exercitus induit, aluit, armauitq;. Ex quo proditũ ex antiqua ab incolis fama, Siciliã Cereri ac Proserpinæ sacratã esse. Fabulantur poetarum quidã, post Plutonis ac Proserpinæ nuptias, hanc insulam ab Ioue Anacalyptræ nymphæ traditam: has simul deas primùm in Sicilia uineas plantauisse: frumentũ uerò terræ bonitate ortũ: siquidem in agro Leontino, multisq; alijs insulæ locis, etiã nunc triticũ agreste oriř, ac præterea melle, croco, lana, & cæteris eiusdẽ generis abundat. Quę tandem bellorũ uarijs incursionib. penè relicta atq; in solitudinem redacta, in potestatẽ Rom. deuenit: qui quum deletas urbes, & campestria plurima cernerent ut Strabo attestat (tres quippe & 70. in se colonias cõtinebat) earũ pastorib. bubulcis, & opilionib. fruenda prębuerũt. Quæ etsi multa adhuc eius tẽpestatis neglecta in ea iaceãt, multa etiã nunc instaurata florent, quemadmodũ in particulari descriptione uidebimus: Non enĩ colono ut olim uiduata, quũ multas habeat urbes atq; cætera loca populosifs. neq; frumẽto, uino, reliquisq; frugib. exhausta, nam & sæpius eius annona Italicæ urbes fame oppressæ subleuanř. Similiter quæ ad mercaturam pertinẽt abundare q̃d nauiũ ingẽs copia indicat, quæ ad eam frequẽti cursu applicanř: quo circa haud minus nunc quã antea inter alias nostri maris insulas optima atq; clarifs. habeř. Cuius circũscriptio ad hunc modũ se habet. Pelorus promontoriũ est q̃d sic etiã nunc appellãt freto imminens Italiæ aduersum, causã nominis, Mella & alij nõnulli fuisse Pelorũ gubernatorẽ dicunt, ab Hannibale ibidẽ conditũ, quem ipse ex Aphrica profugus & per ea loca Syriã petẽs, quia procul intuẽti uideñř continua esse litora, p̃ditũ se arbitratus occiderat. Hinc ora occidentẽ spectãs excurrit quã Tyrrhenũ abluit mare ubi insula Cænis iuxta Pelorũ, unde statim post Pelorũ Phalacriũ promontoriũ est, quod exaggerasse Orionẽ Hesiodus author est, quẽ & coporis proceritate & robore heroas excessisse, & uenatorem sagacissimum fuisse tradit: in quo promontorio templum Neptuno quem incolæ præcipuo honore colerent fabricasse, quod opus quum consummasset ad Eubœã diuertit. Iuxta quod Mylæ ciuitas cum fluuio extiterat, nũc locus Melazum dicitur, in ea antiqui boues Solis fuisse memorant: Vlyxisq; somnium: quam scribens Silius ait:

> Et iusti quondam portus nunc litore solo
> Subsidium infidum fugientibus æquora Mylæ.

Circa quam urbem atque Messanam, hyeme in totum inarescere fontes ait Plinius, æstate exundare, amnésque facere. A qua haud longè Elicon

fluuius in mare it à superioribus montibus duodecim mil. pass. ferè. Huic litori Hiera adiacet insula cæteris eius loci grandior, in qua collis est nocturnas euomens flammas, quem terræ motu ascendisse Aristoteles author est, tandem multo stridente sonitu erumpens spiritus plurimum fauillæ emisit, adeò ut ad quasdam Italiæ partes conspargerentur, quum 70. mil. pass. qua proximior est interuallo distet, de qua Virgilius:

Insula durata Vulcani nomine sacra
Pars tamen incendrj maior refrixit, & alto
Iactatas recipit classes, portuq; tuetur
Qui restat minor & diues satis ubere
Terra est.

Hæc ex Liparæis est una, septem nanque hoc nomine insignitæ sunt, prius Æoliæ, dein Arnę, postea à Græcis Ephestiades denominatę, à nostris Vulcaniæ, quum eas ardere dixit Plinius, nec solũ Ephestides, sed & Plotæ uocitatæ sunt, quod ait Dionysius Alexãdrinus: sigillatim uerò, Strongyle Euonymos, Didyme, Phœnicodes, Sacra, Zulcania, Lipara, quas suis disponemus locis. Igitur Vulcania Deo ipso cõsecrata est, atque eius domus dicitur saxosa tota, deserta, ignita, quum sæpe flãmas eiactet: nam sociali bello per aliquot dies unà cum ipso mari eam arsisse Plinius tradit: Vtq; Eutropius scribit, ea repẽte in mari edita, eo tempore quo Scipio Aphricanus mortuus est, quum antea nõ fuerat. Prope quam ad septentrionem Lipara est, quæ sic etiam nunc dicitur Thermessa antea Melingunis à priscis teste Plinio dicta, uigintiquinq; mil. pass. ab Italia octodecim, à Sicilia, ipsa circuitu paulo minor quinque. Sed quum ad has tum desertas Liparus Ausoni regis F. à fratribus descendens ex Italia, aducta secum militum copia adnauigasset, in quam primò descendit ab eo Lipara appellata est, ubi sui nominis urbem condidit, reliqua sane etiam insulas excoluit: Quo & Gnidrj postmodum coloniam deduxerunt: fertilissima insula & quæ primitias sæpius Apollini delphico misit. Hic bitumen gignitur & sulphur, scaturiginesq; aquarum calidarum sunt, sicut & in cæteris Æolrjs: neque minus metallo celebris quod alumen nuncupant. Præterea mare circa se omnigenas pisces abundè præbet. In hac ignis nõnunquam deficit, uerum in septimo redintegrari anno Xenophanes perhibet: & Silius de eadem:

At non æquus amat Trinacria Mulciber antra
Nam Liparæ uastis subter depasta caminis
Sulphureum uomit exeso de uertice fumum.

Inter has duas dictas insulas, parua quidem ac deserta iacet Euonymos nomine id est, sinistra, sic autem appellata, quoniam è Lipara in Siciliã nauigantib sinistra offertur, nũc aũt Strombolinus dicit. Postea ad septentrionem Dima, siue ut alij Didyme iacet, à forma dicta, id est, Gemella, ideo

duæ

duxa quibusdam putantur, modo Alendi à iunioribus nominatur. Cui propinqua Hicesia est, Saline nunc. Postmodum inter septentrionem & solis ortum sexdecim mil. pass. à Lipara Strongyle uel Onostrongyla insula est, priscum retinens nomen, quam à figura id est, rotunditate uocāt: unde Virgilius:

Insula cui nomen facies dedit ipsa rotunda.

Quæ unà cum iam dictis ignibus scatet, sed flammarū quidem ui minor, lumine uerò maior, in qua Æoli domiciliū fuisse authores tradūt, hic est ille Æolus ad quem fabulæ Vlyxem errantem diuertisse memoriæ prodiderunt, iustum ac pium hominem, & erga hospites perhumanum, & qui uelis uti nautas docuit, obseruationémque fumi, qui uenti futuri essent teste Diodoro prædixit: quod & Varo tradit, ipsúmque harum insularum fuisse regem post mortem Boëti fratris: quare quum uentorum potens dicatur, ait Virgilius:

Nimborum in patriam loca fœta furentibus austris
Æoliam uenit. Et Silius:
Quid referam Æolio regnatas nomine terras
Ventorumq́ domos atq́ addita claustra procellis.

Qui Æolus postquam regnum accepit, patriam omnem à matris nomine Arnen, populos appellauit à fratre Boëtos: In hac ex terræ hiatu uentus erumpere solet, & fœtor ingens, harenam quoque eructare, lapidesq́ igneos permultos quemadmodum & Ætnæ accidit. Postea (ut ad Siciliam reuertamur) Tyndarius ciuitas nobilissima in litore ad ostium Thimeti amnis fuit, cuius dimidia quondam à mari deuorata est. Ibi nunc Oliuer castellum iacet. Inde Agathyrium urbs ab Æoli F. uocitata qui ei parti imperauit cui adiacens ora Agathyris est dicta ubi nunc Pati. Mox Alontium oppidū fuit cum fluuio Chida nomine. Post Chalata oppidū aliud, nunc Chalora: Cui ad occasum Phœnicodes siue Phœnicusa insula est quinquaginta millib. pass. ab hoc litore distans, quæ nunc Filicudi à nautis appellatur, quam ita prisci ab arbustis nominauernnt, Aristoteles Phœnicodam appellatam dicit, propterea quod in ea mirabilis quædam dactylorum multitudo nascitur, quę ad pascua olim omissa fuit: inter quam & Siciliam, Ericodes seu Euricusa insula est, eam etiam ab arbustis quemadmodum Phœnicodam illi appellauerunt, quæ similiter pascuis est omissa, distant ab inuicem decem mil. pass. Hinc in Siculo litore Alesa siue Alesia urbs in promōtorio ab Archonide Herbitæ urbis quæstore, condita, ex quo Archonidæ cognomen habuit, nunc Sissalum uocant, ad quā Monalus fluuius in mare it: sunt qui dicant à Carthaginensibus extructā, quæ successu temporum clara atque potens effecta est, quum opibus tum maritimis negotijs tum immunitate sibi à Romanis concessa, quod indicat Cicero, ait enim Siciliæ ciuitates multæ sunt ornatæ atque honestæ

ex quibus

ex quibus in primis numeranda est ciuitas Alesina, nullam enim reperietis aut officijs fideliorem, aut copijs locupletiorem, aut authoritate grauiorē. Postea Cephaloedis oppidulum fuit, ac inde Himera oppidū nūc deletum ad amnem sui nominis, illud Zanclei Mylarum incolæ condiderunt, quod quum Hieron cepisset Himerenses omnes iugulauit, inde noui deducti sunt coloni qui ad annos usq quinquaginta octo progressi, Carthaginenses urbem à stirpe euertere, ciuesq omnes qui à cæde superfuerāt ipsi quoq iugulauerūt, quæ diu postea penitus deserta permansit: postmodum Carthagine capta ex ijs qui tum inuenti fuerāt, Thermis sese collocarūt, neq lōgè ab oppido antiquo, ex cuius aduētu Thermęhimeræ ciuitas appellata est, nūc uerò Thermene: eam prius coloniam in Siciliā à Carthaginensibus deductam iuxta aquas calidas cōditam, quam Thermas ab aquarum caliditate quę salsæ sunt placuit appellari, cuius amnē Liuius per mediam fluere Siciliam dicit, & in duo diuidi, uno ostio in Libycum, altero in Tuscum mare deuenire: uerum oppidum Himera in primis Siciliæ clarum fuit, atq aëreis ornatū signis cōplurimis, sed mira in ijs pulchritudine, ut attestat Cicero ipsa Himera in muliebrem figuram habitumq formata, ex oppidi nomine & fluminis. Inde est Olulis oppidum in promōtorio, nunc Sorantum uocant. Mox Panormus colonia Rom. nomen adhuc retinens triginta mil. pass. ab Himera, prope cuius mœnia Elatherus flumen currit, quod nōnulli Helorum uocant, ex cōcauitate montis haud procul à mari magna aquarum ui prosiliens, ex quo illud: Clamosus Helorus. qui ad imitationem Nili superfunditur campis Harudinibus refertis quibus educitur mel, quod hæc ætas excoquendo in saccharum uertit, de flumine ait Virgilius:

Exupero præpingue solum stagnantis Helori.

Ciuitas ipsa à terra munitissima est, ab alto portum habet usq mœnia patentem. Inde Cytaria portus est in quem Acis fluuius intra uiridentes ripas delabens irrumpit, nomen à iuuene Aci deducens, quem Polyphemus ibi in Galateæ sinu, auulso è monte saxo, occidit, quod scribit Ouidius. Silius tenues liquefactus in aquas euasisse: fontes in Ætna monte habens, alij in Eryce quod uerius est: Imminet huic portui locus natura munitus, quem præcisæ rupes undique cingunt, summitas uerò habet planitiem culturæ aptam, non minori circuitu quam decem mil. pass. in ca tumulus insurgit, qui speculæ simul atque arcis locum obtinet. Hunc ex aduerso insula est, sed admodum longè, quinquaginta enim millib. pass. ferè in pelago iacet Vstica & prisco & recenti nomine: supra quam Ptolemæi deprauatores Æoli insulam ponunt, quum non ibi sit. Circa dictum uero locum neque longè ab Eryce monte urbs Motya sita fuit Carthaginensium colonia, quem locum iam pridem ipsi delegerant idoneum maximè oportunumq ad inuadendā infestandamq reliquā Siciliam, erat

urbs

urbs illa in quadam insula posita procul à continenti stadijs sex, à qua per angustam quandam uiam manu & arte inter undas aggeris in modum eductam, ad litus perueniebatur. Post Drepanum ciuitas est eiusdem adhuc appellationis non procul ab Eryce monte, sic ab ipsa re dicta, quod in curuato litore posita sit, uel quod fabulæ narrant, Saturnus post amputata uirilia Celo patri, illuc falcem proiecit, quæ Græcè Drepanos dicitur, portum pulcherrimum habens, cuius fauces Romani, ne Carthaginenses ibi statiua haberent, obstruere conati sunt, ubi & onerarias quamplures naues sabulo onustas, & saxorum ingentē modum in profundum dimiserunt. In eo mari coralium spetiosissimū gigni fama est: In conspectu iacet insula lōgè circiter duodecim millib. pass. Paconia olim, nunc Leuica: dein Sægestanum emporium fuit, quæ prius Ægesta teste Festo dicebatur, ait enim Segesta quæ nunc appellatur oppidum in Sicilia uidetur Æneas condidisse præposito ibi Acesto qui eam Ægestam nominauit à matris nomine, sed præposita est ei littera ne obscœno nomine appellaretur: cum quo sentit Cicero: Item Virgilius, qui quum de ea re uersus aliquot prius cecinisset inquit:

Interea Æneas urbem designat aratro
Sortiturq; domos, hoc Ilion, & hæc loca Troiæ
Esse iubet: gaudet regno Troianus Acestes
Indicitq; forum, & patribus dat iura uocatis. Item & Silius.

At Strabo non Æneas, sed à comitibus Philoctetæ conditam fuisse memoriæ proditum, inquit, qui Crotonem commigrarant, quos Philoctetaunà cum Ægesta Troiano transmiserat in Siciliam: Dionysius uerò Halicarnasseus, Elymus & Ægestus ante Æneam parata classe egressi sunt ab ora Troiæ huc delati, ubi urbem Ægestam, & Elymiam condiderunt apud Crinissum fluuium (poetæ Acestem Crinissi fluuij fuisse F. perhibent) à Carthaginensibus aliquando capta atque deiecta est, ac omnia quæ ornamento ibi esse possent, Carthaginem sunt deportata. Huic quadraginta milib. pass. ferè in mari obiacet insula Phorbantia tunc nomine, nunc Maretemo. Inde promontorium est Ægitharsus nomine huic Ægathis insula præiacet Ægusa à quibusdam: Fangiana modo dicta Carthaginensium clade nobilis. Cui ad Aphricum uentum circiter, uiginti mil. pass. insula est quæ tum Sacra dicebatur nautæ nunc Chelbo uocant, sunt enim circa illam quidam scopuli. Post Ægatharsum in insulæ angulo aliud Lilybæum in quo eiusdem nominis oppidum situm fuit ab Hannibale conditum, ubi castra habuit, nunc Marzara promontorium & locus, quod in splendidissimam ciuitatem creuit, mœnibus fossisq; munitissimam, præterea etiam stagnis quibus nauigantibus in portum cursus est, difficilisq; admodum ingressus, nec nisi peritis expertisq; obtinēdus: unde illud Virgilij:

Et ualida dura lego saxis Lilybæa cæcis.

In cuius urbis litore ut refert Polybius, turris quædam erat sita Aphricanum pelagus spectans, in qua signum ignis à tribus ostendebatur noctib. ut portum rectà discurrentes mare obtinerent: quam urbem Solinus decus esse Sibyllæ sepulchro dicit. Post Lilybæum sequitur litus quod meridiem spectat quę ora Strabonis ætate tota peneusq; pachino relicta erat, priscarum tantum habitationũ ut ipse inquit, uestigia seruãs, in cuius initio Acithius flumen à quibusdam Acius in mare uadit. Inde Selenus siue Selinus ad cuius ostium oppidum eiusnem nominis fuit, quod Megarenses indigenæ condiderunt, Hannibal funditus diruit, frequenti populo inhabitata, quam post excidium Hermocrates Syracusanus aliqua ex parte restituit, in cuius agro palmæ complures nascũtur: ex quo illud. Palmosa Selenis. Amnis pestifer antea, cuius fœtore pestis sæpius urbem inuadebat, in quem tandẽ alij duo uicini fluuij immissi pestis sedata est. Inde est Mazarus amnis, antiquum nomen retinẽs, cui propinquum oppidulum est Pintia quondam, Siaca modo. Mox alius amnis Sossus nomine. Item alius Isburus cuius in ostio Heraclea urbs fuit, ab Hercule denominata, qui quum ex Hispania rediret, condidit, quam deinde Minoã uocauerũt. Postea Dorieus Lacedæmonius auxit, & quum breui creuisset opib. Carthaginenses euertere. Sequitur flumen Hippa siue ut alij Hipha exiguus, & qui transiri facile potest. Dein Acragantinum emporium ab eiusdem nominis fluuio appellatum, cui appositum est. Post Isporus fluuius in mare ad radicem Brucæ promontorij cadit: Cui promontorio in parte orientali Caucanæ portus est in quem Mõtichanus amnis exit, ubi Lichata nouum oppidum. Inde fluuius Salsus nomine (insipidam enim aquam fert) magnus sanè, & qui longe interius ab orientali regione hoc loco in mare it. Dein oppidum Terranoua ab re ipsa, & Odissia siue Vlyxis promontorium, cui ad auroram stagnum est angusto ore, ubi in marginibus sal æstiuis solibus conficitur, irriguum enim est marinis æstibus. Post illud Pachynus à nautis modo caput Passera unum ex tribus maximis insulæ promontorijs extollitur: nam poëta.

Hinc cautes altas proiectaq; saxa Pachyni
Radimus.

Ab aëris crassitudine cognominatum, quo Apollo Libystinus eximia religione celebrabatur, causa cognomenti fuit: Libyes inuasuri Siciliam classem huc appulerunt, Apollo ab incolis inuocatus, immissa hostib. peste, & penè cunctis subita morte interemptis Libystinus appellatus est: iuxta quod promontorium ingens Thunnorum copia uagari solet, ubi larga semper captura eorum piscium fit: cæterum in hoc monte sal translucidus effoditur. Præterea (sicut in magna parte insulæ) palmarũ agrestium multitudo inest. Hoc itaq; promontorio circumflexo orientale insulæ latus aperi-

tus aperitur Siculo ad usq; Cretæ promontoria ablutum pelago quod Au sonium prius uocitabatur. Vbi primus Puniceus editur portus in quem Erineus amnis uadit: Promontorium deinde Longonum ubi & Longanus fluuius per agrum Hyblæum serpens in mare infunditur, cõtra quod Longonis est insula. Postea est Chersonesus cui nomẽ quondam Tapsus, tenui collo in altum prominens quare nõnulli pro insula ponunt, par pene fluctibus ex quo dictum de ea est, Tapsumq; iacentem. Mox Plemmyrius amnis, quod undosus sonat, in mare contra Ortygiam insulam cadit. Hinc autem in sinu Syracusæ colonia Græcorum urbium maxima atque omnium pulcherrima, quæ & situ egregiè munita est, quũ propter camporum inæqualitatem (muros enim per colles ductos habet) tum propter adiacentium paludum frequentiam, & maris propinquitatem, portum in se complectens adeò natura atq; arte tutum, quo neq; Carthaginensium neq; Romanorum classis penetrare unquam potuit, præter Atheniẽsium sola trecentis instructa nauibus duce Eurimedõte, quæ uicta ac dissipata ab ipsis Syracusanis est: quam urbem ut Tucydides et Strabo attestantur, Archias ab Hercule oriundus è Corintho nauigãs condidit, quæ diuitijs in tantum excreuit, ut ex ea Dionysius exercitum peditum centa & uiginti, equitum, duodecim militũ cõfecit, naues magnas partim triremis partim quinq; remis ad quadringẽta ex uno duxit portu, Capitur deniq; à Romanis Marcello duce in qua una tota Sicilia superata est, grãde illud etiam ante id tempus inuictum caput, Cui triplex erat murus, totidemq; arces, quibus captis tantùm prædæ fuit, quantum uix capta Carthagine tum fuisset, ut Liuius scribit: Successu uerò temporis quoniã Pompeius præter alias ciuitates hanc uastasse Cæs. Augus. eo missa colonia, magnam uetusti oppidi partem restituisse Strabo author est, constabat enim olim quinque urbibus mœnia, duorum & uiginti mil. pass. continens, totum quidem ambitum explere non oportuit: partem uerò quæ insulam spectans Ortygiam colitur, habitatoribus cõplere, satius esse censuit, quam pons marmoreus terræ coniungit, ea fontẽ habet Arethusam in pelagus fluuiũ statim emittentem, hunc ipsum Alpheum esse traditum est fabulis, qui quum in Peloponeso sumat originem per mare subter terram usq; ad Arethusam fluenta perducat: neq; hoc solùm à Strabone, sed ab Aristotele, Plinio, Seneca, & alijs scriptoribus proditum est, in quo emergitur, quicquid iactum in Alpheum Peloponesiaco litori infusum dicunt. Quod etiam Virgilius his notauit carminibus:

Sicanio præterea sinu iacet insula contra
Plemmyrium undosum, nomen dixere priores
Ortygiam, Alpheum fama est huc Helidis amnem
Occultas egisse uias subter mare, qui nunc
Ore Arethusa tuo Siculis confunditur undis.

V Idemq;

Idemq́ in Siluis Statius: atque in suo Silius. Diodorus nymphæ in Dianę gratiam fontem Arethusam produxere inquit, piscibus abundantem, sacris quippe ideo ab hominib. intactis, quod si qui edere ausi sunt, deum ira magnas calamitates subierũt: Sed præter Arethusam alij quoq; fontes mẽtione digni celebratiq́ à poëtis in Syracusano agro sunt: ut Thermilis siue Temenitis, Archidemis, Magea, Myline, Cyane, hic ex lachrymis nymphæ sui nominis Proserpinæ comitis exortus fabulæ ferunt, ut apud Ouidiũ. Neq; etiã solum hoc loco Arethusæ fons reperiri dicitĩ, sed alijs quoque locis, ut ibi ostendemus. Syracusis crassum ac morbidũ aërem autũni tempore imminere certum est, sed quum lepidissima hyberna, & nullum diem sine interuentu solis habeat, grauis & insalubris ęstas, hyberni beneficia cœli corrumpit, quod Liuius scribit. Locus à Syracusis trigintaquinque mil. pass. interuallo (ut est apud Diodorum) qui Nouem turres dicebatur, miræ magnitudinis opus. Erat hoc in agro uxoris Gelonis Syracusanorum regis mortui, qui illic conditus erat, ubi populus illi sepulchrum elegans mirifici operis extruxit, titulisq́ Heroicis Gelonis nomen cõmendauit, quę à Carthaginensib. dirrutę, tum Agathocles per inuidam erutas turres solo æquauit. Post autem Syracusas, Alabus fluuius in mare uadit, quem Anapum quidam uocãt, in eum Cyane fons exoneratur, leni labentem cursu, quod Ouidius meminit. Sed aliquantum à fonte lapsus per saxa currens, fit clamans. Hinc est Augusta nouum oppidum in Chersoneso situm, nobilem portum sub se habens: ubi Pantacus siue Pantagia amnis mare influit, quod nomen latinè sonorum indicat, saxa enim rotat, qui postea quum à Cerere quærenti filiam obstreperet, tacere iussus est. Mox Bruca castrum, & Amasenus amnis cuius ripa præceps, & cauus alueus, plenus in hyeme ac citus multasq́ harenas uoluens, in æstate tamen aret. sequitur Catina seu Catana urbs quę sic ad hoc tempus appellatur, Naxiorum siue ut alijs placet Chalcidensium colonia illustris quidem, quam aliquando Hierone Syracusanorum tyrannus, quum noui incolæ in eam inducerentur Ætnam uoluit appellari, quum in ea interiens, titulis & monumentis Heroicis eius memoria ornata est, quippe qui eam urbem condiderat inscribi iussit. HIERO PATER CONDITOR AETNAE. Post cuius obitum redeuntes Catanenses (eiecerat enim ueteres habitatores) inquilinos expulerunt, & ipsius tyranni tumulum solo prostrauerũt: quam urbem postmodum bellorũ uarietate dirrutam Cæs. Aug. refecit: cui adhærentes campi Lestrigones dicebantur, à qua parte colles imminent qui aliquando alto exundant Ætneo cinere, ex quo ager omnis ac uineta præsertim, singulari bonitate uberiora redduntur: inde pecudes tantum pinguedinis herbarum dulcedine contrahunt, quod nisi cruor quatuor aut quinq; per dies ab auribus eximatur subfocare ea dicunt. Prope urbem Simæthus rapidus amnis in mare fluit: circa quem Paliscos deos Iouis &

Thaliæ

Thaliæ nymphæ filios habitasse atque aras habuisse à poëtis enarratur, ubi stagnantes aquæ odore malo ac putido ijs locis scaturiunt, quibus aiunt Thaliam Iunonis timore se occuluisse cum Iouis iussu exortæ fuissent. Quem locum Ouidius describens ait:

Perque lacus altos & olentia sulphure fertur
Stagna Paliscorum rupta feruentia terra.

Hinc in mare iuxta litus scopuli tres sunt Cyclopum dicti: ubi & Vlyxis portus est. Post Simæthum, Tauromenium colonia est, priscum adhuc nomen seruās, habens in ingressu portus arctas fauces, illustris olim, priores Naxum uocauerunt, quæ in monte sita est. Tauro nomine aspertimo quidē ex quo appellata est: Ait enim Diodorus, Siculi ex prælio fugiētes, hunc locum satis per se munitum occupauerunt, mœnibusque circumductis urbem condidere, quam quod ab ijs qui in Tauro mansissent constructa fuisset, iuncto uocabulo Tauromœnium appellari placuit: in cuius litus naufragiorum fragmenta Charybdi attractorum deuolui dicuntur, quod ab huiusmodi casibus Coprian, id est, fimum appellant: ex quo Plinius omnia Plenilunio maria purgari, quædam statuto tempore fimo similia expuuntur in litus purgamenta, sicut circa Messanam, unde fabula est Solis boues ibi stabulari: Iuxta Tauromœnitanum litus inter alios pisces optimi capiuntur mulli. Inde ad Argenum promontorium quod & Drepanum dicitur Achates fluuius in mare it, in cuius ripa lapilli eiusdē nominis reperiuntur, quos reddere fluminum species, nemorum, iumentorum & hederæ, scribit Plinius. Iuxta quod promontoriū in freto Messana urbs in Pelori sinu est distans interuallo à Rhegyo mil. septē cum dimidio, quę sic etiam nunc appellatur, ab Anaxilao Messenio cōdita, Zancla antea uocitata, à Zancloto ibi regnante ædificia Diodorus author est: Strabo à curuitate litoris in quo iacet, ut illi curua omnia Zanclia uocant, Naxiorumque primo ædificium: Item Tucydides, sed altius aliquantulum initia urbis repetit: à latronibus ait è Cumis profectis inhabitatam, quod asserit Silius, quum Cumæ Campanorum sit qui Osci antea uocitabantur, dicens:

Incumbens Messana freto in inuiumque reuulsa
Disiecta Italia, at Osco memorabilis ortu.

Posteaque à Græcorum multitudine superueniente repletam: ager ferax, uini præcipuè quod Mamertinum nuncupant: namque Messanam aliquando Mamertini habitarunt, quam Himilcon Carthaginensium dux cepit, murisque spoliauit, ac mandauit militibus ut ædificia cuncta diruerent, atque solo æquarent, & quæ igni obnoxia essent consumerent, quod breui peractum est, atque adeo deleta omnia & comminuta sunt ut uix illa diu deinceps habitationis usquam uestigia decerni possent. Hactenus Siciliæ maritima ora, nunc ea quæ in mediterraneo insulę habentur: ubi quamuis mon

ti atq; alti sint, altiss. uerò atq; nota digniss. aliquot enumerant, in primisq; tum fama, tum admiratione ac magnitudine Ætna est, quem sic adhuc uocant, cui nomen dederũt populi ex Ætna urbe, id est, Catana erecti quum ad hunc locum inhabitandum trasijssent, quem initio tenuisse Cyclopas fertur, assiduis ignibus flagrantem, in quo campus planiss. est cinerosus totus, et in eo erectus collis, unde caliginosus antea fumus, ac dein flammę eructantur, quæ deuoluta, ueluti angues tortuoso uolumine sese in mare proripiat, simulq; ignitos lapides uti fauillas efflare, tanta equidem uehementia, ut Tauri mœnium & Catinam usq; feruentes perueniant (est enim Ætna decem mil. pass. à tergo urbis Catinæ situs) de quo Virgilius, ut scriptores alios omittam:

Ipse sed horrificis iuxta tonat Ætna ruinis
Interdumq; atram prorumpit ad æthera nubem
Turbine fumantem, piceo & candente fauilla
Attollitq; globos flammarum & sidera lambit.

Radices tamen montis sylua arborum diuersi generis cingit, & campus ille cinereus, locaq; omnia circumcirca per hyemem niue operiuntur. Præter autem unum Ætnam: Alius est mous Eryx, qui omnes Siciliæ montes magnitudine excedit, mari imminens inter Drepanum & Panormũ, magis tamen Panormo apropinquans, in cuius uertice planities est ubi Erycinæ Veneris templum omniũ illius loci opulentissimũ atq; ornatiss. habebatur ut ait Polybius, quod Eryx Veneris ac Buti regis cuiusdam indigenæ filius matri cõdidit, singulari quidem ueneratione, apud Romanos præsertim, nam Senatui eius deæ honor atq; cura præcipua fuit, statuit enim in eius honorem Siciliæ urbes septemdecim numero aurum Veneri conferre, milites quoq; ducenti ad eius templi tutelam deputati sunt, ubi & mulierum frequentia, deæ ministerio dicatarum à parentibus non ex Sicilia solum, uerum etiam ex regionibus externis fuit. Cui monti uocabulum, Eryx ab Hercule occisus, dedit, in quo sepultus est: In hoc etiam mõte Anchises dicitur tumulatus, licet secundum Catonem ad Italiam uenerit. At Maro:

Tum uicina astris Erycino in uertice sedes
Fundantur Veneri Idaliæ, tumuloq; sacerdos
Ac lucus late sacer additur Anchiseo.

Cæterum paulo infra uerticem urbs fuit quam idem Eryx ędificauit & ex suo nomine Erycem dixit præclaram quidem, à qua Venus Erycina est dicta. Mons est præterea in medio fermè insulæ, magis tamen ad occasum, neq; à Panormitana regione longius qui Cratos uocatur, non nulli Æriũ. Neq; tamẽ unus, licet singulari uocabulo proferatur, quos loci natura tanquam continua æstate amœnos atq; uberes reddit. In quorum radicibus inter frequentiam arborum fontes existunt aquas præter cæteras dulces

emanantes,

emantes, ubi & domesticæ arbores & uineæ permultæ, copiaq́ ingẽti ma la nascũtur, adeò ut ex earum arborum fructibus aliquando Carthaginensium exercitus permagnus, fame superueniente abundè nutriretur, Diodorus author est. Esseq́ in hac regione syluam admodũ amœnam in quã diuertebãtur nymphæ, ubi ex Mercurio & nympha Daphnidem natum tradunt, qui à laurorum multitudine, qui in ea frequentes sunt appellatus est Daphnis. Est & alius præter hos Neptunus nomine in quo monte spelunca aperitur, in Tuscum pelagus exiens. Item mõs Nebrodes cui damarum copia nomen dedit: de quo Silius:

Nebrodes gemini nutrit diuortia fontis
Quo mons Sicania non surgit ditior umbræ.

Oppidorum uerò, & quæ maximè ad occidentalem plagam uergunt, unum est Abacena in monte positum. à quo haud procul Adra ciuitas est, quam & Peloridem uocitabant in cuius agro croci copia ingens nascitur. Post Tissa fuit in cuius nunc loco Randazum ciuitas in colle, quam Micythus Rhegyi & Zanclę dominus condidit. Neatum olim urbs quam Ducetius Siculorum rex (eius patria fuerat) in æquum translatam campum construxit, Neasq́ uocauit. Mox Capitium castellum in saxo. Et aliud Emichara quondam, modo Nicosia ciuitas in monte sita. Hinc è regione Thermæhimeræ, Lydia ciuitas, nunc Fontana murata in planitie sita ubi iuga montium terminantur, in quibus dicta iam oppida iacent, æquo penè tractu cũ maritima ora, qui montes à mari circiter duodecim mil. pass. absunt, Inde Alete oppidum deletum. Sub quo Herbessus oppidum alterum, nunc Bichari dicitur ciuitas in arduo monte sita, fuisseq́ aliquando horreum populi Roman. ut aiunt scriptores: graue sustinens cœlũ, quod loca sunt pleraq́ in ea regione palustria, quare pestilentia sæpius laborat. Post Asserus ciuitas non minus ampla, nunc Monreal à iunioribus uocatur in colle sita, quã meminit Cicero, Chrisas est amnis qui per eius agros fluit, qui apud illos habebatur deus & religione maxima celebrabat, ubi phanum propter ipsam uiam erat, & in eo Chrisæ simulacrum præclarè factum è marmore. Postea Patiorus oppidum. Et in extremo penè insulæ angulo Entella urbs modo diruta, ab Entella ut nonnulli dicunt Acestis coniuge ibi mortua denominata: quod Silius uoluisse uidetur, ubi ait:

Centorripæ: largoq́ uires Entella Lyæo
Entella Hectoreo dilectum nomen Acestę.

Magis autem ad meridiem in media regione sub Ætna monte Engium antiquissimum oppidum non longe à mari, quod Cretenses hoc loco defuncto Minoë absq́ imperio, inuicem dissidunt, quorum pars per litus errãs locum munitum condendæ urbis elegit, quam à fonte in urbe fluente Egniam appellauerunt, haud magna, dearum religione celeberrima, nam in ea Matris Magnæ phanum fuit à Cretensibus ædificatum: in quo Merio-

nus: Vlyxesq́ ac dein P. Scipio arma fixerunt. Post Dimitius castellũ fuit, nec ab eo longè: sub quo Leontium, Herapilus antea dictum oppidum exile olim, nunc satis amplũ quod Lentini modo uocant, in concauo montis uertice situm, quod fluuius medium secat, latum habens agrum dulcibus resperſum herbis, quod si pecora ad satietatem ex ea carpserint nimia pinguedine intereãt, quocirca sero diei agere oues ad pascua pastores loci solent, quo minus capiant pabuli: Quod oppidum Naxij superatis prælio Siculis, pulsisq́ ex ijs locis cõdidere coloniamq́ suæ gentis in eam deduxere condidereq́ oppidum Calipolim, quod nullibi nũc extat. Diodorus, Xuthus Æoli F. ei parti imperauit, inquit, quę ad Leõtinos uergit, quæ ad sua usq́ tempora Xuthia ab eo est dicta. Silius Lestrigonas ibi habitasse uidetur uelle, ait enim:

Prima Leontinos uastarunt prælia campos
Regnatam diro quondam Lestrigone terram.

Dein Mene oppidum, modo ciuitas Caltagirone in monte posita, cui planities subiacet ad Catinã usq́ ac montem Ætnam quadraginta mil. pass. diffusa. Mox ad occasum Herbita urbs à qua paulo ex eius interitu Chiaza modo oppidum renatum est in excelso monte positum. Item Centorripæ urbs supra Catinam Ætneis propinqua collibus fluminiq́ Simætho, ipsa in alto monte sedet, quam quum diruta iaceret Aug. Cæs. restituit. Fuitq́ Palicis urbs quam Ducetius Siculorum rex iuxta templum earũ quæ Palicæ appellabantur ædificauit, cui à dearum nomine uocabulum dedit, qua paulo post euersa est. & sub Centorripis Sergetium oppidum fuit. ac occidentẽ uersus media inter Syracusas & Erycẽ Ætna urbs clara ab Hierone ut quidam dicunt, condita, sed ab Inquilinis ut scribit Strabo à Catana expulsis qui inde in Nesan (sic enim montanã Ætnæ oram uocant) habitandam tenuerunt, & locum Ætnam appellauerunt, & eius authorẽ habitandæ Hieronem diuulgarunt à Catana decem mil. pass. abest, in colle eminet circumstãtibus campis, hodie Caltanuceto dicitur, quam quidem & eam insulæ partẽ Cyclopes dicunt tenuisse: hæc antea Centorripæ Strabo dicta est inquit, cuius uerba sunt. Centorripæ exile sanè oppidum paulo ante uocatum Ætna: quod negat Ptolemæus, quum & Centorripæ & Ætna diuersè, ac diuersis locis statuat: item Plinius Centorripini: & paulo post Ætnenses inquit, non idem sint, sed ut diuersi, ac seiuncti. Enna etiã exile sanè oppidum propinquũ Centorripis fuit ad primos Ætnę montis ascensus super colle quam Catinenses bello uicti condidere, agro enim & urbe simul coacti sunt cedere, quæ Enisie antea appellabatur teste Diodoro modicis semper inquilinis possessa, sub qua ingens montana planities aratro abilis iacet: Neq́ ab urbe procul Pergusa lacus: Lucusq́ Cereri matri, & Proserpinæ consecrati sunt: quod Silius his carminibus notat:

Enna Deum luci sacra dedit ardua dextra

Hic

Hic ſpecus ingentem laxans telluris hiatum
Cæcum iter ad manis tenebroſo limite pandit.

Item & Ouidius, quod Claudianus in raptu Proſerpinæ diffuſiſs. perſequitur. in pratis enim iuxta urbem deæ raptum fuiſſe authores ferunt: ea namq; liliſs, uariſsq; floribus dea dignis ornata ſunt, ubi propter odorum fragrantia ſagaces canes odoratu carent, naturam ſenſus florum odore ſuperante. Huic Petra oppidum ſubiacet, in colle eleuatum, nunc Petraparsia illi uocant. ſub quo Megara colonia, Mazarinum iuniores modo appellant in monte poſita, eam Lampus è Megaris in hunc locum deduxit, ſuperq; flumen Pantagiam loco cui nomē eſt Trogilum incolas collocauit, qui ob uicinitatē Hyblæ oppidi, Hyblei cognominati ſunt: à Gelone poſtea Syracuſanorum rege ex urbe & agro eiecti ſunt à Romanis diruta. Eſt haud procul hinc Dædali opus Lymbethra dicitur, ex quo inſignis fluuius Alabos in propinquū mare effluit. Inde Hybla oppidum eſt ubi uel circa cum locum nunc Auola quum illud euanuiſſe Strabo dicat, ab Hyblonetum rege Siculo denominatum, quod Megara dictum ait Strabo, cui neque Ptolemęus, neq; Plinius aſſentiūt, quū diuerſa inter ſe poſitione differant: cuius nomen apud ſcriptores propter mellis præſtantiam quod ibi fiebat celeberrimum eſt. Poſt autem dictam iam Petram ad occaſum in radice montis Cratidis in colle Ocna oppidum eminet quod nunc Belizi uocant incolæ. Sub quo ad eurum uentum Agirium: et ad auſtrum Cortica, olim urbs, & ad occaſum Schera. Sub quibus haud procul à mari, ab Syracuſis quatuordecim mil. paſſ. Motuca ciuitas in monte nunc Palazolū appellatur. Et ſub ea Ina quæ unà cum aliſs corruit. ſub qua ad Aphricū uentum Camarina urbs Syracuſanorum colonia modo Raguſa à iunioribus dicitur in colle ſita cui palus eiuſdem nominis adiacet, quę palus Heſperia prius dicebatur, quod ſi quādo areſceret, peſtilentiam regioni inuaſuram eſſe ab oraculo Camarinēſibus reſponſum eſt, quibus neq; eam diſperdere fas erat. Et poſt illam uerſus promontorium Pachynum Elorus ciuitas ab Eloro amne dicta ſupra petram poſita, quæ nūc Modica nuncupatur. Supra autem Camarinam, Acreæ urbs fuit quinq; mil. paſſ. ab Antia amne & Caſmena à Syracuſanis inhabitatæ, & ſub Acreis occaſum uerſus Gela urbs dephia in monte arduo, & qui ab omni penè parte inacceſſibilis eſt ſita, quam Antiphenis ex Rhodo, et Enthimus ex Creta ſuam uterq; coloniam ducentes pariter condiderunt, impoſito à flumine Gela urbi nomine, is eam præfluit, ex quo Virgilius:

Immaniſq; Gela fluuiſ cognomine dicta. Et item Silius.

Qui fluuius ſic dictus eſt, quia generat multum pruinæ, Gela enim Siculi pruinam uocant: eam magnam urbem fuiſſe Plutarchus atteſtatur, quam Carthaginēſes deleuiſſe ait: poſtea Gorgus è Coo adnauigās reędificauit: unde ſylua ſuberis arboris uſq; ad mare extenditur, qua complectitur ſta-

gnum superius à nobis memoratum in quo sal fieri diximus tanti splendo ris ut imaginem recipiat. Hinc ad occasum Cacyrum oppidũ fuit. & sub eo Phinthya, nunc Drilum in conuallibus duobus mil pass. à mari. Postea Agragas urbs, quam deinde Agrigentum Ionicum, ab Ionijs conditũ, dicta fuit, cuius emporium ad mare supra ostendimus, modo Naro à iunioribus dicitur, quam Geloni anno propè octauo à Gelæ urbis initio incoluerunt: eam à fluuio Acragante appellantes, cuius situs mons est muro cinctus, in cuius summa parte oppidum est, hanc Dædalũ ædificasse Dio dorus author est, atq; effecisse ut ne expugnari posset munitissima, cuius ascẽsum, uia ita arcta difficiliq; reddidisse, ut aditus tribus aut quatuor uiris custodiretur, in hac Cocalus regia cõstructa thesaurum omnem in ea tan quam inexpugnabili cõdidit, magna quidem atq; ampla urbs, in qua Laertio teste octingenta hominum milia habitarent, cuius Empedocles ciuis fuit, in quo uno uiro totam insulam nobilitari Lucretius his carminibus uoluit, dicens:

Quæ quũm magna modis multis miranda uidentur
Gentibus humanis regio, uisendaq; fertur
Rebus opima bonis multa, munita uirum ui,
Nil tamen hoc habuisse uiro præclarius in se.

Quæ diu post à Carthaginensib. euersa est, tunc reædificauerunt eam Megellus & Pheristus ex Elea uenientes: Cæterum Agrigentinus ager totus innata ubertate præstans: ubi lacus sunt, gustum quidem maris habentes naturam autem discrepantẽ, ijs enim quæ nequaquam natabilia sunt nullo pacto demergi contingit, imo in lignorũ supernè modum fluitant quo ait Strabo complurium equorũ tumulos. pyramides habentes inquit Plinius, quod munus supræmis meritis datum fuit, nam legitur apud Pindarum, Agrigentini equos ad agones Grecię mittebant qui inde uictores reuertebãtur: Item in Cappadocia quum greges equorum perijssent, Delphici Apollinis responso adduxerunt equos de Agrigento & reparauerunt meliores: quare Virgilius:

Arduus inde Acragas ostentat maxime longe
Mœnia, magnanimum quondam generator equorum.

Post itaq; dictã urbem Triocala fuit seruili bello uastata, sub qua Anchrina oppidum est, et aliud Elcetium nomine, & eo Letum in ardua petra situm, quorum ad occasum Segesta urbs fuit, cuius ad mare eiusdem nominis emporium diximus: cuius in agro aquę calidæ sunt ad potandum bonæ.

GEOGRA-

GEOGRAPHIAE Commentarius IX. Europæ, in quo Sarmatia, & Taurica, Cherſoneſus, continentur.

Sarmatiæ regionis ſitus.

SArmatia Europæ, regio magna eſt, & quæ hodie à iunio ribus in diuerſis regiũcularum nominibus diuiditur, ut deinceps oſtendetur. Hæc ab aquilone Sarmaticum habet oceanũ. Ab occaſu orientale Germaniæ latus in Iſtula amne atque Sarmaticis montibus. A meridie Iazibus, Metanaſtis ac Dacis iũgitur. Ab ortu uerò ſolis parte Euxini Ponti, Paludisq; Mæotidis ad oſtium uſq; Tanais atq; eius fontes terminatur. Tota ferè campeſtris, cœliq; intemperie aſpera licet qui nobis propinquiores ſunt, mitius illud habeant: at enim qui interius degũt, plagam longa hyeme obſeſſam, aquilonaribusq; perpetuis flatibus obnoxiam, quumq; ad eam ſol uix perueniat, triſtem atq; deſertam inhabitant: rara ſiquidem ibi arbor, pomifera nulla, uitis nulla, nudi colles, nudæ fluuiorum ripæ ſunt: omnia toto ferè anni tempore niuibus obruta: duratæ gelu aquæ, duratiq; amnes conſiſtũt. Sed neq; amnes ſolum, uerum etiam maria congelantur, quemadmodum de Sarmatico in initio diximus: quod itidem de Mæotide dicendum fuit. Iuniores hoc mare Tanæ ſeu Zabachę uocant, à piſcibus gẽtis lingua ita uocitatis haud magnis, quorum ibi quodam anni tempore magna uis apparet, reliquum anni nulla in parte eius loci reperiũtur: & alij item multarum ſpecierum ſunt, in quibus lupi cum hominibus piſcantur, quemadmodum delphini in Gallico mari faciunt, quod niſi partem ab piſcantibus ſuam accepere, expanſa eorum retia lacerant. Quam paludem Ponti matrem nonnulli appellant, quandoquidem accolę Themerundam dicunt, quod apud illos matrem maris ſignificat: unde Dionyſius Alexandrinus:

Et matrem Ponti perhibent Mæotidis undam.

Ob id maximè quod multæ inde in eum effluant aquę, quæ adeò ex omni parte paludem replent, ut non poſſint intra ſua labra contineri, quod ſcribit Ariſtoteles, ubi dicit tantum influxione fluminũ alluuioneq; additum conſtare, ut non niſi multo minora nũc nauigia quàm ante ſexageſimũ annum ad nauigationẽ ſuſtineat, adeò ut profundiſsima eius pars nuſquam quinq; uel ad ſummũ ſeptem ulnis altius conſtet, unde fit ut maioribus lignis nauigari nõ poſsit. Quod quũ à principio mare fuerit ſaporeq; quãſimile Ponto, in quo ueteres omnes conſentiunt, nunc palus eſt quam dulcis, atq;

cis,atque gelu constringi, & consistere quod probat Lucanus dicens:

Immensumque gelu tegitur mare,comprimit unda
Deprænhendit quascunque rates,nec peruia uelis
Æquora,frangit eques,fluctuque latente sonantem
Orbita migrantis scindit Mæotida Bessi.
Similiter & Ouidius.

Nam in ore præsertim Mæotidis tantæ crassitudinis atque soliditatis est, ut missus ab Mithridate Imperator, eo in loco equestri pugna barbaros in glacie hyeme superauit. Sarmatæ, siue ut Græcis Sauromatæ & Syrmatæ homines latrocinandi peritissimi & ad omne scelus paratissimi in omni ætate habiti, qui continuo uicinas undique gentes incursare haud desistunt: nihil ipsi præter niues,rarásque syluas habentes: quibus tantam barbariem inesse dicunt, ut pacem non intelligant. unde illud: Terráque pacis inops. Vtque cœli asperioris ita & ingenij sunt. Longinquo ait Plinius acturi, media pridie præparant equos, potum tantum exiguum impartientes,atque ita per centena millia & quinquaginta continuo cursu euntibus insident. Ouidius:

Dant illis animos arcus plenæque pharetræ.
Quaque libet longis cursibus aptus equus.

Et in alio loco ille ait. Supra Borysthenem itinere dierum decem Sauromatas tertia die cibum capere semper. Item & apud Geliũ, Pulte maxime alũtur, & cruda farina equino lacte uel sanguine crurisuenis admixto: Hieronymus, equorum & uulpium carnibus eos maxime delectari, & quod immanius est, humana & carne uesci inquit. Quę Aristoteles quoque meminit atque addit, quosdam natos tradere ad inuicem ut in cõuiuijs comedantur: & alia nonnulla de eorum moribus ut apud scriptores alios leguntur. Sarmatiam à Germania Istula fluuius diuidit, quemadmodum in superioribus diximus, qui tribus ostijs in septentrionalem defertur oceanum,quorum occidẽtalius prouinciarũ terminus existit,reliqua duo per Sarmatiã fluunt,& in sinũ exeunt quod illi Recens mare appellant, licet alter eodem nomine in Germania situbi Sueuũ flumen exire ostendimus quod stagnũ potius quàm mare dici debet, nam quemadmodum in Germanico litore diximus stagnantibus fluminibus circa præcipuè ostia lacus faciunt, scinditur Istula antequàm mare ingrediatur,qua scissione insula efficitur,eam incolæ Maiorem, Latrin Plinius uocitat. Iuxta quam altera est cui nomen Rhenia ex alluuione amnis nata, arida inhabitataque ea pręsertim parte quę ostio fluminis adiacet,quoniam palustris est: Sinus uerò Cilipenus,quem Recentem nunc uocari diximus, magnus in ortum occasumque productus in quem & flumina alia inuehũtur, quamobrem, & à mari & à terra duarum è diuerso aquarum inundatione magna ibi cõflictatio fit; arctatur ad os sinus, unde oceanus continuo penè borealibus uentis acriter infertur,

cui obuiæ

cui obuiæ fluuiorum aquæ concertãt, ex quo ibi ingentes fluctus attolluntur. In hunc præcipuè Chronis fluuius, Pallaria modo, euadit ex lacu quodam profusus, sub quo lacu parũ, ingẽs amnis ab oriẽtali plaga demissus in Istulam rectà influit, qui ab hodiernis accolis Drauaniza dicitur. Intra autem hos amnes atq; mare nũc Prusia, olim Venedorum terra, qui longè etiam hinc ad orientem (maximæ enim gentes erant) incoluerũt, multum ex Peucinorum moribus habentes. Quibus à tergo eiusdem nominis mõtes excelsi admodum sunt, propter quorum radices ad meridiẽ Chronis labitur, à quibus gentib mare quoq; adiacẽtes Venedicum appellabatur, quamuis litus Recentis sinus Æstiorum natio teneret, apud quos Mater, Deum summa religione uenerabatur: Isti scrutari mare dicũtur ac soli omnium succinum quod ipsi Glessum uocãt, inter uada atq; in ipso litore, harena maris æstu in lit..s deuoluta obrutum effodientes: Id succum arborum esse ferunt, atque ita coniecturatur, terrena namque ac uolucria plerumq; animalia interlucent, quæ implicata humore mox durescente materia includuntur, ex aduersis insulis Vergione præcipuè isthuc inundari, licet quidam unde ueniat ignorari dicãt: siquidem Timeus in insulam, diei cursu à Scythia ueris tempore fluctibus eijci ait, esseq; in hoc mari insulas complures sine nominib. quas Fabarias nostri appellãt, ex eo quod in his atq; alijs septentrionalis faba sua sponte nascitur. De Prusia regiuncula in descriptione Germaniæ mentionem fecimus, quã ad occasum ultra Istulam Pomaraneis iungi diximus, pertineriq; ad Chronem usq; amnem. Ad meridiem Masouitis: Terra frumenti ferax, aquis irrigua, gente abundãs multis maris sinuosis reflexibus amœna atq; cõmoda, pecore maxime opima. In Prutenis itaq; ad mare in dicto iam sinu post Istulã ciuitas est Elbingem nomine. Inde alia Vermiena iuxta quam Pallaria fluuius in mare cadit: Interius apud eundem fluuium Brumberg oppidum, & apud Istulam haud longe ab ostio Mariemborch, cęteris huius regionis nobiliss. arcem habens munitiss. atq; ampliss. Magistri magni sedis, qui cruciferis, alba redimitis Chlamyde nigra insignitis cruce præest. Sub qua Grudent oppidũ est: & aliud Thorin, & in ripa Istilę Chelim ciuitas. in media uerò regione, Pomezana: Lobou, Strebordt, Colmese & Colmẽ quorũ apud Ptolemæũ nulla fit mentio. Post aũt Venedos ad orientẽ iuxta mare, Veltæ, Ossij, Caruones, sub quib. Agathyrsi ad Hyrciniam syluã pertinentes Gelonis cõtermini, ab Agathyso Herculis F. cognominati Heredotus author est, excultiss. uiri, aurũ plerumq; gestantes. Pingunt aũt se, nõ stigmatibus ut Geloni, sed coloribus uarijs ut pulchri uideãtur, quod scribit Plinius. Illiniũt enim faciem atq; corpora fœminæ maresq; magis uel minus uti præstantiores sunt, atq; adeò ut ne ablui queant, cæruleo maxime colore, quo & crines fucantur: unde Maro dixit:

Cretes Driopesq; fremunt, pictiq; Agathyrsi.

Cætera

Cætera ad Thracum consuetudinem accedunt. Apud hos adamantis copiam esse Amianus tradit, quod asserit Dionysius, iuxtaq; fontes legerei per hos maris fluuius elapsus in Istrum cadit. Quibus ad orientem Sarthe auri, argentiq; maximarum pestium ignari, res rebus commutantes, qui ob sæuitiam hyemis demersas in humum sedes (excauant enim specus) inhabitant. Quorum omnium terra post Prutenos, Lituania nunc appellatur, quæ latè patet, siquidem à meridie Chronē amnem pro parte, pro parte Hyrciniam syluam habet: ad orientem uerò Chersinum flumen: Regio palustris fermè omnis, ad quos æstiuo tempore difficilis transitus est stagnantibus aquis, hyeme facilis, astrictis gelu lacunis. Opes apud eos præcipuè animalium pelles quibus nostra ætas Zebellinis Armellinisq; nomina indidit, usus pecuniæ adhuc ignotus, locum eius pelles obtinent. Multum ijs ceræ ac mellis est quod siluestres in syluis apes conficiunt. Vini rarissimus usus, armenta uictum præbent, multo lacte utētibus, sermo gentis Sclauonicus, latissima enim est in illis locis hæc lingua. Rara apud eos oppida neq; frequentes pagi per hos primum Rubon amnis modo Pregora cum altero simul iunctus Alna nomine in sinum Recentē influit, unde ad quadringēta mil. pass. fermè secundum mare nemorosum excurrit litus eius regionis, quam Curlant dicunt. Cui obiacet in mari procul insula illi Bannoniam uocāt, in qua tria sunt oppida unum ad septentrionem, duo ad meridiem, in hanc insulam ueris tempore fluctibus electrum iacitur ut Timeus scribit. Post lacus ingens est Curlœnites uocāt accolæ angusto ore, quo mare ingreditur: & paulo inde Turuntis amnis quem accolæ nunc Memel uocant lato ostio in mare fluit: cui eiusdem nominis oppidum adiacet. Postea oppidum Brombin: Moxq; Lituanius fluuius à q̄ regionem nomen accipere fama est: ulterius uerò in extrema regionis parte ad orientem terra inter duo flumina Seningalia nunc dicitur, angusta admodū. In Lituanijs hæc sunt oppida ad amnem Pregorā, Romgsperg, ad Alnam Heruberg, & prope fontem Allenstein, & magis uersus orientem Hasempot. Interius uerò in latere occidentali Rhegneet, & aliud Caua, & aliud Tractia, & Breest Drauanizæ appositum, oppidum in ijs locis haud spernendum: quæ Ptolemæus non nominat. Postea Seningalia, quā diximus regiuncula, uel locus potius Lituaniæ pertinens, et sub ea ad meridiem ubi Teuca mons prope Hyrciniam syluam territorium est qui magnus ducatus à iunioribus nuncupatur, ubi priori ætate Neri populi fuere, inter Bodinos tum connumerati, Scythicis moribus utentes. Qui ætate una ante Darij expeditionem coacti fuerant solum proprium innata serpentū multitudine deserere. Bodini post Giuinos ad septentrionem siti sunt, ita uocitati quoniam circumferūtur à bobus, hoc est in curribus degentes qui nudos campos tenēt, ingens natio, uehementer cesijs oculis omnes, facie rufa, quorum urbs nomine Gelonus macerijs constructa.

triginta

trigintasex mil. pass. ferè in circuitu, in quibus quãdoq; Geloni (qui à Gelono Herculis F. cognominati sunt) proprijs submoti sedibus habitauerunt: Lingua partim Scythica partim Græca ea tempestate utentes, qui apud eiusdem nominis montes arua tenẽt pinguia sanè & omni syluarum genere opima quare pecuariæ operam dant soliq; eius regionis frumento uictitant: apud quorũ oppidum lacus ingẽs est ubi castorum ingẽs numerus quas Lutrias illi uocant. Quam terram quum ingrederentur Persę, incolę relictis sedibus in solitudinem ac deserta loca se recipiunt, ipsi urbem eorum ligneam nacti rebus omnibus uacuã incenderunt. Vltra uerò hos atq; Neros populi sunt qui Agrippei uocãtur. Hic ad orientem magis ac uersus mare Careotę: Saliq; sunt: quibus ad meridiem Sedones, Aorsi, Pargitæq; ac sub eis Sauari: Borusci usq; Rhiphæos mõtes, ac etiam sub eis Acibi, Nasci, Vibiones: Hydræ, Saturniq; ad Alaunos usq;. Loco quorum omniũ terra nũc Liuonia dicitur cui nomen facile dedisse Leuoniorũ gẽs magna tum, maiorẽq; partẽ Scandię insulę incolẽtes, isthuc trãsfretantes, quũ utriusq; terrę extrema propinquiora: unde illud uocabulũ antiquum esset, q̃d ad hanc perdurassent ætatẽ. Sarmatico seu glaciali oceano exposita, regio uasta atq; ex magna parte deserta frigore, quũ uehementer aquilonarib. flatibus infestet paludibusq; immersa penè tota: uiuũt ex pecoribus ut plurimũ: In qb. ad mare portus est nmoine Saltza, interius multo effusus. inde alter multo illo in mediterraneo in modũ quasi fluminis, Pornou dicunt barbari cui tres obiacẽt insulæ: & aliæ in mari procul ad uentũ Cerciũ sitæ. Mox in ripa maris Hapsel oppidũ occidentem intuẽs, cuius è regione insulę quędã sunt, in quib. Osilia castellũ habẽs sui nominis: Item Riualia, Neme. Postea Chersinus magnus fluuius Volchgou modo dictus quo Europa atq; Asia in hac parte conueniunt: nõ enim per Tanaim solũ duæ illæ mundi partes dissociantur, quũ non minima Sarmatiæ pars ab occasu Rhiphæi montis usq; oceanum relicta sit, exoritur enim Chersinus ex altero montis latere, hoc est à parte occidentali ex aduerso penè Tanais fontibus paludem ingentem secans in oceanũ profunditur, recepto prius in se, nec à mari procul Narba amne à magno effuso lacu Pelas nomine. Quare duobus amnibus in diuersa exeuntibus Rhiphęo interiacẽte monte, Europa ab Asia hoc loco excipitur, quod memorat Diodorus, Argonautæ ait nauigantes per fluuiũ Tanaim ad eius fontes, iuxta quendam lacum naui per terram ad alium fluuium traiecta in oceanum uersus arctum per eius decursum delatos: Liuonia paucis habitatur oppidis, sed uicis potius, quos lignis extruunt, luto illiniunt, unà cum pecoribus suis sub eodem tecto degentes: Quæ autem muris uel macerijs cinguntur, hæc ad occasum sunt, neq; à mari longe Riga ciuitas inter duos amnes sita: qui lingua prima Suarchia ad occasum, ad orientem Duua in pelagus edũtur. Suarchiæ iuxta litus insula haud parua opponitur Sibemissa nomine cui

est ad septentrionem altera Onderolm: prope Blanoniã ambæ & sub por:
tu Pornou Mariemborch, longè uerò in mediterraneo Dunemborch ad
amnẽ Neper. inde Plesrou regnum. de his quoq; neq; uerbum Ptolemæus
facit. Hinc ad meridiem Sarmatiæ mare, id est, Euxinum Paludemq; Mæo
tim deueniendum est, ubi initio Borysthenis amnis mare infertur ubi insula
portum habens qui modo Neper ab accolis nuncupatur, gentem sui no-
minis pertransiens, inter alios Scythiæ amœnis: & ad potandum suauis-
liquidior, placidiorq; cæteris, colorem aquæ æstiuis temporibus mutans:
Nam ceruleus peregrinis aquis auctus, intra nemorosas ripas defluit, ma
gnus sanè, & qui adeò ex longinquo uenit, ut quidam ignotis ortum fon-
tibus dicãt, in quibus est Herodotus. Qui magnitudine quartum inquit,
post Istrum, cæterisq; uberiorem præter Ægyptium Nilum, ab aquilone
fluere, & ea loca per quæ superius fluit nemo alloqui possit. Apparet ta-
men fluere per solitudinem ad Scytharum agricolantinm plagam, nam ij
Scythiæ decem dierum nauigatione accolunt hoc flumen, à quibus copio
sus uidetur excurrere, ex quo nonnulli inde, hoc est apud Nerios in mon-
tibus nasci putauerunt: nauigationem commodam sursum habens ad se-
ptuaginta quinq; mil. pass. alij multo superius atq; usq; ad locum nomine
Gerrum. In eo piscis Porculus præcipua magnitudine ut ait Plinius nutri
tur: alij anthacos sapore egregio, carne prædulci, nullis ossib. spinisúe in-
tersitis, sed cartilaginib. tantum tenerrimis. Cuius fluuij inundatione (nõ
enim intra ripas liquatis niuibus cõtinere se potest) pascua pecorib. amœ-
nis. præbetur, neq; minus salis copia in ostijs ad mare sponte concrescit:
ubi in dextra Nigrum castrum situm est, cęterũ inter Borysthenem & Istrũ
Getarum solitudo est. Inde amnes quidam alij ignobiles ut Bules è lacu e-
iusdẽ nominis per fossam missus in mare Borysteni proximus qui adhuc
nomen retinet quibus omissis, Hypanis fluuius quem accolæ nũc Azach
uocant qui supra mare (insulam prius efficiens Zoatri nunc nomine) cen
tum mil. pass. ferè scinditur, quatuorq; in Pontum fluminibus intrat, ma-
gnas inter se insulas complectentibus, eorum unum per Nomadas fluere
manufacto alueo in Bicem paludẽ naturali ui correptum, Plinius scribit,
quod ex geographis, uel historicis nemo dixit, nam inter alios Herodotus
quum de hoc amne scriberet, tertiũ eum esse magnitudine dicit ex Scythia
uenientem, & ex magna palude profluentem, circum quam pascuntur e-
qui syluestres candidi. Quæ palus mater Hypanis uocitatur, ex qua dierũ
quinq; nauigatione angustus fit, & adhuc dulcis, sed mox à mari dierum
quatuor amarus, propter amarum (qui in eum influit) Xampeũ fontem
efficitur, unde usque ad mare Hamaxampeus amnis dicebatur, id est, unà
mixtus fontis aqua fluens. Quod notat Ouidius:

Quid non ex Scythicis Hypanis de montibus ortus
Qui fuerat dulcis salibus uiciatur amaris?

Cuius fons in finib. regionis Scytharũ Aratorũ & Alazonũ gente Ancheta est, qui omnes cępe, allio, lente, ac millio uiuũt, apud quos cõtrahere terminos suos Tyram & Hypanim (labitur haud magno interuallo ab Hypani Tyras) mox deinde in diuersum abire: Hypanis per loca ubi Calippidarum natio habitare dicitur, sic appellati quoniã apud eos pulchri nascũtur equi. Plinius quod etiam apud Aristotelem & in Ciceronis tusculanis legimus, Hypanis fluuius circa solstitium desertacinorum effigie tenues membranas, quibus erumpit uolucris quadrupes Pyrallismon, quarum similis in igne apud Ærarias Cypri nascitur, ne ultra unum quidem diem uiuit, inde Meridion uocitatur. Statim post Hypanis ostium promontorium est Dianæ Nemus appellatum, ubi prisca ætate oppidum fuit Cerone à Diana conditum fabulatur: & Nympheus specus, qui ei in arce sacratus est, maxime illustris. Hinc terra occidentem uersus retorquetur, quæ paulatim se fastigiat, & quasi in mucronem longa colligẽs latera in faciem positi ensis, ostijs Hypanis obiecta, quæ dicitur Sacrum promontorium, à quibusdam Hippoleam, ubi delubrum Cereris extructum fuit, dicitur etiam Achillis dromus, id est cursus, ubi Achillem infesta classe mare Ponticum ingredientem ludicro certamine celebrasse uictoriam, & quum ab armis quiesceret, se ac suos cursu exercitasse memoratur: nudus quidem locus ac syluestris, aquam tantum habens fossilem: In hoc isthmo orientem uersus Mysaris promontorium est. Iuxta Achillis dromum paruo discrimine, eademq́ longitudine insulæ duæ sunt quarum occidentalior maior est, ambæ harenosæ ac desertæ. Inde in continenti Cephalonesus peninsula, Plinius Cephalones insula quod uerius est rubeaq́ uocatur. Et in sinu paruæ duæ Rhospodus & Macara. Postea in litore portus est, qui Bonus uocatur duobus promõtorijs clausus. Postea Tamyrica siue Tamyriacũ promontorium. Penes quod sinus est Carcinites, à quibusdam Capenites magnus quidem in aquilonem tendens, in quem flumen sui nominis exit, radices promontorij lambens. Cui sinui Dianæ lucus per omnes illas oras religiosus imminet: mariq́ adiacens, Hyleum accolæ cognominant. Totum enim hũc tractum Sardi Scythæ, & Scyraci tenent. Postea sequitur tenuissimus isthmus quo Taurica Chersonesus cõtinenti annectitur, hinc Carcinito, ilhinc palude siue lacu Byca munitus, hãc Putrem Taphrij accolæ uocãt Mæotidis pars, alij fossa in mare missa & uadosa & in nauigabilis, etiam nauiculis, quũ cœnum uenti detegant, qui rursum cadentes aqua operitur, maioribus tum cimbis peruia. In qua nonnullis locis cæca sub aquis saxa in ternauigandum occurrũt, tres tantum paruas habens insulas. Post itaq́ isthmum (dicemus enim Tauricam suo loco) in supercilio dictæ paludis Nouamcœnia pusilum oppidum in ostio Pasiaci fluminis fuit. Inde portus & promontorium ingens in meridiem ac mediam irrumpens paludem. Mox Lianum ciuitas quondam quæ nulla nunc est,

ad quam Bycus amnis in paludem exibat, nomẽ loco imponens. Inde Acra ciuitas interijt. Postea est fluuius Gerrus siue Gerrasus, aut Gerthus, non longe ueniens nomen gentis in qua oritur secum portans, Hipazare, seu Pasyride auctus ex diuersis fontibus delapsi, regionem Scytharum pecuariorum ac Regiorum disterminans, in mare uadit, ubi ad ostium salinæ plurimæ sunt. Post autem Cniema emporium tum fuit, à quibusdam Cremin, id est, prærupta. Neque ab ea lõge Agarũ siue Oarum promontorium in mare prosilit arduum sanè: Inde fluuius eiusdem nominis in paludem uadit. Vlteriúsque lucus est qui Dei saltus dicitur aliquantulum in mediterranea protendens, cuius ad auroram Thyssagetæ sunt isti solitudinem asperam, saxosasq́ conualles inhabitãt, uagi nomades pecorum pabula sequentes, per quos tres ingentes amnes Lycus, Hoarus siue Opharus, Hyrgisq́ solitudinem secantes in Mæotida exeunt: ad quam solitudinẽ quum peruenisset Darius cursu omisso copias super fluuium Hoarum locauit, post hæc octo urbes eásque ingentes condidit pari inter sespatio distantes, hoc est octo mil. pass. ferè, quas dimidiatas ob ingruentes Scythas reliquit. Iuxtaq́ Thyssagetas thiracæ ad Tanaim usque uastas syluas occupant, alunturq́ uenando. Igitur post saltus, Lycus amnis ex mõtibus Catheis in quẽ Hoarus rapididissimus influit: Ac mox Hyrgis, pauloq́ post alius Porit[illegible]s nomine paludem unà cum ijs petit, inter quem & ostium Tanais Car[illegible]ea locus est, modo Chabardi, Græca olim ciuitas. Est Tanais flumẽ qui Europam & Asiam medius interfluit quem barbarorum alij Ten alij Silin dicunt, qui non incertam ut quidam aiunt originem habet, ex fontibus enim Rhiphæo in monte scaturientibus exit uti scriptores omnes uolunt: ex quo Lucanus:

> Qua uertice lapsus
> Riphæo Tanais diuersi nomina mundi
> Imposuit ripis Asiæq́ & terminus idem
> Europæ mediæ dirimens confinia terræ
> Nunc huc: nunc illuc qua flectitur ampliat orbem.

Verum quum supra ostia nil penè notum esse dicant propter frigora & regionis difficultates, quas indigenæ facile perferunt, cognosci amnis caput non putant, quorum nonnulli existimant eum fontes in Caucaseis montibus habere, quum ex cõuersione ab oriente sole profluere uideatur, qui post fontes, uastam prius paludem secans, Voronam ingentem amnem alio nomine Hyrgin in se trahit & Aquas nigras ut incolæ modo appellãt: sub quibus Potibla noui nominis castellum est cum fluuio in Thanaim exeunte. Ipse uerò Tanais in Mæotida Nilo ex oppsito penè quinq́ ostijs uadit, ex quibus orientalius occidentaliusq́ largè aquã euomunt nõ uem mil. pass. inter se fermè distantia, qui adeò præceps ruere dicitur, ut quum uicina flumina, tum Mæotis, & Bosphorus, tum Ponti pars aliqua

brumali

brumali rigore durentur, solus æstum frigusque iuxta fert, idem semper & consimilis incitatusque decurrat: in cuius conspectu orientalis scilicet ostij Alopetia insula obiacet piscatorum domiciliũ, quæ & Tanais à quibusdam dicitur, longè ab eo decem mil. & quingentis pass. Sunt & aliæ insulæ nõ procul ab ea ad dextram nauigantib. uersus Tanaim exiles neque cultæ omnes quum affatim pabula haud præbeant, quare quæ coluntur caro magnorum piscium sole siccata & in puluerem usque cõtusa illis pro farre est, Riphæi itaque montes à perpetuo uentorum flatu à Græcis nominati sunt, nam quod illi Riphizo, nos flare dicimus, continuis niuibus albicantes, neque mõtes solùm, sed uniuersa circumcirca regio, adeò ut ne uisus quidem ultra incedentium ad mittat: unde illud Virgilij:

Aruaque Riphęis nunquam uacuata pruinis. Ac item Dionysius:
Heu miseros homines habitant qui finibus illis
Aëre damnati tristi, nimioque rigore
Quo pereunt pecudes pariter populique uirorum
Ni properè linquant sua arua furentibus euris.

Igitur inter Borysthenem Gerrumque amnes iuxta mare ad Achillem præsertim cursum, Tauroschythæ sunt, ex Arincorum, Sinthorum, Napeorumque gentibus commixti terribile diritate immanes, aduenas pro hostijs Dianæ cædentes, quę apud eos Orsilochæ dicũtur, cęsorumque capita phani parietibus præfigentes, uelut fortiũ perpetua monimenta. Supra quos Rhoxani, siue Rhoxolani sunt qui inter Tanaim & Borysthenẽ campestria pascuntur quibus ad occasum Chuni: inde ad ostia Tanais Iaziges qui Mæotæ uocitantur, unde paludi nomẽ est, in tota enim pręternauigatione paludis ab ea parte latè uagantur, agricultores non minus quàm nomades. Qui et in gentes plurimas diuiduntur, quorum qui Tanaim accolunt bellicosi omnes, qui uerò Bosphoranis cohærent mitiorem uitam degũt, qui omnes nũc Tartari uocant, sed inter Borysthenem & Gerrũ amnes terra iacens uastiss. syluis implicita est, ac paludibus dubia, hãc olim sicut & nũc paruã Scythiã, id est, Tartariam uocabant. Supra Rhoxanos in mediterraneo Amadocæ sub montibus eiusdem nominis sunt, ubi ingens palus, iuxta quam Borysthenes amnis præterit. Sunt & Nauari quos nostra ætas Rhutenos, & eorum regionem Rubeam Rusiam appellat, Lituanis contermini, Hyrcinia intercurrente sylua, qua parte Stauani ad Alaunos usque loca tenent: Rhutenorum gens quæ barbara & incompta est, oppida quædam tamen habent. Inde ad amnem Carcinitum Carcina ciuitas egregia, Mella ad Gerthum dicit, quod Ptolemæo non placet. Postea est Hypanisum & Nouogordet ciuitas, & inferius circa Borysthenẽ est Manchramana alio nomine Chio totum fabricatum ex lignis. apud uerò Ptolemæum in hac parte Torocha penes Dananbræ flu. ut illi uocant, in Euxinum Pontum cadens & est Chio ex rusca in confinio Tartarię loci empo-

rium rossia Danarbæ amnis diuidit russiam à Tartaris. Pasyris ad amnē sui nominis. Hercabum, Trachana, et Naubarum fuisse oppida legimus. Itē uersus Borysthenē ad septentrionē, Loniza, Lubonda, sub quib. Bratslauia, Baraes, Smolēchoci quam flu. ipse diuidit, & in eiusdē dextra ripa, Orsa oppidum, Salcha, Sinotus apud fluuium Smotrizam in regiuncula Podolia. Ptolemæus uerò circa Borysthenem, locis quibus dicta posuimus (posterioris enim temporis nomina sunt) Azagarium. Madocha iuxta paludem sui nominis posuit: item Serum, Sermium, & Metropolim græcam ciuitatem. Mox Olbiam, id est, Beatam, quæ & Borysthenis dicitur in nemoroso amnis margine sitam, quam modo barbari Strapenot uocant, à mari ut diximus non longè distantem, amplum sanè emporium à Mylesijs conditum, qui aurorām uersus itinere dierum trium terram colunt, pertingentes ad flumen Panticapen, quo transmisso Panticapæ nomades, id est Pecuarij loca incolūt. Fluit Panticapes ab aquilone è palude, unde Hyleam paludē aliam ingreditur, qua excursa Borysthenem intra Olbiam infunditur, quidam per desertam oram in mare delabi. Est præterea apud scissionem Borysthenis, Leinum oppidum, modo ab incolis Lucz cho, item Sarbacum, & Niossum. Supra uerò Axiacem fluuium, Hordessus ad amnem sui nominis Scythiæ primum magnumque qui ab oriente profluens Istro admiscetur. Inter quem & Tyram, Ararus, & Honaparis in Istrum quoque influunt. Supra autem Tyram fluuium qui Nester modo à barbaris dicitur, penes antiquam Datiam, oppida Carrodunum, Mætonium, Clepidana ampla satis ciuitas, Vibantauarium. & Heractum. Quod quum gentes ac regiones quæ circa utrumque mare habitant hucusque descriptæ sint, nunc quæ in media prouincia habentur, eodem quo progressi sumus ordine dicemus. Sub Venedibus itaque Gythones, Phini, Sulones, & ad eorum meridiem Phrumgodiones, & iuxta Istulæ fontes Auarini: inde ad orientem Sarmaticorum montiū, Ombrones, Anartophracti, Burgiones, Arsietæ Saboci, Piengitæ, & Biassi penes Carpatum montem qui in Daciæ limite attolitur, Ouas modo ab indigenis dictus, ex quo sal effoditur, ubi & Tagri & Torangitæ siti sunt: cui mōti proximi Basternæ, quibus Peucini ad orientem magis sunt, quos cum Basternis unam esse gentem quidam uolunt iuxta Dacos, sermone, cultu, sede, ac domicilijs ut Germani agunt à quibus originem ducere dicuntur, plures in uicos nationesque diuisi gens pugnax, & equitatu maxime ualens, stipendia facere consueti: quibus nec agrum colendi, nec nauigandi, nec pascendi pecoris scientia est, sed unum opus, artemque unam duntaxat, norunt, pugnare scilicet ac uincerre. Quibus iam dictis orientaliores Galindæ ac Sudini sunt, ignobiles ac degeneres, ex Scytharum seruis orti, quos Aulos indigenæ uocant. Hinc continuis rupibus latè aspera & deserta regio ad Rhiphæos usque montes iacet: quam Geloni (quos fugientes Persas

tes Persas

tes Persas relictis sedibus in solitudinem ac deserta loca se recepisse.supra meminimus) habitant, homines perquam feri, detractis enim peremptorum hostium cutibus indumenta sibi, & equis tegmina faciunt, hoc Aug. compressit, ne ulterius longius ut ante licentia illis uagandi, populandiq́ terras esset. ex quo illud:

— Volucresq́ Geloni. & Seneca:

Ille dispersos domuit Gelones. Natio sagittis ualida: quare de ijs dicitur.

Et gens illa quidem certis metuenda sagittis.

Nam & poëta. Sagittiferosq́ Gelonos dicit. Quibus orientaliores Ciboscí, & Tronomontani: & sub ijs Carpiani penes Peucetios montes Giuinos ad meridiem habentes. Quæ quidem plaga ab ijs tot iam dictis gentibus præter Gelonos, olim habitata, nunc à iunioribus Polonia siue Polana appellatur, uasta admodum regio, nam Slesitis, Hūgaris, Luitanis, ac Prutenis cōtermina est, plana & nemorosa, Hyrcinia siquidem sylua eam præterit, unde nomen accepit, nam planities Sclauonica lingua, qua latè ibi per omnem terram utitur, Pole dicitur nam & à Sclauis conditi sunt, ut in Pānonia diximus. Cui genti potus ceruisia, uini rarissimns usus, nec uineæ cultura cognita: ager Cereris ferax: multa illis armenta: multa ferarum uenatio: pisce ac uolucribus abundant, argenti atque auri inops terra. In his Crocouia ciuitas regalis, gentis caput, à Croco regie iustitiæ insigni nuncupata Istula amne infusa. Reliquæ autem præter hanc parum nitidæ sunt, ligneæ maiori ex parte, luto imposito desuper, ut istæ sunt: Lipniza, Bucna, Vanich, Zarilau, Grodech, Belize, Lubaizoro, Sochile, Chanzijn, Primisla, Drobem, & in regiūcula Ducatus iuxta Istulā Lubini siue Lucum fluuio in Istulam exeunte Bliteria oppidum arcem habens, & est in confinio Poloniæ & Russię bassæ: Et Chelin oppidulum ad amnem, Polterio nō procul à Leopoli exortus, quasi in Istula regione oppiduli nomine Ostrorni infunditur, et in eius ripa Cirller, Versouia, Vischegret, & in Masouia regiuncula alia ad orientem magis, in Polonia similiter, licet occidentalis eius pars inter Ducatum Prusiamque Istulæ conterminasit, ubi Polentia oppidum flumini appositum est: longe uerò ab eo, Plontro Ploizcho, ciuitas ad sinistrā cuiusdam parui fluminis posita, Poltouser, Mochon, Rubcsoch, Chelmenis ciuitas: & ad amnem Drauanizā, Czechonouo, & item oppida alia, ubi nulla tum fuisse apud antiquos scriptores legimus. Et ad orientem Masouiæ, regio est quæ propriè Rusia dicitur, Poloniam ad septentrionem ac meridiem, & ad orientem Rutenos habens: In ea penes fluuios quosdam barbaræ nimis appellationis in Borysthenem exeuntes quædam oppida sunt, ut Sacambor Zudaizaro Szzireth, Glinou, Colemene, Camiseniza in lacus medio

à Smotriza fluuio facto in Tyram Supra Soracham ciuitatē intrante: item Leopolis ciuitas antiqua arcem iu mōte habens ab ipsius mœnijs aliquantulum distantē quæ et alio nomine Leuono à barbaris dicitur. Camintra, Tribolla. & in medijs cāpis Golgor, posteriori tēpore cognita uel exædificata sunt. Post aūt nationes prædictas ad orientē inter Gerrū Tanaimq; amnes aliæ sunt, immanitate atq; sæuitia iam dictis insigniores, ueluti sunt Alauni siue Alani ad meridiem Boruscorum prope Rhiphæum montem, sedes in montibus eiusdem nominis habētes: qui tanquam atroces bestiæ crudis aluntur carnibus neq; id infœcunditate terræ quam habitant, sed agricolandi inscitia atq; desidia: de quibus Lucanus:

Atq; sequar duros æterni Martis Alanos

Passus Achemenijs late decurrere campis. Et Dionysius:

Dacorumq; manus: & martia pectora Alani.

Mox Arimaspi sunt, ad usq; Rhiphæos montes, qui uastas solitudines & eas caligantibus tenebris inumbratas habitāt, locupletes tamē auro, gemmis & Chrystallo affluentes: Nec minus griphibus alitibus ferocissimis q ex Hyperboreis huc aduolantes, hominib. atq; equis uehemēter infesti, Apollini consecrati, cum quib. Arimaspi continua bella gerere dicuntur, nam eruūt griphes ex cuniculis aurum & Smaragdos, quod ab illis uieripere conantur. Vnde Lucanus:

Quodq; legit diues summis Arimaspus harenis.

Quod ait etiā Valerius Flaccus. Quibus ad orientem, usq; Tanais flexum Ophlones sunt: & Cariones, & Tanaitæ, qui alio uocabulo Huni appellabantur, hodie uerò in Hungaros conuersos, regionemq; quā inhabitant Hungariam uocitare, unde eam quæ circa Danubium nunc est fluxisse fertur, qui omnem modum feritatis excedunt, sulcantur enim puerorum genas altius ferro ut pilorum uigor tempestiuus emergens, corrugatis cicatricibus hebetetur, quare sine ulla uenustate senescunt, spadonibus similes, prodigiosæ formæ, herbarum agrestium radicibus & semicruda cuiusuis pecoris carne uescuntur, ædificijs nullis tecti, uagi montes & syluas peragrantes, pruinis nonnunquam famem sitimque pellentes ab incunabulis assuescunt, indumentis operiuntur ex pellibus syluestrium murium simul consutis. Sub istis autem Sargatij & Osyli sunt quos nomades esse scribit Herodotus, gente & uoce Perses, Sargatij præcipuè, sed cultum inter Persicum & Parthicum, quibus armorum usus non est præter unum, hoc est, restem è loris consertam habent, qua freti in prælium eunt: Ac ubi cum hoste congressi sunt, initiunt eas restes in summo laqueum habentes, qui laqueus quum aut equum aut hominem adeptus est, eum ad se trahunt, ita illi illaqueati compræhenduntur. Quibus meridionaliores Amaxobij, hoc est uiuentes in plaustris, nam pro sedibus plaustra habent, neque serentes quicquam, neque arantes, nuda arboribus est

omnis

omnis humus, circum pecora comitantur, ex quibus uictum captant. Aluntur enim lacte, caseo, carneque sectantes pascua, loca usque permutantes, qui hybernis temporibus circa Mæotida uersantur paludem, æstiuis autem per campestria uagantur. Supra quos nō longè à Bodino monte in uia qua in Moschouiam ex Smolezecho itur Durochabusa, & in humili colle Visma nostri temporis oppida, nec nō Perentocho uilla syluis circumdata: suntque præter istos Reuchanali, & Exobygitæ: & penes Bycē paludem Torrecadæ. Supra quos Agauni sunt genus hominum pacificum, præter armenta nihil habentes quorū lacte uiuunt, ut eorum maior pars de quib. hactenus in hac regione mentionem fecimus.

Taurice Cherfonefi fitus.

TAurica seu Scythica Chersonesus iuniores nunc partem alteram quæ ad austrum uergit Gothiam: quæ uerò ad septentrionem Gazariam: Gothi, Gazarijque illas inhabitantes partes uocant, à Tauris tum populis dicta: quæ ut Plinio placet quondā mari circumfusa isthmo ad tria mil. pass. terræ Sarmatiæ modo annexa: hederę folio similis, in tribus diducta angulis ortum, occasumque ac meridiem procurrentibus pe ciolo continenti iuncta: septies centenis mil. pass. circuitu: Tota ad septen trionem ab isthmo ad urbem usque Theodosiam Panticapeumque planitie patens, campisque fertilitate conspicuis. Frumēti enim terra maxime ferax est, adeò ut ex ijs locis frumentarios commeatus ad Græcos fuisse, sicut è palude salsamentaria, ut scribit Strabo: Reliqua aūt montana. Qui hanc habitant quondam Tauri dicebantur, nunc Tartari, nam & supra isthmum in Sarmatia, totáque præter nauigatione Tartaros habitare paulo ante meminimus, bellicosi omnes, et qui ex raptu uiuant: fuisse tum in mo ribus apud eos aduenas nauibus aduectos Dianæ sacrificare, cuius ministerij sacerdos Ephigenia postmodum fuit, quod scriptores omnes tradūt. In quibus Ouidius (ut cæteros taceam) quum in exilio apud Pontum esset, inquit:

> Nec procul à nobis locus est ubi Taurica dira
> Cæde pharetratæ spargitur ara deæ
> Hæc prius ut memorant non inuidiosa nefandis
> Nec cupienda bonis regna Toantis erant.

Post itaque isthmum (quem Asandrus ductis mœnibus uallauit, ea scilicet in parte ubi quinque mil. pass. clausura opus fuit) In ora maritima Carcinito imminente sinui, oppidum primo Tagræ in ipsis angustijs fuit præcipui ea tempestate nitoris: dehinc Eupatoria ciuitas quam Diophantus Mithridatis dux ædificauit, ubi modo Varangitho in sinu, à quo paulo Dandaca oppidum fuit ac inde Cybolorum portus os angustum habens in quem olim quū naues diuertissent à latronibus ibi ad hoc cōstitutis deprædabantur. Postea Parthenium promontoriū occasum spectans,

Rosaphar

Rosaphar barbari dicunt: ita à priscis uocitatū quia in eo Virginis deæ sacellum erat: Parthenium, id est Virgineum, cui terrę motus Arthemisiam insulā mari quū abstulisset, iunxit. quo circūflexo, Cheronesus Heracliēsium Ponti colonia interijt præcipui ea tēpestate nitoris, ubi locus nunc Trinicha nomine, Inde Ctenis port9 ubi litus mari cedit, sinusq; magnus fit, supra quem salsus incumbit lacus salinas habens, qui sinus adhuc saline dicitur, in quem flumen pisculentū editur: oritur interius intra saxa diciturq; à iuniorib. aqua Ioannis, forte hic & Ctenuta ciuitas fuit, ubi nunc Fetis loci nomen. Vlterius flumen in sinum angusti multarum nauium capacem Pactorum olim portum Calamitam ab accolis nunc uocitatū, prę rumpit iuxta castellum sui nominis, est enim situm in acuta petra omni ex parte, natura arteq; incissa habitaculis, quibus plebs degit, cuius sinus cornu alter promontorium est quod Græci Criu Metopon, id est, arietis frōs in mare prominet: Famar modo à nautis dicitur, quo circumflexo Charax oppidum fuit, cuius adhuc magna supersunt uestigia, diciturq; Giricunda. Postquam in portu Zimbano castellum huius temporis in petra est, quo relicto Lustia locus reperitur unde mons ingens arduúsque uersus mediterranea insurgit cano semper niue cacumine, quem antiquitas Trapezuntem uocauit, quo sereno cœlo, ex aduerso promontoriū Carambis Paphlagoniæ cernit, ducentis, et quiquaginta mil. pass. intercapedine maris. Post oppidum q̃d Gorzoni illi appellant, propeq; peninsula in mare oblonga Pangopoli à nautis dicta. Inde Lagyra oppidum quondam, nūc Soldaia urbecula, iuxta quam promontoriū Corax imminet. Hinc Istiam fluuij ostium, ut ait Ptolemæus, indigene, nullum ea ora flumē habere perhibēt, uel nomina locorum tranposita Calamitam nunc amnem appellari diximus, qui antiquitus Istrianus dicebatur, quum insignis fluuius sit, cæteri huius loci exiles. similiter Cybolorum portus, non ubi ille, sed ubi modo est, atque nos posuimus. unde sinus centenis accommodatus nauibus inflectitur. In quo Theodosia urbs magna, diuitijsq; affluens ad nostram usque ætatem permansit à Græcis condita, quæ modo ab incolis Caffa appellatur, arcem in tumulo habens, ipsa triplici muro cincta in mare descendit, cāpos habens ubertate præstantes: Quæ quum à Turcis paulo ante capta sit, omnis Taurica eius urbis amisione in hostium potestatem facile deuenit, quemadmodum in corpore, singula membra atq; corpus ipsum, capitis imperio subire gubernariq; quo perdito cætera dissolui æquum fuit. Huc usque à Pactorum portu centum & uiginti quinque milib. pass. litus extenditur asperum montanumq;. Deinde Nympheum oppidum, modo Cypricum, optimum habēs portum. Hinc fretū Cymmerium Bosphorum est, inter Europam & Asiam latitudine circiter triginta mil. pass. qua meridiem spectat, qua autem septentrionem octo, exigua interiacente insula, ad quinquaginta longum, quod hyemis tempore

fit per-

fit peruium, congelatur quippe in glaciem. Quod alij à Cymmerio promontorio ipsi freto imminente, pars à Cymmerica gente, quæ hic olim magnam potentiam habuit denominatum ferunt: Bosphorus uerò à boum transitu Io Inachiæ præcipuè, ut est apud Appianum, quum mare prius Porum uocaretur ex quo quidam Bosporum scribunt sine aspiratione unde Plinius, bosphori duo bobus meabili transitu, unde nomen ambobus. In quo mari uniones rufi crebrius reperiri solent in paruis conchis, quas Imas appellari ait. Post itaq; Nympheum in ora Bosphori Tyrictaca urbs uetustate euanuit. dein Panticapea cum fluuio, Bosphoranorum metropolis in ostio Mæotidis penè sita, in sinu, quæ modo ab indigenis Vospero dicitur, nam adhuc licet corruptè, gentis ac loci uocabulum retinet: Quam quum Strabo describeret, tumulum esse ait frequentibus circumpositis habitaculis insignem, ad millia pass. duo ac semis, portum habens Nympheum nomine, & naualia ad naues triginta & arcem à Mylesijs conditam ubi duodecim mil. & quingent. pass. latitudine fretum inter Asiam & Europã, quo gelato pedibus peruium. Inde est Myrmetium promontorium, & in eo oppidulum à Græcis conditum. Hinc Mæotica se aperit palus, ubi primum Parthenius uicus. Postea Cherronesus Zenonis tum nomine. Mox oppidum Heracleum quod Heraclienses illi etiam condidere. Interius uerò à mari oppida multa fuere, uti apud Ptolemæũ est, Taphros, Tarona, Postigia, Parosta, Parasinum à quibusdã, in cuius agro teste Plinio terram esse qua sanantur omnia uulnera: Præterea Cymmerium: Portacra, Bion quæ urbs modo Czurgati ab incolis nuncupatur: item Illuratum, Satarche, Badatium, Cytæum, & Tazus Gothorum oppidum quod nunc illi Theodorum uocant, magnum, opulentum locoq; tutissimo positum, nam in colle undique præciso est, ubi intra mœnia fons perenis aquę emanat. Præter quę Argoda, & Tabana ea tempestate uigebant.

GEOGRA-

GEOGRAPHIAE Commentarius X. Europæ, in quo Iaziges Metanastæ, Dacia, Duæ Mysiæ, Thracia, & Chersonesus, continentur.

Iazigum terræ situs.

IAziges cognomento Metanastæ, id est, migratores (Sarmatarum enim seruitia in donunos rebellantia fuere, ut Amianus attestatur) terram sub Sarmatis habitant situ difficillimam, ex quo huc concesserunt: namq; ab impetu hostiũ natura soli, incremẽtis fluminũ stagnosa, & salicib. referta inuia nisi perquam gnaris: Quos tandem Romani deleuerunt duce Cõstantio qui Sarmaticus dictus est: hęc regio modica est ætate nostra Cumania & qui eam inhababitant Cumani appellantur, sub Hũgariæ uocabulo cõtenta. Quę his finibus circumscribitur: Ad septentrionem Sarmaticos habet montes; Ad occasum atq; meridiem Danubiũ: Ad orientem Tybiscũ seu Partyscum amnem qui hodie Tyssa dicitur, in Danubiũ influentẽ: qui exoritur in mõte Carpato paulo ante memorato, aliquandiu ad occasum obliquatis meatib. propter eius mõtis radices uerticosus fluit, postea ad meridiem rapidè conuersus, aliquibus prius amnibus ab orientali parte per Daciam fluentes auctus in Danubium, ut diximus furẽs deuoluitur, quorum in eum amnium primus est Samus: secundus Grisia ingens: tertius Marisus à latinis, à barbaris uerò M lliare & à quibusdam Maro, qui non statim in Danubium (ut quidam) uadit: quartus Temeus, barbara omnibus nomina. In hoc membro oppida fuerunt: Vscenum, Bormanum, Bicta, Tyssum, Parca, Candanũ, Pascium, Partyscũ, nunc aũt Cechemeth, & nõ longe à Danubio iuxta Paludes Colocia, iuxta uerò Tybiscum Segedina muris carẽs quinq; mil. pass. longa. & in Danubij ripa è regione Bodæ, Pest oppidum paludibus iniectum supra quod in eadem ripa Vatia est ciuitas. Item septentrionem uersus Agria ciuitas Agrianorum militum uirtute insignis, quam potissimum Philippo & Alexandro magno in bellis præstiterunt quoniam & ij Pœones fuere ab Illyrijs colonis editi ut scribit Appianus, & supra eam Cassouia ciuitas alia non procul à Polonia, in Finibus Vngariæ ad dextram Hernad Fluminis, qui nonnullis amnibus in se receptis in Tyssam cadit.

Regionis Daciæ situs.

DAcia regio est cui nomen Dacos Getarum soboles dedisse Pompeius Trogus author est: Appian9 Getas esse quos Dacos uocãt & si Strabo Dacos quos olim ut ait Dauos uocabant ad usq; Istri

fontes

fontes ponat. et Plinius Getę Daci à Romanis dicti. Getas autem ad Pontum in orientem uergere dicat. quæ pars deinde Gothia appellata est: ac mox Gepida nūc uerò Transyluania Regio, Auri, Argenti, & quod uiuū appellant, Æris quoq;, Plumbi, atque ferri abundās: etiam salis fossilis ex montibus & omnium generum animantium fœcunda. Siquidem Gothi ut in eorum historijs legimus ex insula Scandia ad continentē Germaniæ Berice rege duce tribus nauib. annauigarūt: quarum duæ citius litus quū tenerent in Daciámque regionem descenderent: tertia deinde tardior litus applicans alijsq; superueniens causa nominis fuit, nam Gothorū lingua Gepidæ pigri dicunt. hinc factū ut paulatim corruptè nomen eis ex conuitio nasceretur, Gepidas. Dacia terminatur à septentrione parte Sarmatiæ (nam sub ipsa iacet) à Carpato uidelicet monte usque finem ubi Tyras fluuius se ad Ponticum mare flectit & Ierasum F. Quo loco, hoc est, ad orientem Inferior Mysia illi occurrit, & parte Danubrj quæ ad septentrionē conuertitur: Ab occasu Iazibus secundum Tybiscum amnem. à meridie Danubio: Ampla sanè regio, altissimis montibus & profundissimis fluminibus munita, accessibus paucis peruia, frigida uchemēter: plana intus ferè tota, ac multis in locis deserta uastis solitudinibus, aquis maximè carētibus. Quibus in campis Darius Hystaspi F. quum traiecto Istro expeditionem suscepisset aduersus Scythas, maximū inijt periculum, ne toto cū exercitu siti deleretur, qua refero intellecta remeauit. Gens in ea ferox admodum, non telis magis quam suo cœlo, suoq; sidere armata: quæ multis Romanorum cladibus insignis fuit. unde illud: Indomitiq; Dacæ. Atq; adeò ut ipsum Martem fabulæ apud eos natum esse dicant: nam Virgilius:

Gradiuumq; patrem Geticis qui præsidet aruis. Et Ouidius:

Nulla Getis toto gens est truculentior orbe.

Ii quoties concretus Gelu Danubius iunxerat ripas, latius discurrere soliti sunt, & uiciniā maximè populari: quo uisum est Aug. genti aditū submouere, misso igitur Lentulo ultra ulteriorem ripam, circaq; præsidia cōstituit. Sunt enim omnes ex equis sagittarij, et Scytharū similes cultu, quibus mos est, tam fœminis quam maribus corpora sua formæ gratia quibusdam notis inscribi. Tenebant priscis temporibus Daciam uariæ gentes quarum qui propriè Daci nominabātur ad Carpatum montem in septentrionali plaga siti erant, in quibus apud Tybiscum fluuiū oppidum Ruceonium, Roma modo est, & ad orientem Docirana oppidū aliud, & in ripa Parolissum. ultra uerò amnem ad meridiem magis iuxta Tyram fluuium Triphulum oppidum, & aliud Patridana, & Carsidana, & Arcobādara, quæ secundum Strabonem in Getis erant, in quibus etiam Petrodana sed à fluuiolo lōgè. Quibus ad meridiem Anarti, Teurusci: & Cœstoboci loca habuerūt. Istis erāt prope Tybiscum Vlpianum oppidū quod

nunc Czanadre dicitur: inde Napuca, & Patruissa, & Salinæ Catarabonsi apposita. Post orientem uersus Prætoria Augusta Romana colonia. & Sandana, & ad Alutatum amnem Vtidana oppidum. Ad illorum meridiem Prædasensij, & Rhathacensij, ac Coricensij: sub quibus Brephi, & Buredacensij, & Cotensij terram incolunt apud quos oppida sunt, Singidana in medijs campis sita: & Apulum, & Ziridana, & Marcodana, & Zermizirga in margine Catarabōis fluuij. Inde Comidana, Rhamidana, Pirum, Zusidana, & Paloda, quæ duo ultima propè Alutatum iacent. Similiter post illos neque à Danubio procul Albocensij, & Potulatensij: & Sensij: Isti oppida habent apud Tybiscum, Zurobara, nunc Temesar, & ad Citarabonem Argidana, & Tiriscum. Et in eius orientali ripa Zarmizegethusa regia tum urbs. Inde Aquæ, Tiasum, & iuxta Alutatum Netindana. Qui uerò maximè australes sunt atque in Danubij usque ripam Saldensij, & Ciaginsi, & Piephigi dicūtur in quibus Zeugma oppidum, & aliud Tybiscum apud amnem sui nominis, & Dierna quod nunc illi Cheium uocant, & Acmonia nunc Senerim: & Druphegis Nicopolizemodo. Item Phrateria ad ostium Catarabonis in Danubium, quod Iurgauo à barbaris dicitur. Sunt & Arcina, Pinu nunc Phistona, Amutrium, Sornū, & alia quæ uetustioribus comparari alienum à uero fortasse erūt: ut Clusemborch, Molemborch, & Nouaci uersus Danubium, & Brasouia, & Sebinum urbs munita admodum quæ inter Tybiscum & Catarabonem sunt: circa quod fluuium Tomborch, Grosseschient, Vnzeborg, Pros, & Hermethach: Inter quod & Alutatum, Rhotentorin: sub quo Birbone, & iuxta illud Colmet. Item Dcua, Giorgim, Bestirize: et reliqua. Vltra uerò Alutatum amnem usque ad Milcononem amnem (ut diximus) magna Valaccia est, fluit enim Alutatus à septētrionali parte in meridiem ubi Istrum ingreditur, unde Ister à meridie septentrionē uersus inclinatus contra fluit, quoad se in orientem retortus in Ponticū mare fertur, cui conuersioni amnis Serasus ab occasu ueniens iungitur, ad Alutati confluenta oppidum est Calafactum nomine.

Mysiæ superioris situs.

MYsiæ duæ sunt superior & inferior, quę maior & minor Scythia per Gothorum tempora appellabātur: sub Dacia ad austrū constitutę: quas Ciabrus amnis separat qui nunc Morana dicitur, à meridie fluens ex monte Orbalo, in Danubium cadit. Labitur enim Danubius inter Daciam & utramque Mysiam. Superior itaque Mysia ea est quæ nunc uulgo Seruia appellatur, uerum in hac regiuncula inter Chesaum & Moranā amnes Angrum, Moschium olim quos Herodotus nominat, iacet quam Rassiam pro Dacia corrupto uocabulo barbari uocāt: ex quo quidā in cōmune, Seruiam Rassiam nominat. Nam legimus apud

Eutropium

Eutropium, & Vopiscum historiarum scriptores, Aurelianus Imperator prouinciam Daciam quam Traianus ultra Danubium fecerat, intromisit, uastata omni Illyrico & Mysia, desperans eam posse retineri, abductisque Romanis ex urbib. & agris Daciæ, in media Mysia collocauit, appellauitque eam Daciã, & est in dextra Danubij, in mare prætereuntis, circuitu decies centena millia pass. complens: Sextus Ruffus, duas inquit, Dacias in regionib. Mysiæ ac Dardaniæ factas esse. Habet prouincia ad septentrionem Danubium, ad orientem Ciabrum fluuium: ad meridiem montẽ Orbalum: ad occasum Saum pro parte, Dalmatiamque & Boznam penes Drinam Taramque amnes. Terra planitie tum ingenti, tum fructifera insignis, quæ multis irrigatur fluminib. per medios campos elapsi in Istrum exeunt. Versus autem Istri ripam, mõtuosa aliquantum est regio: Partem eius iuxta Dalmatas Triconisij populi incolunt: prope Ciabrum Mysij: quæ uerò interiacent Picensij: & apud Macedonas interlabente Axio Dardani, per quos Dardanus trãsit fluuius ex Rhodope monte, in quibus Galabrij erant, Dardanorũ uerò nationem agrestem prorsus esse Strabo scribit, adeò ut sub fimo speluncas defossas incolant degantque, studio tamẽ capti musicæ, tibias & fides usurpant: Homines ut ait Solinus, ex Troiana prosapia in mores barbarorum efferati. Appianus nomen à Dardano Illyrij F. Polyphemi & Galateæ nepote in his locis ẽ Sicilia nauigante sumpsisse ait, qui modo Morlachi appellantur. Legimus Mysios in tantum bellicosos semper fuisse, ut ipsum Martem, non apud Dacos (ut ipsi aiũt) sed apud se natũ esse dicant: quod Florus meminit: qui quamferi, quamque truces extiterint, à Pisone perdomiti in ipsa captiuitate rabiem ostendere, quippe quum cathenas morsibus tentarent, feritatem suam ipsi puniebant. Apud has gentes Aristoteles nasci ursos albos inquit, nec eiusmodi quales in cæteris reperiuntur locis, nam quoties eos uenatores insectantur, ad canes cõuersos, in eorum faciem adeò fœtidum, & olentem spiritũ euomere, ut eo fœtore correpti canes, admodũ putrescãt. Ciuitates in Mysia sunt in quib. Taurinum & muris & situ ualidissimum est, Sao amni appositum, ubi ipse in Danubium influit, arcem in tumulo habens, quod oppidum barbari alij Nandoralba, alij Bellogradũ uocant, Ptolemæus Pannoniæ inferiori illud ascripsit modo in Seruia habetur: deinde Singidunũ Simedro nunc Danubio appositum, oppidum forma triangulari, quorũ laterum, unum Danubius, reliqua duo amnis Angrus, id est, Chesaua ad angulũ meridionalẽ oppidi scissus abluit, non longè in mediterraneo exortus. Tricornium postea, illi Golumbatiũ uocant ad ipsum Danubium inter ostia Moranæ & iuxta ingressum amnis Moschij in Danubium, ad auroram Viminatium olim, nunc Vidino. Et inde secundum Danubij ripam, Tanatis hodie Terriana, Etea modo Rocana, & Dorticum Samandria oppida sunt. Mox Rhatiaria Mysorũ cognomine, quæ modo urbs

Nicopolis dicitur sine mœnijs arcē in tumulo habēs in qua multæ antiquitatis uestigia apparēt: è cuius cōspectu ad alterā ripam in maiori Valiocia est Turris à Tirco possessa. Procul aūt à Danubio: Orrea, Tinacum, Veridenis & Vdanis sunt. In Dardanis uerò Arribantium: & Nessum quod Tesion breuis amnis præterlabitur. Deinde Vlpianū ciuitas uetus & ampla. Item Scapi quod nunc Scopiā uocant: arcem in saxo habēs, reliquum in plano mœnib. carens, quod amnis Vardara modo ab arce segregat, prælerlabitur enim saxi radicem, iuxta quod Auri & Argenti indagines uberrimæ sunt. Scaptin græcè latinè fodere dicitur, unde nomen oppido inditum. Inde sub Taurino, ad meridiem castellum Xerno: & aliud Ostrouiza barbaræ appellationis, in præruptis ambo petris.

Mysiæ inferioris situs.

MYsia inferior Scythia minor quādoq; appellata ea est quæ à iuniorib. Bulgaria nunc dicit. Hæc à septentrione Dacia iuxta Danubiū: ab occasu Mysia altera in Ciabro fluuio: à meridie Thracia iuxta Æmū montem: ab oriente Ponto Euxino usq; ad Istri ostia terminat: olim uerò ultra Istrū ad usq; Borysthenē, quæ modo pars in Tartaria cōputatur. Regio non ut altera plana, sed maiori ex parte montib. aspera, præsertim quæ ad mare uergit. Huius occidentalia eiectis Scordiscis à sinistro Dardanorum latere Triballi tenuerunt. Sic denominati (Appiano teste) quia originem à Triballo Pœni F. Autarij nepote ducere aiūt. In qua gente aliquos esse Plinius memorat qui uisu effascinent interimātq; quos diutius intueantur, iratis præcipuè oculis, quod eorū malū facilius sentire puberes: Et eos ipsos (ut est apud Geliū) mares ac fœminas q̄ uisu tā nocenti sunt, pupillas in singulis oculis binas habere. Post aūt Triballos sub ostio Peuca Troglodytæ sunt, uti Ptolemæo placet: Strabo in altera Mysia eos posuit, ut ibi notauimus. Inde Peucini q̄ insulā Peucē aquis Istri cicūfluā inhabitant, siquidē Bastarnę, eā quū occupassent, Peucini sunt appellati. Quā meminit Luc. nec nō Val. Flac. à nympha nomē accepisse dicēs, ut:

Insula Sarmaticæ Peucæ stat nomine nymphæ
Toruus ubi & ripa semper metuendus utraq;
In freta per sæuos Ister descendit alumnos.

Post aūt Peucinos, Crobyzi apud Pontū habitabāt. Supra quos Tēsij ac Bulensij loca tenebant, à quibus Bulgarorū emanasse nomē fama est. Quę uerò inter Crobyzos, & Tensios, ac Bulensios iacēt, à Dimensijs, Piarensijsq; incolunt. In litoralib. huius regionis, Ister alienis aquis uberrimus iā factus 7. ostijs in mare effluit 100. ferè mil. pass. interius diuisus: septētrionalius Ister dicitur (in eo enim nomen cōtinantur fluminis) in quo insula quædā, meridionalius Hierostomū, id est, Sacrū ostium reliquis amplius, insulā Peucē amplectens q̄ nauigationē sursum à mari 15. mil. pass. habet: inter ipsam Darius Pontem cōstruxit. Pizinā modo à barbaris uocitatā,

Iuxta

Iuxta quã in altera ripa Briligũ posterioris appellationis castellũ est: quæ duo ostia, supra 150. mil. pass. inter se distant Strabo 300. stadia facit. In quorũ medio spatio supra Sacrũ, Thiagola palus est (ante enim quàm mare fluuius intret, stagnat, locumq́ paludosum reddit) quo nomine ostiũ uocatur. dein Boreũ: Inariatiumq́ hæc tria minus ampla minusq́ profunda existũt: Reliqua ut Pseudostomũ: & Calostomum, id est, bonũ ostium, & illud falsum, nauigabilia sunt: inter quæ ostia exiguę quædam extant insulæ: Item in mare exaggerato fundo amniũ impetu, dici unius nauigatione à litore, harenarũ sub aquis latentes cumuli sunt, quos nautę pectora, quidam scana uocant, in quæ delata per noctem nauigia periculũ sæpe faciũt. Vbi insula Leuca quæ à quibusdam Cacearia & à quibusdam Græciaria, nunc Fidonixi uocatur, circiter septuaginta mil. pass. in pelago: sed neque Borysthenis ostio obiecta, ut quidã, uerũ Istro potius, Achillis tumulo clara, ut antiquitas tradit, ædeq́ illi sacrata ubi candidæ aues uersantur alcionibus similes, Plinius perdices: quod etiã Dionysius Alexãdrinus scribit. Rursus in continente sub ostio Sacro ad meridiẽ statim pro montoriũ est Pterum nomine, quidã Arietis caput uocant. Inde procul inter pulcherrimas huius oræ urbes Istropolis, siue Istros, oppidulũ prius à Mylesijs ædificatũ, dein ciuitas potentiss. effecta est, quæ nũc Grossca appellaṫ. Supra quam lacus 63. mil. pass. ambitu quem Lymirim uocãt, qui ex Palude orta ab alueo Peucis gigniṫ, ostium in mare habens portũ faciens: Item alter paulo ab eo distans, qui ore caret. Inde Thomi oppidũ, nunc Constantia, cũ fluuio, qui tum Absyrtus nominabaṫ: à quibusdã Tomyris à Massagetarum regina, quæ oppidũ interempto Cyro ædificauit, suoq́ de nomine appellauit: Aliter Ouidius, qui à fratre Medeæ, & ab eadẽ in eodẽ loco necato, nomẽ ait accepisse, nam incisio siue sectio latine Thomi interpretatur: eamq́ lacerationẽ penes absyrtum fluuiũ fuisse tradit, ex quo cognomen puerũ suscepisse, quum Ægialeus antea uocaretur. Mox urbs Callatis siue Callapis est, Heracliensiũ colonia, quæ antea Cerbatis uocabatur, nunc Pandalla. Inde est Dionysiopolis Græcorũ urbs celebris in insidijs ut ait Strabo posita, Crunon prius dicta, portũ eius nominis habens Chaliacra nũc à barbaris, quã Ziras amnis abluit: Neq; longẽ inde portus est Caria nomine. Postea Tyristre promontoriũ, hic Heracleam & Byzonẽ oppida motu terræ concidisse ferunt: Plinius Byzonem Hyatu terræ raptam: Strabo maxima ex parte sui terrę motib. absorpta. Dein Apollonia fuit, & Curulli oppidũ, & Odessus Mylesiorũ colonia, Odessitana p Gothorũ tẽpora appellatata, nunc aũt Varna, cuius latus Odessus amnis ex Æmo fluens abluit. Inde ab eodem mõte Panysus amnis Laniza modo ab incolis: in cuius ostio ad mare Naulochus Mesambrianorum castellũ fuit ubi nũc Cossacho castellũ est ac statim Æmi montis extrema in qua Emona nostri tẽporis oppidulũ sedet. Hic 18. mil. pass. in magno sinu Mesam

bria illud adhuc nomen retinens in peninſula ſita Megarenſium colonia, Menæmbria antea dicta, id eſt Menæ ciuitas, eius eñ fundator Menas appellabatur, Bria ſermone Thracio ciuitas nominatur, Strabo. Huius itaq; partis mediterranea penes Danubium hæc fuerunt oppida, Rhogianum Roſi nũc in paruo tumulo paludibus circundatũ, Oeſcus ciuitas Tribal-lorũ Egiros ante cõditoris nomine appellata, ut Ouidius ſcribit, in arduo monte ſita, Blida nũc. Mox Diacum, Nouale, Trimanium, Tyriſtopolis. Deinde Martianopolis à ſorore Traiani principis ſita cognominata quam Potamus amnis interfluit. Item Duroſthorus urbs, & Promariſca, & Sucidana, & Axium ciuitas à qua Danubius in ſeptentrionẽ ſe flectens, qua flexione ad uſq; Nouiodunum, id eſt, nouum oppidum peruenit, ubi ſciſſus diuertitur, ac in Pontum it. Et poſt Axiũ: Carſum ſequitur: mox Triſmiris nunc Trachani, quo in loco Iſter magnã circuit inſulam quæ Sirmia appellatur. Hinc in conſpectu inſulæ Diogetia eſt oppidum modo Drimago. Poſtea Diuonum. Nucraunũ modo Croſona in monte ſita. Siticeſca Tulza, modo in colle poſita, quæ omnia ut diximus in ripa fluminis ſita ſunt: Ab eo autem procul nõ niſi Dauſdanatum, & Tibiſca in ſaxo quæ nũc Sophia dicitur. Pars autem minoris Valacciæ ſeu Moldaniæ quæ ad ſeptentrionem Iſtri iacent, hoc modo ſe habet. Iuxta mare in oſtio fluminis, Arpiſpolis olim, id eſt, Arpiorum ciuitas, in Arpijs enim populis eſt, oppidum nunc Lycoſtomum ab oſtij ipſius uocabulo, quod os lupi modo dicunt, quod oppidum in hac parte quemadmodum priſcis temporibus ita & noſtris nitet. Supra quod in oſtio Tyræ Neoptolęmi Turris extitit: & Hermonactis uicus ingens, ubi nunc Moncaſtrum quod in ea parte ſitum eſt qua ipſe Tyras nauigabilis in paludẽ modo Vidonis appellatam intrat: à duobus laterib. eius mœnia abluẽs, inde breuiſſimo tractu in mare duobus oſtijs uadit. Qui ab Aquilonari parte in Neruijs ex ingenti palude emanans leni curſu Sarmaticam terram à Neruia ſeparans huc effluit. Litus uerò hoc & interiorem uſq; ad Ieraſſum amnem Arpij populi habitãt: ſub quibus Tyragontæ ſeu Tyragetæ, à Tyra fluuio nomẽ deducentes: & ſupra Peucinos Brittolagę. In Tyragontis q insulã fluminis ſpatioſam incolũt Tyraſpolis ciuitas ingens, Diomedis equorũ fabulis dira, quã Tyras fluuius præterit, eiq; nomen relinquẽs, colonia quandoq; Phœnicũ, ut Amianus inquit, ubi nunc Zotheza uca eſt. Item ad eundem fluuiũ in dextra ripa ſecundo amnis curſu Nemetũ ſub quo in utraq; ripa 15. mil. paſſ. à mari, ciuitates Niconiũ ſiue Nicõia, in leua Nomanoſter modo: in dextra Ophiuſſa à gręcis latinè Serpẽtaria quã Val. Flac. meminit, dicẽs:

> Linquitur abruptis pelago Tyras: linquitur & mons
> Ambenus: & gelidis pollens Ophiuſſa uenenis.

Penes aũt Ieraſſum fluuiũ oppida ſunt: Zargidaria Tarmiſidaua: & quo Iſtro coniungitur Piroboridana nunc Brailauo. Vltra uerò Tyram amnẽ

uſq; ad

usq; ad Borysthenis ostium Terturia dicitur: in qua Phista ciuitas fuit nunc Chozabet in sinu quodam supra quem duo salsi iucumbunt lacus: postea Axiaces amnis alio nomine Danastius per amplissimos campos defluēs Pontum subit.

Thraciæ regionis situs.

THracia (ut plerique authores tradunt) amplifs. olim regio fuit, longè ac latè patēs: cui ab oriēte Pontus Euxinus, ac Propontis: à meridie Ægeū mare, à septētrione Ister, ab occasu Macedonia, Pānoniaq; occurebāt: cuius rei inter alios Thucydides Pliniusq; testes sunt, nec nō Strabo ipse, q Æmū iuga mediā diuidere inquit, Dardanos, Triballos, atq; Mysios eandem incolere. Quamuis Herodotus, & quidā alij hos populos in partē Scythię collocēt. Deinde uerò alijs inclusa est finib. siquidē ad septentrionē Æmo monte: Ad occasum atq; austrū Macedonia per Pāgeū montē: ac deinceps per maritimā oram Ægei pelagi, & partē Melani sinus, & Isthmo Chersonesi: Ad orientē Propontide, et ore Pōti qui Thracius, siue Mysius bosphorus nominabat, ac inde Ponti litore usq; ad inferioris Mysiæ limitem Quæ prouincia posteriori tempore Gręcia à iunioribus est appellata: Modo, hoc est, paucis supra annis Turchia dicta, quū ab ijs gentibus teneatur. Ante autem Thracium nomē, Arsa ab Arso rege uocitata qui Thracis, Ædonisq; pater fuit, cui quum alter filiorū post mortem in regnū succederet, ab eius nomine Thracia nūcupata est: Alter uerò quū nonnullis gentibus ibidē imperasset, Ædoniæ illæ & earū terra Ædonia denominatæ ab eo sunt. Etiam Æmonia quandoq; ab Æmo monte: & quandoq; Bistonia à lacu in ea famosifs. unde Ouidius.

Et tuta à bello Bistonis ora fuit. Loquens de Thracia. Et in alio loco.
Est ubi Troia fuit Phrygiæ contraria tellus.

Bistonijs habitata uiris. Item Solinus, & alij. Lactantius autem grāmaticus, & stagnū & prouinciā à Bistone rege cognominatā. Sithonia quoq; à Sithone in ea monte: unde Strabo, Thraces Sithines uocabātur. Verum quidam nō à Thrace Thracia nomen sed à feritate siue temeritate (ut græce sonat) assumpsisse uolunt, quum ferocifs. homines nutriat: neq; ipsa minus aspera sit, uel frequentibus ac præruptis montib. manantibusq; ac stagnantib. multis in locis aquis, uel altifs. per omnem hyemem gelu cenoq; ex quo non ab omni parte sit peruia, idq; Homero attestantes.

At præceps Iuno celebrem linquebat Olympum
Pieriam accedens: dehinc Emathiamq; beatam
Fertur: & ad Thracas equites, rupesq; niuales.

Quam regionem quum describeret Mella, Nec cœlo læta inquit, nec solo (nisi qua mari propior est) infœcunda frigida, eorū quæ feruntur maligne admodum patiens: raro usquā promiferā arborem: uitē frequentius tollerat, sed nec eius quidem fructus maturat ac mittigat, nisi ubi frigora

obiectu frondiũ cultores arcuerẽ, uiros benignius alit, nõ ad speciẽ tamẽ, nam & illis asper atq; indecẽs corporũ habitus est, cæterum ad ferociã & numerũ ut multi immitesq; sunt, maximẽ ferax: & qui crudelitatis suę consciĳ Martem deum sicut, & nationes quædam aliæ feræ in sua terra natum prædicant. bello & raptu uiuere pulchrum esse, agricolationẽ in contemptu habere. Quos poeta equarũ mulsores & lactiphagos dicit: De quorũ moribus atque à cæteris barbaris alienis s. Herodotus in histori ĳs abundẽ pertractat. Igitur maritima Thraciæ quę iuxta Ægeum pelagus sunt, hoc modo se habent. Nauigantib. aurorã uersus Nessi uel Nesti fluuĳ ostium primò occurrit, qui modo Mestus dicitur, è Combro siue Scomio monte erumpens radices Pangæi montis circumfluit, & inde mare petit. est Cõbrus mons incultus sanè ac Rhodope uicinus. Huic litori insula obĳcitur Thasos nomine, siue Thalasia, Æria prius dicta 40. mil. pass. circuitu, quę adhuc Thasus appellatur, nemorosa atq; fertilis, in qua ciuitas sui nominis in plano sita iuxta magnũ sinum ad septentrionem. Eam urbem Parĳ ædificauerũt teste Plinio: Herodotus à Tyrĳs Phœnicib. ait conditam & Thasophœniciã cognominatã: quin etiã Thasum profectus sum inquit, ubi inueni templũ à Phœnicibus conditum qui ad inuestigandã Europã nauigãtes Thasum condiderunt: Habet præterea insula ad meridiẽ castella duo in montib. sita, qua parte insula tota mõtuosa est: cui olim magnus prouentus à cõtinente ex metallis erat, ex fossica metallorum aureorũ materia, quod Thucydides narrat: cęterũ uinum in ea optimũ nasci, atq; inter transmarinorũ in summa gloria fuit. Duo genera erãt diuersos effectus habentia, unum quo somnus concilietur, alterũ uerò quo fugaret. Etiã uitis est Theriacã uocant, cuius & uinum & uua contra serpentiũ ictus medet. Post Nessum fluuiũ in continenti ac in sinu q̃ infertur Abdera ciuitas fuit, quæ uetustate collapsa à Clazomenĳs ex Asia uenientib. in augustiorẽ faciem restituta, & à conditorũ nomine Clazomene uocitata intericctis deinde temporib. Maxmianopolis dicta est, Asperosa modo cũ amne: Hãc ut Solinus refert, Abdera Diomedis soror condidit & à suo nomine uocauit: cuius aliquando incolę ut Trogus perhibet propter ranarũ muriumq; multitudinem, relicto patrio solo, sedes quærere coacti sunt: nam ut scribit Theophrastus, ibi frequenti mutatione alueí Nessi fluminis, undique intra triennium syluarum opacitas prouenit, in quibus bestiolæ facile nutriuntur. A qua etiam non longè in mediterraneis Bistonis stagnũ est, cui eiusdem nominis oppidum ingẽs appositum fuit: In stagnum duo flumina Strauum, & Compsantũ cadere Herodotus scribit: Ouidius, liquidis s. Diraspem, & Tacitus, Melanthum dicunt, neq; quo stagnum exoneretur mentionem faciunt à quo lacu nonnulla oppida demersa uidentur. Inter illud & mare campus est qui Prienaticus dicitur. Post autem Abderã urbs fuit Apollonia. Item Maronia Orthagoræa prius dicta, nunc Marogna

corrupto

corrupto uocabulo, quam Lysus amnis interfluit: Osiris enim per Hellespontum in Europã transiens (ut in antiquitatib. Diodorus) Licurgum regẽ hoc loco peremit illiq; regioni Maronẽ, qui cum eo ex Ægypto uineas plantãdi expertus, uenerat iam senẽ præfecit, unde Maroneũ uinũ eximię claritatis, qui condidit ciuitatẽ quam ab se unà cum circumadiacẽte regione Maroneam nominauit, quæ & Briantica quandoq; dicta est. Per huius regionem Stenos fluuius currit: ad quem Tyridam opidum fuisse equorũ Diomedis stabulo inclytum quod cessit æuo, solumq; turris uestigiũ durare, fabulæ signũ. Hinc Ciconum litus ubi Ismarus ciuitas in radice montis eodem nomine, quæ iuxta lacum interijt, amnem habens in quo lignũ deiectum lapidescit, quare Ouidius:

Flumen habet Cicones quod potum saxea reddit
Viscera: quod tactis inducit marmora rebus.

Ismarus mons asperrimus est, uitibus tamen nõnullis locis cõsitus in quo Orpheus canere solitus, qui in Ampelon nomẽ mutatus hoc scilicet euentu: Bacchus dicitur Ampelon puerũ satyris & nymphę natum in eo monte uersantem adamasse, cuius gratia uitem ibi plantasse, ex qua quum uuã uellet decerpere decidit, cui monti nomen ob illius memoriam imposuisse, tulisseq; in astra corpus. Post autem Ismarum Hebrus fluuius Mariza nunc in mare uadit, is Othrysarum solum findit quæ numerosa gens erat, tangitq; gentes Ciconas, à quibus Orphei caput in eum proiectum fuit, dicente Virgilio:

Tum quoq; marmorea caput à ceruice reuulsum
Gurgite quum medio portans Oeagrus Hebrus.

Quem amnẽ Othrysiæ niues complere dicũtur: & qui Hyberno tempore congelat, fontes in Cõbro Othrysarũ monte habẽs, in quẽ Oeagrus fluuius, alio nomine Agrianes, influit priusquã Hebro misceatur, Contadestũ amnẽ. Tearũ secũ ferentẽ, recipiens, inuadit, unde quidã Hebrũ ex Oeagro nasci opinant, augetur eñi ab eo uehemẽter: est Tearus, ut apud Herodotũ legimus, omniũ illius regiõis amniũ optimus, quũ ad alios morbos tum ad scabiẽ curandã uel hominũ uel equorũ: eius fõtes duo de 40. sunt, ex eadẽ petra manãtes, partim frigidi, partim calidi. Ad cuius caput quũ peruenisset Darius castraq; posuisset, dulciss. & limpidiss. Oblectatus aqua, triduo ibi statiua habuit, colũnamq; in eo loco grecis literis inscriptã erexit, latinè ita dicentib. O Teari fluuij fons quũ omniũ fluuiorũ optimã & pulcherr. proferas aquã, & ad te Darius Hystaspis F. Persarum. & Mesopotamiæ rex omniũ hominum optimus & Pulcherr. ad Scythas proficiscens peruenerit, hæc quoq; tibi scripta apposuit, cunctæq; continentis rex. Similiter Arisbus flumen post Oeagrum in Hebrum influit. Trans igitur Hebrum Doriscus oppidum fuit, cui Samothracia insula ferè opponitur Nomen à mari trahens, cui propinquum erat, appellatur enim

mare

mare illud Doriscum à Dori nympha. Iuxta oppidum herbidus campus est, & planities immensa eodem nomine, per quam Hebrus amnis defluit. In hoc campo Darium struxisse arcem fertur, uel murum, cui Persarum præsidium imposuit, iam inde quum Scythis inferret bellum. Post quem Xerxem eius F. exercitum in Græciam ducentem, reductus in portum urbis, nauibus copias suas in eodem cāpo, quia inuento spatio numerare nō poterat, mensum ferūt: quare Plinius: locus Doriscus decies 100. mil. hominū capax, ita Xerxes ibi dinumerauit exercitū: Fuit quoq; in Dorisco litore Sala urbs & Zona, cuius ultimum promontorium Serrium uocabāt. Est Serrius mons è mediterraneis locis huc in mare procumbēs, quas urbes Philippus Amintæ F. quum bellum in ea regione intulisset à solo euertit. Post autem ad orientem Ænos ciuitas in reducto sinu posita est, quæ sic adhuc nominatur, eximia olim cum Polydori sepulchro, ab Ænea pro fugo condita, ut ipse apud Virgilium loquitur, quæ quandoq; Strabone teste Polyobria nominata à Polyo ædificatore: Quæ regnante in Macedonia Cassandro, quū Thessalonica urbs conderetur euersa est, prius tamen à Philippo mœnibus spoliata. Quam loci deinde oportunitate considerata instaurauit: huic litori Samothracia obiacet insula nō magna, hodie Samandrachi à iunioribus dicitur, circiter decem mil. pass. à cōtinente, Melamphilus ante dicta postea Anthemis: dein Parthenia à Parthenio fluuio q̄ mutato uocabulo Imbrasus nominatus fuit: & ut Callimachus ait priori nomine Dardania est dicta. Attollit in ea mōs Saoce 10. mil. pass. altitudinis Hebrū respiciens, nam & insula nomē ab altitudine ducit. Samos enim summitas & altitudo uocatur. Ex eo namq; loco ut scribit Strabo, tota prospectui patebat Ida, & Priami ciuitas, & Achæorum naues cernebātur. Sunt qui à Saijs priscis Thraciæ cultoribus qui & continentem finitimam habitabāt, Samum appellatam esse dicant: seu illi sint qui Sapæi aut Sinti uocabantur: unde Virgilius:

Threiciamq; Samon, quæ nunc Samothracia fertur.

Dionysius uerò Halicar. alter scribit: Samothraciæ dicens nomen impositum ex homine & loco, nam locus quidē Thracia conditor autem Samo Mercurij F. & nymphę Callenidos. A quibus omnib. Diodorus dissētit, ait enim Myrin Amazona quū tempestate coorta diu agittata fuisset uotumq; matri deorum pro salute fecisset, ad insulam tum solitariā peruenit ubi iuxta quoddā somniū, ei deæ insulā sacrauit, nominauitq; eam Samothracē quod à Græcis sacra insula interpretat. Portuosiss. omnium, cuius oppidū est in altiss. monte situm ad septentrionē: melle abundans: nec minus damis: in hac Perseus Macedoniæ rex ab Æmilio paulo capitur. Relicta autem in continēte Æno: Melanē, id est, nigrū sinū Chersonesus ad occidentē claudit, à flumineq; qd in se recipit uocitat9. Huc eīn Melas à mōtib. septentrionē uersus dilabēs cadit. Hoc loco omissa Chersoneso, in reliqua

Ponti

Pōti Euxini ora descēdamus. Sub Mysia itaq; quę Thraciæ pertinet, hæc sequunt. Primum amnis est quē Schaphida accolę modo uocāt. Dein Anchialus ciuitas olim magna in intima sinus ad æmi radices à Sardanapalo Parthorū rege posita, Messa ante. Mox Apollonia Anthiū prius appellata Mylesiorū colonia, cuius maior muri portio in insula quadā exili cōdita erat, à Lucullo solo complanatā, ubi castellū Heraclienses condiderūt, nunc Sixopolis dicitur. Eam Sardanapalum Parthorum regem à fundamentis ædificasse fertur, à qua duodecim mil. pass. aquæ calidæ sunt ad sanitatē morborū penè omniū efficacissime. Hoc quod diximus litus, Thyniacum tum dicebatur, & in eo gēs Thyniaca, à qua Strabone teste Bithyni qui è regione in Asia sunt prouenere: nunc autem & litus & intus longè regio Sagora nuncupatur, aprica & frugifera affatim: ubi mellis, & ceræ magna copia. Postea promōtorium est Cetirizis nomine, locus munimine ualidus, quo aliquando Lysimacus opum suarum thesauro, & ærario usus est. Mox Tonzum oppidū fuit parum à mari distās. Deinde Peronticum in petra situ. Et promontoriū Thyniæ iuxta cuius radices urbs Andriaca, nūc Gatopolis: Quo in loco Salmidessum litus desertū, petrosum, importuosumq; totum ad aquilonē uentum latè patēs naufragijs celebre, iacet. Mos erat incolis, circa ea loca ueluti in insidijs positos insidere, ut si quos aut naufragos, aut cursu excussos nacti mercatores fuissent, ilico diriperent, captiuosq; abducerent: In quo & promontoriū est Syriphion in mari lōgè procūbens, à Sithone mōte euulsum, è quo canentē Orpheum, sequuta narrātur nemora (licet Herodotus in Macedoniam illud ponat): nam in Sithonibus natum uatem perhibent, ibiq; Sithones habitant, quibus mons imminet altiss. niuosusq; à quo nomē sortiti sunt, quamuis poëtæ, ut ante diximus, Thraces omnes eodem nomine appellent. Inde stagnum est Deuelconium, quod postea Deulcum dictū est, in mare tenui ore exiens in cuius margine Deuelcus colonia cum fluuio, Stagnara modo dicta. Mox Philia promontorium ad meridiem flumen habens in mare. & Phinopolis Bithyniorum colonia oppidum quondā Araxteri regis, nūc Philca locus. Sed quia in hoc litore Euxinum mare (cuius ante sæpe meminimus) ex parte Europæ terminat, illud subinde scribere, haud ab re erit, quod ueteres propriè (ut quidam) per excellentiam Pontum appellauere: quidā à Ponto regiūcula iuxta illud in Cappadocia siue à Ponto parte, altera Bithynię. Per superiora tempora, Iasonis maximè ætate, oceanus arbitratus, neq; aliter, qui eò usq; nauigabant, ac si exteriora agredi maria credebantur, cuius rei Diodorus testis est. qui in oceanum Danubius ac Rhenus uadunt, inquit: Axenon tunc id est, hospitale appellatum, illius enim circum ripas barbari crudelitate insignes habitantes, aduenas isthuc adnauigantes, uel tempestate actos, immolari atq; eorum carnib. uesci consueti, erāt, & pro pateris caluarias usurpantes. Sed post cōmertio aliarū gentiū

Græcorum

Græcorum præsertim (Iones namque urbes in ora ædificauerunt) mollitis aliquantum moribus Euxinum, id est, bonum hospitem uocari cœptum. Vastum sane mare, atque portubus carens, longe refugientes (ut inquit Plinius) terras occupat, magnoque litorum flexu retro curuatum in cornua ab iis utrinque porrigitur, ut sit plane arcus Scythici forma: unde Manlius:

Euxinus Scythicos pontus sinuatus in arcus.

Colligens in circuitu haud minus uicies quinquies centena millia pass. decies in longitudine, quæ ab oriente in occidentem diffunditur. Atrox (ut Mella) nebulosus, non molli, neque harenoso circumdatus litore, uicinus aquilonibus & quia non profundus est fluctuosus atque feruens: ex quo illud:

Mæotisque lacus: Euxinique aspera ponti æquora.

Licet Oppianus contra sentiat: Nigrumque dici ob profunditatem: quod Græci nautæ adhuc obseruant, nam mare Murum illud uocant, id est, Nigrum, latini uero Maius: cuius aquæ semper extra in Propontidem meant, introrsus in Pontum nunquam refluo mari, ex quo quidam, hinc maris fluxus non à Gaditano freto existimauere. Lucanus utrinque ubi ait:

Quaque fretum torrens Mœotidas egerit undas
Pontus: & Herculeis aufertur gloria metis,
Oceanumque negat solas admittere Gades.

Quod e fluore multorum fluuiorum eum ingredientium uenit ex quo foras effluere opus est, nam & superficiem dulcem habet, introrsum uero salsas, à Gaditano immissas ostio. Strabo existimari dicit, Euxinum ad Byzantium os nequaquam antea exitum habuisse, quam flumina in ipsum irrumpentia uiolenter aperuisset, dehinc aquas in Propontidem & Hellespontum excidisse quod quum amnibus impleretur transitum in oceanũ effregisse atque inde, ut Erathostenis opinio est, in mare nostrum ad columnas usque effluxisse. In Ponto magnã copiam esse piscium atque omnigenũ, quos præcipua celeritate adolescere dicunt, causa multitudo amnium dulces inferentium aquas. In Ponto uoraces beluas nunquam uisas esse, præter innoxos Delphines & ex iis paucos dicit Plinius. Hactenus de mari Pontico. Sequitur promontorium quod quinque tantum stadiis angustum efficit fretum, quod Bosphorum Thracium ab Ione Inachi filia nuncupatum est, ex eo namque ut fabulantur Io in bouem conuersa ad mare Ionium permeauit, anxiũ adeo mare, ut ait Plinius, quod cantus alitum, canumque latratus inuicem audiuntur, uocis & humanæ cõmertia inter duos orbes manente colloquio, nisi quum id ipsum auferunt uenti: Contra quod in Ponto insulæ duæ fuere perexiguæ Cyanæ quas Symplegadas petras uocauere nonnulli, quæ per Byzantiaci oris angustias asperum nauigãtibus fecere transitum, non enim amplius duorum mil. & quingent. pass. freto

disiunctæ,

disiunctæ, altera in Europam, altera in Asiam uergēs. Quæ ideo errabiles dictæ, quoniam paruo discretæ sunt spatio. Ex aduerso enim intrantibus geminæ cernebantur, paulumq; deflexa acie coëuntium speciem præbebant: quas notat Iuuenalis, similiter & Ouidius dicens:

— Timuit concursibus Argo
Vndarum sparsas Symplegadas Elisiarum
Quæ nunc immotæ perstant uentisq; resistunt.

Quas etiam Ptolemæus ponit, assignatq; locum: sed earum hodie nullam ibi apparere confessum est: Post autem promontorium memoratū, sinus panditur ad nouē mil. pass. introrsus, cornu ceruino ut inquit Strabo persquam similis, nam in plures sinus perinde ac ramos quosdā scinditur. In quos irruentes Pelamydes (ita enim hoc genus piscium uocant, cum à Luto (ut ait Plinius) limosum adhuc est: nam cum annum excesserit. Thynnos, siue Thunnos: ut alijs placet appellitant) magno perfacilē captantur numero, ob multitudinem, & impellentis fluxus impetum, ita ut propter sinus angustissimos, uel manibus compræhendantur. Earum generatio in Mæoticis fit paludibus, quo gregatim uerno tempore è mare properāt parientes, nam alibi non fœtificant, unde autumnali tempore postquam præcipua celeritate adoleuerūt paulatim, facto agmine, per os ipsum erūpunt, ac iuxta litus Asiaticum: usq; Trapezuntem, & Pharnatiam excurrunt: in qua migratione, nonnulla eorū existit uenatio sed non admodum copiosa. Postquam uerò Cyaneas transierint insulas, quas Symplegadas uocatas supra diximus, ubi ex ripa Chalcedonica albicās illis occurrit petra miri candoris (ut ait Plinius) cuius fulgore terrori concussi in ulteriorem ripam conuertuntur, ibi tum præcipiti aquarum cursu correpti & innata locorum aptitudine ad Byzantinū cornu deflexi, copiosum Byzantinis suppeditāt prouentum. Nam membratim cæsi, ceruice & abdomo de plurimum commendātur recētes, cætera sale, ad uaria genera ciborum asseruantur. Hoc uerò beneficium nō nisi Apollinis, beneficentia Byzantinis contigisse uolunt. Nam cum illius urbis conditores primi, Apollinis oraculū consuluissent, respondit, ut cōtra Cęcos habitationem locarent. Cęcos autem Chalcedonios ideo uocabat, quod cum priores ad ea loca uenissent: omissa locupletiori ripa tenuiorē elegissent: Ex ea itaq; causa hoc promontorium, Auri cornu appellatum esse, placet Plinio. In eo cornu (Chrisocera uocat Solinus) Byzantium est: urbs olim clarissima: & quæ uelut fatali quodā genio, ad regnorū caput, nata uidetur. Hanc enim Pausanias quem alij Spartanum, Lacedæmonem alij fuisse, uolunt: tempore Tullij Hostilij Rom. Imp. condidit, eamq; mox caput Thraciæ statuit Ligos (ut uidetur) uocando quam Bysantus rex (ut placet Diodoro) à se Byzantium postea dixit. Sequenti uerò tempore, à Constantino magno mirabili artificio murorum & propugnaculorum ampliata & firmata est, ac

Z sumptuosa

ſumptuoſa ędificiorum ſtructura abſolutiſſima reddita eſt. Nam cum ob Perſarum incurſiones freq̄uẽtes, Rom. Imperiũ in orientem transferre ſtatuiſſet, in ſomnis (ut aiunt) oraculo monitus, hãc unam uelut tutiſsimam cõtra omnium hoſtium inſultus, munitionẽ ſibi elegit. Sita enim eſt in arctiſsimo (ut Tacitus ait) Europæ & Aſiæ diuortio, Freto ſcilicet Boſphoro, quod ſupra latitudine quinq; ſtadiorũ tantum eſſe diximus: Græci πόρθμον uocant, Boſphorũ aũt: quaſi bouis tranſitum: Has anguſtias Darius Perſarum rex quondam Ponte ſublitio. Herodoto teſte, cõiunxit: quo exercitum numeroſiſsimũ, tam peditũ quàm equitũ ex Aſia in Europam traduxit. Sunt qui quatuor ſtadiorum: hoc eſt quingentorũ paſſuum latitudinem tantum faciãt. Eius uerò freti (quod collũ uocant ob ſimilitudinẽ) longitudinem antequam Proponti ſeſe aperiat, centum & uiginti ſtadiorum. In cuius ferè medio Byzantium conſtructum eſſe dicitur: quo eſſet munitior. Nam illic ſinum habet non paruum, in occaſum ad ſtadia 60. protenſum cuius aquas ob profunditatem Mare nigrum uocant: qui latus urbis ſeptentrionale totum lambit. In eius litore oppoſito Pera eſt ciuitas Perinthus quondam, quarundam ſuam Gallata & nunc Ballata barbaris, qua ueluti propugnaculo firmiſsimo, ea parte urbs utitur. Forma eius ad Triangulum tendit: cuius duo latera marinis undis proteguntur: Septentrionale ſcilicet, ut diximus: & Auſtrinum. Tertium uerò quod occidentem reſpicit, muris et antemuralibus fortitudine celebribus, foſſa deinde profunda clauditur, ita ut inſuperabilis penè uideatur. Fuit hæc urbs olim ſacræ Religionis hoſtibus: duplici nomine terrori. Et quod armis, à Chriſti uinea truculentos uaſtatores arcebat: & quod lupos falſorũ dogmatum ſæpius pellebat, multas enim Synodos illic congregatas fuiſſe legimus, quib. uera Chriſti religio à prophanis & peregrinis doctrinis ex dei uerbo, diſcernebatur. Vnde factum eſt, ut quod Roma in Italia. In Ægypto Alexandria & in Syria Antiochia: hoc in Aſia: & Græcia ferè tota Conſtantinopolis ſit habita. Nunc uerò Turca immaniſsimus: omnis iuſtitiæ & pietatis hoſtis eam obtinet, ſiue id noſtra fiat inertia, ſiue malicia, iuſto certè Dei ſit iudicio, ut nos, qui uelut rabidi canes, mutuis uulneribus, noſmetipſos, cõtrà omnes noſtræ religionis leges conſcindimus, interim per externum hoſtem, prorſus excindamur. Vrbem hanc Mahumetes Amurathi filius eius nominis Turcorum Imper. ſecundus è Chriſtianorum manibus eripuit, anno ſalutis partæ 1453. magna clade, & ſua & Chriſtianorũ. Quod uerò ad nomina attinet. A Conſtãtino, q eam primus è Romanorum principibus incoluit. Æthuſa, & Agios, & Noua Roma dicta eſt. Quod nomen in Conſtantinopolim, à ſuo nomine, Populi obſtinatione commutare coactus eſt: Nunc uerò barbaris Stampoley, & Stampolda, corruptè aut Apoley dicitur. Poſt Boſphori anguſtias: rurſus ſeſe mare laxat: utrumq; litus extendens, quouſq; ad quingenta ſtadia dilatetur

tetur: ſinus interim non paucos nec modicos: in Aſiatico præſertim litore efficiēs, in quo eiectas per os Boſphori Ponti undas: recipit. Poſt quā latitudinē, rurſus in arctū coit: donec longitudinē 1400. (ut ait Herodotus) ſtadiorum compleat. Plinius 200000. & 39. mil. paſſuū hanc longitudinem facit. Hunc aquarum utrem, aut ſi mauis mare hoc Propontidem, ab ordine (ut inquit Solinus) uocant, eo quod ante pontum ſita ſit. Habet & hoc ſpatium, & ſi non admodum amplum, ſuas quoq; inſulas nō paucas ſiquidem Plinio credimus: Inter quas una tantum Proconeſus dicta habitatur. Secundum Pomponiū, unam habens ciuitatem. In qua larga Marmoris præcioſi uena eſt: quod Cicizenum, ſiue Proconeſium uocant: anti quitati in primis laudatum: Hanc falſo quidam: Præconeſum nominant. Nam προκόννησος Græcis dicta eſt quod latinè ſonat, Ceruorum inſula. Vnde altero nomine Elaphoneſum, quod idem ſignificat: uocat Plinius Neuris eidem quoq; dicta. Reliquas cum uſui non ſint, lubentes Præterimus, quales ſunt. Ophiuſa, Acantus, Phebe Scopelos, & cæteræ quas ordine, Plinius libro quinto enumerat. Litoralis uerò deſcriptio Propōtidis: quæ occidentem, & Europam tenet: ſic ſe habet. Poſt Byzantium, Batheniȷ fluuiȷ oſtium eſt: quem Plinius Bathyniam uocat iuxta oppidum eiuſdem ſuit nominis Melæ Bathynis: quod Ptolem. aut præteriȷt aut ignorauit: Pydaræ deinde flu. oſtium: quem Ptolem. Athyram uocat. Vtriuſq; fontes in Hæmo ſunt monte. Huius paulo ſupra Nicopolim, Illius, medio ferè ſpatio, inter Opiſenam, & Deueltum: cito curſu orientē uerſus tendentes, Poſtea Sclymbria ciuitas: aliàs Selios dicta. Inde Thraces Selymbriam uocant: quaſi diceres Sclij ciuitas, Bria etenim ciuitatem illis ſonat. Vrbs ſanè uetus, & clariſsima quondam, ab Athenienſibus & Dario Perſa multa paſſa Selombriam uocāt Barbari. Hanc Perinthus ſequitur oppidum, ut uetuſtiſs. ita munitiſs. & potentiſsimum. Nam Seruio Tullio rebus Roman. potiunte, conditā uolunt, hos ſcilicet annos ante Chriſtū natum circiter 566. Grauem poſtea & diutinam obſidionem: ut Diodorus Siculus ſcribit, à Philippo Macedonum rege, paſſa. Fuit autem ad mare poſita: in iugo quodam peninſulæ formam habente, ſtadiȷ fermè unius longitudine: cuius Iſthmus 200. tantum pedum terræ connectebatur. Habuit interius ædificia frequentia. & præalta ſicq; ordinata, ut ad cliui formam domus domum altitudine ſuperaret, ita ut ſingulæ ferè habitationes, ſingula forent propugnacula. In eius medio Amphitheatrum erat ex ſolido marmore, tanti ſplendoris & ornatus, ut inter mundi miracula miraret. Hoc nomen à Perintho, qui cum Oreſte militauit accepiſſe tradit Stephanus. Heraclea poſt aliquot ætates dicta, quod nomen adhuc retinere dicunt. Quod ſi uerū eſt, q̄d ſupra ex Raphaële adduximus ex Pliniȷ ſententia. Peram aliquando Perinthum dictā, neceſſe eſt, hanc atiam ab illa fuiſſe: nam

longissime inter sese distant. Deinde Arzi fluuij ostiũ est Ptol. Postea Byzanta aut Redestum quam Samiorum Mela uocat. Plinius idem cum Macrontico (quod oppidũ esse putat) facit, porro de Macroticho statim postea. Meminit Pomponius partis cuiusdã Thraciæ q̃ hoc loco quondã à Rheso quodã regnata sit: unde forte Byzante oppidũ Redesti nomẽ tulit. Fuit Byzante Cypsella quondam ingens, iuncta, quam Strabo Cypselum nominat. Est & in huius oræ recessu Bizia arx regum Thraciæ, quorundã sententia, at Plinius in interioribus eam locat: quam aiunt inuisam hyrundinibus ob nephandum Terei facinus. Post locus est quem Græci μακρὸν τεῖχος uocãt, quod latine longus murus dicitur. Nam Miltiades Atheniensis (ut ait Herodotus) Isthmum, ab urbe Cardia occidentali eius parte, ad Pactyam usque spatio triginta sex stadiorum muro inclusit, quo ab Absynthiorum incursionibus tutam redderet Chersonesum. Vltima Europę litoris Propontidis est Pactia: modico interuallo à longis muris distãs, quã Solinus in Propontidis quidẽ ore collocat: scilicet Chersoneso tribue re uidetur. Inq; eo Plinius sequutus, de quo plura in sequentib. Post hæc alius quidam est Euripus Hellespontus dictus: ab Helle Phrixi sorore illic submersa, satis angustus. Nam 7. tantum stadiorũ ab Europa in Asiam illicet transitus, qua fauce, longitudine quadringentorum stadiorum Ægium mare à Propontide separat (ut placet Herodoto) huius aquas in illius laxitatem, quasi excrementa quædam, euomendo. In huius litoribus oppositis oppida extant uetustissima. Hinc Sestus, & Callipolis. Illinc Abidus & Lampsacum multis seculis, authoribus celebrata, Bogazaslar nunc uocant barbari. Strictum autem illud. Stretto de Callipoli, Italis dicitur. In Hellesponto mirandam insaniam, & Tyrannicum fastum Xerxes Persarum rex arrogantissimus, declarauit. Nam cum nauali quodam ponte per angustias has Asiam Europæ cõiunxisset: ut exercitum septies centena millia hominum traduceret: qui forte fortuna suborta tempestate rursus disruptus est, quod in aquã uindicaturus quasi ingratam: & quę regi potentissimo minus obtemperaret trecentis plagis iussit uerberari, partẽ deinde compedum immitti, & ut quibusdam placet stigmata muri: quasi non sufficeret in homines & animata Tyrannis, nisi & aquæ & inanimata omnia sibi haberet obtemperantia. O profundam cæcitatem & dominandi libidinem. Sed insaniam hanc maiori insania compensauit. Nam ductus pœnitententia, quod hospitem, cuius opera & fauore carere non poterat, tanta affecisset iniuria, oblata Phiala, aureoq; cratere, & gladio persico, quem acinacem uocant, placare studuit, simul hæc omnia in pontum proijciens uelut diuinum quippiam honorat. Cæterum has Hellesponti angustias, Chersonesi procursus, in Asiatica litora facit. Interiora uerò: & quæ mediterranea uocant: uariæ inhabitant gentes, quas Ptolemæus

mæus στρατηγίας, hoc est Præturas uocat: Quartũ, quę Dantheletæ uel Deu salethæ: & Mædi terram inter Strymonem & Nestum amnes prouinciæ Macedoniæ incolunt, illi ex Bessis orti folijs tribuli equos saginantes, ipsi nucleo uiuunt, nascũtur enim tribuli magna copia in Strymone. In ijs sub Orbelo monte, cui Prasis palus uicina iacet Coraliorum gens est, ciuitatem habens situ inexpugnabilem Prasidium à palude in qua iacet denominatam, circundat enim eam palus quatuor mil. pass. ambitu, ad quam adi tus non est nisi per pontem, quæ lignea tota est subicibus imposita, quilibet ex proprijs tugurijs fores deorsum ad paludem erigunt, unde pisces ex quibus uiuunt capere dicuntur, nam in palude miro modò pisces abũdant. à quo loco breuis admodum in Macedoniam uia est, superato Pangæo monte, alij Messapo in quo æris metallũ paludi confine, surgit mons inter Sintos Peones que isti ad septentrionem, illi ac Mædici ad austrum iacent, Peones siquidem in parte Macedoniæ fuisse Trogus ait, cui circumiecta regio Phillis appellatur: inter autem Coralios, & Peonas, & Attauriatos, & Dardanos, Dasareticorum gens habitat, & Hyerianes, & aliæ minus claræ quas dum diriperent spoliarent que Scordisci, desolatum reddiderunt agrum & multorum dierum nemoribus inaccessis referserunt. Post aũt Danthelta, Vsdecesij, & Seletici sunt, qui in maiores minores que Hebro amne diuidunt. maiores Æmo subiacent in quib. est Nicopolis in radice Æmi montis iuxta Iatrum fluuiũ sita, quam deuictis Sarmatis Traianus condidit, ciuitatem que uictoriæ appellauit, quod græcum indicat nomen à qua Nicopolitana adhuc regio appellatur, propè Æmum uicis frequens, quos qui inhabitant pastores omnes sunt, magna nam que ibi armentorum omnis generis copia: quorum carne & lacte uiuunt. Sub qua urbe ad austrum Astaphos oppidum, & aliud Valla nomine in eodem monte. minores sub Rhodope monte sunt in his Opesena in occidentali ripa Hebri amnis positum. Mox Orcelis, & sub istis Satricæ qui semper ante liberi habiti sunt Pangæum editum montem incolẽtes omnigenis arboribus Ilicibus pręsertim obsitum, in quem primus Iupiter ascendit aram que fecit & in ea Cælo auo sacrificauit: etiam in eo Cadmum auri metalla primum excogitasse fertur, fodinæ enim argenti & auri in eo sunt: quas ipsi Satricæ exercent: Item Pieres, & Hodomanti: ubi & centifolia rosa abundat: ipse cacumen continuo niue album habet. Lucanus:

Video Pangæa niuosis cana iugis.

Cui mõtes quidam deserti adhærent, ut Dysorus: & Cercina. Post autem Satricas Lyprobij: & Calybitæ Rhodopæ monti propinqui sunt, ut notat Strabo acerrimi omnium bellatorum, per quos erutum & domitum est primitus ferrum, nam ferri fossio apud eos est, in qua nudi ferri uenam scrutantur qui crudelitate ab immanissimis nihil discrepant: quorum Vir

gilius meminisse uidetur ubi ait:

India mittit ebur, molles sua thura Sabæi

—Et Calybes nudi ferrum.

Alij gentem Astorum, in quibus Calyba ciuitas est intelligunt, haud longè à Rhodope, quam Philippus Amyntæ F. collectis de exercitu ignauissimis inhabitandam constituit. In reliquis Arzos urbs ad fontem amnis eiusdem nominis sita. Item Carpulacum. & Bizya arx regum prouinciæ, à Terei nefasto crimine hirundinibus inuisa, & Pautalia iuxta Nestum & Plotinopolis, Ploudim modo à barbaris nuncupata in distributione uiarum sita, & Drusipara. unde ad mare usque Ædonus mons assurgit, quem commemorat Maro, boreę uento expositus, similiter Statius, & Lucanus sub quo Cabylla urbs in regionibus patullis, & Bergula. Sunt dein ad meridiem Sardici & in ijs ciuitas sui nominis ad Nestum fluuium posita, & alia Cona Mendorum colonia, & Terta, & sub Sardicis, hoc est penes Macedoniam, & Ægeum mare præturæ, ut scribit Ptolemæus, Mædica usque ad Bisaltas sic dicta à Mędo ut Appianus tradit Polyphemi & Galateę nepote Illyrij F. à qua ad Æmum montem solitudines interiacent. In ea Nicopolis urbs altera à superiori ad Nestum amnem, quam teste Amiano, ut index esset uictoriæ contra Dacos Traianus condidit, ciuitatemque uictoriæ appellauit, quæ postea à barbaris excisa est. Et alia Pergamum & Petra. In uerò leua Strymonis, eodem cum amne excurrit Mædica, cuius in dextra Mædica: Bessorum uarijs cognominibus populi ad usque Nestum Bessica hominum genus durissimum, & qui ante in montem usque Æmum cuius magnam partem tenebāt: hos Lucullus omnium primus acriter resistentes oppressit. Post Mædicam orientem uersus Arosica: Quilcetica, Spaica uel Sapheica, Colpiadica, Cænica ubi Flauiopolis colonia, Zela amna & sub istis Bennica & Samaica, in quibus præturis ciuitates hæ sunt: Topiris in monte sita non longè à Nesto amne, ubi angustiæ confragosę, attamen ualles omnes nudæ, nihil syluestre circum ne latebras quidem ad insidiandum præbent. Vltra quos ad occasum Sapentus uicus non longè ab urbe Maronia: unde Piaticus campus aperitur. Post eas mons est Sapeorum, hoc est, Messapus haud procul à mari, rupium asperitate admirādus, loca inaquosa & syluis horrida: unde Macedoniam uersus, Arpessus fluuius in Heremum defluit, à quo ad Philippos urhem uiginti quinque mil. pass. est iter, quæ prius Olympia dicebatur. Deinde Peneropolis mox à cōditore Philipopolis quod nomē adhuc perstat, & à situ Trimontium etiam appellata, inter Æmum & Rodopem mōtes posita, ciuitas ampla ac nobilis: nam Lucanus:

Latosque Æmi sub rupe Philippos.

Plinius aūt sub Rhodope: intra cuius mœnia Amianus cētum hominum

millibus

millibus à Scythis iugulatis inquit. Postea est Hadrianopolis quæ adhuc sic uocatur, Muscudama ante, dein Orestias ut Lampridius scribit ab Oreste conditore, quam postea Hadrianus suo nomine uocare iussit, eo tempore quo furore cœperat laborare, ex responso, quando ei dictũ esset, ut in furiosi alicuius domum uel nomen irrumperet, nam ex eo emollitam insaniam ferunt: condidit quippe illam Orestes quum exagitatus esset in insaniam, & furias, ob necem Clytęmnestræ matris. Est item oppidũ Dyma Bistonidi lacui contiguum. Sub quo lacu Strymona Tasiorum oppidum Maroniæ proximum Liso amne intersusum, ad quem quum uenisset Xerxes rex Persarũ cum exercitu, ut ait Herodotus, non sufficiens ad potum, defecit. unde Iuuenalis.

Epotaq; flumina Medo prandente.

Supra autem Bistonidem lacum, mons est Rhodope, cuius sæpe paulo ante meminimus, sublimis post Æmum, asperrimusq; niue continuo candicans, in quo Orpheus canere solitus. Claudianus.

Rhodopeia saxa Orpheis animata modis.

A Rodope regina Thracum ibi sepulta cognominatus, ut in Æmo scripsimus. Quoq; è monte Thucydide teste Macheri populi feri admodum descenderunt, gens sui iuris bellacissima. Hinc Scius uel Cius fluuius emanat, & ex Peonijs elapsus Æmum medium interscindit unde in Istrum defluit: & alij nõnulli ex ipso erumpentes monte Solinus Rhodopem in Mygdonia quæ Macedoniæ regiuncula est posuit, fortè ob uicinitatem locorum deceptus: cui Combrus uel Scomius mons incultus uicinus est decẽ millium pass. uia syluestris angusta & confragosa, usq; fermè Gypsellam: Ex quo Aristotelis uerbis Nestum & Hebrum amnes fluere diximus, fuit Gypsella ingens quondam Tasiorum colonia: cui ad orientem Aphrodisia. Pouca Aproe colonia: de qua Ouidius:

Inde Mesambriacos portus, & Aproēsos arces
Prætereat dictas nomine Bacche tuo.

Postea Lysimachia quinq; mil. pass. ab Longis muris à Lysimacho condita quæ post duos & uiginti annos iterum terræ motu euersa est, nam teste Trogo per id tempus circa Hellespontum & Cherronesum terræ motus maximus fuit. Appianus Lysimacho defuncto Thraces urbem euertisse ait, ille eñi ut propugnaculũ quoddã in Thraces eam erexerat: Antiochus denuò reędificauit ob regionem situ inclytam, & in uniuersam Thraciam accomodam, in cuius nunc Lao est Magaldonicus quadraginta millia pass. à Calipoli distans. Est & Flauiopolis colonia, Zela ante, à Byzantio quinquaginta mil. pass. distans. Præter autem hos populos, alij etiam sunt, ut Brysæ, Adomanti, Acheloti, & alij qui omnes propter latrocinandum latrones appellantur.

Cherfonefi fitus.

CHerfonefus quam in defcriptione litorali Thraciæ reliquimus an gufto ifthmo litori continetur, in auftrum 50. mil. paff. proiecta centum in circuitu, cui ad occafum Melanus finus, ad orientẽ Hellefpontus eft, cuius Ifthmum Dercyllida Lacedæmoniorũ dux (uariant enim hic fcriptores) uallo ad utrunq; mare dicto cinxit idoneifq; claufurã munitionib. firmauit, quo opere tutiorẽ in pofterũ illam ab iniuria barbarorum reddidit, idq; Macrotichos, hoc eft longos muros appellauit. Intra quos ad Melanẽ finum Cardiafpolis fuit ciuitas in finu eiufdem nominis pofita, à loci forma denominata, id eft, ciuitas cordis, nam in mari aftanti bus cor uidebatur. Contra quam ad Hellefpontũ Pactyea, quę nunc Calipolis dicitur à C. Calicula qui eam condidit: quibus urbibus ifthmus non folum illuftratur, fed uniuerfa Cherfonefus firmifs. redditur. Neq; à Cardia longẽ in mediterraneo fuit fepulchrũ Helles Athamantis filiæ. Poft autem Cardiam uerfus meridiem Scæleos portus, quem Plinius Panormũ uocat, excidio Laconicæ clafsis famofus. Poft Maftufia promontorium, ubi Ægos fluuius, naufragio clafsis Atticæ memorabilis: in quem faxum de fole cecidiffe fama eft, quod Anaxagoras futurum prædixerat: Plinius illud tẽpore fuo monftrari ait magnitudine uehiculi, & colore adufto. Inde in extrema Cherfonefi fronte quę uocatur Æleum, Æleus oppidum eft Critea nunc dicitur anguftæ habitationis in cuius confpectu circiter decẽ mil. paff. interuallo, alteroúe tãto à Samothracia, Imbrus infula in mari iacet 30. mil. paff. ambitu, longa à feptentrione in auftrũ eodem nunc nomine cum oppido quod Pelafgi condiderunt in radice montium fitum, cui ad occafum campus Illifo amne riguus fubeft, reliquum infulæ montuofum eft. Poft promontoriũ Echoniẽnũ, Strabo Achęorum, & turris cum delubro Prothefilai. Statim Seftos parua urbs Leandri amore infignis, cęterarũ huius loci optima ac bene tũ munita Abydũ cõtra, nũc difiecta, locus Malido à nautis dicitur. Inde ab urbib. paululũ Pontis locus dicit, fed q̃ apud Seftũ eft Apobathra nominabat, id eft, defcenfus: Quibus in locis hoc eft in utraq; Hellefponti ripa Turci caftella duo firmifs. temporib. noftris ædificarũt, q̃ munimine trãfitus ille hoftib. clauderet, nã & bombardas plurimas immodicę magnitudinis iuxta folũ foraminib. appofitas locauerunt, quamobrẽ, ne nauicula quidẽ ingrediendi (illis inuitis) facultas eft: hæc ad mare. Intus oppidũ eft Abgora, id eft, forum. Eft Hellefpõtus mare quẽ Calipolis ftrictũ modo nautæ dicũt anguftũ adeò ut 7. tantum ftadiorũ interuallo exiftat qua ad Afiæ urbẽ Priapũ, Alexander Macedo tranfcendit: Quare aũt Hellefpõtus uocitet: fcriptores in hunc modũ prodiderũt. Frixũ nouercæ infidias declinantẽ unà cum forore Helle in Græciam fugiffe dicunt, qui quũ ex Europa in Afiam fuper ariete aureo transfretarẽt, uirginem in mare dilapfam, mari dediffe nomen: unde Ouidius:

Vtq;

Vt'qꝫ fugam capiant aries nitidissimus auro
Traditur, ille uehit per freta longa duos
Dicitur infirma cornu tenuisse sinistra
Fœmina quum de se nomina fecit aquæ.

Et hoc est mare illud: & Hellespontus ille quem Xerxes Persarum rex ponte nauibus facto iunxit, quo ex Asia in Europam exercitum traduxit, sicut in historijs legimus.

GEOGRAPHIAE Commentarius XI. Europæ, in quo

Macedonia, Epirus, Achaia, Peloponesus, Creta insula, Euborea insula, cum cæteris sibi adiacentibus continentur.

Regionis Macedoniæ situs.

MAcedonia prouincia sicuti Diodoro placet à Macedone rege Osiris F. nomē accepit. Ille enim quū in Europā per Hellespontū transiret in hanc deueniēs terrā filiū regem eius cōstituit. Solinus nō ab Osiris F. sed ab nepote Deucalionis, qui quū solus ex omni familia morti publicæ superfuisset, uertit regionis uocabulū, & à suo Macedoniā dixit, angustis primū circūscripta finib. deinde uirtute regū ampliatis, trāstulit in se Thessaliā & alias nōnullas regiunculas ex q̄ quæ prior dicta est Macedonia deinde libera cognominata fuit: Dalmatię contermina, nunc uerò Albania. Habet igitur Macedonia limites à septentrione Dalmatiæ partē: & Mysiæ superioris, & Thraciæ. Ab occasu Ioniū pelagus à Dyrrhachio ad Elydnū usqꝫ amnē. Inde à meridie Epirū, Achaiamqꝫ per Oetā montem: Ab oriente Ægeū mare, atqꝫ Thraciæ partem litoralem ad Nesti fluuij ostium 152, ut scribit Plinus populorū inclyta, terrarumqꝫ imperio potita quondā: Hæc Asiam, Armeniā, Iberiam. Albaniā, Cappadociam, Syriā, Ægyptum, Taurū, Caucasum transgressa: Hæc in Bactris, Medis, Persis dominata toto oriente possesso: Hæc etiā Indię uictrix per uestigia Liberi P. atqꝫ Herculis uagata: Hæc eadem est Macedonia cuius uno die Paulus Æmilius imp. 72. urbes direptas uendidit. Hęc terrarū pars claris locorum nominibus insignis, quæ nihil penè ignobile fert: namqꝫ auri & argenti metallis benigna est, loco præcipuè Scaptensula à fodiendo dicto ut Festus ait. Nā & Aristot. in Pieria, q̄ pars huius prouinciæ est, incognitum quoddā auri genus inuentū quod antea à superiorib. regib. effodi cōsueuerat quum extarent hiatus tum 4. ex quorū uno multum auri rutilare conspiciebatur, In Macedonia iuxta Ionium mare, quæ ora omnis plana

ac nemo-

ac nemorosa est Taullātini siue Taullantij populi maiori ex parte sunt ab Taullantio Illyrij F. denominati Appianus scribit: quorū terra nūc Musachia dicitur. In ea gente statim post Drylonem amnē Emathij aperiuntur campi quos Emathius fluuius præsentis temporis appellatione secat, mox Dyrrhachium ualidissimum tum oppidum & opulētissimum est, Epidannum antea uocitatum à Corcyreis Anco Martio regnante conditum: quidam à Corinthijs dicūt, quare Ephyram à poetis nonnunquam uocitatam inuenimus, Corynthus enim Ephyra prius dicebatur. Romani nomen mutauere, quibus uelut in damnum ituri, nomen inuisum erat, quod asserit Plinius: Item Festus: Vt in Epidanno quod nuncupatur Dyrrhachium, ne infelici nomine appellaretur. Similiter Eusebius: Appianus non Romanos, sed Corcyreos mutasse nomē oppido inquit, cuius uerba hæc sunt. Rex barbarorum Epidannus urbem supra mare condidit quæ ab ipso nomen assumpsit, huius ex filia nepos Dyrrhachius ex Neptuno genitus, portum urbi adiecit, qui Dyrrhachium ab eo appellatur, Corcyrei posthac urbem incolentes, appellationem (ut infaustam) permutantes urbem quæ desuper portui imminet Dyrrhachium uocauere. Strabo ab Cherroneso ubi sita est nacta uocabulum inquit, uulgari nunc sermone Drazium dicitur: aliquando à terræ motu euersa: quæ quum aerem insalubrem habeat, propter adiacentes paludes, raræ habitationis est: cuius positionem Lucanus describens, ait:

Sed munimen habet nullo quassabile ferro
Naturam sedemq; loci: nam clausa profundo
Vndiq; præcipiti scopulis reuomentibus æquor
Exiguo debet quod non est insula collo.

Inde non longè Panyassus breuis amnis in mare uadit, hinc promontoriū est in quo castellū Petra olim, nūc Lachi dicit̄. Postea Apsus amnis à quibusdā Thapsus in mare uadit incolæ modo Vreū dicunt, ex Olibo monte per abrupt.ā & asperam uallem quoad planitiem descendat præceps ruit. Inde Apollonia urbs est clariss. quondā optimis (ut Strabo ait) instituta legibus, stadijs decē à Lao amne distās, & à mari 60. Aug. Cæs. studio qui illic Græcas didicit literas memorabilis: in quo nunc loco castellū est quod illi Piergum à fluuio dicunt: Laum enim sic uocāt. Lai postea fluminis ostium quod Aons à nōnullis, & à quibusdā Æas uocatur: è Lachino mōte erumpēs inter mōtes quorū alterū Meropum, alterū Asnaū indigenę uocant angusta ualle fluit, iter exiguū in prouinciā præbēs. Est illinc in Apolloniatarū finibus celebris locus Nymphæus nomine, ubi ex uenulis terræ Asphaltū eruitur: etiā picem ex scatentib. fontib. ebulire propeq; in tumulo fossilē locum esse q̄d excisum tēporis spatio denuo replet̄, quūq; tellus intra fossas aggesta fit in bitumen transformatur, cuius rei Posidonius testis est: Plin. in Nymphæo è petra flāmam exire dicit, quæ pluuijs accenditur.

accendit. hoc in loco Plutarchus tradit somno pressum Satyrū fuisse captū, qualē poetæ ac pictores effingūt, is perductus ad Syllā cōplures per interpretes, quisnā esset interrogatus, nihil qd posset intelligi uix uociferatus est, ac uocē asperā, equi psertim hinnitu et hyrci balatu permixtā edēs, quū Syllā obstupefecisset, datis comitib. à ualle cui adiacet denominata dimissus est. Postea sinus admodū ingens spatiosum in se recipit mare, in q primū Aulō ciuitas naualis est, q nūc Valona dicit, cuius arx in colle sita, reliquū sine mœnib. in supercilio stagni Bromisci haud modici reciprocatione à mari habētis posita est, quā ciuitatē Strabo pterijt, quā post Apolloniā, Bellicā siue Bullā statim ponit: inter quas Ptol. illā, hoc est, Aulonē locat, mox Genusus fluuius, siue Atrax à quibusdā quū ex eiusdē uocabuli gēte ripis impeditis elabit, hic in mare it, in q Taullantini terminant. Interius à mari Amissa urbs Panyasso fluuio adiacet. Inde sub Atrace amne ad meridiem Elydniotorū gens est, cui ad Ioniū mare Bullis ciuitas fuit à Mirmidonib. qui Neoptolemū sequuti sunt cōdita, Belliaca tum dicta, in portu q modo Raguseus dicit. Et post eā Amātia intra terrā. Statimq; Elydnus amnis in mare cadit: cui retro à mari eodem nomine oppidū in solo plano adiacet: in cui9 ostij cōspectu Sasonis insula exigua est, Sasno modo à nautis, à cōtinenti haud multo, Piratica ratione nota: quā Luc. meminit:

Spumoso Calaber perfunditur æquore Sason.

Hæc Macedoniæ sunt in Ionio mari. In Ægeo uerò quæ sequētur: sed pauca prius de pelago, ac præcipuè de eius nomine: deinde reliqua dicemus. Varo Ægeum dictum ab insulis quod in eo mari scopuli uocantur à similitudine caprarum: Plinius à solo scopulo inter Tenum & Chium iacente, capræ speciem præferente, qui ita à Græcis appellatur, repentè è medio mari exiliens: cumq; cernere à dextera parte Andrum nauigantes ab Achaia, dirum ac pestiferum, Atandrum à quibusdam. Siue, ut alij, quod in eo Æge Amazonum regina perierit: uel quod in eo pater Thesei se præcipitauerit. Strabo à loco Ægę Euboicæ dictus, ubi ædes celebres, ubi Neptunū equos posuisse à quibusdā ferī & Ægeū pelagus nomē assequitur, siue ab Æga monte antequam Cana diceretur in Ætolia Asiæ. Quidā Græcum mare dicunt & in ijs Thucydides. Romani uerò homines qua parte Macedoniæ Thraciæq; adiacet Macedonicum, qua autem Græciæ Græciense: addunt nonnulli & Ionium quod Ioniæ Asiaticæ oram abluit, ut in Adriatico meminimus: Iuniores Archipelagus uocant: mare aquilonari uento tempestuosum, crebritateq; scopulorum periculosum admodum de quo Dionysius

Post hæc arctoas ad partes aspice rursus
Ægeum, superat qui fluctibus æquora cuncta
Dispersas uasto qui gurgite Cycladas ambit.

Post itaq; Nesti fluuij ostium Ædonidis litus incipit (tota siquidem huius

Macedo-

Macedoniæ partis ora & uniuersæ similiter Thraciæ Græcis gētibus (sicut etiam nunc incolebatur. In quo primū Neapolis ciuitecula Christopoli modo in sinu est, cui exigua obiacet insula. Mox Oesyma, siue Oxyma Tasiorum colonia nunc Lesteropoli Ioni fluuio proxima qui in Strymona ingreditur. Post fluuius memorandus Strymon mare intrat, eodē nūc nomine licet corruptè proferatur, Stramona enim dicūt, quē Plinius Macedoniæ terminum posuit, nos uerò Nestum Ptolemęo authore, quem ab Æmi montis uertice tenui fonte defluere testis est Herodotus, Tucydides uerò è Combro siue Scomio ut superius, sed alienis subinde aquis fit amplior. In quib. fluuius est Angites, & ubi non longè à mari lacum fecit (in septem eīn lacus effunditur priusquā dirigat cursum) grandiori quā uenerat alueo erumpit, quo Xerxes quum ad Nouemuias Ardonidorum oppidum uenisset, iuxta quod Strymonem pontibus iunctum inuenit, audiens eum locum Nouemuias appellari, totidem illic pueros ac uirgines indigenarum filios uiuos defodit, quod scribit Herodotus. Iuxta hoc flumē Pygmeorum gentem terrā incoluisse proditur, quos Gatizos barbari nominant, creduntq; à gruibus fugatos esse, nam aues illæ per æstum maximè (quia in hyeme fluuius plurimo gelu stringitur) ubi illi sedes habuerūt morantur. In ostijs Strymonis Eion oppidum fuit, Amphipolis emporium quatuor mil. pass. inter se distantes. Eion modò unà cum fluuio Stramona dicitur. Sursum autem à mari in Ædonidis, & Hodomasticis, nam Hodomasticæ magis ad septentrionem sunt, regionem simul unam inhabitantes, urbes habentur, Scotusa non procul ab Eniaco sinu: iuxta quam locus est, quem Cynoscephalas, id est, canis capita uocant, ubi Romani ac Ætoli duce T. Q. Flaminio ingenti prælio Philippum Demetrij filium & Macedoniæ regem uicerunt. Item Bergain montis cacumine sita. Gasarus in colle similter posita, & Amphipolis in pulcherrima regione ad flumen Strymona oppidum ante Nouemuias apellatum, Amphipolim ideo appellauit Agnon qui Atheniensium coloniā in eam duxit quod præterfluente utrinq; hoc est Amphipolim & Eionem oppida Strymone, ducto muro cingeretur. Cui parum supra stagnum est ex qua Strymonis deriuatum. Mox Philippi ciuitas quæ adhuc sic nominatur, Datos quondam, initio uerò Crenida in prærupto quodam colle condita, circa quem fontes plurimi uberibus aquis scaturiunt, eumq; locum Philippus ut accōmodum metaus super Thraces, uallo sepsit & à se Philippos nuncupauit, priori iam ædificio uetustate collapso. Habet à septētrione saltus & nemora, à meridie palus adiacet, & non longè mare, ab oriente Sapeorum & Terpyllorum uisuntur angustię, ex occidente campus amplis. ad Moryllum usque & Dramiscum, & Strymona fluuium per quadraginta quatuor mille pass. protenditur, gramine uberrimus & amoenus: in hoc campo aurifodinæ complures erant, ex quibus scrobes erutas augeri pau

latim, ac

latim, ac denuo aurum părere. Vbi & centifolia rosa plurima, quas Theŏphrastus, incolæ ex Pangæo transferentes ferũt, inquit. Vltra autem Strymonis ostium iuxta mare Amphaxitidum litus est, insinuatum ad modũ, & in eo Arethusa urbs Nichalida modò cũ fluuio, satis tum celebris, quã quondam Argilum appellatam fuisse, cui supra regio Bisaltia dicebatur. Post quam huic sinui campus Sileus adiacet. Item Stantira oppidum, nũc Stelar: alij Stagyra Aristotelis patria, quæ quum destructa iaceret Philippus exædificauit, ciuesq́ quùm dissipatos, tùm seruos restituit, quib. scholam ac gymnasium assignauit, ut Plutarchus meminit, ubi in nostram usque ætatem, multa uetustatis illius opera (disrupta tamen) uisuntur. Amphaxitides in mediterraneo nihil habent. Post quos Chalcidicæ gentis ora sequitur, in qua primum turris Calamea est: & Panormus portus, id est commoda cunctis statio, ubi & eiusdem nominis ciuitas, quæ tum Orrei emporium fuit. Deinde est Athos mons, qui hodie mons sanctus dicitur, ingens famosusq́ ac tantæ altitudinis, ut eius cacumina uenti non ascendant. Quod Aristoteles ait, dicẽs: super excelsis. montes spiritus nulli excitantur, ut super Athon, indiciũ quod quæ reliquerint, qui anno superiori sacrificarunt, posteriori incorrupta comperiri affirmant, quo nec imbres cadunt: speciem habens Chersonesi mille quingent. pass. Isthmo solo plano annexo septuaginta quinq; mil. pass. ambitu, quem dum classis Persica triennio superiori præparata circumit, aquilonari tempestate exorta ad trecẽtas naues in eum propulsas perisse: reliquum classis quum in statione ad Eleuntẽ haberet, omnes illinc copię sub uerberibus cœperunt montem ad Senam urbem effodere (est enim Sena Andriorum colonia in Isthmo ubi Athos finitur sita) tãtæq; latitudinis fossa edita est, ut duæ triremes pariter isthac agitari possent, appellataq; est fossa regia: quod Herŏdotus, & Plinius & alij scriptores tradunt: nam & Lucanus:

Non eurum Zephyrumq; timens quum uela ratesq;
In medium defferret Athon. Et Iuuenalis:
Velificatus Athos creditur olim.

Ex Àtho, promontorium prosilit Athosa appellatum: in quo eiusdem nominis quondam ciuitas fuit, quam Acroathon, id est, Athosam montanã uocabant: in qua homines (quoniam longissimè uiuebant) Macrobij appellabãtur. Aliæ quoq; paruæ Pelasgorum coloniæ ad ima montis erant: Dion, Olophixus, Ethyrssus, & Cleone. Legimus apud Victruuium, & Plutarchum, Dinochratem architectum Athosam montem in speciem hominis exculpere uoluisse Alexandro magno iubente, cuius leua urbem Miriandron id est, quindena hominum millia capacem amplecteretur, dextra uerò labẽtis ad mare fluuij abundatissimos libaret latices. Quod permisisset Alexãder, si campi propè, quibus illa ali posset extitissent. Postq; illud, aliud est Nymphæum uocitatum. Huius exaduerso in Ægeo penè

medio Lemnos insula est, nunc Stalimene à recentioribus dicta 100. mil. pass. ampla atque plana fermè tota sinibus ac portubus patēs, Ophiusa prius à serpentum multitudine, quos omnes (ut fabulæ ferunt) Phorbas eò tempestate delatus interfecit: unde fama est ibi Vulcani antistites (insula enim Vulcano deo sacrata erat) incolere solitos et mederi aduersum uenena serpentis: deinde Carres inhabitasse, Athenienses inde expulisse. In hac labyrintum fuisse, ait Plinius tertiū ab Ægyptio, Cretico similem: ubi etiam rubrica terra inuenta est. In hac insula, certa mensura præfinita ait Plinius, quam singuli enecatarum locustarum ad magistratus referant: graculos quoque ob id colere, aduerso uolatu occurrentes earū exitio. In ea fuere ciuitates Myrina ad mare, in cuius forum solstitio Athos ſ iaculatur umbra, distant enim ab inuicem octoginta septem mil. pass. Ac præter Myrinam, Euenum oppidum iuxta mare, quod Iasonem constituisse fama est: quorum nunc alterum Paleocastrum: alterum Cocinum, ambo terræ motu quassata, at Cocinus funditus corruit, ubi Ægeon promontorium: Interius à mari Hephæstia metropolis in accliue tum colle sita, qui postea locus ubi urbs ædificata erat, Hephæstius est appellatus, quo se occultauit Minerua quum Vulcano peteretnr connubio: Flaccus, Vulcanū in hanc è cœlo ruisse, & alternos cunctantem poplite gressus inquit. Cui ad meridiem 20. mil pass. interuallo abest insula quam nostra ætas Sanstrati uocat 15. mil. pass. in circuitu, castellum in septentrionali parte ad mare habens in alto colle positum sinui imminens. Et ad aquilonem inter ipsam & Hellespontū ut scribit Plinius Nea insula in mari enata, ubi nulla modo extat. Post autem Nymphæum promontorium, in continente in Singitico sinu cui exigua opponitur insula Stratonica ciuitas est. Mox Acanthus haud obscura, loco tamen sterili ac dumoso sita, significat enim nomen illud apud nos propriè spinam, quasi spinis aspera. Item Singus oppidum in petra extructum à quo sinus nomen accipit, quousque Chalcidensium ora pertinet. In qua retro à mari Augea oppidū propè quod amnis est quem incolæ Psychorum uocāt, ex quo oues si imbiberint colore flauo reddi credūtur. Sequitur Paraxiorum litus, in sinu Maliaco flexū, cui olim Malies populi (in quibus Maliaca urbs) nomen dedit. Quem sinum ab altero Singitico Ampelus promontorium (aliud ab eo quod in Thracia scripsimus) in mari longè prominens dirimit. Inde aliud in sinu Derris nomine præruptum admodum, ad quod Niscela urbs posita fuit. Deinde Olynthos edito in loco ab Atheniensib. euersa. Et in sinus intima, Turone urbs Chalcidica ad collem posita, murū habens ad mare uergentem, arcē uerò altiss. à qua sinus Turonicus etiam appellatur. Isti modo urbem ipsam (in exiguam enim habitationē redacta est) castellū Rainerum uocant circa quod echini candidi nascunt spina parua. Post illud Galepsum oppidū interijt, & aliud Sermyle, & Mεgiberna à quibusdā Macyberna ciuitas in sinu tū

sui nominis

ſui nominis poſita. Herodotus orã huius ſinus ætate ſua Sithoniã uocari inquit. Hinc in mari longè anguſta Cherſoneſus procurrit Turonẽ ſinum à meridie claudẽs Pallenes, ſiue Pathalene appellata, prius Phlegra, Cuius in extremo promontoriũ Canaſtræũ eſt, nomẽ adhuc retinens: quæ muro aliquãdo ab reliqua Macedonia excludebãt tam fertilis ut 7. urbium olim ſedes atq; ager fuit, nũc ſyluis obſita ſqualet: erat in ea Potidea, unde Cherſoneſus nõnunquã ſic dicta eſt. Quæ urbs propinqua iſthmo erat, Corinthiorũ, ſiue ut alij Eretriorũ colonia, Caſsãdrea deinde ſic et nũc uocitata. Vbi uerò terra in litus ſe aperit Mẽdus uicus, ab Achiuis capto Ilio remeãtibus poſitus: Eretriorũ deinde colonia. Item Amphitia, Neapolis, Æga, Therambũ, Scionaq;, Prothei patria Canaſtræo proxima. fuit quoq; Ænea urbs, quã Troiani poſt alterã in Thracia conditã huc enauigãtes erexerũt, habebat Cruſſæi barbari tunc Pallenẽ: q̃d Herodotus ac Dionyſius Halic. ſcribũt, erat enim Cruſſæa regio Mydoniæ contermina. Poſt Pallenẽ, Thermaicus ſeu Thermopõtus pãditur ſinus, qui modo à nautis colpus Salonichi dicit: In eum poſt Iſthmũ Carius amnis fertur, radicẽ Ægonis promontorij lambẽs, ex quo Græci Ægoſpotamũ uocant. Sinus uerò intima Theſſalonica Amphaxitidum ciuitas inſidet, prius Therma dicta, à qua ſinui nomen inditum fuit, quæ nunc Salonichi dicitur, quæ ſupra cæteras Macedonũ urbes Aug. tempore eximiè floruit, condita ex euerſione Æneæ urbis Thraciæ. Eius ciues noctu quum Philippus urbi appropinquaſſet, ſtatuas ultra numero duo milia frangũt, ignẽ tectis imponũt, pręcioſa quæq; auferunt atq; abeunt. A qua parum Echedorus fluuius in mare it, quem modo Graneã dicunt, in Creſtonæis fontes habens, per terram Mygdoniam, & paludẽ quæ eſt ſuper Axium, fluens, non aũt in Axium ut quidam. In Paraxiorum mediterraneo oppida ſunt, Chetæ, & Morylus ambo miro modo à natura munita. Item Antigona Pſaphara cognomine quarum nunc ager à paſtoribus uicatim habitatur: quos Morias ſiue Flaccos appellant. Et poſt amnem Echidorum uerſus auſtrum Pieridũ populi ſunt, quorũ litus in altera parte ſinus Thermaici ſic deſcribit. Axius fluuius nunc Vardari in mare, ubi quondã Chaleſtra urbs fuit non longè ab Echidoro editur, gentis ſuæ terrã ad mare arctãs, à mõte Scardo ſpatioſus profluens, cuius clariſs. ac dulciſs. aqua eſt, totam irrigans Peoniã: In quem Erigonius amnis multis acceptis fluminib. ab Illyricis montib. exortus per Peoniam fluens in Axium exit. ex Axio pecora ſi biberint nigritia induentur. Inde amnis Euſon unà cum Lydius in mare, prope Pieriam ciuitatẽ infunditur, quam nonnulli Pydnã uocant, quæ urbs quum in poteſtatem Archelai ceſſiſſet à mari procul circiter 3. mil. paſſ. trãſædificari ſtatuit quã modo iuniores Veriã appellant. Mox Aliacmõ fluuius à Canaulijs montibus oritur qui Macedoniã à Theſſalia diuidit cuius ripę difficiles ſunt, cui ad oſtiũ Dion colonia fuit, ad quem ſi quis pecora candida uoluerit

Vardar

da uoluerit potui ducat. Postea Pharius amnis, alio nomine Anauros, quã si absq; aura: ut apud Lucanum:

Quiq; nec humentes nebulas, nec rore madentem
Aëra, nec tenues uentos suspirat Anauros.

Inde Catanæũ uicus sub Pelio monte locatus. Mox Hipnunte locus asper nec procul inde Penæus è Pindo monte exortus præterit, qui omnem fermè radicẽ montis occupans præcipitem angustamq; relinquit in ripa semitã, ex Oceano ac Tethide fabulatur ortos esse filios plures à quib. flumina cognominata sunt, interq; eos Penæus extitit, qui in Thessalia sedem eligens fluuio nomen ex suo indidit: qui & aliquando Araxes uocatus est, eo quod Ossam abrumpit ab Olympo ac etiam Tempe: unde Plinius, inter Ossam & Olympum nemorosa conualle ante cunctos claritate defluens mil. pass. 60. dimidio eius spatio nauigabilis, in eo cursu Tempe uocãtur à Græcis, à latinis terra uoluptaria 5. mil. pass. longitudine, & fermè sex pass. latitudine: ultra uisum hominis attollentib. sed extra leuaq; leniter cõuexis iugis, intus sua luce uiridante allabitur Penæus uiridis, calculo amœnus, circa ripas gramine, canorus auium concentu: In cursu autem accipit Horcon amnem, quem Græcus poëta Cytaresum uocat. Nam quum locum ubi Peræbeos habitasse scriberet, inquit:

Dodonam ibi circumsedes posuere niualem
Aruaq; iucundi Cytaresi pulchra colebant.

Qui è monte Cytaro à quo denominatẽ Olympi uicino labens in Penęum effluit. Nec recipit eum Penęus, sed olei modo supernatantem (ut dictum est ab Homero) breui spatio portatũ abdicat pœnales aquas dirisq; genitas argenteis suis misceri recusat, nam Homerus ab inferna styge manare ait: quod Lucanus etiam illum describens asserit: Herodotus 4. præter cęteros ait Penæus conflatus amnibus Apidano, Horcono, Enypeo, & Pamiso, qui è montib. Thessaliam cingentib. in eam planitiem confluentes, & item minoribus alijs, per unum anfractum & eum arctum in mare eua duntin unã omnes aquam redacti ex quo Penæus retento suo nomine cæteros innominatos reddit. Est Apidanus fluuius è Pharsalo mõte delabẽs ex 5. principalibus Thessaliæ unus qui tarde fluere dicitur quousq; illi cõmiscetur Enypeus: dicente Lucano. It gurgite rapto

Apidanus, nunquamq; celer nisi mixtus Enypeus
Accipis Asopos cursus: Phenixq; Melasq;.

Quos etiam Vibius in Apidanum fluere scribit. Enypeus quẽ Ouidius, pulchrum & inrequietum scribit, ab Othry mõte defluit, iuxta quod horrendum illud prælium fuit inter Cæs. & Pomp. dicente ipso Pompeio apud Lucanum:

Sanguine Romano quam turbidus ibit Enypeus.

Post autem Penæi ostia 10. mil. pass. nauigatione asperum fit mare curuæ scopulo-

ſcopuloſæq; oræ adiacens, quo interuallo Oſſa, ac Peleus montes ab inui-cem diſceſſere, qua Penæus in mare it: Hic Xerxis claſses quum ſtarent in ancoris ingenti flante Euro ſupra 300. naues perdidit. In hoc ſinu ciuitas Meliboea fuit. Pieria terra (diximus eius maritima) à Pieria nemore appel latũ quę muſarũ parens ac domus dicitũ, nam in dicto nemore fons eſt eodẽ nomine à quo muſę Pierides dictę Feſtus author eſt, propter liquoris eius unicã ſubtilitatem) Præter cætera, Arachnem urbem habet quã Penæus abluit. Fuit etiam Amydon ciuitas tempore Troiani belli potens, nõ pro-cul ab Axio amne ſita. In mari uerò contra Thermiacũ ſinũ inſulæ 5. ſunt, magnitudine fermè pares, modicis inter ſe fretis diſtinctæ, ad Vulturnũ Aphricumq; uentos expoſitæ. Quarum quæ ad Vulturnum magis eſt Pe parnethos olim, nunc Limene dicitur cæteris aliquanto maior 40. enim mil. paſſ. ambitur, in qua eiuſdẽ tum nominis ciuitas à Philippo rege Ma cedonum uaſtata, ubi caſtellum in monte adhuc eſt in medio penè inſulæ, qua parte anguſtior eſt ſitum. Ouidius:

Nitidæq; ferax Peparnethos oliuæ.

Sub qua alia eſt inſula Dromos nunc dicta ſatis fertilis, oppidũ ad ſepten trionem uerſum in colle habens. Cui ad orientem inſula quædã eſt, nautę Seraquinum uocant, caſtellum habẽs in petra haud à mari procul inter o-rientem & meridiem ſitum. Reliquæ aũt duæ, una Scopelos quę ſic adhuc appellatur: altera Scyathos, modo Schiati dicitur, quę minus 10. mil. paſſ. interuallo à Magneſia promontorio diſtat, ambo caſtellum in petris ha-bent. Relictis inſulis in continente ſub Pierijs. Pelaſgiotorum maritima o-ra ſequitur, quos alij Pelaſgos uocant, qui longam occaſum uerſus regio-nem habitant, campis optimis exiſtentem, quos alij ab Athenienſibus alij à Lacedęmonijs: alij à Theſſalis dicunt originem ducere: Dionyſius uerò Halicarnaſſeus, genus Græcũ ex Peloponeſo antiquitus, fortunaq; uſus aduerſa quũ alijs in rebus plurimis, tum maximè quia nullo in loco ſtabi-lem habitationem aut certã habuit. Eſt aũt in Pelaſgiotoris primũ ad ma-re promontorium nomine Magneſia olim inſula quam terrę motus con-tinenti iunxit, ſinum Pelaſgicum efficiens, à quo uſq; Sperchium flumen, hoc eſt uſq; Achaiam, tractus omnis Magneſia à quibuſdam ſcriptoribus denominatur, nam & incolæ Magneſij ſiue Magnetes dicunt: apud quos eiuſdẽ nominis lapis nigri ruſiq; coloris reperitur. Hinc aliud eſt promon torium Sepias nomine: Et aliud Æantium in quo Eantæum uicus & Æan teus amnis. Inde Iolchos ciuitas fuit in eximijs montib. Quo ex loco ut in-quit Strabo Pelias Iaſonem ac nauem Argo foras emiſit: Pindarus ex op-pido Demetria dixit, diſtant enim inter ſe ad 7. ſtadia, hoc per multos an-nos & nauale & regia Macedonũ regibus fuit, exaduerſo Magneſij lito-ris quædã paruæ iacent inſulæ, in ijs Icus, & Aloneſus. Interius uerò à ma ri urbes ſunt ad Erigonem amnem Dolicha, Azorium Tripolitanum co

gnomine. Pytheum, Gonus, Athax siue Atrax iuxta quam Penæus amnis defertur, Hilogium, Scotyssa in qua fonticulum quendam nasci Aristoteles scribit, in quo quicquid concisum aut cōfractum fuerit (nondum tamen in partes separatum) iniectum sanari statim. Post Rhaga urbs fuit super Pænæum amnem sita. A qua decem mil. pass. fermè Larissa urbs est in plano tota præter arcem quā quidam Cremastem uocant, quæ Pensilis aut obliqua cognominabatur, non procul à Nessonide lacu sita qui lacus quandoque in æstate arescit, penes quam Penæus labitur, quo stagnāte circumiectus ager inundatur, quæ modo Larssa, siue Laisso dicitur. Est & Holosson ciuitas quæ & Leuca uocitabatur, id est, Alba quum in alba cōsisteret argilla. Item Elona, quę in Limonem nomen permutauit, hodie diruta iacet, ambo sub Olympo monte sitæ non procul ab Horco amne. Mox Pheræ urbs tum admodum nobilis, cui Bœbis lacus uicinus est, eam Strabo Pelasgicorū camporum terminū ad Magnesiam esse inquit, qui campi usq; Pelium triginta mil. pass. ferè porriguuntur, Quam urbē in sublimi quandoque fastigio collocatam, tyranni funditus extinxerunt, lacus uerò ad extrema Pelij, & Magnesiæ est, cui Bœbe locus adiacet. Hinc ad meridiem Pthiotidis siue Ptiomachis terra est Doridi contermina, à peregrinationis duce Pthio cognominati, qui mutato postea uocabulo aliquādiu Hellenes appellati sunt ab Hellene Deucalionis F. id est Gręci, quibus in Pelasgico sinu hæc sunt, Pegasæ ciuitas unde Minyæ Colchida petentes Argo nauem soluere: quare Lucanus:

Prima fretum scindens Pegaseo litore pinus
Terrenum ignotas hominum proiecit in undas.

Quæ urbs emporium Pherarū fuit, ab eis circiter nouem mil. pass. distās Pegasas ideo dictam esse, quia eo in loco nauem Argo pegerit, uel propter uicinos fontes, id est, Pagas, qui frequentes aquarum ubertatem effundunt, neque longè ab ea Aphetæ ciuitas interijt, id est, emissa, quia hinc emissi fuerint Argonautæ quod ait Strabo: Sinū Pelasgicum in quo urbes modo dictæ iacent, alij Pegaseum: alij Demetriacum: alij Maliacum à Malica quondam ciuitate iuxta eum uocant. Igitur post Aphetas, uicus Ormenium est sub monte Pelio (quæ huc usque radices diffundit) prope Bœbeidem lacum, quem Erphij filius Æolo prognatus ædificasse dicitur. Sequitur Demetriàs urbs, quā supra nominauimus distans ab Ormenio trib. mil. & quingentis pass. à qua sinum denominari diximus, quam Demetrius Poliorceta, id est, urbium obsessor, sui nominis monumento construxit, ualida & ad omnia oportuna, ante Pyrasus dicta, optimo munita portu. iuxta quam Naurus amnis in mare uadit. inde est Posidiū, id est, Neptunus promontorium à quibusdam Zelasis nuncupatum, à quo parum Larissa altera à iam dicta, urbs nobilis Achillis patria campestri iuncta solo, ubi nunc nouum oppidum in eius loco est Larmiro nomine

mine: quem sinum Ouidius describens, ait:

Est sinus Hemoniæ curuos falcatus in arcus
Bracchia procurrunt, ubi si forte altior unda
Portus erat, summis indutum est æquor harenis,
Et reliqua.

Inde est Echinus oppidum in faucibus Sperchij fluminis Plinius posuit, & Antron ciuitas. Contra quod litus Myonesus exilis iacet insula. Postea Sperchia ciuitas fuit quam uocant Comen. Et mox nemus Phtheleon qui locus adhuc Phitelleo dicitur, & in sinu Thebæ urbs Phthiotidis cognomine ad ostium fluminis Sperchij sita, Thessalis emporium quæstuosum & frugiferum, Philippos nonnunquam dicta Polybius author est: Thebas inquit, Philippus capiens loca Thessaliæ ac Magnesiæ tuta reddidit, eiectisque urbe antiquis cultoribus mutato nomine, pro Thebis Philippos appellauit, quæ sub Crocio cāpo sita est, campum Pharsali Phthiotidésque tenuere supra Pyrasum ad tria mil. passuum ad orientalem partem Othrys montis ubi aurifodinæ erant, quibus adamas repertus est cucumis semine par. Per Crocium campum amnis Amphrysus labitur, iuxta quem armenta regis Admeti, alij Athamantis Apollo pauisse dicitur: quod cōmemorat Lucanus: cuius regis domiciliū Halus in campi supercilio positum in ripa dicti amnis fuit. Sperchium ex Pindo monte, alij ex Ænienſibus quidam à Tinphresco Dryopico monte fluere, ac uelocissa aiunt cursu: nam & Lucanus:

Ferit amne citato Maliacas Sperchius aquas.

Tantum enim Maliacus sinus durat, qui antequam in mare cadat Antyciram urbem præterlabitur. In regione uerò supra mare hæ ciuitates sunt. Erincum, Narthotiū, Coronæa, & Melitara, siue Melitea, Pyrrha anna uocitata cuius ad septentrionem solitudines iacēt. est & Conni oppidum in faucibus saltus Tempe situm, cui iugum montium imminet triginta mil. passuum à Larissa pensili: dein Eretriæ quam urbem Enypeus amnis præterfluit. Hanc Persæ ingresi, postquam templa spoliauere incenderūt, in ultionem eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerant, hominibus iussu Darij in seruitutem captis. A qua haud procul Omphalium oppidū est. Postea Lamia & Acheloo amni propinqua, quam circa Termopylas esse Liuius dicit, urbs in tumulo aspero posita ex quo multum regionis cernitur, à qua Sperchius circiter quatuor mil. passuum fluit. Inde Thaumātia urbs loco alto sita, ipsis angustijs imminēs quas Coele uocāt, loca cōfragosa, implicatasque ualliū flexib. uias ijs qui in Thessaliam à Lamia proficiscūtur. Quod ubi uentū ad hanc urbem est repente uelut maris uasti, sic uniuersa panditur planities, ut subiectos cāpos terminare oculis haud facile sit. q ab eo miraculo Thaumantij appellati, nec altitudine solū tuta urbs, sed q̄d saxo undique abscisso rupib. imposita est, circa quē montē

item Achates gemma reperitur. Postea Heraclea Pthiotidis cognomine ad radices Oethæ montis in campo ante fauces termopylarū sita, distans à Launa 15. mil. pass. Cui arx imminet loco excelso & ab omni parte præcipiti. Vrbem Assarus flumen prçterit, & ad orientē paruus alter Melenā uocant, cuius ager totus paluster est, & proceris arboribus frequēs. In hac parte Nymphæus attollit̄ mōs quondā teste Plinio topiario naturæ opere spectabilis. Est & Athamas, & Stephane atq; alij, nam Plinius 4. & 30. enumerat, nobiliores tamen quos meminimus. Nunc ad eos populos deueniendum est qui in media Macedonia siti sunt, nihil ad mare habentes, quorum ad septentrionem sub montibus hanc à Mysia diuidentib. Albani primi habentur in quibus Albanus est urbs, Dalmatiæ Scardo interiecto monte propinqui, à quibus in Dalmatiam quos ætas nostra Albanenses uocat, descendisse uerisimile est isti adhuc Albani dicūtur, regionemq; quam inhabitant Albanam uocant, longè orientem uersus ac prius extensam, quibus ad solis ortum Almopores & in ijs Orma oppidum in petra situm, & Europus ad Axiū amnē, & Apsalus iuxta fluuiū Apsum in conuallibus situm. Inde Orbelij Garescū Thasiorum oppidū coloniam inhabitātes loco tuto positam. sub quibus Iores, quibus Iorum, & Alorus oppida sunt. Cui regioni ad orientem Sinticæ gentes adiacent, ubi Tristolus urbs: & alia Parœcopolis olim insignis, & Heraclea cognomento Sintica quæ est subiecta Candauiæ oræ. Iterum sub Albanis Taullantinis contermini Eordaiorum gens est, apud quam, Schampeis, Diboma, & Daulia oppida montana sunt per quam terram Ospagus flumē defertur in Erigonium cadens. Et sub ijs Orestidis regiuncula, sic denominata ab Oreste qui quandoq; illam occupauit, quum cæsa matre exul profugeret, ubi urbem quem Argosoresticū ędificauit, à qua Argeatę Macedones dicti, ubi passim per agros auri uenas, & argenti populi scrutantur. In ea Amantia urbs est munimento ualida. Hinc autem ad Eordaiorum orientem sub Almoporib. Estrerij terram incolunt, oppida duo habentes, Estreum: & Deborum. Quibus ad austrum Desareti sunt ubi oppidū Euia: & Lychnidus in angustijs isthmi positum, ad quod lacus ac paludes extātubi copiosa piscium salsamētaria habentur. Sub quib. Parthyæorum ciuitas Eribœa. Cui ad meridiem Stymphaliæ gentes oppidū Gyrtonam habent à Gyrtone fratre Phlegyæ dictum. Rursus ad orientem istorum populorū sub Ioribus Lyncestidis regio, in qua Heraclea ciuitas: cui adiacent Pelagonij, in quibus Andaristus ualidum oppidum, & Pelagonia quam nunc etiam uocant: in angustijs montium sita: & aliud Stobi ciuium Romanorum quod quū Philippus conderet Persęida appellari iussit, ut is filio maiori haberetur honos: Lyncestum & Pelagoniorum quondam loca quū libera essent Eleutheria omnis ea regio cognominabat̄. Postea Bisaltiæ q locum incolūt cui Acthæ nomen est, qui à septentrione Sinticæ pro parte

& pro

& pro parte Hodomasticæ ad Strymona amnem ad orientem Amphaxitidi, ad occasum Pelagoniæ, & ad meridiem Mygdoniæ, Bræticis mōtibus interiacentibus conterminant, regio quinq; tum urbib. iusignita: erāt aūt Arrolus non longè ab ostijs Strymonis uersus occasum: Euporia: Calliteræ urbs super Axium flumē sita: Ossa, & Berta, sub qua Mygdonia est ad sinum Thermaicum Amphaxiti iuncta (duobus enim locis iuxta maré Amphaxitides posuimus) axio fluuio à Pelagonia atq; Emáthia discreta; in ea ciuitates sunt Antigonia ad fauces Bræticorum montiū posita quas Græci Stenta uocant: est & Calindoea; & Bærus in planitie sedēs: & Physcæ, de qua Statius:

An uiros tellus dare militares
—Aptior Physcæ?

Est & Terpyllus ciuitas mōtana: Carrabia, Xylopolis, Assorus, & Apollonia Mygdoniæ appellata, nūc Seres dicitur. Iuxta quam Louius amnis præterfluit qui & Melas à quibusdā scribitur. Deindé Leta urbs Bacchó fluuio propinqua. Est in Mygdonia uersus meridiem lacus nomine Salsus 40. mil. pass. in circuitu, cui ad eandem plagam castellū adiacet Ognichum modo dictū, sub quo lacu 25. mil. pass. alter est 15. ambitu. Migdoniç regiuncula connectitur ad meridiē Crestona nomine, & in ea Creston ciuitas Celetrum postea Castoriam modo incolæ nuncupant, in colle sita quem magnus præcingit lacus præter angustū & humile collum qua iter ad oppidū est montibus iunctum, qui ad occasum lacus attollunt 30. mil. pass. à minori Mygdoniæ lacu distans. Emathia regio sequitur in mediá pené Macedonia cōstituta ad Lyncestum & Pelagoniorum meridiem. Et pro parte Mygdoniæ Axio interlabēte flumine. A rege Emathe Mēnonis fratre, Auroræ & Tithonis F. ut ait Plinius uocitata: similiter Trogus: Pæonia prius dicta teste Liuio ad Pangæum tum montem pertingens quem Thraciæ esse diximus, & ut ferūt ab herba Pæonia quæ in illa abundé nascit: Pausanias author est à Pæone Epei fratre Endymionis filio dicta. At Herodotus Pæones Teucrorū gentem huc à Troia fuisse appulsos. Quorum colonia ad flumen Strymona sita erat, circa quam si quando frequentiores imbres deciderint, ferunt tellurem illam genus quoddam auri producere quod appellatur Apyron: similiter in monte ipso fodinas argenti & auri esse ex quo Emathia Beata cognominatur. In hoc membro ciuitates sunt Europus, ad Axium amnem, Tyrissa, Scydra, Myrea iuxta quam fluuius sui nominis labitur, grauis quidem uisū ob uelocitatem eius cursus, ac transire conantibus asper, & omnino insuperabilis. Inde Tera urbs magna quondam, quam deinde Antipatriam uocauerunt in angustis faucibus sita, eam Romāni puberibus interfectis incenderunt. Mox Cyrius oppidum montanum, & Idomena, & Gordynia, & Edessa, quam dein Ægas siue Ægæ, populum Ægedas ad memoriam muneris

Caranus

Caranus,ut ait Trogus,uocauit,quũ responsum ab oraculo de condenda sede ducib. capris imperiũ quęrere,accepisset. Huc ueniens Edessam urbẽ nõ sentientibus oppidanis propter imbriũ & nebulę magnitudinẽ,caprarum gregẽ imbrẽ fugientiũ, cum multitudine Graecorũ sequutus occupauit: Solinus. Vbi caprarũ pecus resedisse respõsum sibi esse inquit,in qua urbe sepeliri reges mos erat,ubi & aquę calidae scatẽt. Post quã Beroëa oppidũ est. Inde Argeae ciuitas humilis,dicta ab Æga nympha Oleni Vulcani filij nata,quae una ex nutricib. Iouis fuit. Hinc nõ longè à mari Pella colonia Zuchria modo dicta exigua ut olim,quod probat Lucanus:

Exiguae secura fuit prouincia Pellae.

Quae nunc excisa iacet: quam maximam & illustrem alumni effecere Philippus Graeciae domitor,& Alexander Asiae: in qua ut Monimus scribit, hominem achiuum, Pelleo & Chironi singulis annis immolatum fuisse. Sub Emathia Pelasgiotorum terra est, sed lõgè in orientem occidentemq̃ diducta,quae inter se Citario monte discernuntur, cuius radices Aliacmõ fluuius lambit,quam regionem unà cum maritima eius ora supra descripsimus. Cui ad meridiem Estiotorum siue Istieorum regio adiacet interiectis Bromio(à quo Bacchi cognomen) & Cercetesio montibus per hanc terram Curalius amnis fluẽs in Paeneum defertur,haud longè à Pharycadone urbe ad sinistram Paenei sita. In hac Phaestus oppidum est inter Gomphos, & angustas fauces quae Thessaliam ab Athamania dirimũt. Postea Gomphi parua urbs propè ortum Pęnei fluminis sita,à quo haud procul Atinium est oppidum. Post Athamania regiuncula quae aliter Melotis dicitur Gomphis imminens, nemorosa admodum de quo Lucanus:

Tunc qui Dardaniam tenet Horicon, & uagus altis

Dispersus syluis Athamas.

In ea Tetraphilia siue Triphilia ciuitas est altis ac praeruptis locis sita,in cuius agro est locus qui castra Pyrhi dicitur, cui ad orientem mons erigitur Lincus nomine ad meridiem uersus Epirum declinans,totus syluosus,& in eius iugo patentes campi & aquę perennes sunt & Lincon oppidũ propè flumẽ Boëtum. Dein Theudoria, Teium, & Argithea Athamaniae caput. rursus in Estiotoris castellũ est Tricca nomine proxima litorib. ac reducto admodũ sinui apud Pharsalic campos in quib. Cranõ ciuitas fuit; Postea Ctimene urbs quã alij Ithomẽ alij Thamas uocãt locus munitus,et ualidus inter 4. castella sita: Triccã,Metropolim, Pellineũ,& Gomphos, Tricca & Pellineũ ad Paenei leuã: uerũ Ithome addicta Metropoli est,quã Philippus incẽdit. Postea Chiretię oppidũ à Ro. incẽsum. Et inter Triccã et Paludẽ Metapa urbs,distatq̃ à Therma(altera ab ea à qua Thermaicus dicĩt sinus)circiter 8. mil. pass. qua Philippus usus est,ueluti receptaculo in adeũdis atq̃ egrediẽdis angustijs, est em̃ omnis locus circa paludẽ mõtuosus atq̃ difficilis, & densiss. syluis undiq̃ circũdatus: palus spatiũ 4. mil. pass.

pass. fermè habet. Hinc ad austrũ Thessalica terra est Macedoniç primis uiris & opimis cãpis, quæ priori sçculo Strabone teste Pyrrræa ab Deucalionis uxore Pyrra nominabatur, & Hæmonia ab Hæmone, à cuius filio Thessalo Thessalia uocata est, quod asserit Dionysius Halicar. Diodorus uerò à Thessalo Medeæ Iasonisq; F. Eusebius autem à Thessalo Græci F. qui ibi regnauit. Legimus Driopem etiam uocitatã: Ideoq; Plinius hæc terra sępe mutatis nominib. à regibus cognominata est. Ibi genitus rex nõmine Græcus à quo Græcia. Ibi Hellinus Pyrræ & Deucalionis F. à quo Hellines, & ut scribit Diodorus in antiquitatib. Boëtus Arnes ac Neptuni F. in Hellinem migrans, quæ nunc Thessalia dicitur, eos qui secum accesserant Boëtos uocauit. Homerus autem Thessalos tribus nominib. appellauit, Myrmidonas, Hellenas, & Achæos. Quæ regio undiq; montib. redimita est, ita tamen deuexa ut quamuis paludes ex ea apertis montib. in flumina manarẽt, residit tamẽ lacus Nesonius, & quidẽ ingens, & minor illis Boëbeis litori propinquior, à q̃ litus etiã denominatũ. Et ut scribit Solinus, durãt adhuc uestigia, hos locos superstites undosæ tempestati fuisse, nam in concauitatib. & anfractib. rupium ueluti maris purgamẽta uisunt passim conchiliorum putamina, ita ut (licet mediterranea sint) speciem tamen litoralẽ intuentib. appareant. Montes aũt regionem hanc cingentes (quãuis olim ampliori multo circuitu pateret, nam et circũiectas regiones intra suũ nomen cõtinebat) Olympus, Ossa, Peleus uel Pelion, Pindus, et Othrys. Quorũ altiss. Pelion, nam 250. mil. pass. ratione perpendiculi, ut Dicearchus uir imprimis eruditus regũ cura permensus est. Dictus Peliõ Lactãtius grãmaticus ait, quia Peliõ Neptuni F. illius summa obtinebat, frondosus omnis, summitatẽ cuius pineta maxima tenẽt, reliquã uerò partem quercus occupat, cuius in antro Chironẽ senẽ habitasse Ouidius tradit, quo etiam conuiuiũ Tethidis & Pelei fuisse: & Centauros ibi à nymphis nutritos quidam scribunt: Ossæ monti aliquando iunctus, terrç motu uerò facto, alterũ ab altero discessisse, q̃d scribit Herodotus, cui Ptol. consensisse uidetur, quũ Pæneum inter eos mõtes in mare emittere dicat. Strabo uerò inter Olympum & Ossam. Est Ossa secundæ magnitudinis mons niuosus syluosusq; pini præcipuè arboris, cuius tantã inesse copiã, quod in flexione, atq; reflexione ramorũ tonitruũ præsentetur, ut ait Lucanus: in quo Centaurorũ fuisse stabulũ scriptores attestantur. Ab hoc monte Anagrus fluuius descendit, in cuius aqua quũ Centauri ab Hercule uulnerati se lauissent impotabilẽ reddiderũt, quod Ouidius meminit. Olympus mõs sanè magnus est & qui supra 10. stadia altitudine attollitur, ex q̃ accolæ summa eius cœlũ uocant, in eo buxus plurima atq; cæteris gracilior, similiter laurus, etsi illi frigus inimicũ sit animaliũ frequens caret lupo: cuius montis radices iuxta litus locum natura inuium reddunt. Ara fuit in cacumine Ioui dicata, sine uento, sine pluuia, sine niue, sine nubibus,

sed

ſed ſerena ſemper & conſpicua ubi dij immortales perpetuo oblectantur, uti Homero placet: quare Lucanus:

Nubes exceſſit Olympus lege deum. Et Claudianus:
Celſior exurget pluuijs, auditꝙ ruentes
Sub pedibus nimbos & rauca tonitrua calcat.

Pindus præterea mons eſt ex cuius radicibus Peneum flumen proſilire diximus, inſignis quoꝙ origine Laphitarum, & Partu Acheloi, altus admodum niuibusꝙ obnoxius. Cui ad occaſum Peræbi populi metanaſtes, id eſt, migratores: ad meridiem Dolopes adiacent: & in monte ipſo Talares natio Moloſſorum habitant. Othrys ſimiliter nemoroſus mons eſt, ac Laphitarum ſedes, quemadmodum Pindus, quod notat Virgilius: à quibus Centauros originē traxiſſe poëtæ dicunt quos pugnā ex equo ferunt inueniſſe. Homines præter alios immanitate efferati, & qui ita humanū ſitire ſanguinem dicuntur, ut quum hoſtium copia non detur, ipſi inter epulas poſt cibi ſatietatem, & potum, ſuis uel ut alienis corporib. imprimunt ferrum: In ijs gentibus hoc eſt in Theſſalia oppidum Pelectronium fuit à nomine cuiuſdam uiri appellatum, qui primus domandorum equorum uſum reperit: unde Maro:

Frena Pelectronij Laphithæ giroſꝙ dedere.

In hoc mōte uermiculos quoſdam Ariſtoteles gigni ait Sepas appellatos, haud unius quidem coloris, quum à loco ubi uictitant colorē nanciſcantur, nam alij quidem terreſtribus Cochleis aſsimilantur: alij toto peruirēt tergore: nonnulli etiam qui inter harenas uerſantur ab eis quoꝙ colorem contrahunt, ſi quem uerò momorderint, eum ſtatim ſiti diſcrutiant: Intra autem hos montes Theſſalia continetur, ubi lacus fuiſſe narratur, utpotē regio concluſa undiꝙ præaltis montibus. Nam quod Theſſaliæ ad auroram ſpectat, id Pelion & Oſſa iunctis inter ſe radicibus prēcludunt: quod ad uentū aquilonē olympus, quod ad occaſum Pindus, quod ad meridiē Othrys, q omnes gigantum fabulis belloꝙ cōmemorati ſunt, quos aiunt aliquando cohæſiſſe, tremore autē terræ ab inuicem exiliſſe. Ex quo apertis ußs lacus exſiccatus eſt, obductus in ſe q̄ ſine exitu ſtagnauerant aquis, quum etiam litus altiora cāpis haberet loca, ut apud ſcriptores legimus. Ait enim Diodorus in antiquitatib. Herculi huius beneficij gratiam tribuit, qui excauata foſſa, aquam deduxit circa Peneum fluuium, quo campos fertiles reddidit, nam Theſſalia regio fertiliſs. eſt, excepta quā flumen abluit & inundat, quoniam Peneus per mediam labens compluribus aſſumptis amnibus ſæpius effunditur, non tamen ocioſa, uerum in paſcendis equis accōmoda: nec maleficijs minus. Eo enim loco artis magicæ natiua cantamina totius orbis conſono ore celebrantur, & quod ibi tellus in montibus præcipuè nocentes plurimas gignat herbas, quibus Medea uſa eſt, quò naturæ uim faceret: quæ omnia Lucanus meminit. necnon

malefici generis serpentes plurimos nutrit: ex quo honos Ciconijs auibus eorum exitio tantus, ut capitale fuerit occidisse, eadem legibus pœna quę in homicidijs. In hac regione inter alia oppida, Phalagatia, & Phaleria est prima urbs Thessaliæ à Rom. incensa, & Paleopharsa cum apud quod oppidũ Cæs. & Pomp. dimicati sunt, q̃d incensum post fuit, unde Enipeus fluuius currit nunc Phersalia dicit̃, est & Argissa & Hypata cuius arx inexpugnabilis est, Sosthenis, Homyle & Cypera, fuit et Phlegya ciuitas à Phlegya Iasonis patre cognominata: locus antea gigantũ pręliorumq; immanium temeritate famosus, qui solus etiam diluuio mundi asseritur non opertus, quod utique præstitit montium celsitudo: idq; Solinus meminit, sunt qui submersum fuisse dicãt, fuit etiam Arna urbs quam Boëtus ędificasse dicitur, matrisq; nomẽ imposuisse, quæ nulla nunc est, in cuius agrò uuis ubere templum Palladis Ioniæ iuxta Cuarium amnem situm fuerat: Item Arãchne ciuitas quã Peneus fluuius abluit, & altera quæ Bodoni dicebatur apud Peræbos ab Heroë Bodone condita.

Epyri prouinciæ regionis situs.

Epirus prouincia hinc ad austrum terræ Macedoniæ iungitur: protendit namq; ab Elydno amne occasum uersus ad solis ortũ in Acheloo fluuio ducenta mil. pass. præter nauigatione: qua occidentẽ spectat Ionio: qua meridiẽ Adriatico mari, seu Maliaco ut Herodoto placet, uel Siculo usq; ad sinum Ambracium secundum Strabonem abluitur. Diciturq; Epirus quod apud nos solidam terrã designat. Quæ præcipuè in partes duas, sicut et nunc diuiditur, in Chaoniam quod Epirus propriè dicebatur & in Acarnaniam: Acarnania modo Ducatus siue Dispotatus seu Græcia parua appellatur, Chaonia ad occidentem uergit, quæ continuo se in Ceraunios attollitur mõtes, quam partem iuniores etiam in Albaniam ponũt, Acarnania in ortum solis indecliuum tendens usq; ad Acheloum amnem: Ferunt itaq; tempore Deucalionis & Pirræ hãc diluuiò inundasse, illam uerò tanquam sublimiorem non ascendisse, inde Epirũ, id est, continentem homines tunc appellauerunt. Paulatim postea ambò & Chaonia, & Acarnania Epiri nomen subierũt: cui nec uetus Græcia nomen defuit, Acarnaniæ maximè, ac circa loca ad Acheloum iacentia, ubi Selij prius, & post Græcorum nomẽ Hellines agrum tenuere. Regio multis in locis nemorosa, amplioribus olim finibus contenta, ut apud Pliniũ legimus qui eam subcinctam uallatamq; Rhodopes ac Æmi excelsitate fuisse dicit, alias nunc terras & montes habet illam diffinięntes, ut in superioribus ostendimus: Neq; adeò ut antiqui scriptores in suis reliquerunt scriptis egregiè populosam, nam hoc tempore magnà ex parte solitudo eam tenet, habitatur autem per pagos ut plurimum ac ùrbiũ reliquias, septuaginta in hac prouincia urbes à paulo Æmilio funditus euersas fuisse historiæ attestantur. Terra Epirus quadrupedes magnas gignit excepto asino,

sed præcipuè boues, & canes magnitudine egregia atque etiam oues quas Pyrrhicas à Pyrrho rege cognominatas dicunt. Huius regionis occidẽtalia Chaonij gens celeberr. haibuit, inuios habitans montes, Molossorum antea regnum, quod Helenus à fratre Chaone quem in uenatu per ignorãtiam dicitur occidisse Chaoniam nominauit, quasi ad solatium fratris extincti, uti quibusdam placet. Quod Virgilius dixisse uidetur:

Morte Neaptolemi regnorum reddita cessit
Pars Heleno qui Chaonios cognomine campos
Chaoniamq́ omnem Troiano à Chaone dixit.

At Plinius, Chaones sunt primi montes Epiri à quibus Chaonia dicta est. Hoc loco Thucydides Thesprotos ponit: Ptolemæus uerò post Chaones orientẽ uersus. Sed Thesproti et Cassiopenses q in Thesprotis sunt, simul cum Chaonib. habitasse ferunt: sunt qui post Chaones terrã cessisse Molossis dicãt, qui totius postea Epiri regnũ tenuere, nã propter regũ cognationẽ magis ac magis amplificati fuerãt, ut scribit Theopõpus, nã ex Æcidarũ sanguine prognati sunt. Vbi & canes quos diximus præcipua fortitudine nascuntur, qui à loco Molossi dicuntur: de quibus poëta:

Nec tibi cura canum fuerit postrema, sed una
Velocis Sparthæ catulos, acremq́ Molossum
Pasce sero pingui. Item & Horatius.

Fuit in Chaonia primũ iuxta Ionium mare Horicum siue Orethum oppidum Orchũ modo in plano sitũ à Colchis conditũ, quod postea Dardani habuerunt in insula tum quam dein terræ motus continenti iunxit: cui iugum Cerauniorum montium sic denominatorum à crebris fulminibus propter altitudinem imminet, proprio tamen uocabulo Chaones dicebãtur: nautis maximè formidolosi, quod ait Horatius:

—Qui uidit mare turgidum, Et
Infames scopulos Acroceraunia. Et Lucanus:
Scopulosa Ceraunia nautæ summa timent.

Nam quotiescunq́ nubeculæ inde eleuant, tempestates in mari exoriunt, in quo monte castellũ est Chimera nomine ex quo monti uocabulũ inditũ est, nam Cimerã indigenę illũ uocant, sub qua statio est Onchesmus tum nomine. Postea portus cui Panormus id est, cõmoda cunctis statio nomẽ est, in quem torrens è montib. ruit. Supra quem in montib. Olpæ urbs in colle erat ualido muro cincta, nunc oppidulũ, Sopoto ibi est. Item portus alius tum Cassiope, cuius uocabuli emporiũ aderat Cassiopeorũ, qui modo locus S 40. dicitur & est in dextra Isthmi Thesprotorum Chersonesi, Nam hinc Thesprotorũ litus extendit, à Thespite uiro nobile Atheniense Ericteí F. qui imperauit ei regiun culæ, quæ ab se denominata est, nunc aũt Vaielitia appellat, inter quos & amnẽ Acherontẽ (quem paulo post dicemus) Scriphios, & Siphnios, & Melios habitare author est Herodotus, à quibus

quibus coloniæ deducti sunt in ijsdē nominib. insulis in Ægeo mari. Igiť in Thesprotis post Cassiopē portū Posidium promontoriū est. Mox Buthrotū colonia in Chersoneso ipsa est sita 7. pass. sinu uel lacu eiusdē nominis, ita à cōditore denominata, frequēs tum Rom. accolis, quæ modo Butintro dicitur, influit enī mare sursum circiter 2. mil. pass. per locum angustum, lacus in occasum uergēs intra nemorosos montes clausus, urbs ipsa propè fauces introrsus ad lacū, ingredientib. ad sinistrā posita. In ore uerò portus est q & Chaonius, & ab effectu Pelodes, id est, Cenosus diciť, in q̃ magna mugilū captura fit: de qua urbe ac portu Virgil. mentionem facit. Post aūt dictū os, Thymiamis promontoriū incultū atq; asperū Nista modo à nautis, ad cuius radices ad occasum eiusdē nominis fluuius Calamas nūc in mare uadit, in quo Cassiopensiū oram quidā inchoare, Ptolem. Almæniū siue Alcmæoniū dicit, quā Argiam nō nulli uocauerūt, Thucydides aūt Thymiamis Thesprotidē Cestrinemq; disterminat inquit. Postea est sinus uadosus penè omnis, quē iuniores Gomenizā dicūt. Deinde Sybote portus haud magnarū nauiū capax, cui Sybota obiacet insula nūc Siuita dicta, in qua tropheū de Corcyrensib. Corinthij statuerunt. Post Torona oppidū, Parga modo. Inde Acherō amnis nauigabilis quē iuniores Velichin uocāt, ab arcto ex Molosside in Acherusia stagna, uel paludem profluēs, infra quā mare uersus, ponte mille pedū mirabili operetum iungebať, plura suscipiēs in se flumina, quibus sinus in quē deferť dulcis redditur. Inde paulo in reducto sinu statio quędā est inter saxa quę appellabatur Pharsalia: nam hinc ad oppidū Triccā in Macedonia iter est, cui Pharsalici diffunduntur campi. Dicto iam litori Corcyra insula opponiť à Corcyra ex filiabus Asopi denominata, quā Neptunus rapuit & in hanc detulit, ut scribit Diodorus ex qua natus est Phæacus, à q̃ dein Phæacia, quæ prius Scherya uocitabať: Callimachus Drepane, nostra uerò ætas Corfu uocat 10. mil. pass. interuallo à cōtinente ubi propius, ubi uerò lōgius 20. ab occasu in ortum producta 100. mil. in circuitu: fœcunda quidē Homero teste: & ubi felices uiri procreabantur, rerum maritimarū maximè studiosi, ait enī Phæacibus nulla est sagittādi cura: sed in malis, remis, nauib. occupati, alacres spumosum pelagus sulcant: Et in alio loco: ut aūt Phæaces in nauigando cęteros uiros pręstant, ita in texendo mulieres, hoc enim muneris illis Minerua largita est, ut & scitè manib. operarenť, & bonam mentē tenerent. Insula qua parte septentrionē spectat plana qua uerò meridiem alpestris ac importuosa est, habet tamen hæc pars aliqualē sinū à cautib. liberum et à uento tutū, quo in loco ex fonte fluuius mare innadit Hic Phœaces quondā amplā Hyperion incolentes à finitimis Cyclopibus ut potē & superbis & fortiorib. uexabanť: habitabāt illa ætate eas petras Cyclopes, q̃d ait Homerus: hac gratia Nausithous Alcinoi pater, ijs relictis locum apud Scheryen humanioribus uiris propinquior condidit, ibi mu

ro circumdedit urbē, quæ Corcyropolis appellata fuit, locus nūc Palopolis dicit̄ ubi promontoriū est Amphipygus. Fuit quoq; Ptychia in ripa ad mare ex aduerso Thesprotiæ, id est, iuxta Pygum cuius nunc rudera (Palopolim illi appellāt) extant enī ingentium saxorū fundamēta, inter quā & oppidū quod nunc insula habet, lacus circuitu circiter 2. mil. pass. in mari exonerat̄ in quē fluuiolus ingredit̄, & oppidum quod Corfu dicūt in peninsula in alta petra duas habens arces Thesprotorū terram prospectans, in portū occasum uersum deuexa. Hæc aliquando Corinthorū, aliquando Samiorū colonia fuit. In occidentali parte Casiopolim oppidū habuit, ubi & promontorium & templū Casij Iouis fuit, locū nūc Cassopum uocant, quo uestigia murorū late patent. Et in Aphrico uento promontoriū aliud peninsula Phalacrū nomine, id est, caluū ad nauis effigiem in q̄d transfiguratam Vlyxis nauem fabulę tradiderunt: Post ad auroram Leucimma promontoria, in quorum altero Corcyrenses tropheum deuictis in mari Corinthijs statuerunt: circa Corcyram quædam insulæ paruæ sunt, ad occasum duodecim mil. pass. Coronos, siue Thoronos, nūc Fhanu, à continenti 30. mil. pass. Propè quā Ericusa breuis, Marathę, Elaphusa, Maltacæ. Thrachiæ, Pytionia, Pithichia, Taracia. Et ad ortum Leucadiam uersus, Paxoæ duæ modo Paxu altera quæ maior est, nam 10. mil. pass. ambit̄ forma quadrata, cuius orientalis pars petrosa est, uicus in campo, ubi & portus tutiss. occidentalis uerò plana, uitib. & alijs domesticis arborib. frequens. Hæc insula quondā pars Corcyræ fuisse dicitur, æstu maris abscissa 10. mil. pass. ferè interuallo, à litore 15. cui ad auroram altera minor angusto discreta freto. In continenti uerò post Acherontem flumē Eleę portus est. Mox Rhinasa castellū cui subiacet portus Comarus nomine, isthmū 7. mil. pass. efficiēs ad lacū Myrtuntiū salsum in latere Ambracij sinus ad Comarū uergēs portū. Item portus alter amplior propè sinus ostium distās à Nicopoli 12. stadijs. Intus uerò ad leuā, sed antequā ingrediatur sinū, altero brachio castellū in plano est Peruexa ab incolis modo, urbs egregia quondā incolarumq; multitudine abundans Nicopolis nomine, ex multis circa sinū urbibus præsertim diutini belli exhaustis collapsisq; ab Aug. extructa, eiq; uocabulū Nicopolim, id est, uictoriæ ciuitatē indidit. Ibi namq; ante sinus illius fauces M. Antoniū simul & Ægypti reginam Cleopatrā nauali prælio superauit. Hinc Rhogus prę sentis temporis nomine amnis ex montib. circiter 4. mil. pass. à lacu descendens, nomē à castello iuxta q̄d orit̄ habens in lacū uadit. Post orientē uersus Aratthus amnis nauigabilis in intima sinus defertur, ortū habēs in radice Stymphæ montis nūc Spagmagniurisi dicitur, in q̄ amne Chaones: Thesproti, et alij minores populi inter illos consistentes terminant, qui præter montana, felice quoq; ubertate agro fruebantur: quorum in mediterraneo hæc sunt: In Chaonib. Antigonia urbs nūc Argirocastrū, cuius in agro Aornos lacus

ex quo

ex quo pestifera auib. exhalatio. Item Phœnica, et Hecatompedum intra montes positæ, Omphalium haud ignobile oppidum campum ad meridiem habens, Elæus inde munitiss. in colle unde fluuius in mare cadit, & non procul sub Acherontis fluuij fontib. Acherusia palus ingens, circiter enim 50. mil. pass. in circuitu, est piscib. abundās, in cuius pene medio oppidum incolę nunc Ialina uocant, in peninsula positum, cuius Isthmũ murus claudit: Præterea quædã sparsæ per paludẽ insulæ haud magnæ. The sprotis autem in quibus Dodoneũ oraculum nil interius à mari est, uerum illud uetus ac nobile priori sęculo fuit, à Pelasgis constructum in loco quẽ Hellopiam uocabant, quoniam paludes circumstabãt susceptis aquis ex Tomaro monte siue Tmoro, nam circa eius radices 100. scaturiunt fontes, in quo Dodona oppidũ fuit, ac propè nemus & in eo templũ Iouis sacratũ, qđ Ætoli Polybio teste incendio euerterũt: ex quo nemore (querneũ quippe erat) homines glandib. alebantur: Ideo apud Maronem legimus:

Prima Ceres ferro mortales uertere terram
Instituit, quum iam glandes atq; arbuta sacræ
Deficerent syluæ, & uictum Dodona negaret.

Fuitq; in Dodona Iouis fons quemadmodum scribit Plinius, quũ sit gelidus & immersas faces extinguat, si extinctæ admoueantur accendit, idem meridie semper deficit, mox increscens ad medium noctis exuberat, ab eo rursus sensim deficit: qđ alij etiã tradũt: inter quos Lucretius. Supra uerò Chaones iuxta mõtes, Cassiopẽses sunt, in quib. Cassiopia ciuitas Epirotarũ colonia, quã recẽtiores Cognizã uocant in saxo posita: ad cuius radices austrũ uersus Apsus fluuius præterit, q in Ioniũ mare uadit. Supra aũt Cassiopenses, Dolopes siue Deuriopes sunt, Thessaliæ & Ætoliæ conter mini, q rupes & asperũ habent agrũ. Postq; iam dictas gentes Acarnanum terra est ab Acarnane Amphyarai F. ibi regnante nomen accipiẽs, ut scribit Thucydides, Archemachus uerò euboicus à Curetib. ex Pleurone istuc trãsgressis, nam quũ ab occipite capillati & à fronte detonsi existeret, in hac terra quoq; intonsa seruassent capita Acarnanas uocari cœpti sunt, & à quibusdã Curetes, quũ prioribus sæculis à Taphijs et Telebois locus habitaret: regio ad orientẽ Aratthi amnis cui Ambracia caput gentis, & Epiri quandoq; regia apposita est, quæ urbs nũc à flumine corrupto uocabulo Larta uulgo dicit, 10. mil. pass. à litore distans, à qua etiã sinus denominat, nam simul cũ urbe mutauit nomẽ, sed antequã Ambracius appellaretur, Tolgus est dictus ab eadẽ ciuitate sic nominata quondã eximijs tum fortunis enitente, cuius mœnia Cypselus struxit, nomenq; Tolgus imposuit, cui Pyrrhũ maximũ tulisse ornamentũ cõstat, quũ eo loco pro regali sede uteret. Ea tẽpore Rom. belli unà cũ alijs plurimis corruit: Dicta Ambracia ab Ambraco qđ est curuũ, quia ciuitas imposita est supra litore curuo, qđ nomen à Phœbo inditũ poëtæ ferũt, quũ aliquando certatũ fuisse

inter eum & Neptunum de nomine urbis conditæ: quare Ouidius:

Prætereunt uicti certatam lite deorum
Ambraciam.

Quæ urbs naturali ſitu poſita eſt, tumulo enim aſpero ſubiacet, Pyrrhantem incolæ uocãt, in quo arx orientẽ ſpectans ipſa in campos ad flumẽ occaſum uerſus deſcẽdit. Ante portas duas æneas ſtatuas dei magni habuit, marem, et fœminam cœlum uidelicet ac terram: circum eam paludoſa planities eſt, ita ut unum duntaxat à terra aditum habeat, eumq́ arctiſsimum ac manufactum, à portu ſimiliter decem mil paſſ. interuallo tumuli ex inuectu amnis ſepta, ſiquidem ſinus omnis cœnoſus eſt, & minimæ altitudinis, non enim duos excedit paſſus ubi profundiſsimus eſt, quũ maiori ex parte unius conſtet, ſpatioſum tamen æquor anguſto ore accipit, nec amplius quingentorũ paſſ. in circuitu uerò octoginta mil. optimas habẽs ſtationes, piſcib. refertus. In quo quædã ſunt inſulæ, plano margine, præter quã quod inter Rhogum Aratthumq́ amnes, mõs eminet ad cuius ima iuxta mare ſal efficitur. Poſt igitur Aratthi amnis oſtium Anactorium urbs fuit: inde 5. mil. paſſ. Actium colonia & promontorium primus Acarnanũ locus ubi Actij Apollinis templũ nobile faucib. ſinus imminens, quod quũ uetus eſſet, ampliauit Aug. uictoriaeq́ ſuæ memoria ibi quinquenale ludorum certamen conſtituit, cui ſubeſt campus: de quo loco Virgilius:

Mox & Leucadij nimboſa cacumina montis
Et formidatus nautis aperitur Apollo.

Inde paulo ſinus oſtio egreſſis orientẽ uerſus in litore caſtellum in tumulo occurrit quod illi Bonditiũ uocant nouũ opus. In mari circa Actium margaritæ inueniuntur meliores quàm quæ apud Acarnanos ſunt, ſed paruæ ut ſcribit Plinius nam ibi quæ gignunt̃ enormes ſunt, coloris ferrei, ac marmorei, uocariq́ pinneas, mox Leucates promontoriũ: deinde ſinus quem Leuadia inſula efficit, huic litori appoſita, quæ Leucata nunc & à quibuſdam Ducatus dicit̃, Cherroneſus olim Nerito unà cum urbe uocitata 50. mil. paſſ. in circuitu freto & Euripo à continente neq́ profundo mari triginta in longitudine, ſeptentrionem meridiemq́ ſpectans, circa fretũ campis ſternitur, ad auſtrum uerò montibus eminet, ibi in ſolo plano ad litus oppidum quod iuniores S. Maurã dicunt freto imminens qua pons in aggerem manufactũ demittitur, quo in continentẽ proficiſcitur erat oppidũ prius in radice mõtis quod Nerito appellaretur: In media inſula fertiliſs. campus intra mõtes aquis riguus, bonus pecori, ubi coëuntibus riuis flumẽ efficitur quod in mare ad orientẽ uadit. Item amnis alter in fretũ, huic portus duo ſunt, unus ad auroram alter ad ſeptentrionem præſtantior illo: de qua inſula fertur Laertem dixiſſe:

Munitam ſolus ui cepi Neriton urbem
Litus erat terræ. Et Ouidius:

Leucada

Leucada continuam ueteres habuere coloni
Nunc freta circumeunt. Quod alij tempestatum ui: alij excisione manufa ćta siue accolarum opere, siue Corinthiorũ ut quidam perhibent (corum enim colonia fuit) à continenti euulsam, qui Corinthij mutato nomine in sulæ, pro Nerito Leucadẽ appellauerunt: Strabo ratus est uocabulum in ditum à petra ibi in pelago albicanti Leucadi adiacente, in qua Apollinis Leucatæ phanũ. At Ephorus à Leucadio altero natorum Icarij nõ insula sed urbs denominata. In petra locum esse Strabo scribit unde fit saltus qui ad sedandos amores ualere creditur, quo in loco Sappho prima dicitur su perbè ab excelsa se deiecisse petra, stimulante cupidine. Antiquissimi ue rò scriptores, non Sappho, sed Cephalum prius saltasse tradunt, Pterolæ amoribus captum: & quædam alia. In continente uerò post dictum huius loci fretum sinuosum redditur litus stagnante mari, cui Palerus ciuitas fu it, dein Alyzea duob. mil. pass. à mari ab Alyzeo Icarij F. & Leucadij fra tre condita qui cum patre Acarnaniæ regnum tenuerunt, cuius urbis por tus Herculi dicatus erat, ubi lucus & in eo phanũ, ex quo Lysippi opera, dei uidelicet labores Romam translati sunt. Inde promontorium Crithota, quo superato Astacenus sinus aperitur, nunc Dragamestus. Postea Oeniadum ora, quam Paracheleam quidam uocant, tanquam iuxta Acheloum qua Acheloi amnis ostia mari miscentur, superiori tempore Thoas, & Calydon dictus, nunc uerò ab accolis Catochi, quo in amne Achelo us quum in tauri formam mutatus (ut fabulæ ferunt) & ab Hercule fra ćto cornu ad terram collisus esset, pudibũdus se occuluit, à quo postea mu tato nomine Achelous appellatus est, in quem Horatous ex Acarnania profluens cadit: Achelous è Pindo monte fluit, qui intra puluerulentas ri pas deuolutus per Dolopiam, perq; Acarnanicum campum transiens, A carnaniam ab Ætolia dirimit, quare & Acarnanus nonnunquam cogno minatus est, licet alueum persæpe mutet quum terram leuem & fragilem serpat: qui quum præter alia eius claritatis, quod Græciæ quidem inter pri mos sit, fert in ripis lucidum lapidem Galactitem uocant, qui si terratur reddit succum album ad lactis saporem: fœminis nutrientib. illigatus fœ cundat ubera. Gignit etiam pisces in quibus Aper, Erica, & cuculus est, al ter enim quodammodo stridet, alter perinde ut cuculus auis obstrepit un de nomen accipit, ut Aristoteles scribit: Qui antequam mare ingrediatur insulam facit octodecim mil. pass. à mari, habitaturq; quam ipsi à fluminis nomine Catochi uocant. In Acarnania præter iam dicta loca, in mediter raneo ad Aracynthum montem, oppidum omnium in ea maximum, A carnas est, mons ipse ad Euenum usq; Ætoliæ flumen pertingit Mineruæ sacer. Astacus etiam magna urbs à qua amnis Anapus decem mille pass. abest, in Astacenum sinum cadens, qui sinus ab urbe denominatur. Inde Stratus ciuitas in ripa Acheloi posita à mari supra 25. mil. pass. nauigatio

nem habẽs. Onea deinde Acheloo uicina urbs antiqua, Derta nunc, æquè ac Stratus à mari diſtãs: Et ſuper Ambraciæ ſinũ Cychirus Ephyris antea dicta portum ſub ſe habẽs: Remota enim urbs aliquanto à pelago eſt, quã Theſproti in loco paluſtri condiderũt, iuxta quã Acheruſia palus in mare exit Nacte cognomine, à fluuio Acherõte q̃d per Theſprotidẽ lapſum in eam infunditur: à qua haud longè Buchetion ciuitas puſilla Caſſiopenſiũ opus. eſt & Elatria parum à Buchetione. Poſtea Pandoſia urbs, nõ multo à Cichyro diſtãs, ubi & Pandoſia lacus, quę Curetis ante dicebatur. Mox Batię oppidum paulo ſupra mare in petra ſitum. Supra autem Acarnanes Amphilochij Caſsiopenſib. ad occaſum contermini ſunt, ad orientem Athamantib. in ijs Argoſamphilochiũ oppidum eſt, 12. mil. paſſ. interuallo ad Ambraciã, q̃d Alcmæon Amphilochij frater ad ſimilitudinẽ urbis Peloponeſiacæ condidit, & à fratris nomine Amphilochium appellauit, amnemq; per ipſius agrũ fluentẽ Inachum uocauit, qui ex Lachino mõte (unde cõtraria in parte Æas Macedonicus) profluens in ſinum Ambraciũ euadit. Quidã dicũt Amphilochium à Troia redeuntẽ exoſum Argi, domiciliũ hic condidiſſe. Quæ urbs potentiſs. poſtea multis ætatibus in omni Ambracia fuit, adeò ut regio circumcirca à Thymiame promontorio uſq; ad Ambraciũ ſinũ Argia uocaretur, alijs Alcmæonia, ut ſuperius meminimus. Verum in mari (ut de reliquis huic prouinciæ adiacentibus inſulis ſitum dicamos) inter Leucadiã & Achaiam pleræq; iacent inſulæ. Quarum Echinades è regione Acheloi amnis, neq; ab eius oſtijs longè, circiter enim duob. mil. paſſ. abſunt, quæ uerò propius, ſtadijs 5. aſsiduo harenarũ inuectu aggeſtæ. Et quæ nocantur Acutæ, id eſt, oxeæ, ſiue Thoæ, nunc Cuzulares dicuntur, aſperæ, & incultæ, paruæq; ſunt, in quibus Arthemita, Agællia, & Megalea, quas Ouidius carminib. celebrauit, uerum Arhemitã continentem factam ſcribit Strabo. Sunt & aliæ ut Chotonis, Thyatira, Gæorus, Dionyſia, Cyrmis, Chalcis, Pynaria & iuxta Leucadiam Theleboides, eædemq; Thaphiæ appellabantur. Item Dulichium quæ dein Dolicha & Lothoa apud antiquorum quoſdam uocitatur, fœcunda & herbida. Supra quam Scopulus, item Arnoia, Prinexa, & Proſelidis equorum altrix, exiles omnes, præter Ithacam, Cephalleniam, & Zacynthum: quæ inſulæ magnæ ſunt, ac in pelago magis. Ithaca à iuniorib. modo Vallde Compagno dicitur quadraginta mil. paſſ. circuitu, longa magis quam lata, ſinuoſa admodum, crebriſq; anfractibus aſpera, portuoſa ſatis, campum in medio habẽs quo habitatur, ubi olim ciuitas ſui nominis fuit, Vlyxis patria, Alalcomene prius dicta, nam quũ Antylca Laerti in matrimonium data eſſet, & ad eum duceretur, apud Alalcomeneum in Boetia Vlyxẽ peperit, ob quam rem ille quaſi maternæ urbis nomen, eam quæ in agro Ithacẽſi fuerat urbem eodem nomine appellari uoluit: ad auſtrum inſulæ Neritus mõs eſt nemoroſus & altus, quem poeta meminit,

is eo in

is in eo loco illustris, sub quo portus montis uocabulo: quæ insula & mōs à uiris Ithaco & Nerito appellata fuit: ubi antrū & nympharū domiciliū poeta scribit illatos lepores mori author est Theophrastus. Cephallenia ad meridiem Ithacæ iacet 5. mil. pass. freto distinctę, nam & Ithaca tantundem ab Leucade distat, quæ insula adhuc sic nominatur, nam Cephalonia nautæ eam uocāt centum mil. pass. ambitu: aliquando Melena dicta, montibus ac syluis aspera, aquarum indiga, fago, pinuq; referta: quatuor quondam in ea urbes, ideo à quibusdam tetrapolis appellata est, ex ijs una fuit Same, quod etiam nomen commune fuit insulæ: ait enim Homerus: circa Ithacoq; Samiq; fretum sub rupibus asp'ris. Samo scilicet: nam asperam ille Samum alibi dixit. & Ouidius:

Etiam Dulichios portus: Ithacam: Samumq;

Nariciasq; domus regnum fallacis Vlyxis:

Fuerūt enim omnes eæ insulæ sub Vlyxis imperio: & quum Amphytrio aduersus insulas huius maris exercitū duceret, assumpto socio Deionei F. Cephalo, illeq; insula potiret, Cephalo tradidit à quo illā nomē sumpsisse ferunt, oppida aūt à nominib. filiorum uocitasse. Samea uerò urbs ad fretum deuexa oportuno loco sita fuit occidentē spectans, ubi ipsius uestigia cernuntur, à Romanis diruta ac deleta prorsus, cuius incolas sub corona uenierunt, ubi portus qui nunc Guiscardus dicitur. Reliqua similiter, quę apud Crainos & Palenses tum populos erant, uetustate consumpta sunt. Ad austrū sinus ingens planitie undiq; circumiectus cui in radice montiū castellum nunc Vardani adiacet. In hac (mirabile dictu) quū omnia ubiq; pecora haustu aquæ sitim depellant, hic maiore parte anni auras ore aperto exhaurire, eoq; modo sedare sitim Aristoteles et Valerius authores sunt. Item cicadarum copia citra alterum amnis latus est, ultra alterum nullæ, excurrit enim per orientalem partem insulæ in mare. Ante hanc ad meridiem Letoa insula modica, nunc Trapano. Inter Cephalleniam, Ithacámque Asteria parua insula iacet, cui portus utroq; ex latere ad locanda nauigia priscis temporibus fuerant, nunc autem nec ad ancoræ quidem iactū prorsus idonea: in ea oppidulum fuit, quod Apollodorus Alalcomenas uocat: Homerus de insula:

Saxea nunc media superemiriet insula ponto

Asteris haud ingens, portus dans pupibus aptos

Quos subeant hinc atq; hinc.

Post autem Cephalleniam, Zacynthos ad eurum uentum duodecim mil. passuum interuallo est, à Peloponeso ubi Ichthis promontorium, circiter 20. ipsa 60. patet, quæ Thyrrea nonnunquam dicta fuit. Vrbem unicam eiusdem nominis ad septentrionem in petra sitam mari imminentem habet, sæpius terræ motu uexatam, & aliquando deletam: aer in ea saluberr. licet syluis obsita sit, ut Virgilius scribit.

Iam

Iam medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos.

Et quæ tota in campis frumentarijs laxatur, præter quæ ad mare sunt: pascuis quoque latiss. quare frequentes circumcirca planitiē in montiū radicibus pagi: Iuxta uerò oriētale latus fons est liquidę picis: ubi & æris metalla: Hanc Plinius oppido magnificam & fertilitate præcipuam dicit: à Zacyntho conditore dictā, apud quam diu durasse ludicrum certamē, quod Æneas huc appulsus à Troia ueniens cōstituit, uncarique Æneæ & Veneris cursum atque amborum statuæ iu eius deæ templo tum extitissent. Contra Zacynthum ad austrū 30. mil. pass. & à Peloponesiacis litoribus 50. Strophades insulæ duæ sunt paruæ: Cyparissiorum à quibusdam dictæ, & à nonnullis Plotæ, quæ nunc uulgo Striualli dicuntur Strophi græcè latinè conuersio interpretatur: nam quum in eas Arpyiæ & Arcadia ab Zetho & Calain Boreæ & Orythiæ filijs alatis pueris fugatæ peruenissent, atque ulterius uellent eas persequi, prohibiti sunt, & ut suos uolatus conuerterēt admoniti: unde Virgilius:

Seruatum ex undis Strophadum me litora primum
Excipiunt: Strophades graio stant nomine dictæ
Insulæ in magno Ionio quas dira Celeno
Arpyiæque colunt.

Achaiæ regionis situs.

Achaia regio post Epyrū initium capit, dicta ut nonnulli existimāt à crebra aquarū inundatione: quidā ab uno trium ducum Pelasgorum Achaio Larissę & Neptuni F. qui ibi cū Pelasga manu multo ęuo degit: prius Daona uocitata ac deinde Gręcia, q̄d nomē adhuc retinet à rege Græco dicto Cecropis successore qui Atticæ tantū regioni imperauit, ut quidā uolunt: quā olim modicā fuisse his uerbis probat Cicero, qui quum tria Græcorū genera esse meminisset subiunxit: atque hæc cūcta Græcia quæ fama, quæ gloria, quæ doctrina, quę plurimis artibus quæ etiā imperio & bellica laude floruit, paruum quendam locum (ut scitis) Europæ tenet, semperque tenuit, hic ille postea fines suos adeò ampliauit, ut & hæc, & Peloponesus, & partes Macedoniæ quæ ad auroram uergunt ab Axio amne usque ad Thesprotas, & omnes Ægei maris insulæ, quemadmodum & nunc Græcia nuncupata est. Igitur Achaia his limitibus continebatur: à septentrione Thessalia iuxta Callidromum montem: ab occasu Epiro, ad amnem Acheloum: ab ortu solis parte Ægei pelagi usque Sunium promontorium: à meridie sinu Corinthiaco, Isthmóque Peloponesiaco, & Ægeo iterum usque dictum promontorium. Sed qunm de Callidromi mōtis, uel secundum quosdam Calliari iugo mentionem fecimus, antequam ad reliqua prouinciæ deueniamus, ipse dicēdus est, sæpe enim in locorum designatione occurrit separátque hanc à Macedonia siue Thessalia, de qua magis sit dubitatur: is est Oetha siue Oethus saltus, is Thermopylæ, licet

licet Oetha in parte orientali dicatur, is quoq; est quem posteriores Græci Caribdin uocāt, qui mediam Græciam, sicut Apœninus Italiam dirimit, cuius pars quæ altiss. est Callidromon appellant. Morte Herculis famosum, & eius sepulchro, & qui fertilis Ellebori albi est, quem Philippus ascendit Herculiq; sacrificium in eo loco fecit, quem locum Pyrram appellant, quod ibi mortale corpus eius dei sit crematum: Thermopylæ, quia ibi Therma, id est: calida lauacra, & Pylæ, id est portæ, & angustiæ, ad hos ingressus Phocenses Thessalorum metu muros ædificarūt præsidio imposito, aquamq; calidā ingressui induxere, ut esset lacunosus locus, exurgit Callidromus ex Ambracio sinu ab Leucade in orientē tēdit, quoad mari excipiať. Initio propriè Callidromus dicit, ad 4. & 20. mil. pass. in lōgitudine, asperitatis & celsitudinis inaccessus est, atq; quanto magis ad Oetham apropinquatur excelsissimo cacumine attollitur, & in rupes acutas, ac præcipites finitur. Paruum & angustū uiatorib. à litore Locros petentibus & ex Thessalia relinquit transitū, adeò ut non modo exercitus, sed ne expediti quidem facile ullas ad exitū calles inueniāt, quas Pylas diximus: Ex Thessalia uerò alter transitus per uallem ad Maliacum sinum uergentē iter est, nō latius quam 40. pass. hæc sola uia qua traduci exercitus possit: Verum has uias & alias difficiliores fluuiorū abundātia facit, qui per fauces uallium delabuntur. Nam præter Sperchium amnem à quo circiter 3. mil. pass. & Olyras alter amnis abest, quem fama est emersisse ad ferendā ardenti Herculi opem: Alius etiam Mella nomine à Parnaso eodem interuallo fluit, qui à Trachine 5. stadijs prēterit, Mineruę sacer, ut à poëtis scribitur, quia ripæ eius oliuis sint refertæ: Asopus etiam per uallem quandā ad Trachinis meridiem circa radices montes fluit. Cui monti & uiæ Anapea nomen est, quæ uia per dorsum montis extēta, desinit iuxta Apenum urbem: Ad austrum etiam dicti montis alius amnis non magnus prælabitur Phœnix ab Herois nomine uocitatus cuius monumentum iuxta ostenditur, ab ijs montib. congrediens in Asopū defluit: hæc de interiecto montium iugo ab Achaia atq; Macedonia segregata sunt. Post itaq; Acheloi amnis ostia Ætolorum gens regionē tenent ab Ætolo rege Martis F. denominatam ferunt, ad arctū planam ac fructuosam, ad austrū asperam sane ac steril[illegible]: Habitarūt hanc terrā quandoq; Locri & Curetes, & Leleges, dein Carres (ut quidam uolunt) qui rapinis & piratica uiuentes, nulla omnino iuræ amicitiæ, aut societatē habentes, sed omnia hostilia putantes, ex quo Liuius Ætoli gens uaniss. & ingratiss. inquit, cæterum grandis & bellicosa: de qua Dionysius Alex. quum Dodonæ nemoris meminisset:

Ad cuius notias partes sub rupe Aracynthi
Ætolæ gentes sunt belli laude potentes
Campi quos medios Acheloida persecat unda.

Vltra eñ flumē in Epiro qppiā agri obtinebāt: quare Plin. populos qsdā Epiri

Epiri inter Ætololos ponit qui uicos(ut scribit Thucydides) muris carentes, et eos inter se ualde distantes habitabant, quorū maxima pars Apodotos, Ophioneos, Eurytanes, & Argæos, & quemadmodum dicuntur Homophagi, hoc est cruda carne uescentes: Istis ad mare hæc sunt. Chersonesus, Promontorium iuxta quod lacus sunt Melita ad Oeniadas quatuor mil. pass. ferè longitudine patens, latitudine tribus, & alter Cynia duplo maior: tertius Vria nomine, alijs lōgè minor: Cynia mare ingreditur, reliqui supra mare paulo, neq; illi admiscentur. Inde Euenus fluuius quem priores Lycormam uocitabant Lasidari nunc dicitur in Callidromo mōte ortus, per Bonienses, & Ophienses, id est, Serpentarios tantum deuolutus, nam ad reliquos interiores populos nō peruenit. Versus enim ad orientem Chalcidem prius: dein Calydonem terrā secans ad campestria Pleuronis antiquæ deflectit cursum, unde in occasum retortus eruptiones in mare ad austrum facit, cui Calydon oppidum tria mil. & quingenta pass. supra mare fuit in præcipiti saxo, Diomedis, Thideiq; progeneratione notisimum totiusq; Græciæ fortunatissimū. & arx fuit Oenei patris Meleagri regia, ubi templum Martis tantę altitudinis erat, ut Echinadas insulas ex eo despiciebāt. Propè autem urbem templum aliud fuit Laphrei Apollinis, & lacus magnus atq; profundus admodum. Neq; longè à Taphosso siue Taphiasso colle: in Eueno Nessum portitorem fuisse occisum ab Hercule uulgatur, quum inter traiciendum Deianiram uiolare conaretur: de qua re Lucanus:

Et Meleagream maculatus sanguine Nessi
Euenos Calydona secat.

Interius autem à mari Ætolorum sunt Pleurona urbs noua ad septentrionem magis iuxta Aracynthum montem omissa uetere. Sub qua Chalcis oppidum quod & Hypochalcis in Chalce excelso monte positum fuit, quem Arthemidorus Chalian appellat. Cui collis proximus est Taphossus nomine uastus admodum in quo Macÿnia oppidulum: & Nessi, & aliorum Centaurorum tumulus locatus cernitur, è quorum tabo teterrimus odor sub mōtis radice profunditur, & humor grossiorib. guttis manat. Mox Arachthus oppidum in loco plano sitū. inde Olenos urbs uersus meridiem ad Euenum amnē, quam Olenus Vulcani F. cōdidit, cuius uestigia sub Aracyntho mōte, antiquę Pleuroni propinqua apparēt. Inde iuxta Calydonem Pleuron antiqua fuit urbs Marti cōsecrata ad Cureum montē in cāpo frugifero sita qui mōs urbi imminet, à quo Pleuronij Curetes ut quibusdā placet nominati fuere, urbs tamen quondam Græcię, quæ quum ad humilem fortunam deducta est demum interijt. Fuit quoque Lysimachia urbs non longè à Pleurone, humi nūc prostrata ad lacum iam dictum, quæ Hydra ante uocabatur. Item Arsinoë(media enim Lysimachia inter hanc atq; Pleuronem erat) quam Asinoë soror & coniunx se

cundi Ptolomæi condidit Conopa ante appellata, ad Achcloi transitũ uetustate deleta, inde Phylene ciuitas fuit, quæ quum locum permutasset, ita & nomen, nam Proschium uocauere priores. Vltra Euenum fluuium Locri cognomento Ozelæ sunt, id est, odoris mali, nam sub Taphiasso monte degunt, sunt qui à Phithone cognominatos uelint, quod ad Locrensiũ litus eiectus in eorum agro putruerit. Alij eos fuisse inter greges & ouilia obuersantes, & ob eam rem appellatos putant: Alij contra, quod ager floribus abundet, & propter odoris bonitatẽ nomen inditũ arbitrãt. Verũ Locrorũ nomẽ à Locro Pythij Amphyctionis F. emanasse Plutarchus author est, in quib. ad mare Antirhinũ promontoriũ est, q̃d nunc accolę Galata uocant, in cuius radice Molycria oppidulũ fuit, cui Rhiũ promontorium, alterum est in Peloponeso 7. mil. pass. interuallo freti, ex quo Antirrhiũ, quare Rhio aduersum est, ubi Crissæi sinus os, à quo usq; Isthmum, ad sinistram, quidam mare Alcyonium uocant. Post Antirrhium Naupactus ciuitas est, quæ Palmyria prius dicebatur, sed à pangendis, id est, construendis nauib. ut ait Strabo nomẽ accepit, siue illic Heraclidę classem cõpegerunt, siue Locri prius compararunt, quæ nomẽ illud adhuc retinet, quam iuniores Nepantũ dicunt, arcem in monte habens, ipsa ad portum sedet, qui murorũ amplexatur brachijs. Et ab ea duob. mil. pass. ad septentrionẽ Amphissus amnis in mare uadit, planitiẽ urbi ab ea parte subiacentem rigans. Postea Euanthia oppidũ siue Oeanthe sub quo Apollinis portus, & aliud Chaleos nomine in prærruptis saxis ambo. Interius uerò Amphissa urbs ab Amphisa Macaris & Apollinis filia nomẽ habens ad extrema Crissæi campi posita, quam fluuius eiusdem nominis præterit: nũc uicus ibi est qui Lambino ab indigenis dicitur. Altera dein urbs Halope nomine à filia Cercyonis uocitata, quidam Haliuntẽ uocant. Mox locus Peripolionis oppidi ad Haleceu flumen, ubi fuit, quod in Amphissum exit. Supra uerò hos ad septentrionem Myones finitimi sunt, qua parte Locris inaccessa est, maxime Corace interiacente monte: est enim Corax mons id est coruus, Oethæ proximus altiss. ac præceps. Verum ad septentrionem magis. Ac sub Oetheo saltu Dorienses regionem inhabitant, quib. nomẽ est ut inquit Plato propter Doricum à quo exules restituti fuerũt: quidam à Dorio Neptuni F. dicunt. Inter quos ac Myones Callidromus mõs excurrit. In ea gente Erineus ciuitas interijt. Inde in mõte Pindus urbs, Acyphantis à quibusdam, iuxta quam fluuius eodem nomine præterit in Cephissum cadens, neq; à Lilæa procul. Inde orientem uersus Cyteineũ oppidum & Lilęa urbs quondam clariss. è qua Cephissus fluuius originem trahit: quod inquit poëta:

Quiq; Lilæam habet Cephissi in fontibus almi.

Similter Statius: è Trinemijs Strabo, Ptolemæus è Callidromo mõte, magna ex parte torrentis instar, æstiuo penitus diminutus tempore, atque ut-

ſerpens contortus, labitur per plana Gephyria, & per Elatiam Phocenſiũ urbem, & alias haud planè magnas, & per Parapotamios, & Phanoteos: dehinc in Cheroniam progreditur, poſtea Panopidem, Glechonemq́; & per Orchomenium, & Coroniacum ſolum in Copiadem exit lacum. Poſt aũt Locros, Ozelos, Phocenſes ſunt, quos Dryopes quidã eſſe uolũt ſic à rege cognominati, quod aſſerit Vibius: In quib. paulo ſupra mare Cirrha urbs eſt ſub rupe Cirphin nomine in radice Parnaſi, cui campi adiacẽt fertilitate felices, ipſa uetuſtate diruta. In qua incipit ad Delphos aſcenſio ad decem mil. paſſ. è regione Sicyonis poſita. diruerunt eam Amphyctiones, & alij circumſtantes populi accepto ab Apolline reſponſo, portumq́; impleuerunt, idq́; ob illorum latrocinia atque auaritiam. Templum enim Delphicum ſpoliabant, & hoſpites, ex quo diu poſtea & ager & portus eorum nephaſtus & execratus uocitatus eſt. Vbi nũc uicus qui ab incolis Solona dicitur, unde frumenti magna adhuc uis exportatur. Eſt autem ad ſeptentrionem Iſthmi Corinthiaci Parnaſus mons undiq́; ueſtitur ſyluis, biceps celſis uerticibus niualib. omni tempore, in theatri ſimilitudine, ubi ſua altitudine Deucalion & Pyrra quum inundaſſet terram diluuium, reſeruati ſunt. Quod Ouidius tradit. Item Lucanus:

Hoc ſolum fluctu terras mergente cacumen
Emicuit, pontoq́; fuit diſcrimen & aſtris.

Cui Criſſæus ſinus ſubeſt. Eſt enim Criſſæus ſinus, quem Phocis, & Boetia terraq́; Megara, & Sicyonia, & Corinthia complectuntur: Ipſe mõs in aquilonem ad Oethæas Ætolicasq́; ac Dorienſes in unum coëuntes rupes peruenit, uniuerſus dijs conſecratus præſertim in eo nympharum antra, è quibus celeberrimũ & formoſiſsimum Corytium extat, quod & Ciliciũ nuncupatur, ad ſimilitudinem alterius quod in Cilicia eſt: Et in eius montis radicibus fons Caſtalius muſis ſacer, nomen à uirgine habens, cui quũ per montem uaganti Apollo uim inferre pararet, ipſaq́; fugiens à monte caderet, in ſui nominis fontem conuerſa fuit: In mõtis uerò cacumine templum Apollinis Pithij ſacrũ ſurgit, neq́; huic ſolum deo in hoc monte, ſed etiã Baccho res diuina agebatur ut Macrobius atteſtatur. Item Euſebius: ait enim ſepulchrum Liberi P. apud Delphos conſpicitur iuxta Apollinẽ aureum. Vnde Lucanus:

Mons Phœbo Bromioq́; ſacer cui nomine mixto
Delphica Thebanæ referunt triaterica Bacchæ.

Quod etiam Varo: & alij ſcribunt: ubi & Satyrorũ frequens cernitẽ cœtus & plerunq́; uoces propriè exaudiuntur. Itemq́; cymbalorũ crepitus ad aures hominũ ſæpe perueniunt, in eo Achates lapis naſcitur. Sunt qui Parnaſum in medio terræ ſitum & mundi umbilicũ eſſe dicant, cuius uertices, ſiue in monte colles, alter Helicon, alter Cithæron à quibuſdam appellatur. Quod neq́; Ptolemæo, neq́; ueritati conſonũ eſt, quum Cithæron hinc oriẽtem uer-

tem uerſus, & ab hoc diuiſus ſit, ut ſuo loco dicemus, ſed Parnaſum & Helicone pro uno poſuit, duob. ſcopulis ſeſe attollens, q æmuli & altitudine, & circuitu ſunt: Strabo mõtes duos eſſe: quorum pro Helicone Cirrham poëtæ quandoq; ponunt: eſſeq; in eo Libetridum nympharum ædem, & ſpeluncam (quas Plinius in Magneſia Macedoniæ locauit) in ſummo Muſeus fons ungula expreſſus Pegaſi, quem alij Aganippē, hoc eſt ab equo formatum, alij Hippocrenem uocant, quod idem eſt ac equi fons. Quem Aratus in carminib. cœleſtis ſpheræ, & Ouidius deſcribunt. In hoc monte, & Helleborus, & aliæ herbæ medicamẽtis accõmodæ naſcũtur. Hinc amnes Permiſſus et Holmius effluunt, in unumq; permixti in Copaidem lacum penes Aliartum incurrũt, canorus ille quia per ſaxa deuoluitur, hic flexuoſus quia montes nonnullos circumit. Poſt Cirrham in Criſſæo ſinu uel Boëtio, Mynieo ante uocitato, qui modo à nautis Ripadoſtria dicitur, Criſſa urbs dicta à filio Phoci Criſo qui eam condidit. Alcyonidis cognomine: ab Amphyctionibus ſolo complanata iacet quæ aliquando fecundis rebus floruit, propter Siculorum Italorumq; uectigalia ut ſcribit Strabo. Iſti enim campum dijs conſecratum, ut in Cirrha diximus denuó arrare & ſerere cœperint, deo annuente Amphyctiones eos ſuſtulerunt. Mox Anticyra ciuitas fuit in Locide promontorio anguſto collo continẽti annexo, ideo quidam inſulã ponunt, portum amplũ habens: in qua helleborũ naſcitur ac optimè ibi tum præparabatur, atq; tutiſſimè ſumebatur, quo circa frequẽtes iſthuc aduenæ cõfluere purgationis & curationis cauſa ſolebant, ut ſcribit Strabo. Item Ouidius in carminibus his:

I bibe dixiſſem purgantes pectora ſuccos
Quicquid & in tota naſcitur Anticyra.

Inde Marathus eſt parua urbs, et Mychõ port9. Et à mari paulo inter alias urbes Pythia. Statim Delphi ciuitas ſub Parnaſo monte ſita 7. mil. paſſ. à portu maris, haud tantæ quantæ poſtea amplitudinis, ſed quum in Græciam Xerxes irrumperet, ciues ea relicta, in excíſum caſtellum quod in cacumine montis erat confugerunt, ibiq; eo reædificato unà cum Apollinis templo ſalutem ſibi cõpararunt. Ciuitatem dein hominũ frequentia fecit 2. mil. paſſ. in circuitu, quam non murus, ſed præcipitia, non manufacta, ſed naturalia præſidia defendunt. Prioribus quidẽ ſæculis propter Apollinis Pithij templum clariſs. ubi donaria plurima atq; totius rei mundi excellentiora, ſupra enim tria millia ſigna auro uel argẽto conflata, prẹter pecunias dicata erant, quæ omnia Galli iſthuc ab occidentalib. partib. proficiſcentes, rapuerũt aſportaueruntq;, nam templũ ſpoliauerunt. Præter autem Delphos in eodem monte ad ſeptentrionẽ magis Lycorea urbs, & occaſum uerſus Daulis oppidulũ in tumulo excelſo ſitũ, quod nec ſcalis, nec operib. capi poteſt, ubi Tereũ Thracẽ potentatũ habuiſſe quidã ſcribũt. Etquę de Philomena & Progne fabulis uulgata ſunt eo in loco patrata memorant.

morant Alij uero in quibus Thucydides ad Megara hęc facta scribunt: alij in Thracia ut ibi annotauimus: loco nomē à densitate arbustorum inditum est, quum Daulos densos appellent. Inde Elatia urbs est, inter Phocenses amplifs. atq; cunctarū eo in tractu ciuitatū clarifs. per quā Cephissus amnis labitur, ad septentrionem Parnasi montis oportunifs. in loco sita, ijs imminēs angustijs, ut qui ea potius sit, in agrū Phocensem atq; Boëtium incursiones commodè faciat, rupes adstant Oethęæ primū, dein Locrenses, & Phocenses angustos à Thessalia ingressus habentes. Sub ea aūt ciuitas Egosthenia est, & alia Bulia à cōditoris nomine dicta. Et Nicæa castellum paululum supra mare intra Termopylarum angustias positū, similiter & Rhoduntia & Thycunta nomina cacuminib. castellæ Thermopyli imminentia, & Trachin isthic à Lacedæmonijs ædificata, ut in sequētibus dicemus, quæ mutato nomine pro Trachin Heracleam uocari placuit. A Thermopylis tractu ferè sex mil. pass. dimidio à mari distans. Supra quod oppidū, hoc est ultra Thermopylas, Phricius mons eminet, prope quem Tichius oppidum est, inde Anthela uicus inter Phœnicem amnē & Thermopylas (distant enim inter se duobus mil. pass.) quem Asopus præterfluens in mare cadit. Hinc Boëtiorum terra est, quæ & aliquando Ogygia ab Ogyge ibi regnante: & aliquando Aonia ab Aone similiter rege dicta Neptuni F. & in ea fons Aonis musis consecratus: necnon Theumesia ab Theumeso campo qui est iuxta Thebas, sed antequam Boëtia appellaretur, Cadmea uocitata est teste Thucydide. Licet quidam Boëtiam Cadmum nominasse dicat, sequutum ibi in agurio bouem, ut fabulæ narrāt: Nam & Ouidius: quum Cadmus à patre Agenore ad perquirendam Europā filiam missus esset & pœnam si non inuenerit exiliumq; addidisset, non inuenta, admonitus ab oraculo, ubi bos in aruis sedisset mœnia conderet, Boëtiamq; illam uocauit. Homines firmitati corporis quàm ingenij acumini inseruientes: terra agri uirtute ac pulchritudine longè alijs circa se regionbus præstans, Attica maximè, namq; ad Orchomeniorum urbem planitie longè ac latè diffunditur, arbustis usq; ad paludes uacua, pecorib. opima, in quibus paludibus Mela fluuius absumitur, sub Orchomœniorum urbe emergēs. Magnus quidem & solus è Græciæ fluminib. à fonte nauigiorū patiens, & æstiuum circa solstitiū ut inquit, Plutarchus instar Nili incrementa suscipit, sed non longè excurrit, maxima ex parte in occultos continuo lacus aut syluas extinguitur, magnam etiam partem Cephisso cōmiscet. Quo in loco præcipuè lacus, ut uidetur, commodam cōficiendis tibijs producit arundinem: Plinius ex eodem fonte Melam et Cephissum profluere: itē & Seneca, diuersa facturos, ille oues potata aqua nigras, iste nigras dealbat: rursus infuscat penitus. Situ similiter ipsa Boëtia præstat, ut ex diuersis terrarum partibus cōmodum capiat, quum plurib. abundet portubus cui ad mare, post Phocēses in Crissæo sinu Sciphæ

oppidum

oppidum fuit. Mox in eiusdem sinus intima Creusa siue Cresa quæ modo Liuadia dicitur Thespiensium emporium. Et hinc sinus intima ubi Corinthiacus Isthmus: Vltra uerò hūc locū in Ægeo mari oriētali litore Boëtiæ relquum sic se habet. Initio Tanagreorū castellum est in colle positum quod Græa quidam uocāt, Oropo uicinū, ubi & Apollinis Delium templum mari imminet 5. mil. pass. à Tanagra. Postea promōtorium Teumesia, de quo se Ino cum Palemone F. pręcipitē in mare dedit: alij ex Scironis petris dicunt: à quo regio circum Teumesia denominatur. Hinc sinus pandi tur petrosus undequaq; cui Aulis ciuitas propè in cōspectu Chalcis eu boicæ consistens, nunc Torreta imminet: de qua poëta.

Quiq; colunt Hyrrian, lapidosamq; Aulida.

Vbi portus qui profundus siue Boëtus dicit, ante Hiamas, nobilis quingentas naues capiens, quo in loco Grǽcorum classes in Troianos cōuenere, ut hinc soluentes oras nauigarent. In eo sinu Ismenus amnis exoneratur qui à Calidromo monte exoriens tacitus, celer tamē intra uiridantes ripas præterit: nomen ab Ismeno Asopi F. trahens qui iuxta eum habitauit. Inde locus est sublimis cognōmento Salganeus ab Salganeo ibi sepulto, is homo fuit origine Boëtius, qui sese nauigantibus è Malea hoc mare Persis ducem præstitit, à præ. classis Metabatæ occisus, suspicabatur ille in insidias à Græco homine coniectus quum eò appulisset, angustum mare inter Eubœam insulam & cōtinentem haud peruium credēs, quod quum intelligeret pœnitētia ductus honore sepulturæ decorauit. Inde est Anthedon urbs portu prædita Boëtij litoris in Eubœam spectantis extrema, unde Glaucus fuit qui gustatu herbę deus maris factus est: de qua re Statius. Postea phoce ciuitas à Phoco Eaci F. nūcupata, ubi Mesapius mons à duce Mesapo nominatus (alterum in Thracia diximus) qui hinc ad Iapygiam soluens à se regionē Mesapiam appellauit. Postea Isos urbs fuit non procul ab Anthedone, locus hodie est, q; urbis quoq; uestigia retinet, Isum uocāt. Isos etiam altera in terra Megara fuit. Hæc in Boëtia iuxta mare. Interius uerò occasum uersus Thysbæ locus habitatus Thespiensibus finitimus: à mari paululum distans, emporium in saxoso litore habens columbis abundans: ex quo à poëta dicitur.

Cum multis Thysba columbis. Et in alio loco:

Frequens fert Thysba columbas. Et Statius:

Dioneisq; auibus circumsona Thysbæ.

Inde Thespiæ oppidum à Xerxe incensum Heliconi proximum Crissæo imminens sinui, signo Cupidinis dei Praxitelis opere nobilitatum, uisitatumq; hac sola de causa, quū alioquin locus ipse spectatu foret indignus, quæ hodie sola è Boëtijs urbibus & Tanagra consistit. Cæterarum nomina tantum & rudera manent, quod ait Strabo. Dein fuit Ascra oppidum quod à Thespia quinq; mil. pass. ferè interuallo est, Hesiodi poëtę patria

ad Heliconis partem dextram pertinens excelso in loco, ac aspero iacens quod & ipse redarguens improbauit patris causa quod in cyma Æolicã maneret, ut:

Ascram rus miserum penes hic Helicona colebat
Hyberno dirum, triste æstu, optabile nunquam.

Similiter & Ouidius. Postea est Orchomenus ad septentrionem magis, ciuitas tum amplifs. Diadæ prius dicta, Eusebius, Cecrops in Boëtia Diadas cõdidit, quam Boëtij Orchomenõ appellauerũt: poëta uerò Minyion à Minyarum natione uocauit, unde colonos quosdã in Iolcũ Macedoniæ oppidum deductos fuisse, ex quo Argonautas Minyas dictos esse cõstat, ciuitas locupletifs. quondam & opum quidem potentifs. uti Homerus scribit, dinumeratis enim quibusdam locis ait, opulentissimum:

Nec quanta in Orchomenon Ægyptiá sue Thebas aggeritur gaza.

Fuit in ea Gratiarũ templum: & Acidalius fons in quo se Gratiæ lauare dicũtur: eam Hercules euertit, ut Thebas à seruitute liberaret: nam Thebani Orchomenijs tributa soluebãt. Erat urbs in cãpestri regione tum sita, stagnãtibus inde aquis, ad Acontium montem denuo ædificata, latius enim patet ad septem mil. pass. Nam & ruptam apud urbem terram, per hiatũ Melanem fluuium qui deinde Orchomenus est dictus hausisse. Is per plagam Haliartiam labitur in qua palus efficitur: in cuius agro carbũculum lapidẽ inueniri Theophrastus author est. Mox Tegyræ urbs quæ undiq; desertos prębet transitus, sunt loca difficilia arctaq;, nam medius per uniuersam uallẽ Melas fluuius propè ex fõtibus in lacus stagnaq; nauigabile fluens transeundi efficit difficultatem. Vnde paulo longius templum erat Apollinis Tegyreæ, quod usque ad bellum Medorum uaticinijs floruit. Mons qui propè est (ad cuius radices fluuij franguntur) Delos cognominatur. Post templum duo mirabiles suauitate fontes copia, frigiditate, fluxuq; scatẽt, quo alterum Palmam, alterũ Oliuam dicebant accolæ, quod memorat Plutarchus. Postea ad austrum Orchomeniorũ Coronia urbs est, à Coro nomen Centauri tractum, in colle iuxta Heliconem sita, propè quem torrentem esse Arimam ueteres, dein Somantum nuncuparunt. Vrbi campus adiacet, in quo Palladis Ioniæ templum, Boëtij expugnata Coronia ædificauerũt, quo nomine alterũ in Thessalia est, nam Boëtij ab Arna Thessalica huc post bellum Troianum descenderũt, atq; eo nomine quod flumen illud pręterlabiť, eodemq; uocabulo huic indiderũt, quẽ alij Cuariũ, alij Coraliũ uocant. Statius hanc urbẽ scribens, à frumẽti feracitate laudat: In huius agro teste Aristotele, nullas prorsus talpas inueniri potest, & si qua fortè illuc fuerit delata statim interire, quũ reliqua Boëtia plures undiq; & generet, & alat. Erat & Aliartos urbs penes quam Philarus fluuius deferebatur, nunc deleta, in bello aduersus Persem solo ęquata est, angusto sita loco inter uicinũ montẽ lacumq; Copaidẽ, cui fertilifs. aderat

campus

campus: quare Homerus herbosam Aliartō uocat. Postea ciuitas fuit Oechalia siue Ocalea ab Hercule euersa Aliarti & Alalcomeni media 4. mil. pass. ferè ab utraq; absceēs. Iuxta fluit amnis à quo ciuitas ipsa nomē assum psit, item & regiūcula circumadiacēs Oechalia nominatur. Sequitur Alal comene ciuitas haud ampla nec loco satis uallato septa, sed in plano iacet, in qua incolæ Mineruā natam fuisse aiunt. Cui urbi atq; Aliarto Tilphosa fons proxima est, sub Tilphosiū montem labēs, ad quā Tiresiæ sepulchrū positum fuit ubi profugus diē suum obijt. Circa quod Solinus lapis quē peanitem uocant plurimus inueniī, Hunc eundem & cōcipere & parere, & parturiētibus opitulari fama prodiga est: Ibidem & templū Apollinis Tilphosij existit. est & Onestus oppidum in Aliartia ora ad Mycaleū mōtem, & lacum Copaidem, solumq; Tenericum, quod Neptuni F. cōdidit qui ex suo nomine uocabulū loco dedit. Iuxta quod eiusdem nominis petra est in cuius medio uertice Neptuni phanū fuit. Neq; ab Aliarto longè Cope urbs sita erat à qua lacus Copaidis dictus, penes quē terræ Hiatu facto Cephissi alueū sub terra ad 4. mil. pass. fermè reserauit, quo receptus est fluuius, inde in superficie prorumpit ad Larymnam agri Locrensis. Est Larymna urbs exilis mari uicina, locus ipse Anchoe uocatur. est & eiusdem nominis lacus: hinc Cephissus excurrit in mare. Item Edylia urbs deleta, nomen à monte cui adiacebat inditum, cuius arx (restat adhuc) Cephisso fluuio circumfundiī, in prærupto ac saxeo tumulo ab Edylio monte disiuncto quantum flumen Assum continet. Qui dein sub radice montis Cephisso commixtus simulq; uiolentior factus munitiorem reddit tumulum: Assus enim qui etiam Medus à quibusdam dicitur, inter Acontium & Edylium montes fluit. Sed ad lacum Copaicum Arnen & Midiam urbes absorptas esse, quas poëta meminit: ipse lacus permagnus est quinquaginta mil. pass. ferè circuitum habēs, eius eruptiones nunquam patēt, præter excipiens Cephissum, Casma atq; paludes interiacentia latè prata Triphia & Copias. Inter autem Copias urbem & mare Lebadia ciuitas iacet Apollini sacra: apud quam Trophonij Iouis constructum oraculum fuit, quod à barbaris Archelao duce unà cum urbe depeculatum est. Cui urbi ad occasum, Hyampolis sita fuit, quam condidere Hyantes populi urbs in saxo sedens, nam Statius:

Et ualles Lebadia tuas & Hyampolim acri

Subnixā scopulo. Inde supra orā Orchomeniā Panopeus ciuitas est Phocensib. imminens in uici formā redacta Phanotei nomine (diruerūt enim eam barbari) ad Lycoream amnem iacentis, Epæi patria qui equum lignēum apud Troiam fabricauit: Hyampolis Lebadiæq; locis uicini. Postea ad septentrionē magis Plateæ ciuitas est sub Citherone monte, inter illum ac Thebas iuxta Asopum amnem hoc est ad eius dextram à Xerxe incēsa. Quam à latitudine remorū appellatam fuisse Strabo scribit, remigationis

enim quæstu uictitabant. Cæterum hodie procul à lacu habitant, nam ut legimus apud Thucydidem illam Thebani ad solum à fundamẽtis totam euerterunt, ac inde prope Iunonis templum ab Androcrate conditum extruxerunt diuersoriũ quoquo uersus ducentorũ pedum circumdatum domicilijs, sumptis laquearib. ac ianuis Plateensiũ: In cuius urbis agro fons est Gargaphius Dianæ sacer. Est & ante oppidum decem stadijs absens insula ab Asopi aquis circumdata, superne enim in campum delabens diuortia facit, rursusq; intercapedine trium fermè stadiorum sua flucta commiscet. Huic insulæ nomen est Orete, quam Asopi filiam esse indigenæ ferunt. Dein Acræphium oppidum ad quod Ptous mons triuertex campo Tenerico, lacuiq; Copaidi incumbit, nam in eiusdem montis colle Acræphium situm est: Tenericus campus à Tenero nomen accipit Apollinis F. Post etiam Orchomenium ad orientem Chæronia ciuitas est ab Chærone dicta, cuius mater Thurium ædificauit. Cui haud longè à transitu Euripi Michalleus magnũ oppidum fuit, à Thracibus euersum. item propè Chęroniam in Cephissi amnis ripa Thurium oppidum fuit in aspera admodũ petra sitũ, eam Græci Orthopagiũ uocant, cognomen ut ferunt à Thuria Chæronis matre accipiens. Quidã asserunt (ut est etiam apud Plutarchum) bouem quam Pythius Cadmo ducem exhibuit eo in loco primum comparuisse & ab ea locum appellatum Thurnam, sic Phœnices uaccam nuncupant: Trachin uerò quam sæpe meminimus exigua sanè urbs erat, iuxta Lebadiam supra sinus maris cui campester locus circumiectus est, & ipsi campo circumiecti montes editi atque inaccessi Meliadem cingentes regionem, quæ petræ Trachinię nominantur, à quibus ciuitas nomen sumpsit: Vastata autẽ à Lacedæmonijs: iterumq; ab eisdem, stadijs circiter sex ab antiqua ante fauces Thermopylarum condita ut ibi diximus. Item Aspledona siue Spledõ urbs quæ dein Eudielum appellata est, id est, bono prædita crepusculo, quum in hyeme locus quo sita est, nõ tristis frigore, sed apricus sit. Distat ab Orchomeno duob. mil. & quingentis pass. inter quas fluuius Mela labitur. Postea est Tanagra urbs, quæ in uicum redacta est, cuius castellum, hoc est, emporium ad mare meminimus, quæ etiam Heleon ab Heleo, id est, palude denominata est quoniam paludibus finitima erat, quas Asopus efficit, iuxta enim illam fluuius exit. Et nõ longè ab eo loco Thebæ urbs Tyriorũ Syriæ colonia, ex Phœnicia enim Cadmus eius conditor fuit, qui quũ regnũ suis posteris nepotibusq; relinqueret, illi arci Cadmeæ Thebas muro cõiunxerunt. Quã alij ab Ogygio: alij ab Echinoe qui fuit pater Pẽthei gener Cadmi: alij à Theba uxore Ogygij regis conditã ferũt. Vnde Thebana mœnia, & Ogygia, et Echionia apud poëtas cognominata legimus: Ciuitas nobiliss. quondã, claritateq; Athenis nõ cedẽs, quæ nunc Stiues à recentiorib. dicitur 18. mil. pass. à Chalcide euboica distãs ante quam Ismenus & Asopus per plana fluunt. Vbi &

fons

fons Dirce, à quo Dirceæ & Asopiæ Thebæ nonnunquam cognominatæ: Eam urbem Alex. Macedo euertit ciuib. sub corona uenditis, postmodũ à Thebanis iterum mœnib. cincta est: ac reb. deinde in peiora sublapsis, ne mediocris quidẽ pagus ad Aug. imperiũ permansit: nam et L. Manlius eã diruit: ex quo hyrundines aues eius tecta subire negant, quoniã urbs illa sæpius capta sit. Iuxta quam mons est Eilson nomine & fluuius Schœnus q Thebanã orã in uia qua Anthedonẽ itur excurrit, à Thebis ad 6. mil. pass. Iuxta quem ciuitas eodẽ nomine corruit, à Schœneo patre Atlãtis cognominata, ut author est Aristarchus, fuit etiã ab ea non longe Potnia urbs à Glauco Sisyphi & Meropes F. ædificata, q habuit equas quas assueuerat, humana carne alere, quo cupidius & penitiosius in hostem irruerent. Fuit item Hysias ciuitas Asopo uicina sub Cithærone monte penes Erythras, q Hyrriei coloniã deduxerũt, eam Antiope pater Nycteus posuit, quã fluuius eodem nomine abluit, Cephissum ingrediens. Est etiã sub Cithęronẽ monte Scolus pagus in ora Asopia, sedes iniucunda & aspera. Cithæron mons altus est & difficilis, buxo arbore abundans quod ait poeta.

Et iuuat undantem buxo spectare Cithæron.

In quo ut scribit Plutarchus responsa dabant: ubi & nymphis antrũ consecratum esse: & Iunonis opacum thalamũ, qui ex eo denominatus fertur. Sacra Liberi P. primus Orpheus induxit in Græcia, primusq; celebrauit in monte isto, ubi Liber natus est, qui quũ frequenter Citharę cantu persõnaret Cithæron appellatus est: licet alij aliter sentiãt, in quib. Lysimachus: Ait enim Cithæronem, & Heliconẽ fratres fuisse, qui singulari inter se certamine dimicarunt, & quibus in locis pugnatum est à suis nominib. montibus ijs duobus nomina dederunt. Hic mons paulum supra Crissæum mare initium habet, montibus Megaricis & Atticis cõtiguus inde in campos flectitur propeq; Thebas finitur. Penes hunc montem Asopus currit inferiora eius abluens. Est similiter ab Helicone haud longe mons alter propẽ Thebas Actæonaracynthus nomine amœnus ac pulcher, dictus quod ibi Actæon à canibus sit laceratus. Ad cuius radices Garga fons exoritur. Alius quoque est mons huic uicinus ad auroram Panetolium uocant, maximus quippe atque præceps. Post autem hos montes inter Thebas et Megaram Eleuthere urbs interijt. Est Megaris regiuncula supra Corinthiacum Isthmum quæ sic adhuc appellatur, quam Iones tenuerũt, antequam Megara urbs ædificaretur à qua deinde uocitata fuit. Cuius ager asper est, minimẽque ferax, & eius partem ampliorem continent montes quos Oneos, id est, Asinarios uocant, dorsum quoddam à petris Scyronijs longe in Boëtiam ad Heliconem protensum: in Megaride iuxta mare in Saronico sinu post Cenchreas, Oenoa erat Corinthiorũ castellũ. Et Pegæ oppidũ Megarensium in loco eminenti positum fuit in sinu quẽ Holmæ promontoriũ efficit. Supra quẽ paulo Schœnum oppidum Cẽchreis

proximum

proximum erat, quod supra meminimus. Mox Minoa rupes peninsula in pelagus prorupit Nissex portum facies nemorosus locus ubi Minoa emporium Megarensium amplius duorum mil. pass. ab urbe distans, duob. utrinq; cruribus ad ipsam applicatum Alcathoë quandoque uocitatum: unde Ouidius:

Interea Minos Lelegea litora uastat,

Prætentanti̧ sui uires Mauortis in urbe.

Alcathoë. Diodorus armamentum Megarensium dicit, quod Athenienses muro circũcluserunt. Vbi Selinus fluuius Hyblę uicinior per Ægeorũ agrum, & Eleam oram excurrens in mare quod Nissæum ab emporio appellatur per loca paludosa subit: qua ponte Minoa cõtinenti iungebatur. Item Megaris urbs à qua regioni nomen est. Quæ & Nissæa à Nisso Pandionis F. qui in ea regnauit, siue ut alij à Nisso monte propè eam in quo ille sepultus fuit denominata, quæ & Alexandropolis quum à Philippo caperetur, in quam nouos colonos expulsis ueteribus induxit, prius tamẽ ab Heraclidensibus possessa. qui profugi, patrio solo amisso, in hanc terram consederunt, Megaramq; mœnib. cinxerunt. In cuius foro ut attestatur Plinius oleaster diu stetit cui uiri fortes affixerant arma, quæ cortice ambiente ætas longa occultauerat, fuitq; arbor illa fatalis excidio urbis monita oraculo. Quum arbor arma peperisset, quod succisæ accidit, ocreis, galeisq; intus repertis. Et iuxta Atticam sub Cenchreis in Cromyone agro Cromyon oppidum propè quod maximus lacus fuit quem Theseus exsiccasse dicitur: de quo Ouidius:

Quodq; suam securus arat Cromyona colonus

Munus opusq; tuum est.

Loquẽs de Theseo, ubi Cromyonam uersatã fuisse in porcam refertur in fabulis. In Megarico sinu insulæ quatuor paruę Meturides nomine iacẽt. Verum ad septentrionẽ Boëtiæ iuxta Euboicũ mare. In intima sinus Oetei siue Opuntij 5. mil pass. amplitudine, cui alter contiguus est Maliacus nomine, Locrorum Epicnemidũ & Opuntiorũ regiunculæ iacent, Boagrio torrente discretæ, quem Manẽ incolæ aliquando dixere. Is interdum ne tinctis quidẽ pedib. pertransitur, quandoq; uerò, ad bina latè funditur iugera. Epicnemides ad occasum terrã tenent à Cnemide mõte dicti quib. in litore circa Boagri ostium Scarphea urbs terræ motib. nonnunquã ab imis radicib. deiecta 700. ac mille non minus corporib. oppressis, quod Strabo scribit stadijs 10. à mari distans in excelso sita à qua 2. mil. & 500. pass. ager est frugib. ferax, & arborib. consitus, unde à frequentia & densitate arborũ urbis nomẽ assumpsit. Postea Narycia oppidũ piceis septũ. Inde Halope colonia eius quam supra diximus, & ultimo loco Daphnus urbs diruta, diuidens Epicnemides à Phocensibus. Ibidem & portus, ubi fretũ ad Eubœam 2. mil. & 500. pass. interuallo, spectat Daphnus ad Ce-

ncum

neum Eubœæ promontoriũ. Hoc in tractu, inter alias, tres sunt insulæ Lichades à Licha heroe nomẽ deducẽtes. In Epicnemidum uerò mediterraneo Throniũ oppidum est terræ motu uexatũ, quod torrẽs Boagrius prę terit. Opuntij ad orientẽ solem positi sunt, in ijs ad mare Cynus promontorium est Opuntiũ terminans sinum, portum efficiẽs in quo Cynus Locrorum emporium, ubi fama est Deucalionẽ habitasse, penes quem locũ Pyrræ tumulus ostendit. Inter Cynũ & Opuntiũ planities fertilis iacet ad Elepsum Euboę uergens, ubi Herculis balnea sunt. Opuns inde urbs gentis metropolis, circiter 2. mil. pass. à mari, unde sinus Opuntius. Sequit ad meridiẽ Boëtię Attica regio, inter quas mõtana multis insignita nóminib. iacet, ut Brilesus, Lycabetusq́ oliuetis cõspicuus, & mõtes alij, mari utrinque cõplexa, ideo apud ueteres pro Attica Atta, id est, litus appellata est: Vel ut alij Actica ab Actæone: Postea Atthidis & Attica, ab Atthide Cranai filia, à qua & inquilini Cranai uocabant. Itẽ Mopsopia à Mopsopo: & Ionia ab Ione Xuthi F. etiam Posidonia siue Neptunia sed ante omnia Cecropia dicta, à Cecrope uiro Ægyptio ibi regnante, q primus bouẽ immolans, Iouem appellauit. Regio inæqualis tenuisq́ ex quo sterilis atq; aspera est, ob quam sterilitatẽ longo æuo nullis afflicta populationib. quum neq; equitabilis sit: quare ab externis nationibus semper pacata fuit. Quam ob causam Aborigines existimatos loci incolas esse, quum eandẽ omni tempore terram possiderent, à nullo prorsus eiecti, & eius uendicandæ cupiditate nemo teneretur, idq́ indicant coloniæ ijs quas dimisit, nullamq́ in ijs aduectã fuisse. In hac metalla esse argẽti præcipuè non tamẽ sine multa impensa erui posse, Smaragdos quoq; haud nitidos. Quæ describitur ad hunc modũ: Ad meridiem iuxta mare in Salaminico litore (sic enim illud uocabatur à propinqua insula Salamina) post Megaridem Schœnus est portus & flumen in eo dictum à iuncis & Scyronides petræ, in quib. duo pręcipui sunt colles, quos cornua uocant, Attici soli & Megarici confinia sæuo quondam Scyronis hospitio etiam nunc infames, quem Theseus deleuit, à quo petræ nomen habent, hic uiatores ui cogens, ut se ipsos præcipiti iactarent loco, deductos supra scopulum abruptum, calce in mare iuxta Chelonen, id est, testudinẽ (sic enim uocabatur ad mare spelunca) projiciebat: unde poeta

Præterit abruptas Scyrois protinus arces
Infestumq́ suis diræ testudinis exit
Spelæum, multoq́ cruentas hospite cautes.

Strabo uerò non à Scyrone, sed à Cauro uẽto ait, quẽ Scyronem Athenienses uocãt, ab hisce enim locis extremis flantem, procellasq́ cientẽ sæuum, & hic petris nomen datum, iuxta mare transitum nõ relinquentes. Super ea suia est in Attica m atq; Megaram ab Isthmo ducens. Post has petras in sinu Eleusis urbs Cereri consecrata fuit, qui nunc locus Salinæ dicitur, quam

quam sicut & alias plurimas in Attica teste Eusebio Ogygius cōdidit, sub quo diluuium factū est, ubi fluuius in mare fertur Bocalia nomine, prius Bocarus appellatus. In quem non longè ab urbe ipsa Morœntus amnis in fluit: Iuxta quem locus est qui dicitur Agriopius ubi situm fuit templum Cereris Eleusinæ. Dehinc Thriasius campus patet, in quo tres Nymphæ Iouis filiæ, quum tres lapillos inuenissent diuinatorios, tradiderunt Palladi quæ illos incusata uel ut alienam à se rem & Apollini cōuenientem proiecit in campū, qui sic à Thrijs uocatus est, nam Thriæ, id est, tres: Sed nō solum cāpus eo nomine appellatus est, sed & populus in eo atq; circa eum existens. post campum (ad mare quippe descendit) Amphiala promontorium est, ubi latomiæ uisuntur, id est, loca excidendorū lapidum pulcherrimorū, qui lapis Hymettius dicitur, ut apud Horatium: Et Plinius, L. Crassus orator primus peregrini marmoris columnas habuit Hymettias inquit. Paulò autem supra Amphiala est Hymettus mons, gleba felix, & qui omnium græcorum montium obtinet principatū, & floribus semper uestitur, quod ait Ouidius:

Vertice de summo semper florentis Hymetti.

Vbi & mel optimū gignitur: nam & Alexander Aphrodiseus scribit melli montis huius, laudem præcipuam dari propter florum singularem prę stantiā: Iuxta quem fons quidam sacer est, uisui delectabilis uiridi ripa, syluis deinc circumcirca cinctus Latomiæ autem Hymettiæ Salaminæ freto supereminēt ad stadia duo q̃d quū Xerxes iniecta terra exaggerare conaretur, prǽoccupante nauali prǽlio, fugam cum Persis capescere coactus fuit. Ante q̃d litus exiguæ quædā sparsæ sunt insulę: Præcipua uerò Salamis à Salamina Asopi filia dicta, à Neptuno rapta & in hāc deducta insulā, quā modo iuniores Culuri dicunt decem mil. pass. in longum porrecta, urbem tum habens eodem quo ipsa nomine. Et alteram in sinu ad Atticam, deleta penitus. Habuit quoq; castellum Budorum nomine à Lacedæmonijs dissipatum. Sed præter nomen Salamis è quorundam etiam uocabulis Heroum, & Scyras, & Cychria dicebatur: & Pityusa ab arbore Pitya, qua ipsa abundat: Eusebius Coroneam dicit antiquis temporibus uocitatam fuisse: In ea spelunca est tetra & horrida in qua Euripides tragœdias scriptitauit. Propè hanc insulam ad auroram insulę duæ Pharmacussę nomine paruæ sunt è quibus maior sepulchrum Circes ostentat. In litoris uerò tractu post Hymettum montem, alius mons est Corydalum uocant. A quo paulo Furum portus, ubi locus est Decelia dictus situ ac manu admodum munitus, ubi Athenienses castellum quod esset sibi præsidio constituerunt, ex quo bellum inter eos atq; Lacedæmonios ortum. Deceliacū inde à scriptoribus est appellatum. Et in mari ante portum Psyttalia iacet insula modica deserta & saxosa, ubi collato marte barbaros Aristides uicit: cui uicina alia est Athalanta. Sequitur Piræus Atheniensium portus.

qua-

quadringentarũ tum nauiũ capax: non enim pauciores ab Atheniensibus emittebantur, quem nautæ modo portum Leonem uocant à Leone quodam marmoreo ibi in litore iacente, quem duo ex urbe protracti muri amplexabantur, ij fuere quinq; mil. pass. longi, disiecti modo, in quem Ilissus fluuius uadit, æstatis tempore languidus, ita uocitatus à Græcis, nam à flexibus quibus fertur nomen trahit, è locis superioribus ex occidentali urbis Athenarum parte currit. Ex altera Cephissus amnis alter à Phocensi quem sæpius paulo antè meminimus, Phalareũ ingrediens pelagus. Hinc usque ad Sunium promontorium populi sunt litorales Phaletei: Halimusij ubi Monychiæ portus: quidam hoc nomẽ Athenarum portui fuisse dicunt, quod illi à Theseo Monychum interfectum obuenisse. Ouidius:

Hinc se substulerat paribus caducifer alis
Monychiosq; uolans agros, gratamq; Mineruæ
Despiciebat humum.

Vbi tumulus cauernosus, tum natura tum arte, angusto collo continenti annexus, cinctus quondã muro habitabatur. Inde sunt Æxonij ante quos in mari Hydrussa est insula. Postea Longum promontorium Zoster cognomine. Contra quod Fabia iacet insula. Deinlitus Halienses, id est, piscatores habent, apud quos Hyphormus est portus. Anagyrasij quoque ac Thorei et Lampyrei ubi Astypala promontorium cuius ex aduerso Eleussa est insula. Haud longè à continente quæ nunc Gaderonixo ab incolis dicitur: A qua decem mil. pass. alia exigua uersus austrũm, non multò semota Albora nomine Psytaliæ similis. Et ultimo loco in litore Azenenses: & Sunij ubi Sunium erigitur promontorium, & in eo Neptuni templum in regione illa celebratissima egregiaq; domicilia Sunij populi dignitate præstantis, nam emporium ibi rerum uenalium fuit quod ad hanc nostrãm ætatem multa antiquitatũ uestigia ibi cernũtur, & multæ in unũm Columnæ stantes, quæ effigiem templi ostentãt, igitur promontorium illud recentiores Caput de columnis uocant. Post autem Sunios in ora Ægei maris, Thorici & Parapotamij sunt in quibus Panormus portus. Inde Prassia, Stiria, et Bauron oppida: promõtoriumq; Cynosura uitibus tum consitum: in quo ciuitas fuit, alij Cynosurã, alij Hystoas nominant, ab Cynosura una de Iouis nutricibus ex Idæis nymphis denominata à Nicostrato & sodalibus eius constituta, & portum qui ibi est, & agri maiorem partem eodem nomine appellabãt: Circa huius promõtorij radices Asopus amnis in mare exit. Inde Chersonesus promõtorium. Vltra quod portus Sacer est, quem Delphinium uocant, ad quem antiqua iacet Eretria, in Euboëa nauigationem octo mil. pass habens. Mox Græa urbs quam nõnulli Larissam uocant, in qua Amphiarai sacellum, & Phidiæ signum Dianæ & Narcisci Eretriei monumentum quod taciturnum uocabant, quando prætereuntes silentia tenebant. Post Eretria est, casu prioris condita, cuius

partem quandã terrę motibus restagnauit mare. Dein Oropus urbs, sępe in controuersiã certamenq́ ueniens, in confinibus ne terrę Atticæ, an Boetiæ sita fuerit, quam Athenienses euertere, eam deinde Oropij qui seditionis causa ciuitate expulsi sunt, Thebanorum ope reducti mille passibus fere à mari ædificauere, Inde montana quę Boetiam disiungit ab Attica. Ante uerò hoc litus ad Thurium iam dictum & Sunium, insula Helena iacet, procul ab australi Euboæ promontorio ubi litus album dicitur quadraginta mille pass. fere nauigatione, aspera quidem & solitaria sex mille pass. & amplius longa, angusta enim est, quam Cranam poeta uocat, quoniam in ea Alexander Helenam miscuit dein dicta est Helena: in qua scribit Plinius Helenum florem è lachrymis Helenę natum: lepores quoque bina habentes iecinora qui si trãsferantur clanguescit alterum. Quæ postea Macra uocitata est, nunc uerò ab incolis Macronixum dicitur. Verum in mediterraneo Atticæ, Athenæ ciuitas clarissima regionis caput est, quæ nũc Sitines uulgo dicitur duobus mil. passibus à mari, cui Pireus portus subiacet: Eam Theseum post mortem patris ex incolis sparsim uarios inhabitantibus pagos condidisse, Athenásque nuncupasse quidam uolunt, siquidem Cecrops multitudinem ut Strabo in ciuitates duodecim inhabitandas digessit, quarum nomina fuerunt: Cecropia quam à se ipso appellauit, quæ deinde arx fuit Athenis, Tetrapolis, Epatria, Decelia, Eleusis, Aphidna, Thoricus, Bauron, Cithærus, Sphettus, Cephesia, Phalerus: Ille in hanc unam, & in populum unum coaptauit, quum Cares quidem à mari Boetij uero è terra populationibus regionem uastarent: quidam Amphycionidem ciuitati nomen dedisse, Mineruæq́ eam sacrasse: quod Eusebius asserere uidetur: Cicero autem ab Alabando conditã fuisse inquit, Plato Amasim regem Ægyptium ædificasse dicit eamq́ uocabulo Ægyptio cognominasse quod Græcè Athenam sonat. Ab Atheniensibus uerò ipsis Astu, quòd qui uersati assiduè in ea sint cauti atque acuti esse uideantur, unde eius ciues Astoæ dicti. hic enim tenui fertur esse coelo ex quo Attici putantur: Vrbs ipsa saxum est in plano quaqua uersum habitato. Quo in saxo uetustum Mineruæ Poliadis templum surgit, in quo Asbestus, id est, lucis extinctæ lichnus erat, ubi Palladium ex Ebore perfectum opus Phidiæ: quod templum in hunc diem loco arcis extat, reliquum urbis penè extinctum iacet. Eam namq; Xerxes primo superatam diripuit incendit q́ præter arcem. Deinde Mardonius ipsius regis præfectus desertam cepit, decimo mense quàm fuerat ante capta, etsi quid aut murorum, aut ædium priuatarum sacrarumq́ extabat, omnia complanauit. Tertio à Lacedæmonijs euersa est: Conon uerò quæ incensa fuerant prædarum sumptu restituit. Imp. namq; ex Persarum exercitu Lacedæmoniorumq́ uictor spolijs ac manubijs refertus Athenas redijt: Sed eam ultimo loco Philippus funditus delere conatus est, quum neq; mortuorum sepulchris

circa

circa urbem existentib. neq; deorum templis passim per pagos ædificatis parceret, quæ omnia dirui atq; incẽdi iussit, marmoraq; & simulacra quib. ingens erat copia frangi, nequid integrum superesset: Verum Hadrianus ut ibi in marmoreo arcu legitur, ciuitatẽ iam dilapsam restituit, est enim epigramma Græcis litteris insculptum, quod sic latinè interpretatur.
HAEC AVTEM SVNT ATHENAE THESEI PRIMVM CIVITAS.
HAEC SVNT HADRIANI ET NON THESEI CIVITAS.
Iuxta quam Calliroe fons surgit, nouem capitibus insignis, & à poëtis celebratus. Longè autem ab Athenis duodecim mil passuum occasum uersus Phylen castrum munitissimum est: unde illud. scopulosa Phylene. Deinde ad septentrionem Oenoë siue Oenone urbs muris tum prędita in Atticæ & Boëticæ finibus posita, qua Athenienses quoties bellum inciderat pro munimento utebantur, propè ad Eleutheras iacẽs. Eleutheræ uerò ad Marathonem est. Inde Psaphis uel Tanis ciuitas parua Oropiorum, illustris tamen, quod in ea phanum fuit Amphiarai & eius oraculum uenerabile. Item Bauronia urbs olim, nunc tantum nomen, ubi Bauroniæ Dianæ sacellum fuit ad montẽ sui nominis sita. Mox Rhamnis uel Theramne ciuitas exilis, sed Phidiaca Nemesis celebris. Postea Tricorinthus oppidum propè Marathonem, est Marathon ciuitas ad auroram magis nunc Marasona uicus, magnarum ac multarum uirtutũ testis, à Maratho uiro Arcade strenuo milite, ut author est Dicearchus denominata, iam inde à Theseo, Persica maximè clade pernota. À qua circiter decem mil. passuũ Marathonius est campus, id est, fœnicularius à nascentibus in eo latè fœniculis denominatus, non autem à uiro Arcade memorabilis prælio cruentissimo. in eo enim Athenienses Milciade duce non amplius decem millium armatorum Persarum peditum centum equitum decem millia profligarunt, quæ & pugna Marathonia appellata est. Et uersus Athenas neque à mari longè Anaphystus oppidum fuit: ubi & Panis templum, & aliud Veneris Coliadis, quem ad locum naufragia enatasse spolia ferunt è classe ultima Persarum, qui ad Salaminem nauali prælio decertarũt, quod Apollinis oraculum edidisse constat ut. Coliades mulieres remigijs horrebunt. Hactenus de Achaia. Nunc uerò de insulis sibi adiacentibus. Quarum maxima nobilissimaq; in Ægeo mari Euboëa est, quæ modo à iunioribus Nicropons dicitur. Atticæ Boëtiæq; litoribus ea in parte prætenta, angusto discreta freto quã antiquitas ob gracilem eius formã, Macrin nominauit: In Eurũ Cercium q; uentos, qua longissima est 150. mil. pass. nusquam latitudinem ultra uiginti extendens: tota uerò circuitu tricies centenis patet: Quæ etiam Abãtis, siue Aba & à poëta, & ab Aristotele dicitur. Nam quotiès Euboënses commemorare poëta uult, Abantes dicit: Sunt qui ab Heroe nominari dicãt, ut à Matrona Euboëa, uel ut alij ab Ione muliere, peperisse enim Epaphum aiũt in antro quodam iuxta litus in Ægeũ

uergens qui aula bouis uocitabatur. Præter quæ, Ocha eodem quo mons nomine, qui in ea existens, reliquos magnitudine superans. Nec non Helopia ab Ionis filio Hellope. Et Chalcida: Quæ ut fama est cõtinenti quandoque iuncta fuit, uerum terræ motu teste Plinio auulsa atque insula facta: nam ut ferunt tremoribus terræ sæpe concutitur, & ea præsertim in parte quæ Euripo uicina est, ora petrosa & hiatibus patẽs: tam modico interfluente Euripo, ut ponte iungatur, dubitaturq́ an inter insulas connumerari debeat, quod fretum alij Euboicum, alij Euripon uocant, aliquando Persicus portus dictus est, quod in eo steterit classis Persica: Velocis ac uarij cursus mare, ubi septies die ac nocte reciprocant æstus, atque adeò immodicè, ut uentos etiam ac plena uentis nauigia frustretur: de qua re Lucanus:

Arctatus rapido feruet qua gurgite pontus
Euripusq́ trahit cursum mutantibus undis.

At alij, ut Liuius, non signatim septies, sed temere in modum uenti nunc huc nunc illuc uerso mari uelut monte præcipiti deuolutus torrens rapitur: Plinius triduo in mense ait consistere septem, octo, nouemq́ luna. Circumscribitur insula sic: post Cenæum promontorium uastum sanè cuius magna pars terræ motus demersa quondam est, ostia Sperchij amnis prospectans, Canaia nunc dicitur, cui scopuli aliquot obiacent. Athalantis nexum: unde promontorium, terræ motu auulsum ad Eubœam nauigantibus trãsitus ob scissuram in eo factã patuit: disrupto enim nexu quo continenti iungebatur, in insulam redactum est quæ penes continentem iacet, uocatur modo Thalandi. Mox Ægæ oppidum in freto situm interuallo quindecim mil. pass. cui Anthedon in Boëtio litore contra est. Prope quod Orybæ siue Orobyæ oppidum aliud fuit. Inde ad Euripum Edepsus oppidum in colle, & hoc interijt. Et iuxta Euripum Chalcis metropolis, nunc ab incolis unà cum insula Nicropons dicitur, in plano sita, ubi arctatur in angustias mare. Quo in loco præter aquarum cursus uarijs inuicem fluctibus uenti quoque ab utriusque terræ præaltis montibus subiti ac procellosi deiciuntur, quare nec dies, nec noctes hic quies nauibus datur. Hæc ante Troianum casum ampla admodum fortunataq́ extitit, ut eius coloniæ indicant, quarum pleræq́ aliæ in Italiam, aliæ in Siciliam, & in Macedoniam misit: quæ uerò in Mecedonia fuere Philippus diruit. Dicta Chalcis ab ære, ibi teste Plinio primum reperto: Quæ urbs à Rom. Lucio Manlio Cos. direpta ac incensa aliquandiu iacuit, ea uerò tempestate qua Alexander traiecit in Asiam reædificata est, ponte cõtinenti iuncta, & in medio ponte castellum saxo impositum medio in Euripo nato: Adiacet urbi Lelantus campus, in quo aderat admirabile æris ac ferri commune metallum, quale nusquam prouenire memoriæ proditur utrumq́ tandem euanuit: Etiam pecora quæ ibi pascuntur felle carere asseuerant:

In eodemq́ʒ ſupradicto terræ motu, aperto telluris hiatu, igniti cœni fluuius euomuit, ut Strabo ſcribit. Chalcis à Turcis paulo antè terra mariq́ʒ ingēti apparatu capitur, diripiturq́ʒ, ac barbarorum more in ciuium ſanguine, ſine ætatis uel ſexus diſcrimine ſæuitur, cui caſui tota inſula ceſsit. Poſt Chalcidem Eretria ciuitas paululū à mari ſita fuit, quam amplisſimis mœnibus ſicut & Chalcidem deiectis uetuſtioribus Athenienſes cinxere, quæ & in Pallenam, & in montem Athon colonias poſuit, eam prius & Melaneidem, & Arotriam uocitatam fuiſſe cōſtat à Perſis diſiectam. In cuius loco poſterius alia ſuperædificatā eſt non ea tamen amplitudine, qua antiqua fuit, ut notatur fundamentis: in cuius agro Tamyne urbs fuit, non procul ab Euripo Apollini conſecrata. Item in dicto agro Amarynthus uicus, in quo Eritrenſes columnam erexerant teſtimonio ſuæ potentiæ epigramma hoc modo inciſum habentem.

TRIB. ARMATORVM MILLIB. SEXCENTIS EQVITIB. LX. CVRRIB. POMPAM FACTITARVNT. ANDRIOS. TENIOS. CIOS. INSVLASQVE ALIAS SVAE DITIONI SVBIECTAS HABVERE. Sequitur Leon promontorium à quo ad Caryſtum ſinum, lītus Bonum tum dicebatur: in cuius conſpectu inſula parua Myroodatus ſiue Myrheodatus atque ſcopuli nonnulli ſunt, qui omnes nunc Spetalci appellantur. A qua inſula Ægei partem quæ inter ipſam & Sunium promontorium ad anguſtias uſq́ʒ Euripi iacet, Myroodatum mare ueteres uocabant. In ſinu uerò urbs Caryſtus, priſcum adhuc nomen retinens, ſub monte in ſaxoſa atq́ʒ eminēte exiſtit ripa, à Caryſto Chironis F. ædificata, reſponſo oraculi Apollinis, ut quidam uolūt. Alij Driopes domo ab Hercule pulſi eorum rege Phyllanto interempto, quidam ex ijs diuertentes ad hunc locum ciuitatem condidere. Huic ſinui latomia, id eſt, exciſio imminet, unde columnæ Caryſtiæ: nam Plinius notior marmore Caryſtos: & Seneca, an ferax uarij lapidis Caryſtos: ubi & Apollinis Marmorini templum fuit: Quo & lapis naſcitur Strabone teſte, quem pectunt, nēt, texūt, inde mantilia conficiuntur egregiè contexta, ea ubi ſordeſcunt in flammā proiecta non ſecus emundantur quam ſi maculas elueris: ſunt & aquæ calentes quas Hellopias uocant: & Caryſtias aues quæ flammas impunè inuolant. Inde Gereſtus portus nobilis, & in eo pagus eiuſdem nominis à conditore dictus. Hinc litus inſinuatur uocaturq́ʒ Caua Euboeæ. Poſt Caphareus promontorium eſt, nunc nautæ Figera uocant, altisſimus orientem ſpectans, naufragijs Græcorum notus, quod fabulę Mineruæ ira alij Arcturi ſydere grauis accidit. Quidā Nauplius Palamedis pater claſſem ibi colliſit, fertur enim ille dolens in inſidijs à ſuis interemptum filium, quum exorta tempeſtate Græcos à Troia redeuntes iactari fluctibus uideret, oſtenta in nocte è monte facula, ſignum dedit uicini portus, quare decepti Græci, inter aſperos ſcopulos naufragium pertulerunt: Vnde Propertius:

Saxa triumphales fregere Cepharea puppes
Naufraga quum uasto Graecia tracta salo est.
Item Virgilius.

Inde promontorium Chersonesus, nunc caput Aureū. Postea Corinthus exile oppidum penes quod Budorus amnis in mare uadit. Mox oppidulum aliud Periadis nomine. Dehinc Arthemisiū est litus in quo Arthemidis, id est, Dianae templum, ubi Athenienses Persarū classes ut Plutarchus refert dissiparunt, extareq́ ibi cinereum ac nigrantem puluerem quasi incendiorum uestigia, ubi effractae naues & cadauera concremata sunt. Inde Oreus uel Soreus amplissima olim urbs quā Hellopenses condiderūt, Istiaea prius sub Tethrio monte iuxta Calantem fluuium excelsa in petra posita, duas habens arces, unam imminentem mari quae adhuc restat, diciturq́ Loreo, alteram in medio sui ex qua in alteram cuniculo euadebatur. Cui urbi Clingum promontoriū proximum est super quod Dion ciuitas fuit, à qua promontoriū Dion quandoq́ uocitatū. Vnde haud longè Electrus mons herbosus est, mox Ægaē ciuitas erat (altera à iam dicta) in quā aedes celebres Ægei Neptuni, templū uidelicet excelso in monte situm, ubi Neptunum equos posuisse fabulae ferunt, à quibus Ægeum pelagus quidam denominatum uolunt. Alij aliter, ut in Æolia Phrygiae dicemus. Legimus in hac insula nullum pecori fel, & apud Herodotum Euboēae incolas insulam terrae Boētiae diducto aggere connectere uoluisse, ne Athenienses iam maris domini illos expugnarēt. Idq́ cum Boētijs pacti, in Euboea ex Chalcide coeptus agger duci, in Boētia uerò ex loco Aulidi proximo, ubi angustissimus maris trāsitus erat. Igitur diductis aggeribus quoad carina satis ad internauigandum pateret aditus, in utrisque extremis mollibus turres excelsas extruxere, quarum media interstitia ligneis pontibus iūxerant, fuitq́ hoc ubi hodie à recentioribus Ponte basse dicuntur. Adiacet Euboēae ad auroram triginta mil. pass. longè Scyros insula quae adhuc sic nominat, Phoenice prius octuaginta ambitu, à septentrione in meridiē proiecta portubus insignis, montib. uerò ac syluis frequēs, Homeri sepulchro (ut quidam) uenerāda. Quam prioribus saeculis Dolopes habuerūt, uiri agrorum cultus parum studiosi, sed ad Piratica intenti, etiam in ijs qui apud eos hospitalitatis gratia uersaretur: quos Cymon quum insulam Atheniēsium imperio subegisset, ex ea expulit. In ea castella duo sunt, unum ad orientem, alterum ad meridiē, ciuitatem quondam sui nominis, quam ut Homerus scribit Achilles euertit, quia Troianis auxilia miserat: In hac uarij lapidis effosio est, ex qua ingentes columnae atq; tabulae Romae spectabantur. Est & insula parua Scandole nautae uocant ad Corum uentum sita, à Scyro triginta mil. pass. interuallo, alteroq́ tāto ab Euboēa. Inde sub Scyro Andros insula uigintiquinq; mil. pass. ab Euboēa è regione Carysti oppidi iacet, haud spernenda sanè, quae nunc etiam nomen illud retinet, ab

Andreo

Andreo Rhadamanti F. denominata. Alij filium fuisse Anij regis Phœbi sacerdotis, qui Anchisæ interroganti ita respondit:

Pené uides orbum, quod enim mihi filius absens
Auxilium? quem dicta suo de nomine tellus
Andros habet pro patre locumque & regna tenentem.

Præter quod, alia quoque ei fuisse nomina Myrsillus tradit: ut Cauron, Antandron, Lassiam, Nonagriam: Hydrusam: Et Epagium nonaginta millia passuum in circuitu, oppidum ad mare habens orientem spectans, ex quo in arcem impositam scopulo mari circundato per pontem itur. Est & castellum ad occidentem in montibus, fuit in ea templum Liberi P. in quo fontem (ut fertur) nonis Ianuarijs semper uini saporem fluere: cæterum insula aquis irrigua & quicquid humanæ naturæ accommodum est abūdé præbet. A qua supra uigintiquinque mil. pass. ad Boream uentū, Athalanta insula alia ab ea quæ est apud Atticam pari pené magnitudine quam iuniores nūc Caloierum appellant. Item ad Andron ad Aphricum uentum alia exigua insula est Cynthos olim nunc Caura dicitur: ubi ait Plinius fructex Cythisus inuentus, inde translatus in omnes Cycladas, mox in urbes Græcas, casei magno prouentu. ab Antiocho Atheniēse miris laudibus prædicatus pabulo ouium. Post Andron decem millia passuum ad Eurum uentum Tenos insula iacet, corrupto nunc uocabulo Tini uocatur, ubi in saxo oppidum sub quo ad septentrionem campus laxatur: et ad meridiem alterum iuxta mare excisum; incolæ Paleocastrum dicunt, cui propinquum erat ingēs Neptuni Phanum in luco spectatu dignum, hanc propter aquarum abundatiam Hydrusam Aristoteles appellat: Ophiusam Demosthenes quadraginta mille passibus ampla. Huic eadem pené distantia & ad eundem uentum Mycone adiacet insula, Mycole nunc triginta millia pass. colligēs, montibus celsa, eo præcipué qui Dimastus appellatur, in qua homines carentes capillo, id est, calui gignuntur, sub quā gigantes ab Hercule mactatos iacere fabulæ ponunt. In ea ciuitas ad meridiem in altero cornu sinus posita, ubi duo sunt promontoria Phobria nomine & Myconi propinqua Gyarus insula est, haud magna circūcincta acutis petris, ubi Romani noxios uiros damnabāt, ex qua Theophrastus author est incolas fugatos à muribus fuisse, Stopodia nūc à transeūtibus. Post Myconē ad Boream decem mil. pass. Delos insula est cycladum media, atque earū omnium clarissima quæ & Ortygia à coturnicibus in ea primum uisis dicta, quas Græci Ortygias uocant, Delon quum primum à radijs solis illuminatam fuisse diluuij tempore sub Ogige nouem & amplius mensibus nox una super terram, quæ quoniam repenté reddita foret uisibus enatam dixerunt: eadem est Asteria (præter alteram quam inter Ithacam & Cephalonicam esse diximus) à cultu Apollinis: Lagiáque à uenatibus. Item Cerha, Mydia, Cynethum, & Pyrpile ab igne ibi pri-

mum reperto: ac etiam Cynthia à Cynthio monte in ea eminente appellata: Hæc insula parua est, nec amplius quinque mil. pass. ambitu. Fuit in ea urbs ad mare occidentem spectās in plano sita, ut fundamenta indicāt, cui Cynthius mons sublimis & asper incumbit, in quo lapis candidissimus nascitur Ligdius nomine. Amnis per insulam non sané magnus labitur Oenopus: Plinius, fons est, eodem quo Nilus modo ac pariter cum eo decrescit augeturue. A qua urbe Apollinis & Mineruæ templum aliquanto distabat cuius adhuc fundamenta supersunt, quod Erisiton Cicropis F. extruxit. Cui authoritas religionis tanta fuit, ut ne Persæ quidē Græciæ dijs & hominibus infesti, ex eo quicquam attigere: Fertur insulam diu fluctuasse, obfirmatamq; Latonæ partu, edidit enim quū isthuc grauida peruenisset Apollinem ac Dianam. Vbi ex Cycladibus & uirginei coetus, & frequentissimi cōuentus aggregabantur, quo & sacra P. mittebantur. Vocabantur insulæ circa Delon sitæ Cyclades, quoniā in orbe astabant, quæ duodecim sunt, uidelicet. Cæa, Sythius, Serriphus, Melos, Syphnus, Cimolus, Oliaros, Naxos, Syrus, Myconus, Tenos, Andros, Delon. Reliquas uerò post Cycladas, Sporadas dicūt, id est, sparsas: Delon quum Athenienses tenerēt, monumenta omnia iusserunt sustuli, edixerunt nequis in insula neq; moreretur, neq; nasceretur, sed morituri iam, ac pariture in Rheniam transportarentur insulam, Ita parum à Delo distantem, ut Policrates Samiorum tyrannus, quum aliquando à classe polleret, & alijs insulis imperaret, captam Rheniam cathena annecteret Delo, Delioq; Apollini consecraret, ut scribit Thucydides: Plutarchus non Policratem, sed Niciam iunxisse insulas ait: Maro ne fluctuaret inquit, ut in his metris quum de ea loqueretur.

Quam pius arcitenens oras & litora circum
Errantem, Mycone celsa, Gyaroq; reuinxit
Immotamq; coli dedit, & contemnere uentos.

Delon Mithridatici duces inuadentes cuncta in ea uastarunt, quam Romani recuperarunt: oportuna negotiatoribus, quo multitudinem commigrasse legimus: iacet enim nauigantibus ex Italia, & è Græcia in Asiam commodissimē: canes etiam in Delo alere nephas tum fuerat. Rhenia quā Anthidides Celadusam uocat: & Arthemitem Helladius, unà cum Delo in præsenti Sdile dicuntur, ab ea non nisi quatuor stadijs interuallo, ubi optimus portus, ipsa tenuis quidem & destituta est, nam & castella duo solo æquata in ea uidentur, quorum alterū Amyclę dicebatur. Mox ad Cercium uentum neque procul à Delo Syra insula est, quæ adhuc ita nominatur. Occurrit dein Cæa quæ hodie insula Zia dicitur, à Sunio Atticæ promontorio quadraginta mil. pass. in eurum tendēs, quinquaginta in circuitu, licet excauata ad occasum uehementer sit, in lunæ specie concurrentibus cornibus Coos ante à Coo gigante, Titani & Terræ F. denominata,

qui eam

quieam prius incoluit, à Græcis Hydrusa, auulsa Eubœæ, quæ & Tetrapolis dicta à quatuor in ea existētibus ciuitatibus scilicet: Caressus, uel Coryssia, Iulis, Carthea, & Poëssa, ex qua insula Plinius scribit amplius trecē torum millium pass. abrupta subito hiatu cum pluribus mortalib. mare rapuit, Poëssa & Coryssia terræ motu dirutis: quæ montuosa admodū est, præter campum, quem habet ad septentrionem, cui oppidum imminet, in radice montium situm, Iulis olim, à mari circiter tria mil. passuum distās, cuius emporium locus est in quo Coryssia posita fuerat, iuxta quam Helixus amnis fluit: Iuliensibus fuisse legem fertur. Qui rectè uiuere nequeant, turpiter ne uiuunto: Quicq́ annos sexaginta excessissent, aconito uitam finirent, ut reliquis cibaria sufficerent: quod & Valerius tradit. Hanc quondam insulam celeberrimam Corinthijs fuisse nymphis poetæ canūt. Sub Cæa Sythius est quæ amna Oenos nunc insula Fermenia à iunioribus nominatur, haud ambitu minor Cæa. Postea Serriphus quam Serfenam modo incolæ uocant, oppidum habens cum campo qui ad austrum uergit usque mare: In hac insula Perseum educatum ferunt, qui quum Gorgonis caput alatū Serriphijs ostendisset, uniuersos mutasset in lapides, fabula ab effectu nata, quum lapidosa maximè insula sit ubi ranæ silent, eædem alio allatæ canunt, & sub ea paulo Syphus, uel Siphnus Meropia & Acis ante appellata: nunc uerò Sifano: uisui spectabilis: ac tū locuplex, nam & auraria & argentaria metalla illi erāt, tantumq́ pecuniæ, ut ex decima eius parte reponerentur apud Delphos, quod Herodotus tradit. Post quam Præpesinthus alia insula iacet, recētiores Arzentarā dicunt: Cui modico freto ad solis ortum Olearus parua adest insula, quam Quiminium incolæ nūc uocant: Quæ omnes ad austrum uergūt, æquo penè inter se spatio, æquáque magnitudine sunt, circiter enim triginta millia passuum singulę constant. Hinc ad auroram angusto mari Paros insula cernitur, antiquo nūc etiam uocabulo insignita, licet ante Platea, ac deinde Minoida à Minoë diceretur quinquaginta mil. passuum ampla, tota ab oriente in occidentem plana. Oppidum ad occasum habens iuxta sinum maris positum, penes quod Asopus amnis ex montibus qui mari australi imminent, per planitiem fluēs in mare cadit, uetus autem urbs in ripa ad meridiem fuerat, quę nunc solo deiecta conspicitur, clara olim: huius insulæ septentrionale ac meridionale latus montes muniunt, inter quos unus est qui Marpesia appellatur: unde illud:

Quam si dura silex, aut stet Marpesia cautes.

Ad septentrionem castellum est in Sunio promontorio, quod illi nūc Cephalū uocāt, à quo non longè portus est Bonus nomine: meridionales mōtes omnes candidis. lapide sunt, à quorū candore, insula Paros niuea cognominatur, marmor sculpturæ aptissimum, nam Plinius omnes inquit sculptores, candido tunc marmore usi sunt è Pario insula: quod re ipsa ubiq́

ubiq; in antiquis ædibus statuis, atq; operibus alijs manifestatur: quem lapidem Lychnitem appellare cœptum esse quum ad Lucernas in cuniculis cederetur. Est & parua insula ad occidentem huic angusto interluēte freto quæ Antiparium dicitur, atq; ad auroram eius minus quinq; mil. pass. Naxos insula obiacet haud spernenda, Nicosia modo dicta octuaginta circuitum implens, Homeri maximè sepulchro nobilis, etsi alij alibi illud fuisse scribant, quam quidam Veneris, insulam appellant, alij Dian, Dionysiadaq; à uinearum fertilitate, nec non Siciliam minorem, aut Calipolim uocauerunt: Naxus uerò Polemonis Carris imperans, quum insulam cepisset pro Dia à se cognominauit Naxon, pulchra quidem uisu, & bona multis olim pecunijs, & seruitijs prædita, campum in medio feracem habens, cui duo in montib. castella imminēt, ciuitas uerò ad occidentale mare est Strongyle tum nomine, à qua sępius insula denominata est: Hāc Persæ adepti incenderunt, iuxta quam scopulus in mari est cum ædificio eruto, ad quod saxoso aggere manufacto uia erat, dissipato nunc, ipsi uerò urbi harenosa planities adiacet orientem uersus diffusa, uineis consita, quemadmodum & priscis temporibus fuerat, nam præcipua habuisse uina apud Diodorum legimus, ex quo Baccho à maioribus fuisse consecratam, nam Ouidius:

> Naxon ait Liber cursus auertite uestros
> Illa mihi domus est, uobis erit hospita tellus.

In hac Theseus Ariadnam dormientem reliquit. Reperitur hic marmor Lacedęmonium, à quibusdam Thebanum, quod Ophites Gręci appellant, ideo quia serpenti simile, uiride enim est, maculis liuidioribus aspersum, quare à poeta: uiridis Dionysa dicitur, latini Serpentinum uocant: gignitur non in lapidicinis, sed sub terra ex quo Plinius ait columnæ ubi paruæ admodum inueniuntur. Naxo autem ad orientem Tenosa est insula, eidem nunc etiam nomen seruans. Sub Paro uerò ad austrum in Cretensi pelago, eæ sunt insulæ, primo occasum uersus Melos (enata ut refert Plinius) quę adhuc priscum retinet nomen octuaginta mille passuum circuitu, forma orbiculata, unde nomen illi obuenit oppidum habens in montium radicibus situm, quod ingentem ante se campum usq; mare habet, in quo sulphureæ aquæ medicamentis accommodæ scaturiunt, ubi patentissimus portus aperitur ad plagam septentrionalem expositus. Hanc Aristides Myṁblidam appellat: Aristoteles Zephyridā: Callimachus Memallidam, Heraclites Siphin & Actiam: sed ut ait Festus, ultimo loco à Melò qui ex Phœnice ad hanc fuerat profectus nomē accepit: Cuius incolas Atheniēses quondā immisso exercitu usq; ad puberes uniuersos fermè trucidarūt, quod asserit Thucydides: Cæterū huius insulæ terram feraciss. esse Theophrastus author est, atq; adeo ut sata intra triginta, aut 40. dies possset meti, non tamen coctu facilia, nec multa fieri, uerum frumenta oleasq;

ingenuè

ingenue ferre, uites autem modice. Quod etsi in aliqua eius parte fuerit effossa insula, tellurem ibi statim renasci, foueasq; illas sine ulla prorsus humana ope repleri: præterea scribit Plinius hic effodi marmor colore atrum maculis uarijs iniectis, nomen à L. Lucullo, qui eo admodum delectatus est, appellatum, primusq; Romam inuexit. Etiam colorem ibi mellinum, candidum optimum, sulphurq; nobilissimum atque optimum, similiter & bitumen gigni & sulphur nobilissimum. Opponitur dictæ insulæ alia parua Polygeo nomine, Falconaria modo, quæ deserta iacet Post autem ad orientem Cinolus est insula, quæ Cinusa etiam uel Echinusa dicebatur, in qua ciuitas eodem nomine fuit, nunc à nautis Polino appellatur. Mox Phelocandrus, quam corrupto uocabulo recentiores Policandrum nominant, asperam sanè insulam, ut ait Aratus: tuq; ô Latona in ferrea permanes Phelocandro miseranda utique. Sequitur Lagusa siue Agala, quam iuniores Christianam dicunt. Alia Sicenus quæ & Sycinus dicitur: prius Oenos, nunc Sicandrus uocatur. Eadem omnes ferè magnitudine, pariq; discretę freto. Quib. ad meridiē Therasia fragmentū (à Thera enim auulsa fertur licet altera Thera ad austrū Cretę insulæ sit) uocatur nunc Thera Saturnini, prioribus tamen sæculis Callista, id est, pulcherrima: in qua quum ciuitas Thera ædificaretur mutauit nomen: quare Callimachus.

Nomine Callisto primum sed postmodum Thera
Dicta fuit tellus urbis origo meæ.

Cui Therasia ad septentrionem opponitur, mari ortæ inter quas ut scribit Plinius, post annos centum & triginta earum ortus, Hiera quæ & Automate. Et ab ea duobus stadijs, post annos centum & decem in nostro æuo M. Iunio Syllano, M. Celio Balbo Coss. ad Octauij Iulij Thia, ubi prius flammæ in mare diu uisæ, deinde sequuta super æquora saxa sunt per totam insulam saxa ueluti igne adusta nigricant, prioris incendij uestigia cōmonstrantia, in ea ciuitas eiusdē nominis fuit, & Eleusis, & Hoca, deletæ omnes. Propè dictam insulam ad orientem Anaphiæ insula in medio quoque Pelago enata iacet, quæ modo Namfio dicitur, oppidum habēs in petra cui subiectus est amnis per planitiem delabens, ubi Ægleti Apollinis templum fuit. ad occasum Theræ. Ius insula modica est, nunc Palma nomine in qua oppidum olim, sepultúmque Homerum fuisse nonnulli contendunt. Hactenus de insulis Ægei maris ad Europam pertinentibus.

Peloponesi peninsulæ situs.

Peloponesus inter duo maria Ægeum Ioniúmque siue Adriaticum peninsula est, angustis Isthmi faucibus Achaiæ continenti adhærens, platani folio cōsimilis: excauatur enim introrsus quibusdam magnis sinibus longissimis promontorijs intercurrentibus angulosa nobiliter efficitur: Ægialea prius. Dein Apia, postea Peloponesus: quod

quod nomẽ in nostrum usq; tempus durauit, licet uulgus Moream appel let: Eusebius enim Ægialeus primus Sicyonijs imperauit à quo Ægialea nũcupata: Plinius uerò ubi de Achaia Ægialos dicta inquit, propter urbes in litore per ordinem dispositas, nam Ægialea latine dici potest litus: Apis item Sicyonijs quartus à quo Apia: Postea Pelops homo barbarus apud Argos regnauit à quo Peloponesus uocata est: ait enim Thucydides, Pelo pem primum ui pecuniarum quam portans ex Asia ad parandam sibi inter inopes potentiam uenit, etsi peregrinus erat, tamen cognomen regionis obtinuisse, similiter Herodotus, Diodorusq; attestantur. Gentes in ea fuere: Arcades, Cymerij, Doriẽses, Ætoli, Driopes, Lẽnij, & quædã aliæ. Quarum primæ duæ loci indigenæ, reliquæ omnes aduẽtitiæ sunt, Arcades nunquã sedes quas in initio habuere cõmutasse feruntur: Cymerij è loco pristino egressi alienũ incoluere: In Achaiam quippe sese transtulerũt, quidein pro Cymerijs Pelasgi Ægialees, id est litorales uocitati sunt: post aũtaduentũ Danai & Xanthi huc ab Ione Xanthi F. Iones sunt appellati. terra totius Græciæ arx, quod & Strabo, & Liuius perhibẽt: Nam & Plinius, Peloponesus Pelasgia peninsula haud ulli terræ nobilitate præferenda, regnum profecto ab Heroicis usq; temporibus rerum gestarum gloria nobilissimum, & rebus omnibus quæ uel ad uictum uberiorem, uel ad ele gantiorem uitæ cultum spectant sua fœcunditate affluentiaq; insigne. An gustiæ unde proceditur, isthmos appellantur quatuor mil. pass. patẽs: ipsa longo & ancipiti nauium ambitu, septingentis enim mille passib. constat. Quam ob causam perfodere nauigabili alueo angustias tentauere: Demetrius rex dictator Cæs. C. Caligula, Domitius Nero: Nam Plutarchus medio expeditionis tempore Corinthiacum fodere Isthmum enitebatur Cæsar: Tranquillus Isthmum in Achaia perfodere destinauit Caligula mi seratq; iam ad dimetiendum opus primipilarem, sed morte intercedente nil actum est: Et in Neronis uita, in Achaia isthmum perfodere aggressus prætorianos pro concione ad incohandum opus cohortatus est, tubaq; signo dato, primus rastello humum effodit, & corbullæ congestam humeris extulit, ad quod opus Egisippo teste sex millia iuuenum ualidorum in Isthmum Neroni Vespasianus misit, Iudæam namq; ingressus, spectata ętate, uel genere omnium robore quos sibi statui pręceperat, elegit. Quod ij omnes quos enumerauimus proculdubio fecisse dicuntur (præter eos quos necessitas impediuit) ni per geometras didicissent, si ita fieret, futurum ut quædam eius nobilissimi regni ualles, per corruentem fluxum pe lagi obruerẽtur: Nam ut apud Philostratum legimus, Nero à Lechæo Corinthiorũ portu incœpta stadia fermè quatuor cõtinenter processit: Strabo Demetrium destitisse, quia prohibitũ ab Architectis, dixerant enim illi, ipsum nauigationis haud utile fore meatum, ob eam rationem, quum euripi omnes fluxiles sint: At Plinius, infausto omniũ exitu patuit incœpto.

pto. Nūc autem ob incolarum discordiam, uastatis iam multis in ea locis (Græci quippe Albanensibus mixti, illi urbes ac munita loca, isti planities montanaq; reliqua obtinebant, ex quo sæpius incursiones populationesq; hinc inde fiebant) desertam pené, præter pauca admodum quæ ad mare sunt, Turci ætate nostra, sicut & reliquam Græciam inuaserunt, nullaq; commissa inter se pugna obtinuerunt. Situs uerò eius ad hunc modū se habet: à septētrione isthmum qui Eximile uulgo dicitur, duosq; hinc atque hinc sinus, alterum Corinthiacum, alterum Saronicum: Ab occasu atque meridie Adriaticum pelagus, quod ut diximus Siculum alij, alij Ionium uocāt. Ab ortu solis mare Creticum. In sinu autem Corinthiaco, post Isthmum, ac in eius radice Acrum promontorium est Iunoni Corinthiæ sacrū, quam & Acreā uocāt. Mox Lechæum nauale uicus & portus: quò cursum tenebant ab Italia uenientes nouem mil. pass. ab Corintho, modo locus tantum. Dein Olirus fuit Palleneorum castellū: & Asopus fluuius oritur é Celossa monte, præter agrum fluens Sicyonium, & Asopiam regionem efficiens, quæ Sicyoniæ pars una est: Sicyoniæ enim terræ nomen Sicyon rex indidit, qui populi Ægialei prius ab Ægialeo ibi imperante appellabantur. Quam Syos fluuius terminat hic in mare cadens, unde regio quę propriè Achaia uocitatur incipit, saltuosa quidem, ubi flumina in mare decursus non habent, sed hiatu terræ absorbuntur: Cuius etiam naturæ Arcadia est, non enim conualles qua unda delabatur habent. Achaiæ prima urbs est Ægyra in colle aspero atq; difficili posita, amplius mille pass. supra mare, nūc diruta iacet, Parnasum exaduerso spectans, Xilocastrum ipsi modo uocant. Amnis Selinus propter collem in quo urbs sita est defluit. Inde Ægion urbs quā iuniores nunc Vostizam dicunt, à Turcis excisa inter quam & Ægiram, Ęge fuere. Inde est Erineus portus, iuxta quē ad occasum Rhium eminet promontorium quod & Molycrium uocatur quinque mil. pass. à patris absens, in falcis figuram interius curuatum, unde & nunc etiam Drepanū, id est, falcem appellant, & in eo Neptuni tunc templum, ex quo fretum quod Naupactum inter & Patras fluit Rhiō scriptores uocant. Sequitur Patræ urbs insignis, à Patre urbe quondam Leuchadiæ, cuius colonia hæc fuit dum Aroë prius uocaretur quidam à Pátræo mœnibus ampliatis nomen accepit quod nunc habet: Cui Panacharius mons ad septentrionem imminet: in qua Roman. populus post Actiacam uictoriam, nobiliorem militum partem locauit. Ante quam sinus est Panormus nomine, mediocris nauium statio. Mox Olenos erat urbs præter quam Melas magnus amnis labitur. In cuius nūc urbis loco castellum in petra est, incolæ Chaminizam nuncupant: ubi Esculapij templum insigne fuit. Item Dyme urbs Cauconia à plerisq; quum in agro Dymeo inter Dymam & Tritiam fluat amnis quem antiquorum quidam Cauconem, quidā Larissum alij Buphragum uocant, ab Elea per Buprasium descen

Ee dentem,

dentem qui in Scollin monte exorit, breui cursu labens, nam Scollin quæ & Olenia rupes dicebat, Dymeis, et Tricicis, & Eleis cõmunis est, in quã populi conterminabant: quidam totum Elidis tractũ à Dyma urbe usque Messenium appellauere Cauconã, Dyma sine portu est, Stratos ante, nũc uerò Clarenza dicitur, in colle sinui imminente excisa sedens. Postea Teuthoas urbs exigua, amne eiusdem nominis infusa, ubi castrũ est quod hodie Clarusmons nuncupatur. Inde Araxus est promontorium Tornese nunc. Et paulo post aliud Eleum nomine, unde terra Elidis aperitur, grandi exposita sinui. Quo in loco Cyllene nauale olim fuit Eliensium emporium iuniores Antrauidam dicunt locus tum insignis, à quo sinus Cyllenis denominabat. Item Hormina siue Hyrmina promontoriũ, in quo eiusdem nominis urbs fuit exilis, cuius uestigia modo nõ extant, est Hormina mons in mare protensus prope Cyllenã, iuxta quẽ fluuius eodẽ nomine in pelagus cadit, cygnis frequens. Neq; hinc procul Peneus fluuius in mare it, qui nunc Igliachus uulgo dicitur, fontes in Pholoẽ monte habens: Item Selleis amnis è Pholoẽ similiter mõte exortus, haud procul à Peneo in mare editur. Hinc promontorium Chelonatas cui scopuli præiacent. Quo loco sinus panditur promontorij nomẽ habens, sic à testudinibus appellatus, in quo magna est copia. Mox promõtorium aliud sequitur, in Chersonesi modum, ingens sanè quod Pheas dicebatur in quo oppidulũ sui nominis uel Ichthicusa fuit: Aliud q̃d in mare exilit Ichthis ad fluenta Iardani nomine, id est, abundãs piscib. Et inde Alpheus fluuius nauigabilis, Minyus ante, postea corrupto uocabulo pro Minyo, Minterius appellabat, dein Aniger dictus, ultimo autem loco Alpheus, nunc ab accolis Orphea à nautis uerò Italis præsertim Carbon, ex ijsdẽ locis quib. & Eurotas fluit, hoc est ex Arcadia. Inter quos duos uicinos fontes quib. amnes effluũt pagus est Asia nomine. Alpheus ut ait Strabo, Celadonte assumpto, & Erymãto, & Amarintho qui Arcadiã terminat, & alijs ignobilib. inter quos Tryus est (aiunt enim incolę 100. & 40. in eum amnes cadere) per Phrixeum & Piseum & Triphylium delatus agrum, prætereq; ipsam Olimpiam delabens pelagus inter Phean & Pitanem inuadit. Est enim Pitanas mons Triphylię, Macistã à Piseo separans agro, ad cuius ostium Dianæ Alphioniæ lucus & templũ erat, in quo Cleantis & Aregontis picturæ opera, laude plurima celebrata uisebantur. Sunt nonnulli authores qui Alpheũ longum post cursum demergi dicant, & à terra absorptũ, atq; subter mare defluentem ex hoc loco in fontẽ Arethusam apud Syracusam in Sicilia se attolli, & inde in mare Siculum cadere: Ex quo Virgilius:

—Alpheum fama est huc Elidis amnem
Occultas egisse uias subter mare, qui nunc
Ore Arethusa tuo Siculis confunditur undis.

Similiter Lucanus: & Statius. Qui plurimam aquarum partem, ut scribit

Strabo

Strabo ex paludibus à fonte nympharũ Anigriadũ, à quibus Aniger dictus prouenientib. excipit, profundus quidẽ, ſecq́ adeò ſuppinãs ut longè ſtagnet, Locus aũt quũ Harenoſus ſit, ex duob. et amplius mil. paſſ. profundum litus exhibet, piſces ad ueſcendũ ineptos gignit. Quiquum albas maculas, & impetiginẽ ſanet, Alpheum adeptus eſt nomẽ. Nam Alphos maculas curare ſonat: Minyus aũt dictus, quia Minyæ gentes ex Orchomeno Minyo huc habitatum uenerint. Vltra hunc ad auroram Meſſenia regio eſt, in qua primo oppida Aulon (alterum à Macedonico) & Brepium in litore erant, promontoriumq́ platanodes locus ſcilicet conſitus platanis. Mox Cipariſſia urbs in Cherſoneſo ſita ad mare Triphyliacum, portum habens ſui nominis quam incolę modo Philatram ſiue S. Heliam uocãt, à qua tum Cypariſſius ſinus. Poſtea Pyrgæ uel Pteleum oppidum, ab ijs qui ex Theſſalico Pteleo habitaturi hunc locum uenerunt ædificatũ eſt, quod quum ulmi nemora circum habeat Pteleum uirens cognominatur, ideo minus habitatum, uocaturq́ Pteleaſimum, id eſt ulmarium. Poſt illud Nedia fluuius præterit, è Lyceo Arcadiæ monte delatus, cuius fontem Rhea quũ Iouem eſſet enixa rupiſſe fertur, ut unde lauaretur haberet. Mox Acidonis fluuij oſtium eſt, quod ſequitur promontorium Cypariſſium nomine: iuxta quod Sela fluuius intrat mare, quẽ Chalcen Strabo uocat, itẽ pagus Chalcis ipſo amni appoſitus: cui Cruone fons proximus eſt. Inde Samicum acris locus, ubi ciuitas Samos appellata propter altitudinẽ fuit, nam inter montem ex quo Iardanus effluit, & Anigrum amnem, ubi pratum & in eo ſepulchrum inſigne, Achęæ petræ montis, rupes abſciſſę ſuper quibus Samos ciuitas condita fuerat oſtenduntur, loco cuius urbis, licet mutato ſitu, oppidum nũc eſt, quod Arcadia dicitur. Deinde Pylos urbs fuit ubi nunc nihil præter nudum nomen: etſi duę aliæ fuerint una ad Scollium montem, altera ad Alpheũ amnem: quæ uerò ad montem, fuit munitiſs. uſqueadeò ut plerumq́ loci, ſuopte ſitu muro nõ indigebat, quæ & Amathœſia, & Triphylica, & Arcadica dicta eſt, etiam Neſtorea quia regnata à Neſtore Nelei F. unde Ouidius:

Nos Pylon antiqui Neleia Neſtoris arua
Miſimus.

Nam ut Diodorus ſcribit, Neleus cum ſuorum manu in Meſſenem tranſiens accolarum uoluntate ciuitatem condidit: Triphylica ideo quia tria illam phila, id eſt, nationes alia poſt aliam condiderunt. Apeorum, Minyarum, Eleorum, Polybius uerò à Triphylo Arcade nomen habere dicit. Amathœſia ab amne Amatho, id eſt, harenoſo, qui Pamiſus etiã dictus, urbem pręteriẽs qui è ſuperioribus locis per ualles ſerpit, Pylos uerò illa quę ad mare erat monti Ægialeo hærebat ubi Athenienſes eam reædificauerunt, nam antiqua ſub monte erat, Meſſeniorum nauale. Cui non longe in mari inſula obiacet Prota olim, nũc Pruodo à nautis dicitur. Hanc Strabo

Sphagiam uocat, quam Ptolemæus in cõſpectu Methonẽſis urbis ponit, ſyluestris tota portum habens. Inde 50. mil. paſſ. Coryphaſium promontorium eſt arduum ſanè iuniores C. Zunchi uocant, ubi Erena urbs, quã nonnulli Arenam prius dicunt uocitatam, ut poëta atteſtatur.

Qui coluere Pylon, & amœnæ mœnia Arenæ.

Quæ dein Thryõ ſiue Thryoëſſa appellata fuit, quia tota Thryo, id eſt, iũcis aut uluis paſſim referta ſit, quod nomẽ ad noſtra uſq; tempora manſit, nam uulgo Zunchio dicitur: etiam nonnunquã Epitalium, & Æpy, quoniã in altiſs. montis cacumine ſita ſit, ex q̃ Homerus: bene munita urbs inquit: Cui piſculẽtus lacus ad ſeptentrionalẽ partẽ ſubiacet, tenui prohibitus litore, qua orientẽ ſpectat, quare quũ pelagus uentis exaſperatur undę ſuperato litore in lacum tranſiliunt, licet paruæ duæ inſulæ obiectæ ſinui ſint, quę portum efficiunt Sphagiæ unà cum ſuperiori tum uocitatę. Inde planũ penè litus excurrit, in cuius extrema Methone urbs eſt inſignis quõdam, quæ Pedaſus appellabatur inter uineta poſita, quam iuniores corrupto uocabulo Modon dicunt: (altera Methone in Laconica fuit. tertia in Thracia ut ſcribit Plutarchus) In conſpectu uerò urbis duob. mil. paſſ. à continente Sphagia ſiue Sphateria inſula eſt, Sapientia modo dicta portũ habens. ac inde orientem uerſus, modico freto, altera eſt, eadem fermè magnitudine Teganuſa quondam, nunc Caurea: Contra quam in litore poſt Methonẽ in humili colle caſtellum eſt uulgo Griſum, Colone olim. Mox Acrite promontorium nautæ caput Galli nunc uocãt, longè in mare prominẽs. Cui exigua obiacet inſula ſcopulis cincta Oenuſta tunc, Venetico modo. Statim mari litus cedit, ſinusq; magnus efficitur, qui & Meſſenius & Aſinęus dicitur, in quo oppidulum fuit quod Aſine uocitabatur à quo ſinus nomẽ accepit: ubi caſtellum nunc eſt, Anchora nomine, circa quem locum Threſtirides paruæ ſunt inſulæ. Item in eodẽ Corone urbs in Cherroneſo ſita, ſic adhuc appellata, Pedaſus à poëta, quo etiã nomine Methonem diximus uocitaſſe, à qua Coroneus ſinus etiã dictus eſt, abluit Coronem Platoniſtus amnis. Sequitur Meſſena urbs ab Hercule condita à qua ſinus pręcipuè denominatur, ipſa Corintho perquam ſimilis extiterat, habens in prærupto ac præcipiti ſaxo arcem Ithone nomine, quam Lacedæmonij deſtruxerunt: Poſtea Thebani: dein Philippus Amyntæ F. reſtaurauit, ante quam Pamiſus amnis præfluebat, qui Stomio nunc ab incolis dicitur, qui inter omnes huius loci fluuios magnitudine præcellit, tametſi non amplius tredecim mil. paſſ. à fonte profluit, abundantes per Meſſenium campum oramq; Macariam, id eſt, felicem trahens aquas, urbem modo Niſim ipſi nuncupant, quæ in parte occidentali amnis eſt, reliquum in altera amnis parte uetuſtas aboleuit. Sunt & alia caſtella poſt Coronẽ uſq; ad hunc amnẽ, uideli et Caſtellum francum, Coſmena: Petalidi, quibus poſterioris ætatis uocabula ſunt. Poſtea ultra Pamiſum urbs Pheręquinque ſtadijs

que stadijs à mari distans, ubi Thuriæ, Gerenisq; finitima, Lacedæmoniorum colonia, quæ nunc ab incolis Calamata dicitur, præter quam Nedon amnis qui per Laconicum labitur agrum, fluit, Triphylæ ac Messeniæ terminus. Inde Abea quæ postea Thuria est dicta, quidam Antheam fuisse Thuriam à qua Thuriates sinus, in quo Rhium ciuitas interijcè regione Tænari, Ac deinde Mantinea in excelsa rupe, unde Æpea id est, celsa nomen sortia est, nunc Mantegna. Hinc Laconię oræ, Leuctrum parua urbs initio est, quo à Boëtijs Leuctris deducta colonia, in Cherroneso sitã, quã hæc ætas Maina uocat, neq; oppidum solum, sed etiam imminentem regionem, quæ quum montuosa atque aspera uehementer sit, incolis tutissimũ ad inhabitandum locum præstat: circa quod oppidum per ualles Pamisus alter fluit, qui & Amathon, & Cresphon dicebatur. Inde Thyriades, id est, fenestræ, sic enim uulgo tum dicebatur, confragosus & pręceps locus, per quem ingens labitur aqua latè stagnans, Cinædio ac Tænaro proxima, nam eorum locorum terminus est. Mox Tænaria promontorium nunc à nautis caput Matapam dicitur, in quo fuit Neptuni templum: & in propinquo loco specus, per quem Cerberum ab inferis superius adductum ab Hercule fabulæ canunt: unde Virgilius:

Tænarias etiam fauces alta ostia Ditis.

Et Horatius:

Inuisi horrida Tænari sedes.

Per quæ Orpheus existimatur descendisse. A quo promontorio Laconicus sinus incohat. Vbi primum oppidum est Tænaron uetustate nobile, ubi in litoris flexu, hoc est ubi nunc portus de Qualeis dicitur, Metymnei Arionis phanum fuit, quem Delphino aduectum eò narrant historiæ: In quo simulacra duo ænea uisebantur, delphinus uehens, & homo insidens. Postea fuit urbs Cæne ubi Camares nũc, cuius incolæ, ut est apud Polybium, propter cupiditatem ambitionemq; omnibus inuisi erant. Mox Theutrõ oppidum fuit, Scopia modo. Et aliud Las nomine, iuniores Vathi nominant. Inde Gythium emporium Spartanorum insigne, habet enim nauium stationem manu effossam quam Trinasum uocabant, cuius meminit Liuius, oppidum omnium maritimarum rerum Lacedæmonijs receptaculum dicens: Valida olim urbs, & multitudine ciuiũ incolarumq; instructa. Quam modo Græci (licet in breue redacta spatium sit) Paleopolim uocant, cui ad orientale latus fluuius ex propinquo paruoq; lacu emanans in mare uadit, imminebatq; Gythio Pleias castellum. Neque ab eo longè Eurota qui amnis per Laconum fines deuoluitur, in Menalio exortus monte haud procul ab Alphei fonte, qui propter Lacedæmonem fluit & longum per campum discurrens paludem efficit, cuius ripæ lauro abundant. Hinc palustris ora est, & uicus Helos nomine, id est, palus qui priscum adhuc uocabulum seruat, quę prioribus annis ciuitas extitit,

quam Helius Persei F. condidisse perhibetur à quo nomen accepisse, non autē à palude ut quidam uolūt. Inde Acra siue Acria, aut Acta oppidum, Item Biandyna nunc Prignicos. Post Asopus à quibusdam Cyparissia, cum portu in Cherroneso sita, quod castellum à recentioribus modo & Asopum & Rampanum appellatur. Quod Onugnatos uel Zarix promontorum sequitur Xili modo, Zaricis mōtis extrema, quidam & Cinethium uocāt. Quod Dionysius Halicar. à quodam ex amicis Æneæ appellatū dicit, qui non longè inde defunctus, in eius montis uertice sepultus est & ab eo montem Cinethium denominauit. E cuius promontorij regione ad austrum circiter quinque mil. passuum interuallo insula Cythera iacet, sexaginta in circuitu, quæ antea teste Plinio Porphyris appellabatur, nūc apud iuniores Cirigo dicitur, commodis instructa portubus & eiusdem nominis oppido, Maleam spectante. A qua Venus dicta est Cytherea, quum in eam primum dum in mari esset concepta deuecta est. Licet aliter Hesiodus, nam Cytheream ciuitatem Cypri esse dicit in qua enutrita Venus, unde Cytherea cognominatur. In qua insula Phryges duce Ænea quum peruenissent, templum Veneri construxerunt, & urbem ad mare Scandeam nomine portui imminentem. Cui ad meridiem parua est insula Epla olim, & à quibusdam Limera, modo nautæ Louo dicunt: Quæ quum commodissima portu sit, ut scribit Apollodorus Limeram, quasi Limeneram, id est, portuosam appellatam esse, nomine permutato. Inter autem Cytheram Cretamq; insula est Æglia quam iuniores Cicirigum uocant, Phalaarna Cretæ oppidum contra. In continente autem post dictum promontorium Boë siue Boia urbs fuit, in cuius hodie loco Vatica castellum est, Cui in mari insula obiacet Teganussa quondam, modo Ceruorū dicitur scopulosúsque prope Cothon. Hinc Malea promontorium attollitur, haud acutum, abscisum undique & in profundum præceps, à quo Maleacus sinus qui & Laconiæ dicitur, illud caput Malium uulgo nominatur: longè intus nauigationem habens asperam, tamen stationes & portus in ea sunt: Supra Maleam ut ait Strabo non est tuta nauigatio propter aduersos uentorum flatus, ideo à nauigantibus ob periculum longè a conspectu circumitur. unde illud:

Dubijs Malea uitata carinis. Et Statius:

Et raucæ circumsonat ira Maleæ

Cui monti nomen Maletus Tuscus rex (qui præter opinionem Silij Italici tubam primus inuenisse dicitur) indidit: Is enim quum piraticam exerceret montem hunc ad habitandum elegit, ubi Apollinis templum extruxit appellauitq; Maleoticum Apollinem. Post montem in Argolico sinu Phalerea urbs quondam fuit, frequēs olim propter egregium portum tutasq; stationes. Mox Minoa portus & castellū. Et alius inde Iouis saluatoris appellatus, ubi Epidaurus oppidum Limera cognomine in Chersoneso angustissi-

ftiſsimo collo continenti annexo poſitum, meridiem ſpectās, hodie Malvaſia dicitur, ut inquit Plinius, inſulam eſſe deſijt, nam è mari eam terræ motus abſtulit continentique iunxit. Cui ad auroram in pelago Pythiuſa inſula eſt, haud magna, itemIrine ephyræq́ ſcopuli. Poſtea eſt Cyphanis uel Cyphanta portus nobilis, qui nunc Lebote dicitur, quem Cyphanta oppidum Eriches modo deſpicit. Poſtea caſtella quædam ſunt: ut Caraca Zarex olim: Cypariſſium, Agiolinidum huius ætatis uocabula, Et Praſia parua urbs, in cuius nunc loco, Tiros caſtrum eſt: unde Thyrca amnis, Lacones ab Argiuis diſterminans: Igitur in Argię ora primum oppidum eſt Aſtrum, in rotundi montis uertice ſitum, qui mons in Cherſoneſi forma, circumdatus penè à mari eſt, à quo uadoſus flectitur ſinus. Et in eo poſt Aſtrum ſiue Stellam, ut iuniores modo uocant, fluuius haud magnus ex propinqua palude effluit, Ciueri nunc dictus, non Inachus, quamuis circa hunc locum, ut ſcribit Ptolemæus in mare feratur, quum non propter Argos urbem decurrat, quomodo maiores tradunt, ſed medio in curſu abſorbeatur à terra, ſiue aluei repletione diſperſus. Nam ea in parte qua Ptolemæus fontem eius notat, per profundiſsimum uallem circiter quatuor millia paſſuum amnis inter ſaxa elabitur, qui quum ad planitię propinquatur qua Argos inſidet euaneſcit, renatus fortè è palude quam diximus, non tamen ſignata humo, eius decurſus cernitur unde legimus: Inachi apud Argos ne alueus quidem relictus eſt: Inachus ut eſt apud Solinū, rex Argiuorum fuit præclariſsimus qui quoniam in flumen decidit, nomen illi obuenit: Alij non in flumen eum cecidiſſe, uerum à ſe flumen nominaſſe dicunt. Poſt autem Inachi oſtium Nauplia Argiuorum tum nauale eſt, ſic propriè dicta quod eò naues nauigent, nunc Neapolis dicitur, urbs in promontorio ſita antiqua ſanè, ut admirandæ uetuſtatis mœnia, & alia nonnulla oſtendunt: Sunt qui à Nauplio Palamedis patre qui eam condidit appellatam dicant, nam & mons eſt ibi imminens qui adhuc filij nomine Palamedis ab incolis uocitatur. Hic mons à parte aquilonari urbis excellit, arctam inter ſe & mare uiam relinquens, qua progredientibus ex urbe iter ad Argos per ingentem ſtatim planitiem præbet. Hinc Hermionicus expanditur ſinus in quem poſt Nauplium locus ſpeluncis frequens in labyrinthi modum ædificatus, Cyclopeas tum illi uocabant: ubi Tirynthis ciuitas fuit, cuius mœnia condidiſſe Cyclopes quidam ſcriptores Græci aſſerunt, in qua genitus Hercules fuit, unde Tirynthius appellatur. Mox caſtellum Phliu quod quum ad quatuor mill. p aſſuum ſupra mare eſſet ad Celoſſam montem ſitum, dictúmque Phliaſium, incolæ inde emigrantes illud ad mare ædificarunt, à Phliunte ut aiunt Ægine nymphæ patre denominatum. Hinc longam poſt ac præcipitem oram, Hermione urbs eſt haud ignobilis quondam mœnibus præcipuè inſignibus cincta. A qua nomen ſinui eſt, in reducto litore

sita, nunc Castri dicta, eam Driopes condiderũt, é proprio solo ab Hercu le pulsi, Rumor in uulgum est, apud Hermionenses compendiosum esse inferorum descensum, quocirca nullum ibidem mortuis naulum imponunt, quod ait Strabo. Contra hoc litus insulæ sunt: Tiparenus: Epiropia Colonisq́ & Aristera. Post dictam urbem Scylleum est promontorium quod nonnulli Salaminiacum uocant. Nautæ uerò nostri temporis caput Schilum, quousque Hermionicus extendebatur ager. Ex quo promontorium in Hermione, quidam dicunt, nomen à Scylla Nisi F. habens, quæ Mynois cupidine capta, quum ei Nissæam proditione tradidisset, ab eo in profundum deiecta est, & fluctibus horsum agitata, sepulturam obtinuit. Cui promontorio adiacet Æno insula, quam nostra ætas Sydram uocat. Hinc Saronicus sinus aperitur, qui quum querno olim nemore esset redimitus, uocabulum inde accepit, ita Græcia antiqua appellãte quercum: à quibusdam uerò Salaminiacus, & eius pars intima, Isthmiacus, qui sinus excelsis quaqua uersum montibus includitur. Est inde Troezene urbs insignis, cui Troezen unus ex Pelopis filius nomen dedit, nunc Damala dicitur, quæ sacra Neptuno erat, à quo etiam Posidonia uocitabatur, item & Coriphassium, ubi omnes uitia pedum sentiunt. Distat urbs à mari duobus mille passibus, cui Calauria insula obiacet stadijs quatuor interfuso mari, à continenti delapsa, portum efficiens, in qua Neptuni assylum dicatum fuit: Nostris uerò temporibus incolæ relicta urbe in insula oppidum constituerunt, ac dein omissum illud in continente apud montes asperrimos habitacula posuerũt, cõtra quam Belbina, Lisia Baucidasq́ paruæ insulę sunt. Postea Cherronesus Methana, & ciuitas quondam eiusdẽ nominis locus natura munitus, nũc aũt Fanari dicitur. Mox Epidaurus urbs, Epitaurus ante Pigiada modo, sed longius à litore quam antiqua erat, clarissima tunc Esculapij templo, in quo uaria morborum genera curabantur. Olim terræ motu quum insula esset continens facta. Nam apud Suetonium in Claudij uita legimus: quum quidam, ægra & effecta mancipia in insula Esculapij tedio medendi exponerent, liberos esse sanxit. Nec minus optimorum & generosorum equorum fertilitate gratissima: unde illud. Domitrix Epidaurus equorum. sita urbs est in ipso Saronici sinus recessu penè intimo frequentem uinetis campum habens. Cui retro à mari Sicyon alta & eminens est. Hinc litori circiter sex mil. passuum in mari insulæ obiacẽt: Cetiphalos, Sytionesosq́ Inde Spiraũ promontorium quod spectant insulæ: Eleusa, Dendros, Graugiæ duæ, & Cetiæ duæ & Secalosa. Et sub eo portus quem Ptolemæus Atheniensium uocat. Et alter inde Bucephalus. Postea Cenchreæ Corinthiorũ nauale & emporiũ ubi uicus & portus penè sub ipsa urbe qui sic adhuc uocat. Ad quẽ applicãt qui ex Asia nauigãt. Neq́ longe inde Ceneriũ oppidũ in eo spatio interijt, ubi Isthmo Ægeũ mare ab Ionio prohibet. Postea circiter 6. mil. pass.

pass. Schœnuntis portus est, ubi angusto tramite nauigia transuectantur, ibiq; Neptuni Isthmij phanū extiterat, & quinquenalis ludus, Pityarum arborum luco redimitū. est in Saronico sinu pene medio Ægina insula sic adhuc appellata ab Ægina Nympha ex Phliunte orta, dicta, ut paulo ante diximus, quod scribit Diodorus: alij Asopi regis Boetię, à Ioue in specie ignis grauidata, cui nomen antea Enopia fuit, Herodoto teste. Et item Ouidius: Strabo uerò à loco Epidauriæ terræ exaduerso insulæ ita appellato: quæ imperium quandoque maris tenuisse memoriæ proditum est, contraq; Atheniensem populum in nauali ad Salaminam prælio, de principatu contendere non dubitasse, qua tempestate Persæ Græciam inuaserant, nam ut est in historijs, persæpe maritimis certaminibus re strenuè gesta superbè turgebat, pollens opibus magnamq; triremiū multitudinem paratam habebat, quibus rebus confisa per æmulationem semper quacunque in re ab Atheniensibus dissentiebat: Cuius ambitus uigintiquatuor mil. pass. Constat duodecim fermè ab Atticæ Peloponesiq; litoribus absens: suæ appellationis oppidum ad meridiem habēs: Ager in superficie lapidosus, interius autem terræus, cuius cultura non nisi ordei ferax, ex quo incolæ Myrmidonas appellatos ferunt, non ut in fabulis, sed quum uelut formicæ terram effodiant, lapides asportent, quo culturæ aptior sit atque fossis inhabitent. Non enim lateritijs utebantur casis: Huic insulæ ut scribit Plinius secunda fingendi laus fuit, ex cuius officinis bos ille æreus qui Romæ in foro boario existebat conflatus est: Similiter & candelabrorum superficies isthic elaborata asseritur. Cæterum Æginenses ad Cydoniam Cretæ urbem colonos demisere: Nec minus in Vmbriam, cui paruulæ quædam circumiacent insulæ in continentem uersæ. Post autem maritimam Peloponesi descriptionem, mediterranea sequitur. Et primo dicemus montes, quorum medius pene Stymphalus est, Poglizi modo ad septentrionem, magis Achaiæ imminens. E quo Erasinus nascitur fluuius, & per lacum quem Stymphalidem appellant transiens. Vnde aues uocatas Stymphalidas ab Hercule sagittis & tympanis fugatas poetæ finxerunt. Ipsum autem fluuium in terram submersum perq; uigintiquinque mil. pass. occultum in Argiuo dehinc agro emergere: & campū irriguum reddere Ouidius ait:

> Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu
> Existit procul hinc, alioq; renascitur orbe:
> Sic modo combibitur, modo recto gurgite lapsus
> Redditur Argolicis ingens Erasinus in aruis.

Quem Arsinum quidam uocant: cuius nominis & alij sunt, ut in suis locis dicentur. Est mons alius Taygeta in Laconia Portes nunc ad austrum longè excurrens in Tænario promontorio desinens, ubi uenabantur uirgines, Libero & Apollini sacer, non grandis admodum, cæterum excelsus

uersum

uersum mare, & rectus, ad aquilonem Arcadiæ radices contingens, adeò ut in medio uallis relinquatur, qua Laconiæ Messenia coniungitur. Sic quoque dictus à Taygeta filia Agenoris regis Phœnicum: mons est niualis ac frigidus uehementer. In quo lapidicinæ sunt lapidum Tęnariorum: in eóque Smaragdi inueniuntur plurimum uiriditatis nec non imaginum maculas habentes. Inde ad orientem mons est Cronius recentiores Greuenos. Est & Zarix qui tractum omnem orientalem obsidet uocatúrque nunc ab incolis plaga illa Zachonia, in Maleámque terminans. Stymphalo autem occidentalior mons est Pholoë, Xiria nunc altus ac syluosus totus in quo oppidum sui nominis fuit. Cui monti teste Diodoro Pholus centaurus nomen dedit: ait enim quum Pholus Herculem hospitio recepisset, illiq; defossum uini dolium obtulisset, cuius odor ad propinquos delatus centauros ebrios reddidit. domum igitur Pholi aggressos, Hercules occidit: uerum quum Pholus centauros sepeliret, euulsa à quodam eorum sagitta uulneratur, quo uulnere obijt, hunc Hercules magnifice tumulauit sub monte à quo mons dein cognominatus est. Alius etiam attollitur mons Mynthe siue Menta, sic eum Strabo uocat, Olonos incolæ modo uocant ad meridiem prope Pylos, quam Mentam Plutonis Pellicem extitisse fabulæ tradunt, eam quum Proserpina dolo circumuenisset in Hortensem mentam transformauit. In eo enim menta herba abundat: Iuxta quem Plutonis templum erat: & super campum Pyliacum, lucus Cereris, egregia fertilitate conspicuum. Duo inde fluunt amnes Dalion et Acherõ qui in Alpheum uadunt. Item mons Neris in Argiuis: unde illud:

Quæq; pauet longa spumantem ualle Charadon
Neris.

Est Chardus amnis per eam uallem effluens, saxa natantia euoluens. Similiter & Nonacris Arcadiæ mons circa quem aqua mortifera manat nec odore notabilis, nec sapore Styx ab incolis appellata aduenas fallens, quia non facie, non odore suspecta est, quæ non aliter, ac gipsum constringit, & alligat uiscera. Brabasthenes quoque mons est à Lacedæmonia decem millia passuum distans uersus mare. Item Cyllene mons maximus, à Cyllene nympha denominatus, eius ad perpendiculum altitudo (ut quidam aiũt) duorum millium & quingentorum passuum. In quo Mercurius natus est, unde Cyllenius appellatur, qui in Ichthin promontorium perducitur, ad cuius radicem auroram uersus Alpheus in mare præterit, in quo primum Mercurius Lyram fecit. Quidam Maiam ibi eum esse enixam: circa quem teste Plinio, nec usquam alicubi merulæ candidæ nascuntur. Præterea mons est Lycæus in Arcadia, uarijs uestitus arboribus unde dictum est:

—Et opaci rura Lycæi. Et rursus:
Consitaq; arboribus Lycæa relinquerat arua.

In quo Lycæi Iouis templnm locatum fuit. Lactantius autem grammaticus in Lycæo Panos templum fuisse ait. Menalus deinde mons amœnissimus est, propinquus Argo syluis undecunque redimitus: quod Maro notat:

> Menalus argutumq́ue nemus pinosq́ue loquentes
> Semper habet, semper pastorum ille audit amores.

Nam regio circũ ad ouium pascua bona admodum est: In Menalo oppidum Melaneæ fuit, quod & Menalus à montis uocabulo dictum, inter Heræam & Megalopolim situm. Postea Herimantus à quo eiusdem nominis fluuius in Alpheum defluit, ex aquis in nemoroso iugo scatentibus deriuatus. Cuius etiam nominis cupresso arbore densissima sylua iuxta montem pullulat, Arcadiæ finibus contermina, in qua Hercules aprũ agros uastantem cepit: Aliqui uolunt Erimanton locum esse iuxta Parthenios agros, ubi Hercules de apro, & de auibus triũphauit. Mons quoq́ Arthemesius est in Arcadia, ab Arthemisia herba in eo nascente quam Chiron ibi primum reperit, denominatus. Est & Parthenius à uirginibus dictus, quæ illic uenari consueuerant: de quo Virgilius:

> Aut apros uenabor acres, non me ulla uetabunt
> Frigora Parthenios canibus circundare saltus.

Ac præter iam dictos mons est Aphesantus nomine in regione Argia: de quo Statius:

> Mons erat audaci seductus in æthera dorso
> Nomine Lernei memorant Aphesanta coloni
> Gentibus Argolicis olim sacer.

In quem Adrastus Argiuorum rex quum expeditionem in Thebanos acturus esset unà cum Melampo uate ascendit uisurus quid ex bello Argiuis euenturum esset. Post autem montes ciuitates sunt, & eæ primum quæ propriè in Achaia habentur. Phere cuius nominis alteram ad mare posuimus hũc Sanctus Georgius, Elice inde, quam urbem Eusebius terræ motu absorptam dicit. & Strabo à fluctibus deletã, nam quum terræ motus in sublime pelagus extulisset ipsam diluuij instar absorpsit simul & Neptuni templum Eliconij, cuius urbis calamitatem noctu incidisse Heraclides cõmemorat, ipsamq́ licet stadijs duodecim distaret à mari, tecto cum loco fuisse obrutam, duxisseq́ nomen teste Igino ab Elice nympha Oleni Vulcani filij gnata, quæ una cum sorore Ægan Iouis nutrix fuit, quod scribit Homerus. A qua 5. mil. pass. Bura urbs mari incumbit, quæ dicta est à Bura filia Ionis filij Xuthi & Elices, quam ex frequenti terræ motu absorberi contigit, ut Ouidius attestatur:

> Si queras Elicen & Burin Achaidas urbes
> Inuenies sub aquis, & adhuc ostendere nautæ
> Inclinata solent, cum mœnibus oppida mersis.

In Bura

In Bura Sybaris erat fons à quo flumen in Italia denominatum est. In hoc litore Erasinus fluuius labit̃, ut paulo ante meminimus. Postea Pellena est castellum sanè ualidum olim quod nũc Zaracha dicitur, cui Taygetã uersus ampla & fructifera uallis adiacet, Pellena Diacoptum nunc ab incolis dicitur: est & uicus Pellene: sunt Pellenenses ex Cephallenia teste Herodoto. Fuit & Pellena aliud ab hoc oppidum in Laconica situm iuxta Megalopolitanum agrum. Est & Caradron ciuitas iuxta montem Neritem penes eiusdem nominis flumen, ut ante ostendimus. Hinc Sicyoniæ terræ in qua Phlios urbs quam Statius pecorosam cognominat. Inde Sicyon urbs quæ ante Mecona post Ægialum nomen appellabat̃ nunc Vasilica. Quæ quum tribus millib. passibus à mari in edito tumulo Cereri dicato reædificaretur Demetrij persuasu (ut Plutarchus scribit) suo de nomine Demetriadem appellari iussit, uetus ædificium quum ad mare esset à Phoroneo Argiuorum rege, ut quidam uolũt positum, emporium cum portu. Sicyoniæ terræ atque Corinthiæ terminus est Nemæa fluuius cuius nomine etiam sylua est. Verum Statius:

> Qui Drepani scopulos, & oliuiferæ Sicyoniæ
> Culta ferunt, quos pigra uado Langia tacenti
> Lambit.

Videtur Langiã fluuium esse (ut hic Statius) quem Strabo Nemæam uocat: nam & Langia fons est, ut infra dicemus: Plinius hæc urbs diu officinarum omniũ metallorum patria fuit, quę deorum simulacra nobilissime expresserat. Fuit Sicyoni propinquus Selleis fluuius, alter ab eo superius dicto, & ei uicinus pagus Ephyra. Super Sicyoniũ campum Orneæ oppidum, cui nomen prę terlabẽs fluuius dedit, incolarum tum copia frequẽs. Hinc est Corinthus urbs à Sisypho latrone Æoli F. cõdita ut Eusebius tradit: Ephyra prius dicta teste Plinio, quæ euersa, à Corintho Orestis F. restaurata, Corinthus denominata fuit, cognomine superciliosa ob eius oppositionem. Sunt qui dicant Cercyram quoq; uocitatam quandoque sub qua Orneus amnis elabitur. Vrbs quondam Achaiæ caput, totiusq; Græciæ (ut inquit Cicero) lumen in duo maria Ionium & Ægeum quasi spectaculo exposita: quare Statius:

> Iam pronis Gradiuus equis Phyrea præmebat
> Litora, qua summas arce Corinthus in auras caput
> Extollit, & alterna geminum mare protegit umbra.

Imminet enim Isthmo ad meridiem, arcem in summo monte munitissimam habens quę sola hodie restat, ascensus ad tria mil. & quingenta pass. reliquum uerò urbis in campo ad utrumque mare diminutum est. Erat gęnini sub arce in radice montis ad aquilionem uersa: quam eodem nunc nomine, licet corruptè iuniores appellant. Romani eam funditus euertere L. Manlio Cos. ex S.C. quia ibi legati Roman. uiolati erant: sed direptam primum

mum, ut ait Florus, dein tuba præcinente deleta ac incensam. Quare cõfusa statuarum metalla, auri, argenti, ærisq; sunt, ex quo æs Corinthiũ preciosius cæteris habebatur, quod scribit Plinius: cuius urbis circuitus undecim mil. pass. complebatur. In montis uertice ædicula Veneris sacra erat, infra uerticem Pyrene fons perspicuas ad imum habens aquas, potui suauissimas. Vrbem diutius post casum suum desertam Diuus Cæs. restituit, propter bonum terræ illius ingenium ut ait Strabo, missis eo colonis frequentibus generis Libertinorum. Inde castellum Sollygia fuit in colle sui nominis situm iuxta litus Crissei maris. Hinc Elidis terra quæ Epie antea uocabatur: Locus ut ait Polybius incolarum multitudine, & rerum omnium copia inter cæteras Peloponesi regiones refertissima. Quippe magna pars habitantium, ita agriculturæ dediti sunt, ut omnem suam ætatẽ ruri agant, nunquam ciuitatem ingrediantur, amœna omnis. Nam templorum uarijs dijs, sicut & Elaphiæ, ac Daphniæ, id est, Ceruariæ atq; laureę, Dianę, Veneri ac nymphis dicatorũ plenissima est, frequẽtesq; intereundum Mercurij ædes adsunt & luci, & florida uireta propter abundantes aquarũ fontes. In qua mediterraneæ sunt urbes: Elis oppidũ speciosis uiris, tum fœminis pręditũ: in cuius nunc loco castellũ est Chalaurita, Homeri ætate muris nondum cincta, quam Strabo curuã Elicem uocat, quia ei sic obtigit: fertilitate præstans ubi tubera nobilissima nascuntur. Quod quum Persæ bellum Græciæ inferrent, multi in unum populi conuenerunt, & eam quæ hoc tempore cernitur ciuitatem condiderunt, quod scribit Diodorus: Per huius atque Pysæ terminum Elissus siue Elisa flumen labitur, per ipsam uerò Elidem Alpheus fluit, Mox Buprasium oppidum fuit, non sanè ignobile, ut scriptores tradunt, nunc loco tantum uocabulum restat, & est in uia qua ex Elide Dymã proficiscitur. Sequitur olympia Pysa urbs ubi nunc Stauri oppidum à iunioribus, quod uallibus undique cingitur, cui Ortonius mons imminet, numini olympij Iouis tum dicata, ubi eius delubrum erat ludis atq; tot oblatis ex uniuersa Græcia muneribus clarum: In quo eiusdem dei simulacrum Phidiæ opus, per quã Alpheus amnis labitur. Sunt qui Pysam à fonte Pysa appellatam dicant, qui fons dein Besa uocitatus est: alij à regione quæ Pysa nominabatur in qua etiam regione Salmone urbs est, fonti sui nominis uicina, de quo fluit Enipeus Alpheum ingrediens, qui dein Barnichius est dictus: Diodorus Salmoneus ait ex Æolo Deucalionis F. natus, ex Æolide cum magna suorum manu profectus cõstitit in Elea apud fluuium Alpheum, ubi ciuitatem à suo nomine Salmoneam condidit: Fuit etiam ciuitas Ies in monte sui nominis posita sex mil. pass à mari, quem montem Alpheus præterfluit. Item Alesium quod postea Alesiæum oppidum uocatum est. Mox Heraclea urbs nõ longè à Salmonea, distat ab Olympia locus (sustulit enim eam antiquitas) quinq; mil. pass. ferè, ad Cytherium flumen posita. ubi Goniades nym

phæ sacellum habent, de quibus opinio est, ut aquis earum morbos sanitati restituant. Et nō longè ab olympia Epina urbs interijt per quam Parthenius excurrit amnis. Inde est Coryne, à quibusdam Corena siue Corone urbs Antilodum modo. Dein nō multo Hypania quæ nūc Acumba dicitur, sub qua Acheron & Dalion exigui amnes in Alpheū cadūt. Est quoq; Leprium ciuitas quę ad mare quondam fuit, ubi nunc Chaiapa castellum, ad Pylum in 5. mil. pass. ferè. Circa Leprium montes sunt qui ad mare usq; perueniunt, iuxta Neptuni Samiacū sacellum. Sub his duo sunt ad litus antra, unum nympharum Anigriadum, ut superius meminimus. In altero monstrantur facta de Atlantidibus & Dardani procreatione. circa Leprium bina iecinora leporib. translatis aliò interijt alterum: sicut in Crana reperire insula indicauimus: & in Cheroneso ad propontidem fama est. Sequitur Chaan urbs quondam Leprio uicina quam Acidō amnis præterfluebat, ubi Æphasius campus aperitur. Inde oppidulū Tympania à quibusdam Typaneæ à Typæo monte fluuio Acidoni appositū quod incolæ Strouizi modo uocant. Post autem Eliden Arcadia regio est, quam Amarinthus fluuius in Alpheum irrumpens ab agro Pyseo diuidit, ab Arcade Iouis F. denominata, dicente Eusebio, Arcas filius Iouis & Castillonis Pelasgis in ditionem redactis, regionem ipsorū Arcadiam nominauit. Plutarchus, Ferunt Arcadas primum Græcis in Peloponeso fuisse cognitos, quum ea regio Apia etiam diceretur, unde Apij Arcades mutato nomine appellati sunt: Quæ quondā Lycaonia dicta est Dionysio Halicar. teste: Item & Parrhasia quandoq; appellata: alij nemus in ea, ut Statius Parrhasiumq; nemus, ubi Callisto à Ioue compressa est, sylua postea Helice nomē accepit. Quidam à ciuitate tum idem nomen gerens, quam meminit Homerus. Strabo Arcadicæ gētes Græcam nationē uetustate præstare credūtur: At enim propter omnimodam regionis uastationē haud sanè longior de illis fit oratio, oppida namque bellorū assiduitate deleta sunt funditus, quę superiorib. sęculis fama nobilitauerat, ex quib. temporibus ag orum cultores defecerūt: Fertilia pecori fuere pascua præsertim equis atq; asinis, equarū suppositorib. hæc ille. Cuius uerba libenter ex hoc retuli, ne si cum priscis locorum nominib. præsentia comparauero, pręter paucis, minime mirandum sit, licet castellis plurimis refertus locus, omnia tamen ab antiquis uel transposita, uel denuo ædificata sunt. Pauca locum priscum, quēadmodum & nomen tenent. Quod etiam Thucydides probat (ut ad gentis primordium redeam) uetustiss. Arcadas esse, quum dicat hūc morem Gręcię fuisse, ut coacti in alienā irē terrā quas fertiles esse cognouerāt, easdem uastabāt ueterib. incolis pulsis, sed Arcades ob sterilitatem agrornm commoti non sunt, & ideo nobiles existimantur. de qua re Ouidius:

Ante Iouem genitum terras habuisse feruntur
Arcades, & luna gens prior illa fuit.

Regio

Regio frigida & nebulis obnoxia, cur autem id illi contingat Aristoteles in problematibus probat. In Arcadia scribit Plinius uinum fieri quod fœcunditatem fœminis importet, uiris rabiem, & alio loco: In Arcadia taxi arboris baccas nasci, tam præstantis ueneni, ut si qui dormiant sub ea cibumue capiant moriantur, cuius in montibus Asbestus lapis uascitur coloris ferrei. Est in regione hac inter alias, ciuitas Hira, siue Hæra, Herœum à quibusdam, in monte iuxta Megalopolim quam herbosam cognominauit poëta quinque millia passuum ab Argo distans, à Mycenis decem, condita ab Heræo Lycaonis F. quæ Sologorgos ante dicta est. Inde est Phialia uel Phigalia urbs in montibus sita nunc Dauia quam Acidon fluuius præterfluit, qui inter Megalopolim & Elidem medius est, quem teste Seneca terræ motus effudit: quidam Ladonem ipsum appellant, amnem placidum è paludibus profluētem, circumiectamq; ciuitati regionem Phialam incolæ nuncupabant, pecorosam cognomento, quod egregio abundet pecore. Est inde Lāpa ciuitas à candore pruinarū dicta, Lampo enim Græce splendidū dicitur, in niuosis montibus constituta. Sequitur Tegea quę Muchli modo nuncupatē ciuitas amplifs. agrum habens felicē, Strabonis tempore mediocri statu permansisse, ac præter Aleæ Palladis, ut ipse scribit, reliqua omnia assiduis bellis consumpta: Alea à conditore Aleo in syluis. Inde Mantinea urbs altera ab ea q̄ in maritimis est cuius interitu Goriza modo dicta renata est: eam olim Epaminūdas superatis secunda pugnā Lacedæmonijs illustrā reddidit, in qua & ipse diē suū obijt, eam urbē ait Plutarchus Argiuis Antigonis concessit quum illi ab intregro reficere decreuissent, ipse imp. quum esset eius instructioni opecis præpositus, ex decreto ne deinceps Mantinea ciuitas, sed Antigonia mutato urbis uocabulo in adulationem Anthigonij eius qui Philippi Persæ, procurator regni fuit. Adrianus quoq; princeps ex Anthigonia rursus ut Mantinea diceretē imperauit: atq; ita post obtinuit, urbs in amœno loco sita: ideo Ptolemæus Anthigonia quę & Mantinea. Cynosura inde locus, à quo minor ursa Cynosura dicitur. Psophis urbs quæ Psophris à nō nullis, antiquifs. Arcadū est, q̄d scribit Polybius, et in medio Peloponesi sita, circa quem locum nūc oppidum est, incolæ Dimizanam uocant: Cuius ab occasu iuxta mœnia uelocifs. torrens defluit, qui quū magna hyemis parte intrāsfretabilis sit, aditum ad urbem ex eo latere prohibet. Ab oriente Erymanthū habet magnum ac præcipitē fluuium in quem torrens ipse cadit. Tertium à meridie latus tutifs. reddit, quartū aūt quod ad septētrionem uergit collis superatē asper ac difficilis. Postea Lysie siue Hysie urbs nunc Crepa. Dein Stymphalus oppidū Lōganico modo apud sui nominis montē; cuius uestigia penè supersunt, ubi Terentiū comicū interisse fama est, quidā Leucadiæ Stymphali sinu. Sequitē Clitor oppidum excisum modo Gardichi ab illis nūc hominib. cū fluuio sui nominis, & fons sub ipso: de quo ait Ouidius:

Clitorio quicunq; sitim de fonte leuauit
Vina fugit, gaudetq; meris abstemius undis.

Est non longe inde Lilæa ciuitas diruta. Postea Megalopolis, nunc Lundari, olim cunctarum urbium Arcadicarum amplissima, in quam habitatum plurimæ ciuitates post deleta frequentia præliorum oppida confluxerunt, ex quo nihilo Sparta minor, aut uiribus inferior fuit, nulliusq; imperio subdita, in libertate degebat: Eam Cleon, siue ut quidam Cleomenes cepit, spoliauitq; ac funditus euertit, ut nulla iu posterũ spes ipsius denuo ædificandę relinqueretur. In eius agro ignis noctu flagrat, nõ acer sed iucundus, nam frondem densi supra se nemoris non adurit. Mox Palatiũ oppidum, à quo Romæ Palatium. Item Nonacris urbs fuit montibus septa in qua teste Herodoto Stygis aqua è petra manat, seu distillat potius, quam in uase quodam colligebant ad iusiurandum, hoc est per aquã Stygis: ea Plinius, nec odore differens nec colore, e pota ilico necat. Vnde paulo Phœneum urbs sita erat, circa quam ut refert Erathostenes Nauian fluuium per campum urbi uicinum stagnare, & subter quædam ingredi foramina: apud etiam hanc urbem Stygis aqua fuerat: In cuius agro lacus est urbis nomine, aquæ natura mirabilis, quem describens Ouidius ait:

Est lacus Arcadiæ, Phœnon dixere priores
Ambiguis suspectus aquis, quas nocte timeto
Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.

Postea oppidulum est Ardania sub Megalopoli situm, uersus Messenem, Oechalia Euryti prius dicta. Dehinc Argiæ mediterranea in quibus primo regio Nemæa & urbs fuit, qui locus Tristenanũc dicitur, cui Nemęa sylua proxima erat, quæ & Molorcha dicta est à Molorcho pastore: Qui Herculem uenientem ad occidendum Nemæum leonem suscepit hospitio, quæ sylua inter Cleonas & Phliuntem surgit circa montem quem Tritonem uocabant, huius in radicibus aderat spelunca ad quam diuertebat belua haud lõgè à Mycenis: ibi de Nemęo leone gesta fabulis prodita sunt, unde Virgilius:

Et uastum Nemææ sub rupe leonem. Item Lucanus:

In Nemæa sylua duo labuntur flumina Erasinus. & Asterion è Stympha lo ut diximus monte exorientia, inter se contraria, nam illud magno sono & arborũ populatione præterit quum alienis aquis intumuerit, istud mitè incedit, quorum meminit Statius dicens:

Et nunquam in ripis audax Erasinus: Et in alio loco:
Driopumq; trahens Erasinus aristas.
De Asterione uerò:
Celer Asterion, & fluctibus æquus.

Est etiam in Nemæa sylua fons Langia nomine à nympha sic appellatus, qui postea dictus est Archemorus ab Archemoro Licurgi F. qui puer iuxta fon-

xta fontem ſerpentis ictu concidit, ubi annuus agon iuxta illum in eius honorem exercebatur, cuius meminit Statius. Hinc eſt Cleone mediocre oppidum alioquin pulchrum in uia quæ ex Argo Corinthum ducit, in eorũ cõfinio poſitum quindecim mil. paſſ. ab Argo, à Corintho decem: In quo nunc loco Sanuaſili oppidulum eſt. Poſt autem Temeniũ eſt, in media planitie qua itur ab Argo Nauplium, Quo in loco Temenus herous iacet, moles eſt ingentibus erecta ſaxis, tria mil. paſſ. à litore Argolici ſinus diſtans, iuxta quam Lerna fluuius, eodẽ quo palus nomine imbriferis aquis fluit, ideo in æſtate areſcit. Inde Argos Hippium cognomine ciuitas ferè antiquiſs. Græciæ priſcum nomen adhuc ſeruans, à qua regioni nomen eſt, inter alias nobiliſs. Nam Liuius, Argos & Lacedæmones duas clariſsimas urbes, lumina quondam Græciæ. Quam Danaũ, ut apud Diodorũ legimus, ex Ægypto profectum cõdidiſſe ferũt. Quapropter & apud has nationes antiquo more circumcidebantur pueri ab Ægyptoea conſuetudine traducta, à quo qui antea Pelaſgi nominabantur Danai poſtea uocitarentur: Alij à Phoroneo rege ante conditam uolunt: quæ floruit ea tempeſtate qua Phœnices Io Inachi regis filiam eripuerunt: duabus prædita arcibus quarũ altera quæ adhuc reſtat, quum reliqua omnia urbis funditus euerſa ac deleta ſint, colle eminẽte ſita eſt, Lariſſea à collis nomine tum uocitata: unde Lariſſeus apex, Collis ipſe ea parte qua mare ſpectat acliuus eſt, lenem aſcenſum præbens, reliqua autem latera præcipuè quod in aquilonem uergit, recta atq; ardua rubentib. petris in profundam uallem deſinunt, qua Inachus inter ſaxa labebatur, ex Lyrcio colle penes Cynoſuram montem Arcadiæ ortus, uiolẽtus tum ac ſpumeus: Inde perpetuũ iugum montis Parthenij ad interiora prouehuntur: Hinc ad auſtrum uſq; mare planities, quæ curuatur in magnum ſinum uadoſum totum, cuius extrema alterũ Nauplia, alterum Aſtrum tenet: urbi ſubiectus ager, ut Ariſtot. tradit, q per Troiana tẽpora propter paludes, paucos alere poterat, exſiccatis poſtea locis, ſolidus commoduſq; ſucceſſit, qui abundantia frugum Libycus ager cognominatus eſt, Alij quod ex Libya primo huc illata ſint ſemina, quod ait Feſtus: quam ob cauſam & Ceres ab Argis Libyſſa uocata eſt: Nec frugum modo ſed equorum quoq; regio fertilis, ut Homerus teſtatur: quare Argos nonnulli cognomento equeſtrem dicunt, uel equorum alumnum, licet Pelaſgicum, & Iaſidum à principibus & Inachum ab Inacho fluuio nuncupatum legimus. Mox Proſymna ciuitas Argiuorum fuit & alia Thyrintia. Inde Mycene urbs egregia quondam, quæ Charia modo dicitur ſex mil. paſſuum ab Argo abſens, à Perſeo condita, cognominata autem (ut quidam uolunt) à nympha eius nominis. Quam urbem Argiui inuadẽtes radicitus euertere agrumq; ipſi & Cleonei ac Tegeatæ inter ſe diſpartiuere: olim enim Mycenæ ſolo præſtabãt, ex quo malum illis accidit: unde Virgilius Iunoni Samos, & Mycenæ dites. Neque

longè ab ea urbs Asine, est, Hermionica cognomēto Vulcanos nūc dicta, Strabo Argiuę terræ pagus dicit, & Driopum domiciliū, quam Driopes ipsi condiderunt ut Diodorus author est: pulsi enim ab Hercule domo eorum rege interempto alij in Euboeā, alij in Cyprū concesserunt, reliqui Euristei Herculis hostis præsidio freti tris urbes in Peloponeso cōdidere: Asinem, Hermionē, Eionem. Messeniorum hinc terra est, quā fructuosam esse Euripides scribit, aquisq; irriguā, pastoribus copiosam, nō hybernis flatib. neq; æstatis feruidis solibus molestā. in ea lapis Achates reperitur. Huius regionis Olura ciuitas fuit in ualle sita, quam quidam Dorion uocant, cuius in agro, musæ Thamirim Thracē cantandi usu priuauerūt. Neq; ab ea procul Oechalia urbs exilis Andania deinde dicta. fuit quoq; Oechalia altera in Thessalia. Etalia Amphygenia cuius urbis Homerus meminit, etiam Statius. Hinc Aliartus urbs apud quā Lysander à Thebanis occidit: ubi Niocastrū modo. Mox Ithome oppidū nūc Grebegni dictū, & est illa arx in rupe sita quā fuisse Messenię urbis ad mare diximus, cuius cętera collapsa quæ iuxta mare erant, sola arx ipsa remāsit, quæ in mediterraneo uergebat, Ideo Ptolemæus hic à mari procul, quemadmodū & Acrocorinthos, id est, Corinthi arcē posuit. Dein Troezen ciuitas, nunc Tresina quā Theseiā cognominat Statius (altera ab ea quæ in maritimis sedet) q̄d Theseus huic urbi iter obsessum à latronibus liberū præstitisset, cuius in agro carbunculus gēma reperitur, uilis tamē. Laconiæ quæ & Lacedæmoniæ deinceps regionis descriptio sequitur, quæ Oebalia quandoq; dicta est ab Oebalo Heroē, unde Ouidius loquens de Castore et Polluce qui fuerāt ex Amycla ciuitate Laconiæ inquit:

Effugere Oebalidæ cursu potuere potentes. Et Statius:

Soluerat Oebalio classem de litore pastor.

Dardanius hæc regio ut scribit Strabo centenis urbib. quondā fuit: & ob id Hecatompilon uocitatā: deinde quemadmodū & Arcadia tota desolata est: adeò ut præter Spartam, exilia quædā numero circiter 30. restare oppidula. Latum arandi campū Laconia habet, cęterum cultu difficilem, inter mōtes enim curua, circumeuntib. collib. dura atq; aspera, hostibus ad incursandū minimè patens. Hic marmor uiride nascitur, quod Græci Ophites, nos serpentinū uocamus, ut in Dionysa insula scripsimus, quod etiam Lacedæmoniū dicitur. Erat in regione inter huius atq; Argiæ montana Thyreæ ciuitas, quam amœnā fuisse Homerus ait & Sellas oppidum super Eurotā fluuiū. Erat et Cardamyla urbs in petra ualido munimine olim, propè mare sita castellū modo Sapicū. Hinc Lacedæmō urbs magna quondam in cauo & in æquali cāpo qui stagnari solitus, ideo lacus uocabatur dein aridus factus, sita, Iunoniq; sacrata, nunc uerò sublata uetustate eurbe eius arx in petra ascensu difficili restat, quā Misitra hæc ætas uocat. Sub qua ad Eurotā amnē magnæ urbis fragmēta apparēt, ubi sub ipsis prope

mœnibus

mœnib. fluebat, quæ urbs regioni teste Homero nomen dedit, à Lacedæmone Semelæ F. ait Eusebius condita, Quæ & Sparta aliquãdo dicta fuit, à Sparto Phoronei regis F. qui eodem authore teste urbem ampliauit: Aliter Trogus atq; alia de causa Spartã dici uult: siquidem quũ Lacedæmonij ab uxorib. domũ reuocarent (decẽ quippe annos in obsidione urbis Messeniorũ consumpserãt) illi obstinatione quadã, iuuenes eligunt qui domũ reuertant, suisq; cũ uxorib. permisceant, ex quib. geniti ob notam materni pudoris, Spartani uocati sunt: Fuitquoq; & urbi & regioni cognomen Cetoessa, ut apud scriptores quosdà reperit: Strabo siue à Cetis, id est, balenis, siue quoniã magna est à magnitudine dicatur: subinde Cæetessa quia herba Calamintho, id est, nepita uehemẽter est abundans: alij ad rimas appellari quas terræ motus efficiunt, qui cæti uocantur, Laconicã uerò frequẽtibus terrę motib. agitari: legimus enim apud Plinium Anaximandrũ milesiũ Physicũ Lacedæmonijs prædixisse, ut urbem ac tecta custodirẽt, instare enim motũ terræ, & tum urbs tota eorũ corruit, et Taygeti montis magna pars ad formam puppis eminens abrupta clade eam insuper & ruina pręssit. A qua urbe haud procul uersus orientem defluit Eurotas flumẽ quod modo Iris ab incolis dicitur, ex maiore parte anni propter profunditatem intransfretabile, & quia in margine laurus pullulat poetæ sacrarunt illud Apollini, dicente Virgilio:

Omnia quæ Phœbo quondam meditante beatus
Audijt Eurotas, iussitq; ediscere lauros.

Colles uerò qui ad occasum uergũt, asperi atq; difficiles sunt, & pręter modum alti, imminentq; urbi. Iuxta quorũ radices flumen ipsum labitur, qui colles Menali montis sunt: In cuius urbis laudibus moratur Cicero, & qui soli toto orbe terrarum 700. inter annos amplius, unis morib. & nũquam mutatis legibus uiuunt inquit. Post autem parum à dicta urbẽ Amyclæ ciuitas fuit in agro amœno sita, in cuius nũc uestigijs Vordonia oppidũ est, Apollini tum sacra, ubi dei templũ inter cætera regionis illius opera, diuitijsq; præcipuum. Vrbis uerò ager omni arborũ ac frugũ genere feraciss. quæ etiam Melano monti subijciebat. Inde quoq; haud procul Brysea oppidum interijt, in quo Bacchus præcipuè colebatur, unde Bryseus est dictus. Item Lerna regiũcula sic à Lerno rege cognominata, in qua eiusdem nominis ciuitas olim, nũc ab incolis Petrina dicitur, quam Achilles apud Ouidium deleuisse inquit: ut,

Nam certè ualuit, uel quum Lernæsia primum
Mœnia dejeci. Et in alio loco.
Procubuisse solo Lernæsia mœnia dextra.

Iacet hinc locus inter hanc, Argiuosq; ac Mycenæos per quem Lernæus fluuius per eiusdem nominis paludem fluit, postea in campis disperditur, in qua palude Hydra ab Hercule interfecta est: Iuxta autem Ler-

nam urbem fons ostenditur Amymone sic denominatus à filia Danai quã fabulæ in eodem loco Iouem compræssisse tradunt, ex qua Nauplius Pa lamedis pater natus fuit. Sequitur Thurium oppidum in cacumine aspero positũ Bardugna modo. Inde fuit urbs Blemina loco decliuo sita. Post quam Thalama nunc Vasilopotamum. Et Gerenia urbs Pasaua modo, ex quo loco Nestorem Gerenium uocitari dicũt, quoniã ibi salutem comparauit. Ostenditur in Gerenio agro sacellum Esculapij Tricæum cognomine, quia uenientes è Thessalica Tricca mortales, illud condidere. Item Oenoë, quam alij Boënam ciuitas super Selã flumen posita, & Bityla urbs natura munita, quæ sic etiam nunc dicitur.

Cretæ insulæ situs.

Creta insula est, quæ uulgo Candia dicitur, in ortũ occasumq́ proiecta, longa 250. mil. pass. nusquam latitudine sexaginta excedẽs: tota uerò quingentis patet. Ab occasu mari Adriatico: A septentrione Cretẽsi: A meridie Punico: Ab oriẽte Carpathio pulsatur, quod ait Ptolemæus: Dionysius uerò: ab occasu Cretẽsi: à septentrione Ægeo: à me die Punico: ab oriente Eoo abluitur. Centum quondã urbibus clara, quare poëta Hecatompolim cognominat. Ephorus nonaginta quum decem, prius ab Idomenei inimicis euersas fuisse memoriæ proditur. unde Maro:

Creta Iouis magni medio iacet insula ponto
Mons Idæus ubi, & gentis cunabula nostræ
Centum urbes habitant magnas, uberrima regna.

Item Lucanus, & Ouidius: Cui nomen inditum teste Dosyade à Creta nympha Hesperidis filia, Diodorus ait à Creta eius insulæ regis filia uxore Hammonis nominatam, quum prius Idæa ab Idæa coniuge Iouis Celi fratris dicta & à Curetibus et Corybãtibus regnata fuisset: Anaximander uerò à Crete rege Curetum inquit, qui primus in ea regnauit: Philistides Molos, Ecathes Æriam primum dictam, quod Gelius asserit: dein Curetam, & Macaron à cœli temperie appellatam fuisse: & à quibusdam Macroneson, hoc est longam insulam. Hanc initio antiquissimã Idæi dactyli appellati habitauerunt, qui circa Idam montem loca tenuere: Ephorus, ex Ida quæ est in Phrygia Idæos dactylos diuinandi arte peritos cum Mydgono huc peruenisse ait, ex quibus nonnulli Curetes genitos uolunt. Alij quidem ex Ioue Celi fratre, qui quum in insula regnaret, decem genuit filios qui Curetes sunt appellati: licet Strabo scribat Curetes Iouis educatores atq; custodes è Phrygia huc transmissos, cui assentit Eusebius. Creta quamuis montibus frequens, ualles tamen fertiles & pingues habet, quum insula aquarum copia abundet, larga uitis, mira solis indulgentia, quare affluẽter uinum optimum facit, quod eius loci homines uernacula lingua Maluasiam dicunt, cuius iam bonitate ac nobilitate omnes Europæ incolæ capti uinum Creticum magna quisque impensa in suas

in suas prouincias conuehũt, nec lactis minus, ac mellis. Ingentes ibi arbores Cupressi præsertim ad naues fabricandas nascuntur. Et quod mirabilius atq; beatius est, nullum hic infestum homini animal producitur, non ursus, non lupus, non serpens, neq; aliud quid simile reperitur: quod beneficium Herculi attribuitur, nam eius opera, hæc omnia ab insula eliminata esse feruntur, Idq; Iouis fecisse gratia quandoquidem Iuppiter ibi natus alitusq; sit: præter Phalangium, sed nec nocentem hic. Est & syluestrium ceprearum magna frequentia, quibus si in Ida duntaxat monte herbam carpere cõtigerit, dentium superficies uelut inaurata resplẽdet, ubi etiam Ditanum herbam Plinius crescere dicit ueneno contrariam, Quod probat Valerius dicens, capreæ Cretæ quum uenenatis sagittis confixæ fuerint ad salutare auxilium herbæ Ditani confugiunt. Ceruos præterquàm in Cydoneatarum regione nõ esse: item apros & Attagenas Herinaceósque. Cæterum huius insulæ situs, ut Aristoteles refert, prçclare adeò positus, ut uideatur eam ad principatum Græciæ quum mari cuncto immine at natam esse, nam & Græci ferè omnes circum mare positi sunt, florebant enim Cretenses tum nauigatione: Postea dum in tyrannorum potestate fuissent, qui maria omnia latrocinijs aggredierunt, deuastati à Cilicibus sunt: Dein Romani eos debellauerunt: nam Pompei consulatu Creta post Cilices fons secundus Piratarum erat, Strabo author est: homines præ alijs ad insidias, furta, rapinas, nocturnos insultus, & omnia doli genera promptissimi. In prælio uerò dispositis cohortib. segnes, timidi, ac ptor sus inutiles, qui teste Homero ex uarijs nationibus atque dissimili sermone extitere, Fuerũt namque Achiui Cretenses, Comati, Dores, Pelasgi, & Cydones qui latus occidentale insulæ incoluerũt. Vbi primo Corycis promontorium est, & ciuitas eiusdem nominis fuit, cuius nũc promontorij nomen Cambrussa. Cui non in mari procul insulæ duæ paruæ sunt Cosicæ appellatæ olim, totidẽmque Mylę Cambrussæ nunc. Inde Pholaarna locus tunc habitatus, modo desertus, quem constituit Minos, dein Lacones & Achæi muro ualidissimo cinxere, effecereq; ut in meridiem spectaret. Mox Ramnis portus. Inachorium oppidum deletum penitus, & ultimo loco promontorium quod Græci Criumetopon, id est, arietis frons, nunc S. Iani, cui scopuli tres Acusagores nomine obiacent: Australe uerò latus Eteocretes tenent, qui horum locorum aborigines putantur, reliquos autem præter hos atque Cydones, aliunde conuenas: In hac itaque maris ora post iam dictum promontorium, Lissus oppidum interijt, supra sui nominis portum erat, qui portus Phionissi nunc ab incolis dicitur. Postea fuit oppidum Tarba, & aliud Poëcilasium olim, iuniores modo Selinum dicunt in sinu positum, E regione cuius licet in mari procul Thera insula in qua eodem nomine ciuitas fuit, hodie Gozi dicta. Sequitur Hermea promontorium à quo scopulosa ripa usque Phœnicem portum ex-

tum excurrit, ad quem Phœnix ciuitas posita erat, ubi nunc Castrum S. Niquetæ situm est. Inde Massalia flumen longè à septentrionali plaga è me dio penè insulę duobus auctum amnibus in mare excurrit. Mox sinus ape ritur planitiem ingentem terminans incolę nunc Messeream illam uocāt. In cuius medio ad mare Psychi oppidum olim nunc Priotisa dicitur. Cuius ad orientalem partem Electra amnis quem Potereum Victruuius uocat in mare exit, qui mediam planitiem secat, inter Gortynam Cnosonq́; ciuitates, multas secum aquas trahens: In ea planitie pecora quæ proximè Cnoson pascuntur splenetica esse, quæ uerò proximè Gortynam non habent apparentem splenem, quia in hac tantum fluminis parte herba nascitur, quam Cretenses asplenon uocant: Ad occasum uerò dicti oppidi ad montes usque loca omnia palustria sunt. Postea in litore Matalia Gortynæ olim emporium, quod alij Matallum uocant, portum habens, sexdecim millia passuum à Gortyna absens. hinc in mare Leon promontorium uadit, ita ab indigenis denominatum, quoniam leonis formam retineat. Fabulæ autem narrāt esse unum ex leonibus qui quondam Rheæ matris iugo subditi fuerunt, à quibusdam uerò Phæstion dicitur, in Phæstia enim ora sedet. Retro quod promontorium haud lōgè à Gortyna Leuine um templum erat, quo multi ex Aphrica religionis causa nauigabant, ubi & Olyssa oppidum interijt, iuxta quod insula parua iacet nautæ Calolimionas dicunt portum efficiens: quare Homerus imminet mari petra inquit in Gotyni finibus, unde auster magnos in asperum promontorium Phæstiō fluctus impellit, & parua petra magnam undarum uim cohibet, huc Menelaus tempestatem fugiens se recepit. Inde fuit Lebena alterum Gortyniæ emporium ab ipsa undecim millia passuum distans, & Cataractus fluuius Anapodare nūc, magnus quidem ac procul intus ab occidentali parte, alijs quibusdam aquis plenus effluit, spatiosissimos rigans campos quos item Messaream appellant, quod nisi colles tenui discrimine interiacerent, planities hinc inde commiterentur. Alius dein fluuius Ilitheus per campum circa suos fontes labens, inde collibus receptus mare infunditur iuxta cuius ostium ad auroram Ilithospolis urbs fuit, quam uetustas abstulit, eam quidam Amyssum uocāt, in qua Diomedes regnauit, habuitq́; portū difficilem, in quo Ilithiæ antrum. Item fluuius Myrtus magnam per Planitiem serpens, & quę in alterum penè ad septentrionē mare pertingat. Post illum alius est illi modo Calogeros uocāt, Inde alius quem Ipotamos nuncupant, pari fermè inter se spatio à montibus ad mare defluentes. Hinc urbs est Piytina siue Pynta cognomine sacra, siue Hierapygia quæ Larissa ante Strabone teste nominabatur, in colle enim est, qui Sacer appellatur, nūc Zirapetra à iunioribus dicitur: cuius ex aduerso nūc in mari longè Cleudos insula est, in qua olim ciuitas Gaideronis modo ab incolis, cui circumstāt scopuli ut Crysa, Ophiusa, Buto, Aranusq́;.

Postea

Postea Erytheum est promontorium cui aliquot obiacent scopuli: & insula Litoa olim, nunc recentiores Christianam dicunt. Postq; illud promontorium aliud Ampelas nomine in mare prosilit. Mox Itanospolis ciuitas in petra uudiq; prærupta sita fuit, cuius ne uestigium quidem paret. Hinc litus orientem spectat, quod Dorienses tum incolebant, ubi primo Sammonium siue ut alij Salmonium promontorium attollitur. Salamon huius ætatis nautæ dicunt. Ante quod insulæ modicæ sunt: Phoeæ, Plachiæ, Sirides, Naulochos, Armedon, Zephyreq;. Post autem illud Minoa portus est qui & bonus portus dicebatur. Iuxta quem Camara ciuitas siue ut alij Thalassa fuit colli in mare descendēti adiecta. Ac paulo inde Olus oppidum antiquitas deleuit. Nec multo post Chersonesus est ubi Lycti emporium, pagus nunc, diciturq; Paleocastrum, cernuntur quippe ibi uetusti ædificij passim plura uestigia: ubi Britomartis ædes sacra erat: de qua Solinus, Cretes Dianā religiosissime uenerātur Britomartem gentiliter nominantes, quod sermone nostro sonat, uirginem dulcem. Inde altissimus mons pluribus collibus distinctus in Chersonesi modum, cuius extrema Zephyrium appelatur. Post autem circumflexo Zephyrio, septentrionale insulæ latus occurrit, ac initio magnus ingreditur sinus, in cuius intima Heraclium est Cnossij emporiū, quod insulani nūc Setiam dicūt. Cui adest ad auroram amnis quidam, retro campum frugiferum, sinus nomen ab oppido accipit: in cuius conspectu scopuli in alto iacent Sanisades nomine. Post illum sinū, alius magnusq; patet, in quo parum à litore, nōnulli sunt scopuli, quorum qui contra Panormum est, Colloquetaiuniores appellant, unde & sinui uocabulū est, Panormus oppidum quod modo Mirabellum dicitur, in medio pene curuati litoris situm, à quo paululū Chersonesus parua prominet. Inde terra in mare longe extenditur, unde iterum curuatur, ubi Cytæon urbs olim, quam recenti uocabulo Candiam nautæ dicunt, Venetorum colonia, à qua tota insula Candia nūc denominatur. Inde fluuius è superiorib. locis, peregrinis auctus aquis, Potamos illi, in mare cadit. Protendunt inde recta in aquilonē montes saxosum relinquentes litus, in quo oppidū fuit Dion alio nomine Matiū, Cui obiacet insula quæ Dia tum dicebatur Standia modo. Mox Pantomatrion aliud oppidum, quod nunc Milopotamum incolæ uocant. Hinc amnes quidam mare subeūt, quorum extremus large efflūes aquas, cæterisq; productior est. Postea Rhithymna siue Rhytius ciuitas in Cherroneso sita, portu carens, quam posteriores Retemum nuncuparunt. Statim flectitur litus sinum efficiens Amphimalim quondam, nunc Sudam, planitie undique stratum. Vbi paulo à mari in collibus qui campos ad occasum terminant urbs Minoa fuit, quod antiqui operis fragmēta late intuentibus indicāt, dicitúrque nunc locus Paleocastrum ab accolis, id est, uetus castellum, Strabo emporium Amnisum prius dictum quod Minos usurpasse: Ex cu

ius urbis excidio renatum est ad orientē oppidum in eodem litore positū, quod insulani modo Picornam dicūt. Inter quę Pycnus amnis planitiem rigās in mare labitur. Hinc maxima, inutilis tamē efficitur Chersonesus, alpestris tota: Post quam in sinu Cydon urbium mater, ut græci dicūt am pla quondam ac illustris, portū habens haud profundum, tamen nec magnarum nauium capacem, quę urbs Cama nunc à iunioribus appellatur. A Cydone tum dicta Eusebio teste, qui ea tēpestate in Creta regnū habuit. Diodorus à Minoë ędificatā inquit, ubi primū de pecudum cornib. arcus curuati sunt: Herodotus à Samijs conditā, difusam, pspectās planitiē, quā secat Iardanus fluuius ad occasum urbis mare intrās. Nam Homerus Cydones Iardani fluminis accolas dicit. Abest Cydonia pari interuallo ab Cnosso & Gortyna 10. mil. pass. Dehinc mōtes attolluntī in altum quib. initio promontoriū est alij Cosomon, alij Cisamon uocāt, inter q̄d & Cydonē, nec ab eo procul insulę duę Leucę dictę, duęq; Budroę angusto disiunctę freto. Inde urbs Ditamnū solo æquata cuius fundamenta circa ma re apparēt. Vltimo uerò loco promontoriū Pascum est, quod nautæ nūc Spatā uocāt: à q̄ insinuaī ora. In cuius parte intima Cisamopolis est, emporium Apteræ, q̄d castrū Chisamū hodie ab incolis nuncupaī, à q̄ sinui nomē est, cōtra dictū promontoriū Onisia est insula. Nūc ad interiora insulę diuertamus: sunt multi ac magni in ea mōtes, ut initio diximus, nota tamē dignis. Leuci, id est albi habenī, in occidētali parte insulę siti, q altis. ac in summo dorso angustis. sunt, in his arbores cupressi mirandę altitudinis grosiciei ꝗ nascuntur, nec in cōuallibus uel ipsorū montium lateribus uerum etiam in priscis ac summis iugis, adeò ut spectabilius nihil humano ui sui sit, cuius materiei naues, aliaq; ad hominū usum ab Cretensib. fiūt. Præter hos Dictynnus erigitur mōs in Cydonia plaga, sic à Diana cognominatus, in q̄ phanū eius deę fuit, Dędali opus. Similiter Ida mons qui in me dio ubi latissimè insula patet cōsurgit, ab Ida Corybantis filia denominatus, Cretensium cunctorū celsis. rorundus penè 80. mil. pass. in circuitu, unde niues à uerticibus nunquā absunt, q̄d etiā cæteris accidit. Ex quo Solinus, albet Creta iugis montium, qui ita excandescūt, ut eminus nauigan tes magis putent nebulam. Sed pręter cęteros Ida, qui ante solis ortus solē uidet, cuius in radicib. haud ignobilia tum oppida instar coronę sita erāt: in quo occultatum à matre ac nutritū Iouem fuisse à poëtis traditur: ubi etiam cupressi, ut in Leucis pullulant. Postmodum Dicta siue Dictęus mōs auroram uersus eminet, à Dicte nympha uocitatus, quæ in eo colebatur, in quo quidam genitū fuisse Iouem uolūt, atq; hinc à matre in Idam translatum absconditumq; ex quo Virgilius:

> Addidit expediam: pro qua mercede canoros
> Curetum sonitus, & crepitantia æra sequutæ
> Dictæo cœli regem tenuere sub antro.

Cæterum

Cæterum oppida in uniuersa insula hæc fermè habētur: Polyremnia urbs Cydoniæ contermina quam deleuit antiquitas. Aptera etiam, sic dicta Eusebio teste, à rege qui in insula regnauit, quam similiter abstulit ætas, eius per campū uestigia iacent, sita enim in solo plano montib. cincto erat, qui locus hodie Paleocastrū dicit, siquidē græci uulgari sermone, eo uocabulo uetustiora oppida uocant, distat Aptera à Cydonia 10. mil. pass. Phæstus inde urbs interijt, à Minoē rege ædificatā Strabo perhibet, quam Gortynios euertisse dicit, erat eīm à Gortynia non amplius 7. mil. & 500. pass. à mari uerò duob. & ab emporio Metallo 5. Inde Prassum Etreocretū cognomine pusillū oppidū inter Samoniū Cherronesumq́ propinquā sitū, q̄d Hierapyntanij effosso solo la psum est oppidū, q̄d inde in prærupto col le reędificatū est, Similiter Subrita oppidū in saxo montib. undiq; septum fuit. Mox Eleutheræ ciuitas in cōualle sita, inter huius loci urbes haud ignobilis. Gortyna prętereà quę ampla & illustris ciuitas fuit 16 mil. pass. pulchris ut Homerus ait muris cincta, ab Aphrico mari circiter 12. in campo sita, quē Messareā uocari diximus, amne Lenæo infusa, ex propin quis montib. exoriente, & hinc in Electrā cadente flumē. In qua teste Plinio fuisse iuxta fontem Platanū unam insignē, nusquam folia dimittentē, quod Theophrastus in historia arborum scribit, sub qua Græci Iouem cum Europa cōcubuisse aiunt, ex quo urbs Elotis prius est dicta (sic eīm apud Cretens. Europa uocabāt) Dein Larissa: postea Crymnia: & ultimo loco Gortyna à Gortyno Heroe appellata. Fuitq́ haud procul à Gortyna locus ille apud poëtas celebratiss. quem uocāt Labyrinthū à Dædalo fabricatū ad Ægyptij exemplar ut inquit Plinius centesimā tantum portionem immitato, qui item ambages, occursusq́ & recursus inexplicabiles cōtinet: Labyrinthū Philocorus apud Plutarchum carcerē fuisse affirmat, qui nihil aliud affert incōmodi nisi quod ex eo effugere qui asseruaretur nō posset, fuitq́ secundus ab Ægyptio. Post urbs Pannonia erat, lateri montis uelu ti pendens apposita. Inde Cnossus ciuitas clariss. in plano sita, ubi nūc prę ter nudū nomē aliud nihil est, quā Homerus eximie pręconijs extollit, ingentē Minois regiā uocans, ipse enim urbē teste Diodoro ædificauit: Eusebius à Curetis conditā 4. mil. pass. ambitu, in Lyctiæ atq; Gortyniæ terræ medio fermè, quæ Ceratus prius dicta à Cerato fluuio illā præterlabente: Di tis belli Troiani scriptoris patria: q̄ Rom. dein colonia fuit. Mox Lyctus urbs erat, quæ & ipsa unà cū reliquis interijt, famosa tum Idomeneo principe, hāc Cnossij quum Lyctij in expeditione essent, nullo domi pręsidio relicto, aggrediuntur, incensam per iram, ac funditus euersam domum re mearunt: Lyctij autem ad Lampeorum urbem se contulerūt, quam in Arcadia scripsimus: Fuit aliquando Lyctus Lacedęmoniorū colonia. fuerūt etiam Lycastus: & Lyctonia urbes, quas Homerus nominat.

Hæc de Creta insula: ac totius Europæ fine.

GEOGRAPHIAE Commentarius I. Aphricæ, in quo duæ Mauritaniæ Tinganica & Cæsariensis continentur.

Mauritania (ut ab occasu incipiamus) Aphricæ prima est regio in extimo ad occasum angulo, è diuerso Hispaniæ procurrens: Nomen à Mauris, quos Maurensios uocant alij, præcipua in ijs locis gente deduxit, à corporis nigredine, quam Grræci μαύρον uocant. Hanc Claudius Cæs. Germanici F. gentis sæuitia in duas diuisit partes, & prouinciam fecit: alterã Tingitanã ab illustri oppido Tinga, alterã à se Cæsariensem nominando, cum Tingitana priori æuo Muresia, Cæsariẽsis aũt Massulia siue Massesila fuissent appellatæ. Bochi scilicet & Iubæ regna. Sunt qui dicant Mauros Indos esse qui cum Hercule in hũc locum descenderunt: Alij Medos quorum nomen paulatim Libyes corrupte, barbara lingua Mauros pro Medos appellauerũt, magnum genus & opulentum, feracẽ regionem ea tempestate inhabitantes, præter quam quæ deserta ad meridiem uergit. at bellis deinde attenuata ad paucas recidisse familias Mella scribit, regionemq́ esse ignobilem & uix quidquã illustre sortitam, paruis oppidis habitari, parua flumina emittere, solo quã uiris meliorem, & segnitia gentis obscuram. In ea leones abundant, similiter pardi, & elephantes, ea præcipuè parte quæ in occasum tendit, montuosa quippe est: Alit preterea dracones, capras, bubalos & similia animalia, simiarum quoque & struthionum maximam multitudinem: Incolas, maiori ex parte syluas frequentari ac pastoraliter uiuere, leonum, et pardalũ, & ursorum pelles induere, & sibi dormientibus substernere, auro crines exornare. In mõtanis autem carbunculũ lapillum inueniri, & Charcedoniũ legimus, in maritimis quoq; margaritas gigni, non tamen ea pulchritudine & candore ac que Indicæ sunt.

Mauritaniæ Tinganicæ situs.

Mauritania Tinganica ea est quam posteriores Romani Setinensem à Setia urbe satis in ijs gentib. clara appellauere: barbari magis obstinatè Phes à Phessa urbe altera adhuc uocant: Cuius hic est situs. Latus occasum spectãs, exterius mare, quẽ oceanum occidentalẽ siue Atlanticũ uocamus irrumpit: septentrionale terminatur Herculeo freto, & Iberico mari: orientale Mauritania Cæs. in Malua fluuio, australe aũt interiori Libya iuxta Getulos. In hac plaga gentes enumeranẽ, circa fretũ Socossij & circa Ibericũ pelagus Metagonitæ sub eiusdẽ nominis promõ-

torio,

torio, ex eo dicti quoniã ex angulo in agulũ migrãt, id est, ex loco in locũ. Sub ipsis Verues, & sub Metagonitarũ regiũcula Masices. Post Verbibæ sunt. sub quib. Salinsę & Cauni, post Bacuatę, Macanitæ, & sub Veruib. Voli, Biliani, Iãgaucacani, Nectiberes, unde Pyrrõ planities: ad cuius meridiẽ Zegrensij Baniubæ, & Vacuates, & Maurẽsij qui totum orientale latus simul cũ Herpeditanis tenent. In ripa aũt Mauritaniæ in Atlãtico occãno Cotes primo promontoriũ, quod iuniores nũc Spartellũ uocãt, ubi ait Plinius Loligines euolare ex aqua tãta multitudine, ut nauigia demergãt. Mox Zelia fluuius & alter sub eo Lix ubi Hesperidum hortos germinare poëtæ, aiunt etiã scriptores alij, licet aliter ut est apud Pliniũ, flexuoso meatu æstuariũ ẽ mari adeò sinuosis laterib. tortuosum ut uisẽtib. procul lapsus anguineos fracta uertigine mentiat̃. amplexatur quoq; ibi mare insulam græci Ampelusiã uocãt, est locus eminẽs in quo specus qui mare ad 7. stadia suscipit, habetq; in ingressu arã Herculis consecratã, prouenireq; ibi præter Oleastros arborem maluam altitudinis pedes uiginti crassitudinis quam circũplecti nemo possit. Suburis deinde amnis magnificus & nauigabilis, in sinum Emporicũ defluẽs, iuxta quem ciuitas est Larraccia nũc dicta, olim ut inquit Strabo habitationes dũtaxat mercatorias habẽs ex palma confertas. Et in sinu altero Sala oppidũ eiusdem nominis fluuio appositũ, solitudinib. uicinum, & elephantorũ gregibus infestũ, multo tãmen magis Autololũ gente, per quã iter est ad montẽ Atlantẽ, nunc uicus illud adhuc nomẽ retinens: Ad sinistrã insula est Pena nomine exilis à continẽti angusto discreta freto. Hinc alius fluuius est Diuus tum appellatus, siue ut quidã Amulus. Postea Atlas mons qui minor uocatur, respectu maioris, ut statim aperiemus. Item Cusæ fluminis ostiũ in Rusibi siue Rutubi portu. Inde aliud Asamæ portu spectabile & Diuris ampli fluminis os. A quo haud procul mõs est, qui promontoriũ Solis dicitur, quẽ Mysocaras portus sequit̃: ubi nõ longẽ Phtuth amnis in mare it, siue Phuth à uiri nomine ut ait Hieronymus nauigiorũ capax: mox Tamusa oppidũ, & Vssadium promontoriũ longã retro se solitudinẽ spectãs. Sequitur Suriga ciuitas ad Venæ fluuij ostiũ sita. Post Angaamnis mare influit, & Sala alter qui Vior à quibusdã dicit̃ circa quem uestigia habitati extare soli fama est: nã & uinearũ & Palmetorũ reliquię ibi cernunt̃. Post Atlas maior est, quẽ montem accolæ modo Dyrin uocãt, à q̃ Atlanticũ omne illud appellatur mare, nam Plinius Atlas ad litora oceani, cui cognomẽ imposuit, ab Atlãte ipse Hesperis fratre denominatus: alij ab Atlante rege Libyæ F. mõs rotundus arduus, incisis undiq; rupibus pręceps ac inuius, q̃ medijs ex harenis sese in cœlũ attollit, adeò ut uerticẽ nubib. semper tectum habeat, opacus, nemorosus, scatebris fontiũ riguus, squalidus qua parte oceanum spectat, qua uerò Aphricã frugiferas arbores producere spõte asseuerãt: in eo Egipanũ, Satyrorumq; lasciuia noctu impleri, tibiarũ ac fistulæ cãtu, tym

Gg 2 panorũq;

panorúmque ac cymbalorum sonitu strepere, quod Polybius, scriptoresq́ alij tradunt: A quo mons alter humili prius initio exoriens usq́ supra magnam Syrtim per mediam harenã perpetuo excurrit iugo, ex quo quidam Atlantem, quidam Cotes, ab eo quem paulo ante meminimus, appellatũ uolunt, iuniores uerò Charenã uocant: ad Atlãtis radices in mari Erythrea insula est, & portus qui deorum dicit. Septentrionale uerò latus, & q̃ in Herculeo primo freto sunt, ut Tingis olim ciuitas in sinu, nunc oppidulum est, quod barbari Tanger uocant, illud Anteum ædificasse scriptores quidã uolũt, fama tamen est apud gentẽ illam, ex Tinga uxore Antei post mortẽ uiri ab Hercule cognita, Syphacem genitũ, qui postea illis in locis regnans urbem de matris nomine condidisse. Traductã deinde Iuliam, siue Tinga Cæsaream, quoniã eam Claudius Cæs. coloniã fecisset: quod oppidum quũ Sertorius expugnasset, & ibi Anteũ sepultum esse ab incolis audisset, eiusq́ monumẽtũ propter magnitudinẽ nõ crederet asserentib. barbaris perfodit, repertoq́ ibi corpore 70. cubitorũ obstupuit, restauratoq́ tumulo famã eius honoremq́ adauxit: quidã dicunt monumentũ eius uiri collẽ modicũ, supini hominis imagine iacẽtis extitisse: de qua re Lucanus:

Hinc æui ueteris custos famosa uetustas
Miratrixq́ sui signauit nomine terras

Inde Vallon amnis in mare uadit. Postea in sinu Marsamusia uicus. Mox Exillissa ciuitas, siue ut alij Elissos colonia, Seta modo siue Seuta uel Setia, à qua nũc prouincia denominari diximus. Cui proximus est Heptadelphi mons freto imminens altus sanè, sic denominatus, quia septẽ in eo eminẽt colles, quasi de industria in ordinẽ expositi, obq́ similitudinẽ fratres, qui elephantib. ac litorib. frequentiss sunt. Hinc Abilys mõs ad Ibericũ mare, & est altera Herculis colũna, præaltus quidem, Heptadelphis iunctus, ex aduerso Calpis ferè. Inde Phœbi est promontoriũ & Iaghathum oppidũ & Thamuda fluuius magnus nauigabilisq́ quondã & oppidum. Inde alius Lauth nauigiorũ capax. Deinde Oleastrũ promontoriũ. A quo paulo Acrathũ est oppidũ in petra situm. Item ciuitas Tænio longa olim, nũc oppidulũ quoddam. Sunt & promõtoria duo Sestiaria nomine prærupta admodũ: iuxta quæ Rissadirũ oppidum in sinu hinc inde asperrimis petris munito. Post metagonites promontoriũ in mare prosilit, sub quo diximus in mediterraneo eiusdẽ uocabuli gentẽ habitare quo usq́ Numidia quondã fuit, à quo nõ longe Molochthus siue Mulucha fluuius in mare cadit. Inde Malua q̃d & Muthul, flumẽ nauigabile in pelagus influit, in quo diximus Mauritanias terminari quod barbari hodie Munzemar uocant. Sunt in hoc membro nõnulli montes, ut Dierus ab oriente in occidentẽ dimissus, arduus multis in locis. Similiter mõs Phocra qui ab Atlante minori excurrit usq́ promontoria iuxta Rissadirũ. Ciuitates uerò quæ interius à mari sunt, ex insigniores habẽtur: Zelis quæ & Zugil à Rom. Iulia Ioza appellata

appellata nam Augusti colonia fuit nunc Arzilla parum à mari distans in alteram ripā fluminis eiusdem nominis trāslata. Ideo Plinius Traductam Iuliā uocat: Lix quoq; colonia à Claudio Cæs deducta prope Hesperidū hortos Post Ospinum oppidū est in planitie situm in insula Zeliæ amnis, quod Rhabath modo barbari uocāt. Item aliud Subur in ripa fluminis eodem nomine positū. Inde Bonasa colonia quæ postea Valentia cognominata est, præter quam Subur defluit. Post Tamusida ciuitas nunc Phessa insignis, Phes à barbaris, & eorum regia, Salæ amni superiore infusa. Inde Silda in harenis sedens. Similiter & Gontiana. Post quam Baba, quæ dein de Iulia campestris appellata est Rom. colonia. Præter quas, Ptitiana, Vobrix, Volubilisq; oppida sunt. Postea Erpis in mōtanis locis sita Moloch tho fluuio imminēs Item Tocolosida, Trisidis, Molochath ad eiusdē nominis fluuiū, ac Benta ciuitas in patentib. campis. Inde Galapha exilis in amnis Maluæ ripa, & oppida alia, ut Oecath, Dorhat sub qua ad meridiē Pyrron planities ingens iacet. Boehamū cognomento Hoemerū, nūc Marocchum dicitur ad Saffum amnem. Postea Valla oppidum.

Mauritaniæ Cæsariensis situs.

MAuritania Cæsariensis, quę Massilia quondā deinde Phuthensis nūcupata est, à uiri potētis nomine: à barbaris modo Trimisē dicitē, ab urbe in ea regia quæ olim prouincia Numidiæ pars una fuit. Huic ad occasum Mauritania Tinganica in Malua amne occurrit: ab ortu Ampsaga flumen: à meridie Getulia: à septentrione Sardum pelagus. Hanc terram uariæ incolunt gentes, quarum pręter alias ab occasu primū Herpeditani sunt, alij tamē ab ijs q in Mauritania altera sunt, sub montib. Chalcoryciis appellatis degentes. Sub quib. Taladusij. postea Soraci. Sub quib. magis meridionales sunt Massulij, magnū genus in quib. leones gignūtur. Vbi magnus lacus est, ex quo fluuius erumpit quem quidam Nilum esse putāt, hoc est, hinc fluere, ut in Libya interiori dicemus: Infra aūt Massulos Drytæ habitant, & post Durdum montē Helulij. & Tolotæ. et Nacmusij usq; montes Garaphos. Taladusijs aūt magis oriētales Machusij sunt usq; ad ostia Chinalaph amnis, Sub quibus Zalacus mons est. Et post hunc Mazices, postea Banturari. Et sub Garaphis montib. Acuensij, & Macenæ, & Macuræ: Et sub monte Cinnaba Enabasi qui magis orientales sunt quàm Zalacus mōs. Supra aūt mare sunt Macchurebi, sub quibus Tulensij. Post Baniuri, Salasij, & Malchubij, & Zabyzi. Apud quas gentes quum mercatores applicant, sua quæ commutari cupiūt exponūt, illi pro ijs auri ramenta ex fluminib. assumpta iuxta ponunt, discedūtq; neq; extra conspectum, quod si dignum mercibus uidetur, eo assumpto relictis mercibus abeunt, si minus ad naues iterum contendunt, illi uerò accedentes plus auri ad id quod seposuerant addūt, donec persuadeant. Iis finitimi sunt Zizantes ubi magnam uim mellis apes in solitudinib. conficiūt,

ipsiq minio facies illiniũt: uescunturq simijs, quarum apud eos in montibus ingens modus. Iterum magis orictales Tulensijs sunt Mucuni: & Chituæ usq ad Ampsacam fluuium. sub quibus Cidamusij, post apud fontes Ampsacæ Todulucæ. Huius igitur prouinciæ maritima ora ad hunc modum describitur. Post ostium Maluæ, Acra magnum promontorium attollitur. Gypsaria portus aperitur. Sigapolis colonia sita inde fuit, nam diruta nunc iacet, regia Scyphacis, portum habens Sigensem dictum in quẽ Siga amnis influit. nam & hanc terram quandoq Scyphax occupauit. Inde portus Magnus à spatio appellatus cum oppido ciuiũ Rom. ubi Assarath fluuij ostium: Cui insula Iulia Cæsarea appellata opponitur 40. millia pass. ferè interuallo, in qua ciuitas eiusdem nominis quondam fuit, nũc deserta, Albora à nautis dicitur. Item flumẽ aliud excurrit Chylimath uocãt. Mox Cuiza colonia iuxta quam deorum portus est, cuius appellationis alterum in Tinganica esse diximus. Inde Arsenaria colonia, & Cartenus fluuius & Carenæ, Carepula, Carcoma, Lagnutumq oppida: Vbi promontorium Apollinis uaste proiectum in altum. Canuccis inde castellum. Chinalaph amnis, à quo haud procul Cæsarea ciuitas Iol ante, nunc One, opulenta quondã ac celeberrima quã quum Iuba Ptolemęi pater muniret, mutato nomine Cæsareã uocauit, à diuo Claudio coloniæ iure donata, portũ habens, & ante se insulam modicam. Sequitur Typasa ciuitas à Vespasiano Imp. eodem quo Iol coloniæ iure prędita. Postea Via ciuitas, duoq inde amnes in mare profluentes Ancris: & Nabar. Item Icosium colonia Augusti, barbari modo Oram dicũt, à comitib. Herculis antea condita: Herculeenim sicuti Solino placet hac transeunte uiginti qui à comitatu eius desciuerant, locum deligunt, iaciunt mœnia, & ne quis imposito à se nomine priuatim gloriaretur, de condentium numero urbi nomẽ id datum est, cuius Saua amnis latus abluit. Huius ad meridiem longè à litore scribit Mela, spinas piscium, muricum, ostrearumq fragmẽta, infixas cautibus ancoras, aliaq eiusmodi signa atq uestigia, effusi olim usq ad ea loca plagi, in cãpis nihil alentibus esse. Inde post Icosium Rustonium castellum in saxo, et Ruscibar urbs parua & Modunga, ubi Serbetis amnis ex mõte Byrin exortus in mare uadit. Postea Cissa: Adimaq castella, & Rusoccorum colonia. & Iomnium municipium. & Salde colonia Aug. Buzia nunc regni sedes ad ostium Nasauab fluuij in portu qui dicit magnus sita. Nec procul inde Cobath municipium. Sisarus fluuius à Garas monte decurrens: Cui oppidum adiacet Iiarsath nomine in radice Audi promontorij situm: unde litus excauatur, Numidicum efficiens sinum, in quo primum Hysilgila uicus. Post quem Mudus fluuius in mare exit. Iassath oppidum ubi Gulu amnis effluit. ac Tucca oppidũ ostio Ampsagę impositũ: est Ampsaga magnus fluuius quem barbari Collo nunc uocant. Excurrunt prouinciã montes inter quos Durdus est, memoria dignus in orientem ac occidentẽ

perdu-

perductus. Cui coniungitur Phoera mons alius ex Mauritania altera proueniens. Dein Zalacus: & Haraphi montes præalti, & Madethubadus ingens sané ad austrum uergens acutis eminens scopulis: Cui ad aurorã Cinnaba planitie circumuentus extollitur. Byrin quoq; saxeus ac prærupttus mons, haud à mari procul. item Phrurgesus latam undiq; occupans terram & Garas, & Valua siue Valuus herbidus aquosusq;. et quia pecori bonus in eo familiæ aliquot cum mapalibus pecoribusq; suis uiuũt. Item Vuzaræ occidentale cornu ex Aphrica huc percurrens. Post autem montes, ciuitates quæ in mediterraneo nominantur, hæ ferè sunt. Vasbaria. Calema in ripa Sigæ amnis posita. Vrbara. Lanigara, Malue fluuio imminẽs. Villacomia, Atoë quæ ad flumen Chylimath iacẽt. Item Mniara, Timici, Astacilis, Garra, Arina, Aripa in medijs cãpis. Victoria, Bunobara, Giglis Cartino amni appositæ. Vage, Manliana, Garaphis montibus proxima. Ampsarum, Oppidoneon, id est, nouum oppidum colonia. Burca nõ longè à fonte Chinalaph amnis, Tarrum postea ad meridiem. Zuchabbar colonia Aug. Irathq;. in orientali ripa Chinalaph. Dein Tenissa, ubi nũc Trimisse urbs regia in occidentali ripa Saue amnis posita. Estq; Lamida, Vassana, Binsutta, Casmara ad Phalmium flumẽ ubi Sauam influit. Postea Pigaua, Nigilgia, Laudiaq; ad idem flumen: Tisizima uerò inter Sauam & Phalmium iacet loco sterili ac arido, habẽs ad meridiem montem Phruresum. Mox Cozala, Aquæcalidæ colonia uersus mare, Phloria, Ospidiũq; ad Serbetin amnem, Badea municipium in radice Byrin mõtis Gasmara, Symoetha, Bida colonia, Thibinis Izeutha, Auximis in harenosis campis & iuxta Phalmij fluuij fontes Suburbia municipium. Dein Thudaca, Tigis colonia, Turaphilum à mari haud procul, Sudaua, Tusiatath, Vssara, Vazagada, Auzigiaq;, Nasauab amni proximæ: estq; Tubusiptus in occidentali ripa Audi, & Robonda, & Zaratha, & ad flumen Sisarim Ansum uel Ansa municipium, & Nababurum. Postea sub his, ultraq; Garas montem Thamaritha, & ad septentrionem rursus Vitaca, Thubuna, siue Thabena haud à mari procul Augala, Suptusq;, siue Suthul oppidum ad amnem Gulum quod meminit Salustius in prerupti montis extremo positũ. Mox Hippa, Vsincagia, Sitici colonia siue Sitiphin in exusta caloribus harena situm Ferato mõti contiguum. similiter Tummara, Germiana, Pepia, Vescethraq;. Egea autem & Taruda ad Ampsagam flumen neq; longè ab eius fontibus.

Dominici Marii Nigri GEOGRAPHIAE Commentarius II. Aphricæ, in quo

Numidia & Aphrica cum adiacentibus in-
sulis continentur.

NVmidia Mauritaniæ ad ortũ occurrit, quæ ab incolis mo
do Buzia dicitur, nomen à Buzia urbe regia Mauritaniæ
trahẽs, quo usq; posteriorib. temporib. fines suos extẽdit:
licet simul cum Aphrica, etiam omnẽ illam tertiã mundi
partẽ ab Ægypto ad Herculeũ usq; fretum Barbariã iu-
niores appellent: Huius itaq; prouinciæ situs sic se habet:
latus occidentale iuxta Mauritaniam Ampsaga fluuio: orientale Bagrada
fluuio altero, Plinius Tusca, quem ante Bagradã ponit: meridionale De-
sertis interioris Libyę: septentrionale pelago Aphrico terminatur. Numi
dia quæ & Metagonitis terra (quod idem est) à Gręcis appellatur, nomen
ab effectu sumpsit: non enim diu gentes eam inhabitantes, eodem in loco
permanere sed frequentius sedes commutare dicuntur: unde illud. Numi
dæq; uagi. Nam quod illi nomi, nos pabulum interpretamur: unde noma
des, id est, pastores. Plinius Numidię nomades à permutãdis pabulis, ma
palia sua, hoc est domus plaustris circumferentes. Et Festus Numidas di-
cimus quos Græci nomades, siue quod id genus hominum pecoribus ne-
gocietur, siue quod herbis ut pecora alũtur, nam plerumq; radices edere di
cuntur, alios carne, & lacte, & caseo nutriri. Hanc terram feliciorem esse
quam quæ Mauritaniæ proxima est Massæsyliorum. Videlicet ista floren
tior & melius composita, quanquã propter res Carthaginensium ualde la
befactata: Vnde Salustius quę pars Numidiæ Mauritaniam attingit agro
uirisq; opulentior Iugurthæ tradit, illam alterã specie quã usu potiorem,
quę portuosior & ædificijs magis exornata erat Adherbal possedit. Simi
liter et Mella scribit, ac Plutarchus. Numidia nãq; in duas olim partes diui
debat, altera occidẽtalis quę Mauritania Cęsariẽsis deinde dicta est, altera
oriẽtalis ad Bagradã flumẽ pertinẽs, uel ad Tuscã, amnes: Ampsaga inter
labente fluuio. Quæ uerò in Mauritaniã cessit, ea, uicta Carthagine Massi
nissę reddit. eiectus eñ paterno regno, hoc est, Massulia erat: hãc uerò quę
Carthaginẽsib. affinis est Syphace expulso captoq; dono acceperat, quan
doquidẽ eo bello multa & pręclara facinora ꝓ populo Rom. fecerat: Qua
re Adherbal oratione in senatu à se acta inquit. Verũ ego ijs finibus eiectus
sum q̃s maiorib. meis Pop. Rom. dedit, unde pater & auus meus unà uobi
scũ expulsere Syphacẽ & Carthaginẽses: At eñ regionẽ illã quæ inter Ty
scã & Bagradã est, Massinissa, bello atq; ui dum pax inter duos populos
esset à Carthaginensib. eripuit, Numidięq; adiecit ex quo Ptolemęus Nu
midiam

midiā nouam partē illam appellat in Bagradamq́; terminat, Tyſcam quū illi poſsiderāt 50. urbiū terra. Cæterum Numidas infidos, & ad omnem motū leues eſſe, neq; beneficio, neq; metu cohercendos legimus: quorū Cirtenſij; & Mabathræ ad mare uſq; noſtrum iuxta Mauritaniā ſiti ſunt: poſt quos uerſus ſolis ortū Iontij ad Rubricatū uſq; amnē pertingunt: poſt Mideni qui iuxta Carthaginē ſunt: ſub Cirtēſijs uerò ad auſtrū ſub Audo mōte Miſulami, gens præ cæteris Numidarū inediæ patiens, & quibuſcunq; herbis pro pane ueſcitur: ſub quib. Natabutæ. Poſt Niſibes: & ſub Miſulamis Mædi, ſub quib. Mauſumi. Poſtea ſub Othamnæ mōte qui interius ad auſtrū eſt Sabubures, ſub quib Aliardi, & Sittaphius campus. Hæc regio præter marmoris Numidici, ferarumq́; prouentū, paucis exceptis oppidis. & fluminibus nihil aliud inſigne habere ſcribit Plinius, ſed Maſsiniſſæ nomine clara: nam qua parte ſylueſtris eſt, feras educit, qua iugis ardua eſt equos alit, & urſos qui cæteris præſtant rabie duntaxat, & uillis profundioribus quare Lucanus:

> Et ſolitus uacuis errare mapalibus apher
> Venator ferriq́; ſimul fiducia non eſt
> Veſtibus iratos laxis operire leones.

Vnde Numidæ antiquitus ob multitudinē ferarū agrum colere nequiuiſſe fama eſt. Huius regionis litus ab intima ſinus parte, quē Numidicū appellari diximus, incohat: ubi primū tumulus eſt qui quū ob altitudinem lōgè in mari proſpectū habeat Collops magnus à Græcis appellatur, cui ſubiectū flumen cū caſtello nomen Collo adhuc eſt. Vnde ad orientē Triton promontoriū eſt: cui Hydra inſula exilis adiacet. Mox Ruſicada urbs & Olcachites ſinus, in quo Tacatia urbs puſilla, poſtea Collops alter qui dicitur paruus, ubi Siur portus. Inde Hippi promontoriū: à quo aliud modico interuallo Stoborum nomine, iuxta quod Aphrodiſium colonia interijt: quo in loco nunc Stora oppidulum urbis Conſtantinæ olim Cyrtæ emporium. Et paulo poſt Hippon urbs nunc Bona à Phœnicibus in Rubricati amnis oſtio prius condita, quæ breui aucta originib. ſuis præſidio decoriq́; fuit. Dein teſte Appiano, ab equitib. Græcis Agathocle Syracuſanorū tyranno duce inſtructa, mœnib. arce, & portu nec nō naualibus inſignis reddita eſt: quæ etiā Hippargeta Diarrichumq́; à Græcis, propter aquarū irrigua uocitat̃, adiacet eñ ſtagno quod nauigabile eſt, mariſq́; ęſtu demergit̃. In q̊ mira de puero à delphino amato Plin. & Gellius ſcribunt. Rubricatus fluuius eſt, quem nouæ ac ueteris Numidię limitem diximus: Poſt cuius amnis oſtium Thabacra colonia ſita eſt, quam nunc corrupto uocabulo Thabarcā dicunt, urbs quondā nobilis. Inter quā & Hipponē in mari neq; longè Coraliū uirgultus lapideus retib. carpitur: cui loco procul in pelago (triginta mil. paſſ. interuallo eſt) inſula iacet Galatha nomine quę ſic adhuc appellatur, cuius terra ſcorpionem, dirum Aphricæ animal necat.

necat. Postq; dictā coloniam sunt saltus in quibus Simiæ abundant: cui ui cinum est promontoriū Apollinis sacrū, quod à quibusdā Candidū, & à quibusdā Pulchri dicit, uastè proiectū in altum, grandes patefaciēs sinus. In quo ad idē promontoriū Vtica urbs inclyta oportuniss. loco sita fuit, q nūc locus à barbaris Mazachares nuncupat, deleuit quippe illā uetustas: Vbi portus accommodus ad cōtinendas rates, quā ex Phœnicia profecti homines cōdidere, Tyriorum enim colonia fuit, Catonis fato insignis, cu ius pars mari abluebatur, retro imminebat tumulus, inde ad meridiem ma gni campi, Romani eam diruere, magnitudine authoritateq; secunda post Carthaginem, atq; ante condita, ut Silius in carminibus:

Proxima Sidonijs Vtica est effusa maniplis
Prisca situ, ueterisq; ante arces condita Byrsæ.

Postea aræ Neptuni erant, & Hippon, siue ut alij equorum citatio promō torium in mare se porrigēs ab Hippone Diarricho denominatū. Est dein Thirmida oppidū, & Apollinis promontoriū alterū: ubi Cornelij castra mentatio: locus peridoneus ponendis castris, est aūt iugum directū in ma re eminens, utraq; ex parte præruptū atq; asperum ab Vtica paulo amplius passuū mille, quo itinere lacus dictus iacet, quem siquis uitare uoluerit sex mil. pass. circuitu in oppidū peruenit. Huic promontorio Dracontius in sula haud magna adiacet, quā Chelbi nunc barbari uocāt. Neq; longe hinc in eodē sinu Bagrada amnis amplo ostio effundit, Bisferti nūc ab incolis uo citatus. Hactenus q ad mare sunt. In mediterraneo uerò mōtes nominant, Buzara cuius occidentalē partem in Mauritania Cæsariensi meminimus, iugum enim longè in ortum occasumq; laxat, difficile trāsitu, excisum atq; arduū est. Inde mons Audus ex patenti circumquaq; harena surgēs: cui ad septentrionē uersus mare Iouis mons iacet, altus ac rotundus, frondosus satis, ea præcipuè parte qua aquilonē spectat. Et ad orientē magis Cirna à quo mōte effluūt aquæ, quib. Sisara primo, deinde Hipponetes paludes contiguæ inuicē efficiuntur, neq; à mari procul desinentes. Est & Othama mes longissimè hinc inde proiectus in cornua à q Rubricatus fluuius exo ritur, ingens quidē ac præceps hyemis præsertim tempore, nam æstate in tra ripas leni labitur cursu. Post aūt montes sunt oppida, quorum Cirten sium Cirta est, non longè à mari, inter nobiles Numidiæ urbes olim emi nēs, ac regni Syphacis caput, quæ Cōstantina nunc appellat, in qua multa collapsa sint quæ Rom. Imper. eminebāt uidetur, nam complura illorum temporū passim iacentia, & sepulchra præsertim latinis insculpta literis. cuius per agrū torrens excurrit, quē transeunt qui ex Carthagine istuc pro ficiscuntur. Postea Mireum oppidum in radice Audi montis. Item urbs Thala ampla et opulenta quondam, solo modo complanata, à qua ad flu men proximum 50. mil. pass. loca arida sunt, quamuis à mœnibus haud longè fontes quidam scaturiāt. Mox uacca ciuitas magna ac diues à Rom.

deleta

deleta, non longè à flumine Muthul, quod cōmittatur mons 20. mil. pass. ferè tractu pari, ex quo collis trāsuerso itinere porrigitur uestitus arbustis, planities uerò quę media, est deserta. Vaccę finitimū oppidum Zetta fuit: Lares ad meridiē Iouis mōtis. A pari postea ultra Audū montem, & Azama Zama apud Salustiū magna tum, à Rom. excisa, in campo sita prope Buzaram montem, opere, nō natura munita. Iuxta quam teste Plinio fons est, ex quo bibentes canoras reddūt uoces. Postea est Caluca colonia. Thunudromum colonia, Aspuccra, Simisthi, Thuburnica, Tucca, Thieba colonia, Vcibi, Gausaphna: & in mōtium radice, Lambæsa, Thuburgis seu Subutis: quę oppida penè omnia in apertis. campis iacent, est et Saleca 15. mil. pass. ab Vtica: Itē Bulbaria, Sicca cognomine Veneria, Assurus, Narangara, Thebestaq; ad amnem Rubricatum positę. In Numidia uerò noua hæc habentur, Thunusda, Nadurus, Ammedara, Thanatuda, Gazacupada, Geduaq;, unde ad Bagradā usq; fluuiū alię sunt, uidelicet: Canopsci, Mentida, Vzanum, Thisica, circa Hipponetes paludem ad occasum: & ultra paludem ad orientē Theudalis immune oppidum Hipponensi agro finitimum. Auitta, Tobros, & in ripa Bagradæ Cipipa, Eulica, Parada, Tucca altera, Bendenaq; & sub Cirna mōte, Dabia, Vazua. Postea Nensa. Aquæcalidę, Zigira, Thasia, Thunuba, Musta, quæ circa radices Campsari montis iacent. Inde Themiscua, Zamacizon, Timica, & Tuscubis.

Aphricæ regionis situs.

APhrica ad orientem Numidiæ iacet, nomen à tertia orbis parte accipiens, quæ & Zeugitana regio apud Plinium & alios quosdam nominatur: in duas diuisa prouincias, ueterem ac nouam discretas fossa, Thenas usq; producta: Regio usq; ad columnas felix, nullam producēs herbam, nisi ex iacto semine: quæ uerò ad austrum tendit, inculta, atq; harenis obducta ferarumq; immaniū, sicut et mediterranea omnis referta est, quod scriptores omnes, ac præsertim Salustius scribit, ager frugū fertilis, bonus pecori, arboribus fœcundus, cœlo terraq; penuria aquarū. Genus hominum salubri corpore, uelox, patiens laborum, plerosque senectus dissoluit, nisi qui ferro aut bestijs interiere, nam morbus haud sæpe quenquā superat. ad hoc malefici generis plurima animalia sunt: in qua nec apros, nec ceruos, nec capreas, nec ursos esse Plinius scribit. Sed hoc loco antequam ad reliquas deueniamus gentes, haud incongruè poni ea uidenī quę in recētioribus histori js de Zinganorum gente legimus (sic ætas nostra illos uocat) quum nostros sæpe homines admiratio teneat, unde hæc natio & quare turmatim uagi & errātes semper sint: ex Ægypto quos fuisse tradunt, qui quodam rege duce ex Aphrica Zeugitana ad oras Græciæ occupandas nauigauerunt, ubi à Græcis incensis nauibus mortis metu in uictorum potestatē ac fidem concessere: utque barbarorum mos est, cum uxoribus ac liberis transfretarunt: quos libertati donatos (quandoquidem Christianos

Christianos fieri spoponderint, patrium morem, uagationémque pristinam retinere dicunt: qui corrupto uocabulo Zinganos pro Zeugitanos uocamus. Sunt qui à Ceneo mago dici ac descendere gentem istam uelint, quum putentur magicas tenere artes, pollicentur enim (modo stipem accipiant) unicuiq; præterita suæ uitæ ac futura prædicere. Cuius Cenei Strabo meminit: fuisse Boërebistam Getarum præfectum uirum strenuum, & qui ob multa eius in circumstātes populos fortiter facta Romanis terrorem incusisset: hic ad nationis ipsius commoditatem adiutorem habuit Ceneū uirum magicis deditum, diu Ægypti oras perungatum, augoriorum peritum, per quem deorū responsa nunciabat, & alia. hactenus de Zinganis seu Cenganis: hinc dicemus de nationibus alijs. Omnes huius tractus gentes quæ introrsus à mari solitudines incolunt, bestiarū non hominum ritu uitam ducunt, alij ferarum pellibus tecti: alij nudi omnino incedentes, noctu uel sub dio, uel iunceas casas subeuntes, quum nulla eis oppida ad inhabitanda sint: carne ac lacte, neq; omnes uiuunt, quidam syluestribus fructibus & melle, cuius copia in hac terra est, aut herbis passim nascentibus famem pellunt, esse inter has gentes, familias efascinantium, quarum laudatione intereant probata, arescant arbores, emoriantur infantes. Sed qui hanc prouinciā Aphricam tenent, qui ad maritimā oram propinqui magis sunt Libophœnices uocitabātur, isti ad hanc regionē cum Didone ex Phœnica Syria in coloniā uenere, ex quo illis mixtū nomē obtigit, quū Libyæ incolę facti sunt. Isti ad montana usq; Getuliæ terrā fertilitatis eximiæ habitant, cuius pars quæ ad mare uergit Plinius Byzantinā regionem appellat 250. mil. pass. in circuitu, ut iacta ibi semina cum incremento centesimæ frugis renascentur. Post illos usq; paruā Syrtim Machini & Cinthij qui magis ad ortum uergunt. & usq; Cinyphum flumen Nigitimi: & circa flumen ipsum Lotophagi, id est, loto uescētes quorum terra insignem arborem loton ut ait Plinius gignit, & est præcipuè circa Syrtes, atq; Nasamonas, tam dulcis cibo ut nomen etiam genti terręq; dederit nimis hospitali, aduenarum obliuione patriæ: uinum quoque exprimunt illi simile: exercitus, quin etiam pastus eo, accepimus ultro citroq; commeantes per Aphricam: quod Herodotus etiam tradit meminitq; Homerus scilicet, loti uesci florib. illos dicit, nullo indigētes potu: ad quod litus Vlyxem tempestate maris iactatum fuisse, arasq; ibi erexisse: & Dionysius Alexandrinus carminibus cecinit:

Ast inter Syrtis urbs est quam nomine dicunt
Esse Neapolim, hanc supra iustißima fertur
Hospitijs gaudens gens degere Lotophagorum.

Post hos apud magnam Syrtim Samamycij: & deinde Nyctij: quib. subiacēt Eleones: à meridionali autem Libophœnicum est Bazacites regio sub qua Zoëtæ. Post Corophæi, & Campsari supra eiusdem nominis montē.

Sub

Sub monte aũt sunt Matururij. Et sub Machinis sunt Machryes, Gephei, post quos Minaces, & sub Vasalætũ montem Vzarę & principiũ Libyæ desertæ. Similiter autem sub Cinthijs Sigiplosij sunt. Mox Achæmones, Muthurgures, sub quibus Muchruuij siue Muchthusij, sub Nigitimis au tem sunt Astacures. Sub Lotophagis Eropæi, Dolopesq́ꝫ sub quibus Ere bidę, sub Samamycijs Damensij, Nygheni, sub quib. Nycpij, quibus ad austrum Maccȩi Syrtytæ cognominati, quoniã circa Syrtes (licet interius) habitant, qui multitudine hominũ præstare dicuntur, soli inter cęteros Li bycos agros uberes fructu colentes. iumentorumq́ꝫ ex quibus nutriuntur, diligentem curam habentes. Hi regibus parent, uitam non omnino agre stem exercentes, neq́ꝫ ab aliquali humanitate, alienam agentes Herodotus author est: Cõtra quẽ Silius eos squalidos esse ac asperos, & qui cibo fer uentib. harenis torrido uictitent asserit. Huius igitur prouinciæ atq́ꝫ totius Aphricę caput Carthago urbs magna fuit à Phœnicib. condita, unde Pœ ni, quasi Phœni Hieronymo teste corrupto sermone appellantur: Ipsa ue rò eorum lingua noua ciuitas dicitur: siue à Cartha oppido unde fuit Di do, inter Tyrum & Berytum sito: quidam à Carchedone Tyrio uolũt: alij à Didone conditam esse: Hieronymus enim Carchedon, id est, Carthago: similiter Appianus, Carthaginem in Libya Phœnices condidere Xo rus & Carchedon: Sed ut Romani, & ipsi Carthaginenses existimant, Di do mulier è Tyro profecta huc enauigãs eo loci ubi nunc Carthago sita est consedit, ab incolisq́ꝫ tantum soli quantum taurino corio circundare pos set, impetrauit, Phœnices coriũ per minuta secãtes circũposuere loco ubi Carthaginis arx resedit, quæ ob id Byrsa appellata est: quod scribit Virgi lius, ubi inducit Venerem Æneæ alloquentem:

> Deuenere locos ubi nunc ingentia cernes
> Mœnia surgentem nouæ Carthaginis arcem
> Mercatiq́ꝫ solum facti de nomine Byrsam
> Taurino quantum possent circundare tergo.

Quare Cicero quum tres iam Hercules nominasset: quartus inquit fuit Io uis F. & Asteries sororis Latonæ, qui Carthaginem filiã genuit, à qua Byr sa quam Dido condidit Carthago dicta est, uasto imminens stagno in ma re amplo existente ore. Ea post Troianum bellum annis 143. & 73. ante quam Roma construeretur, ut scribit Trogus, cõstructa est: Appianus ue rò Alexandrinus annis 50. ante Ilij captiuitatem dicit: Procedente dein de tempore urbem extra Byrsam extenderunt uigintitria millia passuum, muro amplexam in aspero ad modum dorso, ac montuosis saltibus ad reli quam Aphricam coniungitur, ad quam difficiles ac manufactæ uiæ erãt: cui loco insurgebat murus triginta pedum latus, in altitudine cubitorum, quadraginta. urbs quidem inclyta, Romani imperij 120. annis ęmula, quę duobus subacta prælijs, tertio Scipione Æmiliano duce, euersa est: Quæ

Hh quanta

quãta fuerit, ut reliqua omittamus, uel ignium mora, quemadmodum scri bit Florus probari potest, quippe per cõtinuos septemdecim dies, uix potuit incendium extingui, quod domib. ac templis suis sponte hostes immi serant, ut quatenus urbs eripi Romanis non poterat, triumphus arderet. Hæc initio belli 300. ait Strabo urbes in Libya habuit, in ciuitate hominũ millia septingenta, marisq; adeo potẽs fuit, ut omnibus mortalibus nauigatio esset periculosa. Quæ quum post excidium diu iaceret, demum præter spem à diuo Cæs. restituta est, eodẽ ferè tempore quo & Corinthus, ex proprijs colonis, & ex militibus nõnullis, priore tamẽ angustiorem effecere, ueluti oportunum in Libya locum, Nunc aũt præter nomẽ, & uillis ubi ea fuit, nil aliud est, quamuis & aquæ ductus & alia quædam antiquitatis uestigia passim uideantur. Fuit quandoq; Carthaginensibus consuetudo pueros in altaribus dijs suis sacrificare: quod Silius inter alios tradit inquiens:

> Mos fuit in populis quos condidit aduena Dido
> Poscere cæde deos uenias, ac flagrantibus aris
> Infandum dictu, paruos imponere natos.

Post itaq; Carthaginem statim Catada amnis in mare uadit: ad quẽ Maxula colonia erat, in uestigijs magnæ urbis sedẽs, ex euersione alterius Maxulæ, ut infra notabimus, renata. Inde Thunis ciuitas regia est priscũ nomen licet corruptũ adhuc retinens, in humili sita tumulo, magna & quæ nunc totius Aphricæ metropolis est, quã Appianus Thunicem, Liuius Thuneta, & Ptolemæus Thimisam uocant 15. mil. pass. à Carthagine orientẽ uersus iuxta paludem quã incolæ Golletam modo dicunt, marina aqua infusam, ore adeò angusto ut ponte trãsmittatur, loco tuto tum operibus tum suapte natura posita, olim unà cum Carthagine à Rom. diruta. Sub ea adortum solis campus iacet quem Machera fluuius secat altis quidem ripis & præcapido gurgite in subiectum mare uadit, uno tantum ponte transmeabilis, urbsq; dicta ab eo, Machera supra amnem posita pontem mœnibus complectitur. Hinc oppidum est Carpis in petra situm. Nisura aliud oppidum munitum satis. & locus qui Aquilaria appellatur nõ incommodam æstate stationem habẽs, duobus eminentibus promontorijs contentus, mox iuxta Cophiticum promontoriũ siue Mercurij tumulus est Clupea uocatus in quo Clupea urbs sita, prope quam patẽtes cãpi sunt. Huic loco ad occasum non procul Cosyra est insula ex aduerso Clupeæ medio enim spatio inter Lilibei Siciliæ promontorij & Clupeæ iacet, Zemolus nunc à nautis dicta. item exiles duæ, quarum una Egimurus uocitabatur, sunt enim scopuli potius quam insulæ Carthaginensi imminentes sinui. Promontoriũ inde Hermea, id est, Mercurij asperum, multũ in mare procurrens Caput bonum adnauigantes nunc appellant. Cui ab orientali parte ciuitas Hermea proxima erat, quã Rom. uastarũt. Opponitũ dicto promontorio

montorio ad aurorã 40. mil. pass. ferè intercapedine Miningis siue Loto-
phagites insula clariss. quam nũc Pantalariã appellãt, in qua ciuitates duę
fuerunt Girapolis & Minix cui arbor lotos in ea multa nomẽ dedit. Post-
ea in continẽte (unde ad paruã usq; Syrtin tota regio emporia dicebatur agri
uberis) Aspis ciuitas fuit quod nomen clypeum sonat, in colle tum quodã
sita Taphitis promontorij, cui colli Aspis nomen est ad similitudinem ap
pellatus quẽ Agathocles Siciliæ tyrannus habitari fecit: quam simul cũ ur
bibus alijs Rom. destruxere. Postea Curobis uicus loco oportuniss. situs:
A quo non longè Neapolis colonia erat, quę & ipsa interijt. Postea Siagul
oppidulũ. Inde aliud Aphrodisium Maometa nunc, quod condidere Si-
culi, quò Veneris Ericinæ religionẽ transtulerunt: inde in intima sinus am
nis in mare uadit. Item Adrumentũ colonia bene munita, in rupe enim sita
est, difficilẽ habens ascensum Sussa modo dicta in qua erãt naualia, à Phœ
nicibus condita, quæ non multo post in nobiliss. urbẽ euasit. Inde propè li
tus Lauinesiæ insulæ duæ paruæ sunt, quæ & Tarchiæ à quibusdã dicun
tur asperæ admodũ, Conigliare nunc appellatę. In litore Ruspinę portus,
nam urbs ipsa duob. mil. pass. à mari abest, à Romanis prop strata: cui ad si
nistram partem campi sunt prope mare 15. mil. pass. in longitudine, hanc
planitiem iugum ingens à mari exortũ uelut theatri speciem claudit. Fuit
inde Leptis parua quæ nunc à nautis Aphrica dicitur in promõtorio sita.
Post quã Thapsus urbs tum insignis supra stagnum salinorũ posita, inter
quod & mare mille & quingentis pass. litus extat. eam deleuere Romani.
Item Brachodis promontorium humile ubi dicta regiũcula terminatur.
Huic ad orientẽ nõ longè in mari Cercinna insula est: nam põte Cercinni
tis, hoc est, suis gentibus qui in continenti sunt litore iungitur, quã Cercen
ni (licet quidam Gamelaram) barbari adhuc uocant, oblonga, saxosaq;. in
qua olim ciuitas sui nominis fuit, haud ignobilis, ubi portus non solũ mer
catorib. sed etiam longis nauibus accõmodati sunt. Cui ad septentrionem
60. millia pass. ferè Lepadusa alia est insula à patellis dicta Ostreorum ge-
nere quæ cui semper fuit nomen, habens ad occasum exilem insulam, quæ
& Misinus & Demonesus olim dicebatur, à Demoneso quondã condita,
in qua metalli genus prouenit quod Græci Chrysocola, nos auri pigmen-
tum dicimus. Et ad septentrionẽ alia est Gaudos tũ, nunc Limosa quã Cal
limachus Calypsonis insulã fuisse dicit: q̃d Straboni nõ placet. ab hac cir-
citer 90. mil. pass. Melita insula est, longè à Pachyno Siciliæ promontorio
est, 60. periculoso freto disiũcta, ab his aũt litorib. ubi proximior 180. ab-
ipsa 130. ambitu colligit, quæ nunc corrupto uocabulo Malta dicitur, & in
ea ciuitas eiusdẽ nominis in sinu posita, in duo ad aquilonem promõtoria
prominẽs quorũ alterum Iunoni, alterum Herculi sacratum erat, in quib.
celeberrima deorum templa fuere, quæ non ab incolis tantum sed ab ex-
terris quoq; etiã hostib. maxima in obseruatione habita sunt. quæ & opti-
Hh 2 mos

mos portus habet, ex quo opibus aucta. Similiter quia uarijs artibus erat præcipuè in componendis ex lino tellis, potens per id tempus fuit. Huic ad occasum angusto freto Glauconis insula est, & in ea castellū, quæ à nautis Gozo dicitur: quam Ouidius Cosyram nominauit. Et ad orientem altera exilis Gea nomine ipsa palmis abundat, nec nō arboribus alijs fructiferis, fertilis admodū est. A promontorio autem Brachodis in continente nō longè Vsilla uel Acilla ciuitas fuit. Taphrura inde grandis uicus: à quo Syrtis parua insinuare se incipit 300. mil. pass. à Carthagine distans 200. in reductione, quæ aliquātō magna, clemētior est: ab tractu denominatæ, quod omnia ad se trahāt, & appropinquātia uadoso mari hereāt. Nam et Strabo ibi difficultates esse ait ꝑpter fundū multis in locis cœnosum ex quo cōtingit ut multi in breuia incidentes inhæreſcant. Sinus quidem sunt importuosi, atq; atroces infestiq; ob alternos motus pelagi affluentis, ingruentibus in eas uentis, quum litora circum decliuia sint, ex quo austrinis flatibus mare ibi maxime fremit, deuoluentibus in illud harenas & saxa, quę ilhinc reuomit, quo fit ut inæqualitas fundi magna sit, alio quidē loco mare profundiss. alio uadosum est, & sæuienti æstu, quæ modo eminebāt, in imo resìdant, quæ uerò in imo iacebant supra undas extollantur, ex quo omnis locorum facies simul cum uentis mutantur. Igitur post Taphruram Theænæ siue Theron colonia est: item Macomada municipium. Triton fluuius, in medio Syrtis mare ingreditur, cui Tacapa colonia adiacet, emporium quondam ingens, Capes nunc dicitur. In fertili solo ac irriguo sita, ubi palmæ prægrandes, ficus, uites q; sub quibus frumentū seritur, sub palmis olea. Inde iuxta finem Syrtis Hedaphtha ciuitas in colle sita, Cui insula adiacet Zerbi ab incolis nunc dicitur. Mox in litore lacus expanditur Zuthis nomine 50. mil. pass. in circuitu, ingessum habens angustum in quo urbs est eodem nomine, ubi purpurificium, & piscium uariæ cōditurae solebant fieri. Dein Zitha promontorium, & Sabathra colonia cui portus est Posidon nomine. Item Eoa oppidum, à quibusdam Oza, nunc locus tantum, ubi Garapha portus, inde Neapolis quæ & Leptis magna dicitur, nunc Tripolis uetus à iunioribus uocitatur, paruum oppidum in medium harenis à Sidonijs positum, igitur à poëtis nonnunquam Sarranа cognominatū est. Fuit enim Tyrus etiā Sarra appellata, cuius regio emporia uocabatur, agri uberis, quæ singula in diem talenta uectigal Carthaginensibus dedit, Liuius author est, adiacet ostio Ciny phi amnis iuxta quem regio est, eam Ciny phem uocant, tantæ bonitatis, eiusdem amnis aqua, ut cuiuis telluri par est prouentu fructus cerealis cæteræ Aphricæ, nā scatentibus ubiq; fontibus occulte sub terra ab amne manantibus humectata est, quare siccitate aëris minus læditur, in eo etiam tractu pluit: cuius loci urbertatem Ouidius meminit ubi ait:

Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas

Quam

Quam tibi nostrorum statuatur summa laborum.

Post autem fluuij ostium, sequitur præcipitium quoddam ingens, horrendumque, cuius ripas pons iungit: ubi Barathrum oppidum pusillū, nomen à profunditate illa trahens. & aliud Cisternæ. & Tricorum promontoriū quod & Borion dicitur, & à quibusdam Cephalas, altum syluosumque magnæ Syrtis initium, quæ & nomine & ingenio par priori est, cæterum multo maior, namque ambitum 400. & 30. mil. passuum complet: cuius in margine Macomacha primum uicus est. Inde Aspis locus in alto à mari positus, iuxta quem portus optimus. Sacamaza pagus. Pyrgis Euphranta, Pharaxa uicus, quem alij Charaxam dixerunt, locus quo Carthaginenses emporio utebantur aduehentes uinum. Et alius Isporis dictus. Mox Hippi promontoriū, quod à quibusdam Siccurra, circum se in portuosum litus habēs lotophagorum ora. Et paulo post Philleni uicus, ab aris Philleniorum ibi positis appellatus: Veteres pro confinijs columnas ponere in loco solebant, ut hic, licet quidam harenarum cumulos tradant, Finis Carthaginensium cum Cyreneis, nihil enim uel montiū, uel fluuiorum interiacebat, sed harenæ spatiosis. ubique campos tenentes: missis itaque duobus iuuenibus ex utraque parte, eadem hora, ut quo in loco essent obuij, ibi communis duorū populorum terminus esset. Carthaginenses quum ante tempus ab urbe discederent, longius in Cyrenensium terram processerunt, cognita re, si illi ibi uiui sepeliri uelint, suorum finis esset, quod quum annuerent, Carthaginenses iuuenibus ubi humati fuerant aras consecrauere. Verum in interioribus partibus regionis montes nominātur, Campsarus in septentrionem austrumque ferè lōgo discurrit iugo, asper sanè, ac nudus, colore fuscus, & qui igni quādoque exustus fuisse uideatur, à Bagrada magno flumine sectus. Vsaletusque mons alter, magnus admodum, acutis undique scopulis munitus, sole quodāmodo ambustis, in quo exoritur amnis Triton per uastas paludes fluens, Tritonam scilicet ac Libyam, quas Callimachus Pallanteas uocat, In Tritona, Minerua dicitur nata, unde Græci Mineruam Tritogeniam dicunt: quod etiam Silius ait. At Lucanus nō quod ibi dea genita, sed à Tritone deo quum pedibus aquam tetigisset, & in ea se uidisset, statim adamata esset ait enim: statimque quieta

Vultus uidit aqua, posuitque in margine plantas

Et se dilecta Tritonida dixit abunda.

Hic amnis insulam efficit antequam paludes intret, in qua teste Diodoro surgit collis præceps atque undique abruptus, in quo urbem Nysam fuisse, unumque ad eam aditū, quas portas Nysias dici. Estque alius in regione mōs Silius nomine circa quē terra omnis calore exusta iacet (in media penè regione exurgit.) Inde Thizibius nō procul à Magna Syrte in solitudinib. & alius Zuchabbarus in extrema parte regionis, quē nonnulli Charitonem uocant, in orientē occidentemque tendens, harenis quaquauersus profun-

dissimis obductus, excisis undiq; petris prominens, quem Cinyphus amnis à meridie ueniens pertransit. In locis uerò supra magnã Syrtẽ Fons est Arabe nomine ingens sanè insipidæ tamẽ aquæ, ab alijs Achabe dicitur, solitudinib. propinquus, Cyrenem uersus: ubi iter agentes opus est sidera obseruare, aliter cursus minimè illis pateretur: solet enim in illis locis tempestas nõ secus atq; in mari ut scribit Salustius homines retinere, nam ubi per loca æqualia & nuda arborũ gignentiũ uentus Corus harenã humo excitauit ea agitata magna ui ora oculosq; implere solet, neq; hoc solũ, uerum etiam peruersis locorũ sitibus nulla inditia agnitioni quo semitæ dirigant reliquunt, dum modo quæ fuerant tumulis ardua in ualles demissa, modo uallib. pressa coniectu puluceris aggerant. In desertis locis testudines ut ait Plinius eximiæ magnitudinis sunt, quia parte maxime sitientib. harenis squalent, roscido ut credit humore uiuẽtes, namq; eo in tractu maior pars ferarum æstate nõ bibit inopia imbriũ, neq; ubi testudines uiuunt aliud animal ꝓuenit. Ciuitates in hac prouincia mediterraneæ sunt, in Bagradę fluminis ripa, Vol non longè à mari, sub qua Vthina, Abdira, Bullamensa, Nuroli, Ticenia ultima ad austrum quæ omnes ad idem flumen sitæ sunt. Postea uersus mare Maxula uetus deserta, Vticna, Creusa. sub qua Cuina colonia, Orbita, Vzita quæ est ad meridiẽ Adrumenti ad infimas iugiradices, quod iugũ campos Ruspinæ urbis circuire diximus, Postea Visdrus & Agar 16. mil. pass. à Thapso & Vzetia sunt. Interius uerò Turza, Gisira, Zalapa, Zurmentum: & iuxta Syrtim Caraga, Murusiq; sunt. & Mediccara, Vlizibirra, Lasica, et ad meridiẽ magis Tiburba, Augustũ, Barbarus Bizacina, Thabba, Auidus, Carbica, Leę, Targarũ et nõ ꝓcul ab ostio Tritonis amnis Zugar. Sub quib. Cilma est cui ꝓximus est collis statuendis castris idoneus, nam pabulatũ aquatumq; mittendi haud longè est. Cætera uerò regio circum circa arida & aquarum indiga iacet. dein Safura, Buntum, & Vbata sunt: quib. oriẽtalior est Capsa oppidum magnum atq; ualens ab Hercule ut fama est inter ingentes solitudines conditum anguibus harenisq; uallatum: quare circumadiacentia omnia uasta inculta & egẽtia aquæ sunt, à Rom. incensum, cuius pars quę nũc habitaẽ Capsa etiam nuncupaẽ. Postea in calce prouinciæ uersus austrum, Vepillium, Tisurus uel Tisdra Putea, Tichesa, & Nesenta uel Vsceta oppidum loco difficil. situm. sunt & ultra paludes Tritonas ad orientẽ, oppida, Siddenis penes Zitam promontorium neq; procul inde Pisinda, sub quibus Chuzis, Sumucis, Sabrata, & iuxta Cinyphum amnem Ammonis ciuitas regia quæ Chabes nunc dicitur, & ad austrũ magis in amnis margine Musta pagus, Butta, Tegaq; siue Tegea, ac Burga Zuchabaro mõti proxima. trans autem Cinyphum ac in eius ripa Amuncla, Vddata, iuxta uerò Syrtim magnam Azius, Gerisa, Iscina, Sycapha, Galyba. & ultimo loco Tagulis.

GEOGRA-

GEOGRAPHIAE Commentarius III. Aphricæ, in quo Cyrenaica, & Ægyptus, cum insulis sibi adiacentibus continentur.

Cyrenes nūc situs: est enim Cyrenaica prouincia, quæ modo Barcha uocatur, ab occasu Aphricam habet iuxta desertas harenas, quas supra Syrtem magnam iacentes paulo ante meminimus, uti procellosum ac profundū mare limen, ab ortu solis Marmaricam interiacentib. desertis harenarū campis haud minus septingentorum mil. pass. laxitate, à meridie deserta Libyæ, à septentrione Libycū pelagus hoc est, Punicū quadringent. mil. & quingentorū pass. præternauigatione. Hanc dictam ferunt à uirgine Cyrene Penei Arcadiæ regis filia, quam (ut poëtæ narrant) Apollo è monte Peleo Thessaliæ rapuit, & in hanc ab eodem deductam terram: Alij sunt qui à Cyrene urbe nomen prouinciæ inditū uolunt: A nonnullis etiam Pentapolis appellata, quod quinq; urbibus maxime fulgeat: Berenice, Arsinoë, Ptolemaide, Appollonia, & ipsa Cyrene. Cuius regionis quæ septentrionalia sunt læta admodū, atq; laudatissimis semper uernans floribus eosq; odoratiss. esse, ex quibus unguentum pulcherrimum fit Quare Theophrastus, ea quæ apud Cyrenam proueniūt, non nisi ratione siccitatis odorata consistere, tum cætera, tūm uel maxime rosa, & crocū: quod in frugibus quoq; eadem fit ubertas, ut ait Herodotus: sed præcipuè in uineis, Aristoteles scribit: circa Libyā uitem quandā nasci, ex qua uuæ quæ oriuntur partim iam maturæ colligi possunt, partim ut maturescant expectandæ sunt, quum acerbissimæ sint, partim etiam continuè pullulant ac nascuntur, nec id euenire multo interiecto temporis spatio, quod ne à bestiolis consumentur, locustis maxime (frequens enim ibi malum) lex est ter anno diuellendi morsu erodentes, primo oua deterendo, deinde fœtum, postremo adultas, desertoris pœnam in eum qui cessauerit Plinius scribit. Item ranas huius regionis mutas ac fine ulla prorsus uoce uictitare, murumq; plura genera, alij lata frōte, alij acuta, alij Herinaceorum genere pungentibus pilis. At meridionalia steriles harenæ flante maximè austro circumuolantes ueluti turbo occupant. Igitur iuxta mare in litore magnæ Syrtis post Philenorum aras lacus est qui hodie Salinæ dicitur quatuor & triginta mille pass. in longitudine, in latitudine uerò 12. fermè, per quem amnis ex superioribus locis in mare emittitur. Et ante eos, siue amnis ostium quo lacus crescit decrescitq; maris æstu parua insula iacet, qua nauium statio fit. & in intima sinus Automala est præsidium,

dium ubi nunc castellum, quod nautæ Zanaram uocant. Postea promontorium Drepanũ. & locus inde Hyphalœormus nomine, id est, petrosus. Mox portus Diarroea. & Heraclea turris. Vnde haud multo præsidiũ aliud Dicherfis. Et in fine Syrtis orientem uersus Boreum promontorium paruum est à quo extenditur litus quod Bryon dicitur, usq; ad Berenicem. Hinc pars est regionis quæ propriè Pentapolis dicitur, ubi initio urbs est Berenice, Hesperidum quondam, locus tum sacer, ubi Hortos fuisse traduntur, in promontorio quod Pseudopenias olim, id est, falsus Aphricus nunc Teiones appellatur, posita in extremo Syrtis cornu, Bernicho modo dicta, & in sinu reædificata paulo ab antiqua quæ cõminuta iacet, eam Berenice muniuit, quæ Ptolomæo tertia nupta fuit, à qua nomen accepit, cuius orientale latus amnis Lethes abluit, infernali ut putant exundatione prorumpens, & apud pristinos uates latice memoratus obliuionis: sicut Lucanus quum in eius mentionem incideret:

> Quam iuxta Lethes tacitus præterlabitur amnis
> Inferni (ut fama) trahens obliuia uenis.

Quem quidam inscite Lathonem uocãt. Post Arsinoë urbs est Theuchira ante dicta, nunc ab incolis Tachora: cui Mirmex parua insula in mari obiacet. Item Ptolemais ciuitas quam Thereus condidit qui cum Bato huic oræ appulit, iuniores modo Ptolemetã dicunt. Inde Auxida uicus grandis. & Aptuchi sacrum, sic eminentiam quandam appellãt. Et Phycis promontorium Raxasen modo à barbaris: ab Italicis uerò nautis caput Carenæ dicitur, humile quidem sed ualde in mare expositum quo iuga montiũm ab Atlante usque procurrentia (ut iam diximus) finiunt in quo fuit oppidum eiusdẽ nominis. Postea urbs Apollonia nomine nuncupatus, penes quem Lanea flumen in mare it, ipsa campo edito in ruderibus. Iacet, portus ibi præclarus Naustathmos nomine, quod nauiũ statio latine dicitur, quo Cyrenensium naues applicant. Ante se Leam Veneris paruam insulam habens. Post quem usque ad Libyam Ægypti præternauigatio non satis apta est, propter portuum & stationum, & aquarum inopiam. Inde est Erythron locus. Zephyrium promontorium famosum quod stationem habet, in qua Dardanis ciuitas posita est, quam simul cum promontorio Bonandream recentiores uocant: ubi hæc prouincia in Ægypti pede terminat. Sunt in hac montes, ex quibus harenarum cumuli nominantur, Herculi tum sacrati, in conspectu magnæ Syrtis iacentes, iuxta quos Paliurus palus est in qua conchilium gignitur, supra quam solitudines sunt in quibus elephantes nutriuntur. & alij qui Velpæ dicuntur Syrti propinqui. Et qui Bæcolicus appellatur, à nostris Ater ex re ipsa, quod solis repercussu adustus uidetur, in orientem occidentémque diductus asper atque incultus, in solitudine ad austrum situs, ubi rupes hiat, austro sacrata, in quam si quid deiectum fuerit, statim

uentorum

uentorum turbine harenas cõuolui. A quo nõ longè palus est Limnothalassas, id est, palus marina à flumine Lathone decurrẽs. Tenent prouinciã populi quorum qui ad occasum solis sunt Barcitæ siue Barcæi qui corrupto sermone Bariciani ab Aphris uocãtur: quidam à Barca oppido partẽ quam diximus harenosam incolentes: unde Virgilius:

Hinc deserta siti regio, lateq; furentes
Barcæi Et Silius:
Distituit Barcæ sitientibus arida uenis.

Ad orientalẽ uerò plagã supra harenarũ cumulos Horti Hesperidũ sunt, alij ab ijs quos in Mauritania diximus: Hesperides hoc loco bonũ colere solum dicunt, q̃d uagante urbertate centuplũ reddit. Orientaliores autem quam Hesperides Arauceles sunt Et qui magis ulterius degũt Asbytæ dicunt inter alios pugnacissimi, mõtes incolẽtes, in quib. Asbytæũ oppidũ inexpugnabile propter uastitatẽ saltus, ac palustris soli, est Et sub Velpis montib. Macatutæ gẽtes. Dein Laganicorũ specus est: habitant eñ Laganici loca saxis impedita, ac uelut ex industria concauis, in quibus sicuti bestiæ noctu se recipiũt Et ad orientẽ magis Psylli sunt, quib. gentib. ut Agatharchides scribit, à Psyllo rege nomen inditũ, quibus à natura uis inest (ut scribit Plinius) quo serpentib terrori sint, tactuq; ipso leniant percussos: q̃d etiã Plutarchus tradit, quũ Cato esset in Aphrica dicẽs. Multos homines secum duxit qui Psylli nominant, qui morsib. serpentũ medentur: ore trahens uenenũ, & ipsos serpentes cantib. mitigãtes, ta. co scriptores alios q de hac re scripsere: gens à Nasamonib. ut ferũt, sublata, præter paucos admodũ, nam qui illorũ terram nũc tenent, ex ijs sunt qui profugerãt, aut quum pugnatũ est affuerant, hodieq; in paucis remanet. Post aũt Psyllos Silphiophora regio est, nomẽ à Silphio herba, ut Græci uocant deducens, Latini uerò Lasarpiciũ appellãt, cuius succus est lasar, magnificus in usu, medicamẽtisq;, & ad pondus argẽti denarij pensum ut inquit Plinius, Solinus, gignit odoratis radicib. uirgulto herbido magis quã arbusto, cuius ex culmo exsudat æstatis tẽpore pingue rosidũ, id q; pascentiũ hircorũ inhæret barbulis, ubi quũ arefactum inoleuit, guttis styriacis legit, ad usum mẽsarũ, uel medelæ magis. Dictũ est primũ lac sirpinciũ, quoniã manat in modũ lacteum, deinde usu deriuante lasar nominatũ, quod quidã masticẽ esse dicũt: Quæ germina in initio barbaricæ incursionis, uastatis agris postea ob intollerandã uectigalis nimietatẽ, fermè penitus ipsi accolæ euertcrũt: Plinius natũ in Bereniceo agro repẽtè madefacta tellure erga Hesperidum hortos. Hinc autem loca deserta & infructuosa sunt, ferarum plena, ut potè aquis carentia, eo uarijs ac magnis serpentibus fertilia ijs præsertim quos Cerastas uocant, quorum morsus letales habentur. Ciuitates mediterraneæ in hoc membro, haud procul à mari: Chereda Asinoe uicina. Neapolis propè Ptolemaidem in ualle sita. sub qua est Artamis uicus &

cus & Erhaga & in solitudine Barce oppidum cui uocabulum Barcā regi nam dedisse antiquitas perhibet. Supra uerò Zymithus oppidum in colle aspero situm. Est & Cyrene urbs antiqua, quā Batus Lacedæmonius Cyr ni regis F. condidit, & ex oraculo sibi ab Apolline dato, à matris nomine, in eo colle quo uirginem ab Apolline deductam fuisse diximus, loci amœ nitate, & fontis ubere copia captus. Nam regio urbi proxima campestris est, quæ oleo, uino, ac cæteris frugibus abundat, nec nō pascuis pinguissi- mis: fluuiorū aquis riguis: Quæ uerò ad notū uergit, aridis campis obdu- citur: ex quo illam plurimum creuisse fama est: neq; solum fructuum uber tate bonitateq; sed etiam equorum nobilitate: quod ait Dionysius:

Nec non Cyrenæ clarorum mater equorum.

Tantæ quondam potentiæ, ut imminentib. barbaris resistere potuit: cui finitima est regio Silphiophora. Post illam ad orientem Archilla oppidū est, Sub quo Celida urbs, et quę ad meridiē magis uergūt, Marabena haud procul à Syrte, Alybbaca, Thantis, Cenopolis, Hydra, Phalacra, Acabis & Auretina. In radice autem Velpæ montis iuxta Syrtem, Agadunum ui cus, & propè deserta Echinus, Arimantis, Philonisq; uici sunt.

Aegyptij regionis situs.

AEgyptus dehinc est quā Nilus mediā percurrēs cum sit regio maxi ma in tris diuidit partes. Quarū q̄ ad orientē spectat Ægyptus The bais nunc Seid. quæ ad occasum Ægyptus Aphricæ: quæ ad septē trionem inter amnis diuisionē amplectitur, Ægyptus inferior appellabat: ex quo pars una Ægypti in Aphrica, altera Asia deputat, et hoc secundum eos qui in Nili sectionē terminos Asię atq; Aphricę ponunt: secundū uerò Ptolemæū nequaquā, qui nō in fluminis alueū, sed in angustiā illam deser- ti, quæ inter mare nostrū & Arabicū sinum iacet, quemadmodū in diuisio ne orbis terræ diximus. Hæc Cham eorū lingua dicitur. Æria quondā: de- inde ab Ægyptio ibi regnante nomē q̄d adhuc seruat, accepit, ut Eusebius perhibet: siue ille (ut quidam uolunt) frater Danai fuit: Marcellinus aūt à fluminibus maximis Ægyptū appelatā Homero teste dicit: Verum Mar marica, Libya, Mareotica regiunculæ Ægypto interserunt, quæ omnes in mare nostrū portenunt p̄ter Thebais (ea quippe in Arabicū sinū uergit) ut paulo post designabimus. Ægyptus naturaliter difficillimis cōclusa li- mitib. maxime tuta reddit: nā ab occasu Cyrenaicā et partē interioris Li- byę habet, q̄ in loco aridę ac desertę harenę terrā occupāt, nō minus dierū 15. trāsitu: neq; aquarū solum inopia, sterilitateq; rerū, aditu difficili, sed e- tiam periculoso ac uehemēter: A meridie Æthiopiā qua in parte Nili Cata ractæ nauibus inuię sunt, licet scaphis eis q; raro ob terrorē, meatus sit. Mō tes quoq; Libyes, & Arabici eis cōtigui, quibus latus illud omne penè cin gitur, ex quo neq; adiri terrestri itinere potest: cui etiam parti desertum 12. dierum adiacet: Ab oriēte, latissimos atq; harenosos campos Barathra ap pellatos.

pellatos, Iuxta Palæstinam, & Petream usq; ad Arabicum sinum, & eiusdem sinus partem, qui tractus inuius, & aqua carens, itinere dierum octo, uiro expedito patet: A septentrione uerò Ægyptiacum Pelagus quo abluitur, difficilis sanè accessus oram, quę portuum incommoditate importuosa est. Ex quibus rebus in initio Ægyptus ualde tranquilla fuisse perhibetur, tum propter regionis ubertatem, tum propterea quod non facile externis gentibus pateret: nam à septentrione maritima ora circiter decies centenis millibus passib. difficilis ad nauigandum est: ex quo Plinius, nec alia terrarum pars pauciores recipit sinus. Quod asserit Herodotus: ac Iosephus: similiter Diodorus, qui in Ioppem usque Syriæ ciuitatem, nullum nauigantibus excepto Pharo tutum esse portum dicit: locaq; esse per uniuersum litus stagnantia atque ignota nautis, quo accidit ut maris se fugere pericula existimãtes tanquam in tutum ad litus directis nauibus de improuiso in stagnis hæreant omni euadendi spe sublata. Quidam quũ præuidere continentem nequeant (regio quippe omnis plana est) in uadosum ac palustre litus deferũtur. Attamen ab aliquibus pars quæ Alexandriam uersus extenditur, loca egregia habere dicitur, atque omnis illa ora ad tuendas ancoras accommoda esse: idq; Ptolemęus in geographia ostendit, ubi portus nonnullos ponit, uti paulo post dicemus. Tellus insueta imbribus teste Platone, nec tamen pluuiarum indiga, cui Nili irrigua spontaneos imbres ministrent: utrumq; ei Nilus est, cœli ubertas, terræ fœcunditas, auram temperat, solum opimat, nautis & agricolis iuxta usum, ij nauigant, illi serunt: unde Lucanus:

> Terra suis contenta bonis non indiga mercis
> Aut Iouis in solo tanta est fiducia Nilo.

Quare Trogus Ægypti solum ita fœcũdũ inquit, ut alimentorum nulla terra feracior sit in usus hominum: igit Plinius Percrebuerat antiquitus urbem nostram nisi opibus Ægypti ali sustinerią; non posse: superbiebat uẽtosa & insolens natio, quod uictorem quidem populum pasceret, quodq; in suo flumine, in suis manib. uel abundantia nostra, uel fames esset. Sed neque solum miræ fertilitatis, quod in frugibus est laudat, Verũ enim hominum aliorumq; animaliũ perfœcunda generatrix: nam & in anno oues atque capræ bis pariunt: unde Columella innumerosam natura progeneran di sobolem dedit Ægyptijs. Et Diodorus, olim numero hominum omnes ferè orbis gentes superauit Ægyptus: neq; nunc quoq; nationib. alijs multitudine cedit. Ciuitatesq; priscis temporib. ultra 10. & 8. mil: fuisse in Ægypto libri sacri cõtinent: Ptolemæi Lagij tempore amplius tria milia, hominũ septies decies centena milium: nũc haud pauciores esse, ter decies centenis milibus tradunt. Regio enim temperata est, nam neq; hiberna frigora, nec ęstiui soles incolas prẽmũt. Quę quãuis spatiosa ac supina omnis: nõ tamen ab austro, quemadmodũ cætera Aphrica peruagat, ut to equidẽ

magno

magno accenso calore, quandoquidem torridam perradit zonam: terram Ægypti cauam esse Aristoteles perhibet, partes medias inferiores habet, superiores remotioresq́ eminentiores sunt, hinc autem auster ut caua intacta supergradi, sic excipi ab eminentiorib. potest. Neq unquam uix tremuisse ferunt, sed si quando tremuit, parum sensit. Cæterum Ægyptios ut Herodotus ac Diodorus attestantur primos dijs, & aras, & simulacra, & delubra statuisse, quin etiam animalia in saxis insculpsisse: primosq́ omniū cœlum scrutasse ac mensos esse ausos, postquam perpetuæ apud se serenitatis obsequio cœlum semper suspectu libero intuentes deprehenderunt: ex quo Manlius de hac gente loquens ait:

Hi tantum mouere decus primiq́ per artem
Sideribus uidere uagis pendentia fata
Singula nam proprio signarunt tempora casu.

Quæ tamen scientia à Caldæis plantata in Ægypto noscitur: unde postea ad Græcos peruenisse scriptores tradidere. Similiter & medicinæ artis inuentores fuisse Clemens ait, quã Esculapium postea ampliasse: Vnde Homerus in Ægypto inquit plurima alma terra, & bona & mala generantur medicamenta, & uiros præ cæteris medicinæ peritos, utpote Peonis gene re ortos, Quare Helenam Menelai coniugem, medicamentū quod ab Ægyptis didicit, uino miscuisse in cœna, qua Telemachus Vlyxis F. intererat, ne mentio patris à Menelao facta ulterius in lachrymas eos proroga ret, nam mœrorem omnem, et malorum obliuionem bibentibus faciebat, ne tota die etiam si ambo interissent parētes, aut si fratrem, uel carissimū filium ferro interfectum uiderent, lachrymarentur. Ægyptios apud authores legimus gentē desidiosam esse, delicatã, superstitiosam, mobilem, legū insciam, magistratuum ignaram, laborum impatientem, imbellem, & no uandis quam gerendis rebus aptiorem: uentosam, furibundam, iactantē, iniuriosam, quorum uerba inania nihilq́ ueritatis habentia sunt: quod notauit Martialis dicens:

Niliacis primum puer hic nascatur in oris
Nequitias tellus scit dare nulla magis. Et Propertius:
Noxia Alexandria dolis aptissima tellus.

Præterea fœminæ hic negociantur, cauponanturq́ & institoris operis uacant: uiri autem intra domos texunt: Onera uiri capitibus fœminæ humeris baiulant: Fœminæ stantes mingunt, uiri sedentes. Domi uentrem exonerant, exterius in uijs commedunt, In funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamē tondent: Lutum manibus tractare, massam uerò ex qua panis fit pedibus. Apud cæteros mortales uictus à ferarū secretus est consortio, Ægyptij cum feris uescūtur, quibus uniuersis aut linea, aut stirpe quodam iunceis uel palmaceis similia sunt uestimenta, rubra ut plurimum, semper recens abluta. Huic præcipuè uacãtes: uirilia circumcidunt

immundiciæ

immundiciæ gratia, pluris facientes se mundos esse quam decoros, quæ scribit Herodotus: Strabo uerò illos & circũcidere, & fœminas excidere, quod Iudæi ex lege habẽt, qui ab antiquo sunt Ægyptij: Sacerdotes totum corpus eradunt, uestem tantum modo lineam, calceos papyraceos gestãt, qui filios erudiunt. & literis, quæ appellantur sacræ, & alijs quæ ad communem spectant doctrinam, præsertim geometriæ arithmeticæq́ studio intenti ob inundationem fluminis quæ uarias agrorum singulis annis formas superinducit: Gens omnium ut ipsi prędicant uetustissima, neq́ alijs quàm cum Scythis de antiquitate certant. Qui & primi per figuras animalium, sensum mẽtis effingebant, ut antiquiss. monumẽta memoriæ humanæ impressa saxis cernuntur. Ætate superiorũ regũ (ut inquit Diodorus) nulli externi illuc nauigabant, quum partim occiderentur, partim addicerentur in seruitutem: Pseminthicus autem primus cæteras nationes ad importanda quæ apud se erant allexit securitate singulis adeuntibus præbita. Quibus antiquus uiuendi mos fuit, ut in tria hominum genera instituerentur, pastorum, agricolarum, artificum, qui quidem cõtinuo, & qui ab eis nascebãtur eadem sunt persequuti. Ex quo artes apud eos admodum exculptas esse, & ad summum perductas: Colebant tum Ægyptij animantia quædam præter modum, non solum uiua sed etiam mortua, sicut felẽ, Ichnemonas, canes, accipitres, Ibides, lupos, crocodilos, et huiusmodi plura, quod scribit Lucanus:

> Multas uolucresq́ ferasq́ Ægyptij posuere deos. Item Iuuenalis:
> Quis nescit Volusci Bithynicæ qualia demens
> Ægyptus portenta colat: crocodilon adorat
> Pars hæc, illa pauet saturam serpentibus Ibim:
> Effigies sacri nitet aurea Cercophytheci
> Dimidio magicæ resonant ubi Memnone cordæ.
> Et reliqua.

Quę cibo delicate ac sollicite nutriebantur: & quum morerentur honorifice ac magno sumptu, maximo omnium luctu sepeliebantur, quæ interimere capitale erat, Legimus apud Strabonem Ægyptij præsens uitæ tempus omnino paruifaciendum esse putant, sed æternã existimant, ideo defunctorum sepulchra sempiternas domos, quoniam apud inferos infinitum sit tempus uocãt, circa quorum magnificentiam summum studium operamq́ impendunt: domus autem ædificandæ curam contemnũt. Terra hæc frequens bestiarum est, ita ut illa etiam quæ apud illos nõ sunt, hęc sola nutriat, uirtute atq́ malicia, & aspectu solito differentia, quorum sunt aliqua etiam uolatilia, ut quũ de terra nocere nequeant, superuolando non prouidentes occidant. Quare iter agentibus terra sæua atq́ periculosa est. Generat etiam diuersas aues, longeq́ ab ijs quæ alibi sunt dissimilimas. Similiter in cæteris gignentibus diuersitas accidit: nascitur enim hic faba

quæ Ægyptia appellatur, longè ab alijs & magnitudine & colore existēs. Item biblus, quę solum hic est & in India. Persicus uerò hic & in Æthiopia solum arbor magna, fructu dulci & grandi. Item morus quæ fructum fert qui Sicomorum dicitur, nam ficui persimilis est gustu, non malus. Nascitur & corsiū fructus piperi similis aliquanto tamen maiori sed oleo caret, præter quam quod in Heracleotica præfectura fit. at uini non parum fert, frumentum quoq;, legumina & alia semina abundanter. Cæterum terrarum omnium accommodatissima est unguentis, quamuis teste Plinio minime odorati in ea flores, quia nebulosus & rosidus aër est à Nilo flumine. Metalla quoq; hic erui dicuntur, & in ijs precipuè partibus quę ad Æthiopiam uergūt: Vnde Diodorus antiquitus ait reges, crimine damnatos omnes, ac ex hostibus captos, insuper ob aliquam falsam calumniam, aut regum iram in carcerem detrusos magnam quidem copiam auro effodiendo deputabant. Hic & lapis Amethistus reperitur, & alij nonnulli: item squalidis locis detractis harenis massa inuenitur salis, præcipuè in deserto medium inter mare nostrum & Arabicum sinum. Verum à Copto urbe superius arbos nulla in terra prouenit præter spinam quę dipsas uocatur, & hęc rara propter feruores, & aquę penuriā, quippe nō nisi quarto quinto q; anno pluit, & tunc impetuosè & breui tempore, quod si aquæ plures incesserint, fungi pręsertim uersus Arabicum mare erumpunt, qui sole tacti in lapidem cōmutantur. Sed ut regionis membra distinguamus: Marmarica ab occasu Cyrenaicam habet, Cuius septentrionalia tenent gentes Libyarchæ & Amiritę: & Bascisitę. Quibus à meridie Bascisij montes imminent. Sub quibus Apotomitæ: Postea qui etiam his Australiores sunt Ægylæ: Post Nasamones quos ante Mesamones Græci appellauere, ab argumento loci, hoc est, medios inter harenas sitos: gens ut ait Curtius nutrita nauigiorū spolijs, quæstuosa quippe obsidet litora, & æstu destituta nauigia notis sibi uadis occupant, quod scribit etiam Herodotus, Si quæ naues, dicens, infeliciter actæ uenerint syrtibus inuolutæ eas spoliant, & sic per rapinam cum alijs habent commertia: de quibus Silius:

Hinc coit æquoreus Nasamon inuadere fluctu
Audax naufragia & prædas auellere ponto.

Similiter Lucanus. Namq; (ut author est Diodorus) omnes hæ dictæ gentes neq; ullis subeunt legib. neq; ullā (latrocinijs semper intenti) iusticiā norūt, rapientes em̄ quæ primo ex deserto casu occurrāt, confestim ad sua loca redeūt. Qua de causa Rom. eos antequā cæteras gētes eius litoris deleuerunt: Apud hos arbor Loton insignis gignit̄, sicut & in Aphrica, unde & Nasamones à quibusdā lotophagi uocantur, eo enim uiuunt, Ex quo etiā uinū conficiunt, quū regio uinum nō ferat, nā Marmarica omnis, cęramo recepto, mari mixto uinum fingit, quod Libycū appellāt, ut in Antiphrastico paulo post dicemus. Deinde in his montib. Grannaticē nasci, ut in-

colæ

colę putant imbre diuino, quam cognatã carbunculo uocat Plinius, inuenitur ad repercussum lunę maxime plenæ, quem lapillum Nasamonitem Solinus nominat. Est & ibi Cleartis palus haud immodica ubi Androgynas degere Nasamonibus confines, utriusq; naturæ inter se uicibus coëuntes: Calliphanes tradit: Aristoteles adijcit: dextram mãmam ijs uirilẽ, læuam muliebrem esse. Post itaq; Nasamones & Ægylas ad orientem Bacatæ sunt & Anachisæ, & Topazitæ, qui gemmis nomẽ dederũt. Post quos Sentites, & Obylæ, & Æzari: Et in ultima ad austrum terra Diammos regio, in qua non pluit, prouenire tamen ibi magnas palmas atq; optimas aiunt. Libyæ autem nomos siue pagos qui supra mare sunt colũt Zyngitę: & Chattani, & Zyges: Australia uerò Buzes & Ogdæmi: Mox Adyrmachidæ. Postea Ammoniaca regio, id est, harenosa. Hermipus enim ubi expeditionẽ Liberi P. in Aphricã scriberet, Ipse cum exercitu (ait) in eum locum deuenit, qui propter multitudinẽ pulueris, Ammonides est appellatus, ubi campi ueluti mare, harenarum motib. quicquid in se reperitur, obruit, necatq;. Quos aperuit Curtius dicẽs, terra cœloq; aquarũ penuria est, steriles harenę iacẽt, quas ubi uapor solis accendit feruido solo & urente uestigia intolerabilis æstus existit, luctandumq; est nõ solũ cum ardore & siccitate regionis, sed etiã cum tenacissimo sabulo, quod præaltũ & uestigio cedens, ægre moliunt pedes. In qua planitie ad austrũ palus ingens est Lacci nomine. Vltra quam in regionis extrema penè parte ad meridiẽ Abrachos regio est feris inhabitata gentib. Post itaq; Ammoniacos, Anagombri sunt apud mõtes sui nominis. Post Lobacchi: & Ruaditę. Mareotidis itẽ nomi sequunt, cuius pars quę mari imminet Tęnia dicit. Sunt nomi loca pascua, uel regiões uillis refertæ, quas nomades, id est, pecuarij inhabitãt, q̃ omnes maiori ex parte à sui metropolis denominant: Interiora tenent Goniatæ: & Prosoditæ. Post quos Scyathica regio est in qua Scyathis uicus. Et postea Mastitæ: Et ad austrum magis Nitriatæ incolunt: & Oasitæ, & Libyægyptij sunt: Omnia uerò litora Arabico exposita sinui Arabes ægyptij Ichthiophagi: & pastores Troglodytæ habẽt, gentes errãtes per litus, supraq; petras solis calore feruẽtes assant pisces, et hoc solo alimẽto uictitãt, qui nõ secus ac marinæ beluæ nando in mari ualẽt. Similiter & omnes iam supradictæ gentes præter eas quæ maritima incolũt loca pauperrimæ sunt: quib. uita Diodoro teste syluestris est, nã ferarũ more cœlum pro tecto contenti, nihil domesticũ edunt, nullis uestibus præter quam caprarũ pellib. tegunt corpora: potentiores inter eos nullas habent ciuitates, sed turres aquis proximas, in quib. quæ usui supersunt condunt. Quorũ arma, tris hastas uiritim manu gestãtes, ac lapides quos in uasis ex corio factis deferunt. Marmaricæ aũt maritima sic se habent: primo in litore post Cyrenaicã Azylis seu Azyristũ uicus est, amœniss. collib. utrinq; cõclusus, & utrinq; flumine prælabente, aliquot annis à Thereis quondã

Bati socijs inhabitatus, quũ prius Plateã insulã è cõspectu ædificato oppi do biennio incoluissent. Dein Cherronesus magna promontorium ubi Phthia portus. Et paulo post Paliurus uicus. Mox Batrachus portus à qui busdam Menelaus dictus. Cui alius proximus est Petræ paruæ nomine. Si militer & Antipyrgos, & Scythranius portus, & Catæonium promonto riũ, cui Andonis obiacet insula. Postea Ardanis alij Anaxes extrema, pro montoriũ humile est: Vbi statio Petræ magnæ uocitata, In mediterraneo pagi sunt Leucoẽ, Bochyris, Menelaus, Gephara, Albi camini: Musuchis & Tacaphoris, quos Libyarchæ & Aniritæ inhabitãt. Itẽ in Bacisijs, Ma sadalis, & Albæ ualles uici sunt. Præterea in Apotomitis, Dioscorũ, Alo, Migo, & Saragina. Similiter Ægylæ Ægylã uicum habet. Et apud Nasa mones præter alia locus præcipuus est Margi nomine, Topazitæ, Maza cilã Billamq́ incolunt. Hinc Libyæ litus, in quo primum Panormus, siue ut alij Plynus portus. Iuxta quẽ Tetrapyrgia oppidũ. Inde Catabathynõ magnus, siue Cataracta, uallis repentè deuexa, est enim descensus siue pro fundũ, nam Salustius decliuem latitudinẽ quem locum Catabathynõ in colæ appellãt inquit, longè ab interiori regione ad mare usq́ protendit In de est Ænesiphira portus quẽ parua facit insula, in quo Zygris uilla: & alte ra Chettæa, cui Tindarij scopuli 4. portũ continentes præiacẽt. Postea Se linis portus ubi Ænisippa insula exilis: & Trisarchi uicus: & Aspis turris, Cuius exaduerso Phocusæ insulæ duæ sunt, ab animantib. quæ in eis uer sant̃ dictæ, tanta enim harum bestiarũ copia in ijs locis superest, ut mirũ ui deat̃ aspicientib. Postea Paratoniũ ciuitas, portũ insignẽ habẽs 5. cm̃ mil. pass. in circuitu patet: hanc nõnulli Ammoniã uocant, quam Alexandrũ condidisse testat̃ Eusebius, nunc Raxadicit̃: Cui Pythis promontoriũ ab orientali parte assurgit, ubi & portus Greasgoni nomine. Et inde Leuco gium promontoriũ alterũ Caliũ apud Ptolemæũ: cui Zigis portus sub est. Hinc Albũ litus excurrit, nunc Ripæ albæ etiam dicuntur, nomen à re inditũ, sunt enim ibi tumuli quidã albi omnes, quo etiã in loco sepulchra multa passim iacent, perfracta omnia: Cui litori insula à parte occidentali opponit̃ quæ plana est portum habens. Postea Hermea promontoriũ. & Phœnicus portus. Mox Pirigeus uicus, in cuius conspectu Pedonia est in sula, quæ portũ habet. Postea Antiphra uicus, unde Cerami plurimũ car punt̃, ex quo & aqua salsa uinũ fingũt, quo Marmaricæ etiam gentes utun tur: Iuxta quẽ Derris est promontoriũ, collo persimile, portum sui nomi nis habens. Cui Zephyrius locus propinquus est. Inde Leucaspis portus, cui Glaucũ promontoriũ ab orientali parte imminet. Surfum uerò à mari nomi sunt: Tachorsa, Azicis, Nemesiũ, Thisarchi, Sophanis, Laodoman tinũ. & inde Catabathynos paruus, hoc est profunditas altera, sed mino ris spatij. Postea Pedonia, sub quib. Menesium, Philonis, Bibliaphorium. Scopa iuxta Asiphũ montẽ. Et ad meridiẽ magis Tuccitora. Et in radice

Asiphi

Asiphi mõtis climax. Pednopumq; cui Aspis mõs imminet. & inde Thanauthis uicus: quę uerò magis ad austrum uergit, Siropũ Mareotisq; sunt & Ammoniaca regio, & in ea Alexandri statio: & Ammon ciuitas, ubi Iouis Ammonis nobile templum inter uastas solitudines iacet, superiorib. annis (ut fama fert) mari propinquũ quũ mare longius Aegyptũ inundaret, quod ob effluentiã in mediterraneo modo extat: nã passim per Aegyptũ sub arena salsa refertæ conchylijs foueæ reperiuntur: perinde ac agró maris aquis inundato, syluis ut ait Curtius circundata, quas aquæ passim manantes alunt: In quibus Metropon arbor à quo gummi quoddam seu lachryma emanat Ammoniacus nomine: in hac densitate incolę dispersis tugurijs habitant. ut scribit Iginus, Liber P. quum in Aphrica ut diximus bellum gereret, ac in maximum periculum aquę penuria deuenisset, & beneficio arietis, fontem aquæ large manantẽ inuenisset, ubi Ammonis postea templo constituto, Iuppiter est appellatus, quo corporibus recuperatis, Liber Iouis Ammonis templum cum Arietinis cornibus simulacro facto constituit, Quod templum Lucanus describẽs, in Garamantibus gentibus posuit: In medio autem nemoris Solis fons dulcis est, quod Soli sit Sacer, cuius aqua sub lucis ortum tepida manat, medio die quũ uehementiss. est calor frigida eadem fluit, inclinato in uesperam calescit, media nocte feruida exæstuat, hæc Curtius: Item & Plinius sed in Troglodytis eum esse ait. quod Lucretius quoq; canit:

Est apud Ammonis phanum fons luce diurna
Frigidus, & calidus nocturno tempore fertur. Similiter Ouidius:
Medio tua corniger Ammon
Vnda die gelida est, ortuq; obituq; calescit.

Verum post Libyam ad orientẽ Mareoticæ litus est, In quo China pagus & alter Plinthina nomine: quẽ Cherronesus parua sequit, portũ habẽs, Supra quẽ turris est: cuius interius à mari, Monocaminũ. Habnyræ, Taposiris, Cobij, Hierax, Phamothis. & Palęmaria uici sunt. Hinc terra quę propriè Ægyptus dicitur. Initio cuius Alexandria urbs insignis ac totius prouincię metropolis à cõditore Alexandro rege Macedonũ appellata, Noo ante ut ait Hieronymus dicta. Namq; ut scribit Victruuius, ab Ammonis oraculo rediẽs, quũ animaduertisset portũ naturaliter tutum, emporium egregiũ, campos circa totã Aegyptum frumentarios, immanis fluminis Nili magnas utilitates, iussit Dinocratẽ architectum suo nomine ciuitatẽ Alexandriam constituere: similiter & Plutarchus scribit, Cuius formã dicit pro illius loci similitudine designari iussit: oblõga enim est in occasum atq; ortum porrecta: & ut ait Plinius 15. mil. pass. laxitate immensa ad effigiem Macedonicæ clamidis orbe gyrato laciniosæ, dextra læuaq; angulo so procursu, Sita ab ostio fluminis Nili Canopico 50. mil. pass. Retro ad meridiẽ lacum habens Mariam magnum ualde ut adeo dicat Strabo, duo

maria locum undique abluunt, alterum à septentrione, alterum à meridie, quod Mariæ lacus, siue Mareotis appellatur: ex quo munitiss. undiq; urbs redditur, uel etiam incõmeabili solitudine, fluminibusq; ac syluosis paludibus ipsa aëris temperie bonam habet, quæ idcirco contigit, quod ea utrunq; abluitur, tum etesiæ à borealibus partibus è pelago flantes, Quare Alexandrini optime æstatẽ agunt: cuius nunc ea pars tantum quæ ad mare uergit habitatur: quæ uerò meridiem respicit, deserta atq; excisa iacet: in qua adhuc multa antiquitatis uestigia passim prostrata cernũtur, quæ magnam olim atq; nobilem fuisse urbem designant. Erat enim tota suffossa, specusq; habebat ad Nilum pertingentes, quibus aqua priuatim per domos inducebatur. Quæ quũ diuitijs alijs præstaret urbibus præter tributorum pecuniam quatuor mensium Romanæ plebi annonã ministrabat, q̃d scribit Iosephus: Et ut alios omittamus, Hadrianus Rom. Imp. in quadam epistola ad Seruianũ ita scribit. Alexandria ciuitas opulẽta, diues, foecunda, in qua nemo uiuit ociosus: alij uitrũ conflãt: alij chartã conficiunt: omnes certè lanificiones cuiuscunq; artis & uidentur & habẽt: podagrosi q̃d agant habent, cæsi q̃d agant habẽt: cæci quod faciãt: ne chiragrici quidem apud eos ociosi uiuũt: unus illis deus nullus est, hunc Christiani, hũc Iudæi, hunc omnes uenerantur, & gentes: Et utinam melius esset morata ciuitas, digna profectò quæ pro sui foecunditate, quæ pro sui magnitudine totius Ægypti teneat principatum: In qua præter deorum ornatissima templa, atque regum magnificentissimas domos, bibliotheca illa nobilissima erat septingenta uoluminum millia à Ptolemæo Philadelpho composita, quæ bello Alexandrino, dum diripitur ciuitas, sub dictatore Cæs. conflagrasse dicitur. Dein ut ait Plinius, admiranda in ea, signa extabant, inter quæ obeliscus cubitorum triginta quem Ptolemæus Philadelphus fecit, qui fuit cõditus à rege munus amoris in coniuge, eademq; sorore Arsinoë. Item ait Dinochrates architectus de magnete lapide Arsinoës templum cõcamerare incohauerat, ut in eo simulacrum ferreum è medio pendere in aëre uideretur, intercessit mors, & ipsius & Ptolemæi regis qui id sorori suæ iusserat fieri. Similiter alij duo obelisci ad portum erant in Cæsaris templo, quos excidit Mestires rex quadragenum binum cubitorũ. Obijcitur Alexandriæ ad occidentem insula oblonga ortum occasumq; aspiciens quæ Pharos dicitur, ante Rhacotis appellata, ponte continenti iuncta quæ olim erat in pelago, quod ex inundatione Nili limo subinde uehentis effectum esse traditur: Quod etiam Plinius scribit. Et Lucanus dicens:

Tunc claustrum pelagi cepit Pharon insula quondam
In medio stetit illa mari, sub tempore uatis
Protheos, at nunc est Pelleis proxima muris.

In ea urbem olim fuisse Mariã, author est Thucydydes, Colonia dein Cæs. dictato-

dictatoris: Sed Strabo uicũ dicit, oppidi tamen magnitudine, à regib. tum in custodiã datũ, uicoq; pxima bubulcis tradita, ut externos ab Ægypto arcerent, namq; à nauigantib. impetebaẽ, præsertim à Græcis, ij enim prædatores erant, & alieni appetentes propter soli tenuitatem. Quem locum Alexander in formam urbis ædificare uolens. Dein considerato loco quia futuræ urbis minime erat capax reliquit, ac Alexandriã in conspectu condidit: Iacet insula inter duo promontoria sinum efficientia, utrique insulæ cornu prominentia, ex quo hinc inde portus constituuntur. Alterum promontoriorũ ortum uersus Acrolochias dicitur, id est, locus in insidijs, ubi portus ab eo efficitur ore optimo, Huic insulæ petra est mari circumluta turrim habens multis tunc tabulatis excelsam, & albo lapide mirifice structam, quæ ignes per noctem ad quadraginta mil. pass. ferè lucentes nauigantibus ostenderet: In qua epigramma Græcis literis, architecti declarans nomen affixum erat, cuius interpraetatio est.

SOSTRATVS GNIDVS DEXIPHANIS F. DIIS SERVATORIBVS PRO NAVIGANTIBVS.

Fuit Sostratus regum amicus qui turrim struxit, quam octingentis talentis constitisse tradunt magno animo Ptolemæi regis, quę inter spectacula mundi connumerabatur, super enim quatuor cancris uitreis locata erat. Nam quum ora ex utraq; parte impottuosa, & humilis esset, & cautes, & breuia haberet, signum aliquod necessarium fuit altum & clarum, quod nauigantes ad portus ingressum duceret: Circum autem insulam opere instructo ingentes muri erant, quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractum asperiorem faciebat meatum, eoq; periculo super angustiam additam, intus tamẽ portus ipse tutissimus quatuor mil. pass. in circuitu: Alter uerò portus qui occasum respicit, nõ ita magnus est, neq; ingressum ualde tutum habet, is hodie uetus appellatur. Maria siue Mareotis lacus quem ad meridiem Alexandriæ iacere diximus Herapotes antea dicebabatur, campus aliquando, nunc ueluti mare ab aquis uagatur uiginti mil. pass. latitudinem, longitudinẽ citra quadraginta habet, ambitu uerò 150. altior quam ad nauigandum magnis onustisq; nauibus satis est. In quem à mari per flumen septem diebus nauigatur octo in se habens insulas, Hunc Nilus multis fossis, tum è superioribus partibus tum etiam à turrib. adauget, per quas multo plura Alexandriam importantur, quàm è mari, quare portus qui in lacu est ditior est maritimo: Iuxta quem uinum optimum nascitur, quod eius uocabulo Mareoticum appellatur ad uetustatem perdurans. Legimus apud Herodotum, ideo Ægyptum multis fossis intercisam esse, quoniam Sesostris rex ut ciuitates quæ non accolerent flumen sed in medio regionis essent refluo flumine non laborarent penuria aquæ ad potandum, ac ea suppeditaret è puteis, multiplices fossas fieri fecit loca uniuersa occupantes. Vt aũt ad maritimam redeamus oram: Ab Alexã

dria ad quatuor mil. pass. orientem uersus locus & suburbium est nomine Necropolis, in quo horti plurimi sunt, & sepulturæ, & mansiones condiendis mortuis idoneæ, nec est minor habitatio urbe. Deinde Canobos parua insula in Canopico ostio à Menelai gubernatore ibi sepulto dicta, ut etiam Ditis Cretensis asserit, ubi de Græcorũ reditu à Troia mẽtionem facit, quem serpentium morsu interisse ait, ibiq; à Menelao extructum magnificum monumentũ. Quæ deinde mutata litera Canopos uocitata est: quam postea Alexander ampliauit, ac instar ciuitatis suæ, quæ Pella dicebatur condidit: unde Virgilius:

Nam qua Pellei gens fortunata Canopi
Accolit effuso stagnantem flumine Nilum.

Fortunatam dixit propter agri fertilitatẽ. Alij uerò Canobos à culicib. ut uocant Græci cognominant, & quia in ea maxime Aegypti parte multi sunt culices, habitacula quę sibi faciunt Aegyptij ad arcendam culicũ molestiam, canobea appellãtur: Vbi & Serapidis dei templum magnifice extructũ fuit, quo responsa, insomniaq; captabantur, curationesq; fiebãt: ad cuius solemnia turba ingens Nilo terraq; noctu præcipuè lasciuiens proficiscebat̃, quod Iuuenalis meminit, item Virgilius: et Ouidius: Circa quam urbem: ait Plinius, in collibus & cautib. Smaragdi effodiuntur locum tertium habẽtes: alacriter uirides, sed non facile puri & concolores. Hinc Nilus 7. uel 10. ut alij aiunt, ostijs mare irrumpit, licet alia alijs tenuiora permulta, Aristoteles cuncta, præter unum Heracleoticum, manu facta, nec fluminis esse ait, quare licet ostia cętera ingressus habeant, nõ tamen apta magnis nauigijs, sed scaphis propterea quod breuia ac paludes loca obtineant, igitur hoc ostio præcipuè tum utebantur. Est itaq; Heracleoticum secundum à Canopico occidentem uersus Nili ostium sic dictũ, quia Herculis templũm habuit, nunc Rossetum dicũt: à castelli nomine quòd in eius ripa occidentali est, sursum à mari. Tertium ostium est quod Bolbiticum uocant, iuxta quod harenosum quoddam ac depressum promontorium ualde expositum est: quod agni cornu appellatur: Vltra quod Persei specula est. Quartũ ostium Sebẽnyticum, modo Siurionios à iunioribus cognominatur 5. mil. pass. latitudine, Lacus faciens iuxta mare, quorũ alter Buticus à Buto urbe denominatus 30. mil. pass. in circuitu. Quintum Pineptimi, q̃d quum paludosum ac incertũ pene ingressum habeat à nõnullis inter Nili ostia non computatur, quamobrẽ Græci pseudostomũ, id est, falsum os uocãt. Sextum Diolcos, simile quarto, ex quo istud quoq; Pseudostomum appellant. Septimum Pathmiticum dicitur. Octauũ Mẽdesicũ, hodie uerò Damiatæ. Nonum Taniticũ, quod aliqui Saiticum uocant, nunc Tanes. Decimũ Pelusiacũ à Pelusio ciuitate, ei uicina cognominatũ: Iuniores uerò quatuor tantum ostia esse uolunt, ex quibus duo principaliora dicunt Rosseti, & Damiatæ; Inter Pelusiacum Taniticúmque

paludes

paludes sunt, quæ lacum maximum paulo à mari constituunt, in quib. paludibus crebri sunt uici, & præcipuè in insula quæ Tanis uocatur. Est aūt Pelusium ciuitas à Peleo Achillis patre cōdita, quam Belbais barbari nūc uocāt, circum circa paludes habens, quę Barathra à quibusdam nominantur, incolæ Bayrena, Inter quam & mare circiter tria mil. passuū loca sunt cœnosa quæ uicatim habitātur, ubi lens optima nasci dicitur. Ex hac parte Ægyptus difficilem ingressum habet. Per quæ loca, hoc est ab hac ciuitate usq; ad ciuitatē Solis, ut author est Diodorus, per desertum Sesostris rex murum duxit longum 200. mil. pass. ferè, ut ab ea parte Ægyptus quę oriētem uersus ad Syriam & Arabiam spectat tutaretur. Postcà Pelusium mons est Gerreus nomine. Hinc terra est Casiotidis in qua ad mare oppidum est quod Chabriæ uallum dicitur. Dein aliud Casium, & Ecregma Sirbonidi stagno, quod nunc Stagnonū nautę uocant, appositum. Est Sirbonidis marinæ aquæ plenus, quā angusto ore admittit, non aūt Asphaltidis, ut Strabo dicit. diuersis. enim & situ & natura Asphaltis & Sirbonis lacus sunt. Circa quem lacum, ac secundum Astapum fluuīe Syrbotæ gens habitant, qui octona cubita excedere dicūtur. Posteà Ostracina mansio ad idem stagnū, aquę inops, ob quam causam aduentitia utuntur indigenæ. Postea Casius mōs acuminatus, in promontorij modū aquis carēs, Iouis Casij tēplo inclytus: & Pompei magi tumulo, circa quē regio plana & sterilis est. In quo arbor sui nominis prouenit, cotóneo malo similis, in quam circa Canis ortum áduolāt pennati uermiculi erodentes, obiditi scrobe sordescit. Post quem montem haud procul à Nilli ostio, Rhinocura urbs est, Pharamica nunc in fine huius Palæstinię litoris ad torrentem sui nominis posita, muris tum septa, quæ quū à serpentib. occuparet, deserta relinquitur. Dicta Rhinocura, quia ab hominib. excisis nasis cōdita. Nam quū Attisanes Æthiopū rex latrocinia nouo more compescere uellet, ut scribit Diodorus, reos omnes in unū cogens, miti sententia damnauit. amputatis enim narib. in ultima deserti ire cōpulit, ubi sita est, quæ omnib. uitæ cōmodis caret, nā omnis uicina regio salsa est, Intra urbis mœnia unicus est puteus, et is inutilis, utpotè aqua amara gustu, Hos aūt eo in loco posuit, ne suis morib. uicinas gentes inficerent, néue eorum erga reliquos iniurię essent occultę, sed ut tanquā in oram desertā relegati, omnirē egentes cogēte necessitate sibi uictū exquirerent. Itaq; scissis calamis quos ex uicinis agris collegerāt longa sibi retia fecere, quibus iuxta litus per plura stadia dispo[...]tis, ex coturnicib. captis (nam magnus earum numerus in litore capiendo pisces uersantur) uictus sibi compararunt. Cui urbi retro Sirbonidis, quem diximus, lacus appropinquat, in quē paludes superiacentes exonerant, inter Syriam & Ægyptū situs, Herodotus Casio monti apposuit. In eo biblus nascitur, & Ægyptia faba, eius uirgæ altitudine ferè æquales sunt & decempedis: Biblus nuda uirga est, lanuginem quandā

insum-

in summo habens, ex quo nauigia texunt, & de libro uela: unde Lucanus:
Conseritur bibula Memphytis cymba papyro.
Paludes uerò quæ in hunc aquas euomunt, insperata pericula inscijs afferũt, quibus harenę cumuli circumstãt, quæ uentis agitatę in aquam deffe runtur adeò densę ut immixtę aqua, continens uideantur, neq; facile terra sit an aqua discerni queat, quo fit ut uadum tentantes absorbeant. Vbi inter cætera palus est modica quã Thiphonis respirationes Ægyptij appellãt, quousq;, id est, à Pelusis paludib. Ægyptũ priscis temporib. maris inundationib. opertã fuisse legimus. Post aũt dictas paludes Anthedon est ciuitas, quę Larissa nunc à iuniorib. dicit in stagnanti sinu, iuxta eiusdem nominis amnem haud magnum posita, qui amnis à Nilo excisus circa Heliopolim, ad ciuitatem Pelusium primo tendit & inde per desertũ intrat in mare, & appellatur in sacris literis, Riuus Ægypti: ipsa olim nobilis, & antiquum Ægypti emporium, & Memnonis regia quę & Oxyris phano exculta fuit. Hęc in septẽtrionali habent litore. In oriẽtali uerò hoc est, in Arabici sinus litore, quę sequent, nam de ipso primum freto dicendum. Procurrit hic sinus, ex eo quod Rubrum uocat, Ægyptiaco Arabicoq; perstrictus litorib. Arabicus ab Arabia dictus, qui & Sabęus ab eadem in qua Saba urbs: & à nonnullis mare Rubrum appellat, præcipuè in sacris libris, ubi etiam mare Tarsis legimus nuncupatum, ut in Aurea Chersoneso dicemus: non aũt à Tarso Cilicię: Intrat autem terram per angustiss. fauces, ne que amplius 40. mil. pass aperturæ, licet quidam 7. mil. & 500. dicãt: unde statim laxat in amplum mare, dextra Cassanitorum sinum, lęua Aulitícum cõplens, ubi haud minus 400. mil. pass. latitudine fit, unde ad septentrionẽ productum coarctat, idq; magis quoad intima sinus se condat, ubi Arabię desertum inter mare nostrum atq; sinum ipsum mille stadiorum, Strabo centũ & quindecim mil. pass. latitudine, Plinius iacet longitudine tanta, ut quinquies decies centenis millib. passib. emittat, mare multis difficultatibus ac periculis nauigandum: quippe utroq; litore gẽtes uagæ ferocissimæq; ueluti effrenatæ bestiæ habitant, multis in locis in insidijs, ut noceant, latitantes: cæcisq; sub undis acutissimis saxis passim stratum, ita ut expertum tali re, in altitudine stare opus est, & inde qua nauis perducenda sit, prædicet. Itẽ innumeris peruagatur insulis, ac scopulis cautibus asperrimis pręcinctis, quorum paucissimũ domesticum ferunt fructum: in quibus aues uariæ aspectuq; mirabiles nutriuntur. Verum in litore promontorium Zephyrium est Veneris Arsinoës sacellum tum habens. Sub quo ad meridiẽ sinus inflectit, Æant Arabes uocãt: hoc in loco dicũt quondam urbem Thonã fuisse, eodẽ nominẽ quo rex qui Menelaũ & Helenã hospitatus est: Propè cuius promõtorij radices Arsinoë ciuitas quã Cleopatridam nonnulli uocant, antiquæ Nili fossę proxima, condita sororis nomine in sinu Charanda à Ptolemæo Philadelpho: Hic primus Troglo dyticem

dyticem excussit amnem, qui Arsinoem præterfluebat, & Ptolemæum appellauit. Ad hanc urbem uiæ quæ per deserta ad mare Arabicũ ducunt conueniunt, quas Plinius tres esse inquit, Vnam à Pelusio per harenas in qua nisi calami defixi regant, uia non reperitur, subinde aura uestigia operiente, Alteram uerò duobus millib. passibus ultra Casium montem, quæ in 45. mil. pass. redit in uiam Pelusiacam, accolunt Arabes Attei: Tertiam à Gerro quod incolæ Agipsum uocant per eosdem Arabes. 60. propius, 50. asperam montib. et aquarum inopem. Fuit quoq; in eodẽ sinu Charanda oppidum Cambyso, in quo ægri Cambysis exercitus deducti sunt. De antiqua aũt Nili fossa tradunt scriptores, ubi ad mare Daneon est portus deriuasse, ex quo nauigabile alueũ produceret in Nilum, paulo supra Bubastem urbem, iuxta Phaciusam uicum, cui continuus est Philonis uicus, decurrit 62. mil. pass. interuallo quod inter flumen & Rubrum mare iter est: primus omnium Sesostris rex excogitauit, quod Aristoteles meminit, Herodotus uerò ac Diodorus, Necum regẽ hoc opus primũ aggressum esse testantur: Alij eam à Psammithico puero, morte intercipiente, incohatam putant: mox Darium Persarum eam deduxisse latitudine P. 100. siue ut Strabo ait cubitorũ 100. altitudine P. triginta hoc est profundum quãtum nauigio satis sit decẽ millia ferentiusq; ad fontes amaros. Lacus enim quosdam & fossas extra deletã esse, qui uocabãtur amari quia prius amari erant, sed facta fossa & admixto flumine sunt immutati, & aquatilibus uolucribus, pleni, Vltra uerò hos lacus non processit, admonitus quod si immitteret mare aquam Nili corrumperet, quæ sola potum præbet. Sunt qui deterruisse eum inundationis metus dicant, excelsiore tribus cubitis Rubro mari comperto, quam terra Ægypti, quod falsum erat, nam eam postmodum Ptolemæus secundus perfecit oportuniori loco summa arte efficiens, hanc quum nauigare cuperet aperiebat, rursus quum usus esset claudens: Flumen quod in fossam defluit à nomine authoris uocabãt, In exitu Arsinoë ciuitas quam diximus sita erat. Vlterius uerò ad austrũ Clysma præsidium est. dein promontorium nomine Drepanum, curuat enim se in modum cubiti. Myos ormus uicus, Philoteras portus, à Philoteræ ædificio in eo sito denominatus, quod Ænum prius uocitabatur, à sorore secundi Ptolemæi appellatum, Fuitq; Satyri opus qui ad Troglodyticam & elephantum uenationem perscrutandã missus est. Per quæ loca uarijs in locis ex petris iuxta desertum in mare emanant aquæ salsedine amaræ, similiter calidarũ, quæ & ipsæ amaræ ac salsæ sunt ab excelso quodam saxo, quod Aias siue Æas uocãt in mare excurrũt. habitãt petras Azarei ex Troglodytarũ conubijs homines feri. Et paulo post portus cognomine Albus, q̃d ex cãdore circumstantiũ montiũ illi obouenit. Iuxta quẽ Sydonia insula est q̃ portũ habet. Nõ procul à portu mõs est Acabe nomine rubrica plenus, in cãpo situs. Inde Smaragdus mõs latis ac uiridib. immines

campis

campis, in quo sunt Smaragdi unde illi nomen est, & alij quidam preciosi lapides ubi Arabes profundos quosdam meatus effodiunt. A quo montes alij insuper sunt usq; ad Sotherum portum contigui: In montis uero radicibus stagnum ingẽs est, siue portus, ut quidam, difficile ad nauigandũ nomine Aphrodites, mare angusto ore atq; admodum flexuoso, recipiẽs. cui litori opponunt in mari insulę: Saspirena: Aphroditę, id est, Venereę, duæ enim sunt, & Agathonis: & Adymos deserta. Quarũ duæ oliuas ac ficus abũdẽ ferũt: Reliquæ Meleagrides aues multas habẽt. Postea Leptà promontoriũ gracile isthmo enim continenti annexũ est. Deinceps sinus qui immundus dicitur, Immundus idcirco, quia occultis cautibus & dorsis exasperatur: In cuius penitiori parte Berenice urbs posita est, nomen à Philadelphi matre accipiens, Hylana ante uocitata à barbaris modo Alchaser dicitur: Cui Sabanitis mons imminet, portus Rubri maris teste Iosepho: Strabo uerò quanquam eam sine portu esse, apta tamen diuersoria habet. Dicunt Philadelphicum primo hanc uiam exercitu aperuisse quũ sicca esset, ac mansiones constituisse, tam peditibus iter agentibus quam camelis, idq; effecisse quod rubrum mare difficulter nauigatur, præsertim ex Arabico recessu: unde ad Coptũ iter est. Hinc paulo Muris statio, quæ nauale habet, olimq; excelluit, ea eñ omnes utebantur. Mox Pentadactylus mons, nomen à forma trahens, quinq; enim scopulis eminet quinq; digitis procul apparentibus. Inde Bazium promontorium Ægypti atq; Æthiopiæ limes. Hactenus maritima prouinciæ, mediterranea nunc subsequuntur: Diximus regionem hanc nobilissimam flumine Nilo secari, qui longissimos terræ tractus, huc ex cataractis siue catadupis decidẽs, uenit: Est enim cataracta, ut scribit Strabo, petrosum quoddam supercilium, in superiore parte planum, ut flumen recipere possit, desinens uerò in præcipitium, & aqua præcipitatur, Vtrinq; secus terrã alueus est, qui facile annauigari potest, hac itaq; annauigantes defluunt in caractem, & cum scapha in præcipitium detruduntur, & ipsi & scaphæ illesi. Huic amni uaria indita sunt nomina, & eorum uarię nominum opiniones: nam alij Aquilam. alij Oceanum: alij Ægyptum, alij Nileum appellauerunt, cui dein subtracta litera Nilus est dictus: Cui nomẽ uetus Oceanus fuit, tempastate uidelicet Osiridis. Aquila propter uelocitatem cursus circa cataractas. Ægyptus uerò à rege Ægypto, q & prouinciã suo de nomine appellari uoluit. demũ à Nileo rege Nilus nuncupatus est: Nam quũ rex ipse plures fossas oportunis fecisset locis, & flumẽ utile admodũ colonis reddidit, causam nominis præbuit. Sũt qui Nilum, quia nouũ semper deuehat limum, quo terra fœcundatur dici uelint. Festus, Nilum, Melum alio nomine uocari dicit. Sacræ uerò literę, Seor qui interpr&etatur turbidus, & alibi Geonnominant. Similiter de eius ortu diuerse scribitur. Nam (ut est apud Diodorum) ad tempora usque Ptolemæi Philadelphi, nulli Græcorum, ne dum

Æthopiam

Æthiopiam, sed ne Ægypti quidem montes (ita difficiles aditus sunt) trã scenderunt, ex quo Nili origo incerta manebat, siquidem nõnulli sæpe ex periri uolentes, per deserta & arentia duntaxat immenso longitudinis spa tio ambularent, neq; exortus illius quum inueniret, spe frustrati unus post alium redierunt. Postremo Iuba rex fontes fluminis magno studio ac dili gentia exquirere aggressus est. Similiter & à Cæs. missi milites, qui Nili ca put inquirerent, ut narrat Seneca. quibus omnibus cassus labor fuit, nihil ex eo qua de causa profecti sunt, reportantes: Aiebant enim se peruenisse ad immensas paludes, quarum exitum nec incolæ nouerant, nec superare quisquam potest, ita implicitæ aquis herbæ sunt, & aqua nec pediti eluctã bilis, nec nauigio, quod nisi paruũ & unius capax limosa & opposita pa- lus fert, & alia quædã. Quod etiam poëtę occultos habuisse fontes cecine- re. Iuba uerò rex, non ex meridionali plaga, sed occidentali ab Atlante ut i- pse ait monte emissus, his confisus inditiis, quod pisces & herbæ, & belug similes per eas paludes gignũtur quemadmodum in Nilo, Æthiopiæ aũt partes prętermeãs ubi absorptus à terra Nilus nominũ diuersitate decur- sa, quę & orbem peragranti nationes indidere complures, & inde inunda tione ad cataractas uenit: Quare fuerunt nonnulli qui Astapon flumẽ, hoc est, ortam ex tenebris aquã pro Nilo acceperunt, dixeruntq; ita Nilum ab locorũ inscitia cognominatũ, non aduertentes Astapon in flumen Nilum influentem, ut paulo post assignabimus. At enim Ptolemæus liquatis ni- uibus in extremis Æthiopiæ finibus ex Lunæ altissimis montibus quo- rum cacumina semper nebulis oplentur duos effici fontes ait, ex quibus Nilum paululum prius à fontibus in terram mersum, statimq; erumpen- tem duobus longè procurrentibus amnibus & in se postea coniungenti- bus fluere. In quem nullus neq; fluuius, neq; fons ingrediť præter Astabo- ra flumen barbari nunc Taccui, quod ad orientalẽ eius partem ex Colona palude profluens, quod quũ à Meroe insula inciditur, dispensantis aquis, pars quæ ad dextram præterit, natiuum retinet nomen, quæ ad sinistram Astapodis ab accolis Abauy dicitur, ambo in Nilũ cadẽtes. Præter quos (contra maiorum assertiones) ex iunioribus sunt, qui dicant ab Æthiopi- bus quibusdam audisse, Nilum mille fluuiorum aquis ab utroq; latere de- currentium augeri: Qui quum maximus omnium sit per uarias, plurésq; regiones fertur, magnis retortus flexibus. nam antequam Meroẽn pertin gat, modo ad orientem, modo ad occidentem, nunc in meridiem contra- rio delatus cursu, in boream per mediam Æthiopiam demum labitur: bel uarum generatrix, syluarum opifex, & qui plures complectitur insulas, nam circiter septingentas ferunt. Harum quasdã ab Æthiopibus non mi- nus decem millib. incoli, milliumq; in eis seri: Quasdam serpentib. ac Cy- nocephalis uarijsq; feris syluestribus fœtas, ac propterea difficiles accessu esse: quasdamq; tam uastę magnitudinis (quãuis rapida celeritate) ut die-

Kk rum

rum 5. cursu uix nauicula transuolet: sed earũ maximã clarissimam̃q; Meroen. Quam quũ perstrinxerit, collectus in unũ, uires omnes acquirit: & nunc uagus aliquandiu & extra ripas effluẽs campos stagnat: rursus multifidas undas unum in alueũ resumit, unde per saxa excurrẽs præcipitem se in cataractas emittit: Ægyptum aũt ingressus, mõtes ab utraq; parte protensi flumen excipiunt, qua conuallib. & angustĳs interiectis dispersum, magnos lapsus usq; Deltam fermè efficit, nam quantum ĳ extendũtur, & inter se distant, tantum diffunditur flumen, & contrahitur, & regionẽ habitabilem diuerso modo figurat: rursus tanquã inde repulsus per campos funditur, naturalẽ recipiens cursum: Tam insignis fluuius, solus omnium absq; fluctib. quietus est ac tranquillus, præter quam quũ fertur inter cataractas, ubi atrox ac ueluti sagitta uelox cursu uideatur, magnitudineq; sonus præcipitantiũ aquarum, Gens ea quę locũ accolit sensu auditus caret: quousq; multę Æthiopum naues conueniũt: & licet cataractę plures sint, maxima tamen hæc quæ in Æthiopiæ atq; Ægypti finibus sita est: Nilus itaq; per Ægyptum fluens antequã in mare se proripiat scinditur, insulam extremis brachĳs cõtinens, quæ à latinis Ægyptus inferior à Græcis Delta appellatur, nomen à similitudine græcæ literę, licet resupinæ iacentis, accepit: Vnde Plinius, Inter insulas quidam Ægyptum retulere, ita se fundente Nilo, ut triquetram terræ figuram efficiat, ideoq; multi græcæ literæ uocabulo Deltam appellauere Ægyptum: Ptolemæus uerò communi uocabulo, quod Deltam dicimus, regionem inferiorẽ dici ait. Hanc autẽ insulã in 7. aut 10. ut in ostĳs meminimus, diuisam esse fluminib. constat: à quibus partes quædam prærruptę, ac in uniuersam dispartitæ, multos riuulos, insulasq; fecerũt, ut tota sit nauigabilis, fossis in fossas alias excisis, quæ tanta facilitate nauigatur, ut nonnulli testaceas scaphas habeant. Fluuĳ uerò qui à scissione exeunt, hoc ordine atq; nominibus sese habent: Nilus in duo fluenta præcipua diuisus ad uerticem ipsum magni Deltæ, alteri quidem occiduo, nomen est apud Gręcos Agathos dęmon, hoc est, bonus genius, per ostium Heracleoticum in mare defluens: alterum orientale, appellatur Bubasticum fluens in amnem Busyriticum qui excurrit per Pathmiticum ostium, uocaturq; paruum Delta insula, hac scissione compræhensa: Sciditurq; iterum Bubasticus in amnem Athribaticum ac per ciuitatem sui nominis delabentem per Pineptini ostium mare ingreditur. Alius quoq; fluuius qui phermuthiacus uocaĩ ab Agatho dæmone effluens per ostium Sebeniticum in mare it. Dein amnis Tanis qui exit per ostium Bolbitinum. Ab his autem dictis fluminibus alĳ quidem ad mare per fluctus paludesq; reliquis ex ostĳs feruntur. Aegyptiæ itaque regionis & Aethiopiæ partes quas Nilus dum crescit adit, terramq; inundationibus tegit, omnes habitabiles ac fructiferæ efficiuntur: accliues autem, & ab aqua sublimiores, undique propter siccitatem squallentes desertæq; iacent:

certo

certo enim anni tempore Nilus leniter fluens terram innatat, ac præcipuè insulam, siue Delta quæ tota undis obruitur, preter habitationes, eç nam que in naturalibus quibusdam cumulis uel aggeribus sitæ, quæ speciem insularum procul intuētibus præbent, & quum multam uariamq́ terram secum ferat, in locis humilibus stagnās regionem opimam fertilemq́ reddit: quod non ignorasse Maronem dicentem:

—aut pingui flumine Nilus
Quum refluit campis, etiam se condidit alueo.
Similiter & Statius.

Eius uerò incrementi causæ multæ ac uariæ apud scriptores sunt. Solus inter reliqua flumina æstate crescit, quum decrescant cætera, hyeme minuitur, quum reliqua augeantur, auctus autem teste Plinio per puteos mensuræ notis depræhendebantur: quum aliter hodie fiant: Columna siquidem marmorea in insula quędam, medio in flumine posita est, contra Cairi partem quę Babylonia uocitatur, in qua crescentis ac decrescentis aquę, notæ sequentis uel copiæ uel inopiæ sectæ sunt, iustum incrementum est cubitorum sexdecim minores aquæ non omnia irrigant, ampliores detinent, tardius recedendo, hæ serendi tempora absumunt solum, ademptæ illæ non dant, sitiente utrumque reputat prouincia: in duodecim cubitis famem sentit, in tredecim etiam non esurit, quatuordecim cubita hilaritatem afferunt quindecim securitatem, sexdecim delitias. Aqua ultra quadragesimum diem supra terrã permanet, postea paulatim decrescit quemadmodum creuit: in diebus sexaginta omnino campus denudatur atque exsiccatur. Ex quo citius exsiccatur, eo citius & aratur & seritur. Bestias Nilus quamplures nutrit, forma dissimili ac natura, sed duo præcipuè quæ maximè inter se differunt, Crocodilum, & equum, horum Crocodilus ex minimo in immensum animal euadit. Nam quum oua eius anserinis similia existant, ex ijs genitus pullus ad sexdecim cubitorum magnitudinem excrescit, noctu in flumine, die in ripis, atque insulis prostrati in sole dormiũt, quibus magni sunt dentes, robusti ungues, cutis corticosa, cõtra omnem ictum inuicta, uisus in aqua hebes, extra acerrimus. Equi uerò è cõtra ipse die quidem in imis aquis latet, noctu in terram egressus tum frumēta depascitur tum fœnum, destruens passim propinquas agrorum messes: eius magnitudo haud minor asino, ungulam more bouis fissam, aures uocemq́ equis similem, caudam apri, tergoris crassitudinem tantã ut sagittis traijci non possit. Præter has beluas uarium ac multiplex piscium genus affatim præbet, qui propriam quandam & suam formam habent, sed maximè noti sunt Oxyrinthus: & Lepidotus: & Latus, & Alabes, & Coracinus, & Porcus, & Phagorius, quem etiam Phragrum uocant, Item Silurus, & Chitarus, & Alosa, & mugil; ex testaceis Dilichnus, Physa, bos: Item cochleæ ingentes: qui uocem ululatui similem edunt, hęc

Kk 2 Strabo.

Strabo. Nũc reliqua mediterranea, & ea primo quæ ad occasum sita sunt: igiturr sub regione Scyathica ad meridiem circa Moeridem lacum, Bacchis, & Dionysia uici ingentes sunt, Moeridis siue Muridis: aut Myrios lacus propè Memphin est 450. mil. pass. circuitu colligens, admirabilis, pelagi magnitudine, & marino colore, unde & litora uidereest maris litib. persimilia longo situ, aquilonem uersus austrumq; qui in Nili quoq; incrementis aquam recipit, conseruaturq; ad irrigationes agrorum, duas enim habet fossas, alteram ex Nilo, alteram in sata, & habitationes dispersam, utrisq; ostijs, claustra imposita sunt, quibus architecti influentem & effluẽtem aquam conseruãt, cuius altitudo quibusdam in locis 50. ulnis est, manufactus à regeq; fecerat appellatus, quod scribit Herodotus: In cuius medio sepulchrum sibi ædificauit & coniugi, supra quod stant duæ pyramides 50. pass. ab aqua extantes, altero tanti ædificij aquis tectum, super quarum utraq; lapideus colossus in solio sedẽs, alter sibi alter uxori: Vectigal piscium qui in stagno capiebantur rex uxori concessit tum ad unguentorum usum, tum ad reliquum corporis cultum, Id talenti argentum singulis diebus pendit. Paulo supra hunc lacum uersus urbem quæ dicitur Crocodilorum, in planitie uicus est ubi labyrinthus fabricatus, nullo addito ligno, quem Mœridis rex, uir minime bello aptus cõstruxit, ut locus sepulchri sibi esset, non autem, ut quidam uolunt in lacu: rem mirandam Diodorus scribit, nõ tantum operis magnitudine, quantum arte ad immitandũ difficili: Nam ingredientib. haud facile regressus datur, nisi duce itineris experto, quẽ Plinius memorat, similiter Herodotus, ac Strabo, qui longa cum descriptione persequuntur, in eo fuisse legimus colossum Serapis è Smaragdo nouem cubitorum. Est quoq; in fine dicti ædificij, quod plus stadio occupat, sepultura quædam Pyramis quadrata, cuius quodlibet latus quadrijugerum est. Ad meridiem dein lacus in Oasitis duo nomi sunt, unus ad septentrionem qui Oasis parua dicitur, alter ad meridiem Oasis magna propinqua Thinodi, id est, harenoso mõti. Cuius ad austrũ procul ac in ultima prouinciæ parte, palus est ingens Lycomedẽ uocant, feruidis harenis circũ quaq; obductã. Ciuitates uerò quæ ab occasu Nili sunt à mari incipientes: Primo penes Deltã, Mercurij ciuitas parua est, ex eo dicta, quod quũ Mercurius à quo Argus occisus est, huc ob eam causam profugisset, Ægyptijsq; nõnulla rei pub. accõmoda tradidisset, illi uolẽtes Mercurio gratias reddere oppidũ sui nominis condiderunt, ac insuper primo mense sui anni, id est Septembri, idem imposuerũt nomen. Mox Andron, hoc est uirorũ ciuitas. Dein latone ciuitas, quæ aliquãto à flumine abest, ita nominata quia eius incolæ Latum piscẽ, qui in Nilo est adorant: singulæ enim penè in hac parte ciuitates, singulas bestias & monstra uenerãtur, & quodcunq; uoluerint, hoc inuiolabile & sacrũ putant: unde & urbes quoque apud eos ex animalium uocabulis nuncupantur. item ad occasum fluminis

minis Metelis oppidum. Inter uerò Nilum & Pharmutiacum amnē ciuitates sunt, Pthenuti nomus, in quo metropolis Butos, in qua teste Herodoto est Latonę oraculū, grande id, & porticū habēs 10. pass. sublimem, eximio factum lapide. Dein Cabasitę sunt in quib. Cabasa. Item Saitæ & in ijs Sais ciuitas tum magna, quę à flumine quindecim mil. pass. distat. In hac uenerabatur Pallas, in cuius templo Sammithici sepultura erat, Cuius templi uestibulum Amasis rex fecit, opus admirandum, tum sublimitate tum magnitudine, tanta erat uastitas lapidum atq; substructionum: Quin etiam ingētes colossos, & immanes androspingas ibidē posuit: alia quoq; saxa prægrandia in apparatum comportauit: attulit etiam ædificium ex solido saxo ab urbe Elephantina quæ à Sai distat uiginti dierum nauigatione, in quo afferendo triennium consumpserunt duo millia delectorum uirorum, qui omnes erāt gubernatores. Et paulo supra hanc urbem Osiri dis est asylum, in quo Osirim iacere arbitrantur. Hinc Eleitica habitatio quæ Alexādriæ & Nicropoli proxima est, Canopicę fossæ imposita, pręfectura à fratre primi Ptolemęi appellata. Hinc Schœdia habitatio urbi similis triginta millia passuū ab Alexandria distans, quæ nauale habet thalamiferorum nauigiorum quibus principes in superiorē nauigant regionem, Hic & rerum earum uectigal exigitur quæ à superiori Alexandriæ parte importantur & exportantur, cuius gratia & ratis in flumine iuncta est, unde Schœdiæ nomen loco inditum est, nam Schœnis funis dicitur. Ex hac Memphim nauigāti ad dextram sunt uici plurimi usque ad lacum Mariam, è quibus est is qui Chabriæ uicus appellatur, regio colliculis quibusdam molliter & clementer erecta philosophiæ magis quam frugibus oportuna, supra lacum præsertim. Rursus ad Nilum Naucra ciuitas, siue ut quidam Mylesiorum murus, eam enim Mylesij cōdiderunt, nam ut inquit Strabo, ipsi per Cyaxaris tempora qui Medorum rex fuit triginta nauibus Bolbiticum tenuerunt, post in Saiticam præfecturam nauigantes Inaris nauali prælio superatis Naucratim urbem supra Schœdiam posuerunt, Circa quam atque Memphim tantum, nitriariæ egregię esse solebāt, sed circa hanc meliores. Postea ab ortu solis iuxta Nilum nomus est Prosopitæ & eius metropolis Nicij. Et inter Pharmutiacum & Athribiticum amnes Sbeniteris inferior, metropolis Pachneumunis nomine. Similiter & Xoëti quorū metropolis Xois, Inde Phthēphuth nomus cuius Tauca ciuitas est. Et inter Athrabiticū & Busiriticū amnes Onuphitæ, & Onuphis, Athribitæ, & Athribis per quam ut diximus amnis sui nominis excurrit, Athribitæ murem araneum colunt. Hinc Thuauis castellum est ubi homo colitur, qui quæ sibi ad sacrificium præparantur commedit. Postea Menedesiæ, ubi metropolis Thmuis. Hinc supra, Sebennites & ciuitas Sebennitus, olim non procul à mari, quæ destructa decem millia pass. introrsus reædificata est in modum uici, secundum amnem ager frumen-

Kk 3 toac.

to ac cæteris fructibus abundans arbusculo quoque myrræ: Busyritides quoque in quib. ciuitas Busyris ubi Pan colebatur & Hircus: & ut Pindarus ait in hoc loco Hirci cum mulierib. coëunt. Dehinc Busyris ciuitas in medio Deltæ sita, quæ aduersus Romanos rebellans ad solum usque subuersa est, in qua maximum templum erat Isidis, id est Cereris, & quo die festum agunt, post sacrificium cuncti de more uerberantur, multa sane hominum millia. Sequitur Leonton cuius urbis incolæ leonem colunt. Inter autem Busiriticum & Bubasticum amnes Neutis est nomus, & metropolis Panephysis. Extra uerò Delta (nam quæ adhuc diximus deltæ uel apposita, uel in ipso posita sunt.) ad occasum Nili, inferioris regionis Heptanomi, id est septem nomi dicũtur, quorum primus Memphites cuius Metropolis Memphis ciuitas omnium præclarissima antiquissimaque uiginti millia passuum ambitu, totius quondam Ægypti arx, Quæ sic à quærela uocata est, nam ut fabulæ tradũt iuxta eam in palude Osiridem siue Menelaum uirum suum Isis à Typhone fratre laniatum inuenit: Hanc Mineus rex sicuti Iosepho placet ædificauit, item Herodotus, qui primus apud Ægyptum regnauit, iunxisseque pontibus Nilum ad Memphin: Aristippus uerò Apin Argiuorum regem condidisse ait, quod Eusebius etiam tradit: Diodorus autem Ogdoum regẽ ex Busyridis regis progenie, à cuius filia quidam urbem denominatam uolunt, quam magicis artibus fuisse deditam Hieronymus meminit. Sita urbs est in oportuniori totius eius partis loco, ab occidentali parte ex flumine effossum habet stagnũ, ab aurora ipse Nilus, ad austrũ uerò aggeres ingentes opponuntur: In ea templum Vulcani magnum fuit à Mineo extructum, Vbi Sesostris rex monumentum sui reliquit, ante ædem lapideas statuas, duas quidem, tricenum, unam suam, alteram uxoris quatuor autem uicenum cubitorum totidem filiorum, In quam ob egregium eius situm relictis Thebis cæteri reges habitationes ædificarunt, propter quod deinceps diminuta est Thebarum magnificentia: quæ & ipsa Memphis ex ædificatione Alexandriæ subsedit, nunc tantum urbis uestigia restant: quę natiuum adhuc (licet corruptũ) nomen retinent. Erat tum populosa mixtis hominibus referta, qui eo diuersis regionibus commigrarunt: Circa hanc nitrariæ (licet non egregiæ) erant, nam & lapidescit ibi in aceruis ut Plinius refert, qua de causa multi ibi sunt tumuli saxei faciunt ex ijs uasa: Vnde & nitriotica præfectura dicitur: A qua sex millia passuum palus est Acherusia circum prata amœna habens ipsa loto & calamis plena, quæ modo nitron, id est uitria dicitur. Supra quam ad austrum montanum quoddam est supercilium, quod Aphricum olim, nunc Nitron sicut & paludem barbari uocant, in quo stant multæ pyramides, & regum sepulturæ: Sunt autem hæ pyramides turres fastigiatæ, ultra excelsitatem omnem quæ fieri manu possit, itaque mensuram umbrarum egressæ, nullas habent umbras, quæ ut ait Plinius sunt regum pe-

cuniæ

cuniæ ociosa ac stulta ostentatio, Quippe quum faciendi eas causa à plerisque tradatur, ne pecuniam successoribus aut æmulis insidiantibus præberent, aut ne plebs esset ociosa: Quarum tres eximiæ sunt, ut scribit Strabo, sed duæ inter septem spectacula enumerantur, singulæ altitudine stadij figura quadrata, altitudinem habentes paulo maiorem quolibet latere, & paulo alta: altera maior, in media ferè laterum altitudine ingẽs lapis extat in quo Cochlius est obliquus usque ad sepulturam, atque hæ inter se proximæ sunt in eodem plano, hoc est iuxta Memphin urbem, Maiorem Cheopen rex ædificari fecit, ad cuius opus trecenta & sexaginta hominum millia deputata sunt, quod uiginti fermè annis absoluerunt: Minorem Chebreus Cheopi frater, ac post eum rex ædificauit. Vlterius in maiore montis altitudine altera est multo primis duabus minor, maiore tamen impensa structa, Nam ab ipsis ferè fundamentis usque ad medium constat ex nigro lapide ab extremis Aethiopiæ montibus delato, qui quia & durus sit, & operatu difficilis reddit opus sumptuosum, Hæc dicitur meretricis sepultura ab amantibus effecta, quam Doricham alij, alij Rhodopen nominaut. Micerinus quoque rex Cheopi F. Pyramidem à se inceptam minimè perfecit præuentus morte, erant singula latera in basi iugerum trium, murus usque ad decimumquintũ cubitum ex lapide nigro Thebaido simili, reliqua pars ex eo lapide, quo & reliquæ pyramidæ constructa est, opus sane tum artificio, tum magnitudine tum uerò lapidum sumptu cæteris pyramidibus non inferius, Scriptum erat in latere ad boream uersus nomen authoris. MICERINVS. Est & pyramis lateritia quã Aschin rex superiores antecedendi cupidus memoriam sui reliquit, incisis in lapide literis, in hæc uerba:

NE ME LAPIDEIS CVM PYRAMIDIBVS CONGREGES. QVAE TANTVM ILLIS PRAECELLO QVANTVM IVPPITER CAETERIS DIIS.

Sunt & aliæ tres pyramides quarum singula latera ad duo iugera protenduntur, uniuersum opus structura præter magnitudinem superioribus simili, has dicunt à tribus regibus suis uxoribus ædificatas, hæ inter Memphin urbem & Delta Nilotenus quatuor millia passuum, à Memphi septem positæ. Præter quas etiam uestigia plurium incoharum extant. Vt autem Herodotus scribit, nullus ex ijs qui eas sibi pyramides in sepulchra condidere rex in illis sepultus est: nam partim nimij laboris in operibus absumpti partim crudelitas regum & insolentia iram populorum compulere, ut eorum aut dissiparent corpora, aut eijcerent ex monumentis, qua ex re domesticis mandauerunt quidam ut sua corpora in loco uili obscuróque conderent, quo effugerent sæuitiam plebis. Hæc de Pyramidibus. Post itaque Memphin

ut ad cęteras reuertamur urbes) Acanthus est, ubi neque à ciuitate procul Acanthi lucus. Item prope Memphim, Ptolemais statio, cui ad occasum nomus est Oxyrynchites & metropolis Oxyrynthos, hic Oxyrynthus piscis colebatur, ex quo denominati sunt. sub qua est Arsinoë quæ prius ciuitas crocodilorum dicebatur, quia in ea maxime animal illud adorabatur, In qua pyramis una est. Postea ubi Nilus insulã quinquaginta mil. pass. longã facit, in qua Herculis ciuitas magna est, in qua Ichneumõ animal in Deum habebant, quia Crocodilis & aspidibus pernitiem inferunt. Quæ insula sola inter alias oleis & fructiferis arboribus consita est, ac siquis bene excolat, etiam oleum optimum gignit, id enim illi negligentes, etsi multum odorem tamen malum habet. Sub qua in eadem insula ciuitas Cynos, id est canis, nam in ea Anubis uenerabatur, & honor, & sacer quidam cibus canibus est constitutus. Postea ubi Nilus in insulam scinditur, ciuitas est Heracleopolis quæ parua est cui occasum uersus in radicibus Æthiopicorum montium Hermopolis, id est Mercurij ciuitas magna, cuius incolæ Cynocephalo sacrificant: Cui proximæ custodię Hermopolitanę sunt, ubi uectigal exigitur earum rerum quæ ex Thebaide deferuntur. sub inde ad Nilũ Lycon ciuitas retro à flumine à Lyco, id est, lupo appellata, quia ibi animal illud colebatur: aiunt enim agros Ægyptiorũ incursantes Æthiopes, à lupis facta acie, usq; id ciuitatẽ Elephantinam repulsos esse ex qua re loco nomen ob id inditũ, & eis beluis honos à posteris habitus. Inde Hypselites & oppidum Hypsele. Postea Aphroditæ ciuitas ab amne remota. & alia haud procul Crocodilorum in ripa fluminis sita. Mox Thimites in quibus metropolis Ptolemais Hermi cognomine, ciuitas omniũ maxima, & Memphi non minor. Item Abydus longe à flumine, quæ maxima olim fuit ac secunda post Thebas ut nonnulli afferunt, nunc in paruam habitionẽ reiecta est, in ea Memnonis regia mirifice structa fuit: Item fons in quem fossa ex Nilo deriuatur, Circa quam est Ægyptiarum Acantharũ lucus Apollini sacer. Inde Diopolites in quibus Iouis ciuitas parua. Hinc Tentyra itinere dierum septem seorsum à flumine. Tentyritę naturalem uim contra Crocodilos, quemadmodũ Psylli contra serpentes habere dicunt, ut nihil ab eis patiantur, quũ aquam natent, alio nemine audente, Et ut scribit Strabo, quũ Romam crocodili allati essent ut uiderent Tentyritæ eos sequebant. Hinc fossa est quæ Coptũ defert siue ut alij Tachepsum, et est in insula Nili sic appellata inter Æthiopiam & Ægyptum, Post Tentyrã uicus est Pãpanis nomine remotus à flumine. Postea Memnonites & in ijs pagus Tathyris à flumine distans, ubi regum Memnoniũ sepulturæ in speluncis in lapidem excisæ, circiter quadraginta, mirum in modum structæ, quæ aspectum quendam pulcherrimum prębeant. Inde Hermonthis in qua Apollo & Iuppiter colebantur: hic & bos alebatur.

Mox

Mox Laton ciuitas, & alia Apollinis magna ubi homo accipitris habens faciem lancea Typhona interficiens, pro deo erat. Item Phontis uicus procul à flumine, Et inde paulo Elephantina insula Nili aquis præcincta: Ad hanc usq; nauib. Nilus ascendit, namq; ulterius progredi cataractę non sinũt, In qua insula, benigna adeo natura soli est, ut nulli arbori folia decidãt ne uitib. quidem, Vbi eodem nomine urbs, in qua simulacrũ cerulei coloris, uiri corpus, caput arietis habens, & caprina cornua loco dei honorabatur. Hæc in Ægypto inferiori sunt. In Thebaide uerò, hoc est ad orientalẽ fluminis partẽ quæ sequentur: Igitur uersus mare nostrũ Tanis ciuitas est, maxima tum quæ Tanes ab incolis dicit, supra lacum siue paludes in quibus Tanis insula est, ut in superiorib. diximus, piscib. & aquatilib. auibus maxime abundantes: urbs maiori modo ex parte diruta iacet: nam & paucis habitatur colonis, qui propter pascua (magnos quippe circa se cãpos habet Taneos appellatos) in ipsis ruinis degunt. Dein Pharbętus metropolis. Et ab orientali parte Bubastici fluuij Sethrois. Item Arabicę nomus & metropolis est cui nomen Phacusa. Mox Bubastus urbs Isidi condita quemadmodũ in eis epigrãmate legit. Est & nomus Heliopolitæ ubi ciuitas On siue Oniæ q̃ & Heliopolis dicit id est, ciuitas Solis. Quã Pontifex Onias ut Iosephus tradit ex Hyerosolimis fugiens accepto à Ptolemęo in Heliopolitana regione solo cõdidit, Hyerosolimis similem, in qua & templum fabricauit, non dissimile quidem ab eo quod est Hyerosolimis, Turrim autem similem instruxit ingentibus saxis 60. cubitis erectã: ciuitas autem dimicãtibus aduersum Romanos Iudæis ad solum usq; deleta est, ubi eius adhuc uestigia, in loco depræsso restant uocaturq; Solis oculus. & in Arabicæ finibus & Aphroditopolis, Babylon castellum, prius Litus dictũ, ut refert idem Iosephus, erat enim Litus ciuitas deserta dum Cambises Ægyptum deuastasset, in cuius loco Babylon postea fabricatum est, natura munitum à Babylonijs quibusdam ut ait Strabo conditum, qui huc secedentes, hoc in loco habitationẽ à regib. impetrarũt: ubi Cepũ pro deo adorabãt, Cepus faciẽ habet satyro similẽ, cætera inter canẽ atq; ursum, in Æthiopia nascit, Babylõ nũc ab incolis Cairus dicit, gẽtis uniuersę caput, quam in partes tris diuidũt, ac si tot urbes, in una habitatione contineant, Quarũ quę media est Cairus dicit, ubi arx munita in humili petra est: Quę uerò ad eius dextram Bubacũ uocãt, Quæ aũt ad læuam Babylonẽ adhuc nuncupãt, in ripa fluminis, ac in ipso insulã occupans obiacentẽ ubi amœniss. horti: Ampliauerũt quippe illã posteriores reges, quos lingua patria Soldanos uocãt, siquidẽ magna est, atq; omniũ totius regionis ciuitatũ maxime populosa, muris circũdata, nã præter hãc & Alexandriã, cætera omnia muris carẽt 200. mil. pass. inter se distãtes Nili nauigatione: à qua mille pass. hortus est balsami. Hinc orientẽ uersus Heroũ ciuitas est, haud procul à mari, quæ Troia dicebatur, antiqua Troianorum habitatio, eorũ scilicet,

licet qui captiui Menelaum sunt sequuti, & ibi remãserint. Per hanc & Babylonem amnis Troicus, circa radices montis eiusdem nominis fluens, et in Arabicum sinum, ubi situs est uicus defertur. Ex his locis lapides effossi dicuntur quibus pyramides extructæ sunt, nam sub hoc præsertim monte speluncæ ingentes aperiuntur: sinus uico subiacet qui etiam Herous cognominatur, ad quem descendunt Ægyptij. de quo oppido seu uico Iosephus ait, fuisse quo Ioseph in occursum patris in Ægyptum uenientis processit, quem locũ sacræ literæ Iessen uocant. Hic in mari, laurus est & olea: & Thymum, quod scribit Theophrastus, Verum non uirida, sed lapidis specie parte à mari eminente, similia tamen uiridibus tam folijs quam germinibus longitudo arbusculorum cubitorũ ternorum dicens. Postea 35. mil. pass. à Babylone circa insulam Aphroditopolitæ sunt oppidum sui nominis habentes, in quo bos alba sacra alebatur. Inde Nilo uicina Heliopolis ciuitas ab Helio pertinace conditore tunc dicta: nunc Damiata quæ diruta iacet: triplici olim muro cincta, cuius partẽ riuus ex Nilo deductus intercipit, in qua turris ut loci (à piratis prę sertim) custodia esset, stationes enim multæ ibi in suburbano mercium repositorię erant: in qua templum deo Soli magnifice structũ fuit, nam Heliopolitani teste Herodoto ferunt Ægyptiorũ esse solertiss. Huic templo Pheronnes rex Sesostris F. ab oculorũ cęcitate liberatus, quũ alia alijs tẽplis donaria posuisset omnia memoratu digna, tũ maximè memorabilia ac spectaculo digna dedit, nam duos unius lapidis obeliscos latitudinis 8. altitudinis cubitorũ 100. In qua urbe (Manethus author est) homines immolebant, quæ nũc in uici formã redacta est, neq; inter cæteros eius loci obscurus eã Cambyses rex incẽdit, ante Heliopolim specula quędã ostendit, quæ Euxdoxi appellat, unde ille cœlestium motus adnotabat: ad quã speculam Cercesura ciuitas sita fuit. Itẽ ad insulam Ancyron ciuitas, post quam conueniũt fluuij qui insulam efficiunt: Et ad insulę propè finem Acoris siue Auaris ciuitas est quã Themosis rex euertit, locus quem Hebræi in urbis modum antequã de Ægypto exirent munierunt. Hinc autem ad orientem magis Alabastrorum est ciuitas proxima mõti eiusdem nominis, in quo Alabastrus lapis intercinctus aureis guttis gignitur. Et sub Acoris in ripa fluminis Antinoites regionẽ tenent, & in ijs Antinoë ciuitas insignis ab Hadriani amasio sic denominata, Vnde Eusebius, Antinous puer regius eximiæ pulchritudinis in Ægypto morit, quem Hadrianus uehemẽter deperiens (nam in delitijs habuerat) in deos refert, ex cuius nomine ait etiam urbs appellata est. Mox Antei metropolis seorsum à flumine. Ac dein Panon, hoc est antiqua hominum habitatio, qui linum, & lapides operantur. Item Lepidoton, & alia Chenoboscia ciuitas quondam magna, in qua templum Persei Daneæ F. quadratum fuit, quod Palmæ circumdabant, ingenti sanè è saxis uestibulo. Cui ad auroram Porphyritici montes sunt, nam Plinius, rubet Porphy-

Porphyrites lapis in Aegypto, eodem interuenientis candidis punctis. Inde ciuitas Noua, nec à Chenoboscia procul. Postea Coptus ciuitas Aegyptiorum Arabumq́ communis, à flumine distãs, cui (ut superius) Muris statio ad mare Arabicum est, ex quo totum Indicum & Arabicũ tributũ, & Aethiopicum, quod Arabico sinu aduehitur Coptum defertur, quæ eiusmodi mercium emporium est, circa quod Smaragdus lapis eruitur in collibus et cautibus, inueniturq́ Balanite lapis subuiridis. Inde Apollinis ciuitas parua retro à flumine. Postea Thebarum nomus & metropolis, ab Aegyptijs Diospolis dicta, hoc est Iouis uel Solis ciuitas, à Græcis uerò à nostro mari paulo minus stad. quinq́ milibus distant Thebæ, quam quidam Osyrim condidisse, alij Herculem uolunt, qui quum transisset (ut aiunt) loca arida Libyæ, inuento ubere solo, urbem condidit, magnam sanè in aggere ingenti positam. A qua ut diximus plaga illa Aegypti cognominata est, nunc uerò diruta iacet, quæ longitudine, ut ex eius captatur uestigijs nouem millia passuum constat fuisse, ambitu uerò octodecim, in qua templa quam plurima quæ magna ex parte à Cambyse uastata sunt. Nunc autem uicatim habitatur, centum aularum olim: quidam portarum, fama nobilis, totidem scilicet principum domus erant, solitæ singulæ (ubi negocium exegerat) dena armatorum millia effundere: quod aiũt Homeri carmina:

His C. portæ, portarum quamq́ ducenti
Sublimes in equis homines, & curribus errant. Item Dionysius:
Hanc habitant homines multi, pariterq́ opulenti
Qui ueteris claræq́ colunt sub mœnia Thebes
Quam perhibent C. portas habuisse priores
Filius Auroræ Memnon qua regna tenebat.

Circa Thebas Grannatis gemma nascitur, fragilis uenosa, morienti carboni similis, nascitur & Achates. Post autem Thebas, Thuphium oppidum est, & aliud Chnibisi nomine. Item Ilithyia, id est, Lucinæ ciuitas in qua eius templum erat: Cui ad orientem mõs obiacet Nigri lapidis, propeq́ĩ ad occasum Toi ciuitas sita est. Sub qua in ripa fluminis Ombi oppidum. Postea Syenæ ciuitas est quam nunc barbari Chinam dicunt in insula fluminis, quæ ciuitatis nomẽ habet semistadij: In hac puteum quendam esse ferũt ad hoc effossum, ut æstium indicet solstitium, quoniam hæc loca circulo tropico sunt subiecta: ubi die medio nullam umbram iaci puteumq́ totum illuminari, ex quo sol illi loco fit supra uerticem: quod Lucanus significare uolens ait:

Vmbras nusquam flectente Syene. Et subiungit:
Nam quis ad exustam Cancro torrente Syenem ibit.
Et alio loco:
Cancroq́ suam torrente Syenem.

A qua

A qua urbe aduerso amne usque ad locum quẽ modo Chus incolæ uocant, ubi onerantur nauigia ex mercimonijs delatis de Aden ducenta & quinquaginta millia passuũ computantur. Post autem Syenem locus est Dodecaschœnum uocant Græci, id est, regio duodecim Schœnis amplexa: Schœnus sexagenis stadijs constat: Nam qui modicum terræ possident metiuntur illam passibus, qui minus inopes terræ sunt metiuntur stadijs, qui multum possident parassangis, qui plurimum sanè Schœnis. Constat autem Parassanga una tricenis stadijs. Hinc orientem uersus Arabes Adei sunt, in quorum montibus Onichinus nascitur lapis: quibus ad Nilum post Cataractam Hierasycaminon oppidum, id est, ad sacram arborem, hoc est ficum Ægyptiã. Dein Philæ, id est, amicæ quæ Ægyptiorum & Æthiopium cõmunis habitatio est. Aiunt aũt Philas dici quoniam ibi Isis regina Ægyptijs quibus antea irascebatur ob necem Osyridis mariti, non inuenti, placita est reddita, ubi inuenit eius membra, quę in insula uicinæ paludis Abotos nomine quod inaccessibile interpraetatur, sepelisse dicitur, paludemque Meroremuocari iussit. Ad quam insulam neminẽ accedere, nisi determinata die statuit, limosa enim est & papyris referta. Inter Philas & Syenem campus magnus est ualde planus, supra duodecim millia passuum spatio, Qui campus multis in locis refertus est rotundis ac politis petris propè modum sphericis, nigri ac duri lapidis, super maiore petra alteram positam, ac rursum super ea aliam, nonnullæ per sese iacent, earum maxima est non minore duodecim pedum diametro, atque omnes maiores quam harum mediæ. Hinc est Metacompso locus ita à requie dictus quia in fine sit positus: Contra quem locum ad occasum fluminis Psellicis Æthiopica urbs est. Item Præmna ciuitas natura quidem munita: à qua non longe harenæ cumuli sunt, in quibus Cambysis exercitus obrutus est uẽto incidente: quemadmodum aliàs iuxta Ammonis templum eidem accidit. Inde Napata urbs Candaci regia quæ Æthiopibus imperauit, uirilis sanè mulier, sed altero oculo capta.

GEOGRA-

GEOGRAPHIAE Commentarius IIII. Aphricæ, in quo

Libya interior & Æthiopia quæ sub Ægypto est continentur.

Libya interior nunc dicetur, uasta admodum & immensa terra: cuius situs sic se habet. A septentrione terminatur duabus Mauritanijs, & Aphrica: & Cyrenaica iuxta magnum iugum Atlantis, ut supra meminimus, quē isti hodie Charenam uocant: Ab ortu solis Æthiopia quæ sub Ægypto est: A meridie interiori Æthiopia quæ Agisimba cognominatur: Hæc duo latera desertis tantum locis terminātur, nil aliud enim quam spatiosissimæ ac infinitæ penè harenæ interiacent. Ab occasu uero occidentalem habet oceanum qui Atlāticus appellatur. Hanc à Libya uxore Epaphi Iouis F. uocitari nonnulli uolunt: Regio maxima ex parte deserta tùm propter æstus torridæ zonæ, tùm propter innumeras feras: ubi pauci fontes, languidæ sine arbore, sine cultore harenæ iacent: nulli enim ibi, uel rari imbres cadunt, sparsiq; statim combibūtur à terra: paruis atque paucis habitationibus distincta: qui ut plurimum pastores sunt, duram uitam agentes, Nam ubi dies deficit, ibi noctem ducunt, Viuúntque ex milio, & ordeo ex quibus etiam potum conficiunt, butyrum & adipem pro oleo habent. Poma non habent, præter palmulas atque eas perpaucas in hortis regijs: nonnulli herba uescuntur, & ramis tenellis, & loto, & calami radice, carnibus & lacte & caseo utuntur. Quorum pecora sunt, ut oues, capræ, boues, canesq; pusilli, asperi tamen ac pugnaces: quæ omnia Virgilius meminit dicens:

> Quid tibi pastores Libyæ? quid pascua uersu
> Persequar: & raris habitata mapalia tectis?
> Sæpe diem, & noctem, & totum ex ordine mensem
> Pascitur: itq; pecus longa in deserta sine ullis
> Hospitijs tantum & campi iacent: omnia secum
> Armentarius Apher agit, tectumq; laremq;
> Armaq; Amycleum canem, cresamq; pharetram.

Igitur sub Mauritania in oceani ripa, post deorum portū, quem superius iuxta Atlantem montem posuimus, Sobus uel Sububa fluuius in mare uadit à Sagapola mōte demissus: Reliquimus in litore aliqua loca exigua obscuraq;. non enim commemorari à nobis omnia uel minima huius orę decet, quum indigna tùm propter se, tùm propter iuniorum quorundam nefanda uocabula corrupta quidem barbara hispanis sunt: nam hæc ora ab

tijs gentibus hac præsertim tempestate ad Prasum usq; promontorium ac inde ad Indos frequentatur, qui nauigationem suis adaptarunt moribus, nomina locis denuo pro uoluntate, non autem re aliqua, uel effectu impo nentes. Contra autem hoc litus quod Autolalæ tenent, quædam sunt insu læ neque magnæ in quibus Getulicam purpuram tingunt, ex quo purpu rariæ appellantur in quibus Merna est. Inde post Sabum, fluuius alius est Salathus nomine, Cuius ad ostium in meridionali ripa ciuitas eiusdem no minis est, ipse fontem habet in Mandro monte iuxta quod litus insula Au tolala iacet: Item Chusaris siue Cosenus qui ex Mandro etiam oritur. Et in de Gannaria promontorium: & Ophiadis fluminis ostium, quod à Man dro similiter profluit. Inde ex est Bagaza ciuitas. Post quã Nuius amnis in mare it, qui à dicto quoque monte exoritur. Est & Solentia promonto rium. aliud q; quod caput modo Album recẽtiores dicunt. Alterum in se ptentrionem, alterum in austrum respicientes: ambo sinus in cubiti mo dum deducentia. Inde Massath flumen ab eodem monte cum iam dictis excurrit. Mox Iarzitha ciuitas. & ostium Darathdis amnis è Capha mõte prolapsi in quo Crocodilos gigni aiunt. Hinc portus est qui magnus ap pellatur: cui oræ nonnulli scopuli sunt. Postea Babila ciuitas in tumulo posita. Inde Arsinarium promontorium, & aliud non procul ab eo Rysa dium nomine quod nunc à nautis caput Viride dicitur, frondosum enim est. Sed antequam ad promontorium deueniatur, Hispani oram percur rentes duos magnos notãt fluuios, non longe inter se ostia in mare haben tes, neq; à promontorio distantia multo, septentrionaliorem riuum Cene gam, australiorem, Calanũ uocant, inter quorum ostia insula est quæ por tum habet: uerum Rysadium longe ex interiori regione huc procurrit, à quo Stachirus flumen exortus pari tractu cum monte atque ad eius radi ces labens in sinum maris exit, E quidem Hesperius magnus sinus à pro montorio curuare incipit: Stachirus in medio cursu paludem Cloniam fa cit. Post autem portus est Perphasius, & promontoriũ Catharum, & On niæ fluminis os, quod ab Onnia monte fluit unde Hespericeras attollitur promontorium. Iuxta quod campi noctu stellarum modo nitere dicun tur, imminereq; mari montem excelsum meridiem uersus qui æternis igni bus ardet Theonochema dictus à Græcis quod interpratat̃ deorũ mons seu uehiculũ. Postea Masothilus fluuius in mare uadit, cuius fõtes in Theo nochema monte scaturiunt, Quo in tractu quatridui nauigatione ab He spérichera, modici colles amœna opacitate uestiti Egipanũ Satyrorumq; sunt, ubi Hypodromus à græcis locus appellatur, id est, subcursus. Hinc aliquanto spacio Æthiopia regio ad meridiem Libyæ occurrit. Vnde geo graphi ulterius non se immittunt, terram hic cognitam determinantes.

Rursum Libycæ oræ insularum greges duo sunt, alter Mauritaniæ, alter magis ad austrum Rysadio monti obiacet, licet à conspectu longè earum,

quæ

quæ ad meridiem uergunt secundum Ptolemæi situm Fortunatæ appellan tur, secundum uero Strabonem, quæ Mauritaniæ opponũtur, quod ita est, nam & nomina earum quædam adhuc seruant: & apud Plinium legimus nouemq́ esse numero: haud magnitudine inter se differentes: præter exiles quasdam ac scopulos magis quã insulas, in pelago circaq́ eas sparsos, quarum quæ ad septentrionem magis est Aprositus uocatur, à quibusdam Ombrion nũc portus sanctus dicitur, in qua nullum habitationis uestigium, neque quod unquam ibi ædificium fuisse reperitur, in montibus magnum iacet stagnum auibus frequẽs: & arbor similis ferulæ, è quibus aquã exprimitur, ex nigris amara, ex candidis potui iucunda. Altera Iunonia dicitur Madera nũc in qua ædiculam fuisse tantum, lapide extructam, ignobiliter ad culmen fastigiatam scriptores tradunt. Ab ea in uicino eodẽ nomine paruæ duæ desertæ, Tertia quæ litorib. uicinior est Pluitania, siue Pluuialia quondam, modo recentiores Lanciloto dicunt: ubi nuda ac deserta omnia sunt, neq́ in ea esse aquam nisi ex imbribus si quando pluit, Quarta Casperia, à quibusdam Capraria forte uentura nunc lacertis grandibus referta, Quinta Canaria sic adhuc appellata à multitudine canum ingẽtis magnitudinis, ex quibus duo ad Iubam deducti sunt: ubi etiam ædificiorum fundamenta apparent: Quæ & omnium pomorum copia, & auium omnis generis abundat, nec non palmetis cariotas ferentibus ac nuce pinea, & mellis quantitate non modica. Sexta Pintuaria à quibusdam Ninagaria, siue Niuaria dicitur, nomen à perpetua ibi niue, nebulosa enim frequenter est: iuniores modo Tenerife uocant. In quarum insularum fluminibus papyrus gignitur: infestarique eas marinis beluis Siluris maximè, quæ nisi expellantur assiduè putrescunt. Quæ quum nouem sint, tres alias omiserunt maiores, quæ ad occasum magis sunt pari tamen intetuallo cum sex dictis, quarũ una Gomera, altera Ferrum, tertia Palma nominatur. Has insulas nonnulli Helysios esse campos, & animarum piarum sedes credidere, in quibus Homerus, & Horatius: Ferunt enim imbres ibi raros mediocresq́ & uẽtos plurimum suaues ac roriferos esse: solum pingue nec arari modo plantariúe facile, sed etiam ex se absq́ ullo humano studio fructum producere dulcẽ quidem, ociosamq́ multitudinem nutrire sufficientem: aër sincerus ac temperatus, & mediocri mutatione cõtentus: Ad quas insulas quum Tyrrheni tum mari potentes coloniam mittere uolentes, fama earum bonitate ducti, à Carthaginensibus sunt prohibiti, ne eius loci felicitate allecti ciues eorũ, ad eas se conferrẽt, Et simul si qua forsan aduersa urbi fortuna incidisset, uolebant ignotum ad quem facile confugerent locum esse, ut scribit Herodotus: Aristoteles uero Quidam ait mercatores Carthaginenses cum unam insularũ earum inuenissent, à nullis ante id temporis habitatam, præter quam à feris, & propterea syluestrem ad modum, multis tum arboribus tum fluminibus confertam, ad

ibi capti loci amœnitate sedem fixissent, commotos ob id Carthaginenses, capitis pœnam decreuissent, ne quis posthac ilhuc nauigare auderet, et qui iam incrant iussisse statim interfici, ne ipsius insulæ fama perueniret ad alias nationes, submitteretur'q; alicui fortiori imperio ac fieret quasi oppugnaculum quoddam aduersus eorum libertatem. Quas autem Rysadium prospectare promõtorium diximus, eas esse duodecim, nec minus ducentorũ mil. pass. ab eo distare, neque eo situ, quo Ptolemæus loci angustia coactus (ut in primo nostri operis loco de Thyle & alijs ostendimus) iacere fecit: unã enim post aliam penes extremũ meridianũ ad occasum figuram Chlamydis includentem, sex numero depinxit, quum exterius ad modum expositæ sint, neque una post aliam, scilicet in Gyro potius. quarum nomina quia latinis nominibus nõ sunt expressa, ponere omisimus. Quæ igitur ad mare huius regionis sunt, hactenus diximus. Nunc ea quæ in mediterraneo habentur: Ac montes primo, in quibus Mandrus est, magnus quidem atque late patens. Et Sagapola mirandæ altitudinis mons. Et Rysadius similiter præceps ab omni parte atque adustus. Item mons Theonochema à Græcis dictus, id est deorũ currus, arduus sane, mari occurrẽs, quẽ paulo ante æternis ardere ignib. diximus. Est & Caphas mõs, & Onnias, hi omnes ad occasum regionis extolluntur, aridis s. obducti harenis: Interius autem orientem uersus, Vsargala à quo Bagrada ingẽs amnis fluit qui per desertas terras, ad auroram prius, deinde ad occasum, postea recto cursu per prouinciam Aphricam in mare iuxta Carthaginem urbem exit: quem Silius describens ait:

> Turbidus arrentis lento pede sulcat harenas
> Bagrada, non ullo Libycis in finibus amne
> Victus, limosas extendere latius undas
> Et stagnante uado patulos incolere campos.

Est etiam mons Girgirus in quo gemmas nasci aiunt, unde Cinyps fluuius duobus ex fontibus longe inter se distantibus manat, quare duobus fluminibus diu diuersis uagis'q; ac demum confluentibus unus atq; magnus excurrit, à nonnullis Garamanticus cognominatus quum Garamantum natio supra eius fontes ad meridiem terram inhabitet, Qui post longum tractum in Puniceum mare irrumpit, ut in Aphrico litore designauimus. Præterea mons est alius qui Thala uocatur, unde est Garamantica illa præceps & ingẽs uallis. Item Arualitis mõs: & Aruanga, ambo meridiem uersus: Per hanc terram raræ sunt aquæ: at uerò fluuij mediterranea excurrentes maximi sunt, uidelicet Geras siue Gir, uel Gis, ab Vsargala monte ad Garamantum uallem usque permeans, à quo amnis diuertitur, qui paludes facit Chelonidas, quiûe in ijs deficit, & ut aiunt terra absorptus alium educit fluuium qui contra solis ortum labitur, ubi paludem Nubam immergitur: nam Claudianus:

—& Gis

— & Gis notissimus amnis
Æthiopum, simili mentitus gurgite Nilum:
Sed maximus omnium Nigir nomen à gente deducens ex Atlante monte ut ait Victruuius, demissus, longe iam dictos & procursu, & latitudine superans, quo quidam Aphrica ab Æthiopia dirimi putant. Hunc nõnulli Nilum esse, seu Nilum efficere arbitrati sunt, ut Mella, & apud Plinium Iuba rex, qui eum nasci in monte inferioris Mauritaniç ait non procul oceano ex stagnante lacu quem uocant Iulidem siue Hiliden, in quo eosdẽ pisces, crocodilumq́; sicut in Nilo nutriuntur, præterea niues imbresúe, quum in Mauritania liquescerent Nilum increscere. Ex hoc lacu rursus in terram cõditus aliquot dierum itinere, relicta harenosa & squallida, mox alio lacu maiori Heptagono in Cæsariensis Mauritaniæ gente Massylum erumpit: & mutato nomine dicit Nigir, quo usq; ab exortu Clinis ab indigenis nominatur: Iterum harenis receptus conditur: rursus uiginti dierum in desertis locis prosilit fonte apud Mandrũ montem, ac inde in Nigritem paludem descendit, unde exiens, duos amnes à septentrionali plaga, alterum è Sargapola, alterum è Vsargala montibus procurrentes, similiter ab aurora tertium amnem recipit, ex locis supra paludem quam Libyam uocant exortum: alium quoque à meridie lapsum supra Daradorum gentem duobus fontibus. Ipse uerò Nigir ad usque Thalam montem excursus, ipsum subit, unde in Nilum subterraneis meatibus emergere dicitur, sed neque hoc nomine Nilus appellari, nisi quum Ægyptios campos è Cataractis demissus percurrit. Post itaque montes ac flumina gentes in hac parte manifestandæ sunt, Quarũ Getuli in occidentali plaga sub Mauritanijs primo occurrunt, quibus contermini sunt ad oceanum usque Atlanticum pertingentes, magnam quippe terræ portionem habent mõtuosam tamen, atque maiori ex parte uersus maxime austrum desertam, Vbi fons amplus bituminis, & ærariæ sunt, ipsi partim in tugurijs partim sub dio degere, uagareq́; per incultos campos. Quorum mulieres agros colũt, ædes ædificant, & huiusq́; modi cætera faciunt opera. Et quibuscunq; uelint commiscentur, ac præcipuè aduenis: quibus tum odores tum tinctæ coloribus uestes aspernantur, nudis omnes pedibus. Contra autem uiri his omnibus utuntur, nec id mollitie faciunt: genus enim hominum natura ferum, & bellicosum præter cæteras huius regionis gentes: nam Virgilius:
— Genus insuperabile bello. Et Lucanus
— Semperq́; paratus
Inculto Getulus equo.
In hac parte leones sunt, lõgè uiribus præstantiores quam cæteri. Post autem Getuliam, ad orientem sub Numidia Aphrica, Cyrenaicáque usque ad Ægyptum, deserta omnia iacent, quæ Libyæ cognominantur, steriles

enim harenæ suntatque inuiæ, qua si quis transire uult, opus est noctu peruagare, non æstu minus, quam siderum obseruatione, ac si mare nauigandum esset: præter quæ iter est per serpentes ac saltus ferarum multitudine refertos, & introrsus elephãtorum uastas solitudines. Vltra quæ ad meridiem Garamantum gens magna sane, terram à Bagradæ fluuij fontibus usque ad paludem Nubam incolunt: quos meminit Lucanus dicens:

Non super arrentem Meroën cancriꝗ sub axe
Qua nudi Garamantes arant.

Sæui & à consortio humanitatis remoti, aspectum hominis & loquelam diffugientes, aquasꝗ ne externis gentibus usui sint, quoꝗ iter difficilius fiat, harenis operiunt, fodiuntꝗ non altè puteos: nulli certa uxor, quare ex se natos, non nisi formæ similitudine agnoscunt, quos pro suis colunt: Apud has gentes armenta esse quę obliqua ceruice pascuntur, nam prona in humum cornua officiũt: Fontem etiam repletum aquis à medio die ad mediam noctem feruentib. totidem horis ad mediam diem rigentibus quod Mella, Dionysiusꝗ Alex. tradunt: Illum tamen esse puto quem in Ammoniaca regione notauimus, quum quidam Ammonis templũ, in Garamantibus ponant, atꝗ id propter locorum uicinitatem euenit. Reperiunturꝗ hic passim carbunculi: Istis gentibus Thelgæ oppidum esse apud scriptores nec plura legimus. Sunt dein Melanogetuli, id est nigrigetuli, magis enim ad æquinoctialem uergunt, ex quo uehementiori calore nigrescũt magis qui tenent quęcunꝗ interiacent Sagapolam & Vsargalam mõtes. Prę terea Pirreorum Æthiopumꝗ genus, qui magis ad austrum tendũt quam Geir fluuius, sunt quoꝗ Nigirtorum Æthiopum populi, qui septẽtrionalem ripam Nigiris fluuij habitant. A quibus malabatrũ mittitur, nascitur in stagnis lentis modo odoratius croco. Daradorum similiter populi qui tenent quæ supra mare Atlanticum sunt ab eodem fluuij nomine appellati, laxatur post hos ad Nigirin flumen uasta solitudo nigris pulueris, eminentibus cautibus ueluti igne exustis. Inde & Pyrorsorum genus qui procul à mari magis orientales sunt quam mons qui Deorum currus nominatur. & Odrangidorum Æthiopum qui terram inter Capham & Thalam mõtes possident. & Mimaces qui sub ipso Thala sunt. & Nubæ qui tenẽt occidentalia uallis dicti mõtis, alij populi ab ijs qui in Æthiopia sunt. Derbiçorum gens qui magis ad occasum uergunt quam Aranga mons. Minores deinde gentes quæ supra mare sunt incolunt: Nam post Getuliam Autolalæ multo ualidiss. habentur, quos describens Silius ait:

Nec non Autolales leuibus gens ignea plantis
Cui sonipes cursu, cui cessit incitus amnis
Tanta fuga est, certant pennæ, campumꝗ uolatu
Quum rapuere, pedum frustra uestigia quæras:

Spectati

Spectati castris, quos succo nobilis arbor
Et dulci pascit lotós minus hospita bacca.

Sunt postea Syrangæ: & Mausoli usq; ad Mandrum montem, quæ gẽtes certo tempore locustas terrestres legũt, duratasq; salsugine, in præsidium uitæ solas habent, sed ex illis quadragesimũ æui annũ nullus supergreditur, fœminæ septimo ætatis anno pariunt. Sunt quoque Atlantes inter solitudines degentes qui neque ulla inter se nomina habent, & soli imprecantur, quod eos cum messibus semper amburat, hi nunquam somniare uidentur, quod ait Plinius. Postea uersus Mandrum montem, & Babij per quos Babotus amnis excurrit crocodilis et Hippopotamis refertus: unde ad Theonochema perpetui subcedũt montes: & Malciæ, & Mãdori usq; quo Daradorum genti concurrãt. Post quos Sophucæi. & sub Kysadio monte Leucæthiopes, Inter quos & pyrorsos, Pyrrus laxatur campus. Postea Phorsij populi q; ad septentrionem Sagapolæ montis degũt. Similiter & Natembres qui septentrionaliores Vsargala monte sunt: & Girgiri monte Lyxamathæ: & Samamycij. & inter Mandrum montem & Sagapolam Salthij: & Daphnitæ: & Zamazij, apud quos regio est harenosa ubi in mõte emathides magnes saguinei coloris reperitur: Aliusq; nõ procul est mõs, in quo lapis gignitur Theamedis, qui ferrum omne abigit respuitq;. Sunt deinde gentes Arocca: Cetiani usque Nigirites. & sub Vsargala monte Suburpores. & Girgiri monte ueluti supra Garamantas Maccoi: & Dauxitæ: & Caleitæ usque Nubam paludem. Postea Daradis orientaliores sunt Machureti. & sub Sophuceis Solœntij sunt: quibus orientaliores Anaticoli: & Phraurusij, Gymnetes cognomine: et Churitę: & Stachiræ usque ad Capham montem: inter quem & deorum currum Ophrei loca tenent: sub quibus Tarualtæ, & Maltitæ, & Aphricerones magnum genus. Et rursus Odrangigis australiores sunt Achemæ, & Mimacibus Gongalæ qui nudi sunt, armorúmque omnium ignari, nec uitare sciunt tela, nec iacere, ideoq; obuios fugiunt, nec aliorum quam quibus idem ingenij, aut congressus aut colloquia patiuntur. Post quos Canubi. postea Nabathræ usque ad Arualitem montem. Inter autem Libyam paludem & Thalam montem sunt Alitambi: & Maurali: Et inter hos & Nubos, Armiæ: & Thalæ, ac Dolopes, & Astacuri usque ad uallem montis. Et magis orientaliores quam Aranga mons sunt Assaracæ, inter Derbicos autem & Arualitem montem sunt Dermenij. & sub Aphriceronibus quasi ad austrum sunt Ganginæ Æthiopes. Quibus orientaliores sunt sub ipso Arualite mõte usq; ad Arangam Xyllinces Æthiopes. Post quos Achalcei Æthiopes. Sunt item Augilæ, qui tumulos mortuorum incumbunt quum responsa captare uellent, & ea quæ noctu somniant pro responsis ferunt, putant manes tantum deos esse: fœminæ uerò nocte qua

uirum adeunt, omnibus munera afferentibus stupro patent, quibus magna gloria est si cum pluribus iacuerint, in reliqua autem uita pudicitiam seruare dicuntur. Harum quas diximus gentium, nonnulli lacertis uiridibus uesci solent, ac locustis, ut paulo ante meminimus, per ea enim deserta locustarum globi ueluti nubes feruntur, idcirco pamphagos quidam uocant, quum illis esca sit quicquid mandi potest, ut omnia fortuito gignentia. Ciuitates in regione uersus occidentale litus primo sunt, quarum Autolale in gente sui nominis sita, inter Sobum & Salathum flumina, & altera Thuilath in Salathi ripa, & Tagana ad meridiem Mandri montis posita. Et inter Massam Darademq; fluuios Magura in Daradorum gente: & Vbris, & Arzitha Daradi appositæ, in Leucis populis sitæ. Hinc autem ad septentrionem Nigiris fluuij sub Mauritanijs Talubath ciuitas est, in margine Sobi amnis non longè à Sagapola monte: & sub eodem Bynatha: & Malachath ciuitates sunt ad amnem ex monte nascentem in Nigiritem influentem: Item Tucaba dicto amni apposita, & Pesidi: Thiga, Cupha: Nigira metropolis magna sanè in illis solitudinibus, etiam Vellegira, Tagama, & Panagra apud Nigiritem flumen sitæ: Et in eius ripa Thycimath, Geua, Badiath, Ischeri, Turchumuda, Thussa, Arthagira, Rubuna, & Liaxana: In meridiana uerò Thamondocana, Thuspri, Punsa, Saluca, Dudum, & altera Nigira. Similiter ad amnē ex Capha monte prorumpentem in Nigiritemq; exeuntem Angygath ciuitas posita est. Sunt quoque circa Bagradam flumen ciuitates, Salica, Buthuris, Siccenthorium, Thabudis, & iuxta eius fontes Capse. Præterea circa ortus Cinyphis fluuij ciuitates hæ sunt Gelanus, Vanius, Sabe, Bouta, Bedirum, Garrami metropolis, Thumelithaq;.

Aethiopiæ regionis situs.

AEthiopia dictis regionibus iungitur, quam sub Ægypto iacere superius diximus, Ætheria primo appellata, dein Atlantia ut Plinius ait, mox Æthiopia à Vulcani F. q̄ ei regioni prȩfuit nomine Æthiopus: Alij quod uerius fortasse, à uerbo Græco deriuari, quod apud nos, Cremo sonat, iacet eñ sub torrida zona, ex quo adustione solis nigri fiunt. Eusebius ab Indo fluuio Æthopes ex Asia cōsurgentes huc consedisse inquit. Strabo pantherȩ similis distincta domibus ut punctis compræhensis arida, & deserta terra, uocant autem huiusmodi habitationes Ægyptij Auases, quod eis nomen ad hanc nostram ætatem perdurauit, nam uocatur regio Abas, siue Aabassia, ipsiq; Aethiopes Abassini, faciem more gentis nota ignis inustam habentes, circumcisiq́ue sunt: neque tamen omnes, uersus enim austrum aliæ quamplurimæ nationes sunt, hos minime ritus sequentes: quamobrem non omnis Æthiopia, sed quæ ad arctum uergit, Aegyptóque contermina Abas ad hanc usque ætatem appellatur.

Regionis

Regionis aũt terminos esse à scriptoribus Ptolemæo præsertim traditos, Ægyptum ad septentrionem: ad occasum interiorem Libyam: ad meridiem Æthiopiam Agisimbam: ad ortum solis reliquam Arabici siue Rubri maris partem, ac Barbaricum pelagus, quod usq Rhaptum promontorium pertingit. In hac, gentes quas non irrigat Nilus (mediam enim Æthiopiam secat) pastoralem ac inopem uitam degunt, quod illis propter soli tenuitatem ac aëris intemperiem obuenit. Est hæc regio ad modũ populosa, maxime ad utrasq Nili ripas, etiã in eius fluuij insulis habitationes frequẽtes sunt, Gens effera, facie simi, uoce acuta, nudi per omnẽ uitam, quia solis ardoribus afflantur, quos ad euitandos, paludes remedia sunt, miranda enim atque magnę, à ripis fluminis manantes, nam in ijs uersantur, immerguntur q frequenter: & herbas quæ circa stagnantia atque in ijs sponte nascuntur, mandunt. Quidam arborum pro maiori parte syluestrium fructibus uiuunt: Alij sunt qui sisamum, & lotum serunt: & qui teneras harundinum radices edunt: plures arcu exercitati, auibus occisis famem pellunt. Magna pars, pecorũ carnibus lacte & caseo uitam ducũt. Hi pariter cum matribus & auis, cum filiabus & nepotibus copulantur. Circa uerò mortuorum funera diuersos mores habent: ab alijs copora in flumen proijciuntur, existimantibus id optimum sepulchrum esse: ab alijs u tro circundantur, domiq seruantur: ab alijs in urnis fictilibus condiuntur ac circa templa humantur. Reperiuntur apud has gentes hyacinthus & chrysolitus aureo fulgore translucent. In his itaq ad mare post Bazium promontoriũ Ægypti, Colobi populi sunt qui latine manci, uel simi dicuntur, ubi Prionotus mons, id est, ad notum uergens: cui Astarta obijcitur insula. Sub quo Cherronesus, locus quidẽ asper. Item promontoriũ Apemium quod & sacrum dicitur: nam iuxta se regionem habet thuriferam, contra quod insula est quæ Ara palladis dicit̃. Postea mons Isius mari proximus arduus sanè ac præruptus, à quo haud multo portus est, q̃ Profundus appellatur: Iuxta quẽ alter pãditur portus Castoris & Pollucis cognomine. Ac ad meridiẽ Tabeini litus habent, gẽs inculta, In quib. Cereris promontorium attollit̃ alio nomine Demetrij speculæ: cui ad orientẽ longè in mari Gipsitis insula est. Mox in pelagus ex litore saxa procurrũt, uocantur q Aspis extrema, ubi Connonis Aræ. Post Melinus portus. Diogenis promontorium. Satyrorum mons, quem duæ in pelago prospiciunt insulæ Gomodeprum appellatæ. Sunt item populi sub iam dictis nomine Syrtibes qui octonũ cubitorum esse dicunt̃, in quorum litore Monodactylus mõs, id est, unus digitus, nam speciẽ digiti procul intuentib. pręfert: Et alius post illũ Gaurus: ubi Theonsoterũ portus, q̃ nomẽ hoc à Græcis primũ eo nauigantib. accepit, q̃d deorũ salutariũ interpręṫatur: siue ut alij sospite deo portus, Quẽ principes qdã è maximis periculis seruati, ab euentu rei sic nominauerunt. In huius litoris fronte Myronis insula est: & aliæ

tres

tres sub ea, quarum una testdinum: alia phocarū: alia accipitrum dicitur, quas Chelenophagi, id est, testudinea carne uiuentes habitant. Quibus ad auroram Tristides duę quoque insulę sunt. Apiri dehinc populi in litore, ubi ad mare montes duo Tauri nomine sunt, sic cognominati quoniā formam taurorum ostentare uidentur. Postea est alius mons qui Isidis templum habuit Sesostris opus: ubi portus Euangelus, id est, bonus nuncius, qui & Isidis à monte dicitur, in eum Troglodytis myrrha confertur: Prope quem insulæ duę Pseudopylæ, id est, falsæ portæ uocantur, altera oleis consita est: in altera sunt scriptæ stellæ lapideę literis incognitis ut Plinius tradit. Retro autem montem in campis arbor myrrha & thurifera nascitur. Sequuntur, ad meridiem magis Babylenij quibus Ptolemais Cherronesus est, feris abundè scatens, ubi & Ptolemais castellum, & portus Eumenis, quo in loco elephantum uenationem Eumenis condidit, quum ad id à Philadelpho missus esset, qui clam Cherroneso & fossa, & muro circumdata, & culta pro sua obtinuit: Circa quem locum emittit pars quædam abrupta à flumine Astapora, cuius maiorem partem in Nilum influere superius diximus: Quo usq; à Gauro uidelicet monte sinus panditur in quem nonnulla flumina à montibus decurrunt qui Psebei appellantur. In conspectu Ptolemais sunt insulæ sex Latomiæ nuncupatæ quas Ichthiophagi incolūt. Reliquum autem litoris usq; ad Auxumitarum gentem Rizophagi accolunt, qui etiam Elij uocantur, propterea quod ex adiacente palude euulsis radicibus massulas conficiunt & ad solem coctis uescūtur: Vbi leones sunt, qui sub canis exortum à maximis culicibus inde expelluntur: istorum litus Aræratum habet promontorium penes quod Antiphilis portus quasi amici nautis est: & Sabaiticū os, cui Stratonis obiacet insula: Et post os Magnum litus appellatur, quod terminat Colobon promontorium, id est mancum: Ad quod post Theonsotheron maxima est & oræ & sinus mutatio, nam præter nauigatio non amplius aspera est, ubi pelagus humile est, duorum ferè passuum, & summa eius facies herbida musco & alga pellucēs: Exaduerso huius orę Magorū insula est: & alia sub ea Daphnina: cui ad meridiē Acanthina: & Mecaria, id est beata: Neq; ab ea procul orientem uersus Orneæ duæ, sic à Grçcis dictę quoniam auibus refertę sunt, ortigijs pręcipuè, quas benigne nutrit. & alię in pelago multę in quib. testudo plurima. Et post ad austrū alię Bachię & Antibacchię nomine sunt. Similiter in Adulitico sinu (curuatur enim litus à dicto iam promōtorio ad alterū Palindromos, id est, recursus propè Arabiam exeuntē, ubi mare angustiss. fit, & quodāmodo hinc atq; hinc duab. terris è diuerso cōcurrentib. iungit.) Et in mari lōgè insulę exiguę passim iacēt ubi maris ꝓfunditas nō amplius 3. pass. herbacea materia plurimū abundās, Etiā arbuscula sub aqua nascunt, quare colore ad modū uiridi aqua ibi translucet, nō aūt natura ut q̄dā putauere, mare ad nauigandū facile, nulli

subditum

subditū tempestati, multis abundans piscib. marinis præsertim canib. Cuius sinus nō collibus neq; petris munitū supercilium est, sed unà cum interiori regione planum, palmetis totum oliuetisq; ac lauretis perspicuū, neq; modo quæ intra angustias, sed etiam ora quæ extra est magna ex parte: In quo sinu post Auximitarum gentem, Adulitæ sunt, nomē sinui dantes. In quibus ad mare post Colobon supra Antiphili portum, Curtorum lucus uiret, tenent enim ea loca Creophagi, id est, carnes cōmedentes Glandescurti appellati, quorū mulieres Iudæorum more excisæ sunt. Post Berenice Troglodytarū urbs q̄ Panchrysos cognominata est, & alia Sabe maxima, & in conspectu Berenicis 60. mil. pass. in mari insula est in qua Iris lapis effoditur, cætera sui parte cristallus. Postea montuosa Cherroneſus ubi elephantum similiter uenatio ab Eumene quemadmodum & altera paulo ante dicta, quę Eumenis lucus uocitatur: Contra quam Philippi insula est, eam quidam Ophiodes uocant decem mille pass. longitudine, olim deserta cultoribus ob serpentium multitudinem unde & nomen sumpsit, in qua Topazius lapis inuenitur, nascitur in petris nocte in umbra lucet procul ostendens quo sit in loco. Dein Adulia oppidum quod serui à dominis ex Ægypto profugi cōdidere, maximum in his locis emporium Troglodytarū Æthiopumq; abest à Ptolemaide quinq; dierū nauigatione, quò deferūt plurimum ebur, Rhinocerotum cornua, Hippopotamorum coria, celsium testudinū spingia, mancipiaq;. Mox Saturni promontorium est: cui Panis insula opponitur. Et procul inde ad auroram Diodori, Isidisq; insulæ duæ, circa quas fruticem in alto esse, uocari Isidos ploma cos coralio similem sine folijs, præcisum mutato colore, in nigrum durescere, quum cadit frangitur. & item aliæ insulæ desertæ. Et in recessu litoris locus qui Antiochi aquæductus uocatur, ubi urbs Daraba, à quibusdam Dire. & elephantum uenatio quæ ad puteum dicitur, eam elephantophagi inhabitant, ubi sylua iuxta lacum Monoleum. Inde Mandach, & Arsinoē pagi. Et in angustijs Berenice ciuitas alia à prædictis Epidires cognomento, id est supra Dires, insignis loco. in extremo enim monte, hoc est in ceruice longè procurrente in promōtorio Palindromo sita, in cuius radice fons est Cutius nomine, nauigantibus expetitus. Quo in loco Sesostris columna est insculpta literis quæ transitum eius in Asiam indicant. ubi exaduerso in mari insula est Cithis nomine in qua priusquā in Philippi insula altera topazion gemma inuenta est, nam prædones Troglodytę; (ut est apud Plinium) quū diutius fame & tempestate præssi in insula detinerentur, herbas radicesq; effoderent, eruerūt Topazium. Postea in Rubro mari sinus laxatur: in quo Analitarū gēs & in ijs Analites emporium à quibus nomen est sinui. Dehinc Malas emporium aliud. & item aliud Mondi nomine. Contra quod est insula eodem uocabulo: Ex quo loco usque ad Pytholai promontoria sunt duo ingentes lacus, alter aquæ salsæ

quod

q̃d mare dicunt, alter dulcis qui Hippopotamos alit, et Crocodilos, & circum labra uero papyrum. Postea promontorium & portus Mosylon, q̃d sacrum populetum habet, in cuius radice eodem nomine emporiũ est Mosylon ideo dictum quoniam omnis ibi domus ex lignis compositæ sunt: Cui Ammonium promontorium in Arabia contra attollitur: ubi rursus litora contrahuntur fitq́ transitus quinquaginta mil. pass. interuallo, Quo sex continuatæ iacent insulæ transitum impedientes, relinquunt enim ual de angustas nauigationes: per quas ultro citroq́ ratib. merces transuectantur, uocanturq́ ibi angustiæ. Inde Leonis uicus. Pythangeli portus, supra quem est regio in qua Pseudocassiam, & thus colligitur, flumenq́ quod hanc dirimit Phlœum multum gignit, id est, lẽticula amara, quod alio nomine Malabathrum dicitur. Inde flumen & Daphnus portus, cui Cobe emporium imminet, ubi retro à mari locus est qui thus habet & myrrhã, cinamomumq́. Hinc Elephas mons: & Psygrium portus ingens in quo Acanne emporium est: & Cynocephalorum aquatio: Et extremum huius oræ promontorium & emporium simul Aromata nomine, quo cinamomum deuehitur: Huc usq́ Sesostris exercitum duxisse fertur. In barbarico autem sinu, cuius litus incognitum Strabo & Plinius dicunt, Pano uicus primum est: & Opone emporium, & Zingis promontorium post illud, & Phalangis mons ita dictus ab araneis, tribus insignis capitibus. Et Apocopa locus, id est abscisio, & Noticornu promontorium: Quibus litoribus in mari longe admodum obiacent insulæ duæ quæ Menæ appellantur. Et ad meridiem magis Myrsica. Et alia Anıici: præter eas quas nominare scriptores nesciuerunt: plurimæ enim esse traduntur. Post autem dictum promontoriũ litus curuatur in sinum quẽ cõparatione sequentis, paruum uocant: Magnum deinde in quo Essina emporium est, quod paulo ab æquinoctiali linea abest: ubi Neptuni ara fuit, ex quo Neptunium litus appellatur, ad eam Ariston, à Ptolemæo ad peruestigandam Arabiam usq́ ad oceanum (quidam hoc pelagus oceanum esse putauerunt) missus deo dicauit: Quæ maritima regio propter utilitatem admodum celebris est, & à palmis quas plurimas fert Phœnicea denominatur. Post autem Essinam Serapionis promontoriũ est & statio nautica, ultra æquinoctialem uersus austrum. Item Tonica emporium post illud. Hinc sinus trium dierum transitu aperitur: statimq́ post illum Rhapta metropolis Barbaricæ gentis, parum à mari distans, cui Rhaptus amnis ad læuam in mare uadit. Et inde Rhaptum promontorium: ubi Arabes dicũt Nili ramum mare influere: q̃ Æthiopiæ altera ab altera ea in parte disiliunt. Introrsus aũt à mari hæc habẽtur: ad occidentalẽ partem Nili, sub iam dictis Cataractis, ad Aphricum uentum, antequam Meroën insulam faciat, ingenti flexione curuat, pagi sunt, Tasicia: Boorum: Autola, Phthur, Pistra, Ptemithi, Albuncithi, Cambysis Æraria cognomine: Erchoa: Satactha: Morus, Nacis: Tathi.

cis, Tathi. Ad orientalem partem Pnupis, Berethis, Gerbo, Pataeta, Pontyris: Primis parua, Arbis, Nangata, Sacolae, Sandaca, Orbadarũ, & Primis magna: Sub qua statim Meroë insula iacet, eam Nilus ab occasu, Asta bora ad ortum solis, Astapoda ad meridiẽ (ut paulo ante diximus) circũfluunt, Magnitudine cęteras Nili insulas praestat, longitudine fermè 500. mil. pass. latitudine 130. forma clypeo persimilis. Abest à Syene sexcẽtis, et 40. cui ad occasum plurimi ac magni harenae cumuli, ad meridiem & ad orientem praecipitia montium imminent: effodiuntur in ea aurum in quo adamas, argentũ, aes, ferrum, hebenum insuper fert, Licet alijs quoqꝫ locis huius regionis, ad meridiem maximè sylvę sint: Fert etiam preciosorũ lapidum multiplex genus, sales quoqꝫ fossiles, quemadmodũ & in quibusdã locis Arabię sunt: montuosa nemorosaqꝫ admodum, gentibus uarijs inhabitata, ex quib. partim pastores, partim uenatores, partim agricolae sunt, protensiorem uitam dimidio quàm nos habentes, quorũ foeminis mãmae grandiores sunt, & aequales infantib. ut ait Iuuenalis: Quib. ciuitates quaedam sunt, praestantiores uerò Meroë, Sacolcha, & Esor siue Esar Aegyptiorum oppidum, quo Sammeticum quum fugerẽt, in eo produntur annis 300. habitasse: quod nomen aduenas significat: quod & Sapem quidã uocãt. item oppidum Daron siue Dyaron: sed nobilior Meroë, gentisqꝫ Aethiopum caput, unde insulae nomẽ, Ipsa à Meroë sorore uxor. ue Cambysis ibi mortua appellata est, quae prius Saba uocitabatur, Cambyses enim Aegypto occupata, cum Aegyptijs usque in Meroẽn progressus, ut Strabo refert: Eusebius uerò Pamphilus à Merida Chenephris Aegytiorum regis matre, In septẽtrionali insulę angulo tutissimo sanè loco sita 70. mil. pass. ab amnib. aequè distãs, circa quam syluas ingẽtes caeterisqꝫ uiridiores esse, in quib. Rhinocerotes, elephantes, leones, et pardales sunt, draconesqꝫ qui cum elephantibus pugnãt Indicis pares uicenum cubitorum: Narraturqꝫ in maritimis eorum quaternos quinosqꝫ quosqꝫ inter se errantium modo implexos erectis capitibus uelificantes ad meliora pabula Arabiae uehi fluctibus, Item multas alias feras quae à tostis & aridis locis ad palustria & aquosa confugiũt in eis esse, sol enim supra illorum uerticem bis in anno fit quum sub zodiaco iaceãt: Sita insula est inter aequinoctialem, & solstitium Canchri: quare Lucanus eam describens ait:

> Ambitur nigris Meroë foecunda colonis
> Laeta comis habeni, quae quamuis arbore multa
> Frondeat, aestatem nulla sibi mitigat umbra
> Linea tam rectum mundi, ferit illa Leonem.

Vltra Meroẽn iuxta Psebeos montes, Psebea lacus ingens est, qui insulam habet satis habitatam: sunt Psebei mõtes qui ab occasu Troglodyticarum excurrũt, Intra quos regio est latissimis ad solis ortum campis in quib. Hibiscus, Cardamomus, ac mirrę magnitudinis palmae gignuntur, fructus

insuper omnis generis, & gustu & specie nobis ignoti. Post Meroēn non longè admodū ad austrū alia insula in Nilo est, quā Ægyptiorū exules habent, qui à Sammiethico ob eius sæuitiā desciuerūt, ijdem adueng nominātur, quemadmodū, & pars altera, quam paulo ante diximus. Nam turba hæc hominū in duas diuisa partes, una in Esor oppido remāsit, altera huc peruenit, Qui reginā habent quæ regi Meroës paret, in qua ædificia oppidi pauca: simili modo ut reliquū Æthiopię, prę ter quā Auxuma ciuitas regia, Auxumitarū gentiū metropolis, inter Astaporā flumen & mare sita, è regione urbis Aduliæ. & alia Colona quæ propè orientalem Nili fontē ad occasum est: ac tertia Masta nomine, cui ad meridiē Masta mōs imminet: Inter quas à Colona haud procul altera Nili pars antequā confluāt prętexit. Item Garbata magnus sanè mons Colonæ paludi à parte meridionali proximus: cui ad occasum iuxta flumē ad septentrionē Mastę, mōtes sunt qui Pylęi uocitant. Appellatur aūt uniuersaliter totum litus Arabicum & Analitem sinū regio Troglodytica, id est, eorū qui in cauernis uiuunt: quā Elephas mōs à meridionali plaga claudit, neq; alia regio fertilior est auro, Cuius extrema in maritimis diximus, nam specus excauāt, ac subeūt, hæc illis domus, uictus serpentium carnes, sed maior pars ex pecoribus uiuūt, Nam in his Candei populi sunt, quos præcipuè Ophiophagos uocāt, serpentib. assueti uesci, ex quo nec capiti, nec uestib. eorum, noxia copori inesse animalia. stridunt, non loquunt, Feras cursu prę tercūtes, ueIociores q; equis sunt: æstu solis deficientib. pascuis ad loca declinant palustria, utunt potu idiotæ palustri succo, potentiores ex quodā flore expræsso: corpora præter uirilia, quę pellibus tegunt, nuda. Pudenda Troglodytę omnis uelut Ægyptij circumcidunt, mulieres & liberos cōmunes habētes: qui mortuorū corpora palustris uiminib. ligant ceruicē crurib. applicātes, deinde cadauer in loco editori positū lapidib. ridentes obruūt. Has gentes meminit Dionysius Alex. quū Erembos, id est Arabes prius nominasset. dicēs:

Trans istam, Zephyri sub partes degit Erembum
Speluncis, genus infelix, & rebus egenis
Qui solis radijs nigrescunt corpus adusti
Dispersiq; dolent lustrantes more ferarum.

Apud hos quemadmodū et in Arabię locis piper (licet degener) nascitur, parua herba, Myrræ quoq; arbusculus prouenit. Inuenitur q; lapis Balanite, qui media secat flāmea uena. esse q; apud has gentes ut scribit Plinius lacum insanū Maleficaui appellatū, ter die fieri amarum salsumq; ac deinde dulcem, totiēs & noctu. Post itaq; dictos populos Memnones sunt, inter quos & Troglodytas, Rizophagi cāpos habitāt: sub illis uerò Sapęi: quorum omniū meridionales sunt sub Colobis Coratij, quorū regio maximā Indicarū harūndinū multitudinē fert. Sub quib. Spermophagi qui deficientib. seminib. pomis nutriunt. Postea Soboridæ atri coloris gēs indiga,

tota

tota corpora rubrica illininēs. Iuxta quos Ilophagi sunt qui cum filijs uxoribusq́ ad loca campestria accedentes arbores ascendūt ac teneros ramos carpunt, quib. dente exesis uentrē farciunt, Isti semper incedunt nudo corpore, cōmunesq́ uxores ac liberos habentes, moriuntur ut plurimū fame. Postea Molibæ, & contra Meroēn Megabazi, quos aliqui Adiabaras nominauere, qui oppidum habent Apollinis, quorū pars nomades sunt, qui elephantorū carne uescuntur. Sunt & Nubæ qui magis occidentales sunt Analitis, magna huius loci gens, et adhuc regio illa Arabice Nobe uocat. Interius uerò Eudera gymnetarū hominū habitatio, qui arcu & harundineis sagittis prgustis utunt, hi frequētius feras ab arboribus sagittāt, nonnunquā etiam à terra, Maxima est apud eos syluestriū ferarū boum præcipuē multiudo, ex quibus & alijs uitam trahunt: quum uerò nihil capiunt, sicca coria prunis assantes ijs pro cibo utunt, Mos est apud eos sagittandi certandi certamē adulescentulis proponere ex quo Nisichatæ appellant, quod significat ternum & quaternū oculorū uiros, præcipua in sagittādo cōtemplatione qua utunt. Et supra Creophagos quos in maritimis notauimus, comati, & barbati sunt, hi canes maximos alunt, quib. Indicos boues uenant è uicina regione uenictes, siue à feris pulsos pascuorū inopia, eorum aduentus est ab æstiuo solstitio usq́ ad mediā hyemem. Et supra Elephātophagos quos Darabā urbem inhabitare diximus itinere dierum 5. à mari Asachæ sunt, qui montes continui rubentes ardentib. similes incolunt, hi omnes captos uenatibus elephantos deuorāt. Vltra hos ad austrū Struthophagi sunt gēs nō admodū magna, Apud quos aues dicūtur esse ceruorū magnitudine quæ uolare nō possunt, sed celeriter currūt quemadmodū Struthocameli. Sunt & Silli qui cum Struthophagis bellū gerunt, Orygum cornib. pro armis utētes. His finitimi sunt, qui cæteris & nigriores sunt, & minores, & uitæ breuiores, raro enim 40. transeūt annum, eorum carne iam in ferina uersa, uiuūt ex locustis quas uenti Libes et Zephyri uehemētius flantes in ea loca compellūt. Vltra hos est regio deserta quæ pascua larga habet, ob scorpionū multitudinem derelicta, & aranearum quæ quadrimalæ appellantur, Hæc animalia adeo aliquando effluxerūt, ut homines ex toto fugā facerent. Iterum aūt sub Molibas, Blemyes, sub quibus Didacæ. & inter Astapodū amnem, & Garbatum montem Pechini qui orientaliores Struthophagis sunt: Australiores aūt sunt Cathadræ mōtes, sub quib. ad paludē usq́ Colonā Myrrifera regio est uidelicet myrram ferens. Post quam Mastitę, usq́ ad Nili paludes, urbem ac montes sui nominis inhabitantes. Et ante paludes ut quidam prodiderunt Pygmeorum gentem degere, In quibus est Aristoteles, qui dicit grues ex Scythicis campis, ad paludes Aegypto superiores, unde Nilus profluit, ueniūt, quo in loco pugnare cum Pygmeis dicuntur: quod Oppianus poëta etiam in carminibus his meminit:

Et uelut Æthiopum ueniunt Niliq́; fluentis
Turmatim Palamedis aues, celsæq́; per altum
Aera labentes fugiunt Atlanta niuosum
Pygmeos imbelle genus paruumq́; fatigant.

Neq; id fabulosum esse scriptores dicũt, sed certè genus tum hominũ, tum etiam equorũ pusillum est, uiuereq́; in cauernis. Interius aũt ab Aromata promontorio regio est Aromatifera, quæ & myrrã fert, eam Ichthiophagi tenent. gignit etiam Persicũ, & Ægyptiacam morum. Vltra quã Licha elephantorũ uenatio est, ubi multis in locis pluuialium aquarum lacunæ sunt, quib. arefactis elephantes proboscide ac dentib. puteos effodiunt & aquam inueniũt. In secundo sinu Barbarici litoris Azania regio est, à qua Azanium dictum est mare sibi adiacens, in ea plurimi elephantes sunt atq; leones qui formicæ uocantur, genitalia sursum uersa habentes, Strabo tradit, colorem aureũ, nudiores arabicis. Fert etiam Pardales fortissimas, & Rhinocerotes, & Camelopardales nullam cum pardali similitudinem habẽtes. In ijs etiam locis ut Arthemidorus scribit, spinges, & cynocephali nascuntur, bestiæ ex simiarum genere in omnibus præterquã in capite q̊d caninum habent, quorum lacte Medimninomades uiuũt. Item Cepi qui faciem leonis, reliquũ corpus pantheræ magnitudinem damæ habẽt: Vri quoq; qui carnem edũt, nostros & magnitudine & celeritate longe exuperantes, colore aũt fului. Alteram uerò regionis partem quæ ab occasu fluuij est, post magnam Cataractã diuersę gentes habitãt: Et ij primo qui Macrobij, id est longæui, regionem quam Triacõtaschœnum, id est 30. schœnis patentem, hoc est pass. mil. 86. incolentes, inter mõtes Æthiopum & Nilum fluuiũ, Terra auri & hebeni fertilis: nã tertio quoq; anno ut apud Herodotum legimus, binos semodios auri rudis, & ducenas fasces hebeni munera Persis præter cætera dabãt: Hi omnes subterraneis utuntur domibus apud quos fons est, in quo loti efficiũtur perinde atq; oleo inuncti, uiolam olentes, eam aquã adeò inualidam aiunt ut in ea nihil innatare posset, sed omnia pessum ire in profundũ: Est & apud hos omnium rarissimũ ac preciosiss. æs. Fuisse quoq; Macrobios alios teste Diodoro, in Felici Arabia. Post aũt illos uersus austrum Euonymitæ sunt, domos & hi in concauis petris excauatas habentes, nomades omnes ferè. Postea locus est qui media Æthiopia dicitur quem Seberidæ, id est aduenæ, fugerunt enim ex locis quibus prius habitauerãt, incolunt unà cum Euonymitis, oppidum eorum Nilo impositũ Thenupsi siue Tenessis nomine: Apud quos quadrupedes omnes sine aurib. etiam elephantes sunt. Quibus gentib. Gapachi subiacẽt & Ptœmphanes. Sub quib. Maduppi. Post quos Elephantophagi. Sub quib. Posséderę. Et supra paludes regio est Cinamomifera. Vltra quam ad austrũ negãt quemquam hactenus profectum in qua olim fiebat uenatio elephãtum: nascitur eñ hic Cinnamomũ: nascitur & Cassia

iuxta

iuxta Cinnami campos, sed in montibus crassiori sarmento, tenui cute uerius quam cortice: Ex quibus locis mercatores regionibus illis finitimi: Troglodytę maxime cinnamomum uehunt per uasta maria ratibus quas neq; gubernacula regant, neq; remi trahant, uel impellant, non uela, non ratio ulla adiuuat, quod scribit Plinius. Delati tandem in Cassanitarum portum, qui Ocelis uocatur in Arabia Felici iuxta fauces Rubri maris, nauigationem perficiūt: ex quo etiam loco Arabes cinnamomū petūt, iuxta quinto anno reuerti, & multos interire. Reliqua uerò regionis quæ occidentaliora sunt, & iuxta Ægyptum sub Diammo & Abracho regionibus iacet, montibus exasperantur, ea Phazachæ, & Bacalitæ habēt, pòstea Scenetæ in tentorijs habitantes. & Trallitæ nomades. post quos Rypæi uenatores: & Onygbennitæ sunt.

Aethiopiæ interioris situs.

AEthiopia interior, quæ omnib. alijs australior est, ultimo totius Aphricę loco ponitur (licet Æthiopia alia quę Agisimba appellatur, post hanc ad alterum Tropicum hymalem ab Hispanis esse dicaт) Interiorē illam Arabes Zenz modo nominãt, quę Æthiopię sub Ægypto, totiq; Libyæ ad meridiē iacet: ad occasum Hydatico oceano: ad Auroram Barbarico pelago intra Rhaptū Prassumq; promōtoria terminaт, cui à cōspectu lōgè in mari est insula nomine Menuthias: ad austrum terræ nuper inuētæ: & quamuis Ptolemæus maritimã orã terræ ab hac parte cognitæ (sicut in Libya interiori diximus) supra æquinoctialē lineã circiter grad. 5. descriptioni suæ terminum præfixisset, ac reliquum terræ litus incognitum esse dixisset, nos tamē ultra id ad gradum usq; 12. illam Antarcticum uersus describendam esse duximus, uti in principio nostri operis polliciti sumus: cuius orę extrema pars Æthiopiæ Agisimbę esset: Quare post Hypodromum nouissimū Ptolemæi locum: ingens terræ hiatus est, quo mare sursum admodū in mediterranea infundit, cuius ingressum recētiores riuum Fancassam uocant, in quo litore Hesperij Æthiopes quondã nunc Farsanguli appellati terminant. quod nōnulli amnes irrumpunt, ac in mare uadunt: mare ipsum quum litus aliquanto penetrat angustum redditur, ubi inæqualis fundus: unde ad interiora loca trãsgreditur. Nam ut quidã afferunt ad medium nostri maris, orientem uersus diffusum esse, nauigatumq; quondã à triremibus Ligurum aduersum flatib. illuc impulsos, nō quod mare illud acerac uehemens sit, sed quod ab aquilone prohibiti Herculeum subire fretum errantes ad hæc litora peruenerunt. Igitur altero cornu dicti ingressus ad meridiē, quo Theonochema mons terminatur, insulæ quædam opponunт, propinquę adeò, atq; cōtinenti uicinę, ut unà cum eo esse uidentur: ab altero uerò quousq; cōtinens cognoscebaт bidui nauigatione distantes, Quarū duę in occasum uersæ magnę sunt Gorgades ab antiquis uocitatæ, Gorgonis quōdam domus, in eas teste Plinio penetra-

uit Hanopœnorum Imp. proditiq; hirta fœminarum corpora pernicitate uiros euasisse: Gorgadum duarum cutes argumenti, & miraculi gratia in Iunonis templo posuit, spectatas usq; ad Carthaginem captã. Hinc litus multis portubus multis fluuiorum ostijs, multisq; promontorijs referium habitationibus uarijs cui nonnullæ paruæ adiacent insulæ, paulatim ad Aphricum subit uentum quoad promontorium longè in mare eminentem deuenit. Nautæ caput S. Annæ nominant (reliqua ignominiosa prætermisimus nomina: Vnde demissum subducit magis, minus semper locis frequens usq; ad promontorium aliud S. Clemẽtis, quo austrum uersus retortum, circa metã quam posuimus terminatur. in fine totius Aphricæ ingens attollitur promontoriũ quod nautæ Hispani Caput bonę Spei uocant, cui promõtorio è regione procul in oceano ad occidentem est insula quam hodie Comorbiniã Hispani nautæ appellant. Quæ uerò in mediterraneo huius nouæ partis terræ sint, adhuc ignotum nobis est præterquam gentium oris informitates feritatesq; ad litora quandoq; ex locis superioribus uisis nostris sese profundentes, ubi primo ueluti stupidi, deinde appropinquantibus ad litus scaphis refugerunt, neq; à monstris quæ scriptores de remotiss. illis partib. tradunt omnino differre. Vt autem ad Æthiopiam reuertamur: terra auri multum, & uastos elephantes albos omnes fert: nec non aliarum bestiarum ingentem modum: in quibus Camelopardales, & Rhazes forma tauris persimiles, & Tigres, & Rhinocerotes unius in nare cornu: magnósque esse dracones adeo ut herba supercis innascatur. Tenent aũt hanc plagam gentes quædã inter quas Antropophagi sunt, Barbaricũ sinum qui sinũ à Rhaptis ad Prasum usq; promontorium orientem uersus occupant: hic sinus breue mare dicitur, nam licet maximus sit non tamen uastę altitudinis est: Ad cuius occidentalem partem Lunæ montes eminent à quibus Nili paludes liquefactas niues suscipere diximus. Supra autem ipsos Rhepsij habitant. Magnum uerò sinũ qui apud occidentalem oceanum est Ichthiophagi obsident quos Hesperij appellari paulo ante meminimus: Quibus ad auroram Antachæ sunt: Neq; in hac regione quicquam præter quæ diximus, & montes quidẽ expectantur: non enim ex omni parte cognoscitur: montes autem sunt, Dauchis: & Ius ad occasum: Zipha & Barditus ad solis ortum: & prope Lunę monti Selinus, Ptolemęus, Habet autem regio inquit, alia multa & magna usq; ad incognitam terram, quæ ad notitiam peruenere hęc (superius uidelicet dicta) sunt. Finis interioris Æthiopię ac totius terrę Aphricę.

GEOGRA-

GEOGRAPHIAE Commentarius I. Asiæ, in quo Pontus & Bithynia, & regio quę proprie Asia dicitur. ac Lycia, Galatia, Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minor, Cilicia, cum adiacentibus insulis continentur.

Asia dupliciter dicitur, maior uidelicet, ac minor, illa terrarum pars tertia est, ista uerò minor & in ea cõtinetur, quæ proprie Asia nuncupatur, ut in descriptione eius aperiemus: Scriptores tamen quidã ampliori usi uocabulo, quã Geographi, omnẽ illam terram, quam nõnulli magnam Chersonesum uocant quæ intra meridionale Euxini Ponti latus, & Ægei pelagi orientalia, & septentrionalem partem nostri maris atq; occidentalem Euphratis amnis ripam complectuntur, pro minori Asia in historijs utuntur: Recipit autem in se: Bytiniam, Pontum & minorẽ Asiam, Lyciam, Galatiam, Paphlagoniã: Pamphyliam, Cappadociam, Armeniam minorem, ac Ciliciã, quas omnes unico uocabulo (uti uulgo apud græcos) ætas nostra Anatoliam uocat, id est, orientalem plagam, unde apud barbaros pars illa in qua Asia Bithynia Galatia & Cappadocia, prima Rom. id est, Romana siue Romea appellatur, & qui eam inhabitant, Rœni, id est, Romani uel Romei dicunt. Pars uerò quę ad astrũ est: in qua Lycia Pamphylia Cilicia sunt Cottomani dia, id est familiæ Ottomani quibus illa successit, quondã dicebaẽ, Turcis barbarię nationi sublata terra, cui nulla urbium quondã & multitudine & claritate cõparanda fuit: nulla clementia cœli: bonitate felicitate uè soli præponenda. Quod non tacuit Cicero dicens: Cæterarum prouinciarum uectigalia quirites tanta sunt, ut ijs ad ipsas prouincias tutandas uix contenti esse possumus, Asia uerò tam opima est, & fertilis ut & ubertate agrorũ, & uarietate fructuũ, & magnitudine pastionis, & multitudine earũ rerũ quæ exportenẽ, facile omnibus terris antecellat: Hoc tamẽ unum in ea malũ, nusquã in orbe toto tam assiduos terræ motus, & tam crebras urbium diuersiones esse dicatur: quemadmodum Tiberij Cæs. principatu extitisse memoria proditur, quo 12. in ea urbes una nocte prostratæ sunt, quæ quum talis tum regio esset modo assiduis exusta ac bellis deuastata passim iacet. Hæc de Asia in genere: nunc ad singula. Duæ olim prouinciæ Bithynia, & Pontus extiterant, una ad occasum, altera ad ortum solis Sangaro amne interfluente, quæ postea in prouinciã unam redactæ sunt, Pontus & Bithynia dicta: prioribus uerò sæculis Bebrytia à Bithynia gente, quæ in Thracia erat, alij

iuxta Stymona, alij iuxta Bithyn fluuium huc fame pulsa ac transeūte pro Bebrycia à fluuij nomine ad quem incoluissent Bithyniam denominatam ferunt: quidam à Bithynio rege Iouis Thracisq́ F. dicant, ex quo utrique terræ nomen inditum: quæ & Mydonia nonnunquam uocitata est. termi natur prouincia ab occasu ore Pontici maris & Thracio bosphoro, & par te Propontidis: A meridie regione quæ propriè Asia dicitur iuxta Rhyndacum amnem: Ab ortu solis Galatia Paphlagoniaq́: A septentrione par te Ponti Euxini: Terra opulenta ac diues, quod authores insinuant, nam Valerius Flaccus:

Proxima Bebryaci panduntur litora regni
Pingue solum, & duris regio non inuida tauris. Et Lucanus:
Pinguis Bebrycio discessit uomere sulcus.

Cuius terræ incolæ uermes albos & obesos qui nigello capite sunt, & nascunt in lignorū carie, pro magnis redditib. paterfamilias exigit, & quomodo apud nos atagē, & ficedula, mulus & Scaurus in delitijs computā tur, ita apud illos Xilophaton commedisse luxuria est, quod ait Hieronymus: aupud quos auripigmentū foditur, quod Arsenicon græcè dicitur, feræ namq́ gentes sunt, Quod idem poëta meminit:

Non muri cinxere domos, non fœdera legum
Vlla colunt Placidas aut iura tenentia mentes
Quales Ætneis rapidi Cyclopes in antris.

In litore Bithyniæ in ore Ponti templum fuit quod Iuppiter Iasus à condi tore Iaso dicebatur, prope eiusdem nominis amnem: quod Ouidius Pano peum cognominasse uidetur, Iuxta quod promontorium Dianæ sacrum est, olim insula, ex terræ motu continenti iuncta. inde Briazon & Platanessus amnes in mare uadunt. Postea Chalcedon Megarensium colonia, Procerastis antea dicta in ore Ponti existens septemdecim annis ante Byzantium urbem condita, quod quum Megabyzus dux exercitus Darij audisset, Chalcedoneos inquit eo tempore cęcos fuisse, qui quum pulchrior adesset locus ad urbem condendam, nequaquam turpiorem elegissent, unde primo quadriremem exijt, quam Vesporus architectus fecit: quæ urbs interius reædificata Caſelina à iunioribus dicitur: in cuius agro in metallis æris quæ iam defecerunt, Smaragdi reperiebantur qui uilissimi semper fuere minimiq́ Plinius scribit: Acrite mox promontoriū in quo Chrysopolis fuit, quam Megarenses condidere, cum Chrysoroa amne, Gendo prius. Inde oppidum est Nicopolis à quo nomen sinus habuit nunc Calipolis parua dicitur, & Naulocium, & Chalcedoniū phanum ubi Athenienses castellum erexerunt Azni portus. Hinc paulo à mari fons est nomine Azaritius qui paruos Crocodilos nutrit. Et oppidum Pariū, & Olbia siuę Olibia in promontorio sita. Nicæa deinde in quo & Neptuni phanum, Inde curuatur litus quod Astazenus sinus appellatur 60. millia passuum, in longi-

in longitudine, angustus satis. In quo primũ urbs Astacus fuit in promontorio, quam Megarenses & Athenienses condidere, ubi Astaces fluuius in mare labitur irrigãs prius campos, in quibus pascuntur oues nigro lacte, quo locum iucolentes aluntur. Fuit & Dædalus ciuitas, à qua sinus quondam denominatus fuit, à Lysimacho diruta, habitatores eius Nicomediam translati nũc Verlia locus, Postea in intima dicti sinus Nicomedia præclara olim ciuitas iuxta radicem Posidỹ montis, in igenti palude sita: cuius cadauer nomen adhuc seruans, ante Contum dicta, nam Capitolinus, Scythæ Bithyniam inuaserant, ciuitatesq́ deleuerunt, denique Contum quæ Nicomedia postea dicta est, incensam grauiter uastauerũt, Quæ aliquando terræ motu funditus euersa, uicinis urbibus ex parte uexatis, dicta Nicomedia à nomine regis cuiusdã Bithyniæ qui eam cõdidit, Multæ eodem nomine uocatæ fuerunt propter prioris claritatem: Est contra Nicomediam circa Chalcedonem Dæmonesos insula parua, id est beata, alỹ à Dæmoneso uocata, ibi metalla cerulei & Crysocollæ, itemq́ auri ferũtur inueniri. Hic Posidium promontorium mari imminet in quo Milesium oraculum Apollini didymeo sacrum à Xerxe incensum, quemadmodum cætera omnia templa, quod Milesỹ deinde omnium maximum cõnstruxerunt, quod propter magnitudinem remansit sine tecto. Est & Ascania palus siue lacus, per quem Ascanitis uel Ascanius amnis, in mare uadit, Londar modo ab accolis uocitatus. De Ascanio amne ait Virgilius:

> Illas ducit amor trans Gargara, transq́ sonantem.
> Ascanium.

Et in alio sinu oppidum cum fluuio fuit stationem habens, qui locus nunc Chius dicitur à quodam Herculis socio qui quum è Colchis rediret ibi remansit, & urbem de suo nomine cõdidit: quam Demetrius euertit, Prusias zela Bithyniorum rex deinde restaurauit, à quo Prusias quæ & Zelia dicta est. Olympum montem à tergo habens. Hoc loco Hylam Hercules perdidit, Finguntenim fabulæ, quum ipse aquatum egrederetur, à Nymphis captum esse, ex quo casu Hylas amnis est appellatus. Unde Dionysius.

> Bebrycỹ post hos, & mysia montibus alta
> Qua Cius egregia decurrens murmurat unda
> Qua nymphas comitem perhibent rapuisse potentis
> Alcydæ puerum tristissima fata gementis.

Inde Dascylium ciuitas, quæ corrupto uocabulo Diaschilo nunc dicitur, iuxta Dascyliticum lacum à se denominatum. A qua haud longè Aperamia colonia est, Myrlea à Myrleo colophoniorum duce, alỹ Prusỹ regis filio prius dicta, à Demetrio excisa, quam Prusias Zela quum à ruinis excitasset, ab uxoris nomine Apamiam nominauit. Huic litori olympus mõs imminet qui & Mysius dicitur, ubi expositos Mysos fuisse ferunt, arbore

fago

fago redimitus, quam Siſſimam Lydi uocãt, cui à meridiana plaga terre-ni, & placide accliui colles ſunt, ſeptentrionali uerò arduæ erectæ prope ru pes. Hinc Rhyndacus fluuius eſt, qui Lycus ante appellabatur, nũc Lartachus, Iuxta Besbicum Cyzicenorũ inſulã octodecim mil. paſſ. circuitu in mare ferẽ ſub terra prius immerſus, rurſusq; rediẽs, ex Azanitide colle iuxta Miletopolim ex ſtagno Artinia ortus, per Miletopolitanũ & Apolloniaticum agrum decurrẽs alios ſecum amnes trahẽs, inter quos Aceſtem, circa cuius ripas angues naſcuntur immanes, qui ſuperuolãtes quamuis alte perniciterq; alites, hauſtu raptas obſorbeãt, quod ait Metrodorus. Beſbicũ inſulã Caloimo incolę modo uocãt, parum à litore diſtat, in qua mõs arboribus plenus nomine Artaca: E regione in cõtinenti promontorium eſt Nigri cognomine. Hæc in propontide quæ tum populi Chalcedonij tenebãt, circiter 120. mil. paſſ. nauigatione: In qua præter iam dictas inſulas, alię quoq; ſunt exiguę: Elea, Rhodiaſię duę Crebinthos, Megale, Calcitis, et Pythiodes cõtra Hergandũ promontoriũ ſita. Similiter. Et in Ponto ſupra 300. mil. paſſ. quã orã Thycini tenẽt, Quo in litore poſt Iaſi templũ ad ſeptentrionẽ locus eſt, quẽ Bithyniæ extrema uocãt, ubi Spitopolis oppidum interijt. Mox Artace portus & oppidum quondam Pſyllis, inde fluuius Achadamõ & alius poſt illum Calpas olim cum oppido Carpi nunc Aca parum, inde Sangarius ſiue Sangaris Zagari iuniores amnis inclytus ex Adoreo monte ubi Sagia uicus à Peſimunte 19. mil. paſſuũ per Phrygiam fluens, miſcetur uaſtis amnibus præcipuę Timbri, inde maior iam geminatis aquis rapax per Bithyniam fertur, quod quum ab urbe Nicomedia paſſibus circiter triginta octo mil. abeſt, Gallum amnem (à quo Galli dicuntur, miniſtri matri deorum) accipit, qui & Sagiarius, & à pleriſque Coralius dicitur, initium habẽs ex Modris Phrygiæ montibus, Plinius Eum qui de eius aqua potauerit inſanum reddi: quod Ouidius aſſerit, Nec tamen tam magnitudine mirabilis quam quod piſcium accolis magnam copiam præbet, in cuius oſtio ad occaſum mons imminet Scoroba nomine, qui in Bithyniæ Pontiq; finibus eſt. Hinc Hyppius amnis alter in mare properat. & Elata ſimiliter à quo parum Dioſpolis in petra eminet Cio nunc. Cui modico interuallo inſula obiacet Thynnia olim, nunc Farnaſia tribus mille paſſibus in circuitu, quæ urbem tum habuit, quam quia Bithynij incolebant, Bithynida appellabatur, Apollonia ante cognomine Thynnias. Poſtea Heraclea cognomento Pontica, nunc ab incolis Pendarachia in Maryandino ſinu põſita, ab Argiuo (ut fertur) Heracle condita: ſunt qui à Mileſijs dicant, Per cuius agrum Calecis fluuius it, atque eo aduerſo urbs petitur, Lyco Plinius, qui antea dixit, amnis Rhyndacus prius Lycus uocatus. Creſcit imbribus uehementer, atque ita ut uiolento defluxu raptus ruentibus undis omnia ſecum trahat, naues nequaquam uim ſufferre ualens, influit in portum qui optimus dicitur: ci-

uitas

uitas alioquin memoratu digna quæ colonias emisit, nam Cherronesus eius colonia est, & Calapis: & quum sub Rromanis esset regem habuit: dein Romana colonia, ante uerò Megarensium: in cuius agro nascitur Aconitum, nam & mella ab ijsdem apibus facta, perniciosissima quibusdam annis existunt: Paulus Ægenita ait, mel illud qui commedit eis accidere quemadmodum qui Aconitum sumpserint: Est etiam hic portus Acone ab noxia illa herba denominatus, & specus Acherusia. Tenent Maryandini post Chalcedones reliquum litoris (possederant enim omnem maritimam oram Chalcedones usque Heracleam) ad orientem populi è Thracia huc profecti, à quibusdam dicuntur: Theopompus uerò à Maryandino quodam barbaro Paphlagoniæ portionem tenente, qui facto impetu Bebrycum regionem occupauit, eique de suo nomine uocabulum indidisse. Portui autem Aconi proximus est Acherusius specus, quem foraminis cęci profundum ad usque inferna aiũt patere, qua famam esse, Herculem ex infernis Cerberũ extraxisse. Postea portus est Amici, Bebryce rege ibi interfecto clarus, ubi eius tumulus: cui Psyllium oppidum imminet. Mox Tyos oppidum, Milesiorum colonia quod sic etiam nunc uocatur, alij Tium dixere: id quum Aurelio portas clauderet, iratus dixit, canẽ in eo haud relinquam, quod quum cepisset, illi' miles dictum meminisset, canem inquit, negaui in hac urbe me relicturum, canes omnes occidite. Dein Parthenius amnis per florida rura huc in mare defertur, unde & nomen assequutus est, ortum habens in Paphlagonia, priscum adhuc nomen retinẽs. Postea Amastris urbs de conditoris nomine appellata, Samastro à iunioribus. Fuit Amastris uxor Dionysij Heracliæ tyranni, quæ è trium urbiũ incolis unã fecit ciuitatem, Sesamo, Cytoro, et Cromia, ea in peninsula posita portus habet ex utraque Isthmi parte, cuius arx Sesamus dicitur, Plinius totam urbem Sesamon olim appellatam, cui Erythini duo scopuli obiacent, Erythri dein à colore uocitati. Inde uigintiquinque millia passuum Cromia siue Cromna, quæ & Thessalis, & Malianda, & Strymonis deinde fuit appellata Cromena nunc in uici modo, quam Cauconas habitasse dicunt, unde ut Plinius habet, Nepos Cornelius, Venetos in Italiam transisse putat, & licet Eneti clarissima Paphlagonũ natio dicatur, ex qua Pylæmon fuit, cum quo plurimi ex illis militarũt, non tamen absurde illi Cromiam urbem inhabitasse dicuntur, quum in limine penè Ponti iuxta Paphlagoniam sita sit, & ea fortasse tempestate in Paphlagonia extiterat, nam facile regionũ confinia mutantur, ex qua à Cauconibus expulsi, cum duce Antenore in Italiã nauigasse quidam uolunt. Alij amisso Pylæmone post captam Troiam in Thraciam traiecisse, errantesque in eam regionẽ deuenisse, quæ nũc Henetia appellatur. Post Cromiã Cytorum oppidũ est, Sinopensium olim emporiũ, à Cytoro Phrixi F. positũ, Ephorus author est, modo in eius situ Castelle locus appellat: quod etiam Enetos habitasse

ferunt,

ferunt, Circa quod plurima atq; optima buxus nascitur, in monte præsertim Cytorio urbi imminente, qui buxo uestitus est, immitariq; undarum æstus mota uēto, qui mōs in Paphlagoniā circiter sexaginta tria mil. pass. porrigitur. Postea Bilis siue Pilis flumē in mare uadit: Cauconas circa Parthenium flumen & urbem Tion regionem habuisse fama est, interius usq; Orminium montem, quos alij Scythas Halizonas, alij Macedonas, alij Pelasgos putāt. Præter autem dictas gentes sub Chalcedonijs Semonites regionem eiusdē nominis tenēt: & sub his Bogdomani: quibus ad auroram Zygiani sunt. Ciuitates in his quæ à mari absunt, hæ habentur Dedacana ad occasum Orminij montis: ad orientem Flauiopolis quæ & Cratia dicitur. Sub ea Clitæ: & Latania: Et ad montis meridiem, Bithynia urbs clara quondā quæ prius Maryandina dicebatur à uiro Phœnice condita. Dein Nicomedia altera, quæ postea à Claudio Cæs. Claudiopolis dicta est, Nicomedes enim rex urbem ampliās ex se nuncupauit, modo ab incolis Chastamena dicitur, Vrbs diuitijs nunc etiam potens ubi æris fodinæ nobilissimę patent: Cui proxima est regio Salonis pascendis bobus idonea, in qua Timæa oppidū. Et nō longè à Nicomedia Gallica uicus Psyllidi fluuio adiacens. & subinde Lybissa oppidum in finibus Nicomediensium, cui campus eodē nomine adiacet per quē Lybissus labitur amnis: nunc locus Hānibalis tantū tumulo famosus. Vbi & Eribœa. & in radice Olympij montis Prusas urbs Olympena cognomine, ea prius Prusas cōdidit, à quo dicta est, deinde Hannibal, quę nunc Bursa dicitur in colle nemoroso sita, ligneis casis frequens cui arx imminet, quo mercatoribus ex longinquis orientalibus partibus conueniunt, est enim Turcorum emporiū nobile. Hinc ad plagam septentrionalem Nicęa urbs modo corrupto uocabulo Nichia dicitur, eam primo Antigonus Philippi F. condidit, quā uocauit Antigonā: postea Lysimacus Nicęam ab uxoris nomine, Bithyniæ aliquando metropolis, quę sæpe ante terrę motu concussa & quandoque funditus euersa. Sita est in plano propè mōtes & nemora ad lacū Ascaniū magnum sanè, qui muros urbis ab occidentali parte abluit, ex quo ducta aqua reliquum murorum circumcingitur, cui & campus ingens & ualde felix circumstat. æstate non admodum salubris. Vrbi portæ quatuor ad rectos angulos quę ex uno lapide in medio gymnasij posito omnes cernunt: de Ascanio uerò lacu, & de quibusdā fontib. circa Chalcedonē existētibus summas aquas dulces esse, potariq; ferūt, interiores nitrosas. Paulo ultra à lacu oppidum est Otroea ad occidentales Bithyniæ fines, quam ab Otreo dictam putant. Item Pythopolis, & à quibusdam Patauium amni Soloconti adiacēs quam Theseū ædificasse author est Menecrates: Theseus enim quum per hęc loca unà cum Antiopa bellandi gratia tempus tereret, Soloën amore mulieris captus, quumq; ea potiri diffideret, in flumē se pręcipitauit, Theseus ægre ferens, cōsulto Pythio, iubet ibi urbem condere, &

dere, &

dere, et ibi ex socijs ducib. quosdā dimittere, eamq; à dei nomine, proximū flumen honoris gratia adulescentis nūcupauit. Inde Prothomacra, & Dablis, & Prusas altera ad Hyppium fluuium posita, & ad orientē magis Dadastana, item Helgas oppidum, quod Germanopolis & alio nomine Boscoete. Prusiæ Agrilium oppidum prope est. & sub ea ripa Rhyndaci amnis Cæsarea quondam Smyrdiana, & item oppida alia.

Asiæ minoris regionis situs.

Asia regio cui nomen à magna Asia contigit hinc particulatim commemoranda à nobis est: sic eam Romani quum prouinciā facerent à continentis nomine uocauere, postquam illis hereditario munere ab Attalo Philomatore cognominato, relicta est. Terra & plātis, et animātibus cunctis, homini præcipuè, large benigna, Inclyta enim illis ingenia, uel ad rempublicam gubernandā, uel ad sapientiam meditandam, uel ad alias artes colendas tribuit: frugales, sanctiq; sunt, & à cæterorum luxuria, & leuitate longè remoti: ipsa frugiferis campis, copiosis pascuis, auratisq; amnibus abunde diues: Præterea quicquid ad bene beateq; uiuendum desiderari potest minime indiga, aliena nō cupit, suis satis contenta est. Quę his finibus circumscribitur: ad septentrionem Bithynia & Ponto: Ad occasum reliqua Propontidis parte, & Hellesponto, et Ægeo pelago Icario, Myrthooq;: Ad meridiem Rhodiēsi haud minus sexcentis mil. pass. præternauigationis ora: Ad ortum solis Lycia, Galatia, & Paphlagonia: Constat hæc Asia ex regiūculis, Mysia minore, & Phrygia quæ Troas cognominatur, Propontidi, & Hellespōto adiacentibus (& deinceps reliquis ut in sequentibus) quas Ida siue Olympus mons altissimus ab occasu excipit. Terra tota regnāte Priamo sub Troianis Scamādro amne diuisa, pars altera ad aquilonem Mysia, altera ad meridiem Phrygia, illa à Mysis qui trans Istrum sunt Artheminoro teste hæc Dardanica prius à rege Dardano, deinde Tros à Tros Calliroæ & Scamandri F. ut Dionysio placet cognominata, à quo Troiani nuncupati sunt, qui et Bryges dicebantur, quū accolæ Macedonum fuissent, unde: transgressi in Asiam unà cum loco nomen mutauere in Phryges, quod Herodotus scribit. Nunc ad alia: In litore Propontidis minoris Mysiæ quæ Hellesponto imminet. Cizicus ciuitas clarissima Milesiorum initio est, in insula eiusdem nominis sita, cui nomen Cyzicus uir Æmonius dedit, quem à Minijs imprudentibus, quum Colchos peterent, fusum acie, cæsumq; ferunt, Eam duobus pontibus iunctam continenti, quam Alexander litori iunxit, feracissima quidem sexaginta quinque millia passuum ferè ambitu, Ea iuxta pontes urbem habuit, ex monte in planitiem descendentē, cui monti alter imminet Dindyma nomine unicum habens uerticem, In quo Dindymenæ matris deum Argonautæ, delubrum ædificauerunt: Quæ arce, mœnibus, turri-

 bus, mar-

bus, marmoribus, Asiaticæ plagæ litora dicitur illustrasse, duos habuit portus clausos, & naualia supra 200. naues continentia hanc louem Palladi filiæ attribuisse antiquitas refert, dotalemque urbem dici, nam & Cyziceni summo honore illam præ cæteris uenerabantur dijs: cui bouem nigram sacrificare mos erat, nunc diruta iacet, & adhuc id nomen loco sonat, nam iuniores Cisico uocant: contra quam Proconessus insula est quæ & Mecuris dicebatur 30. mil. pass. in circuitu, in qua ciuitas olim, nunc castellum est, montuosa tota, eam nunc incolæ Marmora appellant, ex qua marmor album est quod Cyzicenum dicitur apprime laudatum, larga adeo uena ut circumstantia ex eo lapide pulcherrime fabricata & ornata sint: Item paruæ aliæ insulæ, ut Ophiusa, Cantus, Phœbe, Copdlos, Halone cum oppido: Polydora, & reliquæ petræ. Postea in continente locus Harpagia in confinio Cyziceni & Priapeni agri, Vnde aiunt captum Ganymedem, licet alij circa Dardanium promontorium dicant, ubi Æsapus fluuius in mare uadit, qui diuersis originibus auctus ex Cotylo Idæ colle nascitur: Est Cotylus ultra Scepsim in mediterraneo ad quindecim millia passuum. Vltra uero eius ostia ad mare cumulus quidam est in quo Memnonis sepulchrum ostenditur, qui Thitonis F. fuit: Ei proximus est Memnonis uicus, A quo paulo Athenienses urbem condidere Letanum nomine, quæ cito perijt. Post autem Grannicus fluuiuus, nunc Lassara, ex pluribus fontibus factus in mare exit, ut Straboni placet inter Æsapum Priapumque non autem inter Parium Lampsacumque ut quidam, è Cotylo Idæ colle & ipse profluens. Cui nomen inditum ab Grannico Archelai F. iuniore qui eo usque cum Peloponesiacis colonis profectus est, Qui magna ex parte per Adrastiæ campos fluit, profundus sane, undosus impetuosusque, ubi Alexander Darij satrapas prælio superauit. Ad Grannici ostia urbs fuit nomine Sidina quæ regionem multam eodem nomine habuit, nunc deleta, hinc est Priapus graiaurbs & portus, quæ nunc Laspi dicitur, locus dirutus in colle qua Alexander in Asiam trascendit: Hanc alij à Milesijs conditam, alij à Cyzicenis uolunt, & nomen habere à Priapo qui ibi colebatur, Hæc regio uineis abundat, quæ consuetudine quadam Adrastia uocabatur, & Adrastiæ campus, ab Adrasto rege qui primus Nemesis, id est, fortunæ templum ædificauit, Adrastiam uocitatam: Fuit & Adrastia urbs quam deleuit antiquitas. Pitya dein cui Pityus mons imminebat. Postea Parium Paradisus modo à iunioribus in monte sita, quam Paris Iasonis F. ædificauit: Milesij deinde & Erithrei & Parij eam condiderunt, portum habens, circa hoc oppidum genus hominum fuisse memoriæ proditum est, qui Ophyogenes uocabantur, serpentium ictus contactu leuare solitos & manu imposita uenena extrahere corpori, paucosque ibi Varo tradit, quorum saliuæ contra serpentium ictus medentur. Hinc Pæsus urbs fuit, & flumen eodem nomine Milesiorum colonia, qua diruta Pesini Lampsacum migrauere, ut poeta:

Diues

Diues opum uariarum habitabat mœnia Pæsi.

Postea Lampsacus Græca urbs Pariorum colonia, cuius locus (sublata enim à uetustate est) Aspico dicitur, in conspectu Calipolis Europæ urbis nec amplius quam quinque millia passuum freto inter se distant, insignis tum quæ portum optimum habet: ea prius Pityusa uocabatur quamq; Adrastiam Homerus appellauit, migrarunt enim in eam Adrasti Pityięq; uastatis bello patrijs ad habitandum: Lampsacus Mella ait Phoceis appellationibus nomen ex eo traxit, quod consulentibus in quas nam terras potissimum tenderent, responsum erat, ubi primum fulsisset, ibi sedem capescere: In huius agro uineæ fructus abunde præbent quare dicitur Xerxem Lampsacum Themistocli in donum dedisse, nascunturque tubera saporis optimi. Prope hanc Gergithia ciuitas fuit, à Gergithis dicta, quæ in Cumano agro erat propè ortum Caici fluminis, nūc locus tantum eodem nomine uineis consitus. Mox Percote oppidum ac locus qui Zelia propontis appellatur. Hinc Propontis in Hellespontum arctatur, ubi angustię septem stadiorum, qua Xerxes ponte Europam iunxit Asiæ: ubi Abydus urbs Milesiorum colonia, & ab ipsis cōdita Gyge Lydorum rege permittente, magni quondam amoris commertio insignis, nunc Auco à nautis dicitur, æquali spatio Lampsaco atq; Ilio distans, hoc est uiginti mille passibus. Quam Philippus Macedonum rex complanauit, Et ab ea non procul Pidius amnis: de qua urbe Lucanus:

> —Cæsar tendit in undas
> Thraciasq; legit fauces, & amore notatum
> Æquor: & Heroas lachrymoso litore turres
> Qua pelago nomen Nepheleias abstulit Helle,
> Non Asiam breuioris aquæ disterminat usquam
> Fluctus ab Europa.

Scribit Herodotus Xerxes quum audisset pontem mari iniectum, tempestate dirutum esse atque dissolutum, indigne ferens, iussit trecenta Hellesponto uerbera infligi, & in eius pelagus par compedū demitti, cum quibus etiam misit qui stigmata illi inurerent, mandauitq; ut Colaphos incuterēt dicētes, ô aqua amara dominus hanc tibi irrogat pœnam q̄d eum lesisti qui de te nihil male meritus erat: te tamē rex Xerxes uelis nolis transmittet: meritòque nemo hominum tibi sacrificat, ut doloso pariter & amaro flumini. Post autem Abydum in Hellesponto Simoentis fluuij ostium in Achæorum portu est, Is ab Idæo monte dimittitur, in quem Xanthus influit, fama quam natura maior, In campo currēs multum lutum deuehit, unde maritima ora exaggerans, os obstruit, & maria stagnantia & loca palustria efficit. Qui Troiæ cognomen dedit, nam Troia Simoentia dicta est. Dehinc Rhodius amnis in mare ferebatur, licet quidam Æsapo com-

misceri dicant, à Celeandria & Gorgo fluens. Vltra autẽ flumen promontorium Trapeze: quod alij Gygas à Gyge Lydorum rege appellatũ, qui loca hæc in ditionem habuit. Iuxta quod Dardanum oppidum paruum, à Dardano Iouis & Electræ F. conditum, qui Dardanus ex Peloponeso huc nauigauit, dante ei Teucro rege agros et filiam in uxorem, à quo regio Teucria dicebatur, quo mortuo Dardanus successit in regnũ, & gentem de suo nomine Dardanam dixit: quare poëta:

Nubigena primum satus ab Ioue Dardanus ipsam
Dardaniam posuit, quoniam nondum Ilion esset
In campo, sed adhuc Idæ montana tenerent.

Nam ad scaturientis fontibus montis radices habitabant, nunc uerò ne uestigium quidem antiquæ urbis apparet, nomẽ tantum illud q; corruptum retinet, id est Dardanelum, ubi ætate nostra Turci ualidissimum præsidium erexere: & item alterum è regione, ne ex mari nostro ad urbem suam Constantinopolim, classis ingrediatur. Postea extra sinum Rhetium siue Rhetæum promontorium, alij Rhytium est, & in eo quondam eiusdem nominis urbs: similiter & litus Rhetæum dicitur: & in eo Achilleum oppidum iuxta Aiacis tumulum à Mytilenæis conditum, deinde ab Atheniensibus ubi ipse Achilles classem habuit Sequitur Scamander breuis amnis, circiter enim sexaginta tria millia passuum ab ortu, nauigabilis tamen, ab Idæo decurrens monte, hoc est, à Cotylo colle, ex quo Granicum & Æsapum fluere diximus, fontes inter se duorum mille & quingentorũ passuum interuallo: Scamandrum fluuium Hesiodus diuinum appellat: Homerus Xanthum cum cognominat, quoniam rufas aues potata ex eo aqua facit Simoenteq; miscere uult, duobus olim fontibus dissimilis naturæ aquis emanantem, dicente poëta:

Dicendi causam mirandus præstat aquarum
Fluxus ubi geminis Scamander fontibus exit.
Alter enim tepidis fumosus labitur undis:
Alter at in medio tam fertur frigidus æstu
Quam nix & grando.

Nunc uerò, nec calidæ ibi aquæ sunt, nec fontes duo, sed unus ex quo profluit, Qui per campos deuolutus, sicut & Simoentis lutum secum plurimum trahit, quo exaggerato ostio, loca circum se inundat, atque paludosa reddit, Palæscamandria uocitata, Os à quibusdã, exoneratur in Achæorum portum: ubi & Scamandria ciuitas parua: In Scamandrum Andirus influit, ex montana Carisenæ demissus, fuit hinc in Sigæo litore Aiacis tumulus, & templum & Statua in statione classis suæ. Inde Sigæum urbs est quam Archeanatam Mityleneum ex lapidibus dirutæ antiquę Troię construxisse ferunt, eam Ilienses, quum minus obtemperarent euerterunt,

cui

cui nauale erat: Iuxta quam Sigæum attollitur promontorium & oppidum cui nomen impoluit, & Eantion oppidum à Rhodijs conditum, in Cherronesi forma, Sigæum ab Herculis silentio dictum, qui quum inde à Troianis expulsus esset, neq; hospitio receptus, quamdiu cōtra illos rediſſet tacuit, nunc caput Ianizani à nautis dicitur: Fuit in eius montis radice turris Prothesilai delubro clara: Fuisse quoq; post turrim Archelaum oppidum, quod Athenienses Mitylemneiq; ad tumulum ducis fecerunt. Et Achæum promontorium post illud: unde Tenediorum ora, Cōtra quam Tenedos insula est à continenti quinque mille passibus absens, ambitu decem mille passuum, duos habēs portus ad solis ortum, Inter quos urbs clara tum fuit, nunc castellum in petra, belli Troiani tempore ab Achille deleta, quæ iterum reuixit: iterum prostrata iacet, nam castellum ab antiquæ urbis situ seorsum est. Hāc insulam alij Calydnā, alij Leucophrym, id est, candidum supercilium dixerunt: à Tene ut ait Cicero denominata qui apud Tenedios sanctissimus deus habetur, qui urbem dicitur condidisse: Circumdant insulam humiles montes, in medio planities, deserta modo: quam scribens Virgilius ait:

Est in conspectu Tenedos notissima fama
Insula diues opum Priami dum regna manebant.
Nunc tantum sinus, & statio malefida carinis.

Circa autem Tenedos insulæ paruæ sunt Sigæum uersus Cylidnæ tum nomine Maureæ modo, à Caribus possessę, melle fœcundę. Post igitur Hellespontum in Ægeo pelago Phrygiæ minoris, quæ Troas à quibusdam, et à quibusdam Hellespontia cognominatur, Alexandria Troas ab Alexo Macedone condita, quæ deinde Antigonia dum habitaretur ab Antigono denominata fuit, & quum è Cebrina urbe incolas ad hanc inhabitandam duxisset, Cebrina aliquandiu appellata est: Iacet enim ultra Zeliam Cebrina in regiuncula magna ex parte campestre eodem quo urbs denominata uocabulo. Circa Alexandriam Plinio teste magnes lapis reperitur niger, hinc fuit Palamedium oppidum: Et promontorium Lectum à quibusdam Leontum ex Ida prominens quitotius eius orę munitissimus locus est. Post cuius deflexum ingens sinus diffunditur, quem Ida efficit, hunc alij Idæum, alij Adramyttium uocant. In quo post Lectum Polimedia ciuitas, & Chrysa, portum ad mare habēs, in loco excelso & petroso à Teucris ex Creta huc enauigantibus posita. Nunc locus desertus, muribus abundans, quos tum sacros uocabant, Quare in oppido fuisse Apollinis Sminthij delubrum ob id cognominati, cuius statuæ murem quendam pedi subiecisse traditur, alij pedibus præmere: Quæ urbs translata fuit in agrum Adramyttinum iuxta Amaxitum. Est enim Amaxitum locus paululum interius à mari iuxta Lectum promontoriū, ubi Agamemnon

nonaram duodecim deorum construxit, Retro uerò in mediterraneis Halysius campus, ubi sales, quos tragesęos uocāt incolæ sponte Ethesijs uentis flantibus nascuntur. Item Amaxito propinqua Larissa oppidum fuit, uigintiquinque mille passibus ab Ilio distans. Post autem dictas aras, Gargarum summum Idæ cacumen erigitur, à quo Gargara ciuitas dicta, quam in eo Assij condidere (erat antea in montis radice, à Gargaro Iouis F. condita) agro fertili prædita. A qua haud procul in iisdem montis radicibus Mœsia ciuitas interijt. Item Assum urbs memorabilis, arte & natura munita, ea à mari & portu longum & erectum ascensum habuit, portus aggere ingenti constructus, quæ nunc excisa iacent, quam alij Mitylenæos, alij Æolios condidisse uolunt. Circa eam lapidem nasci, ait Plinius, quo corpora omnia consumuntur, uocatúrque Sarcophagos, fissiliuena, in quo corpora defunctorum cōdita, intra quadragesimum diem assumi cōstat, exceptis dentibus. Item Sardam gemmam ibidem reperiri. Fuitque sub Assio Practius urbs cum fluuio. Sed ante Troada præter iam dictas insulas, aliæ quoque perexiguæ sunt, uelut, Ascaniæ duæ: Plateæ tres, Lamiæ, Plitaniæ duæ, Scopelos, Gethone, Arthedon, Celæ, Lagusæ didymæ, & quædam aliæ. Huius itaque Mysiæ, & Phrygiæ mediterranea Ida mons nonnihil occupat, quum multipes sit, quorum alij cum campis adæquantur ad meridianam regionem præsertim, alij in promontoria iam dicta eriguntur. Verum ad septentrionem ardue ereptas propè rupes atq; omnibus fermè locis inuias habet, in quo monte Teucri ex Creta quum sedissent, huic ab Ida qui in Creta est nomen dedisse Strabo ait: quod Virgilius non negat: Dionysius uerò Halicar. ab Idæo Dardani & Chrysis F. montem denominatum fuisse inquit: qui Idæus ex Peloponeso in eam quæ nunc Phrygia uocatur, nauigans sedes locauit: Sed propriè Ida Multifons dicitur propter fluminum multitudinem ex eo profluentium præsertim ubi Dardania ei regio subiacet, Mons fraxino arbore uestitus, qui in tantum cedro similis est, ut emētes fallat, cortice albo: Vbi & pix liquida abundat: & magnes lapis, Sideritim alio nomine, quidam Heracleon ab inuentore uocant qui nunc passim inuenitur, deterrimus candidus, neq; attrahens ferrum. In Mysia in Æsapi amnis cōualle ad læuam ciuitas Scepsis est, ex eius cadauere, quam Palæscepsim in litoralibus diximus, hic renata eam Scamandrium Hectoris F. condidisse fama est. circa quam lapis quidam inuenitur, qui ambustus ferrum fit, deinde cum terra quadam in fornace excoctus, Pseudargyrum exsudat, Quæ terra si æs acceperit, fit mixtura, quam quidam Oricalchum uocant, quod ait Strabo. Loca ista Leleges dicuntur tenuisse. Dein post Scepsim, Alizonium oppidum: & Caresus ciuitas quæ deserta est, in collibus sedēt: cui regioni ac Dardaniæ, proxima est Carisena mōtana regio pluris habitata urbibus

& opti-

& optimè culta à Caresо fluminne dicta, illud per ingentē uallē à Malunthe loco demissum, qui locus inter Scepsim et Achæiū est, in Æsapū cadit. post aūt Carisenam uallē, Zeliæ campi aperiunt, collib. inęquales, culti nihilominus, in quib. Zelia urbs, circa quā amnis Tarsius, qui à mari usq; uiam 20. locis transitur. Post aūt in extrema Mysiæ parte ad meridiē ciuitas Sacra Germa sita est. Hinc Phrygia in qua Iliō diuersę nationis ciuitas pulcherr. ac famosiss. fuit, à portu maris mille te 500. pass. distās ab Ilio, in Ermeone spatioso & aspero campo ædificata: quod poēta canit: & Ouid.

Mœnia Dardanides nuper noua fecerat Ilus
Ilus adhuc Asiæ diues habebat opes.

Quæ & Troia à regionis nomine uocitata est: Homerus, omnium quæ sub sole, ac stellifero cœlo sunt urbium, quidem insignis est Troia, Neptunia cognomine, Ex quo illud. Mœnia diuum fabricata manu. ut fabulantur: Quæ ad solum, Græcorum insidijs complanata est, neque ibi quicquam præter locus in quo fuit Troia nominatur. Quæ & si multa mutasset loca ex oraculo, non tamen in eo loco fuit; Quæ deinde Ilienses nouam iuxta scilicet Idæ iugum ex uetustæ lapidibus instaurarunt, sed quatuor millia passuum ferè, Strabone teste, ultra Idam ad orientem, & Dardaniam uersus, iuxta eum qui nunc Iliensium uicus dicitur, quem incolæ Ilion fuisse dicebāt, Vbi Palladis templum erat, idq; paruum ac tenue quod Alexander macedo donis exornasse, atq; urbem ampliasse, & liberam & immunem censuisse dicitur: Post eius obitum Lysimachus urbis cura suscepta, delubrum construxit, & murum circumduxit, & uicinas & antiquas urbes in eam habitatum deduxit, quę iam erant labefactatę: hanc Fimbria Tribunus Roman. Mithridatico bello ingressus incendit ac disiecit, omnisq; sibi obuios occidit, adeoq; interijt, ut nullum domicilium relictis, nullum templum, ac ne statua quidem mansit. Ea postmodum Rom. coloniam accepit, & inter claras tunc perutabatur, magnaq; Cæsaris cura circa urbem fuit, tum ut Alexandrum æmularetur, tum ut cognationem innouaret, regionem itaq; eis tribuit libertate & immunitate seruata: de qua urbe hoc est uetusta Lucanus ait: Cæsar

Circuit exustæ nomen memorabile Troiæ
Magnaq; Phœbei quęrit uestigia muri:
Iam syluę steriles, & putres robore trunci
Assaraci pressere domos, & templa deorum
Iam lapsa radice tenent, ac tota teguntur
Pergama dumetis, etiam periere ruinę.

In Troiano agro mōs Thymbreus est, item Thymbra campus Callicolonę proximus, à Thymbra herba quā nos sancturciā dicimus unà cū mōte denominatus qua abundāt, in quo monte quum templum esset Apollini

 dicatum

dicatũ Thymbreus cognominatus est: quin & Thymbreus amnis q̃ per eum fluens in Scamandrũ emittit. Callicolona est collis quidam ultra Ilienſium uicum, iuxta quem collem Simois labitur. Rhesus fluuius siue ut quidam Rhebas apud Troiam fluebat, in Granoicum cadẽs, septies recta eunte pertransitur, ex quo septemuadus dictus est. quorum fluuiorum Rhesus, Eptaphorus, Caresus: Rhodiusq; ab Homero celebrati uestigia nunc non habent, quod Plinius asserit. est & Ophrunium oppidum non procul à Dardano, & apud eum Hectoris lucus in loco conspicuo, & Pteleus lacus, est & Ceruenia oppidũ q̃d Cumei condiderũt iuxta Idam in cuius agro ferri uenæ reperiuntur. Post autem regionem Troiam, sequitur ad meridiem Mysia maior Olympina cognomento à Mysis trans Istrum, quemadmodum minor inhabitata, Bithyniæ à tergo, Idæ montis contermina: cuius populi & Merones: & Meones, & Mennes dicuntur apud Strabonem: Ptolemæum uerò regionis septentrionalia Olympini, occidentalia Trimenothurithæ, id est, Thuritæ trimes tres meridionalia Pentadimitæ quinque tribus ut nomen indicio est tenent: inter quos Mysomacedones habitant quorum regiuncula Teutrania dicebatur: gens ampla per se, In qua ad mare hæc habentur: Larianum oppidum à Grais conditũ petræ adhærens ex Cimo monte qui urbi ad aurorã imminet euulsæ, Inde Palæscepsis urbs nunc excisa. Et Antandrus Edonis prius uocitata, ab ijs condita ut quidam uolũt qui ex Andro insula seditione expulsi sunt, Antandrus quasi pro Andro: alij quasi pro uiro accipi uolunt. Ferunt enim Græcos hanc urbem habuiſſe pro reddendi Polydori corporis precio: cui magna erat oportunitas faciendarum nauium ob materiem ex Ida suprapoſita, Imminet etiam ei mons qui Alexander appellatur, ubi deas à Paride iudicatas dicunt: In Antandro agro, ut ait Aristoteles duo sunt fluuij, quorum alter candorem alter nigritiam pecoribus si ex ipsis biberint facit. Postea Cimeriſſos urbs quæ & Apollonia quandoque uocitata est. & Astyria uicus, oppidum ante, auri metalla habens: In proximo est Adramyttium urbs memorabilis, ante Pedasus dicta à Lydis condita Atheniensium colonia in intima sinus sui nominis posita, corrupto nunc uocabulo Landermiti uocant, quæ & portum & nauale habuit, & agrum opulentum, quem uocant Thebes, carmine Homeri nobilitatum, neque ullo alio loco Asiæ, maior Mithridatis militibus parta præda est. Hinc Pyrra promontorium in quo Aphrodisium oppidum fuit quo usque Adramyttius pertinet sinus, in quem flumina, Astron, Cormalos, Crianos, Alabastros, Hyerosq; ex Ida cadunt. Postea locus est, ubi Proseclena urbs erat. Item Coryphantis, Heraclea, Attea, Arneúsque oppida, & Pitana urbs terræ motu euersa, quæ duos portus habuit, & flumen Euœnum qui eam præterfluebat. à qua circiter quatuor mille paſſibus Caicus fluuius

fluuius in sinum Elaiticum uadit, uocaturq́ nunc ab accolis Castri, cuius fontes longe in campo uisuntur, non à Pindaso monte sicut Plinius persu sus, si Straboni credimus, Terminatur hic campus Tegno mõte, & eo qui Apiæ diciur, in mediterranea Thebanis campus imminens: è Tegno amnis Mysius fluit, in Caicum sub eius fontibus cadens: unde illud:

—Mysusq́ Caicus. Et illud:

Io Caice Mysiæ lymphæ. Videtur Caicus aliam quandoque isse uiam, ut ostendit Ouidius:

Emissum capitisq́ sui ripæq́ prioris
Pœnituisse ferunt alia nunc ire Caicum.

Qui amnis liquescentibus niuibus crescere & stagnare campos dicitur. In mediterraneo uerò inter alias urbes Apollonia penes Rhyndacum amnẽ est, cui lacus Apolloniaticus proximus est: ex qua Colossus triginta cubitorum Romæ in capitolio Apollo trãslatus à L. Lucullo fuit. Inde Traianopolis quam urbem Trimenothuritæ habet. Mox Allyba oppidum est, à quo regio circum se denominatur, habens ad septentrionem Tymnum montem, ubi argentifodinæ exercebantur. Hinc oppidum Præpenissus. Vltra quod Pergamus ciuitas in colle sita est, longè clarissima Asiæ tum, cuius uestigia nunc uix apparent, licet locus adhuc sic appelletur, quę diu sub Attalicis regibus fuit fortunata. Namque Attalus à quo cæteri cognominati sunt, urbem primo diligentissime muniuit, & lucum seruit, templo quoque dona, et biblyothecas curauit, urbem Silenus amnis intermeabat, Caicus præterfluebat, in quem ipse cadit, inde per campum qui Caicus appellatur regionem ualde opulentam totius ferè Mysiæ optimamq́ percurrit, quæ modo propter fertilitatem frequentib. habitatur uicis: Cui ad meridiem mons imminet, Turbineus nomine in acutum apicem desinens, ubi arx in qua regiæ pecuniæ custodiebantur. Alter item mons ei uicinus est Aspormos (quum sit asper & sterilis) & templũ quod ibi est, matris deum Aspormæ dicitur: ucrum ut ad urbem redeã, Ibi prima inuentio earum chartarum fuit, quæ ab urbe ipsa Pergamenæ dicuntur. Hic lapicidicinæ sunt in quibus terrore belli quum multi occultarentur, casuque saxum ante ostium lapsum esset fame intus enecti omnes sunt, multis deinde annis post, quum lapidicinæ operandi causa aperirentur, in lapidem illos omnes conuersos repererunt. Hinc autem regionis Aeolidis Mysiæ quondam appellatæ sequũtur urbes, litorales tantum: nõ enim retro à mari in mediterraneo Æolia se extendit, Quarum primo Eleapolis est mille et quingẽtis passibus ab eruptionibus Caici fluminis in mare, & à Gryneo quinq́ à qua Eleiticus denominatur sinus, in quo eam Pelops statuit uicto Oenomao, quam Zime Amazonum dux pulsis qui habitarant, Zimon suo de nomine appellari uoluit: quæ portum & nauale regum Attalorum Mnesthei opus habuit 15. mil. pass. à Pergamo. Inde Cana attollitur pro-

montorium

montorium & oppidum, quod Myrina Amazona nomini cuiusdam fui ducis condidit: superiori uerò tempore antequam mons Cana uocaretur, Arginusas nonnulli uocabant: aliqui Ægam, eodem nomine quo animal, unde Ægeum pelagus quidam traxisse uocabulum dicunt, Cui ad orientem Caicus campus subiacet, qua Ceteus fluuiolus torrenti persimilis, is in alium incidit, deinde in alium qui in Caicum deuoluitur: prope cuius ortum Gergetha est uicus, & Titanus amnis & eiusdē nominis ciuitas. item Gryneum Smyrneorum oppidum quod Pharnabazus Persa Alcibiadi dono dedit, patria eiecto: ubi Apollinis lucus quod Maro meminit:

His tibi Grynei nemoris dicatur origo
Ne quis sit lucus quo plus se iactet Apollo.

Vbi & Apollinis phanum candido lapide sumptuosum: nunc tantū portus cui obiacet Solis insula. Lesbos insula quę & Mitylene, quo etiam nūc nomine appellatur, his litoribus aduersa à cōtinenti septem mille & quingentis pass. abest, à Lecto usq; Canas extensa centum & triginta mil. pass. in circuitu, æqualiter à Tenedo, Lemno, & Chio distās fermè: Antissa prius uocitata: Postea uariante fortuna Pelasgia, quoniam eam Pelasgi Xantho Triopi F. duce ea tempestate occupauissent, deserta deinde ob diluuium sub Deuchalione factū, Macareus Cirnaci Iouis F. (ut poëtæ tradūt) insulæ pulchritudine captus in ea remansit, cuius quum uirtutem ac iustitiam circumstantes populi admirarentur sese ac sua illi in ditionem dant, à quo Macaream denominarunt. Post hæc tempora Lesbus Laphithi F. in hanc insulam nauigans Metymnam Macarei filiam in uxorem accipit, quare ex se insulam Lesbum cognominauit, quidam puellam illam Lesbum appellatam, & ab eius nomine deinceps insulam Lesbum dictam fuisse. Præterea Emerthem, Ethalasiam, Aegyram, alio atque alio tempore appellatam scribit Plinius. Sunt qui Lesbum ab Ida abruptam esse credāt. Insula quidem memoratu digna nouem tum oppidis inclyta: quæ & ubertate & fructuum bonitate, atque aëris salubritate beata dicitur. Inter montes sunt Lepetis siue Lepethymnus Mimordis, uel Ordimus, Macystus, Creonis, Olympúsque ex quibus marmor euehitur Pario liuidius, & Achates gemma nascitur. Nemora quoque inter quæ, quod Pyrrheum appellatur, ubi larix inquit Plinius: Theophrastus Pyrrheum dicit montem arbore picea uestitum, unde multa materies ad classes conficiendas idonea. Præterea Euonymum nasci in monte Orcynio magnitudine punicæ arboris, fructus siliquæ sassamiæ proximus in cibo pecus necat: cupressum etiam hic prouenire. Huic insulæ ab occasu promontorium Sitrium est, quæ pars mōtuosa est. Inde aquilonem uersus, Metymna urbs fuit, à Metymna Macarei filia dicta, cuius uestigia (euersa eīm est) adhuc in mōtis radicibus inter fructecta apparent, eius ager (quem Arysbæ olim ciuitatis fuisse ferunt, terræ motu disiectæ) preciosiss. etiam nunc uinum habet,

habet, quod Erasistratus maximus medicus commendat, & Virgilius:

Non eadem arboribus pendet uindemia nostris

Quam Metymneo carpit de palmite Lesbos.

Mox Argenum promontoriũ, quod Strabo Sirgiũ uocat, in quo ciuitas eiusdem nominis fuit, portum habens. ulterius Mitylene ciuitas maxima quam Macareus à nomine alterius filię nominauit: Diodorus uerò Myrinam Amazonam cõdidisse, camq; sororis quæ cum ea militabat nomine appellasse, urbs ædificiorum pulchritudine imprimis, tum nobilis, agri iucundi & fertilis adoptata, natura uerò ac situ egregiè munita, in peninsula enim est, maiori nunc ex parte collapsa. Nam præter arcem, cætera comminuta sunt, cui ad isthmum duo portus hinc inde sunt, alter australis qui clausus est: borealis uerò magnus ac profundus, quę urbs quamuis ad minorem formam redacta sit, principatũ tamen ad hoc tempus totius insulę tenet, ac eodem nomine quo prius appellatur: Hinc sinus diffundi tur longè interius excurrẽs, in cuius intima uicus Egyrus agri Metymnei olim, nunc Germia dicitur, ubi insula fit angustior: os sinus duobus mille & quingentis passibus tantum patet: in cuius altero cornu quod Pyrrheum appellabatur, Pyrrha ciuitas interijt, mari hausta Plinius, Strabo cuersa inquit, cuius suburbanum adhuc habitatur, portum habens à quo Mitylenem usque traiectus decem mille passuum. Postea Mania extrema, unde ad meridiem in sinu, in quo amnis quidam per campos excurrens cadit, Eressus ciuitas in colle sita est ad mare descendens, qui locus nunc etiam habitatur, uocatúrque Cidonia, habétque ante se paruam insulam priscis temporibus Cidoniam appellatam, in qua fons calidus est, qui uere tantum fluere dicitur. Fuit etiam Cilleus uicus à Cilla quæ in Antandri agro est nominatus. Item & oppidum Lesbos, loci quandoque metropolis, quod Xanthus condidit in insula Antissa quondã, ideo dicta quod contra Issam esset: eam terræ motus Lesbo insulæ iunxit. In freto autem quod interiacet inter hanc & continentem paruæ insulæ sunt, alij uiginti, alij quadraginta dicunt, Hecatonesi nuncupatæ: quemadmodum Peloponesus quasi Apollinis nesi, id est Apollinis insulæ, nam Hecatos Apollo dicitur: Ea enim tempestate, ut ait Strabo per totam hanc oram Apollo colebatur, interdum Sminthius: uel Cinneus: uel Gryneus, uel aliquo alio nomine uocitatus: in ijs Pordoselena, siue Ponselena cum ciuitate: Maiorca cum ciuitate: Scandalion, Leucæ quatuor ex ijs Cydonea cum fonte calido. Argenusæ 2 Ægę quatuor Phelusa: Pedna & alij scopuli. In continenteuerò postiam dictũ portũ Pergamenorũ, Myrina est cognomẽto uolucris, quã urbẽ Myrina Amazona ob uelocitatẽ uolucris appellata cõdidit: q̃ & Sebastopolis deinde uocitata est, nũc deleta. Inde Larissa Phricionis urbs paulo post rem Troianã in Caistrino cãpo propè fluuiũ Caistrũ cõndita, à Locrensi monte Phricio appellata, unde Locri huc habitatum profecti sunt

fecti sunt. Postea Ascanius portus. Hinc circiter quatuor millia passuum locus fuit munitissimus Polychna dictus, id est, multarum lucernarum, sursum paulo à mari, In qno tum Neotichus, id est, nouus murus, ubi argentariæ larga uena erat. Mox Cuma Phricionis (ab ijsdem enim populis condita est) cui nomen ab Amazone quadam inditum, una tum ex Æolidarum urbium maxima & optima inter quam & Larissam Hermus amnis pertransit: de urbe Homerus ait:

Qui colitis celsæ florentia mœnia Cumæ
Cumæ Sardenes positæ in radicibus altæ:

Est enim Sardene mons qui urbi & Hermo fluuio, & Nouo muro imminet: ubi tum Cuma, nunc uicus est qui Foia noua appellatur: Hæ urbes secus montanam regionem iacẽt, quæ Cumano, & Phocensi, & Smyrneo agro superest, iuxta quam Hermus labitur. Hinc Hydre extrema siue promontorium. Item aliud Hermatũte: ubi in reductione litoris Leucas promontorium, & oppidulum iuxta illud. Cõtra quod Myrmeces scopuli emergũt. Inde Phocæa ciuitas quæ nunc Foia uetus dicitur, nam ea euersa, habitatores ubi Cuma fuit egressi loco nomẽ dedere, id est, Phocæa noua, quod corrupto uoabulo iuniores utrumq; pro Phocæa Foiam nominãt: quam Athenienses duce Philogene condiderũt, posita in sinu maris intimo, in Cherroneso, duos in utramq; partẽ portus tutissimos habẽs, Qui in meridiem uergit Nausthatmos ab re appellant quia ingentem uim nauium capit: alter prope ipsam Lamptera est: Ferunt Phocænses exiguitate ac macie terræ coactos, studiosius mare quam terras exercuisse, piscando, mercandoq; etiam latrocinio maris, uitam tollerasse: Ante urbem Bacchium insula iacet, olim egregiẽ templis signisq; exornata. Ad meridiem autem urbis Hermus fluuius aurifer in mare uadit, campos faciẽs & nomini suo adoptat, licet Smyrneos quidam uocẽt. Oritur iuxta Dorylæum Phrygiæ ciuitatem è monte matris Dei Dindymenę sacro, per magnumq; campum ante Sardensem urbem iacentem fluens palude interrumpitur, unde multos fluuios colligit, inter quos Hyllum qui postea Phrygius appellatus est: & Pactolum, & alios ignobiles: Pactolus ex lacu iuxta Tmolum montem elabitur, qui similiter auri ramẽta euoluere dicitur. Ex quo Varo Pactolus aureas undas agens dicit: Et Lucanus:

Passaq; ab auriferis tellus exire metallis
Pactolon qua culta secat non uilior Hermus. Et Iuuenalis:
Sed cuius uotis modo non suffecerit aurum
Quod Tagus & rutila uoluit Pactolus harena.

Ex quo Chrysorhoa etiam uocitabatur, quod aureus sonat. Ionię terræ ora post Æolidam sequitur, quæ & Panionia quia regio omnibus Ionibus sacra, appellata est, Hermi fluuij ostio diuisa, nam litorales tantum ambæ regiones sunt: Huc ex Peloponeso transfretantes, namq; responso Apollinis Del-

nis Delphici decreuerunt Athenienses uno tempore colonias tredecim in Asiam deducere, summamq; eius imperij Ioni Xanthi F. dederũt: qui quũ Cariæ fines occupasset, ciuitates amplissimas constituit, Caribus & Lelegibus eiectis, Quam regionẽ à duce suo Ione appellauerunt Ioniam: ipsiq; dein ex mediterraneis, eorũ arrogantia similiter deiecti sunt, & ea loca regi Attalo attributa. Ioniæ primus sinus Basilicus est, in quo Smyrna ciuitas nomen adhuc uetus retinẽs, Homero notiss. diuitijs polens quondam ac nunc quoq; opulenta satis est, longe ab antiqua duobus mil. & quingentis pass. ubi præcipitium est Chytriũ, quam Smyrnei à Milesijs descendentes eiectis Lelegibus condidere ipsiq; ab Æolibus pulsi unà cum Colophonijs cõtra eos exeuntes ubi nunc est urbẽ fundauerunt, ut est apud Strabonem: alij uerò Cumei in secessu sinus urbem quum ædificarent, Theseus Thessalus superueniens urbem in monumentum uxoris suæ quæ Smyrna uocabatur construxit, Quam interfluit Melas amnis, non procul inde ortus, Lydi eam euerterũt quæ per 400. circiter annos in modum uici habitata mansit. Pòstmodum Antigonus eam suscitauit: mox pulcherrimà à Lysimacho, cuius pars in monte sita, pars maxima in campo, cui nauale inclytum ac portus fuit, quæ aliquando terræ motu ruit, ad cuius instaurationem decemnalis tributorum immunitas à Roman. data est: Cui urbi à tergo Masthusia & Thermetis montes sunt, hic Olympi radicibus iungitur, & in alia pate Masthusia in Dracone monte desinit, Draco in Tmolo, Tmolus in Cadmo, ille in Tauro. Fuit post Smyrnam oppidum Tenos ac in sinus intima Cesseopolis. Iuxta Smyrnam insulæ paruæ sunt, Peristerides, Canteria, Alopece, Eleusa, Bathina, Pystira, Comynesos, Magalæq;. Post autem dictã urbem, amnis labitur Alcon. Hinc in altum Chersonesus protrahitur, cuius Isthmi septentrionalia Calzomenij tenebant, ubi Calzomene urbs fuit in intima Smyrnei sinus quam Paralus condidit nomenq; urbi ab insulæ nomine in qua iacet indidit, nunc quodammodo continens Cherronesus est. nam Alexander continenti eam iunxit, quemadmodum Partheniam, Hypocothon, & Phora quum insulæ essent duobus stadijs remotæ à litore: In agro Clazomenio optimum uinum fit, remanserũt enim loci cultores ciuitate sublata: Quo in loco esse nemus Gryneum ex posterioribus quidam ubi Apollo colebatur aiunt, Strabo uerò ubi nos posuimus: In fronte urbis Calzomenę octo insulę sunt, exiguæ omnes in quibus Marathus, Pela, Drimisaq; nominantur. Post dictam urbem Chalcides Chersoncsus (quam diximus) diffunditur, In cuius altero cornu promontorium est Numantis nomine, quod recentiores caput Stillari uocant: Postea è regione Chiæ urbis, Atarnea locus admodum naturę munitione defensus: In altero uerò cornu, quod ad regionem australem uergit, Argenũ promõtorium in mare prosilit, quod nautæ modo caput Album appellãt: Hæc Chersonesus paruas urbes habuit, quarum clariss.

Ciſtena fuit ubi portus. Vltra quam interius à mari, æris uena eſt. In interiori parte campus eſt Thebas nomine. Cherſoneſo Chios inſula obiacet, freto circiter decem millia paſſuum intermiſſo, nonnullis ſcopulis referto, in qua eiuſdem nominis ciuitas, quam funditus euertit ac deleuit Philippus Macedonię rex. inſulam Egertius quidam Mileſius mixtam multitudinem ducens condidit: priſco nomine Metalliam ſiue Ethaliam: Chian à Chione nympha: quidam Macrin, & Pytiuſam appellatã dicunt: Nunc à iunioribus corrupte pro Chio, Scio uocitatur, circumnauigationem habens centum & uiginti mille paſſuum. Hæc Homeri (ut ferunt) ſepulchro cæteras ægei maris inſulas antecedere dicitur: Hic marmoris & aliæ uerſicoloris lapidicinę ſunt: uinum habet gręcanicorum optimum, ſed pręcipuum quod in Aruiſio monte naſcitur, à quo cognomen tum accipit, nam Plinius, Tranſmarinum uinum in ſumma gloria fuit Chiũ quod Aruiſium uocant. Et Virgilius:

Vina nouum fundam calathis Aruiſia nectar.

Nec minus cęterarum frugum copioſa: ex quo horreum populi Rom. dici meruit, nam quum in Aſia bellum gereret, eò omnes miſſę ex Italia onerarię dirigebant curſum, quod ſcribit Liuius. Item maſtix laudatiſsima, appellaturq; Chia, candida ex ſpina, ex quo nomen inſulę etiam contigit, Chius enim Syra lingua maſticem deſignat, quãuis India mittat, & Aſia, Gręciaq; nec non & in Ponto bitumini ſimilior. Pręterea carchedonium lapidem Theophraſto authore ibi reperiri, ſed nigriorem è quibus fiũt uaſcula: Inſula tota penè montuoſa eſt, ad occaſum pręcipuè ſeptentrionẽq;. Ad orientem autem promontorium Phanea habet, ſic quoq; dictus à Phaneo rege, ſub quo portus profundus eodem nomine ore anguſto, cuius medio altiſsimo è mari ſaxeum caput exeritur. In intima portus Delphinium oppidum fuit cum fluuio, à quo quidam portum Delphinium uocauere, quod Athenienſes muro clauſerunt, ubi Apollinis templum & palmarũ lucus: Inde Chia urbs in ſeptentrionali parte optimi portus ſita ad Cherſoneſum Chalcidem uerſa, nauale habẽs nauium octuaginta, nam Chij claſſem habuerunt, & maris imperium, & libertatem ſibi uendicauerũt. Poſt urbem ad auſtrum litus eſt, ſtationes habens: & Melæna promontorium, ubi Poſidium oppidum fuit, Contra quod Iſyra inſula excelſa eſt longe in mari ſeptem mil. paſſ. Quę urbem habuit eiuſdem nominis, ipſa ambitu 5. mil. paſſ. Poſtea Aruiſia (ut paulo ante) locus aſper & importuoſus, triginta octo ferè mil. paſſ. In medio uerò inſulæ in petra oppidi cuiuſdã fragmenta modo cernunt, incolæ Coronam locum uocant: Ad aquilonẽ Palmeus ſiue Polineus mons, omnium qui in hac inſula ſunt altiſsimus, ex quo marmor Chium. Æolidi ac Ioniæ terrę, Lydia regio à tergo, nihil habens ad mare, occurrit, Meonia prius dicta: quę quũ breuitate regni, Tyrrhenum atque Lydum fratres non caperet, ille forte diſcedens in Italiam

uenit:

uenit: Lydus domi remanens, Meoniam à se Lydiam uocari iussit, quam amnis Abaris à Caria dirimit, quæ perfunditur flexuosi Mæandri amnis recursibus aliisque aquis aurum euoluentibus ex quo ferax multorum bonorum est: Bacchus apud Erathostenem:

Aurifera adiui & culta Lydorum loca.

Quare Herodotus Lydi auri ramenta habent è Tmolo monte prouenientia qui primi duntaxat eorum hominum quos scimus, nūmum aureum argenteumque ad utendum percusserunt: neque auri tantum uerum argenti fe racissima regio est: Cuius homines quum plurimum in bello ualerent ac Cyro cui suberant rebellarēt, uicti iterum, ut effrenatos animos atque corporis robora emolliret, iussi sunt cauponas, & ludicras artes, & lenocinia exercere, ac sic effœminati uirtutem pristinam perdiderūt. Horum igitur fuerūt Peperina uicus, Theba ciuitas, quam poëta cinctam syluis Idæ proxima, neque ab Astyris, & Antyris procul quæ oppida sunt deserta: Fuit & Lyrnessus in ripa Euœni amnis, locus natura munitus, non procul ab Adramyttio, qui prorsus corruit. Item in Adramyttino agro, Chrysa, & Cilla, illa enim quum ad mare esse desiit, seorsum iuxta Amaxitum unà cum delubro redintegrata est: Cilla uerò propè Thebam, in quo Cillei Apollinis templum, circa quod Cilli monumentum est ingens quidam tumulus, hunc Pelopis aurigam fuisse: est & Cilleus mons, hunc locum Cilleus amnis præterlabitur ex Ida delatus. Post autem Peperinam: Mostana oppidum. Inde Hierocæsarea quæ terræ motu quandoque concidit. Nacrasa urbs. Thyatiraque metropolis quę nunc La Tyra dicitur spoliata mœnibus Macedonum nonnunquam habitatio, Circa quam Hyrcanus campus sternitur, sed Phrygius amnis intermedius est. Huius à dextris ciuitas Apollinis est à Pergamo quatuor millia passuum ferè, et totidem à Sardis. Item Magnesia urbs penes Sipylum montem, ad Lechеum amnem sita. In cuius agro Magnesia lapis inuenitur: Et ad eundem montem Sipylum oppidum motibus terræ deuoratum, ubi prius clarissima urbs fuit, quæ Tantalis uocabatur, eodem casu extincta, erat tum Meoniæ caput, stagnū nunc ibi Salocobite est: cui Tharceopolis deinde apposita est. Interierunt quoque ibi Daphnus & Hermesia oppida. Mox Gordiu Come, hoc est Gordii uicus qui Mydæ regis pater fuit, quam postea quum auxisset, cognominauit Iuliopolim urbs inter maiorem Phrygiam, & minorem posita. Item Ægææ oppidum. & Hippæa ciuitas inter Tmolum montem & Caistrum campum sita, cui ad orientē Mesotes mons est: Inde Sardis urbs magna ac maximè crebris Lydorum quandoque caput, & Crœsi regia, quam Tarnam Lydamque Mydæ quidam ante uocitatam fuisse dicunt, terræ motu concisa, Tiberius eam quemadmodum & alias multas ciuitates suo beneficio reparauit, in latere Tmoli sita per cuius medium forum Pactolus amnis interfluit, pluribus uicibus capta, & à Græcis præsertim in-

 censa,

censa, Cui planities subiacet, in qua primum Sarda gemma uulgaris reperta est, continuantur huic planitiei & Cori, & Hermi, & Caistri campi omnium optimi: lacus ab urbe quinque mille passibus distat Gygæus antea nomine, postea Colus dictus est, ubi Colonæ Dianæ templum est quod in religione maxima habebatur: Circa lacum antiqua sunt regum monumēta, apud Sardis præsertim Alyatis ingens tumulus super crepidine excelsa; sunt qui tradunt lacum manufactum esse ad excipiendas eas inundationes quæ ex fluminibus auctis fiunt: Tmolus autem mons Tymolus ante dictus fuit, ambitu mediocris, feracitate sua clarus, nam uitibus cōsitus est, & croco florens: De quo Virgilius:

— Nōn ne uides croceos ut Tmolus odores?

Et Ouidius:

Deseruere sui nymphæ uineta Tymoli.

Circa quem Pseudargyrum gignitur: In uertice quam uocant Tempsim gerēs speculam albi lapidis à Persidis cōnditam, ex qua circumstantes spectantur campi, præsertim Caistrinus ubi centum & quinquaginta annis homines uiuere aiūnt. Sequitur Philadelphia urbs in radice Tmoli, Cogamo flumini apposita, nonnunquam terræ motu concussa, neque quotidie cessare parietes rimas ducere, quapropter in ea paucos, in agris maximam partem degere, agriculturam exercētes, terram enim fertilem habet. Hinc regiuncula est quæ Exusta dicitur, inter Meoniam Mysiamꝙ iacēs, quam Hermus amnis secat, cui nomen est ab effectu, nam ut scribit Strabo, tota arboribus caret, præter uitem quæ exustum uinum fert, ita elegans ut nulli cedat, summa camporum facies cinerulenta est, montana, petrosa & nigra tanquam ex adustione quadam, Quidam putant hoc, ex crebro fulminum ac fulgurum ictu contingere, sed potius propter ignem subterraneū, cuius ortus nunc defecerunt. Post autem Philadelphiam, Iouis phanum oppidum est. Item Metropolis urbs quæ substituta Sypilo est, in cuius agro subterranei ignis spiritus quandoque ad superiora emanare. Mox Carura uicus in Phrygiæ Cariæꝙ confinio situs, diuersoria habens, & feruentes aquas alias in Mæandrum exeūtes, alias ultra fluminis ripam, nam tota fere regio cir. a Mæandrum terræ motibus quatitur, & aquis & ignis ductibus pererratur. Post autem promontorium Argenum quod in ora reliquimus, secundū Icarium pelagus fluuius est Corinon. Et post ipsum, promōtorium Cyreneum nomine, inde Mimantis promontorium aliud à quo mons Mimas in campos uiginti millia passuum excurrit, ubi neque à Colophone procul residet altissimus feris & arborib. plenus, cuius uertices de nubibus superuolantibus futuras tempestates significant: quo in loco magnus Alexāder intercidi planitiem eam iussit septem mil. & quingent. pass. longitudine ut duos sinus iungeret, Erytheasꝙ cum Mimante circūfunderet. iuxta eos sinus interierunt oppida Pteleō, Helos, Doryon,

Alcon

Aleon restat. Deinde uicus Cybelia et promontorium Melęna(ut est alterum in Chio)ubi molæ effodiuntur. Hinc Erythcæ colonia, cuius locus nunc Colira à nautis dicitur,nam urbs interijt, in locis asperis & montuosis sita, ab Erytheis Atticæ penes Cithęronem montem deducta, Quam postea Cnosus Codri F.nothus condidit,quæ portum habet:in cuius conspectu Hippi insulæ quatuor exiguæ in mari sunt: & aliæ in quibus Telusa:quam alij Daphnusam scribunt,et Oenus, & Elaphites, & Eurianassa. Mox in litore oppidulum Gerre cum portu. Vnde paulo post Tios, Athamas prius dicta, quam Philotas gente ex Thebis deducta in peninsula condidit olim insula, quam postea Nauclus Codri F. alter auxit, portum à tergo habens, Gerresticum nomine, adeò arcto ingressu concurrentibus promontorijs,ut uix duæ simul inde naues possint exire, alter est ante urbem qui quum Persarum contumeliam ferre nō possent, Abderam Thracum urbem migrauerunt: ex quo illud. Abdera optima Teiorum colonia,sub qua complures portus sunt, in quibus Cissuntis, & Casystes, qui sub Coryco excelso monte iacet, Propè quem insula Dianæ iacet Macrin uocant, in quam ceruas parituras tranare crediderūt: Et alia Halonesus eidē monti propinqua & nonnullæ aliæ à Teio usque huc, hoc est, Arcesena quę & Aspis: & Arconesus, portum habens. Vlterius uerò Lebedus ciuitas est quam Andropordus quidā condidit, in loco quodam Acta nomine, sunt qui à Manto Thiresiæ uatis Thebani filia, unà cum Apollinis Clarij phano constructa dicant quam prius Tei habitasse ferūt: Huc Mycale mons ex mediterraneis Celenis mōtibus arbustis uestitus procurrit, cuius in mare caput, Myonesus promontorium nominatur inter Teium Samumq́ in acutum cacumen fastigiatus, à cōtinenti arctæ semitę aditum habet adeò ut septem stadium Isthmum faciat, à mari rupes excisæ. Cui proxima Colophon ciuitas nobilis.fuit, modo oppidulum quod iuniores Belueder dicunt, Apollinis Clarij oraculo tum celebrata, quam alij Andræmonē pylium, alij Mopsum Mantos F. statuisse ferunt: Festus, quū aliquid finitum significaret Colophon dixerunt, Hanc Alesus fluuius abluit, cui Gallesius mōs imminet. Plinius, Colophone in Apollinis Clarij specu lacuna est, cuius potu mira redduntur oracula, bibentium breuiore uita. Et paulo post Notium oppidulum Colophoniorum ubi Pronius mōs attollitur ad cuius radices Cayster amnis mare influit, in Calbianis iugis ortus, qui multos amnes secum defert, & stagnum Pegasæū quod Pyrrhites amnis expellit, & præter Asiam paludem habens medijsq́ in campis limo amnib. exuberantibus Syrisen insulam complexa: de qua palude Maro ait:

Iam uarias pelagi uolucres, & quæ Asia circum
Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri.

Post cuius amnis ostia Selinusius lacus patescit, ex pelagi refluxu: & item alter qui in eum confluit, ambo Selinuntes dicti & Dianæ sacri inter quos

Oo 3 eius dex

tius deæ templum fuit, quod Amazones Asia potitæ, deæ consecrasse tra duntur: in huius agro gleba effoditur quæ ex plagis ferramentorum cre bras emittit lachrymas argenti uiui, eas fossores statim colligunt glebas in fornacem conijciunt, ex quibus minius color fit: erat etiam lucus Ortygia omnis generis materiæ pulcherrimus, præsertim cyparisso, per eum Cen thrius amnis fluit, in quo dicũt Latonã ex partu lotam: mõs luco imminet nomine Salonissus supra uerò Templũ Ephesus ciuitas erat, in Prionijmõ tis colle: nũc 3. mil. pass. à mari, uocaturq; Altus locus, in quo post excidiũ antiquæ urbis, Lysimachus hanc condidit, & eam de uxoris nomine Arsi noëm appellauit: Asiæ tum optima atq; nobilifs. Amazon opus: cõdidis se postea eam Androclum quendam Codri F. & Ionũ regia ibi constituis se: Plinius ait, ante multis expetita nominib. Alopes quum pugnatũ apud Troiam est, mox Ortygia, & Morges uocata, & Smyrna cognomine Tra chea, & Hemonium, & Ptele. quam Cayster fluuius præteribat. Inde Phi geta siue Pygella oppidum à fugitiuis conditũ, nam quidam Pygellici no minati calamitatibus defamati ibi remanserũt, qui locus adhuc Phygella nũcupatur. Item Marathesum oppidum, postea Neapolis oppidum fuit in ardua petra sitũ ad cuius radices Ægæsus amnis mare influit. Hinc Pan gilium à quibusdam Torgilium promontoriũ à Mycale monte huc pro currẽs. A quo usq; Samum 5. mil. pass. fretum intercidit. ipsi Mycali alius mons adiacet, qui Ephesij agri est nomine Pactyas. Huic oræ Samo insula quod nomen illi adhuc est, obiacet, quam Thymbrionem quendã condi disse fama est: ac dein Patrocles: quæ Parthenias prius dicebatur dum eam Cares inhabitarent, quod ibi Iuno adulcuerit, ibiq; Ioui nupserit: postea Driusa, & Anthemusa, & Melamphylas, & Cyparissa, & Stephana, & ul timo loco ab altitudine Samus appellata est, quoniam montuosa, siue ut quidam putant à quodã Heroë indigena, colonis ex Ithaca et Cephallenia deductis: Sami forma in ortum occasumq; porrecta, circumnauigatione octuaginta mil. pass. uino infelix, quum cæteræ circumuicinæ uino opti mo abundent, in reliquis uerò feracifsimus est, ut Strabo ait: Apuleius, a ger frumẽto piger, aratur irritus, fœcundior olíueto. Cæterũ & incolis fre quẽs, & hospitibus celebrata, florebat enim tunc in ea Samia ciuitas ad au strum spectans, portum habens & nauale, & aggerem circa portum in ma ri ad 20. pass. altitudinis, duobus amplius stadijs longitudinis, maxima pars urbis in plano, & mari abluitur (apparent enim uestigia) pars immi nentem montẽ ascendebat, Ad finistrã Imbrasus amnis excurrebat & al ter Chesius tertiusq; Ibethes fontes uerò Eucartho, & Leucothea. Post ur bem, Ampelus promontoriũ, alij Cantharum, in extrema parte insulæ oc casum uersus ad Icarię insulę Drepanum spectans, Immo totus mons qui totam insulam montanã efficit eodem nomine appellatur, Plinius montẽ in ea Gergetiũ esse inquit: Deinde Posidiũ promontoriũ ad urbis dextrã

Mycali

Mycali aduersum, Ante q̃d insula parua iacet Narthecis nomine: Fuit prę terea Iunonis phanũ nobiliss. & antiquiss. secũdo litore, uia 2. mil. & 500. pass. ab oppido. In quo simulachrum in habitu nubentis figuratum erat, deę donarium perquam opulentũ, & lucus in quo pauones agrestes transmarini fuisse dicuntur: In hac & labyrinthi fabrica: & uasa quæ Samia dicuntur in esculentis laudatissima conficiebantur, quæ & hic prius reperta sunt, dictæ insulæ ad septentrionem exiguæ quędam iacent in quibus Rhipara, Nymphea, & Achillea. Post Samum occasum uersus uiginti millia pass. fermè Icaria insula est, quæ nomen pelago dedit, in quo & ipsa continetur, nec ipsa solum sed etiam Samus, & Cos, & Corassiæ, & Patmos, & Lerus: Ea modo Nicharea ab incolis dicitur, ab Icaro Dædali F. dicta ibi sepulto, cecidisse enim iuxta eam in maredum è Creta unà cum parte fictis alis aufugeret antiquitas fabulatur: Nam ut ait Ouidius quum pater infelix filium nusquam (à se iam deuiatum) uideret, uocéque eum requireret, in undis aspexit pennas.

Deuouitq; suas artes, corpusq; sepulchro
Condidit, & tellus à nomine dicta sepulti.

Et alio loco:

Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
Icarus, Icarias nomina fecit aquas. Et item alij.

Vocabatur enim prius Doliche, & Muris, & Ichthicusa: ambitu triginta septem mil. pass. procurrẽtibus saxis inhospita, importuosaq; neq; adeũ da ni stationes quasdam haberet, in quibus optima quæ Hisci appellatur: Insula egregia habet pascua, cuius promontorium est ad Zephyrum porrectum, in quo Dianæ templum fuerat quod Tauropolium uocabatur, et oppidulum Onoë: Item aliud de nomine Drepani promontorij in quo situm est, & stationẽ habet, & opponit̃ promontorio Samiorũ quod Cantharũ uocitat̃, qui tractus breuior inter insulas est. Aliud quoq; habuit oppidum quod terrę motu corruit. est in ea mons celeber nomine Cerceteus. Interiacent Icariã Samumq; ad notũ uentum scopuli 5. asperrimi quib. nomen nũc Furniest, olim Melanthij dicebãtur. Post autem dictas insulas in continente Mæander fluuius nauigabilis Prienensiũ litus, siue ut nonnulli Mycaleum aperiens in sinu Icarij maris inter Prienem & Myletum egreditur, è lacu ortus in mõte Aulocrene ut scribit Plinius: Liuius ex arce summa Celenorum montiũ decurrẽs inquit: & Strabo, incipit Mæander à Celenis qui collis quidam est, in quo urbs fuit eiusdem nominis qui in suburbanum Apamiæ delatus Marsiam & Orgam amnes accipit, ut meminit etiam Lucanus: Curtius de Marsia amne ait: media, illa tempestate, mœnia interfluebat Marsus amnis, fons eius ex summo montis cacumine excurrens in subiectam petram magno strepitu aquarum cadit, inde diffusus circumiectos rigat campos, liquidus & suas duntaxat undas trahens.

Itaque color eius placido mari similis, cæterum quamdiu intra muros fluit nomen suum retinet, at quum extra munimenta se reuoluit, maiore ui ac mole agentem undas, Lycum appellant, Liuius Marsyas haud procul à Mæandri fontibus oriens in Meandrum cadit. Ptolemæus uerò Lycum totum amnem nominat, Marsiam non nominat. Mæander per Phrygiam decurrens, Carriam Lydiamque & Ioniam disterminat, crebris adeo sinuosus flexibus ut sæpe credatur reuerti, quod scribit Ouidius: Festus, Mæandrum genus picturæ dictum ait, ad similitudinē flexus anguis, qui appellatur Mæandrus: & Strabo, obliquitates omnes Mæandri appellantur, is fertilis. & amœnis. campos qui Mæandri dicuntur serpit: quos quum Dionysius describere uellet ait:

Nam florent Asiæ per campos plurima prata
Sed magis ad fluuium Mæandri gurgite miti.

Pergens idem Strabo: Ille currēs per terram solutam & putrem & salsuginē plenam, alueus multas recipit mutationes, & multum limum deducēs, modo huic, modo illi ripæ adijcit, nam pelagus fluctuum ui illum extrudit, ubi Priena de qua non multo post dicemus Palathia nunc quæ prius ad mare erat limi aggestione, mediterranea facta. Cariæ dehinc ora iuxta Myrtorum pelagus à Cara rege denominata, qui auguria ex auibus primus comperit: Cares quum prius Leleges, & insulares essent, continentis facti sunt fauentibus Cretensibus qui sub Minoë fuerunt: Dùmque multum maritimæ oræ, & mediterraneæ occupassent, rursum ijs græci partem abstulerunt, Iones uidelicet ac Dores: licet Mella Cariam dicat incertæ habitari originis: alij indigenas, sunt qui Pelasgos: quidā Cretes existimant, Gens usque eò quondam armorum pugnæque amans, ut aliena etiam bella mercedibus agerent, in quibus præcipui Erizeli fuere Meoniæ, Mysiæ, Lydiæ atque Phrygiæ finitimi. Ab hac regione ac Lycia Taurus mōs incipit, ubi nec latitudinem mentione dignam ostendit, nec altitudinem, montana perpetua sunt eáque humiliora nec Tauri putantur. Post autem Mæandri ostia ad austrum sex millia passuum Pyrrha urbs fuit diuitijs cunctis Troiano tempore referta, quod spatium stagnis ac paludibus omne impeditum est, quæ uetustate sublata. Item Myrus una ex duodecim Ionum urbibus fuit, quam Cydrelus Codri F. spurius condidit, quæ postea propter incolarum paucitatem à Milesijs inhabitatur, hæc Temistocli, dicitur à Xerxe in obsonium data, sicut in uinum Lampsacus, piscium énim copia pręstans est. Hinc paulo Thymbra uicus quem supra meminimus, cui prope est Auernus specus quod Charonij dicitur, pestiferas exhalationes habens. Mox Heraclea oppidulum Hippin ante dictum: & Latmus in Latmico sinu positum, cui Latmus mōs, Latymnus à quibusdam imminet, stationes habens, Endymionis à Luna (ut poëtæ) adamati fabula nobilis, cuius sepulchrum in quadam eiusdem nominis spelunca ostenditur.

ostenditur, quem Latmum Hecatęus montem esse putat, Pediculorum à poëta appellatum, quidam eum Grium dicunt. Dein Miletus ciuitas illustris olim ac nobilis, loci metropolis, qui nunc locus Melazo dicitur, quē Mæander ad decimum stadium præterit: Cui Camelidæ insulæ duæ paruæ uicinæ sunt. Eam primum Cretenses duce Sarpedone ex Mileto quæ in Creta est condidere, Vnde Ouidius quum ex Creta illos profugos dixisset, subiunxit.

> Sponte fugis Milete tua celeriq; carina
> Ægeas metiris aquas & in Asia terra
> Mœnia constituis positoris habentia nomen.

A Lelegis antea Pythiusa, & Anactoria nominata, supra nonaginta urbium per cūcta maria genitrix, ut Ephorus scribit, nam totus Euxinus pontus ab ijs est habitatus, item Propontis, & alia complura loca, ipsa quatuor portus habens, quorum unus classis est capax, Retro uerò à mari Miletopolitanus lacus: Nascitur in his locis alabastris qui ad purpuram magis declinat, tingebantúrque ibi lanæ optime. Ante Miletum in proximo Lada parua insula est quę prius Late uocabatur, Iuxta quam aliæ Trageæ Pyratarum statiunculas habentes & Camelidæ duæ. Non longe à Mileto Nuanta ciuitas fuit una ex Ioniorum colonijs, quæ olim ab aqua deuorata est: Inde Posidium seu Panormum promontorium: & oppidum, oraculum Branchydarum appellatum nunc Petruni locus dicitur, terra inde cedens mari, longe in orientem sinus efficit, & in quo Iassus ciuitas in insula fuit, quæ continenti adiacet portum habens, ex mari uictum captantes, quum regionem sterilem haberēt, piscosum tamen mare: quod quum quandoq; à militibus dirriperetur, magna admodum pecuniæ uis asportata est, erat enim oppidū iam inde à priscis temporibus locuplex. In quo etiam sinu Bargylia oppidum prope quod templum Dianę Cindyadis & Caryanda lacus aquam ex mari accipiens, & in eo insula sui nominis quam Caryandenses inhabitant. Dein Myndus ciuitas quæ portum habet, Cui terræ motus Ethusam insulam è mari iunxit, ubi promontorium eiusdem insulę nomine est, quoq; ibi locus Palęmyndus, & Nariandos, et Aruandę ciuitates post promontorium. Sequitur Dorica à Doriensibus Gręcię huc deducta, Est enim Chersonesus cuius collū minus ducentorū pass. latitudine patet, in qua olim ciuitates quinq; fuere, à quinq; curetib. è Creta huc appulsis cum classe positę, In ea primū Scope extrema, quod & Thermerium & Zephyrium promontoriū appellatur, quod terrę motum è medio abstulisse mari, continentiq; adiecisse fama est: campi circa illud fertiliss. uinetis oliuetisq; et alijs pomiferis arborib. consiti. Hinc Halicarnasus ciuitas inter duos sinus Ceraunicū, & Iassicū, in peninsula eñ sita erat, q̄ nunc Castellū S. Petri à iuniorib. dicit̃, principū Carię quondam regia, Zephyra prius dicta, deinde Thuriū, co q̄d particeps fuisse colonię

in Thu-

in Thurios missæ, quam Strabone teste Anthes ex Troezenis condidit, Fuitq; interiectis temporibus Argiuorum colonia, Quo in loco cantatiss. illud Mausoli regis sepulchrum fuit, unum de miraculis septem quod illi Arthemesia uxor construxit: Item Salmacis fons ubi semiruta adhuc anti quissima urbis ædificia cernuntur, theatri maxime ac ingentia hinc inde saxa iacentia. hinc haud procul in mari insula Pidosus est postea Bargassa unum ex quinq; Cretensium oppidum, Coorum insulæ è regione situm: Et Ceramus siue ut alij Cyramus à duce classis Argiuorũ denominatum, quum Inachus rex ad inquirendam filiam Cyramũ ducem cum haud con temnenda classe misisset, ea non reperta, contempta patria locum hunc pe tiuit, ubi ciuitatẽ sui nominis condidit, quod scribit Diodorus: Et in Cera mico sinu insulæ, Priaponesus: alibi Archonesus, Archonesus insula præ iacet Halicarnasso, Hipponesos: Plerima, Lampsa, Emyndus, Passalia, Crussa, Phyre, Sepiusa, Melanonq;. Et paulo à continenti quæ uocata est Cynedopolis, probrosis ibi relictis à rege Alexandro. Postea Cnidus pro montorium in extrema Chersonesi parte prominens, quod & Criopon uocauit antiquitas, & nunc quoq; ab incolis Crio dicitur, à Criopa tum ui ro quodam, eodem authore teste, qui ad hæc loca nauigans illud tenuit: Iu xta quod Cnidos una ex quinq; ciuitatib. cuius maior pars in insula septẽ stadijs ambitus terræ iuncta habitat, duos à lateribus portus habẽs, quo rum alter clausus est triremib. aptus, Item naualе nauium uiginti habuit, Habuitq; Veneris ædiculam in qua eius deæ marmoreum simulacrũ Pra xitelis opus, quam ut uiderent multi nauigauerunt illhuc: Plinius, Voluit eam rex Nicomedes mercari à Cnidijs, totũ æs ciuitatis (quod erat ingẽs) dissoluturum repromittens, omnia perpeti maluere: Quę ciuitas nunc di ruta iacet, cuius ager à pastoribus habitatur, in mari Cnidos insulam par uam prospicit quæ Porphyris antea deinde Syrus est dicta. Huic orę post Icariam aliæ sunt expositæ per ordinem insulæ usque ad iam dictam Cher sonesum, quę Myrtoum pelagus ab occasu claudunt, Quod à Myrto Ve neris frutice, quo eius oræ litus abundat: alij à Myrtilo dicũt Pelopis auri ga uocitatum, quem quũ depræhendisset quod axes suos amiserat in Ip podamiæ certamine, in pelagus eum præcipitauit, ex cuius supplicio ma re nomen accepit: quod ait Ouidius:

Proditor ut sæui perijtq; auriga tyranni
Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ.

Insula igitur prima post Icariã, Rhogialis appellatur, et à quibusdã Lebin thus, nunc à iunioribus Palmosa. Secunda Lerus, nunc Lerto, montuosa 18. mil. pass. ad litus in qua tria fuere castella quæ nunc excisa iacet. Apud quam ad auroram Patmos insula exigua est, quæ sic adhuc dicitur, castel lum ad meridiem habẽs. Tertia Calamos nũc, olim Claros uocabatur, si nuosa admodum 40. mil. pass. ambitu, altiss. in ea montes, ex quorũ sum

mitate

mitate Ephesus urbs circiter 80. mille pass. interuallo prospicitur. In qua Igino teste quum lepus nullus fuisset, & adulescens quidam leporem fœminam prægnantem attulisset, tanta inde eorum animalium multitudo exorta ut semina omnia commederent, qua calamitate incolæ affecti, quũ fame opprimerentur, communi consilio totius ciuitatis, uix denique eos abegisse ex insula dicuntur: Quod & malum Baleares expertos esse ibi notauimus. Verum ab occasu Icariæ iacẽt insulæ, hoc est Amorgus quod nomen nũc etiam retinet septuaginta mille pass. patens, cuius ad austrum ripæ cautibus asperæ uehementer sunt, nauigijsq; omnino uitandæ, tribus inhabitata castellis. Inde Corassiæ insulæ, Crusiæ modo ab occasu Icariæ, ac propius existentes, desertæ non altæ montibus in quarum una castellum dirutum est. Nea quoque Mineruæ sacra, Nio incolæ nunc appellãt, quam in mari natam Plinius refert, quadraginta mil. pass. circuitu oppidum in arduo habens monte. Postea Coa siue Cous insula quæ nunc Lango dicitur in septentrionem & meridiem protensa septuaginta millia passuum ferè complens: Hanc nonnulli, ut est apud Iginum Meropen uocauerunt, quod Merops quidam insulæ regnum initio tenuit, à quo denominata fuit: Post ab eius filia Coon dicta est Coa, tota fermè præter orientale latus plana à quibus montibus amnes quidam delabentes subiectos campos rigant, in mareq; inde uadunt, ex quo fertilis redditur, uino præcipuè atq; optimo: unde Festus Hippocoum uinum ex hac insula dictum ab agro generoso cui nomen est Hippo: nascuntur in ea cupressi, terebynthi, fraxini, & quercus florem imbribus decussum, terræ halitu animante, fieriq; prima papiliones, ac deinde inuolui nido uolubili, ut apud Seras bõbices, ex ea textura, quæ trahitur lanugo in fila tenuari, tellasq; subtilissimas facere, ut Plinius longiori sermone narrat. Promontorium huic est in australi parte Laceter nomine in quo est locus Halisarna, hoc promontorium 4. mil. & 500. pass. circũnauigatione constat: Ad occidentem aliud nomine Drepanum ubi uicus est quem Stomalinam incolæ uocant, Et paludem quandã malũ in æstate aërem incolis exhalantẽ quæ sese in occidentale mare exonerat: Item Coa urbs (nomen enim insulæ habuit) etsi Astypalæam prius uocabant, quæ in alio loco insulæ tum sita erat, Dein ad mare propter seditionem inde migrantes urbem posuerunt, est enim ad aquilonem iuxta lacum è mari refluum sita, aspectu iucundissima ijs qui eò nauigant, cuius in suburbano Esculapij templum erat, quem uaria morborum genera curasse opinati sunt homines: Et post eam promontoriũ Cantaria, quod à continente quinque mil. pass. intercipitur: ubi Thermerium promontorium alterum ex Asia prominet: Coa ut Varo refert subtilioris uestis amicula, arte lanifica, prima in ornatu fœminarum dedit, item Plinius prima bõbices ait retorqueri, rursusq; texere inuenit in Coo mulier Pamphila Plateæ F. Intra iam dictas insulas ad Cabriæ litus 20. minutæ,

sunt

funt quæ Argiæ uocantur, quarum primæ Ethicufa, Lepfia, Nymphea, altera à fupra dicta, & Carianda cum oppido. Poft Coam ad meridiẽ, Nifyrus infula eft Porphyrus antea dicta, ab eius promõtorio Lacetero feptẽ mil. & 500. paff. longè à quo abrupta putatur circulari penè forma octodecim mil. paff. Circa mare, celfa montibus quorum unus quandoq; flammam eructat: ubi fulphurariæ, & aquarum calidarum fcaturigines erumpũt: exciduntur q; ex ijs piftrinariæ molæ: oppidum habens fui nominis, & portum, infulam nõnulli circumdãt fcopuli, quæ (ut fama eft) fragmentum Coæ fuerũt, & ut fabulãtur à Nifyro gigante fibi fubiecto Neptuni opera, uocitata, quæ prifcũ etiam modo nomẽ feruat. Hinc procul ad Aphricum uentum Aftipulæa infula alia eft cum oppido, nũc à nautis corrupto uocabulo Stampalia dicit, haud minus 90. mil. paff. colligẽs, quam meminit Ouidius:

Cinctaq; pifcofis Aftypalæa uadis.

Vbi & cochlearum genus laudatifsimum: portuofa & bona pecori. Cui ad eandem regionem Namphius infula eft, Serpẽs nũc dicta, & ad earum læuam, aliæ quędam paruę. Et inter Nifyrum & Chalciam Telos iacet Agathus à Callimacho appellata, quam recẽtiores hodie Pifco piam uocãt, Longa in orientem occidentemq; & angufta, petris afpera, & eminẽs 35. mil. paff. ambitu, quam Plinius nobilem unguẽto fcribit. Chalcia uerò infula à Telo decem mil. paff. auroram uerfus abeft, ea eft quę modo nautæ Charci dicunt, eodem uocabulo uicum oppidum olim habẽs & portum ubi delubrum Apollinis erat, In ea locum quẽdam præcoquem fertilemq; adeo effe, ut ordeum fatum in eo, quum cæteris fereturin locis, metere, iterumq; ferere, atq; cum reliquis unà frugibus rurfus metere poffint. Hinc procul ad auftrum Carpathos infula eft Carpathio emerfa mari, Icario ex parte aquilonari iuncto, auftrali Ægyptio, ab occafu Cretico & Aphrico, quæ nũc Scarpãto ab incolis dicitur fexaginta mil. paff. in circuitu, ardua fublimisq; mõtibus. In qua Proteus relicta Pallene ciuitate quondã Theffaliæ regnauit, quę tum quaternis urbibus prædita fuit, inter quas Pofidiũ et Nifyros (huc enim habitatũ Nifyri uenerãt,) ad feptentrionem promõtorium habet Thoantium nomine, alterumq; ad meridiem Ephialtium, in Carpathio mari fcaurus pifcis maxime frequẽs eft. Poft infula alia eft Cafos nomine, q̃ & Aftragale & Calydna dicta ut quidã perhibent, licet hoc nomine altera etiam fuperius dicta infula uocitaretur, nam ut ait Strabo, poëta Sporadas Calydnas uocat: quæ 9. mil. paff. à Carpatho ad Aphricum eft uentum, unde ad Samonium Cretæ promontorium triginta diftat, ipfa ambitu eft, nouem. Quæ Cafsio nũc appellatur, In qua ciuitas fuit: circa quam complures paruæ infulæ funt Cafiorum cognomine: In ea mel quod oritur reliquum antecellit, quamuis omne infulare mel ut plurimum urbanũ & iucundum fit, & æmulũ Attico. Poft omnes iam dictas

infulas,

insulas, ad orientē magis Rhodos nobiliss. ac pulcherrima Rhodiaco circundata mari eminet, à continente circiter uiginti mil. pass. absens, ipsa 4. & 50. supra centum ambitur: Quæ si scriptoribus credimus, in mari nata est, Ophiusa ante, Asteria, Ætna trinacriæ, Combira, Petcoëssa, Atabiria à rege: dein Macaria, & Colossa à famosiss. Iouis Colosso, siue Solis, unū ex septem spectaculis septuaginta cubitorum altitudinis dicta, qui terræ motu fractis genibus collapsus est, quidam Constantio imperante Ægyptij ab Alexandria in insulam transfretantes, inter alia Colossum hunc demoliti sunt, ex cuius ære nongentos camelos fuisse oneratos dicūt. Postea Telchinis eo quod Telchines insulam incolerent, quos nonnulli fascinatores & maleficos dicunt, qui primi ferrum & æs operati sunt: ac dehinc Rhodos à Rhodia Telchinium sorore (sex enim fratres Telchini Heroes fuerant) quam Neptunus uiriam factus, adamauit, nominata: post Telchines dicunt Heliades insulam inhabitasse, è quorum uno Cercapho scilicet à Cydippe filij creati sunt qui urbes de suis nominib. condidere: Lyndon, Ielyson, & Tamiron: Quidam Tlepolemum putant eas condidisse, nomina uerò nōnullis earum de nominibus filiarū Danai imposita fuisse quod scribit Strabo: Insula quidem diues opum, atque naualis rei gloria inter cæteras maris insulas palmam priscis temporib. obtinuit, Vnde & usque Hispaniam profectos ibi Rhodum condidisse fama est: & apud Opicos Parthenopem, & apud Daunios cum Cois Elpias: & ut scribit Liuius Lycia & Caria Rhodijs data, & usque ad Mæandrum amnem prætermissum à Romano Cos. qua de re poëta inquit:

Cara Ioui tellus hominum regi atque deorum
Qui & opes illi multas effudit & amplas.

Ex quo nata est fabula, aurum in insula pluisse, quum Pallas è Iouis capite orta est: ubi cœlum nō ita nubilum unquam est quin sol splendeat, nam & deo Soli insula consecrata est, & illi quotannis quadrigas consecratas Rhodij in mare iaciebāt, quod is tali curriculo fertur circumuehi mundū. Nam Virgilius:

Tutela Rhodos est beata Solis.

Ex insulæ ciuitatibus Ielysos ad occasum sita tum iuxta mare erat, nunc æquata solo, qui uicus nunc est Vxilica. Supra quem arx est incolæ Ochyroniа uocant. postea locus quidam nomine Ixia, & Mnasyrium, & ibi Atabyris mōs omniū qui in insula sunt altissimus Ioui Atabyrio sacer: Item Camiros siue Tamiros quæ urbs opulenta fuit, in ora sub Atabyrio monte cōstituta. Et inde Panis promontorium in Eurum uentum procurrēs. Postea in orientali litore penè medio Lyndus ciuitas in monte sita in campum iuxta sinum deflectens, nunc munitio quædam in altissimo saxo uix humanis expugnāda uiribus quæ eodem adhuc appellatur nomine. Postquam Rhodos urbs orientem spectans cui ab insula nomen inditum, dicē

te Diodoro, ex urbib. quas diuersi habitabãt cuncti in unum cõmigraue-re locũ, urbemq́; super orientali promõtorio condidere quã nunc Rhodũ appellant: Portum nobiliss. ac tutiss. in gremio habẽs, potens adhuc atq; diues, muris turrib. & alijs propugnaculis munita exornataq́; admodum est: etsi longẽ magis priorib. seculis apud scriptores fuisset legimus: Nam Gellius, ciuitas Rhodiensis, & insulę oportunitate, & operũ nobilitate, et nauigandi solertia, naualibusq́; uictorijs celebrata est: Itẽ Strabo, Rhodiorum urbs, & portubus & uijs, & mœnib. & cętera fabrica tantũ alia excedit, ut nullam ei æqualem nedum præstantiorẽ proferre ualeamus. Quam quũ rex Demetrius expugnator cognominatus incẽdere statuisset (obsidebat enim) ne tabulã tamen Protogenis pictoris eximij perderet, à parte ea muri locatã, urbi uictoriæq́; pepercit suæ. Cõmemoratis itaq; Asię insulis, in continente reliquũ maritimę Cariæ oræ quod in meridiẽ secundum Rhodiense Pelagus uergit dicendum est: In ea Onugnathos siue Onugathos extrema, uel ut alij dicũt, Collis Pandion, in mare ex Chersoneso supradicta prosilit: Inde ora aspera, ubi Cynosema locus, id est canis sepulchrum. Mox Loryma urbs nũc Maxi in sinu Tissanussa ubi portus eiusdem nominis à Tissanussa urbe (in eo olim) cognominatus, qui portus etiam Cresso dicit̃, cui Triopia insula opponitur, sic enim prius dicebatur quũ à Triopo teneret̃: postea quũ esset cultorib. deserta propter siccitatem aduecti aduenæ habitarũt, horum duces fuere Cithonius Neptuni F. ac Symes à quo insula deinde nominata est Sime quod nomẽ adhuc retinet. Et in ea Cosi ciuitas quæ prius Ægle, à Syma Ialysi filia, sunt & aliæ haud magnæ insulæ, ut Cyclops, Tegamon, Cordilus, & circa Rhodum, Himos, Scudusa, Nartecusa, Dymastos, Progne. Versus autẽ Gnidum, Ciscrusa, Therion, Archia, Caligne, Monouitro, Medeteros, & Macronesos, his tribus fuere oppida. Postea in litore Phœnix oppidum iuxta quod eiusdẽ nominis mons, cæteris in ea regione altior, in cuius summitate castellum fuit montis similiter nomine, cui in fronte insula Eleusa 500. pass. in mari mille ꝑ ambitu iacet, à Rhodo 15. Inde Glaucus sinus portu carẽs. Inde Arthemium promontoriũ, & templũ. Physca oppidum postea illud adhuc nomẽ lo‹c›us retinet nam illud penẽ deletũ est, portũ habens, & Latonę lucum, & agrum uillis frequentẽ. Mox Pisilis urbs naualia habens, & portũ clausum, urbi castellũ in altum imminet nomine Imbrus, cuius regio (licet ualde felix sit) æstate & autumno, propter æstus & pomorũ copiã, aẽrem tamẽ minus salubrem habet. Dein Caunus alij Gonus oppidũ, cui similiter malus est aẽr, ad Calbin amnẽ situm, profundũ sanẽ, per quem res inuehũtur. Cui proxima est Rhodusa insula haud magna, hunc amnẽ Plinius Indum uocat, in Cabyratarumq́; iugis oriri, 60. perennes fluuios: torrẽtes uerò amplius 100. recipere dicit. In mediterraneo aiũt Tripolis ciuitas est, aquis in immensum calentib. uaporata, quæ quũ missa in formulas diuersas obri-

fas obriguerit, formatur in uuarũ, pomorũ aliorũmue figuras. Est & Laodicia urbs maxima ac celeberr. quõdam, super Lyco ingenti flumine posita, à quo ut ait Strabo ipsa denominat̃, prius Diosopolis appellata, dein Thoas, cuius latera Asopus & Caper amnes abluunt, quæ imperante Nerone terræ motu prolapsa est, Cui mõs imminet Cadmus nomine ex quo Lycus fluit, & alter eodem nomine cũ monte appellatus, hic hiatũ terræ subiens occulit̃, dein fermè 5. stadijs erumpens in Mæandrum unà cum Lyco & Capro et Asopo influit: Loca Laodicæ proxima oues optimas ferũt, nõ modo in mollitie lanæ qua Milesias præstãt, sed in colore. Inter quam & Apamiã lacus est magnus pelago similis qui cœnosam & subter errantem exhalationẽ emittit in cuius medio attollitur petra & in ea castellum, q̃d Acriotiri incolæ modo uocãt. Postea est Antiochia urbs mediocris inter Mæandrũ & Mosinũ amnes posita Phrygiã uersus, Ea ponte iuncta est, & regionẽ multam habet ex utraq; fluminis parte, totam fertilem, caricam immodice ferentẽ quæ Antiochia uocatur, eandẽ Triphyllon uocãt, hic locus facile cõcutitur, ubi Cranaos oppidũ interijt Mæandropolisq;, Mox Itoana ciuitas est, quæ abluitur Lyco, Pelopæa aliquãdo, & Heulyppia uel Euthypia cognominata. Inde Trapezopolis: & Nysa urbes, hæc maxima ex parte monti accumbit, & quasi biurbs est, nam torrens quidã per uallẽ serpens urbem diuidit, campus ad austrũ illi subiacet. Hanc ferũt habitatã ex imminutione trium urbiũ antiquiss. Athymbrę: Athymbradæ, & Hydrelæ, quas eisdẽ nominibus fratres è Lacedæmone profectos condidisse: Circũstant Nysam habitationes memoratu dignæ, trans Mæandrum quidẽ Coscura: & Orthosia circa quã nascitur myrina, sed uiliss, finitimisq; montib. carbunculi quos Alabandios uocant. Inueniriq; maxime solis repercussu grannatis quoq; g. ma. Citra uerò, Bœula, Mastauraq; & ultra urbem in monte, Aroma unde uinum Aromense ex mediterraneis optimũ, Hinc Trallis ciuitas super Mæandrũ, Plinius abluitur Eudone amne, perfundit̃ Thebaide, ambo enim in Mæandrum cadunt, terrę motu quãsata, nam & gymnasiũ & aliæ urbis partes corruerunt, quæ Euantia, Seleucia, Antiochiaq; uarijs temporib. dicta est, sita in uertice quodã plano, cui ad meridiem campus ingens procumbit, ea optime & ab hominibus opulentis habitat̃, ut nulli Asiaticarum urbiũ cedat. Inter hanc & Nysam uicus est Acharaca ubi Plutoniũ est, luco sumptuoso circumdatũ. Et alter Larissa 4. mil. pass. à Trallis ad Caistri campũ, aquarum bonitate & uinetorũ specie præstãs. Est & Magnesia ciuitas insignis super Mæandrũ à qua haud procul Letheus amnis excurrit qui in Mæandrũ fluit, ortũ habens à Pactyo Ephesiorũ mõte. Distat enim Magnesia ab Epheso 15. mil. pass. à Thessalica Magnesia orta, Cretensiũ postmodum colonia, et Æoliorum. Thessaloce & Androlicia antenominata, haud procul à litore, in campo, omni munitione carens, quam quũ Tisaphernes Persarũ dux cepisset

ædificauit in proximũ montem qui Thorax appellaṫ. Hanc Treres olim funditus deleuerũt, quæ gens Cimmerica erat. Postea Milesij eum locũ occupauere. Magnesiã Xerxes Themistocli dono dedit, omniũ Asiæ totius urbium lõgẽ frumẽto feracissimã, quo sibi panẽ conficeret, nam tres eius ditioni subdidisse urbes legimus, quæ ad necessitates uitæ subministrandas habebantur idoneæ, reliquas duas in superiorib. diximus, circa hanc magnes lapis reperitur. Postea Apollonia urbs penes Labanũ amnẽ in loco edito posita, ad austrũ montanũ iugum habet. Vltra quod Sardis cunctiã sinistris est urbs Thyatira Item Heraclea oppidum apud Olbam mõtem. Sequiṫ Priene Thebanorũ colonia quã Ægyptus Nelei F. condidit, alij Philotas dicũt qui ẽ Boetia uenit, ex quo à quibusdã Cadme Priene appellaṫ, distat à mari circiter 5. stadijs terra ex aggeratione limi amnis Mæandri, quum in litore maris antea existeret ut in Mæandro diximus. Hinc Harpasa ciuitas fluuio Harpaso in Mæandrũ influenti apposita. Fuit & nõ longẽ ab ea Neapolis: & Bargoza uicus: & Amyzon castellum: & Alabanda urbs memoratu digna à conditore dicta: ait enim Cicero, Alabandenses quidẽ sanctius Alabandũ colunt à q̃ est urbs illa cõdita, quam olim insulã fuisse Ioniæ Plinius refert à terræ motu cõtinenti addita, Quæ nũc 25. mil. pass. abesse à mari, duob. subiecta montib. ita dispositis ut cistarũ inuersarũ aspectũ exhibeãt. terra scorpionib. abundans, Vbi myrina, carbunculus, Zephyrusq̃ inueniṫ, quos Alabandicos uocãt, cæteris tamẽ nigriores, scabrosioresq̃ & circumplexos. Nasciṫ Zephyrus in terra coloris eiusdem. Postea Stratonice urbs celebris Macedonũ tum habitatio, ea sumptuosis fabricis ac regijs fuit exornata, In cuius agro Pedasus ciuitas quæ fluuio Satnicenti iungebaṫ, ut poeta, quidã illũ Saphnicenta uocãt, q̃ torrens magnus est, ad quẽ nunc urbis locus desertus ostendiṫ, deleuerũt, enim eam Leleges, quæ adhuc regio Pedasensis appellaṫ. Est dein oppidũ Alinda, & Adessus, & Mylasa urbs memoratu digna, cui campus adiacet ualde fertilis. Ei mons imminet (nam erecto & alicui præcipitio subest) in quo albus lapis effoditur ex quo urbis & priuata & P. ædificia pulchritudine splendẽt, tum & regionis tẽpla, & alia opera: In cuius agro sicut & in Alabando, ac tota inter, acẽtia montana scorpionũ u.s ingẽs est. Post quã Hydissa ciuitas sub Tmolo interijt. Et alia Idemus, circa quã ẽ solo (ut fertur) exiliuit unda, referta piscib. de quib. quicunq̃ ederũt, quos ignoto ante eam diem cœlo, nouus amnis ostendit, perierũt, q̃d facile fieri potest inquit Seneca, qñ in subterraneis locis magnã uim aquarũ oculi fertilẽ fœdo situ pisciũ quæ si quando erumpit, affert secũ immensam animaliũ turbam aspectu horridã ac turpẽ, gustuq̃ noxiã. Sequiṫ Thera oppidũ et Pytus ciuitas sub Hippo mõte sita. Item oppida in Erizellis Mæonijs. Septe. Daclis, & Cadi in montib. sita. Dehinc est Phrygia cognomento magna quã dictæ iam regiones sub Ponto & Bithynia existentes, ab oriente excipiunt,

piunt, plurib. uicis quàm urbib. frequens, à flumine Phryge ut inquit Plinius, denominata, Qui eam à Caria disterminat & in Hermũ immittit: cuius regionis incolæ, quemadmodũ in minori diximus Bryges tamdiu uocati sunt quãdiu Europei fuerũt: gẽs campestrib. locis ut plurimũ habitãs propter inopiã syluarũ, carentes materia ut Victruuius scribit, ideo tumulos naturales eligũt, quib. perfossis dilatãt spacia in quantũ natura loci patitur, quæ harundinib. & sarmẽtis tegentes exaggerant supra habitiones è terra maximos grumos, ita hyemes calidissimas æstates frigidis. sic efficiunt tectorũ rationes: Nonnulli ex ulua palustri cõponunt tuguria tecta: Phryges auguria inuenisse credunt, ut apud scriptores fama est quando quidẽ auiũ uolatus primi obseruauerũt: Nec non fistullã, ex eo q̃d Olympus & Marsias Phryges erant, qui fistullã ac tricordiũ inuenerunt: & alia. Quarũ gentiũ qui ad septentrionẽ apud Bithyniã sunt, Moccadini & Cydisses appellant: Qui uerò ad meridiẽ iuxta Lyciã, Lycaones, & Themisonij dicunt in quib. & in Phrygia onagri præcipui sunt. Mediamq; inter istos regionẽ Pelteni, Moxiani, & Phylacensij habitãt. In ijs itaq; qui ad septentrionẽ sunt, hæc habent: Dorylęum primo uicus, & Midaiũ urbs nobilis Mydæ regia, quæ & Ergadiũ urbs quæ dein Gordiũ est appellata à Gordio Midæ patre haud magna, emporiũ celebre & freques: iacet enim pari fermè distantia inter tria maria ad Hellespontũ: ad Sinopem, & ad Cilicum. A quo nõ procul Pessimunte castellũ, matri deum sacrũ quod Berecyntiũ etiã dicit à nomine montis in quo situ est, Iacet inter Sangarũ amnẽ & dictam urbẽ 5. mil. pass. à Lampsaco distans: Berecynthus mõs qui & Dindymus uocitat hinc in Paphlagoniã longè extendit. Dein Tricomia & Ancyra oppida, ubi stagnũ ex quo sal conficitur. Postea Nacolia oppidum. Sunt & uici magnitudine & populorũ frequentia memorandi: Tribanta, Diodia, Amurium, Abrostoda, Cotiaium, Azani, Conna, Lysias, Cercopia, Eucarpia, Prymnesia, Dimicæũ alij Docimia, ubi Sinnadici lapidis effossio, sic Romani appellabãt, indigenæ Docimitẽ, ex quo columnæ ingentes extrahebantur Romamq; per mare deferebantur, est enim uarius ac admirabilis, & Alabastro persimilis. Vnde haud procul Sinnada urbs non magna ante quã campus iacet oleis consitus 7. mil. & 500. pass. à qua urbe Romani, indigenæ à uico lapidem denominarunt, nam monti ambo adiacent, ubi lapidicinæ sunt. Itẽm Gãmausa: & Melitaia uici: Et ad orientem magis Iuliopolis, una ex duodecim ciuitatibus quę è cineribus immensæ urbis Athussæ caput erexit: Sub quibus in media regione Acmonia pagus, et Eumenia ciuitas Dudro fluuio apposita, quam Eumenus regis Attali frater condidit, & suo de nomine uocauit. Mox Druzum oppidum, Tiberiopolisq;, Bleandrus, Stectorium, Silbium, Philomelium, Peltæ, Dinæ, & Metropolis ciuitas insignis. Sub qua Aporidos pagus, Cui ad austrum fontes sunt incolæ modo Rhotinos uocant. Inde ad meridiem

ridiem Apamia quæ dein Cibotus est dicta, Phrygiarum urbium maxima, non procul à Celenis renata qua propinquitate Plinius dixit: Apameam ante appellatam Celenas: quæ urbs caput quondam Phrygiæ fuit, Apamiæ uerò nomen inditum ab Apamia sorore Seleuci regis, nam Strabo, Antiochus homines è Celenis, Apamiā trasferens, eam de nomine matris Apamiæ Artabazi F. appellauit, quæ Seleuco Nicatori nupta fuerat: Quæ quoniam ferocifs. gentes domuisset, initio Dameam uocatam Plinius scribit: insigne tum Asiæ emporium, commune Italicorum & Græcorum hospitiū, in radice montis Signiæ, Marsiæq; ostijs sita, Qui amnis urbem mediā perlabitur, ortum apud Celenas habens, uehementi ac prono decursu in suburbanū delatus, unde per planitiem æqualem leniter ac placide immittitř in Mæandrum: Celene urbs à Celeno Neptuni F. & collis in quo sita erat appellabantur. Post autem Hierapolis urbs diuitijs cunctis referta quondam, Troiani maxime belli tempore fuit, quæ terræ motu concidit, In hoc loco inquit Strabo aquæ calidæ scaturiunt, duranturq; in tophum faciliter, adeo ut integra septa ex ea conficiant: Plutonium quoq; os in paruo quodam imminentis montis supercilio mira profunditate, caliginosam nebulam exhalans: Item in eodem campo aqua quædā est in tantum ad tingendas lanas idonea, ut ex radicibus tincta illis cedere uideatur, exuberareq; adeo, ut regio balneis sponte nascentibus plena inueniatř. hinc est Cybyra urbs in iugis asperis posita, & alia Diocæsarea, Sanis, Themisonium, Pylacæum, Salaq; uici. & Gazena oppidum.

Lyciæ regionis situs.

Lycia sequitur, quam denominatam ferunt à Lycone Pandionis F. Atheniensi, quum prius Myniæ populi illi uocarenř: deinde Termilas uocauit Sarpedon illos ex Creta huc in coloniā deducēs ac prius Solymos appellatos extitisse qui excelsos Tauri uertices in Pisidiā usq; tenuerunt. Obnixa olim Chimeræ ignib. Nam Chimera mons in ea est, qui ignem in modum Ætnæ atq; cæterorum ardentiū montiū euomit: Regio aspera sanè ac difficilis propter nascentē in ea Taurum montem, frugifera tamen ubi se in campis aperit, quod ait Virgilius:

Lyciæ flauentibus aruis. Et Ouidius:

Lycia fertilis agris: nec inhospita portubus. Et Seneca:

Tutamq; crebris portubus Lyciam uidit.

Sunt in hac regione saxa, etiā in oriente, quæ uiuentib. quoq; alligata è contrario sarcophagi lapidis, erodūt corpora. Hæc ab occasu & septentrione Cariæ contermina est: Ab oriēte Pamphyliæ secundū Masicytum montē ad mare usque pertingentē: A meridie uerò mari Lycio à se cognominato 200. ferè mil. pass. enauigatione: Sex olim maximis urbibus clara, Patara, Olympus, Pinara, Xanthus, Myrra, & Lymira siue Loryma. Reliqua uerò oppida ad 70. fuere 6. & 30. Vespesiani princip's æuo. Cuius litus ad hunc modū describiř. Post flumen Calbin, ad aurorā, Calinda quæ & Ca-

lydna

lydna haud ꝑcul à Cauno & Chydæ sunt, Asonflumē, Cyria, fugitiuorū oppidū. Dædala: deinde in sinu Rhodiorū colonia, quę nūc ab incolis Machri dicit͂ paulo sursum à mari in ardua petra sita, media penè in ꝑfundiss. exurgens ualle, quę ad mare descendentib. montibus aperit: retro felicis. habēs campos quos Lorymus amnis secat. Cui in mari 8. mil. pass. insulæ Cypron nomine: & aliæ tres quæ Strongylæ dicebant͂. Inde Telmesus ciuitas iuxta eiusdē nominis promontoriū, portū habēs à qua sinui nomen est, ubi excelluit aruspicū disciplina, qui & somniorū interpretationem inuenerūt, agros uberrimos maximeq́ fertiles incolentes. Sub qua Xanthus fluuius in mare uadit, q Sirbis antea dicebat͂, quod quia alter in Troia eiusdē nominis (ut meminimus) est, Xanthus uterq́ Statius dixit. Huius ostio exiles opponunt͂ insulę, ut Lacusa, Macris, Didyme, Helbos, Cope, Aspis, & Celandria oppidū quondā habēs: Hinc terra in altū se lōge porrigit, cuius extrema, huius ætatis nautæ Septē capita uocāt, Taurini enim eminētia sunt. In cuius cōspectu quædā iacent insulæ, in quib. est Megista, cuius ciuitas interijt: & altera Chelidonia ab auib. Chelidonijs à græcis, hirūdinib. à nostris dicta, eo q̄d ex cōtinenti Syria, ueris principio ad nos uolātes, in eam ingens copia trāseat: à qua reliquæ circū se insulæ Chelidoniæ etiā à iuniorib. uocitantur, asperæ sanè omnes, Ideo Plinius, pestiferæ nauigantib. magnitudine æquales, Verum quæ media est, maior cæteris, stationē habens, diciturq́ hodie Castellū Ruzū: inter se ad 5. stadia distantes, à continente aūt 6. mil. pass. Aliæ uerò sunt ut Leucola cū oppido, Pactia, Elysia, Nymphalis, Meris multæq́ aliæ ignobiles ac paruæ omnes, circa quas frequens anthias piscis enatat. Postea in litoris recessu Pyrama urbs interijt, Patara urbs in sinu q̄ prius Pataros Patari opus, sic adhuc dicta, aspero in loco sita, hoc est, ad collē Sydimā, ubi exasperat͂ uentis mare. Cui portus est Phœnix nomine, circiter 2. mil. pass. ab ea, parumq́ tutus, imminētibus rupib. ex Tauro mōte prominentib. nam hic mons in altum se uehemēter extollit: Hanc urbē quū Ptolemæus Philadelphus auxisset, Lyciacā Arsinoē nominauit, uicit tamen antiquitas, nobilis tum delubro Apollinis cui consecrata erat, ubi responsa dabantur: Ante cuius sinum in mari tres paruæ ac steriles insulæ iacent, ut Lebosa, Telendos, & Antiphelos, id est, contra Phelos quæ simul modo Cacabus à nautis uocitantur, sunt enim penes litus, in quibus ad Euripum habitationes plurimæ excelsæ sunt quarū ad orientē magna Dionysia quę & Carenda Gironda nūc. Post aūt Pataram Andriaca uicus, Mox in sinu Limyrus fluuius siue Lorymus in mare uadit. In quē Aricādus amnis intrat. Supra quē fertiliss. cāpi iacēt, dicto amne irrigui, uicis plurimis inhabitati. Iuxta quē Apirę Mytylenorū colonia quondā, ubi nūc Finica est castellū, unde Hiera, id est, sacra extrema. ubi promontorium altum in Pisidicis montibus Pamphylię imminentib. descendit, ex quo nōnulli sunt qui putent Taurum initium hinc capere, sed uerius in Caria Rhodiorum trāsmarina, uti ibi diximus.

Post promontoriũ illud, Olympus ciuitas interijt iuxta montẽ sui nominis sita, qui et Phœnicus appellaт̃ ubi croci secunda nobilitas, quæ inter alias clara fuit, euerterunt eam Romani, erat in iugis, quæ sæpius flagrant. Hinc litus Corycus: & Phaselis ciuitas insignis tum à Mopso cõdita, quæ modo nõ extat portus tris habens, & lacũ. Imminet ei loco mons nomine Solyma, in quo Solymorũ gens pugnaciss. habitauit, à Bellerophõte inde disiecta, Sub qua ad mare angustiæ sunt, ipsa in altũ penitus prominebat, conspiciebaturq; procul. Iuxta quã Anticragus mõs erigitur, cuius in cõualle Carmylesus locus est: contra quẽ in mari Cisthene insula iacet in qua eiusdẽ nominis oppidum fuit. Post hunc Cragus mons est, qui promontoria ex se 8. facit, & urbẽ eiusdẽ uocabuli habet: Hic fabulas de Chimæræ montib. poëtæ confingũt, nam Plinius flagrat in Phaselitis mõs Chimæra & quidẽ immortali dieb. ac noctib. flãma, ignem eius accendi aqua, extingui uerò terra, Quin & Ephestius & ciuitas Ephestia appellaт̃: cuius ex aduerso insulæ sunt, Dolichistę: Chirogylon. Grambis, Aroge, & Enagora. Sub Chimæra ad orientẽ uallis est mõtis nomine à litore in mediterranea porrecta. Hinc attolliт̃ Climax mons Masicyti caput, Pamphylio pelago adiacẽs. Iuxta quẽ Taurus amnis in mare uadit: In quo monte Masicya ciuitas fuit iuxta quem tranquillo mari iter facientibus transitus est, tumescenti uerò flatibus inundatur. Hæc ad mare sunt: In mediterraneo uerò ac circa montẽ Cragantẽ ciuitates sunt; Cydna, Simbra, Octapolis, Comba, Sidymaq;: Itẽ Pinara oppidũ monti subiectũ: & Xanthus ciuitas insignis ad eiusdem nominis amnẽ 9. mil. pass. à mari, cuius incolæ quũ obsidione premerẽtur, ne alicui domino subijcerẽtur, ultro semetipsos iugulauerũt: Primo duce Arpalo Cyri præfecto, qui quũ tale facinus eos perpetrasse animaduertisset, neglecta urbe sepulchrũ illis præstitit. Secundo Alexãdri Philippi F. metu, talem cladẽ pertulerũt: Tertio Brutus unà eos cũ urbe deleuit, q nuncios illis mittẽs, ut à cęde cessarẽt, libertatemq; illis donaret, reiectis nũcijs occidionẽ iam cœptã ad unum perficere student, ipse urbe capta Xanthios qui superfuerãt interemit, urbemq; incendio cõsumpsit. Fuit nõ procul hinc Therapnas ciuitas Apollini sacra. & Araxa. Apud autem Masicytẽ montẽ Corydalla urbs: & Sagalassus in agro omni genere frugũ fertili sita: Item Rhodiopolis ubi fontes calidi. Inde uicus quẽ Aporidescomen uocant. Sequiт̃ Metropolitanus campus & Trebendæ uicus. & Phellos oppidum cui obiacet insula eiusdẽ nominis ad mare. Ibi est & Myra ciuitas magna quondã & opulentiss. media in cõualle in excelsa petra sita parum à mari distans. Mox Lymira urbs fluuio sui nominis apposita. Et in agro Myliadi Podalæa iuxta Chomam amnem: & Nisauicus. Item Choma ciuitas amne sui nominis infusa. Vbi tum Apollinis phanium & oraculum, sorte uersibus haud inconditis dare uates dicuntur.

Fuit & Condyba urbs ubi Oenium insigne nemus uigebat. Et in Cabalia

uel Castabalia, quã regiunculam quidam Solymam uocãt: à qua prouinciam aiunt quondam nomẽ traxisse (pertendit Cabalia longè in Pamphyliam) Bubon, Oeneanda Sindanna à quibusdam, Et Balbura magni uici, & opulent. Cabalienses quemadmodum & Colophonij, ut ait Plinius co hortes canum habuere, hæ primæ dimicabant, aciem nunquam detrectantes, hæc erant fidelissima auxilia.

Galatiæ siue Gallogræciæ, regionis situs.

GAlatia siue Gallogræcia, cuius pars altera quæ in Euxinum pontũ uergit Paphlagonia & à quibusdam Pylæmonia dicitur, ad orientem Bithyniæ ac Phrygiæ iacet, Cui ex Gallis Græcisq; adulteratũ nomen obuenit: nam Galli per eam tempestatẽ Breno duce multis Europæ prouincijs deuastatis, è Græcia in Asiam à Bithyniæ rege inuocati, (In tanta enim authoritate ac terrore gallicum nomẽ peruenit, ut nullum tum bellum sine mercenario Gallorum exercitu administrabatur) mixto Gallorum Græcorumq; exercitu traiecerunt, rex uictor, regnum cum Gallis diuidit, qui regionẽ ex duarum gentium nomine Gallogræciam uocauerũt ac deinde ut Appianus ait Galatiã corrupto sermone dictam esse. Sunt qui locorum bonitate allectos potius quam regis inuocatione trãsfretasse dicant:, qui ueluti frugum semina mutato solo degenerant, sic illa gemina feritas eorum, asiatica amœnitate mollita est, Nam inuitati deinde loci blãdis moribus cœliq; lenitate afflati uirilem animum in muliebrem conuersum, deposita arma nunquam resumpserunt: Fuerũt gentes tres duæ Trogmi & Tolistobogi à ducibus nominatæ, Tertia à gente quæ Celtica est Tectosages: Terra frugum omnis generis ferax, quæ & Amethistum lapidẽ inter alia parit. Terminatur hæc prouincia ab occasu dictis iam: A meridie Pãphylia. Ab oriẽte Cappadocia: A septẽtrione parte Euxini Ponti, Galatici à se cognominati. Igitur ad mare ultra flumen Bilim (haud minus 200. & 50. mil. pass. nauium cursu extenditur litus) Climax, Scala oppidum: quod & Pisinus dicitur, emporium eorum qui in regione sunt, Cui mons Dindyma imminet, hoc est ea pars montis, quę huc ex Phrygia protendit. Item Teuthrania ciuitas à Teuthrane Cilicum & Mysorum rege, qui ibi imperauit denominata. Mox Ægialum oppidũ loco arduo positũ. Vnde est promontoriũ uel extrema Carambis nomine, in quo eiusdẽ nominis oppidum fuit. Sunt qui dicant Ænetos ciuitatem apud hoc promõtorium extitisse, à quib. in Italia Venetos ortos esse: unde Solinus: Paphlagonia insignis loco Æneto insignis quoq; mulorũ agrestium genere. Post Zephyrium est promontoriũ. & Callistratia oppidũ. & Aboni oppidũ, quod Abonus quidã condidit, & Cimolus, & Anticimolus, & Armena, uel Armine Sinopensium uicus portũ habẽs, & Stephana uicus alter. Huc usq; supercilium montis mari imminet, optimã ad naues ædificandas materiem & ductu facilem habens: Dein Sinope urbium quæ in hac regione

sunt

sunt clariss. priscum adhuc nomen retinens, ab una filiarum Asopi Sinope uocitata, quæ ab Apolline rapta in hunc locum delata est. unde Flaccus Valerius:

Axenon complexa sinus stat opima Sinope
Nympha prius.

Condidisse deinde eam (ut fama est) Antholium & Demoleontē, qui in expeditione cōtra Amazones cum Hercule cōmilitarunt, huc aūt appulsi eiectis Syris à Chersoneso, urbem muro cinxerunt: Postea Milesiorū colonia fuit, cuius magna apud finitimos populos habebat authoritatis, Eupator quippe eximiē illā coluit, et regni metropolim fecit: Mithridates etiā primam sibi regiam cōstituit, Vrbs in Chersoneso sita, cuius collum duobus tantum stadijs constat, quo continenti annectitur, ipsa in eum è monte descendit utroq; Isthmi latere portus amplectens, pars reliqua Chersonesi plana præter ripas, quæ inaccessis petris circumcirca muniūtur, aditus habentes quampaucissimos, illosq; difficillimos, In superiori uerò parte urbis optimū solum est, & agrestib. hortis ornatum, præsertim suburbana. Inde Varecus amnis: & Catizira oppidū Cytapsia à nonnullis, ubi Zaliscus fluuius in mare exit Bilæus à quibusdā ultra quē gens est Paphlagonū. A quo haud procul Halys fluuius Lali modo corrupto uocabulo litus aperit, sic à salibus fossilib. quos in Ximina campo præterfluit denominatus, ex radicibus Tauri mōtis Armeno colle exortus, Qui per Cataoniā minoris Armeniæ, Cappadociamq; iuxta Cambysenā multus flexuosusq; ac non nisi 200. mil. pass. ab Issicu Ciciliæ sinu longe per mediterranea ad occidentē defertur, postea cōuersus ad septentrionē per Galatas & Paphlagonas quos terminat, & Leucosyros uadit (tortuosus enim est) A quo usq; Aramenā Gadmolitica interiacet regio, felix quidē ac tota cāpestris: ubi oues mollis pellis & lanę, q̄d in tota Cappadocia atq; Ponto perparum est: Item Damæ quarū alibi paucitas, habetq; Paphlagonia in ijs locis ubi nullæ restagnent aquæ fossiles pisces, gratissimos cibis terrenos altis scrobib. ut Plinius ait. sed Gadmolitica, quum opulenta sit sæpius cau saut inuaderetur fuit: Hinc autem reliquum litus ad orientem Calybes populi tenent, in quibus post Halym Amisus ciuitas insignis est, quæ nūc Simiso dicitur, Hanc prius Milesij, dein Cappadoces condiderunt, post Athenienſiū colonia fuit dū mari illi imperarēt & Piræa nominata: hanc Eupator quemadmodū & Sinopē P. ædificijs ornauit: at Callimachus, quū in ea à Lucullo obsideretur, immisso igne totam penè incendit, Lucullus uerò reparandæ urbis desiderio accensus, plurima eorum quæ ceciderant de integro præsens ædificauit, Cui optimus est ager aquis multis irriguus. Interius uerò à mari, oppida ac uici sunt: Zagira, Plegra, Pteria locus munitissimus apud Sinopem ubi Crœsus primum cum Cyro pugnauit, alij Pteria munitissima ad mare urbs fuit à Crœso capta dirutáque. Item Sacora,

Sacora, Heluia, Tobata, Germanopolis, Gelaca, Xoana, Dacasya: & ad meridiem magis ac iuxta Galatiā, Mosium Aricanda nunc: Sacorsa: Pompeiopolisq; Eupatoria ante Amiso finitima in radice Olgasis mōtis à Mithridate condita, cuius regia appellabat̄ quo uicto nomē mutauit. Est Olgasis mons altiss. ac aditu difficillimus in quo plurima Paphlagonū templa fuerunt: circumstant Blæna & Domanetica regiones satis feraces, per hanc Amnias flumen illabitur, Zaliscus à quibusdam. Hinc haud longè Pimolisum castellum regium est, nunc autem dirutum, à quo regio ex utraque parte fluminis Pimolitica appellabatur: Prope quod Sandaracurgium mons est, totus penè concauus propter metallorum effossionem, Hunc operatores maximis cuniculis subeunt, ubi ex letifero metallorum odore laborantium corpora cito moriuntur. Inde Ciscena regiuncula in qua Cimata castellum munitissimum Olgasi monti subiectum quod Mithridates condidit. Mox Conica: Andrapa quæ & noua Claudiopolis ad Olgasum montem sita. & Sabanis: & Titurus siue Titua, & omnibus his orientalior Eusena. Sub Paphlagonibus autem in Galatia ad occidentem magis Tolistobogi sunt, ad orientem Trogmi: mediam uerò ac uberrimā regionis partem Tectosagæ occupauerūt. In Tolistobogis ciuitates sunt, Germa colonia: Pesinuns, Vindia, Anarus, Tolistochoria gentis caput, iuxta Dindyma montē, & Vetestum. In Trogmis, Taxiū, Lascoria, Androsia, Claudiopolis, Carissa: Phubatine, Dudusa, Saralus, Vcena, & Rastia. In Tectosagis ciuitatū prima Ancyra metropolis ast ab anchoris nauium captarum à Mithridate, quas Ptolemæus Ægypti rex suppetias Galogræcis miserat quę Anguri nunc à barbaris appellabatur, magna atq; opulenta haud procul ab Haly fluuio: Olenus, Corbiuntus, Agrizama, Vinzela Orosologia, Sarmalia, Dictis, Carima, Landosiaq;. Sub dictis autem gentibus ad meridiem Proserlimenitæ populi sunt ipsis coniuncti: subq; ipsis Bizeni, & pars Lycaoniæ transit enim Lycaoniæ nomen in Cappadociā usq;, in quibus ciuitates sunt, Petenessus oppidum altiss. & munitiss. loco situm, cuius incolæ ne regib. quidem unquā paruerant: Item Cedaumana, Siuata, Ardistama, Ciæna, Congustus, Tetradiū, Laoditia combusta appellata, Vasada, & Perta. Et post has gētes usq; Pamphyliā regiones sunt. Ab occidētali plaga Pisidia: Ab orietali Isauria, quib. interiecti sunt Orindici: Sed lōge optimi eius regionis bello Pisidię, quū eam rē animus facit, tū agri fœcūditas, & multitudo hominū, & situs, q̄d in editis positi locis adiri nequeūt: Fuit quoq; Isauria q̄ nomē adhuc seruat ante hanc nimium potens, dein subuersa est, ex quo pristinæ claritudinis pauca admodum uestigia monstrat, regio & hæc munitiss. natura est. In Pisidia Apollonia ciuitas fuit: & Antiochia, quæ à Roman. Pisidica, à Græcis Mygdonica cognominatur, barbari eam Sibin modo appellant, opibus tum atque hominum multitudine clara, in campo partim, partim in colle quodam

sita, quæ Rom. coloniam habuit: Hanc Magnetes habitauerunt qui iuxta Mæandrum sunt cui regio circumadiacens Mygdonia uocitatur feracissima atq; aprica. Hinc est Amblada uicus in montanis locis situs, unde & Ambladense uinum effertur ad medicas curationes accommodatũ. Item Albasum oppidum in Tolistobogorum fine à quo haud lõgè fons est qui Alexandri dicitur: sub quo in regionis penè finibus Antibura ciuitas est: & Eposso gnatum oppidum. hinc Alabrus amnis per Axylon terram in Cattaractam flumen uadit: quæ terra ab re nomen habet, non ligni modo quicquã sed nec spinas quidẽ, aut ullũ aliud alimentum fert ignis, fimo bubulo pro ligno utuntur: Vbi castellum est Cubalum nomine, Ad septentrionem montes attollunt alter Troginus, alter Magaua appellatur, quorum radices gelidissimæ sunt, ad Taurum usq; regionem editissimam recedẽtes. Vltimo deinde ad austrum loco Neapolis habitatio est, apud Phazemonem uicum constituta à Pompeio ita appellata: Est Phazemonetica regio quam Megaloim Pompeius nominauit: cuius septentrionale latus Gazilotus, & Amisinus ager claudit, occidentale Halys, orientale Phanarea. In Isauria Saurata ciuitas est, nunc Souraseri ab incolis dicitur: et altera quæ Listra appellatur. Isaura præterea qui uicus uetus dicebatur, bene munitus quẽ Amyntas diruit, eodem loco nouum opus ædificans quod perficere nequiuit. In Orindicis, Misthium, & Paspa oppida sunt: cætera castella ad quadraginta quatuor, inter asperas conualles latentia, aditu difficillimo.

Pamphyliæ prouinciæ situs.

Pamphylia prouincia Messopia antea appellata superioribus iungitur, castella habens edita, siue in profundis conuallibus siue in arduis montibus sita sint, quib. quę in concauitatibus iacent præcipitia prærupta q; iuga imminẽt: quare latrocinijs dediti, finitimos pace frui nunquam sinũt. Fuisse Pamphylios ut Herodoto placet ex socijs Amphilochi & Calchantis mixtis sanè hominibus qui eos ex Troia sunt sequuti, ex quibus alios hic remãsisse, alios in alia loca dispersos fuisse. Hæc regio temporibus nostris in duas partes diuiditur, altera quæ ad septentrionem Pisidiæ Isauriæq; & Cappadociæ iungitur, Caramam appellatur, quę & partem Cappadociæ includit, in qua Iconium, Laranda, & alia: Altera uerò, quæ ad mare uergit, Ciliciam q; ad orientẽ excipit Scanderorum uocatur. Pamphylia ab occasu terminatur Lycia: à septentrione & oriente iam dictis. à meridie pelago à se Pamphylio uocitato, quod sæuum semper ac procellosum est, cuius profundo Heliopen piscem, nec alio pasci loco: circiter 150. mil. pss. præternauigatione. In hoc litore primum Sardemissus mons eminet: cui ex aduerso scopuli nonnulli ignobiles sunt: Et ad auroram Crambusa insula cui antiquum remansit nomen, à quo monte incuruatur litus, magno q; recessu pelago cedit, In quo, prope litus, altera insula

parua

parua est, quæ Apelbusa olim dicebatur. Et in ipsius litoris intima Olbia urbs, ingens tum sanè munitio, nunc deleta. Dein Sattalia noua urbs ex diminutione antiquę Attaliæ exorta, quæ ad orientem Cattarati fluuij ostio apposita erat: Is à quibusdam Cobulatus dicitur, multus & torrentis more impetuosus ab alta petra descēdit, adeò ut longissimè strepitus exaudiatur, & quia se præcipitat ita dictus. Ipsa inter maritimas eius regionis urbes maxima ac munita est, portū habens, q̄ emporiū uniuersi tractus illius egregiū fit. Inde Magidis oppidum fuit. Mox Eurymedon flumē in mare fertur, quod quidā Lysim uocāt: ubi magna Cimonis Atheniensiū ducis, aduersus Phœnices & Persas naualis pugna atq; uictoria fuit. Inde Alæa urbs cū fluuio, et lacus ingēs aquis marinis repletus nomine Capria à quibusdā palus Cauláritis dicit̄ ab influente amne. In quē Cestrus amnis deuoluitur, alio nomine Caularis, nobiliss. ad nauigandū facilis. Vltra quē ad eundem lacum Sida Comanorū colonia est portum habens quem Tauri promontorium claudit: apud hanc ciuitatem uendendæ prædæ forum Piratis quos magnus deleuit Pompeius exibebatur. Item Melas amnis id est niger, altus & uerticosus, In quo Plinius hanc, à Cilicia terminat. Post illum Ptolemais urbs interijt: unde Ciliciæ Tracheæ, id est, asperæ initium est, Quod ad Pamphyliam pertinet, quæ Tauri iugo comprehenditur, nullum uel raro locum planum habens, tota difficilis ac præceps est: in ea Coracesium castellum quod hæc ætas Scandelorum uocat, à quo prouinciæ nūc partem appellari diximus, in petra prærupta situm. Item Arsinoë urbs uetustate absumpta, & Sysdra ciuitas quæ in Imbaro monte sita erat, hactenus maritima. Conterminæ uerò Phrygię Pisidiæq; in mediterraneo hęc sunt: Seleutia cognomento Pisidia, nunc Charazasar decē mil. & 500. pass. ambitu, quam Alexander magnus amœnitate regionis circumadiacentis delectatus cōdidit, suumq; nomen indidit, quæ excisa ab Antiocho Seleuci F. reparata est, & eam patrio nomine appellauit, Cuius ager omni eo tractu solus uitibus fœlix, montibus inclusus centū & octuaginta mille passibus in circuitu, ad quem difficilis solitudinibus harenosis aditus est centum & uiginti mil. pass. undiq; adiacentibus. Mox Antiochia quæ & Cæsarea dicitur Pisidarum uel Solymorum colonia, nunc euersa. & Beudos oppidum antiquum, & aliud Baris, & Comana quæ appellabatur Silenis. ac Darsa urbs illi proxima ultra quā palus est. Et uici quidam, in ijs Lisinia siue Lyrsenus iuxta Cattaratum flumen. Item Cormasa, Alactus, Tiscouentus, Plitendus, Eposognatusq; mōtani omnes. Et sub ijs in Carbalia regione Critopolis, Pogla Menedimium, Vranopolis, & Pisinda ciuitas in uertice Solymi montis posita. Et Ariassus, & Corbasa oppida, & Mylias ciuitas quam meminit Ptolemæus, Plinius, Myliæ Thracum soboles quorum Caricanda oppidum ea prius Solyma appellata est, in Solymi enim mōtis petra colle sita erat, q includit̄ inter Taurū Termessumq; ada-

ad aquilonem uersus Apameorum regionem. Et iuxta Lyciam Termessus ciuitas in iisdem montibus angustiis adiacēs, quas Alexander aperuit, per quas amnis Taurus deuoluitur, qui in mare ad Masicytū montē cadit. Hinc in ea Pisidiæ parte, quæ in hac prouincia cōputatur oppida uicinaque sunt, Prostama, Adada, Olbasa, Dyrzela, Orbanassa, Talbonda, & Cremna Rom. colonia. Sunt & Omonadū loca in rupib. præruptis Tauri magna ex parte inaccessibilib. cōstituta, in medio est planities concaua & ferax, in multas conualles distincta usque Omona oppidum. Inde Commacum uicus, & Pletenisus oppidum in colle sedens. & Vnzela, & Selga urbs quam modo incolę, Philadelphā nominant, à Chalcāte primo, dein à Lacedomoniis condita: ex qua re Dionysius:

—Nec non clarissima Selge

Gentis Amyclææ pulcherrima mœnia quondam.

Quæ quū in summis Tauri partib. iaceat, non tamen locū sterilem circa se habet, sed adeò frugiferū ut multa hominū millia possit enutrire, nā & in ipsa urbe aliquando 20. uirorū millia fuerūt, Vbi pleraque loca oleis & uitibus cōsita esse, & pecorū pascuis uirere: cirumque syluas pullulare uaria materie frequentes, storace præcipue, Est enim storax arbor magna & recta: ubi & lilium optimū ad unguenta reperitur: hæc montana præcipitiis munita sunt, paucisque & angustis aditib. penè inuia, Quę quū cætera flumina efficiunt, tum etiā Eurymedontē & Cestrū, quib propter loca ardua pontes passim uiis impositi sunt: hæc de Selgicis montib. Verū mediterraneæ eius partis quę propriè Pamphylia appellaт, hæc sunt: Perga, & Siluum, & Aspendus ciuitas in monte ab Argiuis condita iuxta Eurymedontem amnem, ubi largius coquitur sal, & usque ad mediū lacum (est enim lacus) in quo tantundē noctu subuenit, quantū die auferas, Postea ad orientē in Ciliciæ Tracheæ mediterraneo: Laertum castellū est in tumulo quodā situm qui mamillæ speciē præbet, sub se stationē habens, nō enim à mari procul est. Itē Cassæ, Lyrba, Colobrassus oppida in petris posita, & Eritia urbs. Et in extrema regionis parte ad aurorā Cybira urbs ualida q̄ olim ut refert Strabo 30. peditum millia, equitū duo mittebat: quod asserit Liuius, Feroces hæc regio ad bellū habet uiros, qui quatuor linguis utebantur, Pisidarum, Solymorū, Gręcorum, ac Lydorū, à Lydis enim profecti dicuntur qui Cabalensem agrū tenuerūt: quibus proprium est ferrū facile extornari. Mox Ion uel Tabusion castellū est, flumini Indo imminens, cui fecerat nomen Indus ab elephanto deiectus, in Cestrum amnem exiens. Fueruntque Muleum, & Alimna urbes.

Cappadociæ prouinciæ situs.

CAppadocia prouincia hinc dicenda est, quæ ad orientē Paphlagoniæ Galatiæque iacet, nomē à flumine trahens q eam percurrit, Leucosyria priorib. sæculis à Syro Sinopis & Apollinis F. dicta, Iosephus

phus Moschin quæ deinde à græcis Cappadocia appellata est: cuius antiquæ appellationis signũ ostendit, nam ciuitas in ea quæ hactenus Moza dicit᷑. Persæ quũ prouinciã obtinuissent in duas diuiserũt satrapias: Dein Macedones expulsis Persis, ex Satrapis regna cõstituerũt, & partẽ q̃ Taurum uersus ad meridiẽ est, propriẽ Cappadociã nominauerunt, alterã aũt ad septentrionẽ Pontũ cognomento Polemoniacũ, ab urbe in ea tum celebre uocauerũt. A qua & Euxinũ appellari Pontum quidã uolunt, eo enim mari abluit᷑. Temporib. uerò nostris Turchia noua appellat᷑. Rom à barbaris, id est Romana ut in Asia diximus. Terra argenti, Æris, ferri, aluminisq; et cęterorũ metallorũ fertilis, nec non frugũ omniũ ac uini exuberãs est: ubi sal croceus effoditur translucidus & odoratiss. Nascit᷑ & rubrica q̃ Sinopica dicit᷑ omniũ optima: Cristalli quoq; & Onychiti lapidis crustæ, ea regione præsertim quæ Gallatiæ finitima est: Nec nõ lapis quidam candidus colore ebori persimilis. Præterea ante alias equorũ altrix, & prouentui equino accõmodatissima, ubi fons est quo poto, equis (nec ulli alio animali) spargit᷑ albor cutis. Cappadocia terminatur ab occasu Paphlagonia, Gallatia, & parte Pamphylię: A meridie parte Cilicię propter Taurũ montẽ: Ab oriẽte Antitauro iuxta Armeniã minorem, & Moschio mõte, & Euphratis parte: A septentrione Ponte Euxino, supra 400. & 50. mil. pass. excursu. Igitur post Amisum, litus Leucosyrorũ protenditur in quo primũ Scadisia oppidũ cũ fluuio & Lycastũ ubi modo Docastdli. Mox Iris flumen eodẽ ferè nunc nomine, Liriũ enim dicũt, prægrãdis ac tortuosus à Scordisco mõte fluens, ad occidentẽ primo per Diaximoniticã felicẽ campũ fertur. Dein ad orientẽ conuersus, Scylace flumine, & alijs assumptis uertitur ad septentrionẽ per Phanaræã, ubi in ualle quadã accepto Lyco amne, alio nomine Cappadoce qui initia ex Armenia minori trahens, planitiẽ Themyscyrã irrigans mare intrat: Est Themyscyra campus Amazonũ quem Phanagoriã Ptolemæus appellat mari proximus, nomẽ ab urbe deducẽs Amazonũ regia quondã, quæ initio in ostijs Thermodoontis fluminis posita fuit à Themiscyra feminarũ regina condita. Nunc uerò occidentalior facta Lirio ab incolis uocitat᷑ 2. mil. pass. supra mare, ad flumẽ sui nominis. Itẽ promontoriũ Herculis quousq; Leucosciri litus habebãt: Intus uerò partẽ alterã Phanareæ regionis, nam alterã penes Halym in Paphlagonia diximus: terrã optimã quæ & oleis & uitib. consita est, nec non rebus cæteris excellit: dictiq; Leucosciri ad Syrorum differentiam, qui extra Taurum sunt colore adusto: in quib. ciuitates ac uici: Bœnasa: Sebastapolis parua, Tebanda, & Amasia urbs quæ sic etiam nunc appellatur, in profunda ualle sita, in cõcursu amnis Lyci cum Iride, Per quam Orgis flumen fertur, arcẽ in prærupta petra habẽs quæ amni atq; urbi imminet, habitationes ab arce dirimens ponte tantũ iungit᷑, ac inde in Halym cadit, dilata ualle (arctat᷑ enim ad urbẽ) campi aperiũtur, feraces quidẽ usq; ad Ha

lym: Vrbi uerò adiacēs regio, licet magna ex parte nuda ac deserta sit, non tamen inutilis pecori est, reliquū uerò frumenti fœcunda: In his castellum Sygyliū in erecto & excelso, & in acuto tendente monte sitū, aquas abundantissimè habēs, cui ad occasum agri Amasieni. Stiphana lacus magnus est, piscib. refertus: Ad quē Eizana castellū interijt munitiss. dum extaret: & ad eundē ab occasu Phamizoniū siue Phazemoniū à quo nomē regioni fuit, Neapolis post uocatū, cuius planities omni tēpore herbida est, bona pecori, panici & milij ac cæterorū fructuū ferax, uuæ, prunorū, malorū, nucumq; ex ꝗ ferarū omnis generis copia ibi est. Preterea Cologi uicus, et Etomia, Piale, Pleuramis, Pidæ, Sermugaq;, & Comana ciuitas ꝗ Pontica cognominat Bellonæ deæ sacra, quā Iris fluuius (Plinius Salius) præterlabitur, cuius ager uitibus floret, Ipsa populo frequens molli ac delicato est, insigne Armeniorū emporium. Itē in radice montis Amazoni seu Armenij (nam utroq; nomine uocitat) oppidū fuit Thermodon ad fontes eiusdem fluuij nominis sitū quod Pharmachiā deinde dictum fuit. Est Thermodoon fluuius qui posterioribus sæculis mutato nomine Hermonius dictus est Plutarcho authore, nunc uerò ab accolis Pormon dicitur, qui ex mōtanis nemorosis locis, confluentib. riuis auctus, pari aliquandiu tractu cum Iride campum sui nominis percurrēs mare infunditur. Quem Valerius Flaccus describens ait:

Sæuaq; Thermodon medio Sale murmura uoluens
Gradiuo sacer, & spolijs altiss. amnis

Amazonū uaria est historia, alij eas apud Cariam Lydiamq; collocarunt: alij Mygdonū campum illis attribuerunt: alij in Hellesponto sedes dedere: alij ultra Borysthenem in Scythia eas habitasse dixerunt: Sed uulgatior opinio Themiscyram illarū fuisse patriā censet, originem tamē Scythicā, nam & in Sarmatia Asiatica ultra Caucasum montē quam nonnulli scriptores Scythiam uocāt, Ptolemeus Amazones ponit. Circa Thermodoontem fluuium ait Plinius duo genera esse apum, & quæ in arboribus mellificant, & ꝗ sub terra, triplici cerarū ordine uberrimi prouētus, etiam Hyaspis gēma inuenitur, & Alabastris uilissimus sine ullo nitore, in cuius amnis dextra Polemonium ciuitas fuit haud obscura quæ & nomē præiacenti ponto dedit, Polemoniacum enim ab Herculis promōtorio ad Isthopolim usq; uocabat. Nūc in dicti amnis læua posita, Vatiza ab incolis dicit. Inde Iasoniū promontoriū & flumē: aliudq; Melanthus haud multo post in mare fert. Mox Cyteorus oppidū, & Hermonassa mediocris statio in recōdito sinu. Huius oræ mediterranea licet nō ualde ferax, rigua tamē est, in qua sunt oppida, Gazelenæ siue Gazelō prope Halym amnē statuitur, Eudiphus, Caruanis, Barbanissa, Ablata: Itē Neocæsarea urbs terræ motu euersa, quam Lycus fluuius abluit, atq; à minori Armenia eam distermi nat, Quæ renata denuo Thocatum barbari uocant. Dein Saurania oppidum,

dum, Cui ad austrum Scordiscus mōs eminet. & in media planitie Megalula urbs in ripa Iridis amnis posita Eupatoria primum à fundatore nominata, quā quum nondū absolutā Romani euertissent Pompeius denuo erexit, addita illi regione sales fossiles habēte, unà cū colonis Megalopolim appellauit. Fuitq; circa eum locū urbs regia Goziura, antiqua sanè regia, nunc deserta quam flumē Iris prælabitur ubi se ab occasu flectere in aquilonē incipit. quam aboleuit uetustas penes Iridem amnē, ubi se ad occasum cōuertit: Item Zela urbs cognominata Sacea quam Nicomedis filius Zielas nomine, condidit in campo loco satis munito sita, tumulus est quasi de industria factus, undiq; in excelsiori fastigio murū excipit, quē multi magniq; in coronę modum ambiunt colles, quorū editiss. unus est, 3. mil. pass. ab urbe, uictoria Mithridatis & Rom. in felicitate nobilitatus admodū: ac dein uictoria C. Cæs. expiatus. Fundarunt Zelam Persæ, qui quū petrā in campo sitam animaduertissent, eam terra in mōtis figurā exaggerantes muro circumdederunt, Strabo super aggerē Semiramidis conditam dicit, In quam Pompeius colonos deduxit, quæ una ex claris postmodum illorum locorum ciuitatibus fuit. Mox Sebastia quæ urbs adhuc ita dicitur haud magna ad Lycum amnē. & Mesoroma, & Sebalia, & Megalassus oppida sunt. Rursus iuxta Pontum Cappadocum Isthopolis humi prostrata. & Cerassus maxime tum illustris Sinopeorū colonia, in sinu sui nominis posita, q̄ excisa, nūc à barbaris Omidie dicit̄, Vnde in Italiam à L. Lucullo Cerassus arbor uectus est, qui de patria nomen accepit. Inde in mare flumina L:ssonius & Melantius uadunt. Mox Pharnatia oppidum est, quod ex Cyteoro quandoq; habitatum est: Contra quod in mari Carcheritis insula iacet, à Græcis Aria, Marti deo dicata, Pharnatæ ex pelamydum delphinumq; piscatione uiuunt: ex terra uerò quæ illis angusta est metalla eruunt, nunc ferri, prius etiam argenti, Imminent eis mōtes metallis pleni, ac syluis operti quæ non ualde coluntur: quos Halyzonos, id est mari circumdatos poëtam appellasse Strabo putat: qui & Chalybes dicunt̄. Sūt qui Halyzonos Amazonas esse dicāt. Postea Sida urbs, Chirisonda nunc, quam Sidinus flumen abluit, planitiesq; per quam labitur Sidina appellatur. Mox Tripolis castellum cum fluuio & Phylocalia, & Liuiopolis oppida, & Hyssi portus, Cui Trapezos urbs adiacet, quę à iunioribus Trabesonda modo dicitur, maxime illustris à Græcis in calce regionis condita, quæ Sinopeorum coloniā habuit, uasto mōte retrò clausa. Hinc Cissiorum quondam, nūc Lassiorum litus ad orientem excurrit, & in eo Pitiusa pagus, Rhizus portus, Cui Athenarum imminet promontorium inde Cordyba oppidum, Morthula castellum, et Arcadus fluuius in mare editur. Item Xylina urbs ad Cissi amnis ostium sita, qui ex monte eiusdē nominis oritur, à quibusdā Pixis appellatus. Et Asporrus castellū in acuto ac præcipiti saxo positum cum fluuio qui modo fluuius Zoroch

dicitur, Is nascitur in extrema Moschorum montiũ parte ad austrũ, quorum radices lambit, quousq; in mare uadit: Plinius ex Paryardis mõtibus effusus, coniunguntur enim ad inuicem, nisi quantum fractura Euphratis disiunguntur. Moschi enim montes ab Euphratis occidentali ripa, ubi ad austrum flectit, desiliũt, qui perpetuo inde iugo ad septentrionẽ iuxta Colchos supra Pontum Euxinũ inferuntur, quibus hæc regio à maiori Armenia ea in parte dirimitur. Et post Asporrũ Sebastopolis est in eorum montium colle sita. Retro aũt à mari in Pharmacia regiuncula iam dicta oppida sunt Zephyriũ, Aza, Colacia, Cordula, Trapezusæ, Asiba, Mardara, Camuresarbũ. Sub qua regio alia est Paryadra nomine, satis felix, ferũtq; in ea 55. castella quondam fuisse, quę Mithridatem locis munitiss. constituisse uolunt, ex quib. Hydra, Bosgodariza, & Synoria quę clariss. habentur: Locus omnis montanus arduis præcipitijs defensus, qui aquis ac syluis abundat, Nam & Lycus amnis ab Armenia per huius conuallem egreditur: Obtendit enim Paryadra à locis Sidinæ & Themiscyriæ proximis usq; ad montanã minoris Armeniæ, quo in loco Ponti latus orientale constituit, Nam diximus paulo antè regiones quasdam Ponticas cognominatas esse. In hac quoq; Cibira urbs Mithridatis sedes subiṕsis Paryadrę radicib. fuit. Dein ad austrum Magnopolis quam quũ Pompeius cepisset, & in urbis modum struxisset Diopolim nominauit, quę dein Augusta est dicta. Vnde paulo uicus fuit urbis amplitudine Cameria nomine in quo Phanum Mẽsis Pharnacis appellatum erat, multis sacris seruis ornatum, & regione sacra diues. Item Nouus locus mirifice structus, circũdat ẽnim uerticem cuiusdã munitæ ac præruptę pertræ, habentis in summitate fontem aquæ uberrimũ, ad radicem flumen ac uallem profundã, circumcirca syluosa & montana, & sicca adeo ut intra 15. mil. pass. castra nõ patiatur, in ea erant preciosissimi Mithridatis thesauri. A Paryardris autem montibus Cissa emittitur & Moschicis iuxta Euphratem iungitur, à quo Cissa gens nominata est (subiacet enim monti) qui mons à quibusdam Cydissa uocitatur, asper sanè, cuius summa Heptacometæ, id est, septipagi obtinent qui Gurelli uocantur homines agrestes atq; feri, notis signantes corpora, quorum super arboribus alij: alij in turribus ligneis habitant ex quo uocabantur ab antiquis scriptorib. Mosynœcos, id est, turricolæ, turres enim mosyni uocantur: de quibus Dionysius:

Mosyniq; domos præbent quis lignea tecta
Turribus arboreis habitantes unde uocantur.

Hi ferina carne, & arborum fructibus uiuunt: atq; ex ijs desilientes peregrinos adoriuntur iter agentes: Sunt & in his Byzares: & Macrones populi, quos Flaccus meminit. Heptacometas legiones tres Pompeij interemisse historiæ tradunt, nam quum per eius montana proficiscerentur, admixto in crateris furente melle quod rami arborum ferunt potos & mente captos

te captos adorti facile interemerunt. Hinc ad Euphratem Acilesina regiũcula est, in qua mons est Dastira nomine aquis abundans prope quem Euphrates fluit, qui ab Armenia minore Acilesinam disterminat, quousque pars ea Cappadociæ quam Pontum uocari diximus pertinet. Ac deinceps quæ proprie dicitur Cappadocia, cuius prima regio est Chamannea ad occasum Iridis amnis sub Phanarea, Vbi Zama oppidum cum fluuio, mox Andraca oppidum celeberrimum. Gadasena uicus & Saruena in modum urbis ædificatus & est regionis metropolis. Post dictam regionem alia est auroram uersus Sargaurasena uel Sargausina inter Argæum montem & flumen Iridem constituta. In qua Phiara uicus: & oppidum quondam Herpa nomine apud Carmalem fluuium qui transmisso Tauro monte per Cilicos campos delapsus Pyramo iungitur. Item oppida Sadagena: & Gauræna sunt: Et Sagalassus ciuitas quam Seglesúmque uocant, & Ariarathyra, & Maroga. Item alia regio dictæ subiacet Gardaucrita siue Garsaura, ad occasum Argæi montis sita Antitaurum ad meridiem habens: in ea Phreata, id est, Putei uicus. Archelais colonia à Claudio Cæsare deducta quam perfluit Halys. Mox Nannessus uicus, & Diocæsarea urbs & Tiara, & Castallia, & Salambriæ, & Tetrapygia. Est & regio Gabadania nomine à quibusdam Eusebia & à quibusdam Ephestia dicta intra Argæum Antitaurúmque montes & flumen Melam iacẽs, magna ex parte plana frigidáque, ex quo perràro sicubi fructuosam gignit arborem frumento tamen abundat, & pecore omnis generis. In qua Moza nobilissima ciuitas ac gentis caput quæ & Mozacha, Eam Cæsaream Tiberius appellari iussit, nunc Tisaria à barbaris, sub Argæo monte sita, loco sanè difficili, ad habitandúmque incommodo, nam licet ante urbem campestris extendetur planities, collibus undique arduis & asperrimis circumsepta, tota sterilis est ac sicca, nec non harenosa petrosáque. Quod quum paululum ab urbe processeris, campi undique igne exusti sese offerũt, quare inculta omnia, & squallida iacent, secat tamen etiam quinque millia passuum ab urbe fluuius Melas, id est Niger quem Magnum Ptolemæus appellat. Qui quum ex humillimo loco propè urbem in Argæi radicib exoriatur, statim in lacus ac paludes effunditur, ex quo in hac parte inutilis est, ac urbis aërem in æstate corrumpit, etiam lapidicinas quæ ibi sunt ociosas reddit, Quibus autem rebus quæ urbi necessaria sunt è longinquo afferri opus est, præter ligna, quibus Cappadocia penè omnis caret, In radicibus enim Argæi sylua, unde lignari facile, etsi lignatoribus periculum sit, subiecta quippe loca syluæ, subterraneos ignes nec non gelidas hàbere aquas dicuntur, unde herbidum solum fit, & locis quibusdam palustre, ex quibus in nocte flammæ consurgunt, qui nisi cautè rem peragant, sæpe (quemadmodum pecori obtigit) in obscuras ignis fossas trahuntur, Quos tamen ignes innoxios esse fe-

runt, & languida refulgentes flāma nihilq̄ comburētes: Est Argæus mōs omnium huius loci altiss. quod notatur ex ijs qui eum ascendūt, quanquā pauci, sereno cœlo utrumq̄ æquor aspici, Issicum ac Persicum, cuius cacumina æstate pariter ac hyeme niuosa sunt. Post autem Mozā Cyristra oppidum est ad montem Antitaurū, & Ebagena, & Archalla, & Sobara castella. Sequitur Lycaoniæ pars oriētalis (partem enim occidentalē in Galatia reliquimus) quæ sic etiā appellatur. In hac regione Adopissus uicus est, & Canna à quo haud longè Iconium olim urbs celeberrima, nunc Cognum ad amnem Ceranum in Melam exeuntem sita: felicem circū se campum habens, Nam Lycaoniæ pars quæ collibus tenetur, nuda est ac frigida, onagris tantū pascendis apta, Vbi multa aquę penuria quæ sicubi sunt profundiss. puteos habent. Prope urbem lacus duo sunt alter maior qui Coralis dicitur, alter minor qui Trogetis appellatur. Deinde oppida sunt Paralais, Corna, Chasbia, et Barattha: Et sub ea ubi à Tauro Antitaurus dissilit, regiuncula est quæ Antiochana dicitur, Est in ea Laranda oppidum nobile priscum retinens nomen Cerano apposita qui in Antitauro fontes habet, planitiem ante se habens. Item Derba uicus, oppidum quondam Antipatris. Est & Musbanda, & Olbasa, cui ad auroram iuxta Antitaurum, qua Melas flumen montem secat. ultima Cappadocię regiuncula iacet Tyanis nomine, quę fertilis est, Cuius metropolis Tyana, Apud quā fons est Asbamæus, cuius aquam græci Periuri Iouis appellant, indigenę autem inextinguibilem: Est enim fons frigidus, non secus atq̄ igne calefactus ebuliens, hęc puris & iuramenti fidem seruantibus aspectu placida & gustu dulcis est, periuris uerò & infidis palā aduersari Philostratus author est, sunt & oppida Dratæ, Bazis, Sialaq̄ & alia nonnulla.

Armeniæ minoris regionis situs.

ARmenia minor ad orientem Cappadociæ sita est, cuius quondam pars fuit, namque procedentibus temporibus crebris in eam incursionibus ab hominib. Armenis factis, quæ inter Antitaurū ac Taurum montem compræhenduntur, Armeniæ minoris nomen à gentibus ibi cō sidentibus sumpsit: ut quibusdā placet: Verum Appianus concessisse Pompeiū Tigranis maioris Armenię regis filio, Sophenes & Gordyenæ regnum inquit, quę nūc Armenia minor appellatur: quum Sophenam & Gordyenam regiones Ptolemæus in Maiori Armenia ponat: interfluatq̄ inter utramq̄ Euphrates: Sed ut ad prouinciā redeamus, Haud reliqua Cappadociæ terra inferior aut incultior est, uerū nobilior, atq̄ frequētior: ea enim inter excelsiss. ac præruptos & syluestres mōtes claudit, inclytis rigat amnib. munitisq̄ oppidis illustrat: cui ad nostra usq̄ tēpora minor Armenia nomē remāsit. Huiꝰ regiōis homines, cultu armaturisq̄ (bella gerūt) Phrygijs similes incedunt, licet eorū magna pars pecuariam exerceāt: Apud hos Amethistus lapis præter alia inuenitur. Continetur hæc

hæc prouincia his claustris, Ab occasu Antitauro monte, qui à Tauro supra Ciliciam abruptus, inter hanc & Cappadociam, in boream uentum procurrēs Euphrati fluuio procumbit: A meridie Cilicia secundum Taurum montem, ac parte Syriæ iuxta Amanum montem: Ab ortu solis Euphrate fluuio: A septentrione uerò Angulo ipso finit, qui contractu duorum laterum efficitur, Antitauri uidelicet ac Euphratis, in quo regiuncula situat̃ Orbalcssena nomine: sub qua Ætulana, post Æretica, & sub hac Orsena, & quæ magis ad austrum est Orbisena: In prima itaque ad Euphratem Sinibra oppidum est: Dein alterum Aziris celeberrimum, nūc ab incolis dicitur Arzicham. Item Chadana uicus in modum urbis instructus cui montes imminent, fuitq́ nonnunquam regia à cuius situ haud longe nunc est Camuca in altera fluminis ripa, & Sismara, & Zimara castella in rupib. & Dascuta: Retro uerò à flumine iuxta montana, Satala, Domana, & Tapura castella sunt in tumulis sita: Iuxta quæ Nicopolis urbs in loco plano quam Pompeius uictoriæ suæ de Mitridate ibi effuso quo monumētum posteris esset condidit, cuius à duobus lateribus montes excelsi sunt, remoti ab ea, Quorum qui ad septentrionem est Dastira dicitur. Et alia castella ac uici, ut Corsabia, Charax, Dagona, Seleoberia, Caltiorissa, Analibla, Pisingara, Godasa, Eudixata, Carapa, Maxora, Oromādus, Ispa, Phuphena, & Arana ciuitas. Deinde in sinistra Melæ fluuij Phuphatena: Mardara, Varsapa, Orsa uel Oncha oppidum, ubi primum Darius se recepit, quum fuso fugatoq́ in Cilicia ab Alexandri exercitu profugisset. Hinc ad Euphratem regiuncula est quæ Melitene olim, nunc Suar appellatur, tota domesticis arboribus cōsita quę & oleum fert, uinumq́ optimum Monariticum dictum, quod aiunt certare cum Græco, Ciuitatem nullam tum habuit: castella autem in mōtibus postea ciuitates quasdam recepit, Nam iuxta flumen, Dagusa: sub qua Sinis colonia uel Sinorgia & Melitena siue Melita urbs eximia ad confluenta Melæ fluminis cum Euphrate sita, Quam Semiramidem condidisse fama est, quæ nunc Malatia dicitur, ad quam Euphrates ponte transitur. Nam Melas paludibus lacubusq́ expeditus collectis rursus aquis in unum se alueum immissus per mediam Cappadociam Armeniamq́ transmisso Antitauro huc decurrit: ab Euphrate uerò uici sunt iuxta Melam, Zoparistus, Titarissus, Cranica, Phusipara, Eusimara, Iassus, Ciacis, Leugesa, Carmala, Semisus, & Ladeneris. Sub Mela autem, Muriuna regio est, in qua Sindica oppidū Murauna cognomine in petra situm: Cotæna, Zoropassus, & Nisa, & Arasaza urbs, Item Carmalis, Garnaq́ oppida. Et post eam ad orientem Lauiansena, In qua castella, & uici sunt, Maparcelis, Zizoatra, Pasarna, Cizara olim castellū munitissimum. Item Sabagena, Nosalena, & Lautasa. Et ad Euphratem oppida Corna, Metita, Claudia. Iuxta quam ad idem flumen Arauena regiuncula, & in ea Iuliopolis: & Barzalo oppida. Sub qua ab Euphrate

Seraste-

Scraſtera, Lacriſſus, Entelia, & Adatha uici ſunt. Eſt et ad meridiẽ Murau næ Cataonia regio ampla ſanè & ſaltuoſa, media tamẽ depreſſa ac plana, & omnia fert præter ea quæ ſemper uirent, Cui circumſtant mõtes in quibus Amanus à parte auſtrali, In campis ciuitas nulla, in montibus uerò caſtella optimè munita ſunt: quorum eſt Caballus uel Thebaſſa in Tauro & Tynna aggeri Semiramidis ſubiacẽtia. Item Tirallis, Tauro monti propinquum & Cybiſtra quæ Armiguacha nunc appellatur. Mox Claudiopolis, Daliſandus, Padyandus, & Comana urbs clariſsima quondã Cappadocum cognomine, barbari nunc Tabachaſam uocant, in pronis & anguſtis Antitauri conuallib. poſita quam Sarus amnis interfluit, In hanc fert Iphigenia ex Taurica ſacra huiuſmodi 500. attuliſſe, ut ſacrorũ ſeruorum multitudo ingens Bellonæ deæ miniſtraret, hicq́ lubricam depoſuiſſe comam, ex qua re urbi nomen datum eſt. Hinc Mopſi fons, Tanadaris quoq; & Leandis caſtella.

Ciliciæ prouinciæ ſitus.

Cilicia prouincia minori Armeniæ ad auſtrum ſubdita eſt, quam à Cilo Pelopis auriga & locorum principe denominari quidam putant, in quibus eſt Strabo, Herodotus uerò à Cilice Phœnice Agenoris F. ait, quum prius Cilices Hipachei appellati ſint & Mopſitenæ, & Mopſiſtræ, quum in ea Mopſus regnaſſet, Euſebius ſcribit: quæ etiã Tarſis à quodam haud rectè putatur. Hæc in Trachiniam & campeſtrem Ciliciam diuiditur, illa ad occaſum, iſta ad ortum uergit, Campeſtris uaſtior eſt. Sic dicta quia plurima iacet in campo, crebris ac profundis diſtincta fluminibus diues ac bonis omnibus affluẽs, uberi palmite, multisq́ frugibus uirens, ubi equi, ac mulli pulchriores & ualidiores proueniunt. Homines quemadmodum Arabes & Phryges auium cantu futura interpretantur, Paſtu enim pecudum maxime utuntur, campos & montes hyeme & æſtate peragrantes, propterea facilius cantus auium & uolatus notauerunt: Carne lacteq́ uictitantes, qui uerò urbes inhabitant locis montanis maxime uaria artificia mercimoniaq́ exercẽt: quos Pompeius poſtquã in mari uicit, longè à litoribus, euerſis eorum urbibus remouit & in mediterraneis agris quaſi obligauit, ne illecti iterum prædandi dulcedine Piratæ fierent, Qui ſic ea tempeſtate maria omnia bello præcluſerant, ut nullam in partem nauigare tuto fuit. Quæ prouincia temporibus iſtis Turchomania ſiue Finicha à uico quodam magno nuncupatur: his finib. contenta: Ab occaſu Pamphylia: A ſeptentrione perpetuo Tauri montis iugo: Ab oriente Amano monte: A meridie mari ab ſe Cilico denominato, haud minus trecentorũ mille paſſuũ præternauigatione. Poſt itaque Pamphiliam ſiue alteram Trachiniæ partem, quam ibi uti Ptolemæo placet annotauimus. Altera pars ſequitur, quæ Leontidis cognominatur, ubi initio litoris Iotapa caſtellum in colle poſitum eſt iuniores modo Lombardum uocant:

dum uocãt. A quo paulo Selenis fluuij præalti ostium, nauium stationem habens, Nam Lucanus:

Quo portu mittit rates, recipitq; Selenis.

In cuius orientali ripa Cragus petra prærupta ad mare ubi Antiochia oppidum est, eodem adhuc nomine appellata nam Antiocheta dicitur, ad ostium amnis exigui, Mox Nephelis uicus. & Caradrus munitio cum statione. Item Andriclus mons, & aspera quædam preternauigatio, nomine Platauistus Hinc Lalasis fluuius in mare uadit Calendus à barbaris, Anemurium postea promontoriũ, Stalemura nunc, exaduerso Cromyũ promontorium Cypri ubi 60. mil. pass. fretum: uocaturq; Aulona Cilicium. Hinc litus Cetidis regiunculę ubi ad Orimagdi fluminis os Sequinus modo Agidus ciuitas interijt, & Arsinoë uicus ubi statio & Melas amnis Crionerus nũc antiquus Cilicię finis. Vlterius Axamia habitatio in colle sita, quæ stationem habet, quam Cleopatræ Antonius dedit, q̃d erat fabricandis nauibus idonea, abundat enim hæc regio huiusmodi arboribus ac magna ex parte cedris. Dein Celenderis ora, ubi eiusdem nominis ciuitas quæ portũ habet Samiorũ colonia, Palopoli nunc dicitur. Aphrodisia promõtorium. Holmus uel Holmiæ ciuitas quondam, nunc desertus locus. Sarpedon extrema: & Calidrus seu Calycadnus amnis mare irrumpit, & appellatur nunc Salesus. Vltra eum petra est Picœla nomine in modum scalæ ui excisa, qua Seleutiam itur. Post eam Zephyrium promontorium: Vnde illa sequitur quæ proprie campestris Cilicia appellatur, quam Taurus mons à mari iuxta Trachæam surgens, curuatusq; ad septentrionem, altero cornu in diuersum litus flexo claudit: cuius maritima sic se habent. Post Zephyrium, Corycum est promontorium & ciuitas, quæ à duabus partibus mari abluitur, tertia angusto solo continenti annectitur quæ à iunioribus modo Curcum profertur, Portum ad occasum habens: In mari, 300. pass. interuallo exigua est insula Eleusa tum nomine, hanc Archelaus habitauit in qua regiam fecit, & adhuc uestigia restant: Ea nunc quemadmodum & promõtorium Curcũ dicitur, Item ab urbe haud longe Corycium specus iuxta mare aperitur, altis circundatũ petris, quod nemus eiusdem appellationis circumplectitur, intus descensus inæqualis, fructuosis arborib. ac domesticis & quę semper uirẽt, frequens, ubi & optimum crocum gignitur. Ex quo specu in alium peruenitur, ubi fons largus puræ ac nitentis aquæ scatet, in fluminis modum exiens, quod mox à terra absorptum, occulte delatum in mare it aquamq; amaram illi uocant: ubi & Iouis phanum, & in imo recessu cubile Typhonis gigantis fuisse traditur. Dein Sebasta oppidum in prærupto colle situm. Sub quo Latinus fluuius in mare uadit, ortus in excelsis Tauri partibus. Mox Nympheum locus, & Pompeiopolis, Sole uel ut alijs Palesole dicta. Nam Põpeius cũ in eam Piratarum partem quæ superfuerat collocasset, urbem mutato

priori nomine, de suo appellauit, Disiectam modo, insignem quidem Archiuorum opus & Rhodiorum qui ex Lyndo uenerunt: Laertius à Solone ex septem sapientibus conditam, quum à Craeso huc profectus esset, à quo denominatam fuisse. Postea Zephyrium promontoriū ad quod Cydnus fluuius, Tarsu ab incolis modo dictus in mare cadit, medium percurrens lacum, qui sub Tarso urbe, paulo supra mare ipsi Rhegmam uocant, quod antiqua naualia habuit, Cydnus fontes in Tauro monte habet unde in campos praecipitatur, cui ex limpiditate aquae nomen inditum est, quic quid enim candidum est Cydnum gentili lingua Syri dicunt, Qui non aquarum spacio, sed liquore memorabilis, tumentior uere quum niues soluuntur, reliqua parte anni tenuis est, & quietus: quod Tibullus indicat dicens:

At te Cydne canam tacitis qui circiter undis
Caeruleus placidis per uada serpis aquis.

De quo etiam Curtius, Leni tractu è fontibus labens puro solo excipitur, nec torrentes incurrunt, qui placide manantis alueum turbent, Itaq; incorruptus idemq; frigidissimus quippe multa riparum amoenitate inumbratus, ubiq; fontib. suis similis: Cuius aquam Plinius podagricis mederi dicit, sicut & in epistula Cassij Parmensis ad M. Antonium cōtra aquarum culpam legimus: Strabo, rapidissima aqua ac frigida, quapropter hominibus ac bestijs auxiliatur, quę neruos crassiores habent: Sunt qui Cydnum ex bonitate aquae deriuari, ex alueo Coaspis fluuij dicāt, quum ille per Medorum terram in Tigrim fluat. Post autem dicti amnis ostium Haminodes promontorium, id est harenosum, iuxta quod ad orientem Sarus fluuius qui nūc Adena ab accolis dicitur, ex minori Armenia ubi Comanam urbem interfluit per Tauri conualles deuolutus campos rigans in mare irrumpit. Mox Pyramus alius amnis, nauigabilis in mare descendit Malmistra nunc à barbaris dictus longe ultra Taurum. In Cataonia è media planitie exortus nauigabilis delabitur. Nec à fontibus procul ingreditur fossam per quam aqua purissima magno spacio sub terram fertur, deinde in summum erumpit, tanta ui, ut immergi superna uix hasta possit, Vnde latè patenti alueo per superiora Armeniae usq; Taurum fluit, ubi uerò se Tauro iungit, mirum in modum contrahitur, & per montis (ut uidetur) caesuram (nam adeò ex una atq; altera montium parte dispositae petrae sunt, quod si concurrerent simul concauitates eminentijs & eminentiae concauitatibus inter se conuenirēt, unumq; ex duabus medietatibus quemadmodum prius fortasse fuerat, montem constituerent) emissus, profunda quidem & angusta ruptura, adeo ut canis ac lepus saliat: solū tamen quod inter montes iacet duorū triúmue iugerū spacio est inaequale totum ac saxeum, amnis alueus ad labrum usq; plenus est. Is propter obliquā inter saxa uertiginem sonum tonitrui persimilem edidit, ita ut de longinquo uenientibus

nientibus exaudiatur, Montes uerò egressus, tantum limum in mare dedū cit, partim ex Cataonia, partim ex Ciliciæ campis, ut huiusmodi oraculū editum feratur:

Tempus erit rapidis olim quum Pyramus undis
In sacram ueniet congesto litore Cyprum.

Cui amni Mallus urbs proxima, ubi castrum eodem nūc nomine, in edito quodā loco sita fuit, Mopsi & Amphilochi opus quum à Troia redirent, cuius meminit Dionysius:

Hinc Asiæ Cilicum sunt celsis mœnibus urbes
Lyrnesus, Malosq́ simul uicina profundo.

Quarum Lyrnesi nudum tantum nomen sicuti magirsi est nam & ipsa uetustas deleuit. De cætero usque Issicum saltuosa ora est, quibus in locis Serropolis in uicum redacta. Et Egeæ oppidum cum statione: ubi & naualia fuerant: locus etiam philosophantibus idoneus: & studia adulescentibus apta, modo à nautis portus palli dicitur, nam ad portū sita fuit. Item Issus oppidum stationem habens, tum ingēs urbs, & emporium celebre, qua ex re sinus Issicus appellatus fuit. Sita enim erat in sinus margine, qui hodie colpus de Laiaza dicitur ab oppidi nomine quod iuniores Aiazum uocāt: Et licetà iunioribus dixerim, uocabulum nihilominus ab antiquà origine trahi uidetur, unà detracta litera quum Strabo dicat, prope Olbasam (de qua statim dicemus) templum Iouis esse Adiacis fratris Teucri opus, huius sacerdos etiam Tracheæ dominatus est: Et paucis post, nostra inquit, ætate Teucri principatum & sacerdotiū uocāt. & maxima ex parte sacerdotes Teucri uel Adiaces dicuntur. Hic amnis Pindus uel Daphnes (ut quidam uocant) in mare influit, ubi Crocodilus promontoriū Amanis montis pars, quem accolæ Caibum modo dicūt in quo oppidum Bomite, ubi & galbanum nascitur. Nunc de ijs oppidis quæ interius à mari sunt: In Trachea Leontidis, Caystrus, Domitiopolis, Philadelphia q̄ antiquū nomē retinet adhuc, Seleucia Tracheotis, id est aspera cognomine, à re ipsa Seleucij regis opus, supra amnē Calycadmum posita marmoreo ibi ponte iunctum. Per quem à mari in urbem quinq; mil. pass. nauigatur, ampla tum ac bene habitata, nam quū conderetur, ex Holmo ad eam complures migrauerunt, quæ nunc Salefica dicitur ubi miræ uetustatis ædificia semiruta uisunt: namq; ex pristina urbe non nisi arx integra mansit, q̄ habitatur nunc, ualida quidē ac in prærupta petra sedens, uenerandā præ se antiquitatē ferēs. Sub qua ad occidentalem partem fluminis lacus est 3. mil. pass. à mari in quo piscis optimus: inter quem ac litus Sichinū castellum in arduo monte situm. Postea Diocæsarea siue Claudiopolis urbs in quam deduxit coloniam Claudius Cæs. Item in Cetide regiuncula quam iuxta mare esse diximus Olbasa ciuitas in montanis locis, in quibus gentes sunt, Dalassitidi, ubi Ninica urbs, & Characini apud quos Flauiopo-

lis, Et Lamotides Lamum ciuitatem inhabitãtes. & Lachanides Irinopolim urbem habentes. & Brichices in quibus Augusta ciuitas fuit. In eo uero quæ Cilicia proprie dicitur Tarsos urbs ampla & opulenta totiusque regionis nobiliss. est, in campo sita, quam Cydnus amnis mediam pertrãsit, hanc teste Plinio Perseus Danes nobiliss. proles locauit, unde Lucanus:

Deseritur: Taurique nemus: Perseaque Tarsus.

Eusebius Sardanapalum ultimum Assyriorum regem eam cõdidisse ait: Strabo Triptolemũ, qui quum ad inquirendam Ion missus, & in hanc terram uenisset, facta inter Argiuos, qui cum eo erãt, discessione, ibi Tarsum condidisse, Ideo Argiuorum opus dicitur 5. mil. pass. à mari, modo diruta præter arcem in excelso monte loco difficili sitam quæ Tarso adhuc nomen tenet. Huic mons propinquus est Aphesanta nomine, unde Perseum se emisisse ad uolandum, quum ad extinguendam Gorgonem Libyam peteret: ubi & lapis Amethistus reperitur, sed uiliss. ac sordidiss. Mox paulo supra mare ad auroram Anchiala locus est ubi ciuitas fuit Sardanapali etiam opus, fuisseque ibi eius monumentum ac statuam, & ut quidam dicunt epigramma Assyrijs literis huiusmodi insculptum. Sardanapalus Anacyndarixis F. Anchialem & Tarsum una die condidit, ede, bibe, lude. Et sub inscriptione uersus sequebantur:

Quum te mortalem noris præsentibus exple
Delitijs animum, post mortem nulla uoluptas.
Namque ego sum puluis, qui nuper tanta tenebam,
Hæc habeo quæ edi, quæque exaturata libido
Hausit: at illa manent, multa & præclara relicta:
Hoc sapiens uitæ mortalibus est documentum.

Item Adana oppidum est, quod sic etiam nunc uocitatur, in fontibus amnis cuiusdam positum qui in Cydnũ influit: inter quod ac Tarsum campi qui sunt, Ælei appellabantur, est & Pinara. Deinde Cæsarea urbs Anazarbeum ante dicta penes Anazarbeum montẽ sita. Mopsiestia etiam oppidum Pyramo amni impositum. Et aliud Castabala iuxta Taurum montem, ubi fuisse Dianæ Parasiæ, id est, translatitiæ phanum, & sacras mulieres illesas nudis pedibus super prunas ingredi. Est & uicus nomine Latinus in excelsis collibus Tauri ibi Latinus amnis exoritur. Sub quo Nicopolis, & Epiphania quæ ciuitas Eniandos ante dicta fuit. Hinc Amanidæs portæ quæ & Cilices dicuntur, Fauces iugi sunt, quæ Pylæ à Græcis appellantur: quas Cicero meminit dicens, Duo sunt aditus in Ciliciam ex Syria quorum uterque paruis præsidijs propter angustias intercludi potest, nec est quicquam Cilicia contra Syriam munitius: iter enim est, qua aditus angustissimis faucibus cohibetur uocaturque à iunioribus pass. Portellæ, hac ingredientes, trames arctissimus accipit, uix quaternos armatos patiẽs sub rupto præcipitio ad duo mil. & 500. pass. porrectus, quem ua

stæ hinc

stę hincatqꝫ hinc prę ruptis rupes saxis collesqꝫ mirę altitudinis imminẽt uię, crebris oberrantib. riuis, qui ex radicibus montiũ manãt. Sed quum Amanus mons pars Tauri sit ipsumqꝫ Taurum ex Lycia ubi modicis ac dispersis collibus originem cepisse & per Pamphyliã grandem iam, Cappadociamqꝫ & minorem Armeniam à Cilicia dirimẽtem huc peruenisse in superioribus mentionem fecimus, Haud incongruum uidetur, hoc in loco reliquum eiusdem montis carptim exponi, quum deinceps latius suis ubicunqꝫ opus fuerit locis, regiones illi adiacentes describemus, sæpius enim commemorandus est, quandoquidem magnæ Asiæ diuersarum nationum terminus sit, Licet multinominis ex plurimis eius uel flexibus uel auulsionibus ac uarijs in eo siue circa eum gentibus uocitetur. Taurus autem (ut Dionysio placet) ad similitudinem animalis cornibus imminentibus, id est ob erectos in cœlum scopulos appellatus: in extremi usqꝫ Eoi litoris septẽtrionem inter ac meridiem protensus, Asiam quodam modo in duo diuidit, sinistram interiorem, dextram exteriorem Græci uocant: Qua meridiem spectat solis afflatu uaporat: qua septentrionem aquilonaribus uentis pruinisqꝫ aspersus uehementer riget, immensus, præruptus, præcepsqꝫ modo ad boreas, modo ad austrum flexus, in multos uelut ramos resilit, ac discinditur, Qui longè ac latè dilapsi, alij uel Mæotide, uel Caspio, uel Persico, aut Indico pelago intercipiuntur: alij alijs montibus consociantur, alij in medijs campus disperduntur: nonnullis quoqꝫ locis aut interfectus fluminib. aut natura dirutus uallium hiatu patescit, Quas quidem profunditates nunc Caspias portas, nunc Armenias, nunc Cilicas, aliasqꝫ facit, uix tamen latissimas, iter palustro meabiles, lateribus in altitudinem utrumqꝫ defectis, quæ pro gentium uarietate, diuersis nominibus appellãtur: Idqꝫ beneficio naturę esse factum, ne Asiæ partiũ interiecto iugo gentibus cõmertia tollerentur. In his autem montium tot anfractibus ac infinitis penè cõuersionibus gentes innumeræ compræhenduntur: quarum quæ in ipsius conuallibus ac eminenti dorso uita degunt, obscuriores sunt ac minus notæ, multis quippe locis mons latitudine trecentis & octuaginta mille passibus, ferè constare dicitur, quæ uerò post eum loca hinc atqꝫ hinc incolentes manifestæ sunt sicut in sequentibus clarè patebit.

Dominici Marii Nigri GEOGRAPHIAE Commentarius II. Asiæ, in quo Sarmatia Prouincia continetur.

SArmatia Asiatica, quam alteri in Europa ad flumen Tanaim occurrere diximus, superius, cōtra iam dictas prouincias septentrionem uersus, Euxino interiecto Ponto, obiacet: magna sanè regio, & quæ innumeras nationes complectitur: Medorum ut scriptores ferunt soboles: à nonnullis inter Scythas connumerati: nunc patrio uocabulo Sargatia dicta: Cui limites sunt ad septentrionē terra incognita: Ad occasum glacialis oceani intima & latus alterius Sarmatię ad Chersinum amnem, Tanaisq; ripam ad usq; eius ostia in Mæotida paludem, ripa quoque orientalis Mæotis usque Cimmerium Bosphorum: Ad meridiem flexo Bosphoro pars septentrionalis Ponti Euxini usque in ostium Coracis fluuij, unde relictis à parte dextra Colchis, Iberis, Albanisq; in litus Hyrcani siue Caspij maris peruenit, ipsum litus usq; ad ostia Rha fluminis: Ad orientem Scythia iuxta flumen Rha, quousque ad occasum flectitur, nam inde recta ad incognitam terram finit, Locus uidelicet desertus ac per hoc indiscreta terræ facies, & aquarum penuria derelictus. Colūt hanc regionem iuxta terrā incognitam Hyperborei Sarmatæ, id est ultra boreā constituti, humanæ uitæ modum excedentes, uiuunt enim ultra centesimum annum, Quam gentem Plinius felicem appellat, regionem inhabitantes apricam felici temperie, omni flatu noxio carentē, quibus domus nemora sunt, nulla apud eos discordia, nulla ægritudo, mors non nisi satietate uitæ, senio namque confecti è summa rupe in mare salientes, cuius mortis genus beatissimum putant: Qui Delon quoque frugum primitias Apollini per uirgines singulis annis, quousque uiolata est fides mittere consueuerunt. Sub quib. ad usq; Ryphęos montes Ryphęi populi habitant, hoc est ubi Ryphęi deficiunt: qui Basilici, id est regij cognominantur, ab Hercule & Echydna generis principia trahentes, homines iusti ut Homerus cecinit, quos Iupiter ab Idæis montibus cōtuetur, amant enim quietem, neminem ledunt, quibus rebus neq; à ferocissimis quidem molestantur, tanquam sacri: Etiam quicumque periculum à suis metuūt apud hos, ac si ad asylum confugerent, tuti sunt: Quibus (quemadmodum Hyperboreis) nemora sedes sunt, alimenta baccæ: capillus iuxta fœminis uirisq; in probro habetur, uterque sexus comas tondet, Per quos Cronius & Bisula amnes fluunt iuxta has gentes ad auroram Modocę sunt, & hippophagi, id est, equinam carnem cōmedentes. Et sub his Zacatæ, & Suardeni, & Basæi,

Basæi: Et iuxta Tanaim fluuium ubi ad orientem se conuertit Perierbidi magnū genus, ubi in ripa Tanais Cæsar. & Alexandri aræ sitę sunt, ibiq́ eas Ptolemæus posuit. Amianus uero in ripa Borysthenis locis nemorosis locauit, errore fortasse ductus. Sub quib. post flexum amnis ad austrum Iaxamatarum gens est, Quos Iaxios alij uocāt, regionem itineris dierum quindecim inhabitantes, arboribus tam agrestibus quam domesticis uacuam. Sub Suarduenis autem Chænides siue Chæanitæ. Post quos Troglodytæ sunt qui propter frigora habitant in cauernis, quibus Polyphagi iuncti sunt, interiacentibus campis. Et ab orientali parte Rha fluuij Phthirophagi, quibus nomen à sordibus ac fame datum est. Sunt quoque iuxta hos Materi: & regio quæ Nesiotis dicitur. Postea sub Iaxamatis Siraci qui in radicibus Caucasi montis iuxta campos Achardæum flumen accolunt é Caucaso deiectum, qui ex opulentia aurum gestant uiginti millia equitum in bello habent, quorum modo regio Syroæn dicitur. Inter autem Mæotida paludem & Hyppicos montes, post Siracos Paxani uel Pessij, & Nabiani nomades sunt. Sub quibus Rhombitæ, ad flumen sui nominis sedes habentes, qui aluntur pulte, & cruda ac ferina carne, & equino lacte, sanguine crurisuenis admixto. Dein Thæmeotæ. Sub quibus Tyrambæ: & Asturicani: sunt enim Hippici montes qui retro à palude Męotide protracto iugo supra Colchos in septentrionē tendunt. Post autem Asturicanos usq́ Coracem mōtem Arichi, & Zynchi regionem tenent: Mons Corax est in quo finiuntur montes qui supra Colchidem Iberiam, Albaniamq́ prouehuntur Caucasi nomine, qui montium omnium altissimi esse dicuntur, in quibus crystallum congelatur, quorum cacumina perpetuam hyemem sentiunt, ideo inaccessibilia, licet æstate ascendi, non tamē nisi bubalinis corijs muniti pedes propter glaciem & niues possint. Monstraturq́ in eodem locus, rupes stadiorum decē circuitu, in altitudine quatuor ubi fabulæ Promethea uinculis ferreis à Ioue uinctum fuisse tradunt. Quare Flaccus quum litora & gentes Sarmatas scriberet inquit:

> Vltimus inde sinus, sæuumq́ cubile Promethei
> Cernitur in gelidas consurgens Caucasus arctos.

Is mons utrique pelago imminet & Pontico & Caspio, Isthmum qui intercea duo maria est muniēs, ad septentrionem Sarmatios relinquens campos, arboribus & omnigena materie plenos, ea præcipuē quæ fabricandis nauibus est idonea, A quo nonnulli procurrunt montes quasi cubiti qui Iberiam complectētes, Moschicis, quos in Cappadocia meminimus, & Armenijs montibus coniunguntur: Item monti Cydissæ, & Paryadræ, ij omnes Tauri partes sunt, qui australe Armeniæ latus efficit, & ab eo quodammodo abrupti septentrionem uersus usque ad Caucasum, ex

quo complures ac magni fluuij produntur, Quare magnas ibi esse palu-des, quorũ in Mæotida alij, alij in Caspium feruntur mare, & eorum plu res auriferi harenę minitissimę, quod aurum finitimi iniectis in profluen tes pellibus colligunt. In hoc mõte duobus locis Pylæ sunt transitus pręben tes quarum quæ ad ortum magis uergunt Albaniæ appellantur (ipsi enim prouinciæ imminent) Alteræ uerò occidentem uersus, Sarmatiæ di cũtur. Sunt angustiæ in ipsis montium pręcipitijs ab Alexandro magno clausæ ferreis trabibus. Et ut alios omittã, Hieronymus, Caucasis monti bus feras gẽtes Alexandri claustra cohibẽt. Subter quas amnis Dyriodo ris fluit, citraq́ in rupe castellum Cumania nunc est ad arcendas transitu gẽtes, priscis ędificatum temporibus. Habet Caucasus qui modo à genti bus Albzor dicitur multas & uarias gentes, Quarum alij cacumina, alij medias, alij inferiores partes habitant, ferina carne, lacteq́ & agrestib. fru ctibus uiuentes. Supra autem prędictas gentes ad septentrionẽ magis Co napseni, & Metibi, & Agoritę sunt. Et inter flumẽ Rha & Hippicos mõ-tes sub Siracis, regio est Mithridatis nomine à Mithridate rege dicta, quò à Romanis cõfugerat: Vbi Alexandri columnæ: fuisse enim moris anti-qui eiusmodi confinia uictorię ponere, quemadmodum & in India fecit: Et ut scribit Diodorus, multis in locis à Sesostri Ægyptiorũ rege deuictis gentibus columnas erectas esse, in quib. Ægyptijs (quas sacras illi dicũt) literis scriptum extitit. Hanc prouinciam subegit armis rex regum, prin-ceps principum Sesostris, columnã insuper statuit, In bellicosis quidem à se superatis, hominis pudenda, in ijs uerò qui essent imbelles ac timidi muliebria insculpta habentem. Et sub dicta regione Melanchlani populi sagittis potentes habitant: unde illud:

Atq́ Melanchlanum populus metuendus in arcu.

Quibus omnibus indumenta nigra sunt, unde & cognomentum habent qui soli ex ijs humana carne uescuntur, institutis Scythicis utentes. Supra quos paludes sunt, & deserta regio. Post quam gentẽ Sapothreni loca te-nent. Sub quibus Symnitæ: Et iuxta Caucasum Amazones, licet nonnul-li in montibus supra Albaniam habitare dicant, Inter Albanos & Alazo nios, inter quos et Amazonas Mermandalim flumen labi: alij autem qui-bus Strabo assentit, illas septentrionẽ uersus Gargarẽsibus finitimas sub Caucasis qui Ceraunij uocantur, ubi Ptolemæus etiam posuit: Quod uo-cabulum, sine mamma sonat, adurebãt enim mammã ut habilius expedi-tiusúe iacula emittere, & arcus conflare possent: Ex quo loco tanquam ex natiua earum terra, in Pontum quemadmodum ibi mentionem fecimus egressas esse, bellatrices omnes: Virgilius:

Et pictis bellantur Amazones armis.

Neq́ commiscebantur uiris, nisi ueris tempore, prolis gratia: Quod teti-git Sene-

git Seneca, Quæ si mares peperissent, uiris cum quibus cōcubuere tradebant, si fœminas apud se retinebant, quas in militaribus armis, adusta ut diximus mamma, exercebant. De quibus Dionysius:

Sauromatæq; truces gens aspera Martis in armis
Sanguis Amazonidum fortis, quos protulit olim
Sauromatis mixtæ.

Quidam uerò scriptores dicūt, uiros ad texturam muliebriaq; deputatos opera, armaq; ipsis ex lege interdicta, insuperquum nascerentur crura ac brachia debilitata, quo inutiles bello forent. Post autem Amazonas Gargarenses regionem habent, ad quos illę ueniunt coëundi gratia, disiungūtur enim inter se monte quodam, Fertur Gargarenses huc cum Amazonibus ex Themiscyra deuenisse, à quibus discessione facta aliquamdiu armis inter se certatum est, deniq; conueniūt ut seorsum habitarent, & in filiorum prole cōmunicarent. Inter autē Amazonas, & montes Hippicos & Ceraunios (nam Ceraunij Hippicis orientaliores sunt) Surani & Sicani populi habitant. Et post Ceraunios intra flumen Rha, Orinei, & Vali: & Serij gētes obscuræ sunt. Rursus inter Ceraunios, & Caucasum Tusci, & Diduri, & iuxta mare Caspium, Vualæ, & Olundæ, & Isondę, & Gerri degunt: Sub dorsis aūt montium in Bosphorum protendentium Bosphorani, qui utramq; Cimmerij partē tenent à quib. Cimmerius Bosphorus appellatus est ubi & ciuitas Bosphoros fuit. Iuxta aūt Pontū Achæi, & Cercetides quos quidam Gorgopios uocant: & Zigi qui difficilē atq; asperam regionem tenent: & Eniochi multis nominibus truce genus, ex Græcis orti, qui ex Laconia huc Rheca & Amphistrato ducib. Castoris & Pollucis aurigis deuenissent. Nam Dionysius:

Post hos Eniochi genuit quos Græcia tellus,
Et Zigij iuxta uiuunt regione sub una.

Ac dein Soanocolchi Phthirophagis proximi q̄ Salciæ cognominant alij à supradictis, per quos Carienus fluuius labit Caucasi extrema obtinētes quæ Dioscuriadi urbi in Colchis imminēt, uiri bellicosi & quicircūuicinis gentib. dominantib. regem habēt, qui 200. hominū millia in exercitu cogit, licet multitudo inordinata, uenenatis sagittis in bello utētes, cuius ueneni etiā qui saucij nō sunt odor offendit. Apud hos torrētes sunt in q̄bus est Cobus à Caucaso, q̄ dicunt auri squamas deferre, unde aurati ueleris fabula cōficta est. Ad orientē uerò supra Albaniā Sanarei populi sūt, spatiosam terrā incolētes maiori tamē ex parte desertā. Huius itaq; regionis maritima, & ea q̄ ad occasum in intima Glacialis sinus exposita sunt, Massagetes quondā tenuere, de quib. ampla apud scriptores mētio, nunc latior terra facta aliud assumpsit nomē, Rusciaeñ Alba uocitat, tota ferme palustrib. aquis immersa, gens pecuarijs intēta, insignitur tamē recen

tiori urbe siue urbis uocabulo Nouogardia quæ maxima est ac totius regionis emporium cuius situs apud ueteres scriptores non habetur: Iacet in margine ingentis lacus nec minus trecentis mille passibus in circuitu, quem latæ undique paludes complectuntur, qui in Narba fluuio contra Rualiam noui nominis oppidum in oceanum exoneratur, Quo mercatores undique conueniunt, in urbem per aggerem angustum manufactũ iter est: Vnde argenti magna uis preciosæq; pelles minutorum atque delicatorum animalium exportantur: è contra pisces sole uentóque durati: & uinum, & ferrum importantur: Apud hos ponderato argento nõ signato utuntur. Post autem in ostio Narbæ (ita à barbaris appellatæ) in septentrionali ripa Narba ciuitas, uel ut quidam Neruæ dicũt huius ætatis nomine est. Supra quas gentes ad incognitam terram Antropophagi sunt desertam peruagantes plagam, ossibus humanorum capitum bibentes, & pro monilibus ante pectora dentes cum capillo gerunt. Dehinc autem Sub Rhyphæis mõtibus supra Mæotidam paludem Mæotæ gentes terram incolunt, qui hoc tempore in Tartaros nomen uerterunt, In quibus post orientale ostium Tanais Paniardis uicus est ad mare. Mox Marubius fluuius, cui propinquus est Patarua pagus, & Rhombites amnis cognomine, magnus sanè in paludem exiens, ubi piscatio multa, & conditura apta, qui amni accolunt Rhombitani uocantur, cui litori nonnullæ paruæ adiacent insulæ. Deinde Theophanius flumẽ alio nomine Mermandas à barbaris appellatus è montibus descendens, per Amazonum terram & Suraniam, & loca intermedia deserta, in cuius ostio Azara ciuitas est. Mox Rhombites promontorium & amnis alter paruus appellatus non adeò pisculentus, ueluti magnus centum mille passib. à Rhombite altero absens: Qui hanc oram incolunt operarij, id est, agricultores sunt. Vnde Axabitis uicus est cognomine tęnia: & alius Cimbricus ex quo soluunt qui paludem nauigant. Postea Tyramba oppidum cum fluuio. Dein amnis Anticœtus siue Antacites quem nonnulli Hypanin uocant, sicut alterum Borystheni proximũ. Et Gerusa ciuitas. & Psathius fluuius. & Mapeta uicus, & Vardanus amnis, & Achardæus è Caucaso fluens, & Cimmerium promontorium quod & Carambis dicitur uasto excursu porrectum in litoribus penè medijs, altus sanè mons adeò ut Flaccus dicat:

> Quid te nubifera surgentem rupe Carambi
> Memorem.

Iuxta cuius radices Appaturgus uicus est, ubi Venus gigantum libidinem fugiens, quibusdã in latebris delituit, ut fabulæ tradunt, ex quo nõnullis in locis eius deæ templa Appaturgiæ cognominantur. Dein Achilleus pagus in quo Achillis templum fuit, unde nomẽ sumpsit, Cui opponitur

nitur in ulteriore regione Myrmetium promontorium: Fit enim hic concurrentibus Europæ Asiæq́ promontorijs breuissimum fretum ad duo mil. & 500. pass. uel paulo plus Mæotidis ingressus. Post aūt locus est q̄ Satyri monumētum dicitur in promontorium quoddam positum, nam in ijsdem locis clariss. ille ac potentiss. fuit: cui Patreus ingens uicus proximus est. In Bosphoro uerò Phanagoria ciuitas nobilis in insula sita, nā in Cherroneso est, cuius Isthmus fossa & aggere munitus à cōtinente excluditur loci metropolis, & emporium, earum rerum quæ ex Mæotide, & ulteriore barbarorum regione importantur. Dein Stratoclea mons & Corocondamis uicus in peninsula. Supra quem lacus iacet uici nomine, à quo decem stadijs in mare emittit, Anticœti pars abrupta & in lacū influens. Mox finis Bosphori, ab ore Mæotidis, id est Achillei & Myrmetij angustijs, & aduersi uici Acræ Panticapensi agro nouem mill. pass. freto, utrinq́ ripæ portuosæ, quousq́ Mæotica glacies pertendit, adeò concreta frigore ut pedibus permeetur. Verum in Euxino ponto gentes in ora sunt, quas supra memorauimus, quorum prope Bosphorum Achæi et Cercetides sunt qui modo Cerchasi dicuntur, In quibus Hermonasa ciuitas est, nunc gentili lingua Matriga, quondā memoratu digna. Isti quondam cædes hominū perpetrabant in insidijs positi, ut eorum carnibus uescerent: quemadmodū & Eniochi faciebant: & alij quidā Ponti litora incolentes, ex quo mare illud Axenon uocitari ab antiquis in superioribus diximus. Inde Cepe oppidulum Milesiorum opus, & Carusa flumen, Sindeis portus, & Sinda uicus, Plinius ciuitas in Crunea promontorio sita, quod supercilium arduum est ab ipsis terrarum cultorib. condita in regia Deinde in sinu Cycnum oppidum fuit à Græcis mercatorib. constitutū, & ex eo nomen inditum, quod quum cæca tempestate agitarentur ignari qua in parte propius terra esset, cycni uox notam dederat, Cycnumq́ appellasse dicuntur. Item Bata uel Bathea pagus cum portu, recipit enim terra angusto ore pelagus, quod illi lacum Maurū modo nuncupant Corasmiorū quondā locus, Cuius exaduerso in Ponto 300. ferè à cōtinenti stadijs immensam altitudinem maris tradunt, uadis nunquam repertis, quę Ponti profunda nominantur. Vbi opinio est, mare terram subingredi & iterū se in Caspium mare emergat. Et post dictum pagum Psychirus fluuius in Pontum influit, ultra quem Zigiorū & Eniochorū litus extenditur, 55. mil. pass. totum importuosum, & petris asperū, Radices enim Caucasi montis huc funduntur, quæ gentes latrocinijs maritimis etiā, quemadmodū olim, nunc uiuunt, hyeme sæuitia maris lembos sublatos humeris interius in syluis locant, exiles eñ ac leues fabricant uigintiquinq́ uel triginta hominum capaces, quibus facta classe, nō uerentur onerarias interdum naues aggredi: In ijs Achęa uicus quem tradunt Phthiotas Achæos ex Iasonis exercitu habitasse, In quorum sinum flumen Zigium gētis nomine

mine cadere, cuius in ripa altera paulo à mari in Caucasi rupe Phytis oppidum tum opulentissimũ. Et ad mare Tazos ciuitas, & promõtorium Toretica, & Ampsalis ciuitas. & Burca flumẽ quo Zigiorum ora terminatur, incipitq; Soanocolchorum, & Moschiorum, centum uiginti quinque millia passuum ad mare, quos simul nunc iuniores Auogasios dicũt, usq; ad Colchos pertingẽtes, In quibus Oenanthia oppidũ, ad q̃d Thessirisamnis in mare uadit, Inde Forcia mœnia oppidum, & Corax fluuius in quo Sarmatia in hac parte terminatur: Ac in ea ciuitates mediterraneæ, nã supra paludẽ in Iaxamatis, Exapolis. Et altera Nauaris in cãpis haud procul à Tanai flumine: Mox Tanais urbs, quæ nunc etiam Tana è iunioribus appellat̃ ab incolis uerò Azac, à qua & regio circumadiacens Azac dicitur, iuxta Mæotidam paludẽ quondam Tanai flumini apposita Græcorum ædificium, qui tum Bosphorum habitabant cõmune nomadum Asiæ atq; Europæ emporium: sex millia passuum modo à palude ubi fluuius in ramos scinditur. Præterea in orientali paludis ripa Azabara oppidum minori Rhombiti appositum. Et iuxta Psathium flumen Auchis ciuitas. Apud autem Vardanum, Scopelus: Suruba, Chorusia, Ebriapa, & Seraca oppida sunt. Et in ripa Burcæ Cucunda. Iuxta autem Thessirim Bathrachæ. Et ad Coracem Naana quæ ciuitas nunc Æniana dicitur, ubi Græca arma ostendebãtur, & ænea uasa, & sepulchra, ciuitas enim græca fuit. Est & Nabraca in qua oraculum eorum erat, qui ex insomniis respondebant. In Caucasorum uerò montium dorsis, Albunis, & Nasumia, & Almia oppida sunt. Item ad Rha flumen, Vluserai, & Serai haud spernendarũ ciuitatũ barbara nomina. In ora aũt Caspij maris qua hæc regionẽ diffundi initio diximus, Soana flumẽ eorum lingua Terchin in magnum ac paludosum maris sinum infunditur. Alonis deinde, Vdónque à Caucaso defluentes mõte: Vltra quę, magnus ille Rha, siue Hedil aut Volga ut barbari modo nuncupant, cuius paulo ante meminimus, in Hyperboreis montibus exoritur, Mox ingentem paludem ad sinistram sub ipsis montium radicibus ingreditur quam accolæ mare album appellant, unde emissus auctus ab altero ex iisdem montibus delapso quem Tyrum illi dicũt occasum uersus iuxta Tanais flexum deuolutus, ad Eurum uentum retortus antequam in Caspium Mare pluribus ostijs irrumpat, Qui Rha adeò hyeme solida congelatur glacie, ut maiori anni parte, ueluti continuatum solum iter transeuntib. præbeat, tanta præcipuè circa ostia latitudine ut pelagi speciẽ potius quã fluuij intuentibus appareat, ægre quippe uisus in alteram traijcitur ripam, Cuius in occidentaliori ostio Cotoba uicus magnus est. Sed quum ad mare uentum est, quod quidã Hyrcanũ, quidã Caspiũ, alij Scythicũ appellant, eius in hoc loco descriptionẽ subijci cõmodissimè uidetur, nõ multo enim post circũadiacentes ei prouinciæ designandę sunt, Cui alterũ nomen ab Hyrcania prouincia illi contermina: Alte-

na: Alterum à Caspia gente, ei similiter adiacent: Tertium à Scythia regione, cuius pars in eius litus incumbit, esse inditum. Nostra uerò ætas mare de Bachu, uel de Sala, ex duobus iuxta illud ciuitatum nominibus nuncupat. Quod per sese est, nec ullo alio commiscetur, quo manifeste uideatur, ab omni parte circumuentum à terra: Nonnulli tamen sunt, qui ex oceano septentrionali, quod Saturnius dicitur, huc profundi credant, Quemadmodum apud Dionysium, & Mellam legimus, qui oceanum angusto & longo freto primum terras quasi fluuium irrumpere aiũt: Alij uerisimilius è Mœotica palude, seu Ponto (uti paulo ante in Corasmis diximus) influere, Quod Plutarchus & Curtius tradunt, & ideò dulcius quàm cætera maria, At Plinius non eam dulcedinem ex Mæotide uel Ponto trahi, sed magnitudine haud dubia influentium fluuiorum uicto sale: Alij stagnum esse, ut Aristoteles, & Polycletus: quum dulce sit, & serpentes nutriat: Præterea non desunt qui dicant illud non ex Mæotide, sed ex India per uallem perpetuam submitti: Mare sanè magnum, & quod ab ortu in occasum quindecim dierum cursu nauis quæ remis utatur: à septentrione uerò in meridiem ubi spatiosiss. est octo pateat; Qua ad uesperũ uergit, Caucaso prætentum monte uastitatis maximæ: Qua ad auroram planities excipit immensæ prospectu magnitudinis: Atrox, sæuum, carens portubus crebris agitatum procellis, septentrionalibus maxime, quà parte depressum solum magnis litorum anfractibns stagnat: Ideo minus habitationibus frequens: neque toto anni tempore nauigatur, sed maiori ex parte ociosum est: longe enim fluctus agit, quum exæstuat, In quo pisces ingentis magnitudinis nutriuntur, longè diuersi ab alijs tum colore tum forma: Quo etiam non multæ insulæ sunt, neque magnæ, Quarum una uulgata maxime Tuzaga: reliquæ suis locis dicentur, non omnes tamen, quum ex ijs quędam non nisi à barbaris proferendæ sint.

GEOGRA-

GEOGRAPHIAE Commentarius III. Asiæ, in quo Colchis, Iberia, Albania, & Maior Armenia continentur.

Colchis prouincia est haud magna, à barbaro quodam ita appellata Flaccus perhibet quæ Arimana prius est dicta Appiano teste, licet alij alibi Arimos ponāt, ut apud Strabonem: Dionysius uerò à Colchis colonis Ægyptijs, qui cum Sesostri Ægypti rege in hæc loca dicuntur peruenisse: id'que esse argumentū, quod apud has gentes, pueri Ægyptiorum ritu circumciduntur. Iuniores in duas modo partes prouinciam diuidūt, In Laxiam, quæ interius habitatur: quæ uerò ad mare est Mengrelorum terram uocāt. Hæc à septentrione Sarmatiam supradictam: Ab oriente Iberiam: A meridie Cappadociæ partem iuxta Euxinum pontum & partem maioris Armeniæ: Ab occasu ipsum Pontum Euxinum. litorea Zalæ populi quondam habuerūt, supra quos Manralli qui hodie corrupto uocabulo unà cum Zalis Mengrelli appellantur. Regio ualde amœna, & fructibus abundans, mel tamen frequentius amarum est. Sed præcipuè Linum, Canabem, Ceram, & picem gignit: & ea etiam quibus naues fabricantur: nam syluarum hic multitudo perpetuis arboribus pullulat: Reperitur etiam apud hos in rupe quadam inaccessa minium. In ora maritima in Caucasi montis primo radice Rhiochares amnis exortus in mare cadit unde reliquū litus est arenosum & depressum ac molle. postea Dioscurias urbs in sinu posita iuxta Antemunta flumen ubi extrema Ponti nauigatio est, & initiū Isthmi qui inter hoc & Caspium mare iacet, quo nūc in loco Prezunda oppidum est, ab Amphistrato & Rheca Castoris & Pollucis aurigis condita, qui Pontum cum Iasone ingressi sunt, Emporium quondam nobilissimum in qua triginta nationes quę dissimilibus linguis uterentur descendere Thimosthenes author est: Postea à Romanis centum & triginta interpretibus negocia ibi gesta Plinius scribit: Strabo commune ait forum propinquarum gentium, & earum præsertim quas meridionale montis latus aspicit, quæ salis gratia huc proficiscuntur, Ex ijs enim magna ex parte ferina carne & lacte, & agrestibus fructibus uiuunt. Deinde Hippus: Cyaneus'que amnes à superioribus montibus in sinum maris influunt: in Cyanei ostio Siganeum oppidum, ubi nunc Sauastopolis. Item Neapolis, & Matium oppidum alterum & promontorum Heracleum in quo oppidum cum fluuio eodem nomine. Et Æapolis urbs quondā, exigua nūc habitatio cuius latus Chariustus amnis radit, nunc Tamasa appel-

sa appellatus. Inde Phasis flumẽ eodem adhuc nomine Phaso enim dicũt, ingens & Moschis imminentib. Armeniæ montib. exortus, quamuis Aristoteles ex Caucaso dicat, qui multis fontibus torrentibusq́ conuallium, multo imbre adauctis plenus in campos descendit, ubi flumina magnitu- neq́ numeroq́ mirabili, inter q̃ e diuerso Glaucus & pars altera Hippi (scin ditur enim) è uicinis montibus cadentes in eum confluunt, auctus uerò ac nauigabilis factus exit in Pontum, Nauigatur enim quamlibet magnis na uigijs trigintaquinque mille & quingentis passibus usq́ Sarapanos, Inde minoribus longo spatio: per hunc Argonautæ cum Iasone penetrauerũt in Colchos, unde aureum uellus ipsos asportasse fabulæ tradunt: Nam de hac re, & Lucanus, & Ouidius, & alij mentionem fecerunt: Ipseq́ à Nympha denominatus in se conuersa Flaccus Valerius his carminibus ait:

Barbarus in patrijs sectatur montibus Euan
Phasis amore furens, pauida iacet illa Pharetras
Virgineo turbata metu, discursibus & iam
Deficit, ac uolucri uitam deus alligat unda.

Ad quem ciuitas eiusdem nominis maxime inclaruit Colchorum emporium quod ex alia parte amne percingitur, ex alia lacu, ex alia mari, quibus insula efficitur nemorosa tota eodem uocabulo nominata, in qua ciuitas ipsa est: In mediterraneo uerò circa Phasim fluuium Oeta urbs fuit quæ olim prouinciæ imperium tenuisse creditur, nomen adhuc seruans. Fuerunt quoq́ in eius amnis ripa, alia quamplura & celeberrima oppida, ut Tyndarida, Ceum, Cytæumq́ ciuitas, tum clara atq́ potẽs, à qua nõnunquam apud poëtas tota regio denominatur: unde Flaccus quum Iasonem apud Colchos existere dixisset, ita persequitur:

Admonet hic socios nebulamq́ erumpit Iason
Sideris ora ferens, noua lux effusa Cytæis. Et alio loco:
Talia certatum Miniæ sparsiq́ Cytæi
Funera miscebant campis, Scythiamq́ primebant.

Inde est Mechlessus uicus: & alter nomine Madia, & Sibaris urbs regia quondam & Saraca urbs in montibus propinqua Surio ad Phasidis ripas, in quibus montibus per angustias Phasis elabens centum ac uiginti pontibus peruius fit, asper ac uiolentus propter crebras flexiones. Postea Surium oppidum à quibusdã Sarapana ad Phasis ripam iuxta quod flumen Tragelaphus animal neq́ alibi nascitur cerui specie, barba tantum ac armorũ uillo distãs. iuxta quod fluuius eiusdem nominis in Phasim cadit, in quo lignum deiectum in lapidem durat. A quo haud procul Zadris est pagus ingens.

Iberiæ prouinciæ situs.

IBeria prouincia Colchide minor, hoc tempore Zeorzania nominatur, locum in medio Isthmi uendicans: uocant enim scriptores Isthmum,

omne illud terræ spatium, quod ad septentrionē Caucaso, ad meridiē Armenia, ad auroram & uesperum duob. maribus, Euxino & Hyrcano præcingitur. Eius medium tenent Iberi huc (opinione quorundam) ab Ibero fluuio, qui Taraconensem Hispaniam percurrit profecti, alij loci esse indigenas uolēt, & quod ab amne Ibero ex Caucaso profluēte, qui hanc ab Albania dirimit appellati sint: Regio felix ualde & facilis ad culturam, inuadendi uerò ab hostibus difficilis propter inuios, & insuperabiles montes equis presertim, quo munita admodum est. Quare maxima ex parte urbibus atq; populis referta est, preter quam cubitorum quorundam excursibus qui steriles sunt, ex Caucasis montibus auulsi, prouinciam pererrantes, ad Armeniam Colchidemq; extensi. Sed præsertim qui ad Colchidem uergunt Perthedori nomine, asperr. sunt: ultra quos Colchorum solitudines iacent. In medio planities est fluminib. rigua, in quib. Cyrus aquis exuberans, campos agricolæ habitāt, & homines ad pacem intenti; Montanā uerò regionem bellicosi tenent, Scytharum more uiuētes, quorum cognati sunt, & contermini pulchri alioquin: & qui in lanificij opere, nec non sericis auroq; intertexti, plurimum ualent. Obtulerunt se contra Pompeium in acie apud Abantem fluuium ad 60. millia peditum, equitum 12. Tenent occidentalia regionis post Neoris flumē ad Parthedoros usq; mōtes Thasiæ & Triaræ gentes: Orientalia iuxta Albaniam, per tota eorum montiū supercilia Lupeni, qui ueluti feræ in densis. syluis commorātur: Et ad Ceraunios mōtes Armenocalybes sunt: Et infra Lupenos, Fucascani, & Macherones ad flumen Absarcū: Postea Diduri, & Sodi, Iberia quatuor tantum aditibus aditur, ex Cholcide huiusmodi est, Petris, munitionibus, fluminibus, & conuallib. clausus: Ex Sarmatia difficilis ingressus trium dierum itinere, dehinc angusta Aragonis fluminis regio, dierum quatuor uiæ finem murus inexpugnabilis munit: Ex Albania primo per petram excisam, dein per stagnum quod amnis efficit, cadēs ex Caucaso: Et ex Armenia, angustiæ quæ secus Cyrum sunt atq; Aragum, qui prius quam inuicē concurrant urbes natura munitas habent, quæ saxis impositæ duob. mil. pass. inter se absunt: Nam propter Cyrum Armozica cuius exaduerso Pylæ Caucaseæ sunt, propterq; Aragum Seusamora. Preter autem has urbes aliæ sunt, in quibus Polichnium quæ nūc Idessa dicitur, loco optimè munito posita: Est & Lubium pagus. Item Aginna, Vaseda, & oppidū Pharnassus iuxta flumen Neoris difficili loco situm, mox Varica, Sura, Artanissa, Metleta, Zalissa, & Armatica.

Albaniæ prouinciæ situs.

Albania prouincia sequitur, ea nunc ab incolis Zitracha, & Garzena à quibusdam uocatur, eo quod aruspicinæ arti omnis penè intenti sint: nam quos nos aruspices Hebræi Garazenos uocāt. Gentes qui se posteros Iasonis credi uolūt, ut scribit Solinus, nomēq; ab albo crine

(cano

(cano enim capite nasci dicuntur) impositum, Trogus ab Albano Italiæ monte: qui Herculē Gerione extincto isthuc sequuti sunt: quiq́ memores Italicæ originis exercitum CN. Pompei bello Mithridatico fratres salutã uissent. Non minus quã Iberi felicē regionem incolentes: quorum magna pars uitã agũt pastoralē, ex quo non admodũ bellicosi sunt. Huius regionis australe latus Armenię contiguũ, partim campestre, partim montanũ est: hæc loca Cyrus amnis & alij eum augentes fœcundiorē exhibent, quo terra fructũ omnem etiam domesticũ affert, & ea quæ semper uirent, Qui quũ minimam etiam culturam habeant, tamen bona omnia sine satione et inarata gignit, multisq́ in locis semel sata, bis terq́ fructũ facit, Ac primo quidē modius quinquagenos, idq́ minimè renouata nec ferro proscissa, sed ligneo aratro. Adest illis præcipua aëris temperies: Vineę manent inessossæ, quinquennijs putantur, in binatu nouellæ fructum ferunt, adultæ tantum reddunt ut pars maxima in palmitibus relinquatur. Pecora tum mitia tum agrestia fœtus edunt pulcherrimos: Homines sunt magnitudine ac forma excellentes, simplices, nummi usum maxima ex parte nõ habent. Numerum ultra centenarium non norunt, Cõmertia inter se mercibus faciunt in cæteris quæ ad uitam pertinent inertes, Exquisitorũ ponderum ac mensurarum ignari, ciuilitatis, belli & agriculturæ prorsus imperiti, Venatores ipsi ac sui canes optimi sunt: de quibus quũ Dionysius Alex. mentionem facit, inquit:

Vnde canes nati superant genus omne ferarum.

A quibus tauros ac leones premi dicunt, crescunt ad amplisś. formam terrificis latratib. utra rugitus insonantes: Terra serpentia quædam læthifera progignit, Item scorpiones & araneas, quarũ quædã cogunt ridendo mori, quędam flendo desiderio suorum: Albanis mortuorum curam habere, aut meminisse nefas est, nam cũ mortuis pecunias defodiunt, idcirco pauperes uiuunt quum patrimoniũ nullum habeant. Terminatur hæc prouincia à septentrrione parte Sarmatię iuxta Caucasum montem: Ab occasu Iberia secundum Iberum amnem: A meridie parte Armenię in Cyro amne: Ab ortu solis parte Hyrcani maris quæ extendebatur olim ab ostio huius fluuij Cyri usq́ Soanam fluuium alterum, nunc uerò ad Rha fluuiũ peruenit. Quæ pars, hoc est, mare quod huic regioni præiacet Albanum nominatur, Soana è Caucaso per uallem demissus, in qua eodem nomine indomitæ gentes habitant, quæ auri tantum metalla effodiunt. Post itaq́ Soanæ ostiũ in mare, Telæba ciuitas. Inde Gerrus fluuius in mare. Mox in sinu Gelida ciuitas à qua haud procul Cæsius amnis mare inferī. Albana ciuitas cum fluuio è Caucaso mõte, promontoriũ Ptealla. Prope q̃d duæ adiacent insulę quas Helades antiquitas nominauit, Iuniores prmontorij nomen indiderunt, ad habitandum idoneæ quæ auriferam terram habere dicuntur. Dein Cambyses amnis, & hic ex Caucaso ortus. Post Gætara

ciuitas, quã nunc Bacchu incolę uocant, à qua mare uniuersum temporib. his nomẽ accepisse superius diximus, Inde Cyrus fluuius nauigabilis qui Corax olim uocabaẽ, & quandoq; Medus, nũc uero Cur à barbaris dicit: Per ora 12, mare illatus, confusa tamen, quorum alia cæca, alia omnino fallentia, limũ enim plurimum uehit, quo exitus obstruuntur, & adiacentes insulæ continenti exaggerat, lateq; stagna t inæquali fundo, à quibus cauere difficile est, Hanc inæqualitatẽ affluxuum refractiones exaugẽt, ex qua re aggerosum litus 7. mil. pass. inaccessibile fit, intus uerò ad sex limosa omnia sunt, ortum ex Armenia trahẽs, licet Plutarchus ex Iberorũ montibus cadere dicat, & Plinius in Coraxicis à monte cui nomen Corax mox planitiem intrat, atq; Aragũ amnem à Caucaso defluentem, & alios torrẽtes recipiens, per angustã regionẽ in hanc terrã peruenit, Inter quã & Armeniã multus illatus per uberes cãpos cõplura in se recipit flumina, è quibus est Alazonius, & Sandobanes, & Rhitaces, & Chanes, quem Plinius Achazanem uocat, à Caucasis montibus defluẽs. In mediterraneo uerò, et primo inter Iberũ fluuiũ & Chanẽ ciuitates & pagi sunt, Tagoda, Baccia, Sanua, Degana, Niga, Inter aũt Chanem & Albanum, Mosiga, Samunis; quæ ciuitas nunc Samachi appellatur opulenta ac populosa à qua uniuersa prouincia illustratur. Vbi artificia diuersorum operum fiunt, sed arma præcipuè quæ antiquis s. ut in sculpturis uidimus assimilantur. Item Iobula, Iuna, Embolæa oppida, & uicus Adiaba, Abliana, Mamechia, Osica, Sioda, Barucaq;. Et inter Albanũ Cęsiũ ubi Hyspiratis regio in qua præter alia metalla auri sunt, ad locũ Cambala dictũ: oppidum ualidiss. item Cobota, Boziata, Misia, Cadacha, & Alamus uicus. Inter autem Cæsium & Gerrũ, Thiauna, Thabilacaq; oppida, interq; Gerrum & Soanã, Thelbis ciuitas est: Est & alia ciuitas, illi Zitracham uocant, emporium paulo ante nobile ac diues: ex quo prouincia uocabulum sortita est: quo Indicæ merces septem post dieb. in Bactros ad Ochum flumẽ quod in Oxam influit ex quo in Hyrcanum mare deferebantur: inde maiorib. nauigijs huc: unde rursus aduerso flumine usq; quo Tanais cum hoc uidetur committere, ubi collis humilis sedet Achasous eorum lingua, ac eo traiecto in Tanaim delatæ in Mæotidam paludem in Pontumq; atq; in Italiam usq; nauigabantur. Plinius per Caspium in Cyrum subuehi, & quinq; nõ amplius diebus terreno itinere ad Phasim in Pontum.

Armeniæ maioris regionis situs.

ARmenia maior, dictis iam prouincijs subditur: Quæ sic ab Armenio ex Armena Thessaliæ urbe, Iasonis comite ad uellum nauigantis aureum denominata est: Tradũt enim scriptores, Iasonem quũ in Colchos nauigasset, usq; in Iberiam, Albaniamq; processisse, & Armeniæ ac Mediæ multa peragrasse in, Albanisq; diem suũ obijsse, Armenius uerò recollecta multitudine quæ amisso rege passim uagabaẽ, Armeniam condidit.

condidit. Quare Armeni & uestitu & equitatu Thessalis persimiles sunt. Quæ regio ad hanc usq; diē illud seruauit nomē: terra omniū penè rerū fertilis amœnaq;, sed eximie pascendis equis apta: multi in ea mōtes, multiq; colles sunt in quibus non facile uitis nascitur, Inter quos conualles multæ iacent, quarū aliæ modicæ, aliæ opulentæ, quemadmodū campus Araxinus per quem Araxes fluit: Cadunt isthic in hyeme multæ ac profundæ niues, adeò ut à cāpis greges emigrare compelluntur. Est in ea ad septentriónem iuxta Iberiam fons cuiusdam liquoris oleo similis, in quo quandoquè in tantum exuberat, ut extra fontis labra emanet, onerantur ex eo naues & in diuersa exportatur, non usui tamen uitæ accommodatum, sed ardendi tantum, Inungunt etiam cum eo camelos, scabiei enim optimum est medicamentum qua bestia illa frequentius abundare solet. Ferūt Armenios Babyloniā usq; secundo amne nauigasse, quibus orbiculata atq; coriacea nauigia sunt, quę pecuarij ex cæsis salicibus faciunt, insternuntq; pellib. neq; puppe discreta neq; prora acuminata, hoc nauigiū duob. uiris dirigitur, cum totidem pallis, asinum intus habens, Maius etiam plures, magna admodum & minora fiunt, in quos illi postquam nauigantes Babylonem peruenerunt, onusq; distraxerunt, lignaq; nauigij atq; omnia stramēta addixerunt, pelles congerunt, & in patriā terrestri itinere proficiscūtur, nam aduerso flumine nauigari præ illius rapiditate nullo modo potest: quā ex causa non ex lignis sed ex pellibus nauigia fiunt, Idem ubi asinos agitando in propriam redierunt, alia ad eundem modum nauigia comparāt. Discernitur hæc prouincia his finibus uidelicet: A septentrione parte Colchidis & Iberia & Albania iuxta Cyri fluuij excursum: Ab occasu parte Cappadociæ propter Moschios montes, reliquum Euphrate flumine: A meridie parte Mesopotamię secundum Taurum montem Euphrati atq; Tigri iunctum, præterea Assyria iuxta Niphatem montem: Ab ortu autem solis parte Hyrcani maris ab ostijs Cyri usq; ad Araxis ostia prope radices Caspij montis in mare exeuntia, reliquumq; Caspij usq; Niphatem. Separat enim Caspius mōs hanc à media licet Appianus Araxes fluuius dicat. Montes autem qui hanc terram percurrunt à quibus flumina exoriuntur, quæ eam in partes secant, quibus regiunculæ in ea ueluti circumscriptis finibus ambiūtur, insigniores hi sunt. Statim ultra Euphratem Antitaurus mons exilijt magnus & excelsus (interumpitur autem flumine) qui in diuersa auidis excursibus Armeniam uniuersam complectitur, quorum alij alijs nominibus appellātur, iugūturq; ad septentrionem cum ijs qui quasi cubiti ex Caucasis per Isthmum descendunt: Item ad aurorā Caspio mari imminentes, ac inde in meridiem torquentes, Quorum pars quæ trans Euphratem peruenit, protinus Polyrrene dicitur, quumq; ad flexionem amnis protenditur, iterum scinditur, Ac inde eiectus quo Armeniā à Cappadocia ea in parte secludat, mutato uocabulo Moschij dicuntur. Item

mons alius est qui Paryardes uocitatur, ex quo Euphrates, & Araxes septem mil. pass. interuallo fluunt, licet ex Abo monte quidam dicāt, quoniam ad eum se flectit, alij ex Copote, Pixirates initio, Ille occasum uersus, iste ortum, sub quorum fontibus ex eodem monte Tigris egressus rectà in austrum mediam regionem secat, Ambo nobilissima totius Asiæ post Nilum & Gāgem flumina, nam alter in agros sparsus, fertiles eos reddit, siquidem Euphrates apud nos fœcunditatē atq; abundantiā fructuum significat, accolæ patrio uocabulo Fora modo uocāt, antiquiores uerò indigenæ Cobar: Tigris, id est uelox, nam lingua Medica, Armenica, Persicaq; Tigris sagitta notatur, hoc est, citus uelut sagitta emissa: Curtius nihilominus Tigrim fluuium Phasim incolas uocare ait, nescio an errore inductus quemadmodum de Tanai fecit, ut in Sogdianis aperiemus: Oritur Euphrates fonte incerto, uastè enim è monte decidit, nec secat continuos agros, latè diffusus in stagna, diu sedentibus aquis piger, & sine alueo patulis, ubi autem sese inter ripas stringit, celer & fremens Cappadociam recto cursu petit, quo, nisi reiectus Antitauro, Euxinum in Pontum caderet, neque ab eo ultra sexaginta millia passuum diuertitur, Flexus itaque ad austrum, inter duas elapsus Armenias, Taurū infertur, qui quanquam duodecim mille passuum latitudine existat (Amanum uocat) irrumpens, mox perfregit, hinc Euphratem appellari Plinius uelle uidetur, Inde saxosus & uiolentus aliquandiu iuxta orientale Syriæ latus progressus, ad orientem cō uersus, dextra Arabiam desertam, lęua Mesopotamiæ partem relinquit, quam inundans Ægyptij amnis instar opimat, ijsdem fermè temporibus quibus Nilus exit in campos ut Lucanus ait: Inde inclinatus ad meridiem, inter Babyloniam & reliquum Mesopotamiæ delabens, Tigrim congreditur, Indéque simul fluētes, Euphratis amisso nomine, Tigris in Persicum mare defertur: Sunt qui dicere uidētur, Euphratem Tigri non iungi, Arabas enim ingressus, non perduret in pelagus, uerum ingens modo & nauigabilis, inde tenuis riuis dispersus emoriatur, & nusquam manifesto exitu effluat, ut alij amnes, sed deficiat: Trogus eum in paludes diffundi, & à Tigri per eas recipi, Herodotus non solum Gyndem fluuium Cyrum disperdisse in plures alueos, sed etiam Euphratem longè ualidissimum per loca uaria deriuasse: Plinius longo tempore Euphratem perclusere Orcheni, & accolæ agros rigantes, nec nisi per Tigrim defertur in mare: Alij uerò aliter, qui amnes ex uno monte atque ex uno penè fonte oriri dicunt, Strabo ad stadia duo millia & quingenta, hoc est trecenta ac duodecim millia passuum fontes inter se distare, quod etiam ex descriptione Ptolemæi uerum esse accipimus: idqúe fortasse, quod (ut ait Plinius) non statim ab ortu quum tardior fluat Tigris appellatur, uerum Diglito. Herodotus, sine nomine unde concitatur à celeritate Tigris incipit uocari: uel quia absorptus à terra (ut statim designemus)

mus) iterum eo in spatio exortus, ibi habere fontes uolunt: Tigris itaque modicis primo incremẽtis nascitur in montibus Vxiorum ut Curtius tradit: Plinius fonte conspicuo in planitie, loco nomen Elogosine: & per duos ac sexaginta mille passus syluestris ripis preceps inter saxa deuoluitur, multorum torrentium non aquas solum sed etiam saxa secum trahens, in lacum Arsissam primo influit, In quem omnia illata pondera enatant, cuius aqua nitrosa est, únde uestes dilacerat ac rumpit, nec patitur amnis aquam secum cõmisceri, nam illa cursu & colore dissimilis per eum fertur: Interiecto dein aliquanto spatio in cõuallibus Tauri, rursus in specu mergitur, supterq; lapsus à latere altero eius montis erumpit in lacum qui Zoroanda uocatur, & esse eundem, quod demersa perfert: Tertium deinde per lacum salsum transit, qui Thopestis siue Thospita dicitur, piscibus carens, in alteram ripam, non permixta aqua piscibus plena peruenit, quod scribit Dionysius Alex. Mox in uoraginem quandam multo cum sonitu incideris, terram subijt; atque ita post quinque & uiginti mil. pass. grande iam flumen in regione Sophina non procul à Gordyæa exoritur iuxta Chalonetim, Inde ad Semiramidis murum defertur: Mons igitur Tigri intercisus, altera pars quæ ad occasum relinquitur, Taurus proprie dicitur, altera quæ ad ortum uergit Niphates mons appellatur, protenditq; usque ad Caspios montes, quibus iungitur: Iuxta quidem Niphatem à montana regione, Tigrim ruere inquit Strabo, ubi uelle uidetur flumen exortum habere, Nam & alio loco, Masius ait mons qui magis magisque elatus Niphates appellatur, hoc in loco sunt Tigris fontes ad australe montanæ regionis latus: Post autem murum fluens, accipiunt eum ad dextram Mesopotamiæ campi, ad sinistram Assyriæ, quos clementiore alueo præteriens, citra Seleuciam & Babyloniam uigintiquinque mille passibus diuiditur in duos alueos, prout Plinius scribit, altero meridiem ac Seleuciam petit Messenem perfundens oppidum, altero ad septentrionem flexus eiusdem gentis tergo campos Caucas secat, ubi remeauere aquæ, Pasitigris appellatur: Postea recipit ex Media Coaspem flumen atque inter Seleuciam & Cthesiphontem uectus, in lacus Caldaicos se fundit, eósque sexagintaquinque mille passuum amplitudine implet, mox uasto alueo profusus ad quinque & septuaginta nauium patiẽs mollioris soli infertur in mare Persicum duobus ostijs. Verum Araxes amnis quem supra meminimus nomen adhuc retinens, ex uno monte cum Euphrate fluit, medijs in campis diuisus, pars una ad occasum septẽtrionemq; deflexa multorum aquis torrentium ac Musis amnis præcipuè auctus in Cyrum fluuium emittit, Altera ad meridiem ortumq; per Araxinum campum in Caspium mare effundit, Nam quemadmodũ olim loca Thessaliæ aquis occupabant, abrũptoq; ab Olympo Ossa, ex qua scissura, emisso Peneo, defluxissent aquæ, unde Peneus cognominatus est, Araxes, Ita hunc è

montibus delapsum, & subiecta planitie tum diluta quum exitum nō haberet, dilatatū prodidere quidā, Iasonē tempe immitatū uiam fecisse, per quam nūc aqua in mare decurrit, unde Araxinus campus nudatus est, per quem amnis defertur in Cataractam. Sed quū aliquandiu à fontibus placidus silēsq; per campos delabitur, in loca aspera incidit, ac medijs iniectus rupib. pressusq; fit pernix, ac sese in obiecta frangēs saxa, magno murmure ac sonitu deuoluitur, tantoq; impetu, ut aliquib. locis non flexuosas contorquetur ripas, uerum transgressas in semet iterū præcipitat, plusq; iugeris spatio, sine alueo fertur, Exceptus inde in campos fit trāquillus, tacitus & uix fluens: Hunc Aug: Ponte iunxisse legimus: ut illud. Et pontē dignatur Araxes: Quod quum alterū antea Alexander illi imposuisset, auctis aquis perfregit: In quo frequentes esse insulas Herodotus scribit, & homines qui illas incolunt, æstate uesci radicib. quas passim euellunt, fructus uerò arborū conseruare in hyemē; In quibus quosdam esse, quod si in ignem proiectus fuerit, circumstantes eo suffitu, modo ebrij gestiuntur. Post aūt longam fluuiorum descriptionem ad mōtes diuertamus: Echinus mons, uel Baris siue Beas, à barbaris nunc Ararat uocitatur sub Colchis iacet, ex cuius cacumine Pontus Euxinus prospicitur, ingētis enim altitudinis est ad quem multos in diluuio confugisse fama est ibiq; Saluatos esse: Inferius uerò supra Thospitam paludem haud à Tauro procul ubi à Tigri scindit Gordyæi montes: Cardueni à quibusdā, A quo Centricis fluuius delabēs in Euphratem cadit, In quibus montibus arcam diluuij restitisse Iosephus in antiquitatib. tradit: eosq; qui barbaras scripsisse historias id ipsum memorare, q̄d ad multas ætates eius ligna ascendentib. uisa sunt, unde à barbaris Gibelnoe modo appellatur: Hoc loco ad radices Tauri montis Arath regio est campestris per quam Araxes fluit incredibilis ubertatis. Vltra quem occasum uersus montana regio est in qua multi & opulenti sunt uici, bonis omnibus abundantes: Et ad septentrionem horū montium fluuius fertur Pagus nomine in Euphratem exiēs, cuius uadum mille & quingentis pass. patet Postea ad orientem Tigris, Abus mons quē Herodotus Matienum uocat, Cui proximus est lacus eodem nomine, quod Ceruleus interpretatur, ingens sanè, cuius aqua insipida est, Progreditur mons in Atropaniam usque secus uiam quæ in Mediam ducit, Ex quo Gyndes secundæ post Euphratem magnitudinis fluuius per Assyriam in Persicum sinum influebat, nunc tenuis uixq; fluuius nominādus in Tigrim manat. Nam quum Cyri impetum uenientis contra Babylonios interciperet & quidam ex militibus summe dilectus regi in eius transitu absorptus esset, rex iratus iurans ut qui nunc præclarus equitem uorauisset mox uix tingeret genua mulieris, quem anno integro cum totis copijs in trecentos ac sexaginta diduxit riuos, ex quo in paludes eluuiésque euolutus nomen perdere fecit. Circa quas qui habitant crudis uictitant piscibus & pro uestibus

stibus utuntur uitulorum marinorum pellibus. Ad austrum autem prope Niphatē neq; à Media procul Vdacespis mons eminet, succinctus nullis alijs applicatus. Nunc de regionib. quæ in parte ab Euphrate & Araxe ac Cyro amnibus compræhendunt: Nam penes Moscios montes Cotarzena uel Chorzena est, Cui proximæ sunt Cambysena, & Siracena, ubi ex folijs arborū mel fluit, septentrionales ac niuales ualde, Iberię & Colchidi contiguæ, Cambysena aspera est, & aquis carens ad Alizoniū usq; flu. ubi in niue animalia quædā concreari qui Apollonides uermes appellant, Horum animaliū generationē talem putant qualē culicum ex flamma & bractea metallorū: In quibus regiũculis ciuitates sunt & uici, Sataphara, Sala, Azota, Cholua: Et prope Paryardem montē Ascura, Surta, Sedala, & sub his iuxta Euphratē, Toga, Vuarutha, & Tastina nō procul à fluuij fontibus in mōtis radicib. Item iuxta Cyrū amnem regiũculæ Tosarena, & Totena, in quibus Bazara, & Lala pagi in ripa fluminis, & ad Paryardem, Cotomana, & Cozala: Et ad orientem magis Bathena, & Ptusa, & prope Araxē fluuium regio Colthena, & altera sub ea Soducena, Inter quas Lychnitis est palus aquæ salsæ, Ad Cyrum igitur amnem sunt oppida Glisma, & Choluata: Ad Araxē, Santuta, & Sacalbina: Et ad Paryardē montem Saccas.na regio maxime opima Albanis iungitur, à Saccis qui eam occupauere appellata. Cui ad ortū Gorgarena altera quæ tota fructib. & domesticis arborib. & ijs quæ semper uirent affluit, fert etiam oleam: ibi ciuitates sunt Dizaca, Armauria, & Naxuana prope Euphratē sitæ: & in Araxis margine Arxarata iuxta finē Atropanię regiunculæ: Item Artaxiata ciuitas nobilis atq; ingēs quondā regionis metropolis, quam Hannibalem pœnum Artaxiæ regi condidisse Plutarchus scribit, apud Araxinū campum in flexu quodā Araxis qui peninsulā facit cui pro muro flumen, præter Isthmū fossa, & uallū, à Roman. incensa & solo ęquata, quia teneri sine ualido pręsidio ob magnitudinē eius non posse uidebat. A qua nō procul castella munitiss. sunt, Babyrsa: & Clana ubi regū thesauri seruabant. Sub dictis iam regiũculis citra Euphratē & Araxē, ad meridiē incipiēdo ab occasu in Euphratis ripa regiones sunt Basilisena, Hobordena, Arsia, & stati mitis: Et sub Basilisena inter Antitaurum & Masium montes Sophena in cōualle quadam regio felix, ideo à potentib. semper occupata per quā Niphatis fluuius in Euphratē uadit: Quarum ciuitates penes Euphratē sunt: Codana, Zoriga, Athua, Bressus, Chlegia, Chasira, Chorsa, Thalinaq;. Et penes Araxē Daranissa, Zogochara, & Cubina. Remotæ uerò ab amnib. Tinissa, Brizaca, Cachura, Sana, Phausya, Zaruana, Anariũ, Terua, Zurzua. Sub quib. Tarina, Cholua, Phandalia, Citamũ, Matustana: Et magis meridiōales Balisbiga iuxta Polyrrenē montē, & Sagauana nō lōgè à Tigri, et Azora & Sigua iuxta Abū montē: Dein oriente uersus Astacana: Et in Sophena Carcathiocerta regia Masio uicina mōti. Itē p̄dictis regionib.

alię

aliæ ad meridiẽ magis sunt, ut Gordyęna sub Gordyæis montib. Sic dicta quia Gordym Triptolemi filius ibi habitauerit, ꝗ ex Argo isthuc peruenit, ad inquisitionẽ Ionis: Gordyæi in architecturæ arte excellere dicunt quos uetustiores Cardulchos appellabãt. Est et Cortęa, Entenaq́, ac Thospitis Coriæi priscũ adhuc nomẽ retinẽt, inter altiss. habitantes mõtes, quorũ et profunda ualle ex coruatis hinc inde aquis ingẽs conflat flumen, uelocitatis mirę, in Euphratem exiens. Mox Syspiretida in qua auri metalla effodi untur, nõ longẽ à Cambala regione optima pascẽdis equis, unde equi Nysei, quib. Persarũ reges utunt: Nam & Armeniæ satrapes quot annis uigena mil. pullorũ & Mithracana mittebãt: In his ciuitates habent: Sarisa, Satalca, et Pinnara munitio optima q̃ arces tres habet, quę Gordyęorũ sunt: Item Legerda, Mazara, Anzeta, Soyta, Belcania, Seltia, & Thospia regionis caput, & Arsamosata in monte Euphrati proxima, & Corra, & Halale uicus in radicib. montis Tauri, Quam coloniã M. Antonius Philosophus Romæ princeps cõstituit, quũ ibi Faustinã uxorẽ subito morbo exanimatã amisisset: sed ea postea ædes Heliogabalo dedicata est. Vltra autẽ Tigrim ad orientẽ sub Araxe amne regiunculæ sunt, Bagrandana uel Bagradauena, & sub ipsa Igordena: sub qua Mardorũ gẽs, ubi oppida sunt: Tasca, Mępa, Cholima: Et sub mõte Abo, Terebia. Postea Phora, Buana, Daudyana, Artemita, Caputa: Et ad orientẽ magis in cãpis Tigranoama ciuitas insignis totius Armeniæ metropolis Tauris nũc appellata eadem qua prius & magnitudine, & authoritate inter suos persistit sine mœnib. uti mos gentib. illis huius præsertim ætatis est, uicatim eñ habitant intercurrentib. hortis & aquarũ riuulis, quo mercatores diuersarũ gentiũ conueniũt ob multa ibi cõfluentia ex longiss. orientis ac septentrionis partib. mercimonia: lapillos maxime preciosos, pãnosq́ Sericos, quorũ ibi mirifica textura fit. Sub quib. ad meridiẽ, Siæ, Thelbalana, Saldiua, Colsa, Pherendis, Artagigarta Tigri amni apposita ciuitas olim magna, mœnibus à Ro. spoliata, & in uici formã relicta. Mox Tigranocerta urbs ingens sub Masio mõte sita, arx uerò in excelsis, quã Tigranes Armenię rex Euphratem trãsiens elatus cõdidit, & à se nominauit nam Triganis ciuitas dici potest, cuius murorũ partẽ Micepharius amnis haud spernẽda latitudine ambit, quę qua regiã, & Pomaria in suburbanis perfecit ampliss. ferarũ insuper septa ad uenandi uoluptatẽ, lacusq́ amœnitate refertos: Sed Lucullus continuo sequutus, opus q̃d adhuc erat imperfectũ facto impetu demolitus est, in pagumq́ redegit, habitatoresq́ in sedes suas dimisit. Erant in ea plurimi Gręci ex 12. urbib. ab se euersis, quos ad incolendã traxerat, plurimi quoq; barbari à proprijs & ipsi sedib. illò tra ducti, Adiabeni, Assyrij, Gordyęni, et Cappadoces. Hactenus Armenia. Omisimus in hoc loco ea quæ Tauro mõte subsequebantur, & ad reliquã nostri maris particulam absoluendam isthuc descendimus: postea omissa persequemur:

GEOGRA-

GEOGRAPHIAE Commentarius IIII. Asiæ, in quo

Cyprus insula, Syria, Iudæa, & duæ Arabiæ Petrea & Deserta, Mesopotam. & Babylonia continentur.

CYprus inter Syriam & Ciliciam ad ortũ occasumq́; porrecta præ cæteris maris insulis nobiliss. ac pulcherr. est: à Syriæ continenti Plinio teste motu terræ abscissa: Circũdatur ab occasu mari Pamphylio: A meridie Ægypto atque Syrio: A septẽtrione Cilico. Terra diuitijs olim abũdans, luxuiq́; plurimũ dedita, adeo ut Veneri prisca ætas dicatam eam esse uoluit, Cerastin, Aspelliã, Macariam, Cripton, & Coloniam uocitatam quondam legimus, etiam Athamãta Amathũtaq́; & Aërosam quod in ea multum æris nascatur, ante appellatam, Primam enim æris inuentionẽ ab Agriopa Cinaraq́; eius F. hic fuisse dein alijs locis. Sed & ferrum ex metallis eius in mõtibus eruebatur: nouissimo uerò loco Cypron à rege Philocypro nuncupatã fuisse. Habet insula circumnauigationem 500. mil. pass. longa 200. ubi latior 50. Quę ut ingens ita & regnorũ nomine tum clara nouem enim in se regna habuit, urbesq́; insignes 15. quarum nonnullæ terræ motu ea tempestate labefactatæ sunt: nunc autem maiori ex parte deletę, rebusq́; cadentib. ad singulare regnũ deuenit: uino abundãs & oleo, frumẽti quoq; satis habet ac mellis copiã, annis præsertim quib. locustas non sentit, erodentes quicquid ex terra natũ fuerat, ex continẽti Syrię huc aduolãtes, ubi quondã militari imperio authore Plinio necari eas cogebantur. Syluosa olim adeò ut ne campi quidem coli possent, quod Erathostenes prodit, ex quo parum fertilis, quæ quum excisis arboribus partim in fabricandis classibus (in re quippe maritima plurimũ ualuit) partim in excoquendis metallis purgata est & culturæ reddita, nulli insularum uirtute inferior deinceps habita, præter quam quod aërem in æstate parum salubrem habet. Martialis.

Infamem nimio calore Cypron.

Nam & multas res ad alias gentes transmittit, alienas non (nisi paucas) recipit, ex quo magna insulanis lucra redundarunt. Quare poëta:

Genitor tum Belus opimam uastabat Cypron.

Qua fama ut ait Florus, uictor gentium populus, et domare regna consuetus P. Clodio tribus duce, socij uiuiq́; regis confiscationem mandauit, quod ille audiens ad rei famam, se interemit: quare accepta, regiæ opes Romæ importatæ ac uenundatæ sunt, pecunia enim in P. ærarium relata, neq; illud ullus unquam triumphus magis impleuit. Hãc insulam mixtis

habitatam

habitatam fuisse populis Herodotus author est, partim à Salamine & Athenie[n]sib. partim ab Arcadia et Corintho, partim à Phœnice Æthiopiáque oriundi: & ex ijs familias esse quæ cantu serpentes interimere sciant, tactuq[ue] ipso percussos leniant. Fœminæ lasciuæ admodum, nam præter alia ut attestatur Trogus co[n]sueuisse Cyprios uirgines suas priusquam nuptui traderent exteris nautis insulam petentibus offerre, prostitutasq[ue] demum uiris dare. quare merito illam Veneri dicatam extitisse scriptores tradiderunt. Claudianus.

Insula Læta Choris blandorum & mater amorum
Nulla pudicitiæ cura placere potest.

Nascitur hic herba Laudam appellã[n]t, ex qua laudanum fit, pastæ enim ea capræ & hyrci, nocturno inspersa rore, barbis genisq[ue] uillos humor hærens Ladanum depecti. Exprimitur quoq[ue] ex harundinibus mel dulcissimu[m] quo excocto fit, quod hæc ætas Zucharu[m] dicit. Insulæ circumscriptio ad hunc modum se habuit. Qua parte occasum spectat, Acamas primum extrema à uiro Atheniensi denominata, est promontoriu[m] syluosum in forma duarum mamillarum Tracheæ Ciliciæ oppositum, Cui præiacent insulæ duæ paruæ octo mil. pass. intersuso mari quæ Carpasiæ nominã[n]tur. Inde in sinu Paphos ciuitas cognomento noua ab Agapenore condita, quæ nunc à iunioribus Basum dicitur, portum habens, Contra quê Styria parua est insula, In urbe uerò Phanu[m] celeberr. Veneri dicatum erat, ubi quotannis festa agebantur, ad quæ uiri simul ac mulieres ex alijs urbibus confluebant: Quod meminit Virgilius dicens:

Ipsa Paphum sublimis abit, sedesq[ue] reuisit
Læta suas, ubi templum illi centumq[ue] Sabæo
Thure calent aræ, sertisq[ue] recentibus alant.

Postea Zephyrium est promontorium quod statione[m] habet: sub quo Marium oppidum Arsionoê postea uocatum, à Marieo conditore, nam duas Arsinoes in ea insula fuisse constat, urbs quondam fuit. Mox Paphos uetus, nam Palæpaphos Græci eam uocã[n]t, ad decem stadia supra mare, à noua septem mil. & quingentis pass. stationem habens. Apud quam in litore antiquum Veneris Paphiæ templum à Cinara sacratum extiterat, quo primum ex mari deam egressam affirmant incolæ, Vetus memoria conditorem templi regem Venerianum fuisse tradit, speciosum quidem ac celebre ædificium, cacobasilica Valerio teste cognominatum, Nunc unà cum ipsa urbe dirutum iacet, quod ex freque[n]ti terræ motu accidit: Vbi in montibus adamas lapillus medijs innatus petris inuenitur, in græcum uerge[n]s colorem, etiam Sarda gemma, & Achates, & Amethistus, etia[m] in cæteris insulæ partibus. Postea promontorium Drepanum, quo circumflexo meridiana perlabitur ora, In qua aliud promontorium exilit Phrurium nomine, alij Vrios: Ex quo illud. Vriosq[ue] apertos, unde iaciebantur qui Apollinis aram

nis aram contingebant. Fuitq; inde Curiũ siue Curias urbs cum statione, hanc Argiui condiderunt, prꝑter quam Lycus amnis ex superiorib. montibus fluens in mare cadit, quam hodie incolæ Piscopiam uocãt. Mox Corineum oppidum quod & Palæa: Cui proximum est Curie promontoriũ peninsulare, specie rotũda, ubi Veneris Acteæ templum fuit, quod nec uidere, nec audire mulieribus licebat: Hinc pars altera Lyci amnis in mare decurrẽtis fluit, nam in duo scinditur, quum de montibus in campos peruenit. Item Amathus ciuitas ubi Venus summo honore habebatur, quam recentiores Limisso nuncupãt à qua nonnunquam tota insula Amathusitha (ut supra) appellabatur. Post à Titij fluuij ostium is ex imminentibus petris delabitur, cui in parte orientali Cetium uel Cithion ciuitas apposita fuit, portum habens clausum, cuius urbis tum nomen insulę fuisse Iosephus & Hieronymus scribunt, aiunt enim Cithin insula quę nũc Cypros dicitur, à qua hodie urbs Cithiũ nominaĩ. Vltra quã procul Dadex extrema in mare exit. Ac inde multo in sinu Theon ciuitas in peninsula fuit. Hinc terra longe in altum ad eurum uentũ accuminata protendit, Theon antiqui nautæ, iuniores nunc caput Greæ uocant, Quo emensso in orientali insulæ litore promõtorium Pedalium eminet, id est agger harenarius cui collis altus & asper imminet mensę figuram intuẽtibus præbens, Veneri sacer: Ad quod occasum uersus nemus Idalium pullulat, ubi oppidulum breue interijt, Veneri similiter sacrum. Mox efficitur sinus ualde spatiosus, præter nauigationem asperam habens, in quo Salamis quondam Constantiana deinde, nũc Famagosta dicta est portum habẽs. Cui ad sinistram Pedięus amnis priscum adhuc seruans nomen longe per mediã insulam repens in mare uadit, litus circum se paludosum reddẽs, ædificauit Salaminam Teucer, ubi ea tempestate sal optimus fiebat, dicente Plinio, marinorum salium maxime laudatur Cyprius à Salamine: Nec est ut quidam putant, Salaminã tum fuisse ubi nunc lacus quidẽ salem concoquit, & appellatur Saline, quum diuersissimus à Salaminæ situ sit. Nec est marinus ut Plinius, sed à mari procul. Contra hoc litus Hierię, & Cephia insulæ breuissimæ iacent. Dein Elea promontorium cui Eleusa propinqua est insula. Post ea Clydes extrema in modum rostri longe prominẽtis contra Issicum sinum. A quo ad usq; Syriæ promontorium Irhosicum, unde fama est insulam resilijsse septuaginta mil. pass. quantũ à Ciliciæ litorib. interiecti maris: Qui extremitati insulę tres exiguæ obiacẽt Clydes quemadmodum extrema appel atæ. Superata igitur prominentia illa in septentrionali parte circa Sarpedonem promontorium Carpasia Golge ciuitas fuit cum portu Sicyonorũ colonia à Golgo duce Pygmalionis opus fuisse dicitur. A qua litus quod Achæorum uocatur, quo primum Teucer Salaminæ conditor appli uisse dicitur. Mox Aphrodisium, id est, Venereũ promontorium, Macaria lo us ubi nunc Ialines, Et Ceraunia, quod nunc

Tr oppidum

oppidum Cirines ab incolis dicitur, in sinu positum. Inde Lapathos flu-
uius in mare it, In cuius ostio ad occasum eiusdem nominis ciuitas interijt
à Laconibus posita statione͂ habens, & naualia Praxandri opus: ubi nunc
uicus qui antiquæ urbis nomine uocatur. Inde Agidus & Cromniorum
promontoriũ, iuxta quod in magno sinu Solus uel Soloe͂ ciuitas quondã
fuit cum portu & fluuio, quam Pelcurus & Acamas Athenie͂ses Strabone
teste condiderũt: Plutarchus à Solone uno ex 7. sapientib. quod Laertius
etiam meminit: condidisse etiã Solem urbe͂ alteram in Cilicia quũ à Croe-
so discederet. Ait enim Plutarchus, Solon ex Ægypto in Cyprum delatus
à Philocypro rege honorifice͂tissime susceptus est, qui ciuitatem paruam
à Demophonte Thesei F. conditã tenebat, loco inculto, munitam tamen,
suasus à Solone, ut amœniorem in locum ciuitatem traduceret, foretq; ip-
se ad hoc adiutor pollicens, qua instituta quum Soloni gratiam referre uel
let, urbem ante id tempus Æpenam uocitatam, ab eo Solos nuncupauit.
Nam & ipse Solon huius co͂ditæ urbis mentione͂ fecit, quam Elegijs suis
Philocyprum uocauit. Post aũt longe in occasum Callynusa promontori
um eminet, alterum cornu recessus eius litoris, In quo sinu parum à mari
Hierocepiæ ciuitatis fragmenta iuxta amnis ostium uidentur, Cuius ex-
aduerso in pelago scopulus asper erigi͂t, amnis in duo scissus binis ostijs
in mare exit, procul in mediterraneo orientem uersus exortus. Intus uerò
montes attolluntur insulæ longitudine͂ percurrentes, quibus fertilis s. ual
lis interiacet, angusta supra sinum, quem Callynusam promontoriũ cur-
uare diximus. Dein magis magisq; ad oppidum usq; Lephcosiam aperi-
tur: Hinc sinistrorsum montes recto iugo in Clydes extrema se condiu͂t:
dextrorsum uerò medio in cursu deficiunt, unde effusa uallis ad Salaminã
usq; atq; Tanassum in ampliss. euagatur ca͂pos, est Lephcosia quæ & Ni-
cosia dicitur, ciuitas modo regia inge͂sq; cuius nulla apud ueteres scripto-
res mentio fit, insulæ fermè umbilicus, in radicibus montiũ prope fontes
Pediæi amnis sita. Est & Chyrtus siue Cyrrus ciuitas ad aurorã magis sub
ijsdem montib. posita ex Cyro rege Persarũ fundata, Item Thremitis op-
pidum oriente͂ uersus ad eorundem montium ima sedens. Et in septentrio
nali parte insulæ Limenia ciuitas nũ: deleta Cromniorum promontorio
proxima. Est quoq; inter Paphũ & Amathũ castellum posterioris tempo
ris munitũ sanè Colossus nomine. Ite͂ non procul ab Famagosta ad austrũ
amnis Pediæi Thanassus, uel Tamassus ciuitas fuit quam Strabo Teme-
sam uocat, Apud quam æris metalla sunt in quib. uitreolum & rubigo æ-
ris nascitur ad medicinæ usum idonea. Lacus deinde magnus supra Da-
dex promo͂torium iacet no͂ longe à mari in quem amnis modicus cadit ex
superioribus montibus quorum iugum Olympus nu͂c sicut & olim dici-
tur, qui locus ad mare Saline modo uocatur, congelatur enim in salem la-
cus, ex quo singulis annis plures atq; magnæ naues onerantur.

Syria

Syriæ prouinciæ situs.

SYria prouincia post descriptam Cypron hoc loco nobis conuenientissimè offertur, Nam dextra læuaq; Aphricę & Europę litorib. iuncta nostri maris decursus directis oris excipit atq; claudit, Iosephus in antiquitatibus Arameos quos græci Syros appellant, Ex uocabulo cuiusdam Syri indigenæ ait Eusebius appellari. Quod nomen ad hoc usque tempus retinuit maxima terrarum quondã, nam & Mesopotamia, & Assyria, & ambæ Arabię deserta, Petrea, q; ac Babylonia in ea includebãtur: Tellus ingenij uaria, qua enim ad mare uergit fructiferis & amœnis collibus respersa, urbibusq; ac cæteris habitationibus frequens est. Qua retro ad orientẽ respicit, laxis effusa campis pererratur, in quibus latrones ac feræ passim euagãtur bestiæ, steriles enim ac deserti sunt. Regio hominum leuissima genera & seruituti nata producens: namq; Syri molles & effœminati sunt, & qui in bello antequam legio densetur cedunt, ad nullam aliam rem promptiores quam ad iracundiam. Terminatur Syria à septentrione Cilicia iuxta Amanum montem: Ab oriente parte Euphratis fluuij circa Mesopotamiam, parte circa desertam Arabiam à meridie Iudæa, & parte Arabiæ Petreæ: Ab occasu Syro pelago uel phœnitio præternauigatione 300. & quinquaginta mil. pass. ferè. Post itaque Issum, in eodem sinu Miopolis interijt: & Alexandria quondam oppidũ nunc Alexandreta in uici modũ inhabitatum iuxta ostium Arcenthi amnis. Fuit etiam non longe ab ijs Myriandrus ciuitas. Et alia Rhosus, omnes in margine Issici sinus. Extra uerò sinum, hoc est, in altera flexionis prominẽtia, Irhosicus promontorium desilit, recentiores caput Ganzir uocant. Mox colles quidã ad mare descendũt, qui à iuniorib. appellant Nigri, quũ Neri dici oporterent, id est, aquosi, in quorum radicibus ad septentrionẽ castellum est, barbari Soldinum uocant, urbs ante quæ Seleucia dicebatur cognomento Pieria, ac prius Aquæflumina à montium nomine, ualida tum & insignis munitio, Portum ante se habens, magnis rei pub. expensis effectum, ipsa in faucibus arctiss. uallis ad mare meridiẽ spectans, cui ad dextram mons altissimus è mari surgẽs Coripheus nomine: eam Seleucus Nicator fabricatus est, decora atq; opulenta cui ager optimus adiacet, & à se nominari uoluit. Mox ad meridiem dictorum collium Horontes flumen uno ostio in mare it, Soldinum accolæ uocant, eo quod ab ijs montibus ac non procul ab ipso castello decurrat, Quod nõnulli ex antiquis minorem Iordanem uocant, Typhon prius appellatus à Typhone hoc loco fulminatione percusso, ut fabulæ tradunt, Draconem dicunt fuisse, dumq; fugæ latebras quæreret terram secuisse, & ut fons erumperet effecisse, atque ex hoc, flumini nomen inditum fuisse, Causa autem mutationis nominis ex eo fuit, qui eum ponte primo iunxit, inter Libanum & Antilibanum mõtes iuxta Heliopolim exoriẽs Polybius ait: sed uerius Strabo in Cœlo-

ſyria, poſtea in hiatum terræ quem Charybdin appellat illatus intra quin-
tum milliarium iterum emergit, & per Apamienſiũ agrum, & prope An
tiochiam procedens in mare aſper defertur, Vltra uerò eius oſtium Nym-
pheus ſpecus eſt tum ſacer. Inde Poſidium oppidulum, Et Heraclea urbs
nunc deleta, Mox Laodicia urbs egregia nunc à recentioribus Laliza di-
cta, quam quum Seleucus condidiſſet à Laodicea matre nominauit, com-
mode ad mare loco portuoſo ſita. Cui mons imminet uineis plenus quum
ad eam rem aptiſſima atque feraciſsima ſit, Hanc Dolobella quũ in eam
fugeret non mediocriter labefactauit, Huic urbi diuus Seuerus ius Italicũ
ob ciuilis belli merita conceſſit: in qua antiquitus uirginem Palladi im-
molare conſueuerant. Dein Gabala caſtellum cum fluuio nunc Margad
ab incolis Platos uicus, Balaneę ciuitas quę nunc Valania dicitur duobus
mille paſſibus à mari in monte altiſsimo ſita, ſub qua eiuſdem nominis a-
mnis præterit. Caranúsque Aradiorum portus: eſt Aradius inſula in con
ſpectu iugoſæ & importuoſæ oræ jacens, duobus mille & quingentis paſ
ſibus à continenti, licet alĳ ducentis paſſibus, alĳ cubitis quinquaginta di
cant, alto mari, in qua olim ciuitas eiuſdem nominis fuit, à profugis ex Sy
done condita, Vel ut alĳ ab Aradio uiro duce, unde & inſula & urbs no-
men ſumpſerunt: Ea quandoque ſicut & cæteræ Phœnicum ciuitates, re-
ges habuit, multitudine hominum plena, ut domos multis tabulatis ſub-
limes inhabitarent, modica enim inſula eſt. Dehinc in litore amnis Eleu-
therus in mare uadit, in eum ſtatuto tempore teſtudines admirandæ ma-
gnitudinis multitudine effuſa è mari ſubeunt, quę ſine difficultate capiun
tur: hucuſque Syriæ Comagenæ ora. Hinc Syriæ Phœniciæ uſque in Iu-
dæam ad mare: terra adeo fertilis, ut cẽteſima fruge agricolis fœnus eſſet:
ab arbore dactylorum huiuſmodi cognomen adepta, Calliſthenes ait: A-
lĳ nonnulli tradunt Phœnices olim à Græcis uocatos fuiſſe, quia initio
ſua litora adnauigantes omnes interficiebant (ſic enim nomen id ſonare ui
detur) Alĳ quia illos accolas maris Rubri fuiſſe, & huc in colonias dedu-
ctos eſſe Phœnicas, id eſt, rubros uocari uolunt: Alĳ à Phœnice Agenoris
F. uocitati, qui cum Cilice fratre ad inquirendam ſororem à patre miſſus,
hic tandem ſede fixa permanſit, & à ſe Phœniciam dictam eſſe: In hoc lo-
co ſcientiam computandi, & arithmeticam, propter mercaturam inuen-
tam fuiſſe ſcriptores tradunt, in quibus eſt Ioſephus: ſimiliter & literarum
inuentionem, & ſiderum, naualiumq́ ac bellicarum artium teſte Plinio In
his itaque gentibus iuxta mare primum Simyra oppidum fuit. Dein Or-
thoſia ciuitas quæ Anterade dicebatur: quaſi ante Aradium inſula in ſinu
poſita, quam Dionyſius ſacram cognominat, nũc diruta uocaturq́ Tor-
toſa in finibus locus natura munitiſſimus eſt: quem Arabes latrones occu
pant, quibus caſtella ſunt in aſperrimis ſita rupibus, quorum in uallibus
quæ fœcundiſſimæ & amœniſſimæ ſunt omnium fructuũ magna ferti-
litas eſt,

sitas est. Mox sinus panditur, in eum amnis elabitur in cuius ostio meridionali ripa Tripolis urbs tota penè in mari eodē adhuc nomine sita est, quæ à re ipsa denominatur, tribus enim constabat oppidis, Adamos prius dicta à barbaris quondam euersa, agrum habens fertilem aquis riguum, fructiferis arboribus & pascuis uirentibus largum, iuxtaq́ urbem in mari aquæ dulcissimæ ex fontibus in profundo inter undas abundè emergunt, Fuit & Theiprosopon, id est, dei facies culta & amœna ora Tripoli contigua, à qua Libanus mons desinit circiter sex mille pass. ubi Magoras amnis in mare cadit. Est autem Magoras fons cum impetu è radice Libani fluens, statimq́ intra ripas se immittens fitq́ magnus, planitiem rigans, dulcis ac frigidus haustu, qui tribus aliis fluminibus iunctus in mare cadit. Supra quod mille pass. Archis oppidulum est pass. mille à litore nunc destructa. Inde aliud Botris quib. locis mōtana Libano monti pertingentia Marona, id est Maronitarum regio dicitur: ubi nascuntur uineæ: quæ bis in anno uindemiantur. Et Byblus urbecula supra mare antiquitus Euea ab eius fundatore Zibelletus sicut altera iam dicta appellatur, Cui Adonis fluuius Canis modo sub mœnibus in mare uadit, siquidem in excelso quodam loco sita est supra sinum quendam, in qua Cymiræ regia fuit, & Adonis templum. Inde montes attolluntur uocanturq́ Climax, id est, gradatio siue ascensio, iuniores passus canis appellāt, ubi antiqua Byblus fuit, asperi sanè, & prærupti, Penes quos Lycus amnis nauigabilis in mare prorumpit, qui quum iter facientibus iuxta mare aditum negarent, Antonius difficultatē hanc tollere cupiens, montes incidi iussit, quod epigramma in ea excisione, hoc modo insculptum indicat.

IMPER. CAES. ANTONIVS PIVS FELIX. SEMPER AVG. BRIT. MAX. PARTH. MAX. GERMAN. MAX. PONT. MAX. MONTIBVS IMMINENTIBVS LYCO FLVMINI CAESIS VIAM DELATAVIT PER ANTONIANAM SVAM.

Ferūt quidam Byblos antiquissimos, omnium fuisse Saturni opus à Bybla Milleti F. denominata: alii ab Iside quæ ibi quum deploraret Osiridē diademma suum reliquisse ex Byblo, id est, arboris cortice contextum, unde urbi nomen. Deinde amnis Leon in cuius ostio ad mare Leontes oppidum interiit. Et parum à mari apud eundem flumen Marathos castellum. Postea Berytus colonia est sic adhuc appellata, felix tum Iulia cognominata cuius ager omniū Asiæ amœnissimus feracissimusq́ est, à Diodoto qui Triphō cognominabatur diruta, à Romanis restaurata: deinde ab Hierosolymorum rege Agrippa theatro & amphitheatro copiosa impensa constructis, sed & balneis simul & porticu, cęlsis operibus decorata est, multum quoq́ regionis Massyæ adiectum, usq́ ad Horontis exortum, & Viridariū & Ægyptiū murū Apamensi agro proximū quę omnia barbari posteriori ætate incēdio ruinisq́ demoliti sunt. Mox ut diximus Magoras fluuius in mare it. Postea Sidon urbs uetustate famaq́ conditorū incly

ta, quæ magna fuit, nam collapsã modo in ruderib iacet: in cãpo sub Antilibano ab austro in aquilonẽ sita mare prospiciẽs, ex qua urbecula exorta est, quam Saitum hæc ætas uocat, cuius pars mari cingitur, ubi in rupe arx eminet aquilonẽ uersus. similiter in austrũ castellum in colle habet, munita enim satis: cui campus fertilis adiacet. Prope quã Bostrenus amnis in mare labitũ, cui scopulus obiacet. A qua urbe summa nauigandi potestate mare Sidoniorũ priori tempore dictũ est, qui primo triremem inuenerũt, Hanc Tyrij condiderunt, diruta terræ motu patria: Habitarunt illi ante Assyrium stagnum, dein mari proximum litus incoluerũt erecta ibi urbe quam, ut Trogus ait, à piscium ubertate Sidon appellauerunt, nam pisces Phœnices Sidon uocant. Eam Ochus quidã Persa euertit, opulentata, maritimarumq; urbium maxima, in qua artes & earũ artium inuẽtores uigebant plurimũ, in uitriaria præcipuè, Vnde Hieronymus, Sidon insignis artifex uitri: Et Plinius, Sidon quondã uitriarijs officinis nobilis, siquidẽ etiam specula excogitauerat, additq; Thebarum Boëtiarumq; parens, Huius quandoq; urbis partẽ maximã terrę motu corruisse fertur, & oppidũ super eam situm absorptũ: circa quã terra bitumen, cuius uicina est natura sulphuri, Emergit inde Auium promontorium, in cuius radice (nam deserta nunc iacet) oppidũ Sarepta fuit Sara nunc locus dicitur, haud procul à mari. Inde fluuius quẽ quidam Eleutherũ esse contendunt: uocariq; etiã nũc Eleutherũ neq; ibi esse ubi Ptolem. posuit. Nam fluuius hic magnus in mare editur ex Libano, quo loco Ptolemęus nullum ponit, & ubi ipse Eleutherum posuit, nullus est mentione dignus. Et post illum fluuium Tyrus ciuitas antiquitate originis & crebra fortunæ mutatione insignis quõdam Sarra dicta, ex quo Ennius: Pœnos Sarra oriundos inquit, à Sarra conchylio quod ibi in mari abundat, cuius sanguine sericũ in purpura tingebatur: Vnde poëta:

Vt gemma bibat & Sarrano dormiat ostro. Et item Iuuenalis.

Nunc urbs ipsa Suro ab incolis dicitur, in peninsula à Tyro quodam uiro Hebręo ędificata: sunt qui dicant à Tyrijs qui Sidonem condiderunt, hoc est, qui cum Agenore peregrinarunt, ante annum Troianæ cladis ędificata 4. mil. passuũ ambitu: Hæc tum in insula fuit prealto mari 700. pass. à continente diuisa decem & nouem mil. in circuitu, Nunc uerò Alexandri oppugnantibus operibus litori aggere iungitur quod ipse in obsidione congessit: Idq; Ouidius meminit, dicens:

Fluctibus ambitæ fuerant Antissa, Pharosq;
Et Phœnisa Tyros, quarum nunc insula nulla est.

Ea portus duos habet alterum clausum alterũ apertum quem Ægyptium uocant. Vrbem (licet procul) montes ad aurorã circumdant, nam 7. mil. & 500. pass. distãt ad Galilęã pertingentes, ad meridiẽ similiter promõtoriũ altiss. quẽ scalã Tyriorũ uocabant, nũc caput Albũ, abest 12. mil pass.

ab ea

ab ea. A qua emisſę in diuerſas terræ partes coloniæ ſunt, uidelicet, Leptis Vtica & illa Roman. imperij ęmula, terrarumq́ orbis auida Carthago; & Gades extra orbem condita: Primaq́ nauē compegit: ac ut in omni re fortuna dominatur, ſeptimo menſe quam oppugnari ab Alexandro cœpta eſt, capitur incenditurq́ demum ſe ipſam nauigando inſtruxit, Romanorumq́ colonia ac ſplendidiſs. facta, ius Italicum à diuo Seuero habuit, ob egregiā in rempub. imperiumq́ Rom. ſingularē fidē datū. In qua domos altiores quàm Romę fuiſſe: deorumq́ nobiliſsima templa Herculis præcipue, qui ibi maxima ueneratione colebatur, quod Herodotus opulentè exornatum fuiſſe dicit, quum alijs multis donarijs. tum uerò duobus ſcilicet altero ex auro excocto, altero ex lapide Smaragdo maiorem in modum ſplendente per noctem, Cuius templi magnificentiā meminit quoq́ Dion Phœnicus hiſtoricus apud Ioſephum: Item Menander Epheſius, q Irhonium Abibali primi Tyriorum regis filium, regnum poſt patrē obtinentem Herculi templum ædificaſſe dicit. Ab hac urbe 4. mil. paſſ. ferè fuit antiqua Tyrus qui locus Palætyron uocatur. Poſt autem dictam urbem Edipia caſtellum fuit, Scandalium nautæ uocant dirutum, ab Alexādro ædificatum quum Tyrum obſideret, in radice Saronæ montis, caput nunc Album quinq́ mil. paſſ. à Tyro. Deinde Ptolemais quæ & Accon, antea uerò Abyron à Ptolemæo Ægypti rege, fratreq́ Accone cōdita quę nunc Accre dicitur, magna tum in quam Claudius Cæſ. coloniam deduxit quę nunc deſerta ac diſrupta iacet, cuius à tergo uſq́ Gazam omnis regio penè arenoſa eſt. Et ab ea duobus ſtadijs in ſin Belus fluuius labitur ſiue riuus, nam exiguus eſt, Pagida à nonnullis, è palude Candebera centum ferè cubitorum ſpacio iuxta radices Carmeli profluēs, circa cuius os coniectæ harenæ admixto nitro in uitrum excoquuntur, modicum id litus, & egerentibus inexhauſtum: ad quem amnem ſepulchrū fuiſſe Memnonis Plinius tradit, Hinc Magedo extenduntur campi: Et mons Carmelus in litus procurrit promōtoriumq́ efficit, Sicaminum antiquis, Caput Carmelū iunioribus. Iuxta quod in ſeptentrionali radice ad mare caſtellū Cayphas, Porphiria quondam poſtea Scaphatium à nautis appellatū 4. mil. paſſ. ab Accon. Deinde Dora fuit urbs tum potens, Ayſur quōdam. Poſtea Chorſeus torrens in mare euoluitur, naſcitur ex lacu quodam in radice mōtis Tabor ad partem orientalem: ex quo etiam alter, quem Cyſon uocāt in oppoſitam partem per mediam planitiem fluens in lacum Tiberiadim uadit, Terminat autem Phœniciā oram Chorſeus. In mediterraneo autem prouinciæ ſupra Antiochiam uerſus ortum ſolis mons Piera uel Pieria eſt Amano continuus cuius ima Horontes fluuius lābit. ex quo monte Singas amnis effunditur, Marſiæ altero amni iungitur, Qui Marſyas, à Samoſatis per Apamenam regiunculam ſerpens in Euphratem influit. In hoc membro regiones Comagena & Pieria concluduntur, illa ad

occidentem, hęc ad meridiem, sed maior Comagena, ab angustijs enim su pra Issicum incipit, Amano & Singa & parte Euphratis terminatur: Pieria reliquum habet usque montem sui nominis, & partem Horontis quoad mare infundatur: Sunt qui Pieriam in Comagena ponãt nec solum Pieriam, sed eam trans Horontem usque amnem qui sub Gabala fluit. Comagena nunc Euphratensis, à barbaris uerò Azar dicitur, unde qui eam inhabitant Azarię dicũtur, Pithagoræ assentientes, animas humanas in corpora bestiarum post mortem migrare: easq; in illis alloquuntur, regio fœcunda sed perparua, in qua ad septentrionem Pargę locus munitissimus iuxta Amani transcensum, cui Antiochenus campus subiacet, quo laudatissimum lilium nascitur, Per quem Arcenthus amnis labitur. Sub quo Trapezon collis à similitudine appellatus, nam uidetur à procul stantibus mensa, Labotæ, Oenoparęq; amnibus præterfluentibus imminens: Est enim transcensus fractura mõtis, qua è Syria in Ciliciam, & è Cilicia in Syriam proficiscitur, appellaturq; Syriæ pylæ, ut in Cilicia diximus. Mox Araca oppidum, & Antiochia ciuitas insignis, haud procul ab Amano monte quæ hodie Alepus dicitur, nobili arce uetusti operis munita ab Alepo dictis duab. Vrunchala, id est castellum grecũ lingua prima in insula Euphratis. Dein Singa ciuitas apud amnem sui nominis. Item Germanicia, Catamana, Dolichia, Bida, Chaonia. Et apud Euphratẽ Coldamara, & Samosata ciuitas maxima ac ualidissima regni tum caput fertilis. circumcincta campis, In hac urbe stagnum est emittens limum, Maltham uocant, flagrantem, quo muros oppidani defendere oppugnante Lucullo, qui aquis accenditur, nec nisi terra extinguitur, sicut & in Chimera Lyciæ mõte. Pieriæ autem ciuitates sunt, Pinaria, Cinidarus, Patre Roman. colonia. Ad orientem uerò harum regionum interlabẽte Singa amne Cyrretica siue Cyrristica regio est in qua urbes memorãtur: Ariseria, Regia, Buba, Heraclea, Niara, Hierapolis ab Herode quodã nominata, ciuitas capacissima iuxta Euphratem quæ alio nomine Bombis dicitur, & a quibusdam Calinicis Syris uerò Magog: & penes Euphratem Zeugma urbs Marsyra amne diuisa eam Seleucus condidit, ubi flumen ponte transitur, & ex eo nobilis. Item Europus oppidum Tapsum quondam, Postea Amphipolis. Deinde Cybros, & Berroria à Seleuco condita, & Bena, & Paphora quæ & Amanum, ut in T. C. uita, eius tum gentis caput, non tamen ea est, quæ nũc Aman dicitur, ut statim aperiemus. Inter autem dictam regionem, & Horonten amnem sub Piera monte regiuncula est Seleucis nomine in qua Gephyra urbs Sirmin nũc ut puto magna quondam. Et alia Gynidarus totius regionis arx, & aptum latronibus receptaculũ, & Imma. Ab occasuq; Horontis regio altera Cassiotis angustaquidẽ iuxta fluminis ripã distenta, ubi Antiochia ciuitas est Epiphanes cognomine Rheblata antiquitus super Horontem fluuium, priscum quę adhuc nomẽ retinens, olim ac diu po-

diu potens, quã Seleucus Nicanor extruxit & ab eius patre Antiocho denominauit, & uicinos ũrbi ad orientalem plagam campos Apollini dedicauit. Fama enim est Laodicem eius matrem ab Apolline in somno compressam Seleucum peperisse, magnitudine ut ait Iosephus simul aliãque felicitate, sine dubio tertium inter omnes quæ in Romano orbe sunt locum obtinens, Apud quam aurum argentúmque signabatur, in ualle fertilisima multis fontib. irrigua sita, cuius meridionalis pars erecta in collibus est ubi arx munitissima eminet, qui colles Horontes uocantur, ad septentrionem ipsum Horontem fluuium habens quo in loco ponte iungitur, montium radices ab ea parte præterriens, quos Neros appellari diximus, ad ortum uerò solis lacus urbi adiacet piscibus scatens, Ex quo riuus aquæ Farfar nomine emittitur urbem intersecãs in Horontem decidens. Hæc licet adhuc murorum magno ambitu, magnisq; ædificijs constet, rara tamen ac maiori ex parte collapsa ad solum iacet, pauci in ea ciues, ac non nisi in quadam urbis parte, reliquum in solitudinem redijt. Post itaq; dictam urbem quinque mil. pass. Daphna habitatio est haud grandis, apud quam Ladonis fluuius præterit, Nam & Assyrij Daphnem Ladonis filiam hic natam asserũt, licet Philostratus apud Antiochiam quæ magna cognominatur dicat, ubi lucus ingens & opacus, fontanis aquis irriguus Daphnes nomine, in cuius medio phanum asylum, et Apollinis ac Dianæ delubrum fuit, quod dijs ipsis Pompeium consecrasse Eusebius author est, Luci ambitus decem mil: pass. Dehinc Lyda oppidum Diospolim quondam dictum à Romanis incensa, & Seleucis urbs Belum uocitata. Belo enim fluuio inhæret, neque ab ea procul Semecolis lacus est, septem mille & quingentis passibus longus, latus quatuor ferè. A qua nõ longe ciuitas Larissa, Geth deinde dicta, in colle edito sita interijt, ex cuius lapidibus Ibelin præsidium ædificatum est. Mox Epiphania Syriæ (ita appellabatur) urbs egregia, sic à Macedonibus dicta ab uno priscorum suorum heroum, quæ prius Emath dicebatur, quod nomẽ post deletum Macedonum imperium, quamuis corrupte, urbi redditũ est, quippe barbari modo Amã dicunt, in orientali Horõtis amnis ripa existens, celebris quidẽ ad hoc tempus, ac inter alias Syriæ nõ infima. Inde Repheneæ ciuitas, & Antaradus, & Marathus antiqua Phœnicum, nũc maxima ex parte diruta, nec ex ea nisi septem stadiorum tantum ambitus incolitur, Circa quem locum storax gignitur, inter quam & Rhephaneas medius elabitur amnis (mirabile quidem dictu) septimo quoq; die exorĩẽ plurimusq; fluit ac uelociter, interpositis uerò sex diebus à fonte deficit, quem ordinẽ semper obseruare affirmat Iosephus, Vnde à Iudæis Sabbaticus appellatur à septimo eorum sacro die. Postea est oppidum Mariama, & aliud Mamuga. Vltra autem Horontem ad auroram regiunculæ sequuntur,

Apamena

Apamena, Chalcidica à Græcis alio nomine Maſſyras, & Chabylonis quæ magis orientalis eſt, ac Euphrati contigua, habens ad meridiem montes qui Palmyrei appellantur, Cuius regionis ciuitates nominantur, Thema, Acoraba, Derrima, Chalybon, Speleuniáque: Et ad Eupratem Barbariſſus, & Athis, Chalcidicæ uerò quæ fertiliſsimæ Syriæ eſt, ciuitates ſunt, Chalcis ad Belum cognomine quoniam ſub ea amnis Belus præterit, in medio montiũ ueluti arx poſita, montaria, omnia circumſpiciẽs, Item Aſaphidama, Tolmideſſa, Maronia uicus grecus non magnus, Cui ad occidentem Heremus Chalcidos iacet: Mox Coara oppidum. In Apamena autem quæ magis ad occaſum uergit orientali Horontis ripæ expoſita, ciuitates numerantur Nazama à flumine longè diſtans ad auroram, Reliquæ penes ipſum, ut Thelbeniſſus, Apamia quam Seleucus condidit ciuitas nobilis ab eius ſorore Apamia denominata Pella prius dicta Strabo ait, Ptolemæus Apamiam & Pellam duas eſſe, quas diuerſis locauit locis, ut paulo poſt deſignabimus, in Cherroneſo quodammodo ſita, eſt enim in colle quem curuus campus circumſtat, Iuxta petram Horontes labitur & ingẽs quidam lacus emergit qui effuſus latè ſtagnat, paludesq́ facit, ex quo parum liberi campi relinquit qua ciuitatem itur, reliquum uerò in prata ac planities diffunditur, loca equis & bobus paſcendis optima. Poſtea Emiſa ciuitas eſt tum clara Samareorum habitaculum quæ hodie Camela dicitur. Sub Apamena ad orientem regiũcula Phylarchorum Arabum eſt qui loca munita habent, quæ Propotamia dicitur, id eſt, iuxta flumen. Et ad occaſum Apamenæ Horonte interlabente Laodicea regio eſt, quæ Libanica cognominatur, iungitur enim ad meridiem Libano: In qua ciuitates, Scabiſa, Paradiſſus, & Iabruda. Hactenus quæ Comagenæ ſunt. Quæ uerò in Phœnicia ſupra mare, hoc eſt in mediterraneo, nominantur. Areca, Palæobiblus, id eſt antiqua Biblus, quam in Climate fuiſſe monte diximus. Et Gabala urbs uſque ad ſolum diruta, in cuius agro ſtorax colligitur. & Cæſarea Paniæ, nam Pania ante appellabatur à proximo fonte circa Iordanis exortum, iuxta Libanum, ſed antequam Apania diceretur Dan illi nomẽ fuit, initio uerò Leſen unde à quibuſdam Leſedan uocabatur quam quum Philippus tetrarcha cõſtruxiſſet, ampliaſſétque Cæſaream Philippi, in honorem Tiberij Cæſaris ac in memoriam ſui nominis nuncupauit. Et ut Ioſephus in antiquitatibus tradit, Agrippas Philippi eam amplius fabricatam ad honorem Neronis Neroniadam deinceps appellari iuſſit, nunc uerò à iunioribus incolis Bellinas uocatur, ad radices Libani ſita non procul à Damaſco: cui adiacet ſylua Paneas quondam nomine, nunc Saltus Libani. Ab hac urbe uſque Ioppem ager eſt paſcendis gregibus bonus, quæ regio Sarona dicitur, inter montem Tabor uel Saronem, & ſtagnum Tiberiadis: Vbi uerſus mare locus eſt Trieris nomine,

mine qui & angulus concauus dicitur, quem montes Libanus & Antilibanus constituūt. Dein regio altera Cœlosyria, id est, curua, quā nonnulli Decapolitanam à numero oppidorū uocant, quæ à septentrione sub Casio monte ad Ægyptū Arabiamq; recedit, licet propriè Iudæam usq; trans Antilibanum terminetur: Est hic Casius mons, alter ab eo qui in mentione Ægypti dictus est, altitudinis excelsæ, ex quo quatuor uigilia orientem per tenebras solem aspici Plinius tradit, à gigante, ut in fabulis, ibi inhabitante nominatus. Libanus, & Antilibanus montes paulo supra mare incipientes, Libanus circa Theiprosopon: Antilibanus supra Sidonem. desinuntq; ad Arabiæ montes qui ultra Damascum attollūtur, usq; ad Palmyrenam regionem centum triginta duo mil. pass. longitudine, omnium qui in hac terra sunt præcipui. Qui ab homine uastissimi corporis in Libano degente quemadmodum & Casius cognominati sunt, quondam teste Plinio muro coniuncti, In quorum summitatibus (ac præcipuè Cesareæ Philippi imminentibus, nam ibi se altiorē Libanus tollit) quamuis calida insideant regione niues continuo albicant. Fit quoque in eis coagulum quoddam dulcissimum ex cœlesti rore, quod sacchar accolæ uocāt, proximum salis glebulis candidum fragile, quod Alexander Aphrodiseus in problematibus tradit. A Libano præter cætera flumina Chrysoroas labitur, ab urbe Damascenorum incipiens, qui totus in deriuationes cōsumitur, multa enim loca & reposita irrigat, nomen ab effectu Chrysoroas, id est, aureus, nam quæcuncunque inundat opimat. Antilibanus, id est contra Libanum, Iordanem fluuium fundit è Paneade fonte ait Plinius: alij ex Phiala, ut Iosephus & Egysippus ad labrum usque pleno qui à rotunditate ita appellatur, distans à Paneade quindecim mille passibus ambo iuxta radices montis: Est enim Panea locus cui Hermon mons altitudinis excelsæ, quo æstate niues deferuntur, imminet, In eo antrum aperitur, per quod grauiolentis odor exhalat, intus aquarum congregatio immota, foris autem circa ipsius antri radices fons scaturit qui & Paneas dicitur, Quod quum dubitaretur, an ex hoc uel illo fluuius originem duceret, à tetrarcha Traconitidis Philippo depræhensum est: is namque missis in Phialam palleis inuenit eas in Paneade, unde antea fluuius nasci credebatur. Igitur Iordanis exordium ex Phiala esse qui subterraneis deriuatus meatibus iterum in Paneadem fontem emergit: At Hieronymus ex duobus fontibus in radice Libani oriri, altero Ior, altero Dan, quibus in campo iunctis amnis efficitur ex utroque nomine Iordanis dictus, propria fortasse fontium nomina, quum ut diximus, Paneas à Panea loco, Phiala à rotunda specie appellentur. E Paneade itaque egressus (ante enim portam Paneadis urbis Ior, ac Dan conuenientes iunguntur: unde Iordanem flumen efficiunt) Aulonem uallem ingreditur, ubi stagnat, præsertim quum niues de Libano resoluuntur, & uocantur aquæ Maron, sexdecim millia passuum

terram

terram occupantes, quarum maxima pars æstiuo tempore exiccatur, locus arbustis plenus, inter q́, Leones, Vrsi, Pardi, & huiusmodi bestiæ uiuunt, unde effusus, oppidū Iuliadam petit: indeq́ contra orientem post, postea in austrum Genesar siue Genesaret lacum tranat, in eadem ualle existentem. Grandis enim atq́ campestris uallis est, in immensam longitudinem producta, montibus hinc inde munita, à Libano incipientib. ad usq́ desertum Pharam peruenientibus lacu autē emissus meridiem uersus centum mil. pass. per ingentes solitudines in Asphaltidem lacum exit, ubi nomen aquamq́ amittit: Amnis quidem amœnus, accolentibus utilis admodum, nam bibendi rigandiq́ hortos optimam fert aquam, pisces q́ non uiles nutrit, & arundinum copiam haud immodicam gignit, quibus mapalia tecta circumfusæ gentes conficiunt: nauigatur q́ cum mercibus. Igitur post Libanos, Seyr mons attollitꝰ qui terminatꝰ sub Galaad monte, altiore cæteris fertilioreq́, is enim bonus homini pecoriq́ est, ubi resina, & aromata complura carpuntꝰ, est etiā Seyr alter in Arabia, est Galaad mōs collib. Libani iunctus & extenditur per deserta loca trans Iordanē: in q̃ similinomine ciuitas fuit. Sunt omnes isti unus mōs, sed in diuersis cacuminib. diuersis uocatis nominibus. Deinde mons Fagor in quo erat statua Papis, quem Iudæi baal uocabant. Ad alteram uero Libani partem quæ septentrionē spectat usq́ Theiprosopon, & usq́ Casiū montē supra mare Massyas regio dicitur quæ tota montana est alio nomine Assor à ciuitate quæ nunc in ruderibus iacet: Quam regionem Iturei & Arabes habent, malefici omnes, Qui uerò campos habitabant (subijciuntur quippe immensissimi campi, Macra olim, Marzi nunc planities uocatur) agriculturam exercent, à montanis frequenter læsi, quum receptacula illi munitiss. in montibus habeāt, ut Borama, Simian, & alia castella: Inferius uerò Bostra, & Gigartum, & speluncas ad mare, & castellum in Deifacie situm, quæ omnia Pompeius euertit. Et contra Tripolim Arethas oppidū ab Aretheo quondam conditum in radicibus Libani montis situm. à quo haud procul ciuitas fuit nomine Sini, bello euersa cui loco nomē adhuc restat, Syriæ autem Curuæ interiores à mari ciuitates sunt, Heliopolis quondā quæ nūc Marbech dicitur, Abilaq́ cognomine Lysanium, & Damascus urbs antiquissima nobilissimaq́ in ualle intra Libanos montes sita à Damasco rege teste Hieronymo condita nuncupataq́ quod assentit Trogus: Quæ primatum olim sicut & nunc in omni Syria tenuit: est autem minoris Syriæ quæ Phœnicis Libanica appellatur metropolis, cuius ager laudatissimus qui quandoq́ Ahausitidis est appellatus, suapte natura sterilis, uerum conductis ex propinquo aquis, irrigatur totus, ex quo fertiliss. redditꝰ: Hinc ad Arabiā montes asperi sunt Hermō et Sanir, altis speluncis insignes, quarū una quatuor hominū millia recepit, Penè urbem ad auroram lacus est uiginti mil. pass. in circuitu in quem riuuli duo labūtur, alter nomine Aman.

quiex

qui ex montibus latus meridionale urbis abluitur, alter Pharphar, propinquis locis ortus, eam interſecat, Damaſcũ Metellus, item Lolius funditus euerterunt: naſcitur circa eam Alabaſtritis cæteris candidor. Inde oppida, Samulis, Abida, Hippus, Capitoliaq́; Et iuxta Hippum, Apheca caſtellũ, ſuper Iordanẽ, urbs olim terminus gentis Amorreorũ. Mox Gadara urbs naturaloci inexpugnabilis, quã Hieronis fluuius alio nomine Hippodion præfluit, in monte ſita ad cuius radices aquæ calidæ erumpunt, Neque lõge eodem in agro lacus eſt cuius aquam pecora ſi deguſtauerint, pillos, ungues, & cornua amittunt. Hanc urbem unà cum uicis omnibus circa ſe Veſpaſianus incendit, ac penitus deſolauit. Item Adra. & in Aulone ualle Scythopolis quæ nunc Bethſſan dicitur Nyſa antea à Libero P. denominata, qui urbem cõdidit, mortua ibi nutrice ac ſepulta, cui urbi quũ incolæ deeſſent, è comitibus ſuis, ut Solinus tradit, Scythas ibi ad inhabitandũ delegit, unde urbi nomen inditũ, Egiſippus, Dianæ Scythicæ conſecratã conditamq́; à Scythis ait, ut loci ingeniũ facile demõſtrat, inter eũ montẽ Gelboe & Iordanis fluenta in campeſtrib. iacet loco difficili, & qui in hyeme æſtateq́; incommoda patiatur ſitam, media enim ſquallentibus campis iacet, nullo perfuſa amne, Quæ quũ poſt eius ruinam diu deſerta iacuiſſet, Gabinius reædificauit. A qua ſex mil. paſſ. occaſum uerſus Gelboẽ mons eſt, in quo nũc uicus magnus Gelbus nomine. Item Geraſſa ciuitas quam Alexander diruit trãs Iordanem. Eſt & Pella urbs ubi nũc uicus pergrandis eodem nomine à Seleuco condita, ab Alexandro Iudæorum principe euerſa, Quę nomen à Pella Macedonum metropoli aſſumpſit, maxima enim urbis pars à Macedonibus qui in Aſia militauerant inhabitabatur, aquis irrigua diuerſis emanantib. locis, Cui regio fertilis adiacet ex q̃ multa in ea caſtella ſunt. Hinc oppidum Dium, & Gadora, & non procul inde Arbela ciuitas in Arabel pagum modo redacta. In finibus Pellę locus uinetis conſitus, quem uaſtum undiq; harenis æquor includit, Arabibus tum et Parthis finitima, ad utroſq; accõmoda in qua negociatores plurimi, res quippe Indorum, Perſarum, & Arabum huc conuenientes. Poſtea Philadelphia urbs nobilis, agro ubere prædita, quę prius Amon dicebatur: per quam & Geraſſam in quatuor eius lapide, Iaboc fluuius excurrit, qui indę Iordani admiſcetur. Et Canatha oppidum. Ad ortum uerò ſolis ſub Apamena, Chalcidica, & Chabylonitida uſq; ad Euphratẽ, Palmyrena quoq; regio eſt, quam eiuſdem nominis anmis ſecat à ſuperioribus montib. qui Palmyrei appellantur exortus, in Euphratem decidit: In ea ciuitates, Rhesapha, Cholla, Oriza, Tutea, & Adada, quam Simeon Hieroſolymorum rex ædificauit. Fuit etiam Palmyra urbs nobilis ſic dicta à Græcis, à Salomone uerò rege Dauid F. Thamor, qui eam in ſolitudine prope externas gentes nõ longe ab Euphrate collocauit, ab Aureliano diſiecta, cuius agro uaſtæ ſolitudines adiacent læto & amœno aquis. Mox Adacha, Danaba,

Goaria, Aueria, Cesama, Ogdamana, & Atera oppida. Et penes Euphratem Alalis, & Sura quã urbem Salomõ rex extruxit. & Alamatha uicus, ubi calidæ aquæ scaturiunt, Vlterius uerò Palmyrena solitudo est, quæ ad usq; Petram Arabiæ urbem pertinet: quo in tractu Selendena regiũcula iacet. Postea regio est Batanea cuius pars quæ ad ortũ uergit Saccęa dicitur, in qua Alsadamus mons, sub quo Thraconitæ Arabes habitant: Est enim Thraconitidis terra iuxta desertũ Arabiæ quod Bosdræ iũgitur (Iturea regio quæ significat campestris & Thraconitidis conterminæ inter se sunt) Thraconis dicta quoniã fontib. & riuis penitus caret, habitatores aquas pluuiales per Thracones, id est, per meatus subterraneos colligunt in lacunis, unde regio illa propter hoc Thraconis appellatur, nam & gentes illæ in speluncis habitãt, & in Thraconibus, id est concauitatib. domicilia habent: In qua regiõne oppida sunt, Gerra, & Gaullon uicus egregius, ex cuius nomine etiam regio appellatur. Item Elera, Nelaxa, Adrama oppida sunt. Et in angulo Bataneæ terræ Carnain ciuitas, nunc pergrandis uicus trans Iordanem fluuium. Præterea Astaroth ciuitas antiquissima, Og regis in qua fama est habitasse gigantes, sex mille passibus, ab Adra urbe Arabiæ.

Palestinæ Syriæ terræ situs.

PAlæstina Syriæ, quæ Iudæa Syria appellatur, Cœlosyrię ad astrum mox iungitur: Philistin prius inde corrupte Palæstina et Cananæa à uiro Canaan qui terram possederant uocitabatur, quibus eiectis, Iudæi uictores inhabitarunt de qua quidem gente: deq; moribus legibusue, atque sacrorum ritu, scriptores plura dicere pro eorum opinionibus conati sunt. Ex quo illorum uarię ac dissimiles sententiæ, à nobis hoc loco referre uerbosum quippe & superuacaneum putaui fore: Nam siue illi oriẽtales ignobiles & ignoti populi fuerint: Siue pastores Arabes, Vel Æthiopes terras suas præ multitudine exonerãtes extiterint: Aut Assyrij conuenæ quos uelut expurgamenta & agrorum indignum populum Ægyptij expulerint: Aut plebs elephantia siue innata scabie similibusq; casibus morbida: Vel Cretenses profugi quo tempore Saturnus ilhinc eiectus est: uel Solymi quos Homerus carminibus celebrat: Populus tamen iustus, sanctus, immortaliq; Deo deditus ac deuotus in initio sese præstitit: & à principe Iuda, non ab Ida monte in Creta ut quidam putant Idæi dein Iudæi dicti, etsi prius Hebræi appellarentur, Nam quum in deserta quadam parte Syriæ, ut ait Lactantius consedissent amiserunt uetus nomen, & quoniam princeps multitudinis Iudas erat Iudæi uocitati sunt. Apud quos tres hominum sectas tum fuisse Iosephus scribit: Pharisæos, Sadducæos, Esseos, quorũ Esseos miris effert laudibus quod & uxorib. & uino & carnibus se continuo abstinuerint, & quotidianũ ieiunium uerterint in naturam: De quorum uita Phylo uir doctissimus proprium uolumen

lumen ædidit. Quos etiam quũ nominaret Plinius: gens sola ait, & in toto orbe præter cæteras, æterna in qua nemo nascitur, tamẽ fœcunda est. Terra corpora hominum salubria, & ferentia laborũ parẽs, rari in ea imbres, uber tamen solum, exuberant ibi fruges nostrum ad morem, balsamũ, palmæ, rosæ odoratiss. aprũ altrix, sed magis ceruis & onagris frequentatur: aquis quoq; illustris, sed natura non eadem. Continetur hæc prouincia his quidem finibus: à septentrione Syria ab ostio Chorsei fluuij usq; ad lacum Genesar: etsi quidam Antilibano claudãt; Ab oriente atq; meridie Arabia Petrea: Ab occasu mari nostro, cui supra quadraginta mil. pass. præterna uigatio est. Igitur post Chorsei ostium: prope litus in insula parua castellũ est quod hæc ætas Peregrinorum uocat. Inde Cæsarea Palęstinę cognomine urbs, quod adhuc ei nomẽ est, prius Stratonis pyrgus uocabatur initiò uerò Anaxarbeum Philistinorũ metropolis. Quæ quum bellis iam superioribus temporibus excisa ac deserta iacuisset, locusq; ad urbem condendam idoneus esset, Herodes rex instaurauit, quã quum mœnib. cinxisset, ædificijsq; albo lapide magnificis exornasset, tutumq; ei portum in altum dimissis lapidibus adiecisset opus 12. anno absolutum, urbem Cæsaream & portum Sebastum in honorem Aug. Cæsar. nũcupauit, Maxima tum, in plano sita, aprica per hyemem, iu æstate uerò caloribus æstuosa: ubi colonia prima Flauia ab Vespasiano imp. deducta est. De qua urbe Iosephus plura atq; magnifica in antiquitatibus & in Iudaico bello scribit, similiter Egesippus. Mox Apollonia fuit. Inde Ioppe oppidum Arzufo nũc à barbaris, Cuius situs in colle prærupto undiq; ostẽditur, ab aquilone tantum in defectu montis unum accessum, atq; arduum habens, ante diluuiũ conditum fama est, Quod & Plinius uult antiquior terrarum inundatione dicens: cui asperum & importuosum litus subsidet: In ea Cepheum Andromedæ patrem regnasse legimus. In litore saxa monstrantur, in quibus Andromedam religatam, ceto expositam, Persei quondam fertur liberatam fuisse præsidio cuius bæluæ ossa Romæ apportata, longitudine pedum quadraginta altitudine costarũ Indicos elephantos excedente spinæ crassitudine sesquipedali: Romani Ioppem Cestio duce ingressi, cunctis interfectis, urbem incenderunt: Rursus quum plurimi diuersis ex locis ad eam se contulissent, latrocinia q; mari ac terra exercuissent, capta iterum excisa à fundamentis est: Prospiciebatur ex ea Hierosolyma, cuius portu Iudæi utebantur ad mare descendentes: Ante quam breuis insula iacet Paria nomine: ubi amnis quidam tenuis in mare uadit, nõ longè à Nicopoli fluens, ac inde per uallem Raphain, Rhamataq; præteriens. Mox Azotus emporiũ olim insigne & portus, Asdod prius à barbaris uocitatum ubi nũc castellũ est, iuniores Beroaldũ dicũt, Quam multo tempore semirutã ciuibusq; uacuã Gabinius restaurauit, habitatoresq; induxit: Hieronymus unam de 5. satrapijs Allophilorum dixit. Dein Ascalon 10. mil. pass. ab

Anthedone oppidum sanè nō magnū, cui perdurat nomē, nam Scalona modo dicitur in monte arcuato sita, cuius sinus occasum aspicit, quumqꝫ hanc Allophili haberent, tum amplā extitisse urbem legimus, cuius ager præcipuè bulbos fert: Apud Ascalonitas columbarum usus erat prohibitus, ex quo ibi ingens earum auiū copia fuit, Inde Maionia castellum nunc Gazara Gazę quondā emporiū. Iuxta quod in mare paruus amnis effluit à Bethura oppido ueniēs diciturqꝫ adhuc portus Betto, cui in tractu fons iungit quo aquis uberior aliquantulū descendit: Et supra urbem stagnum est Derceta nomine, piscib. plenum, Penes quod templū deæ eodē nomine fuit, cui ut scribit Diodorus facies erat hominis, reliqua pars corporis piscis, ac ex ijs nephas erat capi, uel cōmedi, deę quippe stagnū consecratū erat. Deinde Anthedō urbs à Gaza stadijs 4. ab Ascalon 10. mil. pass. dist. quę postea Agrippiada à rege Herode in honorem Agrippæ denominata est, nunc præsidiū quod Daron dicunt. Hæc illustris quondā ab Alexandro Iudæorū principe euersa, quā Gabinius refecit & est in cōfinio huius atqꝫ Idumeæ 5. stadijs distans à mari in tumulo cui subest Gazenon seu Gazæorum portus in quo Rhinocura torrens editur Palęstinæ terminus. Hinc in mediterraneo, Galilæa regio est, partib. superioribus Syriæ continua, quæ in superiorem, & in inferiorē discernitur, Superior Galilęa gentiū uocatur, uicina finibus Tyriorū ubi & Salomon rex uigintiquinqꝫ ciuitates donauit Chyran regi Tyri, Inferior Galilæa Tiberiadis dicit̄ ultra Iordanē fluuium usqꝫ Arabiam & Selbonitidē siue Sabanitidē regiunculam: Ambo optimę ac fertiliss. omniumqꝫ generū arborib. cōsitę, ut etiam minime agricolendi studiosos ubertate sui prouocēt, Irrigantur enim abunde mōtanis torrent b. & à fontibus aquarū perennium, deniqꝫ excultæ sunt ab incolis totæ, nec pars ulla est earū otiosa: Quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & ubiqꝫ multitudo uicorū propter opulentiam populosa ut qui sit breuiss. supra 15. mil. colonorū habeat, homines ab infantia pugnaces: Est in medio campo Galilęæ quæ ad occasum uergit Thabor mōs qui & Thabirus mira rotunditate sublimis inter campum magnum & Scythopolim situs, cuius septentrionalis pars inaccessa est, altitudine 4. mil. pass. campestri uertice, 3. mil. quondā muro circumdata fuit. Iuxta quē Nazareth nūc uiculus, quondā oppidum in fine Galilęæ ad occasum. Est & ad radicē eius in campestrib. contra Cæsaream pagus ubi Acsaph ciuitas interijt. Item Zabulon orientē uersus ciuitas diuitijs olim, & publicorū operum pulchritudine clara, quam Cestius Rom. dux incendit. Mox ad occasum Sapphura uel Sepphoris ciuitas nobiliss. prope aquas Maron, quam quū Herodes muro circumdasset Cratoridā appellauit, id est imperialē, Inhabitant enim eam homines pecuniosi & ad bellum prompti, Vnde illud Iosephi, nō enim inquit, minimū esse Vespasiano uidebat futuri belli periculū auferri ciuitatē Sepphorim Galilęę maximā, & in loco tutiss.

conditam,

conditam, totiq́ gēti futurū præsidio, Quod nunc castrum Sapphet dicitur, inter Accon ciuitatē & lacum Tiberiadis, non longe à montib. Gel boë in colle sitū, undiq́ p̄ruptis montib. ac præcipitijs uallata, agrū habēs fertiliss. Prope quā uersus Nazareth fons est Sepphoritanus nomine exu berans sane ac perspicuus, ubi aquarū & herbarū copia Hierosolymitani reges exercitū cogere solebāt. Mox Gaulon ciuitas fuit. Nec non Gerasiti dis cāpus ad septentrionē Moabitarū. Est & Caparcotia urbs ad orientē magis. Hinc est lacus Tiberiadis, q̄d & stagnū Genesaret, & Galilææ ma re uocitat̄, nunc uerò Tabariæ ab accolis appellat̄: Tiberiadis em̄ dictus à proxima ciuitate in honorē T. Cæs. ab Herode Tiberiade nuncupata, q̄ in occidētali ripa laci sub colle sita est Cheuerth prius à barbaris, quod etiam nomen mari indidit uocitabatur. Porrò Genesar à laci ipsius natura, quæ crispantibus aquis de se ipso sibi excitare aurā perhibetur græco uocabu lo, quasi generās sibi aurā dicitur: Galilææ uerò ab adiacēte regione: & mul tis alijs pro diuersitate cicumsedentiū locorū uocabulis nominatur, nam circumdatus est oppidis plurimis ac celeberr. Cui syluę nōnullis locis, ad aurorā pręsertim finitimæ sunt: ex quibus rates Vespasianus fieri iussit & in hunc lacum dimitti, Vnde sequuta est illa cruentiss. ac fœdiss. Iudæorū strages quam in 3. Iosephi belli Iudaici legimus: Ipse aūt uelut quoddā ma re patēs 20. mil. pass. ambitu est, inter septentrionē meridiemq́ porrectus per 16. mil. pass. latitudine sex. Aquæ dulcis atq́ potabilis, undiq́ in litora & harenas purus desinens, uariaq́ in se piscium genera ha bēs, Quem ut sū pra diximus Iordanis permeat, Ad cuius irruptionē in orīetali parte ciui tas Iulias fuit, quā Herodes ut scribit Hieronym9 in honorē Aug. Iuliadē cognominauit, nam prius Bethara dicebat̄: Iosephus nō in Aug. honorē, sed Iuliæ uxoris eius, quū urbem muro cinxisset. Et in eadē ripa Hippus oppidū. Et ad emissoriū meridiem uersus aliud Tharichea nomine, à quo quidā lacum appellant, sub monte positū, muro ualidiss. tum cinctū. Cu ius ex aduerso Gamala ciuitas in alto iugo sita est. Et in parte occidētali op pidum Capharnaum, quod Genesar quoq́ ab eiusdem laci nomine dici tur, nūc cætera excisa, paucis habitatur casis piscatorum, naturæ dote, spe cieq́ pulchritudinis admirandum quum omnigene tum copia, tum bo nitate larga illi sit: Vbi & Capharnaum fons est, à quo oppidū nomen tra xit, quē Nili fluminis uenam esse nonnulli putant, quū non solū irriguus arua opimat, uerum etiā quia huiusmodi generat piscem. Item ad meridio nalem ripā lacus, Bethsaida urbs est, penes quam ad australe latus, amnis quem Iosephus paruū Iordanem uocat, cui alia coniuncta est aqua, in lacū influit: A quo nō procul alter irrupit ex duobus exortus fontib. iuxta Do tham oppidū. Mox Magdalum castellum in eodem litore fuit ad ostiū cu iusdam fluuioli ex Betuliæ montib. emanātis: Et paulo infra Cison torrēs quem ante meminimus, in lacum nonnullis alijs commitatus aquis cadit,

Quarum aliæ de Ephran mõte, aliæ de Samaritanorum locis, & aliæ quæ per Esdrelon magnum campũ emanant. Post aũt lacum uersus austrum in occidentali Iordanis ripa aqua labitur ex fonte Ieszraël, statimq; torrens, quod illi gentili lingua Carith uocant: Vnde Samaria regio sequitur, sub Galilæa iacens, à Samaro quodã denominata: Græci in Sebastiã uerterũt, à Sebasta regali urbe, ut ait Iosephus: Eusebius uerò aliter. Quo quum Senacherib rex Chaldæorum ad custodiendam regionem Iudæorũ accolas misisset Assyrios, qui æmulatores Iudææ legis facti, Samaritæ nuncupati sunt, quod in latinam linguã exprimitur custodes. Terra quidem montib. partim aspera, partim campestris, amœna, opimaq; ac fertilis, dulcibus aquis emanans. In hac regione urbes memorant: Neapolis quę Sichen quõdam dicebatur nam in Neapolis suburbanis ruinę Sichen uidentur: quam Hieroboã instaurauit: prius Mamorta dicta, loci metropolis, iuxta montem Garizin sita in saxo in quo Antiochus, Iouis Peregrini delubrum ædificauit: quam quũ Abimelech cepisset, præter paucos qui aufugerant, omnes interemit, ciuitatemq; usq; ad fundamenta euertens, super ruinas eius sal iussit seminari: Qui uerò per prouinciam dilapsi fuerant, in quandã munitiss. petram quum sedissent, locumq; muris circumdare conãtes, superueniẽs Abimelech, locũ arborib. ex propinquis syluis excisis circumdatũ, ignem subiicit, cuius urgente flãma, nullus ex eo saxo diffugiit, sed unà cũ uxoribus & filiis sunt extincti, Altera quoq; Sichen in Ephraim monte altiss. extiterat, quæ ciuitas fugitiuorũ est appellata: mons ipse, herbis & arboribus fructiferis abundat: & aquis pluribus locis irriguus: excisę ambę nunc ac desertæ. Post Neapolim Thena oppidum est, & ad orientem Neapolis, Sebasta urbs interiit, quam Herodes condidit, & in honorem Aug. sicut & urbes alias appellari iussit, Samer prius à monte in quo sederat uocitata, eam Zambrias rex constituerat empto monte duob. talentis argenti à Samaro quodam in eo habitante à quo mõs ipse uocabulum deduxit, duobus ea mil. & 500. pass. ambitu, In quam Herodes 6. mil. colonos posuit, terrãq; fœcuudiss. illi attribuit, ubi & maximũ inter cætera ædificia templum collocauit, Cęsari dedicatum. Et iuxta Garizin montẽ, alter exsurgit, qui Gebal appellatur cui proxima fuit Iericuns uel Iericho ciuitas in Aulone ualle sita 19. mil. pass. ab Hierusalem & ab Iordane 8. ab Rom. propter ciuium perfidiã capta, destructa, & incensa est. Ex quo, tertio ædificatur loco, quæ usq; hodie permanet, non ut illa magnifica opulentissimaq; ostenduntur aliarum duarum uestigia. Garizin mons nudus ac sterilis est, longè lateq; discurrens, à septentrionali quidẽ regione usq; ad Scythopolitanos agros, & contra meridiẽ usq; ad Sodomiticã terram, & Asphaltidem lacũ extensus, habitatusq; quũ nihil ex se gignat: Huic circa Iordanẽ, alter mons iungitur prope Iuliadem, in meridiem usq; Bostra Arabiæ promissus, A quo diuertit mons qui Ferreus appellatur, ad Moabitidem usq;

dem usq;. Postea in Aulone ualle regiuncula est quæ Magnus cāpus uocat à lacu Tiberiadis, ad Asphaltidē usq; 30. mil. pass. patens, in latitudine 6. quam mediam Iordanis secat, Planities æstatis tempore ardore solis incensa, ex quo incolis egritudines inferuntur, omnia ibi squallida sunt atq; arida, prȩter ea quȩ Iordani adiacēt, Nam palmæ quæ in eius ripis sunt (sunt enim multæ) lætiores ac fertiliores existūt, minus uerò quæ ab eo longius distant: Ad ipsam autem Iericho largiss. fons est, & rigandis aruis uberrimus iuxta ueterem scaturiens ciuitatē, aqua olim insalubris, nō plantis solum, uerum etiā partui perniciosa, quam ab Helisœo uate in optimā cōuersam fuisse naturā, sacræ literæ attestantur, Qui fons in campum Hyrcanū nomine diffunditur 9. mil. pass. in longitudine, duorū ac semis in latitudine, intra montes conclusum habitationib. frequentē, in quo palmarum genera tam sapore quam nominib. uaria, quarū pinguissimæ calcib. pressæ plurimū mellis emittūt, Quamuis & melle locus abundet, ac balsamo tū, Nunc aūt relicta Iudæa tanquam terra adoptiua, in Ægypto patrio solo apud Babylonē nascitur, Horto haud magno, quē barbari Matharea modo uocant: Refert enim Iosephus in antiquitatib. reginam Ægypti & Æthiopiæ Nicaulā præter alia, radicē balsami, Salomoni regi dono dedisse. Post itaq; dictū campum ad septentrionē 8. mil pass. ferè Achor oppidū est in ualle sui nominis, sic dicta quoniā ibi occisus sit Achor: Non procul etiam ab Iericho orientem uersus, Iordanis per uallem Illustrem (sic enim appellatur) quæ continuabaī cum ualle Salinarū, uel Salsa, uel Salissa, nam omnib. his modis scriptum inueniē in lacum demum Asphaltidē cōuersa in quem deuolutus cadit, alios amnes secū trahens. In quib. illud est quod hæc ætas uadum Iacob appellat ab orientali plana ex Arabiæ desertæ mōtibus flexuosum proueniens. Et Arnon torrens terminus terræ Moab ex monte Phagor iuxta Esebon oppidū: & Bethphagor urbem quæ in montib. est, profusus, sub Iazer oppido Iordani admiscet: Fuit Iazer una ex Amoreorū ciuitatib. à Philadelphia 10. mil. pass. distans trans Iordanem ad ortum solis pōsita. Item Carmelus mōs, excelsus asperq; alter ab eo quem in ora maritima esse diximus, trans enim Iordanē iuxta desertum solitudinis iacet. Est aūt Asphaltis palus siue lacus, qui & Salis & mortuum mare dicitur, immenso quidē ambitu, ita ut speciē maris intuentibus præ se ferat: Sodomitarū quondā gentium locus haud obscurus 5. enim reges illi præerāt, in ualle ut diximus iacens in qua fuerūt ante putei bituminis quò tota aquarū superficies contegiē: glutinosa adeo materia ut à sese nequeat separari, enimuero si abrumpere partem uelis, uniuersitas sequetur, scindiq; non potest, quoniā in quantum ducit, extendiē, sed cruorē fugere, uestemq; infectā sanguine quo fœminæ per mēses exoluunē. Quod bitumē certo anni tēpore è medio fundo cū bullis quasi feruentis aquæ efflaē, idq; in usum uicinæ gentes legūt: Cæterū aqua sapore corrupto, quæ grauitate

odoris pestifera accolis est, quã neq; piscis neq; auis ulla natat, nihilq; mergi in eam potest: nã si casu taurus, camelus, aut homo in eam ceciderit, etiã ligatis manib. pedibusue fluitare ferũt, Quod si submergerẽt, q̃d Vespasianus experiri uoluit, subito tanquã à spiritu quodã in superiora expellitur. Huius longitudinẽ 70. mil. pass. implẽt, latitudinem 19. & extẽditur usq; ad Zoaros Arabiæ. & Cadesbarne, & ad desertũ quod incolæ Pharã dicunt: nam Iudæã ab Arabia diuidit: Cui adiacet deserta Sodomitarũ terra, olim quidẽ tam fructuũ ubertate ac uarietate, quã fortunatiss. urbibus clara, 13. enim ibi populosissimę habitabanẽ, Quarũ metropolis Sodoma erat, cuius ambitus 7. mil. & 500. pass. extabat. Nunc uniuersa terræ facies exusta, Quã quidam fulminib. conflagrasse incolarũ impietate: Pars ignea regionis natura id obtigisse illi uolũt, quod quum multa, tũ exaspera tæ igni petræ ubiq; iacentes conspiciunt, præsertim circa Moasada ciuitatem Arabiæ, nec nõ ex ijs piceis guttis manantib. campi operti cinerib. & labẽtia flumina odore malo ac fœtido efferuẽtia, Et q̃d mirabilius est, species adhuc arborũ, pomorum, uuarumq; ac reliquorũ fructuum permanere, quod si carpas fatiscunt ac resoluunt in cinerem, fumumq; ex se mittũt: In lacũ ad aurorã duo excurrunt amnes, alter paulo supra Iordanis ostiũ, alter in extrema eius parte uersus meridiẽ, ex imminentibus Arabiæ montibus prodeuntes: Hoc in loco Cades urbs magna sita fuit, quæ & Pharan dicebatur, quam quidam Cadesbarne à propinquo ei deserto appellant, quod extenditur usq; ad urbem Petram, diuitijs dum uiguit inclyta, nunc diruta iacet, Ex qua renatum est oppidum quod Cydissus nominatur supra montem Neptalim: Etiam Gerara ciuitas ex cuius uocabulo Geraritica dicitur ora, inter Cades & Sur posita, hoc est, inter duas solitudines, quarum una Ægypto iungitur ad quam Iudaicus populus trans fretum Rubri maris peruenit, altera Cades usque ad Saracenorum eremum protenditur, id est, usque super urbem Petram, in quo quidem eremo Cedar regiuncula est. Fuit quoq; Arath ciuitas Amoreorũ uicina deserto Cades, nũc uicus ab oppido Malathis quatuor mil. pass. ab Achebrõ uiginti abest. Fuit et Asiongaber ubi classis Iosaphat ui tempestatis attrita est: fertur autem ipsam nunc esse Essiam haud procul ab Hailath in litore Rubri maris & in deserto ubi Iudæa diuiditur ab Ægypto: In deserto uerò Sur, solitudo Euilath est in qua Ismahel habitasse scriptum est, contra Ægyptum. Verum ad occasum Asphaltidis torrens Cedron ex Hierosolymitanis collibus adiuncta sibi aqua ex monte Engadi per uallem sui nominis haud longe à Iordane in lacum infunditur: Ad meridiem uerò aquas calidas medicæ salubritatis ex Callirhoë fonte prorumpens recipit: Scatent enim uarijs in locis Sodomiticæ terræ & ignis afflatus, & aquæ calidæ, bituminosæ aliæ, aliæ sulphureæ, quæ omnes in lacum emanant. Est iuxta fontem Callirhoëm ciuitas eiusdem nominis quæ Lecæ ante dicebatur.

Attolluntur

Attolluntur ad occidentalē partem lacus, altiss. & prærupti undiq; montes qui Engadi nominantur, depressiss. intra se ualles cōprehendentes: Hactenus de ea Iudææ parte quæ contra deserta iacet: Nunc quæ proprie Iudæa nuncupatur, ea post Samariam ad occasum Iordanis fluminis posita est: In qua ciuitates nominātur, ut Rhama in loco campestri sita nobilis quondā ac populosa, muroq; ualido cincta, quæ excisa diu deserta mansit, postmodum Gabinius erexit, & gentē induxit, Iterumq; destructa ad hanc diem in uia qua à mari Hierosolymam itur iacet: Neq; ab ea longè occidentem uersus Gabaō uicus amplus, unde Gabaonitæ, ciuitas olim metropolis, & regalis Æuęorum. Mox Bethel ciuitas quondā modo pagus 12. mil. pass. ab Hierusalē. Itē Gaza urbs ampliss. dū floruit, tota penè in sabulo, nam & in eam partem quæ occidentem spectat multā harenam uicinū mare euomit: Gaza Persę ærariū uocant, & inde est urbi nomen, quod Cambyses quū Ægyptum armis peteret, huc belli opes, & pecuniam intulerat: alij Aza dicta uolunt, ab Azone Herculis F. qui eam condidit: & aliquando Minoa uocitata, quia ibi Minos quum peruenisset eam à se congnominauit: sed illa potius fuit quæ uetus Gaza dicitur iuxta Ægyptum dicebaturq; Æuęorum, Cānanæorū terminus ad solū usq; destructa, in cuius obsidione Alexandrum Macedonē uulnera duo accepisse legimus gentium 5 metropolis, quæ tum terram ad Ægyptū usq; possederant: nobis ut Hieronymus scribit ignotę, quare bello Æthiopico subuersæ usq; ad obliuionem præteritorum nominum peruenere. Sed ea Gaza quæ nunc cernitur alio loco pro illa quæ corruit ædificata est, & in uicum modo redacta quę sic adhuc nominatur. à qua meridiē uersus Nicopolis 8. mil. pass. ab Hierosolyma, Emaus ante dicta, insignis tum ciuitas, à Ro. incensa, Quę post deuictam Iudæā sub M. Aurelio Antonino restaurata est. appellaturq; Nicopolis ubi mōtes incipiunt cōsurgere, qui huic & Hierosolymæ urbi interiacent. Et non procul à Gaza Iamnia urbs interijt cuius portum in maritimis diximus: neq; longe hinc Lydda quæ & Diospolis à Rom. incēsa A qua Scythopolim uersus, Thebes urbs olim, nunc uicus eiusdem nominis. Et paulo supra mare Antipatris urbs, Apharsaba prius inter Ioppen & Cæsaream sita magna ea tempestate, quam Herodes post Cæsareæ urbis dedicationem in campo qui Capharsala uocatur, loco aquoso & terra optima arboribus & fluuio circumdata ædificauit, & eam nomine patris sui Antipatridam nuncupauit, Nunc autem oppidulum est semiruptum nomine Assur. Item iuxta Gazā, Medamana urbs olim, & iuxta Diospolim ad auroram Betonnaba uicus pergrandis. Deinde Drusias oppidum non longe ab Antipatrida. Et Sebasta quæ in Samaria est in excelso monte Gamalia sita, à quo urbs ante Gamala nominabatur, nomē à dorso mōtis in Gameli formam erecto eduxit, Eam Demetrius uastauit prius. Deinde Hyrcanus Pontifex qui post obsidionem, captam solo æquauit:

post

post etiã ab eius filijs, Aristobolo & Antigono iterum capit, ciuesq; ferula tio dati sunt: Herodes uerò à fundamẽtis eam suscitauit, duplicíq; muro et eo firmissimo 10. mil. pass. ambitu cinxit, nũc uerò complanata solo iacet, in quã diuus Seuerus coloniam deduxit & in honorẽ Aug. græco sermone Augusta est nominata. Inde est Bætogabara oppidũ præualidũ à Salomone rege cõdita prope Tabiriũ montẽ. Est & Sebus: & Emmaunta ambo oppida magna. Mox Guphna ciuitas circa paludẽ Asphaltidem iuxta campũ in q̃ opobalsamũ gignit 38. mil. pass. ab Hierosolyma, prope quã Coara ciuitas eidẽ paludi imminens. Postea Archelais urbs, in cuius agro Cariota laudatiss. prouenit. Itẽ Phaselis urbs quã Herodes à fratre suo denominauit, ubi liliũ medicamẽto conuenientiss. nascitur. Et Cyprũ castellum naturali munimine tutũ, & pulchritudine præcipuum, iuxta Iericuntem, quod Herodes matris nomini ædificauit. Hinc Hierosolyma ciuitas est longe clariss. urbium orientis Iudææ metropolis, Iebus antedicta, à Iebuseis, primo in ea habitantibus postea Salem: tertio Hierusalem Hieronymus in epistolis: Iosephus uerò primũ eius conditorem Cananeorum potentissimum fuisse dicit, qui patria lingua iustus appellatus est rex, sacerdotium enim Dei primus exhibuit, & phano primus ædificato Hierosolymam ciuitatẽ uocauit quum ante Solyma uocaretur: Similiter Tacitus, Iudæorum ait initia Solymos conditã urbem Hierosolymã nomine suo fecisse: posterioribus autem temporibus Ælia ab Ælio Hadriano qui eam de ruinis & cineribus latiore, et in hoc quo nunc etiam est situ restaurauit denominata est, Capitolia à quibusdam sex mille passuum olim ambitu, supra centum & uiginti millia hominum habitatio, in monte eminenti posita undique abruptis uallibus circum septa, aquis nihilominus abundans, & circa se frumẽtarijs inter saxa campis, et amœnissimis hortis. Vbi fons est Syloë, non tamen plenus semper, sub Syon monte fluens, qui in Iosaphat ualle disperditur. Circumstantem uerò regionem sterilem ac siccam habet, & intra septem & quinquaginta millia passuũ petrosam: nõ tamen hoc loco imprudenter posita, Platonis sententia fuit (nam Eusebius priscos inquit Iudæos metropolim suam, diuino consilio longè à mari in mõtibus condidisse) qui ait, ô amice per decem millia passuum à mari aberit hæc ciuitas (ubi de condenda ciuitate tradit, & Hierosolymam in medium adducit) portúmque habebit quam optimum. & agros regionémque fœcundissimam: cauebitur enim ne alia ciuitas prope nimium sit: Maritimam enim condere non debemus, ne alienis moribus uarijs uilibusq; facilius corrumpatur, Quum autem per decem mil. pass. distet à mari, portuosaq; optime sit, nec utilitate iucunditateq; maris omnino priuatur, nec ita facile moribus alienis repleta perfidiam fouebit: quod de Carthagine M. Tullius dixit: Hæc præclariss. & antiquiss. ciuitas, ultimo cæterarum Iudaicarũ loco à Rom. duce Tito capitur, destruitur, incẽditurq; anno ex quo

quo cōdita est 1360. mensib. septem dieb. sex. Quinquies antea simile excidiū passa: à Babylonijs primo: Secundo ab Ageo Cyri regis duce. Tertio ab Ægyptiorū rege Asobæo, Quarto ab Antiocho, Quinto à Pōpeio. Post aūt Hierusalem, ad orientē Bethleem ciuitas quondā, nūc locus in régiuncula Ephrata, nam & aliquando ciuitas ipsa dicta est Ephrata. Item Thamna uicus grandis sané, à quo non longe fons est Æna nomine ab oppido denominatus olim ibi existente, nūc desertus locus: Hic Arabin siue Abarin mons excelsus é diuerso positus, ciuitati Iericho in quo mortuus est Mayses. Et alter Nabau cōtra Iericho in terra Moab supra Iordanē, in supercilio Phasga, ostenditurq; à proficiscentib. é Libyade in Esebū iuxta montē Phagor, A quo circa dictū montē regio est quę nūc usq; Phasga appellatur. Mox Engadda oppidū diminutū nūc in solitudine, Asasonthamar ante uocitatū, solū circa se fertile habens, Palmetorūq; nemora, Nam Asasonthamar in lingua nostra resonat urbs Palmarū Thamar qppe palma dicit, Neq; eius arboris solū fertilis uerumetiā balsami: est enim iuxta lacū Asphaltidem occidentē uersus nō longe ab Iericho, unde et oppobalsamū uenit, quas uineas Engaddi Salomō nūcupare solitus est: In hac Amorei quondā habitauerunt, est adhuc prope mare mortuū ad occidentē uicus pergrandis Engadi nomine. Dein Bersabeæ oppidū in Gargaris: quæ & terra austri dicitur, & Palæstina salutaris, inter montes & Ascalonē sita à qua 16. mil. pass. distat, ab Achebron 20. mil. pass. uergens ad austrū. Item Macherunta ciuitas ualidiss. in Aulone ualle à qua & ipsa nonnunquā Aulon uocitata est 7. mil. pass. ab Asphaltide lacu, in loco depressototoq; preruptis petris impedito sita, Erat prius castellū in saxo nemini adeundū illis inuitis, quam Herodes magno murorū ambitu circūplexus est, ut esset ab ea parte regionis arx cōtra uicinos Arabes: Quo in loco radix non utiq; admiratione ac descriptione indigna nascit, quā Iosephus fideliss. historicus in sexto belli Iudaici memorat, cuius hęc sunt uerba. Radix gignitur circa urbē in ualle ad septentrionē, loco qui Babras appellatur, quo nomine etiam radix dicitur, quæ similis est colore flammæ, ac circa uesperam ueluti iubar effulgurans, nec euelli facilis, tamdiu enim accedentib. refugit, nec prius manet, quā si quis urinā muliebrē, uel menstruū sanguinē super eam fuderit, quin etiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem, ferat de manu pendentem, Alij alligato ab ea cane, circumfossa prius radici terra, fugiente itaque, qui alligauit, canéque sequi fugientem cupienti, celeri cursu euellitur, sicque continuo canis moritur, tolli postea sine periculo potest. Namq; uocantur dæmonia pessimorum hominum spiritus, uiuis immersa, eosq; necantia quibus subuentum non fuerit hæc cito, etiam si tantūmodo offeratur egrotantibus abigit: hæc ille. In his locis calidæ scaturiunt aquæ, aliæ salsæ, aliæ dulces. Sed ex uno præcipue saxo duobus foraminibus altera calidiss. altera

frigidiss.

frigidis. prosiliunt, quæ mixtæ lauacrum suauis. præbent, multis morbis ac uitijs salutare, maxime uero neruorum curationi conueniens: Habetq́ idem locus metalla sulphuris & aluminis. Ex quo nonnulli Amathuntam eam ciuitatē appellant, quod aquæ calidæ interpretantur, quam Theodorus Zenonis F. funditus euertit. Dein Bedora urbs à Salomone rege condita. Et Thamara castellum, ubi deinde Romanum præsidiū impositum est. Et ab orientali Iordanis parte, Cosmos oppidum, & Libyas urbs quam Herodes ex nomine filiæ suæ extruxit. Mox Gazorus urbs à Salomone ædificata, quam Ægyptus rex succēdit igni. Item Epicæros oppidum. Et sub Samaritanorum terra ad occasum Iordanis Idumęa regio est, quæ Bosra ante: Nabathea deinde, à profugis in discessione quadam è Nabath, id est, Petra ciuitate Arabiæ (sic enim prius appellabatur) qui hanc terram ingressi, Iudæis inhærentes, & in eisdem legibus communicantes, loco nomen dederunt: Eusebius Edon ait à quo Idumæorū gens. Item Iosephus, Edon Hebræi rubeum uocant, & ideo regionem à regnante ibi appellauerunt, quam Gręci honestius Idumæam nominauerunt inquit. Terra pinguissima quæ præter palmarum ingentem copiam, etiam balsamum nutriat: ex quo illud Dionysij:

Felices opibus Nabathei nomine dicti.

Inexpugnabilis præterea ab externo milite propter loca deserta, & aquis deficientia. Sunt tamen fontes plurimi, sed absconditi ac solis incolis noti, Ob hanc causam Arabes ea loca (contermina enim Arabiæ ad meridiē est) incolentes, quū bello expugnari nequeant liberi uiuunt, neq́ unquam externo regi non Assyrio, nō Medo, nō Perso paruisse legimus: Ipsi quoque Macedonum reges nunquā eos subegere quamuis copijs præualuere. Natio incondita, turbarum cupiens, semperq́ ad motus facilis atq́ suspensa, & rerum mutationibus læta. In hac parte oppida sunt, Berzamma: Caparorsa in altissimis montibus posita. Gemmaruris uicus non incelebris. Elusa ciuitas. Mapsa quoque castellum in petra situm. & Arbeæ urbs sita in ualle Ebron ex quo à quibusdam Cebron urbs nomen sortita: & à nonnullis Achebron est dicta Proda quondam Iudeæ arx, metropolis Philistinorum, gigantum habitaculum regnumq́ postea Dauid, Memphi Ægyptia (ut fama est) antiquior, in montanis sita ubi Abrahā, Isaac, Iacob, conditi sunt, & ipse princeps humani generis Adam ideo Arbeæ dicta, hoc est, quatuor quā Romani igne sustulerunt. Item Carmellus ei quondam fuit: nunc uilla Carmella nomine: ubi præsidium.

Arabiæ Petreæ prouinciæ situs.

Arabia Petrea prouincia, à Petra eius metropolis denominatur, et qui eam incolunt Petrodes dicuntur, homines agricultores, quam & Syriam Sobal in sacris uoluminibus appellatam fuisse comperimus,

mus, recentiores autem secundam, uel superiorem Arabiam dicūt: Cuius pars, quæ ad Palæstinam uergit Nabathea appellatur ubi Alabastris lapis candoris eximij, gignitur, Vnde egressi sunt quos Idumçã habitasse paulo ante diximus. Sunt qui omnem hanc Arabiam Nabatheam uocēt, nomenq; à Nabaioth Hismahelis F. accepisse, quod adhuc etiam, ut Hieronymus attestatur, & familiæ, & oppida, & uici, ac munita castella eorum appellatione celebrant: nāq; ab uno ex ijs, Cedar regio in deserto in qua & urbs Cedar in monte Sanir siue Seyr interijt, & altera Duma: Theman ad austrum est & usq; hodie uilla Theman distās ab urbe Patra 5. mil. ubi Romanorum militum præsidium sedit. Et ad sinum Arabicum Pharnaritæ: Et ad montana felicis Arabię Rhathemni siue Rhætani quorū caput Singara oppidum est: & Cedema alia regio ad auroram: Viget quoq; in hæc tempora apud has gentes Hismahelitarum, & Agarenorū nomen, Quorum Agareni in Saracenos conuersi sūnt: qui solitudinem habitāt, in quibus Assor regnum ac metropolis est, etsi multitudo in tentorijs maneat, quos armenta multa, & pecora, camelorumq; greges sequūtur. Simili modo Hismahelitæ, quorum adhuc nomen apud illos permanet, latini Arabes latrones uocant: nam & deserta ad prædandum continuo percurrunt sublimes in equis camelisq; uisū horridi, crinitis uittatisq; capitibus, ac seminudo corpore pallia & latas caligas trahentes, Pendent ex humero pharetræ, & laxi arcus, uibrantes hastilia longa: Quibus semicrudæ carnes cibus, & camelorū lac potus est. Terminatur hæc prouincia ab occasu Ægypto in medio deserti, inter mare nostrum & Arabicum sinum iacentis: A septētrione partim Palæstina, partim Syria: Ab ortu solis deserta Arabia: A meridie parte Arabici sinus: reliquum meridionalis lateris montana felicis Arabiæ: Cuius ad Ægyptium, penes mare emporium est Hermopolis quondam, nunc Tor dicitur, quo ea omnia quæ à mercatoribus ex Indicis partibus deferuntur paruis scaphis importantur, Non enim usque ad emporium maiora nauigia penetrare possunt uadoso mari: ex quo postea loco in diuersa conuehuntur: Mox Pharna uicus à quo protenduntur montes maximi qui Melanes, id est nigri appellantur ferè ad Iudæam Arabico mari imminentes qui simul nunc Phasga dicūtur, li terram olim Moabitarum & Amonitarum diuidebant. Sunt & alij terrę Edon altis: quidem atq; adeo, ut cœlum uertice tangere uideantur, cauernosi et concaui, quibus foraminibus æstate ob nimium calorem incolę regionis inhabitant. Vltra Pharnam est Elana pagus, Aila à quibusdam urbs quondam in sinu Elanitico qui unà cū castello Tour à barbaris dicitur, in radice Syna montis positus, in sacris uerò literis tota regio in qua Elana est Elam dicitur, & incolæ Elamytæ. Interius uerò à mari, Eboda, & Maliatha oppida. Inde mōs Syna in litus Arabici sinus procumbens in regione Madiam, qui alio nomine Coreb dicitur, Cuius exaduerso insula Phocarum in

mari iacet, à multitudine earum beluarum dicta: Mons aũt extẽditur usq; ad Petram per desertum cui Syn nomen est, Regio uehementer deserta & necessarijs alimentis egena: sunt qui dicant Coreb non Synam esse, sed alter apud Synam, Ipse omniũ qui in regione sunt excelsiss. ad pasturã egregius, optimas quippe herbas habet, Hic propter opinionem de deo primitus nemo ex pastorib. pascebat: Iuxta quem olim, in desertum, Hebræorũ gens, Moyse duce, Ægyptios insequentes euasit, namq; illi coacti sunt hoc mare ingredi, quod uestigijs eorum cedens, hinc inde ueluti altiss. parietes dum sicco pede in alteram egrederentur ripam stetit, in se deinde rediens, Ægyptios omnes q maritima itinera obsidebant ne ad cãpestria transirẽt obruit: In hac solitudine ros descẽdit ex aëre melle spissior dulciorq;, semini coriandro persimilis Hebræi manna uocant, quod in terris calidis consuetum fieri Auicẽna dicit, non tamen in hoc loco descendisse unquam antehuius gentis aduentum manifestatur Post autem oppida sunt, Calguia, Lysa, Gubba, Gipsaria, Gesaraq; ciuitas insignis trans Iordanem iuncta monti Galaad, est & Petra regni sedes Ar, siue Arachen quondam dicta à nomine constituentis, qui unus ex quinq; Madianitarum regibus fuit: in diuinis uerò literis, & Nabath & Arnon, & Iectahel, & Petra deserti urbs ipsa legitur, In confinio Moabitarum & Amoreorum, ad quam accedere regiõnum asperitas prohibet: Est enim in conualle prærupta ac demersa, quæ usq; nũc Arnonas appellatur, in ea saxum natura sanè munitum, unico angustoq; accessu euntibus patens, in quo oppidum sedet montib. circumdatum inaccessis, Quæ uallis extenditur ad aquilonem, hoc est ad mare Asphaltidis per quam Arnon amnis elabitur, cui Moabitarũ mons imminet hinc procurrens, qui propter uehemes præcipitiũ excisus uocatur, Haud procul ab Arnone est & in eadem ualle super ripam torrentis Arnonis oppidum Aroer Moabitarum, possessum quondã à gente omniũ ueterrima, postea à Moabitis quum priores accolas subuertissent, & ostenditur usq; hodie in cacumine mõtis. Est itẽ mons cõtra Petrã qui Or dicitur altus ac præceps, prope quẽ Charac cognomine Moba ciuitas olim, nunc castellũ à Petra diei itinere. Extra uerò territoriũ urbis Petræ, regio magna ex parte arida est, presertim Iudæã uersus, ubi Ametisti lapidis copia reperit per quã Arnõ amnis ex propinquis mõtibus ortus, per totumq; desertum locis abruptis fluens in Asphaltidem erumpit, à quo Moabitidis & Arnoritidis terra diuiditur: hæc autem fructifera est, & bonis omnib. copiosa. Hinc locus est Amoreorum inter tria flumina ueluti in insula constitutus, à meridie Arnonem à septẽtrione laboc in Iordanem exeuntem, ab occidente Iordanem ipsum habens: Est quoque Idumææ regiuncula quę Alba dicebatur Seir quoq;, & in ea mons Seir, id est, pilosus, propter conuersationem Esau in ijs locis qui uir pilosus fuit Seir enim Hebraice pilosus dicitur, nunc uerò unà cum reliqua Idumæa Gebalenca dicitur in qua uicus

uicus albus nomine, maximũ Nabatheorum emporium uicinũ Petræ urbi, ex quo Rhinocoluram apud Ægyptũ merces comportantur. Post Album uicum, terra est Aretæ: & Ararena magna ex parte deserta, & Negrinorum urbs in fertili regione sita. Transq; urbem Petram uersus Hailam Amalechites regio est in deserto. Est et uicus Ælim loco ubi Moyses de mari Rubro exiens castra primo habuit. Item Pharam oppidũ in deserto sui nominis cuius in Palæstina mentionẽ fecimus, tendit enim desertũ ad austrũ usq; ad montanã felicis Arabiæ, iunctũ Saracenis q in solitudine Aiagi errãt. In qua Madianean regiũcula est uersus orientẽ maris Rubri trans Arabiam in deserto Saracenorũ: & in ea urbs Madiã eiusdem appellationis fuit loci caput. Est & aliud uicus grãdis Mabsar nomine in regione Alba ad urbem Petram pertinens, Et circa eandem regionẽ Masaraca ciuitas regni Edon. sunt & Auara, & Zanaatha & Adros pagi. Mox Zoara oppidum: inter quod & Petram, Pheno ciuitas in deserto sita terrę motu corruit, Quo in loco nũc uiculus est ubi æris metalla damnatorũ supplicijs effodiuntur, in quibus montibus (Phenarum dicũtur) etiam uis magna auri antea eruebatur. dein Thana ciuitas altera à supra dicta. Itẽ oppida, Moca, Cletharo, Necla, & Esbuta urbs insignis in montibus similiter Ziza, Maguza, et Medina siue Medaba urbs, Iuxta quã Coraiatha uel Cariathin ciuitas interijt, longe à Barne decẽ mil. pass. Post Lydia oppidum est. Et Rhabmathõ ut barbari dicũt, urbs in collib. sita, quæ Rhabbathmoab, id est grandis Moab in sermonib. sacris legitur, nam Moab ante uocabatur, quæ & regioni circumadiacenti nomen dedit, deinde Areopolis dicta est cuius nunc ruinæ tantũmodo demonstrantur. A qua non longe Anitha, Surrattha oppidum quondam clarum à Semiramide conditum, & aliud Besamis in solitudinẽ ambo redacta. Item Bostra urbs maxima in campo trans Iordanẽ ad orientalẽ partem Iericho posita, quæ uulgo modo Busserech dicitur. Et Mesada castellum ualidiss. ad reponendas opes ad momẽta belli, tutandaq; corpora, quod Ionathas pontifex cõdidit, in altiss. saxo undiq; abrupto 4. mil. pass. ab Asphaltide lacu, ad quod uia propter crebras flexuositates, coluber appellatur, altera ab occidente, nõ nisi adeundi uias duas habet perangustas, atq; difficiles, quod Herodes oportunitate loci in urbem ampliauit, Est quippe saxum in cacumine planum sex mil. & quingentorũ passuum ambitu culturæ accommodatum: hanc Rom. quemadmodum & alias Iudæorum urbes euerterunt. Est & Adra ciuitas insignis olim Edrai dicta ubi interfectus est Og rex Basan gigas potentissimus, omnisq; illius cæsus exercitus à Iudæis. Et in extrema prouinciæ parte ciuitas Niniue, corrupte modo Neneue à barbaris uocitata, altera à famosa illa, quam in Assyria deinceps dicemus. Asemona 101. in deserto ad meridiẽ Iudeæ diuidens eam ab Ægypto.

Mesopotamiæ prouinciæ situs.

MEsopotamia prouincia hinc depingenda est, quæ ab euentu rei sic appellanda fuit, iacet enim inter duos fluuios, Euphratem & Tigrim, qui eam undiq; circumdantes regioni nomen dederũt, Mesos enim græce, latine medium, & potamos fluuius dicitur: Nam & latinorum alij eam Interamnem, & quidam Medamnem dixerunt, quod etiam gentili uoce, Insula interpretatur. Terra pro cœli qualitate, natura uaria, namq; locis quibusdã tam uberi & pingui solo est, ut à pastu repelli pecora dicãtur, ne satietas perimat, Fertilitatis causam esse humorem qui ex utroq; amne manat, toto ferè solo propter uenas aquarũ resudante: Quod apud Ciceronem legimus, sed id Euphratem tantũ efficere dicit, in quam quotannis quasi nouos agros limum inuehit: cuius fœcunditas in pascendis maximè bobus idonea est: Fert quę semper uirẽt: & inter cætera aromata amomum: etiam naphtham gignit, id est, bitumen liquidum: Cæterum sæuienti æstui subdita, adeò ut pleraq; animalia quæ in nudo solo deprehenduntur extingui, tantus est uapor solis, & cœli, quo cuncta uelut igne torrentur: & rari aquarum fontes, qui etiam incolarũ fraude celantur. At hyeme (iter præsertim agentib.) dira regio propter luti profunditatem, quo pedes uix extrahi possunt: præterea loca multa in se aspera & inhabitabilia cõtinet, ut patentes campi, & uastæ solitudines, & profundiss. harenæ sunt, herbarũ arborumq; carẽtes, quarũ nullus unquã terminus aspicitur, ut non solũ itineris labore ac siti conficiuntur, uerũ intuitu ipso miserabili deficient, quũ nullus unquã tumulus, nullus pene fluuius, nõ deniq; ullum suffugiũ apparet: Insuper latrones ibidem cõmorantur, quos euadere nõ esset facile, nisi prouidentia uiatorib. adhiberetur. Et hoc maxime in meridianis prouinciæ partib. & à montib. remotis, quas Arabes Scenitæ incolũt pastoralia exercentes, pascua quippe omnis generis pecorũ, camelorum pręsertim optima habẽt, agriculturã aut parũ, aut nihil exercẽt nam facile in loca alia demigrant, quum præda & pascua eis deficiunt: Alit hæc plaga leones, & complures alias feras inter harundineta fluminũ, & fructeta. Regionem mixtã tribus gentibus esse Posidonius author est, quod Armeniorum, Syriorum, & Arabum, natio magnam præ se fert generis coniunctionem seu linguam, seu uiuendi ritus, seu corporum liniamenta consideres, quũ maxime finitimi sint: inditio est, prouincia ex hisce tribus constituta gentib. Namq; terminatur à septentrione maiori Armenia iuxta Taurum montem: Ab occasu parte Syriæ, interlabente Euphrate: Ab oriente Assyria prope Tigrim: à meridie deserta Arabia. Hanc prouinciam duo maximi præter cæteros excurrũt montes, Casius qui & Masius à quibusdam: & Singaris, ille ad septentrionẽ magis, hic uerò ad meridiem Tigrim uersus declinant, ambo fertiles, ambo fructibus copiosi, Casius modo Lison, Singaris Simar uoce indigena appellantur: Ex Casio duo

sio duo magni fluuij exoriuntur, alter occasum uersus Chaboras nomine in Euphratem prope Syriæ & Arabię fines influit: Alter Aschoras per saxosas Singaridis ualles euolutus Euphrati ipse quoq; iuxta Arabiæ Babyloniæq; decursus iungitur. Pręterea regiones in prouincia sunt Anthemusia inter Casium & Taurum montes ad Armeniam. Et sub Casio Calcitis inter duorum fluuiorũ fontes. Sub qua Gauzanitis per quam Zerbis fluuius in Tigrim cadit. Et penes Tigrim intra Singaridem montem Acabena. Sub Gauzanitide autem Ingena, & iuxta Euphratem Ancobaritis: In quibus licet ciuitates & castella sint, maxima ex parte tamẽ pagis incoluntur: nam quũ regio tota ab Assyrijs teneretur, uicatim habitabatur, pręter Babylonẽ & Ninum, Macedones ut attestatur Plinius eam in urbes congregauere propter ubertatem soli. Igitur in Euphratis ripa Porsica: Mox Aniana, Barsampsa, & Thapsum quondam: item Bathne municipium in Anthemusia, Macedonum ædificium ab Euphrate breui spacio situm refertum olim mercatoribus ubi annuæ nundinæ fiebant, ad quas diuersarum nationum multitudo cõueniebat, ad ea quæ Indi & Seres, terra mariq; uehebant commercanda: hæc nunc Damasco Syriæ translata sunt: Etiam Sarnica, Bersima, Bithias Birnũc ab incolis et à nonnullis Perazuch, oppidũ in ardua Petra situm, cuius radices Euphrates abluit. sunt & Naube: Et oppidum Nicephorium Zeugma ante quod Alexander Macedo ampliari iussit ob uictoriæ suæ memoriã, ut uocabulum sonat ad amnis ripam exaduerso Aperamiæ Syriæ qua transitus illis est qui orientẽ petunt: Deinde Maguda, Chabora, Thelda, Aphadana, Banaba, Cerchusumq; castellum munitissimum quod ampliauit Diocltianus aquis fluminis circundatum, similiter Zaitha castellum, quod olea arbor interpretatur, & Betauna. Rhesipha, Agamna, Eudrapa, Addęa, Pacoria, Teridata, alio nomine Tiluta castellũ in insula fluminis in saxi immenso uertice positum, et aliud Achaichala in alia insula sublime admodum, & Naarda, Sipphara. Et ultimo loco Masicis uicus, olim oppidum maximum Agaram, quod diruerunt Persæ: Scinditur hoc loco Euphrates neq; longe à Zeugmate & parte lęua per Seleuciam, circaq; eam profluenti infusus Tigri, dexterio re autem alueo Babylonem petit, mediamq; permeat, Inde in paludes distrahitur, quas Mochin uocant incolæ, ita ut ad mare non perueniat, quũ dicat Plinius, locus ubi Euphratis ostium fuit, flumen salsum, Nam in paludes dispersus exiccato alueo eius pristinum cursum uetustas aboleuit; præter in litore ubi mare per eius ostium aliquanto sursum euehitur, idq; flumen salsum uocant, Ex quo aiunt in mare non uadit: sunt qui asserant ipsum quum sub terra diutius fluxerit, rursus in Ægypto apparere, & Nilo commisceri: Media autem fluuio Tigri similiter iungitur, ubi Ctesiphonta prætermeat, tripartitus enim Euphrates est, q medius Basilius, id est, regius fluuius appellatur, siue ut ait Strabo Maarsaris, siue Maarmath,

ut barbari uocant, quod significat regium: Similiter Marcellinus, qui cum Iuliano in ijs locis exercitum contra Persas ducente meruit, inquit, Hinc uentum est ad profossile flumen Maarmalch nomine, nũc aridum, id antehac Traianus & postea Seuerus egesto solo fodere in modum canalis amplis. studio curauerat summo, ut aquis illuc ab Euphrate transfusis naues ad Tigridem cõmigrarent, durissimumq; ad unũ uisum est eadẽ loco purgari, quę quondã talia Persę timentes, mole saxorum multorũ obruerunt, Hacq; ualle purgata a uulsis cataractis undarũ magnitudine classis sequuta stadijs triginta demensis, in alueum deiecta est Tigridis, & contextis illico pontib. cõgressus exercitus, item Chochem uersus promouit, hæc ille. Ptolemęus uerò scissionẽ hanc, non ut Plinius et alij scriptores in paludes uagari, neq; Euphratis esse, uerũ enim illi admisceri, uocariq; Marsag: Sunt qui dicãt Euphratẽ Gobaris præfecti opere deductum, id est, scissum in Regiũ amnem siue Gobarẽ ab eo, ne præcipiti cursu Babylonẽ infestaret. Iuxta autem Tigrim ciuitates sunt, Dorbeta prope Taurũ montem, quę nunc Mosel dicitur, magna sanè. Item Amida cladibus suis inclyta, namq; à Persis excisa est dum eam Romani tenerent, in arduo colle sita in proximo ubi Tigris emergit, eãq; abluit, unoq; ascensu, ac perangusto, ubi annuatim finitimorũ gentes in suburbanis ad nundinas cõgregabantur, Olim perquã breuis, sed eam Constantinus Cæs. dilatauit, ut accolis confugiũ ab incursionib. hostiũ esset, suoq; de nomine Constantiã appellari uoluit, quum & aliud oppidũ ijsdem in locis Antonius ædificans Antoniopolim nũcupasset: A qua haud procul Nymphęus amnis ex Tauro monte labitur: Cui ad occasum uicus est Abarne nomine, sospitaliũ aquarum lauacris calentibus notus. Postea Sappha, Deba, Singara, Betoum, Lambana, Birtha, Carthara, Man.hana. Deinde Seleucia quæ uocatur ad Tigrim quam modo meminimus, à Seleuco rege dicta, Chalãne ante, quã quũ cõdere uellet (ut Appianus tradit) magos acciuit, qui diẽ & ex die horam qua fundamenta urbis iaceret eligerent, illi quum ueluti iugum ipsis imponi futuram formidarent, horam ementiti sunt: magna quondam ac eo tempore Babylone maior ubi Medorum reges, quum imperium latius tenerent hyemem agebant, loco enim aprico sita est, æstate uerò in Ecbatana, ut suo loco dicemus: At enim Seleucia uoluentibus annis, fortunam simul cum situ mutauit, fuit quippe tum in occidentali Tigris ripa, quã Euphratis scissio influebat, quo in loco nũc diruta iacet, in cuius uestigijs pastores diuersoria sibi constituerunt, urbemq; ipsam in orientali fluminis ẽ regione antiquæ ædificauerunt barbari, Bachdadq; appellauerunt, iungit tamen utranq; pons iniectus Tigri: Legimus apud eundem Marcellinum Seleuciam à Rom. militibus direptam ac incensam fuisse Veri Cæs. imperio, unde Comei Apollinis simulacrum Romam uectum esse, In cuius delubro phano, quum milites quoddam foramen angustum reserassent, thesaurũ

ibi absconditum rati (erat locus ab Chaldæorum arcanis conclusus) tantam insanabilium morborum uim exiluisse, quo hinc usque ad Rhenum & Gallias cuncta contagijs poluerentur, ac mortibus inuoluerētur. Post autem Seleuciam in insula, hoc est in angulo quem fluuiorum cōgressiones efficiunt, oppida sunt Scapha, & Apamia munitum apprime, & quondā septem mil. & 500. pass. amplitudine fuit, & Satraparū regio appellata, quo tributa conferebantur, nūc in arcem redactum durat, Ætate Pompeij magni, terminus Rom. Imperij, cui nomē Antiochus Apamiæ matris suę imposuit, sicut et alteri in Phrygia, Tigri circūfusa, Archoo amne diuisa: Plinius sitam esse, ubi restagnatio Euphratis cum Tigri confluat, itaque molientes incursionem Parthos operib. abiectis inundatione arceri. Prętérea in media prouincia ciuitates sunt. Edessa non longe ab Euphrate in humili colle ad ripam & cuiusdam parui fluminis sita, quæ & sacra urbs, prius Bambyca uocitata, in sacris autem libris Rhages dicebatur, ac tēpore quo ædificaretur Hieronymo teste Arach, nunc uerò barbari Rhoasse nominant, quidam Rhoa. Mox Ombrea urbs, & Ammæa Amit nunc ad occidentalem ripam Morat fluminis, ut nunc appellāt incolæ, in tumulo sita, quam Aurelianus Imper. cepit, uxoremque Odorani Palmyrenis regionis principis, defuncto marito urbem in ditione tenentem, Romam triumphans ante currum duxit. Inde Sesama apud quam urbem Gordianus Romanorum dux uicit Persas. Item Rhisina, Olibera, Sarrana, Et Is urbs, cuius dextrū latus eiusdē nominis amnis abluit, qui permultos Asphalti grumos deuehit, in Euphratem exiens. Dein Saccana, Arxama in editiss. saxo posita. Gizama, Sinna, Mambuta, & Nisibis urbs quondam clariss. nomen adhuc retinens. Antiochia Nygdonia quandoque appellata sub * Casio monte, aquis indiga, cunctis circum arentibus locis, licet haud procul ad Euphratis fluenta à præfecto prouinciæ Nicatore cōdita. Quæ quum ædificaretur, incolæ eam Achad nominauerunt, quam Lucullus postea Sopor Persarum rex cepit, trucidatisque incolis & muris in parte nudata, postea restituit, Huic ingēs planities præiacet, ubi nec arbores, nec futeta, præter humiles herbas exoriri, Verū in extrema parte iuxta Zalam montem nemus arboribus frequens diffunditur, necnō campi uineis & pomiferis arboribus consiti Maiacharia nomine, cui fons uocabulum dedit. Postea Bithiga, Bazala, Auladis, Ballatha oppida sunt. Mox Carrhę siue Carrhas oppidū ab amne Carra, quod Caliroe ante: Sinacha dicebatur ab imminentibus montib. qui Sinachæ uocantur, Nunc Heren, clade Crassi nobile, nam ibi Romanus est cæsus exercitus, ciuitas inualidis cōplexa muris, nam teste Plinio muros domosque massis salis faciūt, aqua ferruminantes: Vnde non longe altæ paludes sunt, ex quibus Belias & à quibusdam Balissus riuus emanans in Euphratem uadit: Est, ubi ex paludib. abit Dauana oppidum. Inde ad orientem Calinisum munimentum ualidum &

* alijs Masio unde Masei.

commercandi optime institutũ, et Diacyra ciuitas 7. mil. pass. ab Euphrate, Post eam fons est bitumen scatens, et Ozogardana oppidum, & alia, ut Tiritha, Thengubis, Orthaga, Hetra in media solitudine positum, à quo 70. mil. pass. circumcirca aqua nõ reperitur præter salsam & corruptam in regionibus aridis, in quibus nil aliud nisi abrotanum et absinthium, et traconteum, & alia huiusmodi herbarum genera nascuntur. Præterea Zama, Sinna, Gorbatha, Dabausa, Bariana, Acraba, Aphadana, Rhæsena, Peliala, Aluanis, Bimatra, Daremmaq́;.

Arabiæ regionis situs.

ARabia deserta regio, huic dictæ succedit, à posteriorib. Arabia inferior, seu prima uel Bariç appellatur, quod idem est ac sterilis: Apud aũt barbaros Arabia Sæm, id est, Syriæ uocatur: deserta enim ab ré ipsa cognominatur, Nam tota penè harenosa est, sed ea præcipuè pars quę ad occasum uergit, Per quã iter qui faciunt, quemadmodũ in mari nautæ Arcturi signa quo tendere uolũt duces habent. Has itaq; solitudines pastores colunt in tabernaculis uitã agentes, ex quo Arabia nomadũ etiã à quibusdam dicitur: Reliqua autem pars prouinciæ ad meridiẽ circa Euphratem, & montanam felicis Arabiæ, multifariam agrorum cultorib. mercatoribusq; frequens est. Huius termini sunt: A septentrione Mesopotamia, Euphrate interlabẽte: Ab occasu Syria: A meridie mõtana felicis Arabiæ, Ab ortu solis Babylonia iuxta mõtes ab Euphrate in Persicum usq; sinum protendentes, Incolunt penes Euphratem Cauchabeni: Et ad Syriam Bathaæi: Et prope felicem Arabiam Augubeni: Post quos Rhaabeni: & apud Persicum sinum Orcheni: Propter autem Babyloniã sub Cauchabenis Æsitæ: & supra Rhaabenos Masani, à quibusdã Maser: Interq; has gentes Argæi circa Bathanos: & contigui Babyloniæ Maceni, quibus ad occasum lati ac deserti campi iacent: Ad aurorã Chaldæorum paludes quas Euphrates effusus facit: Quæ terra licet grauẽ et nebulosum aërem habeat simulque pluuiosa sit & æstuosa, fructus tamen optimos, ubi colitur producit, uites in paludibus nascuntur, terra in harundinibus cratibus imposita quantũ stirps recipiat, ut sæpe etiam ab aqua deferatur. Huic ad Persicũ mare in Mæsaniti sinu oppida sunt, Ammęa, Idicara, Iuchara. Sursum uerò à mari ac prope Euphratẽ Thapsacus oppidũ pontem supra flumen habens, itẽ Birtha, Gadirtha, Auzara uicus ingens. Audatta castellũ, Dadara, Balagæa, Pharga, Colarina ciuitas olim nũc pagus, Belgynæaq́;. Itẽ quæ magis ad Mesopotamiã expositæ sunt: Barathena castellum in colle. Saucha ciuitas quæ usq; hodie sic uocaẽ. Cocha, Gabara, Aurana in monte triuertice sita, et Rhegãna. Alata, Erupa, Thẽma oppidũ munitiss. Luma, Thauba, Seuiã, omnes uici, et Dapha, & Sora, & Odagana olim ciuitas. Tediũ, Zagamadis, Arrada, Obęra, Arthemita ciuitas insignis, Banacha, Dume-

Dumetha. Et ad Palacon tam flumen Bera urbs terræ motu euersa. Calathua pagus, & Salma castellum.

Babyloniæ prouinciæ situs.

BAbylonia prouincia sequitur: hanc olim terrã aquis contectã fuisse Abydenus historicus scribit, quam Belus rex exsiccauit nomẽ à Babylone urbe deducẽs, regio plana, Ex quo uaporibus uehementer obnoxia est, ita ut posita sæpe humi hordea in sublime prosilire dicãt: Nam & Plinius inquit, Maximus interdiu cãpus Babyloniæ qui Senaar appellatur flagrat. Incolæ quoq; propter æstus immensos, super plenis aqua utribus somnos capiũt: Ferax alioquin præsertim hordei, siue ut quidam frumenti, idq; fert quantum nulla alia regio, nam modius 300. affert: Ratio serendi, ut in Ægypto, sed felicitas maior, superinundante aqua Euphratis, Quare bis in anno segetes Babylonij secant, Terra in fossas quẽadmodum Ægyptiaca distincta: non sic autem in ferendis arboribus milij uerò ac sesami proceritatem in star arborum: Oleo neutiquam utuntur, nisi quod ex sesamis faciunt, cuius arboris cætera loca penuriam habent. Suntq; eis passim per omnẽ regionem palmę sua sponte nascentes plerę; fructiferæ, ex quibus teste Strabone, & panem, & mel, & uinum, & acetum conficiunt, Nucleis pro carbonibus fabri ferrarij utuntur, Qui etiam in aqua macerati bobus & ouibus in pabulũ dantur: Etiam bitumen multum apud has gentes nasci, ex cuius glebis casas ædificãt, nec solum ædificant, sed eo arefacto pro lignis populus (licet innumerabilis) utitur, tantà illius materiæ copia est, Prope quẽ fontẽ (ex fonte enim Asphaltidis illud emanat) Hiatus terræ est haud magnus, odorem sulphureum grauemq; eijciens, qui transeuntes animantes, præsertim per aëra aues interficit, est & alius lacus qui æstate rubras habet colore aquas dierũ spatio undecim. Naphtha quoq; hic scaturit, quod si igni corripiatur, aqua nullo pacto extingui potest, sed magis ardet, nisi ualde multam superinfunderis, cœno & aceto & alumine, & uisco oppressum extinguitur, Et ut ait Plutarchus, tantæ igni cognationis est, ut priusquam flammam attingat, per ipsum luminis splendorem, medium per sese aërem incendat: Sarda item gemma laudatissima saxorũ uenis hic reperitur. Sunt etiam pauones plurimi colore uario. Cæterum Babylonio mari magna piscium uis atque adeo ut incolis nunquam eorum desit copia, claudunt eos pluribus locis in litore, calamis frequentibus infixis, quidámque circa ea loca habitantes, fossas à mari usque ad suos pagos pluribus stadijs ducunt, per quas pisces ad eos usque deferuntur. Babylonijs coma parua est, calciamentum non sanè magnum, unguntur Sesamo: lugent mortuos, ut Ægyptij & alij permulti, sepeliunt in melle, cera cadauer obliniunt. Regiones in prouincia sunt, Auchanitis Euphrati adicens: ad cuius partem occidentalem Phylarchorum gens est ex utraque parte huius fluminis accolen-

accolentes, qui terrã non ualde feracem habent: Item Chaldæa quam Arabes aliter uocant, sonatq; idiomate nostro, harenæ Arabũ, uel deserta Arabum circa enim desertã Arabiam iacet, iugo quodam montiũ intercedente quo nomine Chaldæa, scilicet quidã uniuersam prouinciã uocãt, fuitq; quando Chaldæa Achemenia dicta à rege quodã ibi dominante. Qui diu tina obseruatione siderũ, sciẽtiam putant effecisse, ut prædici posset quid cuiq; euenturũ, & quo quisq; fato natus esset: Quam artem innumerabilibus penè sæculis post ad Ægyptios peruenisse scribit Cicero: Itẽ Iosephus à Chaldæis astrologiã plantatam noscitur in Ægypto inquit. Introrsus uero ac circa paludes Mardoçea, sub qua gentes sunt, quę Strophades appellantur. Hæc prouincia his finibus tenetur: A septentrione Mesopotamia iuxta Euphratẽ: Ab occasu Arabia deserta: Ab oriente Susiana secundum Tigrim usq; ad eius ostia: A meridie parte Persici sinus: Quo in litore nil aliud memorabile (quũ maiori ex parte cœnosum paludosumúe sit) pręter Tigris fluminis magna ostia, Ante quæ in insulis arbores thus redolentes nasci: item in eodem flumine, post quã se cum Euphrate iunxit, Insulę aliæ sunt cultura amœnæ: quædã incultæ. Iuxta aũt Tigrim sub Apamia primum Bibla oppidũ est. Dein Opis uicus circumstantiũ locorũ emporiũ, Didigua, Punda, Bathrachartaq; oppida, Thala, & Althapagi, & Barbitace oppidũ Tigris alueo, Plin. ibi mortaliũ soli aurũ in odio contrahũt, idq; defodiunt, ne quo cui sit in usu. Et post scissionẽ amnis in ostia, in parte sinistra supra mare Teredon urbs quã Nabuchdonosorus rex cõdidit, nũc Balssara à barbaris appellaț, emporiũ ætate etiã hac nobile. Itẽ ad Euphratis partem in ripa fluminis, Idicara & in campo Dura, quod interpretatur conclusum locũ, Duraba, Thacona, & Thelbencana oppida sunt. Mox Babylon urbs opulentiss. uetustissimaq; à loco Babylonis nomine in q̃ iacet dicta, quod Hebræi propter linguarũ ibi confusionẽ Babel uocant: unde Strabo, Babylonios dicimus non ab urbe sed à regione: In qua magnã illam turrim ædificatã priorib. sęculis fuisse in sacris uoluminib. in cãpo Senaar legimus quo in loco nunc Babylon dicitur: Ait enim Polemõ in ijs q̃ de Iudæis scripsit, ciuitatẽ ab ijs conditã primũ fuisse qui à diluuio euaserunt, quos omnes gigantes fuisse cõstat sparsos per uniuersam terrã, postquã turris quam ædificabant diuinitus cõcussa decidit: Idq; Abydenus et Alexãder historici, & in antiquitatib. Iosephus et ante illos Sybillã cecinisse: licet Firmicus & alij nõnulli aliter de linguarũ desonantijs sentiãt: Verũ de urbe ipsa multa atq; ad mirãda à rerũ scriptorib. passim reperiunť: eamq; prius Belũ condidisse (non enim cum Iudæis nostri cõueniunt, quũ non adeo à primordio æui, ut ipsi historiæ nostræ initium captãt) Cuius regiã Curtius temporib. suis ostendi ait, qui sideralis scientiæ inuẽtor fuisse perhibeť: sed quũ mœnia eius aquarũ illuuione deleta essẽt Nabuchdonosorũ restituisse, q̃ ad Macedonũ usq; tẽpora perdurarunt,

Opus

Opus diebus 15. absolutum, qui nō simplici muro, sed triplici comuniuit, regiamq; & templa, & porticus, & alia magnifica struens, urbem illustrauit. Plures tamen à Semiramide Nini regis uxore conditam ferunt: nam Trogus (ut alios omittā) Semiramis Babyloniam condidit, murumq; urbis cocto latere circumdedit, harenæ uice, bitumine interstrato, quæ materia in illis locis passim è terra exæstuat. Similiter Lucanus:

Vt dicitur altam
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem:

Chaldæorum quondam caput, diuq; summam claritatem inter urbes obtinuit in toto orbe, adeò ut & Assyria & Mesopotamia in Babyloniæ nomen transirent: Ipsa in ingenti planitie sita, forma quadrata quinquaginta mil. pass. complexa, non tamen tota habitata, sed intra decem mil. passuū locum medię urbis tectis occupauerūt, nec continuatis, cætera enim inter habitationes murosq; urbis serunt coluntq; ne ab externa ui obsideri possent: Ac inter reliqua urbis ad mirabilia murorum crassitudo altitudoq; ac turrium dispositio fuit, Item in mōte arx, horti pensiles, tēpla, & sepultura Beli, quā Xerxes (ut aiunt) dirui fecit, pyramis erat stadij altitudine, lateri aūt cuiq; stadiū, Pons lapideus insuper urbē iungēs (diuidit enim eam Euphrates sunt qui nō Euphrates, sed eius ramus esse uolūt) stadiorū 5. longitudine, ubi angustior fluuius est, magnificus adeò ut inter mirabilia oriētis opera, merito annumeraret: Quæ partim Persæ diruerūt, partim Macedonum neglig̃etia defecerūt, cętera tempus cōsumpsit, Præsertim quū Seleucus Nicator Seleuciā ad Tigrim condidit 38. mil. pass. ferè à Babylonè distās, qua uicinitate (caput enim regni eam esse uoluit) exhausta languit, nam quæ nunc habitat pars est antiquæ urbis 14. mil. pass. circuitu, neque incolarū frequentia (uicatim enim habitant) qui ex Babylone in Baldach siue Baldachiā nomen conuerterunt, quidam Babel dicunt: Duos uerò supradictos amnes, qui ab Euphrate scindebant Nabuchdonosorū obstruxisse fertur, qui sese & in lacus & in paludes longe lateq; disperdiderūt, in quib. plures sepulturæ Babyloniorū regum iacēt. Sunt qui dicāt, nō ob id paludes constitisse, uerū quia rex ipse effodit 20. pass. altitudinis, portasq; in palude fecisse, quas Riuotenētes appellabāt, quibus apertis Babyloniæ cāpos irrigabāt. Post aūt dictam urbē penes Euphratē siue Maarsag, Volgæsia ciuitas est, alio nomine Pyrgauolgū, Quā Volgæsus Parthorū rex in uicinio circa Babylonē cōdidit, Nam quū ædificato Ctesiphōte 3. à Babylone lapide, ut illā exinaniret, nec proficeret, nuper Volgæsiam erexit, ampla quidē & populosa, duplo muro cincta, arcē habens in aspero mōte sitam Euphrati imminētem, qua parte pręceps petra cautibus exasperat, altera aūt parte ciuitas in campū qui ei obijcitur descēdit, unde fossa deducta aquis Euphratis circumdat. Dein Marsita siue Marsimalcha urbs magna, & ualidis mœnib. septa, nā muris duplicibus munit, pręterea undiq;

rupes

rupes inaccessæ, nisi qua parte Euphrati fluuio procliua est, in insula amnis iacens, à Rom. capta direptaq; Iuliano duce: Quibus in locis ad mare uergentibus agri sunt uineis consiti, uariorumq; pomorum genere, palmisq; amplißimis instar ingentium nemorum. De cætero oppida iuxta paludes ad Arabiam desertã posita sunt: Beana, Chuduca, Chumana, Cæsa in rupibus. Item Beranda uicus, & Orchoa, & Bethana ciuitas in loco amœno sita in flumẽ deuexa, Thelma, Sorthida, Iamba urbs nõ obscura, Et Rhagia quæ adhuc sic appellatur. Mox Ciripha, & Reblatta à qua & regio circumiecta Reblatta appellabatur: deinde Antiochia dicta est, & Scenas urbs posita super fossam quandam in fine prouinciæ iuxta Arabiam. Hic sunt Camelitæ qui uillas prope aquarum fontes inhabitant, cum Scenetis pacem habentes, & pendendorum uectigalium mediocritatẽ eis prębent, cuius gratia illi per deserta fugientes proximam fluuiỹ regionem prętereunt, relicto à dextris flumine trium ferè dierum itinere.

GEOGRAPHIAE
Commentarius V. Asiæ, in quo
Assyria, Susiana, Media, Persis, Parthia, & Carmania deserta continentur.

ASsyria prouincia est, quæ sic à Latinis, licet à quibusdam Syria: à Græcis Adiabena: nunc uerò ab indigenis Adrinsa uocatur: Terra multiformi feracitate ditißima: nam tota fermè plaga & aquosa & plana est, non quod frequenter pluuiỹs uegetetur, sed flumine, Irrigatur enim seges, & frumentum prouenit, non quemadmodum in Ægypto, flumine sua sponte in rura ascendẽte, sed magis riuis, atq; scrobib. inundatur. Illi ex planitie, cœlestem scientiam adepti, quæ tanta est, quod cœlum ex omni parte pateat atq; apertum intueatur, ex quo traiectiones, motusq; stellarum facile obseruari ab ỹs potuerunt: Vetusta sane gens, atq; in fabulosa reiecta tempora, nam quum indigetes prioribus sęculis in Asia regnarent, eorum gesta nomenq; uetustas edax aboleuit: Verum primus rex scriptores nactus est Ninus. qui eius facta literis mandauerunt. Assyrỹ in cæteris Persarum similes sunt: quibus mos est uirgines maritis per præcones iungere: qui in hęc uocabula designantur: Ad septentrionem iuxta Armeniam Arrapachites: & Niphates in eiusdem nominis monte: Ad meridiem prope Susianam inter Callonitidem & Messenem Sittacena ab oppido Sittace, qui dein Apolloniates appellati sunt, latrones omnes, regionem multam poßidentes, rupibus ac mõtibus asperam, qua iter est ex Babylonẽ

bylone Susam euntibus qui plurimũ ab ijs infestantur. Sunt & Choathræ populi in monte sui nominis, syluas inhabitantes. Inter quos Garamæi. Partem uerò quæ inter Arrapachites & Garamæos iacet Adiabeni tenẽt, qui & Sacopodes nominantur, quorũ regio est Adiabena, à qua toti quondam prouinciæ (ut diximus à Græcis) nomẽ fuit, Hac de re quod inter Onam & Tigrim nauigabiles amnes sita, adiri uado nõ potest, Græce enim Adiabena transire sonat, opus est ponte qui eam regionem trãsire uult. Inter uerò Garamæos & Apolloniates Sambatæ. Et supra Adiabenos Calaceni, Garamæis autem Arbelitis & Atturia regiones imminent, Lycoam ne discretæ: Macedones Arbelitidem Mygdoniam à loci similitudine appellauerũt. In ea lapis balanites nascitur, nucis iuglandis magnitudine, ultrea specie coloris uiridis, media secante flammea uena. Postea Oroba altera regiuncula est. Terminatur Assyria ad septentrionem Armenia maiore secundum Niphatem montem: Ad occasum Mesopotamia, Tigri interlabente. Ad meridiem Susiana, loco interiacente aspero ac deserto: Ad orientem parte mediæ, iuxta Choathram montem quem Cosæum nonnulli uocant. Ciuitates & castella in hoc membro sunt, ac primo iuxta amnem Tigrim, Marda, Sauara, Bessara, & Belciana. Mox Ninus uel Niniue urbs uetustissima nobilissimaq; Tigri apposita occasum spectãs, magna quondã ac Babylone maior. sexaginta enim millia pass. eius amplitudo erat ut Diodorus author est, Quam Ninus Beli F. secundus Assyriorũ rex in Atturiæ campo cõdidit, & à se denominauit: Hieronymus Assur, qui quum egrederet de terra Senaar ędificauit inquit: Quã Medi Cyaxaro duce, post mortem Nini, euerterũt, Erat in ea ultra amnem (iungebatur enim ibi ponte Tigris) sepultura Nini, ingens molis altitudine nouem stadiorum, latitudine ut Ethesias scribit decem, quę longe uelut arx quędam conspiciebatur, quæ hodie lingua indigena Mussula & à quibusdam Mosse uocatur, in cuius loco (nam diminuta erat) diutinũ post tempus ædificata est urbs sepulturę nomen habẽs. Item Sacada, & Oroba in regione sui nominis. & Thelda urbs q̃ nũc Bachdad à barbaris dicit, Cuius ex aduerso penè rudera urbis Seleucię sunt. Et paulo post Ctesiphõ ciuitas insignis, inexpugnabilis fermè situ, quam Carus tum Imp. cepit, Assur quandoque dicta, eam Vãdanus instituit, postea Pacorus rex ampliauit: Strabo uicum maximũ dicit in quo Parthorũ reges hyemare propter aëris temperiem soliti erant, tantæ quidem potentiæ, ac magnitudinis ut Parthorum multitudinem, & apparatum omnem recipiat, ac uenalia & necessaria illis suppeditet. Longe uerò à flumine in media regione, Bithaba, & Dartha uici. Et in Arrapachitibus Arrapa metropolis. Item oppida Darna, Zigira, Obana, Thesara, Corchura, & Oroba, Degia: Inter quam & Orobam oppidum Gorgus amnis exoritur, & in Tigrim sub Seleucia partum cadit. Et Cosmopolis. & Dosa pagus nec ab eo longe Gausomela siue Gaumela uicus

in Atturia, insignis uictoria Alexandri contra Darium, ubi uictus amisit imperium, ut Plutarcho ac Straboni placet: Curtius apud Arbelam uicũ dicit, Quod uocabulum cameli domum significat, Quem olim rex quidã quum hostium manus Dromedario effugisset camelo, ibi eum reliquisse, & ad eius curam ac impensam quorundam uicorum prouẽtus destinasse Plutarchus scribit: At Strabo, ita locum Darium nominasse, quũ possessionem hanc camelo defessæ in alimentum daret. Situs enim est in uia qua per deserta in Scythiam cum onerib. itur. Post Sarbina uicus est pergrandis: Et alius Arbela, nomen regioni imponens, ab Arbelo Athmonei F: cõdita (ciuitas tum fuit) media inter Caprum & Lycum amnes: Est enim Lycus ex Niphate Armeniæ monte demissus qui Tigri supra Orbam misce̅tur: Caprus uerò quem Bumelum Curtius appellat ex ijsdem montib: ad orientem magis exortus, iuxta Theldam in Tigrim neque à Lyco procul influit. Dein urbs Demetria haud longe ab Arbela, Circa quam ad austrum fons est Nephtha effluens. Mox Gomara, Phusiana, Isoana, Sura, Catracharta oppida sunt: Et in Apolloniatibus Apollonia metropolis, & Thebura, & Cinna, & Arthemita ciuitas insignis, & Sittace oppidum Græcorum, ultimoq́ loco Garamum oppidum Garamæorum gentis caput, terra amomi fertilis.

Mediæ prouinciæ situs.

MEdia prouincia dehinc se aperit, quam in sacris literis illi ita & nunc recentiores Medenam uocant, Nomen à Medo Medeæ & Ægei F. inditum scriptores uolunt, nam Trogus post mortem Iasonis, Medus æmulus uirtutum eius, in honorẽ matris Mediam urbem condidit, regnumq́ è nomine suo Medorum constituit: Item Varo, & Herodotus, qui Medos quondam Arios ab omnibus uocatos ait: sed ubi ad eos concessit ex Athenis Medea immutauerũt et ipsi nomen: Iosephus in antiquitatibus à Madaico, inquit. Regio sanè multa, & alta, magna enim ex parte montuosa atq́ frigida est, præsertim in parte quę ad septentrionẽ uergit, ut Bacchus in carminibus his:

Aurifera adiui & culta Lydorum loca:
Bactraq́ rigentemq́ hyeme Medorum terram.

Quamobrem tenuis ibi est, cuius incolæ ex arborum fructibus nutriuntur, Nam ex malis siccis ac tritis massas conficiũt, ex amygdalis tostis panes, ex radicibus quibusdam uinum exprimũt: ferinis carnibus utuntur: mitia pecora non alunt. Cætera uerò pars ad austrũ uersa, populis frequẽs & pecoris abundans est, ac frumentarijs agris, & uinarijs pingui fœcunditate lætissimis affluit: Qua opulentior nulla, atque tum potẽs, toti enim Asiæ dominata est: pugnatrix natio, & formidanda post Parthos, Ii oleum conficiunt quod medicum nuncupatur, quo illitũ telum emissumq́ cui hæserit cremat, neq́ aqua extingui potest, Quę in partes duas diuidit, quarum

quarum alterã maiorem uocant, cuius metropolis est Acbatana: Alterãm Atropanam ab Atropate Satrape. Incolunt Mediam multæ ac uariæ gentes, quarum quę occidentalia tenet penes Armeniam pręsertim, Caspij nominantur, Gens nũc quidem obscura, & ad Caspium mare pertinet, quibus mos est parentes inclusos fame necare, quum iam 70. annum excesserint quod Scythicũ est: Quib. Matiana subest regio iuxta totum latus Assyriæ, apricitatis inclyta, sola in eo tractu uitifera, ubi in arboribus mellificatur, ex folijs mel fluẽs, undiq; inclusa montibus. In locis uerò mõtanis, supra Cadusij regionem asperam incolunt, & Geli, & Drybites, qui omnes feroces ac bellicosi sunt, regionem difficilem, saxisq; impeditã habentes, frugum infœcundam, pyris & malis, alijsq; eiusmodi pomis felicem. Post quos interius usq; ad medium prouinciæ, Amaricæ siue Amiri pertinent & Mardi confines Hyrcaniæ Persidisq; ex quo quidam inter Persas eos ponũt, Inter quos & Amiros Mardus amnis deuoluitur. Iuxta autem Cadusiorum regionem Corduci sunt, qui quondam sic appellabant, nũc uerò Cordueni qui Adiabenis connectuntur, medio elabente Tigri. Et Marundæ usque lacum Matianum. Interiora quidem Gelornm, Magarsi uel Margasi tenẽt. Post istos Propatena est regio, quæ ad Amariacos usq; pertinet. Post autem meridiem uersus, Zagrus mons est, in quo Saraparæ Thraces quidam sic appellati, id est decapitatores, habitãt, homines profecto immanes indocilesq; decori tamen sunt, indumenta gestantes uersicoloria caligasq; genuum tenus extentas, arma habent arcus, lanceasq; medicas. Cadit ex Zagro monte Coaspes fluuius qui quum ad Aphricum uentum per abruptas petras inter fines Assyriorum Susianorumq; profusus, obiectis Vxiorum mõtibus in duo diuiditur, Vna pars quæ ad occidentem uadit nomen ab exortu retinet, Trigriq; iungitur, Altera Enelæus in austrum per Susianam mari Persico excipitur, Ex quo nonnulli decepti, alij Coaspes ab Vxiorum iugis præter Susam urbem effluere, alij Enelæum in Zagro exortum habere dicunt: Qui Coaspes dulcem adeò aquã ac saluberrimam uehit, ut non ex alia Persarum reges bibere consuetos esse fama est, etiam in longinqua quũ iter agant secum portare. In Coaspem Copratas amnis ex Vxia fluens incidit. Zagri orientalia, Sagartij gens pecuaria occupant. Postea extenditur usq; Parthiam ubi Coromithrena regio est quę habet ad septentrionem Elymaidem regiunculam, ad ortũ Tapuri tenẽt, ad meridiem sunt Thesidices, & Sigriana, & Gariana siue Rhagiana: Et supra hos super Iasoniũ montem Vadissi: & Daritis regio: Et iuxta totam Persidem Syromedia regio, quã Iasonius mõs ad occasum claudit à Parchoatra cuulsus iugo. Sunt & Hispratitæ qui tenent Caspias portas: quib. ab altero latere deserta Parthiæ iungunt, & Cythenis iuga. Mos est Medis plures habere uxores, nec pauciores septẽ reges uerò multas, & omnes pariter cum matribus & auis, cum filiabus & nepotibus copulan-

 tur, Qui

tur, Qui & canes non parua alunt cura, quibus morientes homines adhuc ſpirantes proijciunt. Includunt Mediam ab occaſu Armenia maior & Aſſyria, illa Caſpio, hęc Choatra interiectis montibus. A meridie Perſis, Parchoathra iugo: Ab oriente Hyrcania & Parthia, Corono. A ſeptentrione uerò Caſpium mare, iuxta deſcriptionem hanc. Poſt Caſpij montis promõtorium ubi Armeniam terminauimus, ad orientem Sannina uicus eſt pergrandis. Mox Cambyſis fluuius in mare è radicibus Choathræ montis exortus, lacum prius quendam medio in curſu tranans influit. Inde Tazina urbs, Sabeæ aræ in colle ſitæ. Cyri fluuij os cui nomen rex ipſe, uetere abolito indidit, quum exercitum in Scythas duceret eum traijciēs, Qui & in radicibus Choathræ fontes habet, neq̨ à Cambyſe longius, diuerſus tamen diu ac multum diſtanti alueo ab eo per deſertas harenas excurrens in mare uadit: falſo ideo dicit ambo hæc flumina uno lacu recepta, ex quo dein uno oſtio in mare proueniant, quum & urbs & arę inter eorum oſtia poſitæ ſint. Statim Caduſiorum uallum eſt, receptaculum munitiſsimum in prærupto ſaxo. Item Cyropolis à Cyro condita ab Alexandro diruta. unde Mardus amnis in mare Matianam ſecans paludem infunditur, eſt enim palus ſecundum mare, Ipſe ex Choathris montibus deuolutus longo tractu per ſaxa campoſq̨ deuenit. Item Ariadus amnis, & Amana ciuitas in ſinuoſo litore poſita, & Acada oppidum, Heraclea quondam ab Alexādro conditum, quod ſubuerſum ac reſtitutum Antiochus Acada appellauit. Deinde Strato flumen hic in mare influit quod ex montibus quibuſdam ſupra Acbatana exiſtentibus naſcitur. Vlterius urbs eſt Mandagarſis, quæ nunc ab incolis Maſandram dicitur, clara ſatis, Ad quam Charinda amnis in mare it, in Coronis montibus fontes habens. Vnde paulo ſaltuoſa loca, & aſperitate inuia terminus prouincię ad Hyrcaniā eſt. Verum in mediterraneo multæ & ciuitates & uici ſunt: nam in Corducis, Scabina, Gabala, Vca. Et in Cambyſis amnis margine Varna caſtellū ſupra uiam ſitum qua Parthiam itur. Et ultra amnem ad auroram in eadem ripa Morunda ciuitas. Mox Tigrana, Tonzarma, Sazoa, & Cādis urbs opibus et magnitudine conſpicua quæ nunc Cremani dicitur in qua gladij & enſes omniſq̨ generis armaturæ eximiæ pulchritudinis fiunt. Sub quibus Azaga Pharambara ciuitas, Gabris oppidum et aliud Phazaba Cyro amni appoſitum. In Propatena, Gauzania ſiue Gaza regia ęſtiualis in campo ſita. Et Nanda in ſcopulis Choathræ montis. In Marundis, Tachaſara. Et in Mardi fluuij ripa Zalaca ciuitas, paulo ſupra Matianum lacum ſita. Item Phararſpa. Et ad auſtrum magis Zazaca, Saraca ſiue Seras ciuitas magna, Arſiſaca q̨ ambæ ad Mardi fluenta. Dein Nazada uicus, & Alinza oppidum in monte ſui nominis. Ad auſtrum autem huius regionis ſolum planum eſt, opulentumq̨ omnia præter oleam ferens, equiſq̨ paſcendis bonum, quod meminit Strabo, Ex quo pratum Hippoboton uocatur: per

quod

quod iter faciunt qui ex Babylone & Persia in Caspias portas proficiscuntur. Fert quoque hæc terra sylphium à quo Medicus succus appellatur. Hinc Zagriæ portæ aperiuntur, est enim iugum à Choathra plurimum extensum Zagrum montē efficiens: licet Strabo à Niphate dicat, qui Medos Babyloniosq́ disterminat, quod minime Ptolemæo placet, quum inter Medos ac Babylonios Assyria includantur, iunguntur tamen hi montes in diuersa, omnes quippe Tauri partes sunt qui circa hæc loca multifidus est, Quæ portæ à Semiramide patefactæ ac directæ sunt, multis enim stadijs per plura præcipitia ac conualles illi aditus erant, cupiens breuiorem facere uiam, abscissis amphractibus locisq́ concauis ad planum deductis, iter breuius reddidit, Quod usq ad hoc tempus Semiramis appellatur. Post hæc autem in Magarsis oppida sunt Curna, Phanaspaq́ amni Mardo apposita, et Gabris, et Mādagara. Et in Coromithrena, Alisdaca, Darianta. Et ad Stratonis amnis fontes Sincar. Et in ripa Batena oppidū, ad quorum meridiem Bithia prope Zagras portas. Item Alinza altera in monte sita, nomen adhuc retinens. Et in Elymaidis Aganzana, & Galla pagus in orientali ripa Stratonis fluuij. Mox Oracana, & sub his Vespasa Niguza. In Tapuris, Sanais, & Phanaca ciuitas ad Charindam flumen, & altera Alicadra sub ipsa. Et Rhazinda nunc Rhemen ciuitas magna ac populosa, agrum habens fertilitate insignem, sub qua pagus Veneca. In Thesidicibus Orontas mons est asper accessuq́ difficilis tria millia passuum in cacumine porrectus: A quo mille & qningentis passibus ad austrū in campo, Acbatana, id est, ciuitas noua lingua patria, sita est, magna sanè quam Arphasath rex postquam circumiectas deuicisset gentes ędificauit nomēq́ indidit, Mausoleumq́ ualde præclarum cōstruxit mira arte politum, quod quacunq cernitur, eadem constructū putatur, ubi usq hodie reges Persarum atq Medorum sepeliūtur, barbari modo Achatana m Esbahan nuncupant Medici imperij caput, ubi reges æstatem agere consuèuerant. Diximus enim mediam regionem esse frigidam: Hanc Plinius à Seleuco conditam: Eusebius à Deocle quinto Medorū rege: à Dario post modum ad montes ubi nunc est translata uiginti millia passum à portis Caspijs, prius ad regionis medium sita, Quam quum Semiramis accessisset, multa ei tum necessitati, tum ornatui adiecit, Inter quæ, fluuium è magno lacu, qui ex altera montis parte est, effosso à radice monte, in urbem induxit, erat fossæ latitudo pedum quindecim altitudo quadragintaquinque. Is lacus lingua indigena Spaca uocitatur, qui salem coquit pruritum doloremq́ efficiens, quibus Medentur oleo: In huius urbis agro, teste Plutarcho, telluris hiatu ignis aliquando tanquā ex fonte scaturit. Et non procul inde Naphtha magno inundat fluxu, Cuius ad occasum oppida sunt Gabena, & Larasa. Ad auroram Choastra & Niphauandea. sub quibus Thebarga, Zaranis, & Carina ciuitas, eodem ferè nunc nomine, nam Che

 rima

rima dicitur, quæ magna est, ex qua iter est in Persiam: In cuius montibus lapilli quos hæc ætas Turcheses uocat, nascũtur: in quib. etiã metalla ferri sunt. Postea Caberasa uicus, & alius inde Parachana nomine, & Guriauana. Et ad meridiem apud Vadussios Heraclea ciuitas græca Arsacia à Parthis uociata, Rhages prius quoniã ibi terræ motu fracta sit tellus, quo & urbes plurimę et uici duo millia, ut scribit Posidonius, subuersi sunt. Flumina quoq; cursus mutauere. Cui rupturæ Alexander Macedo portas apposuit, interiorib. gentib. iter intercludens, quam quũ Nicator restaurasset Acopũ uocauit, in mõte sita nõ longe ab Acbatana. Pręter autem dicta sunt Gauna, & Zania oppida. Itẽ sub ijs in Daritidib. Cigbena, Dotha, Geresa. Et prope Iasoniũ montẽ Rhapsa oppidũ, et aliud Andriaca. In Syromedia aũt Trauaxa, Auradis, et Choana ciuitas, ad meridiẽ Bagistani mõtis sita. Itẽ Phraata urbs inclyta, & Europus ciuitas, Opus Seleuci Nicatoris, Zarama, Tautica, Abacæna, Cãnatha, Agarãdaca, Cluaca, & Aradipha oppida sunt. *Susianæ prouinciæ situs.*

SVsiana prouincia sequitur, quam quidam in partem Persidis ponũt nomen à Susa urbe clarifs. deducens, nunc à barbaris patria lingua Chus dicitur. Opulẽta regio quamuis torridum & æstuosum aẽrẽ habeat, cuius rei causa mõtes prælti sunt, qui ad septentrionẽ illi maxime imminent, boreales excipiẽtes flatus: Frumẽti hordeiq; adeò ferax ut centuplũ quandoq; etiam ducentuplũ in campis prouenire dicatur, Vbi quũ uites non nascerentur, Macedones Alexandri milites conseruerunt. Lino quoque abundat in ora præcipuè maritima loco cœnoso. Infestatur à serpentibus quos flumina apportant. Susianæ partem septentrionalem Cossæi tenent, regiuncula haud fertilis, tota enim montuosa est per quam Cossæus amnis transit. homines sagittarij qui latrocinia exercẽt. Occidẽtalis pars ac ea præsertim quæ ad meridiem uergit, maxime inuia inter Enelæũ atq; Tigrim amnes uocaturq; Caracena regio, aspera & latronibus referta, Ad orientem oxijs & alijs similiter uias obsidentibus iungitur, qui populi quadraginta sunt liberæ feritatis. Supra quam Melitena quoque regio est, & Cabandena circa orientalem plagam, quæ montibus cludiĩ spatiosior alijs quæ uaria est natura: Quæcunque enim ferax est incolas agricultores habet, montana uerò milites nutrit: Regem habent cuius potentia Parthorum regi obtemperare non patitur. Huic Vxiorum regio finitima est, in Persidem decurrens, prærupta sanè quæ angustias habet, difficulter peruias, quas illi Susidas portas uocãt, syluestres calles sunt, uix singulis adeundæ satis saxis & cotibus impeditæ quæ omnia ab ijs de industria frondibus contegunt, homines prædatores qui mercedem à regibus exigunt. Sub Cabandena autem Cissia regio iacet, & alia Chaltapitis, Inter quam & Cissiam campus est Dera nomine. Cissiam Eritrei, quondam ex Eubœa, incoluntà Dario in hæc loca deducti, ut est apud Philostratũ, regionem

regionem ciuitate carentem, pagis duntaxat cõsperſam; In ea paſtores plerique qui paruis equis greges paſcendo circumuehuntur, Eritrei in media regione collocati aquis in foſſas ex flumine deriuatis circumdantur, quas ipſi ſibi ueluti mœnia circumduxerunt ad barbarorum impetus propulſandos, Terra bitumine ſcatens, propterea non facile in ipſa plantæ coaleſcunt, ubi & hominum breuis eſt uita, nam aquę bitumine infectę in inteſtinis plerumque reſidentes, morbos gignunt. Sub his autem omnibus ad meridiem iuxta mare Elimaidis regio altera ab ea aquæ in Media eſt à qua Elymęi, quos hęc ætas Azamios uocat in ſacris uerò literis Elamitę dicuntur & Elam regio. hodie uerò Perſæ omnes ac Parthi Azamij, & mare Azamium appellatur. Ducunt Suſiani uxores complures, & multas pellices alunt, propagandæ ſobolis gratia: Reges quotannis præmia pręponũt ijs qui plures filios ediderint. hęc & alia multa de his Strabo. Veſcuntur fructibus ſylueſtribus & aquam bibunt. Quorum domus propter æſtum ad duo cubita terram tectis imponũt, longę & anguſtę ſunt, quum longis trabibus careant. Habet prouincia circum ſe ad ſeptentrionem, primo Aſſyriam: Ad occaſum Babyloniam iuxta Tigrim fluuium: Ad orientem, partẽ Perſidis terra deſerta, Reliquam partem Oroatide amne uſque mare: Ad meridiem Perſicum ſinum, quę ora paluſtris eſt & importuoſa, Syrtium uice inacceſſa: In hoc litore poſt orientale Tigris oſtium locus eſt qui uallum Paxionis appellatur, ubi in initio Charax oppidum inter Tigrim & Enelęum amnes in colle manufacto fuit: Diridotin aliquando dictum in Euphratis ore uicum quo thus & odores alios conferre ſolerẽt Arabes, & Plinius. His inquit cõmercijs Arabes Characem oppidum aperuere quod eſt illis nundinariũ, quod deinde ab Alexandro Macedone conditum, Alexandriã appellari iuſſit: Et pagum qui iuxta eum eſt Pelleneum à prima ſua: quod oppidũ ut ait Plinius flumina expurgauere. Poſtea Antiochus reſtituit, & ſuo nomine appellauit. Iterum infeſtatum Paxiones Sogdonaci F. rex finitimorum Arabum oppoſitis molibus ręđificauit nomẽq; ſuum dedit: primo fuit à litore maris ſtadijs decem deinde 50. poſtea uerò 120. idq; terra fluminib. inuecta. Poſtea in cœnoſum ſinũ Enelęus ingreditˀ amnis, cuius oſtio in mari procul Taxiana obiacet inſula. Is poſt Vxiorũ mõtes (ut in Media diximus) molliſſ. tractu per campũ fluens modico ſpatio cuniculo conditur, ac rurſus exortus per Cabandenã lapſus circuit Suſarum arcem, & Azara Dianę templũ, ſic ab ijs gentibus dictũ, in lacum quendã ingreditur, Inde flumẽ Silum à montib. Perſarum uenientẽ recipit, poſt in mare emittit. Iuxta autem lacum emporiũ eſt ubi mercatores conueniunt, indeq; pedeſtri itinere proficiſcunˀ, non enim ſurſum nauigari flumina poſsũt propter cataractas de induſtria factas. Poſtea in litore locus eſt quẽ Tenagros dicũt, id eſt harenoſum. Et Oroatidis amnis ex Media penẽ ſeptẽtriõis parte Perſidis à Parchoathra mõte diffu

ſus hic in mare cadit, onerariæ nauis capax. In mediterraneo uerò præter cætera oppida quę ſub aris Herculeis iuxta Tigrim ſunt procul Suſa urbs eſt egregia, quæ Chus modo ab incolis uocitatur, ſæpe domicilium regũ à Tithono Memnonis fatre, ut quidam uolunt, ſupra Enelæum amnem condita: alij Suſin à quo urbis nomẽ fuiſſe dicunt cuius arx Memnonium uocabatur: Memnonij mater Ciſſia fuit, ex quo Suſij etiam Ciſſij ſunt appellati, & regio circumcirca Ciſſia: Plinius à Dario Hyſtaſpis F. conditã dicit, ambitu, quindecim millia paſſuum, figura oblonga: cuius mœnia et tẽpla & regiæ ſtructuræ erãt Babylonicis ſimilia ex coctili lapide, & bitumine: Licet Polycletus dicat eam ſine mœnibus fuiſſe uiginti quinque millia paſſuũ circuitu. In Suſiano agro Naphtha ebulit, æſtuoſe ſanè, & præſertim circa urbem, adeò ut lacertæ & ſerpentes per æſtatem dum ſol eſt in meridie urbis uias tranſire non poſſint, ſed in medijs interceptæ concrementur, unde haud longè apud turrim Albam ignis è ſolo euaporatur. Dicitur Alba à cãdore marmoris quo extructa eſt, excelſa admodum miręq; pulchritudinis: in qua regum Perſarum atque Medorum conduntur reliquiæ: eſt & Dera apud campum ſui nominis, & Azara ſlue Elymaidis ut alij iuxta quam Dianæ templum in Elymæis erat, in quo præcioſa donaria: illud Antiochus ſpoliauit, qui ſtatim amiſſo exercitu in infamiã uerſus morbo perijt. Mox Abina, Tarianaq; ciuitas, etiam Sela ciuitas. Poſt autem oppida uici ſunt, ut Gaarã, & Anuchtha, & Vrzam nam præter ea quæ diximus cætera tenuia ſunt & obſcura.

Perſidis prouinciæ ſitus.

PErſis prouincia priuſquã hoc nomine uocitaretur Panchaia dicta eſt, à rege Pancheo. Mox Cephena à Græcis, & incolæ Cephenes: à ſe autem ipſis atque ab accolis Artei: Verum poſtea quam Perſeus Danes ex Græcia in Aſiam trãſuectus eſt, ibiq; barbaras gentes, graui diutinoq; bello domuerit, nouiſſime uictor, nomen ſubiectæ genti dedit: ſiquidem à Perſeo Perſæ ſunt uocati, quod nomen adhuc retinent, Licet communi cum Elamitis uocabulo Azamini appellentur. Perſis magna quidem regio eſt, ac natura uaria: ſeptentrionalis ſiquidem plaga quæ inter Parthos & Arianos excurrit, Paræctacanæ ab oppido Medorum Paraetaca uocatur: montana omnis frigidaq;, ac in gerendis fructibus modica ubi gemmæ quædam reperiuntur, nam gignuntur Smaragdi, nõ tamẽ translucidi. Cuius orientalia Mardi populi habent, ubi maiori ex parte camelorum paſtores ſunt: Mardi ex Media huc perueniunt, gens ut ait Curtius bellicoſa, & qui multũ à cæteris Perſis cultu uitæ abhorreãt, aſperi enĩ ſunt, & latrocinijs aſſueti, iuga montium prçaltis ueſtita ſyluis inhabitantes: ſpecus enim in rupes inuias quas denſiſſimarũ arborum ramis ſepiũt excauant, in quos ſe cum coniugibus ac liberis condunt, Pecorum aut ferarum

rarum carneuescentes: Fœminis comæ permanent hirsutæ uestisq; super genua est: funda uinciunt frontem, hoc & ornamentum capitis & telum est: Apud hos summa quorundam fluminum densantur in sale, in amne reliquo ueluti sub gelu fluente, quæ salis flumina appellantur. Sub Paræ-ctacanis autem media in regione quæ campestris & omnium ferax est, fluminibus & lacubus referta Mesabatæ sunt: & Rapsij, & Misdij, & Dai, & Saratij, & Derusiæi, & Grinanij, & Panthialei, & Patischores, & Cyrcij, & Maramphij: Quorum alij prædatores sunt, alij agricultores, alij pastores: Item Achemenidæ, & Magi Brachmanes appellati qui honestum quoddam uiuendi genus sectantur uxoribus utentes communibus: Sunt Siginni equis utentes pusillis & hispidis, Qui uerò equitem uehere non possunt quadrigas iungunt, quarum mulieres aurigæ à pueritia exercitatæ, quibus cura est ut capite longissimo & fronte exporrecta uideantur adeo ut mēto emineat. Sub quibus ad mare Mardyeni, & Taozeni, & Hippophagi, & Suzæi: Et sub Mardyenis Mætores: Supra autem Suzæos, Gabæi. Hi omnes regionē æstuosam, & uentosam, ex quo in maritima ora nihil insigne habetur habitant, nam & fructibus inops prẹterquā palmis, palustris penè tota & importuosa est, In cuius præternauigatione miras canchrorum atq; echinorum magnitudines esse Erathostenes author est, quod in toto exteriore mari commune est, miræq; uarietatis, colorumque pulchritudinis speciem præbētes: Vidisse etiam Cetum mari eiectum centum & quinquaginta cubitorum. Persas ex omnibus barbaris clarissimos effici apud Græcos contigit, quod nulli Grẹcis imperauerint qui Asiam tenuere præter eos: Quibus mores quemadmodum Susianis sunt: uino magnopere temperant, eisdem nec uomere coram alio, nec urinam facere licet: tamen cuiuscunque generis uoluptatibus quas audierint frui student: Sepeliūt corpora cera obliniētes: magos insepultos auibus edendos dimittūt. Distinguitur hæc prouincia his finibus a septētrione Media iuxta Parchaothram montem qui inter has duas prouincias extenditur: Ab occasu Susiana perpetuo montium iugo undique prẹruptorum ducentis mil. pass. in longitudinem uiginti in latitudinem protendente. Ab ortu solis duabus Carmanijs secundum Bagradam flumen qui alio nomine Medus dicit̄: A meridie sinu Persico, qui à prouincia denominatur 600. mil. passuū uelificatione, Circa cuius litus ea præcipuè in parte qua Carmaniæ iungitur arbores in profundo maris ingentes nasci Portulacæ similes tam forma quàm folijs, fructum plurimum ferētes, amygdalis similem, quod tradit Theophrastus: item & corallium. In quo litore post Oroatidis amnis ostium ad mare, Taoce promontorium est, siue extrema: Cui insula Tabiana obiacet, neque magno interuallo: Et altera ad auroram Sophtha nomine. Inde Rhogomanis fluuius in mare infunditur ex Parchoathris montibus lapsus, Aliusq; Hisperus nomine capax nauium, medio penè litore in

tore in mare uadit. Mox Cherronesus quædam, exaduerso in mari insulā habens Alexandriam quæ & Araria prius appellabatur: in hac & in duabus dictis clari ac perlucidi lapilli gignuntur. Inde in litore Ionica ciuitas, & Sithiogadus amnis, & Brisoana in præfatis iugis fontem habens, ambo in mare prorumpentes. Postea Ausinza uicus. Et Medi fluminis ostia: Et Medus ex Media delatus unde nomen deducit, in quem Araxes non Armenus sed alter eiusdem appellationis ex Paretacinis collibus descendens influit, licet quidam Medus in Araxem exire dicāt: ĳ per conuallem rerum omnium feracem Carmaniæ iunctam deferuntur, Araxes per campos multorum aquas torrentium secum euoluens, gignendæ herbæ non alius aptior, quicquid abluit floribus uestiens, Platani quoque & populi contegunt ripas, ita ut procul uisentibus continuata uideantur montibus nemora, Cui & colles imminent læti, radices eorum humore subeunte. Superius uerò à mari Oza oppidum est. Tanagra, Marrasiumq́ in collibus sita. Item Aspadana in planum descendēs, Axima, & Pronospana, & Corduba ciuitas, Cordistan modo à barbaris dicta gētis hodie caput, in regionis penè medio. Mox Persepolis caput quondam regni multis annis illustris, refertáque orbis terrarum spolĳs, quam Alexander Macedo mero incalens, iussione Thaidis meretriculæ uino temulentæ incendit, nam ipse met instabili uestigio urbi primum facem subĳcit: Cuius excidium describens Curtius inquit: Hunc exitū habuit regia totius orientis: unde tot gentes antea iura petebant: patria tot regum, unicus quondam Greciæ terror, molitam decem mil. nauium classem, & exercitus quibus Europa inundata est, contabulato mari molibus perfossisq́ montib. in quorum specus, fretum immissum est, Cuius urbis uestigia non inuenirentur, nisi Araxes amnis ostenderet, haud enim procul mœnibus fluxerat, inde ipsam fuisse duobus mille & quingentis passibus distantem credunt magis quam sciunt incolæ. Post eam Niserga, Syctáque Syras nunc octodecim millia passuum ambitu, haud populo frequens. Item Arbua ciuitas, Cocamba, Poticara, Ardia quoque urbs insignis, Cauphiaca, Batthinaq́ magorum oppidum translatum à Dario rege ad montes. Item Cinna, Parodana, Tepa, Tragonica etiam ciuitas, Mætona Chorodna, & Corra uicus, Gabra, & Orobatis ciuitas, Taoca, & Parta, Mammida, Vzia, Gabe, & Pasarracha, uel Pasargada castellum, urbs quondā ubi antiqua regum sedes, quam Cyrum cōdidisse atq́ in honore habuisse ferunt, quod ibi Hastyagem Medum ultimo prælio superauit, & Asiæ imperium in se transtulit. Neque solum uictoriæ suæ monimento eam ornauit, uerum pro Pasargada à Cyro amne deinceps Cyram nuncupari uoluit: ad Iaxartum amnem posita ad extremam Persidis, quam Alexander euertit. Huius Cyri sepulturam hoc in loco Alexander in hortis uidit, turrim non sanè magnam, arborum densitate occultam, Quem

quidam

quidam simplici apparatu, quidam regio ac sumptuoso conditum ferūt. In cuius sepultura, ait Aristobolus, huiusmodi epigramma insculptum fuisse. O homo ego Cyrus sum Asiæ rex qui Persarum imperium consti tui, ne igitur mihi sepulturā inuideas. Onexicritus aliud recitat dicēs. Cyrus ego regum rex olim, conditus hic sum. Post aūt dictum castellū in extremis finibus Laodicea urbs ab Antiocho condita est. Et quoniam Persicus sinus à prouincia ipsa appellatus ut paulo ante diximus: Irrūpit litus Rubrum mare, idq; in sinum laxatū, longe refugientes occupat terras forma penè quadrilatera ab occasu in ortum oblonga, Licet Plinius situm eius humani capitis effigie dicat: similiter Mella: ipse circuitu colligit nō minus quinquies uicies centena millia passuum cuius ostium Azamium ma re prisci uocauerunt quinque millia passuum lātitudine, quidam quatuor mil. pass. Ptolemæus uerò multo amplius: Quod non solum fretum, uerū etiam totum sinum accolæ nunc Azamium appellāt, quemadmodum & Prouinciam Azamiam à iunioribus nominari diximus. In hoc sinu coralium gignitur, sed nigrius: etiam margaritæ non obscuræ, præcipuè circa Arabiæ & Carmaniæ oram.

Parthiæ prouinciæ situs.

Parthia prouincia ex hoc dicta: quod Scythæ exules eam occupantes, de suo nomine Parthiam uocauere. Quibus sermo ex Scythico & Medico commixtus est: Qui ut ait Trogus domesticis seditionibus Scythia pulsi, solitudines hoc loco diuersis nationibus conterminas furtim occupauere, Non multa tum, nemorosa & montaua atque inops: postea uerò aucta est: nā Camesena, atq; Chorina & tota ferè regio usq; ad Caspias portas, & Aragos & Tapyros, quæ prius Medorum erant, Parthorum sunt. Verum Parthiam temporibus nostris Charasen, à metropo li in ea Charas, barbari dicunt: quo nomine, in generali appellatione Zagathea includitur: siquidem Zagathea gens ex Scythia in hanc plagā pro fusa multa ui, longè lateq; obtinuerunt: dominatur enim hoc nomen Parthiæ margine Bactanæ, Sogdianæ, Saccarūq; regionibus ad orientē. Parthia altissimis undiq; montium iugis uallatur, quare aditus uix peditibus accessibiles præbentur: Sed iter à Medis latum magis atq; equitibus maxime peruium. Terra (licet campos æstus infestet) omnia fert, & magnas arbores gignit præter quam oleam: Est & fluminibus irrigua Niphate præsertim quod Choadres à quibusdā dicitur. Gens ignobilis prius, dein caput omnium qui post Euphratem & Tigrim amnes, Rubro mari terminantur, extitere, & uelut cum Romanis diuisione orbis facta orientis imperium occupauerunt: bellicosi enim sunt. Pugnant procurrentib. equis aut terga dantibus sæpe etiam fugam simulant, ut incautiores aduersum uulnera insequentes habeant: unde Maro:

Fidentemq; fuga Parthum uersisq; sagittis. Et Lucanus:

Et missa

Et missa Parthi post terga sagitta.

Et item alij.

Sed plerumque in ipso ardore certaminis prælia deserunt: carne non nisi uenatibus quæsita uescuntur, etiam locustæ in cibo gratæ sunt, maxima enim earũ apud eos per æstatẽ nebula spargitur, quib. propter indiscretos cibos ora fœtent. Equis omni tempore uectãtur, illis bella, illis conuiuia, illis P. ac priuata officia obeunt, supra illos ire, consistere, mercari, colloqui, hoc denique discrimen inter seruos ac liberos est, quod serui pedibus liberi non nisi equis incedunt, apud quos nulla delicta adulterio grauius uindicantur, Sepultura uulgo aut auium, aut canum laniatus est, nuda demum ossa terra obruũt: hæc Trogus. Terminatur Parthia his finibus. A septentrione Hyrcania in Coroni montis tractu cuius à meridiano latere non pluit, ideo syluigeri ab aquilonis tantum sunt parte. Ab occasu orientalibus Medorum cautibus. Ab ortu solis Aria propter Masdoranũ montem: A meridie deserta Carmania iuxta Parchoathrã montem: Cuius septentrionalia regio Camasena occupat: & sub ea Parthyæna, ab incolis nũc Thaparstan, quam initio barbari (quum isthuc proficiscerentur) occupauerunt, Vbi pomorum ingens modus nascitur, & uberrimum gignendis uuis solum uinum tamen ex palmis ut plurimum exprimũt. frequensque arbor faciem quercus gerens, cuius folia multò melle tinguntur, sed si solis ortum ipsi non præuenerunt, uel modico tempore succus extinguitur. Via ex hac regione in Hyrcaniam uallis est, duobus mil. & quingentis passibus natura difficilis: reliquum autem uallis (perpetua enim est) ad mare usque Caspium patet, In ea nemus præaltis densisque arboribus quod Rhobetis amnis ex ipsis montium radicibus corriuatus perfundit, tria primo stadia in longitudinem uniuersum fluere, ut Curtius scribit, qui deinde saxo repercussus, duo itinera uelut dispensatis aquis aperit, inde ut torrens, & saxorum per quæ incurrit asperitate uiolentior, terra præceps subijt, per triginta octo ferè conditus labitur: rursusque uelut ex alio fonte conceptus editur, & nouum alueum intendit, priore sui parte speciosior, Quippe in latitudinem miliarij unius ac semis effunditur, rursusque uelut angustiorib. cohercitus ripis iter cogit, tandem in alterum amnem cadit, cui Rhidagno nomen est. Postea Chorina regio est amœniss. ad orientem prouinciæ, quæ hodie Balacsan uel Balassia ab incolis dicitur, in qua Balach ciuitas est, unde illi est nomen, appellatur etiam à barbaris ipsis Zagathea: ex hac parte Carbunculus lapillus colore tenui, quem isti balasium uocãt, deffertur. Est et Parthayticena. Post quam iuxta Carmaniam Tabiena: Penes quam Sobidæ gentes sunt. Ad occasum uerò Choara florentiss. terra, in qua urbes Cauliope, & alia Issatis in rupe Medorum quondam: reliquæ autem ciuitates sunt, Oenunia: Caripraca, Suphtha, Ambrodax, Rhoara, Caraciana, & Hecatompylon, id est, centum portarũ urbs in monte Aparortheno

theno condita, Deinde ab Arsace Parthorum rege nomen ei Charas impositum, loco ut neq; munitius quicquam esse, neque amœnius posset, Ita enim & præruptis rupibus undiq; cingitur, ut tutela loci nullis defensoribus egeat: & soli circumadiacentis tanta ubertas, ut proprijs opibus expleatur, fontium ac syluarum ea copia est, ut & aquarum abundantia irrigetur, Ex quo ea tempestate regia clarissima apud eas gētes habita est, quę adhuc uiget, Charasq; nominatur. Postquam Dordomana, Parbara, & Mysia oppidum loco difficili situm. Mox Sindaga, & Charax, id est, uallum oppidum pusillum in colle situm. A quo paulo Semina, & Maricha pagi sunt habitationibus frequentes. Item Tastacha, Harmiana, & Aspa urbs, loco mœnibus fossisq; munita, nisi quod mœnia non saxo, sed cratibus iunctis ac modica humo, aduersum irrumpentes inualida. Dein Apamia urbs. Postea Simpsimida, Choana, Appha, Pasacartia, Rhudaq;. Dein Artaca siue Artachana oppidum, & aliud Rhagga. Præterea multi uici sunt, sed ignobiles.

Carmaniæ desertæ situs.

CArmania deserta est, quæ sic ad hoc tempus apud barbaras gentes appellatur, nam illi Charman dicunt. Deserta quia in ea oppida nulla sunt, pagatim enim habitāt, idq; raro, soli malignitate, & aëris intemperie, æstuosa uehementer est quippe plana tota: Qui eam colunt pecuarij omnes sunt, carne lacteq; uitam ducētes, inopes, & qui passim cum fœminis nullo matrimonij uinculo astricti concumbant, Liberi neque patres, neque ipsi liberos recognoscentes, nudi ferè maiori anni parte incedentes: quorum pars maior in syluis ac nemoribus uiuunt, quæ ut plurimum amœna sunt, animātisq; copiosa: quibus hoc unum est malum quod à serpentibus (quorum magna uis, diuersaq; genera sunt) infestantur. In hac ad orientalem partem regio est quæ Medomastica appellatur, in qua mastix lachryma abundat, unde loci nomen. Terminatur à septentrione Parthia iuxta Parchoathram montem: Ab occasu Persidis parte secundum Medum amnem: Abortu solis Aria ad saltus inuios: A meridie Carmania altera penes montana ac ingentia quædam nemora. Quæ de regione habentur, hæc sunt.

GEOGRAPHIAE Commentarius VI. Asiæ, in quo Arabia Felix continetur, & Carmania altera cum adiacentibus insulis.

ARabia felix regio, priscum adhuc nomen retinet, nam Arab illi dicunt. Quam in duas partes diuiditur: quarum altera Sabea dicitur à Saba ciuitate, quæ & regio austri nuncupatur: altera Hagees in qua Gidde Indicarũ mercium portus. Sabea uerò odorũ fertilitate cãtatissima, ex quo illi cognomentũ est, nam Græci eudemonem dicũt, id est, felicẽ. Plinius quũ de Cardamõmo scriberet, cinnamomo gentilitas proxima erat inquit, ubi prius Arabiæ diuitias indicari conueniret. causasq́; quæ cognomẽ illi felicis ac beatæ dedere, siquidẽ thus myrram principaliter (præter reliqua fragrãtia quæ creat plurima) fert: Lapides quoq; colore uario, tum splendore admodũ lucido crystallo similes, non quod à frigore quemadmodum illud congelatur sed intensi caloris ui: similiter lapillos alios pręclarissimos. Nec minus mare quo cingitur Arabico Persicoq́; atque Rubro, inter quæ ipsa in peninsulæ modum iacet. Ex illo namque margaritæ piscantur: Quibus gentiumq́; copia, & amplitudine, regionibus cęteris nequaquàm postponẽda est. qua felicitate minime priori æuo usos fuisse legimus, nam quum Arebes meminisset Strabo, postquã illos mendaciss. appellasset, ait Arabia quę hac tempestate felix appellatur illis temporibus minime locuples erat, quando & ipsa admodũ erat egena, cuius ciuitas fuit hominum in tentorijs degentium, Scenitarũ scilicet pars ipsius rara ferens aromata: unde regio uocabulũ cõsecuta est, quare talium penes nos rerum pondus & rarũ, & preciosum est. Hac quidem ætate ubertatẽ habet, et ditescunt, quũ frequẽs & copiosa mercatura facta sit. Sed ea pars, quæ ad Æthiopiam spectat fertilis magis, pluribusq́; uicis ac urbibus nobilitatur, quarũ nonnullæ regiæ sunt & opulentæ: quæ uero ad humanũ usum minus aptior uidetur, bona pecori est, ubi nationes plurimæ pastoralem uitam agunt: Quod ut ait Homerus:

Ter pecudum fœtus largum funduntur in annum.

Præterea feras uarias producit, ea pręsertim parte quæ alijs duab. Arabijs iuncta est, nam & leones, & pardos, & tigres nutrit, etiam elephantorum greges & camelorũ: Sed & boum ouium latissimas pinguesq́; caudas habentium: quamuis toto oriente huiusmodi boues atq; oues pascãtur. Per hanc terrã flumina decurrunt, quorũ alia lacus efficiunt, alia cãpos rigãt, etiam æstiuis imbribus tactos, quo fertiliores redduntur, bis eos serũt, sicut &

cut & India, ubi præcipuè lini magna copia. Arabes omnes communi uocabulo poëta Erembos uocat: ut,

Æthiopasq; redij: tum Sidonios, & Erembos.

Id est Arabes. Qui & moribus uiuunt & cultibus plurimis mitrati, intonso crine, barba abraditur præter quam in superiori labro: alijs & hæc intonsa. In uniuersum gentes ditissimæ: apud quas maxime opes Rom. Parthorumq; subsident, uendentes, quæ è mari, aut syluis capiunt, nihilq; inuicem redimentes: omnes lacte & ferina carne camelorum præsertim uescentes. Hæc regio præter septentrionale latus, quod duabus Arabijs Petreæ, Desertæq; iungitur, undecunq; circundatur mari: haud minus tricies centenis ac quingentis mil. passibus prænauigatione: Ab occasu (ut paulò ante) Arabico: Ab ortu Persico: A meridie Rubro. In Arabico itaque mari hoc est in eius intima post Petream, Elaniticus panditur sinus, in quo Elanitæ qui nomen ei dedere. Quorum modico supra mare Hagra regia Elanitica, uel ut alij Leanitica (nam & ipsum sinum Leanitem nonnulli scribunt) quidam Alaniticum, Lemniticumq;. Et in locis ubi Hagra, Homerus Nysam urbem in excelso mõte ac florido sitam uidetur uelle. In fronte huius sinus insulę quædam paruæ sunt, quas qui inhabitant eos qui ex Ægypto nauigant prædari solent. Post Elanitas, ad mare Thamyditæ habitant, in quibus Posidium oppidum est, cui continuũ esse palmetũ quoddã aquis abundãs, & in magno honore apud eos haberi, propterea quod tota circumstans regio æstiuosa sit & arida, & umbrarum expers. Vbi custodes propter ferarum multitudinem in tugurijs factis super arboribus dormiunt, qui ex palmulis uictum ducunt. Dein Onna, & Modiana oppida: contra quæ insula Dia est. Item Hippos mõs longe ex mediterraneo procurrens, Cui haud in mari procul insulę tres obiacent Æni uocitatę, desertæ, oleis Æthiopicis abundantes nostris dissimilibus, quarum lachryma medicam uim habet. Mox Sidini homines uenatores, apud quos Hipposuicus in sinu angusti oris positus est: locus ab equis dictus, eò quòd ibi pulchriores nascũtur. Dein Darræ sunt in quibus Phœnicum pagus, quorum litus omne lapidosum præterit, nauigatu difficile centum & triginta mil. passuum ferè, portuum & iaciendarum anchorarum inopia, mons enim altus & præceps oræ imminet, cuius ima speluncis crebris excauata usque ad mare, quæ ad euitandam tempestatem nonnunquam perutiles sunt. Postea Thanubari, qui Rhaunati uicum habent, Chersonesusq; Post eam sinus est asperis quibusdam scopulis implicitus. Contra autem Chersonesum insula quæ Timagenis dicitur. Protinus in litore sunt cumuli harenæ nigerrimę tres ualde excelsi: Post ex altero Chersonesi latere Charmotas portus duodecim mil. pass. ferè ambitu, ingressu modico scaphæ etiam periculoso, in quem flumen emittit, in cuius medio insula iacet arboribus plena & cultui apta: Item Arsæ populi in quibus Lambia uicus: Cui

Zigæna opponitur insula. Vltra has gentes Cinędocolpitarum regiò, ab impudētia canina dicta circa Colpum eiusdem nominis posita, qui etiam Debæ uocantur, quorum alīj nomades sunt, alīj agricultores, uictum om nes ferè ex camelis ducētes nam eorū carne & lacte nutriuntur. pręter eos, qui loca iuxta mare habitant, quib. sunt Zabra regia in sinu sita. Mox Copar uicus, cui Dæmonū insula obiacet, Ad cuius meridiē scopuli sunt Polybīj nomine, id est, multæ uitæ, nam ibi homines tardè moriuntur. Et ad orientem iuxta litus (illa enim magis in pelagus est) alia quæ Hieracum appellatur ab accipitrū copia, ex quib. illi sacrificium dījs peragunt. In continenti uerò Arga, & Celtos pagi, & ciuitas Thebæ. Inde Bætius amnis in mare exit procul orientē uersus è mōte qui Zames appellatur exortus per ingentes harenas ac uarias nationes huc deuoluitur, auri strigilē deferens. Vltra hunc Cassanitorū regio est, cuius ad mare Bedeo oppidū regium, et Amba ciuitas, & Mamala uicus, & alter post eum Adedum nomine, nūc Addem inclyto impositus portui: Cæterū Cassanitæ homines mitis ingenīj sunt, temperatā terram habentes, quibus aqua & imbres affatim suppeditant, apud quos glebulæ quædā auri effodiuntur. Dehinc Elesara regiūcula est, in qua apud mare Pudini ciuitas. Cuius è regione Socratis insula est, & altera ad austrū Cardamina, Cui proxima Ara scopulus potius quā insula. Sub quib. Combusta ab effectu dicta, nā æstuosa est, magna satis. Rursus in litore Ælu pagus, & alius Napesis, & Sacatia ciuitas, & Muza, seu Muzira thuris odorumq́ Arabicorū emporiū. Vbi & portus eodem nomine, quem Indica nauigatio nō petit, propterea quod longe à terra nauium statio abest: Nam contra hoc litus quædā insulæ sunt, in quib. pecora omnia alba, ad has mercatores appellūt (habitationib. enim frequentes sunt) qui ultro citroq́ scaphis ad emporiū feruntur. Postea Hydrias locus quē piratæ obtinent. Hinc est Sosipti portus, quē Bachare Plinius uocat, utilis ad Indicā nauigationem, idcirco à Græcis Neachridon quasi reductio nauium sub promontorio: Cui nō procul in mari duæ obiacent insulę haud magnę portus nomine, in quarū altera myrrha nascit̄. Et intus oppidū Modusal. Item Pseudocelis locus, id est falsa Ocelis, nam similitudinē ad Ocelē sequentē urbē habet. Est Ocelis emporiū & Arabiæ portus, nunc Zidem ab incolis, unde Indiā petentib. egredi tutissimū est: non ita è Muzira propter uicinos piratas. Sunt enim in conspectu insulæ duę Malichi nomine, quib. ad austrū similiter alię duæ neq́ procul Adem dictę latronum domicilia. Postmodū in litore Palindromos promontoriū, id est, recursus quod Acilam quidam uocant, Ex aduerso Derę Æthiopicū promontorium, ubi mare angustis s. fit, portaq́ qua Rubrum mare in Arabicum sinum se profundit: A qua haud procul promontorium aliud est Posidium nomine, mari Rubro statim post dictum fretum imminens. Inde nauiganti Sanina ciuitas occurrit, & Cabubathra mons altisimus longo

ex interiori

rx interiori tractu huc prodiens. Postea Homeritorum, id est, cæcutientium qui nisi prope oculos uident, regio magna sane, totam quippe austrã lem Arabiæ oram occupat, Quæ fertiles habet agros, in quibus palmarũ copia ingens ac pecorum greges: Ciuitates uerò sunt Madocã, & Mardacha, & Lees uicus: Item Amomnium, id est hárenosum. Et Arabia emporium, cui duæ sunt insulæ Agathoclei nomine, id est, pręstantis glorię: Inter quas ac Dioscoridem, tres aliæ angustò discretæ freto quæ Cocconãti appellantur: item Topazium insulam à continente, circiter quadragintã millia passuum abesse, nebulosam, & ideo quæsitam sępe à nauigantibus; topazium enim trogloditarum lingua significationem habere quærendi ait Plinius. In qua primum Topázium à Troglodytis inuentam esse quidam uolunt unde nomen gemmæ, Non autem in Cithis insula Æthiopię; ut alij perhibẽt, licet iu ea deinde repertus sit. Iuxta Topaziũ insulam aliã est in qua myrrhina lapis nascitur. In mari uerò corallium gignitur, sed nigrius. Verum in continente post emporiũm; Agmanipha pagus. Et Melas mons ab effectu quum niger sit, qui uasto iugo per harenas spatiosissimas hic sistit. Dein Abisama ciuitas. Et post eam Magnũ litus, nam multis mil. pass. desertum riparum asperitate est: & in extrema eius parte Mada uicus. & Eristhã ciuitas in sinu, ac inde Paruum litus uocitatum. Canã emporium ad eiusdem nominis promontoriũ situm. Trulla portus, Mathath pagus pergrandis & Prionotus mons, id est secans notum, nam eo flatu uehementer incutitur, adeò ut hinc atq; hinc diuisus uentus in mediterranea prorumpẽs pro duob. ab incolis putatur, excelsissimus enim est; multum ex agris comprehendens in cunei formã ad mare procumbens: Penes quem Prionis amnis in mare it. Mox Embolum uicus. Tretos portus. Saudata uel Saborta Aschamitæ gentis metropolis in sinu nonagintaquatuor mil. pass. ambitu odoriferis referto insulis: Cui Dioscoridis insula, quæ Sicuthera nunc dicitur, obiecta est centum mil. pass. à continenti; longa circiter centum et octoginta, circuitu uerò millibus sexcẽtis: In ea qua parte ad austrum uergit ciuitas eiusdem nominis est in radice promõtorij Treta nomine, iuxta mare sita, in qua Aloẽs Secutherinum. Ad cuius meridiẽ duæ iacent insulæ, haud amplius quinq; mil. pass. interuallo: quarum alteram uiri, alteram mulieres inhabitant, inuicem nunc uiri ad mulieres, nunc illæ ad uiros commeantes. Pôst in continente Thialemath uicus populosissimus. Inde Moscha portus, & Syagri montis extrema: Hactenus Homeritorum maritima: Interius uerò Saba regia, & uici Deua, Socchor, Maccala, Bana, Dela, Sachla, Cuaq;. Et post Syagrum montem contra orientem solem spaciosus aperitur sinus Sychalitis nomine à regione. In quo Sychalitæ Colymbeses cognomine, id est natatores, super utribus nauigant piraticam exercentes. In quibus penes mare Metaccũ pagus est, & Ausara ciuitas, & Anga, Astoa pagi, & Neogilla nauale, ubi Horma-

 nus flu-

nus fluuius in mare uadit: Hinc statim montes attolluntur Didymi: Contra quos in mari septem insulæ sunt, Cenobij nomine, penè contiguæ, ita appellatæ, quia earum incolæ in commune uiuunt. Et alia Girgis siue Ogyris in qua ingens tumulus syluestribus palmis consitus, quod Erythræ regis monumentum esse incolæ ferunt, quo magis quàm aliæ clara habetur. Mox Coseuda ciuitas, & locus qui Vaticinium Dianæ dicitur: Contra in mari procul Organa insula, Inde Abissaga ciuitas. A qua paulo Cynos, id est, canis fluuius. Et Corodamum promontorium in mare prominet, sinus alterum cornu: Hinc angustiæ Persici sinus patent: Quibus è regione in mari procul admodum Serapidis insula est, in qua eiusdē dei phanū: Quæ angustiæ ad læuam cautib. ac syluis maxime exasperantur, ubi Cryptos portus, & Melanes mōtes, id est nigri, Asaborum dicti, habitantur enim ab Asabis hominibus quorum promontorium in faucibus Persici maris exilit: Cuius exaduerso Arathos insula, à quibusdam Aradus, ex qua similiter profecti qui Arados insulam in litorib. Syriæ condiderūt, in qua præaltus mons Neptuno sacer. Post igitur mōtes litus extenditur, septentrionē spectans, q̄d initio Ichthiophagi tenent, ex piscib. uiuentes, ut uocabulum indicat, Quibus deformes ac uilissimæ casæ sunt: Contra istorum litus insula est Tylus à nonnullis Tyrus, ea est unde Phœnices colonias in Syriam duxisse meminimus, ex quo celeberrima est cum populo eiusdem nominis: Nascitur in ea palma, olea, uitis, ficus, & aliorum pomorum arbores, & quæ fructus ingustabiles ferunt: lanigerę quoque & quæ folia nunquam decidant, Idq́ fieri aqua ex fontibus qua omnia rigantur, magisq́ quàm cœlestē prodesse, nam & imbrem insula recipit: Circa quā in mari plurimę margaritę, atq; arborum tanta multitudo, ut ampliss. nemoribus comprehensa, mare intuentibus appareat. Post autem Ichthiophagorum litus, reliquū Macæ, Auariti, Ægæi, Gerræi, Thæmi, Læaniti, & Abusei habitant: in Macis Rhegama ciuitas. Et post eam promontoria Soli sacra. Mox flumen Lar in mare exit, longe in montibus exortus. Vltra autem flumen ad occasum insula est Tharo uel Baros haud à litore multum. In Anaritis Capsina ciuitas in sinu eiusdem nominis quem accolunt Gaulopes & Chatei. Dein Cannana deserta, Istis in locis uoraginosum litus est. Et in Ægæis, Sarcoa, & Carada siue Caraca ciuitates, & Attauicus. In Gerræis uerò Magindanapa, & Gerra in interiore sinu Gerranicus nomine, ipsa amplitudinis est quinq; mil. pass. quā Chaldęi à Babylonia profugi tenent, tota penè ex salis molibus extructa, quare opus est crebro parietes aqua aspergere, ne ardore solis excsi corruant, Solum enim quo iacet salsum est, eam Ptolemæus hic ad mare ponit, Strabo uerò à litore uiginti quinque millia passuum in mediterraneo locauit, ad quam pedestri itinere Arabum merces et aromata deferuntur, ac inde in Babyloniam ratibus ac per Euphratem ad usque Thapsum: unde in diuersa conuehuntur, Contra

Gerranicum

Gerranicum sinum longè in mari insula est Ichara nomine in qua Apollinis templum, & Tauropolæ Dianę oraculum quondam extiterat. Quod ait Dionysius:

Persius inde sinus penetratur & Icharon offert
Insula quæ fertur nimium placare Dianam.

Post autem Gerram, ciuitas Bilbana est. In Thæmis, in sinu Magorum Isthar & Istriana ciuitates. Et in Læantinis, Malada iuxta promontorium Chersonesum, unde Læanitis curuatur sinus, & in eo Itamos portus à quo paulo Adari oppidū est, ultimo uero loco in Abuceis Coramanis ciuitas in sinu qui sacer appellatur Mesaniti Arabiæ desertæ proximus, ubi in mari Apphana insula iacet. Hæc de litoralib. regionis huius. Introrsus uerò à mari gentes inter cęteras quatuor maximę sunt: Aminei, Sabęi, Cattabanenses, & Chatramonitæ, Earū quæq; sub suo principe est, & felices sunt; Quas omnes suo ordine si à septentrionalibus incipiemus, austrum uersus descendentes cognoscemus: Loca itaq; iuxta montana quæ ad arcti cum uergunt ferè in totum Scenetæ sunt (sunt & in Æthiopia, ut ibi meminimus) nomen ex eo ducentes quod in tentorijs cilicinis habitāt, textis scilicet ex caprarum pilis, neque habitacula alia habent, in locis harenosis sterilibusq; degentes, ubi palmæ, etsi non multæ sunt, & aquæ fossiles, terra enim aquarum indiga est, qui agriculturam aut parum, aut nihil exercent, Pascua omnis generis pecorum, præsertim camelorum optima habent: sub quibus apud Elanitas uici sunt Aramaba, Macna, Madiama, Ancala, Ostama. Post ad ortum magis usque mare Persicum sub eadem montana Oaditæ sunt, in quibus uici Aina, Lugana, Gesa. Sub quibus omnibus Saraceni & Thamydeni, in Saracenis uerò ab occasu nō procul à mari Gariudi habitant (est enim Saracenorum numerosum genus, & in quibus populi alij diuersorum uocabulorum comprehendūtur) Vbi Maranitæ prius, quos ad unum dolo illi interemerunt, qui uicos habent Achrona, Obraca, Thapana, Satula: Pharatha, Rhadi, & Gea ciuitas: Apud hos campus est aquis & arboribus abundans, nec non animantibus diuersis, ut camelis, ceruis, damis, mulisq; syluestribus ac leonibus, pardis & lupis. Et usq; Zametam montem ab occasu Nepetæi, & Athritæ frugum pauperes neq; nisi myrrha noti. In quib. pagi Laba ac Thæma sunt, & apud ipsum montem Mæsamones, id est, in medijs harenis & Vdeni. Apud quos Soaca, Badais, Ausaraq; cuius in agro myrrha nascitur & Negran oppidum, quod Ælius Gallus diruit qui solus in hanc terram arma intulit. Ab oriente uerò Læceni, & Asapeni, & sub Nepetęis Manitę. Inde ad aurorā Allapeni, in his uici Salina, Ara, Digima, Saphtha, Phigiaq;. Et iuxta Cinædocolpitas, Malichæ. Et sub Manitis, Smyrnophoros quorū ager myrrhā fert, unde illis nomen, & ciuitates Alata, & Mochura, quæ nūc Meccha ab

incolis dicitur, ubi Macchometi, dei gentium earum celeberrimum fanū, ad cuius solemnia singulis annis uirorum mulierumq; maxima multitudo (supra enim quinquaginta millia agmen complet, quod illi Caroanam uocant) ex uniuersa pene Aphrica, magnáque Asię parte. Alij uota ut soluant, alij mercaturæ gratia contendunt: Præter quippe sacra forum ibi rerum uenalium sumptuosiss. ac nobilissimum, Indicis præsertim mercib. celebratur. Hinc ad Amineos ex quatuor maximis gentibus unam descēdimus, qui à rege Cretę dicti sunt, quod ait Plinius: quorū maxima ciuitas Carna: Item uici Thumna, Aluara ad montem quendam, Salma, Ibari, Palbinum, Latrippa, Biabannaq;. Post quos uersus minores gentes ad ortum (Aminei enim ad occasum uergunt neque ut Plinius maris accolæ, si Ptolemæo credimus) Doreni, & Macritæ sunt usque ad sinum Persicum: In quibus Gorda pagus apud Zametam montem, & Ibirthā, & Marata, oppidum nō spernendum. Et sub Amineis, Sabæi quorum regio Thurifera Sabæa appellatur, hoc significare Græci mysterium dicunt, in quibus Saba pagus & Sabotha metropolis supra excelsum montem sita, Apud quos gignitur thus, myrrha, Cassia, Cinnamomum, & balsamum, & aliæ quædam herbæ ualde odoratæ: Item palmas habet, & calamum, & nardum: Vnde Plinius Sabæos ditissimos syluarum fertilitate odorifera. Similiter & Manlius in carminibus suis quum de hac regione scriberet:

> Nec procul in molles Arabas, terramq; ferentem
> Delitias, uariaq; nouos radicis odores.
> Item & alij.

Neque ordores tantum ferens, sed & metalla auri, & mel, & ceram, & alias frugres producit: thuris & myrrhæ arbores in monte & radice montis exeunt, Mons ita altus ut niues accipat, ex eo & amnes manant, quibus aquis agri irrigantur: Præterea sales quod Posidonius tradit odoratissimi sunt, Smaragdum quoq; & beryllum in auri uena apud hos gigni: sed tantis naturæ donis fortuna quædam immiscuit mala, nam apud odoriferas syluas, serpentū infesta multitudo uersatur, colore rubicundo, ut Diodorus scribit, longitudine palmi qui prosilientes, homines letali morsu occidunt: Præter autem Sabam, Machorabam, & uicos alios habent. sub quib. gentibus Achitæ usq; montem Climacam sunt, magnum sane. Sub quo ad meridiē fons est, quæ Stygis aqua dicitur, ab inferis usq; penetrare propter immēsam altitdinē putatur, etiā insipiditate atq; ordore graui: in quibus Marasdum, Mechala, Saba, Mibáque pagi sunt. Item Malangitæ qui iuxta Tamarithros montes ad plagam septentronalem habitāt, iacet mons in parte Persici maris, apud quos isti habentur uici Giratha, Catara, Olaphia, Thumata, Inapha. Item & Dacaremæzæ, sed orientaliores

Malangitis

Malangitis, qui Macocosmos metropolim habent iuxta Tamarethros montes, Item uicos Irala, & Laberis. Ad quorum montium partem meridionalem Bliulæi, & Omanitæ sunt, quibus Carman oppidum regium est, & alterum Batrasa iuxta litus scopulosum, quod non nauigatur. Quibus orientaliores sunt Cattabanenses usque Asaborum monttes, hoc est, ad Azanium fretum, quibus Tamna regia est, Tomanis à quibusdã, contra celebrem Carmaniæ portum, in quibus etiam thus gignitur, montes adustis similes, qui mercaturæ gratia ad angustias Arabici sinus descendunt, in quibus præter Tamnam pagi sunt Latha, Hieracũm, & in ripa Laris amnis, Atia, & Tiagar, & Appa longè à flumine ad orientem. Sub quibus Libanophoros ubi Libanus arbor prouenit, ex quo genti nomẽ. Et iuxta Sychalitas Iobaritæ & in ijs Ioba oppidum. Et à tergo Gerreorum Alumeotæ apud quos Masthala, Domana, & Stata uici sunt. Postea Sophanitæ deceptores interpretati qui Maram metropolim à Romanis duce Gallo dirutam sex millia passuum circuitu, & Amaram pagum iuxta fontem Laris amnis habent. Et Cithebanitę quibus Nagara metropolis est, & Medina Sileum, Mariamaq; uici. Et usque ad Climacam montẽ Arabanitæ, istis Merambis regia est, & Tabuba: Quorũ ad occasum Chatramonitæ sunt, à Climace usque Sabæos, qui armis præstare inter illas gentes dicuntur. In quibus Cabatanum urbs, quæ regio præter cætera aromata myrrhã quoq; fert, nauigant ad eos mercatores qui ex Elanis Meneam ueniunt in diebus septuaginta. Præterea in ijs Omanum emporium & Agdamũ, Albana, Laththa, & Chargatha pagi. A meridiana uerò parte Climaci Maxouitę, id est uiuentes in curribus in quorum terra non nisi Saraca pagus est. Postea Tasaritæ sunt, apud quos Draga oppidum in q̃ Phœnix aurea pro deo colitur. Turris quoque Lachera, Hela, & Thabua uici. Et iuxta Homeritas, Sappharitæ, & Rhatinæ in quib. Næpha metropolis apud Prionẽ flumẽ, quã Gallus euertit: & Ara regia, & Saruũ, Madasara, Gorda, Rhedaq; uici. Supra quos Maphoritæ, & Ascitæ iuxta mare Sychalitis contermini usque ad Syagrum montẽ, In quibus Sapphar metropolis, & Bænum oppidum in collibus Prionoti montis situm: Item Marimatha uicus quinque millia passuum in circuitu, & Thabana: & ad septentrionem magis iuxta montes Rhabana regia.

Carmaniæ prouinciæ situs.

CArmania prouincia sic adhuc appellatur, nam Charman dicitur, & cognominatur maior, ad differentiam alterius desertæ, de qua paulo ante diximus: licet huius quoque pars quæ ad mare uergit arboribus deserta sit, quæ uerò interius iacet, læta satis ac fructifera, nec uitibus caret, quæ sæpe bicubitalem racemum faciunt. In ea quæ deserta est, quibusdam locis palma, achantus, & myrica nascitur.

Sunt

Sunt etiam in regione metalla argenti, æris, ferriq́, & ut scribit Plinius montes duos esse, alterum arsenici, alterum salis. Nascitur & hic Alabastrus cæterorũ approbatissimus: & Myrhina, quod quum pluribus locis oriens mittat, pręcipuam tamẽ Carmania, nec non Alabastrũ synceriorẽ præstantioremq́ Thebaide Ægyptio, utrobique in rupibus inuijs & gelidis. item grãnatis gemma, quæ etiam locis uicinis nascitur. & Asteria quę Indicæ pręfertur. Huius regionis pars quæ Parthiæ Paretacenęq́ coniungitur deserta est. Quarum gentium mores ac sermonem maxima ex parte Persarum esse, ac Medorum: qui propter equorum inopiam, asinis in bello plurimum utuntur. Tenet uniuersam prouinciam genus plane mansuetum: Quorum septentrionalia Camelobosci, id est, pascentes camelos Sozotæ appellati: & Oritę apud quos letiferis uenenis sagittas perustas illiniri dicunt, Isti regionẽ pergrandem incolunt ubi ænea harena, æneæ petræ sunt, æris & frusta deferre flumina, quapropter terram auratam, ob æris generositatem uocant. Sub quibus Rhudiana gens, & Agdenitis: Postea Paræpaphitis: Subinde Aræ uel Arenici sunt agriculturam exercentes, & Caradræ. Mox Cabadena, & Canthenna regiones: Et supra mare Pasargadæ, qui cæteris præstantiores habentur: & Chelonophagi, id est, testudinum commestores, non enim alio cibo quàm testudinum carne uiuunt, & earum superficie casas tegunt, Promontorium habitantes ad ostium Arabis amnis in extrema regionis parte ad aurorã, quamuis circa mare omnes penè Ichthiophagi sint. Huic litori plures obiacent insulæ, sed paruæ humilesq́ nullo neque domestico, neq́ agresti fructu, & quoniam continuæ penè sunt, ac iuxta ripas, tranquillum inter eas mare fit, ubi magnus testudinum numerus commoratur, maris tempestatem fugientes, magnitudine præcipua inter marinas conchas, nauiculis piscatorijs inuersis aspectu similes, quas nando barbari comprehendunt, ubi omnia interiora paruo tempore ad solem adusta commedunt. De quibus atque Ichthiophagis plura à scriptoribus Diodoro præsertim traduntur. Nam horum quidam nudi per omnem uitam, uxores ac filios communes habentes, bestijs similes, hyrsuta omnia facie tenus, q̃ sola lenis est, corijs pisciũ uestiti habitacula habentes ad mare iuxta promontoria, Vbi non solum profundæ cauernæ, sed conualles immensæ existunt. Ea ex ossib. magnorum piscium cetorum præcipuè, ac ostreorum conchis faciunt, quorum carnes assatæ sole conterunt in modum farinæ, ex qua panem conficiunt, tostosq́ sole supra petras, partim quod frequentius fit crudos edunt, fluuiales aquas ac fossiles potantes. Habet hæc regio ad septentrionem Carmaniam desertam iuxta Semiramidis mõtes: Ad orientem Gedrosiam in Persicis montibus: Ad occasum partem Persidis in ripa Medi amnis, inde partem Persici sinus qui Carmanicus uocatur: Ad meridiẽ mare Indicũ, circiter 800. ac septuaginta mil. passuũ circumnauigatione. Quæ autem

post

post ostium Medi sunt, in litore maris Persici, hęc habentur: Insula primo haud procul Sigdana: Flumen Dara è Semiramidib. montibus decurrens in mare it. Mox aliud Cathrapus nomine ex medio penè regionis in montibus exortus. Sunt enim montes longè in septentrionem ac meridiem fugientes, à quibus & alij labuntur fluuij: nam post Cathrapum, Corius auri strigilem deferēs in mare uadit. Item Achiandana. Et Andanis, non par ui quidem. Dein Saganus, à quo ad Andanium uineæ coluntur & arua. Postea Achemenides, ferrum, æs, arsenicum, miniumq; effodiētes, in quibus Armuza ciuitas. Cui promontorium eodem nomine propinquum est ad meridiem, E regione cuius insula parua est à continente duodecim millibus passibus distans quam Vorochtham antiquitas appellauit, quæ nunc ab ijs incolitur qui olim ex Armuza in continente ab hostibus capta fugati sunt, uocaturq; amissæ urbis nomine, Hormuz à barbaris piscatione margaritarum inclyta, circa quam pulcherrimæ ac præcipuæ laudis gignuntur, quibus Indicisq; mercibus in emporium clarissimū euasit. Mox promontorium aliud ad austrum magis Carpella nomine, Quę promontoria contra Asaborum Arabiæ montes procurrentia fauces Persici sinus artant: Circumflexo autem Carpella orientem uersus, australis prouinciæ ora Indico mari affusa, Paragonte protinus sinu excipitur, qui hodie Colpus de Gugirathà barbaris nauticis dicitur. In quo sinu Canthatis ciuitas posita est, quam recētiores Collecatiam alij, alij Collechut uocant, emporium insigne, Contra quod sed admodum in mari insula Polla: & altera Cascandrus deserta in mari quingentis mille passibus. Item ad auroram Carmanna quam Carrandum scriptores quidam nominant, insula cultoribus carens. Et iuxta eam mille passibus ad orientem alia est quæ Scordis dicitur, quæstuosa margaritis. Sunt etiam ante Paragōtem sinum intimo loco insulæ quatuor, paruo inter se discrimine, circa quas marini hidri uicenum cubitorum pascuntur. Et in eodem litore Agris, Combana, Rhoganáque ciuitates sunt, Ad quam ultimo loco Salarus flumen in mare cadit, unde Masin, & Samidaca uici sunt & Samidacus amnis in mare. Item Tisa urbs à quibusdam Stouira dicta, Cui Candriacis fluuius propinquus in mare fertur. Vnde Bagia promontorium exurgit: A quo non longe Cyiza portus, ab altero habens latere Alambatorum promontorium ingens sanè, quo Paragontis terminatur sinus. Et paulo post Derana pagus apud Cophanta portum. Mox Zoromba fluuius in mare, ostio difficilis nisi peritis, nauigabilis quippe est. Postea Badara, & Musarana uici. Introrsus uerò à mari in septentrionali parte, haud procul à sinu Persico, Portospana ciuitas Daræ amni apposita est. Dein Carmana gentis caput, magna satis ad radicem montis sita, cui arx ex alta petra imminet. Est & Thaspis oppidum ad Corium amnem sub iugo asperi montis situm. Nipista quoque ciuitas ad eundem montem, Achindana amne

infuſa. Et magis uerſus auſtrum dicto monti Sabis oppidum adiacet, ad quod Andanis fluuius fontes habet. Cui uerſus mare Taruana ciuitas appoſita eſt. A qua ad Azanium fretum Strongylus mons, id eſt, rotundus eminentiſſimus exurgit. Et ad Salarum flumen Alexandria urbs ab Alexandro Macedone in his terris condita ex India redeunte. Mox Troaſca oppidum. Et ad ſeptentrionem Chodda Samadacho amni iuncta in colle ſedens. Ora etiam ciuitas Candriaci fluuio. Et Cophanta cuius portum ad mare diximus.

GEOGRAPHIAE
Commentarius VII. Aſiæ, in quo
Hyrcania, Margiana, Bactriana, Sogdiana, Sacces, Scythiaꝗ intra Imaum montem continentur.

HYrcania prouincia eſt, quæ modo à barbaris quibuſdam Girgia uel Corcã dicitur, à quadã ciuitate in ea, ſed à parte qua Auſtriad, id eſt, Straua, & Serrit ciuitates ſunt. Mezandram eam barbari uocãt: terra ualde opulẽta, magna ex parte plana, præclarisꝗ urbibus ornata, opulẽtia præcipuè lanugine plurima ex qua ſerici panni efficiũtur: nec non in frugibus uino, fico, frumentoꝗ, non quod in eo excolendo diligentiam ponant, ſed quod cadit ex culmo propter abundantiam fructificat, inꝗ arboribus melificatur: Arbores enim in montium conuallibus ſunt ficubus ſimiles, quæ Ochi uocantur, ex quorum folijs, horis matutinis duabus mel defluit: præterea fici multo noſtris dulciores fertilioresꝗ utꝗ modios 270. ſingulæ arbores ferant Oneſicritus tradit. In ſeptentrionali uerò plaga maximè ſyluoſa eſt, quercu, pinu, & abiecte frequẽs: immanibus feris copioſa, tigribus, pantheris, pardisꝗ. Hyrcani Scythici populi eſſe uidentur ut ſciptores atteſtantur, quorũ mores probant, uolucribus enim & carnibus ſemiuiuos ſuos proijciunt. Colunt quæ ſupra mare ſunt Maxeræ, & Aſtaueni populi Aſtriadi modo dicti in quib. Straua urbs & ſub eis Chrindi. Poſt quos Arſiti regio eſt Corono mõti proxima. Et ſub Aſtauenis, regio eſt Siracena in Aſtauenis quos Plinius in Parthia eſſe (nam cõfines ſunt) naphtha profluens bituminis liquidi modo. Terminatur Hyrcania Ab occaſu Media: Ab oriente Margiana: A meridie Parthia, Corono interiacente monte: A ſeptentrione Hyrcano mari: cuius litus herbidũ eſſe ac floridum aquarum dulcium humore Eudoxus tradit, Nam quum humile ſit, cauernoſisꝗ ſubiectum ripis, flumina ex ſuperioribus rupibus

magna

magna ui decurrẽtia é ſupercilio iaculatis in mare aquis, litus aſpergine intactum relinquunt, ut etiam exercitui unda tecto peruium ſit, eo tamen humore madens uiriditate ueſtitur: In quo primum poſt Mediam, Saramana ciuitas præclara eſt. Et Maxera fluuius huc per eiuſdẽ nominis gentẽ delapſus in mare uadit: Cõtra cuius oſtium Talca uel Tazaga inſula iacet, fine cultu (ut aiũt) fertilis, & licet multę aliæ ſint, illis omnib. hęc uulgatior eſt, Mox Socanda urbs, cuius ad orientale latus amnis eodem nomine in mare labitur. Item Oxa flumen litus irrumpit, in quo Hyrcania penes mare terminatur: Quod unà cum oppido, ei circa oſtium appoſito, nunc barbari Deiſtan uocant, ſunt qui Gyhon etiam dicant, auri ramenta deuoluens, In quod Oxia lacus à ſeptentrionali parte intra mõtes collectus exoneratur grande ſanè flumen, quod alia in curſu recipit, quodq́ regiones nonnullas eo in tractu diſterminat, fontes ſupra Indiã in Caucaſis montibus habens; è quibus præceps in ſeptentrionem per abruptas ualles longo tenore fertur pit, unde ad occaſum flexus recto in mare aluco, pleno gurgite prorumpit. Nunc in mediterraneo: In parte prope Mediam, Sarta urbs eſt, cui ad orientem Amarna oppidum: Et in ulteriore ripa Maxeræ amnis Abarbina, & Aſmurna oppida introrſus admodum. Item uerſus mare Baranga, Adrapſa. Et ad fontem Socandæ fluminis Sorba ciuitas. Cui ad auſtrum Hyrcana metropolis à nomine regionis appellata ſub qua (in petra enim munitiſſima à natura iacet) amnis eiuſdem nominis præfluens in Maxeram inter dicta oppida quæ in eius ripa ſunt, influit. Huic ad orientem Caſapa, & ſub his Mæſaca, & Sinica oppida locis difficillimis poſita ſunt.

Margianæ prouinciæ ſitus.

MArgiana prouincia ſequitur, quam hęc ætas Tartaram Zagatheam uocat. Ampla ſatis terra, uerũ magna ex parte deſerta iacet, præter quæ fluuijs uicina ſunt, Ario ſcilicet atque Margo, reliquum harenis ſpacioſiſsimis ſqualet: Sed quæ habitatur amœna ſunt apricitatis inclytæ: quarũ alia montana, alia campeſtria eſſe, Montana Scenetæ incolunt, ſine mœnibus in tentorijs ut uocabulum ſonat degentes: in campis reliqua plebs. Iuxta autem Oxam fluuium (claudit enim prouinciam à parte ſeptentrionali) Derbitæ regionẽ occupant, quib. mos eſt eos iugulare, qui ſeptuageſimũ annum exceſſerint, qui genere proximi ſunt eius carnes abſumunt, anus autem ſtrangulatur, dein ſepeliunt. Sub quibus Maſagetæ, & Aracoti qui Bactrijs occidentem uerſus ad Oxiam adiacẽt, Maſagetarum alij montes, alij campos, alij paludes, hoc eſt inſulas, quas efficiunt flumina incolunt, gens magna ac robuſta, originem à Scythis trahens, Nam & in Sarmatia quam in Scythiæ uocabulo ſcriptores quidam includunt, Maſagetæ etiam ponuntur, quibus omnibus fœminę communes ſunt: Qui montes habitant, agreſtibus fructibus aluntur, paucas oues

habentes, quas minime occidunt, lactis ac lanæ gratia: Qui uerò campos ex ouibus ac piscibus more Scytharum nomadum uiuunt, non enim aratores sunt. Qui autem insulas, quum cæteris careant pisces herbarumq́ radices edunt, ac fructus quos terra sponte producit: Quibus uestis est arborum cortex, & phocarum coria è mari prodeuntium, paludes quippe non longè à mari sunt, nam & in eas facile uentis impellit. Genus autē sepulturæ idem cū Derbitis, Mores quoq; & uniuersa uita par Scythis. Post itaq; Masgetas, Parni uel Sparni sunt Hyrcanis & eorū mari adiacentes: Et Dacæ crudelitate ab immanissimis nihil discrepantes, bellicosissima enim natio est. Sub quibus eorum deserta sunt. Ortum uersus Tapuri incolunt. Margiana ab occasu Hyrcaniam habet: Ab ortu solis Bactrianam: A septentrione Oxam fluuium: A meridie partem Ariæ, ad Sariphios montes dictis amnibus irrigua, Quorum Margus ingens sanè, à quo regio nomen habet è Sariphijs decurrens, qui recepto in se Ario, in Oxam cadit, uti Ptolemæus uelle uidetur, quidam in Hyrcanum sinum proprijs aquis euadere dicunt. In prouincia ciuitates sunt, Ariaca quæ ad orientalem Margi ripam sita est: Et alia in occidentali Sena nomine. Dein Aratha penes eundē ad dextram: Et Argadena urbs campestris Hyrcaniam uersus: Cui ad austrum Rhea oppidum ualidissimum in saxo. Item Iasonium eidem fluuio apposita ad leuam ubi amnes cōgrediūtur. Et iuxta fontes Margi Nigæo oppidum in radicibus Sariphiorum montium, loco asperrimo situm. Et ad septentrionem magis Guriana ciuitas. Et Antiochia quæ Margiana cognominatur in campo sita qui Margianus appellatur, Alexādria prius ab Alexandro Macedone regionis huius amœnitate ad condendam eam inuitato. Quam dirutam à barbaris, Antiochus Seleuci F. eodem loco restituit, à quo Seleucia ut ait Plinius, Is tamen malueratillam Antiochiam appellari nouem millia passuum in circuitu quam Margus interfluit: Margianus campus centum ac nonaginta millia passuum ambitu est, quem Antiochus Soter muro circumdedit, est enim locus uites optimas habēs, quarum nonnullos truncos duo uiri uix complecti queunt, racemū duorū cubitorum, benignitum cœli, tum soli natura, adeo ut in toto illo tractu, uitibus sola gaudeat: Quodque mirabilius est, centum & sexaginta millia passuum, undiq; uersum harenis desertis circumfusus est, in faciem theatralem montibus clauditur, ex quo accessus ad eum difficiles fiunt: Circa quem campum Alexander sex oppida in æditis collibus ædificauit, Duo ad meridiem: quatuor spectantia orientem, modicis inter se stadijs, ut mutuum auxilium præsto haberent ad inuicem.

Bactrianæ prouinciæ situs.

BActriana prouincia ex ijs una est, quæ hodie in Tartaria Zagathea uulgo connumeratur, Multa quidem & multiplex, nam diuersa natura est, alibi culta, alibi deserta. Quæ culturæ cedit, præter oleam, cæteras arbores ac uites fert: Similiter frumenti magnā copiam, & armentis pabulum præbet, largis ubiq; fontibus irrigua. Quæ autem cultura uacat spaciosiss. ac nudo sabulo longe ac latè sternitur, neque aliter quàm uastum æquor sideribus obseruatis noctu prætereunt, interdiu enim laxitate camporum, quo iter dirigatur, nulla est uia, idq; crebris harenarum motibus, flantibus præsertim ab occidentiali plaga uentis, quo cuncta mutantur, sæpéque ab ijs inuoluti transeuntes necantur: In quibus Cophanti montis uertex noctibus flagrat. In hac homines horridi, hirta ora, intonsiqúe sunt, raptúque uiuere assueti, Quorum mulieres auro lapidibusque preciosis ornatæ incedunt, minus castè uiuentes, tam seruis quam conuenis permiscentes. Apud hos Smaragdis in commissuris saxorum inueniuntur, proximam laudem Scythis habentes, multo tamen minores, etesijs flantibus tersa tellure nitent, quod ijs uentis harenæ maximè mouentur: nascuntur etiam hiacynthus & chrysolitus. Fertur Alexandrum in hac regone urbes quasdam condidisse, nonnullas etiam euertisse, è quibus fuit Cariata. Septentrionale huius latus iuxta Oxam fluuium tenent gentes nomine Salateræ, & Zariaspę penes amnem sui nominis degentes. Horum ad meridiem sub Salateris Chomani sunt, sub quibus Chomi. Postea Acinacæ, & Tambizi. Et sub Zariaspis Thochari nomades magnum genus. sub quibus Marycæi siue Mamacæi ualida gens, & Scordæ, & Varni. Et sub his etiam Sabadij, & Orititi uel Orsipi, & Anares. Ac regiuncula Bazaria in qua homines uenationibus dediti, syluas et speciosa ad hoc nemora eligentes crebris perenium aquarum fontibus amœna, quæ muris cingunt, turresq; habent uenantium receptacula, Quibus inclusi nobilium ferarum greges loco opulentię illis sunt, qui uerò plures habent opulentiores habentur, quod scribit Curcius. Terminatur hęc prouincia ab occasu Margiana iuxta montana: A septentrione atque ortu solis Sogdiana secundum Oxam fluuium: A meridie Aria Paropaniso inflecto monte, quem Dionysius Parpessum uocat. Regionem hanc magni quidam percurrunt fluuij, Oxæ se coniugentes, In quibus primus ab occasu Ochus est, quem Aristobolus dicit, maximum omnium fluuiorum esse quos ipse in Asia uiderit præter Indicos, esseq; nauigabilem, per quem multas Indicas merces in Oxam, ac in Hyrcanum mare deuehi ut in Sarmatia meminimus: Cuius Ochi natura est turbidum semper esse, qui & insalubris est potui, adeo pinguem aquam uehens, ut qui in eo loti fuerint corpus inungant, aiuntq; propè eum effodientes olei fontem inuenire. In

Paropaniso mõte exortus, quũ se aliquandiu in campos profuderit, Dargamanem magnum fluuium ex Paropanisade regione prolapsum unà cum Sinde amne ab orientale parte in se recipit (infunditur enim Sindis in Dargamanẽ haud longe à cõmixtione Dargamanis cum Ocho) quo magis auctus Ochus, in septentrionẽ conuersus, occidentalẽ huius regionis plagam secãs, in Oxam influit. Alius autem fluuius Zariaspis nomine in eodem monte fontes habens, Q̃uum in mediam & is planitiem descendit immiscetur ei Artames amnis uerticosus, Haud ab eo longe nascens, simulq́; per saxa modo, modo per apertam regionem deuoluti prouinciam mediam diuidentes in Oxam se demittunt. Tertius Dargidus est preceps fluuius, ex eodem iugo emissus, qui & Oxæ iungitur. Quartus Bactrius omnibus his orientalior, à dicto iam mõte effusus, in Oxam rectà influit: à quo fluuio regionem habere nomen Curcius author est: Præterea duos uastos lacus esse, alterum septentrionem, alterum meridiem uersus. Ciuitates autem insignes in hac terra plures habentur. In quibus Characharta in margine Oxę, & Zariaspa ad confluentem sui nominis cum Oxa. Item Choana quæ in ripa Oxæ sita est, ab Alexandro diruta. Postea Suragana eidem fluuio apposita, & quæ Pharatrua uocatur eundẽ situm habens. Iuxta autem Ochum post eius fontes Estobara oppidum est. Inde Eburmi regia, ambo in occidẽtali ripa. mox Curiãdra in oriẽtali. Chomaria uerò, & Alicodra longe ab eo ad occasum. Iuxta uerò Dargamanẽ Maracãda; A qua haud procul Sisimithre petra munitissima est, altitudine passuum duorũ mil. ambitu decem in superiori parte, plana & ferax, ut uiros quingentos alere posset: In ea ut scribit Strabo Alexander & hospitio sumptuose acceptus est, & Rhoxanam Oxiartis filiam uxorem duxit. Zariaspi item fluuio Menapa oppidum adiacet in dextra, in sinistra Astacana, & occasum uersus Cauaris ciuitas. Et circa Paropanisum iugum prope Zariaspem ad orientem Eucrathida urbs ab imperante cognominata. Dargido uerò ciuitas est Maracodra. dein Bactra regia ab amne eiusdem nominis appellata, per eam enim Bactrius defluit nũc Bochara dicitur, regionis uel olim caput, Præstantior enim cæteris est, tum magnitudine, tum munitione in arce præcipuẽ, quæ in loco petroso asperóque extructa est, ubi medicorum doctissimus Auicenna, & Zoroaster nati fama fert, nam & ibi priscis temporibus bonarum artium studia floruisse legimus.

Sogdianæ prouinciæ situs.

Sogdiana prouincia Chorasmia quandoque dicta, modo cum prædictis in Zagathea reputatur: magna sanẽ, sed maiori ex parte deserta iacet, Neque solum quia uastæ solitudines, camporúmque immensitate

mensitates, ingentia regionis spatia complent, sed aquarum penuria, & æstiui solis uapor, qui harenas accendit, inhabitabilem penè ac uiduatam reddit. Qui eam incolunt, quum Scythis propinqui sint, haud ab eorum moribus discrepant: ingenio immiti, ac facie terribili, humanitatisq; expertes sunt, in armis semper (quum sint ad bella promptissimi) uersantur. Quorum Pasicæ sunt qui plagam occidentalem iuxta Oxios montes tenent. Septentrionalem Iatij, & Tachori propter Iaxartum amnem, sub quibus Augali. Postea Drancæ, & Drybactæ, & Pandari qui ad montes usque Sogdios altissimos quidem habitant, qui media penè regione attolluntur. Sub montibus autem ad meridiē Mardyeni alij ab ijs quos in Perside diximus, & Oxiani, & Chorasmij ualida gens à quibus prouincia quondam denominata fuit: Quibus orientaliores Drepsiani sunt, ambos fluuios iungentes, id est, ab Iaxarte ad Oxam regionem incolentes, & magis etiam ad orientem prope Iaxartem Ameses. Sub quibus Cirrodees ita uocitati quoniam capillos promissos ferunt, & ad eorum meridiem regió Vandabanda est. Terminatur Sogdiana ab occasu parte Scythiæ iuxta Sogdios montes: Ab oriente Saccis penes Comedorum montana, & partem Iaxartis fluminis quousque ad occasum flectitur: A septentrione similiter Scythia in Iaxartis ripa: A meridie Oxa amne, & Caucaso monte parti Indiæ imminente. Est etiam in his locis Caucasus mons, quem admodum apud Sarmatas, quomodo ibi designauimus, ita in istis terris à Macedonibus uocitatus, quidam Graucasum à Scythis appellatum, hoc est niue candidum, quum eius cacumina semper niue cooperta sint. Verum Iaxartis ingens amnis est, atque à suo fonte grandis, quem hodie accolæ Organz dicunt, qui in Comedorum montanis exortus, in septentrione primo, in occasum deinde per deserta Scythiæ ac Sogdianæ aliquandiu excurrens, ubi ad Oxios peruenit montes, flectitur ad meridiem, & in Scythicum, id est, Hyrcanum mare exit. Hūc Trogus & Curtius in rebus gestis Alexandri Macedonis, Tanaim esse falso crediderunt, quum in Sogdianis illū rem armis gerentem scriberet, unde circiter uicies centenis millepassibus Tanais ad occasum abest: Quod notauit Plinius dicens: Vltrà Sogdiani oppidum Panda, & in ultimis eorum finibus Alexandria ab Alexandro magno conditum oppidum, aræ ibi sunt ab Hercule, & à Libero P. constitutæ, item Cyro & Semiramide atque Alexandro, finis omnium eorum, ductus ab illa parte terrarum includente flumine Iaxarte, quod Scythæ Silin uocant, Alexander milites'q; eius Tanaim putauerunt esse. In Iaxartem fluuij nonnulli à Sogdijs montibus exeunt, in quibus duo præ cæteris grandiores, per eorum ualles in campestrem planitiem decurrunt, quorum alter ingentem efficit lacum, qui Oxia uel Oaxus ut quibusdam placet appellatur, barbari Chorasmum dicunt, ambo in Oxam amnem mox cadentes: Item à Comedorum montana, quorum alter Demus, alter

Bascatis dicitur: Et iuxta Iaxartis fontes lacus ingens est, insulis modicis refertus, quem uoce indigena Ischal modo dicitur, in quo conchæ multæ gigni dicuntur. Ciuitates autem in Sogdiana sunt, ad Iaxartem Cyreschata à quibusdam Cyra in montibus à Cyro condita, eius ultimum opus, imperij sui terminus, quod Alexander propter continuas rebelliones euertit. Dein Parachanda oppidulum Branchidarum fuit, quod Alexander ab imis fundamentis moliri iussit, ne quod eius uestigium extaret; oppidanósque ad unum cædere, quoniam huc sponte sequuti ex Mileto sunt Xerxem. Procul autem à flumine Margianam uersus, in Oxianis Oxiana urbs, nomẽ à lacu cui adiacet. Item Maruchaseu Marupeta nouem millia passuum, muro cincta. Mox Cholbisina, Tribactra, & Alexandria cognomine Oxiana. Et oppidum Indocomordana appellatum. Drepsaq́ eius nominis gentis metropolis. Panda quoq; oppidum. Et Alexandria al tera siue ultima Iaxarti apposita, in finibus prouinciæ, ab Alexandro extructa, qua sui itineris finem ostenderet. Intra uigesimum septimum diem absoluta, muro sex mil. pass. complexa, in quam trãstulit populos earum ciuitatum quas Cyrus condiderat.

Saccarum regionis situs.

SAccarum regio est, quam barbari nunc Sas dicunt, & est ultima Zagathei nominis: Qui eam incolunt nomades omnes sunt, nemora et speluncas inhabitantes: Terra frugibus maligna, neq; nisi sola pecori fructuosa, ideo urbibus reliquisq; muratis locis destituta: Scythæ sunt, Saccæ enim Scythæ, lingua Persica dicuntur: natio fera ac bellicosa, neque uiri solum, sed etiam mulieres pugnatrices acerrimæ, & quæ sæpe belli gloria uiros aggrediantur: Indiciũ quippe est Bactrianã, & optimã Armeniæ regionem ab ijs armis domitas nonnunquam esse, & usq; ad Cappadocas procesſisse: sed quũ ex spolijs festa celebrabarentur Persę eos noctu adorti funditus deleuere. Huius terræ fines sunt: Ab occasu Sogdiana: Ab oriete Scythia iuxta Imaum montem: A septentrione similiter Scythia, partim iuxta montẽ, qui Ascatancas dicitur, ab Imao euulsus, partim iuxta desertas quasdam illorum locorum petras: A meridie pars Indiæ propter Imaum montem: Est enim Imaus mons, id est, niuosus incolarum lingua propriè Tabin dicitur, Tauri pars, à Caucaso quem ad meridiem Sogdianorum locatum esse ante diximus usq; quo trans Gangis fontes ad ortum solis sese supra utramq; Indiam extendit: Nec desunt qui huc usq; totũ montem Caucasum appellent: Vnde ad septentrionem rectà conuersus, ad ignotam usq; terrã, duas dirimens Scythias caput condat: Pręter cuius montis radices, hoc est, eo loco unde Ascatancas iugum ab eo exilit, Circa defectus & crepidines montium, oppidũ est, quod Lithinopyrgus dicitur, id est, Turris lapidea, mercatoribus peruiũ, ad Seras subinde cõmeantibus.

Nam

Nam quum ubiq; ingentes solitudines iaceant, ferarũ, maleficorumq; hominum scaturientes, pauci essent, quibus iter ac inter angustias præcipuè securum foret, nisi munimen illud talibus immineret, Opus quippe est illac proficisci, quum alius ad eas gentes transitus nequaquam sit, ob asperitatem summorum montium, pro salute itaq; uiatorum & auxilij gratia, positum ibi præsidium illud est. Sunt quoq; iuxta Sogdianos mõtana Comedorum, ubi ingens ac profunda uallis, qua qui Seras tendunt è Sogdianis permeare dicuntur. Inde in medijs campis mons est subcinctus, omni ex parte præcisus, arduus ad modũ qui obuius fit illis, qui ad Lithinopyrgum uadunt. Ex quo quidã hunc etiam lapideam turrim uocãt, quum ad similitudinem cuiusdam bellicæ machinæ erectus sit. Circa hæc loca Grinæi Scythiæ, & Tooruæ habitant, sub quibus iuxta Imaum montem Biltæ, & iuxta Ascatancam Masagetæ.

Scythia uulgo Tartariæ situs

Scythia cuius uniuersos populos uetustas Aramios appellauit, uulgo nunc Tartaria dicitur: ipsi uerò sua lingua Dist, id est, desertum uocant, Hieronymus aũt & Iosephus Magog: Quę in regiones duas diuiditur, in occidentalem et orientalem Imao discretas monte. Ex quo una intra Imaum, altera extra Imaum cognominatur. Magna terrarũ portio septentrioni apposita, iniuria syderis rigẽs, multum in longitudinem ac latitudinem patens: uastas solitudines, & prærruptos ac inaccessos mõtes, immensa nemora, & amplissimas syluas habens. Informis terra, frugum egens, niuibus obsessa, nullisq; agnoscenda limitib. Homines inter se nullos fines habentes communiter uiuunt. Vltra quam ad arctos nulli habitant. In hac urbes nullę, nec uillæ nec pagi sunt, domos secum ferunt singuli, nam pro domibus plaustra habent, corijs imbrium hyemisq; causa tecta, in quibus cum uxoribus liberisq; per incultas solitudines errant, noua semper loca quærentes: armenta suaq; pascentes pecora: Nullum scelus apud eos furto grauius: aurum & agentum minime appetẽtes: lacte, & mel le uescuntur: Lanæ eis usus ac uestium ignotus, & quanquam continuis frigoribus urantur, pellibus tantum ferinis ac murinis utuntur: Qui tum natura, tum de industria horridi atque informes sunt, aër enim ut ait Hippocrates, crassos illos, mutilatos, ac uentricosos facit, illos præsertim qui magis ad arcticum uergunt, ubi maiore parte diei caliginosus fit. Item pueros quemadmodum Aegyptij pannis non inuoluunt, sed in equos fixis teneris natis sublimes ferunt, Idque faciunt ut aptiores postea ad equitandum sint, nam uel in curribus uel equis uitam continuè agunt: Ipsi penitus incultis atque intonsis crinibus utuntur, quo aspectu maiorem uidentibus terrorem incutiant: sagittarij omnes, Quibus mos est in bello ut quem primum uirum ceperit eius sanguinem potat, & quoscunque

 in prælio

in prælio interemerit, eorũ capita regi offert, nam capite allato fit prædæ quamcunque ceperit particeps, alioquin expers. Sunt multi, teste Herodoto, qui coria humana tanquam brutorũ consuant, quib. pro amiculis induantur. Multi etiam cæsorũ hostium manus dextras cum unguibus excoriant eisque opercula faretrarum integũt. Gens bellicosa admodum, aspera, ac laboris patiens, uires corporum immensæ: Ter Asiæ imperiũ quæsiuisse author est Trogus: ipsi perpetuo ab alieno imperio aut intacti, aut inuicti mansere. Darium regem Persarũ à terra sua submouere fuga: Cyrum cum omni exercitu trucidarunt: Alexandri Macedonis ducem pari ratione cum copijs uniuersis deleuerunt: Romanorum audiuere, non sensere arma: Mox Parthicum & Bactrianum imperium ipsi condiderũt: Nihil denique parauere quod amittere timeant, nihil uictores præter gloriam concupiscunt. Quare de ijs Lucanus:

Omnis in arctois populus quicunque pruinis
Nascitur, indomitus bellis, & Martis amator.

Scythæ eos qui à defunctis amati sunt, uiuos infodiunt cum ossibus mortuorum. Hi sues pro nihilo putant, quos nec alere omnino in sua regione uolunt. Est illis præter cætera animal Charandus nomine ut Plinius attestatur, qui colores mutat, nec aliud ex ijs quæ pilo uestiuntur, magnitudo bouis est, caput maius ceruino, nec absimile, cornua ramosa, ungula bifida, uellus magnitudine ursorum, sed quũ libuit sui coloris esse, asini similis, tergori tanta duritia, ut thoraces ex eo faciant, colorem omnium arborum, fructicum, florum, locorumque reddit metuens in quibus latet, ideoque raro capitur. Nascuntur etiam in his locis inter metalla ærea smaragdi, Quod quum eorum genera duodecim sint, nobilissimi Scythici ab ea gente in qua reperiuntur appellati: unde Martialis:

Indos Sardonices: Schytas Smaragdos.

Nascitur etiam beryllus, Hæc de uniuersa Scythia, nunc alteram partem quæ ad occidentem uergit, ac deinceps alteram dicemus.

Scythia intra Imaum montem situs.

SCythia intra Imaum montem ea est, quæ patrio uocabulo Gassaria hoc tempore dicitur: Ab occasu Sarmatia Asiatica: Ab oriẽte Imao monte: A septẽtrione terra incognita: A meridie Saccis, Sogdianis, Margianis usque ostia Oxæ amnis in Hyrcanum mare exeuntis, & parte ipsius maris hinc usque ad Rha fluminis ostia terminatur. Post itaque Rha flumen, Rhymmus amnis in mare it longè interius fontes in Rhãmicis montibus habens. Inde Daix in sinu maris exit à Noroso monte demissus qui campos nonnullis locis stagnat, Cui amnes alij ab eodem monte, & Rhymmicis defluentes partim cõmittuntur, partim ad Rha fluuium delabũtur. Post Daicẽ, Tre[illegible]targũ uicus pergrãdis in uadoso sinu est. Item alij in eodem litore ut Mansilla, Cochinace, & reliqui appellationis barbaræ.

Mox Iaxartis ampla ostia, latéque patentia, quousque Sogdianam Curcius attigisse uoluit. Inde Iastus amnis mare influit, A quo haud procul ad auroram urbs est apud has gentes nõ obscura Corassam nomine sic enim nunc uocant. Postea Nimarda pagus, & Polytmethus fluuius, id est, in multa secatus, quod Græcè id nomen sonat, Aiunt enim deductis ex eo riuis agros circa se rigare, Cui in orientale ostij ripa ad mare oppidum haud uetustum Amo nomine appositum est, Quo etiam uocabulo amnem nũc accolæ uocant, ipse per multam regionem fertur ripis adeo altis, ut ne torrens quidem insurgit, quod quum longè à fonte delapsus est, in desertam & harenosam terram euadit, ibiqúe in cauernam acceptus, atque aliquandiu sub terra decurrens, cuius sonus inditium est, iterum emergit, unde in mare uadit. Postea Aspabotis ciuitas haud procul ab Oxæ fluuij ostio. Sursum uerò à mari Dabana ciuitas quæ magis orientalis est, neque longe multò, in Rhibiorum gente sita. Reliqua mediterranea gentes habent, quæ ut diximus sine urbibus atque tectis alijs sunt: ut Alani (cuius etiam nominis populum in Sarmatia Europæ posuimus) & Alanorsi, & Suobenos, quibus ad meridiem Alani montes imminent, illos ad incognitam præcludentes terram. Inde ad Imaum montem Sætiani, Massæi, & Tectosaces. Et sub Alanis Aspesij montes eminent, unde amnes quidam in Iaxartem defluunt, Quorum montium occidentalia Aspesij tenent, Orientalia Galactophagi nomades qui ex lacte uiuunt, unde illis est nomen. Item orientem uersus Tapuri montes à quibus nonnulli etiam fluuij in Iaxartem perueniunt, Quibus montibus ad orientem Tapuræi habitant. Supra quos ad septentrionem magis Syabi excurrunt montes, Intra quos eiusdem nominis gens. Sunt & Anaræi ad aurorã Imao iuncti circa quos Anaræorum gens loca tenet, & Ascatanceæ qui sui nominis montes superius dictos incolũt. Præterea occasum uersus iuxta oriẽtaliores Rha fluuij fontes Rhobosci. Sub quib. Aomani. Postea Paniardi. Sub quib. apud fluuium Canodipsæ. Et sub ipsis Coraxi. Post ad aurorã magis Orgaxi, Organzi modò in quib. & ciuitas & amnis eodem nomine. Sub Coraxis autem usq; ad Caspium mare Herymmici, sui nominis mõtes inhabitantes. Item ad ortum solis Asiotæ, Agyllæi, Aorsi, & Iaxartę magnum genus, ad eiusdẽ nominis amnem, Tapurosq; montes loca tenẽtes, uocantur autem nunc Iaxartarũ sedes Turchia uetus, barbari uerò Turchestan, id est Turc regio, unde pernitiosiss. pestis illa Turchorum, quæ ætate nostra orientalem iam Europæ plagã subegit, originẽ traxit: At quidam nostri temporis eruditi uiri (quũ hoc fortasse non accepissent) uolũt Turchos esse, qui apud Mellam Thiracæ uel ut ipsi fingũt Turcę uocantur, Thyssagetibus proximi, quũ in aperto sit Turchorũ nationẽ non ex Europa in Asiã, sed ex Asia in Europã non multo ante traiecisse. Rursum sub Sætianis Mologeni. Aparytæ sub quib. usq; ad Rhymmicos mõtes sunt Samnitę. Et sub

Massæis

Massęis & Alanis mōtibus Zaratę, & Sasones. Et qui oriētaliores Rhymmicis montibus sunt Tybiacæ. Post quos sub Zaretis, Tibareni, Isti quos diligunt senes, suspendūt in patibulo, nam egrotatione miserrimum mortis genus putant. Deinde Iastæ gentes sunt eodem nomine fluuij accolæ. Habitant & Gandarij, & Machætegi iuxta Norosum montem. Sub quibus Cachagræ penes Iaxartas. Et inter Iaxartem fluuium & Oxios montes qui Gedrosiam ab hac Scythia ea in parte disiungunt Ariacæ tenent, et sub eis Namastæ, postea Saccaraucæ.

GEOGRAPHIAE Commentarius VIII. Asiæ, in quo Scythia extra Imaum montem & Seres continentur.

Scythia extra Imaum montem sequitur, alterius ad auroram, quæ nūc à barbaris Moghal, & à iunioribus quibusdam Tartaria antiqua dicitur: Regio multa, ac multum deserta, nō in ea oppida, nisi admodum pauca: Habitant enim eā gentes quemadmodū & in altera Scythia scripsimus, uagæ sine sedibus ac tectis: in quib. Lactiphagi Abij, id est, duri uictus, nam equarum lacte aluntur, nomades omnes, septētrionalia regionis tenentes, cunctos æquitate superantes: quos Homerus mortalium iustissimos esse qui terrā tueantur dicit, Sunt qui Abios Agaunios uocēt. Sub quibus Hippophagi sunt, id est equorum carnes mandentes. Et post eos Auzacitis regio, & in ea Auzacia ciuitas quæ nunc Saczio ab incolis nominatur, Cui ad septentrionem montes eodem nomine imminent, In quorum radicibus fons est Oechardi fluuij, qui nunc Tatar ab indigenis appellatur, unde nomen genti uniuersæ ac terræ datum uolunt, Qui hinc per Seras fluit, ut ibi ostendemus. Sub quibus autem locis iuxta oppidū illud quod præsidio esse diximus, illis qui ad Seras proficiscunt, regio Casia est, quæ circa montes qui nomen illi dederunt protenditur, Et in ea Sota oppidum. Cui ad meridiem Chatæ populi, Chateini hodie ut creditur, à quibus Chataium regionem hoc est, Sricam nomen accepisse. Et Achasa regio, & sub ea iuxta Emodos mōtes, qui Moghali nunc dicuntur Cauranæi sunt in qubus Caurana ciuitas, est & ciuitas alia quæ Issedorum Scythica appellatur ad Emodos montes sita: Sunt autem Emodi montes extrema pars Tauri ad Eoum, qui ita (post Imaos montes) appellantur, claudūtq; hanc Scythiam à parte meridionali: Nam ab occasu Scythia interiori, & Saccis iuxta totam Imai montis diuersionem: Ab orientę

Seris

Seris per continuas ac immensas harenarum solitudines: A septentrione terra incognita. Hactenus de Scytharum gentibus.

Sericæ regionis situs.

SErica regio ultra Scytharum deserta in extremū orientem iacet, quæ posteriori tempore nomen in Chataium mutauit, ut paulo supra in Scythia, uel Chatarum propinquitate nobilitateúe: uel quod Chatæ forte quandoque regioni dominati sunt, etsi alij sint qui ad Sinas Chataium esse dicant: Serica uerò terra sicut magna ac immensa est, ita cultorib. maxima ex parte uacua, Ex qua re urbes, in ea raræ sunt, attamen magnæ ac opulentæ, ut fama fert. Seres latine syluarum nobiles dicuntur: In quibus uermes bombices in arboribus nidum uolubilem circum se tenuissimo filo in aranearum morem texūt, in ijs oua spargunt, moriunturq́ quibus depectis efficitur sericum: quod scriptores tradunt. Genus quidem hominum mite, ac iusticia insigne: cæterorum mortalium congressum fugientes: nam commertio utuntur, quod hoc peragunt modo: Siquidem quamprimum post deserta ad eorum cultam regionem peruenitur, transitoq́ amne isthac fluente, offendunt mercatores expositas incolarum in ripis merces, nullo interprete, sed rerum depositarum precia oculis æstimātibus sua tradunt, aliena non emunt. Quibus lex est Eusebio teste: Non occidere, non fornicari, nō furari, non incendere thura statuis, unde nullum apud eos templum conspicitur, nulla mulier meretrix, nulla adultera, nemo fur, nemo homicida. Gens longæua temperie ac iucunda cœli salubritate, & aëris munda serenitate, leniumq́ uentorum flatu amœnitate. Huius itaque terræ septentrionalia quæ ad incognitam partem pertinent, Anthropophagorum gens insidet, cuius quidem sæuitia, plaga undique circum inculta ac deserta iacet, uastæ enim solitudines sunt, neq́ ab illorū hominū ingenijs abhorrentes, qui pecuariam exercent, propriam linguā habentes, hominumq́ corporibus uescentes, unde nomen illis est natum. Sub quibus ad meridiem Anniborum primo gens est sui nominis montibus adiacens. Inter quos & Auzatios (percurrit quippe Auzatiorū montium pars ex Scythia huc) Sizyges sunt. Sub quibus Dapnæ, & Pilæ usq́ Oechardum fluuium cuius fontem in Scythia in Auzatiorum montium radicibus esse meminimus, Qui quum diutius per q́ inuia loca fluat, procul à locorū cognitione progreditur: cui gentes accolunt, quæ & ipsæ Oechardæ dicuntur. Item orientalia Casiorū montium prædictorum multam isthinc regionem pererrāt, ab ijs Bautisus amnis exoritur, Qui quemadmodum Oechardus per implicitas saxorum ualles, atque ignota quædam loca transuectus, eius xitus ignoratur. Similiter apud Ottorocorram montem flumen aliud exit, de quo non aliter ac de iam dictis ostia humanis oculis absconduntur. Iterum ad orientalia Anniborum Garinæi

populi

populi sunt, & Rabannæi. Sub ipsis Asminæa regio est, Asminæis munita montib. æditis ac prçruptis, atq; adeò ut sint q dicãt ultra eos neminem unquam transisse, In qua Asminæa ciuitas est. Sub quibus ad eius radices incolunt homines qui ab ipso natali calui esse dicũtur, mares pariter ac fœminæ, simijs quoq; naribus & ingenti mẽto ex arboribus uictitantes, non enim multum est eis pecorum utpote non studiosis rei pecuariæ, sub arbore quisq; cubat, Post quos ad ortum sub Asminæis montibus usq; ad montes Casios Essedones sunt numerosum genus, qui in parentum morte lætantur: Quorum funera conuocatis ex familia uiris atque mulieribus gaudijs conuiuijsq; celebrant, laniant eorum corpora simul immixta cum pecorũ uisceribus cçsis epulando consumunt: capita purgant atq; expoliũt, auro circumornata pro poculis utuntur. Hæc sunt apud eos pietatis ultima officia: quod authores omnes, qui de gentium morib. scripsere, hoc de Essedonib. asseuerant, In quibus eodẽ uocabulo ciuitas est. Ad quorũ orientem Throani sunt, Throana oppidum inhabitãtes, cui ad orientem Sera metropolis quę nunc à barbaris Cambelech dicitur, magna sanè & opibus abundans iuxta ingentem amnem sita. Et sub ijs Thaguri circa montem sui nominis degentes ubi Thagura oppidum, & ad eorum meridiem Aspacaræ in quibus eiusdem nominis ciuitas. Item Bætæ. Et maxime australes prope Emodos montes qui & Serici appellãtur Ottorocorræ cum urbe. Sunt Emodi montes qui hanc regionem ad meridionales partes claudunt: Siquidem ab occasu uastis solitudinibus Scythiæ: Ab oriente, ac septẽtrione terra incognita, In hac parte prçter iam dictas ciuitates, aliç sunt ad occasum Damna, ad Bausitũ amnem Piada, item Orosana, Bragana, Solana, Daxata, & sub ijs Paliana, & Drosacha.

GEOGRAPHIAE
Commentarius IX. Asiæ, in quo
Aria, Paropanisis, Drangiana, Aracosia, & Gedrosia continentur,

Aria regio est magna quę nunc similiter appellatur, ambusta feruoribus, desertis circundata, syluis ac montibus obsessa, ab hominib. omnino barbaris male ob tristitiã suã habitata, quibus autem locis laxatur in campos, quçdam fructifera est, Idq; obiectu montiũ fit, quo solis uapor nõ torretur, atque ad habitandum minus incommoda se præbet. Ubi præter cæteras fruges uinum optimum fert, quod ad tres hominis ætates, id est, nonagesimũ annum perdurat. Item spina lachrymarum

præciosa

preciosa myrrhæ similis nascitur, accessu propter aculeos anxio quod scri bit Plinius: Item frutex pestilens raphani folio, lauri odore, quo inuitati equi penè equitatu orbarũt Alexandrum primo introitu. ubi & Saphirus nigri flauiq; coloris in saxorum uenis cæditur. Hæc terra præter alios amnes, tribus magnis irrigatur, Ario, Toncleto, & Arapene: circa quos frequenter cultores cõgregantur: Arius à quo regioni nomen, quem quidam Argaum uocãt, Fontes habet in Paropanisadis montibus, ex quibus missus in occasum fertur, ac pene media regione, Ariam ingentem lacum siue paludem à se denominatam infunditur, Quaegressus, rursum in septentrionem cõuersus regionem multam pertransit, quò quũ in harenosam ac desertam terram incidit, absorbitur, Vnde paulo iterum exortus, inter Saariphiorum montium petras multas in partes diuisus, ac inde expeditus, quasi uictor in alienam terrã intrat, unde in Margum amnẽ influit, quidã in Hycanum pelagus euadere, nauibus uehendis sufficiens. Comprehenditur Aria. A septentrione Margiana, & parte Bactrianæ: Ab occasu Parthia, & Carmania deserta: A meridie Drangiana per iugum longissimi montis Bogoi: Ab oriente Paropanisade in alueo Sindis fluuij per loca ue hementer arida delabentis. Cuius regionis septentrionalia sub Saraphijs montibus Nysæi & Artaueni populi habitant, Sed per Nysæos Arius non Ochus fluit, quemadmodum Strabo uult, si Ptolemæo attendimus, nam diuersissimi, non solùm fontibus uerum etiam lapsu prætereunt: & qua Arius Sariphios perfringit montes, ea in parte Nysæos ipse ponit, Artaueni regiuncula, uitis, lauri, buxi, pomorumq; omnium fertilis est. Quę autem sunt iuxta Parthiam & Carmaniã desertam Masdorani tenẽt. Quę ad Margianam Cæsirotæ. quę uerò ad Paropanisadas Paurati. Sub quib. Obares. Quæ autem interiacent tenent Drachemæ. Sub quibus Etymandri. Postea Borgi. Et ultimo ad meridiem loco Scorpiophera regio, ob id dicta, quoniam uim magnam scorpionũ fert. In Aria ciuitates, & uici sunt ad septentrionem, Dista, Nabarisq;. ad Arium amnem, Taua, Augara, & Bitaxa urbs, Siphara, Samargana quæ nunc Samarganth dicitur, ciuitas regia atq; ingens in sinistra Arij amnis sita. Item Rhaugara, Zamuchana, Ambrodaxq;. sub quib. in media regione Bogadia, Varpua, Orthianaq;. in Arij lgua, Chatricha, Chaurina, Babarsana, Capotana: Et penes Arium Phoraua, & Godana, & Artaçauna urbs à cõditore dicta, ab Antiocho iterum munita sex mil. pass. ambitu. Mox Alexandria oppidum à Leonato conditum iussu Alexandri in finibus gentis quatuor mil. pass. in circui tu, quod Arius præfluit, neq; procul ab Aria lacu. Inde Astanda, Taucia na apud Arium. sub quo Sasca, Sotira oppidum, Orbitana, & Nisibis ciuitas in Arapenis fluuij ripa in parte orientali. Ad meridiem uerò Aria ciuitas Ario amne infusa. Mox Paracanaca, Sariga, Cotaca, Darcama, Zimyra, Altasama, Tribazinaq; ad Toncletum amnem.

Paropanisidis regionis situs.

PAropanisis regio ita uocitata quoniã insulæ speciem præbeat, nam magna ex parte aquis fluuiorum pręcingitur, à quibusdã nunc Dacha dicitur, ignobilis indigenarũ uilitate, inculti, sordidi, inhumaniq; quã irrigare Dargamanẽ fluuiũ ante designauimus, in media penè regione exortũ, Cui antequã ex hac terra exeat Gograua amnis miscetur in Pauræτis natus mõtibus. Sed uegetatur regio præcipuè Paropanisade magno flumine à quo loci nomen est, in eiusdem nominis mõte exorto in Coamęq; circa Indiam influẽte. Terminatur regio ad septentrionem parte Baςtrianæ in Paropanisadis montibus: Ab occasu Aria: A meridie Aracosia secundũ Pauræτos montes. Ab oriente parte Indiæ. Gentes in hac sunt septentrionem uersus Bolitæ agrestibus fruςtibus uiuentes, pauperrimi quippe sunt. ad occidentẽ Aristophyli: ad orientem Ambautæ nomades: ad meridiẽ Paræτæ iuxta eiusdẽ nominis montes: quib. planities subiacet fertilitatis inclytæ: Media aũt terra Parsij. Ciuitates pagiq; in ea sunt. Parsiana ad Arςtum magis & in ripa Dargamanis Artoarta. Mox ad aurorã Barzaura, Catisa, Baborana, Drastoca. Sub qua Gazaca ciuitas. Et iuxta Dargamanis fontes Naulibis gentis metropolis. Inde Cabura quæ & Ortospana ciuitas. Et ad Gograuam amnem Parsia oppidũ. Item Doroachana, Tharbacana, Bagarda, Lacharna, & Arguda.

Drangianæ regionis situs.

DRangiana regio, ab incolis nunc Segesten dicitur, Homines Persarum more uiuentes: uini copiam non habent: apud quos plumbum nigrum nascitur. Habet ad septentrionem & occasum Ariam sub monte Bagoo: Ad meridiem Gedrosiæ partem per montes Bætios: Ad orientem Aracosiam. Cuius regionis latus quod apud Ariam est Darandæ populi tenent: quod apud Aracosiam Bætij. Pars autem quę interiacet Taracena appellatur. Diuidit hanc regionem Drangius amnis à quo ipsa denominabatur, oritur ad septentrionem in Bagoo monte in austrum fluens, Arabe altero recipitur, Cuius ad fontem Prophthasia ciuitas est, clara inter suos ac diues. Item ad occasum Rhuda. Et sub diςta ciuitate, ad flumen, Inna, & Aricada. Rursus ad occasum sub ijs Asta, Xarxiara, & Nostana fluuio apposita. Vltra quem Pharazana, & Bigis, & Ariaspa oppidum celebre, penes flumen. Mox Arana.

Aracosiæ regionis situs.

ARacosia regio, cui ciuitas tum florens, & fluuius eiusdem appellationis nomen dedit, nunc uerò simul cum dicta Drangiana (nam pro una modo à barbaris habentur) Segesten uocatur: Montana pene tota urbibus rara, sed frequens uicis, qui rerum omnium copiosi sunt præter oleum quo carent, nascitur in ea finitimisq; montibus Myrhina lapis, non Indicæ præferenda. Huius fines sunt à septentrione Paropanisadum terra: Ab occasu Drangianorum: A meridie Gedrosiorum iuxta Bætiũ montẽ. Ab oriente pars Indię. Oritur in hac circa septentrionalia regionis Erimanthus amnis, paludem efficiẽs quam Aracostrenam appellant, qui ad auroram conuersus Indo committitur. Vocantur autem qui ad septentrionem loca tenent Pargyetę, & Cantazes magi. Et qui sub ipsis sunt Sydri. Post quos Rhoplutæ, & Eritæ: In quib. inter alia oppida, Azola est non longe ab Erimanthi fontibus. Inde ad orientem Phoclis. Sub qua Arbaca oppidum, & Aracotus siue Aracosia ciuitas, quam regioni nomen dedisse fama est Cyra ante uocitata à Semiramide condita penes Erimanthum amnem. Item ad eundem Alexandria ciuitas à conditore nominata, Sindracha ante, quæ in pristinum paulo post nomen redijt. Mox Rizana, & Coaspa ciuitas insignis. Sub quibus retro ab amne Sigara, Asia, Dammana, & Gammaica. Mox Maliana Erimantho apposita.

Gedrosiæ regionis situs.

GEdrosia regio, à barbaris hodie Charman dicitur, sonat enim eorum lingua id uocabulum deserta, nam parum differt à uicina Ichthiophagorum terra in Carmania: quum sępe sterilitate opprimatur, quapropter anni fructus in plures annos recondunt. Per quam Alexander iter faciens penuria laborauit: Terra aquarum inops, licet æstate imbres habeat: solis ardoribus obnoxia: & harenarum profunditate difficilis, quæ uelut mare à uentis in cumulis agitantur: In ijs herba quędam nascitur in qua serpentes occultantur à quibus icti illico moriunt. Fertur quandoque Gedrosia ex tempestiua pluuia deserta, multitudinem aranearum scorpionumq; ferente, tantam enim bestiarum copiam excreuisse ut morsibus pestiferis incolæ patriam deserere & ad alia loca confugere cõpellerentur. Arborem quoque lauro similem terra hæc habet, qua gustata iumenta omnia, ut scribit Curtius, cum spuma in morem cõmicialis morbi mortẽ incurrunt, Item spina quædã fructibus in terram fusis quemadmodum cucumeres succo plena, cuius aspergines in quodcunque animal incidissent id oculis capiebat. Fert quoq; & aromata præcipue nardum, & myrrham. Tenent regionem nonnulli populi in quibus Arabiti sunt pagos iuxta mare inhabitantes. Dein circa Carmaniam Parsiræ. Et quæ

uersus Aracosiam Musaranæi colunt. Medium autem regionis Paradena uocatur, & quæ sub ipsa est Parisena. Post quæ ad Indum amnem sunt tenent Ramnæ, Quorum qui ad mare degunt & qui præcipuè Arabim amnem accolunt casas ex magnorum piscium ossibus fabricant, Exeunt è mari pecori similes beluæ in terram, atq; ibi radices fruticum pastæ remeant, inter quas equorum quædam asinorū & taurorum capitibus sunt quæ depascuntur sata. Qui uerò interius atq; à mari longè habitant tuguria struunt fastigiato cacumine, foramine uno ad lumen relicto. Protenduntur mōtes per medium regionis qui appellantur Arbeti à quibus Indo admiscētur profluentes quidam. similiter à Bactrijs montibus. Hæc regio terminatur A septētrione Drangiana & Aracosia: Ab occasu Carmania: Ab oriente parte Indię: A meridie Indico pelago. Post itaque Carmaniæ orientalē finē Arabis siue Artabis flumē in mare exit, quod Berbarū accolæ uocant, Magnus quidem ac lōgè à superioribus locis defluit, nam ex aquilonaribus partibus originem trahit, qui medio in cursu Drangianum alium fluuium in se recipit. Post autem Arabis ostium Rhagiana ciuitas est. Mox mulierū portus, & Cosamba, & Rizana pagi: Cui litori obiacent insulæ Asthea, & altera Bibla, ubi in mari maxima conchilia, muricesq; eximiæ magnitudinis nascuntur: Capiturq; in alba testa lapis margarita, quæ in ostreis locum cordis dicitur obtinere: tertia est Codana ingens insula Plinius peninsulam dicit, magna ex parte deserta, marinis beluis noctu insurgentibus. Huius obiectu uastus recessus efficitur terrę Indiæ, quo Canthicolpus, id est flexuosus sinus, & Barigazenus alter excauantur, qui pro uno habentur duodecim dierum & noctium remigio nauigatus Ptolemæo regi: quando nullius aurę recipit afflatum, huius loci quiete præcipua ad immobilem magnitudinem beluæ adulescunt. In mediterraneo uerò atque longissimè à mari (habitatur enim raro) prope Arabis fontes Cuni ciuitas est. Dein Badara ad extremum Arbetorum montium septentrionem uersus. & Musarna eius gentis caput. Item ad orientem magis Soxtra, & Cottobara. Sub quibus in radice montiū Omiza, ac inde procul uersus Indiam Parsis, & hęc gentis suę metropolis, ad amnem ex Arbetis collibus in Indum defluentem sita: Mox ciuitas Arabis nec longè à Prasíde est.

GEOGRA-

GEOGRAPHIAE Commentarius X. Asiæ, in quo India intra Gangem fluuium cum insulis sibi adiacentibus continetur.

INdia terrarum maxima, in duas regiones, Gange flumine interluente dirimitur: quarum altera, quæ occidentalis est intra Gangem dicitur: altera ad orientē magis, extra Gangem cognominatur. In sacris autem uoluminibus illam Euilat: hanc Seriam uocitatas legimus: nunc uerò ab incolis, quæ occidētalis ac intra Gangem est Hynd id est, India appellatur. Illi uerò qui ad eam ex Ægypto nauigant in partes tris diuidunt, hoc est, in inferiorem, in mediam, & in superiorem: Prima India siue inferior, Caiserat nuncupatur, à fluuio Indo usque Barum amnem, nomen adhuc retinentem. Media, Minibar, ad alium Chaberitem nomine, nunc Maber, superior Maabar, inde ad Canc, id est, Gangē emissa: quæ nomina ad extremas regionis partes non tamen perueniunt, ob terræ uastitatem, Quæ ad septentrionem uergit, ignoratur enim quibus nunc nominibus partes illæ appellentur nisi India. Orientalis autem India quam Seriam uocitari diximus, nunc Macyn siue Magin ab ijs qui eam incolunt denominatur. In hoc terrarum tractu ex fluminū excrescentia campos inundari quemadmodum in Ægypto contingit: plura enim flumina ingentia, & nauigijs apta ex fontibus montium ad septentrionem uergentium in campestria decurrunt: Ex qua re nonnullæ urbes in aggeribus constitutæ sunt, atque adeò ex hoc fœcunda humo quod bis fructum in anno ferat: ob quam causam nunquam India famem sentit, aut raro inopia premitur: Fructus insuper arboreos multos gignit, uariæ enim arbores & omnis generis atque ingentes ibi nascuntur, adeò ut quinque stadiorum umbram nonnullæ faciant: Et quam ficum uocant, sub qua homines morari solēt, quippe magnitudine uehementer excellit, folium pelta non minus habet, fructum admodum paruum magnitudine ciceris fici uel similem, ac in quibusdam earum lanam prouenire, ex qua sindones texuntur: Vnum tamen peculiarius, uidelicet Hebenum, nusquam alibi nasci, licet Herodotus etiam in Æthiopia, ut ibi retulimus. Duo genera eius, rarum id quod melius, alterum fruticosum tota India dispersum: Passim etiam quæ piper gignunt Iuniperis nostris similes, quanquam in fronte Caucasi, his locis imminentis, solibus opposita gigni eas tantum aliqui tradidere: Non est huius arboris radix, ut aliqui existimauere, gingiber, quanquā sapore simile, quod syluestre gētibus suis est. Est et

gariophilon, nam & in India gigni tradunt & myrrhæ arbusculum, hoc solum cæteris regionibus peius fert. Et in præruptis petris arbores ex quibus thus exudat: Et item aromatum species aliæ multæ, nec non magnæ arundines, quæ mel sine apibus gignunt candidū in cuiusdam gūmi modo, dentibus fragile, amplissimum nucis auellanę magnitudine, quarum radices dulces sunt, sicut & in reliquis ubicumque ad meridiem palustribus quibus dulcedo præcipua inest quæ magnam copiam uictui hominum præbent. Vites etiam hic prouenire, sed admodum paucæ, ac locis paucis, quo fit ut ex palmis uinum exprimant. Multa præterea medicamenta, tum herbarum, tum radicum, alia salutaria, alia noxia. Neque minus uarijs ac multiplicibus metallorum generibus fœcunda, quam fructibus atque animantibus est. Nascitur enim in ea ingens auri & argenti uis: non parum quoque æris ferriq; & Oricalchi, ut author est Diodorus: Quamuis Plinius neq; æs neque plumbum habere dicat, gemmisq; suis ac margaritis hoc permutare: quas mare litoribus infundit: Nam Propertius:

> Arma deus Cæsar dites meditatur ad Indos
>
> Et freta gemmiferi findere classe maris.

Similiter & alij.

Habere quoq; Indiam in partib. maxime australib. cinnamomū, nardū, & alia aromata, quemadmodum Arabia, & Æthiopia, quum ijs sole persimilis sit. Animalia tamē tam terrestria quā aquatilia apud Indos, quàm apud cæteros maiora sunt, ut elephantes, cameli, leones, canes, & alia uarij generis. Sed & animalia quę apud nos mitia sunt, apud illos magna ex parte syluestria, equos ibi unicornos esse, ceruinis (ut aiūt) capitib. & boues unicornes solidis ungulis, bicornes tricornesq;, simiæq; cādentes: Cameleon, figura & magnitudo quasi lacertæ, solus animaliū nec cibo, nec potu alitur, nec alio quā æris alimento, alioquin & coloris natura mirabilior, cuicumq; enim adhæret, præter rubro candidoue in eum mutatur. Item multitudo Cecrophythecorum, & formicarum quæ auriferæ dicuntur, aliæ pardi pelli persimiles, aliæ rubeæ uulpibus non minores mira celeritate. Similiter & multitudinem & malitiam serpentium esse, qui ex campis in cauernas fluuiorum inundationibus feruntur, ubi aquis extinguuntur quod nisi contingeret, regio deserta esset, quorum prauitatem periculosam esse magis. Sunt enim quidā longitudine palmari, nihil horum tam infestum homini, inueniuntur in uasis, in tabernaculis, & in sepibus occulti: Sunt & alij nimia magnitudine, adeo ut Nearchus dicat, se uiperam ibi uidisse 16. cubitorū: Item scorpios pennatos magnitudine admirabili, & alia huiuscemodi multa ut apud Plinium, & scriptores alios legimus. Aues præterea uariarum specierum, & inuisæ cæteris nationibus in quibus aliquæ sunt (omissis psitacis) ad imitandū humanæ uocis sonum

sonum dociles. Item multa ac miranda & pene incredibilia de sylvestrib. hominibus à Græcis maxime authoribus narrata, quæ quum fabulosa ac fide caritura uideantur, apud scriptores ipsos relinquere potius, scire cupientibus quam scriptis nostris inserere maluimus. Præterea lapides preciosos non solum mare expuere, sed etiam regionem mediterraneam parere, sicut in suis locis manifestabimus, ut adamanta, carbunculum, Saphirum, amety stum, Beryllum, Carchedoniumq́, & Achatem qui nunc nemorū, nunc animalium facies ostendit. Flumina quoq; auri micas deferre, quæ stagnantia sparsum per campos aurum relinquant. Indorum complures sunt gentes lingua inter se dissonę quibus omnib. color Æthiopico proximus, Quarum aliæ alijs moribus ac institutis uiuunt: alijsq; ornamentis ac dissimilibus utuntur. Sunt quippe circa corporis habitum non parum curiosi uarijs uestiti coloribus ornatus gratia: pedes soleis, & capita linteis muniti iniuria magis caloris quam frigoris, lapilli ex auribus pendent: non comam sed barbam nutriunt: Cæteris in rebus frugales sunt: legibus utuntur non scriptis, literas enim non norunt, sed memoriter omnia administrant: Sponsus & sponsa se mutuo eligunt, neq; una uiȓ contentus est, sed plures singulis solent esse nuptæ, Quarum ea quam plurimum ille dilexerat, mortuo uiro unà cum eo comburitur: Quibus omnibus præter Gymnosophistas, nō solum cum uxoribus uerum etiam cum matribus & auis, cum filiabus & nepotibus atque in propatulo copulare consuetudo est, etiam quibusdam cum feris coire: quorum mixtos & semiferos esse partus, horum plurimi inde harenis aut montibus per deserta uel luti in mari insulæ circumdantur. Hæc in summa de uniuersali India: hinc ad particularia deueniemus.

India intra Gangem situs.

INdia intra Gangem spatiosa admodum regio est, cuius pars quæ ad septentrionem uergit, sub montibus qui ibi imminent, tota deserta iacet: uastis syluis, inuijsq; nemoribus impedita. Vbi serpentium aliarumq; ferarum ingens modus. Quæ ad meridiem spectat, multos montes ac magnos continet, quorum magna pars arboribus & ijs quæ uirent spoliata est: Quæ uerò media satis plana atque campestris excurrit, multis inclytisq; amnibus irrigua multis ac pulcherrimis arboribus consita, quæ placidum per campos iter agentibus præbent. Terminatur hæc India a septentrione Imao monte iuxta Sogdianos & Saccas: Ab occasu Paropanisadum regione, & Aracosia, & Gedrosia: Ab oriente Gange fluuio: A meridie Indico pelago, haud minus decies centena millia passuum præternauigatione: Quod litus palustre ferè totum est, pręsertim circa fluuiorum ostia propter limū quem uehunt, nam quum marini fluctus præualent, licet non impetuosi uehementer sint, retorquentur cursus eorum, quo fit

quo fit ut in litore stagnent. Quæ ora ad hunc modum se habet. Post Gedrosiæ ultimum ad orientem terminum, Syrastrena prima Indiæ regiuncula in sinu Canthicolpo extenditur, ubi locus Naustathmus, id est, nauium statio patet. Mox Indi ingentis fluminis ostia in mare erumpunt, quorum extrema duo (sunt enim septem numero) Patale, nam insulam faciũt Ægyptio deltæ persimilem, quod ait Strabo, Plinius uerò amplissimam insulam Prasianam, & aliam minorem Patalenam: Quorũ ostiorum primum ad occasum Sagata appellatur, secundum Sinthum, tertium Aureum, quartum Cariphi, quintum Sapara, sextum Sabalessa, septimum ac ultimum ad auroram Lombare. Contra Sagatam haud procul in mari iacet insula quæ Patalis similiter uocitatur quam Alexander cõdidit, locum nauibus recipiendis aptum celeberrimo portu. Post quam duæ aliæ angusto freto discretæ ad orientem sub ijsdem ostijs sunt, Quarum occidentalior Chrysa, id est, aurea: Orientalior Argyra, id est, argentea, idq; à re ipsa, nam metallis fertiles esse dicuntur, auro præcipuè. In continente ciuitas Bardaxima Lombare ostio imposita. Hinc terra longè ad austrum se laxat, cuius litus occidentem spectat: In eo primo Syriastra uicus, nomen à regione in qua est habens. Deinde in sinu Menoglossum emporium, nunc Mangalor à barbaris uocitatum, cui Mophis amnis in mare uadit. Ad orientem autem ultra Mophidem secundum mare Larica est, In ea Pacidara uicus: & Nomadus longissimus fluuius, nunc Amadauhe nauium capax ex Vindio dimissus monte, quo penè tractu cum Indo, qui medio in cursu Sardonico obiecto monte scinditur, quod dextrum fit Mophis appellatur, pariter in mare neq; inter se longè cadẽtes. Cui Baraca opponitur insula. Item Baleon promontorium longè admodum in mare occasum uersus prominẽs, Quo circumflexo in sinu Barygazeno Camanes ciuitas est cum fluuio modo Combayth ab incolis dicitur, emporium nobile, cui optimus subest portus. dein Nusaripa, Pulipulaq;. Et à mari paulo in occidentali Namadis ripa. Barygaza emporium à quo sinui nomen inditum, nũc Amadauhe ab amnis nomine cui adiacet, ab incolis nuncupatur, magna ac diues in fertili solo sita, portum habens ad res Indicas accommodatissimum. Deinde in Ariaca Sandanorum regione iuxta mare Suppara oppidum, Gaoris amnis, Dunga oppidum, Binda fluuius, & Simylla promontorium alterum cornu dicti sinus, in cuius radice emporium est sui nominis Tymulla ab indigenis uocatur. Hinc iterum litus meridiem respicit, in quo Balepatna uicus, & Hippocura ciuitas regia. Contra quod litus in mari procul admodum Milizigiris insula est. Dein uirorum piratarum sinus panditur, ex quibus qui oram maris incolunt, æstatem totam in mari cum coniugibus ac liberis agunt (naues supra centum habere dicuntur) mercatores obseruantes, quos quum interceperint præter sua quæ ui auferunt illis nihil mali inferunt, illesosq; dimittunt, In ijs ciuitates

uitates ad mare sunt, Mandagora, Cui in mari procul insulæ sunt, Peperina: Trinesaq́ ad orientem magis. Item Bizantium, & Chersonesus. Cui ad orientem Nanagunna fluuius in mare it, originem à Vindio deducẽs monte, ingens ualde, Qui etiam non multo cursum suum ab iam dictis uariat, sed antequam in mare prorumpat in duos dissilit amnes Gaorum & Bindam dictos. Vltra uerò Nanagunnæ ostium Harmagara, & Nitra hoc emporium est, unde Limyrica inchoat regio, cuius oræ Tyndis ciuitas. Bramagaraq́. Cui Calæcaria promontoriũ imminet, & Muziris emporium Pseudostomo, id est, falso ori adiacẽs: est enim Pseudostomus amnis à Bettio monte defluens: Item Podoperura, Semna, Cereura, Bacaresq́ oppida. Et Barius flumen à dicto monte fluens in mare hic decidẽs, Limyricam ab Aiorum regione, quæ deinceps sequitur dirimens, Cui ostio Melcynda oppidum magnum imminet. A quo parum Elaccon emporium est: Cottiara metropolis, & Balbala, & ultimo loco Commaria promontoria, & eorũ nominis ciuitas, Vnde insinuatur Colchorũ litus, nam & hic nomen Colchicum quemadmodum apud Pontum sonat, quod appellatur ab emporio Colchi in eo octo millia passuum ambitu insigne ualde: Hinc ad occasum Sosicurei oppidum: Et ad orientem Solenis fluuij ostia habens, ex Bettio delabens: habitant sinum natio Careorum Colymbesis pinici appellati, quoniam natatores accerrimi sunt. Trans autem Solenem Cori promontorium quod & Calligicum dicitur in altum protendit, quo Agaricus inflectitur sinus, Nomen ab urbe Agari nunc Oriza habens, haud procul à monte: Cui orientem uersus Salur emporium est. quæ ora, Pandionis, id est, uniuersalis regionis est. Postea Batorum est litus, in quo Nigammus metropolis, Thelchyr, & Curula ciuitas: ubi piscatio margaritarum: In eius agro arbores absque fructu proueniunt folijs cubitorum sex longitudinis totidemq́ fermè latitudinis adeò tenuibus ut complicata pugno contineantur, quibus pro chartis in scribendo utuntur, proq́ capitis aduersus imbres tegumento. Hinc Paralia est regio in qua Soreti populi circa litus, & in ijs Chaberis ciuitas cum fluuio, unde Aloès lignum educitur, Fluuius non exiguus ab Adisatro decurrens monte, ostio portuoso. Postea Sobura emporium. Deinde quæ Aruanorum sunt, ut Podyca emporium, Podephetan modo à barbaris. Et aliud Melanga nomine prope Tynam flumen ad ostium. Indeq́ Thenasseris urbs cuius circumstans regio Elephantos nutrit. Cottis, & Maliarpha emporium deinde. Postea Mæsolorum à Mæsolio amne cognominati eos ab Aruanis seperans, cui ad ostium Cantacossyla emporium est, Coduraq́ & Alosinga emporium famosissimum siquidem penes se portum habet Apheterium olim, nunc Zeython ab incolis, Vnde quibus Auream Chersonesum, & alias Eoi maris insulas percurrere in animo est, soluunt: pauci tamen sunt, ex ijs præcipuè qui ab Æthiopicis,

uel Arabicis litoribus illuc nauigent, quamuis complures naues ad Taprobanem usq; perueniant: Hoc loco rupes in cœlum attolluntur magnã partem litoris insidentes. Quibus superatis Gangeticus spatiosiss. sinus aperitur: in cuius medio quinq; latiss. ostijs Ganges in mare influit à quo nomen sinus accipit: In quo post æreas rupes Palura ciuitas est. Mox Nanigæna, Catticardamma, Cannagara. Et post eas Menada fluuius in mare exit, ex Aureis montibus descendens, Cui ad ostium Cottobara, & Sippara oppida, Tyndisq; fluuius nobilis, fontes in Vxento monte habens. Et ab eo haud procul à litore Mapura ciuitas, Managaraq;. Et paulo post Dosaronis fluuij ostium huc ab Vxento emissus. Item Cocala pagus, & Adamas fluuius quem Vxentus mons emittit, in quo in aurarijs metallis Adamas reperitur, & Cosamba oppidum. Inde Gangis ostia, quorũ occidentalius Cambisum: Alterum Magnũ: Tertium Camberichum, iuxta quod Tilogrammũ ciuitas est: Quartum Pseudostomũ: Quintum quod ad aurorã est Antibola uocat: licet septimũ esse Mella dicat: Nec desunt qui unum tantũ ostium habere uelint, quanquã omnium Indicorũ fluminum maximum sit. Hactenus Indiæ maritima ora. Nunc ea quæ in mediterraneo habentur. Sub Imao itaq; siue Caucaso monte regionem à septentrione terminante, occidentaliores sunt Lambatæ gentes nomades penè omnes, & qui nihil memoriç dignum apud se habeant præter quietam uitam: Est in ijs Cardusa oppidũ, q̃d Alexander ad Caucasum montẽ constituit: Horũ montana ad usq; Comedorũ montes protendunt (sunt enim Comedç gens immixta Saccis ut ibi ostendimus) Supra quos Lambatas, hoc est in Imao monte Coa clariss. fluuius fontes habet, quẽ nõnulli Coaspem ut Curtius, alij Cophen ut Mella, ac Dionysius: splendenti gurgite Cophes. loquens de hoc flumine in Indum exeunte: Nos autem legimus in Hebraicis quæstionib. Indum fluuium, de quo statim dicemus, ab Hebræis Cophenen uocitatũ, uolentes fortasse Cophen siue Coã ab eius fontibus usq; in mare nomẽ continuare suũ: Nam postquã longiss. interuallo per abrupta loca & aspera diu deuoluitur, aliaq; nauigabilia flumina secũ ex Paropanisadis trahens, ut Saddarum, Parospum, & Sodinũ in Indum se mittit. Vltra aũt Coam uersus auroram usq; Suastum amnem Suasteni, quos quidam Astacenos appellãt, loca tenent, in quib. Astaco ciuitas gentis caput: Et altera Beira opulenta satis. Oritur Suastus supra has gentes in rupib. Imai montis, qui Coç antequam in Indum influat committitur. Inde post Suastũ ad Indum usq; Daradræ siue ut alij Derdæ mõtani sunt, armentorũ curatores, Quorũ terra auri, & argenti fertiliss. est: nam ut scribit Megasthenes colles quidam in ijs sunt 300. & 70. mil. pass. ambitu, in quib. aurifodinas esse quas formicæ effodiant: Quod Propertius tradit:

India cauis aurum mittit formica metallis.

à quib. hyberno tempore erutum aurũ Indi furantur, æstiuo feruore con

ditis

ditis propter uaporē in cuniculos formicis, q̃ tamen odore sollicitæ pro-uolāt, crebroq; lacerāt, quāuis præuelocib. camelis fugientes, tanta perni citas feritasq; est cū amore auri, magnas quippe in hac terrarū plaga esse paulo ante meminimus. Inuenit etiā in daradris Chrysocola lapis auro si-milis, nam & in aurarijs metallis, & argentarijs inuenitur, etiam in plumi barijs, laudabilior tamē prima, ad pumicis duriciē. Apud hos Nora urbs est, & Mazaga quæ situ & opere munita redditur, amnē torrentem ad ori entem habēs qui prępruptis utrinq; ripis aditū ad ipsam impedit, similiter ad occasum & meridiē rupes præaltas, quaq; desinit fossa obiacet 4. mil. & 500. pass. murus urbē cōplectitur. Supra quos in eodē monte, quo reli qui amnes Indus quoq; fontes habet, licet Mella ex Paropaniso fluere di-cat, mutauit tantū nomen, non autem montē nam eodem iugo continua-tur, quem Plinius sequutus est, Inter quos fontes & Mazagā urbem Aor-mis petra est in campo iacens, aliquando ab Hercule frustra obsessa, Quā Alexandrū apud Curtiū cepisse legimus, arasq; in ea Mineruæ ac Victo-riæ locasse, p̃ceps undiq; & abrupta, cuius summa in acutū cacumē exur gūt, eius radices Indus subit, præaltis ripis atq; asperis, cuius ab altera par te uoragines eluuiesq; immensæ sunt. Indus Sindus quondā, nūc Hynd ab accolis appellatur, à quo dein ad orientem omni fermè terrę tractui no men inditum esse constat, Fluuiorum omniū qui ad hanc plagam labunt maximus, Nam & Gangem penè magnitudine exæquat, statimq; ortus, maior principio fluit, quā eorum ullus sit, qui in Asia nascitur, Procedens uerò 5. mil. pass. latitudine fit, concipit enim pluribus alueis undam, lon-gissimoq; spatio trahit, Nam teste Strabone 15. flumina memoratu digna in se recipit, Plinius uiginti, alij plures, ex quibus omnib. ubi auctus est ad sex mil. pass. dilatatur, quidā duodecim. Circa quē multæ gētes, multæq; urbes, atq; habitationes reliquæ sunt, qui ubi sæpe aliquot magnis flexib. saxis impeditus quibus crebro reijcitur, ad occasum modo, modo ad or-tum se euoluerit, rectus dein solidusq; descendit, donec ad lęuā dextramq; se deducens per regionem qua non pluit longe in mare exit, Qui gelidior, quàm cætera Indiæ flumina sunt, aquas uehens colore maris haud multū abhorrētes. Non solum agros quum se superfuderit lætificat, & mitigat, sed eos etiam conserit, mangnā enim uim seminum secum frumenti simi lium dicitur deportare. In hoc ait Aristobolus crocodilos (licet non mul-tos) inueniri, nec hominibus infestos, Cætera uerò animalia (quę plurima sunt) eadē in eo gigni, quę in Nilo, præter Hippopotamū, Onesichritus, & eum in Indo nasci affirmat, cui assentit Philostratus, ac tales in Indo es-se flores quales in illo sunt, Post itaq; Indum Hydaspis, & Sandabalis & Tuadris amnes, omnes à præfato descendunt iugo, qua in parte Caspiria uel Capisena regio extendit, uerum Sandabalis in Tuadrū Tuadris in Hy daspem exit, Hydaspis uerò haud longè ab Indo in Zariadrūalio nominè

Acesinem influit, licet Dionysius, Acesinē in Hydaspem fluere dicat Denominatus ut ait Luctantius grāmaticus ab Hydaspe antiquiss. Medorū rege, qui aurū uehere dicitur, asper sanè & hybernis tumens imbrib. ita ut magna parte ruptis aggerib. sibi uiam efficiat, 4. in latitudinē stadijs diffusus profundo alueo, & nusquā uada aperiente, speciem maris affert, nec pro spacio aquarum late stagnantium impetum coercet, sed qua in arctū coëuntib. ripis, torrens & elissus fertur, occultaq; saxa in se ostendens plu ribus locis, unde repercussæ ripæ terribilior facies est, In cuius amnis medio insulæ crebræ sunt, sed una amplior cęteris syluestris, in quam crocodili interdiu ad solem exeunt, nam & in hoc bestiæ illę uiuunt. Inter quem & Acesinem erat Porri Indorum regis terra, multa sanè & opulenta 300. ciuitatum, quē Alexander bello uicit. Zaradrus autem uel Acesines magnum & ipsum flumen est, atq; Hydaspe multo maius longe per cōualles & fragosa loca ex eodem delapsum mōte, quo cætera flumina, Vbi in Indum cadit magno motu amnis uterq; colliditur, quippe Indus asperū es influenti obijcit, nec repercussæ aquæ cedūt, Circa Acesinem harundines proueniunt folio non longo sed salici simile, magnitudine pręstantes atq; robustæ ita ut uicē hastarum præbeant. Item & ficus, exilia poma semper ferens, ut paulo antè, nam huiusce generis arbos maxime circa hunc amnem gignit, bina stadia umbra celsitudine iacitur. In montib. uerò ubi oritur, magnitudinis inusitatę serpentes sunt, & Rhinocerotes rarū alibi animal. Post aūt Caspiriam regionem, alia ad orientem magis est Cylindrina nomine, siue eam Catheā dicamus ut quidā uolunt, Sopithis cognomine, quæ sub Zariadri & Hyarotis & Hypasis & Diamunæ & Gangis fontibus iacet, ubi syluæ propè in immēsum spatium diffusæ sunt, procerisq; & in eximiā altitudinem editis arborib. umbrosę. Hic quoq; serpentium magna uis squamis fulgorē auri reddentib. uirus haud ullum magis noxium. Vbi & in monte quodā natiui sales effodiuntur, qui toti Indię suffi ciant, in quo lapidicinarū modo ceditur renascens, maiusq; regium uectigal ex eo esse quam ex auro atq; margaritis, ut ait Plinius. Item auri & argenti metalla, Et in eadē etiam canes esse ad uenandū nobiles, leonib. maxime infesti, hinc per desertū Hyarotis fluuius labitur, Veneri dicatus, cu ius fontes in agro scatent estq; à principio statim nauigabilis, paululū uerò procedēs, nauibus inuius est, petræ namq; superiori ex parte acutæ atq; inter se densæ sub aqua latentes ab alueo prominent, quib. innauigabilis redditur, in eius ripis arbores nascuntur à quibus unguentū distillat, quo in nuptijs Indi perungi consuescūt. Cui & nemus iungitur oppacū arbo rib. alibi inusitatis agrestiumq; pauonū multitudine frequēs. Et in fluuió pisces quos pauones appellant colorib. uarij, aquæ uerò fluuij in paludes dispergunt, Philostratus in mare unico ostio deferūtur, perniciosò admodū ijs qui nauigādo nimiū adhæserint. Hypanis deinde fluuius Veneri et

hic quoq;

hic quoq; dicatus, tranſitu difficilis, nõ ſpacio ſolum aquarũ ſed etiam ſaxorũ congerie, quib. conuoluitur, A quo ad Gangẽ 10. dierũ per campeſtres & uaſtas ſolitudines etiã Indis ipſis ignotas, iter eſt, beſtijs fertas, diues tamen terra, & opib. abundans, Hypaſis tandẽ Soæ fluuio ex Vindio monte profluenti iungit, ſimulq; in Gangẽ labuntur. ultra quẽ cauit Alexander progredi, unde Solinus Hypaſis fluuius nobilis. qui Alexandri magni iter terminauit, ſicuti aræ in ripa eius poſitæ probãt, quas 12. fuiſſe Curcius ſcribit, ex quadrato ſaxo monimentũ expeditionis ſuæ. Poſt Hypaſim Dyardenes effunditur, minus celeber auditu, quia per extrema atq; inuia propè regionis currit, cæterũ non crocodilos modo uti Nilus, ſed & delphines, & ignotas peregrinis beluas alit, quẽ Ethimãthis poſt cum crebris flexib. ſubinde curuatus excipit, unde ab accolis ad irrigandos cãpos carpit, ea cauſa eſt quur tenues reliquas iam ſine nomine in mare emittat aquas. Diamuna ex montib. aquilonaribus cadẽs in Gangẽ influit, inde ex ijſdem montib. Ganges originẽ ex pluribus fontib. trahit, licet quidã incertis ut Nilũ exoriri dicãt, Arthemidorus ex Emodis montib. Poſt Diamunã ad orientem magis Sarabus fluuius excurrit, qui etiam in Gangem ab ea parte irrumpit in cuius alueo Indiam de qua nũc ſcribimus terminari Ptolemæus author eſt. Hoc aũt loco Gangem depingere non erit indecens, quando ad eius fontes deuenimus. Is maximus omniũ fluuiorũ prædicatur, quem ſacræ literæ Phiſon uocant, in quo maximã fertilitatẽ eſſe, terra ea inundata, apparet, in eum triginta amnes influere ſcribit Plinius, ex his nauigabiles, præter iam dictos, Crenacã, Rhramnum, Bouã, Caſphagã, Somin, Alicum, Oedanem, magno ſtatim ex ſuis fontib. fragore erũpere, deiectumq; per ſcopulos et abrupta ad meridianã regionẽ, ubi primum molles planities contingat, in quodã lacu hoſpitari, Inde in eum obiectæ rupes inclinãt ad orientẽ lenemq; fluere uſq; Palimbothram ciuitatẽ atq; inde ad meridiẽ conuerti, ubi minimũ 8. mil. paſſ. latitudine quidã 10. ubi maximũ ſupra 12. ſunt qui dicãt 20. Altitudine nuſquã minore pedum 20. nutririq; in eo Crocodilos, & delphines, Plinius platanistas ab ijs uocari, roſtro & cauda delphini, magnitudine autem 15 cubitorum, anguillæ quoq; tricenos pedes, Eſſeq; in eodem Seboſus uermes brachijs binis 60. cubitorum, ceruleos, qui nomen à facie traxerũt, ijs tantas eſſe uires ut elephantos ad potum uenientes mordicus comprehenſa manu eorum abſtrahãt, Cetas quoq; ineſſe. Scinditur Ganges ſurſum à mari haud modico interuallo in 5. flumina ut in deſcriptione oſtiorum eius in litoralib. meminimus: Verũ extrema duo longiſſime inter ſe diſtant. Sed quoniã ab incœpto ordine aliquantũ diſceſſimus ad Cylindrinã remeandũ eſt, eam Gymnoſophiſtæ, id eſt, ſapiẽtes nudi habitãt, Iſti philoſophi huius tractus mundi ſunt, tantæ continentiæ, ut uel pomis arborum, uel alia ſimplici re alantur, hyemem æſtatemq; nuditate agere, & qui quum

ad flammā se applicuerint, siue gemitu adurant, quos etiam ab exortu ad occasum perstare contuentes solē immobilibus oculis, feruentib. harenis toto die alternis pedibus insistere ait Plinius, qui arborem pomo suauitate præcellentem apud eos nasci, folium alas auium imitantem longitudine trium cubitorum latitudine duum, fructū ē cortice emittere admirabilem succi dulcedine, ut uno quaterni satientur. Supra aūt Cylindrinā ad septentrionē Detichæ gētes sunt & in ijs ciuitates Conta, Margara, & Batancæsarea. Rursus ad occasum regionis sub Lambatis regiūcula est Goryæa, quam Dædalā Curcius uocat, in qua ciuitates sunt Carnasa, Barborana, Goryaq́ ab Goryade rege extructa dum aduersus Dionysium pugnaret, à quo etiam denominata est regio, præter quam Coa amnis fluit. Item Nysa quæ & Dionysiopolis appellatur, inter cæteras Indorum urbes clariss. & maxima à Libero P. condita scriptores alij, Diodorus ab Osiri, qui quum ad extremos Indos peruenisset ubi & plures constituit urbes ex ijs unā Nysam nominauit in eius memoriam in qua est nutritus, & ea est in Arabia, hęc urbs in occidentali ripa Coæ sita est ad radices mōtis quem Meron incolæ appellant, Ioui sacrum in quo ut ait Plinius lacertæ uiginti quatuor in longitudine pedum colore fuluei, aut punicei, aut ceruleí sunt. Trogus Femur uocat, quo Liberum P. ortum fabulæ aiunt. Post quam Darachora urbs est, & Acadira. Inter autē Coam & Suastum sub Suastenis, gens Sādanorum est, in quibus Sandanesus lapillus reperitur, eorum ciuitates una Poclais Indo apposita qua Alexander facto ponte traiecit exercitū, altera Naulibi, fossis palustribus munita in quib. Crocodilorum magna uis, neq́ nisi ponte ad eam itur. Sub Caspirea autem ad orientem Indi ripam Varsa regio est frequens & ualde ferax, et in ea iuxta flumen ciuitas Ithagurus, & Taxilla magna ac celebris. Ad orientem uerò circa Hydaspem Pandauorū quos alij Oxydracas uocāt regio est, quę à fœminis regitur cui reginam primam fuisse dicunt Herculis filiā, ubi in conuallib. quibusdam gens est quæ annos 200. uiuūt, in iuuenta candido capillo, qui senectute nigrescunt, in quibus ciuitates Labaca, Sagala quæ & Euthimedia dicitur, Iomusaq́ & præter alias nobiliss. Buzephala, hęc urbs in Hydaspis fluminis ripa ab Alexandro condita est ubi Porrum regem superauit, eamq́ nominauit ab equo qui eo in prælio cecidit, alij super equo mortuo conditā dicūt, Is Buzephalas à latitudine frontis dictus est, quo semper Alexander in certaminib. utebatur. Curtius duas dicit urbes Alexandrum in utraq́ ripa fluminis cōdidisse, nam altera Nicæa fuit è regione Bucephalæ sita, quam à uictoria sic appellauit. Et sub Pandauis ubi Acesines Indo iungitur Saborū gens est, urbē habēs sui nominis, quā Indus ad septentrionē abluit, Ad meridiē Acesines ubi Hydaspi cōfunditur, qui ultra etiā Acesinē uersus austrum possidet, nam sub cōmixtione Acesinis cū Indo, in ijs ciuitates sunt Passala, Orziaq́ Gangi apposita,

Quorum

Quorm ad meridiem Nanichæ populi sunt, quibus oppida Pasacra, Sannaba, & Toana urbs. Iacet sub istis Prasiaca regio ubi Prasius gemma reperta nomen accepit. Nascitur etiam in litoribus Nili à quo ibi Nilonabamne uocatur, cuius gens ualidissima est, in quibus ciuitates Sambolaca, Adisdara, Canagora, Cindia, Sagala: Et penes Indum Aninacha, & Concha. Sub quibus Sandrabati & in ijs ciuitates Empclathra, Nadubanthagar, Tamasis, & Curaporina. Post autem has quas diximus gentes sub infusione Acesinis cum Indo ad auroram sub Pandauis Caspirei sunt, alteri atque meridionaliores quam Caspirea regio iam dicta, Et in ijs urbes Salagisa, Astrassus, Labocla, Batanagra, Arispara, Paracaue, urbs magna fané, cui mons imminet simijs refertus, Vnde ad Imaum usque montem planities protēditur dicrum quindecim secus Gangem, frugum omnium feracissima: item Amacatis, Ostobalassara, Caspiráque cui regio nomen dedit, quam diruit Cyrus, Pasicana, Dædala, altera ab ea quam supra diximus, apud quam montes inuij sunt ac syluestres, mox Ardona, Indabara, Liganira, Chonnamagara, & Medura quæ deorum dicitur, Gagasmira, Heraraſſa metropolis, Comādaque. Caspireos Vindius mōs ab austro coercet, à quo monte fluuius delabens per prædictā gentem in Indū uadit. Rursus circa occidētalem Indi partem sub Goryæà regione, ea omnis communi uocabulo Indoscythia appellatur: Cæterum ea parte qua ad mare uegit Syrastrenam regiūculam esse in maritimis diximus, Supra quam Abyra regio est. Hoc loco Indus in septem flumina scinditur, inter quæ terræ pars altera ad ortum solis, Cariphi, & Lombare alueis circum fusa Patalena insula appellatur, à Patala urbe in ea, aliquanto supra mare ad Sapara flumen posita, In cuius agro Costum nascitur, maximo precio eius radix, gustu feruens, odore eximio, frutice alias inutili. Pars autem altera ad occasum intra Sagapa atque Cariphum insula Parasia nominatur in qua iuxta diuortium magni fluminis ciuitas nomine Barauara sita est, In hac insula in montibus sursum paulo à mari Pygmæos habitare Plinius tradit, quorum qui longissimi sunt, non longiores esse quam pedes duos & quadrantem, salubri cœlo sempérque uernante frui, quorum mulieres quinto anno pariunt, & octauo senescunt, quos à gruibus infestari apud scriptores ferè omnes legimus: In quibus Iuuenalis:

> Ad subitas Thracum uolucres nubemque sonoram
> Pygmæus paruis currit bellator in armis.
> Mox impar hosti, raptusque per aërea curuis
> Vnguibus, à sæua fertur grue.

Fama est ipsos insidentes arietum caprarúmque dorsis armatos sagittis ueris tempore uniuerso agmine ad mare descendere, & oua pulósque earum alitum consumere, ternis expeditionem eam mensibus confici, aliter

futuris gregibus nō resisti: casasq́ luto penni sq́, & ouorum putaminib. cōstruere. Aristoteles in cauernis eos uiuere ait, quos ante Nili paludes po suit, ut ibi mentionem fecimus. Vt autē ad Indoscythiam ruertamur, sunt in ijs post Gorygnos ciuitates hę, Artoatra, Andrapana, Sabana, Banaga ra, Codranaq́. Et penes Indum ab occasu Embolyma, Pentagramma, A- sigramma, & Tiusa. Post fluuius est ex Aracosia in Indum cadens: ultra quem Aristobatra urbs est: & alia Azica nomine, est & Pardabathra sub qua amnis ex Arbetis Gedrosię montibus lapsus Indo admiscetur. Dein Pisca, Pasipeda, Susicana, Bonis, Colacaq́. Sub Sandrabatis autem ad ori entalem Indi plagam qua Apocopi montes excurrūt, Pulindæ agriopha gi, id est, radicibus herbarum uiuentes sunt: Quibus Cathriæi simul regio nem habitant, nōnihil ad occasum fluminis obtinentes, habent enim ciui tates Nigranigamma, Antachara, Sudagāna, Syrnisica, Patistama, Tisa- patingaq́. Postea sub ijs Ona regio in qua ciuitates Tiastanum, Minaga- ra, Tiatura, Nasica. Item Sudracena regio in qua pomū alijs magnitudi- ne suauitateq́ præcelentius, quo sapientes Indorum uiuunt, folium longi tudine trium cubitorum, latitudine duorum, fructu & cortice mittit ad- mirabilem succi dulcedinem, ut uno quaternos faciet, quæ alijs etiam per Indiam locis nascuntur: sunt in ea ciuitates Sudraca, Sarbana, Axoamis, Ausinda, Orbadarum, Theophila, Astacapara: Et in fluuij Indi ripa Pa- nasa, Budæa, Naagramma, Camigara, Binagara, Parabadi, Sydrus, Epi- tausa, Xoanaq́. Et ad Sudracenorū meridiem Sabarcæ populi sunt, fero- ces admodum, qui multos in amnis ripa uicos habent: & oppidū quod Alexandrū cōdidisse ferunt ac suo de nomine Alexandriā uocitasse. Post eos Musiani terram apud eundē fluuium tenent, isti 100. & 30. uiuunt an nos, Quorum regio rerum penè omnium copiam fert, auri & argēti usus apud eos non est, quanquam ijs abundent: Item nullas artes exquisitè di- scere prẹter medicinam. Postq́ Musianos usq́ mare Larica regio extendi tur, cuius mediterraneæ ciuitates in oriētali margine Namadis fluuij (ma ritima enim scripsimus) eæ sunt, Arinagara, Siripalla, Bāmogura, Salau- tium, & Zerogeri. Rursus inter Sardonicum & Bittigum montes (est e- nim Bittigus ad auroram magis) Tibasi magorum gens, regionē habens. Quæ autem supra hos sunt usq́ Vindium montem, iuxta quidem Nama dem fluuium à parte orientali tenent Parapiotæ, in quibus sunt Rhamnæ ciuitates habentes Cognabanda, Ozoabis, Ostha, & Cosa in qua merca- tur Adamas lapis: Et circa Nanagunā Phillitæ, & Bittigi populi terram tenent, in quibus Gondani sunt apud Phillitas penes fluuium. Ambastæ autem iuxta Bittigos & montem ipsum: quarum omnium Ambastæ ua- lidissima gens est plurimis uicis triginta oppidis, quæ muris turribusq́ muniuntur, regi præbent peditum centum millia: Elephantos mille, qui- bus oppidis hæc digniora sunt Agara, Adisathra, Soara, Nygdosora, An dara

dara ciuitas nobilis. à qua Ambastæ quoq; Andaræ nominati sunt. Inter autem Bittium & Adisathrum montes Soræ nomades habitant, in quibus lacus est, cuius aqua summa cum uoluptate bibitur, dulcis. enim est, ubi Sangamarta ciuitas, & alia Sora Arcati regia. Etiam ab orientali parte Vindij montis tenent Biolongæ in quibus ciuitates sunt Stagabaza, & Bardaotis. Postea Asangi populi apud quos tigres feræ sunt, regionemq; sub ijs Poruari habitāt, ubi ciuitates Bridama, Tholobana, Malæus inde mons est, iuxta quem umbræ æstate in austrum, in hyeme ad septentrionem iaciuntur. sub quo monte urbs est Malæca. A quibus Vxentum usq; montem Adisathri, & in ijs ciuitates Maliba, Aspathis, Panassa, Sageda metropolis, & Balantipyrgum, Quibus omnibus orietaliores usq; Gangem Mandalæ sunt, quorū regi quingenti elephanti, peditum & equitum numerus incertus est, in quib. ciuitates Asthagura, & apud ipsum fluuiū Sambalaca, Sigalla, & Palimbothra regia in ripa Gangis sita, unde quidā cam gentē Palimbothros uocāt atq; tractū uniuersum à Gange quę nunc Vothara apud eas gētes nōminatur, maxima & amplis. uti semper fuit, nam decem mil. pass. longitudinis, latitudinis duorum est, in figura quadrata cinctu ligneo, ab Hercule condita per quam Iomanes amnis currit, ab Vxento monte demissus, quo loco in Gangem intrat. Post quam urbem Tamalites, & Oreophanta oppida sunt Gangi imposita. Et sub mōte Bittigo, hoc est ad latus eius australe Brachmanæ magi loca possident, in quibus Brachma urbs: ubi multa hominū millia esse traduntur, Indorum Sapiētes nihil animati cōmedentes, uinū aut ceruisiam nunquā degustātes: Apud quos in Gangis insula quemadmodū in Patalena Indicostum nascitur, sed ibi nigrū quod melius est, hic uerò albū. Hinc ad mare inter Gangē & Iphasin descendentib. itinere dierū decē struthiones multi occurrūt multi etiam boues, & asini agrestes, leones quoq; et Pantheræ, tigres præterea, & simiarū quoddam genus longe diuersum ab ijs quæ alibi inueniuntur, sunt quippe hæ nigræ, uillosæ, paruis hominibus similes. Post autem Brachmanas sub Adisathro usq; Aureos montes Badiamæi, & in ijs Tathilba ciuitas: Et sub Vxento Drilophilitę habitant, quorum ciuitates Sibrium, Opotura, Ozoanaq;. Et ad orientem usq; Gangē Coccomagæ tenent; ubi Dosara ciuitas: Et penes Gangem Cartinaga et Cartasina ciuitas insignis ac opulēta. Supra autem Mesolos Salaceni sunt iuxta montes Aureos, & in ijs ciuitates Benagurum, Castra & Magaris. Et prope Gangem Sabaræ qui adamātes lapillos cæterorum optimos in montibus quibus adiacent intra petras scrutantur, ij de exercitu Herculis fuisse dicuntur, ibi ægri relicti, In quibus ciuitates Tasopium, et Caricardama. Quæ autem circa ostia Gangis sunt Gangaridæ tenēt, homines inculti ac truces. Quorum ciuitas est Gange regia Cambericho fluuio apposita, & altera Palura iuxta Cambisium, Cuius gētis rex equites mille, Ele-

phantos 700. peditum 60. millia in apparatu belli habet. Reliqua autem regionis hinc absoluenda sunt, Nam quæ subiacent Sardonico atque Betti go montibus restabant. Igitur ad meridiem Sardonici montis (est enim Sardonix mons ab Indi ostijs haud procul ad orientem à Sardonice lapide nomen deducens, qui in eo prælucidus cæteris abundat) Ariacæ Sandanorum sunt, quorũ penes mare oram designauimus. Hoc ideo cognomine uocitati quia Sandanesus lapis cognata carbunculo in ijs nascitur quam quidam Granaticem uocant, In ijs ciuitates ab occasu Bindę fluuij sunt Manipalla, Sarisabis, Tagara, Bæthana regia Syri Ptolemęi, Derpalli, Gamaliba, & Omenogara. Et inter Bindam & Pseudostomum Nagaruris, Tabasso, Inda, & Tiripangalida, Item Hippocura regia. Balercurum, Subuttũ, Sirimalaga, Calligeris, Modogulla, Petirgala, Banauasaque. Vltra uerò hos, Virorum Piratarum mediterranea sunt, in quibus Musopallis metropolis, & Olichœra urbes. Postea Limyricæ regionis, ab occidentali parte Pseudostomi Narulla, Cuba, Palura. Et pòst Pseudostomũ usque Barim fluuium, Pagasa, Nastanur, Curellura, Puntãna in cuius agrō Beryllus lapis nascitur, & aliæ urbes, Haloa, Carura, et Cerobothrum regia, Arembur, Berderis, Pantipolis, Adarima, Coreurque. Et in Aioris Morunda. Et in Careoris Mendela, Sclur Tittua, Mantitturubi simias candẽtes toto corpore uenanť. Et in Pandionib. Tænur, Perincari, Corindiur, Tangala. item Mondula gens in qua Pandionis regia et Acur, ultra quam ad orientem insula in Gange est amplissima eam Modogalici tenent. Et in Bataris, oppida Calindora, Bata, Tallara. Et in Soretis non procul à litore ubi Maleus mons, oppidum Caliur, Tennagora, Icur, Orthura regia Sornatis, Bera urbs diues, Abur, Carmara, Magurue Aruanorum autem Cerauga, Phurium seu Præsidium, Cariga, Poleur, Picendaca, Iatur, Scopolura, Icarta, Malanga regia Basanoragis, Pandipina, Mesolorũ quoque Caliga, Bardamana, Coruncala, Pharytra, & Pithrinda metropolis.

Taprobanis insulæ situs.

TAprobanes insula, huius regionis litorib. Cori promontorio aduersa iacet, Diu ante Simondi, postea Salica appellata est, magna adeò ut nulla ei alia in toto comparanda sit orbe: Cuius pars meridionalis ultra æquinoctialis ad austrũ lineam extenditur, specie fermè circulari, haud minus sexdecies centenis mil. pass. ambitu patens, à cõtinente circiter 70. nõ crebris litorum excauata recessibus. Hanc antequã mortales maria exquirerent orbem terrarũ alterum esse diu existimatum est, Antichthonũ appellatione. Quã nobis primo Onexichritus Alexandri classis præfectus, ac deinde in Claudij principatu Annius Plocanius quęstor Rom. aperuit, qui quùm Arabiam peteret, uentis præter initum cursum raptus huc appulsus est, quatridui nauigatione, Qua parte Indię proximior est, medio in cursu Solis insula est, alio nomine Cori, quia eiusdem nominis

nominis promontorio in continenti opponit, Mare colore peruiridi, fruticosis arboribus in fundo natis translucens, eorum comæ, aquę summo adeò appropinquantes, ut nauium sæpe gubernacula ab ijs detineantur, uadosum enim est, fenis non amplius pass. altitudinis, sed certis canalib. adeò profundū, ut nullæ ancoræ fidant, nec plus ternis mensibus in anno nauigatur. Nascitur in ea oriza, mel, gingiber, piper reliquo maior, camaphora, margaritæ, & gemmæ aliæ multæ, & uniuersorum metallorū genere, auro, argentoq; abundat, ex quo incolis maiores ac preciosiores esse opes quàm nobis. Homines q magnitudine alios excedunt rutilis comis, cæruleis oculis, orisono truci, muliebrib. uillis, tellisq; sericis genutenus omnes ferè tecti, crudeles ac morib. asperi, aures habētes permagnas in quibus aureas armillas pariter uiri ac fœminæ gestant ornatas gemmis, uxores plures ducūt. Quibus domus depressę sunt ad euitandū solis æstum, nulli cōmercio linguæ, quod scribit Plinius, Cætera eadem, quę nostri negociatores, fluminis ulteriore ripa merces positas iuxta uenalia, tolli ab ijs si placeat permutatio, Annonā apud hos nunquā augeri, non fora, litésue esse, agros diligenter coli, uitis usum non esse, pomis affluere, esse & in piscatu uoluptatem, testudinum maxime, quarum superficie familias habitantium cōtegi, tanta reperiri magnitudine, quarum atq; eboris multum & reliqua huiusmodi ad Indorū nundinas subuehi. Vitam hominū 100. annis modicam, nam & author est Arthemidorus isthic longissimā uitā esse sine ullo corporis langore traduci. In Taprobane 500. esse oppida dicunt, sed quę ad notitiam nostram peruenere, hæc sunt, atq; ea primo quę in insulæ circumscriptione habentur. Siquidem ad septentrionem iuxta mare Modoti emporium est. Ad sinistrā Phasis amnis ostium. Et in occidentali eius ripa Talacoris emporiū aliud, Quo inde ad interiora insulæ nauigat, ad Galibos penè montes in quib. amnis ipse fontes habet. Postea Boreum promontoriū est quod Cori promontorio altero è regione incōtinente procumbit. Quæ ad occasum spectant primo Galiba promontorium uel extrema est, ab eiusdē nominis montib. qui interius sunt procurrens. Mox ciuitas Margana, Ioganaq; in sinu. Inde Anarismundi promōtorium cui Palesimunda urbs adiacet in portu omnium ibi clariss. posita, In quem eodem nomine amnis influit. item Soana flumen è Malęa monte demissus. Et Sindocanda ciuitas. Et Priapidis portus. Dein Anubingara, Prasodis sinus, & Iouis extrema. Postea Nubartha ciuitas quæ sub linea æquinoctiali sita est. unde Azanus flu. in mare uadit, in radicib. Maleæ montis exortus. Mox Hodoca ciuitas, Orneorum extrema, Dagana oppida in promontorio quod sacra luna dicitur. Hinc recta penè ora meridionale insulæ latus excurrit, in quo Corcobara ciuitas, & alia Dionysij, & Cetæum promontorium, Cui Alaba insula obiacet, hæc omnia ultra æquinoctialem ad meridiem sita sunt. Rursus post longiss. deserti lito-

ris tractum, flectit se insula ad oriētem. Fluit inde in mare Baracus amnis, quousq; fermè insulæ pars ad meridiem retro ab æquatore posita est, qui amnis ex Malææ iugis labitur. Dein Bocana ciuitas. Mordule portus. Abaratha oppidum Enacra cognomine, Solis portus. Post quem situs aperitur, quod Magnum dicitur, inter duos ramos Palesimūdi fluminis contentum. Item Procuri Enacra ciuitas in tertio Palesimūdi ostio sita. Mox Rhizala portus. Oxia promontorium. Ganges fluuius in mare ex stagno fluens. Inde Spatana portus, cui Nagadiba ciuitas imminet. Hinc Panti expanditur sinus in quo Anubingara urbs est. hęc ad mare. In mediterraneo aūt inter alia penes Gangem Maagramum metropolis est, Cui ad septentrionem montes Galibi attolluntur, In quorum radicibus stagnum est trecenta & septuaginta quinq; mil. pass. ambitu Masisba nomine, nōnullas complectens insulas fertiles tantum pabuli, ex quo Ganges, & Palesimundus amnes prodeunt. Quibus in montibus quæ ad aquilonē uergunt gens eodem nomine habitat. Et quæ ad Modoti emporium uergūt, similiter sui nominis populi tenēt. Est & Anurogramum ciuitas regia occasum uersus cui gens eiusdem appellationis longe circum regionem possidet, dictis cohęrēs. Postea Adisamum oppidum in Palesimundi ripa situm. Item Poduca ciuitas iuxta Soanam fluuium qui per gentem sui nominis labitur. Et ad meridiem Malææ montis neq; à mari procul Vlispada urbs. Sub hoc monte usq; mare sunt Elephantum pascua, hic maiores bellicosioresq; quam in India gignuntur, In quorum montium radicibus propè Baraci amnis fontem Nacaduna ciuitas est, circum quam Nacadunæ populi sunt. Quibus Senni contermināt, Quorum ad occasum Sadocandæ sunt. Et sub ipsis usq; Malgam montem Bumasani, Tarachi autem regionem uersus solis ortū colunt. Quib. subiacent Bochani, & Morduli, & qui maxime australiores sunt Rhogandani, & Nanigiri. Circa Taprobanem multæ aliæ magnæ atq; paruæ iacent insulæ, nam ut scribit Ptolemæus mille trecentę & septuaginta octo numero sunt, quarū præter paucas, cæteras omnes relinquit. Sunt illæ ad occasum Vangana, Canathra. Sub quibus Orneon, Egidion, Monacha, Ammina. & ultra eas Carcus, Philecus, Irena. Ad meridiem Calandadrua, Arana, Bassa, Balaca, Alaba. Ad auroram Gumara non procul à Taprobane, Zaba, Zabala, Nagadima. Et ad septentrionē magis propè Indię litora Susuara. Sunt quidam ex iunioribus qui dicant aliam insulam nobiliss. esse in sinu aduersum Curulam urbem, hoc est eodem situ quo Taprobanē fermè, Sailanam nomine, colligereq; circuitu tricies centum mil. pass. in qua Carbunculum, Saphyrum, Sandanesumq; & quem hæc ætas Oculum catæ uocat inueniri, cinnamomumq; producere. Et in ea lacum in cuius medio ciuitatem regiam contineri tribus mil pass. ambitu. Quam insulam pro Taprobane illos posuisse puto, namq; ex Salica in Sailanam conuersum esse nomen facile

fieri

fieri posset. Nam si altera à Taprobane esset quum adeò excellens ac natū ræ bonis sortita sit, eam Ptolemæus utique nominasset, quando minores quidem multas, obscurioresq́, ac desertas quasdā in dictis iam inseruiss set. Hactenus de India altera, cui statim altera adhærebit.

GEOGRAPHIAE Commentarius XI. Asiæ, in quo India extra Gangem, Sinarum regio, & Indicum pelagus cum insulis in eo iacentibus continentur.

INdia extra Gangem, id est, Macyn, ad orientem alterius quam terram Ieriam diuina scriptura (ut in superioribus diximus) appellat, sunt qui Tarsis dici putent, ut notat Hieronymus, & ita etiā mare ipsum. Quę regio multa atque preciosa fert, pręter cætera puriss. aurum preciosiss. gemmę, carbunculus, smaragdusq́, & margaritę candidiss. beryllus etiam, & lapis onychinus ex terra atq; petris eruuntur. Item & linum teste Plinio quod ignib. non absumitur, Vrium uocāt, nascitur in desertis adustisq́ sole locis, ubi non cadunt imbres inter diras serpētes. Cæterum in ea gentes esse, uarias habētes formas, ritusq́ inter se diuersos authores multi sunt, nosq́ de eorū quibusdam suis in locis, quę ab ijs accepimus referemus, Omissis inter alios, qui aduersis plantis, capitibus caninis, singulisq́ sunt crurib. etiam sine ceruicib. oculos in humeris habēt, sine quoq; ore olfactu tantū uiuūt, quorum historias uolentib. legere, apud authores ipsos copia dabitur. Hæc regio terminaī à septentrione Scythis ac Seris iugo Emodorū montiū interiecto, Ab occasu Gange fluuio, Ab oriente Sinarū regione iuxta magnū desertum, A meridie Indico pelago. In Gangetico itaq; sinu post Gangis ultimum ostium ad orientem Pentapolis urbs ęst, Cui in mari Chaline obiacet insula. Dein Catabeda amnis, Gange maior, ut quidā perhibēt, in mare influit à Mæandro flexuoso exortus monte, longiss. tractu, ę quo penè spacio cum maritima ora extēto. Mox Bracū emporiū. Tocosana flumen ab eodem lapsum monte, à quo argentea regio inchoat, In qua primo ad mare Samba ciuitas. Sadus fluuius ex dicto monte emissus, Cui ad ostium Sada ciuitas adiacet, Et in mari procul ad Aphricū uentum Bazagata insula quam quidam Bibagam uocant ostreis, conchisq́ in quib. uniones referta, qui hanc incolunt nudi cōtinue degere ferunī, ex eoq; Gymnetas uocari. Rursus in litore Berabonna emporiū. Temala flumen unà cū ciuitate, quod in Mæandro fontē ha-

bet, Vnde promontoriũ in mare prosilit, Quo Sabaricus curuat sinus Besyngitorũ anthropophagorũ qui homines uenãtes atq; sacrificãtes deuorant. In eo Sabara ciuitas à qua nomen litori est. Postea Besynga fluuius à mõtibus supra Aureã sitis defluens, quo gentes nomẽ habent, Cui penes ostium Besynga emporiũ sedet. Mox Berobe ciuitas, Vltra quã promontorium ingens, Quo circumflexo collum auræ Chersonesi nauigationẽ intercipit, Quo traiecto Lestorum sinus aperitur, In cuius margine Samarada ciuitas est. Dein Pangrasa, & Sobanus fluuius in mareá dorsis Chersoneso superiacentibus delabitur. Et post eum Thipinobasti emporium, Acadra uicus, & Zabe ciuitas auro abundans, Hinc magnum iugum ex mediterranea regione emissum nomen ab effectu deducẽs, arduum sanè est & præruptum, Quo relicto, mare in Magnum sinum (proprio etiam uocabulo) effusum, longe ad septentrionem refugientes occupat terras, Qui quum in ultimo penè oriente conditus sit, obscura de eo habetur descriptio, nam ut Herodotus tradit Asiæ ilhinc auroram uersus deserta loca sunt, nec qualia sint dicere quisquam potest, In eo tamen post magnum iugum Thagora est uicus. Balonga metropolis, Throana ciuitas. Mox Doana ingens flumen in mare, ex duob. diuersis. fontibus atq; introrsus admodum lapsum, quorũ alter in Dabascis, alter in Bepiro montib. coniungentes se flumina in medijs campis. Est Bepirus mons excelsus longe iugo facto porrectus, haud diuerso tractu ab excursu Gangis, licet procul multo, Dabasci uerò mõtes magis ad orientem sunt in septentrionem austrumq; deducti. Item post Doanæ ostium Carthatha metropolis est, & Sinda ciuitas. Mox Dosius amnis in sinum exit à Dabascis montibus ortus. Dein Aganagara ciuitas. Et post eã Serus fluuius in mare uadit duobus originibus in Semanthinorum montium radicibus quam supradicti ad septentrionem magis exortus, Semanthinus mons cæteris septentrionalior est, ad solis ortum situs, maximam terræ partem exasperans petris in diuersa promissis. Hæc de maritimis huius Indię. De mediterraneis uerò hæc habentur. Gentes sunt septentrionẽ uersus iuxta Imaum montem ab orientali Gangis latere qui Gãganæ dicunt. Per quos Sarabus fluuius excurrit, & in ijs ciuitates, Sapolus, Storna, Heorta, Rhapphaq;. Sub q̃b. Marugæ habitãt usq; Gangaridas, quos superius meminimus, quos Ethimantis amnis in Gangem fluẽs diuidit. In quib. ciuitates sunt apud Gangem Boræta, Corigaza, Condota, Celydra, Aganagora, Talargaq;. Inter autem montem Imaum & Bepirum ad orientem Ganganarum Tacoræi sunt, quibus ad austrum Cornacali, Passalæ, & usque Mæandrum montem Tilædæ, Vocãt autem sic Besadas, sunt enim mutilati, crassi, & fronte latiores, colore albi. Supra hos Cirradia regio est in qua homines centenis quadragenis uiuunt annis, ubi in paludibus optimum Malabathrum gignitur licet in Syria & in Ægypto nascatur. Iuxta quidem Mæandrum

Tamirę

Tamiræ anthropophagi loca ocupant. Quibus ad meridiem propinqua est Argentea regio in qua multa dicuntur metalla imperfecta esse sita. Est & Aurea regio Besyngitis proxima, & hæc metalla auri quamplura habet, unde illi nomen obtigit, Indi enim & metallorũ, & fusilium imperiti sunt, idcirco rem simplicius tractant. De quib. locis Hieronymus loquẽs ait: mõtes sunt aurei, quos adire propter dracones, & griphas, & immensorum corporum monstra, hominibus impossibile est. Sunt & isti colore similiter albi, & crassi, & mutilati, atq; simi. Rursus inter Bepirum montem & montes Dabascos Aminachæ tenent, & Indaprathæ, & Ibithingæ, & Dabascæ, & usq; Mæandrum montem Nagalotæ, quod significat regionem illam nudorum mundũ dici. Iterum post Dabascos Sinas uersus ad septentrionem Cacobæ sunt, & sub ijs Basanare, & Chalcitis regio in qua plura æris metalla esse, unde ad Magnum usq; sinum Cudutæ, & Baræ, & Sindi. Post quos montana sunt regioni Lestorum iuncta, tigres & elephantes habentia, hanc Lestorum regionem qui colunt syluestres sunt, in specubus habitantes, cutem similẽ Hippopotamis habentes quæ sagittis trajci non potest. Ciuitates in his omnibus gentibus præter iam dictas, hæ habentur. Silampura in radice Bepuri montis penes fontes Echimãtis amnis sita. Item Casida ad leuam, Canogiza ad dextram eiusdẽ amnis sunt, & in orientali montis parte Eldana. Et apud Dabascos montes ad occasum Asanamara, & Archinara. Postea Vthatenę Sero amni apposita nõ longè ab eius fontibus. Et sub Cassida Suanagura est. Post Anthina, Salatha ꝑ. Et in orientali ripa Seri Rhandamarcotta. Sub qua ad eũdem Cimara, & Sipiberis. In dextra aũt Dyardenis fluuij Athenagurum oppidum. Oritur Dyardenes in Bepiro monte in Gangem cadẽs. Hinc ad austrum Mamcena, & Tosale metropolis, & Alosanga sunt. Item Parisara, & Tugma nobilis. omniũ regionis illius 15. mil. passuũ circuitu; ad radices Mæandri montis iuxta fontes Catabedæ amnis sita. Mox ad occidentalem Daonæ fluuij partem Arisabium oppidũ. Cuius è regione ad orientẽ Adisaga, ulterius uerò ad aliũ fluuiũ Posinara. Postea Pandasa, rursus inter Mæandrũ montem & mare Trigliphon regia uel Trilingum, in qua galli gallinacei barbati esse dicuntur, & corui, & Psitaci albi. Post ad orientem magis penes Doanam Lariagara, & sub ea uersus mare ad eundem Doana oppidum. Item Rhingiberi. Et ultra Serum Agimœtha, & Tomara. Et quæ ad austrum magis uergũt, Marcura metropolis auri & argẽti diues, ubi gemmarũ margaritarumq; magna uis. Postea Lasyppa Besyngæ fluuio adiacens, & Bardaora sub dorsis Auraræ imminẽtibus sita. Diximus Auream Chersonesum litoribus huius regionis collò applicatã esse in merdiẽ porrectam supra 750. mil. pass. quam per transuersum æquinoctialis secat, latã circiter 330. in mucronis speciẽ terminãtem. Quę regio in sacris uoluminibus modo Saphira, modo Tarsis deno

minatur, quod (ut alios omittamus) Iosephus in Antiquitatibus probat quum dicat, Salomonem regem multas naues fecisse in sinu Ægyptiaco maris Rubri, in loco non procul à ciuitate Hylana, adiutus à uiris in rebus maritimis edoctis, missis à Tyriorum rege, quos nauigare iussit ad locum, qui olim quidem Sophyra, nunc autem terra Aurea nuncupatur. (est autem in India) ut aurum deferrent, & colligētes quatuor centa & uiginti talenta ad regem denuo sunt reuersi, non enim terram auream in hoc mari usquam esse legimus præter Chersonesum, de qua nunc agimus, supra cuius Isthmum attolluntur montes quibus contra septentrionem regiones adhærent, auro & argento exuperantes, qui montes facile Sophyr appellabant, quum dicat Hieronymus, Sophyr mons orientis pertinens ad Indiæ regionem & à quibus Chersonesus denominaret. Non enim argentum & aurum uendebatur, uel emebatur, sed multæ fuere naues quas rex in mare Tarsis constituerat ut interiora gentium penetrarent, & omnia compararent, & comparatum aurum argentumq́ regi deferrent. Nec non & elephātes, & Æthiopas simias, præter quæ Sithina etiam ligna nō modica, & gēmas preciosas, nauigationem euntes & redeuntes trib. annis implebāt, et reliqua. ex quo colligi potest primū Chersonesi nomē fuisse Tarsis, appellatiuū, uerò Sophyra, ab imminētibus illi mōtibus, nam & Hieronymus, Tarsis Indiæ regio appellat, & ita etiā ipsum mare, licet alij sint ut diximus qui Indiā ita uocitari dicāt. Chersonesus Aurea sic circumscribit, qua occasum spectat, Tacola emporiū primo in Isthmo est. ultra q̄d promontoriū excelsum ꝓminet, & Chrysoana in mare fluuius, nomē ab auro deducēs. Mox Sabana emporiū post æquinoctialem ad austrū, & Palāda amnis. Dein Maleicolō promontoriū extremū ad austrū. Rursus qua orientem aspicit Taba flumen in mare prorumpit. Inde Colis polis æquinoctialem super se habēs. Item Perimula promontoriū ubi emporium eodem nomine, illius regionis celeberrimū, Vnde litus mare in sinum recipit margaritarū fertiliss. Mediterranea uerò rigant amnes præcipuè Chrysona à montib. Saphyr uidelicet supra Isthmū demissus, qui infra Isthmū in duo scindit, Quod aūt ad læuā it, Taba appellatur. In ea ciuitates, Baloncha, Cocconagara, Tharra, Malandaq́. Hæ duæ trans æquidistantē lineam ad meridiē positæ sunt, Ibadiū insula, quę nūc Iaua ab incolis nuncupatur, inter Aureā & incognitam ad meridiē terram ultra æquinoctialē iacet, longa in ortū occasumq́ 378. mil. pass. fermè. Recētiores duas esse Iauas affirmant. Sonat Iabadium, ordei insula, ea enim ferarcissima dicitur, & quæ multū auri scateat. In occidentali insulæ extrema, metropolis Argentea nomine est, habitatur insula hominibus immaniss. omnium crudelissimisq́ qui mures, canes, & spurtio a quælibet animalia edūt, Quibus hominem occidere pro ludo est. Sunt & aliæ insulæ contra hanc partem Indæ sitæ, longe inter se atq́ ab cōtinente longissimè distantes, in

tes, in quibus tres Sindæ appellatæ. Item Barussæ quinque numero. Similiter Sabadicæ tres, ultra æquinoctiale omnes quas incolę anthropophagi tenẽt. Est & quæ bonæ fortunæ dicitur æquinoctiali proxima. Sunt pręter eas insulæ sub ipso æquinoctiali numero decem Maniolæ uocitatæ, in unum collectæ, è magnete lapide omnes, Ex quo nauigia ligneis clauis compingi opus est, ne si ferrei fuerint à petris detinerentur, ab anthropophagis itidem possessæ.

Sinarum regionis situs.

Sinarum regio post Indiam, in extremo orienti posita, modo Syn à barbaris nuncupata ditissima ut fama est terra, frumẽto & aliis fructibus præter uinum uberrima, uites enim isthuc non producunt. In ea urbes mœnia non habent, nec quicquam memoratu dignum, quod referatur. Cuius descriptio est, A septentrione Seres ad Emodos montes, Ab occasu Indiam, Ab ortu Solis terram incognitam, A meridie partem magni sinus habet, cuius litus occasum aspicit, q̃d continuatur ad austrũ cum terra incognita circa mare Prasodum. In litore itaque post Indiæ extremum limitem Aspithara fluuius in mare it ex Semanthinis montibus per gentem sui nominis serpens, Quibus paulo supra mare ad eundem amnem eiusdem appellationis ciuitas est. Dein Bramma, & Ambastus amnis syluestri loco natus. Mox ciuitas Rhabana, Sænus flumen ab incognitis eois partibus fluens. Notium promontorium, Theriodis sinus, Satyrorumue promontorium æquinoctiali subsidens lineę, ab ipsis Satyris in eo habitãtibus uocitatum, Animal perniciosissimum nam propter uelocitatem, nisi senes aut ęgri non capiuntur. Inde Sinarum sinus est. Hos duos sinus promontorium dictum efficit, quod quum in altum se porrigat, dextra lęuaque mare introrsus admittit, Quorum alterum, totumque ad meridiẽ litus usque Cattigaram Ichthiophagi Æthiopes habẽt, in eo Cottiaris fluuius longo excursu labit̃, Sino amne in se prius assumpto. Postea Cattigara statio ultimus Sinarum atque totius habitabilis nostræ ab ea parte, locus, quæ omnia ab Satyrorum promontorio post æquinoctialem ad meridiem sita sunt, à qua statione Cattigara posteriori tempore nonnullorũ opinio est nomen regioni, hoc est Catthaium corruptè inditũ esse, in quo etiam Seras cõprehensos esse, quod facile credi potest, sed ut in Serica diximus ibi propriè hodie Chattaiũ dicit̃. Huic postremo litori neque procul Satyrorũ insulę tres obiacẽt, quarũ incolę Satyri (qua noscit̃ forma) sunt, Qui præter figurã nihil moris humani habent, nam hominũ tantũ facies in superiori parte illis est; In earũ una, nux quã muscatã nos dicimus, Et in altera Cariophilon nascitur, & Psitaci uersicolores, & albi. Tertia deserta penè est. In mediterraneo uerò regionis, quæ maxime ad arctos uergunt, tenẽt Semanthini circa eiusdẽ nominis montes. Sub quibus montib. Acathræ gentes habitant, in quib. eodẽ nomine ciuitas est. Post apud Magnũ

sinum

ſinumq́ Ambaſti ad eundem amnem ſiti, Cotiagaram ciuitatem in occidentali ſitam ripa inhabitantes, & in orientali Sarata, & non multo poſt ad idem flumen Sine metropolis.

Indici pelagi deſcriptio.

DEſcriptis circa Indicum pelagus regionib. Sinibus, Inſulisq́ paſſim in eo iacentibus uniuerſum dehinc mare, quandoquidem cæterorum maximum eſt, quod uel mõſtra præ alijs inſueta, cognituq́ dignifs, alat, ſubijcere haud ab inſtituto diuertemus. Vaſtiſsimum id quidem & quod ab oriente in occidentem partibus centũ & quinq́ ex ijs quas omnem noſtram habitabilem centũ et octuaginta conſtare initio diximus, Latitudine uerò tribus & triginta cuius mediam longitudinem ab eois partibus in occaſum linea æquinoctialis pertranſit, Quod authores nonnulli Oceanum eſſe contendunt, in quibus Cornelius eſt, cuius in ætate Endoxius quidam Arabico ſinu egreſſus Gades uſq́ peruectus. Itẽ Cæſare Auguſt. F. res in Arabico ſinu gerente, ſigna nauium ex Hiſpanienſibus naufragijs feruntur agnita. Et Iuba apud Plinium à Moſylonide promontorio Æthiopiæ in mari Rubro, Atlanticum mare incipere uult, Gadis uſq́ nauigandum euro uẽto. Item in ſeptentrionalem oceanum ex Indico Idẽ nepos tradit, Quinto Metello celeri Affranij in conſulatu collegæ, ſed tum Galliæ proconſuli, Indos à rege Sueuorum dono datos qui ex India commercij cauſa nauigãtes tempeſtatibus acti eſſent in Germaniam arrepti. Ptolemæus uerò ambitum ex omni parte à terra uult, & in modum lacus in terram concludi. Multi nominis mare, ſiquidem Hieronymus in quadam epiſtola ad Marcellam, quum dixiſſet, Tarſis lapis apud Hebræos, Chryſolitus eſt, aut Hyacinthus, ut diuerſi interpretes uolunt, ſubdit, Indiæ regio Tarſis à quibuſdam appellatur, & ita etiã ipſum mare, quod cœruleum ſit, & ſæpe ſolis radijs percuſſum colorem ſupradictorum lapidum tractat, & à colore nomen acceperit. Græci ab Erythra rege Erithreum, quod noſtra lingua Rubrum ſignificat, neq́ ſolum maris partem, ut quidam putãt, ſed totum unà cum ſinibus ſibi iunctis, eodem amplecti uocabulo. Nam & Tigrim, & Euphratem per Babyloniam, in Rubrum mare prorumpere, & Hebraicum populum, mare Rubrum ſicco ueſtigio traieciſſe dicant. Similiter Curtius, mare inquit quod abluitur India nec colore quidem abhorrens à cæteris, ab Erythra rege inditum eſt nomen, propter quod ignari rubere aquas credunt. Hoc enim dixit, quum alij ſolis repercuſſu (ut paulo ante) talem reddi colorem, alij ab harenis, uel à montibus prope iacentibus qui ex aduſtione rubere dicuntur, exiſtimãt. Quidam tali aquæ natura factum, à quibus opinionibus Mella nõ diſſentit omnino. Item & Varo, Etheſia ait, in litore fontem eſſe qui aquam rubicundam ac minio plenam in mare emittat. Ptolemæus uerò parti duntaxat, quæ Arabico ſinui ad anguſtias, atq́ Hippado iungitur pelago,

pelago, Rubri nomen tribuit, Arabiæ felicis meridionalem oram abluēs, quæ pars minima est. Opinione fortasse inductus Ethesiæ, quod ibi fons ille exoneretur in mare, quum parua aqua infinito quasi pelago nomen dare haud decenter posset. Etiam Indicum denominatum à duabus Indijs quibus adiacet. Hippadum inter hoc atq; Rubrum (secundum Ptolemęi designationem) nulla ex parte terris admissum. Sic dictum quod marini in eo quandoq; equi appareant, ut in Nilo esse diximus. Eoum autē quod Sinarum regioni unde sol oritur condatur. Æthiopicū ab Æthiopia, atq; Prasodum uocari, id est, Viride, ea scilicet in parte, quæ meridiem à Cattigara Sinarum statione ad Prasum usq; promontorium spectat, eo insigni to uocabulo; quod ex arborib. in profundo natis uiriditate reluceat. Quamuis Strabone teste non eo tractu solum, sed in tota huius maris ora nascantur, lauro & oleæ persimiles, Nam & Plinius Alexandri milites q; Indos nauigauere, frondem marinarum arborum tradidere in aqua uiridem fuisse, exceptam sole protinus in salem arescente. Item iuncos lapideos apud mare prouenire, quos nemo uisu à ueris discerni possit. Mare quam cætera immanibus uarijsq; beluis exuberans, inter quæ Pistrix, & balena maximæ sunt, & quæ magnarum nauium carinis æquari possent, Plinius quaternorum iugerum, & pisces 200. cubitorum, & locustæ quaterna cubita impleant tradit. Quod etiam meminit Dionysius, ubi ait:

Litoribus cuius saliunt densissima cete
Quæ pascit uastum mare Rubrum montibus æque
Tenditur horribilis, quorum per terga, per armos
Spina ferens cladem, fatumq; sub ore feroci.

Et quod mirabilius est, animalia hominis speciem præ se ferentia nutrit, de quo dicere, paulo altius referre, haud inconueniens, rei quibusdam fortasse nouitate, erit. Diximus supra in Gangeticum sinum Tyndim amnē influere, quem hodie accolæ Cochin uocant. In eo quidam nostri temporis mare illud enauigans tradit pisces esse formam humanā habentes, qui noctu aqua exeuntes, collectis in litore aridis stipulis atque igne ex lapidū collisione excusso flammam excitare, ac pisces qui plurimi ad splendorem ignis enatāt, captos edere, Interdiu uerò in aqua latitare. Hos aliquādo ab incolis exceptos, nihil à forma hominis differre, mares ac fœminas dicunt. Præterea in Ægypto apud ciuitatem Cairum à mercatoribus Venetis, uiris fide dignissimis audiuimus, eos captum uidisse piscem, à similitudine pueri nihil nisi uoce distare, hispidoq; squamis dorso, intercurrēte spina, neque notabili satis, reliquum totum humana absolutum effigie, quem arbitrio ementis in frusta secatum (esui enim optimum asserebant) inspectis intestinis, nequaquam à specie et partibus humani uentris dista re inuenerunt. Quidam à dicta ciuitate Venetias rediens ex supradictis pi scibus unum secum detulit, ulnis duabus magnitudine, sole duratum co

lore

lore fusco eadē imagine, qua præfatos fuisse iam dixi, præter caput, quod non humanum omnino, sed cuiusdam piscis, triangulare quodam modo: Cuiusmodi pisces interdum Ægyptij ad se ex Indico pelago natare dicunt, nam & alterum penes piscatorem sacerdos remansisse narrabat maioris staturæ, audisseq́ nōnunquam ad iustam hominis dimensionem captos esse, ac paulo antè fœminam ætate plenam. Quare illud quoq; procul à fide esse haud credimus quod in Gaditano oceano Tiberij principatu, uisum Tritonem in quodam specu cōcha canentem. Et diui Aug. tempore, complures in litore exanimes Nereidas. Et marinum hominē ascendere nauigia nocturnis temporibus apud Plinium legimus. Vtq; ad mare redeamus, nauigantibus mite, tempestatibus minime obnoxium, nauigatˉ magnis nauigijs atq; à nostris diuersis multo, quinis malis, totidemq́; palmaceis uelis, nauticorū ducentorū quodlibet capax: quibus in cursu, nulla siderum obseruatio est, Naues abiegnæ omnes, ligneis compactæ. clauis, propter magnetem lapidem frequentibus locis eo in mari dispersum in scopulos. Huic pelago, omissis finibus regiones adiacere supra indicauimus: ad occasum Æthiopiam Agisimbā, & alteram sub Ægypto: Inde ad septentrionem, Arabiam felicem, Carmaniam, Gedrosiam, & utramq; Indiam, Sinarumq́; regionem quæ ad ortum uergit.

FINIS.

GEOGRAPHIA ostendens omnes regiones terræ habitabiles, diuersa hominum genera, diuersis moribus & conditionib. uiuentes, annumerans diuersa animalia in diuersis prouinciis, insulas, maria, flumina & montes, & plurima scitu dignissima.

LAVRENTIO CORVINO NOVOFORENSE AVTHORE.

PROOEMIVM.

CVM Geographia istiusmodi telluris notio, quę à nobis mortalibus, deorum munere incolitur, nedum diuinos musarum alumnos, rerumq; gestarũ scriptores uetustatis memores, cognitu faciliores efficit, uerumetiã sacræ legis obscuritates ambiguas creberrime reserat, sagacisque naturæ uim in diuerso rerum genere latitantem, necnon uarios siderum influxus, effectum mira uarietate in dubio comprobat. Ne igitur illius expertes in errorem, in quem proni ruimus, eo licẽtius præcipitemur, neúe plurimi geographorum codices, multum temporis, adolescentũ florentiori eripiant ætati, oportunũ fore censui, ut ea quæ diffuse & uelut in amplissimo cãpo, à disertissimis & fide dignis notata sunt uiris, de uario orbis tractu, paucis ederem. Et quanquã plurimos fore non dubitem, qui hoc opusculum improbaturi sunt, in medium ducentes sui liuoris probamentum, me nondum totius Germaniæ & Sarmatiæ oras perlustrasse, & tam repentino impetu, in peregrinarum gentium errans assurrexisse, quæ iam maturos æui & disertissimos decet uiros, non natu minorem, qui nec dum facundos eloquij potaui latices, faucesq; scabrę rubiginis plenas, nondum cauernoso tersi pumice. Eorum tamẽ aculeo misso, facto eo iustificabo, dum quæ nõ sensu lustrauerim, uerum quę ab excellẽtissimis uiris styli officio apud nos relicta sunt, scripturus sum, eadem uarijs poëtarum sententijs comprobando. In promptu etiam est neminem totam terram uisurum, ob uitæ cito interituræ angustiã, terrarumq; discrimina, ex gentium discordi conditione imminentia, nisi lon-

gæui illius Nestoris superaret sæculum, alatiq; Pegasi insidēs tergo, auras trāiiciat, omnem telluris situm exploraturus. Sat itaq; fore reor, dum nostros labores, ingenui adolescentes in disciplinarum palestra, in dies magis ac magis exercitandi, sibi ducēt commodaturos, quorum perpulchra indole stimulati, uotisq; morem gerere anhelantes, propositū, cœlesti adiuti numine, exequemur. Priusquā uerò habitabilis terræ regiones, gentium mores, fluuios, montes, nemora, sinus, æquora, & quicquid monstri tellus aut æquora fouent, unde, uelut practica usi disciplina, ordiamur, libet parumper theoricæ indulgere, quæ Ptolemæum interpretura, parallelorum meridianorumq; rationem edocebit, Regionum distantias secundum longitudinis & latitudinis mensuram. Eleuationem poli, Noctium & dierum uarietatem, secundum diuersos terrarum tractus. Milliarium diuersam computationem, Septemgeminorū climatum discretionem. Modum denique quo quæuis regio aut oppidum facile sit inuentu, sub quo cœlo situm fuerit. Addita postremo discordi uentorū qualitate, quæ omnia nō extranea, imò maiorem in modū profutura quis ambigit, dum uno sensu ea penetrarit. Gemina itaq; parte tota intentionis nostræ materies, partita est, Theorica uidelicet & praxi. Primum itaq; libamen gustandum fore reor, quæ telluris plaga, habitationis sita patiens, & quæ nō quatenus innotescat, non tamen terræ globum, in circumfuso pendentem aëre, nobis fore subiectum.

De telluris in quinque Zonas diuisione. Cap. I.

Tellus, in primordiali ignaui chaos resolutione, suo subsidēs pondere quinis præcipuè digesta est parallelis, à diuerso solis meatu (ut paulo post dicetur) receptis, quos nimietate caloris, frigoris & salubri temperie utriusq; distinctos, Graii zonas perhibēt. E quorum numero quæ plaustro & geminæ subiacent ursæ, austriq; prima persentiscit spiramina, obducta inhorrescunt glacie, & perpetuis obriguere pruinis, adeò ut utraq; regio habitationis minime patiēs sit, assiduis quoniam est obsessa niuibus. Sola ueris, æstatis et autumni non nouit uicissitudinē nihil namq; eorum quæ à cœlo in terras decidunt accipit, quàm hyemem sempiternam, & glacialem torporem, qui nec ulli animātium generi, nec frugibus uitam ministrat, cum illa calore & humore foueri nemo nesciat. Illic tellus rastro intacta, nec ullo saucia uomere herbarū minime amicitur uiriditate, uerum rigido adoperta gelu, nunquam propinquiore adeò incaluit Phœbo, ut exoluta niue, procreādis niuibus sese uberē redderet, Lucanus:

> Quæ pruina rigens ac nescia uere remittit,
> Astringit Scythicum glaciali frigore pontum.

Non pecus ullum nemorosis errat in uallibus. Nulla deniq; uolucris frondosis insidens ramis, hanc rigentem demulcet auram, quoniam omne ge-

nus

tius alitum et pecudum aprico gaudet sole. Damnata igitur mundi pars haec relinquitur, & à rerum natura in nubem aeternae caliginis mersa, Tibullus:

Illic & densa tellus absconditur umbra,
Et nulla incepto perlabitur unda liquore.
Sed durata riget densam in glaciemq niuemq,
Quippe ibi non unquam titan superingerit orbis.

Medius parallelus & maximus aeterno afflatu cõtinui caloris ustus ob feruoris nimietatem, inhabitabile facit spacium uicturis. In parte tamen perustę quae tẽperatae uicina est mortales degunt, authore Macrobio, & Pto. Nam Syenae ciuitas, quae prouincię Thebaidos post montiũ deserta principium est, sub ipso aestiuo constituta circulo, & in meridie umbilicos facit, sine umbra, ubi primum (ut inquit Strabo) in meridiem procedentibus sol supra uerticem fit, dum certam cãcri partem ingreditur, hora diei sexta, teste Lucano:

Vmbras nunquam flectente Syene.

Sub cancro itaq habitari demonstrat Pto. Et Virgilius in Bucc.

Aethiopum uersemus oues sub sidere cancri.

Et Meroë tribus millibus octingentis stadijs, in perustam à Syene intorsum recedit, & ab illa usque ad terram cinnamomi feracem, sunt stadia octingenta. Vltra uerò iam inaccessum est, propter nimium solis ardorem, Lucanus:

Quaq dies medius flagrantibus aestuat oris. Et Tibullus:
At media est Phoebi semper subiecta calori,
Seu proprio terris aestiuum fertur in orbem:
Seu celer hybernas properet reducere noctes.
Nulla nec exustas habitant animalia terras.

Scribit tamen Petrus de Apono: Quod si sub tropicis habitatur sub ęquinoctiali, qui est in medio tropicorum, habitationẽ quoq esse posse, quandoquidem ut affirmat omnium philosophorũ princeps. Medium sapit naturam extremorũ. Duplex autem ratio inuenitur cur sub tropicis difficilis sit habitatio? Cum propter longam solis moram supra caput Aethiopum: & propter directam incidentiam solis supra capita ipsorũ. In aequinoctiali licet sol directus supra capita habitantium sit, non diutius moratur, cum ibi aequinoctium semper sit, raro duodecim horas excedat dies, ut demonstrabitur, Et sic quod lux calefacit, tenebrae refrigerãt. Quapropter aërem in ea plaga credunt temperatiorem, quàm in alijs zonis. Credit & idẽ Petrus fruges, reliquosq terrae fructus bis in anno maturescere, quoniã quatuor anni tempora, bis in singulis annis, apud illos sunt. Pto item Taprobanem insulam habitabilem ponit, quae dimidia sua parte per aequinoctialem uergit. Inter extremos uerò & medium, duo, maiores ulti-

res ultimis, medio minores, ex utriusq; uicinitatis intemperie tẽperantur, ubi tantum uitali aura, mortale uescitur genus, iuxta illud Virgilij:

> Duæ mortalib. ægris munere cõcessæ diuũ. Hic (ut inqt Tibullus.)
> Placidus nobis per tempora uertitur annus,
> Hic & colla iugo didicit submittere thaurus,
> Et lenta excelsos uitis conscendere ramos,
> Tondeturq; seges maturos annua partus,
> Et ferro tellus, pontus conscinditur ære.

Quin etiam structis exurgũt oppida muris. Non tamẽ ambæ hæ zonæ hominib. nostri generis indultæ sunt, Sed sola hæc, quæ est à tropico æstiuo usq; ad arcton ab huiusmodi, quale nos scire possimus hominũ genere habitatur, ut sunt Sarmatæ, Pãnones, Itali, Græci, & Barbari, cuiuscunq; nationis sint. Illa uerò à tropico hyberno, uersus antarticum polum, sola ratione percipitur, quòd propter similem temperiẽ, similiter incolatur. Sed à quibus, non licuit unquam, nec licebit cognoscere. Interiecta enim torrida, utriq; hominũ generi, cõmertium ad se denegat cõmeandi. Eadẽ ratione, inquit Macrobius, nos nõ permittit ambigere, quin per illã quoq; terræ superficiẽ, quæ ad nos habet inferior, integer zonarũ ambitus habeat. Aut dicat quisquis huic fidei obuiare mauult, quid sit quod ab hac eum distinctione deterreat. Nam si nobis in hac terrarũ parte quã colimus, uiuendi facultas est, quia calcãtes humũ, cœlũ suspicimus supra uerticẽ, & erectos uultus ad sidera tollimus, quia sol nobis oritur & occidit, quia circũfuso fruimur aëre, cuius spiramus haustu. Cur non illic aliquos uiuere credamus, ubi eadẽ semper in promptu sunt. Hoc idem Strabo uult in principio dicẽs: Antipodes inter se quodãmodo esse, nesciĳ non sumus, nam q̃ ibi dicunt morari, candẽ credendi sunt spirare aurã, quia eadẽ est in eiusdẽ zonalis ambitus cõtinuatione tẽperies, idem Phœbus illis & obire dicit nostro ortu, & oriet cum nobis occidit. Calcabunt æque ut nos terram, & supra uerticẽ cœlũ semper uidebũt. Nec metus erit ne de terra in cœlũ decidãt, cũ nihil usquã poterit ruere sursum. Si enim nobis (quod asserere ioci est) deorsum uidetur, ubi est tellus, & sursum ubi cœlũ, illis quoq; sursum erit, quod de inferiore suspicient, nec aliquo modo in superna casuri sunt, Affirmari quoque, et apud illos minus rerum peritos, hæc existimare de nobis, nec credere posse, nos in quo sumus loco, degere, uerum opinari, si quis sub pedibus tentaret stare casurũ, nusquam tamen apud nos quispiam timuit, ne caderet in cœlum, ergo nec apud illos quispiam in superiora casurus est. Nemo etiam, si diuinæ philosophiæ profundus saltem extiterit alũnus, negare ausus est, quin in illa terræ superficie, imbrium casus glebas irrigat, producendæ frugis & pabuli gratia. Quod illic animantium genus per-uirentia prata imbrium, æque ut apud nos, alit. Nam si aër terreni frigoris exhalatione densatus in nubem cogitur, & ita

abrum-

abrumpitur in imbrem. aër autem uniuersam terram circumfusus ambit, proculdubio ex omni aëris parte, præterustã perpetuo sidere, liquor pluuialis emanat, qui undiq; in terrã in quã nutu suo fertur, pondere defluit, quod si quis respuit, superest ut æstimet extra hanc superficiem quam incolimus, quicquid niuiũ grandinũq; cadit, totũ in coelos de aëre defluere, quod nemo nisi totus uecors & rationis expers dicturus est, de his itaq; qui diuersa nobis figunt uestigia, quos sacra nostra uetat fore religio, non locuturi sumus, Nec de his qui aliam nostræ superficiei temperiem hauriũt, sermo futurus est. Ignotarum enim rerum rationi, nemo styli officio aut quouis modo dare potest. Verum cognita duntaxat mortalium regio & habitationis patiens nostri laboris fiet materies.

Compendiosa Zonarum descriptio. *Cap.* 2.

Terra cum quinis redimita zonis,
Semper algenti tegitur pruina
Qua procellosis oritur tepescẽs,
Nubibus auster.
Quaq; torpentem glacialis ursæ,
Ensifer currum sequitur Boötes,
Gnosiam tentans retinere, curua
Falce puellam.
Hinc Ceres terræ negat alma fruges,
Nec suum Bacchus placidus racemum
Inserit dulci sibi plena fundens
Pocula musto
Ignis æterni dator & minister,
Tertiam Phoebus nimio calore
Inficit, nullumq; animal perusta
Errat in ora.
Inter has, ingens calor atq; frigus
Temperant binas medium tenentes,
In quibus iussit deus æquus, omnes
Viuere gentes.

De Parallelis. *Cap.* 3.

Vt autem prefata ad primum ducantur originem, ad siderũ lationem, & ad parallelos, sermo flectendus est, præcipue tamen ad solis meatum, qui in obliquo uolutus circulo, hanc regionum diuersitatem explicat. Si enim sol (ut ueteribus placuit) inquit Macrobius primo Saturnaliũ, dux & moderator est reliquorũ luminũ, & solus cursum stellis præbet errantib. ipsarum uerò stellarũ cursus ordinem rerũ humanarum disponunt, necesse est, ut solem qui moderat planetas nostra moderantes, omniũ quę circa nos gerunt, fateamur authorẽ. Constat autem

ipsum neque sursum ultra cancrū, neque ultra capricornū dorsum meare, uerum cum ad tropicorū uenerit cōfinia, mox reuerti, unde & solstitia uocantur. Æstiuus aūt tropicus temperatæ nostræ terminus est, immo cūm sol ad ipsum finē uenerit, nobis æstiuos facit calores, et australi generi hyemem, quoniā tunc ab illis, omni uię suæ spacio, recedit. Rursus cū capricornum attigerit, nobis recessu suo bruinā facit glacialē, & illis uicinitatis gratia, reficit æstatē. In promptu aūt est solem nunquā egredi fines perustę, quoniam de tropico in tropicū zodiacus est. Neminē igit̄ pręterit, cur hęc zonā flāmis semper sit obnoxia, quā sol, totius flāmæ & fons & administrator, nunquā relinquit. Ambęque partes ultimę arctoa uidelicet & australis, ad quas nunquā solis calor accedit, necessario æternis rigescūt pruinis. Duas uerò alias tē perat, hinc atque hinc caloris atque frigoris uicinia. Denique cum in zona quā inhabitamus, & temperatā dicimus, partes quæ perustę uicinæ sunt, cæteris calidiores sint, necesse est ut Æthiopia, Arabia, Ægyptus, & Libya, in quib. calor ita circumfusi aëris, corpus extenuat, ut aut nunquam aut raro cogatur in nubes, & nullus pene apud Ægyptios imbrium casus est, authore Tibullo:

Te propter nullos tellus tua postulat imbres,

Arida nec pluuio supplicat herba Ioui. Rursus regiones quas præterfluit Tanais et Hister, omniaque supra Scythiā loca tāto premunt̄ gelu, ut non facile explicari queat, quāta sit illic nimiæ frigiditatis iniuria. Loca uerò media, quoniā ab utraque nimietate longe recedunt, uerā tenent salutaremque temperiē. Omnem itaque regionū diuersitatē à solis meatu gigni nemo dubitat. Hinc septemgeniorū climatum & parallelorum origo & diuersitas, quorū numerus (ne longis utamur ambagibus) nūc dicendus uenit. Duæ enim lineolæ rectę æqualiter à se inuicē distātes, & nō concurrētes, paralleli dicunt̄ à παραλλίζω qđ sonat cōparo aut æquo, his em̄ cōparamus & metimur terrarū tractus qđ ad longitudinē. Sol itaque à primo cācri pūcto p librā motus, usque ad primā capricorni partē describit 100. & 82. parallelos. Ascensurus iterū à tropico hyberno per arietē, ad primū tropici æstiui punctū, totidē notat parallelos, quos similiter conglomeratos, si duplicauerimus, compertū habemus gradus totius zodiaci 300. & 60. Nec omnes nostro inseruiūt proposito uerū de his dūtaxat sermo noster erit, quos Ptol. in Vniuersali geographiæ suæ figura memorat. Describit aūt Ptol. 21. parallelos, ab æquinoctiali uersus arcton cōputatos, & septē eundo ab æquatore uersus austrū, quoniā ulterius si quispiam gressum tulerit, terrā ab eo incognitā reperit. E quorum parallelorū numero, aliqui sunt initia climatū, quidā nō, ut ex tabulis Ptol. sufficiēter patet, quæ edocēt excessus graduū unius paralleli supra aliū, dierū quantiatē, & graduū eleuationis poli, cum partibus suis, habito respectu ad æquinoctialē, miliaria denique gradibus parallelorum correspondentia.

Huius

HVius itaq; tabellæ si ad occiduū solem respexeris, dierū excrescentia ultra horas duodecim æquinoctialis circuli, sese primū offert. Sub æquinoctiali enim degentibus (si ullum illic mortaliū aut pecudum errat genus) dies cum noctib. æquari necesse est, ob illius gētis horizontē, utrosq; polos secantē, adeò ut quouis anni curriculo tantū hemisperij supra horizonten in die sit quantū it sub terras tēpore nocturno, q̄ fit ut illi hominū generi, semper noctes & dies æquo secant spacio, quodcūq; cœli sidus, sol occupauerit, Quoniam terræ tumor in geminas æque sescindit partes, nec mirum si istic signa opposita æquales habeant ascensus & occasus, ut inquit Lucanus in nono Pharsaliæ suæ:

Hic quoq; nil obstat Phœbo cum cardine summo,
Stat librata dies truncum uix protegit arbos,
Tam breuis in medium radijs compellitur umbra.
Deprensum est, hunc esse locum qua circulus alti
Solsticij medium signorum percutit orbem.
Non obliqua meant, nec thauro scorpius exit,
Rectior aut aries donat sua tempora libræ,
Aut astræa iubet lentos descendere pisces,
Par geminis Chiron & idem quod carcinos ardens,
Humidus egoceros, nec plus leo tollit urna.

Quamprimū aūt sol, æquinoctiali relicto, à terræ tumore flectit, septētriones adiuturus (quoniam terræ tumor minorat) diē elongiari necesse est, cuilibet iacēti sub parallelo aliquo ab æquinoctiali uersus arctoū axem descripto, Quæ ut re ipsa probentur, accipiamus quempiam parallelorū uersus arcton, Primus ultra duodecim horas æquinoctialis circuli, excrescit quarta parte unius horæ. Humanum itaq; genus sub eo parallelo repositum, habet diem longissimum duodecim horarum, & quarta parte horæ. Quanto itaq; magis ac magis à terræ tumore sol digressum tulerit, eò diutius terras superiores, sua lustrat lāpade. In Thile enim insula, in arctoo sita mari, & ultimo parallelo subiecta, authore Solino & Plinio, nox pene nulla est. Sole in cācri sidere transitum faciente (Viginti enim horarū dies est) Eadem ratio nos non sinit dubitare, aliquos mortalium quorum zenith articum suspicit circulum, uigintiquatuor horarum habere lucem, dum prima cancri pars æstiuo torretur sole, quoniam eorum zenith, polo iungitur zodiaci quem & pro horizōtali habent linea. In promptu autem est cœlum assidua rapi uertigine, arcus igitur horizōtalis, zodiaci arcū æquè secabit sine ullo temporis interuallo, quamobrem una zodiaci medietas eisdem orietur, altera sub horizōte mersa, nocturni quoq; temporis modica, aut ferè nulla erit discretio. Et diei in 24. horas dilatio. Similiter noctis in totidem horas, dum sol capricorni tetigerit confinia.

INnotescit deinceps tibi, ad extremum orientem præfatæ tabellæ ituro, gradus eleuationis polaris, Pro cuius intelligẽtia perspicatiori breuibus animaduertendũ, sub æquinoctiali parallelo uiuẽtibus, utrunq; in horizonte fore, hinc rursus ad septentrionẽ eũtibus, eò magis subleuari polum articum, quanto plus à tumore terræ digressum fecerint. Quæ poli eleuatio, regionũ & locorum habitabilium distantiam, ab æquinoctiali liquido monstrat. Tantus enim semper est tractus oppidi aut regionis, cuius anhelas nosse mensuram ab ęquinoctiali quanta est eleuatio poli ab horizonte eiusdẽ. Facilis inde cognitu fiet milliariorũ numerus, maxime, dum eundem multiplicauerimus per numerum eleuationis poli. Id tamẽ magis in modum obseruandum, secundum Ptolemęi sententiam, milliaria ab æquinoctiali circulo uersus arcton nõ ubiq; gentium fore æqualia, uerum uariari secundum maiorem aut minorem terræ tractum. A primo enim gradu æquinoctialis circuli usq; ad duodecimum gradum, unus sexaginta milliaria continet, Itala tamen ut figura edocet subsequens.

	Gradus		Gradus	Milliaria	
	12.		25.	59.	
	25.		30.	54.	
	30.		37.	50.	Non secus mil
A gradu.	37.	In gradu.	41.	37.	liaria ab æqui-
	41.		51.	40.	noctiali uersus
	51.		57.	32.	austri efflatus
	57.		63.	28.	uariantur.

QVę milliaria Itala, si diuides per quatuor, quindecim duntaxat equeniẽt milliaria nostra, quoniam Italorum quatuor unicum milliare nostrum mensurant, ut uulgo perhibent. Quo fit, ut uni gradui in cœlis, correspondeant sub æquinoctiali quindecim milliaria nostra in terris. Secus nunquam gentium ueritatem habet, ut patet calculanti. Quanto enim magis relicto æquatore ad arctos gressum dirigis, eò magis numerum milliariorum diminui Ptolemæum compertum habebis, secundum parallelorum, & tractuum terræ diminutionem. Nescius itaque distantiæ aliquarum regionum secundum latitudinem, duce parallelo, cui regio subiecta est, perge ad gradũ, in fine eiusdẽ paralleli inscripti, quo reperto, unà cum gradu & parallelo alterius regionis, sagaciter tene gradus medios inter signatos utriusque paralleli gradus, dehinc ex præfata tabella numerum accipe milliariorum medijs gradibus correspondentem. Postremo numerum milliariorũ multiplica per numerum graduum mediorum, quo facto distantia regionum secundum latitudinem in promptu erit, secundum Italorum mensuras. Si autem ad nostra

reducere uelis milliaria, diuide duntaxat numerorũ milliarium, per quatuor, & optato potiere.

De meridianis. Cap. 5.

VErum quamprimum ad decliuiorem præfatæ tabellę situm oculorum aciem direxeris, unde auster spiraturus est, lineolas uersus axem arctoum semper subleuatas conspicies, quas meridianos memorant, Quoniam ubi sol aliquam illorum sectionem tetigerit, huic hominum generi, quod sibi subiectum est medium secat diem. Inde nulli dubium, diuersis terrarum alumnis, diuersos fore meridianos, cum sol non una temporis morula, omnes illorum intersectiones complectitur. Quorum origo prima à gradibus longitudinis sumitur, quæ ab Herculeis columnis ad extremum usq; Orientem metitur. Geminorum etiam distantia meridianorum quinq; duntaxat graduum extat, & trium quindecim, qui unius horæ quantitatẽ obtinent, Quo fit ut regio quindecim gradibus, aut tribus meridianis ab alia digesta, dũ orientalior est, integra hora citius meridiem, & diem habet, reliqua ad occiduum solem uergente, Metiturus itaq; oppidorum aut regionum distantiam, secundum longitudinis tractum, ab utriusq; regionis meridiano, ad gradus longitudinis titulo insignitos descende, & medios utriusq; meridiani gradus tenaciter obseruato, unà cum numero milliarium, quem ubi multiplicaueris, per graduum repertorum numerum, distantia longitudinis patebit. Vbi uerò ad axem suspicies, gradus reperies correspondentes gradibus & regione notatis.

De Climatibus. Cap. 6.

NEc climata cum parallelis in occasu notata, nobis prætereunda sunt, quorum unumquodq; unius integræ horæ differentia ab æquinoctiali distat. Inde nihil difficile est, cur septennarium nõ excedant numerum, Cum Ptolemæus quem nullus istarum rerum error inuoluit, terram hospitalem inuenit septem duntaxat horarum spacio, ab æquinoctialibus horis. Primum Diameroës, quod est per Meroën insulã Æthiopum Metropolim ductum. Secundum Diasyenes, Dialexandros, Diarhodos, Diaromos, Diaboristenes, Diaripheos, Quorum unumquodq; quia diuersa siderũ uirtute moderatur, diuersos ac uarios gignat fœtus oportet, authore Virgilio:

Hic segetes, illic ueniunt fœlicius uuæ,
Arborei fœtus alibi, atq; iniussa uirescunt
Gramina, nonne uides Croceos ut Tmolus odores,
India mittit ebur, mittunt sua tura Sabæi,
At Calybes nudi ferrum, uirosaq; pontus
Castorea, Eliadum palmas, epiros equarum.

Modus inueniendi unamquamq; regionem. Cap. 7.

IGnarus locorum gentium aut oppidorum, Ingredere primum Ptolemęi tabulas, illorũ nomine inscriptas, quib. repertis gradus longitudinis latitudinis ibidẽ acceptare non pigeat. Deinde ad pictas Pto. tabellas perge, exploraturus longitudinis & latitudinis gradus, alterutris igitũ in una extremitate repertis, Duc tamen aut neruũ ad gradũ ẽ regione inscriptum sibi tamen coæquum. Nec secus age cum latitudinis gradibus. Vbicunq; itaq; nerui sese intersecantes tetigerint, regionem aut oppidum huic sectioni suppositum reperies.

De uentis & Discordi eorum conditione. Cap. 8.

NE promissi simus immemores, neue quippiam in Ptolemęi tabula, intactum pôst habeamus, à qua cœli plaga quiuis uentorum spiraturus, uarias terras suis afflat cursibus, iam enarrare libet. Et ueluti in diuersis surgunt terrarum oris, ita uarias gerunt conditiones. Nemini enim (si saltem præfata tenaci oseruauimus memoria) dubium est, solem ipsum nõ in uno parallelo semper occiduas petere undas, & renouare ortus, uerum alium ipsius esse ortum & occasum in æquinoctiali, qua Arietem & Libram occupat, Et quamprimum æstiuum tetigerit tropicum, cum Cancri sidere oriri, & geminis fratribus delabi. In hyberno rursus solstitio sese cum Capricorno tollere, & Chirone sagittario mergere. Ventus itaq; ab æquinoctiali spirans ortu, Subsolanus perhibetur, Ab hyberno ortu Eurus, quem & Vulturanum dicimus. Ab ęstiui autem circuli finibus ἀπηλιώτης Græco sermone uocitatus, Hi non parum habent caloris phœbeis radijs immersum. Lucanus:

> Tertia iam grauido pluuialis cynthia cornu,
> Et madidis Euri resolutæ flatibus alpes.

Salubrioremq; secum is uentus defert auram, cum à sole & purior & subtilior alijs efficitur, nec quippiam ueneni mortalium infert corporibus. Occiduus autem æquinoctialis plagæ finis salutarem illum mittit Fauonium, mutato etiam uocabulo Zephyrum dictum. Is quoniã & caloris et humoris habet temperiem, omnes montium pruinas, hyemali tempore ac frigido axe delapsas resoluit. Horatius:

> Soluitur acris hyems gratia uice ueris. Et Fauon.

Quæq; aspero gelu induruerant dissipat, relaxat, & aperit. Virgil.

> Liquitur & Zephyro putris se gleba resoluit.

Herbarum quoq; & florum origo est. Ouidius:

> Ver erat æternum, placidiq; tepentibus auris
> Mulcebant Zephyri, natos sine semine flores.

Omne arboreum genus suo pullulat flammine. Ouidius:

> Arboribus redeunt detonsę frigore frondes,
> Vuidaq; in tenero palmite gemma tumet.

Omne

Omne deniq; alitum, peeudum, & quod plus est, mortale genus luxuriat occultam reuocans uenerem producendæ sobolis gratia. Rursus à tropici æstiui occasu Chorus efflat, paruum secum ducens rigorem, quoniam ad arcton respicit, Virgilius:

Flatibus hyberni, conduntubi sidera chori.

Ab hyemalis uero sol stieij finibus Africus ad meridiem paulisper tendit, quo fit ut nonnunquam tempestatis est præsagus. Virglius:

Creberq; procellis Africus.

Ab axe septentrionali summo rigidus ille spirat Aquilo, dictus eo quod suo rigore aquas ligat & constringit. Virgilius:

Et glacialis hyems aquilonibus asperat undas.

Hic quoniã ab hyperboreis uolat montibus Boreas perhibetur. Illic quoties eius frigus inolcuerit, ut scribit Antonius Veronensis, toties interire præ oculis aut equi conspiciuntur, aut muli, aut armenta, gelu ipso contra hi. Et errantes passim per syluas pecudes, supremum uale decantare. Nec mortales quoq; tuto intra tecta, & obstructa domicilia consistere posse. Nam una cum armentis prorsus interirẽt, nisi obseruata tempestate, cum curribus ad mitiores regiones, aprico soli expositas, effugerẽt, & suos penates rigidos, furente Borea relinquerent. Istius rigoris non nescius Naso inquit:

Quid Roma melius, Scythico quid frigore peius?

Is niuium & gradinum sator, nil ab suis antris fert, quam perpetuum rigórem. Seneca tragicus:

Si quis Tagyeti conspicuas niues
Qua cum Sarmaticus tempore frigido
In summis Boreas composuit iugis.

Hic etiã quia recto spirat tramite, pluuiosi aëris aquosas dissipat nubes, nec eas glomerari patitur, & rigiditate sua terrarum stringit penetralia, ne imbrium materiem, uapores & nebulas exalarent, quo fit ut eius flamina serenum reddunt ethera, sidereosq; ignes, rursus mortalibus ostendunt uisibus. Ouidius:

Protinns Æolijs aquilonem claudit in antris,
Et quæcunq; fugant inductas flamina nubes. Virgilius:
Ac uelut Ædoni Boreæ cum spiritus alto
Insonat Ægeo, sequiturq; ad litora fluctus.
Qua uenti incubuere, fugam dant nubila cœlo.

Alter illius ore spiritus septẽtrio, à Ptolemæo fertur, quod sub plaustri septemgeminis stellis (quarum quæ ante eunt Triones, hoc est boues aratorij compellata) originem ducẽs uicinas afflat terras. Tertius Trachias à Graijs dictus, latini est expers nominis, à plurimis tamẽ Circius memoratur. Axis autem meridianus Euronothũ mittit, hinc nothus Auster latino fer-

no sermone dictus, sinuosum & flexuosum nimis habet effiatum, quo nebulas in aëre repertas instar retis arcet, comprimit, & conglomerat, uaporesq́ subteraneos specus tepenti flamine laxat, adeò ut eius spiramina creberrimè, tempestatum, procellarum, imbrium sint præsaga, Ouid.

—Madidis Nothus euolat alis,
Terribilem picea tectus caligine uultum.
Barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,
Fronte sedent nebulæ rorant pennæq́ sinusq́.

Nonnunquam pestifer ipsius est spiritus, maxime dum per Cyrenaicam regionem uolat, quæ serpentibus authore Solino fœcundissima est. Basiliscum creans, malum in terris singulare, ueluti suo diceturloco. Hic itaq́ ubi uirus contraxerit, suo calido spiramine, animantium corpora aperta clandestinè subit, tabidam luem simul inspirando. Tertius huius plagæ uentus Libonothus fertur. Hæc breuiuscula pro liquidiori Ptolemæi intelligētia in primis notanda censui. Iam iamq́ diffusius nobis æquor arandum restat. Longiorq́ rerum dicendarum series panditur.

Adsitis diui, tuq́ ô sator alme deorum,
Naufraga præcipiti dirige uela Notho.

De diuisione terræ in partes cum distinctione earundem. Cap. 9.

OMnis terra, quamuis ab oceano tanquam ingens quædam insula circumuallatur, habitabilis tamen, non undiq́ globea est, cum utrinq́ ad solis semitam altius erecta caliginosæ cuiusdam nubeculæ (ut inquit Anthonius Veronensis) speciem præstet. Clamidisq́ formam præ se fert, inquit Strabo in tertio, quoniam duas fibulas uersus arcton habere conspicitur, quæ si coirēt, clamidis figurarent speciem, Hęc etsi unica sit, in tres tamen partes scindetur, quarum quidem unam uoluerunt Libyam dici, à Libe rege Mauritaniæ, olim perdomitam, Seu ab eo quòd frigoris rigiditate careat Africam. Eam namq́ esse arenosam, aridam & sabulosam, Strabo inquit. Alterā à muliere deperdita, Europam perhibent, quæ filia Agenoris regis existens, dum Tyrijs comitata uirginibus, in litore marino, puellari studio luserat, & canistra floribus stiparat. A Ioue in niueum taurū uerso rapta, illiusq́ insidens tergo, per æquora ponti, in Cretam delata, terræ è regione iacenti, nomen dedit. Tertiam, quæ cæteras magnitudine & opibus uincit, Asiam quidā dictam putant, ab Asia eius regina. Libya ab Europa secernitur, ab uno quidem latere, litore Gaditano, quod à Gadibus dictum est. Ab alio autem latere septem Nili ostijs, ea potissimum in parte, unde Borealis sinus Ægypti porrigitur. Europam uerò ab Asia, Tanais fluuius disiungens, atq́ ambarum fines utrinque perlambens, in Boream uersus, per Sauromatas in Scythiam usq́, atq́ in Meotidis paludem protenditur. Ad austrum autem, uersus Hellespontum primum extenditur termini signum (ut inquit Anthonius)

nius) Ac deinde ostium Nili, quod magis etiam quàm Hellespontus ipse conspicitur ad austrum. Alij (ut etiam placet Dionysio) dicunt terrã quadram esse, quæ cum ita gemino inundatur freto, Caspio scilicet & Euxino, Græci illã, ut cętera, quę sunt huiusmodi Isthmum appellauere, eamq; esse quæ utriusque fine ac termino illiditur. Fuerunt & qui dicerent alium Isthmum, qui in australem & ipse distentus plagam, & Arabiæ & Ægypti perscindens sinum, esse qui ab Asia Libyam ipsam seiungat. His itaq; limitibus cum uniuersa sit tripartita tellus, nulli dubitandum erit, quin & ipse ab Oceano circumuallettur.

De Oceani meatu eiusq; nominibus. Cap. 10.

Qui quidem Oceanus licet ipse unicus sit, quemadmodum & tellus, multis tamen dicitur nominibus, & tanquam uallum quoddam, & distractũ per partes corporis distinguitur. prope enim loca extrema, unde Zephyrus spirat, & mons ille Atlas uertice pulsans coelum, erigitur, haud amplius Oceanus dicitur, sed ab Hesperijs ulterioribus ad quas illidit Hesperum mare, aut ab ipso monte Atlante Atlanticũ uocatur, ubi (ut inquit Solinus) Oceanus, quẽ Græci sic nominant à celeritate. ab occasu solis irrumpens, læuo latere Europam radit, Africam dextro, scissisq; Calpe & Abyla montibus, quos dicunt columnas Herculis, inter Mauros fundit & Hispaniam, Ac freto isti, cuius quindecim millia passuum efficit longitudo, Latitudo uix septem, quodam ostio aperit, limen interni æquoris, mixtus mediterraneis finibus, quos adusq; Orientem propellit. At superius ad Boream, ubi ferocissimæ Arimasporum gentes quę cum gryphibus martem conferunt, degunt. Cum sol ibi tardè tepideq; illuceat, obipsius à cursu solis distantiam & uallatam altissimis montibus regionẽ, ex quibus caliginosis semper obtegitur nubibus, & ob durã inhorrescit glaciẽ. Quicquid ea loca circumfluit Oceani, à concretis undis, Glacialem pontum appellãt. Aut ab eo quòd ibi fluctus interijsse uideãtur, Mortuum mare. Tum etiam quòd sine motu perpetue conquiescat, Saturniũ (ut Dionysio Thessalonicensi placet.) Vnde autem sol oritur Eoum, illud autem Indicum uocant. Ex quo quidem statim illud ad austrum uersus effunditur, quod Rubrum siue Æthiopicũ appellant, ex ea parte maximè qua uasta quædam solitudo, & inhabitabilis terræ plaga conspicitur, ardentib. semper exusta caloribus. Verum ex hoc Oceano, multi quoq; ex omni parte sinus erumpunt. Ex his igitur sit ille primus quem Hesperium uocant, quod ab extremis Hesperiæ ac Libyæ defluens, ad Pamphiliã usq; porrigitur. Alter uerò qui licet sit minor superat tamen utilitate, effluit em̃ ex eo mari quod glaciale diximus, ea potissimũ ex parte, qua Caspia est, et turbulentus efflat Boreas, atq; illud efficit fretum quod dicitẽ Hyrcanum. Alij uerò qui reliqui sunt, ambo ab austro dilabentes, qui superior, in Persidem usq; aduersus Caspium inuehi-

tur, ac Persicum efficit sinum. Alter autem Arabicum, qui quidem paulatim ibi irrumpens contra Euxinũ contrahitur. Sunt alij tamen quamplures sinus, sed quoniam obscuri sunt, ideo prætereundi. Verum his ita partitis redeundum esse ad eos censeo, quos supra quatuor existere commemoraui, ut quales ipsi sint, quamúe obseruant semitam & quas inundent regiones lucidius declaretur. Hesperius igitur sinus, ut ab Oceano incipiam, qui omnes amplitudine ac longiori uincit cursu, cum multas gentes & ciuitates illidat & oppida, multasq; circumfluat insulas, & altissimos colles, omnia tamen multarum rerum commeatu & uarietate replet, spargitq; ubique mirabilem ubertatem. Ipse enim est in cuius frõte columnas illas ingentes ferunt, ab Hercule, uulgatissima quondam fama, confixas, extitisse ad Atlantis uerticem. Inter quas (authore Anthonio Veronensi) una adhuc inspicitur, quæ tota ænea est, ad tantamq; porrecta altitudinẽ, ut transcendere nubes uideatur, atq; ipsum (quod mirabile dictu est) cœlum pulsare. Hinc maris Hesperij principiũ oritur, & propterea ad metam illam, tanquã ad caput, insudasse Hercules dicitur, qui omniũ illarũ uictor euaserat. Tum uerò cum in longum descendat mare, perfundatq; Galliæ litora, tandem ad Massiliam usque, sinuosis fluctibus inflectitur, ac pristino deinde amisso nomine, Gallicum appellatur. Postea uerò per Liguriã dilabens (unde Italia iam incipit oriri, & Ausoniæ gentes) ciuitates illius multas illidit, quæ maxime ad Boream spectant. Atque inde etiam Ligusticum à Liguria ipsa, quam lambit, uocitatur: Prorumpitq́ue inde statim ad Leucopetram usque, quæ è regione posita Siculo abluitur freto. Tum uerò ad Cyrnum, quæ Corsica est. Atque inde ad Sardiniam influctuans, ab ea statim Sardinium appellatur. Deinde uerò ad Austrum uersus, Tyrrheniam radens, Tyrrhenum uocatur. Sed cum postea incuruetur ad Orientem solem, & Siciliam circumferat iniectã freto, Siculum. Transfusúmque deinde Pachinnum montem, atque Cretam usque prorumpens, quæ amplissimo iam maris spacio inuoluitur, confestim sacram illam, & religione & uetustate uenerabilem, Gotthinem urbem ostendit, neque minus ipsam Pheston, etsi magis intra continentem sit sita. Quæ quidem cum acliuis sit & retorta, ad cuiusdam capitis arietini similitudinem, arietis illam caput incolæ appellauere. Tum uerò cum iam usque ad Iapigiam se reclinet, atque inde ad Boream uersus dilatet sese Adriatici confestim nomen adoritur. At rursus ad Hesperiam citeriorem conflexus, Ionium conficit mare. Ex quo geminæ, è conspectu regiones positæ, statim aperiuntur, quarum altera quæ ingredientibus à dextra est sita, Illiria dicitur. altera uerò quæ ad sinistram respicit, ipsa est Ausonia, Quæ quidem cum & ipsa sit tanquam ingens quidam Isthmos extensa, per continentem triplici occluditur mari, Tyrrheno scilicet, & Siculo, atque hoc quod nuper diximus Adriatico, quorum unumquodque, à

que, à ſuo uento depoſcit motum, ut qui ad alienas mercantur regiones, tuto poſſint è portu euadere. Nam Tyrrhenum Zephyrum depoſcit. Siculum uerò agitatur Notho. Et Adriaticum Euro. Sed à Sicilia, quod Siculum eſt, in Libyam uerſus irrumpit, meridianáſque inundat Syrtes, alterum ſtatim incurrens mare, & ſi amplius ſit illud & latius, totum tamen illud euertere funditus uidetur. Verum quod interius eſt cum imbecillem habeat aditum, alterius à longe irrumpentis accipiens fluctus, tanto plerumque cum impetu inuoluitur, ut ex montibus Siculis fluctus qui ad Cretam prorumpunt, rurſus ad Orientem uerſus, atque * Salmonidos uſque uerticem, relidantur, quem dicunt ſummum ipſius Cretæ caput orientale. Sed cum hæc duo maria maxime fremere, & concertare inter ſe uideantur, cum impelluntur ab Iſmarico Borea, qui eruere è conſpectu conſueuit. Horum primum naturæ Pharium uocant, quod quidem uſque in extremum Caſij montis angulum contrahitur. Sidonium uerò alterum quod ubi tractum per Boream, in interiora deſcenderit terræ, atque Yſſicam regionem illidens, Yſsicum ſtatim appellatur, nec inde longius multo, apud Ciliciam conuerſum conquieſcit. Tum uerò obliquis in Boream reiectum fluctibus, tanquam ſerpens quidam inflectens ſe atque in plures contorquens ſinus, Pamphyliam lambit. Sed cum Chelidonoirum uſque peruenit inſulas, Zephyri ſiguum capit. Summitatem * Pathareidos uerticis detegens à longe. Ac rurſus ad Boreã uerſus Ægeum efficit mare. Cuius confracti exitus, ſparſis inſulis fluctus adeo & ipſi plerumque ſtrident, & fremunt, ut nullum aliud mare eſſe credatur, quod maiores efferat motus, neque periculoſiores, neque quod magis ab alto immurmuret. Tum uerò ad Tenedum uſque progrediens, tanquam ipſi poſtremum infigat pedem, & tantæ tædeat amplitudinis, obliuiſcatúrque eius ferocitatis, in anguſtum delapſum alueum, noua paulatim induitur forma, & aliud ſibi hac forma nomen acquirit. Nam neque Ægeum amplius dicitur, neque Pamphilium, neque Cilicum, ſed Auguſtum mare, uſquequo ad oſtium Thracis Boſphori peruenerit, qua ferunt Io mœcham cum in bouem fuiſſet mutata, illius conſilijs enataſſe. Vnde & Boſphoron mare eſt appellatum, à bouis meatu. Ac ubi primum in Auguſtum illum alueum ingeritur, diſtractum paulatim ad Boream, demum intra uniuerſam uſque Propontidem irrumpit, circa quam prope, ex Aſia gentes colunt. Verum cum ad ipſum applicuerit Boſphoron, in anguſtiorem longe ſe contrahens formam, anguſtiſsimum omnium illud efficit fretum, in quo etiam mirabile quoddam conſpici traditur. Impudentes quaſdam petras per medios fluctus errare atque intra ſe, cum ſonitu & murmure coniungi copularique. Tum uerò

* Samonium legendũ puto quam quã Salmonium Dionyſius legat.

* Pataricum promõtorium Dionyſio.

inde paulatim diffusum ad Orientem solem, paulo post in amplissimum distenditur æquor, nonnullę ipsius etiam semitæ conspiciuntur, quæ partim ad orientem uersæ, partim ad Boream inflectuntur, quæ inter duo eminent promontoria, ex una utraque parte porrecta, quorum alterum ad austrum urget quod Carambum appellat. Alterum uerò quod ad Boreã flectitur, Europam uersus, à frõte hirta & retorta, Arietis frons ipsum appellat. Hæc etenim promontoria, licet ad inuicem è regione posita sint, atque tantum inter se distant quantum possit in tribus diebus nauis percurrere, tamen à longè uidentur coherere, authore Dionysio. Tum uerò inde conscindi hoc mare uidetur, efficitq; persimile emiciclo cuidam, atque unà quidem in pontum delabi. altera uerò in Meotim distendi, quod autem medium est, id certe Carambidis est, cuius ad dextram rectà in pontum poficiscentibus aperitur uia. à lęua autem frons illa arietis, quæ ab ea parte erigitur, & signum in Meotidem extollit, quæ cum in bicornem flectatur formam, haud prorsus dissimilem arcuũ cornibus, nec perperã id nominis est cõsecuta, neq; frustra, uiam etenim in Meothim ostendit paludem, postquam illius undis undatur cõtinue. Hęc est palus illa, quam circum incolũt Scythę, de quorum moribus loco suo dicetur, Quamúe ponti matrem appellant, ob id maxime, quòd multa in eum inde effluat aqua, distracta potissimum per Cimmerium bosphorum, atq; ex multis aliunde locis, quæ adeo ex omni parte paludem replet, ut non possit intra sua labra contineri.

De fluxu & refluxu maris. *Cap.* *11.*

DE illius itaq; fluxu & refluxu maris, minime prætereundum censeo. Scribit enim Solinus, quòd Oceani accessus incrementa, circa litora Indiæ uehementissime proruunt, maximosq; ibi exitus faciunt. Siue quòd suspensus altius, eleuatur in caloris, siue quòd in ea parte orbis, & fontium & fluminum copia sit diffusior. Item & Herculeum mare, sole occiduo tanto subleuatur æstu, ut illius, Adriaticus sinus non sit expers. Videndum igitur est, quibus ex causis intumescat Oceanus, uel quare cum superfluus sibi fuerit, rursus in se resideat? Nec in obscuro est plura pro ingenijs differẽtium, potius quam pro ueritatis fide expressa. Sed ommissa ancipiti concurrentium quæstione has opiniones probatissimas inuenimus. Physici autummant mundum esse animal, eumq; ex uarijs elementorum corporibus cõglobatum, Moueri spiritum, regi mẽte, quæ utraque diffussa per membra omnia, æternæ molis uigorem exerceant.

ceant. Sicut ergo in corporibus nostris (inquit Solinus) commertia sunt spiritualia, ita in profundis Oceani, ñares quasdam mundi constitutas, per quas emissi anhelitus, uel reducti, modo inflent maria, modo reuocent. At hi qui siderum sequuntur disciplinam, contendunt meatus istos moueri lunæ cursibus, adeò ut aquarum plenitudo & defectus, respiciant ad auctus eius, uel defectiones in cornibus. Idem facit sol cum crescit aut decrescit, nam feruescente sole, unda maris & feruet, sed si longius abscedit, in suum alueum redit. Alij autem dicunt hoc fieri impetu uentorũ, qui cum uehementius spirauerint, maris undas euertunt, quæ inflatæ terram inundant, Quas causas & Lucanus ipse in primo Pharsaliæ suæ perbellè tetigit dicens:

Ventus ab extremo pelagus sic axe uolutet,
Destituatq́ ferens, an sidere mota secundo,
Thetios unda uagæ lunaribus æstuet horis,
Flammifer an titan, ut alentes hauriat undas,
Erigat Oceanum, fluctusq́ ad sidera tollat.
Quærite quos agitat mundi labor, at mihi semper,
Tu quæcunq́ moues tam crebros causa meatus,
Vt superi uoluere.

De situ Libyæ. Cap. 12.

POstquam tripartita tellure, ac de Oceani ipsius sinu et ambitu, tum etiam de illius finibus, ac nominatim uarietate & fluxu dixerim. Nunc de terræ situ ac forma dicendum deinceps arbitror. Et primo à Libya incipiendum. Libya igitur ad austrum uersa, & ad Orientem solem, mensæ persimilis, à Gadibus ubi summitas Oceani altior conspicitur, initium capitur, atque in Arabicum usque protenditur mare, eamq́ue regionem attingit. Quæ cum ad Asiæ extrema posita sit, Æthiopes partim quidem, partim & Erembos parit. Hæc enim cum homines gignat, uario colore maculatos ut pardi, magna siquidem ex sui parte siticulosa est admodum, & aspera regio, nigrisq́ue passim, quasi quibusdam obtecta squamis. Et inaccessibilis in auiæ solitudinis secretum accessit. Diris uultibus incolæ, solis ortum excipiunt, ustiq́ue undique torrentis plagæ sidere, oderunt deum lucis, penitúsque ab animalibus abstinent, sicut Troglodytæ. Specus excauant, illis teguntur de quibus latior sermo futurus est. At reliquus ipsius Libyæ tractus qui usque ad Herculis extenditur columnas, lõge humanior & lætior est ubertate, Vbi sinuoso meatu æstuarium è mari fertur, adeò flexuosis lateribus tortuosum, ut

uisentibus procul lapsus angueos, facta uertigine (ut inquit Solinus) mentiatur. Itaque quod hortos appellauere circumdat. Vnde pomorum custodem interpretantes, struxerunt iter ad fabulam. Vbi insula sinuata finibus aluei recurrentis, in quibusdam æquoris spiris sita, præter arbores oleastri similes, & aram sacram Herculi, nil præfert, quod propaget uetustatis memoriam. Verum hinc Atlas mons e media arenarum consurgit uastitate, & eductus, in uiciniam lunaris circuli, ultra nubila caput condit. Qua ad Oceanum extenditur (cui à se nomen dedit) manat fontibus, nemoribus inhorrescit, rupibus asperatur, squallet ieiunio, humo nuda, nec herbida. Qua Africam spectat est opimus, nascentibus sponte frugibus, arboribus proceris opacissimus, quarum odor grauis, comæ cupressis similes. Vestiuntur lanugine, sericis uelleribus nihilo uiliore. In eo latere, et herba Euforbia copiosa, cuius succus ad multiplex proficit præsidium sanitatis, ad oculariámq; præcipuè claritatē. Nec mediocriter propellit uim uenenorum. Vertex semper niualis, rigidisq; horret pruinis. Cuius rei non nescius erat ille diuinus Maro, cum inquit:

Atlantis dura Æolum qui uertice fulcit.
Atlantis cinctum assidue, cui nubibus atris,
Piniferum caput, & uento pulsatur & imbri.
Nix humeros infusa tegit, tum flumina mento,
Præcipitant senis, & glacie riget horrida barba.

Saltus eius quadrupedes, ac serpentes, feræ, & cum his elephanti occupauere. Silet per diem uniuersus, nec sine horrore secretus est. Lucet nocturnis ignibus, choris Satyrorum, Ægypanumq; bacchantium undique personatur. Audiuntur & cantus tibiarum, & tinnitus cymbalorum, per oram maritimam. Atque (ut ait Pomponius mela) pro constanti habitum est, illos Faunos esse bicornes ac Satyros. Hæc de Atlante, quem Mauri Adderim nominant, qui (ut Strabo in decimoseptimo memorat) quamuis uberem regionem inhabitent, tamen ad hoc usque tempus magna ex parte pastoraliter uiuunt. Cicinnis exornantur & barba, & auro, & tersura dentium, & unguium cultu. Pugnant frequentius ab equo hastati. Equis nudis utentes, & iunceis frenis, geruntetiam gladios. At pedites elephantum pellibus pro clypeis se protegūt, leonum & ursorum pelles induunt, & dormientibus substernūt. Et sequentes Massel[illegible], unius sunt cultus, paruis equis utentes & celeribus, & obtemperantibus adeo ut sola uirgula gubernentur. Equi collaria ex ligno habent, aut pilo confecta, Equibus habena dependet. Mauritania tamē Tingitana (authore Solino) quæ solstitiali plagæ obuia est, quaq; ad internum porrigitur mare, exurgit montibus septem, qui à similitudine fratres appellati, freto imminēt. Hi

montes

montes elephantibus frequentissimi sunt. Perhibent hoc animantium genus discrete & iuxta sensum humanũ intellectũ habere. Memoria pollent elephanti syderum seruit disciplinam, Luna nitescente, gregatim amnes petũt gelidos, mox aspersi liquore, motibus quibus possunt solis exortũ salutant, deinde in saltus reuertuntur. Duo eorũ genera sunt, Nobiliores indicat magnitudo minores nothos dicunt. Candore dentiũ intelligitur iuuenta, quorũ alter semper in ministerio est, alteri parcitur, ne hebetatus assiduo repercussu, minus uigeat, si fuerit dimicandũ. Cum uenatu premunt, pariter confringũt utrosque, ut Ebore dãnato, non requiranť. Hanc enim causam sibi periculi sentiunt. Aberrant agminatim, natu maximus ducet agmẽ, ætate proximus, cogit sequentes. Flumen petituri minimos antemittũt, ne maiorum ingressu, alueũ atterant, & profundos depressis uadis gurgites faciãt. Venerẽ ante annos decem fœminæ, ante quinque, mares nesciunt, biennio coëunt quinis nec amplius in anno dieb. non prius ad gregariũ numerum reuersuri, quàm uiuis abluantur aquis. Propter fœminas nunquã dimicant, nulla enim nouerũt adulteria, Inest illis clementiæ bonum, quippe si per deserta uagabundũ hominem forte uiderint, ductus usque ad notas uias præbẽt, Vel si confertis pecoribus occursitãt, itinera sibi blanda & placida, manufaciũt, ne quod obuium animal interimãt. At conflictu fortuito, si quãdo pugnať, non mediocrẽ habent curam sauciorũ, nam fessos uulneratosque in medium recepant. Cum captiuitate uenerint in manus hominũ mansuescunt haustu hordei succo. Maria transmeaturi, naues nõ prius subeunt, quàm de reditu illis sacramentũ luatur. Indicos elephantes Mauritani timent, & quasi paruitatis suæ cõscij, aspernantur ab his uideri. Non annis decem, ut uulgus, sed biennio ut Aristoteles definit grauescunt, nec amplius quàm semel gignunt, nec plures quam singulos, uiuunt in annos trecentos. Impatientissimi frigoris, Truncos edunt, Lapides hauriunt, gratissimas in cibatu palmas habent. Odorem muris, maximè fugiunt. Durissimum de dorso tergus est, uentre mollius, setarum hirsuciæ nullæ, sed de his hactenus. Mauritaniæ propinqui sunt Numidæ, qui quamdiu errant pabulationibus uagabundis Nomades dicti sunt. Numidici ursi forma cæteris præstant, inquit Solinus, Insidiantur alphearib. apum, maxime fauos appetunt, nec auidius aliud, quã mella captant. Cum gustauere mandragore mala, moriuntur sed eunt obuiam, ne malum in perniciem conualescat, & formicas deuorant, ad recuperandam sanitatem. Si quando tauros adoriuntur, sciunt quibus potissimum partibus immorentur, nec aliud quam cornua, aut nares petunt: Cornua quidem ut pondere defatigentur, nares ut acrior dolor sit. Omnis hæc regio, finibus, in Zeugitanum limitem definit, qua parte

sylueſtris eſt, feras educat, qua iugis ardua, equos alit. Eximio autem ma-
more prædicatur, hęc Solinus. Deinde Maſſiliorum gentes, agreſte qui-
dem hominũ genus, quibus nulla prorſus eſſe cognitionem colendi agri
dicitur nec ullus aratri uſus, ſed per denſiſsimos ſaltus errantes, ferarum
more, glandibus ueterum more & uenatione ueſci. Verum his proximi
ſunt Charthaginenſes, quorum ciuitatem ferunt olim à Didone, cum ex
Phœnicia, Pigmalionem Germanum uerita, qui Sicchęum eius maritum
ad aras trucidarat, diſceſſiſſet, ad menſuram pellis bouinæ conditam ex-
titiſſe, quam, inquit Strabo in decimo ſeptimo, in ambitu habuiſſe, ſtadio
rum trecenta & ſexaginta, muro cinctam, cuius ſexaginta ſtadiorum lon-
gitudinem iugum occupat. In media uerò urbe arx fuit, quam Byrſam uo
carunt. Huc pius ille Æneas in Italiam ſoluturus, procellarum tempeſta-
te iactatus, reginæ tot amoris præbuit flammas, ut nedum pudicitiam,
uerum & dulcem lucem, ex ſuo digreſſu, habebat exoſam. His deinde
adiacent inhoſpitales Syrtes, duo ſinus Africani maris diſpari magnitu-
dine, ſed pari periculo, Dictæ ἀπὸ τοῦ συρέιν, id eſt traho. Vento enim tra-
huntur arenæ, unde & idem locus multo uadoſus fit, accedente arena-
rum cumulo, ubi etiam æſtuante Tyrrheno mari, cum cedere iam inci-
pit, tanta plerumque conflata congeries (inquit Anthonius) conſpici-
tur, ut ingentes quædam moles illuc allatæ à fluctibus uideantur. Solinus
aiteas inacceſſas, uadoſum'ac reciprocũ mare efficit. Cuius ſali defectus
uel incrementa, haud promptum eſt deprehendere. Ita incertis motibus
nunc in breuia reſcinditur dorſuoſa, nunc æſtibus inundatur inquietis,
Varro author eſt. Perflabilem ibi terram, uentis penetrantibus, ſubi-
tam uim ſpiritus citiſsimi aut remouere, aut reſorbere maria. Eſt autem
& maior Syrtis, & minor. Minor, locum cibum ſuauem producit, & il-
larum inter prope medium, ciuitas una condita eſt, quam olim Græci
Meapolim dixere, ſed à Lothophagis habitatam, quam quidem gen-
tem ferunt, hoſpitibus perbenignam, ac clementem extitiſſe. eámque
olim errantem Vlyſſem, perhumane ac comiter excepiſſe. Siccam regio-
nem, authore Strabone in decimo ſeptimo, incolunt. Lothon edunt her-
ham quandã & radicem, qua comeſta nihil potu indigent, Lothos arbor
multa eſt apud eos fructu ſuauiſſimo, circa quorum regionem, habitacu-
la quædam prope deſerta conſpiciuntur, perditis prorſus Naſamonibus
ab Auſono Iouis filio, qui antea ea loca coluere. His Asbyſtæ adiacẽt, qui
authore Solino, Laſere uiuunt. hoc aluntur, hoc illis dulce eſt, Hic illud
uulgatiſsimũ Libyci dei cornigeri, Ammonis templum, liberi patris mu
nere, eſt inſtitutum. Qui dum per aridam Libyam exercitum duceret,
hiulcáque laboraret ſiti, opémque à Ioue patre petijſſet, feruntin medijs
arenis

arenis arietem apparuisse, terram cornibus effodientem, inde gelidum emanasse fontem, cuius undas Liber, cum exercitu depositurus sitim, dum potaret, Ioui delubrum cōdidit, quem Ammonem uocarunt, id est, arenarum, nam ἄμμος arena Graece dicitur. Post Syrtim maiorem sequitur Cyrenaica regio, quae & Pentapolitana est, Ammonis oraculo celebrata. Ibi 5. ciuitates egregiae, Beronice, Arsinoë, Ptholomaida, Apollonia, & Cyrene. Haec Martianus capella. Tum Cyrene ciuitas, bonorum quidem equorum parens, authore Dionysio. De quâ inquit Strabo in septemdecim Cyrenae urbs maxima, octoginta stadiorū, in campo iacet à deò edito, ut ex mari eam uideremus. Eam à Batto ferunt conditam. Fructus fert optimos. Ea uiros claros quamplurimos habuit, qui imminenti bus barbaris, optime resistere potuere. Aristippus Socraticus Cyrenaicam instituit philosophiam. Calymachus quoque Cyreneus fuit et Eratóstenes, ambo ab Aegypti regibus in honore habiti. Alter poëta, simul & grāmaticae studiosus. Alter in his et in mathematicis praestantissimus. In terra Cyrenaicae regionis, inquit Solinus plurimae quidē bestiae sunt, sed principatum leones tenent. Eadem Africa onagros habet, serpentibusq́ foecundissima est. Basiliscum creat malum in terris singulare, nec hominum tantum uel aliorum animantiū exitijs datus, sed terrae quoq; ipsius quā polluit & exurit. Extinguit herbas, necat arbores, corrūpit auras ita ut in aëra nulla auium impune trāsuolet, infecta spiritu pestilēti. Cum mouetur, media corporis parte serpit, media arduus est & excelsus, sibilum eius etiam perhorrescunt serpentes, Qui plurimi, perhibentur à uatibus, esse nati decruentis guttis Gorgonei capitis, quod Perseus uictor super Libycas pēdebat arenas. Vulgus simiarum hic est, quas passim uidemus non sine ingenio aemulandi, quo facilius in manus ueniūt. Exultant noua luna, tristes sunt cornuto & cauo sidere, Iuxta Cyrenaicā regionem Marmaridae degunt, ad Aegyptum respiciētes & Getuli asperi & inculti, quibus (ut inquit Salustius) caro ferina est cibus, atque humi pabulum uelu ti pecoribus, Quorum lateri adhaerent Nigretes. Post hos Pharusij, Qui ut scribit Strabo Aethiopib. uicini Hesperijs, sagittāt Aethiopū more, falcatis quoq; utuntur curribus. Miscentur nonnunquam mauris Pharusij, per deserta aquarum utres equis portant, & plurimi Troglodytarū more, sub terrę specubus degunt. Aestiuis imbrib. abundāt. Hyeme siccitate laborāt. Nonnulli ex his barbaris, serpentū ac pisciū corijs, pro indumentis, & stramentis utunt. Nec longè à Pharusijs Garamantes, quorū locus authore Strabone, Oricam fert, & Silphiū. Solinus, Garamantū oppidū est Debris fonte miro, q̄ alternis uicib. die frigeat, nocte ferueat. Incredibili memoratu, ut tam breui tēporis curriculo, natura tam dissonā sui faciat uarietatem.

uarietatem. Idq; qui percontari uelit, tenebris inesse fluori illi perpetuam facem credat. Qui rimetur die brunales scatebras, nunquam aliud existimet, quàm perpetuo rigore. Vnde non immerito per gentes, Debris inclyta est, cuius aquæ ex cœlesti uertigine mutant qualitatem, quamuis cōtrouersa siderum disciplina, Nam cum mundum à calore uesper temperet, ab occasu ita incipit calescere, ut ni tactu abstineas, noxium sit tetigisse. Rursus cum ortus solis incanduerit, & radijs feruefacta sint omnia, sic glaciales euomit scaturigines, ut hauriri etiam à sitientibus nequeat. Quis ergo non stupeat fontem, qui frigore calet, calore friget? Armenta gentis huius, obliquis ceruicibus pabulantur, Nam si recta ad pastum ora dirigant, officiunt prona in humum cornua. Garamantici, priuatim matrimonia nesciunt, sed omnibus uulgo in Venerem licet. Inde est quòd filij tantū matres recognoscunt, nam paterni nominis nulla reuerentia est, & ideo degeneres inter omnes populos habentur. Postremi uerò omnium Æthiopes ad ipsum Oceanum cōiecti, qui feruentis sideris uicinitate perusti, candentem præ nigredine gerunt cutem, sanguine ad extima reuocato, æstiui solis gratia, hi inauiæ solitudinis secretum recesserunt, Diris uultibus solis ortus excipiunt, ustiq; undique torrentis plagę sidere, oderunt deum lucis. Vltimæ Libyæ oram tenentes, penitus ab animantibus abstinent, specus excauant, illis teguntur, nullus ibi habendi amor, à diuitijs paupertate se abdicarunt uoluntaria, carnibus aliqui uiuunt serpentum, ignariq; sermonis, strident potius quā loquuntur. Fœminas suas primis nuptiarum adulterijs cogunt patrare, mox ad perpetuā pudicitiam legibus stringunt. Eos qui uicina Rubro mari incolūt, aiunt trunca nasci, parte qua caput est, os tamen et oculos habere in pectore. Strabo austrum uersus, Troglodita, Blemies & Nubæ & Magabari sunt, supra Syenem Æthiopes. Hi magna ex parte nudi incendētes, pastoralem ac duram uitam degunt, Virgilio teste.

Æthiopum uersemus oues sub sidere Cancri.

Et eorum pecora parua sunt, ut aues, capræ boues, canesq; pusilli, asperi tamen & pugnaces, & fortasse ad horum paruitatem pigmęi conficti sunt. Viuūt ex milio & ordeo, ex quibus potum efficiunt, butyrum & adipem ipsi pro oleo habent: Poma non habent præter palmulas, atq; eas perpaucas in hortulis regijs, Nōnulli herba alunt, & ramis tenellis, & Lotho, & calami radice. Reges colūt ut deos. Regni caput est Meroē ciuitas, eodē nomine quo & insula, ea montes frequentes habet: Et nemora quę inhabitāt partim pastores, partim uenatores, partim agricolæ. Venātur elepāhtes, leones, & pardales. Dracones habent, qui cum elephantis pugnāt, & plurimarum ferarū genera, quæ à tostis & aridis locis ad palustria & aquosa

confugiunt,

confugiũt, tempereigratia. Vltra Meroën supra exortum solis Æthiopes sunt quorum dimidia eorum protensior est, quàm nostra uita. Hi iustitiam colunt, amant æquitatem. Plurimum ualent robore, ornantur ære, auro uincula faciunt. Est ibi lacus, quo perfusa corpora nitescunt. Ex hoc lacu potus saluberrimus, sanè adeò liquidus, ut ne caducas quidem ue hat frondes, sed illico folia lapsa ad fundum demittat, laticis tenuitate. Vltra hos desertæ inhumanæque solitudines, adusque Arabicos sinus. Deinde in ultimis Orientis, monstruosæ gentium facies. Aliæ sine naribus, æquali totius oris planitie, informes habent uultus. Alijs concreta ora sunt, modicóque tantum foramine, calamis auenarum cibum hauriunt. Nonnullæ linguis carent, uice sermonis utentes nutibus. A meridiana parte, mons editus mari imminet, igne perpetuo feruidus, & inquietus ignis æstuat. Hic draconum magna copia. Porro ueris draconibus ora parua sunt, & ad morsus non dehiscentia, sed arctæ fistulæ per quas & trahunt spiritus, & linguas exerunt. Quippe non in dentibus uim sed in caudis habent; & uerbere potius quam rictu nocent. Excidi turè cerebris, lapis Dracontias, sed lapis non est, nisi detrahatur uiuentibus, nam si obeat prius serpens, cum anima simul euanescit durities soluta. Æthiopes arcubus quadricubitaribus ligneis ac perustis utuntur. Armantur etiam muleres, quarum pleræque oris labium æneo circulo traiectum habent. Deos putant, alterum immortalem, alterm mortalem. Immortalem quidem eum qui rerum omnium causa est. Mortalis uerò apud eos incertus est, & nomine caret. Sed frequentius eos à quibus beneficium acceperunt & reges pro dijs habent. Mortuos alij in flumen præcipitant. alij circumfuso uitro domi seruant, alij in fictibilibus alueolis, eos circum templa defodiunt. Verum è regione ubi Blemij colunt, rupes quædam exurgit, ex qua delabitur Nilus, qui cum ad Æthiopes Orientem uersus fluat ab eis, Syrus est appellatus. Cum uerò ad Syenem ciuitatem usque peruenerit, ab illius incolis, Nilus inceptus statim est uocari. Inde uerò in Boream uersus, multasq; tandem per partes diuisus, ostijs septem in mare deuehitur, uniuersum irrigans Ægyptum mirabili ubertate, Tibullus:

> Te propter nullos tellus tua postulat imbres,
> Arida nec pluuio supplicat herba Ioui.

Nec profecto quispiam est fluuius in orbis parte, qui aut magnitudine, aut aquarum copia, uel utilitate possit cum illo conferri. Is (authore Plinio in libro septimo) Incertis ortus fontibus, per deserta & ardentia, & immensum longitudinis spacium ambulans, fama quæ tantum & inermi quæsitu cognitus, siue bellis quæ cæteras omnes terras fere inuenere, Lucanus:

> Arcanum natura caput non prodidit ulli.

Hoc

Hoc & Solinus asserit. Incerto pene decurrit fonte, uarias incremēti eius annectendo causas. Ignari siderū uel locorum (inquit) uarias de excessib. eius dedere causas. Alij affirmāt Ethesias nubium densitatem illo cogere, unde amnis hic auspicatur, ipsumq; fontem superno humore sublatum, tantam inundationis habere substantiam, quantam pabuli ad liquorem nubila subministrarint. Ferunt alij quod uentorum flatibus repercussus, cum fluorem solitæ uelocitatis, non queat promouere, aquis in arcto luctantibus, intumescat. Et quanto intensius controuersi spiritus repugnauerint, tanto excelsius sublimari in altitudinis uertices, rspercussam celeritatem. Nonnulli affirmāt fontem eius qui Phiala uocatur, siderum motibus excitari, extractumq; radijs candentibus cœlesti igne suspendi. Verum omnem excessus originē de sole fieri, primamq; exultantiam tumoris concipi, cum per Cancrum sol uehatur. Postmodum triginta eius partibus euolutis, ubi ingressus Leonem, ortus Syrios excitauerit, propulso omni fluore, tantam uim amnis erumpere, Quod tempus sacerdotes natalem mundi iudicarunt. Deinde reuocari exitus uniuersos, cum in Virginem transeat, penitusq; intra suum alueum capere, cum Libræ pondera contigerit. Inquit tamen Strabo: quòd antiqui coniectura, posteri etiam uisu ipso cognouerunt Nilum ipsum ab æstiuis imbribus augeri, cum superior Æthiopia, in ultimis montibus dilueretur. Imbribus autem cessantibus paulatim inundationem cessare, quæ res his maxime patuit, qui in Arabicum sinum nauigarunt, usq; in Cinnamomi regionem. Tradunt etiam Eratosthenem dicere, æstiuos imbres causam esse. Idq; ab Aristoteli sumpsisse. Aristotelem uerò à Trasialco, qui unus ex antiquis erat Philosophis. Trasialcum uerò ab alio, atq; illum ab Homero, qui Nilū διιπετέα cœlestem dixit, hoc carmine:

ἂψ δ' ἐς αἰγύπτοιο διιπετέος ποταμοῖο. id est,
Rursus ad Ægypti cœlestem nauigat amnem.

Is fluuius cæteris fertilior fœcundiorq;, ut idē Strabo asserit, magna producit animalia. Nec mirum dum profundo sensu philosophię sequemur præcepta, latentesq; naturæ causas percontabimur. Recens namq; tellus, fluuialibus irrigua lymphis, feruentiq; solis calefacta radio, in futuræ prolis generationem prona est, ob aquatici humoris & caloris temperiē, non mediocrem, quæ gignendis præest rebus. Nemo igitur diuinæ philosophię alumnus inficiabitur, animalium diuersorum illic fore generationē. Aiunt enim terrarum cultores, dum glebas uomere proscindunt, plurima animalia, imperfecta licet, in auras, unà cum uersis agrorum glebis, subleuare. Ouidius:

Plurima cultores uersis animalia glebis
Inueniunt, & in his quædam modo cepta per ipsum
Nascendi spacium, quædam imperfecta, suisq;

Trunca

Trunca uideut humeris, & eodem corpore sæpe,
Altera pars uiuit, rudis est pars altera tellus.

Phytonemq́ anguem diram mortalium luem hinc procreatum, & apolloneis telis deniq́ confixum, Ouidius:

Phytia perdomitę serpentis nomine dictos.

Crocodilum (ut inquit Solinus) Nilus fouet, qui linguã non habet. morsus eius horribili tenacitate conueniunt, stipante se dentium serie pectinatim plerunq́ ad uiginti ulnas magnitudinis eualescit. Æqualia anseris edit oua, rimatur locum pro nido, naturali prouidentia. Nec alibi fœtus premit, quàm quo crescentis Nili aquæ non possunt peruenire. Armatus etiam est unguiũ immanitate, noctibus in aqua degit, per diem humi acquiescit, Circundatur maxime cutis firmitate, in tantum ut ictus quouis tormento adactos tergore, repercutiat. A superstitiosa illa gentilitate, plurimo cultu ueneratus, Iuuenalis:

Ægyptus portenta colit, Crocodilos adorat

Est & delphinum genus in Nilo, quorũ dorsa serratas habẽt cristas. Præterea habitant in insula Nili, homines forma exigui, sed audacia magni, ut Crocodilis sese offerant obuios. Nam hæc monstra fugientes insequuntur, formidant resistentes. Ergo capiuntur, perdomiti metu ita obsequuntur, ut immemores atrocitatis, uictores suos in dorso uehant. In aqua obtusius uident in terra acutissime. Hyeme nullum cibum capiunt. In ripa Nili, est puteus quidam, ex integro structus lapide, in quo & maxima & minima & mediocria Nili incrementa adnotantur. nam putei aqua cum Nilo pariter crescit & decrescit, suntq́ in putei pariete, notæ quædam incrementorum omnium mensuræ. Hęc itaq́ obseruantes cum alijs notãt, ut incrementa noscant. Nam ex his signis, ac diebus multis ante futuram Nili excrescentiam cognoscunt. Idq́ omnibus prædicunt, quæ res profecto agricolis, ad aquarum conseruationes, & aggerum, & canaliũ effossionem utilissima est. Maiora enim incrementa maiores denunciant prouentus. In arboribus, quas sola fert Ægyptus, pręcipua est ficus Ægyptia folijs Moro comparanda, uno anno septies fructum efficit, qui Sicomorum dicitur, ut inquit Strabo. Vt ad ea redeamus unde diuertimus. Ipse Nilus est qui Libyam seiungit ab Asia, ad Aphricam quidem, seu ad austrum, Libyã relinquens, & ad Orientem Asiam. Ipsa enim est Ægyptus, quæ semper summos uiros ingenij acrimonia produxit. Ægyptios enim primos fuisse tradunt, qui uiuendi formam, morumq́ disciplinam, præstiterunt, primosq́ omnium aratrum inuenisse, terramq́ sulcasse, ac semine iniecisse. Opus enim fuit (inquit Strabo) tam diligenti ac subtili locorum diuisione, propter continuas finium, quas Nilus auctus efficit, nunc addendo, nunc adimendo, nunc immutando figuras, & signa quędam releuando, quibus proprium discernitur ab alieno. Vnde iterum atq́ iterũ

mensurari oportebat. Ab his Geometriam ortum habuisse ferunt, creduntque, quemadmodum computandi scientiam, et Arithmeticā à Phoenicibus, propter mercaturas. Ferunt etiam eos primos, qui cœlum radio fuerint dimensi, & solis ipsius labores, aliorúmque siderum uagam uertiginem excogitarunt. Quoniam nullus ubi uapor in nubem cogitur, uerum æstu, partium patitur dissolutionem. Quapropter & astra semper eis sunt serena & aperta, quorum mirabili meatu suspensi, siderum disciplinam primi nobis tradiderunt. Non enim ex irrito & uano, philosophi nostri prodit dictum, Sacerdotes in Ægypto, propter admirari cœperūt philosophari. Inquit enim Solinus, Ægyptum incolunt populi, qui momentum, quo reparari mundū ad motus ferūt annuos, hoc studio deprehendunt. Eligitur sacer lucus, in quo conseptāt diuersi generis animalia, ea, ubi ad statutam lineam cœlestis uertigo profecta est, sensus suos significationibus produnt, quibus possunt. Alia ululant, alia mugiunt, quædam strident, quædam rudiūt. Hoc argumentum illis est magisterium ad iudicium temporis deprehēdendi. Ex quibus omnibus ipsa regio (inquit Anthonius) haud mediocrem laudem consecuta est. Neq; præterea ulla alia est, quæ illā, rerum omniū ubertate superet, neq; quæ ad pabulandum sit fertilior, neque quæ uincat illam, excellentia ædificiorum & magnitudine. Cuius forma extremis constat lateribus. Ampla quidem ad Arcton, sed ad Orientem angustior, Porrigitur usque ad Syenem, in qua puteus (Strabone authore) quidam, æstiuum indicat solstitium, quoniam hæc loca circulo Tropico sunt subiecta, & in meridie, umbilicum faciunt sine umbra. Græcis in meridiem euntibus hic primum sol supra uerticem fit. Lucanus in nono:

Hic quoq; nil obstat phœbo cum cardine summo,
Stata librata dies, truncum uix protegit arbos,
Tam breuis in medium radijs impellitur umbra.

Vallata insuper Ægyptus undiq; binis montibus, quorum per medium defluit Nilus, Ipsa est quæ olim plures clarissimos ac præpotentes peperit uiros, ac tot principes extulit, & potissimum quot uetustissima illa Thebe, centum per portas digesta, in gloriosissimam lucem protulit. Vbi olim ferunt Memnonem illum regem perspicacissimum, suam ex Oriente auroram salutasse. Versus tamē paludem Sarbonida, ad Zephyrum sita est ciuitas illa, quæ olim ab Alexandro Macedonum rege, condita perhibetur. Vbi etiam templū extat mirabile illud Iouis Sinopitæ, famosissimum quidem ac preciosissimum, uarijs metallorū generibus elaboratum. Quo ferunt nullū unquam in terris uisum maioris excellentiæ, neq; maiori admiratione dignum, nec ullam ditiorem ciuitatem, neq; omnibus in rebus fortunatiorem. Vnde à longe quoque uenientibus, speculæ illæ uulgatissimæ conspiciuntur speciosæ Paledinis. Tum uerò ad orientem uersus, iuxta Ca-

xta Casiotidis rupem, Pelei oppidum erigitur, cuius incolas ferunt adeò nauigandi peritos, ut à cæteris Libycis, non humani sed diuini iudicentur. Nam inquit Strabo de seipso: Traiecimus in insulam super Pactone delati. Pacton enim est scaphę genus, ex uirgis ita compositū, ut textile quoddam uideatur. Stantes itaq; in aqua, uel in asseribus sedentes, facile transmisimus, nihil omnino metuētes, sunt cm̄ sine periculo, nisi scapha nimis impleatur. Et hi ad ostia septemplicis Nili positi sunt. Alij prętera passim populi & gētes quamplurimæ, quarum quędā ad Oceani litora sunt deiectæ, permultę etiam, circa Tritonidos lacus ripas colunt, qui per medium quoq; Libyæ delabens, in pontum usq; perfunditur.

De situ Europæ. Cap. 13.

NVnc ad Europæ situm sermo noster flectēdus est, cuius quidem forma nō multum differt, nisi quod ad septentrionem uersa, rursus ad Orientem eodē modo reflectitur, & finem attingit australis Libyæ, atq; ambæ in Asiam æque se habent. Hæc quidem extremum ad Boream uestigium tenens, Illa uerò ad austrum. Verum ut de eius apertiori forma dicamus, ipsa eiusmodi situs est, ut in eius frontibus quasi cuiusdam coni figuram facere uideatur. Cum ad occidentem solem excauatur quam maximè, ad Orientem uersus amplissime dilatatur, Ideoq; ipsius fines quales sunt, & quorsum progrediantur, quasúe ipsa gentes & nationes intra cōtineat, facilius aperietur. Itaque à supremo ipsius latere incipiam quoad Herculis protenditur columnas. Iberi primi ea loca tenēt, genus quippe hominum elatissimum & ditissimum, de quorum regione inquit Solinus: Plaga comparāda optimus, nullis posthabenda, frugum copiã, siue soli ubertatem, siue uinearum prouentus, siue arborum respicere uelis, Omnium materia affluit, quæcunq; aut precio cara, aut usu necessaria, Miri marmoris, gēmarum q; muneribus conspicua. Argentum uel aurum si requiras habet. Nihil in ea ociosum, nil sterile, non coquunt ibi sales, sed effodiunt. Ibi Tagum fluuium ob arenas auriferas cęteris amnibus prætulerunt. Ouidius:

> Cedant carminibus reges, regumq; triumphi,
> Cedat & auriferi ripa beata Tagi.

Strabo libro tertio. Hispaniæ maxima ex parte incultus est ager. Nam rupes & saltus, & loca sylucstria, campiq; tenuissimæ telluris, neq; huius plagę irrigua, pars magna est. Quæ spectant in Aquilonem prorsus frigida, nimiæ insuper asperitatis & Oceano semper obnoxia. Quæ uerò in austrum uergit, uniuersa fere, felix eximie, præsertim quæ extra columnas porrigitur. Aurum, argentum, ferrum, nullibi terrarum, neq; tantum nequetam probatum, generari hactenus compertum est. Aurum enim non solum ex metallis effoditur, uerumetiam fluit. Flumina namq; & torren-

tes, pluuialibus aucti undis, auream deferunt harenam. Puteos quoque effodientes, & alia per solertiam tractantes artificia, lauandis harenis, aurum excerperunt. Plures ꝙ hac ętate sunt qui aurum eruant quam qui effodiant. Tum uero ad Boream uersus, Britanni occupant. Solinus. Finis erat orbis, ora gallici littoris, nisi Britannia insula qualibet amplitudine, nomen pene orbis alterius mereretur. Octingentis enim & amplius, millibus passuum lõga porrigitur. Hibernia ei proxima magnitudine, inhumana est ritu incolarũ aspero, aliàs ita pabulosa, ut pecuaria nisi interdũ in æstate à pastoribus arceantur, in periculum agat satietas. Illic nullus anguis, auis rara, gens inhospita & bellicosa, Sanguine interemptorum hausto prius, uictores uultus suos inquinant. Fas atque nefas eodem animo ducunt. Puerpera si quando marem edidit, primos cibos gladio imponit mariti, inq́ os paruuli summo mucrone, auspicium alimentorum leniter infert. Mare quod inter hanc & Britanniam interfluit, undosum inquietumq́ toto in anno, nõ nisi æstiuis pauculis dieb. est nauigabile. Nauigãt autem uimineis alueis, quos circumdant ambitione tergorum bubulorum. Britanniæ circuitus quadragiesocties septuagintaquinque millia passuum est, In quo spacio magna ibi & multa flumina sunt. Fontes calidi, quibus præsul est Mineruæ numen. In cuius æde perpetui ignes nunquam uertunt in fauillas, sed ubi cinis tabuit, uertit in globos saxeos. Prǽterea ut taceam metallorum largam uariámque copiam, qua Britanniæ solum undique pollet, uenis locupletibus. Gagates hic plurimus optimúsque lapis, si colorem requiras niger gemmeus, si qualitatem, nullius ferè ponderis, si naturam, aqua ardet, oleo restringitur, si potestatem, attritu calefactus applicita detinet, æque ut succinum. Dein Germani quorum corpora cum & sint candida & pulchra (ut inquit Anthonius & Dionysius) bellicosi etiam sunt à natura. Et (authore Solino) Germania diues uirorum, terra frequens populis numerosis & immanibus. Extenditur inter Hercineum saltum & rupes Sarmatarum Hercineum nemus (aliàs Horcineum) sunt nõnulli qui hoc nemus uelint esse syluam Bohœmalem, sicut Æneas Syluius, & plures asserunt. Ex dictis autem Cæsaris & Claudiani poetę & plurimorum testimonio, intelligo esse nigram syluam, iam dictã, in Sueuia, ubi incipit Danubio, ubi desinit Rheno persunditur. Saltus Herçineus aues gignit, quarum pennæ per obscurum emicant, & interlucent, quamuis obtenta nox densat tenebras, unde homines loci istius plerumq́ nocturnos excursus sic destinãt, ut illis utanẽ ad præsidiũ itineris dirigendi. Præiactisq́ per opaca uallium pennis, quæ rationem uiæ moderantur, indicio plumarum refulgentium. In hac rupe Sarmatarum sané, & in omni septentrionis plaga, Bisontes frequentissimi sunt, qui boues feris similes, setosi colla iubis, horridi, ultra tauros pernicitate uigentes, capti assuescere manu nequeunt. Germani insuper (ut

inquit

inquit Strabo in septimo) regionem trans Rhhenum ad ortum uergentem colunt, nationem Gallicam paulisper imitantes & proceritate corporum, & colore flauo, & reliquis rebus & forma, & optimis moribus & uiuendi ritibus pares existunt, Romani hoc illis nomen iure indidisse uidentur, perinde ac eos fratres legittimos Gallis eloqui uoluerint. Legittimi namque fratres Romano sermone, intelliguntur Germani. Quoniam geographię scriptores parum de Sarmatica tetigere, quam Poloniam perhibent, indignum igitur fore censui, si peregrinæ telluris regiones notarem, & nihil de ea in præsentiarum ederem, ipsiusq́ Slesiæ, natalis soli, essem immemor.

ODE SAPPHICA ENDECASYLLABA DICOLOS, TEtrastrophos Peonice de Polonia & Cracouia.

Terra diffusis spaciosa campis,
Tenditur longe geminam sub arcton
Mille quam duris renouat fe[illegible]cem
Sarmata bobus.
Hanc licet multi latices amœno
Alluunt riuo, tamen inter amnes,
Pulchrior multas uitreus peragrat
Histula gentes.
Cæruleum tollens caput à niuosa
Rupe torrenti similis rapaci
Deinde congeste patulos fluore
Fertur in agros,
Regiæ cælsos sinuosæ urbis
Præterit muros, ubi Graccus horum
Author, agresti statuisse fertur
Iura colono.
Hic sibi pulchram Ioue nata sedem
Pallas elegit, teneremq́ uirgo
Imbuit summi patris erudita
Dote Iuuentam
Edocet formis uarijs solutum,
Lite discordi chaos, & latentis
Primo naturæ peritura nullis
Semina sæclis.
An deus nubes úe tenent aquosæ
Aëris spissi trifidum ut iacentes
Flumen in terras iaculatur ictu
Sæpe fragoso.

Vnde brumales ueniunt pruinæ
Et uapor largo resolutus imbri
Flabra uentorum, refluecꝙ magni
Tethios æstus.
Cur situs chari è regione fratris
Rosidus lunæ globus it per umbram.
Sæpe mortales piceam tuentes
Lampada terrens.
Aureus crispo ueniens ab Indo
Phœbus, astrorumꝙ sui meatus.
Hic uiros lustrat nimium profunda
Mente capaces.
Pegasi sanctæ laticis puellæ
Hic sonant plectro modulos canoro
Colle cirrheo, & sapiens relicto
Ludit Apollo.
Educat pulchras Venus hic puellas,
In Iouis summi thalamos ituras.
Poma quæ solæ teneant Atlantis
Aurea dignæ.
Aut odoratis sedeant in herbis
Qua nemus myrrha redolet Sabæum.
Fundit & rubri pelagi niuales
Concha lapillos.
Pulchrior uirtus latet in uenusto
Corpore, à nullo interitura fato.
Dotibus cuius ueniunt per æuum
Omne canendæ.
Nec procul multa specus excauatus
Arte, sub fauces Herebi profundas
Tendit, & Ditis tenebrosa nigri
Tartara pulsat.
Intus obscuræ posuere noctes
Turbidis sedem tenebris opacam
Etheris picti iubar expolitum,
Vsꝙ perosæ.
Nam nec auroræ radijs nec ullo
Sole lustratur superum per axem.
Siue sub terras ruit ad sepulti
Orbis alumnos.
Huius è cæcis latebris amaræ

Exeunt rupes salis, & sub auras
Turbinis magni superas citata
Mole trahuntur.
Sudat occultis specus hic cauernis
Fontis æterni laticem, is rigorem
Contrahit puri salis, ut calenti
Æstuat igni.
Ista Saturni senioris astro
Liuido & pigro remeantis orbe,
Terra fœcundis nimium dehiscit
Fœta metallis.
Mille nec longe rapidis equorum
Cursibus fertur globus inquietus,
Siue sol lucem uehit aut opacas
Luna tenebras.
Inde conuexum subitura cœlum
Æra inexhaustis latebrosa uenis.
Et simul surgit rudis impoliti
Lamina plumbi.
Nec uiros tellus alit alma uasta
Mole proceros, Viadi fluenta
Histulæ, aut quales nemorosa radunt
Flumina quercus.
Martij crebro proceres capessant
Arma hostiles ruitura turnas.
Et ferunt pulchris spolijs onusti
Sæpe trophæum.
Quæ tuis summe pater incola arcis
Fixa delubris tibi consecrarunt,
Rursus ut dextro patrias reuisant
Marte penates.

SLESIAE DESCRIPTIO COMPENDIOSA.

HVius ac occiduum procurrens Slesia phœbum
Viuis humet aquis, fluuijsque rigatur imis.
Odera, quos inter gelido de monte fragosus
Præcipitans sese nemorum per opaca recuruo
Amne ruit, uolucrumque in Abesis carmina ripis
Audit, Olerini uelut alta fluenta Caistri.
Alluit, Ætneis hinc prata simillima campis,
Vnde ablata nigro fuerat Proserpina Diti
Filia frugiferæ Cereris, quæ nil minus istam

Prosequitur passim cumulatus frugibus oram.
Spicea serta gerens, qui plurima rustica pubes
Prouincias diuæ pingui de rure receptas
Contulerat, curuis quod mille exercet aratris.
Sidere sub ueruo glacies dum gleba solutas
Haurit, & admoti sentiscens lampada phœbi,
Euocat agricolas iterum ad iuga panda iuuencos.
Læta suos multa quod inesse foueret alumnos.
Cultores cane fidei, qui rursus ab alto
Erigonem cœlo terræ ad conuexa uocarunt.
Hospitibus gens grata nouis, cœleste ueretur
Numen, & ad sonitum cœli concussa tremiscit.
Quamprimum horrifico uehitur per inania curru,
Iupiter, aut missa altitonans face territat urbes
Aerias, triplici quas Vratislauia muro
Odere, & alueolis munita bicornibus, omnes
Cellit, & excelsi pendentia nubila cœli.
Mœnibus exuperat fugitiua sub astra leuatis,
Noctiuagæ phœbes, chorili quantum anteit amaras,
Querna arbor frondes apice aut supereminet alto
Pinas atlanteo, sublata cacumine, densam
Arbuteæ segetem syluæ, in conualle uirentis,
Religionis honos es Vratislauia nostræ
Diues opum, indigetum hoc testātur templa deorum
Quanta sub orbe suo uix Titan spectat anhelos:
Oceano seu mergit equos, seu tollit ab Indo
Quadrupedes ponto tenues, aut contrahit umbras.
Hic diues statuit ciuilia iura senatus
Cui dederat pulchros maiestas regia fasces
Ipse suis alias ut legibus arceat urbes
Imperioq́ premat, quod longum crescat in æuum;
Efficite ô superi, hoc crescente augentur honores
Vestri, & marmoreis ciues delubra columnis
Constituent, uestras cadet hostia maior ad aras.

PINDARICVM ANAPESTICVM IN NATAle solum quod Nouumforum perhibetur.

NEc procul arcta in sede penates
Habitat patriæ mœnia terræ.
Cuius alumnis pia falciferi
Sæcula seruans senis, infausti
Fœnoris expers hominumq́ doli.

Et pro-

Et procul omni à fraude remotus,
Opibus uiuit diues modicis,
Quas irriguus sudore labor
Tulit, aut curui uomer aratri,
Graui & lenta à uite racemi
Quærit opes, quas iucunde pater
Bacche, uirenti compte corimbo
Seris, O placidum numen agresti
Felix patrio contentus agro.
Pelagi refluam aspernatur aquam.
Non pigra seruat plaustra Bootis
Gelidi, aut Hyadum sidus aquosum,
Nec uaga picti sidera mundi
Notat, ut tollens sæuus Orion
Ensem pluuio rore madentem.
Vetat hybernis credere choris,
Pinus olim montium alumnas
Nec hyperboreus sua uela aquilo
Rapida Ægei per uada ponti
Ad Sydonias sustulit urbes.
Nec eum phrygius raptus Abida
Puer imbrifera territat urna,
Nil sæua sua Scylla latratus
Timet, aut Syrtis magna uadosæ
Murmura, ubi urget uentus harenas,
Bibulasq; iterum absorbet, & imos
Manes, haustis perfundit aquis.
Sollicitarum atcontemptor opum,
Sub lare paruo sua lætus agit
Fata elysium uisurus agrum.

Nec longè à saltu Hercinio Boya emergit, regio lata & diffusa, à bouinæ pellis similitudine, sic appellata. Deinde ad Pyreneos montes uersi, usq; ad Eridam fluenta Celtæ colunt, Vbi ferũt Heliades sorores dolore afflictas Phaëtontis fratris interitum, tandiu deplorasse, ut mortuæ omnes in alnos tandem arbores, lachrymãtes adhuc uerterentur. Earumq; lachrymas à Celtis, qui ea circumhabitant loca, sæpenumero emungi, cum in aureum uertantur electrum, & tanquam lapides durescant. Solinus. Succinum rude primum nascitur, deinde incoctum adipe lactentis suis, expolitur, ad quem uidemus nitorem, de similitudine mellis est. In aperto est quòd rapiat folia, quod trahat paleas. Et India habet succinum, & Gallia felix præpinguibus glebis, ac prouentibus

fructuarijs

fructuarijs fœtu beatiſſima, Aquitanos tamen & Celtas eos appellant (ut inquit Strabo in tertio) Quos Pyrenæ monti adiacentes Cēmenus mons disterminat. Hęc plaga omni ex parte fluuijs ſpargitur, cū alij ex alpibus, alij ex Cēmeno & Pyreneis deuehātur. Non nulli etiam in Oceanū, aliqui in noſtrum pelagus erumpunt. Loca uerò per quę defluunt ut plurimum campeſtria ſunt, tumulisꝗ prædita. Quare ſi proficiſcaris ad arctos mōtemꝗ Cemmenū, olíueta ficiꝗ deficient. Vlterius uerò progrediens, non facile uitem uuas ad maturitatē conficere proſpicies, Alia uniuerſa frumēta, miliū, glandem, ubertim gignit, & omnis generis pecora, nulla ipſius pars inculta iacet. Excepto duntaxat, ſi quæ paludes ac ſylue colli inhibeant. Etenim mulieres quidē, fœcunditate & educandi ſtudio optimę, uiri autem bellorum magis quam agri colendi ſtudioſi, hac autem ætate terrarum cultionem, depoſitis armis coguntur amplecti. Deinde uerò ſequitur Tyrrhenia, ubi ad orientem alpes extolli incipiūt, ex quibus nimirum Rhenus amnis latiſſimus exoritur. Virgilius:

Alpinas ah dura niues & frigora Rheni. Et Lucanus:

Fregit ab arctoo ſpumanti uertice Rhenum.

Sed priuſquā ad Tyrrheniā tranſuehar, primū mihi dicendum eſt de Rheno, & quorſum protēdat, eo uerſus ipſius Europę fines. Rhenus igitur cū ex alpibus illis erumpat, Germanos primo à Celtis interſecās, in Boream uſꝗ ad Oceanum ampliſſimo decurrit alueo. Sed priuſquam mare attingat, ex eius fontibus, intra Sueuos procreans Hiſtrum, uniuerſam regionem illam mercatoribus nauigabilē reddit, Hic enim Hiſter ortus ab extremis germanię partibus, ab occaſu propè ſinum Adriaticum ſexaginta in ſe excipiēs (ut inquit Solinus) amnes, cum ad Orientem multis infuſis fluminibus conualeſcit, ſpumoſus tandem & obtectus caligine (authore Anthonio) propè Peucē per quinꝗ ingentes alueos, in Euxinū mare proripitur, ubi plurimus Fiber degit, Qua ſe ad Boreā reflectit, multas ac uarias nationes irrigat, quouſꝗ ad Meotidis peruenerit oſtium, nam Germanos primū perlambēs, bellaces Sarmatas deinde ſecat, tum Getas, & Baſtarnas inundat. Quorū conditiones Strabo in decimoſeptimo pulchre memorat. Getas Græci Thraces opinati ſunt, qui quidē utrunꝗ Hiſtri latus incolebāt, ſicut & Miſi, quos Poſſidonius ſcribit, religioni indulgentes, ab animantibus abſtinere, & eam ob cauſam pecus omne uitare, melle uerò lacte & caſeo ueſci. Verum quæ de Getis Menāder memorat in ſpice, non quidem fingens, ut decorum eſt, uerum ex ipſa memorans hiſtoria: Thraces uniuerſi nos præſertim Getæ (quorum indigenam me eſſe glorior) non omnium continentiam nimis agimus. E nobis uxorem ducit nemo, nec ut pleriꝗ undecim duodecimꝗ & amplius, quod ſi quaternas quinasꝗ uxores duxiſſe cōtigerit, ſubuerſio quædam eſt, isꝗ hymenei prorſus expers, infelix inter cōciues uulgatur. Cuncti namꝗ fœminas

ſuperſti-

superstitionis duces, & authores esse existimãt. Hę etenim sunt quę uiros ad deorum cultus, ad dies festos, ad uenerationes, ad praeces inuitent, Vt incepta prosequamur, redeamus ad id unde diuertimus. Hister Dacibus facultatem adauget, neque minus ad Alanos & Tauros praeterfluens, omnibus nauigandi per cõtinentem facultatem praestat, quiquidem & Tauri immensum illum Achillis cursum inhabitantes, angustum sanè terrae spacium, licet oblongum, ad paludis usq; ripas pertingunt, quibus conterminí sunt ipsi, quos diximus, Alani quorum regio, equorum multitudine exuperat. Sed his admoti sunt Menlanchleni populi, & Hippomolgi, tandem etiam Neuri, & Hippopodes, ac deinde Geloni & Agathirsi. Geloni (ut memorat Solinus) de hostium cutibus, sibi indumenta faciũt, & equis suis tegmina. Agathyrsi uerò cęruleo picti colore, fucatis in cęruleum crinibus, nec hoc sine differentia est, nam quãto quis altero praestat, tanto propensiore nota tingitur, ut sit indicium humilitatis minus pingi. Apud Neuros nascitur Boristhenes, dilabens è conspectu arietis frontis, directeq; aduersus Cyaneas, in Euxinum demergitur. In quo pisces egregij saporis, & quibus ossa nulla sunt, nec aliud quàm cartilagines tenerrimae. Verum Neuri, ut accepimus, aestiuo sole in lupos transfigurantur. deinde exacto spacio, quod huic sorti attributum est, in pristinã faciem reuertunt, populis istis deus Mars est, pro simulachris enses colunt. Homines uictimas habent, ossibus adolent ignes focorum. Inde & Aldestus & Panthicapes (inquit Anthonius) ex Ripheis delapsi montibus, immurmurant, quorum flucta, cum Glaciali appropinquauerint Oceano (nam eo uersus deferuntur) splendidissimum quoq; deducunt electrum, quod haudquaquam dissimile rutilanti lunae uidetur, cum primum incipit oriri, pariunt et Adamantem lapidem, sed cum Agathyrsi os lambunt, nam ex omnib. magis sunt obnoxij Boreae. Caeterũ ad austrum Getae tenẽt, de qbus supra. Et Noritij quorũ ager frigidus, authore Solino, et partius fructuosus. Tum etiam Pãnonij, quorum ora uiro forti & solo plano (ut scribit Solinus) lęta atq; inclytis amnibus circumflua. Tum Misi et Thraces, uerũ Misi, ut perhibet Anthonius, magis quam Thraces ad Boream uertuntur, qui quidem Thraces latè per amplis. regionem diffusi, partim latus propontidis maris colunt, partim ad Hellespontũ coniecti, partim etiam ad Ægiũ tenent, ubi circa excelsa mellifluae Pallenae, Asterius lapis gignitur, haud dissimilis flagranti stellae, aut exurenti flãmae. Ferunt tamen (inquit Solinus) Thracibus Barbaris, inesse cõtemptum uitae, & ex quadã naturalis sapiẽtię disciplina, concordãt omnes ad interitũ uoluntariũ, dũ nõnulli eorũ putãt obeuntiũ animas reuerti, alij nõ extingui sed beatos magis fieri. Apud plurimos luctuosa sunt puerperia deniq; recentẽ natũ parẽs fletu excipit, & lęta sunt funera adeò ut defũctos gaudio, psequanť, uxorũ numero se uiri iactitãt, et honoris loco ducũt, multiplex coniugiũ,

quæ fœminæ tenaces sunt pudicitiæ, defunctorum insiliunt rogos, &, quod maxime insigne ducunt castitatis, præcipites in flammas eunt. Nupturæ, non parentum arbitratu transeunt ad maritos, sed quæ præ cæteris specie ualent, subhastari uolunt, & licentia taxationis admissa, nō moribus nubunt, sed præmijs, quas formæ premit dedecus, dotibus emunt quibus coniugant. Thraciç montes celebrati à poëtis Hismarus, Sithon, Rhodope, Virgilius:

Hismarus aut Rhodope aut extremi Garamantes, Alibi.
Sithoniasq; niues hyems subeamus aquosæ,
—Gelidis Hebri irrigatur undis. Virgilius:
Nec si frigoribus medijs, Hebrumq; bibamus.

Qui cum admisceetur tumulum habet, Polydori Priami filij à Thracio rege mille telis confixi, ob auri pondus quod secum tulerat. In parte tamen Misiæ quæ pontica est (Scribit Solinus & Dionysius) apparet herba ex qua conficitur oleum quod uocant medicum, hoc ad incendium excitatum, si obruere aqua gestias, ardet magis, nec sopitur quam pulueris iactu. Sunt & aliæ quamplures gentes sub hac cœli parte constitutæ, quæ omnes inhabitant & circumhabitant Histrum, ex quo non mediocrem nauigandi commoditatem aucupantur, quorum nomina enarrare longa mora esset, & superfluum. Reliquum est ut nunc de alia Europç parte dicamus, quæ tribus extensa marginibus, usq; in orientem progreditur. Eam enim partē Iberi tenent, partim Græci, partim Itali. Verum ultimus Iberiç terminus, Oceanum lambit, ubi potissimum una ex columnis conspicitur à Libe, quam infra Tartessus mons erigit, & cuius regio copiosa est admodum & fertilis, Hinc Celtæ adhærentes ad Pyrenei usq; radices montis. Hinc uerò sequitur Italia, quām quidem mons elatus admodum, & extēsus ut statera, per medium secās, illū ab omni latere circumsepiēs, miro quodam ornamento, & insuperabili prope munimine uallauit, nullus unquam architectus cum uiderit (scribit Antonius) poterit negare, quòd Mineruç extiterit opus regionis illius decus & monumentum, quo quasi corona præcingitur, Illum incolæ Apennium uocāt. Italia namque uniuersa cōsurgit à iugis alpium (Solinus inquit) porrecta ad Rheginum uerticem, & litora Brutiorum quo in mare meridiem uersus protenditur. Inde procedens paulatim se Apennini montis attollit iugo, extensa inter Tuscum & Hadriaticum, Similis querno folio, scilicet longitudine amplior, quàm latitudine. Quæ tanta cura ab omnibus dicta, ut iam inueniri non possit, quod non ueterum præsumpsit diligētia, largiter in laudem excellentis terræ materia suppetente, dum scriptores prçstantissimi reputant locorum salubritatem, cœli temperiem, ubertatem soli, aprica collium, opaca nemorū, innoxios saltus, uitium, olearumq; prouētus, Ouilia pecuaria, tot amnes, lacus tantos. Inquit enim Strabo in quinto: Italiæ

maior

maior campi pars, marinis aquis plena stagnat. Fossisq; & aggeribus si-cut Æygyptus inferior, diductis irrigatur riuis, ac partim exiccatur, & ru-sticorũ cultu fructuosa est, partim nauigationibus cõmoda. Vrbium ue-rò pleræq; insularũ modo cinguntur, aliæ quadam ex parte alluũtur, quę supra stagna mediterraneæ iacent, mirificã ex fluuijs nauigandi cõmodi-tatem sursum habent, Ex quib. in primis Padus est, maximus enim sæpe-numero imbrib. crescit, ac niuib. Is multas diffusus in partes eruptionib. occultũ efficit ostiũ, haud ingressu facilis. Hac uerò tempestate eximię di-gnitatis trans Padum ciuitas est, quodãmodo alpibus finitima & propin-qua, Verona, amplissima ciuitas & Catulli patria. Ouidius.

Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo.

His inferiores Brixia, Ac Mantua excellẽtissimi ac diuini illius Maronis alumna. Multæ Italiam incolũt gentes, ac multi populi quorum nomina haud facile possent explicari à nobis. Verum primi sunt Tyrrheni, ex ea maxime ipsius parte, quæ intra Boream & Zephyrum est sita. Eos Ro-mani Ethruscos appellant, atque Thuscos Græci uerò (authore Strabo-ne) hoc eos compellant nomine, A Tyrrheno Athis filio, qui ex Lydia co-lonos hanc in regionem dimisit. Tusci campos usq; ad amnem Tyberim possident, quos ad solis ortus maxime fluuius alluit, donec pelagus in-tret. Parte autem altera Tyrrheno ac Sardonico mari sunt confines. Tyr-rhenis, gentes quædam Pelasgę iunguntur, quas, quæ ex Cyllene in Itali-am traijcientes, cum ipsis Tyrrhenis illic ferunt consedisse. Ait enim He-siodus (ut scribit Strabo) hãc gentem ex Arcadia originem duxisse, & di-uino è Lycaone generatos extitisse, quẽ olim Pelasgus procrearat. Rerũ quoque scriptores Atticarum, de Pelasgis tradidere. Athenis fuisse Pelas-gos, qui cum instar auium, quo sors uocaret huc atque illuc errabundi commearent, pro Pelasgis Pelargi, id est, Ciconiæ uocarentur ab Athe-niensibus. Proximi his sunt Latini gloriosum hominum genus (autho-re Anthonio) solisq; ubertate ac ingeniorum excellentia fœcundi. Hu-ius plagæ tractus (ut inquit Strabo) Inter Ostię litus & Sinuessam urbem et Sabiniam iacet. Est autem Ostia urbis Romanæ nauale, quo Tyberis e-rumpit. Extenditur autem in longum usq; in Campanum agrum, & Sam-nitum montes. Sabiniã uerò regionem irrigat, à propinquo tandem mari placidissimo sinu, apud Ostiam excipitur. Strabo Apenninis montibus Tyberis effluit, pluribusq; augetur amnibus, partimq; per ipsam excur-rit Ethuriam. Deinde autem ipsam disterminans, primo quidem ab ea di-uidit Vmbriam. Postea uerò Sabinos & Latinos. Romæ ad litus usque fi-nitimos. Fluuius is, cæterorum omnium olim princeps & imperator, cla-rissimam illam Romuleam prępotentem sedem, intersecat: Pontificis no-stri domicilium, atque omnium aliarum regionum caput. Huic uerò pro-xima est Campania regio læta, atque omnium copiosissima, in cuius cir-

cuitu (ut inquit Strabo) iacent Tumuli, mirifica fructuum ubertate con-spicui. Hisce locis incumbit mons Vesuuius, amœnissimis habitatus agris, excepto cacumine, id magna ex parte planitiem habet, fructum omnino nullum ferentem. Cauernosaq; monstrat antra, combustis ex petris, quas ignis abroserit. Ibi Cumæ (ut inquit Solinus) ab Euboënsibus conditæ, Sibyllæ sacellum, cuius librũ, ad Corneliũ usque Syllam, pontifices nostri consulebant. Tunc enim unà cum capitolio igne absumptus est. Nam priores duos, Tarquinio Superbo partius precium offerente, quàm postulabatur, ipsa exusserat. Cuius sepulchrum in Sicilia adhuc manet. Si à Cumis (scribit Strabo) incipias, usque in Siciliam ignotus est tractus, et profundas quasdam, in unum coëuntes, habet cauernas. Ad Austrum autem uersus, sub Syrenio colle, flumen conspicitur Picentini. Sylari, quod iuxta Lucani & Brucij tenent, usque ad Leucopetram pertingentes. Inde uerò ad Boream, ubi primum Zephyri summitas eminet, Locri positi, Qui cum olim in Italiam ex Attica concessissent, feruntur os loci amœnitate captos, cum indigenis hominibus amicitiam & societatem coniunxisse, ciuitatemq; ibi conditam suo nomine appellasse, quorum adhuc extat genus prope Halecis fluminis decursum. Tum uerò Metapontini adiacent, Nec longè ab eis circa Asarum flumen Crotone florentissimum conspicitur oppidum, ubi gloriosum illud Laciniæ Iunonis templum conditum extat, atque infelix Sibaris deplorasse dicitur, ob iratum Iouem aduersus illius ciues, quòd fuissent ad modum debacchati in Alphei sacris, quoniam honores hominũ, cœlestibus præposuere dijs. At Samnitæ deinde positi, inter magis continentem atque Marsi quibus Alba finitima in excelso locata saxo, propè Fucinus est lacus, longitudine par pelago. His Marsis & uicinis maxime usui fit. Memoriæ proditum est, illum nonnunquam usque ad montana crescere, interdum autem decrescere, ut mersa prius lacu loca desiccentur, & agricolationẽ rusticis exhibeant, quæ subterranei humoris transitione, occulta quadam ratione, sparsim efficiuntur. Marsi tamen ad uelocitatem pedum, plurimũ cursu præstant. Tarentini uerò ad litus reiecti, ibi oppidum tenent, Amyclorum olim interitu conditũ. Quibus propinqui Calabrĳ Iapygumq; gẽs, quæ quidem usq; ad Hyriũ protendẽs, quod mari adiacet, unde Hadriaticum fretum, iam incipit ad Aquileiam atq; Tergestinorum oppidum contrahi, quod ad extremum ipsius positum est. Sed ad Orientem cum se inflectat, inde Liburnorum primo litus lambit, ac deinde uniuersam illorum regionem illidit, uastis oppressam tenebris, quantacunq; est, quę adiacet Isthmo, Bulineorum quoq; perfricãs margines, per immensum statim diffusum alueum extenditur, ac Illyricos primum irrumpit, quorum regio (ut inquit Strabo in septimo) aprica, similiter frugifera, bonisq; feracissima fructibus, Oliuetis, uinctisq; speciosa, nisi sicubi rara & aspera omnino

omnino rupes iacere. Super hanc, sita regio tota montana, frigida & niua lis est, Amplius quæ in Aquilonem spectat adeò ut raro uitem ferat. In altioribus uerò & amplioribus locis, montanæ sunt planities, quas Pannonij tenent. Illyria tamē ad Ceraunias usq; altis. mōtes inuertitur, quibus in locis monumenta quædam in spiras contractas uisuntur, quæ feruntur Cadmi & Harmoniæ uxoris eius extitisse, qui cum ambo iam decrepiti essent, ac longo admodū confecti senio ab Ismeno illuc concessissent, ibi in serpentes fuisse mutatos. Vbi etiam aliud cōspicitur mirabile, nam duę utrinque confixæ sunt columnæ, quæ quotiens aliquid imminet aduersi uicinis hominibus, ambę statim inter se collid untur, ut conflictari uiden tur. Ad Austrum uerò uersus, sub ipsa prope Thracia, supraq; Criciam Græciæ tellurem, pars illa, quam Helladem uocant, initium capit, ascensu quidem difficili ac duplici pelago periculosa, Ægeo uidelicet & Siculo freto. Duobus præterea agitatur uentis, quorum alterum appellant Hesperium siue Siculum, qui & Zepyrus est, alterum Eurum, qui efflat ab Ægeo. Deinde sequitur Pelopis insula, quæ & Pelopo nesus dicitur, Cuius quidem forma haud longe distat à Platani folio. Nam lata est ab initio & in acutum protenditur limitem. A summo enim Boream uersus, angusti cuiusdam, quasi Isthmi, uidetur figuram præseferre, atq; cum Hellade, mutuo firmari ac coniungi uestigio. Vallatur tamen ex omni reliqua parte, maritimis fluctib. Inter Peloponesi ciuitates, Inquit Strabo in sexto, Argos & Sparta gloria præcellent. In hanc etiam ætatē, iuxta Argon surgit sylua Nemea, in qua Argi sacra celebrare consuere, ibi quoque quæ de Nemeo leone gesta fabulis prodita sunt. Lucanus in decimo:

Si sæuum radijs Nemæum Phœbe leonem.

Nunc tremens toto fluerent incendia mundo.

Lerna, & Mycenei, & Argiui agri lacus est, in quo Hidram constituisse scriptores tradunt. Virgilius:

Et centum geminus Briaræus belua Lernæ.

Argiuorum enim urbs magna ex parte planis in locis & aridis sita est. Et ideo aiunt ibi esse puteorum copiam, quos Danaidum ascribant solertię, uti is uersus diuulgat:

Argos aquis uacuum Danai, struxere redundans.

Argiuorum quidem arcem Danaus inhabitasse dicitur. Is adeò pręceden tes loci illius reges excelluisse fertur, ut qui antea Pelasgi nominabantur, imposita per Græciam lege, Danai uocitarent. Sanè Corinthum Peloponesi urbem (inquit Strabo) locupletissimā aiunt, cum Isthmo immineat Emporium, locus negociatoribus frequētatus, & duorum dominus por tuum existat, quorum alter quidem Asiæ, alter autem Italiæ propinquus est, utroq; ex loco faciles inuicem mercium commutationes facientes. Ibi mons est excelsus, quem Acrochorinthū nomināt. Cuius quidem pars in

Aquilonem uersa, maxime in arduum recta cousurgit, Vertex autem Veneris sacram habet ædiculam. Infra uerticem Pyrenē fontem adesse contingit, haud affluentes aquas habentem. Cæterum perspicuas admodum potuíq́ suauiss. Vulgo aūt memorat, cum ex subterraneis quibusdam uenulis expressum. Fama est equū Pegasū cum potaret, hoc in loco à Bellerophonte deprehensum fuisse, alatum inquam caballum è Medusæ ceruice, & de Gorgonis execto gutture prosilientem. At Ægium eius regionis ciuitas, satis incolarum habet (ut memorat Strabo) In isto loco Iouem à capra lactis alimenta suscepisse scribunt, sicut Aratus prodit:

Diuaq́ capra Ioui ut fama est, hic præbuit uber,

Oleniamq́ Iouis uates dixere capellam.

Locum ostendēs, quia proxima est Olenæ. Ad Zephyrū uerò Triphylidos tellus sita, iucūdissimis Alphei undis alluitur, qui per Pissam & Triphilæam (authore Strabone in octauo) labitur, & cum intercidatur fluento Messenij Eurotę, ambo non ex mari aliquo uidētur effluere sed ex imis nasci terræ ipsius uisceribus. Verum Alpheus Eleorum terram secat. Eurotas autem per Amyclæos dilabitur. At circa insulæ medium, inter conuallem sub Erimanthi scopulo, Arcades tenent, unde & Melas amnis & Cratis & Iaon fluunt, & antiquus ille Ladon. Arcadiæ montes Cyllene Mercurij parens, Lycæus & Mænalus, qui totus nemorosus est, In cuius saltib. pastores olim suos decantabant amores, imitantes Pana illius montis incolam. Virgilius:

Mænalus argutumq́ nemus pinosq́ loquentes

Semper habet, semper pastorum ille audit amores.

Panaq́ qui primus calamos non passus inertes.

Etiam dijs alumnis inclaruerunt. Inter quos nec Erymanthus in obscuro ēst. Flumē Erymāthus, Erymantho monte, demissus est; Et quod Ladon dicitur. Varro perhibet in Arcadia fontem esse cuius haustus interimat. Merula cū in alijs locis fulua sit, circa Cyllenē quod non indignum relatu ēst, candidiss. est. Nec lapidē spreuerimus, quē Archadia mittit cui Albesto nomen est, ferrei coloris. Hic accensus semel, extingui nō potest. Proximi uerò ijs Argiui, et Lacones, quorū regiones altera quidem ad Orientem spectat, altera ad Austrum. Huius aūt Isthmi latera, gemino cōstat pelago collidi, unò quidem ad occidentē uersus, altero ad auroram. Quod usq́ ad ea loca contrahitur, quæ Saronica uocant. Verum è conspectu ipsius Isthmi, quem Peloponesum diximus, ad eam partem uersus, quæ ad Orientem spectat posita est Attica regio, clarissimorum hominum & excellentissimorum ingeniorum parens & nutrix, quam diuinus ille Ilisus amnis perlabitur. Vnde dicunt olim Boream suam Orithyam rapuisse, Vbi Bœotes siti, & Locri Bœotia (ut inquit Solinus) Tebis eminet, quas condidit Amphion, non quòd lyra saxa duxerit (neque enim par est id

ita

ita gestum uideri)sed quod affatus suauitate homines, rupium incolas & incultis moribus rudes, ad obsequij ciuilis pepulit disciplinā. Apud Thebas Helicon lucus est, Cytheron saltus, amnis Ismenus, fontes Arethusa, Oedipodia, Dirce, Aganippe & Hyppocrene, quos Cadmus, literarum primus repertor, quoniam equestri exploratione, primus deprehendisset dum rimatur, quænam adijsset loca, incensa est licentia poëtarum, ut pariter utrumq; uulgarent, scilicet quòd eorum alter, alitis equi unguicula fo licitatus foret, alter potatus facundia, animas irrigaret, & quòd aperta foret alitis equi ungula, & quod potu inspirationē facerent literarum Virg.

Nam neq; Parnassi uobis iuga, nam neq; Pindi,
Vlla moram fecere, neq; Aoniæ Aganippe.
Et Ouidius in quinto Fastorum:
Dicite quæ fontes Aganippidos Hyppocrenes.
Grata Medusæi signi tenetis equi.

Ea tamen quæ à Strabone in nono describuntur, digna scitu sunt, Musarum præcipuè alumnis. Hic Cephisus è Libea urbe Phocensi ortum accipit, ut ab Homero dictum est. Quiq; Libeam habent Cephisi in fontibus almi. Helicon Phocidi est affinis ex Aquilonis partibus, non procul à Parnasso distans, cui æmulus est & altitudine & circuitu. Vterq; enim niuibus pulsatur, & rupes amborum saxea est. Hoc autem in loco est consecrata musis ædes, fonsq; Caballinus, de quo Persius:

Nec fonte labra prolui caballino.

Et Libethridum spelunca nympharum. Virgil. in septima ægloga,

Nymphæ(noster amor)Libethrides aut mihi carmen,
Quale meo Codro concedite.

Cuius fontis gelidos latices, prisci uates gustasse perbibentur, illiusq; fœcundo rore irrigui, facultatem ad carminum sumpsere structuram. Nec arbitretur quispiam ineruditus, hoc fabulosum figmentum in irrito duntaxat ac uano situm, aut nihil ueritatis contineri. Vatem namq; cœlesti repletum numine, ab omni tumultuariæ rei strepitu, esse semotum oportet, ne ingruente tumultu, in profundo eius turbetur sensus, quo sine, nulli mortalium concessum est uersus condere. Quamobrem Græci uates uersum condituri, aprica montiū, opacum syluarum, frigus et placidum fontium & riuulorū murmur, ex lapillorum & aquarum collisione genitū, petebant, quæ omnia uitales spiritus ab ignauo torpore sublevare, ingenij uires, & prouocare & augere in promptu est. Inde subtilissimè inuentum in istorum montiū specubus, syluarum latebris, & in fontium aquis, diuum aliquod residere numē, quod à poëtis iure inuocandum uenit. Vniuersus præterea Parnassus(inquit Strabo in nono) consecratus existit, & antra & alia loca, honore & sanctitate digna, continens. E quibus celeberrimum & formosissimum extat Corycium Nympharum antrum.

 Eodem

Eodem quo & Cilicium nomine appellatum. Is mons gemino colle in astra tollitur. Ouidius:

Mons ibi uerticibus petit arduus astra duobus
Nomine Parnassus. Quorum alterum Cyrrheum compellatum Apollini, alterum Nyseum baccho patri dicatum est. Lucanus:

Accipiam, Cyrrhea uelim secreta mouentem,
Sollicitare deum, Bacchumq; auertere Nysa.

In Phocide item duæ præclarissimæ ciuitates eminẽt. Delphi & Elathea, Delphi quidem propter templum Apollinis, Pythij & oraculum uetusta te insignæ. Australe latus Parnassi, Delphi occupat, locus sanè petrosus, unde Delphicus à uatibus perhibetur. In eius cacumine templum surgit, & oppidum, in circuitu, stadia sedecim complectens, hoc tempore, circa ipsum affines Castalij fontis, sua locarunt domicilia. Huius fontis aquæ musarum sunt sedes, Ouidius:

Vilia miretur uulgus, mihi flauus Apollo,
Pocula castalia plena ministret aqua.

Authores memorãt, diuinum ipsum domicilium Apollinis, profundam & curuam esse speluncam, non admodum lato ore patentem, unde aura quædam referri solet, sacro flante numine. Excelsum autem ostio imminere Tripodem, quem cum Pythia uates ascenderit, hausto diuinationis spiritu, dei respõsa referre, & carmine & oratione soluta. Oraculum hac tempestate neglectui datur, superioribus annis excellentissimo in honore habitũ, Documẽto sunt thesauri, quos populi potentesq; principes ibidem construxerunt, ad quas consecratas obtulere pecunias, nec minus artificum præstantissimorum opera. Tum uerò Thessalia (ut scribit Solinus) multa ibi oppida & flumina, inter quę Penæus q pręter Ossan Olympũque decurrit, nemorosis in conuallibus. Thessaliæ sunt Pharsalici campi, in quibus ciuilium insonuerunt procellæ. Ibi Olympus excellenti uertice tantus extollitur, ut tegmen eius cœlum accolę uocent. In cuius cacumine est ara Ioui dicata, cuius altaribus si qua de extis inferuntur, non difflantur uentosis spiritibus, nec pluuijs diluuntur. Sed uoluente altero anno cu iusmodi relicta fuerint eiusmodi reperiuntur, & omnibus tempestatibus, & corruptela aurarum uindicatur. Literæ in cinere scriptæ, usque ad alteram cærimoniam anni permanent. Thessaliæ adiacet Macedonia tellus (ut inquit Solinus) Quæ olim Pyerium solum, uel Emathium nunc uniformi uocabulo Macedonia est. Inter ipsam & Thraciam, Strimon amnis facit terminũ, qui ex Hemi iugis irrigat. Admonet Phlegra, ubi antequam oppidum fieret, rumor est, militiam mundi dimicatam, cum gigantibus, dum Ioue ab æthereo axe, congestis montibus fugare conabantur. Illic si quando (ut accidit) niuibus torrentes, aut pluuialibus excitatur undis, Et aucta aquarum pondera ruptis obicibus, ualentius in campos

ruunt

tuũt apertos, eluuione ossa etiam nũc feruntur detegi, quę ad instar corporis sunt humani, sed modo grandiori, quę ob enormẽ magnitudinẽ, monstrosi exercitus iactitant extitisse, idq; adiuuatur, argumento saxorum immaniũ, quibus oppugnare cœlum moliebantẽ. In Thessalia enim & Æmonia sunt erectoria iuga, quàm usq; proceritas mõtana attolli ualet. Nec est in terris omnibus, quod merito ad istas eminentias comparetur, Quippe quas solas diluuialis irruptio cum uniuersa obduceret humido, inaccessas reliquit. Durãt uestigia nõ languidæ fidei, quib apparet hos locos superstites fuisse, undosę tempestatis, Nam in latebrosis rupium cauaminibus conchyliorum tecta reperiuntur. Hic Philippus magnum procreat Alexandrum, cuius mater se coitu draconis grauidam affirmarat. Ita tantum ipse egit, ut deo genitus crederetur. Peragrauit orbem rectoribus Aristotele, Calistene, Subegit Asiam, Armeniam, Iberiam, Albaniam, Cappadociam, Syriam, Ægyptum, Taurum, Caucasumq; transgressus est, Bactros domuit, Mædis & Persis imperauit. Cepit Indiam, emensus omnia, quæ Liber & Hercules accesserant. Eum fuisse hominem aiũt ceruice cęlsa, lętis oculis, & illustribus malis ad gratiã lucẽtibus, reliquis corporis membris non sine maiestate quadam decorus, Victor omnium, uino & ira uictus, sic ut morbo uinolẽtiæ apud Babylonẽ, humiliore quàm uixerat fortuna exemptus est. Macedonia insuper lapidem gignit, quem Peantidem uocant. Hunc eundem concipientibus & parientibus, opitulari fama prodiga est. Hinc cernitur Æmus sex milibus passuũ arduus, niuosum & obdura concretum glacie tollens cacumen, sub cuius rupibus Orphæũ tam concinne, auras demulsisse fama est, ut eius carmine ne dum mortalium, uerum ferarum, & humi crescentium oblectabat sensus. Verum è regione Macedoniæ ad Zephyrum, Epirus Dodonia, ab urbe Epirotica Dodona, in ollarum structura doctissima. Virgilius:

> Ingens argentum Dodoneosq; lebetes.

Late ad modũ longeq; distenditur. Hæc regio prisca tempestate urbibus populisq; erat frequentissima Sed deinde sub Romano imperio, propter crebras defectiones ad solitudinẽ redacta est. Paulus nãq; Emilius subacta Macedonia, superato Perse, septuaginta Epirotarũ urbes euertit, & centũ & quinquaginta hominum millia in seruitutem redegit. Hæc olim Molossa dicta, à Molosso filio Pyrrhi, & Hermiones filiæ Manelai & Helenæ. Chaonia uerò à Chaone Heleni fratre. Virgilius:

> Pars Heleno, qui Chaonios cognomine campos.
> Chaoniamq; omnem Troiano à Chaone dixit.

In Epiro circa promontoriũ Leucaten, quod & Actium ferunt, Augustus nauali bello, Anthonium & Cleopatram Ægyptiam, quam spreta Augusti sorore, sibi iunxerat, separauit. Virgilius in octauo:

> Feruere Leucaten, auroq; effulgere fluctus.

Ad austrum eius Ætolia, cuius per mediū Achelous amnis ubi Bacchus uitem inseruit, fluens in Trinacriæ usq; fluctum, argenteis harenis dilabit, insulas illas secans, quas Echinadas uocant, quibus proxima sunt Cephalenorum oppida, ferūtq; in eas fuisse mutatas Nymphas ab Acheloo amne, dum eum sacrificio negligerent. Ouidius in octauo Metham.

Cumq; loco nymphas, memores tum deniq; nostri
In freta peruolui, fluctus nosterq; marisq;.
Continuam diduxit humum, pariterq; refellit.
In totidem medijs, quas cernis Echinadas undis.

Sed ad Orientem uersus Phocis est sita, atq; in Boream uersą, usq; ad Thermopylarum ostia, sub niuoso potissimū Parnassi uertice, protéditur. Cuius per medium Cephisus, de quo supra, è rupe defluens, propinqua arua perpetuis irrigat fontibus. Tum Phitonis sequitur tellus, miris quibusdā & inconsuetis odoribus flagrans, Vbi Draco ille delphicus ad Tripodes intra parietes templi prostratus iacet, adhuc multis horrendus squamis, ubi aiūt Apollinem, quoties ex Mileto aut Claro insulis proficiscebatur, plerunq; insidere cōsueuisse, atq; eius illic deauratæ pharetræ, uincula dissoluisse. Tantum de Europæ regionibus dictum iri duximus.

De insulis Europæ. Cap. 14.

NVnc ad insulas stylus uertendus est, priusquā de alia telluris parte quippiam describamus, quæ & magnitudine & opum uberta te cæteris anteit. Vt itaq; inde incipiam, unde etiam Europa primum extulit caput, & colūnæ illę Herculeæ infixę, eam à Libya, reliquoque iniecta Oceano, seiungunt. Gedira, prima nobis occurrit. Ea enim cū à Phœnicibus olim extitisset qui habitata, q̄ Herculem colebant, ab eis etiam Gadira est appellata. Antea uerò non Gadira, sed Continusa ab Hiberis dicebatur. Deinde Gymnesiæ insulę sequūtur, ex quibus quæ propinquior est Ebussus appellatur. Reliquæ uerò geminæ sunt, à Græcis Baleares appellatæ à fundarum iactu, quibus homines ibi maxime utebantur, βαλλω enim Græcis est mitto siue sagitto. Inde Balista quo aliquid iaculatur. Ouidius in quarto:

Tantum aberat scopulis, quantum balearica torto,
Funda potest plumbo medij transmittere cœli.

Tum uerò sequitur Sardinia, quæ (authore Solino) absque serpētibus est. Vbi solifuga in Sardois agris animal perexiguū, solifuga eo quòd solē fugiat, dictum. In metallis argētarijs plurima est. Nam solum illud diues argēto est. Hic herba de fluuijs fontaneis prouenit, quæ uescentibus neruos contrahit, rictu ora diducit, ut ueluti ridentes moriantur. Virgilius:

Ego Sardonijs uideor tibi amarior herbis.

Ibi fontes sanè calidi & salubres aliquot locis efferuescunt, qui medelas afferunt, aut solidant ossa fracta, aut molliunt, aut etiā ocularias dissipant

ægritudines

ægritudines, & coarguendis ualēt furib. Nam quisquis sacramēto raptū negat, lumina aquis attrectat, ubi periuriū nō est, cernit clarius, si perfidia abnuit, detegitur facinus cæcitate, & captus oculis admissum, tenebris fatetur. Sardiniæ uicina Cyrnus Ambæ propé é regione ad Ostiam sitę. Ex quibus altera quæ Corsica est, quam reliqua, aditu superior, cum prærruptis admodum collibus, & densissima uallatur sylua. Sed ambæ soli ubertate & nascentium copia spectatissimę. Ager tamē Corsicanus solus hoc unum habet quod lapidem edit, quem Catochiten dicunt, fatu dignissimum. Maior enim cæteris est, qui ad ornatum destinātur. Impositas manus detinet ita seiunctis corporibus annectēns, ut cum illis hæreat, à quibus tāgitur. Sed ei inest uelut de glutino lentiore aliquid parum atq; gummi. Accepimus Democritum ostentatione scrupuli huius, frequenter usum, ad probandam occultam naturæ pontentiam. Deinde apparent insulæ aliæ, in gyrum positæ, quæ cum olim, ab accola Hippota, Æoli patre benignissimo rege inhabitatæ extitissent, ab eo Æolides etiam sunt uocatæ. Ouidius:

> Clauserat Hippotates æterno carcere uentos.

Ferunt eundem regem, ob ipsius animi uirtutem, qua constat pium & clementem fuisse, id à dījs ipsis consecutum, ut non solū illarum insularū rex fuisse traditur, uerumetiam uentorum principatum & imperium accepisse. Hę insulæ in freto Siculo uigintiquinq; milia passuū, ab Italia absunt, Vulcaniæ ab Italis uocatæ, Numero sunt septem. Liparæ nomē dedit Liparis, qui ante Æolum eam regebat. Alteram Hieram uocant, ea præcipue Vulcano sacra, plurimum colle eminentissimo nocte ardet. Strabo in sexto. Insula Vulcano sacra saxosa tota, et deserta, et ignita. Trifariāq;, quasi ternis ex crateribus efflat. E quorum sané maximo, laminas flammę eructuat. E longa uerò creditum est obseruatione, flammas ipsas flatibus concitari, tum hic tum in Ætna, quib. cessantibus, cessant & flammæ. Nec id ratione caret. Venti enim, è marinis exhalationibus captantes originem, & generantur, & nutriūtur, adeò ut de cognata materiaa, ccidentiq;, ignis incensus, spectatores ipsos mirari non sinit alio quodammodo talia fieri. Inde haud inaniter effictum est Vulcanum ob difformitatem in hunc specum ab æthereo axe dilapsum, ful mina Ioui fabricare. Virgilius:

> Insula Sicanium iuxta latus Æoliamq;
> Erigitur Liparem, fumantibus ardua saxis.
> Quam subter specus Cyclopum exesa caminis.
> Antra Ætnæa tonant, ualidiq; incudibus ictus
> Auditi referunt gemitum, striduntq; cauernis.
> Stricturæ Chalybum, & fornacibus ignis anhelat.
> Vulcani domus, & Vulcania nomine tellus.
> Hoc tunc ignipotens cœlo descendit, ab alto.

Ferrum

Ferrum exercebãt uasto cyclopes in antro

Brontesq; Steropesq; & nudus membra Piragmon.

Hoc efficit quod ex eius fumo potissimum incolæ præsentiscũt, qninam flatus in triduo sunt futuri. Si enim spiraturus est auster nebulosam circum insulam effundit caliginem (inquit Strabo allegans Empedoclem) ut longe Sicilia cerni nequeat. Flante uerò Borea puras flammas emitti & altius extolli ac maiores emitti strepitus. Zephyrum autem medium quendam ordinem tenere. Strongyla tertia est, In qua uates Æoli domicilium fore perhibent.

Rex Æolus antro luctantes uentos tempestatesq; sonoras,

Imperio premit.

Quarta est quam à forma quoq; Dydimã, Id est gemellam uocarunt. E ceteris Ericusam & Phenicusam ab arbustis uocauere. Ad pascua enim prorsus omissæ fuere. Septima in mare magis exposita est. Euonima, id est sinistra uocata, quoniã è Lypara in Siciliam nauigãtibus, sinistra maximè offertur. His insulis nulla uicinior q̃ Sicilia, è conspectu Italię posita, à diffusis tribus famatissimis promontorijs, quibus munita est, Trinacria appellata, quorum unum Pachinum dicitur, qui mons ad Orientem solem, in Peloponensium plagam spectat. Et gloriosam illã Syracusanorem ciuitatem sub pedib. tenet. Maximum olim tyrannorũ domiciliũ, in qua (ut inquit Solinus) cum hyberna condunt serena, nullo non die sol est. Et Arethusa fons in hac urbe est, cuius Nympham inuocat Maro, Theoricum Syracusanum imitatus carmine in Buccol.

Extremum hunc Arethusa mihi concede laborem.

Alterum montẽ Pelorum uocant, qui ad Boreã uersus Italiã respiciens, soli præstat temperiẽ, quod neq; humido in lutũ diluitur, neq; fatiscat siccitate in puluerẽ, ui introrsum recedit, & in latitudinẽ panditur. Tres lacus obtinet, quorũ unus pisciũ copiosus est, quẽ non admirandũ duxerim, sed quòd ei proximans condensis arbustis inter uirgultorum opaca feras nutriat. Præbet itaq; piscandi uenandiq; facultatem. Tertium ara sacrum approbat, quæ in medio sita, breuia diuidit à profundis. Qua ad eam pergitur, crurotenus peruenit aqua, quod ultra est nec explorari licet nec attingi. Et si sit qui id ausus est, malo plectitur, quantàmque sui partem ingurgitauerit, tantum it perditum. Verum ex Peloro quod ad Italiam conspicit, nauigatio illic perniciosissima efficitur, cum angustus sit admodum limes & sinuosus, nec sine uehementi impetu intercluditur mare, Ibi enim uastis absorptum speluncis (quas ab Ionio Neptunóque incisas ferunt) horrendis plerumque mugitibus fremit, ob asperas undique cautes, quas hinc atque hinc marini fatigant fluctus. Seneca. Scylla pulsatis resonat cauernis. Nam credit antiquitas Siciliam iunctam fuisse Italię, & Pelorum Sicilię, partem esse Apennini, sed cum ea parte uehementer

hemeter depressa esset Italia, terræ motu uel mole undarũ cum locus scin deretur, mare irrupisse, & Siciliam à continenti diuisisse. Virgilius:

> Dissiluisse ferunt cum protinus utraq; tellus,
> Vna foret medio ui pontus & undis.
> Hesperium Siculo latus abscidit, aruaq; & urbes
> Litore diductas angusto, interluit æstu.

In quod mare Scylla Phorcisilia præcipitata est, dum inguina sua latrantibus catulis, deformia conspexerat, in undis per herbipontem Cyrcen ue neno turbatis, ob Glaucum quem utraque, non sine magno alterius liuore adamabat. Eius latratum horrendum, nautæ circa Pelorum soluturi adhuc persentiscunt, nec sine tremore pectoris prætereunt. Læuum Pelori latus Charybdis occupat, periculum uasta uoragine uniuersa absorbens. Seneca. At mare totum timuere nautæ, Quod raptas hausit, reuomit Charybdis. Pristinæ illius naturæ, ac rapinæ non immemor Pystrix dum boues Herculi sublatos, nõ indigua mercede, Iouis ira tenebat, Qui postquam in illam fulmen eiaculatus erat, in hunc cæcum gurgitem præcipitem dedit. Tertium Siciliæ promontorium Lilybæum, aduersus Zephyri erumpentis impetum, uidetur prorsus insurgere, cui ciuitas adhæret eiusdem nominis, Sibyllæ sepulchro clarissima. Intra insulam est Aethna, in qua sacra Cereris ædes est, ea montanas amplectitur planities, totas arabiles. Loca eius superiora tum nuda, tum cinerosa sunt, & per hyemem niuibus referta. Cæterum inferiora syluis & uarijs arborum consitionibus partita sunt, adeò ut campus ille Atheniensis, in floribus semper sit, & omni uernans die, Ouidius:

> Sylua coronat aquis cingens latus omne suis
> Frondibus, ut uelo Phœbeos summouet ignes.
> Perpetuum uer est.

Quem prope est demersum foramen, quo Ditem patrem, ad raptus Proserpinæ Cereris filiæ, libere egressum extulisse ferunt. Ipsa uerò montis cacumina, multas suspiciunt mutationes, uescentibus incendijs, nunc igniti emittuntur riui nunc flammæ fumo sæue caligines, adeò quòd mirabile dictu est, quod nec calor frigore mitigatur, nec frigus calore dissoluitur. Seneca tragicus:

> Nec superfusis uioletur undis.
> Æternis ignis resonans caminis,
> Nunc ardentes exhalat lapides. Virgilius
> Ipse, sed horrificis iuxta sonat Æthna ruinis.
> Interdumq; atram prorumpit ad æthera nubem,
> Turbine fumantem Piceo, & candente fauilla.
> Interdum scopulos, auulsaq; uiscera montis,
> Erigit eructans, liquefactaq; saxa sub auras,

Cum

Cum gemitu glomerat, fundoq; exæstuat imo.

Causa est. Quoniam insula tota cauernosa est sub terra, fluuijs & igne plenissima. Calidarum aquarum scaturigines multis in locis habet. Sub mōte sepultus est immanis ille gigas Enceladus, in quem eiaculatus erat fulmina Iupiter, dum ipsum ab sua sede pellere conaretur, alijs adiutus fratribus. Seneca. Et ferus cyclops metuit parentem, Rupe feruentis residens in Æthnæ. Hæc insula Achatem (scribit Solinus) lapidem primum edidit in Achatis fluminis ripis repertum, non uilem cum ibi tantum inueniretur. Quippe interscribētes eum penè naturalibus sic notāt formis, ut cum optimus est, uarias præseferat rerum imagines. Vnde annulus Pyrrhi regis qui aduersus Romanos bella gessit, non ignobilis famę fuit, eius gemma Achates erat, in quo nouem musæ, cum insignibus suis singulę, & Apollo tenens cytharam uidebantur, non impressis figuris, sed ingenitis, nunc diuersis locis apparet. Dat Creta, quem populi, Coralóchatem uocant Coralio similem, sed illitum guttis auro micantibus, & scorpionum ictibus resistentē. Dat India, reddentē nunc nemorum nūc animalium facies, Ne tamē Corallij simus immemores. Refert Solinus, Ligusticum mare frutices procreat, qui quantisper fuerint in aquarum profundis, fluxi sunt tactu, deinde ubi in supra attolluntur, naturalibus saxis derogati, lapides fiunt. Nec solum qualitas illis, sed color uertitur, nam puniceo protinus erubescunt. Hæ uirgæ primum indurere à capite Medusę, cui erant suppositę à Perseo, dum marinam beluam, Andromedę puellę obiectam interfecerat. Ouidius in fine quarti.

Anguiferumq; caput duráue lædat harena,
Mollit humum folijs natasq; sub æquore uirgas,
Sternit, & imponit phorcynidos ora Medusæ.
Virga recens bibulaq; etiam nunc uiua medulla,
Vim rapuit monstri, tactuq; induruit huius.
Nunc quoq; coralijs eadem natura ramansit.

Verum ex Sicilia ad austrum uersus transitus est in Libyā, ad alterius Syrtis initium, altera autem facile conspicitur, si quis retorserit se ad Italiæ litora. Huius uerò è conspectu geminæ insulæ uisuntur, quarum una Menix dicitur, altera Gorthyna, quæ portum in Libyam præstant. Verum ad sinistram Adriatici sinus, atq; ad Iapagiam uersus, puta Apuliam, cui Iapix Dedali filius nomen dedit (authore Virgilio in undecimo.)

Victor Gargani condebat Iapigis agris.

Insula emergitur, quæ olim à Diomede condita, ab eo est etiam Diomedea appellata, ut refert Anthonius, Aristoteles tamē in libro de auditu mirabilium ait, Diomedem ab Ænea occisum, & loca in quibus imperauerat occupata, interfecto illo, honores diuini, in insula ab eo Diomedea appellata, et templum constitutum est. Eius autem socij in aues conuersi, in-

sulam

sulam illam incolunt. Diomedeæq; à Latinis, à Græcis Herodij uocatæ, quibus(ut scribit Solinus) color est candidus, ignei oculi, ora dentata, cõ gregatim uolitant, cum fœtificum tempus adest, rostro scrobes excauāt, Græcis illic adnauigantibus læte applaudūt, Cæteros homines infestāt. Virgilius in undecimo:

Nunc etiam horribili uisu portenta sequuntur.
Et socij amissi petierunt æthera pennis.

Deinde ad orientem uersus longe ille tractus insularum aperitur ab Syrti, quo quondam homines, ex Colcho perfectos, irrupisse dicitur, dum fugientem Medeā prosequerentur. Ac deinde Liburnides sitæ. Ad Austrū autem uersus, post Ceraunij montis prærupta promontoria, Epiri à crebro fulminum iactu propter altitudinem nominata. Virgilius:

Prouehimur pelago uicina Teraunia iuxta.

Insulę quędam obijciuntur, quas Ambracias uocant. Tum etiam & Corcyra conspicitur, insula fertilis & copiosa, ac ueteris illius Alcinoi clarissima quondam & spectatissima regio. Cui maximè adiacet Nericia Ithacę tellus optatissima, & ipsa olim Vlyssis patria. Hic Dulichium, Same siue Cephaleniæ, Zacinthos, Neritos, omnes sub Græcorum ditione potentes insulæ. Virgilius:

Iam medio apparet fluctu nemorosa Zacinthos,
Dulichiumq;, Sameq;, & Neritos ardua saxis.
Effugimus scopulos Ithacæ, Laertia regna,
Et terram altricem sæui execramur Vlyssis.

Multæ quoq; aliæ insulę sunt ad Boream, quarum una Echila, & Cythera altera, & Calauria reliqua. Atq; ad aliam cōuersa partem, quæ respicit occidentem Carpatos. Nec longe ab his sita est Creta insula, perpulchra & fœcunda frugum ubertate, & pascuis copiosissima, meracissimoq; inundans uino. Hæc summi Iouis nutrix perhibetur. Cum enim Saturnus, à Themide fatidica dea accepisset, se à filio pulsum iri regno, uorabat omnes filios, quod cum idē Rhea uxor de Ioue timeret, nati pulchritudine delectata, clam illum sustulit, & nymphis in monte Dicteo alendū tradidit, ubi ab apibus nutritus, adhibiti sunt Curetes & Choribātes, qui ęris tinnitu, prohiberent audiri pueri uagitum. Virgil.

Creta Iouis magni, media iacet insula ponto.
Mons Idæus ubi, & gentis cunabula nostræ.
Centum urbes habitant magnas, uberrima regna.

Nam in medio ubi latissima panditur (ut scribit Strabo in decimo) mōs Idæus surgit. Ibi sylua exoritur referta fragratissimis cupressis. Ciuitates habet plures, quib. olim ille senex Minos imperitabat, cum eius coniunx (quod fœdum relatu) illecebroso uexata pruritu, sub tauri complexus uenerat, Et Minotaurum enixa est. Virgilius:

Ah uirgo infelix, quæ te dementia cepit?
Proëtydes implerunt falsis mugitibus agros.
At non tam turpes pecudum, tamen ulla secuta est
Concubitus.

Scribit Solinus quòd ager Creticus syluestrium caprarũ copiosus est. Ceruo eget, lupos, uulpes, aliaq; quadrupedũ noxia; nusquam educat, serpẽs nulla, larga uitis, mira solis indulgentia. Arborarij prouentus abundantes. Nam in huius tantũ insulæ parte repullulant cesæ cupressi. Herba ibi est, quæ Alimos dicitur, ea ad morsa, diurnã famẽ prohibet. Auẽ noctuã Creta non habet & si inuehatur, morit. Hinc deinde obiecta est Rhodos insula, ubi raro phœbeos ignes, uapor in nubẽ coactus, fugat. Et ipsa ab Ægyptijs quondã cõdita, & Iasiliorum pulcherrima colonia. Verum ad Orientẽ Chelidoniæ sitæ sunt tres numero, atq; Pathareidos obiectæ uertici. Tum uerò preclara illa Cyprus, intra Pamphyliẽ sinũ sita, gratissima Veneris Dionẽæ regio. Hic enim Cythera ciuitas, ubi nutrita est, inde Cythereia perhibetur. Et est insula etiã ultima ex Cycladibus uel Laconiẽ, in neutro duntaxat genere, cum plurali inflexione dicitur. Virgilius:

Hunc ego sopitum somno super alta Cythera.
At super Idalium sacrata sede recondam.

Hẽc insula abundat herba, quã Thusci Persam appellãt. Latini Amaracũ siue Sansucũ. Vulgus Maioranã. In quã puer regius, dũ casu lapsus ferret unguenta, maioremq; effusione odorem creauit, mutatus dicitur. Virgil.

Idaliæ lucos ubi mollis amaracus illum,
Floribus & dulci aspirans complectitur umbra.

Nec lõgè à Phœnicia posita est Aradus, intra ipsius ampliss. spaciũ, ac in cõspectu Suniados collis supra Abantes populos Salamina conspicit, & Æginæ, ubi mirabilis quædã Ægei maris apparet altitudo. Tametsi innumerabiles penè in eo insulæ coniectæ sunt, quẽ miro quodam inter seordine ita disponuntur, ut arte potius quàm natura structæ uideantur, Protendunt enim usq; ad Hellespontum. In quo quidem à læua potissimum, ubi Europa terminatur Sestos est sita, & Abydos à dextra illi prorsus è regione posita, quarum distantiam creberrime metitus erat, Abydæus ille Leander, dum per Hellesponti undas, ad lunæ radios ad puellam Hexus, alterius ciuitatis alumnam nataret. Ouidius:

Vel tua me Sestos, uel te mea sumat Abydos.
Tam tua terra mihi, quàm tibi nostra placet.

Verum ad Europã uersus Macris erigit, ab Abantib. olim condita. Tum etiã maxime, quæ uentis infringit, Scyrus ac Peparetos. Nec longe ab his Lemnos, in quã Vulcanus, ob deformitatẽ, ab Æetherea sede fracta poplitis iunctura præcipitatus fertur. Nec procul antiqua illa Thasos, Cereris cultrix. Tum etiã & Imbros, Vnde Threicia illa & prouulgata emicat Samos

mos, uetus olim Corybantum colonia. Virgilius in septimo:

Threiciamq; Samum quæ nunc Samothracia fertur.

Quæ uero primã Asiæ frontẽ tenent, & circumsistunt Delon ab ea circuitione, Cyclades à Græcis sunt appellatę, authore Solino inquiente. Cyclades autumãt dictas, quia licet spacijs lõgioribus, à Delo proiectæ, in orbẽ tamẽ circa Delon sitæ sunt. Orbem aũt κύκλον Græci dicũt. Ias Homeri tumulo cæteras antecedit. Meminisse tamen hoc loco par est post primum diluuiũ, Ogygij temporibus notatũ, cum nouem & amplius mẽsibus diẽ continua nox inumbrasset, Delon aũt, omnes terras, radijs solis illuminata, sortitamq; ex eo nomen, quòd primũ reddita foret uisibus. Hæc secundum Pliniũ clariss. Cycladũ media, & templo Apollinis, & mercatura celebrata, quæ diu fluctuata (ut prodit) sola motum terræ nõ sensit. Virgil.

Quam pius Arcitenens oras, & litora circum

Errantem Micone cęlsa Gyaroq; reuinxit.

Immotamq; coli dedit, & contemnere uentos.

Hæc primum excepit Latonã cœlesti Iouis semine grauidã, dum dudum per maria & terras, iniquæ Iunonis munere errasset. Hic enixa est gemellos, Phœbũ & Dianam. Latone templo (ut inquit Strabo in decimoquarto) Cynthus mõs sublimis & asper, totiq; Apollinis urbi succumbit. Cycladib. propinqui sunt, Ionides, & Cauni. Samos quoq; gratissima Iunonis pelasgidos sedes (quoniam in ea adoleuit & Ioui nupsit) antiquissimũ habet templum, & simulachrum habitu nubentis figuratum, & sacra eius anniuersaria, nuptiarum ritu celebrantur. Virgilius:

Posthabita coluisse Samo, hic illius arma.

Huic (authore Strabone in decimoquarto) adiacet Icaria, à qua Icariũ pelagus nominatur. Ea nomen habet ab Icaro Dędali filio, quem aiũt paternæ fugæ comitem, cum ambo à Creta aufugissent, de inextricabili Labyrintho, in has undas cecidisse, dum se altius quàm genitor edixerat, in auras subleuasset ubi ad solis radios, feruefacta cæra, pennæ effluxerunt. Ouidius in octauo Methama.

Altius egit iter rapidi uicinia solis,

Mollit odoratas pennarum uincula cæras.

Tepuerant cæræ, nudos quatit ille lacertos.

Oraq; cærulea patrium clamantia nomen,

Excipiuntur aqua, quæ nomen traxit ab illo.

Tum etiã Chios sub excelsi Pelinei montis radicib. posita. Deinde Æolidum insularũ rupes, Lesbos scilicet & Tenedos Argiuorũ quondam dolosa statio, è medijs erigunt̃ fluctibus. Ex quibus Melas et Colphis amnes in Hellespontũ dilabunt̃. Inde uerò Boreã uersus, Propontidis maris fluctus undiq; aperiunt̃ & dilatant̃ usq; ad aditũ Euxini maris. Ad sinistram. uerò uersus, alia quędã conspicit̃ insula, famatiis. quidẽ olim sede maxi-

morum heroum. Nam ferunt ibi Achillis animã, ac cæterorũ fortis. hominum, inter montiũ illius prærupta uersari. Huiusmodiq́ gratiã tales uiros à dijs dono, ob eorum uirtutẽ, consecutos, ut immortales efficerẽtur: Cum ipsa uirtus immortalis sit, et immortalẽ gloriam cõsequi necesse est. Eam em̃, ob id ꝙ pecora omnia cãdido uellere pariat, Græci Leucã appellauerunt. Nec multo ab ea longè alia quædã erigitur, ampla quidẽ, & magno quodã dimensa tractu, quæ in Cimmeriũ Bophorũ, recta nauigantibus uia, prę cęteris occurrit, è regione Meotidis paludis ad dextrã sita. Ea enim est in qua conditæ sunt, Phenagora & Hermonassa ciuitates quas et condiderunt & incolũt Ionij. Hæ sunt omnes insulæ, quæ intra hæc mediterranea maria, fama & celebritate aliqua, potuerunt ad cognitionẽ nostram peruenire. Veruntamen quæ in amplissimo coartantur Oceano, cũ sint quamplures neq́ magnitudine, neq́ fama nostris inferiores, eas prætereundas esse silentio, non oportunum fore duxi.

De insulis in extremo mari iacentibus. Cap. 19.

PRimum igitur de illa dicã quæ in medio Atlãtico sita, à Græcis est Erythrea uocitata. Hæc tanta aëris benignitate prædita (authore Anthonio) ut homines pariat continentissimæ, ac penè immortalis uitæ, cum diutissime uiuant. Est & armentorũ copia refertissima. Eam uicini Æthiopes quondam incoluere, quos ferunt illuc concessisse, interempto ab Hercule Gerione, cui boues abstulerat. Ouidius:

Ecce boues illuc Erythreidas applicat herôs,
Emensus longi clauiger orbis iter.

Verum ad summũ Europę uerticem, quem sacrũ incolæ uocant, famatiss. illę Hesperidũ insulę conspiciũtur, ubi (ut inquit Solinus) sinuoso meatu, æstuarium è mari fertur, adeò flexuosis laterib. tortuosum, ut uisentib. procul, lapsus angueos facta uertigine mentiat. Itaq́ ꝙ hortos appellauere circumdat. Vnde pomorũ custodem interpretantes, iter ad fabulosum figmentũ struxerunt. Nam plurimo auro ditissimæ sunt, atq́ omnia prope metallorum genera pariunt. Hæc insula frutices aureos, & metalla fert frondentia. Ouidius:

Arboreæ frondes auro radiente nitentes.
Ex auro ramos, ex auro poma ferebant.

Nec longè ab his admodũ, sed magis ad Boream uersus, Britannorũ insulę uisunt, contra potissimũ Rheni ostia. De quibus licet antea dixerimus, nũc tamen minime prætereundæ sunt, quoniã non tantũ extolli queunt, quin plus laudis egeant. Amplissimæ enim sunt, & cæteras omnes magnitudine superãt. Neq́ quauis alia diuitiarũ copia, aut armentorũ multitudine, & uarietate, aut hominnũ genere inferiores, Ibi enim stanni, et plumbi, & multiformis æris materia, ex terræ uisceribus ꝗ facillimè eruit. Auro etiã & argento plurimũ pollent. Inter cætera quæ pariũt armẽta, pecudes habẽt, tam molliss. indutas uellere, ut ad telę aranearũ similiudinẽ te-

nuitatemq́, facile cõtrahi posset. Equos producũt quàmplurimos, haud ineptos ad laborẽ. Sed quæ magis ad occidentẽ uertitur, cum primã eius frontẽ ad Hyberiã cõuertat, ab Hyberis & ipsis olim habitata, Hybernia uocitetur. Ea longè copiosiores equos parit, atq; eos huiusmodi, ut non ui deãtur nisi quodam suauissimo incessu deambulare, à natura didicisse, ac cum quadam quasi modulatione progredi, more regio. Gentes habet ferocissimas & aptissimas bello, quæ cũ pulchro sunt corpore & elato, Membris quoq; robustissimis, ac colore candido. Ingenio quoq; et facilitate linguæ, plurimum præstant. Extant & aliæ non longè ab his insulæ sitæ, cultrices quãmaxime Bacchi, in quibus Amnitarũ mulieres olim clarissimorum uirorum coronatæ hedera, pendentibusq́ comis intra se, quasi commotæ furore quodam concitabantur, atq; ingenti clamore Bacchum uociferantes, noctu ipsi deo sacra ex ritu perficiũt. Nec multo etiam ab his longe erigitur, quæ ultima dicitur Thyle, ubi ęstiuo solstitio (scribit Solinus & Plinius) sole de Cancri sidere faciẽte transitum, nox penè nulla. Bruma li solstitio, dies perinde nulla. Hęc insula tempore Maronis ultima fuit, de qua haberetur cognitio. Virgilius:

Numina sola colant, tibi seruiat ultima Thyle.

Inde incipiũt Ebrides, quinq; insulæ numero, quarum incolę nesciunt fruges. Piscibus tantum & lacte uiuunt. Secundam à continenti stationẽ eun tibus Orcades præbent, numero tres. Vacant homine, nõ habent syluas, tantum iunceis herbis inhorrescunt. Cætera earum nudæ harenę & rupes tenẽt. Inde si quis ad Scythiam soluturus ad solis ortum nauem inflexerit, Chrisia, quæ altera Oceani insula, se offert, in qua sol quoq; purissime emicat. Cum uerò ad meridiẽ è regione cursus uerterit, statim occurrit Taprobana pergrandis quidem insula, Multis uariarũ rerum diuitijs referta. Homines in Taprobana corpore granidores ultra omnium mensuram, rutulis comis, cęruleis oculis, trucioris soni, nullo linguæ commertio genti alteri sociãtur: Ætas illis ultra humanam fragilitatem prolixa, ut maturè pereat qui centenarius moritur. Dedicata est potissimum Veneri, atq; illi sua persoluunt uota. Et super illius caput Cancer, ardentissimum sidus, continue per gyrum circumuertitur eamq; propè regionem adurit. Eius pars, (authore Solino) bestijs & elephantibus repleta est maioribus, multo q̃ quos fert India. Partem homines tenent, margaritis & gemmis omnibus scatentem. Ibi mare adeò altum, adeo depressum, ut nullæ unquam anchoræ ad profunda illius ima potuerunt peruenire. Nulla in nauigatione, siderum obseruatio, utpote ubi septentriones nunquam inspiciuntur. Lunam ab octaua in sextamdecimam tantum supra terram uident. Verum uehũt alites, quarum meatus terram petentium regendi cursus magistros habẽt. Mirantur ibi aurũ, & ad gratiam poculorũ, omnium gemmarũ, adhibent apparatũ. Secant marmora testudinea uarietate. Margaritas legunt pluri

 mas,

mas, maximasque. Conchae sunt in quib. hoc genus lapidū reperitur. Quae certo anni tempore, luxuriante conceptu, sitiunt rorem, uelut maritū. Cuius desiderio hiant, & cum maxime lunares liquantur aspergines, hauriūt humorem cupitum, sic concipiūt, grauidaeque fiunt. Et si purū fuerit, quod conceperint, candicant orbiculi lapillorum. Si turbidum, pallore languescunt. Conchis ipsis inest sensus, partus suos maculari timent. Cumque flagrātioribus radijs excanduerit dies, ne fuscetur lapides solis ardore, subsidunt, ac se profundis ingurgitant, ut ab aestu uindicentur. Cetas habent passim per litora uagantes, quę in mari primum rubro depastę, illuc se ingerunt, animalia sanè mōstrosa, & tantae magnitudinis, ut colles quidam litoribus aduecti uideātur, quorum dorsum longo spinarum tractu exasperatur, Infestissimę admodum pueris si quis deambulando per litus occurrerit, neque quispiam alius, si uisus fuerit, potuerit facile ex eorum faucibus effugere, cum adeò deformes esse hiatus ferant, ut cū hominibus ipsis nauem saepenumero deglutierint. Extat pręterea alia insula, Ogyris ab incolis appellata. Vetus quoddam Erithraei regis monumentum, è regione Carmanides promontorij sita. A qua si quis ad Boream diuerterit, et ad Persicum mare, Icarium statim offendet, ubi Tauropolitae Dianę templū conspicitur, mirabile quidem ob uetustatem, sed mirabilius singulari quadam rei nouitate. Nam inde semper quidam exhalat fumus, sine ullo prorsus adhibito igne, putridus quidem ac infestus admodum, accedentibus. Hae quidem sunt insulae, quae fama aliqua intra Oceanum occluduntur, quamuis non inficior, passim etiam quamplures sitas esse. Quarum quaedam intra Libycum sinum positae, quaedam intra Asiaticum, & circa Europae decliuum, ac intra oceanū ipsum, quarum licet nōnullae habitabiles sunt, & gratissimū plerunque nauigantibus portū praestāt, tamē quia ignobiles perstiterunt, nec satis à nobis perspectae, non solū mihi difficile fuit, sed etiam superfluum uisum est earum nomina & situs aperire.

De Asia tertia mundi parte. Cap. 16.

Asiae formam cum aliā alij esse dixerint, illud tamē certissime constat (ut Anthonius refert) eam sibi cuiusdā coni imaginē duxisse, Nam cum ab amplitudine, tanquam à latissima quadam basi eius aditum incipiat, deducitur tamen paulatim, et ad extrema usque protendit, ubi Dionysij columnae conspiciuntur sitę, ubi & Indi, qui extrema illa occupant, intra montes sunt positi. Vbi & Ganges, candidis undis per latissimum alueum, in Niseum usque litus deuoluitur. Ea enim cum à monte Tauro diuidatur, quae citerior est, neque illi superiori par esse magnitudine dicitur, neque etiam forma consimilis. Ipsa enim est quae influentem pontū habet, atque in ea ipse principatum tenet. Altera uerò quae amplior est, multum interfunditur Oceano. Verum mons ipse Taurus, qui uniuersam (ut diximus) per medium diffūgit, à Pamphylia incipiēs, ad Indos usque protenditur.

tenditur. Qui quidem, cum nonnunquam altius erigatur, ac eius capita re curuet, quasi quædam reflexa boum cornua, qui ad saltum eriguntur, ab ea similitudine Taurus est appellatus. Ex eo infiniti penè fontes & flumina exoriũtur, quorum quædam uersus Boream dilabuntur, quædam meridiem petunt, quędã etiam ad Eurum & ad Zephyrũ conuersa, cum ob regiones quas interluunt, uaria etiã sint nomina cõsecuta, haud facile omnium nomina apparere. Id enim curæ sit eorũ maxime, qui illa circũhabitant loca. Solum illud dicendũ à nobis erit, quæ flumina, quæúe gẽtes sint illæ, quæ fama aliqua poterũt ad cognitionis lucem peruenire. Mæote igitũ & Sauromatæ cum superiorem Asiæ partem occupant, quę ad Boreã conspicit, primi etiã occurrũt, ut eos cæteris in hoc ordine præferamus. Mæotę (ut scribit Strabo in undecimo) Minorem Rombiten incolũt, homines operarij & agricultores, non minus ꝙ Nomades, bellicosi, quorũ qui Tanaim accolũt, agrestiores sunt. Sauromatæ uerò (ut inqt Anthonius) sunt, qui Meotidẽ paludẽ circumhabitant, ex Amazonũ quondam semine (ut dicitur) procreati. Nam ferũt, cum illæ à patria profugissent, atꝙ ẽcõspectu Thermodoõtis fluminis, castra metitę fuissent, cum Sauromatis ipsis secõ miscuisse, ut q ex eis progeniti fuissent, forent uiri, & bellicosi euaderent. Nec mirum, proles enim sæpissimè parentum uigorem præfert & mores. Scribit enim Strabo in undecimo de Amazonib. Hæ Amazones dicuntur habitare sub radicibus montium Caucaseorũ, qui Ceraunia uocantur. Et earum alias operari, quæ ad arationẽ insitionemꝙ pertinẽt, sed præcipuã pascendorũ equorum curã habere. Robustiores uerò in equis, uenationes & bella exercere, omnes ab infamia dextrã mamillã exustã habent, ut habilius liberiusꝙ ad omnẽ usum bracchio uti possint. Sed in primis ad iaculationẽ, uti arcu, securi, et pelta, è ferarum pellibus conficere galeas, subligacula, & alia operimenta. Virgilius in undecimo:

Quales Threiciæ cum flumina Thermodoontis
Pulsant, & pictis bellantur Amazones armis.
Seu circum Hippoliten, seu cum se maria curru.
Penthesilea refert, magnoꝙ ullulante tumultu.
Fœminea exultant lunatis agmina peltis.

Easdem (refert Strabo) menses duos ueris eximios habere, quibus montem proximum conscendunt, qui eas disiungit à Gargarensibus, quo & illi more quodam peruetusto conscendentes sacrificant, & prolis gratia cum mulieribus coeunt, idꝙ obscurè in tenebras in quacunque inciderint, quas postquam pregnantes fecerint, remittunt illas, Si fœminam peperèrint, secum retinent, si mares illos tollendos reddunt. Sed redeundum nunc ad Sauromatas, unde diuertimus parumper. Hi uastam quandam et pergrandem syluam inhabitant, densissimis passim arboribus insertam, cuius per medium tractus Tanais intra propinquã paludẽ dilabitũ.

Ipse est fluuius ille, qui ab Asia Europã disiungit, cum ad occidentem Europã relinquat, & ad ortũ Asiam. Ex ea fontes quamplures & riui scatent qui per Caucasum dilabentes, intra saxa & cõualles immurmurãt. Verũ qui amplior est, per Scythiã diffusus, multoq; inflatus Borea, immensam illuc conuehit glaciem, infelices illos facit, qui uicina incolunt loca. Nam quoties spirante Borea (inquit Veronensis) frigus inoleuerit, toties interire præ oculis, aut equi conspiciuntur, aut muli, aut ipsa armenta gelu contrahi, & errantes passim per syluas pecudes, supremũ uale decantare. Nec homines quoq; tuto intra tecta & obstrusa domicilia consistere posse, & ipsi unà cum armentis eorum prorsus interirent, nisi obseruata tempestate cum occlusis curribus ad mitiores regiones effugerent. Nam in currib. degunt (authore Strabone in undecimo). Scytharum etiam interius habitantium (authore Solino) asperior ritus est, specus incolũt, pocula non ut Essedones de proximorum ossibus auro incinctis, sed de inimicorum capitibus moliuntur. Amant prælia, interemptorum cruorem ex uulnerib. ipsis bibunt, numero cædium honor crescit, quarum expertem esse apud eos probrum est. Verum qui Sauromatis propriora tenent loca Sindi uocãtur. Tum etiã & Cymerij qui Euxino adhærent ponto, Cercerij quoq; & Oretę, & quos ferunt quondã à Xanto, & Idęo Simeonte post debellatam Troiã, illuc una cum eorum duce, aduersis uẽtis uenisse, depulsis Acheis. Quorum ora (ut scribit Strabo) magna ex parte mõtosa & impetuosa, cum Caucasi pars sit. Ex maritimis latrocinijs uiuunt, lembos habent exiles arctos & leues uigintiquinq; hominum capaces, ex quibus classem comparantes, & interdum ad naues onerarias, interdum ad regionem uel urbem aliquam nauigantes mari dominantur. Hi cum domum repetunt, & ultra nauigare non possunt lembos humeris impositos in syluam referunt, In quibus habitantes tenue solum arant, rursus cum nauigandi tempus adest, in mare referunt, eorundẽ morum sunt Zygi & Heniochi proximi illis. Deinde uerò ad extremũ ponti Tindaridæ, quem pontũ (inquit Strabo in septimo) priori tempestate nulli patuisse nauigationi, & proinde, Axenon, id est, inhospitalẽ pontũ appellari solitũ, propter tempestuosa & per hyemes interclusa loca, & accolarũ immanitatem, maxime Scytharum hospites immolare solitorum, & uescentiũ humanis carnibus, & pro pateris caluarias usurpantiũ, nouissime autem, cum Iones in litore urbes condidissent, Euxinũ, id est benignum hospitalemq; uocari cœptum est, Per uniuersum pontum fiber plurimus est quẽ alio uocabulo castorẽ dicunt. Et prouentu malorũ graminũ, adeò celebris, ut inter alias noxias herbas, Aconita quoq; generet. Post Tindaridas Colchi, q̃ Caucaso adhærẽt, olim ex Ægypto profecti, ubi ipse quoq; Caucasus (ut inq̃t Strabo) utriq; pelago imminet, & Põtico et Caspio, muniẽs Isthmũ, q̃ ea dirimit. Is a austrũ uersꝰ Albaniã, Hyberiãq; disterminat. Septent. uersus Sarmaticos campos,

campos arboribus et omnigena sylua plenos, altissimis extollit collibus. Ex quibus quidē Phasis fluuius dilabēs, in Euxinum deflectitur. exoritur tamē ab initio ex monte Armeno, qui inter Orientem et Boream tractus, isthmū quendā facit, qui Caspio & Euxino mari occluditur, quem iam pridem Iberes illi occuparunt qui quondam à Pyreneis montibus profecti in eam Orientis partem irrupuerūt. Homines profecto bellicosissimi, et uicinis Hyrcanis infestissimi. Hi enim ob maris diluuiū, quod quondā eorum oram inundabat Italiam petiere; à Romanis agros postulātes, qui cum recusarent se daturos, per Mediterraneū mare Iberis atrocissimis bellis persequutis in Asiam usq; per Scythiā, & aliam minoris Asiæ regionē peruenerunt. Diues tamen Colchorum regiō nobis non prætereunda est, quæ (authore Strabone in undecimo) magna ex parte ad mare protendit. Hanc Phasis illabit ingēs flumē, quod ortum ex Armenia ducens, Glaucum in se recipit, atq; Hyppum è uicinis cadentes mōtibus. Hæc litora, & fluminis ostia amœnissima sunt, regio fructibus, & omnib. quæ ad fabricandas naues pertinent, oportuna. Mel tamē frequentius amarum est, sed ceră aut picem præcipuè gignit. Secus hæc flumina in Colchica regionē est Leucoteæ phanum, quod Phryxus condidit, atq; illius oraculū, ubi aries non mactat, id diues olim erat. Atq; hi Caucasi extrema tenent. Torrentes aurum dicūtur deferre, quod Barbari perforatis tabulis, ac lanosis pellibus excipiūt, unde aurati uelleris fabula conficta, qđ Iason petiuerat, Medeæ magicis instructus artib. Tum & Camaritæ positi, qui olim Bacchū ab Indica uictoria redeuntem, non solū exceperant hospitio, sed etiam solennia illi sacra constituerāt, agitantes choreas circa torcularia, quoad spumaret musto. Accingebant enim cingulis ex corio, indutiq; Dammarum pelles, Ohe Bacche quasi Nysam pclamabant His uerò de prope Caspiū allidit mare, quod spero facile descripturū (inquit Anthonius) si modo id deus concesserit, non ut qui procul illius semitas cōspicio, nec qunquā illuc me traiecerim, aut uisertim illius situ aut formā, aut ut pleriq; consueuere, qui nullam aliam felicitatem existimant, quàm plurimas circumeundo diuitias accumulare, quo sibi aurum aggregēt pelluceantq; undique margaritis, ac preciosis eorum atria lapidibus exornent, cum non ea à parentibus mihi relicta sit disciplina. Sed ut ille, quæ usque ab ineunte adolescentia, literarū studia erudierunt, quibus euenit, ut quæ etiā remotissima sunt, tanquam præsentia intuear, atque optima mente & cogitatione, sine ullo prorsus errore possim facile metiri, Caspij igitur maris forma (inquit Anthonius) huiusmodi est, ut maxime in gyrum, & circularem ambitum flectatur. Ab Oceano enim qui Scythicum litus ad Boream illidat, exoriri certissimum est. Vnde per occulta ab initio, & deserta diffusum loca, in Austrum per longas angustias extenditur, donec dilatatum paulatim, & in amplissima contractum spacia, Caucasi montis radicibus adhæserit.

hæserit. Est enim illius usus nauigabilis, ac perutilis admodum omnibus temporibus anni, preterquam in mensibus tribus, quibus efflante Borea, tractus oceani, uehementiss. aduersus impetu insurgit. Parit enim multa precio & admiratione digna. Nam ex eo præ ceteris, quæ inde asportant Cryſtallus quoque, & Iaspis lapis preciosus. Qui cum cærulei sit coloris, inimicari quammaximè dicitur uanis imaginibus, erroribus nocturnis. Gentes circumhabitant innumerabilis penè multitudinis. Sed ut ab eo latere incipiam quod ad Boream tendit, primi eminent Scythæ, & illi potissimum qui ad Saturnium mare inueniuntur prope Caspij maris ostium. De quibus Solinus, Scytharum inquit, interius habitantiū asperior ritus est, specus incolunt, pocula non ut Essedones de propinquorum ossibus auro incinctis, sed de inimicorum capitibus moliuntur. Amāt prælia, interemptorum cruorem ex uulneribus ipsis bibunt, numero cædium honor crescit, quarum expertem apud eos probro est. Essedonum (inquit idem) in Asiatica parte mos est, parentū funera cantibus prosequi, & proximorum cadauera dentibus laniare. Pecudum quoque carnibus mixta dapes facere. Capitum etiam ossa auro incincta, in poculorum tradere ministerium. Nec posthabeamus dictum Strabonis in septimo: Scythæ hospites immolāt, & corporibus uescuntur, & capitū ossibus paterarum uice utuntur. Addit etiam quosdam fore equarum mulsores et lactiphagos. Tum uerò & demum Caspij ipsi & Albani qui (ut inquit Strabo) pastorales sunt, & Nomadum generi proximi. Ipsi & eorum canes excellentes uenatores sunt, studio magis quā arte, Deos colunt, Solem, & Iouem, ac Lunam, & precipuè senectutem uenerantur, non parentum modo, sed etiam cæterorum, Mortuorū curam habere, aut meminisse, nefas est. Nam cum mortuis pecunias defodiunt. Solinus: Albani, albo crine nascuntur. Canitiem habent auspicium capillorum, capitis itaq; color genti nomen dedit. Glauca oculis inest pupilla, ideo nocte prius quàm die cernunt. apud hos populos, nati canes feris omnibus anteponuntur, Frangunt tauros, Leones perimunt, Detinent quicquid obiectum est. Hoc genus canum ad formam crescit amplissimam, terrificis latratibus ultra leonum rugitus insonans. Cadusij uerò intra asperos montes positi uicinos habent Mardos, & deinde Hyrcanos & Apyros. Refert Strabo, Hyrcaniam ualde opulentam, & multa & magna ex parte planitie, & præclaris urbibus adornatam. Ibi frumentum, ex fructu nascitur, qui cadit ex culmo, in arboribus mellificatur, ex folijs mel fluit, quod etiam in Maciana, Medie & in Sagagena Armeniæ, & in Araxena fit. Aristobulus Hyrcaniam inquit, syluosam quercum, & pinum, abietem gignere, & (authore Solino) gens est syluis aspera, copiosa immanibus feris foetáque Tigribus. Quod bestiarum genus insigne maculis est, pedum motus nescio uelocitas, an peruicatia magis adiuuet, nihil tam longum est, quod non breui

penetrent

penetrent, nihil adeò antecedit, quod non illico assequanť. Ac maxime ea-rum potentia probatur, cum maternis curis incitantur, cum catulorũ insi stunt raptorib. succedunt sibi equites licet, & astu quantalibet fuga, amo-ueri prædã uelint, nisi in præsidio maria fuerint, frustra est ausum omne. Notanť frequentissime, si quando latrones, suis asportatis catulis renaui-gantes uident, in litore irrita rabie se dare præcipites uelut propriam tar-ditatem uoluntaria castigantes ruina, quanquam de fœtu uniuerso uix u-nus queat subtrahi, qui semper numerosus est (authore Plinio) & quan-quam ab insidiante uenatore rapitur, & in equo uelocissimo subito dedu-citur, fera spoliata catulis, uacuum cubile reperiens, præceps fertur, odorē ferentem catulos inuestigãs, uenator percepto fremitu, unum insequenti, abijcit catulum, quem illa tollēs, ad suas ducit latebras, rursus illa redeun te, raptor cum residuis nauem scandit. Qui uerò omnes catulos auferre co natur, specula magna in itinere relinquit, quæ mater insequens, dum intuē tur suam imaginem, fœtum ibi fore credit. Vt ad priora redeamus. Hirca nos & Apyros Nardus fluuius (ut inqt Dionysius) inundans, ac placidis discurrens fluctib. Dercebios quoq; & Bactros irrigat, Qui pro maximis etiam delictis neminē interficiunt, sed in exilium cum filijs mittūt, inquit Strabo. Derbices ècontra nam pro minimis quibusq; dilictis iugulant, tellurem uenerantur, fœmineum nullum sacrificant, nec edunt. Iugulant eos qui septuagesimum annum excesserint, qui genere proximi sunt, corū carnes absumunt. Anus aūt strangulant, deinde sepeliunt. Eos qui citra se ptuagesimum annum obierint nō edunt, sed sepulturæ mandant. De Ba-ctris scribit Solinus hæc. Bactri fortissimos camelos mittūt, licet Arabia plurimos gignat, habenť in duplex ministeriū. Sunt alij oneri ferendo ac-cōmodati, Alij ad pernicitatem leues. Sed nec illi ultra iustum pōdera re-cipiunt nec isti amplius quā solita spatia uolunt egredi. Sitim etiā in qua-driduum tollerant, uerum cum occasio bibendi data est tantū implentur quantum & satiat desideria præterita. Turbulentas aquas captant, puras refugiūt. Deniq; nisi fœ nosior liquor fuerit, ipsa assidua proculatione li-mū excitant, ut turbeť. Durant in annos centū. Post Dercebios ad Orien tem uersus, trans Araxē Massagetæ positi, quorū (ut inquit Anthonius) studium est ut cōtinuo sagittandi casu cōterantur, infestissimi admodum hospitibus. Neq; cum uicinis populis ullam seruare diutius amicitiā neq; fidē possunt. Frumenti ac uini usum prorsus ignorāt, bibunt lac cū equo-rum sanguine mixtū. Ex his (inquit Strabo) alij mōtes inhabitāt, alij cam pos, alij paludes, quas flumina efficiūt, alij insulas, Qui in paludibus sunt, utūtur uxorib. aliorū. Idq; haud occultē. Genus mortis apud eos optimū iudicať, ut senio cōfecti, in frusta cædanť, & cum ouillis carnibus promi-scuē edanť. Eos qui morbo moriunť, ut impios abijciūt, & dignos q̃d à fe ris deuorenť. Equites ac pedites optimi sunt, utunť arcu, gladio, thorace ac

securi ærea, aureas zonas habẽt, & diademata in gladijs. Aurea equorum frena, & aurea pectoralia. Argentum apud eos non est, ferri parum, ære atque auro abundant. Qui insulas habitant, cum semine careant, herbarum radices edũt, & agrestibus utuntur fructibus. Vestis est eis arborum cortex, pecudes enim non habent, ex presso arborum fructu bibunt. Qui paludes habitãt, piscibus uescuntur. Montani agrestib. fructib. utuntur. Oues habent, quas tamen minime occidunt, lactis ac lanæ gratia parcentes. Tantummodo solem deum putant, atq; illi equum mactant. Singuli singulas ducunt uxores. Tum uerò magis ad Boream uersus Chorabinij tenent. Quibus statim Sugdia succedit tellus, cuius per medium Oxus di labens Emodo monte relicto, in Caspium decurrit. Saccæ deinde tenent potissimum, circa ripas Iaxartæ fluminis, potiti populi, & ipsi arte sagittandi peritissimi, & adeò continuo usu eruditi, ut non uideantur posse à quouis alio uinci, neque adæquari. Turpe enim admodum iudicarunt, si quis ex eis sagittam in cassum emitteret, neq; feriret signum. Hinc deinde Tochari admoti sunt, Tum Phrurij, & Seres, gentes prorsus barbaræ, nec ullius rei doctæ disciplinæ (inquit Anthonius) nec ullius rei studio, aut cultui deditæ, sed tantum per deserta uagantes, flores quosdam legere dicunt, quibus uestes sibi uarijs coloribus intingunt. Easq; sibijpsis mira contexunt arte, atq; in ea referũt eas araneas superare. De quibus Solinus: Qua ab Scytico oceano, & mari Caspio, in Oceanum Eoum cursus inflectitur, ab exordio huiusmodi plagæ profundæ niues, mox longa deserta. Post Antropophagi gens asperrima, sic in tractu eius oræ, quæ spectat æstiuum orientem, ultra inhumanos situs, primos hominum Seres cognoscimus, qui aquarum aspergine inundatis frondibus, uellera arborum adminiculo depectunt liquoris, & lanuginis teneram subtililitatem, humore domant ad obsequium. Hoc illud est sericum, in publicũ usum damno seueritatis admissum, & quo ostẽtare potius corpora quã uestire, primo fœminis, nũc etiam uiris, persuasit luxuriæ libido. Sunt etiã & alij ex Scytharum genere quàmplures populi, quorũ nomina & mores prorsus incognita præstitere, cum ad eos difficillimũ aditum fecerint, asperitates locorum, & aëris illius inclementia, atq; asperrimi rigores, quibus regiones in extrema coniectæ, continuis propè torporibus infestantur. Hæ sunt igitur gentes illæ, quas dixi circa Caspium ad Boream occupasse. Dicam modo de his quæ ad occidentẽ uersæ, & Colchidi, & Phasidi, usq; ad maris Euxini litora insedere. Byceres igitur primi erunt, atq; his proximi Bechirij, & Macrones. Sunt autẽ hi omnes (ut inquit Strabo in duodecimo) agrestes homines. Horum nõnulli super arboribus ac turribus habitant, Vnde antiqui Mosineos appellauere. Turres enim Mosini uocant. Hi ex ferina carne, & fructibus uiuunt, atq; ex lignis desilientes, peregrinos adoriuntur iter agentes Quidam ex his Babaris Bisares uocantur. Ac deinde

sunt

ſunt Phillires, qui ciuitates & caſas ligneas, quas olim ſibi condiderãt, ad huc tenent. His adiacẽt Tibareni præſtantiſſimi ouium cultores. Tum etiam his aſſident Chalybes, hominum genus duriſſimum, ꝙ quoniã eam regionem ſunt conſecuti, qui nulli prorſus, ob ariditatem apta cultui, in ea quam didicerunt arte mirifice profecerũt. Nunquam enim in laborando ferro, parandiſq́ ad bella armis à malleis & incudibus uacant. Totaq́ illa regio fumo contecta, ardere igne uidetur, & ferramentorum ſtructuris ictibusq́ inhorrere. Hi olim Chaldęi dicti ſecundum Strabonem. In quorum terra ſunt metalla nunc ferri, prius etiam argenti, Imminẽt continuo montes metallis pleni ac ſyluis. Reſtat ergo, ut metallorum operatores ex metallis uiuant. Tum uerò Aſſyria ſequitur, quam Termodon amnis, à monte dilapſus Armeno, perlabitur, atque inde uſque ad Amazones, celeri ſtatim proripitur curſu. Circa fluminis ripas Cryſtallum cęditur, cãdidiſſimum quidem, & puriſſimum, quaſi glacies. Ibiq́ inuenitur & Iaſpis lapis. Nec longè admodum Iris quoq́ & Halis dilabantes in uniuerſam illam regionem, irriguam & amœnam reddunt. Verum uterque à monte Armeno, unde oriuntur, ad Boream uerſi Carambidos prope collem labunt. His proximi ſunt Paphlagones, adiecti maxime litoribus. Tum etiam ſacra illa Mariandinorum regio, ubi dicũt, rabidum illum quondam, tricipitemq́ canem, ab inferno Dite raptum quem magnanimi Herculis manus deuicit, ſpumoſum quoddam uirus euomuiſſe, quod uniuerſam illam regionẽ infecit. Verum his proxima eſt Bithynia, læta quidem regio, atq́ omni referta ubertate. Quam Rhebas amnis amœniſſimus, profundit gratiſſimis aquis, donec in pontum ceciderit, nec ullus cęteris in terris amnis iocundior, neque qui magis ad uoluptatem delectationemq́ conſpicitur. De qua Bithynia Solinus, opulenta inquit ac diues, ante Bebrycia dicta. In ea Hylas lacus, in quem cecidiſſe credũt delicias Herculis Hylam puerum, nymphis rapinam. In cuius memoria uſque adhuc ſolemni in tripudiatione lacum populus circuit, & Hylam uoce clamitat. Virgilius.

His adiungit Hylan nautæ quo fonte relictum,
Clamaſſent ut litus Hyla Hyla omne ſonaret.

Hæ ſunt gentes & populi, qui ut dixi occidentalem partem inhabitant: illæ uerò aliæ, de quibus ante dixerim Scythicæ ſunt ad Boream coniectę. Nunc uerò dicendum eſt de tertia Aſiæ parte, quæ & Maritima eſt, & Auſtrum conſpicit, atq́ in Helleſpontum proficiſcẽtibus, iter oſtendit. Meridionalem in primis ad Ægeum mare aperit curſum uſque in Syriam ac Arabiam protenditur. Chalcedones igitur primi ſe ad oſtium offerunt, è regione ad Byzantium intuentes, quibus propinqui Bebrices, & montes Miſiæ. Ex quibus amnis Cius iucundiſſimas aquas effundit. Inde uerò magnus quidam minoris Phrygiæ tractus, in Helleſpontum uſque diſtenditur.

ditur. Altera autē interius sita est longè amplior, prope Sangariū flumen. Hæc enim quæ amplior ad Orientem uersa, ferax admodū pabulo est, & equorum gregibus copiosa. Altera uerò quæ ad occidentem spectat, sub gloriosissimę Idæ pedibus conspiciturquæ Corybantū olim matris deorum Cybelis, resonabat tinnitibus. Virgilius:

Hinc mater cultrix Cybele Corybantiaq́ æra,
Idæumq́ nemus, hinc fida silentia sacris.

Habet insuper illud latus illam uentosam, & sæpius decantatam Ilion ciuitatem, olim amplissimam, & maximorū heroum procreatricem, quam ferunt à Neptuno & Apolline originem prætendere. Dehinc Argolicis flammis erutam, adeò ut nostra tempestate parua eius monumenta, semiruti uidelicet muri in æquoreis fluctibus adhuc subleuantur. Quam Troiam ferūt sitam prope Xanti & Idei Simeontis undas, qui ex Ida fluit, sub Ilio currens, & prope mare Xantho mixtus, facta palude, apud Sicheum promontorium, in mare cadit. Vnus ex fluminibus qui (teste Herodoto) defecerunt, potante Xersis exercitu. Apud quem ex Anchise Venus Æneam concepit, Anchise lanigeras pecudes custodiente. Huic uerò adiacet Æolia supra Hellespontum, ad Ægei maris latera, in qua & Iones positi, et Mæander amnis illustris, per medium mollibus dilabens undis, cuius regio tota (inquiente Strabone in 13.) à terræ motib. quatiť, & aqua & ignis ductibus peragratur. Terra hęc putris est, & salsugine plena, et facile igni corrumpitur. Propterea fortasse Mæander flexuosus est, quoniam alueus multas recipit mutationes, & multum limum deducēs, modo huic, modo illi ripæ adijcit. Seneca:

Vbi Mæander super æquales
Labitur agros piger, & sterilis
Amne maligno radit harenas.

Vnde Miletum & Prienem ciuitatem quæ prius ad mare erat, facta limi aggestione, mediterraneam fecit. Quodq́ magis ad Boream uergit, totum Ephesus maritima tenet, ciuitas quondam Dianæ dedicata. Vbi ferunt Amazones olim, super ulmi cuiusdam trunco, templum mirabilis artificij condidisse, peperisseq́ ob id admirationē et stuporem, cunctis gentib. & sæculis. Et Xerses cum Asiatica templa igni deleret, huic uni pepercit. Verum his proxima est Meonia, ad Orientem sita, sub altissimi Timoli rupe, ex qua Pactolus amnis fluēs, harenis aureis, splendidiorem patriam reddit. Ouidius:

Deseruere suas nymphæ Pactolides undas.

In cuius ripis cum uer aduenerit, tanta continue cum modulatione cygni decantantes audiuntur, qui passim per undas errantes, in ripis pascuntur, ut nihil iucundius possit audiri cum circa ripas illius quotidie magis pabulamenta concrescunt. Ibi etiam emanat Cayster iucundissimis undis.

Mulieres

Mulieres quoque perpulchras parit, quæ nonnunquam de more succinctę, deauratam ad lumbos coronã, inter se circum exultãt, mirabiles in gyrum choreas ducentes, cum potissimum choros, & stationes Dionysio facere singulis annis consueuere. Vbi admixtæ florentis ætatis puellæ, tanquam lasciuientes capreoli, inter se saltitant, & colludunt. Pariuntque inter saltandum, non mediocrẽ spectantib. uoluptatẽ, cum & cõmota à uẽtis paludamenta, & saltandi ordo, uideantur sonitũ quendam, haud iniucundum efficere, qui audientiũ mentes maxime afficiebat. Sed hæc lasciuis hominib. omittamus, quorũ studium est, ut cum uoluptuosam sortiti sunt regionẽ, uoluptatib. etiam ipsis uacent, neque à patria aut natura degenerẽt. Audiamus & Strabonẽ in 13. de Mæonia. Hæc regio est, qui exusta dicitur, quingentorũ stadiorum longitudine, latitudine quadringentorũ, Siue ea Moesia siue Mæonia nominãda sit, nam utroque modo dicitur. Ea tota arborib. caret, præter uitẽ, quæ exustũ uinum fert, ita elegãs ut nulli cedat, summa camporum facies cinerulenta est, mõtana, petrosa, & nigra tanquam exustione quadã. Quidã putãt hoc ex crebro fulminũ iactu, aut fulgurũ contingere. Nec dubitant, quæ de Typhone dicunẽ, hoc in loco sepulto. De Tmolo inquit Strabo. Tmolus mons felix, ac croco florentissimus, unde fluit Pactolus, qui olim multa auri ramenta deferebat. Tibullus:

Nec me regna iuuant, nec Lydius aurifer amnis.

Ac Lycij deinde & ipsi litora tenent. Vbi potissimum Xãtus perlabitur, ac Taurus mõs iam usque in Pamphyliam, declinare paulatim incipit. At eius nomẽ immutauere ut nõ amplius Taurus, sed Cragus appelletur. De qua dicit Solinus. Quæ in Campania Vesuuius, in Sicilia Æthna hæc in Lycia mons est Chymera, qui nocturnis æstibus fumidum exhalat. Vnde fabula triformis monstri in uulgum data est, quòd ibi Chymeram animal putauerunt, & quoniam ibi natura subest ignea. Vulcano urbem proximam Lycij dicarunt, Ephesiã nominantes. Tum uerò Pamphyliæ ciuitates sequũtur, Corycus & Perge, & quæ uentis maximè est subiecta, Phaselis. Hi Pamphylij (ut inquit Strabo) multum Ciliciæ nationis participes, nõ omnino abstinẽt à latrocinijs, nec finitimos sinũt in quiete uiuere, quanquã australes partes radicis Tauri habitãt. Pamphyliæ urbes tenent loca edita, oleis plena, ad orientẽ uersus Lycaones positi, uiri & ipsi prompti ad bellum, & sagittandi usu paratissimi. Eorum regio (inquit Strabo) frugibus abundat, præsertim frumento, ac omnis generis pecore. Quæ cũ ponto australior sit, frigidior tamen est, Lycaonum colles pro pascendis onagris apti. His admoti sunt Pisidæ, quorũ hæ sunt præcipuè ciuitates Termessus, Lyrba & Selga urbs, quę (ut inquit Strabo) à Lacedæmonijs ab initio condita. Mira profecto est hæc locorum natura, cum in summis Tauri partibus locus sit adeò ferax, ut multa hominum millia possit enutrire. Pleraque loca ibi oleis & uitibus cõsita sunt. Et omnium pecorum

pascuis abundant. Circum imminent syluæ, uaria materia plenæ, plurimus apud eos storax nascitur. Tum uerò ad ortum Cilices uersi, quorum regio multis fluminib. irrigatur, haud in ea quidem exortis patria, sed quę à longè profecta influxerunt, quorum tres cæteris præstant, Pyramus, Pinarius, & Cydnus, qui unus mediam per Tharson dilabens ciuitatē, multis clarissimis ædificijs insignem, amœnissimis undis intersecat, ubi quondam Pegasum illum equum decantatissimum, ferunt ungulam reliquisse. Inquit Solinus Cydnum amnem, ex alueo Coaspidis deriuari, qui Coaspis ita dulcis est, ut Persici reges, quamdiu inter ripas Persidis fluat, sibi ex eo pocula uendicauerunt. Multæ deinde aliæ Ciliciæ ciuitates sparsim conspiciuntur, ex quibus & Lyrnessus & Malus, ad mare conlectæ. Circa Corycum Ciliciæ crocum plurimum optimumq́, det licet Sicilia, det & Lycia, hoc primū est, spirat fragantius, coloreq́ plus aureo est. Ibi Coricus oppidum, & specus qui montem impositum mari, à summo cauat uertice, patulus hiatu amplissimo. Nam deiectis lateribus in terræ profundum nemoroso orbe amplectitur, mediam inanitatem, uirens introrsum, lucis pendentibus. Descensus in eum per duo millia, & quingentos passus. Comagena deinde his admota est regio, et Syriæ ciuitates. Spaciosa & ampla ad maris usque litora deflexa. Sed eius tractus, qui est ad orientem uersus, ad usque montis Casij pedes protenditur. Si quis enim huius situm & formam rectè perceperit, reliquas etiam Asiæ partes facile poterit studio & diligentia percipere. Nam eius forma cum ex quatuor constat angulis, qui ad Orientem est tractus, cæteros nimirum excedit multitudine. Diximus enim uniuersam Asiam bifariam diuisam, atque usque ad Indum montem porrigi. Qui quidem mōs unicus est ipsius terminus, ex eo potissimum latere quod magis ad Boream uergitur. Et Nilus alter ex eo, quod uertitur ad occidentem. Reliquus uerò Oceanus ipse qui Indicus appellatur, ab ea quæ ad Orientem spectat parte, terminariq́ ad Austrū mari rabro. At Syria de qua dicebamus, cum intra illius prope uisce ra sit iniecta, atque ad Austrum uersus, & ad Orientem mare ipsum attingat, Multas sparsim eo uersus ciuitates habet. Eam quidem partem Coelesiue Canam cognomine uocant, quoniam humilis est, atque oppressa, duobusq́ue uallata montibus altissimis. Ab occidente quidem Casio, & ab Oriente Libano, ubi Esseni populi, de quibus Iosephus Hierosolymitanus, quos Plinius æternam gentem uocat. Casius (inquit Strabo) mons est, accumulatus in promōtorij modum, aquarum inops. In eo magni Pompeij corpus iacet, & Iouis Casij templum. Inde (authore Solino) Idumæa incipit, palmis opima, quæ & Nabathea dicitur. Hæc quidem Syria quoniam aptior uisa omnibus fuit, (inquit Anthonius) & feracior ad producendas fruges: Tum etiam lo[illegible]ge cæteris ad nauigandum commodior, multi ex ea regione qui potentia & diuitijs pollebant, cum locum

sibi ad

sibi ad habitandum elegerūt, ciuitatesq́ et oppida sibi condiderūt. Nam qui magis intra continentem loca sortiti sunt, uno uocabulo Syrij sunt appellati, qui uerò ad mare diuerterūt Phœnices. Qui quondam ab Erithreis profecti, primi fuisse dicuntur, qui mare nauibus pertentarunt, primi etiam qui repererunt hunc mercandi usum, quo homines ad cupiditatem & auaritiam excitarent. Quiúe primi cœli, stellarum cursum omnium superiorum motuum studio, & ingenij magnitudine, comprehenderēt. Hi enim sunt, qui Ioppen, Gazam, & Elaida incolunt. Qui Tyrum illam perpulchram, & ueterem ciuitatem habitauere, ab initio quasi conditam, Authore Strabone in decimosexto. Optima purpura ac piscatio muricis, & cætera omnia, quę ad inficiendas uestes pertinent. Post hos sunt maritima Biblon & uentosa Sidon, ad Bostreni placidissimi fluminis ripas, qui Tripolim Ortosidem & Maranthon, & quæ ad mare coniecta est, Laodicēā tenent ciuitatem, olim (ut dicitur) à Neptuno conditam. Sydonij insuper (inquit Strabo) multarum atq́ optimarum magistri artium perhibentur. Ad hæc optimi circa astronomiā, & arithmeticam philosophi, qui à computatione, & nocturna nauigatione initium habuere, utrunque enim mercatorum & nauale est, quemadmodum Ægyptiorum inuentum, Geometria perhibetur, ob agrorū dimēsionem, cum Nilus auctus terminos confundit. Hincdemum Apamæam ipsam inhabitant infra continentem. Vnde Orontes amnis ad Orientem uersus dilabitur Antiochiam quoque per medium secat. At uniuersa Syria omni prorsus ubertate referta est, & ad alēda pecora pascuis, & frugibus plena & copiosa, Huic Palęstina adiacet Iudæa. Iudæorum historiam Strabo in decimosexto scribit dicens. Mosses unus ex Ægyptis sacerdotibus, cum partem quandā regionis haberet, ac molestè ferret eorum instituta, hinc eò commigrauit. Discedebāt cum eo multi quibus diuina curæ erant. Docebat enim ille, quomodo Ægyptij non rectè sentirent, qui ferarū ac pecorum imagines deo tribuerēt, Iuxta illud Iuuenalis Satyra decima quinta:

Quis nescit Volusi Bithynicę qualia demens
Ægyptus portenta colat, Crocodillos adorat
Pars hæc, illa pauet saturam serpentibus, ibi
Effigies sacri nitet aurea Cercopitheci,
Illic cæruleos, hic piscem fluminis, illic
Oppida tota canem uenerantur, nemo Dianam,
Porrum & cæpe nefas uiolare, ac frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in oris
Numina.

Nec inquit Mosses Græcos rectè sentire, qui deos hominum figuris insignirent, & quòd id solus deus esset, quod nos contineret, & terram ac ma

 re, quod

re, quod cœlum, & mundũ, & rerum omnium naturam appellamus. Cu ius profectò imaginẽ nemo sanę mentis, nostræ similem audeat effingere. Ille hæc dicens, hominibus bonis, non sanè paucis, id persuasit, & in eum locum deduxit, ubi nunc condita est Hierosolyma, quem locum facile obtinuit, cum minime esset inuidiosus, nec pro quo quisquam studiosus contenderet. Est enim petrosus, aquis tamen abundans. Circumstantem uerò regionem siccam habet & sterilem. Moses pro armis sacra, & deum proponebat, cuius sedem quærere uellet, & eiusmodi cultum & sacrificium se se traditurũ pollicebatur, quę nec impensa, nec afflatu, nec re ulla absurda eos perturbaret. Et facile gentes omnes finitimæ, ob propositam spem, & huiusmodi consuetudinem adhæsere. Successores uerò aliquandiu in eisdem institutis permansere, cum reuera iusti essent & religiosi. Postea cum sacerdotio præessent, primum quidem superstitiosi homines, deinde etiã tyranni. Ex superstitione instituta est carnium abstinentia, quibus adhuc abstinent, circũcisiones & excisiones, & si qua huiusmodi sunt alia. In Iudæa (inquit Solinus) Iordanis amnis eximiæ suauitatis, qui (authore Strabone) aromaticum iuncum & calamum fert, Gignit etiam balsamum. Est & Ibi lacus Genesara, extensus passuum sedecim millibus, circumseptus urbibus plurimis. Sed lacus Tiberiadis his omnibus anteponitur. Salubris ingenuo æstu & ad sanitatẽ usu efficaci. Iudęæ caput fuit Hierosolyma, sed excisa est. In hac terra tantum balsamum nascitur, & luci balsama sudant. Longo ab Hierosolymis recessu, tristis sinus panditur, quem de cœlo tactum, testatur humus nigra, & cinere soluta. Duo ibi oppida, Sodomum nominatum, alterum Gomorum. Ad huius regionis Austrum, extremum Arabici maris situs, est aditus, quod quidem interluit Arabiæ scilicet, & Syriæ ipsius fines. Paulatim continue se ad Orientẽ uertens pertingit Elanos, ubi preciosissimi omnium regionum Arabes uiuunt. Ipsa enim altior est, & gemino præcingitur mari, Persico scilicet & Arabico, & gemino afflatur uento, Arabicum enim Zephyrum deposcit, Persicum uerò Eurum. Sed quæ ipsius Arabiæ pars, ad Orientem & Austrum spectat, rubro quoque alluitur mari. Dicam igitur de hac regione quippiam (inquit Anthonius) cum gentes habeat, quarum potentiam & diuitias cæterę omnes admirantur, obstupescuntq́ꝫ copiam & ubertatem. Nec id prætermittã, quod cum plrimum sacris oblectet, nulla est sui pars, quæ non tota fragręt thimiamate, aut myrrha, aut redolentibus calamis, quæ passim ignibus iniecta aduruntur. Quis non credit, id uerissimum esse quod dicitur, Iouem scilicet patrem illum, & Dionysium eius filium, ab occluso eius matris fœmore dissoluisse, & ad nascentis festiuitatem, uniuersam illam implesse regionem, huiusmodi tam suauissimis odoribus, atque tales oues, quibus nunc exuberat Arabia, huiusmodi nostram

tunc

tunc primum consecutam esse, ut tam densis, tam mollibus uelleribus interpascendum continuo uestirentur. Ac lacus ipsos tantis aquis, ac tanta piscium multitudine & uarietate replesse, totç uolucres, deserta reliquisse, atque illuc ingruisse, secum afferentes preciosi illius cinnamomi ramos quib. nunc uniuersa pene, niminia copia & ubertate diffunditur. Adde q & ipse Dionysius postquã natus, creuit ætate, capreoli pellib. indutus, ac obauctus, comas hedera implicitus & Pampinis, et ppotus abunde mero, totam circumibat regionem multasç undiç perfundens opes, non enim largiri diuitias uidebatur, sed seminare quo fructus pareret, nulla unquam ætate perituros. Ideoç ipsa regio tantis hucusque floruisse muneribus dicitur, ut eius montes aurum pariant, & flumina conuehant argentum, eorumç ripæ thimiamate, & fragrantibus redolent herbis. Atque qui ibi uitãtant, magnas possident opes. Neque induuntur nisi paludimentis aureis aut sericis q̃ nobilissimis Authore Solino, præter odores quos mittit plurimos, sola thus mittit, Arabia appellata est, id est sacra, hoc enim significari interpretantur. Ouidius:

Nam modo thurilegos Arabes, modo despicit Indos.

Virgulta hæc non sunt publica. Nam quicunque dominatum istius tenent nemoris Arabice sacri uocantur, qui cum lucos Arabiæ uel metunt, uel incidunt, non funeribus intersunt, non congressibus mulierum polluuntur. Hanc arborẽ ferunt, in torto esse uimine ramis ad Aceris qualitatẽ, Amigdali modo succum fundere. Incidi in ortu Canis, flagrantibus solibus. In iisdem saltibus myrrha prouenit, quæ patrem suum olim fugiens, stricto sequentem ense, quod in eius amplexus, illecebrosa libidine stimulante uenerat, à Venere in arborem sui nominis mutata perhibetur. Hæc nudata pinguiori fluit lachryma, Sponte manans preciosior ex ea sudor est, elicitus corticis uulnere uilior iudicatur. Ouidius in decimo Methamorphosios:

Flet tamen & tepidæ manant ex arbore guttæ.
Est honor & lachrymis, stillataç cortice myrrha.
Nomen Herile tenet, nulloç tacebitur æuo.

Idem Arabes legunt Cinnamomum quod frutetum situ breui nascitur ramo, humili & represso, nunquã ultra duas ulnas altitudinis. Apud eosdem nascitur auis Phenix, aquilæ magnitudine, capite honorato, in conũ plumis extantibus, cristatis faucibus, circa collum fulgore aureo, postera parte purpureus, absç cauda, in qua roseis pennis cæruleus inscribitur nitor. Probatum est quadraginta & quingentis durare annis. Rogos suos struit Cinnamis. Lactantius:

Construit inde sibi seu nidum, siue sepulchrum.
Nam perit ut uiuat, se tamen ipsa creat.
Colligit hinc succos, & odores diuite sylua,

Quos legit Assyrius, quos opulentus Arabs.
Cinnama dehinc, auraque procul spirantis Amoni
Congerit, & mixto balsama cum folio.
Non Casiæ mitis, non olentis uimen Achati,
Nec thuris lachrymæ, guttaque pinguis abest.
Protinus in strato corpus mutabile nido,
Vitalique thoro membra quiete locat.

Verum qui primam Lybani montis frontem tenent. Ipsi sunt qui Nabathęi sunt appellati. Ouidius:

Furus ad auroram Nabathęaque regna recessit.

Qui autem illis adhęrent Chaulasij & Agrenses, ac deinde Chatramis tellus conspicitur è cōspectu Persidis. Sed ad latus rubri maris Minei tenent & Sabe. Apud hos (inquit Strabo in decimosexto) thus & myrrha, & cinnamomum nascitur Virgil.

India mittit ebur, mittunt sua thura Sabæi.

In ora etiam balsamum, & alia quædam herba, ualde odorata, quanquam eius odor cito deperit. Habent pręterea palmas odoratas & calamum. Serpentes palmares, colore puniceo, usque ad ilia assilientes, quorum morsus incurabilis est. Homines propter magnam fructuum copiam ociosi segnesque uiuūt. In radibus arborum cubant. Multitudinis pars agriculturam exercet, pars aromata mercatur, & indigena & Æthiopica, nauigantes ad ea per angustias, nauigijs ex corio confectis, Et profecto tanta sunt apud eos aromata, ut pro fruticibus & cętera combustili Materia cinnamomo, casia, cæterisque utantur. Hi atque Garrei ditissimi sunt ex mercatura, supellectilem ex auro & argento multam habent. Vasa, lectos, tripodas, crateras, cū operculis, domosque sumptuosas, Nam & portę & parietes, et tecta ex ebore, auro, argento, lapidib. incrustatis sunt distincta. Aromatiferam insuper regionem (inquit Strabo) in quatuor diducunt partes. Ex aromatibus, thus & myrrham ex arboribus esse dicunt, casiam uerò ex lacubus. Sed alia quadam diuisione totam felicem regionem, in quinque regna partiuntur, quorum aliud bellatores & omnium pugnatores habet. Aliud agricultores, à quibus frumentum ad alios portatur. Aliud eos qui opificia & artes tractāt. Aliud myrrham fert, aliud thus, eadem tamen & casiam et cinnamomum & nardum ferunt. Fratres ibi, honore filios antecedunt, quòd natu grandiores sunt. Qui ex eadem gente sunt regnant, quæ posse derunt omnibus consanguineis sunt communia, sed natu grandior dominus. Vna omnibus uxor est. In morem habent, ut quisque baculū gerat, qui prior ingredit̄, posito ante ianuā baculo, cū ea congredit̄, ea tamē cū grandiore pernoctat, quapropter omnes omniū sunt fratres. Coeūt etiā cū matrib. Hæ sunt gētes q̄ Arabiā colūt, quas cōmemoratione aliqua digna iudicaui. Sed tn̄ et alię q̄plures, sed syluestres q̄dē et ignobiles, neque inter Ara

bes ali-

bes aliquo studio, aut moribus connumerandæ. Nam ad Zephyrum uersus, prope Arabiæ ipsius extrema, Erembi tenent. Robustissimum hominum quidem genus agreste, qui montana illa colentes, intra tantum specus, & prærupta saxa inhabitant, nudi prorsus, neque quippiam felicitatis humanæ possidentes, sed desiccati nimia uiuendi asperitate, nigrum colorem & adustam cutem contraxere. Et si mali aut aduersi quippiam superuenerit, non arma capiunt, non sagittas, non tela ut alij, sed tanquam feræ per colles discurrentes, uagique ac deuij, quasi insani circumfugiunt. Haud in aliquo reliquis Arabibus similes, quos tot & tantis muneribus natura dotauit. Verum ab alio Libani latere quod ad Orientem spectat, altera pars Syriæ aperitur, quæ usque ad Synopem maritimam extenditur. In cuius medio Cappadoces siti sunt, homines sane qui ob equorum copiam & assiduam in eis exercitationem, & continuum equitandi usum, præstantissimi in ea re iudicantur. Eorum regio (Strabone authore in duodecimo) sicca est & debilis, & principum negligentia imminuta. Loca uero circumstantia omnino sunt sterilia & inculta, quanquam campestria sint harenosa enim sunt & petrosa. Campi sunt igne exusti, & solũ incesum per multa stadia, quapropter necessaria e longinquo afferũtur. Tota fere Cappadocia lignis caret, quibusdam in locis palustre est, et per noctem ex eo flammæ consurgunt. Assyrij uero ad mare positi Termodontis ostia obseruant, ex quorum montibus, & qui potissimum ad Orientem conspiciunt, Euphrates amnis clarissimus erumpit à monte primum Armenio demissus. Sed cum ex illis Assyriæ collibus, longo decursu in Austrum conuertitur, ac deinde aduersus solem inflexus, mediam inundat Babylonem. Quæ (authore Strabone) in campo iacens, muri ambitum habet ad trecenta & octoginta stadia, crassitudinem habet triginta duo pedum, uiam super mœnibus tam latam, ut quadrigæ occurrentes, facile pertransire possint. Constituta est quædam habitatio in Babylonia, philosophis indigenis plurimum circa philosophiam uersantibus qui Chaldæi appellantur. Omnibus Babyloniorum mulieribus mos est ex causa quadam, in aliqua re Venerea cum hospite permisceri. Babylonius ac Ægyptius (ut idem Strabo in undecimo asserit) campus fluminibus atque alijs aquis irrigatur totus, quamobrem semper herbidam faciem obseruat, Iccirco uberrimus est. Adest illi præcipua aëris temperies, uineæ manent infossæ quinquennijs. Euphrates postremo ciuitatem Teredonem lambens, in Persicum mare celeri cursu dilabitur, nec multo ad Orientis oram effluit. Tigris qui neque minor est Euphrate, neque à quouis alio celeritate uincitur. Nam tanta proripitur uelocitate, ut una die tantum itineris peragat, quantum uir acer & uelox, posset per septem discurrere, nec multo post cum illius discursum per planitiem quandam perlatam, offendat, quasi fessus itinere, ac tanquam qui cupere à cur

supau-

ſu paululum conquieſcere in quandam globeam & circularem lacunam contrahitur, quam Thomtim uicini uocant. Nec ibi diu conquieſcit, ſed à ſomno excitatus excitaretur, tęderetq; eius ignauiæ, repentè exurgens longe adhuc ardentiore curſu proripit. Quæ aūt inter Euphraten & Tigrim terra media eſt, ea Meſopotamia à Græcis eſt appellata. Strabo in undecimo, Tigris & Euphrates Meſopotamiam circumdant, & apud Babylonios inuicē cohærent. Deinde in mare Perſicum emittunt quorū Euphrates maior eſt, et plus regionis, flexuoſo alueo, percurrit. Fōtes habet in parte Tauri Boreali, fluit ad occidentem per Armeniam minorem. Deinde in Auſtrum flexus, confinijs iungitur Cappadocum, quæ ad dexteram relinquit. Ad ſiniſtram Comagenorum confinia. Tigris ab eodem monte ad Euphratem accedit, ibiq; efficit Meſopotamiam. Eorum fontes inter ſe diſtant, ad ſtadiorum duo millia & quingenta. Meſopotamia huiuſmodi regio eſt, ut nullus unquam paſtor (Scribit Anthonius) neque qui cornipedem Pana, fiſtula decantet poſsit eam aliqua in parte criminari, quod ad paſcenda pecora lætiſsima paſcua nō ferat, nec etiam ullus tam ſolers plantator, illius naſcentis in ſyluis fructus, incuſabit, quòd & uarietate, & multitudine, & ſuauitate non præſtent, cum tanta ſit in ea rerum omnium naſcentium copia, atque in augendis herbis, ac producendis frugibus ubertas, ut eam regionem beatam & felicem, & dijs ipſis gratiſsimam ęſtimarent. Quæ uerò proxima eſt, & ad Boream uerſus, & ipſa uberrima eſt, eam Armeni tenent, è conſpectu Euphratis poſiti, uiri ipſi bellicoſi & pugnaces, militariq; diſciplina eruditi. Tum etiā opibus & diuitiarū copia, apprime pollentes. Verū ad Auſtrū eſt ſita Babylon, de qua dixi, quā dicunt Semiramim Mædorū reginā, cum bello antea regionē deuiciſſet, delectatā ſitu, & locorū amœnitate inexpugnabili muro cinxiſſe, atq; intra ciuitatis ipſius arces mirabiles & ædes ingentes ſuo Belo confeciſſe, quas undiq; auro et candidiſs. ebore & argento puriſſimo elaborabat. Regio etiam ipſa admodū inſignis eſt & ferax. Palmas parit ſuauiſs. præ cæteris ſuaues ferētes fructus. Parit & Berillū, q̄ glauci eſt coloris, ac longe precioſior auro. Verum ſupra Babyloniam ad Boream uerſus Ciſſi tenent. Tum etiam & Maſſabathę et Chalonitę. Sed ad montes Armenos, qui Orientē ſpectāt, adiacēt Mędorum Tempe. Quorum qui ad Boreā ſunt uerſi, Chalonitas appellāt. Ad auſtrū uerò, quicunq; ex ipſis Mædis præ cæteris floruerūt, tenent, q̄ ibi imperiū ſibi, & ciuitates condiderūt. Eoſq; ferūt quondā ex illuſtri progenitos genere fuiſſe, Herione mulieris illius, quæ ex Æeta integerrimo rege nata, Pandionida filiū apud Iliſſi fluminis ripas uenenis interfecerat, qua quidē ex re, cū ipſa pudore ſuffunderet inde aufugiēs ad eam demū reginā peruenit, quæ eodē eſt nomine appellata, haud tamē procul à Colchis, neq; unquā auſa eſt, ob id ſcelus propriā repetere, neq; parentū cōſpicere lachrymātes oculos, cum admodū formidaret eorū iram.

Ideoq;

Ideoq; homines illi maxime adhuc magicis artibus, & diris ueneficijs utũtur. Ampliss. enim regionem incolunt, & quidẽ multi montes tenent. Ex quib. maxime oritur Narcissites. Alij potius planitiẽ colẽtes, irrigua pascua & læta prædia sibi delegerunt, onusta passim multi: ariam pecorum gregibus, donec peruenitur ad portas Caspias, quæ ad Orientem spectant, atque sub altissimis iniectæ montibus, aditum pariunt proficiscentibus in Boream, & in Austrum. Nam una quidem uia Hyrcania petitur. Altera uerò montes Persię. Medorum est (ut inquit Strabo in undecimo) reges multas uxores habere, pauciores autem quàm septem non licet. Eodem modo proditum est, mulieres pulchrum sibi existimare, ut uiros habeant quamplures. Pauciores quinque calamitatem ducere. Verum sub ipsis prope montibus, Parthi tenent, genus hominum bellicosissimum, & sagittandi usu florentissimum, de quibus pauca dicere haud importunùm iudicaui. Sũt enim eiusmodi, ut nunquã effodere aut arare tellurem, aut quouis alio modo colere didicerint, neq; nauigando ad alienas urbes, aut mercando, sibi quas habent opes conquisierunt. Neque sunt qui inter eos armenta sequantur, aut greges alant. Sed cum primũ per ætatem possunt, aut arcum manu contorquẽt, aut sagittandi studio conteruntur, aut pedum cursu, aut equitationib. continuis exercitati, mirabilem ad id sibi artem & disciplinam efficiunt. Ouidius:

> Gens fuit & campis & equis & tuta sagittis,
> Et circumfusis inuia fluminibus.

Semper enim ea regio eiaculationibus, & confractis lanceis, & sagittandi ictibus stridet, semper concursus equitum, inter se concertantium passim auditur, neque ulli fas est cœnam adire, nisi prius exercitio bellico totum illius corpus, in sudorem defluxerit. Aluntur maxime uenationibus quas aut iaculando insequuntur, aut sagittando, quilicet ob eam disciplinam, & acerrimos mores, insuperabiles esse uidentur. A Romano tamen imperatore deuicti, fascibus obtemperare sunt coacti. Ouidius:

> Quid tibi nunc solitæ mitti post terga sagittæ,
> Quid loca, quid rapidi profuit usus equi?
> Parte refers aquilam, uictos quoq; porrigis arcus.
> Pignora iam nostri nulla pudoris habes.

Dicam nunc in quot hominum genera, regio illa distincta sit, quibusúe fluminibus irrigetur, ac demum quibus intercidat montibus. Soli enim sunt qui regiam dignitatem dicuntur obtinere. Soli etiam qui cæteris dignitate & potentia præstãt. Postquã enim Meoniã & Sardiniam fuerunt depopulati, deinceps sunt aureis armis in bello usi, & phaleris, argenteisq; calcaribus sese exornarunt. Cum tantam huiuscemodi rerum copiam, ex ea uictoria conuexerint, ut effluere undique diuitijs uiderentur. Verum Persia ipsa, tota altissimis uallatur montibus, initium capiens (ut dixi) à

portis

portis Caspijs, qua iter ad austrum, atque usque ad mare protenditur, quod ab ea Persicum est appellatnm. Tribus autem potissimum partibus est habitata. Nam quidam sunt septentrionem uersi, ad extremaque coniecti, adhærentesque umbrosis montibus, Medorum quidam in medio positi, qui mediterraneam regionem occupant. Alij è regione ad Austrum, qui usque ad mare quod Persicum dixi extenduntur. Primi enim sunt Sabæ, quibus Passargadę, & Tasci, & plerique alij adiacēt, quorū regionem multi abluūt amnes sinuosis undique meatibus discurrentes. Ex una enim parte Chorus dilabitur, atque ex alia Choaspes, qui cum ab Indo exit flumine Susam ciuitatem irrigans Achatem lapidem inter eius harenas, cuiusdam cylindri similitudine prostratum, ac lacteum, ostendit, quem ex propinquis montibus torrens ad planitiem cōtraxerat. Fructus ibi ob temperatum aërem semper uirent. Nec nobis Persarum mores prætereundi sunt. De quibus Strabo in decimoquinto. Reges habent ex eadem stirpe, qui illis non paruerit corpore amputato & brachio proijcitur. Ducunt uxores quamplures, & multas pellices alunt, propagandæ sobolis gratia. Reges quotannis præmia proponunt his qui plures filios ediderint. Pueri ante quartum annum in patris conspectum non ueniunt. Nuptiæ in initio uerni æquinoctij celebrantur, Sponsus in thalamum procedit, comesto prius malo, uel cameli medulla. Disciplinarum magistris doctissimis utuntur, qui fabulas ad ueritatem reductas, inserunt cum cantu, & sine cantu, deorum atque clarorum uirorum facta referentes, congregant eos in unum locum æris sonitu ante lucem excitatos, tanquam ad arma, aut uenationem. Persæ insuper laute cenant, integra & multa & uaria apponentes. Lecti & poculorum ornatus splendidissimus, auro & argento refulget. De rebus maximis inter uinum consultant, qnas ipsi firmiores putant, quàm quæ in sobrietate fuerint deliberatæ. Si notis & æqualibus in uia occurrant, eos osculantur. Si humiliores sunt, adorant. At nunc de reliquo Asiæ tractu dicendum erit, qui ad Orićtem uersus, uniuersum deinceps limitem illius ac finem perficiet. Circa igitur maris Persici litora eam partem uersus, qua oritur sol Carmani insidentes, haud longè à Perside regionem bifariam sortiti sunt. Nam ex eis quidam ad maris litora contulere, quidam maritima contemnentes, intra continentem prę cæteris loca delegerunt. Scribit Strabo in quintodecimo. Onesicritus tradit, flumen esse in Carmania, q̄d auri strigem ferat. Item argēti fossilis & æris uenā. Hi propter equorum inopiam, asinis in bello plurimum utuntur, & asinum Marti sacrificant, quem solum ex omnibus dijs colūt, & bellicosi sunt. Nemo (ut idem scribit) uxorem ducit, nisi hostis caput amputatum ad regem protulerit. Et rex caluaria in regia collocata, linguam minutatim secās, pane permiscet. Postea degustandam ei qui attulit, & familiaribus edendam prebet atque ille præclarus est, cui multa capita sunt allata. Ex his Gedrosij ad Orientē

uersi,

uersi, uicini sunt oceano, qui etiam Scythis illis adhærent, quos dixi ad au strum uersus, iuxta Indũ flumẽ habitare. Quod duplici ostio è regione in rubrũ dilabitur mare. Gedrosia(ut inquit Strabo in 15.)fructuũ & aquarum inopia laborat, nec multo melior est ꝗ regio Ichtiophagorũ, quorum regio secus mare est. Magna ex parte arborib. caret, raritas in ea palmarũ. Ichtiophagi, quos Alexãder piscibus uesci prohibuit(dicit Martianus) uescuntur piscibus. Tum ipsi, tum eorum pecora & aquas pluuiales potant. Pecorũ carnes piscibus prębẽt. Domicilia ex ossibus cetorũ & hostreorũ conchis magna ex parte faciũt. Nam trabium & fulcrorũ usum costæ prębent, portas maxillæ. Pisces ad solem assantur, postea ex his panem conficiunt, paululum frumenti admiscentes(nam & molas habent)partim pisces crudos edunt, Capiunt eos retibus ex cortice palmarum factis. Sed ut ad Indum reuertamur, Qui antequã in mare decidat multa percurrẽs oppida & regiones, & longum quendã & inflexum limitẽ pererrat. Oritur enim ex monte Caucaso ad septentrionẽ uersus, sed in austrũ se inflectens. Patalenem insulam, gemino complectitur brachio. Ac deinde cum ad occidentem contorqueat cursum, Oritas, & Arabastas secat, & qui linea paludamẽta induuntur, Arachotas, tum etiam Atraidas ipsos perlabitur, ac eos omnes qui prope incolũt Parnassi fauces, quos omnes uno uocabulo Arianos uocant. Hi enim syluestrẽ admodũ & incultã regionem tenent, cum harenosa sit, nec ulli prorsus apta cultui. Veruntamẽ quę satis habeat ex sui natura, & excellentissimo quodam munere, et singulari. Nam ubiꝗ Coralliꝫ lapides exoriunt & ex montium uenis, qui eam muniunt regionẽ Saphyreę cæduntur crustę, flaui quidẽ & fusci coloris. Ad Orientem sita est India regio, sanè, licet omniũ extrema, iucundissima tamẽ, & in ipsis oceani labris sita, hãc sol, cum primũ incipit emergere, atꝗ ab oceano caput extollere, primã esse ferunt, quæ illius radiꝫ illuminat, & propterea nigros homines & crassos à natura procreari, comas ferunt densiss. haud dissimiles iacyntho. Sed quoniã ex plerisꝗ aurũ eruitẽ locis, multi ex eis inde quæstũ aucupãt. Aliꝫ telas lineas contexũt. Aliꝫ sectos elephantũ dentes abradunt. Aliꝫ per fluminũ decursus incidentes perquirunt, si qua inter harenas lucesceret gemma, Berillus, aut Adamas, aut forte quispiam Iaspis, aut si qua glauceus Topazius occurreret, aut incideret forte, in purpureã quandam, sanguini similem Ametistum. Hæc sunt potissima (scribit Anthonius) eorum studia, cum uniuersa illa regio perfusa sit, perpetuis fluminibus, qui huiusmodi opibus, diuitẽ et pollentem patriam reddunt, fert etiam (authore Strbone) Cristallum, carbũculos uarios, & margaritas. Sunt & horti ibi, & arua perpulchra & lęta, quæ uniuersum per annum uirent. De quo scribit Strabo in decimoquinto. Megasthenes Indiæ fœcunditatem ex eo maxime declarat, quod eam bis fructũ ferre dicit, et bifariam nominat, quemadmodũ Eratosthenes, qui inquit, alterã hybberniam semen-

tem, alteram æstiuã, quomodo & imbrem. Nullum enim annum inueniri dicit, utroq; tempore sine pluuia, quapropter contingit annum feracem esse, cum semper terra sit fœcunda. Fructus arboreos multos gigni ait, arborũ radices, præsertim magnarũ arundinũ, & natura & decoctione dulces esse, aqua à solibus tepefacta, tam cœlesti, quàm fluuiali. India quidem multas arbores admirabiles fert, è quibus una ramos ad terram pronos habet, frondes uerò clypeo non minores. Onesicritus qui curiosius ea prosequitur, quæ sunt in terra Indiæ australissima, refert arbores quasdam ingentes esse, quarum rami, cum duodenes cubitos creuerint, reliquum incrementum pronum faciunt, deflexi quousque terram contingant. Deinde terram ingressi radices agunt, ueluti propagines, demum rursus in truncum exeunt, à quo postquam aucti fuerint, inde flectuntur, & aliam propaginem efficiunt, deinde aliam, & sic deinceps, ut ab una arbore umbraculum fiat, tabernaculo multicolumnio simile. Narrat præterea miram arborum quarundã magnitudinẽ, quarum stirpitẽ uix quinq; homines complecti queant. Aristobulus autẽ de arboribus dicit, quæ ramos habent deflexos, & de earum magnitudine, ut sub una arbore quinquaginta equites meridiari possint: Ille uerò quadrigentos ait. India multa medicamẽta habet, multas arborum radices, tum salutares tum noxias, quemadmodum. & multos colores. India australis Cinnamomum, Nardum & alia aromata gignit, quemadmodum Arabia & Æthiopia, cum quibus sole persimilis est. Ibi aer udus & fœcundus, & ualde nutritiuus. Eo modo & terra & aqua, quapropter animalia, tum terrestria, tum aquatilia, apud Indos magna sunt. Priusquam uerò de situ & forma ipsius scripturus sum, de septẽ Indorum generibus parumper tangere libet (authore Strabone in decimo quinto) inquit totam Indiam in septem genera dispertitam. Quorum primi philosophi honore antecedunt, numero uerò paucissimi sunt, utuntur eorum unoquoque, priuatim, qui mactant & sacrificant, publice uerò reges, in eo conuentu qui maximus apud eos fit, cũ nouo anno incipiẽte philosophi omnes cũ rege ad uenationem exeunt, & quicquid quisquis composuerit uel obseruauerit, eo anno, de fructibus, de animalibus, de Republica, in medium proferunt, ubi qui ter mendax deprehensus fuerit, ei per totam uitam ex lege silentium indicitur, qui uera dixerit, immunis & omni tributo exemptus censetur. Secundum genus agricolarum, qui plurimi sunt, & paucissimi, in maxima operandi licentia, & immunitate militiæ. Hi nec ciuitatem, nec publicum negocium, nec ullum aliud munus attingunt. quamobrem eodem tempore, alij pugnant, & cum hoste periclitantur, alij arant, uel fodiunt sine ullo periculo, cum illos propugnatores habeant, & cum regio tota sit regis, ipsi eam cõducti operantur, in quarta fructuum parte. Tertiũ genus est pastorum uel uenatorũ, quibus solis & uenari & pascere pecora, & uendere iumenta, & locare licet. Pro eo aũt quod terram

terram bestijs liberant, & ab auibus quæ semina legũt, salario à rege com pensantur, & uagi errabundiq; uitam in tugurijs agunt. Priuato homini equum & elephantem alere non licet. Vtrumq; enim regis possessio censetur. Elephantum enim uenatio hoc modo fit. Locum aliquem purgatũ quatuor aut quinq; stadiorũ profunda fossa circumdant, tum ingressum ponte angustissimo iungunt. Hinc tres quatuorúe elephantum fœminas ex mansuetis immittunt, ipsis in tugurijs insidiant, per diẽ syluestres non accedũt, nocte autem singillatim introeũnt, quibus ingressis, uenatores clam aditum occludunt. Postea nonnullos ex domesticis certatorib. fortissimos inducentes, cum illis pugnant. simul etiam fame eos macerant. Cum uerò iam defessi fuerint, aurigarum audacissimi clam descendentes quisque sui elephantis uterum subit, atque hinc subito syluestris uterum subeuntes, compedes illis conijciunt. Quo facto, domesticos exhortant, ut uictos uerberent, quousque in terram decidant. Postquam ceciderint, bouillis loris eorum colla cum domesticis alligant, & ne ascensores excutere possint, colla circumcidentes in cæsuris uincula imponũt, ut præ dolore uinculis cedant, et quiete agant. Ex captis relinquũtur quicunque uel senio uel iuu[illegible]ta inutiles sunt, reliquos in stabula ducũt, & pedibus inuicẽ uinctis, & collo ad columnam bene compactam, fame domant. deinde herba uel arundine uiridi reficiunt, dehinc obtemperare docent. Alij oratione, alij cantu, uel tympani sonitu. Rari sunt qui non facile mansuescãt. Sunt enim à natura mites & mansueti, ut ad rationale animal proxime accedant. Quidam aurigas suos qui in certamine ceciderunt, ex prælio exi munt. Quidã anterioribus pedib. utero subiectos seruarunt, adeò animal homini amicũ. Quòd si quis ex magistris curatoribus per iram interfecerint, adeò illũ desiderant, ut præ mœrore à cibo abstineant, interdũ etiam ad mortem obdurẽt. Elephantes uiuunt quantũ longæui homines, quidam ad ducentesimum annum perueniunt, morbidi sunt & incurabiles. Ægrotantibus oculis, remedium est bouillum lac infusum, complures morbos uinum atrum epotum curat. Vulneribus butyrum auxiliatur, ferrum enim extrahit. Vlcera suillis carnibus inuruntur. Nearchus ait, hic se uidisse formicarum auriferarũ pelles, pardalis pelli similes. Megasthenes de formicis ait, Apud Derdas, quæ maxima natio est Indorum montanorum, ad orientem expositorum, Collem quendam esse trium millium stadiorum ambitu, & sub eo aurifodinas, quas formicæ effodiunt, uulpibus magnitudine nõ minores, mira celeritate, uictum ex uenatione comparantes. Fodere autem terram per hyemem, & ad ostium accumulare quemadmodum talpæ, talis auri strigilis parua decoctione eget, Eam uicini iumentis clam rapiunt aperte autem non possunt prohibentibus formicis, quæ & pugnant, & fugientes insectantur, quos cum deprehenderint, cum iumentis interimunt. Nearchus hic & multitudi

 nem, &

nem, & maliciam serpentum admiratur, qui ex cãpis ad eorum cauernas fugiunt. Visam etiam dicit esse uiperam fœminam sedecim cubitorum. Nos in Ægypto (inquit Strabo) uidimus eiusdem ferè magnitudinis uiperam inde allatam. Vt tamen incœpta prosequantur: Post uenatores ac pastores quartum genus ponit, eorum qui artes exercent ut sunt caupo-narij, & quicunque corpore operantur, quorum alij tributa pendunt, sta tuta munera exhibendo, alij qui arma & naues fabricant, alimenta & stipendium à rege habent, cui & soli operantur. Nam tribunus militibus arma præbet, & classis præfectus, naues nauigantibus & mercatoribus precio locat. Quintum genus est bellatorum, qui reliquum tempus ocio-si agunt, in locis ab rege constitutis, ut cum opus sit, cito exeant, nihil de suo afferentes, præter corpora. Sexti autem præsides, quorum munus est ut quæ aguntur inspiciant, & regi clam omnia renuncient. Hi in urbe urbanas meretriculas, adiutrices adhibent, in castris uerò castrenses. Hi sunt uiri optimi ac fidelissimi. Septimi sunt consiliarij & regi assidentes, à quibus & magistratus & Iudicia & rerum omnium administratio fit. Omnes ferè Indi, in uictu frugalles sunt, ornatu plurimo utuntur, à furtis magnopere abstinent, literas non norũt, sed memoriter omnia administrãt, & propter simplicitatem ac uitæ parsimoniam, omnia eis prosperè succedunt. Vinum non nisi in sacrificijs bibunt, potum ex oriza efficiunt sicut ex ordeo. in tumulis & sepulturis faciendis perparci. Cultum uerò corporis nimij. Nam & aurum gestant, & lapillis ornãtur, & sindonem candidissimum induunt, & umbrellas secum portant Nam pulchritudinem excolentes, omnia faciunt, quæ ad decorandam faciem pertinent. Multas nuptas habent, quas à parentibus accipiunt pari boum emptas, alias obedientiæ gratia, alias prolis ac uoluptatis. Et nisi has castas esse cogant, fornicari licet. Si qua mulier regem occiderit, munus habet, ut cum illius successore iungatur. Cum rex in locis septis uenatur, è solio sagittat, assistunt duæ tresúe mulieres armatæ. Cum in locis non clausis uenatur, sagittat ab elephante. Ex mulieribus aliæ in curribus sedent, aliæ in equis aut elephantibus, quemadmodum & militant, omnibus armis exercitatæ, quæ profecto multum à nostris discrepant. India primum ex tribus constat lateribus, Indus fluuius, occidentalẽ ipsius interluit partẽ. Ganges uerò ad orientẽ, Caucasus aũt ad septentrionem. Multi hanc regionẽ clari & præpotentes uiri coluere, haudquaquam in uno loco coacti nec uno appellati nomine, cum quidam ex eis ad unam concesserunt partem, & ad aliam alij, prout eis natura ab initio, & uoluntas & consuetudo suppeditarit. Nam quidam ad Indum flumen se cõuertere, & ipsi quidem Dardanes sunt appellati, qui iam potissimam partem tenent, ubi Hydaspis amnis Acesinem ex scopulis fluentem, in proprios recipit sinus. Hydaspis enim fluuius est amplissimus, & ad nauigandi usum aptissimus,

eam

eam occidentalem plagam perlambens. Cui etiam propinquum est, Cosphes flumen, & eam partem candidissimis undis perfundit, ubi Sabe positi sunt, ac etiam Toxili & Scothri, & deinde Peucalensium gentes, & qui Dionysium colunt Gargaridæ, ubi Hypanis & Megarsus aurum uehũt, ditissima omnium flumina. Ea enim ex monte Emodo primum exorta atq; deinde in Gangeticam plagam uersa, tandem cum ad austrum se flectant prope Colidos insulam, quæ Oceano abluitur, in mare dilabuntur. Hæc siquidem insula adeò erecta est, ut neq; illuc aues aduolant. Ferunt etiã illam Veneri dicatam extitisse. Nec longe Ganges, ad quem Alexander usq; processit, & in quo cetæ sunt. Id flumen (ut inquit Strabo) & magnitudine, & latitudine et profunditate tãta est ut remotius sit quã iuri ctius ueritati. Nam quod maximum sit omnium fluminum, quæ in trib. continentibus memorantur, est quod post id Indum ponant, & tertium Histrum, & quartum Nilum. Quidam minimam eius latitudinem triginta stadiorum dicunt. Miminam uerò profunditatem uiginti passuum. Aiunt (ut inquit Strabo) adductos fuisse quosdam carentes ore, mites homines, qui circa Gangis ortam habitant, & uaporibus assatarũ carnium & fructuum ac florum odoribus enutriuntur, & pro ore spiramẽta quędam habent. De aliis etiam permultis, philosophos narrare. De Ocipodibus, qui cursu equos præuertãt. De Enotacœtis qui aures ad talos usq; dependentes habẽt, ut super eis dormiant, adeò fortes, ut arbores euellãt, & neruum frangãt. Alios esse unoculos, caninis aurib. crinib. erectis, pectore hispido, habentes oculũ in media frõte, qui naso carẽt, omnia et cruda edere, & paruo tẽpore uiuentes, ante senectutẽ extingui, & superiorem oris partem eminẽtissimam habere. Nec eiusdem regionis philosophi nobis sunt prætereundi, de quibus asserit idem Strabo, allegans Megasthenem, quòd qui sunt montani, Bacchum celebrant, signa quædam ostendentes, quòd solum apud eos agrestis uitis nascatur, & hedera, & laurus, & myrtus, & buxus, & alia semper uirentia, quorum nullum sit trans Euphratem, præter pauca quædam in ortis irriguis, & multo cultu cõseruata, Bacchicum etiam est sindonẽ & mitras gestare, & ungẽtis uti, & floribus cingi. Tympana & tintinabula exeuntem regem precedere. Campestres uerò Herculem colunt. De philosophis quoq;, idem Megasthenes (ut inquit Strabo) aliam facit diuisionem, quorum duo dicit genera. Nam alios Bragmanas nominat, alios Germanas. Sed præcipuè Bragmanas probat, quod cum grecis in opinionib. concordent. Hi quamprimum cõcepti sunt uiros doctos curatores habent, qui & matri & cõcepto accedentes, quædã canunt in prolis felicitatẽ. Sed reuera quædã continentiæ præcepta dant, matres libenter eos audiẽtes, felices in prole existimanẽ. Postquã uerò nati sunt, alios atq; alios curatores sortiunẽ. Nam quo magis ætas adolescit, degãtiores magistros habẽt. Refert & philosophos ante urbẽ in luco exerceri, in-

tra compositum quendam circuitum frugaliter uiuentes, super thoris ac pellibus, ac ab animalibus ac Venere abstinere, serijs sermonib. intentos, et cum uolentibus audire communicātes, Auditori autem non licere, nec loqui, nec sternutare, nec excreare, uel die illa cœtu explodi, & cū triginta & septem annos sic uixerit, in sua secedere, & laxius licentiusq́ꝫ uiuere. Sindonem induere, aurum in manibus & auribus moderate gestare, & carnibus uesci animalium, ab acribus & condimentis abstinere & uxores multas capere propagandæ prolis gratia. Nam à pluribus bona eueniunt plura. Dicit enim Bragmanos cum uxoribus non philosophari, ne si improbę sint, aliquid, q̄d efferri nefas sit, in prophanos efferāt: Si probę ne uiros relinquant. Nam qui uoluptatē aut dolorē, uitā ac mortē, æque contēnit, subditus esse nō patit̄. Item multa eos de morte dicere & hanc uitā esse putandā, quasi quendā uiuidū hominū cōceptum, Mortē uerò natiuitatē ad uerā illam & felicē uitā, his qui rectè philosophati sunt. Iccirco eos multa exercitatione uti, ad mortis præparationē. Partim cū græcis sentire, ut q̄ mundus sit creatus, & corruptibilis, et sphericus. Et q̄ cōditor & administrator omniū rerū deus, per uniuersum uadit, uniuersarū rerū primordia diuersa esse. Faciendi aūt mundi initiū, aquā, & præter quatuor elementa quinta quandam naturā esse ex qua cœlū astraq́ꝫ cōstent. De Bragmanis hactenus. Ex Germanis eos honoratiss. qui syluicolæ appellātur, ex eo q̄ in syluis degūt, ex frondibus, & syluestrib. fructibus uiuētes. Vestes ex arborū corticibus habentes, uini & Veneris expertes. Cū regibus, de causis rerū interrogātibus, per nūcios colloqui, & per illos diuina à regib. coli, et placari. Post syluicolas, in honore medicos esse, ut qui circa hominē philosophant̄, frugales quidē, nō tamen rusticantes, oriza, & ordeaceis uiuētes, quæ nemo rogatus, illis nō ministrat, nemo hospitio nō libenter suscipit. Posse eos & fœcundos facere, & mariū & fœminarū procreationem per medicamēta præstare. Medicinā plurimū per cibos perfici, nō aūt per medicamēta. Hæc de philosophis. Verū ad Gangē uersus (inq̄t Anthonius) alius quidē locus eminet, qui ab incolis sacer iudicat̄, ob admirabilē quandem rem, ibi olim inuentā. Nam dicunt Bacchum olim cū fureret, illic cōsedisse, ibi teneras nebrides, quib. obtecti erant, qui sequebant̄, statim in aspides conuertisse se, & insertū tyrsos, cincturas uerò, & capreolos, in sufflantes dracones mutatos, propterea, quia homines illi eius sacra contempsissent, atq́ꝫ horrerēt eius mores. Tum uerò timore omnes percitos, uiam illā proximā ab eo Nisēā appellasse, cōstituisseq́ꝫ ut unà cū eorū liberis coronati hedera sacra conficerēt. Quo facto, tum gentes illas subiecit. Ouid.

> Oriens tibi uictus adusq́ꝫ
> Decolor extremo qua cingitur India Gange.

Montes aūt ipsum statim Hemodos cōscendisse, ad quorū radices illidit̄, qui ad Orientem spectat oceanus, ibiq́ꝫ supra eorum uerticē, tanquam ad

alios

alios terræ fines, geminas infixisse columnas, imitatus Herculem. Sed hæ sunt gentes omnes ac nationes, quæ terram ipsam tenent, & potissimum quæ potuerunt aliqua sui excellentia, & dignitate (inquit Anthonius) ad nostram cognitionē peruenire, Etsi alias permultas esse fateor, quæ quoniā uarijs in locis constitutæ sunt, ac partim circumerrāt, nec ullum prorsus fixum habent locum, partim etiam ignobiles & obscuræ, ut etiam sine nomine permanserint. Non multi tamen faciendos esse iudicaui, quas neque qui omnium conscius est, præter immortalem deum, dicere posse existimaui. Ipse enim solus est qui nouit omnia, solus qui potest. Ipse est qui primus prima ipsius orbis fundamenta in orbem coniecit, & immensi maris aditum & semitam mortalibus patefecit. Quiq; uitæ huius commoditates, diuitias, dignitates, honores præstitit, quiue sidera discernens, unicuique quam uoluit sortem tradidit. Quibusdam enim ut terram colerēt, atque inde sibi diuitias, atque opes compararent. Alijs autem ut pelago acti, aut piscarentur sibi uictum, aut mercimonia commutarent Alijs ut scientiæ & philosophiæ studijs se dederent, atque inde honores & laudes aucuparentur, multis etiam ut cæteris præessent, Iuberent, & parerent. Ideóque non mirandum, si homines uariam inter se sunt, nō solum fortunam sed & naturam consecuti, Cum uideamus regiones & loca, eam quoq; uarietatem adeptam, postquam una quidem lacteos homines parit, alia subalbidos, alia fuscos, alia prorsus adustos, aut multis similes floribus, quales Assyria generat. Sic enim omnium ille rerum opifex statuit, ut homines uarij quoq; ingenij, ac multiformis animi, & iudustriæ, quemadmodum & cætera nascerentur, atq; unusquisq; sua contentaretur sorte.

Vos igitur ô terræ omnes, & uos insulæ quæ mare colitis, ualete nunc precor. Valete quoq; uos undæ oceani, & uos ponti, sacri fluctus, fluuij, ac fontes, nemora, & uos parui montes ualete. & uos quæso. Iam enim uos omnes satis percurri, qui fueratis aliquam inter mortales famam, aut nomen consecuti.

Perge liber sine me tenues uenture sub auras,
  Hinc ubi Sarmatico stringitur ora gelu.
  Qua quoq; prærupto se tollit in aëra muro
Structa sub umbrosis regia Grocaiugis.
Nec te liuor edax authore exterreat orbum,
  Si quis in ignotis obuius iret agris.
Sentibus arreptum quamuis iter impleat aspris
  Perge, gradus tardet nec mora perge tuos.
Tabida sæpe lues sub dumis serpit opacis
  Inq; uiatores dira tonitru uouit.

Pestis si quando lingua ferit illa trisulca,
Hæc tibi sunt placidis tela ferenda modis.
Non tu solus abis, traiectus membra sagittis,
Innumeri his iaculis saucia corda ferunt.
Virgilium Bauius, Flaccum odit Mæuius asper.
Fert licet æthereos utraq; musa fauos.
Sollicitos adijt Nasonis liuor amores,
Atq; elegos tetigit culte Tibulle tuos.
Barbaries cultos non solum habet ipsa perosos.
Quæ sibi non tantum nouit inesse boni.
Verum uirtuti iam dudum est æmula uirtus.
Et comitem inuidiam fulgida Pallas habet.
Nil manet in terris, ista quod peste careret,
Vsq; adeò uirus fudit amara nocens.
Inuisa est Catulo syluestris dama sagaci.
Odit lanigeras & lupus asper oues.
Nictemenen odit pictarum turba uolucrum,
Odit & accipitres rauca columba uagos.
Quid genus humanum memorem pecudum altituumq;
Liuorem ad superos nouimus isse deos.
Longæuum (ut memorat) ueri haud ignara uetustas,
Egit ab æthereo filius axe patrem.
Ista lues triplices tulit ad certamina diuas.
Inijcit, ut positis aurea mala cibis.
Frondiferæ hoc Idæ testatur aquatica uallis.
Viri ut iratas per nemus ire deas.
Causa hæc agricolis, cur obruta pergama flammis
Nunc sunt æquoreo semisepulta sinu.
Longa mora inuidiæ est omnes numerare sagittas,
Ipsa cupidineæ est æquiparanda faci.
In genus omne uagos ericine natus amores
Torquet, liuorem hæc in genus omne iacit.
Nil tibi sint igitur liuoris spicula curæ.
Sperneq; mordacis murmura scabra deæ,
Increpet ipsa licet latratus temne caninos.
Nil tibi quod prosit, nihilq; quod obsit habet.
Plus nocet ipsa sibi, dolor arduus intima siccat
Viscera, & in maciem uiuidus humor abit.
Sic sua fata petit, manesq; aditura profundos,
Sub Phlegethonteas lurida perget aquas.

Laurentij Coruini Nouoforensis Geographicarum Libri Finit.

CLARISSIMO VIro Iacobo Truchses à Rinfeld, armatae atqve togatae militiae decori, Domino suo in primis obseruando, Hieronymus Gemusæus, Doctor Medicus ac Philosophus.

QVI ex ueterib. geographiã nobis tradiderũt, uidentur sane omnes unum aliquem agnoscere debere, qui sui ordinis uelut author quispiam ac summus habeatur, quemadmodum in cęteris philosophię partibus iam olim factum fuisse cõstat, ut scilicet cuiusq; disciplinæ unus haberetur tanquam imperator, quem sequerẽtur omnes qui eius essent studiosi. Ac physiologiæ quidem totius Aristoteles: mathematicæ uerò quæ numerat, quæq; terram mensurat, philosophus ille Megarensis, quæ uerò sublimia corpora inspectat, Ptolemæus Alexandrinus. Et medicina suum habet authorem Hippocratem atq; eius interpretem Galenum, ad quem uelut regulam Lydiam, reliquorum omnium præcepta cõmentaq; examinentur. Horum authoritati in quoq; generẽ ita acquiescendũ auditori est, ut ubi demonstrationes probationesq; problematum per ἀνάλυσιν ad aliquam ἀρχὴν, quæ ex authoritate huius principis habeat fidem, deducta sit, ita illi acquiescamus tanquã principio ex sese fidem habenti nec ullã admittenti dubitationẽ. Ita fit ne disciplinæ in uarias contrariasq; ἀποφάνσεις distrahantur, dum quisq; propria principia confingens, ijs pro arbitrio superstruit τὰ δοκοῦντα αὐτῷ ἀληθῆ τε καὶ ψευδῆ. Et iuxta hũc morẽ, tum dicimus artificem cuiusq; disciplinæ perfectum esse, cum principis illius sentẽtiam probe teneat. Velut philosophus censebitur, qui Aristotelis eiusq; insigniũ interpretũ de quocunq; problemate sententiã fuerit assequutus. Hæc itaq; ob certitudinem atq; constantiã rerum maiorem ita sunt peragenda. Est & altera causa, ob quã magnopere authorum delectus sit habẽdus, ut scilicet ἀκρίβειαν atq; utilitatem spectemus maiorẽ. Nam quo quisq; pleniorẽ rerum cuiusq; disciplinæ ubertatẽ & tradendi dexteritatẽ maiorem habet, tanto habendus est præstantior. Porrò cũ inter ceteras philosophię partes uel maxime cõmendanda sit traditio, quã hoc tempore de situ orbis proponimus, siue opportunitatẽ occasionemq; spectes, quã ad cæteras illa disciplinas quæ extra se sunt adferat, siue quã peculiariter illa suis polliceat, profecto nulla fuerit cæterarũ, in qua iuuentus imò ætas adeò omnis diligẽtius sit exercenda. Id si ita habeat, profecto q̃d à primo consilio proximũ est, quo modo quaúe ratione hanc q; felicissime aggrediaris, & quẽ authorem sequaris potissimũ, uel ob utranq; illarũ uel ob alterã omnino causam, diligentissime deliberandum est. Et uidetur sanè ex omnib. qui hãc attingere ausi fuerũt nulli posterior esse Strabo hic Amasæus. Nam ut Ptolemæũ anteferas, ob picturarũ certas designationes ac uelut δείξεις τινὰς, quib. ille uir rem totã ponit ob oculos, sanè nisi accesserit uberior aliqua traditio atque in primis ἔτι τῶν χρόνων μεταβολὴ καὶ ἐκδοχὴ, magna certe pars utilitatis huius tum alia, tum ea quę uim mentis atque iudicij ἀκρίβειαν exercet, perierit prorsus. Nam solius loci inspectio sensum instruit, historia locorum breuiter atque ordine suo adiuncta prudentiam in nobis omnẽ, & ciuilem & bellicam adaugere solet. Adeoq; locorũ designatio uelut exanime quoddã est simulachrũ, historię uerò cuiusq; loci expositio, uelut spiritus quispiã atq; anima esse uidet. Ita quẽadmodũ animal totum ex anima & corpore constituitur, sic disciplinã hanc duob. hisce, locorum designatione & temporũ expositione coniunctam esse, cẽseri oportet. At hæc sanè, quãuis ex historiarum lectione uaria cõparari possit, tamẽ si cuiq;

loco

loco adijciat suarũ rerũ catalogus, præter q; quòd miram quandã ἐνέργειαν, ac iucun ditatem toti disciplinæ adfert, incredibilẽ etiam addit memoriæ fidem. Et omnino quibus nominib. artifices illi cõmendãt dispositionem, καὶ τὸ γένος διαλυτικὸν ὑφῶν, ea uniuersa pręstat sola hęc tradendi ratio, ut cuiusq; loci designatione pcepta, eius historiam non ex diuersis authoribus per infinitos penè labores, magno temporis impendio in unum congeras, sed ex hisce cõmentarijs uelut è catalogo quodam atq; indice locupletiss. pulchre selecta ac per suum ordinem digesta inspicias. Eaq; propter magnum certe operæpretiũ faciet, qui huius authoris cõmentaria præ cæteris omnibus, tabulis ad id paratis adiunxerit, & eadẽ opera in utroq; sese genere exercuerit. Hoc consiliũ ut nos quoq; aliquo pacto iuuaremus, aggressi sumus rem quampiam, studiosis hominibus, ut spero, minime infrugiferã, & proinde nec ingratam, atq; hanc epitomen è lingua Græca in Latinum sermonem conuertimus. Fuit hęc conscripta ab homine sanè, ut apparet, minime uulgari, postquã Gręcia calamitatem suam atq; nominũ mutationem accepisset, uelut ex locis aliquot ipsius operis licet deprehendere. Porrò aũt quod magnum adferat momentũ disciplinis omnib. compendiaria scribendi ratio, discere licet tum ex eo quòd ex ueterib. permagni aliquot uiri hanc scribendi formulam sunt sequuti. Nam & L. Flor. historiæ Romanæ compendium edidit. Et Paulus Aegineta prolixa Galeni & Oribasij de re medica cõmentaria, in epitomen redegit. Et ipse Galenus totius artis uelut epitomen scripsit, τὴν μικροτέχνην. Id quod nõ ita fit, ut cætera cõmentaria non inspiciãtur, sed ut eiusmodi compendijs adiuti firmiorem habeamus memoriã eorum quæ ex prolixis cõmentationum formulis didicimus. εὐμνημόνευτα γὰρ μᾶλλον τὰ σύντομα τῶν διεξοδικῶν. Cæterũ ut gratior esset apud studiosos omnes & plausibilior hic libellus, addendus uidebatur è nostris hominibus aliquis, cui is nũcuparetur, quiq; amborum uice hic fungeretur, & patroni, inquam, quod in cæteris nuncupationibus spectatur solum, & authoris, quando hic libellus ἀνώνυμος nobis in lucem prodijt, cum dignus tamen sit qui magni alicuius nomen sortiretur. At quisnã prius occurrisset quàm tu ipse clariss. uir: quãdo ex nostris hominibus neminem ego uideam, cuius & uita tota & eruditio ita respondeat uniuersæ doctrinæ, quæ ex hisce Geographicis speratur. Nam ut & Strabo affirmat, cõducit geographia magnopere nõ solum ad literarũ & philosophiæ studia, sed et ad actiones ciuiles atq; imperatorias omnes. In hisce omnibus tu magna cũ dexterirate in hunc usq; diem uersaris. Nam præter literarũ cognitionem, ac muliplicem omnis generis linguarum peritiam, ciuilem etiam prudentiam partim è iuris consultorum libris, partim uerò è rerum usu ac multiplici prudentia ita habes locupletissime, ut omnes facile possint aduertere, nullum esse genus exercitationis quod tu aggressus non sis, quod quidem ad multijugam illam cognitionem cõducere posset. Ac proinde hanc ipsam Geographiã maiore studio amplectentur adolescentes, ubi animadnerterint quantum tu hac olim instructus inter cæteros nobilitatis nostræ uiros longe clarueris. Id adeò ignorat minime Fuccherorum familia, quæ te ad gubernacula suæ reipub. felicissimo nimirum ac prudentissimo consilio accersiuit nuper, loco ac conditione, cui tu certe tantum ornamenti ac dignitatis adferes, quantũ homini & generis nobilitas & singularis eruditio cum multiplici prudentia morumq; integritate admiranda quadã coniuncta, adferre possunt, ut certe plerisq; haud cõstet, quibus potissimum gratulari hic oporteat, tibi ne, cuius uirtutem egregiam permagnus ille heros benigne sic amplexus: an illi ipsi cui tantum nobilitattis ornamentum cõtigerit: an uerò hominibus illis, qui sub tua administratione æquissima, uiuẽt agentq; tranquilliter. Ego sanè puto magnã partem felicitatis eorum esse, quibus Dominus tam clemens atq; æquum ingenium pręesse uoluerit. Vale uir clarissime, atq; hoc opus exiguum unà mecum eadem felicitate frui patiare. Basileę Calend. Septembr. Anno M.D.XXXIX.

STRABONIS GEOgraphicorum Epitome, Hieronymo Gemusæo interprete,

LIBRI PRIMI.

QVòd Homerus primus sit ausus geographiam tractare. Quòd enim terrarũ orbis uniuersus oceano alluatur tanquam insula, ipse ait, nunc quidem,

εἶμι γὰρ ὀψομένη πολυφόρβου πείρατα γαίης
ὠκεανόν τε.

Ibo ut telluris almæ confinia spectem,
Oceanumq́. Nunc autem de orientali parte terræ,

ἠέλιος μὲν ἔπειτα νέον προσέβαλλεν ἀρούρας
ἐξ ἀκαλαρρείταο βαθυρρόου ὠκεανοῖο.

Inde recens radijs iam sol percusserat arua,
Oceani lentas alti præfugerat undas. De occidua uerò,

ἐν δ' ἔπεσ' ὠκεανῷ λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Incidit oceano lux fulgentissima solis. Et de australi,

Ζεὺς γὰρ ἐπ' ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας αἰθιοπῆας,
χθιζὸς ἔβη.

Iuppiter oceanum, & duram cognomine gentem
Æthiopum hesternus petijt. De septentrionali uero,

οἴη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν ὠκεανοῖο.

Oceani sola est undarum atque æquoris expers. Quo loco oceanum appellat, horizontem ipsum. Quòd ἀψόρροον uocat oceanum Homerus, id est refluum, ob undarum scilicet accessus atque recessus. Cuius generis est & illud,

τρὶς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἤματι, τρὶς δ' ἀναροιβδεῖ.

Terq́ die reuomit, ter sorbet deinde refluxus.

Id enim si non ter, sed bis tantum accidat, fortasse aut scripturæ error est, aut poëticus excessus sermonis. Eiusmodi est & illud, ἐξ ἀκαλαρρείταο, id est è tranquille fluente. nam recessus undarum lentus est, nec uniuersim fit.

Quòd cum Homerus scopulos interdum tectos interdum dicat nudatos, oceani recessus atque accessus innuit.

Quòd affectiones oceani circa undarum accessus atque recessus, consentiunt mare continuum & unum esse, quando ubique idem fit aquæ incrementum & decrementum, aut non admodum uariat, tanquam ab eadem causa proficiscatur. Quòd Homerus totius adiacentis nobis orę maritimæ situm describit, appellans Libyam, Thebas, Ægyptum, Phœnicen, Cyprum, Sidonem, Solymos, Caras, atque circumiacentes insulas.

Præterea

Prętereaautem, Phrygiam & Hellespontum et Troas, & Paphlagonas et Æeten & Iasonem & Cymmerios, & Thracibus uicinos, Mysas, accolentes Istrum. Deinde Ciconas & Larissam, & quæ deinceps sita est Hellada usq; ad Hellespontum. Postmodum Italiæ extrema, Temesen, Siculos, & campum Elysium. Quòd si nonnulla quæ inter hæc iacent, omittit, id mirum esse nō debet. Ita enim solet geographia. Quòd Anaximāder Thaletis discipulus & ciuis, primus geographicam tabulam edidit, Hecatęus uerò codicem scriptum. Quòd sit impossibile, absq; cœlestiū rerum inspectione, geographiam tractare, quando ad longitudines urbium, solis & lunæ defectuum obseruatione opus est: ad latitudines uerò, inspiciendæ sunt climatum differentiæ. Quòd geographia coniuncta sit, ex geometria & ex rerum sublimium inspectione. Quòd cælestia, quamuis loco à terrenis tantum distent, quantum à terra cœlum abest, contemplatione tamē inter se iuncta sint. Quòd per eos qui apud Homerum sunt Erembi, Troglodytas Arabas intelligere oporteat, sic dictos, quòd ἔρᾳ, id est, terram subeunt. Quòd geographia non solum ad philosophiam, uerumetiam ad prudentiam, atque actiones ciuiles & Imperatorias conducat magnopere. Quòd tum hoc, Mores hominum multorum nosse, atq; urbes, tum illud quod de Hercule fertur, μεγάλων ἐπιΐστορα ἔργων, eam quæ ex geographica historia nascitur, prudentiam significat. Quòd geographia, tanquam habitabilis totius historia in quanto potius uersatur, ut quæ sit magis finitima mathematicæ. At chorographia, cum sit loci cuiuspiam, uelut dum Homerus ait,

οἵθ' ὑρίην ἐνέμοντο χ' αὐλίδα πετρήεσσαν.

Qui colunt Hyriam lapidosamq; Aulida.

Et dum asperam uocat Eteonon, aut Thisben columbis diuitē, aut Arnem uitiferā, in qualitate regionis explicanda sese occupat, uelut an sit campestris regio, an montana, aut profunda, aut lignorum, aut metallorum ferax sit. Quòd alius attineat Indiæ chorographus, qui fortè Gręciam ignoret, alius Ægypto, ignorans Persidis naturam & Bactrianæ. Quòd geometria & astronomia ei sit opus, qui geographiam sit tractaturus. Quodq; ex his ipsis hypotheses sint sumendæ, uelut q̄d sphæricus sit mundus. Item terræ superficies quòd sit sphærica. Præterea de corporū ad medium inclinatione, & quæcunq; huiusce generis sunt. Quòd oporteat minimè, Imperatorem adeò imperitum esse situs terræ, ut in aliquibus locis constitutus ita dicat,

ὦ φίλοι, οὐ γάρ τοι ἴδμεν ὅπῃ ζόφος, οὐδ' ὅπῃ ἠώς.

O socij, neq; enim scimus tenebræ aut ubi Eous.

Et talia. Neq; tamen de poli eleuationibus, aut ortu occasuq; syderum, medijsq; cœli meatibus adeò oportet solicitum esse, & si quę hisce sunt similia. Quòd etiam sphæricam contemplationem attigisse oporteat

tum qui geographiam sit tractaturus, uelut circulos in sphæra parellelos, & rectos, & eiusmodi. Quòd, ut in colosso totius operis fabricam inspicientes, quæ sunt exigua negligimus, ita in geographia situm regionis, & habitudinem ad cœlestia totius, exponimus. An uero, aspera sit, aut mari inaccessa sit, & quicquid eiusmodi fuerit, id omittimus. Quòd neque ignarus fuerit disciplinarum Eratosthenes, neque tamen uere sit philosophatus, ac proinde βῆτα fuisse appellatum, ut qui secundas partes in disciplinis omnibus auferre posset. Is minime censebat, poëticen primam esse philosophiam appellandam, sed delectationem solum quandam esse perperam affirmabat. Quòd poëtica fons & initium sermonis ornati existat, & Rhetorices, adhibens orationi fastum coniunctũ uenustate. Scilicet pedestrem orationẽ dicimus eam quæ absque metro è sublimi in humilem deducta sit locum. Quòd & leges & urbes antiquę fabulas susceperint, tanquam laruas quasdam aduersus redolentes infantiam, ut Cocytos, Acherontas, Phlegetontas, Stygas, & simpliciter theologiam ueterem uniuersam. Quid sit illud,

ἴσκεν ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα.

Pleraque confert per figmenta simillima ueris.

Non omnia uidelicet, sed multa & fabulosa, alioqui ueris similia nõ essent. Eiusmodi autem fabulæ sunt dum ueris inuoluuntur, argento ceu si quis circunfuderit aurum. ita enim fabulæ habent. Quòd Homerus Circen appellat Ææam ab urbe Æa. Et Symplegadas in mari Byzantio, Planctas. Et Pontum Euxinum per excellentiã præ aliis sic dictum, quod tum maximus æstimaretur, ad oceanum fabulose transtulit. Et Cimmerios, à climate nebuloso, tanquã tenebris obuolutos totos, ad finitimas inferno regiones traduxit, Et fretum Siculum latronibus infestum, in Scyllam, & huius generis permulta. Quòd per mare Siculum, piscium quoddam genus est, quos appellant galeotas, & gladios, & canes, è quibus transtulit Homerus id quod ait.

δελφῖνάς τε κύνας τε καὶ εἴποθεν ἄλλο λάβῃσι κῆτος.

Delphinasque, canesque, & si quandoque adipisci
Balenam possit. Quòd illud,

τρὶς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἤματι, τρὶς δ' ἀναροιβδεῖ.

Terque die reuomit, ter sorbet deinde refluxus.

Intelligendum sit bis tantum fieri non ter.

Quapropter aut mutationem causari oportet, aut ignorantiam, aut licentiam poëticam. Quòd poëtica, composita sit ex historia, dispositione, & fabula. Historiæ itaque finis est ueritas, uelut in catalogo nauium, quoties, πολυτρήρωνα, regionẽ appellat, aut πετρήεσσαν. Dispositionis uerò expressio efficaciaque, ueluti cum introducit pugnantes. Fabulæ autem uoluptas & stupor est finis. Quod fingit is qui Gorgonas introducit, affingit qui errores Vlyssis tragice decantat. Quòd istud,

Βορέης καὶ Ζέφυρος, τώ τε Θρῄκηθεν ἄητον
Boreas & Zephyrus qui è Thracia spirant.

Recte dictum sit. Nam sinus Niger Thraciæ, ad austrum uersus, ijs qui Lemnum & Samothracen incolũt, Zephyrum è Thracia flantẽ exhibet.

Quòd qui ab ortu æstiuo flat uentus, Cæcias sit. Qui autem è diametro, Africus. Qui ab ortu hyberno, Eurus. Et qui è diametro, Argestus. Qui uerò ab æquinoctiali Apeliotes & Zephyrus. Hæc Aristoteles. Cęterum Homerus, uiolenter spirantem Zephyrum appellat, quem nos Caurum dicimus. Africũ flantem, qui à nobis Fauonius siue Zephyrus. Caurum uerò austrum, Leuconothum appellat. hic enim paucas nubes cogit, cum alter Notus, totus quodammodo sit Eurus.

ὡς δ' ὁπότε Ζέφυρος νέφεα στυφελίξῃ.
ἀργεστᾶο Νότοιο βαθείῃ λαίλαπι τύπτων.
Dissipat ut Zephyrus nubes grauibusq; procellis
Cauri austri pulsant. Nunc autem uiolenter spirantem Zephyrum dicit, qui à Leuconotho congregata solet dissipare, cum sint debilia. Vbi adiectiui loco Notus dicitur Caurus. Quòd Pharum insulam Homerus appellant πελαγίην, id est in alto sitam, quæ talis nunc non est. Quod dictũ admiratione profecto dignum est. Innuit enim Ægyptum Nili donum esse, ut etiam Herodotus dicebat. Et cum ante decem millia annorum in medio mari sita fuerit hæc insula, nunc propter exaggerationem terræ Ægypto est uicina. Quòd hunc locum,

Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν
οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος.
Extremos hominum Æthiopas, bipertitosq;
Quorũ alij ad occasum solis, alij sed ad ortum. Crates quidam ita enarrat, inquiẽs, magnum Indię oceanum intra Æthiopas sese medium imminentem, ex ortu in occasum bipertitos efficere. Aristarchus autem, Æthiopiam ait ab ortu in occasum esse continuam. quapropter alios ipsorum cognosci, extremos scilicet, alios qui in medio sint, ignorari, siue oceano ambiatur uniuersa Libya, siue isthmus quispiam inter oceanum Atlanticum & mare rubrum intersit. Cęterum, quando Æthiopes qui in medio sunt, à nobis ignorantur, ob id binas Æthiopias dici, quæ tamen una sit.

Quod Homerus australes mundi partes, orientales appellat & uersus solem locatas, septentrionales uerò, occiduas & uersus noctem iacentes, ut hoc loco,

αὐτὴ δὲ χθαμαλὴ πανυπερτάτη εἰν ἁλὶ κεῖται.
πρὸς ζόφον. αἱ δέ τ' ἄνευθε, πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν τε.
Hæc humilis iacet ad tenebras, multum æquora supra.
Hæ secus auroram spectant, solisq; nitorem.

Nam Ithaca magis uersus boream est sita q̃ reliquæ insulæ. Et rursus,

εἴτ' ἐπὶ δεξί' ἴωσι πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν τε.
εἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοί γε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα.

Dextera siue adeant, auroram & lumina solis
Siue petant læuam, tenebrasque sub aëris illi.
Et rursus,
ὦ φίλοι, οὐ γάρ τοι ἴδμεν ὅπῃ ζόφος, οὐδ' ὅπῃ ἠώς,
οὐδ' ὅπῃ ἠέλιος φαεσίμβροτος εἶσ' ὑπὸ γαῖαν,
οὐδ' ὅπῃ ἀνεῖται.
Me latet ô socij tenebræ locus, aut ubi Eous,
Aut ubi sol terras subeat mortalia lustrans,
Aut ubi conscendat.

Quòd Asia ab Africa rectius diuidatur sinu Arabico, qui instar meridiani, ab oceano sese usque ad isthmum porrigit, iuxta Pelusium, longitudine fermè supra stadiorum millia quindecim, latitudine, ubi ea maxima est, non multo maiore quàm mille. Atque idem terminus utriusque Æthiopiæ fuerit. At Nilus ipse, minime idoneus est terminus, quando non parua Asiæ portio, quæ hoc australior est, sic facta diuisione, non comprehenderetur, ut nescias, utrum ea Libyæ an Asiæ sit adscribenda. Quòd prouerbia sint excessuum excessus significantia, Suberis umbra leuior, Phryge lepore timidior, Ager terram habet Laconica epistola breuiorem. Quòd Pontus olim lacus fuerit. Verum cum multæ maximæque fluminum aquæ in ipsum sese immitterent, fortasse ingentibus etiam motibus terræ excitis, rupta fuit iuxta Byzantium terra, atque ad hunc modum aqua in Ægæum pelagus ac Myrtoum effusa, duo maria fecit continentia. Spes autem est, eundem Pontum, aliquando continentem terram fore. Nam & quæ circa Salmidessum sunt loca, & quę Pectora uocantur, Item iuxta Istrum deserta Scythica, cœno increscunt. Sed & Hammonis in Libya templum, olim fuit maritimū. Huius rei signum est, quòd cum stadiorum circiter tria millia distet à mari, tota quæ ad eam ducit uia, harenosa est, & conchis atque ostreorum ossibus plena, & cheramidibus & cancris. Sed & Ægyptus olim mare fuit, & Sicilia quondam contigua erat Italiæ. Mutatio autem apud Hammonem accidit, cum fretum quod prope columnas est erupisset. Quòd enim solum extra columnas esset humilius, effusa est quę Libyam occupabat aqua, et palustris esse cœpit in mēso spatio iuxta Pelusium isthmus, atque Atlanticum interno mari continuum esse. Quòd maris fluctuum perēnis motus, naturalis illi, ac ueluti ipsius spiratio sit, quo motu freta refluunt, & naufragia cæteraque excrementa eijciuntur,
ἀποπτύει δ' ἁλὸς ἄχνην.
Sordentemque uomit spumam. Sed etsi uenti è terra contra ferantur, nihilominus fluctus è pelago, tanquam motu per electionem citato, agitatus, algam permultam in litus euomit. Quòd nihilo magis ab Italia auulsa fuerit Sicilia, quàm ob Ætnæ incendiū è fundo reiecta. Itidem quæ iuxta Liparam sunt insulæ, atque ipsæ Pithecusæ. Quo fit, ut rationi adeò consentaneū sit, continentes terras totas interdum ex imo emergere, quę-

 admodum

admodum alias in imum demersas euanescere. Id quod Atlantis apud Platonem insula, passa fuisse dicitur, Item Bura in Græcia. Quòd ut freta fluxu & refluxu agitentur, nõ una sit causa. Nam Siculum, bis, Chalcidense, septies, Byzantium, ne semel quidem refluit, sed è Ponto continenter in occasum fluit. Quòd Istria, in sinu intimo Ionij sita, ab Istro flumine nomen traxisse fertur, qui à magno Istro, ut aliqui affirmant, ortum habet, Per hunc fluuium, fabulæ Iasonem è Ponto in Græcum mare educunt. Quòd inter Theram & Therasiam flammæ per dies quatuor è pelago prorupuerũt, ita ut mare totũ æstuaret arderetq́, sensim exhalans tanquam machinis eductam, insulam, è fluitantibus terris compositam, ambitu stadiorum duodecim. Quòd terræmotu maximo quandoq́ exorto, Sidonis partes duæ fuerint euersæ, & alia quædam, huic uicina, urbs tota. Et in Eubœa Euripi, fons Arethusa occæcatus fuit, neq́ istud desijt, priusquam ingens hiatus in campo Lelanto apertus ignitum flumen euomuit. Atq́ Arethusæ fontes tum rursus erupuerunt. Quòd rursus regnante Tantalo, terræmotu in Lydia & Ionia facto, Sipylus mons fuerit submersus, & nonnullæ Ionum ciuitates. In Troia aquæ calidæ desierunt, de quibus scribit Homerus,

ἡ μὲν γάρ θ' ὕδατι λιαρῷ ῥεῖ.

Alter aquas calidas fert. Et è paludibus, lacus facti. Non igitur mirũ est, si aliquãdo sit futurũ, ut isthmus Arabiæ qui Casio adiacet disruptus, aut humiliorem situm accipiens, mare Ægyptium cum rubro committat. Præterea autem, Pyræus, uelut etiam nomẽ indicat, ex aduerso Atticæ quandoq́ in medio pelago iacebat, tanquam insula. Et Leucas, abscisso isthmo à Lacedæmonija, insula est effecta. De hoc dicit Homerus,

ἀκτὴν ἠπείροιο Κεφαλλήνεσσιν ἀνάσσων.

Apud Methonem, in sinu Hermonico, facta euaporatione flammea, mõs altitudine septem stadiorum eiectus est, interdiu quidem propter calorem & odorem sulphuris non accessibilis, noctu uero odorus, à longe lucẽs ac calefaciens, adeò ut ad quinq́ stadiorum interuallum maris aqua æstuaret, turbulenta esset, ad stadia ferè usq́ uiginti, effractisq́ petris ad turriũ magnitudinẽ, aggerata. A lacu Copaide, Arna & Media, quæ ab Homero in Catalogo recensentur urbes absorptæ fuerunt. Et Echinades insulæ, Acheloi aggestione in cõtinentem abierunt. Et Asteris insula iuxta Ithacam, cũ prius binos portus haberet, nũc ne ad anchoræ quidem iactum locum habet idoneum. Sed & ab Olympo, Ossa fuit auulsa.

Quòd Pytheas Massiliẽsis, cum uisus sit philosophus esse, in descriptione Thules ac Britanniæ, mendacissimus deprehenditur. Quòd cũ nonnulli Alexandro consilium dedissent, ut diuisis hominibus in Græcos ac Barbaros, illis ut amicis, his tanquam hostibus uteretur: Ipse responderit, satius fore, iuxta uirtutem ac uitium diuisionẽ facere. Nam Indos bellicosos esse

ſos eſſe: quemadmodum Romani & Carthaginenſes, quorum reſpublicæ optimatibus uiris adminiſtratæ, pulcherrime gubernarentur. non ita Athenienſes.

LIBRI SECVNDI

QVòd Bactriana regio beatiſſima & fertiliſſima ſit, atque in Hircania uitis uini metretam ferat, ficus aũt modios ſexaginta triticum delapſo è culmis fructu renaſcatur denuo, in arboribus apes operent, & mella de frondibus fluant. Quodque idem in Martiana Mediæ, & in Sacaſina & Araxina Armeniæ fiat, Verum quãdo hæ auſtraliores ſunt quàm ſit Hyrcania & temperatiores, minime id mirum eſt. At in Margiana, ſtipes uitis ſæpenumero tantus euadit, ut duorum uix homi num ulnis amplecti poſſit. Botrus autem duorum cubitorum longitudinem implet. Et Aria huic eſt ſimilis, uini bonitate tamen excellit, in qua aſ firmant uina ad tertiam uſque generationẽ perdurare poſſe, in uaſis non picatis. Eſt autem omnium rerum ferax Bactriana, præterquam olei.

Quòd Bagadiana Cappadociæ regio, campus ingens inter Argæũ & Taurum montes, ob immenſam altitudinem ligna non ferat. Quæ uerò Sinopi adiacent arua & Amiſo & Pharnaſię quamuis ſtadiorum trib. millibus, magis ad ſeptentrionem uergãt, olíueta gignunt, & mitiores habẽt hyemes, nimirum qui humiliora ſunt & à mari miteſcunt. Quòd circa Boriſthenis oſtia & Galliam oceano adiacentem uitis aut nõ naſcitur, aut non ad maturitatem ducitur aut paucos fructus fert, per hyemem uerò terra obtegiẽ. Quòd tantus ſit circa Mæotin frigoris exceſſus, uti q̃ in loco Mithridatis copię Barbaros uicerint, ſuper glacie prælio equeſtri cõmiſſo, eo ipſo deinde nauali pugna congreſſi uicerunt. Quòd tantum frigus in ijs locis ſæuiat, ut æreę hydriæ ſæuitie hyemis rumpãtur, uelut indicat epigramma in Æſculapij templo Panticapenſium, ſuper hydria rupta.

ἔ τις ἄξ ἀνθρώπων μὴ πείθεται οἷα παξ ἡμῖν
 γίνεται, ἐς τήνδε γνώτω ἰδὼν ὑδρίαν
ἣν οὐχ ὡς ἀνάθημα θεοῦ καλὸν, ἀλλ᾽ ἐπίδειγμα
 χειμῶνος μεγάλου, θῆκ᾽ ἱερεὺς Στράτιος.

Si quis non credat, quæ in hac regione gerantur,
 Is hanc, cognoſcens, inſpiciat hydriam,
Quam non ut ſacram Dijs, quin hyemis monumentum
 Præduræ, flamen poſuit huc Stratius.

Quòd Hipparchus ait, circa Boriſthenem & per clima ſeptimum, totis æſtiuis noctibus, lucere ſolis radios, dum ipſe ab ortu in occaſum circumfertur. Cæterum per brumam ſolis eleuationem maximam eſſe cubitorũ propè nouem. In Britannia uerò, quatuor, ubi maximus dies horarum eſt æquinoctialium decem & nouem. Quòd apud Homerũ, quinque orę in Achillis ſcuto, zonas quinque totius terræ ſignificãt. Aurea quidem, amphiſciam, id eſt in utranque partem umbras habentẽ, quę inter tropicos eſt ſita.

 At duæ

Atduæ ſtanneæ, periſcias duas, id eſt in circulum habentes umbram, quæ ſub polis ſunt. Æreæ autem, binas heteroſcias, id eſt in alteram partem tantum uergentes umbras habentem, quarum altera noſtra hæc eſt, quæ ad boream habitatur, altera eorum qui nobis ἀντίοικοι ſunt, id eſt ex aduerſo habitant auſtrum uerſus. Quòd Pytheas & Euemerus & Antiphanes, mendaces fuerint geographi. Quòd qui longitudinem terræ diſtinguunt circuli, meridiani ſunt, non autem ortus & occaſus. Latitudinem uerò, paralleli. Quòd Calpe, mons ſit Hiſpaniæ, qua parte altera iacet columnarum Herculis, multo quàm ſit Gadium inſula orientalior. Quòd Italiæ pars, maximè auſtralis, duos habeat uertices, quorum alter qui eſt occidentalior, iuxta Leucopetram promontorium, contra Taurominium Siciliæ iacet, qua magna Græcia eſt. At orientalior uertex, promontorium eſt Iapygium, ad occaſum contra montes Acroceraunios & Chaones iacens. Cæterum Crotonis ſinus & Tarentinus, inter hos uertices eſt ſitus. Quòd geographus dimenſiones terræ à mathematicis factas principia ſtatuit, quemadmodũ ille, demonſtrationes aſtronomicas. Atq; hæc rurſus naturalem ſcientiã, quę per ſe ſcientia & uirtus eſt, atq; ſubiectiones non habet. Nam uirtutes carent ſubiectionibus, & à ſeipſis pendent, habentq; in ſeſe principia & fidem cæterarum omnium.

Quòd terram in quinq; zonas diſtinxiſſe, geometræ ſit. at non eius qui mente geometriã exercet, ſed qui figuras à mente ad terrã ac cœlum tranſfert, quo etiam geographus, tanquam architecto & principe, utitur.

Quòd geometer, & gnomonice, & demonſtratione aſtronomica adiutus, circulos æquinoctiali parallelos, & meridianos metitur, eamq; terræ partẽ, quæ habitabilis eſt, peregrinatione, reliquã uerò ex interuallorum proportione mẽſurat. Qua ratione fit, ut inuento interuallo quod eſt à polo uſq; ad æquinoctialem habeat etiam quadruplum maximi in terra circuli. Atq; ad hunc modum totius terræ ambitum uenatur, partim ſcilicet ex dimenſione quam ipſemet fecerit, partim ijs qui hãc ſunt metiti, fidem adhibens. Et proinde, datis duabus habitationibus, quæ ſit inter ipſas diſtantia geometrice inuenit. Quòd non ſit ulla differentia, ſiue quis totam habitabilem inſulam appellet oceano circundatam, ſiue dicat de partibus eius aliquibus id ignorari, num ambiantur. Quòd minima ſit terra quæ in medio ſita eſt. Quòd ſi terra tota ab æquinoctiali, & qui huic uerſus boream parallelus eſt, circulo arctico diuidatur, ſpondyli figuram efficiet. Is ſi diuidatur, per circulum diſterminantem maxime orientalem terræ partem atq; occiduam (eſt autem hic è meridianis circulus) euadet reliqua huius figuræ portio, ſpondyli dimidium. Huius ſuperficies chlamydis formam referens, noſtram efficit habitabilem, Atlantico pelago circumfuſam, & aut inſtar inſulæ undiquaq; aut magna ex parte aquis clauſam.

Quòd longitudo habitabilis ſtadiorum habet myriadas ſeptem, latitudo tres

do tres, sciūctis ijs quę prę æstu ac frigore inhabitabiles sunt partes. Quæ igitur ob ęstum habitari nequit pars terrę, latitudine habet stadiorū millia octo & octingenta, longitudine uerò maxima, centum uiginti sex, quanta est æquinoctialis medietas. Quòd iuxta Eratosthenis sententiam terræ ambitus stadiorum habeat ducenta quinquaginta duo millia, quorum pars sexagesima sit stadiorum quatuor millium ducentorum. Quòd iuxta Strabonis sententiam, australis terminus nostræ habitabilis finitur circulo ad æquinoctialem parallelo, ducto per Blemmyas & Nubas. Is ab æquinoctiali uersus boream distat partibus decem proxime. Ab hoc parallelo ad æquinoctialem stadiorum sunt octo millia octingenta. Ad parallelum autem per Meroen, stadiorum millia quinque, totidemq; alia, ab eo qui per Syenen ducitur parallelus, usque ad parallelum qui per inferiora Ægypti. Quòd totius habitabilis interuallum, longitudine quidem stadiorum habeat decem millia, latitudine millia duo septingenta quadraginta. Quòd qui habitabilem in sphæricam superficiem sit descripturus, sphæram non maiorem fabrefacere deceat quàm diametrum habentem pedum decem. Si in planum, nō minorem quàm pedum septem. Quòd Strabo ipse uiderit quicquid est habitabilis, iuxta longitudinem quidem ab Armenia usq; ad Sardiniam. Iuxta latitudinem uerò à mari Euxino usque ad Æthiopiæ terminos. Quòd uisus quamuis in cæteris auditu præstet, ad scientiam tamen capessendam eo longè est inferior, scilicet permulta quæ in geographia traduntur, auditu scimus. Quòd iuxta Strabonis sententiam, latitudo habitabilis terminatur magnitudine meridiani, qui per Cinamomiferam, & per Meroën & Syenen & Alexandriam & Rhodum & Byzantium & Boristenem ducitur, ac parallelo per Hyberniam Britanniæ insulam. Porrò latitudo, magnitudine paralleli qui per columnas describitur & Siciliam & Peloponnesum & Rhodum & Cyprum & sinum Issicum et Armeniā, & per mediam Mediā, & quod deinceps est situm, dorsum montanum usq; ad mare Indicum. Est autem figura hæc chlamydis specie, habetq; latus australe latū, septentrionale angustum, orientale uerò æquale occiduo. Quòd Artabra, lacus sit Hispaniæ è regione Cassiteridum. Quòd iuxta Strabonis sententiam, latus Mauritaniæ occiduum adiacens oceano, initium sumit à Columnis, inde tendens ad ortum & austrum, finit in meridianum qui per Carthaginem describitur, & Cinamomiferæ parallelus est. Hic secundum Ptolemæum ab occiduo termino, iuxta longitudinem partibus trigintaquatuor & quadrante distat. Quòd occidua pars Pyrenes, occiduæ parti Britanniæ uersus austrum sit opposita. Quòd Europa præ cæteris multiplicem formam habeat, Africa uerò simplicem, Asia inter utrăq; mediam. Id autem fit propter litora. Quòd fretum prope Columnas, latitudinem habeat stadiorum septuaginta, qua parte angustissimum est.

Longitudinem uerò stadiorũ centum uiginti. Quòd mare Ibericum terminos habet, ab austro quidem litus Africæ usque ad Carthaginem, à septentrione uerò ipsius Hispanię regionem maritimam & Galliæ, usque ad Siciliam. Porrò Sicilię, quod Italię adiacet, fretum, stadiorũ est septem. Quòd autem Syrti minori, mille quingentorum. Et à Gadibus usq; ad Siciliam, per medium pelagus, quæ per Rhodum describitur & sinum Issicum linea stad. continet duodecim millia. Latitudo uerò huius pelagi maxima, à Massilia scilicet usq; Sisarem fluuiũ Africæ, stad. est quinq; milliũ.

Quòd Iberico mari uersus austrum adiacens pelagus partim uocatur Africum, partim Sardoum, partim Tyrrhenum. Quòd sinus Ionij longitudo stad. sit quinque millium, latitudo mille ducentorum.

Quòd à Pachino in Cretam usque & à parte occidua usque ad Tænarum Peloponnesi, interuallum sit æquale, stad. autem quatuor millium & quingentorum. Quòd Myrtoum mare medium iacet inter Cretam & Atticam et Argiam, latitudinē habens maximam ab Attica stadiorum quatuor millium ducentorũ, longitudinem minus quàm duplam. In hoc insulæ iacent, Cythera, Calauria, Argiua, item è Cycladibus nonnullæ. Huic cõtiguum est, partim Ægæum pelagus unà cum sinu Nigro & Hellesponto partim Icarium & Carpathiũ usq; ad Rhodum & Cretam & Cyprum. Cęterum Asiaticum pelagus, Cycladas iusulas habet & Sporadas, & quæ ante Cariam & Ioniam & Æolida usque ad Troadem sitæ sunt. Item quæ ante Hellada & Macedoniam ab Eubœa usque ad Imbrum & Samothracen. Quòd freta duo alterum Gadibus adiacens, alterum Abido, septenûm stad. sunt. Et quòd iuxta Byzantium est, stadiorum quatuor. Quòd duæ sunt Corcyræ, altera Phæacum contra Buthrotum, altera Mellina, contra ostia Drillonis fluuij uersus occasum & boream. Est autem hæc in sinu Ionio. Quòd Europa tum sapientiæ, tum artis ad uitam ciuilem idoneæ plurimum teneat: uelut Græci sunt & Macedones & Romani. Habet etiam per montanas regiones, gentem pugnacem. Et in agro campestri ferax est, ac fructibus abundat. Inter cæteras itaque partes terræ, tum ob has uirtutes, tum ob metallorum copiam optima sanè est. Quòd Ligures non sint è gente Gallica, similes tamen illi genere uitæ. Incolunt alpium regionem quæ Apennino coniuncta est. Partem etiam ipsius Apennini tenent. Quòd Italiam efficiant peninsulã, partim mare Tyrrhenum initium sumens à Ligustico, partim Ausonium & Adriaticum. Quòd iuxta Hipparchi sententiam, cœli pars una, id est trecentesima sexagesima totius circuli maximi portio, stadia continet in terra septuaginta.

LIBRI

QVòd Hispaniæ longitudo stadiorum sit sex millium, latitudo autem maxima, quinque millium. Huius magna pars, cum primis uerò quæ ad septentrionem iacet, aspera est, & terram habet tenuem, acerbam, paucos fructus ferentem, & gelu rigidam. Cæterum australis pars, & maxime quæ extra columnas est sita, optima est, & beatam habitationem præbet. Quòd & Hispaniæ & Galliæ pars angustior iuxta Pyrenen sit. Nam in ijs locis duos sinus efficiunt, hinc oceanus, illinc quod intra terras est mare. Quòd extrema Hispaniæ uersus occasum ad Sacrum promontorium, ultra terminos Africæ procumbunt, stad. mille quingentis. Et naui simile est promontorium ipsum, circa se tres exiguas habens insulas, è quibus una naualis rostri, reliquæ aurium eminentium effigiem præ se ferunt. Quòd Anas flumē & Tagus, ex orientali parte facta eruptione, egrediuntur, hic in occiduum oceanum, ille uerò ad austrum à Sacro promontorio. Cæterum quæ inter hæc duo flumina interiacet regio Sacrumq́; promontorium continet, mediocriter felix est: quæ uerò deinceps uersus interius mare sita est, si uel ad uniuersam habitabilē conferatur, nulla est inferior, siue eorum, quæ terra producit, bonorum felicitate, siue quæ ipsum mare. Hanc Betis flumen perlabitur, ab ortu erumpens, appellaturq́; Betica. Incolunt eam Turdetani sapientissimi Hispanorum. Hi grammaticen habebant & poetas & historicos, ut affirmabant Strabonis tempore, è sex annorum millibus. Sed & cæteri Hispani non una lingua utentes, grammaticis artibus utuntur pro suo idiomate singuli. Quòd Gades à Beticæ litore distent stad. septingentis quinquaginta. Quòd Beticam incolentes Hispani, ἀναχύσεις siue æstuaria uocare cōsueuerint conualles marinis aquis refertas, & in star fluuiorum in mediterranea nauigationem præbentes. Quòd à Sacro promontorio ad ostia Anæ fluuij milliaria sunt sexaginta. Hinc ad Betis ostium, centum. Inde ad Gades usque, septuaginta. Quòd per Beticam magnę sint urbes, Corduba, Gaditana Hispalis, Italica, Ilipa, Astina, Carmō, Obulco, & Apetna, & Vrso, & Tucis, & Iulia, et Ægna & Munda ubi liberi Pompeij fuerunt expugnati. Cæterum omnes illæ à Corduba non longè absunt. Quòd à Pompeij filijs, Cn. deuictus in Carteiā fugerit ibiq́; obtrūcatus est, Sextus autem è Corduba seruatus, paulo pòst in Siciliam appulit, quam ubi ad rebellandū sollicitasset, inde in Africam fugiens nauigauit Miletum, captusq́; ab Antonianis ductoribus illic & ipse interijt. Quòd Betis magnis nauigijs, in mediterranea & usque ad Hispalim per stadia quingenta aduerso flumine nauigatur. Sunt autem circa ripas eius metalla, tum alia, tum argenti plurimum. Quòd per æstuaria uniuersa ferè Betica nauigabilis sit. Quòd circa Hispaniam ad Sardiniam usque Etesiæ in interiore mari Euri efficiuntur.

Quòd

Quòd in uniuersa Hispania perniciosarum bestiarum raritas sit, praeterquam terras effodientium cuniculorum, quos aliqui hiberidas appellant. Plantis enim & sementis calamitatem inferũt, radices esitantes. Idem fit usque ad Massiliam atq; nonnullas circumiacentes insulas. Quòd tantae fuerunt diuitiae Hispanorum Turditaniam incolentium, ut Carthaginenses qui sub Barca militabant, dolijs ac phialis argẽteis utentes deprehenderint. Quòd Lusitania felix adeò sit, atq; auri ramentis abundet.

Quòd septentrionale maxime Hispaniae promontorium, Nerium appelletur. Quòd Carthago noua Hispaniae, super interiore mari sita, aedificium sit Asdrubalis eius qui Barcae genitori successit. Quòd Hispania fermè tota, omnis generis, maximè uerò auri & argenti metalla habeat. Quòd stadijs uigintiquatuor à Carthagine abest insula, à scombris qui illic capiuntur Scombraria dicta, è quibus optimum garum praeparatur. Quòd ex aduerso ostiorum Iberi fluuij uersus austrum, Baleares sint sitae, non contemnendae insulae, à quibus mare dictum est Balearicum. Graeci appellant Gymnesias. Cantabri uerò insignis est gens Hispaniae, à qua oceanus Cantabricus est dictus. Quòd in Hispania castores multi gignuntur, sed non habet eandem uim castorium cum pontico. Quemadmodum etiam aes Cyprium solum Cadmiam lapidem fert & uitreolum & spodium. Item Celtiberorum equi cum sint subalbidi, ubi in exteriorem Hispaniam traducti fuerint, colorem mutare dicuntur.

Quòd Cantabri & qui hisce sunt finitimi, urina lauantur, quae ad uetustatem usque in cisternis seruata sit. Eadem tum ipsi tum eorum uxores dentes abstergunt. Quòd Vettiones cum primùm castra Romanorum ingressi, quosdam Centuriones deambulationis gratia uiam deflectere cernerent, insanire homines suspicati, ac proinde ijs praecedentes uiam ad tabernacula commonstrabant, perinde ac fixos in quiete manere, aut pugnare necessarium arbitrarentur. Tam feris illi atque immansuetis moribus fuerunt. Praeterea autem ipsorum mulieres ornatus gratia gestabant ferrea monilia collo circundata, coruos ferreos habẽtia qui ante frontem longius procumbentes, supra uerticem erant reflexi. Ad hos coruos cum uellent, attrahebant uelum, ut praetentũ faciei ipsam tegeret. Et hunc putabant ornatum esse. Alias aiunt tympanulum circumiectum habere ad ceruicem, rotundum, adstringens caput ipsum usque ad auriculas, in altum uerò latumq; paulatim supinatum. Alias uerò priorem comã adeò expilare, ut plus quàm facies pateat. Alias rursus stilo pedali imposito, atque in sublime erecto, caesariem illi circũtexere, deinde nigricante pileo exornare. Vltra haec, quae sanè uera esse constat, permulta alia uisa sunt, quaedam etiã afficta, de omnibus cõmuniter Hispaniae nationibus, potiss. uerò de ijs qui uersus boream iacent, non solum de ipsorũ fortitudine, sed & de crudelitate & ferocie. Siquidẽ matres filios occiderunt prius quàm in

bello caperentur. Et puer quispiã, cum parentes & germani & captiui uinculis astricti iacerẽt, nacto cultro eos omnes interfecit, id scilicet iubẽte patre. Idem fecit mulier de ijs qui secum capti fuerant. Alius intra societatem ebriorũ inuitatus, supra rogum sese conieeit. Hæc autem & Celtæ & Scythæ & Thraces faciunt. Quòd à Calpe & Betis ostio Gades distãt stad. septingẽtis quinquaginta. Est autem insula exigua latitudine stadij unius, longitudine centũ. Huius incolæ è mercatura ditissimi sunt. Quòd Polybius fontem ait esse in Gadibus, aquis idoneis potioni, cui contra quàm mari aliquid euenit. Nam cum illud augetur, tum ipse deficit, eũ uerò refluit, completur. Causam adferunt, quod spiritus qui è fundo in superficiẽ & superna terræ partes excurrit, dum mari scilicet accedente, terra ipsa undis operit, prohibetur à solito egressu, atque ad interna reuersus fontis meatus obturat, & aquæ defectũ efficit. Ea deinde iterũ nudata, directos meatus agens spiritus, fontis uenas usque adeò liberat, ut facile & ubertim scateat. Hanc causam Strabo non approbans, aliam adfert. Quòd sit credibile, ut uenæ aliquæ fontis, ab inundatione foris humectatæ laxentur, & aquis in obliquum magis effusionem præstẽt, quàm per pristinum alueũ in fontem retundãt. Deinde ut ait, Athenodorus, inspirationi & expirationi perquam simile uideri quod circa aquarũ accessus & recessus accedit, ut sint fluentes aquæ per alios meatus naturalem fluxum in terræ superficiem habentes; quorum meatuum orificia appellamus fontes. Rursus per alios meatus ad maris fundum contrahuntur, ipsumque attollentes, ut inundet (quo momẽto expiratio fit) proprium alueum relinquunt. Mox ad eundem redeunt, cum & illud abit rursus. Quòd Posidonius ait, oceani motum syderis circuitum subire. Diurnum quidem, solis ortum & occasum, menstruum uerò, lunæ uarium lumen: annuum autem, solis conuersiones. Atque in singulos quidem dies ad lunæ conscensum uariat, quóque tempore illa unius signi magnitudine horizontem excedit, mare intumescere incipit, & in terras accedere, quoad ipsa medium cæli teneat. Rursus inclinante sidere, retrocedit paulatim, donec signo uno horizontẽ occiduũ excesserit, quo momento prorsus decrescit mare. Deinde in eadem constantia manet oceanus quousque luna sub occasum demersa, rursus sub terra unius signi interuallo ab horizonte distiterit. Quando eodem modo quo prius ascendit, donec sub tellure in imo cœli sit. Inde redit, donec ea in ortũ progressa uno signo ab horizonte abfuerit. tum enim consistit donec supra horizontem signi altitudine eleuetur luna. Atque ad hunc modum singulis id diebus ab æterno peragitur. Menstruus uerò motus ita fit: Intenduntur aquarum incrementa decrementáque, quoties soli iuncta aut cum plena lumine fuerit. Remittuntur dum æqua portione fuerit secta, & crescente ea & decrescente. Annuus ita fit: Circa utramque solis circumuersionem incrementa & decrementa intenduntur, circa æquinoctium utrunque remittuntur

funtur maxime. Istud fit perpetuo. Rursus autem, dum luna in tropicis signis uersatur, inæqualitas apparet accessus atq; recessus, tũ celeritate tum multitudine inundationum. In æquinoctialibus & æqualitas est & ordo constantior. In cæteris medio inter hæc modo.

LIBRI QVARTI.

QVòd non omnium Gallorum una sit lingua aut reipublicæ forma. Quòd alpes à Ligustico mari initio sumpto usq; ad Rheni ostia procurrunt. Quòd Cemmenus mons, Pyrene monti ad rectos angulos est situs, longitudinem habens circiter stadia duo millia & desinit prope Lugdunum urbem, uersus ortum. Qui à Pyrene & monte Cemmeno uersus Boream habitãt usq; ad Oceanum, Aquitani dicti, disterminantur à Lugdunensi Gallia Ligeri flumine.

Quòd uniuersa ferè Gallia fluminibus permeatur. Sunt autem tam apposite sita ea flumina, ut onera mercium ab oceano in mediterraneũ & ab hoc uicissim in oceanum trãsferri possint, paucis quibusdam exceptis locis per quæ itinere terrestri portantur. Est autem Gallia hominibus abundatissima, & rerum ferax. Circa Narbonem uerò atq; ipsius oram maritimam usq; ad Cemmenos montes oleis consita est. Quæ ad septentrionem progreditur, ea paulatim ne uites quidem alere potest. Quòd Narbonensis Gallia parallelogrammi formam habeat, cuius opposita duo latera efficiunt, & mare quod meridiem uersus iacet, & mons Cemmenus ad alpes usq;. Reliqua duo, Pyrene monte atq; alpibus constituũtur. Diuiditur autem Narbonensis regio ab Italia flumine Varo, ab Hispania, templo Pyreneæ Veneris. Et est quæ inter Aphrodysium & Vari fluminis ostia interiacet regio maritima, stad. duorum millium septingentorum. Quòd Massilia urbs Græca tanta fuerit temperantia & mediocritate, ut legem haberet ne dos maxima aureos centum, uestitus quinq; excederet. Et mulierum ornatus ut totidem esset aureorũ. In oratione uerò ac philosophiæ studio eousq; exercuerunt sese, ut qui Romani disciplinarum amore tenebantur non Athenas sed Massiliam proficiscerent. Hæc urbs Phocensiũ est colonia. Quòd inter Narbonem & Aphrodysij promontorium è Pyrene Rhusæna flumen exeat, iuxta quẽ lacus est, & ager subtus aquosus, paululũ supra mare, salinis refertus. Is effossiles habet Cestrias pisces. Nam ubi quis duos aut tres foderit pedes, & in limosam aquam dimiserit fuscinam, piscẽ eximiæ magnitudinis fixum penetrat, limo anguillarum instar alitur. Quòd inter Massiliam & Rhodani flu. ostia iacet campus à mari distans stadijs centum, tantus etiam diameter ipsius est, cum formã circuli habeat. Is ab euentu appellatur petrorsus, lapidibus qui manus implere possint plenissimus, sub quibus gramen exoritur quod pabuli ubertatem pecoribus suppeditat. In medio salsæ scatent aquæ salisq; uis magna. Dicit igitur Aristoteles lapides eos à terræ motibus quos brastos, id est ebul-

est ebullientes appellant, in plana eiectos, ad cōcaua loca prolapsos fuisse. Posidonius uerò, cum lacus esset, cōgelatum cum fluctuatione in plures lapides dispersum fuisse, sicut fluuiatilem glaream & litoreos lapillos. Necesse enim est, ita congregatos lapides non per seipsos consistere uel ex humiditate compactos ingentibus è saxis per tot fragmenta disruptis, fuisse discretos. Quòd Salies inter Rhodanum & Druentiam amnes habitant, per quingenta stadia. Quòd Galatæ qui Cappadociæ adiacent Gallorum sint coloni. Quòd in Aquitania Galliæ quam habent Tarbelli, aurifodinæ sint præstantissimæ. nam in scrobibus paululum defossis, ad manus mensuram auri crustæ reperiuntur, paruæ interdum purgationis indigentes. In reliquis autem frusta & glebulæ, quæ & ipsæ non magnum habent opificium. Interior autem & montana pars, tellurem longe præstantiorem habet. Quòd uniuersa natio eorum hominum qui Galli nunc & Galatæ appellantur, Martis studio flagrante est animo, strenuóque & celeri ad conferenda prælia, magis tamen equestri pugna nobile, adeóque optimum hi equitatum Romanis suppeditant. Alioqui mente candida est & simplici, & ab improbis moribus abhorrente. Itaque ut ad bellum coēant, facile lacessuntur, utpote laborum osores, & faciliter item domantur subiunganturq;. Sunt autem Hispanis ob magnitudinem corporum robustiores, magis tamen qui oceanum accolunt. Cæterum bella gerentes, non multo tempore resistunt. Nam aduersus Romanos post Hispaniam belligerari cœperunt, priores tamen fuere subiugati. Hispani uerò non uniuersis uiribus sicut Galli, neque uno in loco depugnabant, sed in locis multis, inquè aliis alii, atque alio tempore. quapropter difficilius subdi potuerunt. Quòd è Gallis qui Belgæ uocantur fortissimi sunt, & in quindecim nationes diuisi. Habitant autem inter Rhenum & Ligerim scilicet ad oceanum domos habentes. Hi Germanis sunt uicini, ac reliqua uiuendi norma similes. Apud eos tanta est mulierum fœcunditas ut circiter triginta millia censeretur Belgarum multitudo qui arma ferre possent. Sagis uestiuntur, ac comas nutriunt, dormiunt humi, uescuntur carnibus & potu lactis. Eorum regio sues & oues alit. Pro tunicis gestant scissos cum manicis amictus, uix pudenda natésque uelantes. Lana quidem aspera, cæterum oblongis uillis, è qua hirsuta texunt sagula. Hanc uniuersæ Italiæ per mercatus suppeditant, quemadmodum etiam suilla salsamenta. Armatura, gladius longus à dextro latere suspensus. Clypeus oblongus, hastæ ad proportionem, & Meris peltæ quoddam genus. Est etiam illis sparo similis fustis, qui non è falarica sed è manu mittitur, certiorem ictum infligens quàm telum, quo potissimum ad aucupia utuntur. Sues in agris uersantur, proceritate, robore, celeritatéque præstantes. Periculum est ab iis insueto cuipiam accedenti, non minus quàm à lupis.

Quòd apud omnes Celtas tria hominum genera passim sint in hono-

re, Bardi scilicet qui laudationibus rebúsque poëticis student: & Vates, qui sacrificiorum causarúmque naturalium curæ sunt dediti: & Druidæ, qui præter causarum naturalium studia etiam moralem philosophiam exercent. Hi omnium iustissimi censentur. Immortales animas esse, & mundum, asserunt, superaturos aliquando aquam & ignem. Simplicitati ipsorum atque animositati multum imprudentiæ & superbiæ coniunctum est, & ornamentorum studium ingens. Etenim aurum gestant, circa collum quidem torques, manibus autem & lacertis armillas. Principibus uestes sunt auropictæ. Victores, intolerabiles sunt, deuicti uerò, attoniti.

Quòd in oceano ex aduerso ostiorum Ligeris fluminis insula est exigua non longe in pelago sita, in qua habitant Samnitum mulieres, Bacchi numine afflatæ, Deum placantes. Virum insulam ingredi fas non est. Mulieres traijcientes ex insula uiris miscentur, inde redeunt.

Quòd Galli omnes sint contentiosi, neque turpe putatur apud eos, ui gentibus annis, adolescentes non parcere. Exercentur, ne sint crassi, neque uentre promisso. Quisquis iuuenis zonæ mensuram excedit, eum multari aiunt. Quòd magna pars Britanniæ maioris campestris sit & arbustis plena. habet & montes nonnullos. Est autem frumenti ferax tellus & pecorum. Item metallorum auri, argenti, & ferri. Pelles itidem & mancipia, canésque uenationi aptissimos hæc suppeditat. His canibus Galli etiam ad bella utuntur. Sunt autem Britanni statura procera, moribus autem simplicioribus ac barbaris magis quàm Galli. Vnde fit ut nonnulli ex ipsis abundantes lacte, ob imperitiam caseum non conficiant. Colendorum insuper hortorum & ruris operum imperiti sunt. Vrbes ipsorum, nemora sunt. Latissimos enim circos deiectis obstruunt arboribus, ubi constructis tugurijs & ipsi pariter & armenta, non multo tempore stabulantur. Aër ipsis magis pluuius quàm niuosus est. Per serenitates nebula ita multum temporis occupat, ut die tota tribus tantum aut quatuor horis circa meridiem ipsum aspiciant solem. Quòd diuus Cæsar in Britanniam bis traiecerit, nulla re magnifice gesta. Naues enim male sunt afflictæ, atque interiere permultæ, quòd undarum recessus per plenam lunam magnum incrementum accepisset. Victorijs illic duabus est potitus, traiectis solum duobus militum ordinibus, ac prædam reportauit immensam. Cæterum sub Augusto prorsus tributarij Romani sunt facti.

Quòd qui Hyberniam insulam colunt Britanni syluestres sunt, & Anthropophagi, herbarúmque manducones, defunctósque parentes edunt. Atque palam hi mulieribus miscētur, tum cæteris, tum matribus etiam.

Quòd Pytheas; quanquam nonnulla de Thule exponens, sit mentitus, traditionem tamen eam quæ ad mathematicam rationem attinet bene accommodauit. Dicit autem, mansuetorum fructuum & animalium aut nō feracem esse, aut raram. Incolas milio, alijsque holeribus & fructibus radicibusque

dicibusq; ali. Frumentum illic exiguum nascitur. Quòd ex ijsdem Liguriæ locis Alpes & Apenninus initium habent. Aiunt quoque, Liguriæ montes materiæ ligneæ adeò feraces esse, ut inueniantur arbores octo pedum crassitudine habentes diametrum, Montes hi præalti sunt & abrupti. Quòd Ligures uino utantur apud se nato, picato, austeroq;. Frequens etiam apud eos lingurium est, quòd alij electrum appellant.

Quòd inter Ligures & Massiliam Salyes habitant, gens maritima, alpesq; mari uicinas tenens. Aiunt maximam altitudinem illiorum montiũ, stadiorum esse centum, ac totidem descensum. Quòd ex alpibus fluant Rhenus, Danubius, Padus, & Rhodanus. Quòd Padus, omnium totius Europę fluminum, uno Danubio excepto, maximus in mare erumpit. Quòd circa Alpes & occiduam Italiæ partem, præter modum difficilis & præceps uia sit, ut quis uel pusillum labatur, periculum sit ne in profundissimas deferatur ualles. Quæ loca Cæsar ingenti sumptu instruxit & quantum licuit, fecit latiora. Sed & aliud paradoxum habet hæc regio. Tabulæ crystalli maximè è summis uerticibus abruptæ, prætereuntes interimere solebant. Quòd Strabo geographus sub Nerone floruit Romano imperatore. Quòd Alpes peculiaris cuiusdam formæ gignunt beluam, habitu quidem ad cerui staturam, collo duntaxat & uillis exceptis, quibus capro perquam est similis, ac sub mento carnis globum gerit palmi magnitudine, capillosum, crassitudinem caudæ pülli equini habentem. Quòd Polybius ait iuxta Aquileiam aurifodinas fuisse inuentas natura adeò excellenti, ut cum à superficie terræ ad duos pedes solum detraxeris, fossile confestim aurum inuenias, fossam autem nõ plusquam pedum esse quindecim. Aurum ipsum partim per se purum esse, fabæ aut lupini mole, octaua tantum parte decocta, partim pluscula indigere concoctione, alioqui ualde utile.

LIBRI QVINTI.

QVòd Italia olim dicta sit ea regio, quæ continet magna nunc Grecia dicta & Iapygia & sinu Posidoniate. Postmodum ob felicitatem nominis obtinuit, ut ad Varum usq; flumen & sinum Adriaticum atque ad Alpes Italia appelletur. Quòd inferior Alpium pars curua sit & sinuosa, concauitates in Italiã uersas habens. Ipsius sinus partes mediæ ad Salassos existunt. Extrema conuersionem habent, hinc quidem usq; ad sinus Adriatici ultimas oras, hinc uero ad maritimam Ligurum regionem Genuam usq; emporium Ligusticum, quà rupes Apennini Alpibus coniunguntur. Quòd è nostro mari solius Adriatici sinus maritima ora, similem oceano affectionem sustinet, inundationibus quotidie crescens & decrescẽs. Vnde campi illius maior pars marinis aquis plena stagnat; fossisq; & aggeribus, sicut nferior Ægyptus, ingedificata est

cata est partim'que exiccatur, & rusticorũ cultu fructuosa est, partim nauigationibus est commoda. Vrbium aliæ insularum modo cinguntur, aliæ quadam ex parte alluuntur. Quòd qui circa Rhauennam est aër purissimus sit ac saluberrimus. Huius causa est tum maris inundationes, tum ipsius Padi alluuiones, quibus uniuersa cœnositas expurgatur. Item in Alexandria fit, ubi Nili ascensus paludis tetrum odorem qui è cœno nascitur propulsat. Quòd Rhauennæ paludes uites efficiant fertilissimas, cito maturescentes. Cæterum annis quinque uetustate intereunt.

Quòd Adria urbs fuerit in intimo sinu Adriatico, à qua mare ita sit appellatum. fuit autem celeberrima quondam. Quòd post Timaum, qui in intimo sinu est Adriæ, Istrorum litus est Polam usque, cuius etiam meminit Callimachus, ἄταρ κείνων γλώσσαις ἐνόμηνε πόλας, Est autẽ Colchorum ædificium. Et absyrtides insulæ Polæ adiacent. Quòd Liguria ĩn ipsis Apennini montibus sit sita, inter Galliã & Hetruriam. Est autem petrosa & aspera. Quòd Hetruriæ natio, pars Italiæ, initium sumit à Liguriæ finibus usque ad flumen Tyberim. Hi super mari habitantes campos tenent ab Apenninis mõtibus initium trahentes. Ab hac mare quod adiacet Hetruscum uocatur. Quòd ex Apenninis montibus Tyberis effluit & pluribus amnibus augetur, & partim per Hetruriam excurrens ipsam deinceps disterminat, primum ab ea Vmbriam diuidens, postea Sabinos & Latinos qui Romæ uicini sunt, usque ad oram maritimam. Adiacent quodammodo flumini et Hetruscis iuxta latitudinem, at sibi mutuo iuxta latitudinem locati sunt. Tendunt ad eos Apennini montes qui iuxta Adriam sunt. Quòd Latinorum regio inter oram maritimam, quæ est ab Hostia usque ad Sinuessam urbem & Sabinos, est sita. Cæterum Hostia urbis Romæ nauale est, qua Tyberis in mare exit. Extenditur aũt in longum usque ad Campaniam, & Samnites. Quòd Tyrrheni (Romani uocant Hetruscos) appellati sunt à Tyrrheno Atyos filio, eius qui è Lydia colonos in hanc regionẽ misit. Cum enim Mæoniã fame premerer, Atys qui tũ imperabat, ab Hercule ex Omphale oriundus, alterũ è filijs Lydum nomine apud se retinere coactus est, à quo postmodum natio Lydia est appellata: alterum Tyrrhenum, cum magna parte populi dimittere. Is profectus hanc oram est ingressus, quæ de suo nomine Tyrrhenia fuit appellata. Quòd Hetrusci celebres extiterint, ac permulta gesserint insigniter, tum alia, tum quòd Gallos qui Romam sub Camillo ceperant, circa Sabinos occurrentes, debellarint, & quam illi à Romanis uolentibus pecuniam acceperant, eam pro redemptione captiuorum ab inuitis extorserunt. Quòd apud Homerum Thessalia, Argos Pelasgicum sit appellata, inter eruptiones Penei & Thermopylas usque ad Pindi montanum tractum, quod ijs locis imperarint Pelasgi. Et Iouem Dodonæum Homerus appellat,

tũ

Ζεῦ ἄνα Δωδωναῖε πελασγικέ.

Rex ô Iuppiter Dodonææ Pelasgice.

Plerique etiam Epiroticas gẽtes, Pelaſgicas appellauere, tanquam illuc uſque Pelaſgorum imperium tenderet. Et habitantibus Troadem Cilicibus finitimos Homerus Pelaſgos appellat inquiens,

ἱππόθοος δ᾽ ἄγε φῦλα πελασγῶν ἐγχεσιμώρων.

Hippothous duxit ſæuos per tela Pelaſgos.

Quòd Pelaſgi ab Athenienſibus πελαργοί, id eſt ciconiæ fuerint appellati, quòd errones eſſent atque more auium quò ſors uocaret huc atque illuc cõmearent. Quòd longitudo Hetruriæ maxima, ab oppido Lunæ uſque ad Hoſtiam ſtadiorum eſt duorum millium quingentorum, latitudo per montana dimidio minor. Eſt autem Luna exiguum oppidum, portumqúe habet maximum & pulcherrimum. Item fodinas habet lapidis uarij, albi, ſubglauci, è quo Romæ pauimenta atque templa ornantur pulcherrime. Græci hunc portum Lunæ appellant. Quòd à Luna Piſas uſque plura ſunt quàm quadringẽta ſtadia. Cæterum Piſæ à Piſanis Peloponneſi conditæ fuerunt. Hi ſub Neſtore militantes in reditu aberrarunt, atque has Piſas coudiderunt. Quòd Strabo uiderit ferrum quod ex Æthalia portatur, inſula Cyrno uicina. Id cum in eius inſulæ fornacibus coquitur, in maſſam compingi nequit, quare à fodiẽtibus illico in terram portatur. Illud admiratione dignũ habet inſula. Inſuper hoc habet, ut exhauſta foſſionibus loca poſt tempus iterũ plena cernantur: ſicut de Rhodi palatamonibus & de Pari inſulæ marmore eſt proditum. Item de ſalibus apud Indos. Quòd Cyrnos inſula à Romanis dicta ſit Corſica, habitatur maligne, aſpera ſcilicet, & pluribus in locis non acceſſibilis prorſus. Vnde qui eius montes tenent, ex latrocinijs uitã degentes ipſas immanitate beluas ſuperãt. Qui ex ipſis capti in ſeruitutem trahuntur, aut uitam nõ tolerant, aut emptoribus ſunt inutiles. Longitudo inſulæ milliaria continet centum ſexaginta, latitudo ſeptuaginta. Sardiniæ longitudo, ſtadiorum eſt ducentorum uiginti, latitudo nonaginta ſex. Cæterum Sardinia partem terræ non exiguam habet aſperam, partem tamen profundam, fructuúmque & præcipuè tritici feracem. Porrò quæ loca apud eos ſunt fertilia, ea æſtate morbida ſunt & peſtilentiæ obnoxia.

Quòd in Sardinia naſcuntur arietes qui pro lana pilum caprinum habent, Muſmonas uocant incolæ. Horum ſe pellibus thoracis modo muniunt. In pugnis pelta utuntur & pugione. Quòd è Sardinia uſque ad id quod aduerſus Africam eſt mare milliaria ſunt trecenta. Quòd in oppido Coſſarum Thynnorum ſpecula eſt. Thynnus enim non modo glandes uerum etiam purpuras ab exteriore mari initium ſumens uſque ad Sardiniam, prope terram perſequitur. Quòd non longe à Roma lacus ſunt, piſcib. alendis optimi, è quibus typhe, papyrus & panicula Romam

usque portatur. Quòd Æneas Anchisæ è Troia Laurentum applicās, propè Tyberis ostia paulum supra mare, circiter quatuor & uiginti stadia scilicet, ædificauit oppidum Albam. Aduētante autem Latino rege Aboriginum, qui tunc loca ubi nunc Roma est incolebant, inter ipsum atque Æneam societas inita aduersus uicinos Rutulos, qui per id tempus Ardæam tenebant. Distat autem ab Ardæa Roma stadijs centum quadraginta. Victor autem Æneam in affinitatem accepit. Inde rursus pugnam conserentibus Rutulis, Latinus cecidit. Ipsi ab Ænea subiugati sunt. Atque inde Æneas eius loci imperium adeptus, suos etiam Latinos appellauit. Post hæc annis quadringētis, Amulij ac fratris Numitoris facta memoriæ sunt prodita. Hi ab Ænea hoc modo descendere: Vterque ab Ascanij prognatis per successionem, Albæ regnum acceperunt. Cæterum iunior Amulius, natu maiore, supplantato, regnum inuaserat solus. Et cū Numitori filius esset ac filia, filium quidē interuenandū insidijs obtruncat, filiam uerò ut spem illi prolis interciperet, Vestæ sacerdotem constituit, seruandæ uirginitatis gratia. Hanc Rheam Syluiam uocant. Corruptam postea deprehendens, gemellis partu editis, Syluiam quidem coniecit in carcerē fratri gratiam tribuens, puellos uerò ritu patrio in Tyberim exposuit. Fabulantur itaque à Marte genitos, expositos autem à lupa lactante uisos esse, ac Faustulum quendam loci illius subulcum sublatos educasse, appellasseque alterum Romulum, Remum alterum. Hos ergo cum adoleuissent in Amulium eiúsque liberos impetum fecisse. Quibus extinctis, ac regno Numitori restituto, domum reuersos Romam condidisse, in locis, non quidem arbitrio delectis & idoneis, sed necessitate oblatis. Neque enim solum munitum, neque agrum circumiacentem condendæ ciuitati satis fertilem habebant, neque mortales ad habitandum abunde conuenientes. Qui enim ea loca tenebant, seorsim habitabant, urbis ædificandæ mœnibus propinqui, neque Albanorum imperio subditi. Erant autem Collatia, Antennæ, Fidenæ, Lauinium, aliæqúe huius generis urbes, tunc quidem oppidula, nunc autem uici & priuata quorundam ædificia, stadijs triginta aut paulo pluribus à Roma distantia. Orta autem seditione, inter ædificanda mœnia, Remum occisum fuisse tradunt. Vrbe condita, Romulus mortales conuenas aggregat, sacrum quendam locum Asylum aperiens inter collem & Capitolium, quò perfugientes finitímos ciuitate donatos designat. Quibus cum connubia adipisci nequiret, Neptuno sacrum equestre uulgat certamen, quod etiamnum conficitur. Conuenientibus permultis, maxima ex parte Sabinis, edicit ut cœlibes cuncti uirgines eò profectas rapiant. Inde T. Tatius Curium rex iniuriam hanc armis uindicaturus, in regni societatem & ciuitatis cum Romulo conuenit. Cæso autem per dolum Tatio in urbe Lauinij, solus Romulus Quiritibus ita uolentibus imperium tenuit. Post hunc regnauit Numa Pompilius

lius

lius, subditis ita iubentibus. Quòd ab Hostia Sinuessam usque ora maritima Latium dicitur, & in mediterranea tendit usque in Campaniam & Samnites. Est autem tota beata atque omnium rerum ferax, exceptis paucis quibusdam locis quæ palustria sunt & morbida. Quòd Hostia urbs sit maritima, ac propter limum quem Tyberis multis amnibus refer tus aggregat, importuosa. Cæterum onustas naues è propinquo excipiũt ministrantes scaphæ, in quas onera transferuntur. Ad hunc modum sursum nauigatur Romam usque ab Hostia distantem stadijs centum quinquaginta. Quòd ex Hetruscis latrocinia in Græcos exercentibus, captos nõnullos Romanis dono remiserint Græci, incusatione simul adiuncta, quòd inique facerent, qui cum Græcorũ essent coloni, & in foro Castoris ac Polucis ædem locassent, quos seruatores suos esse crederent omnes, aduersus tamen ipsorum patriam prædones mitterent, atque id ita facerent, qui cæterorum mortalium essent legum obseruantissimi. Romani, hoc audito nuntio, prædones coërcuerunt. Quòd in Latio mons est instar insulæ mari & paludibus clausus. Circeium uocant. Habet etiam Circes templum, & ostenditur Vlyssis quædam patera, quapropter quæ de Circe fabulis produntur, illic perhibentur gesta fuisse. Quòd uia Appia à Roma Brundusium usque sit strata. Quòd prisci Romani satius putarint esse, ut uiri mœnibus essent propugnacula, quàm contrà. Quapropter Romam non pro arbitrio electionis, sed pro necessitate in loco condidere, qui posset oppugnari facile. Quòd Augustus Romanis sanxerit, ne altius septuaginta pedibus ædificarent, prœuidẽs nimirum id quod erat euenturum. Quòd cum Græci in ædificijs fabricandis acuti maxime & solertes fuisse uideantur, cum pulchritudinem & munimentum ingeniose prospicerẽt, portúsque & agri feracitatem, Romani eos superarunt, tum stratis uiarum & aquęductibus, tum cloacis subterraneis ducendis. Quòd prisci alijs rebus maioribus ac necessarijs magis occupati, urbis pulchritudinem neglexere, sed posteri magnam huc curam adhibuerunt. Quòd Ancon Italiæ urbs Syracusanorum est ædificium, qui Dionysij tyrannidem non sustinentes, fugere. Hæc portum habet.

Quòd Romani Iunonem Cypram uocant, Cronon autem Saturnum.

Quòd Marsi & Peligni & Marrhucini & Feretani, circa Apenninum habitãtes pugnacissimi sint, ac persæpe uirtutem suam ostenderint, ac primum quidem, dum sub Romanis degere recusarunt, deinde quando cum ipsis militiæ societatem inierunt, postremo, cum & libertatem & ciuitatis communionem assequi uolentes repulsam passi desciuerunt. Vnde Marsicum bellum exarsit, quod ab ijs qui primi id cœperunt habuit nomen. Quo tempore Corfinium Pelignorum metropolim maritmam, communem uniuersis Italis ciuitatem designantes, camque translato nomine Italiã appellantes, contra pop. Roman. totius belli propugnaculum receptacu-

lumq́ conſtituerunt: eoq́ in loco COSS. atque imperatores creauere. Biennio itaque bellum protractum, donec à Romanis poſtulata impetraſſent. Quòd regio Campaniæ felicitate omnes facile ſuperet, eáque propter Opicis & Auſonijs frequenter bellorum cauſa extiterit. Metropolim habet Capuam, quam tanquam caput ita appellarunt. nam capen uocant caput. Tradunt regionem hanc ter in anno ſeri: bis quidem zæa, deinde panico. Quædam etiam loca eius regionis quater oleribus ſeminari. Hic phalernum uinum naſcitur quod optimum habetur.

Quòd Cumæ Italiæ in hac Campania ſitæ Græca ciuitas ſit, Chalcidenſium & Cumanorum antiquiſſimum ædificium. Hi inter ſe pepigere, ut horum quidē haberet nomen, illorū autem diceretur colonia. Quapropter etiamnum Cumæ appellantur, Chalcidenſium tamen putatur colonia. Exercitus huius ductores fuere Hippocles Cumæus, & Megaſthenes Chalcidenſis. Quòd poſt urbem Cumarum uerſus auſtrum, Miſenum eſt promontorium, deinde Baiæ & aquę calidę, tum ad delicias, tum ad morbos ſanandos commodiſsimæ. Vnde Romani baiam nutricem uocant, & baiulum: ob Baias, ſcilicet, qui locus eſt uoluptati ac delicijs aptiſsimus. Quòd Dicæarchiam urbem, Romanorum aliqui Annibalis bello frequentes habitare incipientes, mutato nomine appellarint Puteolos. Portum habet manufactum: ſuper urbem ſtatim Vulcani forum imminet, campus ardentibus incluſus ſupercilijs, quæ uelut à fornace exhalationes magno cum fremitu paſſim habent. Campus autem tracto ſulphure eſt plenus. Quòd circa Cumas, ſigna quædam necromantiæ oſtenduntur, de qua in fabulis Odyſſeæ mentio fit, ueluti Styx, Acheruſia lacus, Acheron, & lauacra calida loco Phlegetontis. Eſt etiam occulta foſſa illic, committentes inter ſe meatus habens & oraculum: ad quod aduenæ noctu ingrediuntur & redeunt, ut non abſimile ſit quod de Cimmerijs apud Homerum ſcribitur. Eadem in Neapoli uiſuntur, quæ his locis eſt uicina. Quòd in Neapoli calida lauacra ſint & ſanitati & delicijs idonea, non inferiora ijs quæ apud Baias ſunt, quamuis minora, multiq́ e Romanis quietem & otium ſectantes, Neapolim ſecedunt.

Quòd ſupra Neapolim mons eſt (Veſuuium appellant) amœniſſimis agris circumhabitatus, ſolo excepto cacumine. Id magna ex parte habet planitiem, fructum omnino nullum ferentem. Et cineres in proſpectu habet, cauernoſaq́ue monſtrat antra, combuſtis ex petris ut color indicat, ut poteq uas ignis arroſerit. Quare coniectura eſt, plagam iſtam prioribus annis ardere ſolitam, ignis crateras habuiſſe, inde ceſſante materia fuiſſe extinctam. Forte hanc fertilitatis, quæ circa locum eſt, cauſam dixeris. Sic de Catana proditum eſt, eiectum ab Ætneis ignibus cinerem ea parte lætam uinetis tellurem effeciſſe. Habet enim pingue aliquid, & quæ igne excoquitur gleba, & quæ uberes affert fructus.

Acdum

Ac dum pingui abũdat, ignis idonea fit materia, quemadmodum sulphureum omne. Deinde exhausto abundante succo, extincta atque in cinerem redacta, ad frugum procreationem apta redditur. Quòd ante Picentinum agrum, & Campaniam, ac sinum quem Craterem appellant, qui duobus promontorijs finitur Miseno & Athenæo, insulæ sunt exiguæ, Pithecusæ, Capreæ, Sirenussæ & Prochita. Quòd iuxta Pindari sententiam, totus locus à Cumis in Siciliam usque ignitus sit, & profundas quasdam in unum coëũtes cauernas habeat. Quapropter & Ætna & Liparenses insulæ & quæ Dicæarchiæ & Neapoli & Baijs adiacẽt loca, & Pithecusæ, talem habent naturam. Quòd Timæus tradit, collem quempiam insularum quæ circa Neapolim sunt, per terræmotum ignem eiectasse, & quantum inter ipsum atque mare fuerit in pelagus extrusisse, quodq́ telluris in cinerem esset redactũ, euolasse in sublime, mox ubi stad. tribus per mare excurrisset, redijsse, eoq́ recursu insulam inundasse, ut ignis in ea extingueretur, ex hoc fragore qui continentẽ habitabant, è litore in Campaniam fugisse. Quòd Campanis ob loci felicitatem usuenerit, ut totidem malis fruerentur ac bonis. Nam eousque deliciarum prouecti sunt, ut ad gladiatorum paria depugnantium conuiuas ad cœnam inuitarent, eorum numerum pro cœnarum dignitate definientes. Cæterum ubi Hannibal in deditionẽ eos suscepisset, exercitum eius in Hyberna acceptum adeò uoluptatum illecebris effœminarunt, ut Hannibal dixerit, Victorem se periclitari ne hostilis præda fieret, qui milites uiros dedisset, mulieres reciperet. Eos postremum Romani in potestatem redactos, permultis calamitatibus afflixerunt. Quòd post Campaniam Picentinorum sit maritima natio. Hi coloni sunt Picenorum qui Adriam colunt, à Romanis in hunc sinum Posidoniatem deducti. Nunc sinus ipse Pæstanus nuncupatur: urbs quæ Posidonia prius, Pæstus uocatur, in medio sinu locata. Est autem morbosum oppidum ob circumiacentem fluuium atque paludes. Quòd iuxta Picentinos & Lucanos aqua sit, potui apta, in quam planta iniecta illico duratur in lapidem, seruato tamẽ pristino colore & figura.

LIBRI SEXTI.

Quòd ante sinum Posidoniatem Leucosia sit insula, nomen ab una è Sirenibus sortita, quo tempore ob Vlyssem in profundum se se abiecerunt. Quòd post sinum Posidoniatem uersus austrum alius sinus sit, ubi urbs Hela est, Phocensium ędificium. Nostra ætas Eleam dicit. Ex hac Parmenides & Zeno ducunt originem, homines Pythagorici. Erat olim bonis legib. instituta. Cęterum ob sterilis soli tenuitatẽ magnam rebus maritimis operam dare, & pisciũ condimenta, atque id genus alia præparare sunt coacti. Quòd totius Lucaniæ

nauigationis

nauigationis tractus stad. est 650. Ad Lucaniæ finem Draconis sacellum est, qui è comitibus Vlyssis extitit. de quo illud oraculum est uulgatum,

λάϊον ἀμφὶ δράκοντα πολὺν ποτὲ λαὸν ὀλεῖσθαι.

Aduersus hanc Græci qui in Italia erant populi ducto exercitu, re male gesta à Lucanis deleti sunt, hoc oraculo decepti. Quòd Petelia Lucanorum metropolis Philoctetæ sit ædificium, quo tempore per seditionem è Meliboea profugit. Et alia itidem eodẽ in loco, Crimissa dicta. Quòd à Leucopetra quæ iuxta fretum est uersus boream ora maritima interuallo milliarium ducentorũ à Brutijs incolitur. Hęc primum uocabatur Oenotria, postmodum Italia propriè cœpit appellari. Limites eius sunt à mari Hetrusco, Laus fluuius, à Siculo Metapontium. Quòd sinus Hipponiates in mari Tyrrheno, & Scyllaticus sinus in Siculo, intra se isthmũ amplectuntur stad. centum sexaginta. Ambitus autem nauigationis Cherronesi stadiorum est duorum millium. Quòd Lucanorum regio inter duo maria sita est, quorum alterum Hetruscum, à Lao fluuio usque ad Silarum fluuium progreditur: Siculum uerò à Thurijs Metapontum usque. Per continentem uerò, è Samnitibus usque ad isthmum qui inter Laum est fluuium & Thurios. Huius isthmi latitudo stadiorum est trecentorũ. Supra hos uersus austrum habitant Brutij usque ad isthmum, occupantes Cherronesum quæ inter Hipponiatem & Scyllaticum sinum continetur. Brutios autem uocarunt Lucani, & significat hoc nomen fugitiuum. Nam prius Lucanorum serui fuere, & ab ijs adiutante Dionysio Siciliæ Tyranno transfugerunt. Quòd propè Laum uersus austrum Temese urbs sit, quæ postmodum fuit Tempsa appellata, cuius & Homerus meminit. Apud eam fodinæ sunt æris quæ hoc tempore defecerunt. Item sacellum, Polytæ Vlyssis socio dicatum, quem Barbarorum eius loci fraude trucidatum graues iras exercuisse ferunt, ut annuum tributum ab ipsis exigeret. Vnde prouerbium fuerit ortum, Cauendum esse, ne Temessæus ingruat genius. Dicitur etiam Tamasepera. Quidam aiunt non huius Temese Homerum meminisse.

Quòd post Temesen Cosentia sit Brutiorum metropolis. Et post ipsam Pandosia ualidum propugnaculum, tres habens uertices. Circunfluit Acheron fluuius. Hoc loco Molossorum rex Alexãder trucidatus fuit, Dodonæo oraculo deceptus; Acherontem atque Pandosiam cauere iubente, cum similis appellationis loca in Thesprotio agro monstrẽtur. Aliud prętera oraculum decepit uirum,

πανδοσία τρικόλωνε πολὺν ποτὲ λαὸν ὀλέσσεις.

Pandosia perdes populum quandoque triuertex. Vbi incertum erat utrum hostium an suorũ clades ostentaretur. Quòd uirgines à Messenijs Peloponnesi ad sacra Dianæ facienda missas nonnulli è Lacedæmonijs ipsisque adeò Messenijs in itinere uiolarint. Eas Messenij qui miserant uindicaturi,

uiolatori-

uiolatoribus ipsis bellum intulerunt, deuictiq; in fugam pulsi sunt. Misso itaq; legato ad Delphos, Apollinem atq; Dianam incusarunt, q; eiusmodi mercedem reciperent, pro allato Dijs subsidio, rogitantes quónam pacto ex ea calamitate seruarentur. Quibus respondit Apollo ut unà cum Chalcidẽsibus Rhegiũ cõmigrarent, & sorori gratias haberẽt. Non enim perijsse eos sed seruatos esse, neq; unà cum patria delendos esse, quę non multo post à Lacedæmonijs in captiuitatem esset trahenda. Illi autem paruerunt atq; unà cum Chalcidensibus Rhegium in Sicilia condiderunt.

Quòd Rhegium inde nomen habuerit, quòd Sicilia magnis terræ motibus à continente fuerit auulsa. Hanc coniecturam quis facile ex ijs sumet, quæ circa Ætnam aliásque Siciliæ partes, & Liparam ac circumiacentes insulas euenerunt. Item circa Pithecusas & quæ in aduerso continente sunt loca omnia, in quibus idem euenisse uerisimile est. Nunc sanè posteaquam fuere aperta orificia per quæ ignis respirat, & igniti lapides atq; aquæ emittuntur, raro fit ut freto adiacens terra, motibus concutiatur. At quo tempore omnes qui nunc in superficiem tendunt meatus occluderentur, in subterraneis concauitatibus ardentes ignes & spiritus, uehementes terræmotus efficiebant. Agitati itaque uentorum uiolentia loci cessere, abscisisiqúe intra sese acceperunt quod utrinque alluebat, quodq; inter alias insulas iacebat mare. Nam Prochita & Pithecusæ de terra auulsæ partes sunt. Item Capriæ & Leucosia & Syrenussæ, & Oenotriæ. Porrò nonnullæ ex ipso pelago emerserunt, sicut pluribus in locis etiã hoc tempore constat euenisse. Nam quæ in medio iacent mari, è fundo in altum fuisse elatas credibilius est. Quæ uerò ante promontoria iacent & angusto freto sunt disiunctæ, inde auulsas fuisse, rationabilius uidetur. Cæterum Leucopetra Rhegio est australior. Et adhuc magis Herculeum promontorium. Ab hoc uersus ortum, septentrionalius est Zephyrium promontorium. Item Locri Epizephyrij, Locrorum iuxta Crissæum sinum habitantium coloni. Sunt autem è Rhegio usque ad Locros stadia sexcenta. Primi uerò hi Locri legibus scriptis sunt usi, & plurimum temporis rempublicam optimis institutis rexere. At Dionysius è Syracusis eiectus flagitiosissime omnium est abusus. Nam sponsalibus ornatas puellas, cubicula & thalamos irrumpens, prius quàm nupsissent, uitiabat. Formosas uerò & maturas uirgines in unum congregans, dimissas integris alis columbas in conuiuio, nudas in circuitu quæritare & captare iubebat, nonnullásque sandalia soluta calciantes partim superne, partim inferne sectari dicebant, dedecoris causa. Postremo pœnas dedit. Cum enim recuperaturus imperium in Siciliam redijsset, Locri cæso præsidio in libertatem sese uendicarunt, uxorémque eius & filias duas, ac iuniorem natu filium in potestatem suam redegerũt. Cum autem Dionysius ipse, & pro eo Tarentini multis eos precibus fatigarent ut corpora redderet, redemptione, quantam

uellent,

uellent, accepta, non reddiderunt, iramq; omnem in filias euomuere. Nam constupratas strangularunt, corpora deinde concremarunt, & ossa molendo detrita in mare dissipauerunt. Quòd Alex flumen Rheginum à Locrensi agro disterminat, in cuius ripis peculiare quiddam de cicadis accidit. Quæ enim in Locrorũ ripa uersantur sonantius stridentalijs uox nulla contigit. Eius rei hanc esse causam suspicantur, quòd his umbrosa regio sit, ut roscidæ, cum sint alarum pelliculas pandant minimè, illis sole feruida, ut aridas ac ueluti corneas habeant, unde apte stridor emittit. Mediterraneã inter Rheginos & Locros Brutij habitant, in quib. optima pix & copiose nascitur. Quòd post Locros Sagra flu. labit. quo loco decẽ Locrorum millia unà cum Rheginis, aduersus Crotoniatas numero centum triginta millium, marte collato, uicerũt. E qua historia natum est aduersus incredulos prouerbiũ, Veriora ijs quæ apud Sagrã acciderũt. Addunt insuper, eo ipso die quo certamẽ initum est, huius belli euentũ in Olympijs nunciatum esse. Quòd post Sagram Caulonia sit, deinde Scylatiũ, Mnesthei Atheniensis ædificiũ, nunc Scylatium dicitur. Ab hoc sinus Scyleticus est dictus. Sequitur inde Crotoniatarũ regio, & Iapygum tria promõtoria. Deinde Lacinium, templum Iunonis ditissimum. Est autem sinus Crotoniatarum initium, istud promontorium & fluuius Æsarus, & urbs Croton. Cum Achiui à Deo oraculum accepissent ut Crotonem ædificarent, missus fuit Myscellus ut locum inspiceret. Hunc aiunt, cum cerneret tum ædificatam fuisse Sybarim, à flumine uicino cognomen habentem, præstantiorem iudicasse, eaq; propter ad oraculum reuersum, denuo rogasse nunquid hanc pro illa cõdere liceret: ac Deum respondisse (Erat autem gibbosus Miscellus)

μύσκελλε βραχύνωτε παρὲξ σέθεν ἄλλο ματεύων
κλάσματα θηρεύεις· ὀρθὸν δ' ὅτι δῶ τις ἐπαίνει.

Terga breuis Myscelle, tuo de pectore omitte
Cætera perquirens frustra, en uenaris iniqua.
At rectum quodcunq; datur tu laude probato.

Reuersum itaq; Crotonem condidisse, auxiliante etiam Archita qui Syracusas construxit, cum forte adnauigasset quo tempore Syracusas nauigare constituerunt. Crotonem prius Iapygas habitabant. Videturq; hæc ciuitas rem bellicam & athletarum insuper artem pulcherrime exercuisse. In uno itaq; certamine Olympiaco, septem uiri qui cæteros stadio superarunt Crotoniatæ omnes fuerunt. Iure itaq; dici uisum est, Qui Crotoniatarum postremus est, is reliquorum Græcorum primus est. Sed & Milo Crotoniata, Pythagoræ discipulus, in Olympijs admiranda peregit certamina. Fama est columna quandoq; in philosophorum, cum quibus degebat, contubernio laborante ipsum subeuntem seruasse uniuersos, deinde sese subtraxisse. Eodem robore fretum, aiunt, cum profundam densamq;

per syl-

per syluam iter faceret, longè à tramite deuiasse. Vbi truncum ingentem adactis cuneis hiantem inueniens, insertis manibus pariter ac pedibus in scissuram eius penitus discindere conatum esse. Tantum autem solummodo ualuisse ut exilirent cunei, ligni uerò partes statim inter se coijsse, ac derelictum ipsum in eo laqueo à feris fuisse deuoratum. Quòd deinceps à Crotone stadijs ducentis Sybaris urbs sit, inter Crathidem & Sybaridem fluuios sita. Hæc ciuitas eò excellentiæ ac felicitatis excreuit, ut gentibus usi cinis quatuor, urbibus autem uigintiquinque imperaret, & contra Crotonem trecentorum millium hominum exercitum duxerit. Quinquaginta stadiorum circulum implebant super Crathide domicilia habentes. Cæterum ob delicias & intemperantem luxuriam, uniuersa hac felicitate intra dies septuaginta exuti fuere. Nam urbe potiti, inducto flumine cuncta demerserunt, qui relicti fuerant pauci, in alium locum urbem transtulerunt; ac mutato nomine, à fonte quodam uicino, Thurios appellarunt.

Quòd Sybaris flumen equos qui ex eo biberint sternutamentis agitat, Crathis uerò homines in eo lotos candida & flaua cæsarie efficit, multisque morbis medetur. Quòd Thurij à Lucanis in seruitutem tracti fuere. Romani uerò missis in eam urbem colonis mutato nomine Copias appellarunt. Quòd post Thurios Heraclea urbs sit, ac post ipsam, stadijs circiter quadraginta, Metapontus urbs à Pylijs qui unà cum Nestore exilio nauigarunt, condita. Hi ex agricultura tantum felicitatis sunt consecuti, ut Delphis donum obtulerint auream æstatem. Quòd è tribus lateribus Siciliæ maximum, inter Pelorum & Lilybæum iacēs gibbosum est, stadiorum existēs mille septingentorū uiginti. Reliqua duo caua sunt, è quibus id quod inter Pachinum & Pelorum iacet, minimum est, stadiorum existēs mille centum & triginta. Nauigatio in circuitu stadiorum est quater millium quadringentorum. A Lilybæo autem in Africam minimum interuallum stadiorum est millequinquaginta. Quidam prospectus acuti, cum in speculam ascendisset, naues è portu Carthaginensium egredientes numero renuntiabat. Vrbes in hac sunt, ab orientali quidem latere Messana, septētrionalis maxime, deinde Taurominium, mox Catana, Naxus, Megara, Syracusæ. Porrò Messana prius Zancle dicebatur, propter locorum scilicet curuedinem. Et Charybdis ante Messanam ostenditur non longè in freto iacens, profundum immensum, in quod inundationes freti mirum est quàm facile nauigia detrahant, magnas per circunductiones & uortices præcipitata. Quibus absorptis, & dissolutis naufragiorum fragmenta ad Taurominitanum litus attrahuntur, quod ab huiusmodi causa Coprian id est fimum appellant. Distat Messena à Rhegino uum urbe interuallo stadiorum sexaginta, à Columella uerò, multo minus. In ea natione Mamertini tantum inualuerūt, ut uinum quod illic est optimum, non Messenium sed Mamertinum appellaretur.

Quòd Amphinomus & Anapias uiri pij, sublatis in humeros parentibus, ex Ætnæ incendio cū ad Catiniam deuolueretur, ipsos seruarint. Cæterum autem Catanensiū agri cineribus oppleti, aliquandiu illos affligunt magnopere, ac succedente tempore uitibus alijsq; fructibus fertilissimam terram efficiunt, ut reliquarum nulla uini nobilitate eis conferri possit. Adeoq; loca ipsa cinere permixta, radices producūt, inde pecudes tanta pinguedine exuberant, ut suffocentur nisi quarto quoque die sanguis ab auribus mittatur. Idem in Erythęa fit. Cæterum fluxus ille ad soliditatem permutatus, terram ad magnam profunditatem usque saxificat, ut pristinam superficiem detegere uolentibus lapides excindere sit necesse. Liquescente enim in ipsis crateribus petra, deinde sparsa, humore è monte defluens superq; uerticem diffusus in limum nigrescit, mox duritiem assumens lapis molaris efficitur, eodem seruato colore quem defluens habebat, fitq; cinis è crematis lapidibus, quemadmodū combustis ex lignis fieri solet. Sicut igitur ex lignorum cinere ruta fouetur, sic Ætnæum cinerem quandam affinitatem cum uitibus habere, est uerisimile. Quòd Miscellum & Archiam, Delphos petentes, ut de Colonia ducenda oraculum consulerent, Deus rogarit, utrum opes an sanitatem eligerēt, Miscellum itaq; sanitatē, Archiā opes elegisse, cōcessumq; alteri ut Syracusas, alteri ut Crotonē conderent. Atq; res ita euenit. Nam Crotonis salubritatem indicant tot uictoriæ Milonis in Olympijs, Syracusanorum uerò diuitias immensas, prouerbium quo dici solet, Ne decimam quidem partem Syracusanorum opum assequantur. Quòd Syracusanis quia uiri essent uirtute præstantissimi, obuenerit, ut sub tyrannis constituti reliquos tamen suæ ditioni subiugarent, ac libertatem adepti alios Barbarorum seruitute oppressos in libertatem uendicarent. Quòd Syracusanis initio bellum intulerint Sicani Siculiq; & Morgetes, & quotquot mediterraneam ac Morgantium habebant. Quòd Rhodanus flu. per lacum nō magnum exiens undis eius non miscetur, sed de Alphæo flumine & Arethusa figmentū, Item de Inacho fluuio quod è Pindo & Amphilochis & Acarnanis erumpēs, atq; Acheloi aquis sese miscēs in mare Argiuū ingrediat, & de Inopo qui in Delo est, quod ex Nili fluentis feratur, & quę eius generis sunt ea fide indigna sunt, & impossibilia. Quòd Inachus fluuius in Amphilochis idem nomē habeat cum Argiuo. Fuit aūt ab Amphilocho ita dictus, qui & Argos urbem, Amphilochicum uocauit. Quòd Sicilia bellis Africis afflicta, paucos habeat cultores. Itaq; Romani hanc coluerunt, equorum gregem & armentorū & seruos illic alentes. Hi serui per insulā latrocinia exercuerunt, pauci primum, deinde sub Euno qui seruile bellū excitauit multis millib. Fuit etiam Romam nuper adductus è latronibus quispiam Siculus, qui se filium Ætnæ prædicabat, Serulus nomine. Is ubi sæpe singulari certamine cōgressus fuisset, postremo cum gladiatorum spectaculū exhiberetur, in

sublimi

ſublimi ad id compacto poſitus ędificio perinde ac in Ætna, cum derepente diſſolutum unà concidiſſet, ipſe in ſolutiles beluarum caueas ad hocipſum præparatas eſt præcipitatus. Quòd Siciliam olim Romæ horreũ, Romani appellarint. Quòd tanquam duæ arces Siciliæ ſitæ ſint Syracuſæ & Erix. Inter quas media eſt Enna urbs. Quòd Ætnę loca ſuperiora nuda ſint & cinerosa, per hyemẽ uerò niuibus referta, inferiora, ſyuis & uarijs arborũ conſitionibus partita. Montis huius cacumine uarias ſuſcipiunt mutationes, ueſcentibus incendijs, nunc quidem in unum craterẽ igne collabente, nũc uerò diuiſim effluente. Nunc ignei emittunť riui, nũc flãmæ fumoſæúe fuligines. nũc ardẽtes exhalat lapides. Neceſſe aũt meatus ſubterraneos cum his pariter accidentib. uariari, atq; ora quandoq; eſſe plura ſecundum circumſtantem ſuperficiem. Quòd nonnulli in Ætnam cõſcendere auſi, campũ uiderint calidiſſimum, cineribus oppletum. In medio collẽ qui & ipſe cinerib. fuerit obſitus, é quo fumus rectus aſcendit ad pedes uſq; ducentos, cũ à uentis tranquillitas eſt. coniectaſſeq; fumũ illum eſſe & ſpiritum é cratere ſublatum. Et hiſtoriæ quæ de Empedocle fertur meminerũt aliqui, quod ærea eius crepida, cum ſe in craterem dimitteret ui ignis eiecta, inuẽta ſit. Deficere autem ignem quandoq; & ſpiritus, quoties materia deficiat, ratione nõ caret, non uſqueadeò tamen ut prætanta uiolentia homini appropinquare liceat. Per noctem itaq; lucet, atq; é cacumine ſplendet, interdiu fumo & caligine obſidetur. Quòd Sicilia tota cauernoſa ſit, fluminibus atq; igne plena, ſicut & mare Tyrrhenum Cumas uſq;, & calidarum aquarum ſcaturigines habet. Ad Agrigentum uerò lacus ſunt guſtum maris habẽtes, naturam uerò diuerſam. Iis enim quæ natalitia eſſe nõ ſolent, nullo pacto demergi contingit, quin lignorũ in morem ſuperne fluitant. Italici ſanè, crateres habent quoſdam qui turbulentã exhalantem eiectant aquam, rurſusq; in eundem ſinum recipiũt. Spelunca penes Metaurum ampliſſimã intus habet fiſtulam per quam occultus elabitur amnis, magno ſanè interuallo, deinde in ſuperficiẽ emergit, quemadmodũ in Syria Orontes hiatum inter Apamiam & Antiochiã irrumpens (Charybdim hunc appellant) intra quadraginta rurſum excurrit ſtadia. Eodem modo Tigris in Meſopotamia, & Nilus in Africa, paulũ ante fontes. Quæ uerò apud Stimphalum eſt aqua, ducentis ſub terra ſtadijs delata in Argiuo deinde agro Eraſinum effundit amnem. Penesq; Albiã Arcadiæ, aqua ſubtus terram impulſa, tarde poſtmodũ Eurotam & Alphęum emittit, ita ut quod uulgo fertur fabuloſum quiddã fidem aſſequatur. Nam ſi quis coronas in communẽ aquam proiectas, utrique dictas cõmendauerit, prout dixerit uterq; proprio in flumine ſuam oſtendit. Quòd Lipara potens fuerit, & quandoq; imperarit, Cnidiorum exiſtẽs colonia, appellabatur antea Meligunis, atq; Delphici Apollinis oraculũm ſuis primicijs multoties adornauit. Terrã fertilẽ habet, & magni prouẽtus aluminis effoſsio-

nis effossionem. Item aquas calidas, quemadmodũ Sicilia, & ignes exhalantes. Inter hanc & Siciliam ea iacet quam Vulcano sacram uocant, saxosa tota & deserta & ignita, trifariamq́ tanquam è tribus crateribus efflat, è quorũ maximo laminas flãmæ eructant quæ magna ex parte meatum refe runt. E longa uerò creditũ est obseruatione, flãmas ipsas flatibus concitari tum hic tum in Ætna. Neq; id ratione caret. Vẽti enim è marinis exhalatio nibus originẽ ducentes, generantur atq; nutriuntur. Atq; adeò de cognata materia accidenteq́ accensus ignis, spectatores ipsos mirari non sinit alio quodãmodo talia fieri. Ex tribus craterib. illis unũ partim effluxisse, aiũt, alios durare. Maximo labrum rotundum esse ad stadia quinq;, paulatimq́ contrahi ad pedum 50. diametrũ, à quo profunditas usq; ad mare stadij u nius spacio sit, sicut in uentorũ quiete intueri liceat. Igitur si spiraturus sit auster, nebulosam circa insulam caliginem effundi, adeò ut à longe Sicilia uideri non possit. Borea flante, flammas puras ex eo quem dixi cratere attolli altius ac maiores emitti strepitus. Zephyrum aũt medium quendam ordinem tenere. Reliquos crateres eiusdem generis esse, exhalationum uerò minores impetus habere. Cæterũ ex fragorum differentia & loci è quo exhalationes & flammæ ac fumus inchoant, usque in tertium etiam diem annotari posse qui uentus sit spiraturus. Quare ubi uentorum fuerit tranquillitas, è Liparitanis aliquos futurum uentum prædicere, neq; falli. Qua ex re quod à poëta fabulosissimum dici uisum est, haud inaniter dictũ apparet, sed occultam ueritatis insinuationem esse, cum dicat Æolum uento rum esse custodem. Quòd Æoli insulæ septem sint, Lipara, Thermessa, Strongile, Didyme, Ericusa, Phœnicusa, Euonymos, è quib. Strongile à rotunditate figuræ appellata fuit, flammarũ ui minor, lumine cæteras superans. In hac Æoli domiciliũ fuisse aiunt. Ericusa, & Phœnicusa ab ar bustis appellatę fuere, atq; ad pascua sola seruabant. Euonymos in pelago dissita est ac deserta. Multoties sanè per maris hisce insulis propinqui superficiem, flammæ excurrere conspectæ sunt, cum è profundis concauitatibus recluso quopiam meatu ignis ad exteriora uiolenter erupisset. Posidonius ait, æstiuo solstitio aurora lucescente inter Hieram & Euonymam pelagus mirum in modum in altum cõscendere uisum esse, & aliquo tempore mansisse assiduis flatibus erectum, deinde desijsse. Quosdam uerò illuc adnauigare ausos, exanimatos pisces fluctibus agitari uidisse, alios uerò uapore & odore tetro perculsos, fugam arripuisse. Pluribus dieb. post uisum fuisse cœnum mari supernatans, multisq́ ex locis flammas & fumum atq; caliginem erumpentes. Postremo congelatum fuisse, & molaribus lapidibus similem glaciem extitisse. Quòd Iapygiam Græci Messapiam uocant, Cherronesum existentem. Est autem in duas partes diuisa, quarum alteram Salentini habent, alteram Calabri. Supra hos ad boream Peucatij sunt & Apuli. Cæterum Mesapia peninsulæ formam habens, à Brundu-

Brundusio atque ab ortu Tarentũ usque uersus occasum isthmum habet stadiorum trecentorum decem. Quòd bello Messonio contracto, qui è Lacedæmonijs non militauerãt, pro seruis habiti atque Elotæ dicti fuerint. Eadem militia durante, quotquot nati fuerant pueri Parthenias uocabãt, cuius appellationis hæc fuit causa. Cum enim longo tempore bellum traheretur Lacedæmonijs Messenam obsidentibus, ab exercitu dimissi sunt qui iuuenta fuere florentissimi, iussique ut cuncti uirginibus cunctis miscerentur. Ex hac occasione Partheniæ nomen acceperunt. Hanc itaque ignominiam non ferentes (erant autem permulti) popularibus insidias struxerunt, Phalantum ducem habentes, qui unus ex ipsorũ erat numero. Conuenerat autem, ut in Hyacinthiorum celebritate cum certamen conficeretur, quãdo Phalantus pileum capiti imponeret, fieret insultus. Ea res cum in ipso certamine patefacta esset, præco in mediũ procedens iussit ne Phalantus pileum imponeret. Quo facto coniurati intelligentes se deprehensos esse, partim fugiũt partim suppliciter aduentãt. Itaque bene sperare iussi in uincucula conijciuntur. Phalantus uerò ad Apollinem de Colonia ducenda consulturus mittitur, cui Deus ita respondit,

σατύριον τοὶ ἔδωκα ταράντά τε πίονα δῆμον
οἰκῆσαι, καὶ πῆμ' ἰαπύγεσσι γενέσθαι.

Satyreum & pinguem populum tibi trado Tarenti
Incolere & late cædem per Iapygas ædes.

Vnà igitur cum Phalanto Partheniæ profecti Tarentum condiderunt, eamque ab Heroë quodam ita nominarunt. Quòd Tarentini rem suam ciuilem populari potestate gerentes, amplissimi aliquando fuere. Pythagoricam quoque philosophiam amplexati, Architam philosophũ principem urbis designarũt. Is multo tempore imperauit. Inde illecebrosæ inualuere deliciæ ac pessimus reipublicæ status, adeò ut plura festa publica apud eos agerentur quàm essent reliqui dies totius anni, & hospites ac peregrinos principes uocarent in urbem, quib. ne ipsis rectè parebant: ueluti Alexandrum Epirotam contra Menapios, & Pyrrhum: & è Lacedæmonijs nonnullos. Sub Hannibale quoque Carthaginensibus seiunxerunt, quapropter à Romanis postea debellati depressi fuerunt. Quòd Iapygum regio, miris modis urbi idonea est. Cum enim in superficie aspera uideatur, ubi aratris scinditur, altioris fertilitatis glebas reperies. Et quanquam aquarum indiga sit, pascua tamen læta suppeditat, & arboribus referta spectatur. Hæc tota regio copiosa aliquando hominum multitudine floruit, ac tredecim habuit urbes. Nunc præter Tarentum & Brundusium, cætera exigua sunt oppida, adeò ipsorum uires sunt absumptæ. Hoc in loco extat Scopulus quem ultimam Iapygiam uocant, multus in pelagus ac ortum hybernum procumbens, ac paulatim conuertens se ad Lacinium promontorium Magnæ olim Græciæ dictæ, à Pythagoræ scili

cet quæ illic erat frequentia. Aduersus hoc ab occasu se attollit, atque ad ipsum, sinus Tarētinos claudit. Ad quem modum Ceraunia ad hoc ipsum Claudunt sinum Ionium. Interuallum ab hoc sinu ad montes Ceraunios atque Lacinium stad. est septingentorum. E Tarento Brundusium usque nauigationis circuitio ad Barctum oppidulum, stadiorum est sexcentorum, nunc Barin appellant. Hinc ad Leuca, stad. sunt octingenta, & hoc exiguum oppidum est, in quo fons ostenditur fœtidam aquam habens. E Leucis ad Hidruntem exiguam urbem stadia sunt centum quinquaginta. Hinc Brundusium stadia quadraginta. Totidem ad Sasonem insulam quæ interualli quod inter Ceraunia Epiri & Brundusium iacet, media sita est. Quòd è Brudusio uia Tarentum, id est, isthmus stadiorum est ducentorum, disterminans terram quam Messapiam et Iapygiam & Calabriam & Salentinum communi appellatione uocant: ea peninsula est.

Quòd Brundusium portus commoditate excellat. Multi namque portus uno ore includūtur, qui nulla fluctuum agitatione turbantur, sinibus intro inclusis, ut forma ipsa cerui cornibus simillima sit. Vnde & nomen est inditum. Locus enim unà cum urbe, ceruino capiti maxime comparari potest. Ac lingua Messapiorum Brundusium cerui caput nominatur. Sunt autem è Roma Brundusium milliaria trecenta sexaginta.

Quòd è Brūdusio in ripam transmarinam duplex est nauigatio, alteram ad Ceraunia & Epirum: Altera Dyrrachium quę maior est quàm prior. est enim stadiorum quatuor millium octuaginta. Vtraque harum supra modum frequens est, quòd urbs ipsa cōmodè sita sit tum ad Illyricas gentes tum ad Macedones. Quòd olim Argirohippium dicta fuerit, quæ deinde Argyrippa ac postremo Harpi sit uocata, Diomedis ædificium.

Quòd in Samnio circa collem quendam ostenduntur basilicæ duę, altera quidem Calchantis in summo uertice collis, sacrificāt illi nigrum arietem oracula petituri, & pelli indormiunt. Altera Podalyrij, in ima radice montis posita, abest à mari stadijs circiter 100. Locū hunc Drion appellant. Ante sinum, ad trecenta stadia procumbens, in pelagus protenditur promontorium (Garganum appellant) cui adiacent Diomedeæ insulæ. De Diomede uariat historia. Alij aiunt à suis accersitum Argis obijsse. Alij uerò illic in Harpis eum decessisse tradunt. Nonnulli quod in una ex insulis de suo nomine appellatis, euanuerit. Veneti apud se in Deorum numerum sublatum fuisse affirmant. Quòd Italia tutam habitationem præbeat, instar insulæ mari circundata, atque uno in loco alpium ingentibus præcipitijs, tanquam ualidissimis muris circumuallata.

Quòd Strabo sub Tyberio Cæsare, eiusque liberis Druso & Germanico floruerit.

LIBRI

LIBRI SEPTIMI.

QVòd à sinu Adriatico usq; ad Istrum stadia sunt mille. Quòd Germani à Gallica gente pusillum differant, feritatis abundantia & corporum proceritate atque flauitie. In cæteris sint similes & forma & moribus, quamobrem à Romanis Germani fuerunt appellati, quod fratrem significat legitimum. Quòd Marsi & Sicambri gentes sunt Germanicæ ad occasum sitæ. Quòd in Germaniæ tractu Hercinia sylua sit circa Sueuos nationem maximam. Quòd populi qui Germanis septentrionales magis sunt in curribus uitam degũt & pastoralem, atq; ex uno loco in alium facile migrant, quia thesauros nõ reponunt. Quòd Drusus Tyberij filius bellum gerẽs atq; re bene gesta prope Rhenum oppetijt. Quòd Rhenus ab Albi fluuio distat stadiorum tribus millibus, rectà proficiscenti. Quòd sylua Hercinia proceris arboribus frequẽs sit, & munitissimis in locis ingentem ambitum admittit. In medio sita regio est, quę pulcherrime habitari potest. Nec longe ab hac distant Istri ac Rheni fontes, & lacus inter utrunq; interiacens, & de Rheno effusæ paludes. Habetq; lacus ipse ambitũ stadiorum trecentorũ. Est aũt australior hic lacus q̃ sint uel Istri fontes uel ipsa sylua Hercinia, ut necesse è Gallia ad syluam Herciniam proficiscẽti, prius lacũ hunc traijcere, mox Istrum. Postea per faciliora loca montanasq; planities ad Herciniam sunt accessus. Quòd alia etiam in ijsdem Sueuis sylua, Gabreta nomine, ingens iaceat, ultra quã Hercinia est, quæ & ipsa ab istis tenetur. Quòd Cimbri appellantur Germani iuxta oceanũ habitantes, hi usq; ad Męotin aliquando militiã egerũt. Ab his qui Bosphorũ incolunt Cimmerij uidentur nomen traxisse, quorũ etiã Homerus meminit, Nam Gręci nõ sine soloecismo hoc nomẽ ita efferunt. Quòd Cimbrorũ uxoribus in militandi societate coniunctis, consequentes nonnullę diuinationis peritæ sacerdotes adhærebant. Quibus canus capillus erat, alba uestis, lintea è carbaso subter tunicam fibulis annexa, æreis incinctę zonis, pedes nudæ, captiuis per castra strictis occurrebãt ensibus, quos humi sternentes ad æreum craterem protrahebant, uiginti amphorarũ capacẽ. Habebant & pulpitum quo agiliter cõscenso tollentes in sublime captiuũ, super lebete iugulabãt. Tum profuso in craterẽ sanguine, inde, dum stillaret uaticinium edebant. Aliæ scisso uentre intestina speculabanť, suis uictoriam acclamitantes. In ipsis uerò certaminibus, extentas ad carrorũ uelamina pelles tantis ictibus pulsabãt ut ingenti cum horrore fragor efficeretur. Quòd ueteres Gręci Mysos & Getas qui Istrum accolunt Thraces opinati sunt. Item colonos Mysorum Thraciæ, eos qui in Asia inter Phrygas & Lydos & Troianos habitant. Et ipsi insuper Phryges Thracum genus sunt, Briges dicti, quemadmodum & Mygdones & Bebryces & Medobithyni & Bithy-

ni & Thyni & Mariandyni. Sed hi omnes Europam deseruere prorsus, præter Mysos, quorum etiam Homerus meminit. sunt enim nonnulli è Thracibus illis & Mysis qui à carnium esu & nuptijs ob religionem abstinēt, quos appellat ipse inclytos equorū mulsores, Lactophagos, ἀβίους, id est cęlibem & absque mulieribus uitam ducentes. fit autem ut cum pauperes hi sint, iustissimam uitam agāt. Est itaque uerisimile Zamolxin posterioribus seculis persuasisse Getis, ut Pythagoricam uitam ducerent, quòd eos ad philosophiam promptos deprehendisset. Quòd Pontus qui nunc Euxinus dicitur, prius axinos, id est, inhospitalis fuerit dictus, quod populi qui tum illum accolebant feri essent, & qui Tauricam colebant, hospites mactare soliti essent. Quòd Scythæ omnia communia habere consueuerint, etiam mulieres ipsas, præter gladium solum et poculum. Cum autem sint ἄβιοι instissimi etiam sunt. Nam iniustitia ob pecuniæ possessionem & contractus fieri solet. Veteres autem Scythæ erant pauperes. Testatur idem Homerus. Item Herodotus de Scytharum rege scribens, aduersus quem Darius Persarum rex duxit exercitum, & de frugalitate ipsorum ac simplicitate. Et Dromachetes rex Getarum, cum Lysimachum Macedonum ducem, qui cum Alexandro quandoq; militauerat aduersus se bellum gerentem uiuum cepisset, ubi suam gentisq; suæ monstrasset, inopiam, impune dimisit, illud addens: Non inferendum fuisse bellum hominibus qui talem paupertatem exercerent, sed ijs utendū ut amicis. Quòd bifariam diuisa ea terra quæ inter Pontum Euxinū & Germanos iacet, quæ ad ortum & pontum Euxinum sita est, eam Getæ habitāt. Ad occasum uerò Daci & Dani. Vnde etiamnum apud Athenienses seruorum nomen frequentatur. Quòd partem Istri fluuij superiorem uersus fontem & usq; ad Cataractas, antiqui Danubium appellabant, quæ plurima per Dacos fertur: inferiorem uerò partem usque ad Pontum ac præter Getas uocabaut Istrum. Habent autem Daci eandem linguam cum Getis. Quòd inter mare ponticum ab Istro ad Tyram fluuium Getarum solitudo pertenditur, plana tota atq; aquarum indiga. Quo in campo Darius Histaspi filius destitutus, quādo traiecto Istro aduersus Scythas expeditionem suscepit, maximo in periculo fuit ne cum toto exercitu siti deleretur. Quòd à Peuce quæ insula est, ostijs Istri cōprehensa, usq; ad Tyræ eruptionem stadia sunt septingenta. At ab ostio Istri quod Sacrum appellatur, & maxime australe est, usq; ad id quod maxime septentrionale est ostium, stad. sunt trecenta. Est aūt hæc basis ipsius Peuces insulæ triangularem figuram habentis. Quòd Leuca insula à Peuce uersus ortum stad. quingentis distat, in pelagus educta, sacra Achilli.

Quòd deinde Borysthenes sit fluuius mox ad septentrionem & ortum Hypanis flu. à Tyra flumine, ante hos Borysthenes insula. Cæterum

rum sursum nauiganti Borysthenem ad stadia ducenta, eiusdem nominis urbs offertur alioqui Olbia dicta, amplum sané emporium condidere Milesij. Inter Istrum fluuium & Borysthenem prima occurrit Getarum solitudo, deinde Tyragetæ, mox Iazyges Sarmatæ, & Basilæi appellati Scythæ. Quòd uniuersus aquilonaris tractus à Germania usque ad mare Caspium, campestris est regio, quę ad nostram utique cognitionem peruenit. Quòd Roxoani circa Męotim habitantes bellum gesserint aduersus Mithridatis Eupatoris duces, imperatorem habentes Tasium.

Quòd Borysthenes fluuius ostia in intimo recessu Tamyraci sinus iaceant. Item & Borysthenes insula. At Carcinites fluuius in secessu erumpit sinus eodem nomine dicti. Inter hos duos sinus Tauroscythia continetur, peninsulæ forma, huius pars australis rectum litus est, cursum Achillis appellant. Quòd circa Mæotin loca præ magno frigore asinos non gignant. Est enim animal istud rigoris impatiens. Boues autem alij absque cornibus nascuntur, alijs amputantur, hęc enim pars à gelu oblæditur maxime. Equi pusilli apud eos nascuntur, pecudes magnæ. Traiectus autem Bosphori è Panticapæo ad Phanagoriam plaustris deambulatur, adeò ut tota uia cœnum efficiatur. Et fossiles illic sunt pisces, qui in glacie destituti ligonibus effodiuntur, præcipuè Antacæi delphinis magnitudine ęquales. Vitis per hyemem defoditur. Æstus per æstatem ingens est, forte quia corpora illic insueta sunt, aut quia nullæ spirant auræ, aut quia crassitudo aëris plus caloris concipit, quemadmodum in nubibus solis agunt radij.

Quòd post Borysthenis insulam ad ortum in continente nudus locus est, quem Achillis Sacrũ lucum appellant, deinde Achillis cursus, & in mare porrecta Corronesus. Est enim ad ortum fascia quædam in stadia mille producta, latitudine maxima stadiorum duûm: minima, iugerum quaternûm, distans à continente quæ utrinque ceruici huic adiacet, stadijs per mare sexaginta, harenosa, aquam tantum fossilem habens. In media hac, isthmi collum est circiter stadia quadraginta. Terminatur uerò ad promontorium quod Tamyracen appellant, & stationem habet. Post illud sinus est Carcinites, magnitudine non modica, tendens in aquilonem ad stadia circiter duo millia, usque ad ipsum sinus recessum. Hunc sinũ eodem quo promontorium nomine Tamyracen appellãt. Hic isthmus ille est, qui lacum putrem uocatum, à mari separat, stadiorum quadraginta, facitque Tauricam & Scythicam appellatam Cherronesum. Alij trecentorum sexaginta stadiorum isthmi latitudinem esse dicũt. Porrò Sapra lacus stadiorum quatuor esse dicitur. Est autem pars Mæotidis uersus occasum, magnoque illius ore clauditur; paludosa uehementer & uix nauiculis subtilibus nauigari potest. Nam uenti cœnum facile detegunt, inde rursus opplent, adeò ut paludes ipsæ maioribus cimbis non sint peruiæ, sed illic detineantur.

Quòd Cherronesus urbs in Taurica, quæ antea proprijs legib. uiuebat, à Barbaris

à Barbaris postmodum direpta eò necessitatis adducta sit, ut Eupatorem Mithridatem præsulem sibi deligeret, aduersus Barbaros qui supra isthmum usque ad Borysthenem atque Adriam loca tenent, bella gesturum, quę aduersus Romanos prælu dia parabantur. Ille igitur cum per has spes lubens exercitum in Cherronesum misisset, Scythis bellum intulit, eósque subiugauit, ac Bosphoro potitus est, ultrò accepta eius loci ditione à Pirisa de qui eum tunc obtinebat. Ex eo tempore Cherronesitarum ciuitas in huncusque diem Bosphoranis regulis est subiecta. Quòd post pactorum portum in Taurica, qui uersus occasum ac boream iacet, Tauricum litus sequitur à Ponto Euxino uersus austrum, longitudinem habens stadiorum mille, asperum, montanum, & aquilonibus procellosum. Sita est urbs Theodosia in Bosphoro. Cæterum in medio huius litoris promontorium est quod arietis frontem appellant, ex aduerso Paphlagonię & Carambidos promontorij. Inter Carambin & Arietis frontem interuallum stadiorum habet duo millia quingenta. A Theodosia Panticapæum usque Bosphoritanorum metropolim regio tota agrum habet feracem, præcipuè tritici, stadia continens quingenta triginta. Vrbs Panticapæa in ore lacus Mæotidis est sita. Panticapæum autem collis est in circulum habitatus ad stadia uiginti, Milesiorum ædificium.

Quòd duo ostia Tanais inter se distant stadijs sexaginta, quo loco urbs est eodem nomine cum fluuio, Emporium Barbarorum maximum, post Panticapæum tamen. A Panticapæo uersus boream ad stadia uiginti sursum pergenti, Myrmecium est oppidum exiguum. Deinde Parthenium uicus stadijs à Myrmecio quadraginta, à Panticapæo uerò sexaginta. Iuxta Panticapæum, fretum, id est Bosphori traiectus, stadiorum est septuaginta, à Parthenio uerò, quo loco angustissimum est, stadiorum uiginti. Habet autem illic oppositum in Asia uicum, Achilleum nomine. Ex hoc loco longitudo lacus ad Tanaim urbem & insulam stadiorum est duorũ millium ducentorum. Hunc numerum paulò excedit præter Asiam ad dextram partem nauigatio. Ad sinistram uerò & iuxta Europam, septem millia proximè excedit, ut totius lacus ambitus stadiorum ferè sit octo millium. Huius pars quæ in Europam uergit, deserta est, quæ ad ortum, habitatur. Cæterum Taurica Cherronesus & magnitudine & figura Peloponneso est similis. Magnam eius partem usque ad isthmum scilicet ac sinum Carciniten, Tauri colebãt, gens Scythica, appellabaturq; olim regio hæc uniuersa, & ferè quæ extra isthmum est usque ad Boristhenem, parua Scythia. Huius Tauricæ Cherronesi, præter mõtanam oram maritimam usq; ad Theodosiam, reliqua pars tota campestris est & fertilis, in primis autem frumenti. Vbicunque itaque fossore forte proscissa est, triginta reddit. Hi tributum pendebant Mithridati Eupatori. Ex his locis ad Græcos commeatus frumentarios extitisse aiunt. Et Leuconem traditum est

Athenien-

Atheniensibus misisse modiorum frumenti myriadas quindecim. Quando autem qui supra eos habitant pastores sunt omnes, hi peculiariter agricolæ nominabantur. Quòd Scythicæ & Sarmaticæ gentis peculiaris mos sit, equos castrare, ut mansuetiores ad parendum fiant. Sunt enim parui, ac celeres admodum & rebelles. Quòd in Scythia aquilæ non nascantur. Inter quadrupedia belua est quam colon appellant, magnitudine inter ceruum & arietem, copore albicãte, eximiæ supra hos leuitatis ad cursum, naribus potans ad caput trahit complures ad dies seruans, ut per carentes aquis agros facile pabulũ carpat. Huius generis uniuersa extra Danubium regio est, in medio Rheni, & Tanaidis spacio iacens, quæ ab Istro fluuio incipit, & mari Pontico terminatur.

Quòd quodammodo ad Istrum fluuium paralleli sint Illyrici & Pæonici ac Thracij montes, iuxta unam lineam ferè iacentes, ab Adria ad Pontum usque porrectam. Huic lineæ ad septentrionẽ iacent, quę inter Istrum fluuium & montes sunt sita loca. Ad austrum uerò, Græcia & continentes Barbaræ nationes usque ad ipsos montes. Iuxta Pontum itaque, Æmus mons est, cęteros eius loci magnitudine altitudinéque superans facile, mediam diuidens Thraciam. Ad Adriaticum uerò, tota ferè Ardea. Media iacet Pæonia quæ & ipsa tota edita est. Ex huius lateribus, uersus Thraciam quidem Rhodope, propinquus, & sublimis admodum mons post Æmũ. Altera ex parte ad septentrionem, ora Illyrica & Angariatarum regio & Dardanica. Alpes autem usque ad Iapodas excurrunt, gentem Gallicam & Illyricam. Ocra uerò humillima est alpium pars, quæ ex Rhetica usque ad Iapodas porriguntur. Inde montes rursus attolluntur, iuxta Iapodas uocanturq́ Albia. Inter Ocram & Albia iuxta lineam rectam in Istria montes sunt Caruanga uocati, Porrò Bebia, adhuc magis uersus ortum sunt quàm Albia, ita ut in quinto climate hi montes sint iuxta rectam ferè lineam locati, Ocra, Caruanga, Albia, Bebia. Inde montes superioris Mysiæ. Mox Æmus Thracius usque ad Pontum Euxinum. Recta itaque linea iuxta hos montes eiecta Istro ferè ex æquo adiacet. Quòd litoris Illyrici initium Istria est, Carnis & Italiæ continua. Sunt autem ab intimo sinu Adriæ usque ad Polam urbem stadia octingenta, ac totidem Anconem usq; Italiæ urbem. Cæterum Istriæ circuitio tota usq; ad Albios montes, stadiorum est mille trecentorũ. Deinceps est Iapodum cursus, stadiorum mille. Quòd Iapodes ad Albium montem sint siti, qui ultimus est alpium & altissimus. tendunt hinc ad Pannonas usque & Istrum, hinc ad Adriam. Sunt autem Stigmatici quemadmodũ Thraces & Illyrici cæteri. Quòd post Iapodum nauigationem Liburnica est circuitio, stadia habẽs mille quingenta. Huic insulæ adiacẽt quadraginta numero. Et ante Iapodas insula iacet, Cyrectica. Ante Istros, Absyrtides insulę sunt, q̃ loco Medeam Absyrtum fratrẽ necassé aiunt. Præterea Tragurium & Pharos

ante

ante Liburniam iacent, insignes insulæ. Item Issa insula. Quòd Dalmatis peculiaris mos sit, per octenniũ ab inquilinis tributa exigere, Et q̃d numismate nullo utantur, id ipsis inter eius litoris accolas rursus peculiare est, cum cæteris autem Barbaris permultis, commune. Quòd mons Adrius mediam Dalmatiã diuidit, hinc uersus mare, illinc uersus terram. Post hunc Naro fluuius est, & ante hunc Nigra insula, quæ Corcyra dicitur, Cnidiorum Colonia. Quòd multæ nationes defecerint, & indies deficiant, è Gallis quidem Boij & Scordistæ, Ex Illyrijs Autariatæ & Ardæi, & Dardanij, è Thracibus Triballi. Hoc autem tempore, ne nomen quidẽ Thracum aut Macedonum est. Quòd post Ardæorum, & Pleræorum oram maritimam Rhizæorum sinus est, & Rhizon oppidum, deinde ad austrum Drilo fluuius, nauigationem habens aduersam, ortum uersus usq; ad Dardaniam. Propinquat Macedonię gentibus & Pæonicis ad meridiem; deinde Dyrrachiũ urbs est, eodem nomine quo Cherronesus, Corcyræorum ædificium. Inde Apsus fluuius, ab hoc urbs Apollonia à Corinthijs ædificata. Mox Laus fluuius, deinde Baliaca urbs, & montes Ceraunij & Chaones, initium sinus Ionij, & insula Saso. Est autẽ propria appellatio Ionij, qua parte sinus incipit. Adriatici uerò, qua interior eius sinus pars est. Hoc tempore, uniuersum eo nomine uocatur. Sunt autẽ è Liburnia ad Ceraunia usq; per oram maritimam, stadiorum duo millia. Via à sinu Adriatico usq; ad montes Ceraunios pedibus eunti, dierum est plus quàm quadraginta. Nauigatio per mare, dierũ sex. Vniuersa hæc ora maritima frugum atq; rerum omnium ferax est, uinetis atque arboribus optime consita. Quòd quæ supra oram illam maritimam sita est, Illyria omnis montana est & frigida ac niuibus oppleta. Et quæ ad septentrionem spectat adhuc magis, ita ut raro uitem ferat. Hæc loca Pannonij tenent, ad austrum quidem usq; ad Dalmatas & Ardæos, ad septentrionem uerò, usque ad Istrum fluuium. Ad ortum, Scordiscis proxima est, qua Macedonum & Thracum montes existunt. Quòd in Autariatis insigni gente Illyrica aqua est, è uase quodam uerno tempore stillans. Hanc aquã haurientibus & dies quinque reponentibus coagulabatur & sal efficiebatur.

Quòd post Scordiscorum regionem, Triballorum & Mysorum sit regio iuxta Istrum sita. Item paludes Scythiæ intra Istrum, quam minorem appellant. Quòd ab Istri ostio maxime australi, quod appellant Sacrum, uersus austrum per oram Ponti maritimam eunti ad stadia quingenta, Ister sit oppidum exiguum, Milesiorum ædificium: deinde oppidulum aliud, Tomis, ad stadia ducẽta quinquaginta. Inde urbs Callatis ad stadia ducenta octoginta, à Milesijs ædificata. In medio Apolloniæ & Callatidis spacio, Odessus est. Postea mons Æmus usq; ad mare progrediens, deinde Mesembria Megarensium colonia, postmodum Anchiale urbs, mox Apollonia. Ab Apollonia usq; ad Cyaneas stadia sunt mille quingenta. In

eo inter-

eo interuallo Thynias et Salmidessus est, litus desertum & lapidosum, importuosum, ad aquilonem late patens et apertum, longitudine stadiorum ferè septingentorū usq ad Cyaneas. Sunt autem Cyaneæ perexiguæ duæ insulæ iuxta os Ponti, altera Europæ, altera Asię contigua, freto disiunctę quod latitudinem habet stadiorum, aut circiter, uiginti. Tantundē à Byzantiorum & Chalcedoniorum templo distant, quod est Bosphori Thracij & Ponti ipsius os angustissimū. Quòd Thracum lingua urbs Bria appellatur. Vnde Mesembria, tanquā Mesios oppidum. Et Selymbria oppidum Selyos. Item Ænos olim Poltyobria uocabatur tanquam Poltyos oppidum. Quòd Megarensibus aliquando oraculum de colonia consulentibus Deus responderit, ut urbem ex aduerso cæcorum locarent, Byzantium significans, Nam Chalcedonios appellabat cæcos, qui cum ad eum locum decem & septem annis prius appulissent, non aduerterint tanquam cæci, ut meliorem locum Byzantium eligerent, sed Chalcedonem ducerent quæ tenuior esset. Quòd Pelamis in paludibus lacus Mæotidis nascitur, inde ubi parum adoleuerit in Pontum descendit, atq ad Asiaticum litus Trapezuntem usq excurrens, ob exiguitatem non capitur, Inde ad Sinopen usque uenatio ipsius primum incipit, ubi paulatim augescens iuxta Byzantium insignē magnitudinem habet, et capitur maximè, Nam in cornu q̄d iuxta Byzantium est & sinuosum maris gurgitē ad occidentem conuersum ingrediens capiendum se præbet commodissime.

Quòd cornu iuxta Byzantium nomen acceperit, quia mare illud cornu ceruino simile est. Habet enim sinus quosdam ramis non absimiles.

Quòd quam nunc Græci regionem hebent, à Barbaris prius habitabatur, scilicet Pelops è Phrygia populum in eam partem duxit quę ab ipso Peloponnesus nunc est dicta. Danaus uerò ex Ægypto. Dryopes, Caucones, Pelasgi, Leleges & nonnulli alij, regiones Gręciæ inter se partiti sunt. Nam Atticam Thraces cum Eumolpho tenebant. Ex Phocide, Aulidem Tereius. Cadmeam autem, Phœnices qui cum Cadmo uenerunt, tenuere. Bœotiam, Aones, & Tembices, & Hyantes, atq ex aliquot uocabulis Barbaricum adhuc manifestatur, ut sunt Cecrops, Codrus, Eclus, Cothus, Drymas, Crinanus. Et nunc sanè totam continentem & Græciam ferè & Peloponnesum & Macedoniam, Scythæ Sclaui tenent. Ioniam Cares & Leleges tenebant, Quòd sub sexto climate Alpis mons iacet, & ad ortum iuxta rectam ferè lineam dorsum eius montanum porrigitur, usque ad montem Æmum qui in pontum Euxinum desinit. Nomina autem habet iuxta unamquanque gentem hæc: Alpes, Ocra, Caruanga, Albis, Bebia, & hi Illyrici montes sunt. Macedonici uerò, Bertiscus, Scardus, Orbelus, Rhodope, Æmus, è quibus duo extremi Thracij sunt. Inter hoc dorsum & Danubium hæ gentes intersunt, Rheti, Vindelici, Norici, Pannones superiores & inferiores, Scordisci, Dalmatæ, Mysi superiores

periores & inferiores, qui usque ad Peucen insulam progrediuntur. Cæterũ Illyrij & Macedones & Thraces ab hoc dorso ad austrum tendunt.

Quòd ex Apollonia in Adria, quæ Taulantiorũ Macedoniæ urbs est prope Dyrrhachium sita, uia Egnatia incipit uersus ortum per millia passuum dimensa, atque lapideis colũnis notata, usque ad Cypselum et Hebrum amnes. Est autem milliariorum quingentorum trigintaquinque. Quòd si in singula milliaria octo stadia computentur, uenient in hanc uiam stadiorum quatuor millia ducẽta octuaginta. Sin milliare, ut uolebat Polybius, octo stadia duobus iugeribus, quæ stadij tertia pars est, superet, adijcienda erit stadiorum quatuor millibus ducentis & octuaginta tertia pars, è quingentis trigintaquinque milliaribus, id est, stadia centum septuaginta octo, ut in uniuersum fiant quatuor millia quadringenta quinquaginta octo. Quòd Ptolemæus latus Macedoniæ septentrional ait esse lineam per montem Bertiscum & Scardum & Orbelum eiectam, ad ortum quidem usque ad mediam Propontidem, ad occasum uerò, usque ad ostia Drilonis fluuij, ita ut partes horum montium & lineæ huius septentrionales partim sit Illyrica natio, partim Thracica. Porrò Strabo non ita definit, sed uiam Egnatiam terminũ Illyriæ & Epiri statuit, ab Apollonia usque ad Lichnidium urbem exiguam, & locum quem Pylonis appellant. Cętera huius uię per Heracleã & Lyncestas & Eordos, in Edessam & Pellam usque ad Thessalonicam. Sunt autem hæc milliaria ducenta sexaginta septem. Reliqua pars usque ad Hebrum fluuium totidem milliarium est.

Quòd ab urbe Apollonia uia Egnatia Epirum terminat, uersus austrũ contentam à mari Adriatico usque ad sinum Ambracium. A sinu Ambracio uersus ortum usque ad Ægæum, Hellas est, habẽs Peloponnesum à meridie. Quòd Strimon flu. Macedoniam & Thraciam disterminat. Thracia uerò mari alluitur Ægæo & sinu Nigro & Hellesponto & Propontide & Bosphoro ac Ponto Euxino, atque in Æmum montem finit. Septentrionale latus Thraciæ constituunt Æmus & Rhodope & Orbelus, montes, occiduum uerò, Strimon fluuius. Quòd Myrtoum pelagus cõtinetur à Sunio usque ad Corinthum & Sarconicum sinũ. Deinde latere orientali Peloponnesi usque ad Maleam & Cythera ac Cretæ partem borealem. In hoc mari etiam Cyclades insulæ sitæ sunt. Quòd Dodona in Molossorũ regione iaceat, qui Epirum tenent. Quòd à Ceraunijs montibus & Chaonibus pręter terram nauigatio stadiorum est mille trecentorum, usque ad os Ambracij sinus, quo loco finitur Epirus. Quòd à Cassiope portu Corcyræ usque ad Brundusiũ stadia sint mille septingenta.

Quòd os ipsum Ambracij sinus stadiorũ sit quatuor, ambitus aũt, trecentorũ. Circumhabitant ipsum, à septentrione Amphilochi, ab ortu Acarnanes, ab occasu Cassiopæi, & Nicopolis ab Augusto cõdita. In intimo sinu hoc Ambracia urbs est, à qua sinus nomen habet, nec procul à mari abest.

ri abest. Hanc Pyrrhus Epirotarũ rex, reddidit celebrẽ, regia sede illic constituta. Fuit autem à Gorge Cypseli filio ædificata Ambracia. Quòd Actij ludi sint quinquẽnales in Nicopoli. Quo loco Augustus, Antonio nauali pugna deuicto, tum ipsam urbem appellauit Nicopolim, quæ prius Actium dicebatur, iuxtaq́ illam ludos Actios instituit celebrandos.

Quòd post Epigonorũ aduersus Thebas expeditionẽ, Alcmæõ à Diomede accersitus, cum eo in Ætoliam & Acarnaniam est profectus. Cęterũ cum illos ad bellum Troianum Agamemnon accerseret, Diomede proficiscente, Alcmæon in Acarnania remanens Argos condidit, appellauitq́ Amphilochicum cognomẽto fratris. Inachum quoq́ flu. qui per illam regionem in sinum influit, ab eo qui in Argiua terra est appellauit.

Quòd iuxta Macedoniam & Thessaliam, circa Pœum montem et Pindum Æthices sunt & Penei fontes. Dodonęũ autẽ oraculnm in Thesprotia est, & Dodonam Thesprotida cognominarũt. Iacet autem in radicib. Tomari montis, à quo mõte Iouis uates, quos poëta uocat ἀνιπτόποδας, Tomuri uocabantur. per syncopen scilicet τομοφαροὶ. tanquam Tomari custodes dicas. Hinc illud Odyssea quod Amphimachus ait,

ὁ μὲν κ᾽ αἰνήσωσι διὸς μεγάλοιο θέμιστες. alij scribunt,
ὁ μὲν κ᾽ αἰνήσωσι διὸς μεγάλοιο τομοῦροι

Nusquam enim Homerus oracula Themistas appellat, sed de ciuilib. et legitimis consuetudinib. id nomen usurpare solet. Is locus initio à tribus uiris tenebatur, qui uaticiniorum ministri erant, postea tres anus sunt adhibitę. Prius apud Scotussam urbem Pelasgicam istud oraculũ erat, arbore deinde à quibusdã incẽsa, translatũ fuit Apollinis oraculum Dodonam. Dabat aũt responsa nõ uerbis sed per signa quædam, quemadmodũ Ammoniacũ, fortassis peculiari quopiã modo trib. columbis uolitãtibus, sacerdotes inspicientes oraculum edebant. Aiunt insuper Molossorum & Thesprotiorũ lingua, anus appellari πελιάς, senes πελιούς. Et fortasse uolucres nõ fuere tres uulgatæ columbę, sed mulieres uetulæ tres, quę templo operam dabãt. Quòd æs Dodonęũ hinc appellationẽ sumpsit. Lebes fuit æneus in templo, supra se statuam habens tenentẽ flagellũ æreum, donum Corcyrensium. Flagellũ erat triplum, catenulis intextum, dependentes habens talos. Hi lebetẽ continenter pulsantes, quoties scilicet à uento agitabant, longũ sonum edebãt, ut metiẽtes tempus ab initio soni usq́ ad finẽ, etiam ad 400. usq́ peruenirẽt. Vnde prouerbiũ cœpit, Corcyrẽsium flagellum. Quòd Corcyra olim felix extiterit, et copijs naualibus plurimum potuerit, sed à bellis ac Tyrannis aliquot sit deiecta. Postea à Romanis in libertatẽ restituta nullam laudẽ assecuta est, sed cõtumelioso prouerbio occcasionẽ fecit, Libera est Corcyra, caca ubi uoles. Quòd Macedonia ab occasu terminatur ora maritima Adriatici, ab ortu linea meridiana huic litori parallela, per Hebrũ fluuium & urbem Cypselorũ ducta, à se-

ptentrione uerò, linea recta quæ per montem Bertiscum & Scardũ & Orbelum & Rhodopẽ atq; Æmum duci intelligitur. Hi mõtes à mari Adriatico initium sumẽtes, iuxta lineam rectam sese ad Pontum usq; Euxinum porrigunt, faciuntq; ad Notum magnam Cherronesum, Thraciam scilicet ac Macedoniam & Eporum & Achaiam. Ab austro autem finitur uia Egnatia, tendẽte ab urbe Dyrrhachio ortum uersus Thessalonicam usq;. Est autem Macedonię figura parallelogrãmo similis. Quòd Peneus fluuius initio sumpto è Pindo mõte, per Tempe perq; mediã Thessaliam fertur, item per Lapithas et Perrhœbos. Atq; assumpto Europo flumine, quem Homerus Titaresium uocat Macedoniã terminat ad boreã, Thessaliam uerò ad Notum. Cęterum Europi fontes è Citario monte qui Olympo continuus est, erumpunt. Est autem Olympus Macedonię mons. Ossa uerò & Pelios Thessaliæ. Quòd sub radicibus Olympi iuxta Peneum flu. Gyrton habetur urbs Perrhœbica, & Magnetis, in qua regnarũt Perithousq; & Ixion. Distat Gyrton à Tyrrhene urbe Crannoniorũ. aiuntq; cum poëta dixisset τὼ μὲν ἄρ ἐκ θρήκης, Ephyros dictos fuisse Crãnonios Phlegias autem Gyrtonios. Quòd urbs Dion non sit in litore Thermæi sinus, in radicibus Olympi, sed circiter septem stadia distat. Habet autem Dion oppidum, pagum uicinum, Pimplam, in quo Orpheus agebat. Quòd uates olim etiam musicen exercuerint. Quòd post Dion oppidum Haliacmõ fluuius est, in sinum Thermæum ingrediens. Ab hoc uersus boream ipsius sinus ripa, Pieria uocatur usq; ad Axium fluuium, in quo urbs est sita Pydna, quam nunc Citrum uocant. Deinde Methone & Alorus oppidum. Inde Erigon & Ludias fluuij. A Ludia ad urbem Pellam nauigatio est aduersa, stadiorum centũ uiginti. Distat autem Methone à Pydna, stadijs quadraginta, ab Aloro, septuaginta. Pydna itaq; Piericum est oppidum: Alorus, Botaicum. In campo qui ante Pydnã est, Romani deuicto Persa regnũ Macedonum euerterunt. In campo ante Methonam, accidit Philippo Amyntæ ut oculo caperetur, per obsidionẽ eius urbis catapultica sagitta ictus. Quòd Pellam urbem prius exiguam Philippus in immensum auxerit, in ea educatus. Habet ante se lacum è quo Ludias fluuius exit. Lacum hũc efficit ab Axio fluuio diuulsa pars. Deinceps Axius est, qui diuisa terra Bottaria atque Amphatitide, assumptoq; fluuio Erigone inter Chalestram & Thermen in mare erumpit. Super hoc fluuio locus situs est, quem Homerus Amydonem appellat, aitq; Pæonum auxilia ad Troiam inde uenisse,

τήλοθεν δ' ἐξ ἀμύδων⊕ ἀπ' ἀξίου εὐρυῤῥέοντ⊕.

Cæterum quia Axius turbidus fluit, fons aũt ex Amydone limpidissima aqua huic miscet, sequentem uersum ἀξίου κάλλιστον ὕδωρ ἐπικίδναται αἶαν ita mutandum esse censent, ἀξίῳ ᾧ κάλλιστον ὕδωρ ἐπικίδναται αἴας. Non enim Axij aqua pulcherrima omnium per terrã fertur, sed eius terræ aqua limpidissima Axio

ma Axio miſcetur. Quòd poſt Axium fluuium Theſſalonica urbs eſt prius Therme dicta, à Caſſandro ædificata. Is de nomine uxoris, quæ Philippi Amyntæ erat filia, urbem hanc ita appellauit, atq; circumiacentia oppidula in eam deduxit, ut Chaleſtram, Æneam, Ciſſum, & quædã alia. Ex hac Ciſſo quiſpiam exiſtimarit Amphidamantẽ Homeri fuiſſe, quem auus Ciſſeus, ut inquit, educauit in Thracia, quę nũc Macedonia uocatur.

Quòd Berrea urbs in radicibus Bermij montis eſt ſita. Quòd Pellenæ Cherroneſus, in cuius iſthmo iacet quę prius Potidęa nunc aũt Caſſandræa dicitur olim Phlagra fuerit uocata. Eam incolebant fabulis celebrati gigantes, gens impia, & iniqua, quos Hercules ſuſtulit. Habet urbes quatuor, Aphytim, Menden, Scionem, Sanen. Quòd Olynthi nauale ſit Meciperna, in ſinu Toronæo. Quòd iuxta Olynthũ locus cauus ſit, ab euentu Cantharolethros appellatus. Nam ſcarabeus qui circa hunc locum naſcitur, ubi eum attigerit illico extinguitur. Quòd ex aduerſo Canaſtri promõtorij Pallenæ Derris eſt promontorium, iuxta portum Surdum, & hiſce ſinus Toronæus definitur. Rurſus ad ortum iacet Athonis promontoriũ qui ſinum Singiticũ terminat, ut deinceps ſint ſiti in Ægeo mari hi ſinus, hoc modo ſeſequentes, Maliacus, Pagaſiticus, Thermæus, Toronæus, Singiticus, Strimonicus. Pomontoria uerò ita iacent. Poſidiũ quidem inter ſinum Maliacum & Pagaſiticum. Deinde ad boreã Sepias. Inde in Pellena Canaſtrũ. Mox Derris: Ab hoc Nymphæum in Athone iuxta ſinum Singiticũ. Ad ſinum uerò Strimonicũ Acroatho eſt promontorium, inter quæ eſt Atho, cui ad ortum iacet Lemnos. Ad boream uerò ſinum Strimonicũ Neapolis finit. Quòd Acanthus urbs eſt maritima in Singitico ſinu iacẽs, prope foſſam Xerxis. Habet aũt Atho urbes quinque, Dium, Cleonas, Thyſſam, Olophyxin, Acroathon, hęc ad uerticem montis eſt. Cæterum Atho mons eſt acutiſſimus excellentiſſimusq;, mammillę formã habens. Qui in eius cacumine habitãt, ſolem trib. horis antequã in litore appareat, orientẽ uident. Eſt aũt Cherroneſi in circuitu nauigatio, ab Acãtho urbe uſq; ad Stagirã Ariſtotelis patriã ſtad. quadringẽtorum. In hac Cherroneſo lacus eſt, Caprus, & inſula exigua eodem nomine. Deinde ſunt Strimonis oſtia. Mox Phagras, Galepſus, Apollonia urbes. Inde ſequitur os Neſsi, qui Macedoniã et Thraciam ſeparat, ut Philippus & Alexander huius filius ſuis temporib. definiebant. Sunt aũt circa ſinum Strimonicũ aliæ etiã urbes, Myrcinus, Argilus, Drabiſcus, Datum, quod regionẽ habet optimã & feracẽ, Item nauiũ officinas, auriq; fodinas. Vnde prouerbiũ eſt natũ, Datus bonorũ, tanquam dicas ἀγαθῶν ἀγαθίδες. Quòd multa metalla auri ſint in Crenidibus, quo loco nunc ſunt Philippi, prope montẽ Pangæũ. Et ipſe mons Pangæus aurea & argentea metalla habet, & quæ ultra ac citra Strimonẽ eſt regio, uſq; ad Pæoniam. Aiunt prętereа eos qui Pęoniæ agrũ colũt, inuenire auri fruſta quę-

dam exigua: Quòd Strimon flu. ab Agrianis circa Rhodopen habitantibus initium sumit. Quòd qui apud Homerum celebratur Asteropæus Pelegonis filius, ex Pæonia Macedoniæ fuisse traditur. Vnde Pelegonis filius dictus sit. nam Pæones Pelegones dicebantur. Quòd urbs Philippi, Crenides olim uocaretur. Quòd Sintingens Thracica, Lemnum insulam habitarit. Vnde Homerus Sintias eos uocat, dicens,

ἔνθα μὲν σίντιες ἄνδρες.

Quòd post Nessum fluuiũ ad ortũ Abdera sit ciuitas, cognomen Abderi habens quẽ equi Diomedis esitarũt. Deinde urbs Dicæa, cui superiacet lacus ingens, Bistoris. Inde urbs Maronea. Quòd Thraciæ fluuius nunc Riginia dictus, olim Erigon appellatus sit. Quòd Samothracen Iasion & Dardanus fratres coluerint. Cæterum cum Iasion fulmine ictus fuisset, quod aduersus Cererem peccasset, Dardanus à Samothrace ad radices Idæ montis demigrauit, urbem Dardaniam appellans. Et Troianos qui illic sunt, sacramẽta docuit quæ in Samothrace habebantur. Vocabatur autem Samothrace prius Samos. Quòd Cherronesus Thraciæ, tria maria efficiat: Propontidem à Septentrione, Hellespontum ab ortu, & sinum Nigrum à meridie, in quem fluuius eodem nomine ingreditur. Quòd in isthmo Cherronesi tres urbes sint sitæ, ad sinum Nigrum, Cardia, ad Propontidẽ, Patia, ad mediterranea, Lysimachia. Longitudo isthmi stadiorum est quadraginta. Quòd urbs Eleus in masculino effertur genere: forte etiam Trapezus.

LIBRI OCTAVI.

QVòd Græcia uniuersa, Cherronesis finitur. E quib. prima est Peloponesus quæ isthmo quadraginta stad. clauditur. Secunda est quæ hanc ipsam cõtinet, cuius isthmus est è Pagis Megaricis usque ad Nisæam Megarensium nauale: traiectus huius est à mari Corinthio atd mare Saronicum stad. centum uiginti. Quartus etiam hunc continet ab intimo sinu Crissæo usque ad Thermopylas, quà linea recta intelligitur stadiorum ferè quingentorum octo, Bœotiam intra se totam comprehendens, Phocidem uerò Locrosque Epicnemidios obliquè secãs. Quarta à sinu Ambracio per Oetam & Trachiniam in Maliacum sinum tendit, isthmum habens iuxta Thermopylas stad. ferè octingentorum. Est & alius isthmus, stad. plus quàm millium quatuor, ab eodẽ sinu Ambracio, per Thessalos ac Macedonas usque in Thermæũ sinum porrectus.

Quòd Pylus & urbs sit, iuxta illud,

οἱ δὲ πύλον ναῖον καὶ ἐϋκτίμενον πτολίεθρον

Qui coluere Pylon formosis mœnibus urbem. Et regio etiam, uelut hic,

ἐς τ' εὐρὺ ῥέει πυλίων διὰ γαίης

Pylios latè perlabitur agros. Iuxta Pylum urbem Amathus fluuius labitur. Vnde illud est,

πύλοιο ἄναξ ἠμαθόεντος.

Pyli

Pyli rex Amathoentis.
Porrò Elis, regio est. Nam Homeri tempore, quam nunc Elin appellant, urbs nondum fuit ædificata. Quòd Triphylia regio iuxta Elin ita fuerit appellata, propter tria φῦλα, id est tres nationes. Principio Epeis regionem tenentibus. Deinde Minyis qui accolæ accesserunt. Postremo Eleis, qui uictores loci compotes extiterunt. Quòd Cyllene nauale est Eleorum, ab Elide urbe distans stadijs centum uiginti. Meminit huius Cyllenes etiam Homerus cum ait,

Ὦτον κυλλήνιον ἀρχὸν ἐπειῶν.

Non enim ab Arcadico mõte Epeorũ ductorẽ ostensurus erat. Quòd post Cyllenẽ ad austrũ Silleis flu. est, è Pholoë per urbẽ Ephyram elabẽs, q̃ à Tesprotica Thessalica, & Corinthia diuersa est. De hac Homerus ait,

τὴν ἄγετ' ἐξ ἐφύρης ποταμοῦ ἀπὸ σελλήεντος,

Et Vlysses eò profectus est medicamentum mortiferum quęritans. Et de hac ipsa proci dicunt,

ἢ καὶ ἐς ἐφύρην πίειραν ἄρουραν.
ὄφρ' ἔνθεν θυμόφθορα φάρμακ' ἐνείκῃ.

Ex hac fuit Augæi filia ἣ τόσα φάρμακα ᾔδη ὅσα τρέφει εὐρεῖα χθών. Cognita cui fuerant quot nutrit terra uenena. Cæterum ante hunc Menius est fluuius, deinde Chelonetis promontorium ad austrum, & Pylus, alia à Messeniaca, quæ Nestorem tulit. Sunt enim Pyli tres quemadmodũ etiam Carmen indicat,

ἔστι πύλος πρὸ πύλοιο πύλος γε μὲν ἔστι καὶ ἄλλος.
Est Pylus ante Pylum, Pylus est dehinc tertia.
Nam & Messeniaca & Elidis, & quę Triphyliaca dicitur. Quòd Homerus nonnunquam partes totis adnumerare solet, ut hoc loco,

ἀν' ἑλλάδα καὶ μέσον ἄργος.
Per Græcos mediumq; Argos. Et
οἳ δ' ἐκ δουλιχίοιο ἐχινάων τ' ἱεράων.
Ex Dulichio sacris Echinadibusq;. Et
κουρῆτές τ' ἐμάχοντο καὶ αἰτωλοί. Eiusdem generis est & illud,
οἳ δ' ἄρα βουπράσιόν τε καὶ ἤλιδα δῖαν ἔναιον,
Et qui Buprasium coluere atq; Elida diuam. Nam Bruprasium pars est Elidis. Quòd fluuius quispiam est Achelous circa Dymam Elidis urbem, eodem scilicet nomine quo fluuius Acarnaniæ Achelous.

Quòd ab urbe Phæa in Elide usque ad Olympiam ascensus sit à mari stadiorum circiter uiginti, qua breuissimus est. Quòd ex eodem loco oriuntur Eurotas & Alphæus ex Asiauico Megalopolitidis, atq; sub terram per stadia aliquam multa demersi, rursus oriũtur. Et alter quidem in Laconicam, alter in Pisæam oram perducitur. Quòd Alphæus fluuius, assumpto Celadonte atque Erymantho alijsq; fluminibus, præter Olympiam delatus, in Siculum pelagus excurrit.

Quòd à Pylo Emathoente ortũ uersus mõs est Mintha. Aiunt aũt Min-

tham Plutonis pellicem fuisse, deceptamque à Proserpina in plantam fuisse conuersam quam dicũt mentam. Quòd litus ante Pylum sabulosum sit & angustum. Inde Pylus ἠμαθόεις, id est, sabulosa fuit dicta. Quòd Lepreum urbs sit Messeniæ, à qua Pylus sabulosa dicta sit Lepreata.

Quòd, quo in loco Telemachus Nestorem deprehendit sacrificantem, templum sit Samij Neptuni. Samus autem Messeniæ est uicus. Quòd Thryoessam urbem Æpęam Colonam, & Thryum Alphæi uadum, eandem urbẽ appellat Homerus. Etenim illic Perasimus sit Alphęus fluuius, ita dictus, quod facultatem habeat uitiliginem persanandi. Quòd Oechalia urbs Euriti Oechaliensis, quę nunc Andana dicitur, in Arcadia sit locata, habens cognomines sibi urbes duas Thessalicã & Euboicam.

Quòd aliæ Pyli maritimæ sint, sed Nestoris Pylus, quæ Triphyliaca Arcadica & Lepreatica dicitur, plusquam triginta stadijs à mari distet, ut innuit Pisistratus & Telemachus, qui currum ab urbe deflectentes non sunt ingressi. Quòd Telemahus procorum insidias ueritus, primum boream uersus nauigauit ad Elidem, inde per insulas Echinadas usque ad sinum Ambracium, ad ortum scilicet deflectens, inde rursus ad austrũ diuertit, atque insidias declinauit. Quòd Iupiter Olympius, magnus illcinquam & eburneus, Phydiæ Charmini Atheniensis filij sit opus, admiratione sanè dignissimum, hunc Phydias, ut aiebat, ad exemplar effinxit quod apud Homerum habetur,

ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε κρονίων
ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπεῤῥώσαντο ἄνακτος
κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο, μέγαν δ' ἐλέλιξεν ὄλυμπον.

Atque superciliјs Saturnus annuit atris
Ambrosiæ fluxere comæ de uertice regis,
Æterni, ac nutu magnum tremefecit Olympum.

Ostendit enim per hæc potestatis excellentiam, etiam coma aliquid simul patiente. De Iunone uerò, ob potestatis imminutionẽ ait Homerus,

εἵσατο δ' ἐν θρόνῳ μακρὸν δ' ἐλέλιξεν ὄλυμπον.

Sederat in throno & longum reuoluit Olympum.

Nam multo est maius solo nutu Olympum concussisse, quàm totam in solio commoueri, atque idem efficere. Quòd qui cum Olyxo & Heraclidis in Peloponnesum descenderunt Ætoli, cum Epęis cohabitarunt. Idemque Olympium Agonem primi instituerunt, atque Olympiadas unã cum Elæis quadriennio definierunt. Cæterum usque ad Olympiada uigesimã sextam ludis præfuerunt Elæi. Deinde Pisani, recuperata suorum possessione, agonem receperunt, per multos annos certamina proponentes. Inde Lacedęmonij hanc gloriam à Pisatis ablatam, Epęis restituerũt, Pyloque Nestoris diruta, homines Lepream deduxerũt. Id Lacedæmonij fecerunt, quòd Pisatæ & Pylij Messenios aduersus sese bello adiutarent.

Quòd

Quòd Salmoneus, Oenomaus, Pelops, & Pelopidæ Pisis habitarint, quæ nunc Bisa uocatur. Nunc ne nomē quidem Pisanorum superest, Scythis hæc omnia tenentibus. Quòd Peloponnesi fluuius Enipęus è Salmone fonte elabens Alphæum ingreditur. Est prçter hunc alius Enipęus Thessaliæ fluuius, qui ex Othri orieñs Apidanū accipit ab urbe Pharsalo delabentem. Quòd Ætolus à Salmoneo è Peloponneso eiectus habitauit à se dictam Ætoliam. Ab hoc per generis successionem procreatus Oxylus, familiaritate iunctus Heraclidis qui à Temeno descendebant, ijs Pelopōnesum repetentib. dux extitit, & hostilem agrum illis partitus est. Pro quo officio hāc gratiā recepit, ut in Elæum regnum, quod illi auitum erat reduceretur. Cæterum cum Epæi Ætolis qui cum Olyxo erant armati occurrissent, delecti sunt ex Ætolis quidem Pyrachmes, ex Epæis uerò Degmenus, qui singulari certamine totum bellum finirent. Porrò cum Pyrachmes Degmenum funda occidisset, reddiderunt Epæi Ætolis solum patrium, ac templi Olympiaci ac certaminis curā, quod Iphitus instituerat. Quòd Methonæ contiguum sit Acritas promontoriū, quod initium est sinus Messeniaci. Appellatur autem Asinæus ab Asina oppido in ipso sinu locato, quo nomine aliud etiā est Hermenicū. Ad ortū est promontorium eiusdem sinus, quod Fenestras uocant, Tænaro Laconico finitimum. Deinde est Cardamile, inde Phera, mox Thurea quæ apud Homerum est Æpea. Ab hac Gerenium est à quo Nestor Gerenius fuit dictus, quod bello sub Hercule gesto illic seruatus educatusq; sit. Quòd Ithome urbs Corintho similis sit. De hac Demetrius Phalereus ad Philippum Demetrij filiū dicebat, Has ambas urbes te capessere oportet, si Peloponneso imperare cupis. Nam ubi cornu utrunq; obtinueris, bouem tenebis. Quòd Fenestræ in Messeniaco sinu sint intra Tænarum. Inter Tænarum uerò & sinum Messeniacum Laconicus sinus est. Quòd à Tænaro usq; ad Phyunta Cyrenes promontoriū uersus austrum, interuallum est stadiorū trium millium. Ad Pachinū Siciliæ quatuor milliū sexcentorū. Ad Maleā uersus ortum sexcentorū quinquaginta, sinu ipso unà computato. Ad mandibulam asini, humilem Cherronesum intra Maleā, quingentorum uiginti. Quòd Homerus quemadmodū appellat κρῖ τὸ κριθόν, id est hordeum, & δῶμα per apocopen δῶ uocat, sic ἄλκιμον uocat ἀλκιμόεντα, & Messenē Messen. Hesiodus itē βριαρὸν uocat βρῖ, & βριθὺ eodē modo. Sophocles uerò & Ion ῥᾴδιον dicūt ῥᾶ. Epicharmus pro λίαν λί dicit, & Syracusas Syraco. Empedocles uerò una syllaba effert ὄψ, pro ὄψις. Et apud Antimachū habetur Δήμητρός τοι Ἐλευσινίης ἱερὴ ὄψ, τοῦτ᾽ ἐστιν ὄψις, & ἄλφιτον ἄλφι. Euphoriō aūt ἧλον dicit ἧλ, & δῶδ᾽ ὤνην. δωδῶ alius quispiā appellauit. Quòd Malea promontoriū, inter duos sinus Laconicū & Argolicū est situs. Quòd apud Ho. Argos multa significat, ut Argos urbs ipsa, ἄργος τε ἀνὰ τό. Et Argo Pelopōnesus, ut ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ ἐν ἄργει. Itē Argos Thessal. ut νῦν αὐτοὺς

ἀντίστοιχι τὸ πελάσγικον ἄργ☉ ἵππον. Et tota Græcia apud eum hoc pacto Argos uocatur. Argiuos enim uocat Græcos omnes, quemadmodum Danaos & Achæos. Quemadmodum Crocilia Acarnaniæ Homerus insulis adnumerat, sic Maseta Æginæ tribuit quæ tamen urbs est Argolica.

Quòd Crissæus sinus maris, Corinthius sit, à Phocide Bœotia & Megaride & isthmo, partibusq; Peloponnesi septentrionalib. atq; occiduis undiq; clausus. Cæterum Cytheron & Helicon montes à septentrione ad ipsum porriguntur: Cythernn quidē in Megaride ad ipsius isthmi initiū, Helicon uerò ad occasum. Quòd cum Tegeates quispiam oraculum in Delphis consuluisset, num satius esset Corinthum migrare, responderit Deus, felix quidem Corinthus, cæterum Tegeates esse malim.

Quòd Corinthius ager non sit fertilis, sed curuus & asper, unde pleriq; Corinthū ὀφρυόεντα, id est, superciliosam dixere. Et prouerbio dicitur, Corinthus alibi tumet, alibi caua est. Quòd Cromyonia sus mater fuerit apri Erymanthij. Quòd Ægis quæ in Peloponneso sunt, nata sit capra quæ Ioui lac præbuerit. Hanc Aratus tradit fuisse Oleniam dictam. Est autem Olenus Ægis uicina. Quòd in Delphis fons sit Castalius qui aquam propheticam habet. Quòd insignes Peloponnesi montes sint, Cyllene, Pholoe, Lycæus, Menalus, Parthenius, qui à Tegeatide ad Argiam tendit. Quòd Erasinus fluuius è Stymphalide lacu in Argiam exit: prius autem non apparebat, q̃ è lacu in ipsum tendentes meatus essent occulti. Et Stymphaliorū urbs super lacu prius erat, postea quàm uerò meatus ille terræmotibus fuit apertus, distare cœpit urbs à lacu stadijs quinquaginta. Quòd post Heraclidarum in Peloponnesum reditum, eius habitatores fuerint, Corinthi quidem Aletes, Sicyonis, Phalces, Achaiæ Tisamenus, Elidis Oxylus, Messenæ Creophontes, Lacedæmonis Euristhenes & Procles, Argorum uerò, Temenus & Cissus, litorei tractus super Ægio, Deiphontes.

LIBRI NONI.

Quòd iuxta Scironidas petras gesta fuisse aiunt quæ historijs traduntur, ut de Pityocampe & Scirone Tyrannis quos interemit Theseus. Quòd decem & octo stadijs à Megaris distat iuxta Nisæam portus, quod nauale Megarensium est. Quòd Homerus cum ait,

ἐνθὰ δὲ Βοιωτοὶ καὶ ἰάονες ἑλκεχίτωνες.

Athenienses appellat Iaonas, quorū pars est etiam Megaris, quemadmodē isthmi limes in Cromyone à Theseo locatus indicat, talem inscriptionem habens: ad austrum quidem, Hæc Peloponnesus est non Ionia: ad boream, Hæc non Peloponnesus est sed Ionia. Et cum Pandionis regis quatuor filij essēt, Ægeus, Lycus, Pallas, Nisus atq; ob id Attica in partes quatuor esset diuisa, Niso Megaris sorte obuenit, Is Nisæam condidit.

Quòd

Quòd ante Sunium Atticæ insula sit aspera & deserta, Helena dicta, de qua aiunt Homerum dixisse,

νάσῳ δ' ἐμ κραναῇ ἐμίγημ φιλότητι καὶ εὐνῇ.

Quòd in Attica montes sint celebres quinq;, Hymettus, Parnes, Corydallus, Brilessus, Licabettus. Quòd Bœotia tria maria habeat. alluitur enim à meridie Crissæo & Myrtoo, & Geræsto usq; ad Euripum, & Maliaco ab Euripo usq; ad Sperchiũ fluuium. Quòd prouerbium sit, Thracum cõmentum. Thraces enim factis erga Bœotios ad certos quosdã dies inducijs, noctu incursationes egerũt. Cæterũ cum à Bœotijs fuissent propulsati, conquerentibus quod inducias fregissent, responderũt, se non, ut noctu inducias seruarent, iurasse. Quòd cum bellũ inter Bœotios & Pelasgos esset, ab utrisq; legati Dodonã missi sint. Respondente aũt sacerdote, Pelasgorũ oraculum inueniri nõ posse, Bœotiorum aũt uaticiniũ esse, q; oporteret eos impio facinore aliquo prosperum rerum successum quærere, suspicati sunt Bœotij uatem Pelasgis ob generis propinquitatẽ fuisse gratificatã. Correptam itaq; mulierem in ignẽ coniecerũt, animo reputantes, siue illa falsum reddidisset oraculũ, eam hoc pacto supplicio adfectam pœnam luiturã esse: sin uerũ reddidisset, eos imperata hoc pacto esse executuros. Ob hoc factũ oraculo ipsis postea fuit imperatũ, ut Tripodem apud suos furto sublatũ, ad Dodonã quotannis mitterent. Quòd Penatilus ex Bœotia Æolicã Coloniam deduxit. Quòd terminus Atticæ et Bœotiæ ad mare Euboicũ sit Oropus & lacus Sacer quem Delphiniũ appellant, contra Erithrçã Eubœæ, interuallo 60. stad. Deinde Deliũ Tanagræorũ oppidulũ, distãs ab Aulide stad. 30. postea portus Profundus appellatione, inde Aulis lapidosus locus, mox Euripus, postea Salganeus, locus Salganei cuiusdam, uiri Bœotij qui illic est sepultus cognomẽ habens. Interemptus fuit à Persis qui sub Megabate duce militabant, tanquã malitiose classem à sinu Maliaco per mare duxisset inuiũ & angustũ. At ubi intellexissent Persæ, iniuria occisum fuisse Salganea, magnifice illũ sepultura condiderunt. Quòd Amphiarai templũ in Tanagra Bœotiæ sit, atq; è Nopia Thebaica iussu oraculi in eum locũ sit traducta. Quòd urbs Anthedon post Salganea extrema sit totius Bœotiæ, atq; ab ipsa ad Ægas usq; Eubœæ urbẽ stad. centum uiginti sit interuallum. Item prope Ægas sunt Orobiæ. Ex hac autem Anthedone Glaucus fuit, quem aiunt in Balenam mutatum fuisse. Quòd Bœotia, ob cauernas & meatus subterraneos frequentes terræ motus cieat, unde meatus alij occæcantur, alij aperiuntur, Itidem & lacus alij oriuntur, alij desinunt. Quapropter Platea & Platæenses, iuxta lacum olim fuere, & ob remorum latitudinem ita sunt appellati. Item Helos à paludibus nomen habet. Nunc ab aquis hæc longius absunt. Quòd Cephisus fluuius è Phocicis montibus oriatur ex urbe Lilæa, & in Copaida lacum exit. Quo loco etiam Permessus & Olmæus

maeus ex Helicone fluentes, in eundem lacum exeunt prope Aliarton urbem. Ambitus ipsius lacus, stadiorum est trecentorum octuaginta.

Quòd Copais lacus multa flumina excipiens exitum nullum habet, præter hiatum qui prope Cephisum, eum excipit. Quòd Scolus sit pagus Prosopiæ sub Citherone locus asper, a quo prouerbium dicitur, Ad Scolon neque ipse uades, neque alteri comes ibis. Hoc loco Penthea discerptum fuisse aiũt. Est & in Heraclea Trichinia uicus Scolus, quem Asopus fluuius præterit. Et in Sycione alius est Asopus fluuius.

Quòd Thespiæ urbs sit iuxta Heliconem, ad austrum uersa, super sinu Crissæo locata, & ipsa scilicet & Helicon. In propinquo Ascra est Hesiodi patria. Quòd mons Parnasus multas speluncas sacras habet, è quibus est etiam Corycium, Nymphis sacrum, eodem nomine quo Cylicũ.

Quòd occiduum Parnasi latus incolunt Ætoli & Ozolæ & Dorienses. Ætoli, iuxta Coram Ætoliæ montem, ad ortum uerò Dorięses & Phocenses. Quòd Crissæus sinus usq; ad Actium finit. Quòd duæ sint insignes urbes Phocensium, Delphi & Elatea, altera ob antiquissimum oraculum Apollinis, altera uerò, quòd iuxta Cyphum montem Perrhœbicum sit locata.

γονεὺς δ' ἐκ κύφου ἦγεν. Quòd Perrhœbi occiduam partem Olympi habitarint prope Macedones. Quòd alius sit Mopsus à quo Attica Mopsopia sit dicta, alius cui Manto fuit mater Thyresiæ filia, à quo Mopsoëstia urbs Ciciliæ fuit dicta. Quòd inter Sepiada & Castambiam promontoria Peliæ litus desertum sit, ubi classis ipsa Xerxis ab Euro fuit deleta. Quòd Campus circa Larissam, Pelasgicus fuerit ante appellatus. Pyrrhæa uerò à Pyrrha Deucalionis uxore: Aemonia ab Æmone, Thessalia à Thessalo Æmonis filio.

LIBRI DECIMI.

QVòd Eubœa longitudinem habet stadiorum mille ducentorum à Cenæo promontorio iuxta Thermopylas, ad Gerastum quod iuxta Sunium est. Latitudo autem ipsius maxima stadiorum est centum quinquaginta. Atticæ autẽ atq; Bœoticæ & agro Locrensi medio Euripo respondet. Item Maliensibus. Cæterum ob angustã ipsius formam olim Macris fuit dicta, postea Abantis. Quæ inter Caphareum & Gerastum continentur, caua Eubœæ appellantur. Quòd Orea Istiæa fuerit dicta, & Oritæ Istiæenses. Quòd Dium & Axius & Cerinthus & Artemisium & Budorus fluuius, uniuersa hęc Eubœæ maritima loca sint, ad Bœotiam, & insulam Scyrum atq; Lemnum conuersa.

Quòd Carystus & Styra & Eretria ad Notum sint è regione Atticæ.

Quòd in Carysto lapis nascitur qui netur & texitur. Ex telis mantilia fiunt quæ ubi sordescũt in flammas proiecta non secus mundantur quàm tela linea dum lauatur, Cæterum Gerastus masculino effertur genere.

Quòd

Quòd circa Lelantum campum Eubœæ æris & ferri metalla fuerunt, quæ nunc defecere, quemadmodum Athenis argenti fodinæ. Quòd Eretria urbs potentissima fuerit olim adeò ut cum pompam ducerent armatorum tria millia essent, equites autem sexcēti, currus sexaginta. Imperauit insulis tum alijs, tum Andro & Teno. Quòd ex hastis, aliæ statariæ pugnæ idonea sunt instrumēta, uelut gladij & oblongæ hastæ Homericorum Abantum, alij è manu iaciuntur, uelut sagitta aut iacula cuiusmodi erat Achillis Melia, aliæ utrunque usum præbent, uelut contus & sarissa & hyssus. Quòd Euboici amnes duo sint Neleus & Cereus, è quorum altero si qua pecus potauerit, alba efficitur. Ab altero uerò uellus atrū contrahit. Quòd à sinu Ambracio uersus ortum habitant Acarnanes; deinceps Achelous est fluuius. Postea Ætoli uersus ortum. Post hos Locri Ozolæ & mons Parnassus. Inde Helicon mons, ab Hoc Cytheron iuxta isthmū Corinthiū. Postea Hymettus, uersus ortū, ordine locati montes. Iacet aūt in mediterranea parte ad septentrionē supra Acarnanes, Amphilochi, deinde Pelopes & Pindus mōs è quo Achelous fluit ad Echinadas. Supra Ætolos Perrhœbi ad boream sunt siti, & Athamanes & Ænianorum quædam portio qui Oetam tenent. Porrò Ætolorum & Acarnanum latus australe, mare est quod iuxta sinum Crissæum iacet. Hic sinus ab ore Acheloi fluuij sumit initium. Quòd Corax Ætoliæ mons Oetæ monti iungitur. Quòd Actium promontorium est maxime occiduum sinus Ambracij. Quòd quæ nunc Leucas appellatur urbs, antea Cherronesus fuerit, à Corinthijs autem à continente abscissa sit. Homerus illam uocat ἄκτην ἠπείροιο, id est, litus continētis, Acarnaniæ nimirū, cuius pars Neritos quoque est quam Laërtes se cepisse inquit, sed & Crocilia & Ægilips urbs in Catalogo, prope Leucada sunt, ita ut insula tota urbes habeat tres, Leucada in freto quod arte factum est, quæ prius erat Neritos, deinde Crociliam & Ægilippa. Quòd quæ nunc Cephalenia dicitur, Homerus nonnunquam Samon appellat, uelut hoc loco, οἵτε ζάκυνθον ἔχον ἠδ᾽ οἳ σάμον ἀμφινέμοντο. Nonnunquam uerò Samen, ut Δουλιχίον τε σάμη τε. Sed & Acarnaniam partem Cephalleniæ dicit, & continentis, ut οἵ τ᾽ ἤπειρον ἔχον ἠδ᾽ ἀντιπέραι᾽ ἐνέμοντο. Et rursus, Δώδεκ᾽ ἐν ἠπείρῳ ἀγέλαι. Eodem uerò cum insula nomine urbs quæ in ea est locata dicitur, Samos & Same. Quòd Mentæ urbs, quæ prius Taphus appellabatur nunc Taphius uocetur. Quòd Samæi Cephalenij sint à Same aut Samo. Iones uerò à Samo Ioniæ Samij sint dicti. Quòd Epæi Echinadas sub Megete habitabāt, unà cū Phyleo ex Elide profecti. Quapropter Cyllenium Otum magnanimorū Epæorum principē, Phylidæ sociū Homerus appellat. Quòd Samos Ionica, prius Melamphyllos fuerit appellata, deinde Anthemis, mox Parthenia à fluuio qui in ea est Parthenio, q mutato nomine Imbrasus postea est dictus. Postremo Samos à montium altitudine.

tudine. Nam prisci excelsos montes Samæos uocabant. Quòd à Zacyntho insula ad Hesperidas Libyæ stad. sint tria millia treceta. Quòd insulas Echinadũ quæ nũc dicuntur Oxeæ Homerus appellarit θοάς. Dulichia itaq; ad Alphæi ostium & ad Oeniadas iacet. Quòd Taphij & Teleboæ insulas eodem nomine habitabant propè Echinadas. Quòd qui iuxta Nicomediam, Bithyniæ sinus est, Altacenus uocatur, ab Astaco oppido quodam in eo sinu iacente. Quòd Tyndarus & Icarus ab Hippocoonte è Sparta pulsi ad Thestium Pleuroniorũ dominum sese receperunt, atq; unà cum ipso multam regionem Taphiorum & Echinadum insularum occuparunt. Itaq; Tyndarus accepta in uxorem Thestij filia, Leda, domum redijt. At Icarus Polycastẽ Lygæi filiam duxit, atq; Acarnaniæ parti imperauit. Ex his nati fuere Penelope ac fratres ipsius.

Quòd Acarnanes cum Ætolis ad Troiam non militarunt. Qua ratione multis annis post Romanis persuaserũt, ut libertatem suam ac proprium uiuẽdi morẽ retinerẽt, quia soli cũ cæteris Græcis aduersus Troianos nõ militassent, à quibus descendissent Romani. Nam Æneas è Troianis fuit.

Quòd Curetes Ætoli non fuerint, propter hos uersus, κουρῆτές τ' ἐμάχοντο καὶ αἰτωλοί. At Prothæi tres filij, Ætoli erant, ac Pleurona Calidonaq; habitantes, Curetes erant. Nam Pleuronij Curetes sunt. Id enim uerius est. Et Homero mos est partes adnumerare toti, uelut,

οἳ δ' εὔβοιαν ἔχον καὶ χαλκίδα. Et rursus,

τρῶες καὶ λύκιοι καὶ μυρμιδόνες καὶ ἀχαιοί. Eiusdem generis erat & illud,

κουρῆτες καὶ αἰτωλοί. Aiunt itaque, cum Curetes nunc Ætoliam dictam habitarent, Ætolas cum aliquibus Epeis ex Elide profectus regioni quæ eius nomine Ætolia fuit appellata, imperauit. Curetes autem in Acarnaniam migrarunt. Post decem itaque secula Oxylus cum Heraclidis in Elida tanquam paternam possessionem descendit, ueluti etiam epigramma ad Ætoli statuam indicat,

χωρὶς οἰκιστῆρα, παρ' ἀλφειοῦ ποτὲ δίναις
τρεφθέντα, σταδίων γείτον' ὀλυμπιάδος
ἐνδυμίωνος παῖδ' αἰτωλοί, τόνδ' ἀνέθηκαν
αἰτωλὸν σφετέρας μνᾶμ' ἀρετᾶς ἐσορᾶν.

Alterum ad Oxyli statuam sic habet,

αἰτωλός ποτε τόνδε λιπὼν αὐτόχθονα δῆμον,
κτήσατο κουρῆτιν γῆν, δορὶ πολλὰ καμών
τῆς δ' αὐτῆς γενεᾶς δεκατόσπορος αἵμονος υἱὸς
ὄξυλος ἀρχαίην κτίσατο τήνδε πόλιν.

Hanc olim Ætolus linquens ab origine gentem
Curetum terras hastę sudore parauit.
Idem annis decimus stirpis satus Eumone forti
Oxylus hanc ueterem construxit mœnibus urbem.

Quòd Chalcidenses Eubϕæ cum sæpe uincerentur dum bellũ contra Eretrienses gererent in Balantæo campo, quod hostes anteriorẽ cæsariem

riem captantes eos distraherẽt, cœperũt eam capitis partem tondere. Eaq; propter ab Homero ὄπιθεν κομόωντες, id est à posteriore parte comã gestantes, appellati fuerunt. Hi postea in Ætoliam migrarunt & deuictis qui ipsam incolebant, ultra Acheloum fluuiũ eos sunt persecuti. Quare illi quidem Eubœenses Curetes à tondendo sunt appellati. Eiecti autem, Acarnanes, tanquam nõ detonsi. Quòd Thestius socer fuerit Tyndari & Oenei, pater Ledæ & Altheæ. Cæterum cum bellum haberent Thestiades et Curetes aduersus Oenea & Ætolos ac Maleagrũ, aut de agrorũ finib aut, ut fabulatur Homerus, de suis capite ac spolio, Meleager fratres Altheæ interemit, quamobrem Althea, πολλὰ κατηρᾶτο, συγγεὰς δ' ἐπεκέκλετ' ἐρινῦς.

Quòd quadrifariam Curetes Ætolici possint deriuari. aut enim à tonsura occipitis, ut dictum fuit, aut à Curio monte Ætoliç, aut quod molles essent tãquam puellæ, quemadmodum Iaones ἑλκεχίτωνες, id est longistolæ dicuntur. Aut à Curetibus dæmonibus armiferam saltationem ducentibus, ut dicat quispiã fortissimos & in armis saltare doctos. Nam & Homerus Æneam inducit dicentem,

μηριόνη τάχα κέν σε καὶ ὀρχηστήν περ ἐόντα.

Quòd Græcis & Barbaris commune sit, cum festiua saltatione sacrificia peragere, alia quidem cum numinis afflatione, (ἐνθουσιασμὸν appellant) alia sine tali inspiratione. Et alia cũ musica, alia absq; ea Item alia in abdito, in publico alia. Musica enim philosophia est quædã, & ad morum emendationem magnopere conducit, ut inquit Plato. Quòd Græci Baccho & Apollini & Hecate & Musis & Cereri attribuũt, cęremoniale negotium omne, quòd Orgia uocant & Bacchanalia & Choricum & Mysticum. Quòd Curetes dæmonum sit genus quoddam apud Iouem uersans, ita appellatum quòd infantẽ eum aluerit. Bacchi uerò sectatores dæmones sunt, Satyri & Sileni & Bacchæ & Lenæ & Thyræ, & Mamillones & Naiades & Nymphæ & Tityri. Quòd Berecynthes Phrygium quoddam genus & cæteri Phryges omnes Rhæam colunt illiq; sacrificãt, Deorum matrem, & Agestin & Deam Phrygiam magnã appellantes. A locis autem Idæam & Dindymenam & Pylenam & Pessimuntiam & Cybelem. Græci autem eius ministros Curetes dicunt, eodem nomine quo Iouis ministros. Eosdem & Corybantes nominant.

Quòd apud Thraces sint ἐνθουσιασμοί, Cottytia & Bendidia, apud quos etiam Orphica originem habuerunt. Quòd Olympus mons est iuxta Idam Troiæ, alius in Mysiam, in Macedonia alius, & rursus qui apud Homerum ὑπερουράνιος, id est ultra cælum tendens appellatur. Quòd Talthybius post tempora Troiana coloniam in Cretam duxit.

Quòd Trichaices appellati sint Dorienses in Creta, aut qui sint bellicosi, ut κορυθάϊκες, aut à tribus galeç conis aut qui saltatores. Eteocretes aũt dicuntur Aborigines. Quòd Cnossus urbs, prius Ceratus fuerit di-

trionalis uſq; ad Indos. Tertia, quæ inter Taurum montem ac mare Caſpium interiacent: ſunt autem Media & Armenia, & uſq; ad Halym fluuium. Quarta, quę inter Halym flu. & Taurum continetur terra, uſq; ad mare Cilicum, Ioniam & Chalcedonem. Quinta, India eſt & Ariana, quæq; deinceps ad occaſum iacent uſq; ad Ciliciam & Nilum & ſinum Arabicum. Quòd Colchis inter Moſchicos & Caucaſi montes iaceat.

Quòd à Boſphoro Cimmerio uſq; ad Alopeciam inſulā ſtadia ſint bis mille ducenta. Quòd in latere orientali Mæotidis fluuius eſt, maior Rōbites, deinde Theophanius, Inde minor Rombites, mox Vardanes. Hi omnes ex Hippicis montibus & Caucaſijs deferuntur. Quòd Cimmerij olim qui in Mæotide, potentiam maximam habuere, unde & Cimmerius Boſphorus eſt appellatus. Inde ad ſtadia uiginti uicus eſt Achilleus, quo loco anguſtiſſimū eſt oſtij Mçotidis fretum. Habet enim ſtad. 20. habens in ulteriore regione Myrmeciū uicum. Quod aūt ad auſtrū & Apeliotem iacet os Boſphori, Corocondamen habet, quod ad auſtrum & Africum, uicum quempiam Penticapenſis agri habet, Acram nomine. Longitudo Boſphori ſtadiorum eſt ſeptuaginta. Quòd Phanagoria & Hermonaſſa urbes ſunt Aſianorum inſignes. Quòd urbs eſt maritima Sindica, Sindorum regia. Quòd qui in Europa ſunt Boſphoranorum metropolis eſt Panticapæum, Aſianorum uerò Phanagoria.

Quòd Heniochi & Achæi & Zygij ſterilem terram colentes, per mare Ponticum latrocinia exercent. Lembos habent paruos leuesq;, humeris portari aptos, atque in ſyluis abſcondi. nam mare quòd illic eſt, importuoſum eſt, finiturq; extremis Caucaſi montibus. Hos lembos Græci camaras uocant. Quòd Caucaſus mons à ſeptentrione duo maria Caſpium ſcilicet & Ponticum, claudit, ac Sarmatas & Mæotas ab Iberis & Albanis ſeparat. Eſt autem aptiſſimis arboribus plenus mons. Huius extrema quæ ad auſtrum tendunt, iuxta receſſum Euxini finiunt, quo loco urbs eſt Dioſcurias, à qua initium eſt iſthmi qui inter Euxinum & Hircaniam iacet. Eſt autem Emporium hoc, gentibus uerſus ortum ſitis omnibus commune. Aiunt enim in hanc conuenire nationes diuerſis inter ſe linguis utentes plures quàm ſeptuaginta. Quòd à Phaſi flumine uſq; ad Amiſum & Sinopem, nauigatio eſt dierum trium. Hęc regio bona eſt, præterquam quod mel hic naſcens, amarum eſt. Quòd Moſchorum regio tripertita eſt, atq; aliam eius partem tenēt Colchi, aliam Iberi, aliam Armenij. Quòd unà cum cæteris Phthirophagorum etiam natio Dioſcuriade Emporio utitur. Hi à ſordibus & fame id nomen habuerunt.

Quòd Saones fame nihilo meliores ſint Phthirophagis. Cæterum auri metalla habent, quæ torrentibus deferuntur, ea Saones perforatis tabulis & lanoſis pellibus excipiunt. Vnde fabula de Aëte conficta eſt, quod aureum uellus haberet. Quòd Corus fluuius in Armenia initium ha

bẽs, atq; Aragone qui è Caucaso delabitur, alijsq; fluuialibus aquis assum ptis, per angustam fluminis regionẽ in Albaniam ingreditur. Inter quam & Armeniam multus illatus per urbères campos, complura in se flumina recipit, è quibus est Alazonius & Sandobanes & Rhœtaces & Chanes, nauigabiles omnes, atque in Caspium mare ingreditur. Quòd Phasis fluuius ex Armenia delabens, flumina accipit Hippum & Glaucum, ac prope urbem eodem nomine dictam in Pontum ingreditur. Quòd Albani terram collunt, ut Cyclopes, optimã qualemq; ille appellat, ἀλλ' ἔ γε ἄσπαρτος καὶ ἀνήροτος καρποφορεῖ. citra sementem, inquiens, atque arationem fructum prębet, uineæ manent ineffossæ, ac quinquẽnijs putatę fructum ferunt. Ager ipse non ferro scinditur, sed aratri ligno, ac semel satus biennium & triennium integrum fructus fert. Flumina terram faciũt irriguã, sicut Nilus & Euphrates. Et simpliciter fertilitate agri nullo loco cedit Albania. Pecora quoq; fœtus edunt permultos. Homines ipsi magnitudine & pulchritudine sunt excellentes, moribus simplices, adeò ut ipsorũ nonnulli numerare nesciant. Quiq; norunt, non ultra numerum centenarium id possunt. Quòd iuxta Albaniam, regio Amazonum sit, prope Gargara & montes Caucasi. Hæ è toto anno duos menses solum Gargarenses adeunt, liberorũ procreandorum gratia. Reliquos decem domi agunt solæ rem bellicam exercentes: fœtum qui nascitur, si femella sit, apud se retinent, sin masculus, Gargarensibus mittunt. Testatur id Arrianus inquiens, Quòd Alexandro regi Pharesmones quingẽtas Amazonas dono dedit. Quòd altissimæ Caucasi partes sint quæ maxime ad austrum tendunt, sunt autem hæ ad Albaniam & Iberiam & Colchos et Heniochos. Quòd Caucasi summa, hyeme inaccessibilia sunt: Æstate propter glaciem ac niues bubulis caligis, in tympani modum latis calciati, ascendunt. Descendunt autem cum oneribus super pelle delapsi, quod etiam circa Atropateam Medię, & Masium Armenię montem fit ubi soleas quasdam ligneas caligatas pedibus supponunt. Quòd maris Hyrcani nauigationis ambitus, præter Albanos quidem & Cadusios stadiorũ est quinq; millium quadringentorũ. Pręter Arianos autem & Mardos et Hyrcanos usq; ad os Oxi fluuij, quater millium octingentorum. Inde rursus ad Iaxartem fluuium duûm millium quadringentorum. Reliqua hactenus ignorantur. Quòd Prisci descriptionem locorum ignorabant, donec Alexandri ad Indos usq; expeditio, Item Romanorũ ac Parthorũ imperium, permulta prius ignota palàm fecere. Quòd Hyrcania fertilissima sit regio & magna ex parte campestris. Quòd Oxus fluuiorum omnium quos uiderit Alexander, maximus est, præter Indicos tamen, qui magnitudine cæteros excellunt. Quòd in Hyrcania ripæ quædã cauernosæ ante mare stant, inter quas atq; mare humile litus iacet, ex uerò superioribus rupibus flumina decurrũt tanta ui delata, ut cum ad

ripam

ripam peruenerint, aquam in mare iaculentur, subiectum litus aspergine intactum relinquentia, ut etiam exercitui unda tecto peruium sit. Quòd Euphrates fluuius, utramque Armeniam magam, scilicet & paruam inter se ditterminat. Quòd Euphratis & Tigridis fontes stadiorum millibus duobus & quingentis inter se distant. Est autem Euphrates Tigride maior, atque plus terræ obit. Cæterum per magnam Armeniam usque ad minorem occasum uersus fluens, à sinistra habet Taurum montem, regionemque Balisenen, Aclisenen & Sophenen. A dextra uerò, Armeniam minorem, Cappadociam, Taurum montem, & Melitenen regionem, quo loco Melas fluuius è Tauro mōte in Euphratem effunditur. Deinde ad meridiem conuersus primum Commagenen, mox Curesticen iuxta Amanum montem, inde Palmyrenen magis occiduam ac meridionalem relinquens, iuxta Suram urbem ad initium Syriæ iacentem ad ortum conuertitur, à dextra quidem, uersus austrum scilicet Arabiam habens desertam, ac Babyloniam regionem beatissimā, à sinistra uero ad septentrionem scilicet Antitaurum montem ac deinceps Taurū ipsum iuxta Tespitida & Choriæam regionem magnæ Armaniæ. Deinde post Taurum montē iuxta Mesopotamiam scilicet, Edessam urbem et Anthemusiam regionem & Chalcitida, itemque Angobaritida quæ desertæ Arabiæ opponitur, Tigrique fluuio prope Mesenen Susianæ regionem committitur. Postremum uerò Characinen regionem obiēs, iuxta Teredona urbem atque Elymaitida Susianæ regionem, medium sinum Persicum ingreditur. Quòd Euphrates iuxta Seleuciam magnam urbem rursus ad ortum conuertitur proximè urbem Ctesiphontem super Tigride iacentem, ut interuallum quod utrunque fluuium atque urbes ambas interiacet stadiorum sit duodecim.

Quòd ab Antitauro monte minoris Armeniæ, nonnulli montes abscinduntur septentrionem uersus, aliis atque aliis nominibus dicti, è quibus est qui Polyarren uocatur & Scordiscus, & montes Moschici, qui per mediam Armeniam maiorem usque ad Iberiam porriguntur.

Quòd in Mesopotamia Taurus est, contiguus Cappadocico Tauro qui diuidit Armeniam & Mesopotamiam. Inde ad ortū Gordiæi montes sunt & Niphates è quibus fluit Tigris, item Masius mons supra Nibisin urbem iacens. Deinceps ad ortum Choathra montes, inde Zagrus, ab hoc Orontes, mox Coranus qui Hyrcaniam à Parthia diuidit. Deinde Sâripha Margianæ montes, è quibus Oxus fluuius egreditur. Ab his sunt qui propriè Caucasi montes dicuntur, Paropanisadas ad occasum, ad ortum Indos claudentes. Postmodum Imaus est, Sogdianos & Indos disterminans. Hi montes unà sumpti, Taurum constituūt qui Asiam totam in duas partes diuidit ab Mycale Ionica initio sumpto usque ad Indos extremos. Quòd portæ Caspiæ Mediam ad occasum definiunt, Parthiā ad Eurum, Ad Cæciam uerò uentum, Hyrcaniam. Quòd extra Taurum

montem nulla pars est neque Mediæ neque Armeniæ. Quòd Media bifariam diuiditur. Et est altera pars ipsius orientalis, quæ magna uocatur, cuius Metropolis Ecbatana sunt, regia olim sedes Medorum, quo etiam loco æstate degebant Persarum reges, hyemabant in Seleucia. Occidua Mediæ pars Atropatena, ab Atropata Satrapa, qui obstitit, ne regio ab Alexandro & Macedonibus subiugaretur, sic dicta. Hæc Armeniæ & Matianæ ad ortum iacet, magnæ Mediæ ad occasum, ad septentrionem ambabus. Atropatenæ pars est Cadusia & quam Xenophon Carduchiam uocat, & Geli & Mardi usque ad Araxum fluuium qui Armeniam & Atropatenem terminat. Cæterum portæ Caspiæ magnæ Mediæ, Parthiæ atque Hircaniæ, limes est. Quòd Atropatenæ regioni Atropates imperauit usque ad fluuium Araxum, post obitum scilicet Alexandri, atque ad multos annos durauit huius imperium. Cæterum in Matiana lacus est salem ferens. Quòd nationes latrocinia exercentes quatuor fuerint, Mardi Persis uicini, Vxij & Elymæi Persis & Susijs, Cossæi Medis. Hi omnes tributa exigebant ab Asiæ regibus. Cossæi præterea dona accipiebant, quoties rex, æstate in Ecbatanis acta, redibat. Quòd alij sint Elymæi in mari rubro, alij iuxta Mediam. Quòd Sitiacenen Assyriæ, nõnulli Apolloniaten uocant. Quòd quæ Caspijs portis subest regio, humilis est ac beata, omnium ferax, excepto oleo. Quòd duæ sint gentes Caspiæ, altera magis occidua Cadusijs, iuxta mare eodem nomine & fluuium Cambysen, altera Parthis uicina, in qua sunt portæ Caspiæ.

Quòd iuxta portas Caspias quæ Parthis uicinæ sunt, Nesæus campus est, equis pascendis aptissimus, è quo Persarum reges Nesæos equos, pulcherrimos optimósue habebãt. Hic campus herbã fert plurimam, quam nos medicam dicimus. Fert etiam silphium ea regio, è quo fit succus medicus, Cyrenaico longe inferior. Nonnunquam etiam illo præstat siue propter locorum diuersitatem, siue quòd stirps speciem mutet, siue propter eos qui succum exprimunt atque conficiunt.

Quòd Medi Persis multarum rerum authores extiterunt, indicat id tiara & citaris & manicatæ tunicæ, & anaxyrides quæ septentrionalibus gentibus ob frigiditatem peculiares sunt. Quòd Medorum est non pauciores habere quàm quinque uxores. Eodémque modo, mulieres calamitatem existimant si nuptæ sint uiro pauciores quàm quinque uxores habenti. Quòd cum reliqua Media tota prorsus felix sit, quæ ad septentrionem uergit natio montana prorsus est sterilis, eáque propter ex arborum fructibus nutriuntur. E malis siccis ac tritis massas conficiunt, ex amygdalis tostis panes, è radicibus quibusdam uinum exprimunt, carnibus utuntur ferinis, mitiora pecora non alunt. Quòd regiones Armeniæ Chorzene & Cambysene septentrionales sunt maxime atque niuibus obsitæ, Caucaso & Iberiæ continentes: quo loco iter agentes in

tes in summis montium cacuminibus niue obrui dicunt. Nam ibi plurima cadit. Vnde baculos habent ad eiusmodi pericula, quos in summam niuem respirandi gratia exerant, & ut eo signo auxilium ab aduenientibus consequātur. Quapropter sæpe effossi seruantur. In niue glebas quasdam concauas congelascere prodiderunt, aquam optimam tanquam in tunica continentes. In niue animalia quoque concreari, quę ruptis tunicis ebibuntur. Horum animalium generationem talem putant qualē culicum ex flumine & bractea metallorum. Quòd Tigris fluuius è Niphato monte erumpens, celerrimus est atque impermixtus, ut indigenæ Medorum lingua sagittam appellent Tigrim ob uelocitatem. Quòd in Acilesina Armeniæ Dea colitur Anaitis, cui seruos & seruas dedicant, item filias nobilissimæ gentis, quas apud Deam longo tempore prostitutas nullus in matrimonium auersatur. Huiusmodi quædam Herodotus de Lydis commemorat.

LIBRI DVODECIMI.

Quòd Cappadocia terminatur ad austrum Tauro Cilicio dicto, ad ortum Armenia & Colchide, & quę intersunt diuersarum linguarum gentibus, ad septentrionem Euxino usque ad Halis ostia, ad occasum uerò Paphlagonia & Galatica regione, Phrygiæ finitima, usq; ad Lycaonas & Cilices Ciliciam Tracheam incolentes.

Quòd terram quæ ad occasum intra Taurum montem est propriè appellant Asiam. Quòd Cappadociam in duas partes diuidunt, satrapias uocantes, è quibus alteram maiorem appellant Cappadociam quæ Taurum uersus est, Alteram, quæ minor est, Pontocappadociam. Atq; utraq; in quinq; præfecturas diuiditur. Maior quidē, in Melitenen, Cataoniā, Ciliciā, Tyanitin, Garsauritin: minor in quinq; alias, Lauinasenē, Sargysenen, Sarauenen, Chamānenen, Moramenen. Quòd Commagena & Cyristica Sarauna australiores sint, magis autem occiduę q̃ Anthemusia & Chalcitis Mesopotamiæ regiones, magisq; orietales q̃ Cilicia iuxta Issum sita, septentrionaliores tandem q̃ Chalcidica & Palmyrena iuxta Amanū montē iacentes. Hic pars est Ciliciȩ Tauri includens sinū Issicū, atq; Antitauro mōti æque adiacet, itemq; Scordisco monti qui iuxta Pontum est. Quòd Pyramus fluuius per Cataoniam regionem fluit, è medio campo fontes habens. Est etiam fossa quædam memoratu digna per quam aqua purissima magno spacio occultè sub terrā fertur, deinde tanta ui in summū exoritur, ut si quis hastā superne demiserit, aquæ impetus ita obsistat ut uix immergi queat. Cæterum profunditate latitudineq; immodica delapsus, ubi Tauro seiunxerit mirū in modū contrahit. Mira est præterea montis cæsura, per quā alueus ducitur. Nam quemadmodū in petris rimā trahentibus & per medium scissis, cōtingit, partis uuius eminentias

nentias alterius partis depressionibus ita conuenire, ut coniungi possint, sic uidere est imminentes flumini petras, utrinque fere usque ad summa montis pertendentes, duorum triúmue iugerum spacio, cõcauitates quasdam eminẽtijs oppositas habere. Solũ uerò quod interiacet totũ saxeum ualde profundam & angustam rupturam in medio habet, ut eam canis ac lepus transiliat. Longitudo est stad. circiter mille aquęductus instar. Tantumque limum è campo in mare deducit, quemadmodum & Nilus, ut huiusmodi de eo oraculum editum feratur,

ἔσσεται ἐσσομένοις, ὅτε πύραμος ἀργυροδίνης,
ἠιόνα προχέων ἱερὴν ἐς κύπρον ἵκηται.

Tempus erit rapidis olim cum Pyramus undis
In sacram ueniet congesto litore, Cyprum.

Quod mons Cappadociæ Argæus omnium qui illic sunt altissimus est, ut summa eius nunquam niue careant. Qui eò conscendunt, utrunque pelagus uident Ponticum & Issicum. Quòd cum Cappadocia ferè tota lignis careat, Argæus tamen circumcirca syluam habet. Sed sub terra frequentes ignes habet, qui noctu apparent. Ac rursus non procul frigidas aquas habet sub terra occultas. Qui itaque locorum periti sunt cautè lignantur. Ignaris periculũ est, præsertim pecori, dum in obscuras ignis fossas incidunt. Quòd Mazaca Cappadociæ distant à mari Pontico stad. octingentis, ab Euphrate mille quingentis, à portis Cilicijs itineredierum sex, à Cybistris stad. trecentis: nunc uocatur Cæsarea.

Quòd Cappadociæ latitudo à Ponto ad Taurum usque stadia continet mille octingenta. Longitudo uerò, à Lycaonia et Phrygia usque ad Euphratem fluuium uersus ortum & Armeniã, stad. millia tria. Quòd in Cappadocia optima rubrica nascitur, quæ ideo Sinopica dicitur quòd eam mercatores in Sinopen portent. Imitatur hanc Iberica. Habet etiam iuxta Galatas metalla, & onychiti lapidis & crystalli crustas. Quòd Halys fluuius Paphlagonas & Cappadoces disterminat. Quòd Mithridates Eupator Ponto imperauit usque ad Heracleã. Occidua magis, sub rege Bithyniæ degebant. Quòd Leucosyri uocantur qui litus Ponti tenent Cappadoces, intra Taurum cõstituti, ob colorem ita dicti: sit enim ut qui australiores sunt & orientaliores quàm sit Taurus, nigri sint: hi autem candidi sunt. Quòd Paphlagoniam terminant à septentrione quidem Pontus: ab ortu, Halys fluuius: ab austro, Phrygia et Galatia: ab occasu, Bithynia. Leucosyri uerò orientaliores sunt quàm sit Halys fluuius, iuxta mare habitantes. Quòd Amastris ab muliere Amastride sit dicta. Hæc uxor fuit Dionysij Heracleæ tyrãni & Oxyathris filia fratris Darij eius qui ab Alexandro fuit deuictus. Quòd quæ nunc Amastris dicitur Sesamus prius appellata sit, deducta autem fuit è Cromna, Cytoro, Tio & ipsa Sesamo. Quòd Cytorus urbs à Cytoro Phryxi filio dicta sit.

Quòd

Quòd quos Homerus appellat præcelsos Erythinos, duo scopuli sint colore rubri, nunc Erythrini dicti. Quòd Harmena uicus sit & portus iuxta Sinopen, munitus quidem, at desertus, unde prouerbium natum est,

ὃς ἔργον οὐκ ἄχων ἁρμένην ἐτείχισεν.

Est autem uersus iambicus.

Quòd urbs Sinope Milesiorum est colonia. hæc olim potens fuit, ac multas sub se regiones habuit. Postmodum sub Armeniorum dominatu fuit usq; ad Mithridatem Eupatorem. Is & natus est & sepultus in Sinope. Quòd Sinope bis capta est, primū à Pharnace ex improuiso ingruente, postmodum à Lucullo et insidente Tyranno, cum intus & foris obsessa teneretur. Nam Bachides à rege custos impositus, ac semper aliquā proditionem à ciuibus suspicatus, tandem multis flagris & cęde usus eousq; homines ad desperationē perduxit, ut nec strenue se tueri neq; hostē ex composito adoriri possent. Quòd oraculū in Sinope fuerit, à quo Diogenes accepit responsum, ut monetam adulteraret. Viros claros tulit Sinope: philosophos, Diogenem Cynicum, & Timotheum Patrionem: poëtas uerò, Diphilū comicū: ex rerum scriptoribus Batonē. Quòd Halys fluuius ab Halibus qua perlabitur, nomen habet. fontes eius è magna Cappadocia quæ iuxta Pontum est habent originem. Quòd post Halyn fluuium Gadilonetica est regio, felix tota & campestris atque omnium ferax. Oues habet mollis pellis & lanæ. Quòd Amisus, Milesiorum est ædificium, regionemq; habet beatam. Quòd Iris fluuius per mediam Comanorum urbem atque ad ipsa Amasiæ mœnia labitur. Quòd Strabo hic geographus ex Amasia fuerit urbe Pontica.

Quòd Themiscyra regio fluminibus perluitur, eaq; propter semper herbida est. Eius montana ora consita est arboribus & mansuetos & agrestes fructus ferentibus, ita ut nullo anni tempore illic desit fructus.

Quòd qui nunc Sami dicuntur, antiquitus Macrones uocabantur. Et qui nunc sunt Chaldæi, prius uocabantur Chalybes. Quòd Strabo hos uersus Homeri contendit enarrare,

αὐτὰρ ἁλιζώνων ὀδίος καὶ ἐπίστροφος ἦρχον
τηλόθεν ἐξ ἀλύβης.

Hinc & Halizonos Hodiusq; & Epistrophus unà
Longinqua ex Alyba ducunt. Quo loco Alizones sunt, qui nunc circa Trapezuntem habitant Chaldæi, prius quidem Chalybes dicti, & adhuc prius Alybes, unde Homerus inquit, τηλόθεν ἐξ ἀλύβης. Ac primum omnium Alizones. Siquidem tempore labēte nomina multas mutationes suscipiunt. Thraces enim Lemnum incolentes prius Sinties uocabantur, postea Sinti dicti sunt, deinde Saij, iuxta illud Archilochi,

ἀσπίδι μὲν σαΐων τις ἀγάλλεται

At scu-

At scutum Saius uir sustulit.

Nunc Sapæ appellantur, circa Abdera urbem habitantes. Eodem modo Brygi, Breges, Bryges, Phryges, ijdem sunt. Item Mæones & Mēnes, ad hunc itaque modum Chaldæi, Chalybes, Alybes, Longinqua ex Alyba. quo loco uox, Longinqua, adiecta huius coniecturæ nobis argumentū præbet. Sunt q per Rhyndaci fluuij regionē Alizonas habitare dicant. Alij circa Cumas Æolicas, aut circa Myrleaticum agrum, aut circa Pygela iuxta Ephesum aut Prienen. Quòd uocem hanc τηλόθεν ἐξ Ἀλύβης ἰδίᾳ propriè adiectam fuisse affirmant, quemadmodum illud τῆλ' ἐξ Ἀσκανίας, Longe ab Ascania. Et de Arnæo, ὃ γὰρ θέτο πότνια μήτηρ. Hoc etenim dederat genetrix. Et de Penelope,

εἵλετο δὲ κληῖδ' εὐκαμπέα χειρὶ παχείῃ

Ipsa manu clauim comprendit Penelopæa. Item hoc,

οἰωνοῖσί τε πᾶσι,

Omnigenisq; auibus. Insuper istud,

ἐείκοσι πᾶσαι ἐφύσων

Quòd Pactolus fluuius & Hyllus Hermo committuntur. Oriuntur è Tmolo monte prope urbem Sardes. Quòd Armenia minor Tibarenis quandoq; imperauit & Chaldæis atque Pharnacijs. Mithridates uerò Eupator his subactis, & Colchidis & horum omnium imperium adeptus est. Quòd Pharnaciæ continua est Sidene & Themiscyra. Supra has iacet Phanaroea oleis consita & beata, inter Lycum amnē & Irim locata. Quòd supra Phanarœam Comana Pontica iacent, eodem nomine quo maioris Cappadociæ Comana. Quòd ob ingentem multitudinem in Corintho meretricum, & sumptum qui in has fieri solitus erat, prouerbium natum sit,

οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἔσθ' ὁ πλοῦς.

Non cuiuis homini contingit adire Corinthum. sed diuitibus scilicet solis. Quòd Oalgassus mons est altissimus, Hali fluuio occidentalior, iuxta quem Domanitis & Blaena est regio. Cæterum per Domanitidem Amnius fluuius labitur, quo loco Mithridates Eupator Nicomedis Bithyni copias funditus deleuit, haud quidem præsens sed per suos imperatores tanquam obiter re gesta. Vnde ille fugiēs, cum paucis adeò in Italiam nauigauit. Hic uerò secutus, impetu facto Bithyniam cepit, et Asiam usq; in Cariam & Lyciā occupauit. Quòd circa Pimolissam & Pompeiopolim Sandaracurgium mons est concauus propter metallorum effossionem, ubi ex morbido & pestilente aëre effossorum locorum multis intereuntibus, negligi metalla cœperunt. Quòd lacus qui circa Nicæam est urbem Ascanius sit dictus, item regio ipsa Ascania. Quòd Bithyniam terminat Sangarius fluuius, & litus Ponticum usq; ad ipsum os atq; Chalcedonem, ab occasu, Propontis, ad austrum Mysia & Epictetus appellata Phrygia. Eadem quoq; Hellespontiaca Phrygia dicitur,

Quòd

Quòd ſinus qui circa Nicomediam eſt Aſtacenus uocatur. Quòd mons circa Cium Argantonius uocatur porrigens ſe uſq; ad Nicomediã.

Quòd Cius ſocius erat Herculis, ex Argonautis unus. Is è Colchis reuerſus urbem à ſe Cium appellatam, ædificauit. Quòd à Pruſa oppido nomen gentile deriuatur Pruſienſis. Quòd Aſcania à duabus gentibus ſeorſim habitabatur, Phrygibus & Myſis, teſtatur id Homerus, inquiens,

μυσῶν ἀγχεμάχων ἡγήτορα.
οἳ ῥα δ' ἀσκανίης ἐριβώλακος ἦλθον ἀμοιβοί.
Alyſorumq; ducem bellantum comminus armis,
Illi ex Aſcaniæ campo uenere feraci. Et rurſus,
φόρκυς αὖ φρύγας ἦγε καὶ ἀσκάνιος
τῆλ' ἐξ ἀσκανίης.
Phorcys & Aſcanius Phrygias duxere cateruas,
Longe ex Aſcania. Intelligit autem Nicæam. Quòd Homerus Æſapum terminum ſtatuit Troadis & Myſiæ. Videtur autem Pindarus Cyzicenus fuiſſe. Quòd Nicæa ab Antigono ædificata ſit, Philippi Macedonum duce, qui bello aduerſus Nicatora Seleucũ interijt. Poſtea Lyſimachus illã auxit, qui cum Alexãdro ſcilicet ad Indos militauit. Hic Nicæam appellauit, de nomine uxoris quę Antipatri erat filia, ſoror Caſſandri. Quòd quæ nunc Otrœa dicitur regio, ab Otreo Phryge uocata ſit, cuius meminit Homerus,

λαοὺς ὀτρῆος.
Otræi populos.

Quòd Hipparchus & Theodoſius, atque huius liberi mathematici, & Aſclepiades medicus, Bithyni fuerint. Quòd qui in Aſia ſunt Galatæ, Celtarum ſunt coloni, atq; ſub Leonorio duce in Aſiam traiecerunt.

Quòd poſt Galatiam ad auſtrum lacus eſt Tatta nomine, Cappadociæ maiori adiacens, & pars eſt Phrygiæ maioris. Item quæ huic continua eſt uſq; ad Taurũ. Cæterum Tatta lacus ſalis ſponte naſcentis fontes habet atq; adeo faciliter ſal rebus immerſis circumgelaſcit, ut ſæpe cum funalem torquem dimiſerint, ſalis coronas educant. Volucres ipſæ alis aquas contingentes facile capiuntur, cum propter ſalis concretionem cito decidant. Quòd Iſaura urbs ſit, à qua & regio Iſauria & uocabulum gentile Iſaurenſis dicitur. Quòd circa Sipylon loca Phrygia prius appellabantur. Item Tantalum & Pelopem Phrygias eſſe aiũt, & Niobem quoque. Nam Pergamena & Elaitis ad quam Caicus exit, et Teuthrania inter hęc media in qua Telephus habitabat olim, inter Helleſpontum ſunt & regionem Sipylo & quæ ſub hac eſt Magneſiæ, circumſtantem.

Quòd Myſos, alij Myſorum Scythię colonos eſſe affirmant. Alij uerò quod Lydorum lingua, fagociſſima arbor, Myſos uocatur, eiuſmodi arborem in Olympo Myſio copioſe naſci, eaq; propter gentem Myſos

fuisse appellatam. Quòd Miletus Cariæ, colonia sit Mileti quæ est in Creta. Quòd Lycus Pandionis filius, Solymis conditis regionem à se Lyciam appellauit. Quòd Bithyni septentrionales iuxta Olympum iacent, Item Mydones & Doliones. Reliquum tenēt Mysi & Epicteti. Doliones autem sunt, qui circa Cyzicum à fluuio Æsapo usq; ad Rhyndacum fluuium & Dascylitidem lacum. Mygdones post hos sunt usq; in Myrleanorum Apameorum agrum. Quòd supra Dascylitidem lacum alij duo lacus sunt Apolloniaticus & Milctopolitanus. Quòd delubrum in Cyzico Dindymenes matris deûm, Argonautarum ædificium est. Quòd potentes olim atq; pulcherrimis legibus instructæ ciuitates fuerint Cyzicus, Rhodos, Massilia Carthago, Roma, Sparta.

Quòd Phrygiæ Epictetice sint Axiani, Nacolia, Cotyaium, Mydaium, & Dorylaium urbes, & Cadi. Quòd Mysiæ pars mediterranea, ab Olympica regione in Pergamenam descendit, & in Caici campos.

Quòd supra Epictetum ad austrum maior Phrygia est, quæ à sinistra Pisinuntem & Lycaonas, à dextra Lydiam & Cariam relinquit. In ea est Phrygia quæ prætermontana dicitur, & Pisidia & Amorio & Eumania & Synnada: deinde Apamia quę Cibotus dicitur & Laodicæa & Colossę. Quòd Marsyas fluuius ex Apamia urbe magna ortum habens, in Mæandrum egreditur. Quòd cursus Mæandri adeò est flexuosus, ut obliquitates omnes ab eo Mæandri dicantur. Quòd quæ circa Mæandrum fluuiū est regio ferè tota à terræ motibus quatitur & aquis atque ignibus perararatur, à campis incipiens usque ad Magnesiam & Hierapolim. Quòd Prienen quæ prius ad mare erat, Mæander, facta limi aggestione, mediterraneam effecit ad stadia ducenta quinquaginta.

Quòd Typhonis casum & Arimorum, per hanc exustam Phrygiam & Lydiam euenisse aiunt. Alij autem affirmant, etiam quæ inter Mæandrum ac Lydos sunt, omnia eiusmodi esse.

LIBRI DECIMITERTII.

QVòd à Cyzico & locis Æsapo & Granico uicinis Abydum usq; Propōtidis ora sit maritima. Ex Abydo autem Lectum usq;, Ilij & Tenedi & Troianæ Alexandriæ regio. His omnibus Ida imminet, A Lecto uerò usque ad Caicum & Canas dictas, Assus est & Adramyttium & Atarneus & Pitana & sinus Elaiticus. Quibus omnibus Lesbos insula ex aduerso consurgit: deinde Cumanus ager usque ad Hermum & Phocenses, hæc Æolia est, quam sequitur Ionia.

Quòd à Cyzico & Æsapo fluuio, usq; ad Caicum fluuium, regio est quam Homerus Troianam dicit, in octo principatus diuisa, sed Æolorū colonia aliter hanc diuisionem fecit, per totam Troianam oram dispersa, & usque ad Hermum fluuium extenta. Quatuor autem seculis Æolica colonia,

Ionia, quàm Ionica antiquior est. Nã Agamẽnonis filius Orestes Æolicæ classi imperauit, quo in Arcadia mortuo Penthilus eius filius successit, & usque in Thraciam processit annis post Troiã sexaginta, quo tempore Heraclidæ in Peloponnesum rediere: deinde Archelaus illius filius cum Æolica classe in eam quæ circa Cyzicũ & Dascylium est regionem traiecit. Graus uerò filius eius iunior usque ad Granicum fluuium progressus est, et traijciens in Lesbũ eam occupauit. Cleuas item & Dorus & Malaus, qui &, ipsi ab Agamemnone erãt profecti, primum quidem Locrida & montem Phricium, longo tempore obtinuerunt. Postea transgressi Cumas cõdiderunt, Phriconidas à Locrensi monte appellatas. Quòd Priapus fluuius est iuxta Cyzicum, aduersus Artacen Cyzicenam urbem consurgens. Quòd Æsapus fluuius Cyzico urbe orientalior est. Quòd à Pario oppido usque ad Practium oppidum occasum uersus stadia sunt trecenta. Quòd Ida mons scolopendræ formam habet, atque in mediterraneam, promõtorio quod circa Zeleam est terminatur, in pelagus autem Lecto, quod in Ægeum descendit. Quòd Zelia urbs, Cyzicenorum est ditionis. Quòd Homerus Idam montẽ Lecto terminat, quod primum est à mari, & Zelia, inquiens,

ὑπαὶ πόδα νείατον ἴδης.

Idæ pede sub extremo. Quòd Lectum Idæ promontorium, & Canæ promontorium, sinum Idæum faciunt. Quòd duplices sunt Cilices, alteri Thebæi Hypoplacij, unde Chryseis erat, alteri Lyrnessij, è quibus erat Briseis,

τὴν ἐκ λυρνησσοῦ ἐξείλετο πολλὰ μογήσας.

Hanc è Lyrnesso capiens multum laborabat. Hæc urbs erat diui Mynetis. E Thebis Chryseidem fuisse, sic inquit,

ᾠχόμεθ' ἐς θήβην ἱερὴν πόλιν.

Nos Thebam aduecti sacram. Ex hac etiam Andromache fuit. Sunt itaque duo hi Troianorum principatus, unde quæ de Andromache dicuntur, in hyperbato sunt legenda,

ἀμφότεροι σὺ μὲν ἐν τροίῃ
αὐτὰρ ἐγὼ θήβῃσιν.

Vterque è nobis, tu per Troiam
Ast ego Thebis. Sic enim est legendum.

ἀμφότεροι ἐν τροίῃ σὺ μὲν πριάμου κατὰ δῶμα.
αὐτὰρ ἐγὼ θήβῃσι.

Vterque ex Troia, sed patris ex laribus Priami tu, Ast ego Thebis. Tertius est Lelegum principatus, qui & ipse Troianus est,

ἄλτεω ὃς λελέγεσσι φιλοπτολέμοισιν ἀνάσσει.

Maximus Altes
Sub cuius Lelegum populi ditione tenentur. Et sub Hectore Troiani erant,

τρωσὶ μὲν ἡγεμόνευε.

Hector item Troas duxit. Quiq; sub Ænea fuere Dardani Troiani erant, uelut quoties dicit,

αἰνεία τρώων βουληφόρε.

Ænæa Troum dux cōsultissime. Sexti sunt sub Pandaro Lycij, quos proprie Troianos appellat. Septimi, qui inter Æsapum & Abydum sunt Troes dicuntur. Ponuntur autem sub Asio Abydeni Troes. Democoon quoque Priami filius,

ἐξ ἀβυδόθεν ἦλθε παρ' ἵππων ὠκειάων:

Is ab Abydo aderat tunc à pernicibus equis.

Et Hicetaonis filius apud Percoten boues pascebat, nec ipse alienas, & qui Adrastiam usque imperabant Meropis duo filij Troiani erant, octauus hic principatus est. Nouus Troiæ principatus est, qui sub Eurypylo Telephi filio censetur. Quòd autem omnibus his Priamus imperaret, Achilles declarat, inquiens,

ὅσον λέσβος ἄνω μακάρων ἕδος ἐντὸς ἐέργει
καὶ φρυγίη καθ' ὕπερθε καὶ ἑλλήσποντος ἀπείρων.

Quæ felix pariter Lesbos complectitur, & quæ
Comprendit Phrygiæ tellus ac Hellespontus.

Quòd Lycij qui sub Pandaro fueruut Aphnij dicti sint ab Aphnitide lacu, qui Dascilyticus lacus est. Zelia à Cyzico distat uersus ortum stadijs centum nonaginta. A proximo mari uero, in quòd Æsapus fluuius egreditur, stad. circiter octuaginta. Quòd Zelia mediterranea est, eiq; subiacent Cyzico & Priapo adiacentia loca. Circa Zeliam Tarsus est fluuius, qui uiginti locis transitur, sicut Heptaporus. Quòd inter Æsapum fluuium & Priapum Granicus fluit, magna ex parte per Adrastiæ campos. Priapus autem urbs est super mari sita, & & portus. Quòd Adrastia urbs inter Priapum est urbem & Parium, super Æsopo fluuio. Priapus hæc portum habet minorem quàm Parius. Quod Pityæa urbs sit mediterranea inter Parium & Priapum urbes. Quòd inter Lampsacum & Parium Pæsus urbs sit & fluuius. Homerus tribus syllabis eam appellat, inquiens,

καὶ δῆμον ἀπαισοῦ,

gentemq; quoque Apæsi. Item,

ὅς ῥ' ἐν ἀπαισῷ.

habitabāt mœnia Apæsi. Quòd in Cumæa regione locus est, fœminino genere numeroq; plurali dictus Gergithes. Est etiam urbs à qua in agro Lampsaceno Gergithius ager est dictus. Quòd Practium apud Homerum non est urbs, sed fluuius inter Abydum fluēs & Lampsacum.

Quòd Xerxis pons in Abydo, paulo magis ad ortum fuit locata quàm sit Abydus, magisq; ad occasum quàm Sestus. Id notatu dignum maxime est. Quod Strabo consentit fabulæ de Hero, quod in Sesto fuerit ipsius turris, quòdq; casus Leandri illic euenerit.

Quòd aurea metalla in Pactolo Lydiæ nunc defecerint. Quòd ab Abydo ad Æsapum fluuium, stadia sint septingenta, itinere scilicet pedestri, recta uerò nauigatione, pauciora. Quòd Ilus post diluuium primus ausus est urbem in planitiem locare, quæ ab eo dicta fuit Ilium. unde in campo est sepultus,

οἱ δὲ παρ' ἴλου σῆμα
μέσσον κὰπ πεδίον.

Hi uerò ad tumulos Ili
Per campum medium. Sunt qui dicant, quæ nunc ostenditur urbs, nõ esse Ilium Homeri. Sed aliam esse, magis humilem. Antiquam enim magis editam fuisse, prope Idam stad. quadraginta. Quòd quæ nunc Alexandria Troas dicitur, urbs deserta, prius Antigonia dicebatur, Nam ab Antigono habitata fuit qui ex Alexandri magni ducibus imperauit Phrygię. Postmodum à Lysimacho Alexandria fuit appellata, quòd magis uideretur operæpretium esse, ut ab eo cognomen acciperet, qui totius uictoriæ de Persis habitæ author extitisset, ab ipso uidelicet Alexandro.

Quòd Fimbria Romanus bello aduersum Mithridatẽ gesto, cum Ilium admoto ad urbẽ exercitu undecimo die cepisset, atq; inde gloriaretur, quam urbem Agamemnon decimo anno uix cepisset, cum mille nauium classem & uniuersam Græciam secũ haberet, se undecimo die obtinuisse, Respondit quidam ex Iliensibus. Non enim Hector aderat qui pro ciuitate pugnaret. Quòd inter Abydum & Dardanum urbem, Rhodius fluuius labitur, ex aduerso sepulchri Hecubæ quod Canis dicitur.

Quòd sepulchrum Hectoris in Ophrynæo est loco excelso Troadis. Deinde Rhœtium urbs deserta, inde Ægialus, postea Aiacis sepulchrũ, inde Segium urbs deserta, postmodum Achillis sepulchrum & Patrocli & Antilochi, deinde nauium statio & castra Græcorum, mox Simoentis & Scamandri ostia stagnantia & paludes, & lacus qui os dicitur. Quæ omnia Ilio subsunt. Quòd Priamus exiguo inuento Troianorum regno, ita ut Hercules, Cumq; uiris paucis & sex cum nauibus ipsa Pergama diripuerit, illud in immensum auxerit, ut rex regum appellaretur, quemadmodum significat illud.

ὅσσον λέσβος ἄνω μακάρων ἕδος.

Quæ felix pariter Lesbos complectitur.

Quòd Campus Troianus à mari usque ad Idam porrigit se, cuius partes australes in Scepsim, septentrionales in Zeliam finiunt. Quòd permultis & fide dignis argumentis Strabo ostendit quæ nunc Ilium appellatur, non esse ab Homero decantatam urbem, sed hac excelsior est & orientalior quæ uere Ilios dicitur, Hectoris scilicet patria. Quòd si ne uestigia quidem supersunt, sed quæ uisuntur nunc, humilioris sunt uestigia, mirum esse non debet. Tempus enim permulta eiusmodi facit.

Quòd iuxta uetustum quendã morem Agamemnõ male imprecatus est ijs qui Ilium instaurare auderent, eamq; ob causam posteri religione du-
cti, locum elegerunt uicinum, antiquo simillimum & hunc ædificatum I-
lion appellarunt, hoc pacto Agamemnonis execrationes effugerunt.

Quòd Rhesus fluuius nũc Rhoites appellatur, Heptaporus autem Po-
lyporus, ortum habẽs à locis pulchræ pinui finitimis ad uicum Melænas
euntibus. Cæterum pulchra pinus ambitum habuit pedum uigintiqua-
tuor, altudinem à radice sexaginta septem pedũ. Postea in tres partes scis-
sa æqualiter inter se distantes, rursus in unum uerticem contrahitur. To-
tam uerò altitudinem duorum iugerum & cubitorum quindecim habet.

Quòd Caresus fluuius à Malunte labitur, qui locus inter Palæscepsim
iacet & Acheium ulterioris Tenediorum agri. Immittit autem in Æsapũ.
Rhodius uerò à Cleandria & Gordo in Æmum influit. Quòd Smin-
theus Apollo à Tenedijs colitur. Et templum ipsius in Tenedo est, unde
illud dicitur,

τενέδοιό τε ἶφι ἀνάσσεις σμινθεῦ.

Sminthеu præclaræ Tenedi domator Apollo. Quòd aliud templum
est Sminthei Apollinis in Troade, iuxta mare situm. Quòd insulæ e-
xiguæ iuxta Tenedum, Calydnæ uocantur. Quòd circa Troadem
Achæus locus sit: deinde Larissa & Colonæ & Chrysa nunc dicta in lo-
co excelso super mari sita. Quòd in Sminthei templo mus sit æreus,
pedi statuæ subiacens. Sunt autem Sminthei Apollinis permulta templa.

Quòd circa Lectum promontorium sales sunt qui uentis Etesijs spon-
te congelascunt. Quòd Homerus in sinu Adramyttico locat Lelegas
& Cilices utrosque, quo loco Pedasus urbs est deserta & Satnois fluuius,
qui torrẽs est, & Thebæ ac Lyrnessus urbes. Quòd Amaxitæ mari-
timi sunt, ac supra eos Neandrẽses. Deinde Cebrenij supra hos, mox Dar
dani usque ad Palæscepsim, quibus imperauit etiam Æneas. Inde Scepsis.

Quòd à Lecto promontorio, usque ad Gargara uersus ortum sita, sta-
dia sunt ducenta sexaginta. Quòd post Adramyttium Coryphantis
& Heraclia uicus sint: inde Attea, ab hac Atarneus & Pitane & Caici flu-
uij ostia. Quòd nonnulli Romanis gratificantes hos uersus Homeri
de Ænea hoc pacto transscribunt,

νῦν δὲ δὴ αἰνείαο γένος πάντεσσιν ἀνάξει.

At genus Æneæ cunctis dominabitur oris. Quòd è Scepsi urbe fue-
rit Coriscus Socraticus, & huius filius Neleus, qui & Theophrastum
& Aristotelem audiuit, & successor fuit Bibliothecæ Theophrasti in
qua Aristotelica inerat. Nam Aristoteles & Bibliothecam & scholam
Theophrasto reliquit, & primus omnium quos scimus libros congre-
gauit, & Ægypti reges bibliothecæ ordinem docuit. Theophrastus ue-
rò eam tradidit Neleo, Neleus Scepsim detulit, ac posteris dedit homini-

bus

bus sane imperitis, qui libros inclusos, ac negligenter positos tenebant. Cumque Attalicorum regum sub quibus erant, studium sentirent conquirendorum librorũ, ad instruendã eam Bibliothecã quæ Pergami erat, eos in fossa quadam sub terrã occuluerunt, quos & tineis & humiditate labe factos, tandẽ qui ex eo genere erãt Apelliconi Teio tradiderũt, magno emptos Argento, Aristotelicos scilicet ac Theophrasticos. Apellicon, ut qui magis librorũ esset studiosus quàm sapientiæ, uolens corrosiones emendare, eos transcribendos dedit, scriptura non rectè suppleta, quapropter libros edidit errorib. plenos. Sed antiqui Peripatetici post Theophrastũ, cũ omnino libris ordinarijs carerent, paucis duntaxat exceptis exteriorũ sermonum, nihil habebant in quo firmiter philosopharent, sed positiones quasdam lucubrabant. Posteriores, postquã hi libri in lucem uenerũt, Aristotelem imitantes longè melius quàm illi philosophati sunt. nam propter errorum multitudinẽ consentanea dicere necesse habuere. Multũ ad hoc Romani contulerunt. Nam continuo post Apelliconis obitum Sylla qui Athenas cepit, allata illius bibliotheca huc eam trãstulit. Tyrannion quoque grammaticus incœpit, cum Aristotelis amantissimus esset, eo sibi conciliato qui bibliothecæ præerat. Item librarij quidã scriptoribus utentes nõ bonis, nec scripta cõferentes, quod in his libris præsertim fieri solet qui uẽdendi transscribunt, tum hic tũ etiã Alexandriæ. Quòd post Scepsim urbem Andera sunt, & Pionia & Gargaris. Iuxta Andera lapis est qui ustus in ferrum mutatur, deinde cum terra quadã in fornace excoctus, pseudargyrum exudat, quæ terra si æs assumat, fit mixtio quam nonnulli uocant orichalcum. Fit etiam circa Tmolum pseudargyros. Quòd Assus urbs felix sit & munita, à mari & portu rectum & longũ ascensum habens. Vnde illud Stratonici commodè dictum est, ἄσσον ἴθ' ὥς κεν θᾶσσον ὀλέθρου πείραθ' ἵκηαι. Hic Cleanthes fuit stoicus philosophus, qui Zenonis Citiensis scholę successit, quã postea Chrisippo Solensi reliquit. Hoc in loco Aristoteles aliquandiu permansit, propter eam affinitatẽ quam cũ Hermia Tyranno contraxerat. Fuit autem Hermias Eunuchus, trapezitæ cuiusdam famulus, qui Athenas profectus Platonẽ Aristotelemque audiuit, postea ad dominum reuersus, cum ipso imperauit primum, Atarnenses & Assenses aggresso: deinde illi successit & Aristotelem & Xenocratem ad se accersitos diligenter curauit. Aristoteli etiam fratris sororẽ dedit. Per id tempus Memnõ Rhodius cum Persis ministraret, & exercitum duceret, simulata cum Eunucho amicitia hospitalitatis nomine & tractandarum rerum gratia illum ad se uocat, quẽ cum comprehendisset ad regem misit ibique suspensus est. Quòd circa Assum & Gargarum loca & Scepsim Lelegum sunt, qui inter Cilices & Dardanios habitabant, urbem habentes Pedasum. fugientes autem Achillis incursionem in Cariam uenerunt, & urbem Pedasum condiderunt eodem nomine quo patria.

Quòd post Lelegas, sequens litus Homeri tempore habebant Cilices, quo loco nunc est Adramyttium & Atarnitæ & Pitanæi usq; ad Caici ostia, horum duæ sunt urbes Thebæ Hyppoplaciæ & Lyrnessus.

Quòd Thebæ & Lyrnessus in Thebano campo sitæ ab Adramyttiò urbe distant, illa quidem stadijs sexaginta, hæc uerò octuaginta. Cæterum in Adramytteno agro Chrysa est & Cilla. Sunt autem circa Antandrum hæc. Quòd Cillus Pelopis fuerit auriga, à quo Cilla urbs & Cilices sunt dicti. Quòd in Pitana Æolica lateres aiunt aquæ supernatare, quemadmodum in Tyrannia. Nam terra quàm aqua sit, leuior est. In Iberia uerò Posidonius ait se uidisse ex quadam creta lateres factos supernatare. Quòd Caicus fluuius post Pitanen se in Elaiticum sinum influit, exaduerso Elææ urbis. Quòd Elea urbs nauale est Pergami urbis, à Pergamo distans stadijs centum uiginti. Quòd Cana promontorium est assurgens contra Lectum promontorium & Adramyttenum sinum efficiens. Cuius pars etiam Elaiticus est sinus. Quòd Cana numero etiam plurali Canæ dicitur: circa hanc promontorium est Ægà. Cæterum γὲ ipsum oportet ut longum sit accipere. Quòd inter Elæam & Pitanen & Atarnea & Pergamũ Teuthrania sit urbs, à nulla harũ ultra septuaginta stadia distãs, intra Caicum. Quòd in locis circa Caicum, Eurypylus Telephides imperasse uidetur quẽ Pyrrhus Achillis filius interemit. Quòd in Elaitide fluuius sit torrenti similis, Cetius nomine. Vnde forte dictum est κήτειοι κτείνοντο γυναίων εἵνεκα δώρων. Quòd Lesbi insulæ ambitus stadiorum sit mille & centum. Quòd Strabo sub Tiberio Roman. imperatore fuerit. Quòd Phanias & Theophrastus Aristotelici ex Eresso fuerint. Theophrastus prius Tyrtamus dicebatur, cæterum ab Aristotele sic appellari cœpit. Quòd Hellanicus historicus, Lesbius fuerit. In freto quod inter Asiam & Lesbum, insulæ sunt quadraginta. hæ composito uocabulo Hecatonnesi uocantur, quemadmodum Peloponnesus, & Myonnesus & Proconnesus & Halonnesus, habent nn duplex è consuetudine. Quòd Hecatonnesi uocantur tanquã Apollõnesi. Nam Apollo Hecatos est dictus. Quòd ante Lesbũ Pardoselena sit, urbem habẽs eodem cognomẽto, cæterum nominis infamiã fugientes Poroselenam ipsam appellant. Mons circa Pergamũ Aspordenus fuit. Et quod in eo templũ est, Matris Asporenæ. Quid igit̃ dicemus de Pordali & de Soperda & Perdicca & σιωπορδάκοισιν, quod idem significat quòd madidis? Quòd Homerus in Catalogo Lelegum & Cilicum & Cauconum iure non meminit. Nam ab Achille extincti erant, Eetion & Mynes & Epistrophus atq; ipsorum populi. Quòd Pelasgorũ princeps Hippothous Larissam patriã habuit, eam scilicet quæ circa Cumam Æoliæ est sita. Cæterum Pelasgi ab Æolis interierunt. Quòd Cumę carpuntur ut insulsę & hebetes; quod annis trecentis demum post

urbis

urbis ædificationem portus uectigalia exegerint, tanquam tum primum intelligerent se iuxta mare sitos esse ac huius prouentū antea non animaduertissent. Dicitur & aliter, quòd publica pecunia mutuo accepta porticus construxerunt, postea cum pecuniam cōstituta die non reddidissent, à deambulatione arcebātur. Sed cum pluuiæ essent, in dedecus quoddam creditores edictum emittebant, ut Cumani porticus subirēt. Et cum præco ita inclamaret porticus subire, dictum esse prouerbium, Cumanos nō sentire, quòd in pluuia porticus subeunda sit, nisi aliquis per præconem admoneat. Cumanus fuit Hesiodus & Ephorus Isocratis familiaris, qui Historias scripsit. Cuma dicta fuit ab Amazone quadam, sicut Myrene & Mytilene. Quòd Pergamus urbs Gazophylacium fuerit Lysimachi & Agathoclis, qui ex Alexandri successoribus fuit unus. Pecuniarum custodia, quæ erant talentorū nouem millia cōmissa erat Philetæro Tyanensi, qui à puero spado erat, in quadā turba oppressus cum nutrice, eaque propter eunuchus. Is initio charus erat Lysimacho, sed cum ab Arsinoē illius uxore dissideret, propterea quod eū accusauerat, defectionē parauit uidens nouas res permultas. Nam Lysimachus à malis familiaribus coactus fuit proprium filium Agathoclem interimere. Seleucus uerò Nicator reuersus, illum sustulit, & ipse interemptus est, à Ptolemæo Cerauno dolo occisus. Cæterum Philetærus annos uiginti Dominus fuit arcis & pecuniarum, pollicitando semper ac ualidioribus proprioribusque obsequendo. Erant ei fratres duo. Eumenes & Attalus. Ex seniore itaque Eumene, filius Eumenes natus fuit. Is Pergami successionem habuit, & iam loca circumcirca tenebat, unde apud Sardes Antiochum Seleuci filium superauit, cum eo cōgressus. Obijt cum duob. & uiginti annis imperasset. Attalus ex Attalo & Antiochide natus in imperio successit, & primo rex nuncupatus. Hic Galatas prælio maximo superauit, & Rom. amicus fuit, & cū eis in classe Rhodiorū aduersus Philippū pugnauit. Obijt iā senior cū annis quadraginta & trib. imperasset. Filius quatuor reliquit, Eumenē, Attalum, Philetærū, Athenæum. Ex his iuniores priuatum statum duxerunt. Eumenes uerò imperans cum Romanis aduersus Antiochum magnum & cōtra Persen bellū gessit. Et à Romanis totam eam regionem accepit, quæ sub Antiocho circa Taurum erat. Nam initio regionem non multum tenebat. Hic imperium multū auxit & ædificijs & donis & bibliothecis, imperauit annos quadraginta nouem, ac imperium Attalo filio reliquit, dum puer adhuc esset, & huius tutorē Attalum proprium fratrem. Is cum annis 20. & uno imperasset, tanquam tutor, multis rebus feliciter gestis senex ad modū interijt. Nam aduersus Demetriū Seleuci filium, cū Alexandro Antiochi filio bellum gessit, & cum Romanis aduersus Pseudophilippum pugnauit. Deigylim quoque regem cepit ducto in Thraciam exercitu. Item Prusiam interemit præfecto illi filio Ni-

lio Nicomede. Cæterum qui sub tutela erat Attalus, cum annis quinq; im perasset Philometor appellatus, morbo defunctus est, Romanis hæredibus relictis, qui eam regionem prouinciam fecerunt, Asiam appellantes eodem nomine quo & continentem. Quòd Caicus fluuius Pergamũ præterfluit, per Caicum campum felicem. Quòd ex Tmolo Pactolus fluit, habens auri ramenta, quæ hoc tempore defecere. Exit in Hermũ fluuium, in quẽ etiam Hyllus fluuius egreditur, qui nunc Phrygius dicitur.

Quòd lacus q apud Homerũ Gygæus, postea Colous fuit appellatus.

Quòd Arimos alij in Lydia fuisse aiũt, alij in Cilicia, nõnulli in Syria, alij in Pythecusis, quo loco etiam Typhoëa fuisse dicunt. Quòd in Hierapole calidæ sunt aquæ & Plutonium, ambo nõ paruam admirationem præstantia. Nam aqua adeò faciliter in tophum duratur, ut qui aquæductus deducunt, integra septa ex eo aquis conficiant. Plutonium, os est in paruo quodam imminentis montis supercilio, ita commensuratum ut hominem possit suscipere, mira profunditate. Huic propositum est uallum quadratum, ambitu ferè semijugeri, quod nebulosa & crassa caligine plenum est, ut uix solum discerni possit. Ad septum appropinquantibus aer innoxius est, purus ab illa caligine, in tranquillitate uentorum. Nam caligo intra ambitũ manet. Si uerò animal intro progrediatur, statim morit. Quapropter tauri introducti cadunt, & morui educuntur. Nos passeres immisimus qui subito mortui ceciderunt. Galli uerò execti illæsi accedũt, ut etiam usque ad os appropinquent, introspiciãt, & immergantur, quousque possunt spiritum continentes. Videbamus enim ex aspectu æstuosæ cuiusdam passionis indicium, siue quòd omnes id experiantur, siue soli sacerdotes, siue diuina prouidentia, quemadmodum uerisimile in ijs est qui numine sunt afflati, siue quòd hoc uiribus quibusdam reluctantibus contingat. Quòd Caballenses credant Solymos esse, unde collis qui Termesi promontorio imminet Solymus uocatur, & ipsi Termenses Solymi dicuntur. Proximum est Bellerophontis uallum, & Pisandri eius filij sepulchrum, qui in bello contra Solymos gesto cecidit. Quòd Cebyrensis administratio, inter maximas totius Asiæ censetur. Vtebantur Cebyratæ linguis quatuor, Pisidica, Solymorum, Græcorũ, & Lydorũ.

Quòd apud Cebyreos proprium sit ferrum facile tornari.

LIBRI DECIMIQVARTI.

Quòd Ionum Coloniæ præfuerit Androclus Codri Athenarum regis filius, postmodum Æolicę. Is Ephesum ædificans, Regiam Ioniæ assignauit. Sunt aũt Ionum ciuitates hę: Miletus, Mius, Lebedus, Colophon, Priena, Teos, Erythræ, Phocæa, Clazomenæ, Chius, Samus, in uniuersum duodecim. Postmodum Smyrna fuit assumpta. Quòd Apollinis oraculum apud Branchidas in Mileto sit.

Quòd quæ nũc Samos appellatur insula Ionica, prius dicebatur Parthenia,

thenia, deinde Anthemus, inde Melamphylus, postea Samus. Quòd Samus adeò sit ferax, ut qui eam laudant, prouerbio dicere cõsueuerint, Fert & auium lac. Quòd ob Solysontis Samiorum tyranni acrarulentiam Samus adeò uiris fuit destituta, ut prouerbium inde natũ sit quo dicitur, Solysontis opera locus amplus est. Quòd Athenienses per Periclem Samo potiti, municipes in eam miserunt, è quorum numero Neocles fuit Epicuri philosophi pater, ludimagister. Is in Samo nutritus, adolescentiam Athenis egit cum Menandro comico. Quòd Creophylus hospes Homeri Samius fuerit. Cæterum o magnum hic scribitur.

Quòd Agamemnon Pygela condidit: fuit autem à parte quadam gentium illius habitatum oppidum. Nam quidam Pygalij nominati, calamitatibus defatigati illic remanserant, ac locum Pygela uocarunt.

Quòd post Troiæ captiuitatem Calchas uates cum Amphiarao pedester in Colophonem peruenit. Cæterum cum in uatem meliorem se iuxta Clarum incidisset, Mopsum scilicet Mantus filium, quæ Tyresiæ erat filia, præ tristitia perijt. Cæterum Hesiodus etiam carmine hũc sermonem ita effert.

θαῦμά μ' ἔχει κατὰ θυμόν, ἐρινεὸς ὅσσους ὀλύνθους
οὗτος ἔχει μικρός περ ἐών, εἴποις ἂν ἀριθμόν.

Mirabor sanè poteris si dicere ficus
Quot numero hæc caprificus habet, perparua licet sit. Hunc uerò respondisse,

μύριοί εἰσιν ἀριθμόν, ἀτὰρ μέτρον γε, μέδιμνος
εἷς δὲ περισσεύει, τὸν ἐπενθέμεν οὐκ ἐδύναιο.
ὣς φάτο καί σφιν ἀριθμὸς ἐτήτυμος εἴδετο μέτρου.
καὶ τότε δὴ Κάλχανθ' ὕπνος θανάτοιο κάλυψεν.

Mille quidem decies, modius mensura, superq;
Vna fit, hanc nullo poteris comprendere pacto
Dixit, & inuentus numerus mensuraq; certa est.
Continuo mortis Calchanti somnus obortus.

Pherecydes autem inquit, prægnante sue oblata, Calchantem interrogasse, quot porcos haberet, hunc respondisse tres, atque ex ijs unam esse fœminam. Et cum Mopsus uera locutus esset, illum obijsse.

Quòd Colophonij aliquando naualibus opibus, & equestrib. tantum excelluerũt, ut in quãcunq; partem siue suffragio siue auxilio equestri, aut pedestri, aut nauibus incubuissent, finis operi imponeretur, adeò ut prouerbium inde sit natum, Colophonem imposuit, pro eo quod est finem.

Quòd prouerbiũ sit Corycæus auscultauit, cum quispiam aliquid secreto aut facere aut dicere uidetur, neque tamen lateat ob eos qui speculantur & scire student quæ minime cõuenit. Id quod Corycæi prædones in portubus facere solebant, interrogantes à mercatoribus in portũ applicantibus, quid in nauibus portarent. Quòd Anaxagoras physicus,

Anaximenis Milesij fuerit familiaris. Præceptor autē fuit Archelaus physicus & Euripides poëta. Quòd Melas fluuius iuxta Smyrnæ murum labitur. Quòd Dolobella Trebonio in Smirna obsesso, interemit quempiam ex ijs qui Cæsarem per insidias interfecerant. Quòd quatuor sint Lethæa flumina, aliud iuxta Magnesiam, quæ ad Mæandrum est sita, aliud in Gortyne oppido Cretæ, aliud iuxta Triccā urbem Thessaliæ, super qua Æsculapius fuit natus, aliud apud Lybas Hesperios. Cæterum urbs Magnesia propè Lethæum est iuxta Mæandrum, ubi dicunt crucifixum fuisse Daphitam, propterea quod reges uersibus incesseret,

Purpurei stimuli, fæx ultima diuitiarum,

Lysimachi, Lydos subditis atque Phrygas. Quòd Magnetes in Asia Anaxenoræ Cytharœdo æneam imaginem erexerūt hac inscriptione,

ἤτοι μὲν τόδε καλὸν ἀκουέμεν ἐστὶν ἀοιδοῦ
τοίου γ' οἷος ὅδ' ἐστὶ θεοῖς ἐναλίγκιος αὐδῇ.

Est operæpretium, tales audire canentes

Qualis hic est, qui uoce deos exæquat & ode.

Vbi qui epigramma inscripsit, cum non satis considerate animaduerteret, ultimam secundi uersus literam prętermisit, cum basis latitudo non sufficeret. Quæ res ciuitatem ignorantiæ condemnari exhibuit propter ambiguitatem quæ oritur ex scriptura, num ultima dictio in nominatiuo casu sit accipienda, an in datiuo. Nam multi datiuos sine iota scribunt.

Quòd Stratonicus citharœdus uidens Caunios colore admodum uiridi, dixit hoc illud esse quod poëta inquit,

οἵη περ φύλλων γενεή, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

Tale quidem genus est hominum quale est foliorum. Cum uerò illum incusarent, quòd urbem ut morbidam carperet, Ego inquit eam morbidam dicere ausim, ubi mortui ambulant? Quòd Rhodij, bonis legibus instructi, maximam curam habuerunt circa res nauales. Vnde permulto tempore maris imperium obtinuerunt, & latrocinia sustulerunt, atque Romanis amici fuere & regibus quicunque Romanorum & Græcorum forent studiosi. Vnde suis legibus uixerunt, atque permultis donarijs urbs eorum honestata fuit. E quibus optimus Colossus Solis fuit quem poëta qui Iambum effingit sic describit,

κολοσσὸν ἁλίου ποθ' ἑπτάκις δέκα
χάρης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος.

Colossum solis quandoque septemdecim

Chares fabrefecit cubitorum Lindius.

Quòd Protogenes in Rhodo perdicem pinxit tam feliciter, ut perdicum pulli accedentes canerent & congredi gestirent, homines autem admirarentur. Quòd in Rhodo tanta fuerit de plebe cura, ut legem sanxerint ut diuites singulis diebus pauperes alerent, cogentes munera quædam ciuitatis peragere. Quòd in Rhodo stationes quædam nauium

fuerint

fuerint absconditæ & clancularię, quas qui inspicere audebãt, morte mul- tabantur. Quòd quemadmodum in Cyzico & Massilia sic etiam in Rhodo instrumentorum & machinarum fuerint officinæ. Quòd Rhodij & Halicarnassæi & Cnidij & Coi, Dores sunt. Quòd Rhodus prius Ophiusa fuerit dicta & Stadia, deinde Telchinis, à Telchinis eam in sulam incolentibus, quos nõnulli fascinatores & maleficos dicunt, quòd Stygiam aquã animalibus & stirpibus, perniciei gratia inspergerent. Alij uerò, artifices mechanicos, qui primi æris & ferri ex metallis generationẽ repererint. Venerũt è Creta in Cyprum, inde in Rhodum.

Quòd post Telchinas Heliadę fabulis traduntur insulã tenuisse, è quo rum uno, Cercapho filij nati sint tres, Lindus, Ialysus, Camirus, hi urbes de suis nominibus dictas condidere. Quòd Rhodi ambitus stadio rum est septingentorum uiginti. Quòd Atabyris mons sit excelsissi mus è Rhodijs, Ioui Atabyrio sacer. Quòd Posidonius Rhodi uixit & sophisticen exercuit. Fuit autem Apamiensis, ex urbe Syriæ. Quòd Dionysius Thrax & Apollonius qui Argonautica scripsit, Alexandrini fuerint, quamuis Rhodij uocarentur. Quòd Eudoxus mathematicus Cnidius fuerit, Platonis discipulus, Quòd urbs Halicarnassus, prin cipũ Cariæ regia sedes fuerit, Zephyra prius appellata. Hoc loco est Mau soli sepulchrum, unum è septem orbis spectaculis, quod Artemisia ma rito construxit. Hinc fuit Herodotus, quem deinde Thurium uocarunt, eo quòd coloniæ in Thurios missæ fuisset particeps. Quòd Hecatõ no Carum regi tres filij fuerint, Mausolus, Idrieus, & Pixodarus. Item fi liæ duæ, è quibus seniorem Artemisiam Mausolus duxit: Adam uerò, se cundus frater Idrieus. Post mortem Mausoli Artemisia imperauit. Ea de inde mortua, Idrieus, cui Ada & soror & cõiunx successit. At Pixodarus cum Medicarũ partiũ esset, Satrapa è Persis ad cõmunionem imperij ac cito, Adam eiecit. Aduentante uero Alexandro ad eum confugit Ada, ad filium adoptiuũ fecit ac hæredem, atq; hoc pacto Carum imperium susce pit. Quòd circa Cragum Lyciæ montem traduntur quę de Chimæ ra fabulæ habent. Quòd Solymi montes Pisidarum sint, circa Ter messum urbem. Quòd Crocos, genere fœminino effertur. Quòd è Solis Ciliciæ fuerint Chrisippus stoicus & Aratus. Quod Tarsus olim adeo in philosophia ac cæteris disciplinis sese exercuerit, ut & Athe nas & Alexandriam propemodum superaret, & qui discebãt, Tarsenses erant. Quod, Res iuuenum, consulta uirũm, crepitus seniorum.

Quod Pelopidarum diuitiæ à metallis circa Phrygiam & Sipylũ pro uenerunt, Cadmi uero, circa Thraciam & montem Pangæum, & Priami ex auro quòd circa Abydum effodiebatur, cuius nũc uix ulla uestigia ap parent. Multa tamẽ eiectio & loca effossa, priscæ metallorum inquisitio nis signa sunt. Mydæ quoq; opes ex metallis fuere quæ circa Bermiũ mõ

tem erant: Gygis & Alyattis & Crœsi ex ijs quę apud Lydium oppidum desertum, inter Atarneum ac Pergamum, quod quidem loca effossa habet propter metallorum inquisitionem.

LIBRI DECIMIQVINTI.

QVòd India rhombi figuram præ se fert, cuius latus septentrionale Caucasus mons est, ab Aria incipiēs usq; ad terminum eius maxime orientalem. Hic mons Sacas terminat & Scythas & Seras, septentrionem uersus, Indos autem, uersus austrum. Latus occidentale, Indus fluuius est, è Caucaso delatus, uersus occidentem hybernum. Latus autem ipsius orientale & australe mare rubrum est.

Quòd India tota fluminibus permeatur, è quibus duo maximi sunt, Indus & Ganges, ac multo maior est Ganges. Quòd Ganges fluuius, è montibus Caucasi ad austrum fluens, postquam campum attigerit, ad ortum redit usq; ad urbem maximam Polibathra, atque hoc modo tandem ad austrum in mare rubrum exit. Indus uerò, duobus ostijs insulam Patalenen amplectens, in mare rubrum egreditur. Quòd multi imbres Indiam madefaciunt, per quos linum seritur & miliū, & sesamus, & oryza & bosmorus. Hyberno tempore seritur triticum, ordeum, legumina, & fruges aliæ nobis ignotæ. Quòd in mari Indico nascuntur cete ancipitis uitæ, alia bobus, alia equis, alia alijs animalibus terrestribus similia. Quòd bosmorus, frumentum est minus quàm sit triticum, nascitur inter amnes, torretur cum in area excutitur, sed iurant ne prius eum ex area moueant quàm igni cōcoxerint, idcirco ne semen exportetur. India multis terræ motibus concutitur, & flumina translata nonnunquam adiacentes urbes alias quidem submergunt, alias sterilitate & siti perdūt. Quòd Indiæ fruges bis in anno proueniunt, qui seminantur inquam & qui ex arboribus nascuntur, id fit tum ob imbrium copiam, tum ob solis uehementiam. Quòd in quibusdam ramis arborum Indiæ, lana nascitur propter ligni humiditatem, ex hac sindones texuntur. Est & cortex quidam arboris illic, è quo uestes uariæ conficiuntur. Item arbores apud eos sunt, absq; animalibus mel conficientes, è quibus inebriantur esitantes. Sunt etiam arbores illic, quorum folia non sunt minora scuto: aliæ arbores sunt, quarum rami cum ad paucos cubitos excreuerint, reliquum incrementum pronum faciunt deflexi quousq; terram contingant: deinde terram ingressi radices agunt ueluti propagines, mox rursus in truncum exeunt, à quo postquam aucti fuerint, inde flectuntur, & aliam propaginem efficiunt, deinde aliam, & sic deinceps, ut ab una arbore umbraculum fiat, tabernaculo multicolumnio simile. Sunt arbores alię, quarum trunci à uiris quinque uix comprehendi possint. Quòd Aristoteles tradit, mulierem Ægyptiam septenos pueros peperisse. Nam Ægyptiorum uxores fœcundæ sunt. Quòd Alexander cum Taxila appulisset,

Indorum

Indorum urbem, & ab incolis perhumaniter susceptus fuisset, atque ob id plurimũ eis benefecisset, Macedones inuidia moti dicebãt, Alexandrũ non habuisse quibus bene faceret prius quàm Indum traijceret. Quòd simiæ & elephantes animalia sunt quæ ad hominis captum proxime accedunt. Cuius signum est, insultus in bello ordine ab utrisq; factus.

Quòd simiæ ab Indis hoc modo capiuntur: Catinum aqua plenum in conspectu ponentes, faciem sibi ea abluũt, atq; in propinquo aliud catinũ uisco plenum. Cęterum ubi lauerint, abeunt. At simiæ super arbore sedentes sublimes, descendunt inde, atque imitantur homines. Eóque modo uisco ablutę, capiuntur. Est & modus alius: Culeolos subligaculi modo induunt, inde discedunt relictis alijs interius uillosis. Cæterum illæ imitantes id, capiuntur. Quòd aliqui Indorum, unà cum maritis defunctis uxores comburunt, ne per occasionem adulterij alios uiros amantes, proprios ueneno tollant. Quòd apud Indos canes sunt ualentissimi. Sopithes itaque cum Alexandro dedisset canes centum quinquaginta, ut periculũ de ijs fieret, leone obiecto duos canes immisit, quib. illum tenentib. alios duos soluit. Qui cum in certamine consisterent, Sopithes iussit ut unus ex canibus abstraheretur à morsu, & nisi pareret, crus amputaretur. Canis itaque prius sibi crus incidi passus est, quàm morsum dimitteret, ac leonem retinuit donec obiret. Quòd in India aër sit saluberrimus, uitæ autem longissimæ homines ipsi, ita ut supra centũ & triginta annos durent. Syssitia apud eos sunt sicut apud Laconas. Auro non utuntur neque argẽto, pro seruis utuntur iuuenib. In nulla disciplina exacte exercentur pręter medicinã solam, tanquam aliæ si ultra mediocritatẽ discant̃ maleficos efficiant. Ius apud eos non dicitur, præterquã de cæde & iniuria. Nam hæc in nobis non sunt ne patiamur. Quæ uero in contractib. fiunt, in nobis sunt. Itaque cauendum esse, neque implendam esse urbem controuersijs. Quòd in India Tigrides nascuntur, magnitudine leonibus duplo maiores, & robore longe præstantissimi. Quòd in India lapides effodi aiunt, colore thureo, ficubus dulciores. Item serpẽtes membranaceis alis, & scorpios. Quòd in India canes sint robustissimi, qui non antè morsum dimittant quàm aqua naribus infundatur: nonnullis præ studio in morsu oculos distorqueri: alijs pręterea excidere, leonem & taurum à cane detineri: taurum mori rictu comprehẽsum prius quàm dimittatur. Quòd in regione montana Indię, Silas fluuius est, in quo nihil innatat. Quòd aëres quidam sint adeò tenues ut nulla in eis uolatilia inuehantur. Fortasse autem exhalati uapores ad se trahunt & quodãmodo absorbent subuolantia quemadmodum electrum paleam, & sideritis ferrum. fortasse & aliquæ eiusmodi uires in aqua sunt. Quòd Indorum multitudo in septem genera diuisa sit: é quibus primi sunt philosophi, honoratissimi paucissimiq;. Vtuntur unoquoque eorum publice

& priuatim qui mactant & sacrificant, quiq; uaticinia scrutantur, ubi quis ter mēdax deprehensus fuerit, ei per totam uitam ex lege silentium indicitur, qui uera dixerit, immunis & omni tributo exemptus habetur. Secundum genus est agricolarum, qui plurimi sunt & mansueti ob immunitatem militiæ. Regio tota ipsius est regis, ipsi eam conducti operantur, in quarta fructuum parte. Tertiū genus est pastorum ac uenatorum, quibus solis uenari & pecora pascere licet: hi uagi errabundiq; in tugurijs uitā degunt. Elephantes menses decem et septem uterum gestant: apud matrem annos sex aluntur. Viuunt annis plus q̄ ducentis. Libycis Indici maiores sunt, & robustiores: hi rictu propugnacula deijciunt, & arbores radicitus euellunt in posteriores pedes erecti. Mansuescunt adeò, ut lapidem iacere et armis uti & optime natare discant. Cæterum formicæ auriferę, terram effodiūt quemadmodum talpæ, auraceam existentem, hanc Indi quibusdam inuentis clàm rapiūt: nam timent ne à formicis deprehensi interimantur: magnitudinem enim habent uulpibus maiorē, celeritate lepores superāt. Serpentes, parui quidē & spithames magnitudine, ob uiolentiā periculosi sunt. Magni uerò quindecim cubitos excedentes roboris potētia magis sunt timendi. Medentur illis, incantationibus & radicibus herbarum. In Indo flumine crocodili sunt, minores q̄ qui in Nilo nascuntur. Quartū genus eorum est qui artes exercent & cauponariā. Quintum genus est bellatorum, qui reliquum tempus otiosi agunt, & gratis aluntur, belli tempore egrediuntur. Sexti sunt Ephori, quorum munus est, ut quæ perperā aut bene aguntur inspiciant, ac regi renuntient. Septimi sunt consiliarij & regi assidentes, à quibus & magistratus & iudicia & rerum omnium administratio fit. Nec licet cum alio genere connubia contrahi, nec studiū aut artem imitari, nec eundem plura exercere nisi philosophiam solam.

Quòd Indi uinum non bibunt, prēterquā in sacrificijs, potum è succo oryzæ conficiunt, non aū t hordei. Quòd Indi tantum habent simplicitatis, ut ne domos quidem custodiant. nam diffidentiam, malorū aiunt magistram esse. Quòd Indi ueritatem & uirtutem exercent maxime, & qui super falso testimonio conuictus sit, extremis decurtatur. Quòd Indorum reges emptitiæ mulieres curant. Quòd si mulier quæpiam regem ebrium interemerit, honoribus afficitur. Quòd sapientū apud Indos duo sint genera, quorum alij Brachmanes uocātur, alij Germanes. Brachmanes ab animalibus & uenere abstinēt; ferijs sermonibus intenti. Auditori non licet neq; loqui nec sternutare nec excreare, sed compositis moribus utens silet prorsus. Et cum triginta et septem annos sic uixerit in sua secedit, & laxius licentiusq; uiuit, aurum gestans & carnibus animaliū uescens. Quòd Indi putant hanc uitam quasi quendam hominum conceptum esse, mortem uerò natiuitatē ad ueram illam & beatam uitam, ijs qui rectē sunt philosophati: Mundum hunc ortum & quandoq; interiturum esse,

rum eſſe, item ſphęricum: quodq́ conditor & adminiſtrator omniū deus uniuerſum peruadit: & q̃ animę immortales ſint, & de iudicijs quę apud inferos fiunt. Quod Germanes ciuilem partem philoſophiæ tractent, Medicina utuntur non ea quæ medicamentis, ſed quæ uictus ratione peragitur. Ex medicamentis, maxime unctiones probant & cataplaſmata.

Quòd Indorum ſapientes omnes conſtantiā exercēt, tum eam quæ in laboribus, tum quæ in tollerantia conſiſtit, adeò ut totum diem in eodem geſtu immoti perſeuerent. Quòd qui ſunt in Taxilis Indi, defunctos abſq́ ſepultura proijciunt. Quòd ſapientes Indorum, cum ſe morbo adfectos ſenſerint, turpe id eſſe autumantes, igni ſeſe è uita tollunt.

Quòd Porus quidam Indorum rex, ad D. Cæſarem dona miſerit, hominem à puero brachia ab humeris exectum, item uiperas ingentes, ac ſerpentem cubitorū decem, item teſtudinem fluuiatilem trium cubitorum, & perdicem uulture maiorem. Quòd ab Indo fluuio occaſum uerſus Aria ſit, ad auſtrū uerò Arachoſia & Gedroſia. hæc quatuor habet latera, è quibus auſtrale latus mare rubrum efficit: orientale, Indus fluuius: occidentale, ſinus Perſicus: ſeptentrionale, montes Tauri qui Bagoi dicuntur & Parſynti. Longitudo maris, tredecim millium eſt ſtadiorum.

Quòd in mari Rubro cete naſcuntur cubitorum ſeptuaginta duorum. Epigramma quod in ſepulchro Cyri regis uiſitur,

ἐνθάδ' ἐγὼ κεῖμαι κῦρος βασιλεὺς βασιλήων.

Ille ego regum rex, hoc claudor marmore, Cyrus. Super Darij ſepulchro ad hunc modū: Optimus amicus amicis fui, eques & ſagittator optimus, uenatores ſuperaui, omnia facere potui. Quòd Suſis, uigente æſtate, urbs ipſa tantum habeat aëris meridianum calorem, ut lacertæ & ſepentes urbis uias tranſire non poſsint, ſed in medio interceptæ concremātur. Aqua frigida aëri expoſita, illico calefit. Aiūt inſuper hordeū in ſole ſparſum, ita frigi quemadmodum in furno miliū, quapropter ad duo cubita terrā tectis imponunt. Domus ipſę propter onus anguſtæ fiunt & longę, cum longis trabib. careāt, & magnis domib. indigēt propter æſtum. Palmaceæ aūt trabes peculiare quiddam patiunt̄. Nam cū ſolidæ ſint, quando inueteraſcunt, non cedunt in inferiorē partē ſed in ſuperiorē panduntur contra onus, unde melius tectum ſuſtinent. Quòd Perſæ nec ſtatuas nec aras erigunt: ſolem uenerātur & lunam & uenerem & ignem & terram & uentos & aquam, ſi quis in ignē inſpirarit, aut mortuum quicquā aut cœnum immiſerit, morte plectitur: uentilantes, flammam excitāt. Aquæ autem, ad lacum aut fluuiū aut fontem accedentes, foſſam effodiunt, in quam iugulant hoſtiam, cauentes ne aqua uicina contaminetur ſanguine. Quòd Perſæ in fluuium neq́ mingunt, neq́ inde lauantur nec abluuntur, nec mortuum inijciunt, nec alia quæ ſunt immunda. Quòd Perſæ præmia proponunt ijs qui plures filios ediderint. Quòd Perſæ de

sæ de maximis rebus consultant ebrij, putantes ea consilia esse firmiora quàm quæ in sobrietate fiunt. Quòd Darius Longimanus, primus omnium tributa instituerit nam ante hunc quæ unaquæq; regio producebat pendebantur, uelut frumentum, equi.

LIBRI DECIMISEXTI.

QVòd Syria uocatur à Babylone usq; ad sinum Issicū atq; inde continenter usque ad Pontum, id est usq; ad Leucosyros & loca circa Amisum. In quorum medio ambo Cappadoces sunt qui intra quiq; extra Taurum sunt. Cæterum Taurus usque ad Amanū montem porrrigitur. Quòd Ninus urbs Assyriorum, longe fuerit Babylone maior in campo Aturię. Cæterum Aturia prope Arbela est, interiecto Lyco flumine. Quòd Babylon Mesopotamiæ, muri ambitum habet trecentorum & octuaginta quinque stadiorum: eius crassitudinem, pedum triginta duorum: altitudinem uerò inter turres cubitorum quinquagenûm: turrium ipsarum sexagenûm. Vnde et hoc é septem spectaculis unum dicitur. Item horti pensiles. Quòd Babylon à Seleucia Mesopotamiæ stadijs trecentis distat. Est autem Babylon hoc tempore deserta, Seleucia uerò nomine caret. Vnde illud Comici de ipsa dicere licet, quod de magna urbe dicit,

ἐρημία μεγάλη 'στὶν, μεγάλη πόλις

Magna ciuitas magna solitudo est. Quòd prope Arbela urbem Assyriæ facta est ingens illa ac postrema pugna Alexandri aduersus Dariū, iuxta uicum Gaugamela. Non longe abest Lycus fluuius & urbs Demetrias, item Naphthæ fons & ignes. Quòd Tigris à mari usq; ad Opida & Seleuciam aduerso flumine nauigatur, Euphrates autem Babylonē usque stad. tribus millibus. Quòd regio quæ circa Euphratem est hordeum fert supra trecentos modios. E palma uinum fit & acetum & mel & panis. Palmarum nucleis fabri ferrarij pro carbonibus utūtur. Iidem aqua macerati ouibus & bobus in pabulum dantur. Dicunt esse carmen quoddam Persicum, in quo trecentæ sexaginta palmarum utilitates narrantur. Quòd iuxta Babylonem multum nascitur bitumen: cuius aliud liquidum est, quod naphtha dicitur: aliud aridum, iuxta Euphratē. Ex hac glebæ maximæ concreantur, ad ædificia idoneæ, quæ ex coctilibus lateribus fiunt. Porrò liquidum, quæ naphtha est admirabilem habet naturam. Nam igni admotum, ipsum corripit: etsi corpus eo illitum igni admoueris, deflagrat: extinguit autē luto & aceto et alumine & uisco multo. Vnde Alexander experientiæ gratia in balneo puero cuidam naphtham inspersit, ac lucernam admouit: deflagrās autem puer ferè perijt, nisi circunstantes aqua multa infusa flammas euicissent. Quòd uarie id effertur, næphthas & haphtha & naphtha tum feminino genere tum masculino. Quòd Adiabene Babyloniæ pars est & prouincia.

Quòd

Quòd Tigris fluuius, Thopitin lacũ perfluit iuxta latitudinẽ mediũ, atq; ad alterũ os usq; euectus, sub terrã magno cum strepitu demergitur, ac per magnum spaciũ subter terra labens, iuxta Gordyæã urbem rursus emergit. Quòd Tigris fluuius adeò est uelox, ut Thopitidi lacui, qui salsus est & piscib. caret, non misceatur. Quòd è Thapsaco Babylonẽ usq; stadia sint quater mille octingenta. Quòd à ponte in Cõmagena, urbs est Samosata. Et est istud initium Mesopotamiæ stadiorũ bis mille usq; ad Thapsacũ. Quòd Thapsacus Arabiæ urbs est, Nicephoriũ uerò Mesopotamię, & distãt hæ urbes inter se stadijs centũ. Quòd Mesopotamia haphthã fert & gangitẽ lapidẽ. Quòd inter Euphratẽ & Tigrin, alius etiam fluuius labit, Basilæus nomine. Itẽ iuxta Athemusiã urbem rursus alius, Aboras dictus. Quòd Syriã terminat, à septẽtrione quidẽ Cilicia & mõs Amanus. Latitudo est à mari ad Euphratẽ. Sunt autẽ à sinu Issico usq; ad pontẽ iuxta Cõmagenen, dictũ latus terminãtia stadia minus q̃ 400. ab ortu, Euphrate flumine & Arabibus Scenitis qui intra Euphratem sunt: ab austro, Arabia felici & Ægypto: ab occasu mari Ægyptio & Syriaco usq; ad Issum. Partes eius sunt, à monte Amano, Commagene, Seleucis, caua Phœnice, Iudæa, & reliquæ prouinciæ. Quòd Cõmagena urbem insignẽ habet Samosata. Seleucis uerò Tetrapolis dicit. Habet enĩ inter cæteras urbes permultas, quatuor insignes, Seleuciã Pieriam à Nicatore conditore, Antiochiam super Daphne, à patre ipsius, Laodicęam ab eius matre, Apamiam ab uxore. Has omnes Seleucus Nicator condidit.

Quòd Orontes fluuius è Mesopotamia erumpens, deinde sub terram occultatus, circa Apamenen emergit rursus, atq; hoc pacto in mare quod iuxta Seleuciam est egreditur. Quo loco uicinus mõs est Pieria uocitatus: deinde ad austrum Casius mons iuxta urbem Laodicæam, quo loco Dolabella è Cassio obsessus, oppetijt. Quòd Apamia urbs, Cherronesus uocatur, comprehẽditurq; Oronte fluuio, & lacu magno qui huic est uicinus, ac paludibus. Prius Pella uocabatur, à Macedonibus qui illic habitarunt: postea Nicator Seleucus instauratam eam de uxoris nomine uocauit. Hoc ipso in loco Nicator quingentos elephantes aluit, item equi alebantur & regis equæ numero supra triginta millia. Ex Apamia fuit Posidonius, philosophorum sui temporis eruditissimus. Quòd in Arado insula fons est dulcis aquæ, sub marinis fluctibus exoriens, è quo aquant scapha in aquam demissa, plumbea, ore lato, in angustum fundum coacta. Quòd Tripolis è tribus urbibus coacta est, Tyro, Sidone & Arado. Tripoli continens est Dei facies, in quam Libanus mons finit.

Quòd cauam Syriam montes Libanus & Antilibanus efficiunt, initium habentes ille quidem è Tripoli, hic uerò è Tyro, paralleli inter se locati. Finiunt autem prope montes Arabicos qui super Damascenam sunt. Latitudo regionis stadiorum est ducentorum, longitudo dupla.

Est autem regio hæc beatissima fluminibus irrigua, tum alijs, tum etiam Iordane flumine. Quòd Posidonius tradit in caua Syria draconem uolantem uisum fuisse, mortuum, lõgitudine ferè unius iugeri, crassitudine tanta ut equites utrinq; astantes se intueri mutuo non possent. Hiatus oris tãtus erat, ut hominem equo insidentem acciperet. Exuuiarum squama quælibet clypeo maior. Quòd regio tota à Seleucide ad Ægyptum usq; & Arabiam, caua Syria uocatur, propriè uerò ea quæ Libano & Antilibano terminatur. At ab urbe Orthosia Pelusium usq; regio maritima, Phœnicæ dicitur, angusta existẽs. Quæ uerò supra hanc est mediterranea regio, inter Gazam & Antilibanum usque ad Arabas, Iudæa uocatur.

Quòd Tyrus, cum prius fuerit insula, aggesta terra per obsidionem, peninsula est effecta. Purpura quæ illic fit, pulcherrima habetur. Quòd Sidonij multarum atque optimarum artium magistri perhibentur, philosophiæ & arithmeticæ & computationũ & astronomiæ periti. Itẽ mercaturæ et nauigationis nocturnæ, quemadmodũ Ægyptij geometrię inuentores perhibentur. Quòd Sidon à Tyro uersus boream distat stadijs ducentis. Quòd post Tyrum Ptolemais urbs sit, de qua mirus casus traditur. Nam quo tempore prælium cõmittebatur, cùm in hoc litore insignis fuga habitatorum fieret, pelagi affluxus inundationi similis fugientes obruit, ac paulisper cõmorata aqua, rursus abscessit, relictis per caua loca mortuis hominib. & piscib. Quòd quę de Andromeda tradũtur, circa Ioppẽ accidisse aiũt. Cęterũ Hierosolyma Ioppe pro nauiũ statione utuntur. Quòd à Cassio Pelusiũ usq; Ægypti urbẽ stadia sunt trecenta. Quòd Gaza urbs à mari distat stadijs septẽ, à Gaza urbe ad urbem Aela, quod signum est sinus Arabici maxime orientale, per heremũ stadia sunt mille ducenta & sexaginta. Et usq; ad occiduum recessum sinus Arabici (Heroũ oppidum uocãt) à Pelusio uia deserta est, & serpentib. plena.

Quòd post Gazã, Rhaphia & Rhinocorura sunt urbes, quę inde appellationẽ habent. Quòd Ægyptij homines maleficos captos, nasi mutilatione plectentes, eò habitatũ mittebant, qui postmodũ hac nota cognoscibiles in Ægyptũ redire non audebant. Quòd Pompeij magni corpus in Cassio monte iacet circa Serbonida lacum, iuxta urbem Pelusium.

Quòd ab Orthosia urbe Phœniciæ Pelusium usq;, stadiorum sunt tria millia sexcenta quinquaginta, in sinum se inferenti: hoc iter ad occasum hybernum tendit. Ab eadem Orthosia ad Orontem fluuium stadia sunt mille centum & triginta, uersus ortum æstiuum. Ab Oronte fluuio ad cõfinia Syriæ & Ciliciæ, stadia sunt quingenta uiginti, uersus ortum æstiuũ.

Quòd Moses apud Iudæos celebris, ex sacerdotib. Ægyptijs unus fuerit, qui cum corũ superstitionẽ ferret moleste, in Palæstinã commigrauit, ac permultos ex Ægypto unà abduxit. Cæterũ Strabo Mosen laudat tanquam religiosè & iustè talia molientem. Quòd post Mosen sequentibus

tibus temporibus superstitio inter Iudæos inualuerit, uelut circuncisio & carnium esus interdictus. Quòd Hierosolyma urbs interiora habeç aquis plena, foris sicca est. Fossa urbis non est fossilis, sed in lapidem excisa, profundo saxo. Lapis excisus structuræ urbis materiam præbuit.

Quòd Serbonis lacus profundus est, ambitum habens stadioru mille. Is secus maritimam oram extenditur, longitudine paulò pluriu quàm ducentorum stadioru, aqua grauissima ut natatione opus non sit, uerum qui tenus umbilico in eum procedit mox attollitur. Plenus est bitumine, quod è medio fundo temporibus inordinatis cum bullis quasi feruẽtis aquç efflatur. In summo autem incuruatus montis speciem præbet, fauillç multum emittit, fumosus & aspectu ater, æri & argento & nitidis ac tersis omnibus rubiginem inducit, usque ad aurum. Vnde cum uasa situm contrahunt, iam accolæ intelligunt bituminis eruptionem incipere, ac sese arundineis ratibus ad id inquirendum accingunt. Bitumen est terrç gleba quæ à calore liquefacta afflatur atque diffunditur, rursumque in glaciem fortissimam ab aqua frigida immutatur, unde sectione & incisione opus est. Id postea ob aquæ crassitiem in summo fluitans, inciditur & aufertur.

Quòd Hebrçoru urbs Sodoma, urbium duodecim fuerit metropolis, & cum terra subtus ignibus plena esset, ex terræmotibus & igneis exhalationibus, euersæ fuerunt & exustæ omnes. Et emersit lacus qui nũc Serbonis dicitur Sulphure & bitumine plenus. Quòd Ægyptij ad mortuorum conditurã, bitumine utuntur. Quòd ex Armozo Carmaniæ promontorio, Arabiæ promontorium conspicitur quod est Macis proximum, id initium sinus Persici. Nam ab eo loco ad ortum & occasum primo, inde ad septentrionem sinus Persicus in latum porrigitur usque ad Teredonẽ urbem & Euphratis fluuij ostia. Quòd mare Persicũ, magnũ est, adeo ut Ponto Euxino magnitudine multo minus non sit. Quòd in parte sinus Persici maxime australi et occidua urbs est Gerra in locis salsis, ubi domus ex salibus cõstructæ sunt, quas cum salis squamæ propter solis ardorem separatæ cõtinue cadunt, crebro aquis aspergunt atque eo pacto continuant parietes. Quòd in sinu Persico insulç sint Tyrus & Aradus, à quib. Tyrij & Aradij Phœniciæ, coloni sunt profecti. Quòd per totam Rubri maris oram maritimam arbores in profundo nascũtur, lauro & oleæ persimiles, quæ in refluxibus ex toto deteguntur, in affluxibus non nunquam ex toto obruuntur, id fit, quamuis ulterior terra arboribus careat, adeò ut admirandum sit. Quòd in mari Rubro cetus eiectus fuerit cubitorum quinquaginta. Quòd in paludibus, quas Euphrates effussus efficit uitis nascitur, terra in arundineis cratibus imposita quanta stirpem recipiat, ut sæpe etiam ab aqua deferatur, quã rursus in pristinam sedem contis propellunt. Quòd in Arabia felice lex est, ne filius à patre regnum suscipiat, sed qui primus è nobili genere post consti

tutum

tutum regem puer nascitur, is ex lege assumitur, & ad regni successionem regaliter educatur. Quòd mare rubrum profunditatem non habet. nam duas orgyas non excedit, unde herbida est superficies, dum plantæ sese exerunt. Item arbores extra superficiem apparent. habet canum mari timorum insignem multitudinem. Quòd Astaboras fluuius parte quidem maxima Nilo miscetur, exigua portio in sinum Arabicum egreditur. Quòd regio Arabiæ maritima, cuius magnam partem Troglo dytæ tenent, oliueta, palmeta & laureta habeat. Quòd elephantes Arabici, quoties flumina caloribus arefiunt, dentibus & proboscide puteos effodiunt. Quòd Strabo Trogodytas absque litera l enuntiat.

Quòd Posidonius affirmat per Erembos apud Homerum, Arabas intelligendos esse, tanquam ueteres ob discrimen hoc nomen uitiarent, ut pro Arabibus Erembos appellarent. Nam hæ nationes tres inter se finitimæ, eandem ferè appellationem sortiuntur. Ad eundem modum per Arimos Syros esse audiendos idem affirmat. Nam Arimæi sunt qui in ea habitant, & fortasse Græci eos Arimæos uel Arimos uocabant. Nominum enim mutationes permultæ sunt. Nam & Dariacem Darium uocabant, Pharzen autem Parasitum.

LIBRI DECIMISEPTIMI.

QVòd minor Cataractes supra Syenen & Elephantinam urbs sit, quo loco Ægyptiorum & Æthiopum est terminus. Quòd Æthiopes insalubrem uitam agunt, ob nimiam aëris intemperiem, quapropter pauperes etiam sunt. Ægyptij uerò beatam uitam ducunt. Quòd Ægyptij in tres partes seipsos diuiserunt. Nam alij sacerdotes sunt in rebus diuinis occupati: alij agricolæ, quæ ad pacem spectant, exercentes: milites, belli negotia curant. Quòd Nilus semper ab austro ad meridiem fluit, usque ad magnum Delta. Inde in multas partes diuiditur, ad mare usque. Dextra quidem usque ad Pelusium: sinistra uerò, Canobum usque. Fit autem Ægyptus inferior insula triquetra, quod Delta uocatur. Locus qui ad uerticem est eodem nomine uocatur. Item uicus eodem loco positus. Insula ea tota fossis nauigatur, tanta facilitate ut nonnulli testaceas scaphas habeant.

Quòd ipsius Delta ambitus insulæ formam præbet, stadiorū habens tria millia. Quòd in Nili incrementis tota insula undis obruitur, solis urbibus & uicis sese exerentibus, eo quod in collibus aut natura, aut arte factis locum habent. Hoc fit dies quadraginta. Deinde paulatim decrescit, quemadmodum creuerat, diebus uiginti. In diebus sexaginta campus omnino denudatur. Quòd supra Delta longitudo est stadiorum quatuor millium uersus austrum usque ad Syenen: ubi Nilus per unum alueum rectà labitur sicubi insula non occurrat. Quòd ab imbribus Æthiopicis Nilus crescit. Quòd Cambyses Aegypto occupata

usque ad

usq; ad Meroën progressus est & nomen urbi & insulæ imposuit, Meroën sororem ibi mortuam hoc honore adficiens. Quòd Antiqui à Syene tantum usque ad mare Ægyptum uocabant, id est quantam partē Nilus fluuius irrigat. Quòd à Pelusio usq; ad Canobicum os, quę basis est ipsius Delta, stad. sunt mille trecēta, à Canobo autem usq; ad Pharum, centum quinquaginta. Quòd urbs Alexandria in Mareotide est, cuius pars septentrionalis mari, australis uerò Maria lacu comprehenditur. Hic lacus è Nili fossis & ab incrementis repletur. Quòd Alexandri Ctistæ alueolum aureum in Alexandria, Ptolemæus rapuit cognomento Coccas, qui idem Parisactus fuit dictus, è Syria profectus. Is cito excidit imperio, quòd nihil non auderet. Alueolus deinde uitreus esse cœpit.

Quòd Ptolemæus octauus cognomento Auletes, choraulam exercuit, adeò in ea glorians ut non contaretur certamina in Regia celebrare. Hunc Alexandrini eiecerūt. Vnde Romam profectus Pompeio supplex fuit, atque reditum est assecutus, nec multo pòst morbo est assumptus. Successit ei Dionysius filius. At Cleopatra Auletæ filia in Syriam fugit. Interea Pompeius Magnus à Pharsalo fugiens, in Casium montem ac Pelusium uenit, ibiq; à regis familiaribus dolo obtruncatus est. Cæsar cum aduentasset Dionysium interemit & Cleopatram ab exilio reuocatam Ægypti reginam constituit. Post pugnam in Philippis Antonius in Ægyptum profectus, Cleopatram duxit, atque unà bellum Actiacum gessit, fugitq; cum ea. Superueniente deinde Augusto ambo sunt euersi, & Ægyptus sub Romanorum imperium est redacta. Quòd primus Cæsar circa Pharsalum urbem Pompeium deuicit, Secundus autem iuxta Philippos uicit Cassium & Brutum.

Quòd septem Nili ostia hæc sint, Heracleoticum, Bolbitinum, Sebenniticum, Phatniticum, Mendesium, Taniticum, Pelusiacum. Quòd inter Pelusium urbem & recessum sinus qui iuxta Heroum urbem est, desertum sit stadiorum mille, totum siccum, animalibus noxijs ac serpentibus plenum. Quòd in Momemphide sacra uacca alitur, quemadmodum in Memphide Apis, atque in Heliopole Mneuis Bos.

Quòd circa initium ipsius Delta Bubastus urbs est & Memphis et Heliopolis & initium fossę quæ in mare sinus Arabici tendit, quod iuxta oppidum Heroum iacet. Latitudinem habet hæc cubitorum centum, profunditatem uerò, quanta nauigio satis sit decem millia ferenti.

Quòd quæ olim Thebæ Ægyptiæ, nunc magna Diospolis sit uocata.

Quòd magnus ille Plato cum Eudoxo discipulo in Ægyptum profectus est, in qua annos treis sunt uersati, in geometria & astronomia, atque omnino in philosophiæ cognitione sese exercētes, circa Thebas quæ nūc Diospolis uocatur. Quòd Apis idem est cum Osiride, ac pro deo habetur. Quòd Memphis secundum ab Alexandria locum habet.

Ab hac

Ab hac stadijs quadraginta, regio quædam montana abest, in qua multæ sunt pyramides, regum sepulchra, ac tres insignes, è quibus duæ inter septem orbis spectacula censentur. Altitudinem habent stadij unius, figurā autem quadratam. Quòd ex multis signis existimarunt antiqui Ægyptum inferiorem totam usque ad Serbonidem lacum, & Mœridē, & regionem Ammoniacā pelagus extitisse, fortasse etiā sinui Arabico continuū, aut non ita, sed non procul abiunctum. Quòd admirandus ille labyrinthus in superiore Ægypto est, itaque in ipso labyrintho pyramis, sepulchrū Maindi regis qui labyrinthum ædificauit. Nam Maindes hunc cōdidit.

Quòd κατέρασιν usurpat rerum scriptor, pro eo quod est absorpsit, cōtra quam ἀνήρασιν, id est ex imo extulit. Quòd in Arsinoë urbe quæ prius Crocodilorum urbs uocabatur, mansuetus crocodilus colebatur. In Herculis urbe colitur Ichneumon, qui crocodilo & aspidi inimicus est. Nam eorum oua uocat Ichneumon, atque aspides interimit, dum luto incrustatus in flumen protrahit, crocodilum uerò dum ore hiante dormit, furtim ingressus, arrosis uisceribus interficit. Quòd in Cynopoli Anubis colitur, & canibus honos & sacer quispiam cibus statutus est.

Quòd in Oxyryncho urbe & præfectura eodem nomine Oxyrynchus colitur in sacro septo. Sed & cæteri Ægyptij omnes Oxyrynchum piscem colūt. Nam quædam animalia sunt quæ Ægyptij uniuersi colūt, quemadmodum ex terrestribus tria, bouem, canem, felem, ex uolatilibus accipitrem atque ibim, ex aquatilibus lepidotum piscem & oxyrynchum. Sunt alia quæ quisque seorsum colit, ut Saitæ & Thebani, ouem, latum uerò, qui piscis quidam in Nilo est, Latopolitani, lupum, Lycopolitani, cynocephalū, Hermopolitani, cepū Babylonij, qui sunt iuxta Memphim, (Cepus faciem habet Satyro similem, cętera inter canem atque ursum. nascitur in Æthiopia) aquilā Thebani, leonem Leōtopolitani, caprum & hircum Mendesij, murem Araneum Athribitæ. Item alij aliud. Quòd Ptolemais urbs est maxima omnium quæ sunt in Thebaide, & Memphi non minor. Supra hanc est Abydus, in qua Memnonis est regia mirabiliter constructa. Quòd antiqui & diuinationem & oracula plurimum uenerabantur, nunc earum rerum maxima negligentia est. Nam Romanis Sibyllæ responsa satisfaciunt, & Hetrusca diuinatio per auguria, per exta & Iouis signa. Quapropter Ammonis oraculum quasi ex toto defecit, prius in honore maximo habebatur, ad quod etiam Alexander profectus est, responsum petiturus. Quo loco non uerbis sicut in Delphis & Branchidis, sed magna ex parte nutu & signis reddebantur oracula, quēadmodum & Homerus ait,

ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ᾽ ὀφρύσι νεῦσε κρονίων.

Annuit & uultu pater illi clara sereno. propheta scilicet Iouem effingente. Aiunt tamen uerbis ad regem à propheta dictum fuisse, quod Iouis filius esset.

esset. Quòd in Abydo urbe Osirim colunt. In Osiridis aũt templo nõ li cet nec cantori, nec tibicini Deo psallere, quemadmodum Dijs alijs mos est. Quòd in Tentyra urbe supra quàm apud cæteros Ægyptios crocodilus dedecoratur, & ex omnib. beluis inimicissimus habetur, atq; ab ipsis interimitur. Quòd quemadmodum Psylli apud Cyrenaicam regionem naturalem quandam uim habent contra serpentes, ut nihil mali à uenenatis bestijs patiantur, sic & Tentyritę contra crocodilos, ut nihil ab eis patiantur, sed & unà cum illis aquã tranant intrepide. Quòd longitudo Thebarum quę centum portas habẽt, nunc Diospolis uocitata, stadiorum erat olim octuaginta, nunc in modum uici habitantur.

Quòd Astronomia à Thebanis Ægypti diligentissime fuit exercitata. Author eis fuit tantæ diligentiæ Mercurius Trismegistus. Quòd uirgines sacræ apud Græcos Pallades dicuntur. Quòd in Elephantina urbe fons est easdem affectiones cum Nilo sustinens, atq; unà incrementa suscipiẽs, è quo signo maiorem aut minorẽ fertilitatem præsagiunt. Nam si Nilus multũ increscat, copiosa fit annona: sin parum augeatur, exigua. Sunt itaq; in puteo notæ quibus annonæ copia aut tenuitas deprehenditur. Quòd in Syene urbe, in solstitio per meridiem, putei nullam umbram habeaut, & Gnomones eodem modo. Quòd supra Elephantinam urbem minor Cataractes sit. Quòd Strabonis tempore Candace quædam, uirilis mulier, Æthiopissa, qui supra Ægyptum sunt Æthiopib. imperarit. Hæc altero oculo capta fuit. ipsius regia erat Napata, urbs magna. Quòd Candace multis myriadib. Æthiopũ contra Petronium Romanũ Agypti prætorẽ bellum gesserit. Imperauit locis in quib. Cambysis exercitus ingruente austro harena obrutus fuit. Quòd Æthiopum pecudes & capræ & boues ac canes, exiguo corpore sint forte ex hac occasione initium acceperint de Pygmæis fabulæ. Nam quę de ijs dicunt uera non sunt. Quòd Æthiopes, reges colunt ut Deos, qui plerunq; temporis domi sedent. Regni caput est Meroë ciuitas eodem nomine quo & insula. Huius iusulæ longitudo stad. est trium millium, latitudo mille. Vrbes habet frequentes & montes & nemora, atq; omnis generis metalla. Ambitur illic Nilus uersus Libyam magnis harenę cumulis: uersus Arabiam uerò continuis præcipitijs: ab austro sursum uersus, fluminum concursu Astabora, Astapode & Astasoba, à septentrione est Nili decursus.

Quòd Æthiopes etiam mulieres armant, quarum pleræque oris labiũ æneo circulo traiectum habent. Sunt aũt pellati. nam oues apud eos capri nam lanam habent, lanam non portant. Nonnulli nudi incedunt, breuibus pellibus incincti. Quòd Aethiopes Deum putant alterum immortalem, alterum mortalem. Immortalem quidem eum qui rerum omnium causa sit. Mortalis uerò apud eos incertus est, & nomine caret. Sed frequẽtius eos à quibus beneficium acceperunt, & reges pro dijs habent. Et re-

ges quidem, cõmunes omnium, cæteros uerò priuatos, eorum quibus be nefecerunt Deos esse arbitrantur. Ex ijs qui ad torridam habitant nõnulli sunt qui Deos non colunt, quos etiam Soli dicunt infensos esse, & detestari cum eum exoriri uident, propterea quòd eos urat & oppugnet. Meroitę ultra alium quendam Barbarum Deum, Herculem, Pana & Isim colunt. Regem constituunt eum qui uel forma uel alendorum pecorum uirtute uel robore uel opibus excellat. Quòd Æthiopum mos est, ubi rex aliqua parte corporis orbatur, ut familiares idem quoquo modo patiantur, & cum eo moriantur, idcirco maxima regi custodia adhibetur.

Quòd in Nilo flumine piscium genera etiam alia habeantur. Cæterum maxime noti sunt oxyrynchus & lepidotus, & latus, & alabes, & coracinus, & porcus, & phagorius, quem etiam phagrum uocant. Item silurus & citharus & alosa & mugil. Ex testaceis dilychnus, physa, bos. Itẽ cochliæ ingentes quæ uocem ululatui similem edunt. Animalia quoq; habent, ichneumonem & Ægyptiam aspidem. Ea duplex est, altera palmaris quę citius interficit: altera orgyæ longitudine. Ex auibus est ibis & accipiter Ægyptius, qui mitis est præter alios qui sunt alibi, quemadmodum & felis. Bubo quoq; aliusmodi ibi est. Nam apud nos aquilæ magnitudinem habet, in Ægypto uero magnitudinem habet graculi. Quòd ibis auis est mitissima, magnitudine & figura ciconiæ persimilis, tota. Nullum triuium non ea plenum est. Vtiliter quidem. nam omnem serpentem omnesq; macelli immundicias colligit. Inutiliter uerò, quia immunda est & omnia comedit, nec facile à mundorum inquinatione arceri potest. E mari in Nilum ascendunt mugil, alosa, & delphinus. Cætera ob crocodilorum timorem non ascendunt. Ac delphinus quidem, quia crocodilo potentior est: mugil, quia ob naturalem quandam cõuenientiam à porcis secus terram ducitur. Crocodili autem à porcis abstinent. nam cum rotundi sint & spinas ad caput habeant, periculum beluis afferunt. Quòd iuxta Strabonis sententiã, Libyæ figura trigona sit, rectum habens angulum: cuius alterum latus, rectum angulum continẽs Nilus fluuius efficit: alterũ uerò ora maritima nobis aduersa à Pelusio usq; ad Gades: latus uerò recto angulo subtensum, regio tota est quæ secus oceanũ iacet, à Gadibus usque ad Nili fontes. Cæterum Ptolemæus hæc tanquam falsa reprehendit. Quòd montem Mauritaniæ, quem græci uocant Atlantem, Barbari Dyrin appellant. Quòd septentrionale maxime & occiduũ Africæ promontorium, Cotes appellatur. Id Gadibus opponitur.

Quòd utraq; Mauritania fertilissima est, ac magna cum beatitudine incolitur. eius flumina crocodilos ferũt. In quodam fluuio hirudines nascũtur septenũm cubitorum, gulam perforatã habentes, per quam respirant. Et uites illic nascuntur, quarum crassitudinem uix duo homines complecti queant, racemos habentes cubitales. Quòd in Africa & India

calamus

calamus nascatur, cuius genu quodlibet octonos modios capiat. Item herbæ aliæ miræ magnitudinis. Quòd Mauritani maximam curam habent ornatus comæ, & barbæ, & unguium, & cæterorum eiusmodi.

Quòd Afri serpentum & piscium pellibus pro indumentis & stragulis utuntur. Quòd in Africa quemadmodum in Æthiopia, æstate multum pluit, hyeme siccitas uiget. Quòd Lotophagi Africæ, potu non indigent. nam lotus ijs & cibi & potus uicem præbet. Quòd in mediterranea regione Africæ inueniuntur ostrea & cheramides & id genus alia, quemadmodum iuxta Ammonem. Quòd in nonnullis Africæ locis bis messem faciunt. Culmus est longitudine quinûm cubitorũ, crassitudine digiti parui, fructus affert, modios ducentenos & quadragenos. Vere non serunt, sed terræ colligatis paliuris uersæ atq; scarificatæ semina satisfaciunt quæ è spicis in messe ceciderũt. Operarij propter serpentum multitudinem ocreas gerũt, dormituri uerò lecti pedes allio illinunt scorpionũ gratia, & paliuris circũligant. Quòd in ora Mauritaniæ maritima urbs fuerit Iola nomine, quam Iuba Ptolemęi pater muniens Cæsaream uocauit. hæc portum habet. Quòd Carthaginenses magnam potentiam habuerint. Nam cum aduersus Romanos bellũ suscepissent, urbes habuerunt in Africa trecentas: in urbe hominum millia septingenta. Cæterum obsessi & in deditionẽ coacti armaturarum dederunt 200. millia, bellicorum instrumentorum tria millia tanquam nõ amplius bellaturi. Inde cum rursum bellum gerere decreuissent, armorũ officinas constituerunt, unde singulis diebus 100. & 40. clypei confecti in armamentarium referebantur, & gladij 300. & lanceæ quingentæ, tela catapultica, mille. Ad funes pro catapultis faciundos ancillæ capillitium prębebant. Quòd ante Syrtim minorem Meninx est insula, hanc aiunt Lotophagorum Homeri regionem esse. nam illic lotus abundat. Quòd urbs quæ olim Barce, nunc Ptolemaïs sit dicta. Quòd silphium, succum Cyrenaicũ fert. Quòd è Cyrene fuerint sapientes uiri, Aristippus Socraticus, & huius filia Arete. Item Aristippus hac matre editus cognomento μητροδίδακτος & Callimachus, et Eratosthenes, & Carneades Academicus, et Apollonius. Quòd Cyrenaica regio tota, Cretę insulæ iuxta longitudinem æqualiter prætenditur.

EPITOMARVM IN STRABONEM FINIS.

RVDOLFVS AGRIcola iunior Rhetus, Caspari Vrsino Sylesio, insigni Poëtæ. S. D.

DEdico ego tibi mi Caspar, laborem minimũ, quo in scribendis literis, ego & Vadianus uti solemus, nisi enim quod ad me attinet, extemporarium dicerem, quod ad amicos perferendum literis includo, plane mihi ipsi non iniuria uideri possem iniuriosus, qui aliud ꝙ res habeat àssererem. Idem & Vadianum solere per hos proximos menses, quib. contubernio suo mihi datur perfrui quottidie experior. At quur (ais) non grandia nobis dicas potius? paruo enim ea æstimari nosti, quæ facile ad manum sunt. Qui scis, Caspar, an maiora apud me supersint debita tibi? id quod & ingenium tuum & eruditio, omnium bonorum studiorum accessione in te parta meretur. Quanquam, ut quod sentio dicam ne hęc quidem à te contemni uolo, esto, subito fortassis labore parta sint. Causa est quòd ingenia paulo acutiòra & peritiora tenui sæpe labore ea quæ ab minus eruditis magno sudore uix excogitari possent, ędere solẽt, digna doctorum & tui simillium lectione. An de me loquar quæris? Non equidem sed de Vadiano nostro, cuius tibi eruditio & humanitas perinde ac mihi nota est. Postremo quia & me & Vadianum pari amoris officio complecteris, perspectum erat mihi te utriusq; Idillijs hoc est subcisiuis horis conscriptis animi laxamẽtis, oblectatum iri. Valebis, legesq; ista alijs non ut Anagnostes sed ut Censor. Viennæ.

RVDOLFVS AGRIcola iunior Rhetus, Ioachimo Vadiano. S. D.

SAluus sis mi Vadiane, literas tuas cordatas, elegantissimásque ad decimum Calendas Septembr. accepi, quibus pro singulari tua in me beneuolentia, mutuóque inter nos amore, meam tibi ualetudinem gratissimam esse scribis, ingratus profecto, & iusta quidem ratione dici possem, & Timoni Atheniensi non usquequaq; absimilis, si in amicitia nostra officiosus non sim, tibiq; uiro integerrimo doctissimoq; gratas gratias non agerem, qui quum sis acerrimo iudicio, singulariq; prudentia (facessat adulatio) insigniter pręditus, homines tamen longe te quocunq; respectu inferiores genuina quadã gratia tibi reconcilias, et diem noui amici nunquam perdis. Quorum in numero me primum esse ingenue fateor, quem incredibili eruditione, uirtutibusq; tuis dignum feceris, quum literis ultro citroq; datis, amicitiæ auspicia (quam nullum unquam æuum labefacturum sit) auspicatissima captare cœpimus. Nõ me fugit quàm sis perspicacissimo ingenio, qua facũdia, dignus profecto es, cui

cui in omnibus complaceant omnes, si quod exoptas, aliqui ex omnibus exequi ualeant. Scio enim quantum heroico stilo insurgas, & eloquentissimis certes, & unicas, quia & pugnare & superare potes. Vtinam ea mihi diuina quadam uirgula facultas daretur tecum uiuendi, tecum emori uellem, quid enim per Deum immortalem homini literarũ studioso aut magis expetitum aut antiquius cõtingere posset? quàm hoc familiariter amico uti & cõmorari, qui in omni disciplinarum genere excellenter doctus, & de literis optime meritus sit. Vnde illud eueniat, ut doctissimis quibusque, qui se tuæ familiaritatis commertio oblectarint non possis nõ esse amabilis, sed ne hac laudum prosopopeia amicissimum amicum (quoniã nihil à te magis alienum esse studes) lacessam potius quàm demerear. Peto abs te mi Vadiane, si modo exemplarium apud uos copia sit, ut institutiones Rhetoricas Fabij Quintiliani typis Aldinis effigiatas quàm citissime habeam. Soleo enim interdum etiam à doctissimorum scriptorum lectione me abdicare, qui uel incuria Calcographorum uel temporum iniuria deprauati tenebras (ut dicit) Cimerias & inextricabiles errores præ se ferunt. Quam uellem, ut nostra hæc ætas plures Aldos sortita esset, qui ad ueterum scripta diligentius imprimenda, elimatiusq́ in publicum studiosorum usum danda incitarentur, forsitan latinę linguæ iactura magna ex parte reparari posset. Et ut unde digressus sum reuertar. Videtur mihi Quintilianus, scriptor iste grauissimus nõ ea solũ quæ in erudiendo Rhetore fidi traditoris sint, sed & quę ad uniuersam latinitatis elegantiam, sententiarumq́ grauitatem multum conferunt, præcepisse. Et profecto cui Quintiliani lectio placet (id q̃d ipse de Cicerone libro 10. scribit) is se profecisse intelligat. Cæterum, optime Vadiane, dum Cracouiæ studio philosophiæ addictus, literas à te (ut par erat) habere non potui, ignosces, si uicinus, utpote in Vngaria ex arce Reuerend. Card. Strig. & Patriarchę Cõstantinopolitani te literis meis illiteratis aliquando prouocem, omnemq́ animi mei sententiam tibi enucleatius declarem, neq enim in principalib. istis curis, occupationibusq́ eam bonis literis impartiri operã possum, quæ animo meo satisfacere uideretur. Quum tu autem doctissimus sis, & inter principes literarum quotidie uerseris, tantaq́ diligentia & omnium admiratione primæ classis scriptores in Musæo Viennensium interpretaris, ut quædam etiam in eis loca obscurissima paucis uel nullis ante hac bene uisa perspectaq́ luce clarius aperire, omnium qui te audiũt ore dicaris. Rogo te plurimum ut Aulico Strigoniẽsi & pluribus occupato negocijs pro tua in me humanitate in re literaria succurras. Quum enim (ut soleo) aliquãdo Plinium in naturali historia reuoluerẽ, scriptorem rerum naturę consultissimum, incidi casu in locum quendam nõ, ut mihi uidebatur, paruæ difficultatis, quem sicco (ut in prouerbio est) pede quosda prætęrijsse satis compertum habeo. Verba Plinij sunt cap. 2. lib. 7. ubi de diuer

sitate figuræ gentiũ loquitur, super hos dicẽs, extrema in parte montium Spithamei Pygmęi narrantur: ternas spithamas longitudine, hoc est ternos dodrantes non excedentes. Vbi quum spithamam per dodrantem interpretetur, uelle uidetur dodrantem & spithamam idem esse, uerum quur spithama dodrantis nomen habeat aut unde appellationis origo ueniat non potui in promptu habere, occupatus præsertim, & rebus pressus illiberalibus. Cogor enim sæpe inuita (quod aiunt) minerua id agere, quod non plane meæ professionis, ab institutis tamen me studijs arcet. Istud me nunquam latuit dodrantem nouem uncias esse, id est assem quadrante dempto, ex eo tamen quur dodrans palmus uel spithama dici mereretur, non habui, peto te mi Vadiane uelis me reddere certiorem, si aliquid apud te sit super ea re explorati. Præterea illud Persianum ex satyra prima: Sic costam longo subduximus Apennino, me torquere ac emacerare nõ desinit, quotquot enim interpretes aut legi aut audiui (quod eorum pace dictum uelim) nemo fecit mihi hactenus satis, tanta siquidem inter eos diuersitas est, ut ipsorum in exponendo discordia locum obscurum demonstret. Et quoniam te hyeme superiori Persij Satyras diligenter admodum interpretatum fuisse accepi, multa etiam aliter quam plerique soleant, enodasse, uellem scire an ne hoc Persianum ulcus, uel splenio uel malagmate curasses, si quid est apud te, quo me liberari scrupulo putaris, fac habeam. Postremo (ut tibi hæsitantem animum in uniuersum detegam) de Antipodibus magna mihi quæstio est, quumque sim Dauus non Oedipus, ut ille ait, uellem te Oedipi partes uendicare, & me Dauum tuum hoc est obsequiosissimum amicum in hac re non undiquaque firmatum, liberare dubij angustia, ut ego quoque alijs deinceps non Dauus sed Oedipus esse queam. Lactantius Firmianus, cuius lectione ob miram quandam sententiarum acrimoniam, elegantemq́ue uerborum structuram, multum me oblectare soleo, Antipodes esse negat cap. uigesimoquarto libro tertio. Idem Augustinus libro decimosexto capite nono scriptum reliquit. Plinius, Pomponius, Strabo, Macrobius, alijq́ complures nõ negant, quanquam diuersimode de ipsis loqui uideantur. Cum his iam enumeratis scriptorib sentit inter Neotericos Laurentius Coruinus pręceptor meus amãtissimus, cui ob singularem eruditionem et humanitatẽ eam fidem habeo indubitatã, quã olim Catoni antiquitas, mihi tamen a doctoribus nostris id est ecclesiæ principib. desciscere difficile est, difficillimũ autem Plinio & pręnominatis alijs fidem non habere. Et interim mihi molestissimum est hærere in uado, nec scire utram partem sequar tutę. Tu si non potes mihi adeo festinanti satisfacere, ut uelles copiose & ad unguem, fac saltem habeam, quo me tuear, eleuemq́, donec Viennam uenturus ore tuo erudiar. Non me præterit qua diligẽtia Pomponij Melę libros de situ orbis ęstate proxima studiosis professus fueris.

Si mihi

Si mihi interesse licuisset, fortassis non dubitarem. Verum quoniam dubito, absentiam meam quę necessaria causa retenta est, quo minus damno sa uideatur, literarum tuarum præsentia solare. Vale Athletice Istrogani Pannoniæ inferioris, ex arce Reuerendissimi Cardinalis Strigoniensis octauo Calend. Septembris, Anno salutiferi partus. M. D. XIIII.

Faceres mihi rem admodum gratam si de Lacus Acronii & Veneti uocabulis, causisq́ eorum, quod prioribus literis meis ex te petieram, fierem tuo studio certior, nescio an illæ perlatæ sint, noui equidem quanta sit tabellariorū fides, Si ad te peruenerunt finito etiam his ipsis te prouocari ut uel hac parte uoti sim cōpos. De Carmine Lucani libro sexto, quod iamdudum tibi breui epistola indicabam, fositan oblitus es, aut idem sentis quòd ego, idipsum scilicet emunctum esse & castigatum, interpretibus Sulpitio & Leoniceno non aliud affirmantibus, sed ut quæstionem de eo instituerim arguta fecit interrogatio Pannonis cuiusdam, uiri, ut intelligebam non indocti & inter Aulicos domini mei Cardinalis æstimationis non postremæ qui eo animo de isto poëtæ loco me sciscitari uisus est, ut non dubitarit corruptum esse, quæ tua sit de eo sententia fac sciam. Vale iterum.

IOACHIMVS VADIANVS RVDOLPHO AGRIcolæ iuniori, Rheto. S. D.

GRatæ admodum istæ gratiæ fuerunt, quas egisti mihi proximis literis tuis Rudolphe, quòd paulo diligentius & ut amicum decebat, enixe de tua ualetudine certior esse cupiebam. Ego postquam rumore quodam, ad me perlatum erat, te cum Cracouiam egressus Istroganum uenisses, in grauem morbum incidisse, uix dixero quantum animo consternatus fuerim, nam & dolui impense, & pro tua incolumitate Dijs immortalibus uota nuncupaui, eademq́ lectis proxime literis tuis, persolui, quòd leuiuscula febri perculsum, ex integro cōualuisse intelligebam. Quæris quæ causa sit: Non ea quidem, quasi mihi de facie notus, paulo ampliorem mecum per mutuam uitæ consuetudinem, familiaritatem contraxeris, quo bono, utpote primo amicitiæ glutino, ambo hactenus priuati fuimus, partim locorum interuallo, partim conditionum nostrarum ratione, ut puto cogente. Sed ob id magis, quòd tuæ mihi literę eruditionis et humanitatis testes indicesq́ extitere, quandiu istud gratæ notitiæ inter nòs oblectamentū durauit, in quibus præter elegantiam quam tibi propemodum peculiarem esse animaduerto, prætérque omnia humanitatis & amoris officia, perspicacis animi tui indefessa, in rerum scitu dignarum perquisitione, sollicitudo cognoscitur, qua soles quasi ignorantiæ impatiens, adeò indies magis prouocari, ut ex his quærere & sciscitari non ducas erubescendum, quibus doctrina,

tollerantiaćq studiorum, si non superior certe nō impar es. In quorum nu-
mero me cum primis statuo, tenuis eruditionis & nulli cōsilij hominem,
qui tamen compluria quæri abs te perhumaniter fero, cum quòd eo fine
non facis, quo de meæ ignorantiæ caligine diligenti scrutinio factus cer-
tior, ut mediocrem, aut fortassis in literarum iudicio proletarium, abijci-
as & asperneris. Tum etiam quòd ingenua semper confessone, et citra uer-
cundiæ ruborem, una dubitare & hęrere me, dicere soleo si quando inter-
rogatus rei minus quàm deceat satisfacere potero, nec communē inuesti-
gandi laborem quo simul & doctior & exercitatior euadam, subterfuge-
re, quin & gratificari quærentibus quod oscitanti mihi plerumq; alacrita-
tis & diligentiæ stimulos inijciant, Id quod tu quoq; perinde facis, cui uti-
nam aliquando officio & sedulitate respondere uidear. Vellem tamen ut
quoties aliqd ex me esses petiturus, id & simpliciter ageres, & breuibus.
Volo equidem tibi esse persuasum, amicitiæ apud me pluris esse momen-
ta quam suauia ista tua delinimēta uerborum, quibus tu mihi nescio quid
philauciæ conaris ingerere, adeò enim me cōmendas, adeo extollis ut nisi
tuū in me amorē, quo in huiusce ampullas corriperis cognoscerē, ex illibe-
rali quadam blanditiarum ostentatione, hæc tua Encomia proficisci su-
spicarer. Cæterum, ut petenti tibi pro mea uirili fiat satis, scito me tibi
ea responsurum cōditione, ut proximis literis ex te, quid de sententia mea
iudices & quid rerum sit apud uos nouarū paucis intelligam. ¶ Quod
de Quintiliano scribis, perquàm probo, eum scriptorem adeo probari ti-
bi quem nemo hactenus (Ciceronem semper excipio) in tradendi exquisi-
tissima diligentia, uerborumq; luculēta quadam proprietate uicit. Biblio-
polę nostri, qui Venetias codicum emendorū gratia petiere, significāt mi-
hi, institutiones suas, castigatissimas imprimi ab Aldo Manutio Roma-
no, cui hodie in edendis bonis scriptoribus palma datur, quàmprimum
ad nos exemplaria perferentur, faciā quòd optas. ¶ De Plinij loco quod
quæris paucis accipe. Pes Rom. authore Vitr. cap. 1. lib. de Architectura
tertij, 16. digitis cōstat, cui si semipedē, hoc est digitos octo addideris, cu-
bitū facis, id est, sesquipedē, quod idē est. Palmus aūt Græcis, duplex est,
maior duodecim digitorū, de quo in eo quęris loco, Plin. intelligit, illi nō-
mināt Spithamē, minor qui Palestes dicitur, digitorū tantū quatuor. De
quo in hæc uerba Vitruuius, cubitum intellexerunt ex sex palmis consta-
re, digitisq; uigintiquatuor, &c. diuisis enim uigintiquatuor per sex, con-
surgunt quatuor, ut nosti. Idem paulo infra ait: Palmus autē habet qua-
tuor digitos, Maior igitur palmus dodrans nominatur Plinio non seor-
sum quidem, cum istud nomen sine respectu dici nequeat, sed per respe-
ctum ad pedem qui author. Vitru. ex palmo creuit. Dodrans autem cum
in pondere, tum in mensura, totum dicitur propositum, dempto quadrā-
te, ut duodenarij numeri nouenarius dodrans est, eo quòd quarta pars, id

est, tria

est, tria desint, hæc autem numerorũ collatio secundũ Mathematicorum traditionem, proportionem facit, quam sesquitertiam uocãt, nouem itaque unciæ in respectu ad assem qui uncijs duodecim constat dodrantem faciunt, quæ ad assem se in proportione sesquitertia habẽt. Duodecim enim nouem continent in se, & tertiã nouenarij partem, unde recte sesquitertia dicitur: Simili modo palmus, quod 12. digitos, id est tres pedis quadrantes cõtinet, ad pedis mensurã collatus simili proportione dodrãs est, ita enim sese habet istorum numerorũ facta collatio. Ne aũt quispiã apud Plin. palmũ minorem acciperet, dixit expressius, ternas Spithamas, id est ternos dodrantes nõ excedere. Quid Spithama sit, perpulchre indicans, per hoc quod dodrantẽ appellauit, quacunque ergo longitudine proposita (ut illa exactius capias) si eam in sedecim partes æquales absumpseris, 12. partes in respectu totius dodrans erunt, aut si in duodecim portiones distinxeris, nouẽ dodrantem constituent. Simile est & in alijs numeris, qui quaternario diuisi in æquas partes secernuntur, ut 18. dodrans sunt respectu 24. Item 30. ad 40. collata, &c. Sume in manus mi Rudolphe, bacillum quempiam, eiusque totam longitudinem ita coerce, ut ad numerum uiginti quatuor digitorũ, transuerso pollice metiendo excurrat, & proportione cubitum agnosces, in extremo eius digito, in fine decimisexti digiti pedem signabis, in duodecimo autẽ Spithamã, cernesque oculis tuis, cur Dodrans ad pedis proportionem, & quomodo Palmum faciat: & intelliges clarius, in eodem libro locum Plin. alium, Capite enim decimosexto, de Gabbara scribens: Claudij principis temporibus ex Arabia aduectum, lõgitudinis fuisse nouem pedum & totidem unciarum, ait, ubi per unciam duodecimam partem totius longitudinis quæ pedi respondet, intellexisse uidetur. Quando enim, gratia exempli 16. digitorum longitudinem in partes æquales 12. discerno, quælibet harum uncia, id est pars duodecima respectu propositæ longitudinis erit, quanquã audierim, qui per unciam digitum ibidem intelligendum esse putarint, quod si ita esset, nõ unciam sed digitum Plin. scripsisset, In uncia aũt digitus intelligitur et tertia eius pars, id quod numeris citius deprehensum, mensura & longitudine proposita facilius intelligitur. Verum de hoc nil temere assero, cũ hoc modo nouem uncias etiã Dodrantem appellare potuerit, id est, 12. digitos proportione ad palmum. In utroque aũt hæc uocabula demonstrationis locum habent, sicut communia sunt Plinio quantitati & continuæ & numeris discretæ. Pygmæi ergo, ut ad institutũ reuertamur, quos Augustinus cap. octauo libro 16. Ciuitatis Dei: Græcis à Cubito nomẽ obtinuisse ait, Spithamæi, id est, palmares ob miram eorum breuitatem, tres dodrantes non excedunt. Horum illustres scriptores persæpe meminerunt, quadam tamen situs diuersitate. Nam cum eos inter Indiæ gentes Plinius recenseat, Pomponius libro tertio in ea ponit Arabiæ parte, quæ ultra sinum

Arabicum

Arabicum in Æthiopiã uergit, Strabo libro decimoseptimo, in iisdem locis fuisse creditos quidẽ, sed confictos existimat, hinc occasione fictionis ducta, qꝫ in interiori Æthiopia, quæ extima eius terræ inhabitari uideatur, omnia fere animalia exigua prouenire compertum sit. Contra uerò Philostratus, qui libro tertio ait, Pygmæos sub terra degentes supra Gangem posita loca incolere & uiuere non uanũ esse, cui cum Aristotele in eo quòd specus habitari ab eis ait, conuenit. Albertus lib. de animalibus 21. esse & uiuere eos quidem, humanæ tamen rationis exactum usum habere negat, eamqꝫ ob rem cap. 3. lib. primi eos homines syluestres nominat, aliqd nostræ naturæ habentes in quadã deliberatione, & cap. 4. secundi tract. primi lib. Simiam & Pygmæum hominis similitudinem habere inquit. Solinus in Thraciæ descriptione ad Caramam urbem iuxta Hæmum & Strimonem Pygmæos creditos fuisse & à gruibus pulsos, ait. Nosti quàm eleganter de ipsis Iuuenalis & Gellius scribãt. Volui hæc ardore officij, coronidis loco his quæ tantum quæsijsti subiungere, ut meam in rebus ad te pertinentibus sedulitatem, perinde atqꝫ in proprijs, promptam intelligeres. ¶ Miror unde meorum tibi studiorum ratio pateat? aut qua tandem fama me Persium interpretatũ fuisse acceperis? qui tam festinãter & quasi aliud agẽs, studiosis nõnullis eius interpretationẽ ex me postulantibus, tam paruum Satyrarum opus transcurrerim. Cuius tamẽ Satyræ primæ, loco eodem, quem tu mihi nominas, me aliquando non parum tortum memini, liberatum autem angustia felici quodam euẽtu. Et Deo quodam (ut aiunt) subito apparẽte. Cum enim anno ab hinc quarto, ego & Petreius meus Aperbacchus emunctissimi ingenij homo, Bibliothecã fratrum Prædicatorum Viennæ bonorum librorum innumera multitudine confertam, essemus ingressi, dum Poëtas oculatius dispicio, incido in Persij codiculum perquàm uetustum cumqꝫ loci qui me premebat maxime memor essem, cœpi reuoluere Satyrã primam carmenqꝫ illud reperio in hæc uerba. Sic os tam longo subduximus Apennino, quo uiso perinde quasi Babylonas ceperim exultans. Petreium aduoco, qui unà mecum sincero iudicio tam castigatam lectionem non potuit non probare: Nam & uersus hac ratione mollior, leniorqꝫ efficitur, qui alioqui o b. c. literam ingeminatam asperior erat. Sic costam longo: quemadmodum multi legunt, Et interrupti montis pars saxosa, ossis nomine signatius quàm costæ dici uidetur, quanquã & Apennini pars, costę nomine non inepte dicatur, propterea quod ipse in modum spinæ totam Italiam medius dorso suo dirimat. Quòd si quis (Si costam) legit sensus carminis, quasi ad sequentia pertinens suspenditur, quod esse nequit. Doctissimos autem Persij interpretes, quo minus, tali censuræ iudiciũ adhibuerint, eo ipso interceptos existimo, quòd corruptæ lectionis dictio ad sensum fecit, cõformiter cum hoc uocabulo, os: cum costa sit os. Hoc ergo modo præterierunt, quod alioqui

qui diligentius introspicienti nō obscurum esse debebat. Versum autem illum depromptum existimo ex aliquo de Hānibalis per Alpes transitu, Poëmate, in quo Pœnus quispiā historiæ enarrator introductus, finemq́ loquendi facturus, sic concludat. Sic os tam longo subduximus Apennino, id est, Et hoc quidem modo Alpium præcipitijs inaccessis alioqui, flā marum impetu emolliti, iuga confregimus, uiamq́ confecimus, &c. quomodo factum esse indicat Liuius Decadis tertiæ libro primo: Præterea non placet, omnino uideri eos à Persio per eius uersus exemplum reprehē di, qui regione quinta spondæo pro Dactilo utantur, quod ipsum maxime aliquādo decet, ut in illo Maronis: Cornua uelatarum obuertimus antennarum. Sed hoc potius à Satyro notatū fuisse, quod hęc sibi temere nimis metaphora usurpata uisa est, ut os pro rupe saxóue dixerit, cū scribere potuisset, Sic iuga tam longi confregimus Apēnini: uel similiter, Siue, quod est uerius quod Apenninū nominauerit, cum re uera Hannibal non Apenninum, sed alpiū infregerit igni & aceto iuga tam alta, ut authore Liuio, nono primū die difficili itinere ad ea peruenerit, à quarū orientali late re Apenninus incipit: Si dubitas, lege Plin. cap. quinto tertij libri, quum de Alpibus populisq́ inalpinis locutus, tandē in hæc uerba habet: Apenninus mons Italiæ amplissimus, perpetuis iugis ab Alpibus tendens ad Siculum fretum, &c. Tametsi nec multi periculi nec rursus magnæ frugis sit, utrum defenderis, nisi quòd hoc mihi uerisimilius uidet. Nam & Ouidius dixit. Magna parēs terra est, lapides in corpore terræ, Ossa reor dici. &c. Hoc ausim asserere, uocabulum Apenninus: carmen nec planū nec politum constituere, nisi aut prima aut penultima hexametri regione locetur. Hinc & Lucanus libro secundo: Vmbrosis mediam qua collibus Apenninus, & Slius libro quarto: Piniferum cœlo miscens caput Apenninus: ut alios omittam, quod si hoc in tam claris scriptoribus commode factum uidemus, cur ut indecēter usurpatum Persius culpet? Tu uide Rudolphe, & iudica, ego ad te, quid uideatur iudicio meo scribo, qui locum istum Persianum ita curasse uideor ut, nec splenio nec malagmate amplius fouendus sit, sed cicatrice etiam expuncta plane conualuerit. [De Antipodibus quod scribis, nō est tam difficile, quàm uideri potest, diuersos scriptores legenti, quorū sæpe diuersa, sæpe dissona traditione cōtingere solet, ut legentis animus dum quid sequendum sit, diligentius inuestigat, adeò distrahatur, ut quo tendendum, aut quæ demū ansa comprehenden da sit, penitus ignoret. Primū omnium Antipodas esse indubium est, ma thematicis demonstrationibus Cosmographorumq́ perlustrationibus, idipsum euidentissime indicantibus, scripsi de ea re complusculа in anno tationibus meis in Pomponiū Melam, quas, cum extremam ipsis manū imposuero, edam, Interim aūt, ne uel ab Augustino abhorreas negāte, uel Lactantio fidem præbeas somnianti, qui sint Antipodes & quomodo

sint pau-

sint paucis extricabo. Scire te arbitror Mathematicæ peritos uniuersum circuli ambitum, partibus trecentis sexaginta quos ipsi gradus appellāt, metiri & absoluere solere, ex his uerò nonaginta tribuere quadranti, centum & octoginta hemicyclo, ut est notum. Quum ergo tota terræ habitatæ moles, contemplanti tibi in animum uenit, quum sit rotunda, ut non Mathematicis solum, uerum etiam phisicis placet, eam ipsam sic concipito ut, quasi cespes in amplissimo Oceano parte sui emineat, & una rotunditate sese, aquámque simul, in qua partim latet, partim eminet, absoluat. Id quod nos tibi paulo post uberius ostendemus, Tum quatuor mundi cōmunes cardinales, id est ortum, occasum, meridiem, & septentrionem ex Ptolemæi maxime traditione, quem nemo eius rei non fatetur principem, considerare te est opus: Deinceps uerò, quantum latitudinis habitatæ terræ portio habeat, quantumq́ longitudinis in animo cōstitue re, quo facto, constabit tibi, terræ solidæ in longitudinem excursum mul to esse maiorem, quàm in latitudinē. Longitudinis autem dimensio à meridiano proximo Gadibus siue columnis Herculis & fortunatis insul. ultra quem priscis nil erat cognitum sumitur, gradibus paulatim per æquinoctialem discurrentibus. Latitudinis autē ratio de Polo in Polum se extendit si hemisphæriū metimur, ut in hoc loco accipio: aut à maximo parallelo qui æquinoctialis est, ita ut æqua distinctio longitudinis à meridiano expresso in meridianum excedat. latitudinis autem à parallelo in paral lelum, id quod in communibus tabularum proiectionibus perfacile est ui dere. Quia igitur ex Ptolemæi descriptione, ut interim recentiorum diligentia expansæ terræ spacium omittam, compertum est ad centesimum & octuagesimum gradum, id est hæmisphærium longitudinem habitatæ & continentis terræ pertingere, & in extimis oris frequentem esse mortalium habitationem, negare tibi nemo poterit, quin tanta interueniētis spacij distantia, siti, Antipodes sint, si modo ex descriptione Antipodū punctos diametri per centrum terræ ductæ, & ad soliditatem habitatæ terræ terminatæ attingant. Qui igitur in extima India ultra sinum Magnum Catagaram habitant, cui decem graduum ultra æquinoctialem in Austrum latitudo est, hi ducto ex eodem gradu diametro, quæ centrum terræ transeat, Antipodas habent, id est, pedes sibi ex directo contrauertentes uerticesq́ à Diametro traiectos, in sinu Hesperio, quorum latitudo decem graduum citra æquinoctialem in Boream tenditur: ad occidentalem interioris Africæ partem. Vide Ptolomæi cōmunem situs terræ tabulam & quod assero deprehendes. Secundum latitudinē autem, cum nec iuniorum nec uetustiorum quispiam sub mundi uerticibus habitationem compererit Antipodes esse nequeunt in uno scilicet hemisphærio, cuius æqua dimensio ab æquinoctiali accepta in utrunq́ polum 90. graduum distantia extendatur: quemadmodum hic de ea intelligo, constat enim continentem

terram

terram ut dixi, intra polos in longitudinem ad hemisphærium extendi & ultra, ab æquinoctiali uerò ad polos minime. Dum uerò hæc considera-mus opus est animum, quasi in aëra suspensum, ut omnia collustrantem, & metientem erigere. Dato ergo quòd terra secundum latitudinem in Arctos ad gradus 71. uel circiter excurrat (nolo enim in hoc tibi ad amussim obligatus esse, tanta præsertim festinantia scribēs) & iterum in Austrum ad gradus 50. nondum tamen Antipodas habebis, cum nondum habeas hemisphæriū quod punctis diametri per centrum terræ excurrentis ut dixi, terminetur. Causam autem terræ angustiæ, secundum latera esse puto abundam aquæ circa uertices mundi generationem, quæ utrinq; terræ apparenti incumbit, magnoq; fluctuum impetu quo minus lata sit, coërcet, hinc & illorum laterū iniquitas prouenit, cum eoum & occiduum multo directiori excursu æquentur. Sed uideri tibi posset ex his quæ hactenus scripsi, Antipodas secundum latitudinem quoq; signari posse. Nam si à punctis diametri Antipodas secundum longitudinem constituentis, circumferentiam duxero, hæc ipsa per polos discurret & hemisphærium complectetur, hoc autem si marginibus longitudinis eminet, secundum latitudinem idem eminere necesse est, nisi quis dixerit aquas à Polis in eminentis terræ portionem ascendere, & latera occupare, quòd contra naturā motus aquæ esset. Data igitur sub polis terra, datur & Antipodum secundum latitudinem distantia. Videri posset hoc Rudolphe, his qui terram ex aqua tanquam collem aliquem ex plano lacu, iusta parte sui prominere existimāt: Aut ut pomum natans ut prisci quidam putarūt. Id quod admodum crassę Mineruę est imaginari, cum res ipsa multo aliter sese habeat. Terra enim, ut multiplicia demonstrationum experimenta docent; & Georgius Peurbachius Germanus Mathematicę scientissimus, in suis super Sphæram Ioānis de sacro Busto collectaneis scriptum reliquit, unà cum circumfluis undis globum absoluit, ut imaginari & colligere animo sit opus, terrā quam naturæ artifex, animalibus quę sine aëris cōmunione uiuere nequibāt aquis uacuā & discoopertā reliquit, ut tenuem ex lacu aut palude cespitem eminere, unaq; cum undis inflecti, inq; globi speciem q̃ diu durat inclinari. Cui sententiæ Strabo lib. 3. à principio assentit in hæc uerba. Subiectum ergo sit rotundam unà cum mari terrā esse, unamq; & eandem cum ęquoribus superficiem habere, &c. Et Plin. cap. sexagesimo septimo libri secundi non refragatur, quanquam perquàm attente pensitanda intelligendaq; sint, quæ sequenti cap. in hæc uerba habet. Est igitur in toto suo globo tellus medio ambitu præcincta circumfluo mari, nec argumentis hoc inuestigandum, sed iam experimentis cognitum. Nanque error esset ingens si quis telluris dimidium ex aqua undiq; prominere dicere Plinium existimaret, qui per medium ambitum excursum eius in 180. gradus ad minus secundum longitudinem intelligit, quòd Ptolemæus

quocq; indicat uerissimum esse. Ex quo illud emanat, Non idem esse centrum magnitudinis terræ, & centrum grauitatis. Cum autem ut dixi antea, undarū grandior esset à polis impetus, propterea quòd ob aëris in his locis uehementem ex frigore ingrossationem perpetua esset & abundans aquæ generatio ut Albertus quocq; noster indicat, non potuit tantum spacium secundum latitudinem relinquere terræ, quantum longitudinis habet, nec sequitur, circumferentiam ab Antipodum uestigijs ductam circumcirca terram contingere debere, si uno in loco attingit, ex causis iam dictis. Latitudinis autem & longitudinis mensura, certo & immutabili limite in terræ forma præscribi non potest, propterea quòd Oceani rapina (ut Plin. ait) in incerto est, terras dans & adimens, uicissitudine illa rerum naturæ sempiternis legibus instituta, quod ipsum ostendit Pomp. libro primo in Africæ descriptione, & Aristot. libro Metheororum secundo, capite sexto in hæc uerba: Non semper eadem loca terræ aquosa sunt aut arida sed permutantur secundum fluuiorum generationes & defectus, & non semper hoc quidem mare hoc autem terra perseuerat, sed fit mare ubi est arida, ubi autem nunc mare iterum hic terra, &c. Ex recentiorum autem inquisitione, si Americam à Vespucio repertam, & eam Eoæ terræ partem, quæ terræ à Ptolemæo cognitæ adiecta est, ad longitudinis habitatæ rationem referimus, longe ultra hemisphærium habitari terram constat. Imo non usque adeò immensum pelagus interesse inter extimum ab America occidens, & oriens postremum, quin fere toto globi ambitu terra habitationis frequētia culta sit, quod ex Geographicæ descriptionis globulo perpulchre dinosci potest. Nec mirari debemus, quod aut plana obambulantibus nobis aut exasperata montibus pleraque uidentur, cum tam ingentis aquæ terræq; mutua compagine globum constituentium extrema superficies siue circumferētia, sensibiliter decliuis esse nequeat, uisu præsertim nostro tam exiguam eius partem apprehendente, quocunq; se conuerterit. Nec putemus montium, qui nobis adeò uidentur sublimes esse, utpote illud uastum pondus simul non contuentibus, iniquitatem, terræ rotunditati obesse, quasi uero omnia quæ ad rotunditatis huius corporis rationem pertinent, hoc modo defendi nequeant. Si enim totam terram simul conspiceres quoad liceret Rudolphe, quemadmodum Scipionem in somnijs conspexisse Cicero fingit, Montes tibi turbercula quædam leuia, per terræ planitiem serpentia uiderentur, eo fere modo, quo agrum quempiam cruciati à fodientibus talpis harenarum cumuli exasperant. Quòd si planam in primis terram imaginaris, & deinde ab illo rerum creatore, cuius omnia opera rationem habent, montes superimpositos planiciei consideras, intelliges facile, quomodo se terræ rotunditas studiosis cognoscendam exhibeat. Ridiculum uerò est, contendere, terram undiq; tam esse æquabiliter politam, ut ad unguem responde at uel

spondeat uel ad tornum seu geometræ mēsuram, ut inquit ubi supra Strabo, cum ad sensum correspondeat, & hoc modo crassiorem. Hoc tenendum est potius, hanc rotunditatem quam ex terra naturæ leges in prima elementorum ex Chao segregatione postularunt, eam esse quæ montium tumorem, adeò leniter tolleret, ut nihil magis. Verum ut ad Antipodes reuertamur, ponam tibi Axiomata quædam & præscripta ueritatis experimenta, ut omnia tibi plus esse queant in aperto, quæ me aliquando summa cum animi oblectatione, didicisse ingenue fateor, ex Georgio Collimitio, Medico ac Mathematico, præceptore mihi cum honoris præfatione nominando, non in his modo quæ ad terræ scrutinium pertinent, sed & in alijs multis scitu dignissimis, quibus nescio an alius quispiam me adeò facile, adeoq; consummata traditionis ratione imbuere potuerit. In q̄ ego tria esse frequenter dicere soleo, quæ non uulgare sit passim conspicere, in his etiam qui & sibi & alijs placent, Summam fidem & integritatem, Eruditionem singularem & tamen minime insolentem nec ostentosam, Humanitatem summam, Quorum coagulum id secutum est, ut & ueneretur indies uehementius, ab his qui uerorum studiorum rationem sectantur, & neminem excludat ipse, eorum qui non fucum ostentant, sed momenta diligunt rerum, sinceri & amicitia digni, in quorum album postquam me retulit, non desij eum præceptoris nomine dignari. Ipse autem (quod sua est humanitas) & comphilosophum me suum, & quod nimis est con fratrem quandoque dicere assolet, quem tu cum Viennam ueneris, & nosces, & diligentia tua, atque eruditione perspecta, dubio procul amicum & familiarem obtinebis. Hic mihi aliquando quærenti retulit, ut memoria teneo, de Antipodum situ fere in hāc sententiam, ut asserere uideretur, primo. Vnum parallelum tantum esse sub cuius positione, Antipodes darētur oppositis uestigijs. Equinoctialem scilicet, à cuius quolibet intersecante meridiano diameter ducta per centrum, in eundem meridianū & parallelum contrario hemisphærij puncto transcēderet: Secundo, Nullum parallelum ab æquatore recedentem hoc posse propterea quòd per nullum diameter quæ centrū traijciat, traduci potest. Ex hoc autem istud euidens sequi aiebat, quòd nullorum Antipodum potest esse conformis, hoc est, in eandem partem inclinans latitudo, causa eius est quòd Diameter ex certo puncto paralleli Septentrionalis per centrum ducta, necessario in parallelum incidit, habentem latitudinem Australem, ęqua & proportionata cum opposito distantia. Sicut Antipodes paralleli quindecimi gradus latit. Borealis his esse possunt, qui parallelo quindecim graduū latitudinis Australis subditi sunt, quemadmodum hi, qui extimam Indiam ultra Gangem ad grad. 180. longitudinis habitant, illis qui ultra sinū Hesperium Ptolemæo in extremam Æthiopiam uergunt, ad sumptæ longitudinis initiū: Tertio, Omni puncto in terra dato ei correspōdere pun-

ctum Antipodum, qui si in terram excurrat habitatā Antipodes habere, si in mare, ut plurimū cōtingat, habere posse, propterea quòd inter huius modi puncta hemisphærij distātia est. Quod si ibi nauis, ut possibile erat, ageretur, eius gubernatores reuera in tali distantia, corū qui in terra loco contraposito agerēt Antipodes essent, quod mihi scitu admodum dignū uidebatur. Quinto, idem mihi ostendebat. Quod latitudine proprie accepta, quæ ad mensurā parallelorū per polos trāscurrat. Omnes isti qui Antipodes secundū longitudinem sint, etiam secundū latitudinem esse, eò ꝙ diameter oppositos eos constituens, & longitudinis in ipsis & latitudinis regulā præscribat. Quod ita esse mōstrari potest, nec his quæ supra retuli cōtrauenit, illic eñ id tibi ostendere uolui, ꝙ nullo interueniente mari per unius hemisphærij longitudinē in solida terra Antipodes darent, secundū latitudinem aūt ab æquinoctiali in polos susceptā dari non possint. In uniuersum igit̄ dici potest in hæc uerba: datis terræ accolis quorū uestigia diameter per centrū traiecta contingat, Antipodes esse, nullo habito aut ad longitudinē aut latitudinē respectu. Nam hoc modo haberi eos certū est. Quod tibi diligēter est perpendendū. Præterea contra uulgatā opinionem scriptorum Antipodibus omnia contrario modo euenire existimantium, notissimum est sub æquinoctiali, præterquam ꝙ contrarijs uicibus diem & noctem habent ut ubiꝗ, omnia paria esse, hoc est eandē noctis & diei quantitatē habere, simul æstatem, simul suo modo hyemē, & id genus aliā. Causa in promptu est, quod sub hoc circulo locatis una est perpetua diei noctisꝗ æqualitas, cumꝗ eandē habeāt ad solem, ubicūꝗ sit, locationem, sequitur ꝙ & tempora anni simul habeant. Et alias existimo te intelligere quòd sub omni parallelo sitis periœcis omnia simul accidunt excepta diei noctisꝗ successione, ita ut simul hyemē, simulꝗ æstatem habeāt. De Periœcis tamen, qui polis uiciniores diem noctemꝗ simul habere possunt scribam diligentius in Prænotamentis meis in Pomponium. Quibus autem unus est meridianus his eodem momento & unum meridiē & medium noctis esse necesse est. Quibus autem parallelus unus hi eandem habent noctisꝗ dieiꝗ quantitatem, simulꝗ singula anni tempora. De Antipodib. uero ab æquinoctiali uergentib. sic habeto, ut quāto plus ab æquatore recesserint, tāto magis inæqualia esse omnia, fieriꝗ ordine cōtrario ipsis quæcūꝗ fiunt existimes, potest enim hoc demōstrari. Postremo, omnibus qui sunt Antipodes, unus est horizon & meridianus unus. Intelligo autem per meridianum circulum qui per Zenith nostrum perꝗ polos transcurrens totam sphærā amplectitur, causam autē, ex his q̄ paulo ante retulimus cognoscis. Cum ergo sol nobis oritur ipsis occidit, & e regione, neꝗ hoc aut admirabile uideri debet, aut captu difficile, cum ipsis ortus occasusꝗ in respectu ad habitudinem partium mundi, eodem modo quò nobis eueniant, nisi quòd occidentia nobis sydera ipsis ascendunt

dunt adueniuntq́ sicut & ipsis cadentia in nostrū hemisphęrium leuant. Negare uerò hæc & ut friuola contēnere, animi est degeneris, eaq́ q̄ in naturę rerum maiestate cognitu sunt pulcherrima accipere & intellligere nō potentis. Sed dicere posses, te his meis lectis adhuc in uno hærere, quòd ex antiquorum sententia non uideatur commodum dicere, sub æquatore esse habitationem ob ingentem & intollerabilem uitali temperamento calorem: cuius tamen oppositum ego asseram, Respondeo tibi, si modo dubitas, priscos quotquot sunt qui sub æquatore habitationem esse negāt, opinione potius, quàm aut experiētia, aut phisica ratione aliqua ductos, lapsos esse, & sibimetipsis etiam nescijs aliquando contrauenisse. Lege Pomponium qui libro primo Zonam mediam ob æstum inhabitabilem ait, tertio uerò libro Taprobanen habitari scribit. Plin. quoque cap. septuagesimo secundi, Cœlum ait tres mortalibus terræ partes abstulisse, septentrionem & Austrinam frigore, mediam autem qua solis orbita est exustam flammis & ob id inhabitabilem. Et tamen idem quemadmodū & Pomp. Taprobanen frequentissimā hominibus esse cap. 22. libri sexti asseruit: id q̄d & Solinus simia eius, multis uerbis confirmat. Addit Plin. capite secundo libri septimi ex Artemidori sententia, In Taprobana insula longissimam uitam sine ullo corporis languore traduci, Multum illi alijsq́ idem sentientes à se dissensere Rudolphe, cum sit compertissimum, Taprobanem ita æquinoctiali subditam, ut latitudine fere trium graduū eundem transcendat, in Austrum porrecta. Quod princeps Cosmographiæ Ptolemęus, & lib. 7. & tabula Asiæ ultima ostēdit, nec dubitari quidem de hoc debet, cum in latitudinis descriptione errari nō posit adeo eius obseruatio Canoncis demonstrationibus suffulta, constat. Vtinam tam facilis longitudinis obseruatio esse posset, quā latitudinis est. In multis enim uiri docti non hærerent. Videntur ergo mihi plerique ex uetustis scriptoribus, quod ad situm terræ attinebat, prout ad cœli circulos refertur, plura pro ingenijs differentium quàm pro ueritatis fide expressa tradidisse. Quid plura? Albertus Magnus princeps philosophus, & Auicenna noster, non affirmant solum, sed & firmissimis rationibus ostendunt, sub æquinoctiali, eo etiam tempore quo sol per subhabitantium uertices graditur, temperatiorem habitationem esse, quàm sub parallelis tropicis, cum ipsis Sol innititur, et constat tamen sub utroq́ tropico frequentē esse mortalium sedem. Lege Auicennam (ut sim breuis) cap. octauo doctrinæ secundæ, fen secunda primi Canonis, Albertum autem cap. sexto lib. de natura locorum, quem Collimitius noster nuper in lucem dedit. Eam ob rem attente perpendendum est, an non nimis temere Ioan. Picus, uir alioqui eruditissimus & cœlestis ingenij disputator, qui inter nongentas propositiones quas adolescens Romæ publice inscripsit, hanc quoque defendere uoluerit, quòd sub æquinoctiali non posse esse naturalis uiuentibus

habitatio, cum oppositum tanti tamque æstimati scriptores asserant. Mirum est profecto ipsum quoque Macrobium dicere fuisse ausum, Commentario somnij secundo, propter Zonam exustam Antœcis nostris ad nos transitum esse non posse, cum tamen ex receptis authoribus qui longe ante sua tempora scripserant hoc intelligere debuisset, nostros peregrinationibus uarijs ad intimos usq; Æthiopas intrasse, Imo & totam Africam circumnauigasse, ut Hãnonem Carthaginensem author. Plin. Quin & Eudoxus quidam cum Lathurum Alexandriæ regem profugeret Arabico sinu egressus per hoc pelagus Gades usq; peruectus est, quod ex Cor. Nepotis Authoritate, Plin scripsit cap. sexagesimonono secundi, et libro tertio Pomponius. Multo uero ante Nepotem, Cœlius Antipater scriptũ reliquit, uidisse se qui nauigasset ex Hispania in Æthiopiam commercij gratia, quã nauigationẽ hodie Portugaliæ Reges summa gloria, summaq; fortuna instaurarunt. In extimis autem Africæ Antœcos esse nostri climatis, quis dubitat? Quod si nostri ad illos uenere, quid oberat quo minus & illi ad nos uenire potuerint, quemadmodum nostris temporibus fieri uidemus? In summa, ut de hac tua quæstione finem faciam, tam tibi esse certum debet Antipodas esse, quàm sunt cogniti, digitiquè unguesquè tui. Inq; ea re his fidem dabis qui terræ situ atque excursu cognoscendo laborarunt recentius. Est enim (ut Ptolemæus capite quinto libri primi Cosmographiæ scribit) in situs terræ traditione recentioribus historijs semper credendum magis, quàm ullis ex ueteribus, eò quòd pro rerum mutatione, aut incognita prioribus, aut ulteriori experientia deprehensa his patefacere datum est. Bene (ais) mihi narras. At de Augustino & Lactantio quid: aut quam in partem eorum accipienda sententia est: refutabis ne eos Vadiane an probabis? si in his perstas quæ disseruisti hactenus probare certe non poteris. Si probas, nulla illa erunt, quæ esse tibi maxime uisa sunt. Tua res iam agitur Vadiane, uide quid agas. Ego mi Rudolphe (ut te fluctuantem ex hac tandem Charybdi liberem) ut Augustini de Antipodibus sententiam probo, ita Lactantij somnia nequaquam aut tueri, aut asserere possum. Ille equidem cur negaret causam habuit. Hic quid negaret nesciuit. Quòd ut intelligas, iterũ mihi quasi in noua causa ordiendum est. Quod si nimium turgescere literæ illæ nostræ uidebũtur, tibi qui me prouocare non desinis, culpam impingito. Si scire & intelligere hæc adeò desideras, patere uel ex Epistola fieri libellum epistolarẽ. Nam me tibi satisfaciendi quasi uno in stadio & uno curriculo cupido quędam corripuit. Sed ad rem: Augustinus non à ueritate, sed à prępostera & uero nequaquam consentanea, scriptorum de Antipodib. traditione abhorruit, quam quia illustris alioqui & multarum rerum scientissimus scriptor Macrobius in Commenta. Somnij secũdo quasi de reperta ueritate sibijpsi applaudens, sequitur & affirmat, uidendum tibi est ne

eius

eius lectione seducaris, quanquã enim Antipodas ponat, in ratione tamẽ & ut ita dicam modo ponendi, toto (quod aiũt) oberrat cœlo, neq; hoc in illo adeò molestè ferendum est, cum uulgarem opinionem secutum cum antiquioribus citra ueri deprehensionem periclitari eum contigerit. Voluerunt autem illi, terræ molem in duo hemisphæria interceptam, ingenti Pelago & innauigabili discerni ita ut unius aliquid ad alterum nihil perueniret, inq; altero nos esse, In altero à nobis longè secluso Antipodas nostros & Periœcos. Et quemadmodum hoc nostrum, torridà Zona interueniente, in duas habitabiles distingueretur, extremis ob frigora relictis, ita simili modo apud illos omnia se habere, dixerunt. Quod ex Cicerone ductum, Macrobius euidentissime indicat. Quo dato & concesso sequi necesse erat, ut duabus amplissimo mari distantibus terris duplex esset hominum in ijsdem, qui se nunquam contigerint propagatio. Quod perpendẽs Augustinus cum libro ciuitatis dei decimosexto, capite octauo omnes homines terram inhabitantes, quacunq; forma eos natura effigiauerit, ex illo protoplasto uno, hoc est Adam originem ducere asfirmasset, sequenti capite nono falsam illam & friuolam de Antipodum situ opinionem quæ sibi unicè obijci poterat, necessario nõ minus quàm uere reiecit & confutauit. Si enim isti essent eo modo quò illi eos esse crediderunt, cum ad eos nemo unquam nostri hemisphærij attigerit, ex Adam originẽ habere nequaquam potuissent. Eam ob rem perquam prouide, & erudite admodum scripsisse Augustinum nemo negare debet, cum eo modo ne nos quidem Antipodas esse permittamus. Tantus enim error non modo ueritati historiæ naturæ, uerum etiam religioni nostræ, & sacrarum literarum authoritati refragatur, quẽ illi nulla prorsus historica cognitione firmantes, friuola quadam coniectura assumpsere. Quòd si quis, tam insigni ecclesiæ nostræ Antistiti tamq; omnium bonarum doctrinarum auido & studioso, terram esse continuam monstrasset, nec ullo interceptam, ut isti fabulãtur, Oceano, in qua hominum esset habitatio, 180. gradibus diducta & sibi diametro centrũ traijciente opposita, hinc etiam atque illinc nullo mari traiecto commertij mutui consuetudine coiri sine difficultate posse, Non hercle Augustinus, Mathematicæ alioqui studiosus, Antipodas negasset, sed demonstrationibus è certissima scientiarum profluentib. dedisset fidem, antiquorũ logis anilib. reiectis, quos uir tantus fide haudquaquã dignos esse nouerat. Cum enim hodie continuæ terræ longitudo ultra ducentesimũ & octuagesimũ gradũ excurrat, ubi illud ingẽs tandẽ mare erit? quod ista duo hemisphæria discriminet? cũ terra nostra utrinq; adeò ultra hemisphærij amplitudinem pandatur. Imo ut supra retuli, parũ absit America præsertim adnumerata, quin totus ille globus circumcirca prominente terra sit habitabilis. Quo fit, ut his minus credam qui sub polis terram esse & extare dixerunt, cum is lo-

cus iam aquæ utpote elemento spaciosiori deberi uideatur, & natura forſtaſſe, poſtquam terræ portione nudata multis animalium opus omnino eſſe uidit, Aquam coërcens intráq; ſuos excurſus cohibens, ei ea globi parte locum deputauit ampliorem, quæ ob aëris incommoditatem, & grauiſsima anni tempora mortalibus minime idonea uidebatur, quam ſub polis eſſe certo ſcitur. Quòd autem ad Antipodum latera iter ſit, geographiæ Tyrunculi ſciunt, Egredere ab extrema Hiſpania, per Pyrenæum perq; Gallias, Germaniamq; & Sarmatiam uſq; ad Tanaim quo ſuperato tende in ortum per Scythiam citra Imaum, litusq; ſtringe ſeptentrionale Caſpij. Tum per Sacarum regionem traiectis Tauri iugis in Indiam inclina eam, quæ eſt ultra Gangem, cumq; ſinum magnum longis itineribus apprehenderis ſecundum eum in meridiem tende donec ad Catagaram perueneris, et toto ferè iſto latere, Ptol. monſtrante, Antipodas habes, nõ eorum quidem qui ſunt in Hiſpania, ſed qui in occidua Africa iuxta ſinũ Heſperium adhabitant, ad quos quantum eſt in terræ nuditate, nullo penitus mari traiecto ex India extrema perueniri poteſt, Americam autem inhabitantes longe citerioribus locis ſuos habent Antipodas, quæ omnia inſtrumentis ad eam rem pertinentibus uidere facillimum eſt. Macrobius Ciceroni quaſi gratias agens, ſuæq; doctrinæ perfectioni adſcribẽs. Nos inquit, cum alijs non patitur errare qui terram ſemel Oceano cingi credidere; Apertiſsimum errorem profeſſus, quem Cicero ſolum indicauit, Cæterum hoc me eodem in loco Ciceronis uehementius angit quod dixit. Vides habitari in terra, &c. Cum uidere Antipodas ſimul nemo poſsit, hoc præſertim admiſſo errore, quo priſci ſeducti ſunt. Cum autem iſthic Scipioni maior Africanus omnia ſenſibili demonſtratione proponat, non poteſt dici, uides, id eſt intelligis, cum etiam paulo poſt dicat. Cernis autem eandem terram, &c. Præterea eſto intermedio Antipodum ſpacio, hoc eſt ad gradum nonaginta oculus proſpiciens eleuetur, non poterit tamen Antipodas extimos ſimul uidere. Cum ex traditionibus perſpectiuæ ſphærici corporis tam magni præſertim, dimidium pręciſe, minor oculus uidere nequeat, Id quod eſt demõſtratum. Quid ergo? Forſitan circumductus Scipio hos ita ſe habere non ſimul, ſed uiciſſatim uidit. At hæc ut Grammatica ludicra ſino. De Lactantio mallem utique tacere, quàm moleſtus eſſe tibi, qui eius authoris adeò es ſtudioſus. Verũ quia deſideras, & tuendæ me ueritatis ardor prouocat, dicendum eſt quicquam craſsiore (quod aiunt) Muſa, non inceſſendi quidem ſtudio, in quo nemo non culpandus foret, ſed ſatis faciendi tibi, qui inter reliquarum doctrinarum ſtudia, ea ſectaris cum primis quæ literarũ ſtudioſis adeo ſunt neceſſaria ut nihil magis. Vt itaque dicam, quod ſentio, uidetur mihi Lactantius eloquentiæ ſuæ uiribus plus æquo quandoque confiſus, paulo audacius aut contempſiſſe pleraque, aut multo aliter quàm ueritas haberet con-

ret cõcepisse animo, inq; his magnam sibi inuidiam eo comparasse, quòd ita superbe, ita secure disserit quasi ipse extra omnem ingenij aleam positus errare & labi non potuerit, omnium autem errata non uidere solum sed etiam olfacere. Hic capite uigesimoquarto libri tertij, quod tuis mihi literis indicas, adeò in Antipodum oppugnatione ineptit, ut dubitem an, cum illa scripsit satis sibi constiterit: non enim ea solum quæ eruditis exploratissima sunt nescire uidetur, sed probare etiam & asserere illa quæ, si Antipodes non essent, quod ipse contendit, falsa tamẽ & absurda esse, omnes qui sunt animi compotes intelligerent. Age totum illud caput excutiamus ut an ita sit sicut dico facilius accipias. Ait primũ, in titulo (De Antipodibus quos ideo esse finxerunt, quia opinati sunt mundum esse rotundum) ecce, mundum non rotudum esse pro uero & euidentia assumit, exq; hoc Antipodes ponentium opinionem refutare conatur. Cuius tamen oppositum, de mundi rotunditate adeò euidens est, non tam phisicis quàm nostræ religionis Doctoribus id asserentibus, ut piaculum committere merito uideri possem, si rationib. hoc loco adductis, probare uellẽ quod nemo nescit. Audi obsecro, quid à capitis initio dicat (Aut est quisquam tam ineptus, qui credat esse homines quorum uestigia sint superiora capite?) Erras ô diserte Lactanti, & ea quidẽ in re, quam iuuentutis anni tibi indidisse debuerant. Quis enim uel primis Physicæ rundimentis inbutus nescit, omne id quod sua grauitate centro innititur, quacunque parte circumferentiæ locatum sit, deorsum uersus niti? quod autem à centro euolet aut se expandat, sursum tendere? Cum igitur pedibus in terram uersis centro innitantur, caput uerò proferant, ut nos, iu cœlum, caput habent uestigijs superius. Nec sub nobis est, nisi quod ad usque centrum demittitur, quod cum prætergraderis, omnis linea ducta in quamcunq; partem sursum tendit. Nec nisi impropria locutione cœlum infra nos esse dicere solemus. Vnde hoc Maronis libro Georg. primo ex communi ratione loquendi depromptum est, cum de Austrino uertice loquens inquit, At illum sub pedibus Styx atra uidet, manésque profundi. Cum reuera, ut Aristotel. quoque asserit libro de cœlo & mundo secundo: uertex meridianus sit ex natura rei sursum, quod Poeta doctissimus, tametsi non ignorarit, maluit tamen (ut sæpe solet) ex communi persuasione ducto sermone uti, quanquam austrinum polum per respectũ loquentes pressum decliuemq; dicere soleamus. At sub pedib. esse nemo nisi improprie dixerit, Præterea si concedimus Antipodas esse sub nobis non statim id sequitur, ut credibile sit, eos caput deorsum uersus uestigijs inferius habere quod falsissimum uerissimũ putat Lactan. Cui hoc friuolo desipere non satis erat, Addidit hoc amplius Antipodibus datis sequi, ut tota terræ pars apud ipsos pẽderet cum nostra iaceat. Item arbores deorsum crescere, pluuias uero, & niues & grandines sursum uersus cadere in terram.

Quin & maria, & urbes agrosq; & mõtes pensiles illic esse. Indigna sunt hæc pudenda errata opere tuo ô Lactanti, utinam quod nesciebas prætermisisses irreprehensum, nec lacessendi cupidine inflammatus ignorantiam tuam, euanido linguę fuco, adeò detexisses. Augustinus te lõge omnium rerum peritior, terram rotundam esse negare noluit, nec tibi aliud affirmãti fidem dare, uidit enim quæ diceres & quibus innitereris. Omne graue Lactanti (quod prima philosophiæ uestibula exhibent) à qua unq; cœli parte in centrum tendet deorsum tendit: & è contrario quod à centro recedit, sursum. Tibi uerò uidebatur, quod ab Antipodũ periferia in centrũ caderet, sursum cadere, quod non est. Ac id ipsum quidem ex communi hominum locutione didicisse debueras, non nisi rem grauem cadere affirmante, aut ut grauitatis rationem habet descendere, id est, ad centrum tendere, nam sua spõte sursum cadere nihil dicitur sicut nec leue quidem nisi impulsum impetu, deorsum tendere, ergo quicquid cadit deorsum cadit. Sed quid in re aperta laboro? Qua fiducia cœlum non undique deuexum dixeris tu uideto, mihi constat id Astronomis, quibus ea in re summa fides est nihil esse certius, qui cum Aristotile, & uolui cœlum & moueri regulari ambitu asserunt quod tu quoque contemnis, cum & Æthereos orbes sphæricos esse neges. Nec sequitur, quod putas. Si terra rotunda est, necesse est ut in omnes cœli partes eandem faciem gerat, id est montes erigat, campos tendat, maria consternat, cum maiorem partem terræ sub aqua esse rectè cognoscentibus indubium sit. Præterea quis credat, quod tu supposita terræ rotunditate sequi autumas? Nullam partem terræ esse, quæ tum ab homonibus cæterisq; animalibus non incoleretur. Nam esto tellus circumquaque (quod tamen euenire non potest) ab aquis libera nudaretur, non tamen sequeretur, eam ab omni parte habitabilem esse, ex multis causis quas prætereo. Postremo non sine quadam odiosa petulantia, hoc Philosophorum responsum irrides & cõtemnis asserentium, grauia centro inniti, leuia sursum tendere, & profecto quemadmodũ nescire te scribis quid de his dicas ita illi si tua legẽt quid de te dicant tot erroribus inuoluto se nescire fatebuntur, utpote cõtra quem plurima dici possent. Tandem quòd ais, te multis argumentis probare posse, cœlum terra non esse inferius. Nemo credit hoc Lactanti, quòd cœlum terra sit inferius, mirum est cur formides id ab aliquo obtineri posse, cum hoc concessis etiam Antipodibus nequaquam sequatur, nimis in re concessa sollicitus es, & ne cœlum cadat times maxime si deorsum inclinetur. Argumentis tuis non est opus, probare enim id cuius oppositum est impossibile, nõ prudentis est, aut eruditi, sed uerbosi & sibi ipsi per suauem labiorum tinnitũ blandienti, id quod tu hic de Antipodib. calamo peregisse uideris. Hactenus de Lactantio & eo quidem modo, quo quispiam ipsi aduersarius obijcere posset, quem quanti in hac Antipodum sententia putem

faciendum,

faciendum, ex his intelligis quæ hactenus retuli. Tu quod tibi uisum fuerit sequitor, nolui te per hæc mea cogi, sed monere uolui. Andreas Stiborius Canonicus Viennensis Theologiæ & Mathematicæ peritissimus & Encyclopediæ magister, satis tanti alioqui scriptoris, tantam temeritatē demirari nō potuit cum ego ei caput hoc, quod antea quidem legerat sed tum attentissime perspiciebat, Iudicij gratia faciendi proposuissem. Nec abstinuit quidem quin assereret, magnam Lactantio, apud doctiores & fidei & doctrinæ æstimationem imminui quòd adeò hallucinatus esset; non ob hoc quidem quod nescierit, Nescire enim humanum esse aiebat, sed propterea magis, quòd adeò constanter ignorata partim defenderit, partim reiecerit. Namque ubi quis errori se addicit, dummodo in eo persistet sibiq; obsit soli tollerabile est id quidem, ubi autem per insolentiam & pertinacem fastum, & uerò improperare, & tueri falsum cœperit, is nō odium modo commune, uerum etiam publicam refutationem commeretur. Mihi uerò uidetur hoc ex Hieronymi sententia commode in Lactantium usurpari posse, quod Picus in una ad Hermolaum Barbarum epistola contra eundem usurpauit, in hæc uerba. Si fuisses ô Firmiane tam frequens in sacris literis, quàm in fictis litibus fuisti & hoc nō dixisses & nostra non minus fortasse confirmasses quàm destruxeras aliena. Sed de his satis. ¶ Quod de Lacus nostri uocabulis nominibusq; quęris perlibenter respondeo, uerum si possum paucis, Nam permulta in Tertium Pomponij congessi de hoc lacu qui Acromus nominat̄, Et in patrię illustratę sylua secunda ad finem, quam quia ferè adolescens scripsi, non eram editurus; Sed datam aliquando de edendo fidem adeò expostulat Hermannus Miles uir clarissimus, mihiq; & conterraneus & affinis, ut, quod aliquando pollicitus sum iam negare sine summo dedecore nequeam. Pomponius libro tertij: Rhenus, inquit, ab Alpibus decidens propeà cap. duos Lacus efficit. Venetum & Acromū, &c. quorum alerum cum esse constat, cui Hydropurgū patria tua iuncta est, mea uerò id est oppidū S. Galli, pass. plus minus sex millib. ad occasum distat. His hodie ab uicinis urbibus protrita uocabula sunt, superior enim, ut scis, lacus Constantiensis, à Constantia urbium quę ad eius sunt ambitū clarissima. Inferior lacus Cellæ, à Cella oppido rei frumentarię mercibus, ad modū famigerato nomen habet. Sicut & Larius hodie Cumanus dicit̄ à Como. & Lemānus Genuensis à Genua, ut Cæsar, siue Gebēna ut ferè alij. Albertus tamē noster nescio quomodo lapsus, Lemannū hunc nostrū esse putauit, per quem Rhenus fluit, cū Lemannū ad Allobroges esse exq; Alpibus profluentē Rhodanū transmittere, omnes scribāt. Luc. lib. 1. Deseruere, inquit, cauo tētoria fixa Lemanno, hæc aūt in Gallijs tum habuisse Cæsarem planum est. Raphaël Volaterranus Acromum lacum Bodinæ, uocabulo non sanè feliciter excogitato nominat. Cum enim hoc ex lingua indigena ducatur, uocandus

uocandus potius est aut Podmicus aut Podamicus, cum & maiorib. nostris Vernacula lingua dictus fuerit. Der Podmer see, q̃d ab antiqua familia nobiliũ de Podmen, olim admodũ opulenta deductũ est. Nisi, Quis Bodicum dicere malit hoc est fundo carentẽ. ita enim profundos amnes lacusq́ Ligures & Lombardi, quos ad lacũ nostrum uersatos aliquando fuisse multa suæ linguæ illic monimenta docent. Sed hoc puto minus etymo nominis accedere, licet & Padũ Plinius cap. 16. lib. tertij à Liguribus Bodicũ nominatũ scribat, quod suorũ lingua fundo carentẽ significet, & Acromus multis locis adeò altus existat, ut demisso perpẽdiculo fundus deprehendi uix queat. Hoc magis mihi quæstione dignũ esse uidetur cur uetustis alter Acromus alter Venetus dictus sit? Quod & tu potiss. scire cupis literis tuis, nõ illis dico proxime ad me datis quanquam & in harum postrema pagina monebar, sed priorib. perquam (ut semper) elegantibus & scitis quib. non iniuria dubitasse uideris Acromus ne apud Pomponiũ, an Acronius, legi oporteat? Ego etsi Acromus diu probarim pẽnitiori tamen uocabuli scrutinio facto, in eam sententiam pedibus eo, ut Acronius legi debere defendã, hac uoce indicante Lacum nostrũ minus uehemẽtia frigoris quòd nostræ hyemes afferre solent, offendi premiue, aut ulla glacie in uniuersum obduci, quod alioqui amnib. lacubusq́ ad septẽtrionem uergentib. peculiare est. Græci nãq́ scriptores mundi sitũ & terrarum partitionẽ scrutati eum Oceanũ qui in extimo Septentrione, ob immensum eius cœli gelu, perpetua glacie obductus uidebatur, Crõniũ, id est, Saturniũ & frigidũ, tardumq́ appellarunt, Authoribus inter alios Ptolemęo et Plinio. Hic enim cap. 13. lib. nat. hist. 4. Septentrionalẽ Oceanum, ab Hecatæo Amaschiũ nominatũ fuisse ait, quòd hoc nomine, Scythæ eius oræ, sua lingua congelatũ significarẽt. Philemon à Cymbris Morimarusan, hoc est mortuũ mare dictũ, scriptũ reliquit, Ille enim Oceanus (q̃d alijs in locis minus cõtingit) ad multa passuũ millia rigescere & obdurari glacie solet, ultra quẽ tamen in penitiori Arctoo latere Croniũ posuere uocabulo à Saturno qui græce Cronos dicitur deriuato, in cuius honorem instituta quoq́ festa ta Cronia, id est, Saturnalia, nominãt. Ob eandẽ causam Dionysio pigrum mortuumq́ mare dictũ esse credi debet utpote sempiterna glacie rigidũ, Methaphrastis Rhemnio & Prisciano id aperte indicantibus. Illius de Oceano Arctico scribentis uersus sunt hi:

> Dicitur ille piger, nec non Saturnius idem,
> Mortuus ast alijs, minimo quòd lumine Solis
> Perfruitur, tarde radios nam suscipit ortos:
> Nubibus & crassis premitur, nimbisq́ grauatur.

Saturnius idẽ dicitur, inquit. Mortuus est alijs, &c. Vtroq́ ex Stellæ natura ducto, nã & tardissimi motus est & naturæ frigidę, uitæq́ humanæ incolumitati maxime noxius, qua ex re extimũ inter uagas stellas in cœlo locum

cum habere eum, ita artifice cœlorum prouidente, uerisimile est. Rufi autem in eandem sententiam hij uersus sunt.

Nomine Saturni late iacet æquoris unda,
Hic densata sali stant marmora, pigraq; Ponti
Se natura tenet. &c.

Quia igitur lacus noster undiq; uinetis arbustisq; septus, et uerno fere semper uultu conspicuus, adeò raro glacie summis etiam Brumę frigorib. ingruentibus contegitur, ut rigescere eum portenti loco accolæ habeant, Acroniū, id est, sine frigore, & Brumali molestia, dictū putarim, imo cōstāter asseruerim: à particula priuatiua existente, sicut Atheon, dixere Prisci Diagorā, q; an dij essent (teste Cicer.) dubitarit. Venetum uerò alterum à colore marino qui & cæruleus est, nominatum esse satis constat, Et licet utriusq; uocabuli ratio, utriq; lacui congruat, Malo tamen intelligi à Pomponio, superiorē lacum, Acroniū, Inferiorem aūt Venetum Acronio proximum, quem & Cellæ lacum uocari diximus. Quanquā Pomp. Venetū dicat & Acronium, quasi Venetus introeunti Rheno uicinior sit, nihil tamen ex hac locata uocularum serie probari potest, natura ipsa præsertim hoc quod uolui discrimen faciente. In Acronio, e regione Constantię paulo ad Septentrionem Insula est, cū Cœnobio uetusto & opulēto S. Marci ord. Diui Benedicti q; Corpus diui Marci esse & seruari historica fide perhibent. Memoria teneo Ioannem Stabium Mathematicū uirum doctissimum & historiarū ueterum atq; recentiorum ad unguem eruditum, cum de hoc cœnobio inter nos facta esset mentio, retulisse mihi uerisimile esse, Venetos qui se Marcum habere putant, nominis conformitate seductos, quòd apud nos ad Venetum lacum eius corpus situm sit: cumque legerint in Veneto Marci corpus esse, in suo putarint. Quanquam in illa contentione reliquiarū plus laudis esse quam periculi constet, De his lacubus in Sylua nostra secunda, iuxta finem sic orsi sumus:

S. Marci corpus

Acronij mihi Musa lacus, Venetiq; modestas
Donabis laudes, Patrios nam blandus uterq;,
Circuitu quanquam spacioso, amplectitur agros:
Summouet hic longo cedentia litora fluctu
Vnda patens, geminæ geminum cui nomen, utriq;
Phama ingens, & priscus honos, namq; inclita passim
Oppida consurgunt, & cinctæ mœnibus urbes,
Quarum una est memori Constantia nomine, cuius
Mœnia præteriens, deducta comminus unda
Rhenus iter gelidam curuat celeratq; sub arcton.
Qui postquam elapsus Rhœteis alpibus, ortu,
Vitiferam transit sinuato flumine uallem,
Albentesq; undis campos, immergitur altis

Fluctibus,

Fluctibus, & longum proprijs sibi uendicat undis
Non diuulsus iter: Tandem superante fathiscit
Agmine ab Eoa uenientis parte procellæ,
Qua lacus immenso tractu diffunditur, amnes
Vndiq; collapsos rapiens. Quem docta uetustas
Acronium dixit, rigido quòd ab aëre nullam
Accipiat glaciem, Scythico nec frigore pressus,
Vernanti Brumæ mitescat tempore fluctu.
Cæruleo Veneti nomen duxere colore.
Nanq; ubi Parrhasio Boreas propellit ab axe
Sudificus, nubes, splendensq; intermicat æther,
Æmula cœlesti ductim iacet unda colori,
Et tremulis uarium depingit motibus æquor.
Hic ubi contractis iterum se includere ripis
Incipit, & salicum rursus proserpere in umbra,
Rhenus Nympharum pater inclytus, & decus oræ
Arctoæ, &c.

Reliqua leges cum edentur. Omnino mecũ faciunt, qui hunc lacum Brigantinũ à Solino nominatũ defendũt, cum ille cap. tricesimosecundo, ubi de Gallia, inquit in hæc uerba: Si Thracia sit petenda, excipit ager Rheticus opimus & ferax Brigãtino lacu nobilis, &c. Strabo enim ultra Rhenum in meridiẽ ab eius fontibus, & in ortum Rhetos esse lib. quarto scribit, post quos trãs Licum intra Istrum & Alpes Vindelici, & quos ibidẽ Solinus nominat Norici, usq; ad Pannonas in ortum excurrunt. Brigantinum autem à Briganto dictum oppido perquam uetusto indubium est, quod ab Acronij capite sitũ, frequenti hodie hominũ habitatione est perceIebre, Et quoniam ultra Rhodanũ in ortũ solis Heluetij ad usq; Rhenũ circumcirca excurrunt, quod Florus quoq; lib. tertio indicat, quicquid ultra Rhenum & Acronium est, ad Rheticum pertinebit quos illis uicinos esse constat. Non me latet Ptolemæum non longe à lacu Verbano qui iuxta Larium est ad radices Alpium, Brigantios posuisse, de quibus tamen hic intelligi nil potest, cum quòd Italiæ confinia ad Galliam attingentia prius memorauit Solinus: tum etiam quòd ex Gallia, inferiori præsertim & ad Rhenum tendente, hac parte proximus in Thraciæ latus gradus est. Habes de Lacubus Veneto & Acronio. Intellige paucis (ut faciam epistolæ finem) de Lucano, Non sane temere fecit, nec casu sed inquirendi gratia an hæc tibi forẽt in promptu, ille de quo mihi scribis Panno cum de hoc Lucan. lib. 6. Carmine quæsiuit: Quæ tetigit Philace, Pteleosq;, & Dorion ira Flebile Pieridum, ubi de memoratis Tessaliæ urbibus mentio fit. Erratum enim est à Poëta doctiss. alioqui & omniũ rerum perito, quod ego antequã literas tuas legi nunquã animaduerti, quando-

quidem

quidem & sensus perplanus, & interpretũ consensus, nõ aliud mihi offerebant. Verum cum de Dorio lego Plinium inter Thessaliæ loca libri 4. cap. 9. Incido casu in Hermolaũ Plinianæ eruditionis Thesaurũ & (quod omniũ maxime mirabar) hallucinatũ esse Lucanũ lego quòd is Thessaliæ oppido id tribuerit, quod in Achaia contigisset, ubi Dorion esset, irascentibus Thamyrę Musis memoratũ, illud aũt in Thessalia non Dorion sed Dotion dici. Verũ est illud Horatij: Quandoq; bonus dormitat Homerus, Verum opere in longo fas est obrepere somnũ. Cæterum ita esse ex Homero & Statio capit. 5. quarti de historia naturæ Plin. Hermolaus probat. Ago ego tibi hoc loco gratias Rudolphe, ꝙ occasione studij tui, factus sum te prouocãte eruditior. Non enim facile quis alius mihi de tanti scriptoris errore tam leui, quicquã persuasisset, & tanto rerũ & Græcarum & Latinarũ censori fides debebatur, in tuto equidẽ ille gradũ sistere mihi uidetur qui in rerum obscurarũ iudicio ab Hermolao non desciscit.

Habes quod petieras, at nescio, an ea diligentia conquisita ut uotis tuis abunde possint satisfacere, ipse neruos cõtendi quodq; potui intra id tempus quod mihi ad scribendũ dabatur feci. Nec elegãtia aut iste suauis structuræ lepos, quo ferè doctiorũ literæ condiuntur expectandus est, aut desiderandus tibi, in his præsertim, in quibus res tractatæ plus loci dignitatisq; sortiuntur quã ulla nitoris gratia debeat occupare. Si quid est, quod aut temeritati aut pertinaciæ accedere putaueris, id fide careat. Sin autem placuerint singula, eatenus placeant, ut me Dauũ non Oedipum, ut uolebas, existimes, quasi porro alia quęrenti tibi, æqua festinatione satisfacere possem, aut de quibusuis rebus proponenti, quod Carneades solebat, extẽplo respondere, quis enim hoc posset, nisi doctissimus & expertissimus aliquis? Mihi certe ipsi multa restant in his dubia scriptoribus, è quibus illa deprõpta sunt quæ te mouerũt. In summa gratissimũ mihi erit, si proximis tuis ad me literis, id egisse me affirmabis, q̃d officij ratio postulare uisa fuerit. Nulla mihi alioqui cura struitur in quamcunq; partem hæc nostra sedulitas casura sit. Vale bene. & Stephanũ Taurinum Iurisconsultũ uirum optimũ & doctiss. si adhuc Istrograni apud Cardinalẽ degit, meo nomine impense saluta: utq; aliquid ad me literarũ det, hortare. ex eo enim tẽpore, quo Roma reuersus Viennę apud me Collimitiumq;, & tum cõuiuij nostri Simposiarcham Iacobũ Spiegel Iurisconsultũ & Secretariũ Cæsareum, unà, se amica iucũditate oblectauit, quid agat aut qua fortuna sua stet conditio, nec fama, nec literis intelligere potui, id quod mihi non parum in hominis præsertim tam amici desiderio molestiæ affert. Si isthic non est, mihi significa. Vale iterum.

BASILEAE PER HENRICHVM PETRI, MENSE MARTIO, ANNO M. D. LVII.

